Dios Chani

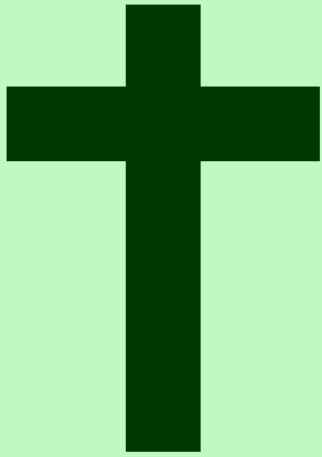

New Testament in Chácobo (BL:cao:Chácobo)

Dios Chani
New Testament in Chácobo (BL:cao:Chácobo)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chácobo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chácobo [cao], Bolivia

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

- You must give Attribution to the work.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chácobo

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
137aab31-418b-5455-a1a5-99b889cb7cfc

Contents

San Mateo 1
San Marcos 66
San Lucas 108
San Juan 177
Los Hechos 226
Romanos 286
1 Corintios 312
2 Corintios 337
Gálatas 355
Efesios 364
Filipenses 373
Colosenses 379
1 Tesalonicenses 385
2 Tesalonicenses 390
1 Timoteo 393
2 Timoteo 400
Tito 405
Filemón 408
Hebreos 410
Santiago 431
1 San Pedro 437
2 San Pedro 444
1 San Juan 448
2 San Juan 454
3 San Juan 455
San Judas 456
Apocalipsis 458

El Santo Evangelio Según San Mateo

Jesu naborëquëbo
Lucas 3.23-38

1 Jabi chama David yamabo, Abraham yamabo, tihi caba chahitaxo-
cobo Jesucristo iniquë. Jabi Jesucristo naborëquëbo janë bo tëquë tsi xo
naa.
2 Abraham baquë Isaac iniquë.
Isaac baquë Jacob iniquë.
Jatsi doce ca baquë bo Jacob yamabá jayaniquë. Jacob jariapari baquë
Judá iniquë.
3 Jatsi dos ca baquë bo, naa Fares, Zara, tihi cabo Judá jayaniquë. Jato
jahëhua, Tamar ini quiha.
Jatsi Fares baquë Esrom iniquë.
Esrom baquë Aram iniquë.
4 Aram baquë Aminadab iniquë.
Aminadab baquë Naasón iniquë.
Naasón baquë Salmón iniquë.
5 Salmón baquë Booz iniquë. Jasca, jahuë jahëhua Rahab ini quiha.
Jatsi Booz baquë Obed iniquë. Jasca, jahuë jahëhua Rut ini quiha.
Jatsi Obed baquë Isaí iniquë.
6 Isaí baquë David iniquë, naa chama-chamaria inish cato.
David baquë Salomón iniquë. Urías i-ipaonish ca ahui jahuë jahëhua
ini quiha.
7 Salomón baquë Roboam iniquë.
Roboam baquë Abías iniquë.
Abías baquë Asa iniquë.
8 Asa baquë Josafat iniquë.
Josafat baquë Joram iniquë.
Joram baquë Uzías iniquë.
9 Uzías baquë Jotam iniquë.
Jotam baquë Acaz iniquë.
Acaz baquë Ezequías iniquë.
10 Ezequías baquë Manasés iniquë.
Manasés baquë Amón iniquë.
Amón baquë Josías iniquë.
11 Jeconías, jahuë noma bo, tihi cabo Josías saihuaniquë. Naatiyá tsi
Babilonia mai qui Israél ca nohiria bohacaniquë.
12 Jaquirëquë Salatiel Jeconías saihuaniquë.
Jatsi Salatiel baquë Zorobabel iniquë.
13 Zorobabel baquë Abiud iniquë.
Abiud baquë Eliaquim iniquë.
Eliaquim baquë Azor iniquë.
14 Azor baquë Sadoc iniquë.
Sadoc baquë Aquim iniquë.
Aquim baquë Eliud iniquë.
15 Eliud baquë Eleazar iniquë.

Eleazar baquë Matán iniquë.
Matán baquë Jacob iniquë.
16 Jacob baquë José iniquë, naa María bënë. Jabi Jesu, naa Cristo icanai
ca María comaniquë.
17 Jabi Abraham bësotiyá quirëquë catorce ca naborëquëbo iniquë. Jatsi
chama David yamabo bësoniquë. Jaquirëquë catorce ca naborëquëbo
huëtsa bo iniquë. Jatsi Babilonia mai qui Israél cabo bohacaniquë.
Jaquirëquë catorce ca naborëquëbo huëtsa bo iniquë. Jatsi Jesu coniquë.

Jesu conina
Lucas 2.1-7
18 Nëca tsi quiha Jesucristo conina ra. Jabi bënë bipaima jahuë jahëhua
María iniquë. Jahuë bënë ti ca José ini quiha. Jama, bënë binox pari
tsi quiha María tohoyaniquë Espíritu Santó no. 19 Jatsi quiha José, naa
jahuë bënë ti cató María bicasyamaniquë, joni shinajiaxëni ca ja ini
quëshpi na. Jasca, nohiria bësojo xo tsi bëro tsi María ja niacasyamani
quiha, bërabihuacasyamaquí na. 20 Jaha tsi jahuë ahui ti ca niahai ca ja
shina-shinaniquë. Shinajano tsi quiha ja qui jisiquiniquë Iboba ángel, ja
namahai cató no. Jisiquihax José qui ja chaniniquë:
—Jisa José, David yamaba chahitaxocobá. Mi ahui ti ca María biti
raquëyamahuë. Espíritu Santó tsi ja tohoyayamëquë. 21 Baquë comaxëhi
quiha. Ja coquë tsi Jesu ja janëhacaxëti xo, jato jocha quima nohiria bo
ja xabahamaxëhai quëshpi na. 22 Nëcapi-jayamëquë Iboba Chani jatihua-
hacano iquish na, naa jahuë Chani yoanish cató quënënina. 23 Jabi ja
quënëni ca tsi xo naa:
“Tohoyaxëhi quiha yoxajahini.
Tohoyaxo tsi baquë comaxëhi quiha.
Comaxo tsi Emanuel ja janëhacaxëti xo”
—nëa tsi quiha José qui ángel nëcaniquë. Noba joí tsi “No bëta xo Dios” ii
quiha jahuë janë.
24 Bësoxo tsi quiha María José biniquë jahuë ahui iti, naa angél yoani
jascaria. Bixo tsi jahuë xobo qui ja bëniquë racati. 25 Jabi jahuë ahui ya ja
jobonayamani quiha jariapari jahuë baquë conox pari no. Baquë coquë
tsi quiha Jesu José janëniquë.

2

Joni tiisi bo jonina Jesu jisxëna
1 Belén tsi quiha Jesu coniquë, naa jodioba maí no. Toa mai rey Herodés
yonani quiha. Toatiyá tsi quiha Jerusalén qui tres ca tiisi ca joni bo
cahëniquë. Nëama, naa oriente ax ja bëcani quiha. 2 Cahëhax,
—¿Jahuënia ni jodioba chama-chamaria, naa cobëna cato? Jahuë
huishti no jisyamëquë noba mai xo na. Ja iqui tsi ja qui arahi no joquë
ra —i nohiria qui naa tres ca tiisi ca joni bo niquë.
3 Jatsi quiha shina-huëjënatsi chama Herodes niquë nicahax na. Shina-
huëjëniquë Jerusalén ca nohiria ri. 4 Jatsi jodioba arati iboba chama bo,
Dios papi cahëxëni cabo, tihi cabo Herodés quënaniquë. Quënaxo tsi jato
ja nicaniquë:
—¿Jahuënia tsi coxëhi ni mato Cristo, naa mato Xabahamati Ibo ra? —
iquiina.
5 Jatsi quiha ja quëbicaniquë:

—Jodioba maí tsi, naa Belén yacatá tsi ja coti xo. Tocani quiha Dios Chani yoanish cato, naa ja quënëni cató no:

6 “Jisa Belén ca nohiria bá.
Jodioba maí tsi huëstima tsi xo toa mato oquë ca yaca huëtsa bo.
Jama, oquëhuahacaxëhi quiha mato yaca ri.
Belén tsi coxëhi quiha chama-chamaria.
Noho Israél ca nohiria bo ó bësoxëhi quiha”
ii quiha ja quënënina —i Herodes qui jaca niquë.

7 Jatsi quiha johax ca tiisicanaibo qui chani Herodés raaniquë ja qui ja bëcano iquish na. Jamë jato bëta ja chanicasni quiha. Ja bëcaquë tsi quiha Herodés jato nicaniquë:

—¿Jënino tsi ma jisni ca huishti jisiquini? —iquiina.

8 Jatsi quiha Belén qui Herodés jato raaniquë.

—Toa baquë mërahi bocata. Tsayahax jahari ma bëcano ëa yoaxëna. Ja qui cacasquia ëa ri ja qui araxëna —i jato qui ja niquë.

9 Jatsi quiha Belén qui bocatsi quiha tiisi jaya ca joni bo niquë, Herodes nicahax na. Ja bocaquë tsi quiha jisiquitëquëniquë huishtima, naa jato maí tsi jisiquinish ca huishti jascaria cato. Jisiquixo tsi quiha Belén qui jato ja mëpiniquë. Jatsi Baquë Jesu ini ca iti qui cahëhax huishti niiniquë. 10 Jatsi ja rani-ranicaniquë, huishti jisi na. 11 Ranihax José xobo qui ja jicocaniquë. Jicoxo baquë ico ca María ja jiscaniquë. Jatsi ja mënicaniquë. Mënihax ja qui ja aracaniquë. Jaquirëquë quiha jato sota bo ja pëcacaniquë, ja bëcani ca jahuë bo ja qui axëna. 12 Jaquirëquë ja namacanai cató tsi quiha Diós jato yobaniquë:

—Jahari Herodes qui boyamacahuë —iquiina.

Jaha tsi bahi huëtsa quiha jato país qui ja bocaniquë jahari.

Egipto mai qui José, María jabanina Jesu ya

13 Tiisi ca joni bo bocaquë tsi quiha José qui ángel jisiquiniquë ja namahai cató no.

—Joihuë. Baquë pistia, jahuë jahëhua María, tihi cabo bihuë. Egipto mai qui jabatsicana. Toaparicahuë. Mato ë yoano tsi jënimaxëhi quiha ma bacahaina. Mi baquë mërapaima xo Herodes pë, axëna —nëa tsi quiha José qui ángel nëcaniquë.

14 Jatsi quiha José joiniquë. Joixo Baquë, jahuë jahëhua, tihi cabo ja boniquë Egipto mai qui. Baquichá ja jisbayacani quiha. 15 Toá tsi naama tsi quiha ja chitëcaniquë. Jatsi Herodes rësoquë tsi ja bacacaniquë. Nëca tsi Dios Chani yoanish cató quënëni ca jatihuahacani quiha, “Egipto quima noho Baquë ë quënaquë” i Ibo Dios ni quëshpi na.

Herodés soldado bo raanina xocobo ati

16 Jabi tiisi jaya ca joni bá Herodes paraniquë, quinia huëtsa jato mai qui ja bacacani quëshpi na. Jatsi ja paracanai ca cahëhax Herodes caxarianiquë. Caxaxo tsi jahuë soldado bo ja raaniquë jatiroha ca Belén ca baquë bo ati. Jasca, Belén tahë ca yaca bo qui jato ja raani quiha, toá ca baquë bo ati. Jatiroha ca baquë bo quiha, naa dos años nama cabo ja ani quiha. Jabi ja tocaniquë shinaxo na, siri tsi jahari jato mai qui tiisi jaya cabo bocani nori iqui na. 17 Jato ja quëyoquë tsi quiha Jeremías, naa Dios Chani yoanish cató yoani ca jatihuahacani quiha. Ja yoani tsi xo naa:

18 “Anomaria iqui quiha Ramá ca pacotsa.
Cohuëria xo ja ara-aracanaina ra.
Toá tsi jato xocobo quëshpi tsi arahi quiha yoxa bo.

Ranihuatimaxëni tsi xo toa jahuë nohiria, jato baquë bo acacani iqui na”
tihi tsi ii quiha ja quënënina.
19 Jatsi Herodes rësoniquë. Ja rësoquë tsi quiha José qui Iboba ángel
jisiquiniquë ja namahai cató no. 20 Jisiquihax,
—Joihuë. Baquë pistia, jahuë jahëhua, tihi cabo jahari Israel mai qui
bohuë. Rësoyoniquë Baquë pistia acascanish cabo ra —i José qui ángel
niquë.
21 Jatsi quiha José joiniquë. Jesu pistia, jahuë jahëhua, tihi cabo bihax
Israel mai qui ja bacaniquë. 22 Bacaxo tsi quiha Herodes yamaba baquë
Arquelaó yonahai ca ja nicaniquë. Jahuë jahëpa ja ratini quiha yonaxëna.
Nicahax tsi quiha José raquë-raquëniquë. Toa mai qui ja cacasyamani
quiha racaxëna. Jatsi quiha angél yobatëquëniquë ja namahai cató no,
Galilea mai qui ja cano. 23 Cahëhax Nazaret icanai ca yaca qui ja caniquë
racahi na. Toa xo tsi jahuë xobo ja aniquë. Tocapijani quiha, Dios Chani
yoanish cató chani jatihuaxëna, naa “Nazareno ja quënahacaxëti xo” i ja
ni quëshpi na.

3

Jesu quinia Juán rohahuanina
Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28

1 Nazarét tsi Jesu racano tsi quiha nohiria ashimanish ca Juan
jisiquiniquë jodioba maí no. Xabacha xo tsi quiha Dios Chani ja
yoaniquë:
2 —Mato jocha quima Dios quiri bësocana. Joti basima tsi xo Diós
otohaina ra —i nohiria bo qui Juan niquë.
3 Jabi nëca tsi quiha Juan yoati tsi Dios Chani yoanish ca Isaiás quënëni
quiha:
“Xabacha xo tsi quënaxëhi quiha joni.
Quënahi tsi ‘Rohahuahacatsicana Ibo johai quëshpi na’ ixëhi quiha.
Jasca, ‘Bahi mëstë ca acana ja bax coti’ ixëhi quiha”
nëa tsi quiha ja quënëni ca niquë Juan yoati na.
4 Camello raní tsi quiha Juan sahuëti acacaniquë. Bichi cinturón ja
chinëxëniquë. Chapo bo, bina bata, tihi cabo ja piniquë. 5 Jasca, jodioba
maí ca nohiria tëquë Juan qui bocaniquë jahuë chani nicaxëna. Bocani
quiha Jerusalén ca nohiria ri. Bocani quiha ani Jordán tapaí ca nohiria.
6 Jasca, jato jocha ja bërohuacaquë tsi quiha ani Jordán xo tsi jato ja
ashimaniquë.
7 Jatsi Juan qui huëstima ca jodioba chama bo bocaniquë ashimaha-
caxëna. Jato jisi tsi jato Juán raahaniquë:
—Jisa, rono ba baquë bá. ¿Tsohuë mato yobaha, Dios johai ca copi
quima paxaxëna? 8 Jocha pi quima bësoquí tsi mato jabi paxa ca pari
noqui jismacahuë. 9 Quiniacaxëcahuë. “Dios xocobo yoi bo xo noa” i ma
casmitsa, Abraham yamaba chahitaxocobo ma nori iqui na. Mahitsa tsi
xo toa ra. Jaha pi quëëquí tsi naa maxax bo jahuë xocobo yoi manëmati
mëtsa xo Dios, jahuë-na bo iti. 10 Jaboqui tsi nohiria copihi quiha Dios
ra. Bimi jia ca pi jihuí saihuayamano tsi rërahi quiha ibo. Rëraxo tsi chihi
qui niaxëhi quiha. Jabi tocaxëqui Dios ri jabi jia ca saihuayamahai ca qui.
11 Jaboqui mato jocha quima pi ma casono tsi mato ashimaxëquia jënë no.
Jama, ë cho joxëhi quiha ëa oquë cato ra. Jahuë yonati iti mëtsama xo ëa
ra, ëa oquëria ca ja nori iqui na. Espíritu Santo, chihi, tihi cabá tsi mato

ashimaxëhi quiha ra joquí na. 12 Nohiria yoi cabo quima jahuë xocobo yoi bo aquëxëhi quiha Dios, naa ibobá jahuë trigo bëro aquëhai jascaria. Aquëxo jahuë nëpo niahi quiha. Jasca, jahuë xobó tsi jahuë xocobo yoi bo ó bësoxëhi quiha Dios; jama nocatimaxëni ca chihi qui niahacaxëti xo toa nohiria yoi bo, naa nëpo niahacahai jascaria —i Juan niquë.

Juán Jesu ashimanina
Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22

13 Jatsi ani Jordán qui Jesu joniquë Galilea mai ax na. Johax tsi quiha Juan qui ja caniquë ashimahacaxëna. 14 Jama, Juán Jesu ashimacasyamani quiha.

—¿E qui johai pa? Jishopë, acasyama xo ëa ra. Ea pi mi ashimaxëti xo ra —i Juan niquë.

15 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jaboqui ëa mi ashimano. Nëca ca quiniá tsi jaha Dios quëëhai ca jatihuaxëqui noa —i Jesu niquë Juan qui.

Jatsi Juán Jesu ashimaniquë. 16 Ashima-hacahax tsi quiha jënë quima Jesu tsëquëniquë. Tsëquëjano tsi quiha japëquëniquë naipa. Jatsi nai ax Dios Shina ja qui botëhai ca, naa boto jascaria, Jesú jisniquë. 17 Jatsi naipá ca joi chaniniquë:

—Noho Baquë tsi xo naa ra. Noiquia. Ja qui raniquia —iquiina.

4

Jesu tanamahacanina
Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13

1 Jatsi quiha xaba qui Espíritu Santó Jesu mëpiniquë, Satanás tanamano iquish na. 2 Cuarenta bari no tsi quiha ja piyamaniquë. Paxnatsijaniquë. 3 Jatsi ja qui Satanás joniquë, jochati tanamaxëna.

—Dios Baquë pi iqui tsi maxax bo qui chanihuë, mapari ja manëcano —i ja qui Satanás niquë.

4 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—“Mapari roha tsi bësoyamaxëhi quiha joni; jama Dios Chaní nori” ii quiha Quënëhacanish cabo —i Jesu niquë.

5 Jatsi Jerusalén qui Satanás boniquë. Boxo tsi quiha Dios arati xobo cacha, naa jahuë quëpë tsi Jesu ja nimaniquë. 6 Nimahax Satanás chaniniquë:

—Dios Baquë pi iquí tsi mai quiri mimë niahuë. “Jahuë ángel bo raaxëhi quiha Dios, mi noho ja bësocano” ii quiha Quënëhacanish cabo. Jasca, “Jato mëquënë tsi mia bëcaxëcani quiha, maxaxá tsi mi tahë bo tëquëyamano iquish na” ii quiha —nëa tsi Jesu qui Satanás nëcaniquë.

7 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jama xo. “Ibo Dios tanamayamahuë” ii quiha Quënëhacanish cabo ra —iquiina.

8 Jatsi quiha maca tëtëca qui Satanás Jesu boniquë maí ca país bo, jato oquë, tihi cabo ja qui jismaxëna. 9 Jismahax tsi quiha Jesu qui ja chaniniquë:

—Ea bësojó pi mi mënino tsi, ë qui pi mi arano tsi, naa jahuë bo tëquë mi qui axëquia ra —iquiina.

10 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Cata, Satanás. “Ibo Dios roha qui aracana. Ja roha nicacana” ii quiha Quënëhacanish cabo ra —iquiina.

11 Jatsi Jesu Satanás jisbayaniquë. Ja caquë tsi quiha ángel bo bëcaniquë
Jesu mëbixëna.

Galilea xo tsi jahuë yonoco Jesú chitahëhuanina
Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15

12 Naatiyá tsi quiha preso qui Juan nanëhacaniquë rë. Nicaniquë Jesu.
Nicahax tsi quiha jodioba mai Jesú jisbayaniquë. Jisbaya tsi Galilea mai
qui ja bacaniquë, naa jahuë Nazarét ca xobo qui. 13 Jama, Nazarét ja
chitëyamani quiha. Riquihax Capernaum yaca qui ja cani quiha racaxëna,
naa ia Galilea tapaí cato. Zabulón, Neftalí, tihi ca mai bo basima quiha.
14 Tocajaquë tsi Isaiás quënëni ca jatihuahacani quiha. Jabi Isaiás quënëni
ca tsi xo naa:
15 "Jisa Zabulón ca nohiria bá;
Jisa Neftalí ca nohiria bá, naa ia quinia cabo, naa ani Jordán rabëquëx ca
nohiria bá.
Jisa mato Galileá ca carayanabá.
16 Huëa-huëaria nori ca jisxëqui tsëmo ó ca bësohai ca nohiria bo ra.
Rësopaoti basima ca nohiria bo qui huahuaxëhi quiha Huëa nori cato ra"
ii quiha ja quënënina.
17 Jaquirëquë Dios Chani yoatí Jesú chitahëhuaniquë:
—Mato jocha quima Dios quiri bësocahuë. Jaboqui otocatsi quiha
chama-chamaria Dios ra —i nohiria bo qui ja niquë.

Joni bo Jesú quënanina jahuë rabëti bo iti
Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11

18 Ia Galilea quënipama tsi quiha dos ca joni bo Jesú jisniquë, naa
Simón, naa Pedro quënahacanish cato, jahuë noma Andrés. Jisi tsi jato ja
quënaniquë. Jabi jato sani biti nishi bo niahi ja icani quiha, sani bicanaibo
ja icani quëshpi na.
19 —Nëri bëcahuë. Ea ma banahuano. Joni bo bicanaibo mato
manëmaxëquia —i jato qui Jesu niquë.
20 Jatsi bamaxoma tsi quiha jato sani biti nishi bo, jato jahëpa, tihi cabo
ja jisbëriacaniquë Jesu banahuaxëna.
21 Riquicayá tsi quiha ori tsi dos ca joni huëtsa bo Jesú jisniquë, naa
Zebedeo baquë Jacobo, Jacobo noma Juan. Notí tsi jato jahëp ya ja icani
quiha, jato sani biti nishi bo rohahuahi na. Jatsi Jesú jato quënaniquë.
22 Jatsi bamaxoma tsi quiha jato nishi bo, jato jahëpa, tihi cabo ja
jisbëriacaniquë Jesu banahuaxëna.

Galilea mai xo tsi Dios Chani Jesú yoanina
Lucas 6.17-19

23 Jatsi quiha Galilea mai tëquë tsi Jesu coniquë, Dios Chani yoahi na.
Jodioba catiti xobo xo tsi ja tiisimabonani quiha. "Nohiria bo otocatsi
quiha Dios ra" i ja ni quiha Chani jia ca yoahi na. Jasca, iquicanaibo,
isicanaibo, tihi cabo ja jënimahuabonaniquë, Dios Chani yoaquí na. 24 Jatsi
ja ani iqui tsi chani pacananiquë ja yoati na. Siria maí tëquë tsi toa
chani pacanani quiha. Jatsi iquicanaibo, isicanaibo, yoshi jaya cabo,
yoyo jaya cabo, mohitimaxëni cabo, tihi cabo Jesu qui nohiria bá bëniquë
jënimahuahacacano. Jatsi jato ja jënimahuaniquë ra. 25 Jasca, nohiria
miscó Jesu banahuaniquë ra. Galileá ca nohiria, Diez Yacatá ca nohiria,
Jerusalén ca nohiria, jodioba maí ca nohiria, ani Jordán rabëquëx ca
nohiria, tihi ca nohiriá banahuani quiha ra.

5

Jesú yobanina

1 Nohiria misco jisi tsi maca chahitaxëni Jesu tëmahinaniquë.
Tëmahinahax tsi quiha ja tsahoniquë. Jatsi jahuë rabëtiria bo ja qui
quëtsoniquë jahuë chani nicaxëna. 2 Jatsi jato tiisimati ja chitahëhuaniquë.
Ja nëcaniquë:

Shoma ca nohiria
Lucas 6.20-23

3 —Shoma tsi xo toa Dios jabi ja nariscanai ca cahëxëni cabo.
Jató-na xo Dios. Jato otoxëhi quiha.
4 'Shoma tsi xo toa cohuë cabo.
Jato bëpasimaxëhi quiha Dios ra.
5 'Shoma tsi xo toa shinapënicanaibo.
Naa mai tëquë ibohuacaxëcani quiha.
6 'Shoma tsi xo toa Dios mëstë ó quëëcanaibo.
Jato ranihuaxëhi quiha Dios.
7 'Shoma tsi xo toa nohiria huëtsa bo mëbicanaibo.
Jato mëbixëhi quiha Dios.
8 'Shoma tsi xo toa shinajiaxëni jaya cabo.
Dios jiscaxëcani quiha.
9 'Shoma tsi xo toa iquinacasyamacanaibo.
Dios baquë bo quënahacacaxëcani quiha.
10 'Shoma tsi xo toa tënëmahacacanaibo jia ca ja acanai quëshpi na.
Jató-na xo Dios. Jato otoxëhi quiha.
11 'Shoma xo mato, ëa iqui tsi nohiria bá mato ocahuaquë no, mato ja
yosicaquë no, mato ja quiahuacaquë no. 12 Rani-ranicana, anomaria ca
copi mato bax janahacaxëhai quëshpi na. Jabi toca tsi mato rëquë ca Dios
Chani yoanish cabo tënëmahacani quiha jato ri.

Chopara, huëana, tihi cabo jascaria xo chahahuacanaibo
Marcos 9.50; Lucas 14.34-35

13 'Chopara jascaria xo mato, maí ca nohiria bo oquëhuati. Jabi
jahuë tëë bënopihi tsi anoma xo toa chopara ra. ¿Jënahuariaxo ja
tëëhuahacatëquëna ra? (Jascaria, mato jabi jia ca pi ma bënono tsi
¿jënahuariaxo raca maí ca nohiria bá ëa cahëna?) Chopara yoi ca jascaria
ma niahacaxëti xo pë, mahitsa ma nori quëshpi na.
14 'Huëa jascaria xo mato, maí ca nohiria bo huëahuati. Jabi
jonëtimaxëni tsi xo tëmachí ca yacata. Baquichá tsi bëroria tsi xo jahuë
pëxë bo. 15 Jascaria, mato pëxë tsamaxo tsi caca namá janayamaqui
mato. Jama, mana, naa jahuë iti ó janaqui mato, xobó ca nohiria bo tëquë
bax huahuati. 16 Jasca, nohiria bo bësojó tsi huahuapaima xo mato jabi
jia cabo, ma acai ca ja jiscano iquish na. Jisí tsi mato mana ca Jahëpa
oquëhuacaxëcani quiha.

Jatihuahacaxëhi quiha Quënëhacanish cabo

17 '¿Quënëhacanish cabo niahi ë joni pa? Iyamaquia ra. Quënëhacanish
cabo jatihuahi ë joquë ra, niahi mari. 18 Mato parayamaquia ra. Niaha-
capistiariayamaxëhi quiha Quënëhacanish cabo ó ca huësti ca yoba pistia
ra. Jatihuahacaxëhi quiha jahuë yoba tëquë. 19 Quënëhacanish cabo ó ca
yoba iriama ca pi nicayamahi tsi oquëyamaxëhi quiha toa nohiria ra, Dios
otohai cató no. Jasca, "Mahitsa tsi xo toa yoba" i pi nohiria huëtsa qui

ja no tsi chama-chamaria Dios qui yoixëhi quiha ja ocahaina. Mana tsi iriamaxëhi quiha toa ocahai cato ra. Jama, Quënëhacanish cabo ó ca yoba bo pi nicahi tsi huëtsa bo pi nicati tiisimahi tsi, oquë-oquëriaxëhi quiha toa nohiria ra, Diós otohai cató no. 20 Japi mato parayamaquia. Dios Chani cahëxëni cabo, fariseobo, tihi cabo pi mato mëstë huinoyamano tsi Diós otohai ca qui jicopistiayamariaxëqui mato ra.

Caxahaina
Lucas 12.57-59

21 " 'Joni bo ayamahuë. Namëhacaxëti xo tsohuëcara ca joni huëtsa acax cato" i mato naborëquëbo qui Moisés yoba ni quiha. 22 Jama, mato qui ë yoahai ca tsi xo naa ra: Copihacaxëti xo tsohuëcara ca jabë xatë qui caxahai cato ra. Jabë xatë pi pasomaha chanihi tsi chama, naa juez qui ja bëhacaxëti xo copihacati. Jabi tënëtiya qui niahacati basima tsi xo toa tsohuëcara ca jabë xatë qui "Yoyoxëni xo mia pë" iquii cato. 23-24 Japi mabë xatë bo ya rabënaparicana, Dios qui arahi bocanox pari. Jama, Dios xobo xo pi mato qui caxa ca xatë shinaquí tsi Dios qui ma acatsai ca jahuë janaparicahuë. Jariapari mato qui caxa ca xatë qui bocata. Mabë xatë ya ma rabënaparino ra, Dios qui aranox pari. Rabënahax jahari Dios xobo qui bocata araxëna, ma bëha ca jahuë ja qui axëna.

25 'Tsohuëcara pi mato pasomaha-no tsi mëri tsi ja bëta rabënacana. Bamayamacana. Tocacana, gobierno chama bo qui mato ja mëayamano, copihacati. Tocapijano tsi preso qui ma niahacamitsa ra. 26 Toá quima ma tsëquënox pari tsi toá cuenta pari jatihuaxëqui mato iquia.

Anoma ca jocha

27 " 'Bënë jaya ca yoxa biyamacahuë" mato rëquëyamabo yoahacani quiha. Jabi toa yoba ma nicaquë ra. 28 Jama, jahuë bëro yoí pi bënë jaya ca yoxa tsayahi tsi ja bëta jochahi quiha bicatsai ca nohiria jahuë shina ó no. Ja bëta jobonahai jascaria tsi xo toa ja acaina. 29 Jabi mato oquë ca bëro pi mato jochamano tsi toa bëro tsëcacahuë. Niacahuë. ¿Oquëyamayamahi ni mato bëro pistia bënohaina, tënëtiya qui mato yora tëquë niahacayamano iquish na? 30 Mato oquë ca mëquënë pi mato jochamano tsi toa mëquë mëxtëquëcahuë. Mëxtëquëxo tsi niacahuë. ¿Oquëyamayamahi ni mato mëquë bënohaina, tënëtiya qui mato yora tëquë niahacayamano iquish na?

Ahui niahaina
Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18

31 'Jasca, "Ahui pi niaquí tsi ja qui niati papi bënë ati xo" ¿i mato naborëquëbo qui Moisés yamayamani? 32 Jama, ë yoahai ca tsi xo naa: Anoma tsi xo bënë jahuë ahui niahaina iquia ra. Mahitsa pi jahuë ahuini, naa joni huëtsa ya jobonayamahai ca ahui niaquí tsi jahuë ahui jochamahi quiha pë, bënë huëtsa ja biquë no. Jascaria, jochaxëhi quiha jahuë ahui bichi ca joni ri.

Parayamahai ca chani

33 'Jabi mato naborëquëbo yoahacani ca yoba bo ma nicaniquë iquia. "Dios bax toa axëquia ra" i pi ma no tsi mato chani jatihuacana. "Anoma tsi xo toa ma ayamahaina tocaquí na" ii quiha Dios yoba ra. 34 Jatsi, ë yoahai ca tsi xo naa: Oquë tsi xo toa ma bëpahaina. Jasca, Dios bësojo xo tsi jurar-ayamacana, "Axëquia ra" i nohiria qui ma quë no. Jasca, "Naipá tsi parayamaquia, axëquia ra" i nohiria qui yamacana, ma quëbiquë no. Diós yonahai iti tsi xo toa ra. 35 Jascaria, "Noba maí tsi parayamaquia; axëquia

ra” iyamacana, ma quëbiquë no, Ibo Dios mai ja nori iqui na. Jasca, “Jerusalén tsi parayamaquia” iyamacana, noba chama-chamaria yaca ja nori quëshpi na. 36 Jasca, “Noho mapó tsi parayamaquia” iyamacana. ¿Jënahuariaxo mato boo chëquë ma joxohuana? 37 Jama, “Axëquia, ayamaquia” tihi roha ca icana, ma quëbiquë no. Jahuëcara huëtsa pi ma yoano tsi Yoshi quima tsi xo toa ma yoahaina ra.

Jahari nohiria copihaina
Lucas 6.29-30

38 ‘Jabi mato naborëquëbo yoahacani ca yoba ma nicaniquë iquia. “Nohiria huëtsa bëro quëshpi tsi jahuë bëro yoi copihacaxëti xo; jasca, nohiria huëtsa xëta quëshpi tsi jahuë xëta yoi copihacaxëti xo” i mato yoba ni quiha. 39 Jama, ë yoahai ca tsi xo naa: Yoixëni ca joní pi mato yosino tsi jahari iquinayamacana iquia. Tsohuëcaracá pi mato tapaishano tsi caxayamacana. Ja qui mato tamo huëtsa acana tapaishahacati. 40 Jasca, mato camisa pi biriacasquí tsi mato saco ri ja bino. 41 Jasca, huësti kilómetro pi soldado bá jato sota bo mato papimano tsi kilómetro huëtsa jato bax ma bocano jato mëbixëna. 42 Jasca, tsohuëcaracá pi mato jahuëcara bënariano tsi ja qui acahuë. Tsohuëcaracá pi mato jahuëcara tanacasno tsi ja qui prestahuahacahuë. Tihi tsi xo toa noho yoba ra.

Noqui pasomaha cabo no noihaina
Lucas 6.27-28, 32-36

43 ‘Jabi mato naborëquëbo yoahacani ca yoba ma nicaniquë iquia, naa “Mato rabëti bo noicahuë; jama, mato pasomaha cabo qui caxacahuë” iquiina. 44 Jama, mato qui ë acai ca yoba tsi xo naa: Mato pasomaha cabo noicahuë iquia. Jasca, mato yosicanaibo bax bëhoxcana ra. 45 Tocapiquí tsi mato naipá ca Jahëpa baquë bo ma nori ca jismaxëqui mato ra. Jatiroha cabo mëbihi quiha Dios. ¿Jiaxëni cabo, yoixëni cabo tëquë, tihi cabo qui huahuayamayamahi ni jahuë bari ra? Jasca, jia ca acanaibo, anoma ca acanaibo, naa jatiroha cabo qui oi paquëmahi quiha. 46 Mato rabëti bo roha pi noihi tsi ¿jënahuariahax nohiria huëtsa ma oquëna? Tocapimano tsi ¿mato copixëhi ni Dios pa? 47 Jasca, mato rabëti bo roha pi mëbihi tsi ¿nohiria huëtsa oquë ni mato pa? Iyamaqui mato ra. Tocacani quiha Dios cahëyamacanaibo ri. 48 Jatsi quësotimaxëni ca jabi ma jayati xo, naa mato naipá ca Jahëpá-na jascaria. Tihi tsi xo toa noho yoba ra.

6

Nohiria ma mëbiquë no

1 ‘Quiniacaxëcahuë. Nohiria bësojo xo tsi mato yonoco jia bo ma ayamati xo iquia. Tocapimano tsi mato copiyamaxëhi quiha mato naipá ca Jahëpa. 2 Japi noitiria ca nohiria pi mëbiquí tsi no bëpati xo. “Jia tsi xo toa ë acaina ra” iyamacana nohiria bo qui, naa fariseobo jascaria. Anoma quiha. Jabi nohiria bo bësojo xo tsi tocacani quiha pë, nohiria bá jato oquëhuano iquish na. Jatsi shina-bënoyamacana. Copihacacahi quiha, nohiria bá jato oquëhuaquë no. Mana ca copi biyamacaxëcani quiha ra. 3 Jama, noitiria ca nohiria pi mëbiquí tsi no bëpaxëti xo, mato rabëtiria bá ma acai ca cahëyamano iquish na. 4 Jonë tsi mato yonoco jia bo ma ano. Jatsi, mato copixëhi quiha Dios ra, jatiroha ca jahuë bo jisi na.

Dios qui bëhoxhaina
Lucas 11.2-4

5 ‘Dios qui bëhoxhi tsi paraxëni ca fariseobo jascayamacana. Nohiria
bo bësojó, naa jodioba catiti xobo bo, bahi bo, tihi cabá tsi Dios qui
bëhoxcascani quiha pë, nohiria bá jato jisno iquish na. Jato copi ja bicaquë
iquia. Mana ca copi biyamacaxëcani quiha. 6 Jama, bëhoxhi tsi mato
naquëtë qui mamë jicocahuë. Jicohax caiti japacahuë, nohiria bá mato
jisyamano iquish na. Toá tsi Dios qui bëhoxcana, mamë no. Jonë pi
bëhoxmano tsi mato copixëhi quiha, ma acai ca jonë ca jahuë bo jisquí
na. 7 Jasca, Dios qui bëhoxhi tsi mahitsa ca chani iroha-irohayamacana.
Tocacani quiha Dios cahëyamacanaibo. Jato chani tëtëca iqui tsi Diós jato
nicahai ca quëscahuacani quiha. 8 Jabi jaha ma quëëhai ca cahëhi quiha
mato Jahëpa, ma bënanox pari no. 9 Japi nëca tsi bëhoxcana:
“Oquëhuahacaxëti xo mi janë,
noba naipá ca Jahëpá” icana.
10 “Nohiria bo mi ototsano.
Mai xo tsi mi shina mi ano,
naipa xo mi acai jascaria.
11 Jatiroha ca bari oriquiti noqui ana.
12 Noba jocha mi shina-bënono,
noqui pasomaha jochacanaiba jocha no shina-bënohai jascaria.
13 Jochati no tanamahacayamano.
Yoixëni cato chamá quima noqui mi tsëcano” tihi tsi nëcacana bëhoxhi na.
14 ‘Huëtsa ba jocha pi ma shina-bënono tsi mato jocha ri shina-bënoxëhi
quiha Dios ri. 15 Jama, huëtsa ba jocha pi ma shina-bënoyamano tsi mato
jocha shina-bënoyamaxëhi quiha Dios ri.

Samahai ca jabi Jesu chaninina

16 ‘Samaquí tsi bëmana cohuëria cabo jayamacana, naa paraxëni ca
fariseobo jascaria. Bëcohuëhuacani quiha pë, nohiria bá ja samacanai
jisno iquish na. Shina-bënoyamacana; jato copi ja bicaquë ra. Mana
ca copi biyamacaxëcani quiha. 17 Jama, samahi tsi bëchococahuë. Bo-
huëxicahuë. 18 Tocapimano tsi ma samahai ca cahëyamacaxëcani quiha
nohiria ra. Cahëxëhi quiha mato Jahëpa roha, jatiroha ca jonë ca jahuë
bo cahëquí na. Mato copixëhi quiha.

Mana ca copi
Lucas 12.33-34

19 ‘Naa mai xo tsi copixëni ca jahuë bo catiayamacana mato bax
na. Naamayamacaxëcani quiha naa maí ca jahuë bo ra. Mëri tsi
quëyohacacahi quiha, naa raiti jotoró pihai jascaria. Jascaria, ja yom-
ahacacamitsa. 20 Jama, naipá ca jahuë bo ma catiapaima xo. Toá tsi
naamacaxëcani quiha. Quëyohacatimaxëni xo toá cabo. Jasca, yama tsi xo
toa mana ca yomaxëni cato. 21 Japi maí ca jahuë bo pi ó quëërohaquí tsi
Dios noiyoiyamaqui mato iquia. Jama, mana ca jahuë bo pi ó quëëquí tsi
Dios noiyoiqui mato ra.

Shina jia ca no jayati xo
Lucas 11.34-36

22 ‘Jabi lamparina jascaria xo mato shinana. Mato quinia qui huahuahi
quiha mato shinana, jënima ja iquë no. Jaha tsi jabi jia ca jayaxëqui mato.
23 Jama, shina yoi pi jayahi tsi tsëmo ó tsi bohoxëqui mato rë. Jabi mato
shina jia ca pi tsëmonano tsi anomaria tsi xo toa tsëmo ra. Tsëmo-tsëmoria
tsi xo rë.

Dios — Parata
Lucas 16.13

24 ‘Dos ca chama bo jayatimaxëni tsi xo nohiria ra. Huësti chama qui caxaxëhi quiha; chama huëtsa noijahuanori. Huësti chama bax yonocoriaxëhi quiha; chama huëtsa chahahua-yamajahuanori. Japi, ¿jënahuariahax Dios bax ma yonocona, parata noihi na? Dos ca ibo jayatimaxëni xo mato ra —i jato qui Jesu niquë.

Jahuë baquë bo ó bësohi quiha Dios
Lucas 12.22-31

25 Jabi jahuë rabëti bo Jesú yoani tsi xo naa:

—Oriquiti yoati tsi shina-huëjëyamacana. Jasca, mato yora sahuëhai ca sahuëti bo shina-huëjëyamacana. ¿Jabi oriquiti oquë ma ni ma bësohaina? Jasca, ¿sahuëti oquë ma ni mato yora? 26 Naipá ca isa bo tsayacahuë; bëro banayamacani quiha ra. Bëro tësayamacani quiha. Jasca, yama tsi xo toa jato xobo qui nanëhaca ca bimi ra; jama, jari jënima jaca nori. Jato pimahi quiha mato naipá ca Jahëpa ra. ¿Japa? ¿Isa bo oquë ma ni mato ri ra? 27 Jasca, ¿jënahuariaxo raca ja bësohai ca año bo joní huinomana, ja shina-huëjëhai cató no ra? Jatsi shina-huëjëyamacana ma bësohai yoati na.

28 ‘¿Jëniriahax sahuëti bo shina-huëjëcanai ra? Huasi joa jiaxëni cabo qui tsayacahuë. Yonocoyamacani quiha ra. Jasca, sahuëti bo ayamacani quiha ra. 29 Jama, rico inish ca Salomón yamaba sahuëti oquë-oquëria tsi xo naa joa bo sahuëcanaina iquia. 30 Jabi Dios tsi xo toa naa joa bo sahuëmahaina, naa naamayamahai ca joa bo ra. Tocapiquí tsi ¿tonia mato sahuëmayamayamaxëhi ni Dios ra? Iriama tsi xo toa ma chitimihaina rë. 31 Japi shina-huëjëyamacana. “¿Jahuë pixëhi ni noa rë?” iyamacana. “¿Jënë axëhi ni noa ra?” iyamacana. Jasca, “¿Jahuë sahuëxëhi ni noa rë?” iyamacana. 32 Piti, jënë, sahuëti, tihi cabo shina-huëjëcani quiha Dios cahëyamacanaibo. Jaha quëëriacani quiha. Jama, mato otohi quiha mato Jahëpa, ma narisyamano iquish na. 33 Jatsi mato Chama-chamaria pari shinacana. Jaha ja quëëhai ca jabi jia ca ó quëëcana. Tocapimano tsi naa jahuë huëtsa bo tëquë mato qui axëhi quiha. 34 Japi, shina-huëjëyamacana huëaquë yoati na. Huëaquë tsi tobixëhi quiha noqui yosihai ca jahuë huëtsa bo tonia. Japi jaboqui tsi huëaquë ca noqui yosihai ca jahuë bo yoati no shina-huëjënayamano.

7

Ranimisyamacana
Lucas 6.37-38, 41-42

1 ‘Ranimisyamacana, Dios mato raniyamano iquish na. 2 Ranipimahuano tsi nohiria ma ranihai jascaria ca quiniá tsi mato ranixëhi quiha Dios ri. Jasca, nohiria pi ma shomahuano tsi jascaria ca quiniá tsi mato shomahuaxëhi quiha Dios. Toa tsi xo toa Dios medida ra. 3 Jama, anoma ca mabë xatë bá acai tsayacasqui mato pë, ja qui quësocasquí na. Mato qui bëroria tsi xo toa mabë xatë jocha; bëroma mató-na nori. ¿Jocha yama ni mato pa? 4 ¿Jëniriahax raca “Mia mëbixëquia, yoi ca mi ayamano iquish na, ëbë xatë bá” i ma na, oquë ca yoi ca ma aquë no? 5 Jariapari tsi toa yoi ca ma acai ca niaparicahuë, quiaxëni cabá. Niahax tsi mabë xatë mëbiti mëtsaxëqui mato ra.

Dios Chani nicacasyamacanaibo

6 ‘Dios Chani ayamacana nicacasyamacanaibo qui. Quiniacaxëcahuë.
Ina jascaria tsi mato qui ja tsamicamitsa mato axëna. Jasca, Dios copixëni
ca Chani jato qui ayamacana. Aapimahuano tsi yahua jascaria tsi ja
yoshihuacamitsa. Yoshihuahax mato quiri ja bësocamitsa mato axëna.

Bëhoxcana
Lucas 11.9-13; 6.31

7 ‘Dios qui bëhoxquí tsi bënacana; mato qui acacaxëhi quiha. Jasca,
mëracana. Mëraquí tsi bixëqui mato ra. Jasca, quënacana; mato bax
japëcahacaxëhi quiha jahuë caiti. 8 Bënahai ca qui acacaxëhi quiha. Bixëhi
quiha mërahai cato. Jasca, japëcahacaxëhi quiha jahuë caiti, tsohuëcara ca
quënahai ca bax na.

9 ‘¿Mato baquë qui maxax acaxëcanai pa, mapari ja bënaquë no? 10 Jasca
¿rono ja qui acaxëcanai pa, sani mato qui ja bënaquë no, piti? Ayamaqui
mato ra. 11 Mato xocobo qui jahuë jia bo ati cahëxëni xo mato, jocha-
canaibo ma iquë ri. ¿Jabi toca ma ni mato naipá ca Jahëpa ri? ¿Bënacanaibo
qui jahuë oquë ca jahuë bo ayamayamaxëhi ni? Axëqui ra.

12 ‘Jabi mato qui jia tsi xo nohiriá mato mëbihaina. Japi mato qui jia ca
quiniá tsi nohiria ma mëbiti xo mato ri. Toca tsi noqui yobahi quiha Dios
Chani ra.

Caiti natsëo cato
Lucas 13.24

13 ‘Caiti natsëo nacocahuë. Chahitaxëni tsi xo toa tënëtiya qui mëpihai
ca caiti ra. Huëstima cabo tsi xo toa ja qui jicocanaibo rë. 14 Jama, natsëo
ca tsi xo toa bëso-bësopaoti mëpihai ca caiti ra. Bëronoma xo toa quinia.
Ichariama tsi xo toa ja qui jicocanaibo rë.

Mahitsa ca chani jaya cabo
Lucas 6.43-44

15 ‘Mahitsa ca chani yoacanaibo quiniacaxëcahuë. Jia tsi mato qui
bëcani quiha, caxatimaxëni ca oveja jascaria; jama, cama jascaria jaca
nori.

16 ‘Jato yoi ca jabi jisquí tsi jato cahëxëqui mato ra. Jabi bimi jia ca
saihuatimaxëni tsi xo isnëpa ra. Jascaria tsi, jabi jia ca saihuatimaxëni
tsi xo toa jabi yoi ca nohiria ri. 17 Jabi bimi jia ca saihuahi quiha jihui
jia cato. Bimi yoi ca saihuahi quiha jihui yoi cato. 18 Jascaria tsi, jabi
jia ca roha saihuahi quiha joni shinajiaxëni cato. ¿Jënahuariaxo raca jabi
jia ca joni shina yoi ca jaya cató saihuana? 19 Japi bimi jia ca pi jihuí
saihuayamano tsi toa rërahi quiha ibo. Rëraxo tsi chihi qui niahi quiha.
20 Jabi toca tsi mahitsa ca chani yoacanaibo cahëxëqui mato pë. Jato yoi
ca jabi bá tsi cahëhacacaxëcani quiha.

Diós otohai ca qui jicoyamaxëhi quiha jatiroha cabo
Lucas 13.25-27

21 ‘Jabi Diós otohai ca qui jicoyamaxëhi quiha jatiroha ca “Ibo, Ibo” ëa
quënahai cato. Noho naipá ca Jahëpa yoba nicahai ca roha tsi xo toa ja qui
jicohaina. 22 Toa copiti barí tsi ë qui bëcaxëcani quiha huëstima ca mahitsa
ca chahahuacanaibo. Toa barí tsi “Huëtsa bo qui mi chani no yoaniquë,
Ibobá” icaxëcani quiha pë. Jasca, “Mi janë tsi yoshi bo no tsëcaniquë,
Ibobá” icaxëcani quiha pë. Jasca, “Mi janë tsi huëstima ca jisti bo no
aniquë ra” icaxëcani quiha huëtsa bo. 23 Jama, bëroria tsi jato quëbixëquia,
“Mato cahëpistiayamariaquia. Ea basicahuë, anoma ca acanaibá” iquiina.

Dios xobo bo
Lucas 6.47-49; Marcos 1.22

24 ‘Jabi tiisi tsi xo toa tsohuëcara ca noho yoba chahahuahai cato, nicaxo
na. Maxax cacha ca xobo rohahuahai ca joni iquiria xo. 25 Poxoyamahi
quiha ja aca ca xobo ra. Johi quiha oi-oiria. Baihi quiha jënë. Xo-
toriahi quiha yoshini. Jahuë xobo pasomaha choshahi quiha. Jama,
poxoyamahi quiha jahuë xobo, maxax cacha ja rohahuahacani iqui na.
26 Jasca, tobi toa yoyoxëni ca joni ri. Noho yoba chahahuayamahi quiha,
nicaxo na. Mashënë cacha xobo acai ca joni jascaria xo. 27 Jatsi johi quiha
oi-oiria. Baihi quiha jënë. Xotoriahi quiha yoshini. Xobo pasomaha
choshahi quiha rë. Jatsi poxohi quiha. Anomaria tsi xo toa ja poxohaina
ra —tihi tsi Jesú yoaniquë tiisimahi na.

28 Ja chanihai ca Jesú jatihuaquë tsi quiha quëtsonish ca nohiria
ratëniquë ja tiisimahai ca qui. 29 Jasca, chama jaya ca joni jascaria tsi jato
ja tiisimani quiha, jodioba yoba cahëxëni cabo jasca ja nomari.

8

Leproso ca joni Jesú jënimahuanina
Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16

1 Jabi maca ax Jesu rënichiquë tsi quiha huëstima ca nohiriá ba-
nahuaniquë. 2 Jatsi ja qui joniquë noitiria ca joni, naa leproso bichi jaya
cato. Bonohuaxëni ca joni ja ini quiha. Basimahax Jesu bësojó tsi quiha
ja mëniniquë. Mënihax,

—Aapicatsaii tsi ëa jënimahuati mëtsa xo mia ra, Ibobá —i Jesu qui ja
niquë.

3 Jatsi quiha Jesú joni motsaniquë jahuë mëquënë no. Motsahax ja qui
ja chaniniquë:

—Mia jënimahuacasquia ra. Jënima xo mia ra —iquiina.

Jatsi quiha jahuë bono tapoyotapiniquë ra. Jënima jahuë bichi ini
quiha. 4 Jatsi Jesú joni yobaniquë:

—Jënipimiha ca huëtsa bo qui yoayamahuë. Bamaxoma tsi arati ibo qui
pari mimë jismata. Moisés yoani ca ja qui ahuë tëpas-hacati, mi bahuëhai
quëshpi na. Tocapimino tsi jënima mi nori ca cahëcaxëcani quiha nohiria
—nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë.

Romanoba capitán yonati Jesú jënimahuanina
Lucas 7.1-10

5 Jaquirëquë quiha Capernaúm ca yaca qui Jesu jiconiquë. Ja jicoquë
tsi quiha ja qui caniquë romanoba capitán. Caxo tsi quiha Jesu ja
bënarianiquë:

6 —Noitiria tsi xo noho yonati. Xobó raca quiha. Anoma quiha.
Mohitimaxëni xo rë —i Jesu qui capitán niquë.

7 Jatsi,

—Mi baquë jënimahuahi caxëquia ra —i Jesu niquë ja qui.

8 Jatsi quiha capitán quëbiniquë:

—Noho xobo qui mi jicoyamano, taitá, anoma ca ë nori quëshpi na.
Jama, nëa ax rohari pi mi chanino tsi jënimaxëhi quiha noho yonati ra.
9 Jabi ëa oquë ca chama bo nicati cahëquia ra, ëa ja yobacaquë no. Jasca,
ëa nicahi quiha noho soldado bo ri. Jabi huësti soldado qui “Cata” i pi
ë no tsi caqui ra. “Johuë” i pi huëtsa qui ë no tsi johi quiha. “Tocahuë”

i pi noho yonati qui ë no tsi ahi quiha —nëa tsi quiha Jesu qui capitán nëcaniquë.

10 Jatsi Jesu ratëniquë, capitán quëbihaca nicahax na. Jesu qui jia ini quiha ja chanihaina ra. Jatsi banahuacanaibo qui Jesu chaniniquë:

—Mato parayamaquia. Anomaria tsi xo naa carayana chitimihaina ra. Jodiobá mai tëquë ó yama tsi xo nëca ca jodio chitimihai ca jasca cato rë. 11 Jaroha ca barí tsi bëcaxëcani quiha carayanabo jatiroha ca mai iti ax na. Abraham, Isaac, Jacob, tihi cabo ya tsi tsahocaxëcani quiha jato ri, Diós otohai cato xo tsi pixëna. 12 Jama, tsëmo qui niahacacaxëcani quiha mato Israél cabo, naa Diós otohai ca qui jicoti iquish cabo. Toatsixëhi quiha araconahaina, tënëhaina ra —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë nohiria bo qui.

13 Jatsi quiha capitán qui Jesu chaniniquë:

—Cata. Mi chitimihai iqui tsi jënimaxëhi quiha mi yonati —i capitán qui ja niquë.

Jabi toa horá tsi jahuë yonati jënimahua-tapihacani quiha.

Pedro raisi Jesú jënimahuanina
Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39

14 Jatsi quiha Pedro xobo qui Jesu caniquë. Toa xo tsi quiha jahuë raisi ja jisniquë, naa jahuë ahuiní jahëhua. Iquihi quiha. Oxati raca ja ini quiha jahuë huao iqui na. 15 Jatsi jahuë mëquë Jesú motsaniquë. Janacatapiniquë jahuë iquini ra. Joixo tsi Jesu oriquiti ja taaniquë pa.

Huëstima ca iquicanaibo Jesú jënimahuanina
Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41

16 Bari caquë tsi quiha Jesu qui nohiria bëcaniquë. Ja qui yoshi jaya ca nohiria ja bëcani quiha ja jënimahuano. Jatsi jahuë chaní roha tsi jato yoshi bo ja tsëcani quiha. Iquicanaibo tëquë ja jënimahuani quiha. 17 Nëca tsi Isaías yamabá yoani ca jatihuahacani quiha, naa “Noqui iquicanaibo jënimahuahi quiha. Noqui noitiria cabo mëbihi quiha” iquiina.

Jesu banahuacascanaibo
Lucas 9.57-62

18 Ja qui nohiria huëstima ca quëtsohai ca jisi tsi quiha jahuë rabëti bo ja yobaniquë, ia rabëquëx ca qui ja bocano. 19 Toá tsi quiha yoba cahëxëni ca joni Jesu qui joniquë. Johax,

—Mia banahuacasquia, ëa ri ra. Jahuëcara qui mi cahai cató tsi mia banahuaxëquia ëa ri —i Jesu qui ja niquë.

20 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jato quini bo jaya xo bocacamano, racati. Jasca, jato naha jaya xo isa bo ri. Jama, racati xobo yama ca ëa xo naa, naa nai ax johax cato —iquiina.

21 Jatsi Jesu banahuahai ca joni huëtsa chaniniquë:

—Mia banahuacasquia, Ibobá. Jama, jariapari noho jahëpa ë maihuati xo. Rësopaimaria xo ra —i Jesu qui ja niquë.

22 Jatsi quiha,

—Jaboqui ëa mi banahuano ra. Dios cahëyamacanaibá jato nabo maihuano —i ja qui Jesu niquë.

Yoshini, choca, tihi cabo Jesú janacamanina
Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25

23 Jatsi noti qui Jesu jiconiquë. Jicoxo jahuë rabëti bo yaxo ia shitatsi-
jahuaniquë. 24 Jatsi quiha xotoriatsi yoshi niquë ra. Anomaria choca ini
quiha. 25 Jatsi Jesu bësomahi ja bocaniquë. Bësomahax,
—Noqui mëbihuë, Ibobá. Jëtëquëqui noa ra —i Jesu qui jaca niquë.
26 Jatsi quiha,
—¿Jëniriahax raquëcanai pa? Iriama tsi xo ë qui ma chitimihaina rë —i
jato qui ja niquë.
Jatsi quiha Jesu joiniquë. Joihax yoshini, ia, tihi cabo qui ja chaniniquë,
ja janacacano. Jatsi ia, yoshini, tihi cabo janacaniquë ra. Pasi ja ini
quiha. 27 Jatsi ratëniquë joni bo.
—¿Jahuë joni ni naa sa? Ja qui nicahi quiha yoshini pa. Jasca, ja qui
nicahi quiha ia ri ra —i jaca ni quiha Jesu yoati na.

Dos ca yoshi jayanish ca joni bo Jesú jënimahuanina
Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39

28 Ia shitahax tsi quiha Gadara icanai ca mai qui Jesu cahëniquë. Toá
tsi quiha dos ca noiti ca joni bo iniquë, naa yoshi jaya cabo. Nohiria
maihuahacanish ca quini quima ax ja bëcaniquë, Jesu bëchaxëna. Jabi jato
yoshi iqui tsi caxaxëniria naa dos ca joni bo ini quiha. Ja iqui tsi toá tsi jato
bahí tsi nohiria bohoyamani quiha, raquëhi na. 29 Jatsi Jesu qui quënatsi
quiha jahuacaniquë:
—¿Jënixo tsi noqui huënahuahai, Dios Baquë? ¿Noqui copihi mi joha rë?
Jari noqui tënëtiya xaba ma xo naa ra. Tonia jari rëquë quiha —i Jesu qui
jaca niquë.
30 Jabi basima tsi quiha yahua jinaya pihi ini quiha. 31 Jatsi Jesu
bënariatsi yoshi bá huaniquë toa yahua jinaya qui ja raahacacano.
—Naa joni bo pi jënimahuacasquí tsi toá ca yahua jinaya qui noqui
raahuë —iriatsi-jacaniquë.
32 Jatsi,
—Bocata —i jato qui Jesu niquë.
Tsëquëyoquë yoshi bo ra. Tsëquëhax tsi quiha yahua jinaya qui ja
jicocaniquë. Jatsi jabatapitsi quiha yahua tirixëni niquë. Maca ax
rënichihax ia qui ja paquëyocaniquë, jabahi na. Ja nëachiyocaniquë ra.
33 Jatsi yahua jinaya obëso cabo yaca qui jabayoniquë, tsayahax na.
Toa xo tsi quiha ja jiscani ca ja yoacaniquë. 34 Jatsi quiha toa yacatá ca no-
hiria bëyocaniquë, Jesu ini ca qui. Jesu bëchaxo tsi quiha ja bënariacaniquë,
jato mai ax ja riquino.

9

Mohitamaxëni ca joni Jesú jënimahuanina
Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26

1 Jatsi noti qui Jesu jicoha ca tsi ia ja shitaniquë. Shitahax tsi quiha
jahuë yaca yoi qui ja caniquë. 2 Yaca qui ja cahëcaquë tsi quiha ja qui toá
ca nohiria bá mohiyama ca joni bëniquë, jahuë oxatí no. Jabi Jesu qui ja
chitimiriacani quiha. Ja chitimicanai jisi tsi quiha mohitimaxëni ca qui
Jesu chaniniquë:
—Chamahuë baquë. Masahacaquë mi jocha ra —iquiina.
3 Jatsi shinatsi quiha yoba cahëxëni cabá huaniquë. “Dios pasomaha
chanihi quiha naa joni ra” i jamë jaca ni quiha. 4 Jama, ja shinacanai ca
jahuë bo Jesú cahëniquë. Cahëhax jato qui ja nëcaniquë:

5 —¿Jënica ni toa, bëroria ca yoatí? “Masahacaquë mi jocha” ¿iti ni?
“Niina. Cohuë” ¿iti ni? 6 Jasca, nohiria ba jocha masati chama ë jaya ca
ma cahëno ra —i jato qui Jesu niquë.
Jatsi mohitimaxëni ca joni qui ja chaniniquë:
—Niina. Mi oxati bihuë. Mi xobo qui cata —iquiina.
7 Jatsi niitapiniquë joni. Niihax tsi quiha jahuë xobo qui ja
caniquë. 8 Ratëyoniquë nohiria, Jesú ani ca jisish na. Jatsi Dios
oquëhuatsijahuacaniquë, Jesu qui jahuë chama-chamaria Diós ani iqui na.

Mateo Jesú quënanina
Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32

9 Riquiquiria tsi quiha gobierno xobo pistiá ca tsahohai ca joni, naa
Mateo icanai ca Jesú jisniquë. Nohiria bo quima gobierno bax parata
bichi Mateo ini quiha. Impuesto quiha. Jatsi,
—E bëta mi jono ra —i Mateo qui Jesu niquë.
Jatsi Mateo joiniquë. Joixo tsi quiha Jesu ja banahuaniquë.
10 Jabi Mateo xobo xo tsi Jesu, jahuë rabëti bo, tihi cabá pihi in-
iquë. Ja picano tsi quiha huëstima ca gobierno bax parata bicanaibo,
jochahuaxëni cabo, tihi cabo bëcaniquë, Jesu, jahuë rabëti bo, tihi cabo
yaxëna. 11 Jatsi Jesu ya naa jochahuaxëni cabo iqui ca fariseobá jisniquë.
Jisí tsi Jesu rabëti bo qui ja chanicaniquë:
—¿Jëniriaxo gobierno parata bicanaibo, jochahuaxëni cabo, tihi cabo
ya xo tsi pihi ni mato maestro pa? —iquiina.
12 Jatsi Jesú quëbiniquë, jato nicaquí na:
—Doctor quënayamaqui jënima cabo ra. Jama doctor quënahai ca tsi xo
toa iquicanaibo. 13 Bocahuë. Dios Chani cahëyamaqui mato ra. “Jaha ë
quëëhai ca tsi xo toa ëa nohiriá noihaina, ja tëpascanai ca jahuë bo nomari”
ii quiha Dios ra. Toa ma jabiti xo. Tsayacahuë. Mëstëxëni ca jaca nori ca
quëscahuacanaibo quënahi ë joyamaniquë, jochahuaxëni cabo nori, Dios
quiri ja bësocano iquish na —nëca tsi jodioba chama bo qui Jesu nëcaniquë.

Samati jabi yoati Jesu ja nicacanina
Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39

14 Jatsi ashimanish ca Juan yamabá-na banahuacanaibo Jesu qui
bëcaniquë. Bëxo tsi quiha ja nicacaniquë:
—Huëstima tsi xo no samahaina ra. Jasca, samariacani quiha fariseobo
ri. Jama, mi rabëti bo tsi xo toa samayamahaina pë. ¿Jënihax samayamac-
ahi ni? —i Jesu qui jaca niquë.
15 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:
—Joní ahui yano tsi ¿cohuë ni bëcanish ca rabëti bo? Iyamacani quiha.
Ahui yahax ca joni jato bëtano tsi ranicani quiha ra. Jascaria tsi jaboqui
samayamahi quiha noho rabëti bo ri, jato bëta ë nori ca iqui na. Jama,
tsëquëxëhi quiha bari huëtsa, jato quima ë mëbihacaxëquë no. Toatiyá tsi
samacaxëcani quiha noho rabëti bo ri, cohuëhi na.
16 ‘Jasca, quësi paxá tsi raiti siri pishpayamahi quiha nohiria. Anoma
quiha. Jabi quësi paxá pi ja pishpacano tsi përësixëhi quiha raiti siri.
Përësihi quiha quësi paxa ri, jaha bëquiyamajahai iqui na. (Jascaria, mato
arati quinia siri jaha bëquiyamahi quiha noho tiisi paxa cato. Jamëri ca
xo.) 17 Jasca, mato bichi ca sota sirixëni qui jënëria paxa ca rëhuiyamaqui
mato. Anoma quiha. Ma rëhuipino tsi bichi ca sota poshaxëhi jënëria
paxa cato. Jatsi japaquëxëhi quiha jënë rë. Yoshihuahacaxëhi quiha
sota ri. Jama bichi ca sota paxa ca qui jënëria paxa ca rëhuihacaxëti xo.

(Jascaria, anoma tsi xo arati quinia sirí tsi noho tiisi paxa ca tiisimahaina ra. Arati quinia huëtsá tsi ja tiisimahacaxëti xo. Mato arati jabi siri jaha bëquiyamahi quiha noho tiisi paxa) —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë jato qui.

Jairo jahini jënimahuahacanina, Jesu sahuëti motsanish ca yoxa
Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56

18 Nohiria bo qui Jesu chanino tsi quiha ja qui jodioba chama joniquë. Johax Jesu bësojó ja mëniniquë.

—Rësoyaquë noho jahi rë. Johuë. Mi mëquënë tsi noho jahi mi motsano. Mi pi jono tsi bësoxëqui tia —nëa tsi quiha johax ca chama nëcaniquë.

19 Jatsi Jesu, jahuë rabëti bo, tihi cabo joiniquë, ja bëta caxëna. 20 Jabi ja bocano tsi quiha Jesu cho noitiria ca yoxa basimaniquë, Jesu motsaxëna. Doce año bo no tsi ja jimihacai ini quiha. 21 Jatsi yoxa shinaniquë. Shinahax, "Jahuë sahuëti pi motsahi tsi jënimaxëquia tia" i jamë ja niquë. 22 Jatsi Jesu bopinaniquë. Bopinaxo tsi quiha yoxa ja jisniquë. Jisi tsi,

—Chamahuë, noho jahiní. Mi chitimihai ca iqui tsi mi jënimahuahacaquë ra —i ja qui Jesu niquë.

Jënimatapiniquë yoxa ra.

23 Jatsi chama xobo qui jicohax tsi quiha música acanaibo Jesú jisniquë. Jahuë jahi maihuapaimaria ja icani quiha. Anomaria ja aracanai ca pacotsa ini quiha. Jatsi jato jisi tsi quiha,

24 —Bocahuë. Rësoyamaquë jahi pistia. Oxahi quiha —i nohiria bo qui Jesu niquë.

Jatsi nohiria bá osaniquë, nicahax na. 25 Jatsi quiha cacha nohiria Jesú raaniquë. Raahax naquëtë qui ja jiconiquë. Jatsi jahi pistia mëquë ja biniquë. Joitapiniquë jahuë jahi ra. 26 Jatsi Jesú ani ca nicayoniquë toa maí ca nohiria tëquë.

Dos ca bëco ca joni Jesú jënimahuanina

27 Jato xobo Jesu jisbayaquë tsi quiha banahuatsi dos ca bëco cabá huaniquë. Banahuapama tsi ja quënacaniquë.

—Noqui shinahuë ra, David yamaba Baquë —iquiina.

28 Xobo qui Jesu jicoquë tsi quiha ja jicocaniquë jato ri. Jatsi Jesú jato nicaniquë:

—¿Mato jënimahuati mëtsa ni ëa ra? ¿Jahuë shinacanai? —iquiina.

Jatsi,

—Ati mëtsa xo mia, Ibobá —i jaca niquë.

29 Jatsi jato bëro bo Jesú motsaniquë. Motsapama tsi,

—Ma chitimihai iqui tsi ocapixëhi quiha ra —i jato qui ja niquë.

30 Jatsi quiha ja taistëquëcaniquë. Jënima jato bëro ini quiha. Jatsi Jesú jato yoba-yobaniquë:

—Mato ë jënimahuaha ca yoayamacahuë —iquiina.

31 Jama, jisbaya tsi quiha Jesú ani yoati ja yoabonacaniquë toa mai tëquë xo na.

Chanitimaxëni ca joni Jesú jënimahuanina

32 Bëco inish ca joni bo bocaquë tsi quiha Jesu qui chanitimaxëni ca joni nohiria bá bëniquë. Joni jaro quiha. 33 Jahuë yoshi Jesú tsëcaquë tsi chanitapitsi quiha joni niquë. Jatsi ratëyoniquë nohiria tëquë.

—Anomaria tsi xo naa joní acaina ra. Noqui xërëquë ca nëca ca jahuë bo no jisyama-pistiarianiquë ra —i nohiria bo ni quiha Jesu yoati na.

34 Jama,

—Yoshini chamá tsi yoshi bo tsëcahi quiha naa joni pë. Yoshi tsi xo toa ja qui chama acaina ra —i jodioba chama bo niquë pë.

Nohiria bo Jesú noinina

35 Jabi yaca pistia bo, yaca-yacaria bo, tihi cabo qui Jesu shishoniquë,
jato catiti xobo xo tsi tiisimahaina. “Nohiria bo otocatsi quiha Dios ra” i
ja niquë Chani jia ca yoabonahi na. Jasca, noitiria cabo, iquicanaibo, tihi
cabo ja jënimahuaniquë. 36 Jasca, nohiria huëstima ca tsayapama tsi quiha
Jesu cohuënaniquë, noitiria ja icani iqui na, naa jahabëso yama ca oveja
jascaria. Ja shina-huëjënacanai ca ja cahëni quiha. 37 Jatsi quiha jahuë
rabëti bo qui ja chaniniquë:

—Huëstima ca tsi xo toa tësahacati cato ra; jama, ichariama ca
tësacanaibo nori. 38 Japi tësati Ibo qui bëhoxcana ra, yonati bo ja raano
iquish na, tësati —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë.

10

Jahuë doce ca rabëti bo Jesú binina jahuë Chani ja yoacano
Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16

1 Jatsi jahuë doce ca rabëti bo Jesú quënaniquë. Quënaxo tsi quiha jato
qui chama ja aniquë nohiria quima yoshi bo tsëcati. Jasca, chama jato
qui ja aniquë iquicanaibo, isicanaibo, noitiria cabo, tihi cabo jënimahuati.
2 Jabi doce ca joni bo quiha Jesú biniquë raaxëna. Jato janë bo tsi xo
naa: Jariapari tsi xo Simón, naa Pedro quënahacanish cato. Jaquirëquë,
Simón noma Andrés. Jaquirëquë, Zebedeo baquë Jacobo. Jaquirëquë,
Jacobo noma Juan. 3 Jaquirëquë Felipe, Bartolomé, Tomás, Mateo, naa
gobierno bax impuesto binish cato. Jaquirëquë Alfeo baquë Jacobo,
Tadeo, 4 Simón, naa gobierno pasomaha inish cato. Jatsi Judas Iscariote,
naa soldado bo qui Jesu mëanish cato.

Jahuë rabëti bo Jesú raanina Dios Chani yoati
Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6

5 Naa doce ca rabëti bo Jesú raaniquë Dios Chani ja yoacano. Raaquí
tsi quiha jato ja yobaniquë. Ja nëcaniquë:

—Carayanaba mai, samaria caba yaca bo, tihi cabo qui boyamacana
Dios Chani yoati. 6 Jama, Israél ca nohiria bo qui roha bocahuë. Bënohax
ca oveja bo jascaria ca xo ra. 7 Capama tsi “Basima tsi xo Diós oto-
haina ra” itsicana. 8 Jasca, iquicanaibo jënimahuacana. Bësoyama cabo
bësomacana. Leproso bo bahuëcana. Yoshi bo tsëcacana. Jabi copixoma
tsi noho chama ma bichi iqui tsi parata biyamacana nohiria mëbiquí na.
9 ‘Caquí tsi parata boyamacana. 10 Jasca, rabë sahuëti, zapato bo, coti
jihui, tihi cabo boyamacana. Jabi mato orihuaxëhi quiha mëbihacahax
cabo.
11 ‘Jabi yaca-yacaria, yaca pistia, tihi cabo qui cahëxo tsi toa xo tsi
shinajiaxëni ca joni mëracana. Mërahax jahuë xobo roha tsi chitëcana.
Xobo huëtsa qui boyamacana. 12 Jahuë xobo qui jicoquí tsi jia tsi jato joi-
huacana. 13 Jia pi toá ca nohiria bá mato joihuano tsi jato bax bëhoxcana,
Diós jato shomahuano iquish na. Jama, mato pi ja joihuayamano tsi
jato shomahuayamacana. 14 Jasca pi xobó ca nohiria bá mato joihuacas-
yamano tsi jato jisbayacana. Jasca pi yacatá ca nohiria bá mato qui
nicacasyamano tsi jato jisbayacana. Jisbaya tsi mato tahë ca cospo toj-
tojhacahuë jato jocha jismaxëna. Toca tsi jato qui Dios caxa ma jismaxëti

xo. 15 Mato parayamaquia iquia. Anomariaxëhi quiha toa nohiria bá
tënëhaina ra nohiria bo copiti barí no. Sodomá ca racanish ca nohiria bo
oquë ixëti quiha. Gomorrá ca racanish ca nohiria bo oquëxëhi quiha ja
tënëcanaina iquia.

Johai ca tënëhaina
Marcos 13.9-13

16 'Jaha bësocapa. Caxaxëniria ca lobo jascaria ca nohiria bo qui
mato raaquia. Jato xërëquë ca oveja jascaria ixëqui mato. Japi quiniacaxëcahuë, naa rono ma quiniahai jascaria. Jato xërëquëpama tsi ishima
ca boto jascariacana. 17 Jasca, mato pasomaha ca nohiria bo qui quiniacaxëcahuë. Chama bo qui mato mëacaxëcani quiha quësoxëna. Jasca,
jato arati xobó tsi rashahacaxëqui mato ra. 18 Ea tahëxo tsi prefecto
bo, chama-chamaria bo, tihi cabo qui mato bëcaxëcani quiha, naa mato
jimibo. Jatsi xaba jayaxëqui mato ra, jato qui chaniti ëa yoati na. Jatsi
Dios Chani nicacaxëcani quiha carayanabo ri. 19 Jabi chama bo qui
mato jimibá pi mato mëano tsi ma yoati ca yoaxëti ca yoati tsi shinahuëjënayamacana. Toa xaba tsëquëno tsi mato qui acacaxëhi quiha ma
yoaxëti cato. 20 Toatiyá tsi ma chanino tsi ma yoaxëti ca mato jismaxëhi
quiha Espíritu Santo. Chaniyamayoixëqui mato, Espíritu Santo ja nori.

21 'Toatiyá tsi jabë xatë yoi mëaxëhi quiha huëtsa, namëhacati. Jahuë
baquë pasomahaxëhi quiha jahëpa ri. Jasca, jato nabo qui caxacaxëcani
quiha xocobo ri. Caxaquí tsi chama bo qui jato nabo mëacaxëcani quiha
rë, ja namëhacacano. 22 Ea tahëhax tsi mato qui caxayocaxëcani quiha
nohiria tëquë. Jama, xabahamahacaxëhi quiha jatiroha ca jahuë rëso qui
tënë-tënëcanaibo. 23 Jatsi huësti ca yacatá ca nohiria bá pi mato tënëmano
tsi yaca huëtsa qui jabacana. Jabi bacaxëquia ra, jodioba maí ca yacata
tëquë noho Chani ma yoanox pari no.

24 'Jabi jahuë maestro oquë ma xo jahuë alumno bo. Jasca, jahuë
chama oquë ma xo yonati. 25 Jabi jato maestro pi nohiria bá tënëmano
tsi tënëmahacaxëhi quiha jahuë alumno bo ri iquia. ¿Jabi mato maestro
ma ni ëa ra? "Satanás" pi ëa nohiria bá quënano tsi oquë ca yoixëni ca janë
mato quënacaxëcani quiha ra. 26 Japi mato roacanaibo qui raquëyamacana.
Bërohuahacaxëhi quiha noho Chani ra. Nicaxëhi quiha nohiria bo ra.
27 Jaboqui mato qui baxëxquia quiniahi na. Jama, huëaquë tsi mato
ë yoaha ca yoacaxëcahuë huënënë xo na, raquëxoma. 28 Jasca, mato
acascanaibo qui raquëyamacana. Mato yora bo roha ati mëtsa ca xo, mato
shina ati mëtsa jaca nomari. Jama, Dios qui nohiria raquëxëti xo. Ja tsi
xo toa tënëtiya qui nohiria raati ibo-iboria, naa yora, shinana, tihi cabo
quëyoti mëtsa cato. 29 Jabi mato ó bësohi quiha Dios ra. Jatiroha ca cahëhi
quiha. Huësti ca copiriama ca chorobo pi mai qui paquëno tsi ¿cahëyamayamahi ni mato Jahëpa ra? 30 Jasca, mato boo tëquë cahëhi quiha ra. Ja
tocahacayocani quiha. 31 Japi raquëyamacana. Dios qui copixëni xo mato
ra; naa huëstima ca chorobo oquë quiha.

32 'Nohiria bo bësojó pi "Cristó-na xo ëa" i nohiria no tsi noho naipá ca
Jahëpa bësojó tsi "Nohó-na xo toa" ixëquia ëa ri. 33 Jama, nohiria bo bësojó
pi ëa pasomaha nohiria chanino tsi noho naipá ca Jahëpa qui "Nohó-na
ma xo toa" ixëquia ëa ri.

Jesu iqui tsi oquëxnahacaxëhi quiha nohiria
Lucas 12.51-53; 14.26-27

34 ‘¿Jahuë qui tsi mai qui ë joni? ¿Jia tsi nohiria racanabëquimahi ë joni
pa? Tocati ë joyamaniquë. Nohiria oquëxnamahi ë joquë ra, jia tsi jato
racanabëquimahi nomari. Oquëxnamahai ca saipi jascaria tsi xo toa ë bëhai
ca chani ra. 35 Joquë ëa ra, jahuë jahëpa pasomaha baquë janaxëna, jahuë
jahëhua pasomaha jahi janaxëna. (Joquë ëa ra, jahuë raisi pasomaha raisi
janaxëna.) 36 Ea tahëhax tsi mato qui caxa-caxariaxëhi quiha mato xobó
ca yoi bo ra.

37 ‘Ea oquë pi jahuë jahëpa, jahuë jahëhua, tihi cabo noihi tsi nohó-
natimaxëni ca xo toa nohiria ra. Jasca, jahuë baquë bo, jahuë jahi bo, tihi
cabo pi oquë tsi noihi tsi nohó-natimaxëni ca xo ra. 38 Mato cruz yoi pi
iayamahi tsi ëa pi banahuayamahi tsi noho rabëti iti mëtsama xo mato
iquia. 39 Jabi jahuë shina bënoxëhi quiha jahuë shina xabahamacatsai
cato. Jasca, jahuë shina bëboxëhi quiha ëa iqui tsi jahuë shina bënohai
cato.

Premio bo Dióꞃ noqui acaina
Marcos 9.41

40 ‘Jabi ëa yoi joihuahi quiha mato joihuahai cato. Jasca, ëa pi joihuaquí
Dios yoi, naa ëa raanish ca joihuahi quiha. 41 Dios Chani bëhai ca ma
joihuano tsi jia tsi mato copixëhi quiha Dios, Dios Chani bëhai ca ja
nori iqui na. Jato copi jascaria ca bixëqui mato iquia. Jasca pi shina
jiaxëni cabo joihuahi tsi jia tsi copihacaxëqui mato ra. Jato copi jascaria
copihacaxëqui mato ri. 42 Ea tahëxo tsi noho rabëti bo pistia roha tsi ma
mëbino tsi mato copixëhi quiha Dios iquia —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

11

Jahuë rabëti bo Jesu qui Juán raanina
Lucas 7.18-35

1 Jatsi quiha Jesú jisbayaniquë jahuë doce ca rabëti bo yobaxo na.
Jisbaya tsi quiha toa maí ca yaca bo xo tsi ja tiisimaniquë. Dios Chani
ja yoaniquë.

2 Jabi toatiyá tsi quiha presó Juan yamabo iniquë. Preso xo tsi Cristó
acai ca jahuë bo ja nicaniquë. Nicaxo tsi quiha jahuë rabëti bo huësti
huësti ca Jesu qui ja raaniquë, Xabahamati Ibo Jesu iqui ca nicaxëna.
3 Jatsi Jesu ja nicacaniquë:

—“Joxëti xo Xabahamati Ibo” i noquii quiha Juan ra. ¿Toa ni mia sa?
¿Joni huëtsa ó pasoxëhi ni noa sa? —i Jesu qui jaca niquë.

4 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Jahari bocata. Ma tsayahana, ma nicahana, tihi cabo Juan yoacata.
5 Taiscani quiha bëco cabo. Tapicani quiha huico choni jaya cabo.
Jënimahuahacahi quiha leproso cabo, naa bonohuaxëni cabo. Pasohi
quiha pasoyamacanaibo. Bësotëquëcani quiha bësoyama cabo. Xaba-
hamati Chani nicacani quiha noitiria cabo. 6 Rani-ranicani quiha ëa
chahahuacanaibo ra. Tihi ca tsi yoata —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

7 Nicahax tsi quiha jahari Juan qui ja bocaniquë. Jaquirëquë nohiria
bo qui Jesu chaniniquë Juan yoati na.

—¿Jahuë ó ma pasoni jisxëna, xabachá ca Juan qui boquí na?
¿Cahëtimaxëni ca chamayama ca joni ó ma pasoni pa? 8 ¿Jahuë jisi ma
bocani? ¿Copixëni ca raiti sahuë ca joni jisti ó ma pasoni pa? Toca tsi ja
iyamani quiha. Jabi xobo-xoboriá tsi racacani quiha copixëni ca sahuëti
jaya cabo. 9 ¿Japa? ¿Jahuë ó ma pasoni jisxëna? Ea yoacahuë. ¿Dios Chani

yoati ibo ó ma pasoni pa? Mato parayamaquia. Dios Chani yoati ibo oquë ca ma jisyamëquë ra. 10 Jabi Juan yoati tsi Dios chaniniquë Quënëhacanish cabo ó no. Nëcahi quiha:

“Mia bëbo noho Chani bohai ca raaxëquia.
Jariapari mi quinia rohahuaxëhi quiha”
i Dios ni quiha.

11 ‘Mato parayamaquia ra. Yama tsi xo nohiria xërëquë tsi Juan oquë ca bësohax cato ra. Jama, Juan oquë ca tsi xo toa Diós otohai cato ó ca iriama cato ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë Juan yoati na.

12 ‘Jabi jahuë yonoco ati Juan chitahëhuaquë rohari tsi jahuë chani qui caxa xo huëstima cabo. Jaboqui jasca pi xo rë. Ibo Diós nohiria bo otohai ca quinia quëyocascani quiha pë. Anomaria tsi xo toa ja acanaina. 13 Jabi siri tsi Dios Chani yoahi Juan jonox pari no tsi Quënëhacanish cabá chani-chanipaoniquë Ibo johai ca yoati na. 14 “Joxëhi quiha Elías” i jaca paoni quiha. Jabi Juan tsi xo toa joxëhai ca Elías iquia. ¿Ja quënëcani ca chahahuacanai? 15 Nicati pi mëtsaquí tsi nicacahuë.

16 ‘¿Jënixëhi ni ëa pë, naa jaboqui bësocanai ca nohiria yoati na? Plazá ca chotëxëni ca xocobo jascaria ca xo rë. I-iquí tsi nëca tsi quënacaqui: 17 “Mato bax pi bisto no ino tsi pabëcasyama xo mato pë. Jasca, mato bax pi no nahuarino tsi aracasyama xo mato pë” iquiina. Jabi naa chotëxëni ca xocobo jascaria tsi xo naa nohiria bo ra. 18 Jabi Juan joquë tsi mato qui yoi quiha jahuë jabi iniquë pë. Johax ja samaniquë. Jënë ja ariayamaniquë. Tocajaquë tsi “Yoyoxëni tsi xo naa joni ra” iyoniquë nohiria tëquëta. 19 Jatsi ë joquë, naa Nohiria Baquë ë nori cato. Ea ti tsi xo oriquihaina. Jasca ëa ti tsi xo toa jënë acaina. Tocahëno tsi ë qui yosacaqui pë. “Oriquitinaxëni, pahëxëni ca tsi xo toa” icaqui. “Tsayacapa, impuesto bicanaibo, jochacanaibo, tihi cabo ya rabënahi quiha pë” ii quiha jatiroha cabo ëa yoati na. Jabi mato qui yoi tsi xo noho jabi, ë acaina, tihi cabo. Jasca, mato qui yoi ini quiha Juan jabi jaa ri pë. Jama, tiisiyoi-canaibo qui jia tsi xo noba jabi bo, no acaina ra —nëa tsi nohiria bo qui Jesu nëcaniquë.

Nicamisxëni ca yaca bo
Lucas 10.13-15

20 Jatsi yaca bo, naa ja ani ca jisti bo jisnish cabo raahatsi quiha Jesú huaniquë. Jato ja raahani quiha jato jocha quima Dios quiri ja bësoyamacani iqui na. 21 Ja nëcaniquë:

—Noitiriaxëhi quiha mato Corazín cabá. Noitiriaxëhi quiha mato ri Betsaidá cabá. Mato yaca bo xo tsi huëstima ca jisti bo acacani quiha; mahitsa rë. Jabi jochahuaxëni ca Tiro y Sidón yaca bo xo pi jasca ca jisti bo acacarohano tsi naama tsi jato jocha quima Dios quiri ja bësoquë acani quiha. Bamaxoma tsi moro ja sahuëquë acani quiha cohuëquí na. Jasca, chihi mishpó tsi ja tsahoquë acani quiha jato cohuë jismaxëna. 22 Jabi copiti barí tsi anomariaxëhi quiha mato copi ra; naa Tiro, Sidón, tihi cabo yacatá ca jochahuaxëni ca nohiria oquë nori. 23 ¿Japa mato Capernaum yacatá cabá? ¿Nai qui bocascanai pa? ¡Maj! Tënëtiya qui botëxëqui mato ra. Mato yacata ax tsi huëstima ca jisti bo acacaniquë ra; mahitsa rë. Jabi jochahuaxëni ca Sodoma xo pi jasca ca jisti bo acacarohano tsi ja chahahuaquë acaniquë ra. Jato yaca potas-hacayamaquë ani quiha ra. 24 Japi shinacahuë. Copiti barí tsi anomariaxëhi quiha mato copi ra.

Jochahuaxëni ca Sodoma oquë ixëti quiha —nëa tsi Jesu nëcaniquë toa yaca bo yoati na.

"E qui bëcana joixëna" i Jesu nina
Lucas 10.21-22

25 Naatiyá tsi bëhoxpama tsi Jesu nëcaniquë:

—Mi qui "Gracias" iquia noho Jahëpá, cahëyamacanaibo qui mi chani jia ca mi jismaha quëshpi na. Maí ca tiisi jaya cabo, cahëxëni cabo, tihi cabo cahëmayamaqui mia ra. Jato joma quiha. Ja quëshpi tsi "Gracias" iquia ra. 26 Jabija, tocahi tsi raniqui mia, noho Jahëpá —i Jahëpa quiina.

27 Jatsi,

—Chama ë qui noho Jahëpá aniquë ra jahuë bo tëquë yonati. Jabi yama tsi xo toa ëa, naa Dios Baquë-baquëria ca cahëyoihai cato. Noho Jahëpa roha tsi xo toa ëa cahëyoihai cato iquia. Jasca, yama tsi xo toa Jahëpa Dios cahëxëni cato. Jahëpa Dios cahëxëni ca roha ca ëa xo naa, naa jahuë baquë. Jasca, Jahëpa Dios cahëcani quiha chahahuacanaibo ri. Jato qui noho Jahëpa jisiquimaquia, ja cahëcano iquish na. 28 E qui bëyocana mato joicanaibá. E qui bëcana, ihuë ca jabi papicanaibá. Mato joimaxëquia ra. 29 Ihuë yama tsi xo toa mato qui ë acatsai ca yugo, naa noho yoba. Bicana. Mato ë tiisimano. Ea ti tsi xo ishima. Ea ti tsi xo caxayama. Noho yugo pi bichi tsi joixëqui mato ra. 30 Bëro tsi xo noho yugo papihaina. Ihuë yama tsi xo toa mato qui ë acai ca yoba ra —i nohiria bo qui Jesu niquë.

12

Joiti bari yoati na
Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5

1 Jaquirëquë trigo huai tsi nacohi quiha Jesu iniquë jahuë rabëti bo ya. Joiti bari ja ini quiha. Jabi paxnaquí tsi quiha jahuë rabëti bá trigo bimi risaniquë piti. 2 Jatsi ja acani ca jodiobo chama bá jisniquë, naa fariseobo icanish cabo. Jisi tsi Jesu qui ja quësocaniquë:

—Tsayapa. Joiti barí tsi anoma ca acani quiha mi rabëti bo ra. Yonococani quiha pë —iquiina.

3 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—¿Quënëhacanish cabo ó ca noba David yamabá ani ca ma tsayayamayamani, naa jahuë joni bo ya paxnaquí na? 4 Dios xobo ja jiconi quiha ra jahuë joni bo ya, arati ibo ba mapari bixëna. Toa xo tsi Dios qui aquëquëmani ca mapari ja pini quiha. Jasca, pini quiha jahuë joni bo ri. Roa toa ja acani ini quiha. Pinoma quiha. Arati ibo ba piti ja ini quiha. 5 Jasca, ¿Moisés quënëni ca ma tsayayamayamani? Jatiroha ca joiti barí tsi yonocohi quiha arati ibo bo ra. Jënima tsi xo toa joiti barí tsi ja yonococanaina ra. Yonocojacano tsi jato qui quësoyamaqui mato pë. 6 Jama, ë qui tsi xo toa ma quësocanaina rë. Jaha quiniacaxëcahuë. Mato xërëquë tsi xo toa mato arati xobo, mato yoba, tihi cabo oquë cato iquia. 7 Quënëhacanish cabo pi cahërohahi tsi ë qui, naa anoma ca ayamahai ca qui ma quësoyamaquë aquë ra. "E qui oquë-oquëria tsi xo toa ëa ma noihaina ra, naa ë qui ma acai ca jaca nomari" i Dios ni quiha. 8 Jasca, joiti bari ibo-iboria ca ëa xo naa ra, naa Nohiria Baquë ë nori cato —nëa tsi jodiobo chama bo qui Jesu nëcaniquë.

Mëquë choni ca jaya ca joni
Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11

9 Jodiobo chama bo Jesú jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha jodioba catiti
xobo qui ja jiconiquë. 10 Jabi toá tsi quiha mëquë choni jayanish ca joni
ini quiha. Toá tsi ini quiha Jesu qui quësocascanai ca joni bo ri. Jatsi Jesu
ja nicacaniquë:
—¿Jënima ni joiti barí tsi jënimahuahaina? ¿Noba yoba pasomaha ma ni?
—iquiina, ja qui quësocatsi na.
11 Jatsi nëca tsi Jesú jato quëbiniquë:
—Joiti barí pi maiquini qui mato oveja huëšti ca paquërohano tsi ¿ma
tsëcayamaquë ana? 12 ¿Jabi oveja oquë ma ni nohiria ra? Japi jënima tsi xo
joiti barí tsi jia ca acaina iquia —i jato qui Jesu niquë.
13 Jatsi noitiria ca joni qui Jesu chaniniquë:
—Mi mëquë yoi mëtahuë —iquiina.
Jatsi jahuë mëquë yoi ja mëtaniquë. Jënimatapiniquë jahuë mëquënë
ra; jahuë mëquë huëtsa jascaria iquiina. 14 Jatsi jodiobo chama bá
jisbayaniquë caxahi na. Joiti barí tsi ja jënimahuani iqui tsi Jesu ja
namëcascani quiha. Jabi toca tsi quiha ja shina-shinacaniquë pë, namëti
quinia mërahi na.

Isaías yamabá quënënina Jesu yoati na

15 Jabi ja namëcascanai ca Jesú nicaniquë. Nicaxo ja jisbayaniquë. Jatsi
huëstima ca nohiriá banahuaniquë. Jatsi bëcanish ca iquicanaibo tëquë
ja jënimahuaniquë. 16 Jënimahuaxo tsi quiha jato ja yobaniquë tsohuë ca ja
iqui ca yoayamati. 17 Jabi ja ani cató tsi quiha Isaías yamabá quënëni ca
jatihuahacani quiha. Jabi nëca tsi quiha Dios chaniniquë jahuë Baquë
yoati na.
18 “Noho yonati tsi xo naa ra.
E biniquë noho yonoco ja ano.
E noihai ca tsi xo naa.
Ja qui raniquia.
Noho shina ja qui axëquia.
Jatiroha ca nohiria bo ó bësoxëhi quiha.
19 Jasca, johax iquinayamaxëhi quiha.
Joi mërayamaxëhi quiha.
Jahuë joi choshayamaxëhi quiha.
20 Noitiria cabo roayamaxëhi quiha.
Jaha pasocanaibo ranihuaxëhi quiha.
Ja pasomaha cabo bëboxëhi quiha, Dios mëstëxëni ca yoba nohiria bá
cahëno iquish na.
21 Jasca, ja qui chitimicaxëcani quiha maí ca nohiria bo tëquë”
i Dios ni quiha ja quënëni cató no.

Yoshi bëboti chama Jesú jayahaina
Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23

22 Jatsi Jesu qui noiti ca joni nohiria bá bëniquë ja jënimahuahacano. Bëco
ca joni quiha. Jasca, jaro ja ini quiha, yoshi ja jayani iqui na. Jabi naa
joni Jesú jënimahuaniquë. Jaquirëquë chaniti mëtsa joni iniquë. Jasca, ja
taisniquë ra. 23 Jatsi ratëyoniquë nohiria tsayahax na.
—¿Johai ca Xabahamati Ibo, naa David yamaba chahitaxocobo ma ni
naa joni sa? —i jaca niquë ja ani ca tsayahax na.
24 Toca tsi nohiria chanicanai ca nicaxo fariseobá quëbiniquë, naa
jodioba chama bo:

—Ja qui Satanás chama aquë ra. Ja tsi xo toa yoshi tsëcati chama jaya xo ra —iquiina.

25 Jama, ja shinacanai ca Jesú cahëniquë. Cahëhax chama bo qui ja chaniniquë:

—Quëyohacaxëhi quiha país ca nohiria bo, ja nianacaquë no. Jasca, quëyohacaxëhi quiha xobó ca nohiria bo, yacatá ca nohiria bo, ja iquinacaquë no. Yonocobëquinatimaxëni ca xo. 26 Jasca, Satanás-na maxo pasomaha pi Satanás maxo huëtsa iquinano tsi ¿jënahuariahax jahuë chama naamana? 27 Jasca, ¿Satanás chamá tsi jahuë yoshi bo natsëcahi ni ëa pa? Jabi Satanás ëa mëbipino tsi ¿tsohuë ni toa mato banahuacanaibo qui chama acax cato, yoshi bo natsëcati? Jabi yoshi bo natsëcani quiha mato banahuacanaibo ri. Mato banahuacanaibá acai cató tsi noqui bëro xo janyama ca ma shinahaina ra. 28 Yoshi bo natsëcati chama ë qui acax ca tsi xo Dios Shinana. Ja tsi xo toa ëa mëbihaina. Jaha tsi ë acai cató tsi bëroria tsi xo toa mato qui Diós yonati chama jaya cato ra. Joquë Cristo, naa nohiria bo Xabahamati Ibo iquia ra.

29 ‘¿Jënahuariahax raca joni chamaxëni cato xobo qui joni jicona yomaxëna? ¿Jariaparí tsi chamaxëni ca joni nëxayamayamaxëhi ni? Nëxaxo jahuë jahuë bo yomati mëtsa xo. Jascaria, jahuë yoshi bo niahacanox pari no tsi nëxahacaxëti xo Satanás ri.

30 ‘Jabi ëa pasomaha yoi tsi xo toa ë bëtama cato. Jasca, Dios yonoco yoshihuahi quiha ëa mëbiyamahai cato. 31 Jasca, jatiroha ca jocha, jatiroha ca chani yoi cato, tihi cabo masaxëhi quiha Dios. Jama, Espíritu Santo pasomaha pi nohiria chanino tsi jahuë jocha masayamaxëhi quiha Dios. 32 Jabi ëa pasomaha pi nohiria chanino tsi iriama tsi xo toa. Jahuë jocha masaxëhi quiha Dios. Jama, Espíritu Santo pasomaha pi nohiria chanino tsi jahuë jocha masayamaxëhi quiha Dios. Masahaca-timaxëni ca jocha tsi xo toa ra.

Jahuë bimi iqui tsi jihui cahëqui noa
Lucas 6.43-45

33 ‘Jabi jahuë bimi iqui tsi jihui cahëqui noa. Jahuë bimi tsayaqui noa. Jatsi bimi jia ca saihuahi quiha jihui jia cato. Jama, jihui yoi tsi xo toa pinoma ca bimi saihuahaina. Yoi quiha. 34 Jisa rono ba xocobá. ¿Jënahuariahax jia ca ma chanina, yoixëni cabo imaquë no. Yoixëni ca jahuë bo pi nohiria bá shinano tsi anomaxëhi quiha toa ja chanicanai ri. 35 Jascaria, jahuë chani jia cató tsi bërohuahacaxëhi quiha shina jia cato. Jasca, yoi ca saihuahi quiha joni yoixëni cato, naa jihui jascaria. Jahuë jabi quiha. 36 Jabi huëstima tsi xo mahitsa ca chani rë. Jasca, jaroha ca barí tsi copihacaxëti quiha nohiria jato chani yoi ca tëquë quëshpi na iquia. 37 Toa barí tsi mato chaní tsi copihacaxëqui mato. Jatsi paquëmahacaxëhi quiha chani jia ca chanihai cato. Jama, tënëmahacaxëhi quiha chani yoi ca chanihai cato ra —nëa tsi chama bo qui Jesu nëcaniquë.

Jisti nohiria bá jiscasnina
Marcos 8.11-12; Lucas 11.29-32

38 Jatsi Moisés yoba cahëxëni cabo, fariseobo, naa jodioba chama bo, tihi cabo chaniniquë Jesu qui. Ja nëcacaniquë:

—Jisti mi ano, maestró. Jisti jiscasqui noa —iquiina, jahuë chama jiscastsi na.

39 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Anomaria tsi xo jaboqui bësocanaibo rë. Jisti ó quëëmisxëniria tsi xo naa Dios qui chitimiyamacanaibo ra. Jatsi Jonás jisti roha jato qui acacaxëhi quiha. 40 Jabi tres barihani, tres baquicha, tihi cabo tsi Jonás raaniquë sani chahita jatoquë no. Jascaria tsi tres barihani, tres baquicha, tihi cabo raaxëquia ëa ri mai xará no. 41 Jatsi quiniacaxëcahuë. Copiti bari-baririá tsi niixëhi quiha Ninivé ca nohiria bo mato qui quësoxëna. Jato qui Dios Chani Jonás yoaquë tsi quiha jato jocha quima Dios quiri ja bësocani quiha, nicahax na. Jama, jaboqui nëá xo Jonás yamabo oquë cato. Jaha chahahuacas-yamaqui mato pë. Ja tsi xo toa mato qui quësocaxëcani quiha Ninivé ca nohiria bo ra. 42 Jasca, copiti bari-baririá tsi mato qui quësoxëhi quiha yoxa chama ri, naa Saba mai ax jonish cato. ¿Nëama ax ja joyamayamani Salomón yamaba tiisi nicaxëna? Jama, jaboqui nëá xo Salomón yamabo oquë cato. Ja qui nicacasyamaqui mato pë. Ja tsi xo toa mato qui quësoxëhi quiha toa yoxa chama ri —nëa tsi chama bo qui Jesu nëcaniquë.

Bacahai ca yoshini
Lucas 11.24-26

43 —Jabi joni quima tsëquëhax tsi quiha xabachá tsi co-cohi quiha yoshini, iti huëtsa mërahi na. Joicatsi quiha. Mahitsa mërahax, 44 "E jisbëriani ca xobo qui jahari caquia ra" i jamë i quiha. Jatsi quiha jahari cahi quiha. Cahax jahuë iti siri jisi quiha. Jaboqui jënima quiha, bahuëhaca xobo jascaria. 45 Jatsi cahi quiha jabë yoshi bo mërahi na. Mëraxo tsi siete ca yoshi oquë ca bëhi quiha ja bëtati. Jatsi pë ja bëta joni qui jicocani quiha yoshi huëtsa bo ri, racaxëna. Japi noiti-noitiria xo toa joni ra. Ja iqui tsi jaboqui oquë tsi xo toa joni yoyo rë. Jabi naa joni jascariaxëhi quiha jaboqui bësocanai ca yoixëni cabo ri. Oquëriaxëhi quiha ma noitihaina ra —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë toá ca nohiria bo qui.

Jesu jahëhua, jahuë xatë bo
Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21

46 Jari nohiria bo qui chanihi quiha Jesu iniquë, jahuë jahëhua, jabë xatë bo, tihi cabo xobo qui cahëquë no. Cahëhax tsi quiha xobo cacha ja niicaniquë. Niihax,

—Jesu ya chanicasqui noa —i jaca ni quiha.

47 Jatsi,

—Cacha tsi xo mi jahëhua, mibë xatë bo. Toá tsi niicani quiha. Mi bëta chanicascani quiha ra —i huësti ca nohiria niquë Jesu qui.

48 Jatsi quiha,

—¿Tsohuë ni toa noho jahëhua yoi ra? ¿Tsohuë ni toa ëbë xatë yoi bo ra? —i nohiria bo qui Jesu niquë.

49 Jatsi quiha jahuë rabëti bo qui ja mëtoniquë.

—Tsayapa. Nëá xo noho jahëhua yoi. Nëá xo ëbë xatë bo. 50 Jabi noho noma yoi, noho yoxa ca yoi, noho jahëhua yoi tsi xo toa noho naipá ca Jahëpa ó quëëhai ca acai cato ra —i jato qui Jesu niquë.

13

Bëro sayanish cato
Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8

1 Toa barí roha tsi quiha xobo Jesú jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha ia qui ja caniquë. Caxo tsi quiha toa xo tsi nohiria ja tiisimaniquë tsahoxo

na. 2 Jatsi quiha ja qui nohiria quëtsoniquë. Anomaria ca nohiria ini quiha. Huëstima ca iqui tsi noti qui Jesu jiconiquë. Jatsi noti xo jato ja tiisimani quiha, tsahoxo na. Mai quëmapó tsi mani ini quiha nohiria tëxë. 3 Jatsi huëstima ca jahuë bo jato ja yoaniquë chaniquí na. Bëroria ca chani quiha. Ja nëcaniquë:

—Bëro sayahi huësti ca joni caniquë. 4 Jahuë huai sayajahuano tsi huësti huësti ca bëro bahi tapaí xapaquëniquë. Jahá ca bëro isa bá pini quiha joxo na. 5 Jatsi bëro huëtsa maxax mai qui xapaquëniquë, naa iriama ca mai cató no. Toá tsi quiha bëro shinahatapiniquë, oti yama pi mai ini iqui na. 6 Bari tsëquëquë tsi quiha ja mëshahaca-caniquë. Tapo mishni quiha. Ja iqui tsi ja chonicaniquë rë. 7 Jatsi huësti huësti ca bëro masa xërëquë xapaquëniquë rë. Bëro ya tsi quiha shinahabëquiniquë masara. Jatsi banahaca ca jocohai ca ja mapaniquë rë. 8 Jama, bëro huëtsa quiha mai jiaxëni ca qui xapaquëniquë. Bimi ja saihuacaniquë. Cien ca bëro huësti ca maxó saihuaniquë. Maxo huëtsa setenta. Maxo huëtsa treinta —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

9 Jatsi,

—Ea nicaxëti xo jatiroha cabo ra —i Jesu niquë nohiria bo qui.

Jonë ca chani yoati na
Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10

10 Jatsi Jesu qui jahuë rabëti bo bëcaniquë.

—¿Jënixo tsi toca ca chani noqui yoahai sa? Mi chani cahëyamaqui noa rë —i jaca niquë.

11 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Mato qui acacaniquë Dios jonë ca tiisi ra, naa Diós otohai ca jahuë bo yoati na. Jama, naa chani cahëyamahi quiha nohiria tëxë. Jato qui jonë quiha. 12 Japi jia pi ë qui ma nicano tsi anixëhi quiha ma bichi ca tiisi. Cahëyoixëqui mato ra. Jama, naa ma bichi ca tiisi pistia ca bënoxëqui mato, nicariayama-piquí na. 13 Ja tsi xo toa nëca ca chani nohiria bo qui chaniquia, nicaxo ja cahëyamacano. 14 Toca tsi jatihuahacaxëhi quiha Isaías yamabá quënënina jato yoati na. Jabi ja yoani ca tsi xo naa:

“Cahëyamapistiariacaxëcani quiha, nicaxo na.
Jasca, tsaya-tsayapama tsi jabija ca jisyamacaxëcani quiha.
15 Quëstoria tsi xo naa nohiria ba shinana.
Nicacasyamacani quiha pë.
Bëpëquëyamacani quiha ra.
Ja tsi xo toa jabija ca jisyamacaxëcani quiha rë.
Ja tsi xo toa nicayoiyamacaxëcani quiha rë.
¿Jënahuariahax ë qui ri ja bësocana, jënimahuahacaxëna?”
i Isaías yamabo ni quiha jato yoati na.

16 ‘Jama, shoma xo mato ra. Tsaya-tsayapama tsi jabija ca jisqui mato ra. Jasca jia tsi jabija ca jahuë bo nicahi quiha mato pahoqui. 17 Jatsi ma shina-bënoyamano ra. Jabi ëa ma jisquë. Jasca, noho chani ma nicaquë. Jabi ma jisi ca jisti bo, naa ë acai ca jisti bo ó quëëni quiha huëstima ca Dios Chani yoanish cabo jisxëna. Jasca, ma nicaha ca chani nicati ó ja quëëcani quiha, nicati mëtsama jaca nori —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

Ja yoaha ca chani Jesú bërohuanina
Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15

18 —Ea nicacana. Jaboqui yoaha ca chani bërohuaxëquia, naa bëro
sayanish ca chani yoati na. Ma cahëyoino. 19 Toa bahi tapaí ca bëro
jascaria tsi xo toa Ibo Dios Chani cahëyamacanaibo, nicaxo na. Ja nicacano
tsi quiha johi quiha Satanás. Joxo tsi quiha jato shina ó banaha ca
Chani mëbihi quiha rë. 20 Jasca, maxax qui sayaha ca bëro jascaria tsi xo
nohiria huëtsa. Ranixo tsi Dios Chani biriacani quiha, nicaxo na. 21 Jama,
naamayamahi quiha ja chahahuacanaina rë, tapo yama ca jascaria jaca
nori iqui na. Dios Chani pi iqui tsi tënëhi tsi jahari bësotapi-cani quiha
pë. 22 Jatsi masa xërëquë sayaha ca bëro jascaria tsi xo nohiria huëtsa.
Dios Chani nicacani quiha jato ri; jama, Dios quima jato ninihi quiha
maí ca jahuë bo, naa jaha ja quëëcanaina. Maí ca jahuë bo shinacani
quiha pë. Jatsi Dios Chani, naa sayaha ca bëro tsiihaqui quiha parata ó
ja quëëcanaina ra. Jasca, tsiihaqui quiha jato ranihuahai ca jahuë bo rë.
Ja quëshpi tsi jato shina ó tsi anitimaxëni tsi xo Dios Chani ra. 23 Jama,
mai jiaxëni cato ó ca sayahaca ca bëro jascaria tsi xo nohiria huëtsa, naa
Dios Chani nicacanaibo. Nicaxo tsi Dios Chani cahëcani quiha ra. Dios
bax saihuacani quiha. Huësti ca maxo tsi xo cien ca saihuahaina. Maxo
huëtsa tsi xo setenta ca saihuahaina. Maxo huëtsa tsi xo treinta ra —nëa
tsi Jesu nëcaniquë, jahuë chani bërohuahi na.

Trigo bimi naxërëquë ca masara chani

24 Jatsi chani huëtsa jahuë rabëti bo qui Jesú aniquë, naa Diós nohiria
copixëhai yoati na. Ja nëcaniquë:

—Bëro jia ca jahuë huaí tsi joní sayahai ca jascaria tsi xo Diós otohaina.
25 Jama, ibo oxano tsi baquichá johi quiha ibo qui caxahai cato. Joxo tsi
bëro yoi sayahi quiha iboba huaí no pë. Masara ca bëro quiha. Jahuë
trigo naxërëquë tsi quiha toa bëro sayahi quiha pë. Sayahax jabahi quiha.
26 Jatsi quiha shinahaniquë trigo. Bimijaquë tsi quiha jisiquiniquë masa
ri. 27 Jatsi quiha huai ibo qui yonati bo bëcaniquë. Johax, "Bëro jia ca
roha no bananiquë huaí no pë, taitá. ¿Jahuëniahax masa joha sa?" i jaca
ni quiha. 28 Jatsi ibo nëcaniquë: "Tonia masa bëro bananiquë pë ë qui
caxahai cato" iquiina. Jatsi, "¿Masa mëxaxëhi ni noa ra?" i ibo qui yonati
bo niquë. 29 "Ayamacana. Masa pi mëxaquí tsi noho trigo ri ma mëxamitsa
rë. 30 Jariapari ja shinahabëquicano. Jatsi tësatiyá tsi 'Masa pari mëxacana'
ixëquia yonati bo qui. Mëxaxo tsi nëxacana mëshati. Jaquirëquë noho trigo
xobo qui bëcahuë, tësaxo na" i noho yonati bo qui xëquia —nëa tsi Jesu
nëcaniquë.

Mostaza bëro chani
Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19

31 Jatsi chani huëtsa Jesú yoaniquë:

—Huaí tsi bëro mishni quiha, naa mostaza bëro joní bananina. Toa
bëro jascaria tsi anixëhi quiha Diós nohiria bo otohaina. 32 Mishni-
mishniria tsi xo naa bëro ra. Jama, shinahaquí tsi pistiama tsi xo jahuë
jihui ra. Banahaca ca jocohai ca huëtsa bo oquë quiha. Shinahacax jihui
manëhi quiha. Jatsi jahuë mëshi bo ó tsi paihi quiha isa bo ra —i Jesu
niquë tiisimahi na.

Levadura chani
Lucas 13.20-21

33 Jaquirëquë chani huëtsa Jesú yoaniquë:

—Harina somo ca ya yoxá tëohacai ca levadura jascaria tsi xo Diós otohaina. Tres medidá tsi levadura tëohaqui yoxa, harina tëquë shapohuaxëna —i Jesu niquë.

Ejemplo bá tsi Jesu chaninina
Marcos 4.33-34

34 Nohiria bo qui chanipama tsi nëca ca chani bá roha tsi Jesu chaniniquë. Ejemplo bo yama tsi ja chaniyamani quiha. 35 Jabi ejemplo bá tsi ja chani-chaniniquë, Dios Chani yoanish cató quënëni ca jatihuaxëna. Jabi Jesu yoati ja yoani tsi xo naa:
"Chani bo, naa ejemplo bá tsi nohiria bo qui chanixëhi quiha.
Chanihax jonë ca jahuë bo bërohuaxëhi quiha, naa mai nëhohuahacanitiya rohari ca jahuë bo" iquiina.

Masara chani Jesú bërohuanina, naa trigo naxërëquë ó tsi bëro yoi bananina

36 Jatsi toa nohiria huëstima ca Jesú jisbayaniquë. Jisbayá tsi quiha xobo qui ja jiconiquë. Jatsi jahuë doce ca rabëti bo ja qui bëcaniquë.
—¿Jënihi ni naa trigo huaí ca masara chani sa? Noqui yoahuë —i ja qui jaca niquë.
37 Jatsi quiha toa chani Jesú bërohuaniquë:
—Ea ti tsi xo toa bëro jia ca banahai cato, naa Nohiria Baquë ë nori cato. 38 Jatsi nohiria bo jascaria tsi xo huai. Jatsi, Dios baquë bo tsi xo toa bëro jia cabo. Jato otoxëhi quiha Dios. Jatsi, Satanás baquë bo tsi xo toa bëro yoi bo. 39 Jatsi ë qui caxahai ca, naa bëro yoi sayanish ca tsi xo Satanás. Jatsi tësatiyá tsi xo toa xaba rëso, naa jaroha ca bari. Jatsi tësacanaibo tsi xo ángel bo. 40 Mëshahacati ca mëxahacahai ca masa jascariaxëhi quiha jaroha ca barí no, ë joxëquë no. 41 Noho ángel bo raaxëquia. E otohai cato ó ca jochamacanaibo, yoixëni ca nohiria bo, tihi cabo aquëquëmacaxëcani quiha. 42 Aquëquëmaxo tsi tënëtiyá jato niacaxëcani quiha, naa chihi qui masa niahai jascaria. Toá tsi araconacaxëcani quiha ra. Jatsi, "Erama. Jishopë" icaxëcani quiha tënëhi na. 43 Jama, bari huahuahai jascariaxëhi quiha Dios nohiria bo. Jahëpa Dios ya icaxëcani quiha, ja otohai cató no —i Jesu niquë.

Jonë ca parata copixëni ca ejemplo

44 —Huai maihuaha ca jahuë copixëni cabo jascaria tsi xo Diós otohaina —i Jesu niquë —. Jabi huai maihuani ca jahuëmishni bo joní bërohuaniquë. Bërohuaxo tsi quiha toa jahuë bo maihuatëquëhi quiha, nohiria bá cahëyamano iquish na. Jatsi rani tsi jahuë jahuë bo tëquë iniahi quiha, parata bixëna. Toa huai copicatsi quiha. Iniaxo tsi quiha huai copihi quiha, maihuahacani ca jahuë copixëniria cabo bixëna —nëa tsi Jesu nëcaniquë Diós otohai ca yoati na.

Perla copixëni ca ejemplo

45 —Copixëni ca perla bo mërahai ca comerciante jascaria tsi xo Diós otohaina —i Jesu niquë—. Jabi copixëni ca perla bo mërahi cahi quiha joni. 46 Huësti ca perla copixëni ca jisi quiha. Jiaria ca perla quiha. Jisi tsi jahari jahuë xobo qui cahi quiha jahuë jahuë bo tëquë iniaxëna. Parata bicatsi quiha, toa perla copixëni ca copixëna. Parata bixo copihi quiha —nëa tsi Jesu nëcaniquë Diós otohai ca yoati na.

Sani biti nishi ejemplo

47 —Sani biti nishi jascaria tsi xo Diós otohaina —i Jesu niquë—. Jabi
ia qui jahuë nishi niahi quiha ibo. Niaxo tsi huëstima ca sani jamëri
cabo bichi quiha. 48 Jahuë nishi rëamëno tsi mai quëmapo qui nishi
xërëhi quiha. Jatsi tsahohi quiha ibo jahuë sani topixëna. Jahuë caca
qui sani jia ca nanëhi quiha. Jama, sani yoi ca niahi quiha. 49 Jabi
tocaxëhi quiha xaba rësó no. Bocaxë-cani quiha ángel bo jochahuaxëni
cabo catiaxëna. Mëstëxëni ca xërëquë ó ca yoi cabo aquëquëmacaxëcani
quiha. 50 Aquëquëmaxo tsi horno chihi qui jato niacaxëcani quiha. Toá
tsi xo huëstima ca ara-aracanaina ra. Toá tsi "Erama. Jishopë" icaxëcani
quiha tënëhi na —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

51 Jatsi jahuë rabëti bo Jesú nicaniquë:

—¿Naa ë yoaha ca jahuë bo tëquë cahëcanai? —iquiina.

Jatsi,

—Jaahuë. Cahëqui noa ra —i jaca niquë.

52 Jatsi Jesú jato yoaniquë:

—Rabë ca copixëni ca jahuë bo jaya xo jodioba yoba tiisimacanaibo,
naa ëa banahuacanaibo. Jariapari ca copixëni ca jahuë tsi xo toa Dios
Chani yoanish cabá quënënina. Yoahacaxëti quiha toa chani siri ra. Jasca
tobi xo ë yoahai ca chani. Yoahacaxëti quiha naa chani paxa ca ri. Tihi
cabo jayacani quiha yoati —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Jahuë yaca Nazaret qui Jesu shishonina
Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30

53 Jabi naa ejemplo bo yoaxo tsi quiha Jesú jisbayaniquë. 54 Jisbaya tsi
quiha jahari jahuë yaca qui ja caniquë. Toa xo tsi jato catiti xobo xo tsi ja
tiisimaniquë. Ratëniquë jahuë chani nicanish cabo.

—¿Jahuëniá ca naa tiisi ja bini sa? ¿Jënahuariaxo raca naa jisti bo aqui ni
pa? —i nohiria bo niquë—. 55 ¿Carpintero José baquë ma ni naa ra? Jahuë
jahëhua María, jahuë noma bo, naa Jacobo, José, Simón, Judas, tihi cabo
cahëqui noa ra. 56 ¿Nëá tsi racayamayamahi ni jahuë poi maxco bo ri?
¿Jahuëniá ca naa tiisi ja jabini pa? —i jaca niquë Jesu yoati na.

57 Jatsi pë Jesu pasomaha ja bësocaniquë. Jato qui yoi ja ini quiha. Jatsi
Jesú jato yoaniquë:

—Mai huëtsá ca Dios Chani yoati ibo pi chanino tsi ja qui nicayoicani
quiha toá ca nohiria ra. Jama, jahuë maí ca nohiria bo qui ja chanipino
tsi ja qui nicayamahi quiha jahuë yacatá cabo, jahuë xobó cabo ri. Jato
qui yoi quiha jahuë chani rë —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë yacatá ca
nohiria bo yoati na.

58 Japi jahuë yacata xo tsi jisti huëstima cabo ja ayamani quiha rë, ja qui
ja chitimiyamacani iqui na.

14

Ashimati ibo Juan nanina
Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9

1 Toatiyá tsi quiha chama-chamaria Herodés nicaniquë Jesu yoati na.
Nicahax,

2 —Ashimati ibo Juan yamabo tsi xo toa ra. Tonia ja bësotëquëyamëquë
iquia ra. Ja tsi xo toa jisti bo ati mëtsa xo toa joni tia —i Herodes niquë
jahuë yonati bo qui.

3 Jabi siri tsi soldado bo Herodés raani quiha Juan qui tsamiti. Tsamixo
tsi quiha preso qui ja nanëni quiha, Herodías, naa jahuë noma Felipe ahui
tahëxo na. 4 Jasca, pasiyamani quiha Juan.
—Anoma tsi xo toa mi noma ahui bichiina, mi ahui iti —i ja qui Juan
paoni quiha.
5 Ja iqui tsi Herodés Juan acasniquë. Jama, jodiobo qui ja raquëni quiha
"Dios Chani yoati ibo-iboria xo Juan" i nohiria bo ni quëshpi na.
6 Jatsi Herodes coni bari tsëquëquë tsi quiha Herodías jahi pabëniquë
quëtsocani ca nohiria bësojó no. Chama Herodes qui jiaria quiha ja
pabëhaina. 7 Rani tsi quiha jahi pistia qui Herodes nëcaniquë:
—Mia parayamaquia. Jahuëcara ca, naa jaha mi quëëhai ca mi qui
axëquia ra —iquiina.
8 Jatsi quiha jahuë jahëhua ya pari ja chaninaniquë, jahuë yoba
nicaxëna. Nicahax,
—Ashimati ibo Juan mapo ë qui ahuë ra, ratá no —i chama Herodes
qui ja niquë pë.
9 Jatsi quiha Herodes cohuëniquë nicahax na. Jama, nohiria bo bësojó
"Mia parayamaquia ra" i ja ni iqui tsi jahuë yonati bo ja raaniquë Juan
mapo biti. 10 Jatsi quiha Juan mapo ja tëquëësacaniquë rë preso xo na.
11 Tëquëësaxo tsi jahari jahuë mapo ja bëcaniquë ratá no. Xotaco qui ja
acani quiha. Jatsi jahuë jahëhua qui ja boniquë. 12 Jaquirëquë quiha
Juan yora jahuë rabëti bá biniquë maihuaxëna. Maihuahax Jesu qui ja
bocaniquë yoaxëna.

Cinco mil ca nohiria Jesú pimanina
Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14

13 Juan namëni nicahax Jesú jisbayaniquë notí no. Jisbaya tsi quiha
nohiria yama ca iti qui ja caniquë jamë icatsi na. Cohuë ja ini quiha.
Jama, ja cahai ca yoati tsi nohiria bá nicaniquë rë. Nicaxo tsi quiha
jato yaca bo ja jisbayacaniquë Jesu banahuaxëna. Maí tsi ja bocani
quiha. 14 Jatsi noti ax tëmahinaxo tsi quiha toá ca mani ca nohiria bo Jesú
jisniquë. Manahi ja icani quiha. Jato noiquí tsi quiha jato anomaria cabo
ja jënimahuaniquë.
15 Jatsi yata tsi quiha ja qui jahuë rabëti bo bëcaniquë. Bëcanax,
—Caquë bari ra. Yama tsi xo xobo bo nëá no rë. Nohiria bo jahari
raahuë, yaca bo xo tsi piti ja copicano iquish na —i Jesu qui jaca niquë.
16 Jatsi,
—Ja boyamacati xo. ¿Japa mato tsa ni? Jato pimacana —i jahuë rabëti
bo qui Jesu niquë.
17 Jatsi ja quëbicaniquë:
—Cinco ca mapari bo, dos ca sanino, tihi roha jaya xo noa ra piti —
iquiina.
18 Jatsi,
—E qui acahuë —i Jesu niquë.
19 Jatsi nohiria Jesú tsahomayoniquë huasí no. Tsahomaxo tsi quiha
cinco ca mapari bo, dos ca sanino, tihi cabo Jesú biniquë. Bichi tsi
quiha mana qui tsayapama tsi "Gracias" i Dios qui ja niquë piti quëshpi
na. Jatsi mapari ja tëxënamaniquë. Tëxënamaxo tsi quiha jahuë rabëti bo
qui ja mëaniquë nohiria bo qui taati. 20 Jatsi piniquë nohiria tëquë. Ja
sëyacaniquë. Jaquirëquë pihama ca quësi bo ja catiacaniquë. Doce ca caca

quiha ja rëacani quiha. 21 Jabi cinco mil ca joni bo ini quiha, naa mapari picanaibo. Tocahacayamani quiha yoxa bo, xocobo, tihi cabo ra.

Jënë cacha Jesu conina
Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21

22 Jatsi noti qui jahuë rabëti bo Jesú jicomaniquë, ja bëbo ia ja shitacano iquish na. Jasca, nohiria tëquë jahari jato xobo qui ja raaniquë. 23 Raahax tsi quiha maca bo qui ja caniquë jamë no. Toá tsi ja bëhoxcasni quiha. Cahax toá tsi jamë ja iniquë. 24 Jasca, toá ja no tsi quiha quëmapo basi, naa ia nëpax tsi quiha jahuë rabëti bo iniquë notí no. Toá tsi quiha chocá jato noti niahi iniquë rë, yoshi xotohai ca bëchá ja icani quëshpi na. 25 Jabi patiari quëonox pari no tsi jato qui Jesu caniquë. Jënë tsi ja coni quiha. 26 Jatsi jënë tsi ja cohai jisi tsi ja raquëcaniquë, bërocamaqui quëscahuahi na.

—Bërocamaqui rë —iria tsi jaca niquë, raquëhi na.

27 Jatsi jato qui Jesú chanitapiniquë:

—Chamacana. Ea yoi xo naa. Raquëyamacana —iquiina.

28 Jatsi Pedro chaniniquë:

—Mia pi yoi no tsi ëa quënahuë, Ibobá. Jënë tsi mi qui ë jono ra —iquiina.

29 Jatsi,

—Johuë —i Pedro qui Jesu niquë.

Jatsi noti Pedro huajaniquë. Jënë tsi tapitsi quiha ja niquë ra Jesu qui. 30 Capama tsi quiha yoshi xotoriahai ca ja tsaya-tsayaniquë. Tsayahax ja raquëniquë. Jatsi jëtëquëtsijaniquë ra. Jatsi ja quënaniquë:

—Ea mëbihuë, Ibobá —iquiina.

31 Jatsi quiha jahuë mëquë Jesú bitapiniquë mëbixëna. Mëbihax,

—Iriama tsi xo ë qui mi chitimihaina rë. ¿Jënihax tsi ë qui mi chitimiyoiyamaha? —i ja qui Jesu niquë.

32 Jaquirëquë noti qui ja jicocaniquë. Janacatapini quiha yoshi xotohaina ra. 33 Jatsi Jesu bësojó tsi noti ca joni bo mëniniquë. Mënihax,

—Dios Baquë yoi xo mia ra —i jaca niquë.

Genesarét ca iquicanaibo Jesú jënimahuanina
Marcos 6.53-56

34 Jatsi quiha ia ja shitacaniquë, naa Jesu, jahuë rabëti bo. Shitaxo tsi quiha Genesaret mai qui ja rërëcaniquë. 35 Toá ca nohiria bá Jesu cahëtapini quiha. Cahëxo tsi quiha bamaxoma tsi chani ja raacaniquë toá ca maí ca nohiria bo qui. Jatsi iquicanaibo, anoma cabo, tihi cabo ja qui bëcaniquë jënimahuahacaxëna. 36 Jasca, jahuë sahuëti quëpë ja motsacascani quiha,

—¿Motsapi? —iquiina.

Jatsi jënimahuahacaniquë jahuë sahuëti motsanish cabo tëquë ra.

15

Nohiria jochamahai cato
Marcos 7.1-23

1 Jatsi jodioba chama bo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabo bëcaniquë Jerusalén ax na. Ja bëcana ca tsi Jesu ja nicacaniquë:

2 —¿Jënixo tsi noba rëquëyamaba jabi bo ayamacahi ni mi rabëti bo ra? Mëchocoyamacani quiha pë, oriquinox pari —i Jesu qui jaca niquë.

3 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—¿Jënixo tsi Dios yoba nicayamacanai ra mato ri? Dios yoba mato qui oquë tsi xo mato jabi bo në. 4 Jabi "Mato jahëpa bo, mato jahëhua bo, tihi cabo noicana" i Dios ni quiha. Jasca, "Namëhacati xo toa jahuë jahëpa jahuë jahëhua ranihai cato" i Dios ni quiha. 5 Jama, mato qui jënima tsi xo mato noitiria ca nabo mëbiyamahaina rë. Mato nabo qui nëcaqui mato në: "Jishopë. Mato mëbitimaxëni xo noa rë, Dios qui mato parata no aquitaha quëshpi na" i mato nabo quii quiha mato ra. Jabi tocaqui mato në, jato mëbicasyamahi na. 6 Jatsi mato nabo mëbiyamaqui mato në. Mato qui jënima tsi xo toca ca ma chanihaina rë. Anoma quiha. Toca tsi Dios yoba chahahuayamaqui mato ra, mato jabi bo banahuacatsi na. 7 Jatsi quiamisxëni xo mato iquia. Mato yoati tsi chaniquí tsi Isaías yamabá parayamani quiha ra.

8 " 'Chaniquí tsi jia tsi ëa ocahuacani quiha naa nohiria, jama, ëa basi jato shina nori' i Dios ni quiha.

9 Jasca, 'Mahitsa ë qui aracani quiha. "Dios yoba tsi xo naa" icani quiha në, tiisimahi na, jato mahitsa ca yoba nori' ii quiha Dios"

nëa tsi quiha Isaías yamabo nëcaniquë mato yoati na —i jodioba chama bo qui Jesu niquë quëbihi na.

10 Jaquirëquë Jesú nohiria bo quënaniquë. Quënahax,

—Ea nicacana. Ma cahëno ra. 11 Nohiria jochamayamahi quiha ja pihaina ra. Jama, nohiria jochamahai ca tsi xo toa yoi ca ja chanihaina, yoi ca ja shinahaina. Tihi tsi xo toa ja jochamahaina —i jato qui Jesu niquë.

12 Jatsi quiha jahuë rabëti bo ja qui bëcaniquë. Bëhax tsi,

—Bëcanish ca chama bo mi caxahuaquë në. Jato qui yoi quiha mi yoahana —i Jesu qui jaca niquë.

13 Jatsi quiha Jesú jato quëbiniquë:

—Dios yoba ma xo toa ja tiisimacanina ra; nohiria yoba yoi roha nori. Naamayamaxëhi quiha toa ra. Quëyohacaxëhi quiha ja tiisimacanaina. 14 Jatsi jato qui shina-huëjëyamacana. Bëco ca rëquëniniti ibo bo ca xo ra. Bëco ca joní pi bëco ca nohiria mëpino tsi naporoquini qui paquëcaxëcani quiha jato tëquëta ra. Jabi toca tsi ca xo —i Jesu niquë jodioba chama bo yoati na.

15 Jatsi Pedro chaniniquë:

—No joma mi yoaha ca chani rë. Mi chani bërohuahuë —iquiina.

16 Jatsi Jesú chaniniquë:

—¿Cahëyamahi ni mato ri pa? 17 Mato poco ax paquëhi quiha ma pihaina. 18 Jama, nohiria shina yoi ca quima ax johi quiha yoixëni ca chanihaina. Ja tsi xo toa nohiria jochamahaina ra. 19 Jasca, nohiria shina ax johi quiha yoi ca shinahai ri. Yoi ca pi shinaquí tsi anoma ca axëhi quiha ra. Shina yoi iqui tsi tobi xo ati ibo bo. Tobi quiha joni huëtsa ahui bichiina. Tobi quiha anoma ca chotahaina, quiahaina, ranimishaina. 20 Nohiria jochamahai ca tsi xo toa bo iquia ra. Jama, mëchocoxoma pi no pino tsi no jochahai ca quëscahuacani quiha në. Jama, nohiria yoihuayamahi quiha toa mëchocoyamahaina ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë rabëti bo qui.

Carayana ca yoxa Jesu qui canina
Marcos 7.24-30

21 Toa ax riquihax tsi quiha basima ca Tiro, Sidón mai qui Jesu caniquë.
22 Jabi toá ca racanish ca yoxa Jesu qui joniquë. Carayana ja ini quiha;
naa cananeabo icanai cato. Johax,
—Ea shinahuë, Ibobá, chama David yamaba chahitaxocobá. Noitiria
tsi xo noho jahini rë. Yoshi jaya xo ra. Tënëmahi quiha; anoma quiha —i
Jesu qui ja niquë.
23 Quëbiyamaniquë Jesu nicaxo na. Jatsi quiha ja qui jahuë rabëti bo
bëcaniquë. Bëhax,
—Naa yoxa raahuë. Jari noqui banahuahi quiha pë. Anoma xo ja
pacots-huahaina ra —i Jesu qui jaca niquë.
24 Jatsi quiha yoxa qui Jesú chaniniquë:
—Israél ca nohiria qui roha ë raahacaniquë mëbiti, bënohai ca oveja bo
jascaria jaca nori iqui na —iquiina.
25 Ja yoani ca nicahax tsi quiha ja bësojó tsi carayana yoxa mëniniquë
johax na. Bënapama tsi,
—Ea mëbihuë ra, Ibobá —i ja qui yoxa niquë.
26 Jatsi quiha yoxa qui Jesu chanitëquëniquë:
—Noba jabi pasomaha tsi xo carayanabo mëbihaina ra; naa noba
mapari ina bo qui niahai jascaria nori —iquiina.
27 Jatsi quiha yoxá Jesu quëbiniquë:
—Jabija, Taitá. Yoiria ca carayana ca roha ca ëa xo naa ra, jama, ¿jato
chama mesa quima ax paquëhax ca quëxë mishni bo piyamayamahi ni
ina bo ra? Jatsi ëa shinahuë ra —i Jesu qui ja niquë.
28 Japi Jesú quëbiniquë:
—Jiaria tsi xo toa ë qui mi chitimihaina, yoxá. Mi bax acacaxëhi quiha
jaha mi quëëhaina iquia —iquiina.
Jatsi jënimaritsiniquë jahuë jahini ra.

Huëstima ca noitiria cabo Jesú jënimahuanina

29 Toanahax riquicaya tsi quiha ia Galilea tsi Jesú quënibonaniquë.
Quënihax maca ja tëmahinaniquë. Jatsi ja tsahoniquë. 30 Jatsi ja qui
bëcaniquë nohiria misco. Ja qui huico yoi bo, bëco cabo, yora choni jaya
cabo, pasoyamacanaibo, iquicanaibo, tihi cabo quiha ja bëcaniquë. Bëxo
tsi quiha Jesu tahë tsi jato ja janacaniquë ja jënimahuano. Jatsi quiha
Jesú jato jënimahuaniquë. Chanitsi jaro cabo ni quiha. Jënimahuahacani
quiha yora yoi jaya cabo. Tapini quiha huico yoi cabo. Taisni quiha bëco
cabo ra. 31 Jisi tsi nohiria bo ratëniquë. Jatsi Israél ca Dios nohiria bá
ocahuaniquë raniquí na.

Cuatro mil ca nohiria Jesú pimanina
Marcos 8.1-10

32 Jatsi quiha jahuë rabëti bo Jesú quënaniquë.
—Noitiria tsi xo naa nohiria bo rë. Tres bari no tsi ë bëta-jacaquë.
Yama tsi xo ja picanaina rë. Paxnacani quiha ra. Toca tsi jato xobo qui
raacasyamaxo ëa ra, ja rësocana-camitsa iqui na —nëa tsi Jesu nëcaniquë
jahuë rabëti bo qui.
33 Jatsi,
—¿Jënahuariaxo raca jato bax mapari no bina ra? Xobo yama ca iti tsi
xo naa ra —i ja qui jahuë rabëti bo niquë.
34 Jatsi quiha,
—¿Jahuë tihi ca mapari jaya ni mato? —i jato qui Jesu niquë.

Jatsi,
—Siete ca mapari, rabë roha ca sani mishni bo, tihi roha jaya xo noa rë —i jaca niquë.
35 Jatsi mai tsi quiha Jesú nohiria bo tsahomaniquë. 36 Tsahomaxo tsi quiha siete ca mapari bo, sani mishni bo, tihi cabo Jesú biniquë. Bichi tsi quiha “Gracias” i Dios qui ja niquë, piti quëshpi na. Jaquirëquë mapari, sani bo, tihi cabo ja tëxënamaniquë. Tëxënamaxo tsi quiha jahuë rabëti bo qui ja aniquë nohiria qui ja mëacano. Jatsi nohiria huëstima ca qui ja mëacaniquë piti. 37 Piniquë nohiria tëquë. Ja sëyayocaniquë. Ja picaquë tsi quiha pihama ca quësi mishni bo ja topiyocaniquë. Jatsi siete ca caca ja rëacaniquë pa. 38 Jabi cuatro mil ca joni bo pimahacani quiha. Tocahama ini quiha yoxa bo, xocobo ri. 39 Jaquirëquë jato xobo qui jahari Jesú raaniquë. Raahax noti qui ja jiconiquë. Jicohax Magdala icanai ca mai qui Jesu caniquë.

16

Mana ca jisti jodioba chama bá jiscasnina
Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56

1 Jatsi jodioba chama bo Jesu qui bëcaniquë tanamaxëna. Joi ja mëracascani quiha ja qui quësocatsi na. Ja iqui tsi,
—Jisti no bax mi ano ra. Jisti pi mi ano tsi mia chahahuaxëqui noa ra —i ja qui jaca niquë tanamaxëna.
2 Jatsi nëca tsi Jesú jato quëbiniquë:
—Naipá ca jisti bo cahëxëni xo mato ra. “Jiasharihi quiha” ii quiha mato, yata tsi xabaria ca nai jisi na. 3 Jasca, “Jopaima xo oi ra” iqui mato baquishmari tsi tsëmoria ca xabaria ca nai jisi na. Jabi nai tsaya-tsayaquí tsi oi johai ca, yota johai ca, tihi cabo cahëriaqui mato ra; jama, mato xërëquë ó ca jënipihai ca cahëyamaqui mato iquia. 4 Anomaria tsi xo naa jaboqui bësocanaibo ra. Dios cahëtimaxëni ca xo ra. “No bax mana ca jisti mi ano” ii quiha mato. Ayamaxëquia ra, ë qui ma chitimiyamahai iqui na. Jama, huësti ca jisti roha mato qui acacaxëhi quiha, Dios chama jaya ca ë nori ca ma cahëno iquish na. Tres bari no tsi mai xara ixëquia. Jaquirëquë tsëquëxëquia Jonás yamabo tsëquëni jascaria —nëa tsi Jesu nëcaniquë jodioba chama bo qui.
Jatsi jato ja jisbayaniquë.

Jodioba chama bo qui jahuë rabëti bo Jesú quiniamanina
Marcos 8.14-21

5 Jatsi quiha ia rabëquëx ca qui ja shitacaniquë. Shitahax,
—Jishopë. Mapari piti no shina-bënoquë rë —i jahuë rabëti bo niquë.
6 Jatsi quiha,
—Jodioba chama bo qui quiniacaxëcahuë; mapari levadura jascaria ca xo pë —i jato qui Jesu niquë.
7 Jatsi jato xërëquë tsi chaninatsijacaniquë:
—Toca tsi chanihi quiha pë, mapari no shina-bënoha iqui na —iquiina.
8 Jabi ja chaninacanai ca Jesú cahëniquë. Cahëhax ja nëcaniquë:
—¿Jënihax joi i-icanai rë, naa ma shina-bënoha ca mapari yoati na? Iriama tsi xo ë qui ma chitimihaina rë. 9 ¿Jari cahëyamahi ni mato pa? Shinaparicahuë. ¿Cinco ca maparí tsi cinco mil ca joni bo ë pimayamahi-taha? Jaquirëquë, ¿doce ca caca ma rëayamahita? 10 Jasca, ¿siete ca maparí tsi cuatro mil ca joni bo ë piyamayamëta? Jaquirëquë, ¿siete ca caca ma

rëayamayamëta? 11 ¿Jëniriahax ë yoahai ca cahëyoiyamacanai sa? Mapari
yoi yoati chaniyamaquia. Jodioba chama bo qui quiniacaxëcahuë iquia;
mapari levadura jascaria ca jaca nori —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.
12 Jatsi jodioba yoiria ca yoba qui ja quiniacaxëti nori ca ja cahëcaniquë;
mapari levadura yoati ja chaniyamaha nori.

"Dios Baquë xo mia" i Pedro nina
Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21

13 Jatsi quiha Cesareá ca Filipo yaca qui Jesu cahëniquë. Cahëxo tsi
quiha jahuë rabëti bo ja nicaniquë:
—¿Tsohuë ni ëa? ¿Jënihi ni nohiria bo ëa yoati na? —iquiina.
14 Jatsi quiha jahuë rabëti bá quëbiniquë:
—"Ashimanish ca Juan yamabo përë xo mia" ii quiha huësti huësti ca
nohiria. Jasca, "Elías yamabo xo mia" ii quiha nohiria huëtsa. Jasca,
"Tonia Jeremías yamabo; ¿Dios Chani yoanish ca huëtsa ma ni?" ii quiha
huëtsa bo —i Jesu qui jaca niquë.
15 Jatsi jato Jesú nicaniquë:
—¿Japa mato tsa ni? ¿Tsohuë ni ëa yoi? —iquiina.
16 Jatsi,
—Dios raahacanish ca Xabahamati Ibo xo mia ra; Bësohai ca Dios
Baquë mi nori —i Pedro niquë.
17 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—Shoma xo mia Simón, Jonás baquë. Jabija tsi xo toa mi yoahana.
Dios baquë ë nori ca mia cahëmaquë noho naipá ca Jahëpa. Nohiria bá
yoahai ma xo toa mi shinahaina ra. 18 Mi yoaha iqui tsi nicaparihuë.
Maxa-maxaria xo mia Pedró. Jabi tocahi quiha mi janë. Mia cacha
noho iglesia axëquia. Bëbohacatimaxëni ixëhi quiha ra, naa toa ë qui
chitimicaxëcanaibo. Jato bëboyamaxëhi quiha Satanás chama ra. 19 Jasca,
mi qui mana ca chama axëquia, chitimicaxëcanaibo rëquënininiti. Jato
yobaxëqui mia ra. Toatiyá tsi, "Jënima tsi xo toa jabi ma acaina" i pi mi
no tsi jënimaxëhi quiha ja acanaina mana ca Dios qui. Jasca, "Anoma tsi
xo toa acaina" i pi jato qui mi no tsi tocaxëhi quiha Dios ri. Tocaxëti quiha
mi yoba —nëa tsi Pedro qui Jesu nëcaniquë.
20 Jatsi jahuë rabëti bo Jesú yobaniquë, nohiria bo Xabahamati Ibo-
iboria ja iqui ca ja yoayamacano.

Ja rësoxëhai yoati tsi Jesu chaninina
Marcos 8.31; 9.1; Lucas 9.22-27

21 Jaquirëquë quiha bëroria tsi jahuë rabëti bo qui chaniti Jesú chi-
tahëhuaniquë. Ja nëcaniquë:
—Jerusalén qui ë cati xo. Toa xo tsi ëa tënëmacaxëcani quiha yosibo,
arati ibo-iboria bo, Dios yoba tiisimacanaibo. Ea namëcaxëcani quiha ra.
Jama, tres bari quirëquë bësotëquëxëquia —i jato qui Jesu niquë.
22 Nicaxo tsi quiha Pedró Jesu aquëquëmaniquë, jamë ca ja qui
chanixëna. Jatsi Jesu raahatsijahuaniquë.
—Dios qui yoi tsi xo toa mi yoahana ra. Anoma quiha. Mi rësoyamano
iquia —i ja qui Pedro niquë.
23 Jatsi Pedro quiri bësohax tsi,
—Cata, Satanás. Jochati ëa tanamaqui mia pë. Diós shinahai ca jasca
ma xo toa mi shinahaina ra, joni shinahai jasca nori —i ja qui Jesu niquë.
24 Jatsi quiha jahuë rabëti bo Jesú yobaniquë:

—Ea banahuapicasquí tsi ma acatsai ca ma shinayamaxëti xo. Mato cruz ma iacano. Iaxo ëa ma banahuano. 25 Jabi xabahamahacayamaxëhi quiha toa jahuë noma jabi ó quëëmisxëni cato. Jama, xabahamahacaxëhi quiha ëa iqui tsi jahuë noma jabi chihohuahai cato. Bëbo-bëboriaxëhi quiha ra. 26 Jabi jatiroha ca maí ca jahuë bo nohiriá bëbomitsa; jama, tënëtiya pi qui caquí tsi ¿jahuë raca ja bëbona? Noitiria ca tsi xo toa. Tocapiquí tsi ¿jënahuariaxo joní ana, bësotëquëxëna? 27 Jatsi quiniacaxëcahuë. Noho Jahëpá oquë tsi joxëquia ra, noho ángel bo ya. Joxo tsi toa barí tsi jatiroha ca nohiria copixëquia ja acani quëshpi na. 28 Mato parayamaquia. Ma rësonox pari no tsi noho oquë, noho chama, tihi cabo jisxëqui mato huësti huësti cabo, rey jascaria tsi ë joxëquë no —i Jesu niquë jahuë rabëti bo yobahi na.

17

Jahuë oquë Jesú jismanina
Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36

1 Seis bari quirëquë quiha Pedro, Jacobo, Juan, tihi cabo maca qui Jesú boniquë jato bëta jamëxëna. 2 Bohax tsi quiha jahuë jaria rarinaniquë jato bësojó no. Bari jascaria jahuë bëmana huahuani quiha. Jasca, joxonariani quiha jahuë sahuëti, huëa jascaria. 3 Jatsi quiha toá tsi jisiquiniquë Moisés yamabo, Elías yamabo. Tihi quiha. Jesu ya chanihi quiha ja icaniquë. 4 Jatsi quiha Jesu qui Pedró chaniniquë:

—Noqui jiaria tsi xo nëá no iquiina. Nëa xo tsi tres ca tapas axëquia ra. Huësti mí-na, huësti Moisés yamabá-na, huësti Elías yamabá-na ra. ¿Mi qui jia ni? —nëa tsi quiha Pedro nëcaniquë.

5 Chanijano tsi quiha bajrahai ca tsëmó jato mapaniquë. Jatsi tsëmo xërëquë ó ca joi ja nicacaniquë:

—Noho Baquë tsi xo naa ra. Noiquia ra. E qui jia tsi xo toa ja acaina ra. Nicacana ra —i joi niquë jato qui.

6 Jatsi quiha jahuë rabëti bo raquëniquë joi nicahax na. Mai qui ja paquëcaniquë jato bëmana mai quiri. 7 Jatsi jato qui Jesu caniquë. Caxo tsi jato ja motsaniquë.

—Joicana. Raquëyamacana —i jato qui ja niquë.

8 Jatsi bëpëquëquí tsi quiha Jesu roha ja jiscaniquë. Jamëpistia ja ini quiha.

9 Jaquirëquë macaná rënichipama tsi jahuë rabëti bo Jesú yobaniquë:

—Bëpacana. Ma jisi ca jahuë bo nohiria bo jari yoayamacana. Jariapari ë bësotëquëxëti xo ra, naa Nohiria Baquë ë nori cato —i jato qui ja niquë.

10 Jatsi quiha jahuë rabëti bá nicaniquë:

—Xabahamati Ibo jonox pari no tsi joxëti quiha Elías ii quiha noba yoba tiisimacanaibo ra. ¿Jënihi ni? —i Jesu qui jaca niquë.

11 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Jabija tsi xo toa ja yoacanaina ra. Jariapari joxëti xo Elías, jatiroha ca rohahuaxëna. 12 Jama, joniquë Elías iquia ra. Ja joquë tsi nohiria bá cahëyamaniquë rë. Jasca, ja yosicaniquë pë. Jascaria tsi ëa, naa Nohiria Baquë ca tënëmacaxëcani quiha —i jato qui ja niquë.

13 Jatsi nohiria ashimanish ca Juan yamabo yoati tsi Jesu chaniha nori ca jahuë rabëti bá cahëniquë.

Yoyo jaya ca baquë Jesú jënimahuanina
Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43

14 Nohiria misco qui ja cahëcaquë tsi quiha Jesu qui joni joniquë. Johax
tsi Jesu bësojó tsi ja mëniniquë.
15 —Noho baquë shinahuë, Ibobá. Yoyo jaya xo rë. Anomaria tsi xo
jahuë pahë. Huëstima tsi chihi, jënë, tihi cabo qui paquëhi quiha rë. 16 Mi
rabëti bo qui noho baquë ë bëquë, ja jënimahuacano. Atimaxëni ca xo rë
—nëa tsi Jesu qui joni nëcaniquë.
17 Jatsi Jesu chaniniquë:
—Chahahuatimaxëniria ca yosaxëni ca nohiria xo mato ra. ¿Jahuë tihi
tsi mato qui yosaxëhi ni ëa rë? Jahuë baquë nëri bëcana ra —i Jesu niquë.
18 Jatsi quiha baquë ó ca yoshi Jesú raahaniquë. Raahajahuaquë tsi
quiha baquë quima yoshi tsëquëniquë. Jënimatapiniquë baquë.
19 Jaquirëquë Jesu jahuë rabëti bá nicaniquë jamë ja iquë no:
—¿Jënixo tsi jahuë yoshi tsëcanoma no iqui rë? —i ja qui jaca niquë.
20-21 Jatsi Jesu nëcaniquë:
—E qui ma chitimiyamayoicanai iqui na. Mato parayamaquia.
Aniyamahi quiha ë qui ma chitimihaina rë. Jabi banahacanox pari tsi
quiha mishni-mishniria tsi xo mostaza bëro. Jama, ani-aniriahi quiha
toa jocohai cato. Chahitaxëni manëhi quiha. Jabi mostaza jocohai ca
jascaria pi ë qui ma chitimihai ca anino tsi anomariaxëhi quiha ma
acaina ra. Jatsi, “Toa tsi cata” i pi naa maca qui ma no tsi caxëhi quiha
ra —nëa tsi Jesu jato qui nëcaniquë.

Ja nahai yoati tsi Jesu chanitëquënina
Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45

22 Jaquirëquë bari huëtsá tsi jahuë rabëti bo catiquë tsi quiha jato qui
Jesu nëcaniquë.
—Nohiria caxaxëniria cabo qui ë mëahacaxëti xo. Jatsi ëa, naa No-
hiria Baquë nori ca acaxëcani quiha ra. Jama, tres bari quirëquë
bësotëquëxëquia ra —i ja niquë.
23 Jatsi jahuë rabëti bo cohuënaniquë nicahax na.

Arati xobo qui impuesto Jesú copinina

24 Jabi Capernaum mai qui ja cahëcaquë tsi quiha Pedro qui impuesto
bicanaibo bëcaniquë jato arati xobo ax na.
—¿Arati xobo qui impuesto copiyamahi ni mato chama sa? —i Pedro
qui jaca niquë.
25 Jatsi,
—¿Ocamani? —i jato qui Pedro niquë.
Jatsi quiha xobo qui Pedro jiconiquë Jesu yoaxëna. Jama, ja chaninox
pari no tsi Jesu ja qui chaniniquë:
—¿Jahuë shinahai, Simón? ¿Tsohuë quima parata bichi ni maí ca chama
bo? ¿Jabë nohiria bo quima ni? ¿Carayanabo quima ni? —i ja niquë.
26 Jatsi,
—Carayanabo tsi xo toa impuesto acaina ra. Jato jabi quiha —i Pedro
niquë.
—Jabija tsi xo toa mi yoahana. Jatsi jato qui parata no ayamati xo
pa, Diós-na bo no nori iqui na; carayanabo no nomari. 27 Maj. Jato no
caxahuayamano. Parata ó pasocani quiha. Japi ia qui cata. Toa xo tsi
huëti nishi niahuë. Jariapari ca sani bichi tsi japëcahuë. Toá ca parata
copixëni ca jisxëqui mia. Bihuë. Impuesto bicanaibo qui toa parata ahuë.

Mi impuesto, noho impuesto, tihi cabo mi copino —nëa tsi Pedro qui Jesu nëcaniquë.

18

¿Tsohuë ni toa oquë-oquëria cato?
Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48

1 Toatiyá tsi Jesu qui bëxo tsi jahuë rabëti bá nicaniquë:
—¿Tsohuë ni toa Diós otohai ca toqué cato? —iquiina.
2 Jatsi quiha baquë pistia Jesú quënaniquë ja qui ja jono. Quënaxo tsi quiha jato xërëquë tsi baquë pistia ja niimaniquë. 3 Niimahax ja nëcaniquë:
—Mato parayamaquia ra. Xocobo jascaria ma manëti xo ra, Diós otohai ca qui jicocatsi na. Xocobo jascaria pi Dios quiri bësoyamahi tsi jicopistiayamariaxëqui mato iquia. 4 Naa xocobo jascaria ma manëti xo. Iriama ca pi ma manëno tsi mato oquëhuaxëhi quiha Diós ja otohai cato xo na. 5 Jasca, noho janë tahëxo pi nëca ca baquë joihuaquí tsi ëa ri joihuaqui mato ra —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë—.

Jocha qui paquëhaina
Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2

6 'Jabi jia tsi ë qui chitimicani quiha naa xocobo ra. Japi noitiriaxëhi quiha ë quima nëca cabo bësomahai cato iquia. Anomariaxëhi quiha jahuë copi ra. Nëmi ca ia qui tsi tërotamë ca rënëti maxax ya ja niahacaxëti xo iquia. Jama, oquë-oquëria ca copi bixëhi quiha toa joni ra. 7 Jabi noitiria tsi xo nohiria tëquë. Dios quima casoti tanamahacacaxëcani quiha ra, jochati. Jama, noiti-noitiria tsi xo toa nohiria ë quima casomahai cato. Anomariaxëhi quiha jahuë copi ra.
8 'Mato mëquënë pi mato jochamano tsi mërëësicahuë. Jasca, mato tahë pi mato jochamano tsi jorëësicahuë. Nëama niacahuë. Oquë tsi xo toa mërëxto jorëxto tsi nai qui cahaina. Noitiria tsi xo toa tënëtiya qui niahacahaina mëquë, tahë, tihi cabo ya. 9 Jasca, mato bëró pi mato jochamano tsi bëtsëquëcahuë. Nëama niacahuë. Oquë tsi xo toa huësti ca bëro ya nai qui cahaina. Noitiria tsi xo toa tënëtiya qui rabë ca bëro ya niahacahaina.

Bënonish ca oveja
Lucas 15.3-7

10 'Quiniacaxëcahuë. "Anoma tsi xo naa xocobo mishni bo" iyamacana ra. Tobi xo jato ángel bo ra, naa noho Jahëpa bësojó roha mani cabo. 11 Jabi mai qui ë joniquë bëno cabo xabahamaxëna.
12 '¿Jahuë shinacanai? ¿Jënahuaxëhi ni oveja ibo, naa cien ca oveja jaya cato? Huësti ca oveja pi bënono tsi ¿noventa y nueve cabo jisbayayamaya-maxëhi ni ibo, jahuë oveja huësti ca mëraxëna? Bënohax ca oveja mëraxëhi quiha ra. 13 Bichi tsi rani-ranihi quiha. Naa huësti ca oveja tahëhax tsi anomaria tsi xo toa ja ranihaina. Naa huësti ca oveja quëshpi tsi ranihi quiha; naa noventa y nueve cabo quëshpi oquë ja nori. 14 Jascaria tsi huësti ca xocobo mishni bënocasyama xo mato naipá ca Jahëpa ri.

Nobë jochahai ca xatë
Lucas 17.3

15 'Mato pasomaha pi mabë xatë jochano tsi jamë tsi ja qui bocata, yoi ca ja aca ca jismaxëna. Mato pi ja nicano tsi jia tsi mato bëta rabënaxëhi quiha. 16 Jama, mato qui pi ja nicayamano tsi huësti huësti ca xatë huëtsa

bo ja qui cati xo, ja qui ma quësocanai ca nicaxëna. Japi oquë tsi xo toa huëšti huëšti ca xatë huëtsa jayahaina, ja nicacano jato ri. Jabija pi no tsi ja qui quësocaxëcani quiha jato ri. 17 Jama, mato qui pi ja nicayamano tsi iglesiá ca nohiria qui yoacahuë. Ja qui ja quësocano jato ri ra. Jabi iglesiá ca nohiria qui pi jari ja nicayamano tsi ja bëta rabënayamacana. Ja bëta chaniyamacana, Dios cahëtimaxëniria ca jochahuaxëniria ja nori iqui na ra.

Dios xocobo yobahaina

18 ‘Mato parayamaquia. Chama mato qui axëquia nohiria bo yobati. Dios qui jia tsi xo toa mai xo tsi ma yobahaina. Yobahi tsi “Jënima tsi xo toa acaina” i nohiria bo qui ma mitsa. Tocapimano tsi Dios qui jiaxëhi quiha ja acanaina. Jasca, “Anoma tsi xo toa acaina” i pi mano tsi Dios qui anomaxëhi quiha ja acanaina.

19 ‘Mato parayamaquia. Dios qui jia tsi xo dos ca xatë bo bëhoxhaina, jaharisi shinabëquipihi na. Nicaxo tsi jato bax axëhi quiha noho naipá ca Jahëpa ra. 20 Jabi dos, tres roha pi ë qui aracascanaibo catino tsi jato bëta xo ëa ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë rabëti bo qui.

Shina-bënotimaxëni ca yonati

21 Joxo tsi quiha Pedró Jesu nicaniquë:

—Ea pasomaha pi ëbë xatë jochano tsi ¿jahuë tihi tsi ja aca ca shina-bënoxëhi ni ëa sa? ¿Siete ni? —i Jesu qui ja niquë.

22 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Siete roha iyamaquia. Ichariama tsi xo toa. Jama, huëstima tsi ma shina-bënoxëti xo ra, naa setenta veces siete. 23 Jabi noba naipá ca chama-chamaria Dios qui jia tsi xo toa noqui pasomaha ca jocha shina-bënohaina. Tobi chani quiha, rey yoati na. Nicacana: Jahuë yonati ba cuenta bo réy tsaya-tsayacasni quiha, jahuë parata ó quëëquí na. 24 Jatsi quiha cuenta chahitaxëni ca jayanish ca yonati rey qui ja bëcaniquë. Millones naa yonati cuenta ini quiha. 25 Copihacatimaxëni jahuë cuenta quiha. Jatsi quiha “Naa joni, jahuë ahuini, jahuë xocobo, jahuë jahuëmishni bo tëquë, tihi cabo iniacana jahuë cuenta quëyoti” i rey niquë. 26 Jatsi rey bësojó tsi yonati mëniniquë cohuëhi na. Rey ja bënariani quiha, “Ea shinahuë, taitá. Huënayamahuë. Mi parata tëquë mia copixëquia ra” iquiina. 27 Jatsi quiha jahuë yonati réy noiniquë. Noixo tsi quiha jahuë cuenta ja quëyoniquë ra. Toa joni réy paquëmani quiha. Cuenta yama ja tsëquëni quiha. 28 Jatsi yonati jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha ja bëta yonocobëquihai ca yonati ja bëchaniquë. Jahuë rabëti quiha. Jabi jaha ca cuenta pistia toa rabëtí jayani quiha. Ichariama pesos quiha. Jama, bëchahax tsi quiha toa yonati, naa jahuë rabëti qui ja tsaminiquë. Tsamixo tsi quiha tëmosti ja chitahëhuaniquë pë. “Tobi mi cuenta ra. Noho parata bicasquia ra” jahuë rabëti qui toa joni ni quiha. 29 Jatsi ja bëta yonocobëquinish ca yonati mëniniquë ja bësojó no. Ja bënarianiquë jaa ri. “Ea shinahuë ra. Huënayamahuë. Mi parata tëquë mi qui ayoxëquia ra” iquiina. 30 Jama, ja qui ja nicayamani quiha. Noixoma tsi quiha preso qui jahuë rabëti ja nanëniquë pë. Tsëquënoma ja ini quiha. Jariapari jahuë cuenta copiti nori ja ini quiha. 31 Jatsi quiha toa joní acani ca rey yonati huëtsa bá jisniquë. Jisi tsi quiha ja cohuënacaniquë. Jatsi jato rey qui ja bocaniquë yoi ca toa joní aca ca yoaxëna. 32 Jatsi paquëmahacanish ca yonati quiha jahari réy quënaniquë. Quënahax, “Yoixëni ca yonati xo mia

ra. Mi cuenta chahitaxëni ca ë quëyohitaquë ra, 'Ea shinahuë' i ë qui mi itaha iqui na. 33 Jascaria tsi mi bëta yonocobëquinahai cato cuenta mi quëyoti nori iquë ra, naa mi cuenta ë quëyohitaha jascaria" nëa tsi quiha ja qui rey nëcaniquë. 34 Jatsi toa joni qui rey caxa-caxaniquë. Preso qui toa joni ja raaniquë. Tsëquënoma quiha toa joni iniquë ra, jahuë cuenta ja copinox pari. 35 Japi mabë xatë bo pi ma noiyamano tsi mato qui tocaxëhi quiha mato naipá ca Jahëpa ri —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë.

19

Jesú tiisimanina ahui niahai yoati na
Marcos 10.1-12; Lucas 16.18

1 Naa jahuë bo yoaxo tsi quiha Galilea mai Jesú jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha jodioba mai, naa ani Jordán rabëquëx ca qui ja caniquë. 2 Jasca, huëstima ca nohiria banahuaniquë. Jatsi jato Jesú jënimahuaniquë ra.

3 Jatsi quiha ja qui jodioba chama bo huësti huësti ca bëcaniquë tanamaxëna. Ja qui quësocascanaibo ja icani quiha. Nicahi tsi,

—¿Anoma ni joní jahuë ahui niahaina? —i Jesu qui jaca niquë.

4 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—¿Quënëhacanish cabo ó ca ma jisyamani? Jariapari tsi bënë, ahuini, tihi cabo Diós bahahuaniquë racanabëquiti. 5 Ja tsi xo toa jahuë jahëpa, jahuë jahëhua, tihi cabo jisbayati xo bënë, jahuë ahui ya racaxëna. (Jasca, jahuë nabo jisbayati xo ahui ri bënë ya racaxëna.) Toca tsi huëstinacani quiha rabë cato. 6 Jaquirëquë rabë ma ca xo; jama, huësti ca jaca nori. Jabi Diós racabëquimaha ca no bëquëxyamano ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

7 Jatsi fariseobo chaniniquë:

—Majia. Jabi jahuë ahui pi joní niacasno tsi "Ahui niati papi ja qui bënë ati xo" ¿i Moisés yamabo yamayamani? —i jaca niquë.

8 Jatsi jato qui Jesu nëcaniquë:

—Jabija. Moisés yamabo qui jënima ahui niahai ini quiha rë. Jabi tocajani quiha, tiisimahacatimaxëniria ca mato jimibo ini iqui na. Jama, toca tsi ja iyamapaoni quiha jariapari no, naa bënë, ahuini, tihi cabo Diós nëhohuaniquë no. 9 Mato parayamaquia. Ahui jia ca, naa joni mëtsaxëniriama ca ahui pi niahi tsi jochahi quiha toa joni, ahui paxa ca ja biquë no —i Jesu niquë.

10 Jatsi,

—Jishopë. Tocapino tsi oquë tsi xo ahui biyamahaina ra —i jahuë rabëti bo niquë.

11 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jabi naa yoba bicasyama xo jatiroha ca joni bo. Jama, bichi quiha Dios qui jia cabo ra. 12 Jabi tobi huësti huësti ahui bicasyamacanai ca joni bo. Huësti huësti ca tsi xo jobo yama cato, toca tsi ja coni iqui na. Jasca, ahui binoma xo joni huëtsa bo, jato jobo niahacani nori iqui na. Jasca, joni huëtsa bo tsi xo ahui bicasyamahaina, mana ca Dios yonoco ja acascanai iqui na. Jabi naa ë tiisimaha ca yoba biti xo nicati mëtsa cato —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Xocobo mishni bo Jesú shomahuanina
Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17

13 Jabi Jesu qui xocobo mishni bo nohiria bá bëniquë, jato ja shomahuano, jato bax ja bëhoxno iquish na. Jama, xocobo bëhai ca nohiria

raahati chitahëhuatsi jahuë rabëti bá huaniquë pë. 14 Jatsi Jesú jato raahaniquë:
—Jato chitiayamacana. E qui xocobo bëcano ra. Jato bicatsi quiha mana ca Jahëpa ra —iquiina.
15 Jatsi quiha xocobo Jesú shomahuaniquë, jahuë mëquë jato ó tsi janaquí na. Shomahuaxo ja jisbayaniquë.

Jesu ya shinapayo chaninina
Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30

16 Jatsi shinapayo Jesu jisi caniquë. Caxo tsi quiha ja nicaniquë:
—¿Jahuë jia ca axëhi ni ëa, maestro jiaxëni cató, bëso-bësopaoxëna? —iquiina.
Jatsi Jesu nëcaniquë:
—"¿Jia ca ati ni?" i mi a pa. Huësti roha tsi xo toa jiaxëni cato ra. Dios yoba mi nicati xo, nai qui cacasquí na —i ja qui Jesu niquë.
17 Jatsi,
—¿Jëni ca yoba nicaxëhi ni ëa pa? —i shinapayo niquë.
18 Nëca tsi Jesú quëbiniquë:
—Joni ayamahuë. Joni huëtsa ahui biyamahuë. Yomayamahuë. Quiayamahuë. 19 Mi ipa, mi ihua, tihi cabo noihuë. Jasca, mi tapaí ca nohiria noihuë, naa mimë mi noihai jascaria. Tihi tsi mi ati xo ra —nëa tsi ja qui Jesu nëcaniquë.
20 Jatsi shinapayó quëbiniquë:
—Toa yoba bo tëquë nicaquia ra, xocobo xo na. ¿Jahuë naris-hi ni ëa ati ra? —iquiina.
21 Jatsi Jesu nëcaniquë:
—¿Mëstëxëni ca joni manëcatsi ni mia pa? Cata. Mi jahuëmishni bo iniaparihuë. Parata bixo tsi noitiria cabo qui ahuë. Tocapimino tsi mi qui acacaxëhi quiha naipá ca jahuë bo ra. Jato qui acax tsi jahari johuë. Ea mi banahuano ra —i ja qui Jesu niquë.
22 Jatsi cohuënarianiquë shinapayo cato nicahax na, rico-ricoria ja ini iqui na.
23 Jatsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë:
—Bëronoma tsi xo rico ca joni Diós otohai ca qui jicohaina ra. 24 Jahuë chama yoí tsi Diós otohai ca qui jicotimaxëni xo rico ca nohiria ra iquia —iquiina.
25 Jatsi ratëniquë Jesu rabëti bo, ja yoani ca nicahax na. Ratëhax,
—Tocapino tsi yama tsi xo toa xabahamahacati mëtsa cato rë —i jaca niquë.
26 Jatsi Jesú jato bëisniquë.
—Jamë xabahamatimaxëni tsi xo nohiria ra. Jama, jatiroha ca ahi quiha Dios ra. Xabahamati Ibo tsi xo toa —i jato qui ja niquë.
27 Jatsi,
—Tsayapa. Jatiroha ca no jisbërianiquë mia banahuaxëna. ¿Jahuë noqui copixëhi ni Dios ra? —i Jesu qui Pedro niquë.
28 Jatsi Jesu nëcaniquë:
—Jabi jatiroha ca paxahuahacano tsi noho trono jiaxëní tsi tsahoxëquia nohiria bo ó bësoxëna, naa Nohiria Baquë ë nori cato. Toa xabacá tsi doce ca trono bo ó tsi tsahoxëqui mato ri, naa ëa banahuacanaibá. Israél ca doce ca maxo bo ó bësoxëqui mato ra. 29 Jasca, ëa iqui pi jahuë xobo, jahuë ahuini, jahuë xatë bo, jahuë jahëpa, jahuë jahëhua tihi cabo jisbëriaquí tsi

cien veces huino jahari bixëqui mato. Jasca, bëso-bësopaoxëqui mato ra.
30 Jabi toa barí tsi jarësoxëhi quiha huëstima ca jaboqui jariapari cabo, naa
rico cabo, chama bo. Jasca, rëquëxëhi quiha huëstima ca jaboqui jacho
cabo, naa noitiria cabo, yonati bo —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

20

Jesú tiisimanina

1 'Jabi noba naipá ca chama-chamaria Dios qui jia tsi xo jacho cabo
rëquë iquiina —i Jesu niquë—. Tobi chani quiha huai ibo yoati na.
Nicacana. Baquishmarí tsi joni bo bichi quiha naa huai ibo caniquë,
jahuë huaí tsi yonocomaxëna. 2 "Huësti ca parata quiha, naa bari yonoco
sueldo mato qui axëquia ra, mato yonoco quëshpi na" i joni bo qui ibo
niquë. Jatsi quiha jahuë huai qui jato ja raaniquë yonocoti. Jato qui jia
ini quiha ibobá copihaina. 3 Jatsi quiha mënata bari no tsi yacatá ca plaza
qui ibo catëquëniquë joni huëtsa bo mërahi na. Toá tsi niihai ca bamahai
ca joni bo ja jisniquë. 4 "¿Japa mato tsa ni? Noho huai qui bocata. Jia tsi
mato copixëquia ra" i ibo niquë joni bo qui. Jatsi ja bocaniquë yonocoxëna
jato ri.

5 'Jatsi matoroco bari tsi quiha catëquëniquë ibo, joni bo mëraxëna, ja
bax ja yonococano. Jatsi a las tres tsi quiha ja catëquëniquë pa, joni huëtsa
bo mëraxëna. 6 Jatsi quiha yata, a las cinco quiha, joni bo mërahi ibo
caniquë. Bohohai ca joni bo ja jisni quiha. "¿Jëniriahax tsi nëbi bama-
bamacanai ra?" i jato qui ja niquë. 7 "Yama tsi xo toa noqui yonoco
amahaina rë" i jaca ni quiha. Jatsi, "Noho huai qui bocata. Jari tobi
yonoco ra" i jato qui ibo niquë.

8 'Bari caquë tsi quiha ibobá jahuë empleado quënaniquë. Quënahax,
"Joni bo quënahuë. Jato copicasquia ra. Jacho ca maxo pari tsi copiti
mi chitahëhuano" i jahuë empleado qui ibo niquë. 9 Jatsi a las cinco
chitahëhuanish ca joni bo pari bëcaniquë. Huësti ca parata, naa bari
tëtëca sueldo jato qui ja aniquë. 10 Jatsi huino ca copi biti ó pasoniquë
jariapari ca yonocoti chitahëhuanish cabo. Ja bëcaquë tsi quiha huësti
roha ca parata, naa bari sueldo ja copihacacaniquë jato ri. 11 Jato parata
bichi tsi ibo ja ranicaniquë. Jato qui yoi quiha. 12 "Huësti hora roha ja
yonococaquë pë, naa noqui cho bëcanax cabo. Noqui tsi xo toa bari tëtëca
yonocohaina rë. Anomaria bari huao quiha. Jama, huësti ca parata roha
noqui mi aquë pë, naa jato qui mi aca jascaria" i ibo qui jaca niquë.
13 Jatsi jato ó ca huësti ca qui ibo chaniniquë: "Huashiyamahai ca ëa xo
naa ra. ¿Mato qui jia ma ni huësti ca parata bichiina, naa bari tëtëca
yonoco quëshpi na? 'Jënima' i ë qui ma quë ra. 14 Japi mato parata
bicahuë. Bocata. Mi qui ë aca ca jaharisi ca naa mato cho bëcanax ca
joni bo qui acasquia. 15 ¿Noho parata ma ni naa ë acaina? Tonia ë qui
caxaqui mato rë, mato cho ca jaroha ca maxo qui ë huashiyamaha iqui
na" nëa tsi jato qui ibo nëcaniquë. 16 Ja tsi xo toa rëquëxëhi quiha jacho
cabo. Jasca, jachoxëhi quiha jariapari cabo —nëa tsi Jesu jahuë rabëti bo
qui nëcaniquë.

Jesú chaninina ja nahai yoati na
Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34

17 Jabi Jerusalén qui capama tsi quiha jahuë doce ca rabëti bo Jesú
catianiquë jamë tsi jato qui chanixëna. Chanipama tsi quiha,

18 —Jerusalén qui caqui noa ra —i jato qui ja niquë—. Toa xo tsi arati
iboba chama bo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabo qui mëhaacaxëquia rë.
“Ja namëhacaxëti xo” icaxëcani quiha rë. 19 Jatsi pë carayanabo qui ëa
mëacaxëcani quiha mahuahacati, rashahacati, namëhacati. Jama, tres
bari quirëquë bësotëquëxëquia ra —i jato qui Jesu niquë.

Jacobo Juan jahëhuá baanina
Marcos 10.35-45

20 Jatsi Jesu qui Juan jahëhua joniquë, naa Zebedeo baquë ba jahëhua.
Johax tsi quiha Jesu bësojo tsi ja mëniniquë. Mënixo tsi quiha ja nicaniquë,
jahuëcara ca jia ca jahuë baquë bo bax Jesú ano iquish na.
21 Jatsi,
—¿Jahuë ó quëëhai? —i ja qui Jesu niquë.
Jatsi quiha,
—Noho baquë bo shinahuë. Mana xo yonaquí tsi mia tapaí tsi noho
baquë bo mi tsahomano ra, huësti ca mi mënëcayá no, huëtsa mëxojó no
—i Jesu qui jahëhua niquë.
22 Jatsi,
—Mi baahai ca cahëyamaqui mia ra —i ja qui Jesu niquë.
Jatsi jahuë baquë bo, naa Jacobo, Juan, tihi cabo qui Jesu chaniniquë:
—¿Tënëti mëtsaxëhi ni mato, naa ë tënëmahacapaimaria jascaria? —
iquiina.
—Jaahuë. Tënëti mëtsa xo noa ra —i jaca niquë.
23 Jatsi,
—Jabija. Tënëxëqui mato ra. Jama, noho mënëcayá ca tsahoti, noho
mëxojó ca tsahoti, tihi cabo mato qui ati mëtsama xo ëa ra. Toa tsahoti bo
bicaxëcani quiha noho Jahëpa qui jia cabo ra. Jato bax ja rohahuahacani
quiha —i Jesu niquë.
24 Jatsi Jacobo, Juan, tihi cabo qui caxaniquë diez ca rabëti huëtsa bo,
jaha ja quëëcanai ca nicahax na. 25 Japi Jesú jato quënaniquë yobaxëna.
—Nohiria yonamisxëniria tsi xo país ca chama bo ra. Ja yona-
yonamiscanai ca cahëqui mato. Jasca, jato empleado bo tsi xo yon-
amisxëniria, jato ri. 26 Anoma quiha. Jabi ma tocayamano. Jama, mato
yonati manëxëti xo toa oquë ca manëcatsai cato ra. 27 Jasca, mato mëbihai
ca yonati manëxëti xo toa mato rëquëninicatsai cato, 28 naa mato ë mëbihai
ca jascaria. Jabi mai qui ë joyamaniquë, ëa nohiria bá mëbino; jama,
nohiria mëbiti nori. Jabi ëmë aquia nohiria bo bax nati, jocha quima
huëstima ca nohiria paquëmaxëna —i Jesu niquë.

Dos ca bëco cabo Jesú jënimahuanina
Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43

29 Jericó ax Jesu, jahuë rabëti bo, tihi cabo riquino tsi quiha huëstima ca
nohiriá banahuaniquë. 30 Jabi tobi ini quiha bahi tsi rabë ca bëco ca joni
bo. Tsaho ja icani quiha. Jabi Jesu tarabihai nori ca nicaquí tsi quënati ja
chitahëhuacaniquë.
—Noqui shinahuë, David yamaba Baquë —iriatsi jaca niquë.
31 Jatsi,
—Pasicahuë. Pasicahuë ra —i jato qui nohiria bo niquë.
Jama, oquë tsi quënati ja chitahëhuacaniquë.
—Noqui shinahuë ra, David yamaba Baquë —iria-iriatsi jaca niquë.
32 Jatsi Jesu niiniquë.

—¿Jahuë ó quëëcanai? ¿Jënahuaxëhi ni ëa mato bax na ra? —i jato qui Jesu niquë.
33 Jatsi,
—Taiscasqui noa ra, Ibobá —i jaca niquë.
34 Jatsi quiha Jesú jato noiniquë. Noixo tsi quiha jato bëro ja motsaniquë. Jatsi taisritsijacaniquë. Jatsi Jesu ja banahuacaniquë jato ri.

21

Jerusalén qui Jesu jiconina
Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19

1 Jabi yaca Betfagé, yaca Betania, tihi cabo qui cahëpama tsi quiha rëquë jahuë rabëti bo dos ca Jesú raaniquë. Jerusalén basima ja icani quiha. Raahax,
2 —Mato bësojó ca yaca qui jicocana. Jicoxo tsi nëxë ca burro jisxëqui mato. Ja bëta nii xo jahuë baquë. Jato mëriscana. Mërisxo tsi ë qui jato bëcana. 3 Jasca, "¿Jënixo tsi jato mëriscanai?" i pi tsohuëcara no tsi "Bicatsi quiha Ibo" icana. Jatsi jahuë burro bo raatapixëhi quiha ibo ra —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.
4 Jabi tocapijani quiha Quënëhacanish cabo jatihuahacano iquish na. Jabi nëca tsi Dios Chani yoanish cabá quënëniquë:
5 "Sión yacatá ca nohiria qui chanicana:
'Tsayacahuë. Mato qui johi quiha mato Rey ra.
Ishima chamayama tsi xo.
Burró tsaho johi quiha.
Nohiria carga bëhai ca chaxpá tsi johi quiha pa' "
nëa tsi ja quënëni ca nëcani quiha.
6 Jatsi jahuë rabëti bo bocaniquë burro baquë mëraxëna, Jesú yoani jascaria. 7 Bichi tsi quiha burro, jahuë baquë, tihi cabo jahari ja bëcaniquë. Bëxo tsi quiha jato sahuëti bo ja capohuëcaniquë. Jatsi burro cacha Jesu tsahoniquë. 8 Jasca, huëstima ca nohiriá jato sahuëti bo poohabonaniquë bahí no, burro rëquë. Jasca, nohiria huëtsa bá mëshi bo quëësaniquë bahí tsi poohaxëna.
9 Jatsi quënati rëquë bocanaibo, banahuacanaibo, tihi cabá chitahëhuaniquë:
—Chama David yamabá chahitaxocobo joihuacana ra.
Shomahuahaca ca tsi xo naa Iboba janë tsi johai cato ra.
Naipá cabá ocahuano ra —nëa tsi nohiria bo nëcaniquë.
10 Jerusalén qui Jesu jicoquë tsi quiha nohiria quëtsocaniquë.
—¿Tsohuë ni naa johaina sa? —i quiha jaca niquë.
11 Jatsi,
—Galileá ca Nazarét ca Jesu tsi xo naa ra. Dios Chani yoati ibo xo ra —i nohiria bo niquë quëbihi na.

Jodioba arati xoboria qui Jesu jiconina
Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22

12 Arati xobo qui Jesu jiconiquë. Jicoxo tsi quiha toá ca iniacanaibo cacha ja raaniquë. Raaquí tsi quiha parata rarinamacanaiba mesa bo ja narabaniquë. Jasca, boto iniacanaiba tsahoti bo ja pacanamaniquë. Jatsi,
13 —Bëhoxti xobo quënahacaxëti xo noho xobo ra; jama, yomacanaibo iti noho xobo manëmaqui mato pë —i jato qui Jesu niquë.

14 Jabi arati xobó tsi quiha bëco cabo, tapiyamacanaibo, tihi cabo
iniquë. Jesu qui ja bëcani quiha jënimahuahacaxëna. Jatsi jato ja
jënimahuaniquë ra. 15 Jatsi quiha Jesu qui arati ibo bo, yoba tiisi-
macanaibo, tihi cabo caxaniquë, jiaria ca Jesú ani nori jisi na. Jasca, arati
xobó tsi ranihai ca xocobo quënahi ini quiha, "Anomaria tsi xo David
yamaba chahitaxocobo ra" iquiina. Jatsi Jesu qui jodioba chama bo cax-
aniquë toa chani nicahax na. 16 Caxaxo tsi quiha Jesu ja raahacaniquë:
—¿Xocobá quënahai ca nicayamahai? Anoma quiha —iquiina.
Jatsi Jesú quëbiniquë:
—Jato nicaquia ra. Tonia mato ri tsi xo toa Dios Chani cahëyamacanaina
ra. "Xocobo mishni bo, xoma acai ca baquë bo, tihi cabo tiisimaqui mia
Diós, jia tsi ja ocahua-ocahuariacano iquish na" ii quiha Quënëhacanish
cabo —nëa tsi jodioba chama bo qui ja nëcaniquë.
17 Jatsi Jesú jato jisbayaniquë. Yaca ax riquihax Betania qui ja caniquë
baquicha raaxëna.

Bimiyamahai ca higuera jihui Jesú yoshihuanina
Marcos 11.12-14, 20-26

18 Huëaquë baquishmarí tsi quiha jahari yaca qui Jesu caniquë. Ca-
pama tsi quiha ja paxnaniquë. 19 Jatsi higuera jihui ja jisniquë. Paxnahi
tsi bahi tapaí ca higuera jihui qui ja caniquë bimi mëraxëna. Mëquëya ja
ini quiha. Pëhi roha quiha. Jatsi quiha higuera jihui qui Jesu chaniniquë:
—Bimitëquëpistiayamariaxëqui mia ra —iquiina.
Jatsi janotapiniquë higuera jihui ra. 20 Jatsi ratëniquë jahuë rabëti bo
ocapijani ca jisi na. Ratëhax,
—¿Jënahuariahax jihui janotapiha sa? —i jaca niquë.
21 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:
—Mato parayamaquia. Dios qui pi chitimiyoiquí tsi higuera jihui qui
ë aca ca oquë ca axëqui mato ra. Chitimiyoipimano tsi mato nicaxëhi
quiha naa macana ra, "Tsëquëhuë. Ia qui niahacahuë" i ja qui ma quë
no. 22 Chitimipiquí tsi ma bënahai ca bixëqui mato, ma bëhoxquë no —nëa
tsi Jesu nëcaniquë.

Jesu qui yoba cahëxëni cabo caxanina
Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8

23 Jatsi jahuë arati xoboria qui Jesu caniquë. Toa xo tsi tiisimajahuano
tsi quiha ja qui bëcaniquë arati ibo-iboria bo, nohiria yosibo. Bëhax,
—Arati xobo quima iniacanaibo mi niahitaquë pë. ¿Tsohuë mi qui
chama ani tocati ra? —i ja qui jaca niquë.
24 Quëbihi tsi,
—Mato nicapariquia ëa ri. Ea pi ma quëbino tsi toa ë qui toca ca ati
chama anish ca mato yoaxëquia. 25 ¿Tsohuë Juan yamabo qui chama ani,
nohiria bo ashimati? ¿Dios ni? ¿Joni ni? —i jato qui ja niquë.
26 Jatsi ja chaninaparicaniquë:
—"Dios" i pi no no tsi "¿jënixo tsi Juan yamabo ma chahahuayamani?"
i noqui xëhi quiha pë. Jama, "Joni quima jahuë chama Juan yamabá
biniquë" i pi no no tsi noqui caxaxëhi quiha nohiria bo rë. Jatsi, noqui
acaxëcani quiha ra, "Dios Chani yoati ibo xo Juan" i jacanai quëshpi na
—nëa tsi ja nëcacaniquë.
27 Japi,
—Cahëyamaqui noa ra —i Jesu qui jaca niquë.

Jatsi,
—E qui toca ca ati chama anish ca mato yoayamaxëquia ëa ri —i jato qui Jesu niquë.

Jesu chaninina dos ca baquë yoati na
28 Jatsi jodioba chama bo qui chani Jesú yoaniquë:
—¿Jahuë shinacanai, naa chani yoati na? Jabi dos ca baquë quiha joní jayaniquë. Jariapari ca baquë qui jahëpa caniquë chanixëna. Cahax, "Jisa baquë, huai yonocohi cata" i quiha ja qui jahëpa niquë. 29 Jatsi quiha "Jishopë, cayamaquia ra" i baquë ni quiha. Jama, yata ja caniquë ra yonocohi na, shina paxa ca bichish na. 30 Jatsi quiha jahuë noma qui jahëpa caniquë jasca ca nicaxëna. "Caquia ra" i jahuë noma ni quiha; jama, ja cayamaniquë pë. 31 Mato nicaquia. ¿Jëni ca baquë ni toa jahuë jahëpa jaha quëëni ca anish cato? —i jato qui Jesu niquë jato nicahi na.
Jatsi,
—Rëquëmë quiha —i jaca niquë.
Jatsi Jesú jato yoaniquë.
—Mato parayamaquia ra. Mato rëquë Diós otohai ca qui jicocaxëcani quiha yoixëni ca impuesto bicanaibo, joni mëtsaxëniria cabo ri. 32 Jabi joxo tsi quiha quinia jia ca Juan yamabá mato jismaniquë. Jahuë chani ma chahahuayamaniquë rë. Jama, impuesto bicanaibo, joni mëtsaxëniria cabo, tihi cabá tsi xo toa jahuë chani nicahaina ra. Ja chahahuacanai nori ca jisí tsi mato quinia yoi ca ma casoyamaniquë. Juan yamaba chani ma chahahuayamaniquë rë, (naa noma baquë jascaria) —nëa tsi jodioba chama bo qui Jesu nëcaniquë.

Dios Baquë jodiobá niahaina
Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19
33 —Chani huëtsa nicacano —i jodioba chama bo qui Jesu niquë—. Huai quiha joní aniquë. Axo tsi quiha toa xo tsi uva icanai ca bimi ja bananiquë. Jaquirëquë tëamë ca panë ja aniquë. Jatsi quiha maxaxá ca trapichi ja aniquë, jënëria ati. Axo tsi quiha jaha bësoti xobo ja aniquë, naa torre icanai cato. Jatsi joni huëtsa bo qui jahuë huai ibobá aquëniquë bimi xatë quëshpi na. Aquëhax tsi quiha jahari jahuë xobo qui ibo caniquë. 34 Tësatiya tsëquëquë tsi quiha jahuë huai obësocanaibo qui jahuë yonati bo ibobá raaniquë jahuë bimi xatë ja bicano. 35 Jama, ja cahëcaquë tsi quiha jahuë yonati bo qui ja tsamicaniquë. Huësti ca yonati ja rashacani quiha. Huëtsa ja acani quiha. Huëtsa qui maxax bo ja niacani quiha axëna. 36 Jatsi maxo huëtsa ibobá raaniquë, naa jahuë yonati bo. Jasca tsi toa maxo ri ja yosicaniquë pë. 37 Jarohari tsi jahuë baquë yoi quiha ibobá raaniquë, "Noho baquë qui nicacaxëcani quiha" iquiina. 38 Jama, jahuë baquë jisi tsi "Iboba baquë tsi xo naa ra, naa huai bixëti ca ibo. ¿Canomani? Jahuë baquë no ano ra. Jahuë bixëti ca mai no bino" i yonococanaibo ni quiha. 39 Jatsi baquë qui ja tsamicaniquë. Huai cacha niaxo tsi ja acaniquë pë.
40 'Jabi joxo tsi quiha ¿jënahuaxëhi ni huai ibo toa yonococanaibo qui? —i jato qui Jesu niquë.
41 Jatsi jodioba chamabá quëbiniquë:
—Caxaquí tsi toa yoixëni ca joni bo quëyoxëhi quiha ibo ra. Jatsi bimi xatë quëshpi tsi yonococanaibo huëtsa bo qui jahuë huai aquëxëhi quiha, ja bax ja yonococano —i jaca niquë.

42 Jatsi Jesú jato yoaniquë:
—¿Quënëhacanish cabo ó ca ma jisyamani naa yoati na?
“Oquënaxëhi quiha yosibá niaha ca Maxaxa ra.
Oquë-oquëria ca manëxëhi quiha ra.
Diós aca ca tsi xo naa ra.
Noqui jia quiha” ii quiha.
43 ‘Ja tsi xo toa jaboqui tsi mato shomahuacasyamaxo Dios ra. Jaboqui nohiria huëtsa, naa ja bax yonococascanaibo shomahuaxëhi quiha.
44 Noitixëhi quiha naa Maxax icanai ca chahahuayamacanaibo tëquë. Toa Maxax icanai cató tsi quëyohacacaxëcani quiha ra. Mai mishpo jascaria tsi jato timaxëhi quiha ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë.
45 Jesu chani nicaxo tsi jato yoati tsi ja chanini nori jodioba chama bá cahëniquë. 46 Jatsi Jesu qui ja tsamicascaniquë. Jama, nohiria bo qui ja raquëcani quiha, “Dios Chani yoati Ibo xo Jesu” i nohiria bo ni quëshpi na.

22

Fiesta-fiesta ti chani
Lucas 14.15-24
1 Jatsi quiha jodioba chama bo qui chani, naa cuentos Jesú yoaniquë Diós otohai yoati na. Ja nëcaniquë:
2 —Naipá ca chama-chamaria Dios qui jia tsi xo toa jahuë joi bichiina. Jabi tobi quiha rey iniquë. Jahuë baquë bax fiesta-fiestaria ja shomahuaniquë; naa jahuë baquë ahui yahai ca fiesta quiha. 3 Jatsi jahuë yonati bo ja raaniquë joi amahacanish cabo quënaxëna. Jama, ja bëcasyamacani quiha. 4 Jatsi yonati huëtsa bo jato qui réy raaniquë. “ ‘Tsayacahuë. Oriquiti ibobá rohahuaquë ra mato bax na. Jahuë toro bo, jahuë vaca mishni bo, naa xënihuaxëni cabo ja aquë ra piti. Shomahuahacaquë oriquiti ra. Jahuë baquë ahui yahai ca fiesta qui bëcahuë’ i joi amahacanish cabo qui huë” i jahuë yonati bo qui rey niquë. 5 Jama, ja bocasyamacani quiha. Jahuë huai qui huësti ca caniquë yonocoxëna. Huëtsa jahuë tienda qui caniquë jahuë jahuë bo iniaxëna. 6 Jasca, nohiria huëtsa bá toa rey yonati bo qui tsaminiquë rë. Jato ja yosicaniquë. Yosixo tsi quiha jato ja aniquë pë. 7 Jatsi quiha toa nohiria bo qui caxaniquë rey ra. Caxaxo tsi jahuë soldado bo ja raaniquë jahuë yonati bo anish cabo axëna. Axo tsi quiha jato yaca bo ja mëshacaniquë. 8 Jatsi jahuë yonati bo réy quënaniquë. Quënahax jato qui ja chanitëquëniquë: “Rohahuahacaquë fiesta ra. No oriquino ra. Jama, toa joi amahacanish cabo jicomayamacana. Anoma ca xo. 9 Jama, bahi rëso qui bocata. Toá ca noitiria cabo qui joi amacana, noho fiesta qui ja bëcano” i jahuë yonati bo qui rey ni quiha. 10 Jatsi quiha bahi rëso qui jahuë yonati bo bocaniquë. Nohiria jisi tsi jato ja catiacaniquë fiesta qui bëxëna. Nohiria jiaxëni cabo, nohiria jiayama cabo, tihi cabo ja bëcaniquë. Ja bëcaquë tsi quiha nohiria rëamë tsi fiesta xobo iniquë ra.
11 ‘Jatsi fiesta xobo qui rey jiconiquë joi amahacanish cabo jisxëna. Jabi toá tsi huësti ca sahuëti jiayama ca sahuëhai ca joni ini quiha. Toa joni réy jisniquë. 12 Jisi tsi “Yama tsi xo mi fiesta sahuëti pë. ¿Jënahuariahax raca mi jicoha pa?” i joni qui rey niquë. Jatsi pasihi joni ini quiha, raquëhi na. Chaniyamahi quiha. 13 Jatsi réy jahuë yonati bo yobaniquë: “Jahuë mëquënë, jahuë tahë, tihi cabo nëxacahuë. Cacha tsëmo qui naa joni niacahuë. Toá tsi araxëhi quiha. Toá tsi tënëxëhi quiha” i rey niquë.

14 Jatsi quiniacaxëcahuë. Huëstima tsi xo toa joi amahacanish cabo. Jama,
ichariama tsi xo toa Diós bichiina —nëa tsi Jesu nëcaniquë jodiobá chama
bo qui.

Gobierno qui impuesto bo acaina
Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26

15 Jatsi quiha jodioba chama bá jisbayaniquë shinacatsi na. Jesu
ja paracascani quiha. Jabi yoi ca Jesu ja chanimacascani quiha ja
qui quësocasquí na. 16 Japi jató-na banahuacanaibo, Rey Herodés-na
banahuacanaibo, tihi cabo ja raacaniquë Jesu nicati. Ja nëcacaniquë:

—Mia ri tsi xo toa parayamahaina, maestró. Paraxoma tsi Dios quinia
tiisimaqui mia ra. Tiisimaquí tsi nohiria shinahai ca chahahuayamaqui
mia. Mi qui jaharisi tsi xo nohiria tëquë. 17 Japi mi shinahai ca noqui mi
yoano. ¿Romanoba chama-chamaria qui impuesto bo no ati ni, naa noqui
jodiobo? —nëa tsi Jesu qui jodioba chamabo nëcacaniquë tanamaxëna.

18 Jabi ja shinacanai ca yoi nori ca Jesú cahëniquë. Japi,

—¿Jënixo tsi nëca tsi ëa tanamacanai pë, paramisxëni cabá? 19 Gobierno
impuesto copihacati ca parata ëa jismacahuë —i jato qui Jesu niquë.

Jatsi parata ja qui ja bëcaniquë.

20 —¿Tsohuë bëmana jaria ni naa ra? ¿Tsohuë ni naa quënë ibo? —i jato
qui Jesu niquë.

—Romanoba chama-chamaria janë quiha —i jaca niquë.

21 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Japi romanoba chama-chamaria qui jahuë jahuë bo tëquë acana.
Jasca, Dios qui jahuë jahuë yoi bo acana —i jato qui Jesu niquë.

22 Jesú yoani ca nicahax ja ratëcaniquë. Ratëxo ja jisbayacaniquë. Ja
bëta ja chanicasyamacani quiha.

Bësotëquëxëhi quiha rësonish cabo
Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40

23 Jaquirëquë jaxaba rohari tsi quiha chama huëtsa bo, naa sa-
duceobo icanai cabo Jesu qui bëcaniquë jato ri. (“Yama tsi xo nohiria
bësotëquëhaina” icanish cabo tsi xo naa.) Bëxo tsi Jesu ja nicacaniquë:

24 —“Baquë bo yama pi joni rësono tsi jahuë ahui bixëti xo jahuë noma.
Bixo tsi jahuë rëquëmë bax xocobo ja saihuaxëti xo” i Moisés yamabo
ni quiha, Maestró. 25 Jabi seis ca noma bo quiha jayapaoniquë joni,
naa nëá ca racapaonish cato. Xocobo yama tsi naa joni rësoniquë rë.
26 Jatsi quiha jahuë xachacató jahuë ahui biniquë. Xocobo saihuahaxma
tsi ja rësoniquë jaa ri. Jaquirëquë quiha jahuë noma huëtsá jahuë ahui
biniquë. Xocobo saihuahaxma tsi ja rësoniquë jaa ri. Toca tsi jahuë noma
bo tëquëtá aniquë. Ja rësoyocaniquë. Huësti ca xocobo ja saihuayamacani
quiha. 27 Jarohapa tsi rësoniquë yoxa ri. 28 Jabi nohiria bo bësotëquëno
tsi ¿tsohuë ahui ni naa yoxa sa? Siete ca bënë ja jayaniquë bësoquí na pa
—nëa tsi Jesu qui ja nëcacaniquë tanamaxëna.

29 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Janyama xo mato ra. Quënëhacanish cabo, Dios chama, tihi cabo
cahëyamaqui mato tia. 30 Bësotëquëxo ahui bo, bënë bo, tihi cabo
biyamaxëhi quiha nohiria bo, naipá ca ángel bo jascaria iquiina.
31 ¿Quënëhacanish cabo ó ca Diós mato yoani ca ma jisyamani pa, naa
nohiria bësotëquëhai yoati na? 32 “Abraham, Isaac, Jacob, tihi caba Dios
ca ëa xo naa ra” i Dios ni quiha. “Abraham yamabo, Isaac yamabo,

Jacob yamabo” i ja yamani quiha ra, bësocanaiba Dios ja nori iqui na —i saduceobo qui Jesu niquë.
33 Jatsi nohiria tëquë ratëniquë Jesú tiisimahai ca nicahax na.

Oquë-oquëria ca yoba
Marcos 12.28-34; Lucas 10.25-28

34 Jabi Jesú quëbini iqui tsi saduceobo bërabiniquë. Jaquirëquë Jesu qui fariseobo, naa chama huëtsa bo bëcaniquë nicahax na. 35 Jabi jato maxo huësti, naa yoba cahëxëni cató Jesu nicaniquë tanamaxëna.
36 —¿Jëni ca ni toa Dios yoba oquë-oquëria cato, maestró? —i Jesu qui ja niquë.
37 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—“Mato joiti tëquë, mato shina tëquë, tihi cabá tsi mato Ibo Dios ma noiti xo” ii quiha. 38 Oquë-oquëria ca yoba tsi xo naa ra. 39 Jasca, jaquirëquë ca yoba tsi xo naa: “Nohiria huëtsa bo noicahuë, mamë ma noihai jascaria” ii quiha. 40 Naa dos ca yoba qui chitimihi quiha Quënëhacanish cabo tëquë —nëa tsi ja qui Jesu nëcaniquë.

David yamaba Ibo
Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44

41 Jari fariseobo manicano tsi quiha Jesú jato nicaniquë:
42 —¿Jahuë shinacanai, johai ca Xabahamati Ibo yoati na? ¿Tsohuë chahitaxocobo ni toa? —iquiina.
Jatsi quiha,
—David yamaba chahitaxocobo quiha —i jaca niquë.
43 Jatsi Jesú nicaniquë:
—Dios shina rëamëquí tsi ¿jahuë chahitaxocobo “Ibo” David yamabá quënayamayamani? ¿Jënihax “Ibo” i ja ni, jahuë chahitaxocobo yoati tsi chanihi na?
44 “ ‘Noho mënëcayá tsi tsahotsina,
jariapari mia pasomaha cabo ë bëbono,
jato mi yonano iquish na’ i noho
Ibo qui Ibo Dios ni quiha”
nëa tsi David yamabo nëcani quiha ra. 45 “Noho Ibo” jahuë Xabahamati Ibo ja quënaniquë ra. “Ibo” pi jahuë chahitaxocobo no tsi ¿jënahuahax jahuë chahitaxocobo ii ni Cristo ra? —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë nicahi na.
46 Jatsi fariseobo pasiniquë. Quëbitima-xëni ja icani quiha. Jaquirëquë jodioba chama bá Jesu nicatëquëpistiayamarianiquë tanamaxëna.

23

Fariseobo, yoba cahëxëni cabo, tihi cabo pasomaha Jesu chaninina
Marcos 12.38-40; Lucas 11.43, 46; 20.45-46

1 Jatsi mani ca nohiria, jahuë rabëti bo, tihi cabo qui Jesu chaniniquë:
2 —Jabi nohiria bax Moisés yoba bërohuahi quiha fariseobo, yoba cahëxëni cabo. Jato yonoco quiha. 3 Japi mato ja yoacanai ca yoba tëquë ma chahahuati xo. Jato nicacana. Jama, jato jabi banahuaya-macana ra. Anoma quiha. Ja yoacanai ca yoba yoi ayamacani quiha pë. 4 Nicatimaxëni ca yoba bo nohiria qui acani quiha pë ati, jama ja yoacanai ca yoba nicacanaibo jaca nomari. 5 Jato jabi quiha pë. Jatiroha ca acani quiha pë, nohiria bá jato tsayano iquish na. Papi mishni bo, naa Dios Chani jaya ca papi sahuëcani quiha pë. Toa papi banëxëcani quiha

nohiria jismaxëna. Jato jabi quiha. Jasca, nohiria ba sahuëti bo huino
xo jato sahuëti bo pë, nohiria oquë jaca nori quëscahuahi na. 6 Nohiria
bo oriquino tsi oquë ca tsahoti bo bicascani quiha pë. Jato catiti xobó
ca rëquë ca tsahoti bá tsi tsahocascani quiha pë. 7 Jasca, bahi xo tsi
joihuahacacascani quiha. Jato qui jia quiha "Maestro" quënahacahaina.

8 'Jama, "Maestro" ma quënahacayamaxëti xo iquia, huësti roha ca
maestro ma jaya ca iqui na. 9 Jasca, mai xo tsi "Jahëpa-jahëparia" joni
quënayamacana. Huësti roha ca tsi xo toa mato Jahëpa-jahëparia, naa
mato naipá ca Jahëpa. 10 "Maestro-maestroria" ma quënahacayamati xo,
mato huësti ca Maestro-maestroria roha ca Cristo nori iqui na. 11 Mato
yonati iti quiha mato ó ca oquë cato. 12 Jabi rabihuahacaxëhi quiha
jamë oquëhuahai cato. Jama, oquëhuahacaxëhi quiha yonati jascaria ca
manëhai cato ra.

13 'Noitiria tsi xo mato, yoba tiisimacanaibá, fariseobá. Paramisxëni xo
mato ra. Ma tiisimahai iqui tsi Diós otohai ca qui jicotimaxëni xo nohiria
bo rë. Jasca, jicocasyama xo mato ri. Jabi nohiriá pi chahahuacasno tsi
jato chitiaqui mato pë.

14 'Noitiria xo mato, yoba tiisimacanaibá, fariseobá. Paramisxëni xo
mato ra. Imanish ca yoxa bo paraqui mato pë, jato jahuë bo bixëna.
Paraquí tsi jato xobo bo mëbiqui mato pë. Mëbihax Dios qui chani tëtëca
bëhoxqui mato nohiria bo paraxëna. Quësohacaxëqui mato ra. Oquëxëhi
quiha mato copi ri ra.

15 'Noiti xo mato yoba tiisimacanaibá, fariseobá. Paramisxëni xo mato
ra. Nëama bocaqui mato pë, nohiria mërahi na, jato jabi bo rarinamaxëna.
Jato jabi bo rarinamaxo tsi mato oquë tsi jato rohahuaqui mato, tënëtiya
qui ja bocano, naa ma bocanai jascaria.

16 'Noitiria xo mato, mato bëco ca rëquëninicanaibá. Anoma tsi xo toa
ma tiisimahaina ra. "Arati xobó tsi axëquia" i nohiria quii tsi jatihua-
hacayamaxëti ca ma yoaha ca nori ca quëscahuaqui mato pë. Tocaqui
mato pë, jurar-aqui na. (Jatsi ma yoaha ca iqui tsi ma axëhai nori ca
quëscahuacani quiha nohiria rë.) Jama, "Arati xobó ca oro ca jahuë bá
tsi axëquia" i jato quii tsi "Jatihuahacayoixëti xo no yoahaina" iqui mato
pa. 17 Jisna. Cahëtimaxëniria ca bëcoxëniria ca xo mato ra. ¿Jënahuariahax
arati xobó ca oro ca jahuë bo oquë ina? ¿Oquë ma ni Dios arati xobo ra?
Dios roha tsi xo toa oro ca jahuë bo oquëhuati ibo cato ra. 18 Jascaria
tsi "Altár tsi axëquia ra" i nohiria quii tsi jatihuahacayamaxëti ca ma
yoaha ca nori ca quëscahuaqui mato pë. (Jatsi ma yoaha ca iqui tsi ma
axëhai nori ca quëscahuacani quiha nohiria rë.) Jama, "Altar ó ca janahaca
jahuë bá tsi axëquia ra" i jato quii tsi "Jatihuahacayoixëti xo no yoahaina"
iqui mato pa. 19 Jisna. Bëcoria xo mato ra. ¿Jënahuariahax altar ó ca
Dios qui ma janaha ca oquë ina? ¿Oquë ma ni Dios altar? Dios altar
tsi xo toa ma janaha ca oquëhuahaina ra. 20 Jishopë. "Altár tsi axëquia
ra" iqui mato pë, nohiria bo paracatsi na. Jama, "Altár tsi axëquia ra"
imahai ca tsi xo toa "Altar ó ca janahaca cató tsi axëquia ra" imahai ca
jascaria. Jaharisi ca xo. 21 Jasca, "Arati xobó tsi axëquia ra" iqui mato pë,
nohiria bo paracatsi na. Jama, "Arati xobó tsi axëquia ra" ipii tsi "Jaha
ca bësohai ca Dios janë tsi axëquia ra" iyoiqui mato ra. Jaharisi tsi xo toa
dos ca yoahaina ra. 22 Jasca, "Naipá tsi axëquia" iqui mato pë, nohiria bo
paraxëna. Jama, "Naipá tsi axëquia" ipii tsi "Naipá ca tronó ca tsaho ca
Dios janë tsi axëquia" iyoiqui mato ra. Jaharisi tsi xo toa dos ca yoahaina.

23 ‘Noitiria xo mato, yoba cahëxëni cabá, fariseobá. Paramisxëni xo
mato ra. Jabi ma tësaha ca yochi bo, naa mato menta, anís, comino,
tihi cabo quima décima ca Dios qui aqui mato, mato yoba nicariaxëna.
Tocaquí tsi Dios oquë-oquëria ca yoba nicayamaqui mato pë. ¿Japa? ¿Mabë
xatë bo mëbicanai? ¿Noiyoicanai? ¿Dios chahahuayoicanai? Toca tsi ma ati
nori iquë, mato yoba huëtsa bo niaxoma. 24 Bëco ca rëquëniniti ibo bo xo
mato pë. Iriama ca yoba bo nica-nicapama tsi Dios oquë-oquëria ca yoba
bo mataraqui mato pë.

25 ‘Noitiria xo mato, yoba cahëxëni cabá, fariseobá. Paramisxëni xo
mato ra. Mëchocoha tsi xo mato mëquë bo. Mëchocoxo piquí tsi mato
jabi bo nicariaqui mato; mahitsa quiha. Jahuëmishni bo ó quëëmisxëniria
xo mato ra. Yoixëni ca xo mato shinana. 26 Jariapari tsi mato shina
bahuëcana, bëcoria ca fariseobá. Mato shina pi bahuëhacano tsi jiaxëhi
quiha mato jabi ri.

27 ‘Noitiria xo mato, yoba cahëxëni cabá, fariseobá. Paramisxëni xo
mato. Joxohuahaca ca maihuati xobo bo jascaria xo mato ra. Jiaria tsi
xo toa xobo cacha cato; jama, jaxara tsi nohiria xao bo, pisiria ca jahuë
bo, tihi cabo jaca nori. 28 Toca xo mato ri. Nohiria bo qui jia jisiria xo
mato jabi bo; jama, quiamisxëni ca jochahuaxëniria ca mato shina nori.

29 ‘Noitiria xo mato, yoba cahëxëni cabá, fariseobá. Paramisxëni xo
mato. Jiaria ca maihuati xobo bo aqui mato, mato Dios Chani yoanish
cabo bax na. Toca tsi jato oquëhua-casqui mato pë. 30 Tsayacahuë.
Mato naaborëquëbá Dios Chani yoanish cabo aniquë pë. Jama, “Toatiyá
pi bësorohaquí tsi jato ayamaquë no aniquë ra” iqui mato pë jaboqui.
31 Jabija. Jato ati iboba chahitaxocobo ma nori ca jismaqui mato ra,
toca tsi ma chaniquë no. 32 Ma acatsai ca acahuë. Mato naborëquëbá
chitahëhuani ca yonoco jatihuacana iquia ra. ¿Jaboqui ëa acasyamacanai?

33 ‘Rono bá, rono ba xocobá. Tënëtiya qui raahacaxëqui mato iquia.
¿Jënahuariahax toa copi ma paxana? 34 Ja tsi xo toa Dios Chani yoacanaibo,
yosibo, yoba cahëxëni cabo, tihi cabo mato qui raaxëquia Dios Chani
nicamaxëna. Jatsi jato xatë axëqui mato. Jato xatë cruzó tsi tooxaxëqui
mato. Huëtsa bo rashaxëqui mato pë mato catiti xobo xo na. Huëtsa
bo chibaxëqui mato, yaca huëtsa, yaca huëtsa jato mërabonaquí na. Tihi
tsi axëqui mato pë. 35 Jaha tsi mato qui japahacaxëhi quiha Dios copi
ra, jatiroha ca acacanish cabo quëshpi na. Jariapari Abel acacaniquë.
Jaquirëquë huëstima ca Dios Chani yoanish ca huëtsa bo acacani quiha.
Jarohapa tsi Zacarías, naa Berequias baquë acacaniquë. Jabi altar, arati
xobo naxërëquë xo tsi Zacarías ja tëpascaniquë. Tocanoma tsi xo toa
acacanish cabo ra, naa Abel tëpas-hacanitiya rohari. 36 Mato paraya-
maquia. Copihacaxëti xo jaboqui ca bësocanaibo, jatiroha ca acacanish
cabo quëshpi na iquia ra.

Jerusalén ca nohiria Jesú noinina
Lucas 13.34-35

37 ‘Jisa Jerusalén, Jerusalén ca nohiriá. Jisa, Dios Chani yoanish cabo
ati ibobá. Jisa, Diós raani ca Chani bëcanaibo acanaibá. ¡Erama! Mato
otocasquia ra, naa jahuë pëhi namá jahuë xocobo patiarí otohai jascaria.
Jama, ëa biyamaqui mato rë. 38 Iquë ra. Diós mato niabëriaquë rë.
Quëyohacaxëqui mato ra. 39 Jasca, ëa jistëquëyamariaxëqui mato, “Shoma
tsi xo Iboba janë tsi johai cato” i ma xëquë rohari —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

24

“Quëyohacaxëhi quiha jodioba arati xobo” i Jesu nina
Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6

1 Jabi jodioba arati xobo Jesú jisbayaniquë. Jisbayajahuano tsi
quiha ja qui jahuë rabëti bo bëcaniquë jato arati xobo bo tsayamaxëna.
2 Tsayapama tsi jato qui Jesú chaniniquë:

—Jia tsi xo naa ma tsayacanaina. Mato parayamaquia. Potas-hacaxëhi
quiha naa arati xobo bo tëquë ra. Matsami matsami niiyamaxëhi quiha
jahuë maxax bo; huësti ca yama nomari —i Jesu niquë.

Xaba rëso jisti bo
Marcos 13.3-23; Lucas 21.7-24; 17.22-24

3 Maca Olivo Ya icanai cató tsi Jesu tsahono tsi quiha ja qui jahuë rabëti
bo bëcaniquë. Jahuë rabëti bo roha quiha.

—¿Jënino tsi ocapixëhi ni naa mi yoahaina ra? Noqui yoahuë.
¿Jënahuariaxo tsi cahëxëhi ni noa, naa mi bacahaina, xaba rëso, tihi cabo
tsëquëxëquë no? —i Jesu qui jaca niquë.

4 Jatsi Jesu nëcaniquë:

—Quiniacaxëcahuë, ma parahacayamano. Joxëhi quiha huëstima ca
noho janë tsi chanicanaibo. 5 Joxo tsi huëstima ca nohiria paracaxëcani
quiha rë, “Cristo xo noa” iquiina. 6 Jasca, país bo nianahaina, país ca
xërëquë ca nohiria iquinahaina, tihi cabo nicaxëqui mato ra. Nicahi tsi
raquëyamacana. Ocapixëhi quiha ra; jama, jari xaba rëso ja nomari. 7 País
huëtsa pasomaha nianaxëhi quiha país huëtsa. Chama huëtsa pasomaha
iquinaxëhi quiha chama huëtsa. Jasca, toatiyá tsi oriquiti biniaxëhi quiha
nohiria bo rë. Jasca, yajoriaxëhi quiha mai. Toca tsi ja ixëti quiha jamëri
ca iti bá no. 8 Jama, jariapari ca nohiria bá tënëhai ca chitahë roha tsi xo
naa ra. Oquënaxëhi quiha ra.

9 ‘Jatsi mato qui tsamicaxëcani quiha. Chama bo qui mato mëacaxëcani
quiha acacati. Ea iqui tsi mato qui caxaxëqui jatiroha ca país ca nohiria.
10 Toatiyá tsi Dios quima bësocaxëcani quiha huëstima ca nohiria. Jabë
xatë bo pasomaha chanicaxëcani quiha rë. Jabë xatë bo qui caxacaxëcani
quiha. 11 Jatsi jisiquixëhi quiha huëstima ca mahitsa ca Dios Chani yoa-
canaibo. Jisiquiquí tsi huëstima ca nohiria paracaxëcani quiha. 12 Toatiyá
tsi pacanaxëhi quiha jochahaina. Janacaxëhi quiha nohiria bá noihaina;
13 jama, jahuë rëso qui tënëcanaibo xabahamahacaxëti nori. 14 Jasca,
jatiroha ca maí ca nohiria qui yoahacaxëti xo Dios Chani, naa ja otohai
yoati na. Jabija ca Chani nicaxëhi quiha nohiria bo tëquë. Jaquirëquë
tsëquëxëhi quiha jahuë rëso.

15 ‘Toatiyá tsi Dios arati xobo, naa iti-itiriá tsi niixëhi quiha
quëyomisxëni ca yoiria cato, naa Daniel yamabá yoani jascaria. Jabi
naa quënëni ca tsayahai cató cahëno ra. 16 Naa quëyomisxëni ca yoiria
ca jisi tsi maca bo qui jabaxëti xo jodioba maí cabo. 17 Jahuë xobo
qui jicoyamaxëti xo xobo cacha ca nohiria jahuë jahuë bo bixëna. Ja
bamayamano. 18 Jasca, jahuë sahuëti biti bacayamaxëti xo huaí ca
yonocohai cato. Ja bamayamano. 19 Toatiyá tsi noitixëhi quiha tohoya
ca yoxa bo, baquë pistia ico cabo. 20 Dios qui bëhoxcana, matsitiyá tsi joiti
barí tsi ma jabayamano. 21 Jabi mai nëhohuahacanitiya rohari tsi huëstima
ini quiha nohiria bá tënëhaina. Jama oquë-oquëriaxëhi quiha naatiyá ca

ja tënëcaxëcanaina iquia. 22 Jama, toa tënëti xaba pi Diós namahuayamarohano tsi yama ca nohiria xabahamahacahai që aquë. Ja bini ca nohiria bo bax toa xaba namahuaxëhi quiha.

23 'Jatsi "Nëá xo noqui Xabahamati Ibo, tsayapa. Toá xo ra" i pi tsohuëcara no tsi jato chahahuayamacana. 24 Toatiyá tsi jisiquixëhi quiha mahitsa ca Cristo bo. Jisiquixëhi quiha mahitsa ca Dios Chani yoacanaibo. Jisiquixo tsi jisti bo acaxëcani quiha pë, Diós bini ca nohiria bo paraxëna. 25 Nicacahuë. Jaboqui mato yobapariquia, ocapijanox pari no. 26 Jasca, "Xabachá xo Cristo" i nohiria no tsi boyamacahuë. "Nëá xo, jonë quiha" i jaca no tsi jato chahahuayamacahuë. 27 Bajrahai ca canapa nai shitahai ca jascariaxëhi quiha Nohiria Baquë johaina. Mëri tsi ixëhi quiha ë johaina ra. 28 Jabi yohina pi rësono tsi catitapicani quiha poico bo. Jahuë pisi quiha. Jascaria tsi, jocha oquë-oquëriano tsi joxëhi quiha Nohiria Baquë jahuë ángel bo ya.

Nohiria Baquë johaina
Marcos 13.24-27; Lucas 21.25-33; 17.26-30, 34-36

29 'Anomariaxëhi quiha toa tënëtiya ra. Jaquirëquë tsëmonaxëhi quiha bari. Nai ax paquëxëhi quiha naipá ca huishti bo. Yajohacaxëhi quiha naipá ca jahuë bo. 30 Jatsi naipá tsi jisiquixëquia, naa Nohiria Baquë ë nori cato. Jatsi araxëhi quiha maí ca nohiria bo tëquë. Jatsi tsëmó tsi ë johai ca jiscaxëcani quiha. Noho chama, noho oquë, tihi cabo jiscaxëcani quiha ë joquë no. 31 Jasca, xoohacaxëhi quiha trompeta joi pistiamá no. Jatsi jatiroha ca quinia, naa norte, sur, este, oeste, tihi cabo qui noho ángel bo raaxëquia. Noho nohiria, naa ë bini cabo catiacaxëcani quiha.

32 'Jabi higuera jihui jisti tsayano. Ja botoxpino tsi basima xo oitiya. Toa cahëqui mato. 33 Jascaria, ë yoaha ca jahuë bo chitahëno tsi basima tsi xo toa ë johaina. Joti basima xo ëa. 34 Mato parayamaquia. Jabi naatiyá ca bësocanaibo rësonox pari no tsi ocapixëhi quiha ë yoahana. 35 Huinocaxëhi quiha naipa, mai, tihi cabo; jama, huinocapistiayamariaxëhi quiha noho Chani ra.

36 'Jabi yama tsi xo toa ë johai ca bari hora cahëhaina. Cahëyamahi quiha naipá ca ángel bo. Cahëyamaquia ëa ri, naa Dios Baquë ë nori cato. Toa bari cahëhi quiha Jahëpa Dios roha.

37 'Jabi ë jono tsi ë noho pasoyamacaxëcani quiha nohiria rë, naa Noé tiyá jascaria. 38 Toatiyá tsi Dios shinayamaquí tsi jënë ó ja pasoyamacaniquë. Raquëxoma tsi ja picani quiha. Jënë aii ja icani quiha. Ahui yahaii ja icani quiha. Ja tocacaniquë noti chahitaxëni ca qui Noé jiconox pari no. 39 Jënë baihai ca ó ja pasoyamacani quiha. Jarohapa tsi jënë tsi ja quëyohacacaniquë ra.

40 'Toatiyá tsi yonocobëquihi ixëhi quiha dos ca joni bo huai xo na. Mëbihacaxëhi quiha huëstita. Jisbëriahacaxëhi quiha huëtsa. 41 Tobixëhi quiha dos ca yoxa bá xëqui timabëquinahaina. Mëbihacaxëhi quiha huëstita. Jisbëriahacaxëhi quiha huëtsa.

42 'Japi jaha bësocahuë, mato ibo johai ca bari ma cahëyamahai quëshpi na. 43 Yomaxëni ca johai ca hora pi cahërohahi tsi xobo ibo oxayamaquë aquë ra. Yomaxëni ca qui ja tsamiquë aquë ra. 44 Japi shomahuahacacana, ë noho ma pasomayamahai ca barí tsi ë joxëhai quëshpi na.

Yoi ca yonati
Lucas 12.41-48

45 ‘¿Tsohuë ni toa empleado jiaxëni cato, naa chahahuahacati cato?
¿Tsohuë bixëhi ni chama, jahuë yonati bo ototi, jato orihuati? ¿Jahuë
yonati jiaxëni ca biyamayamaxëhi ni? 46 Ja qui jahuë chamá aca ca
yonoco pi aii tsi ranixëhi quiha toa empleado, jahuë chama joxëquë
no. Ja acai ca jisxëhi quiha jahuë chama ra. 47 Jatsi jahuë empleado
jia ca qui oquë ca yonoco axëhi quiha, naa jahuë jahuë bo tëquë ototi.
48 Jama, yonati yoi ca iipihi tsi “Bamaxëhi quiha noho chama” jamë
ixëhi quiha. 49 Jatsi jahuë chama yonati bo rashati chitahëhuaxëhi quiha
pë. Pahëcanaibo ya oriquiti chitahëhuaxëhi quiha. Jënë aii quiha rë.
50 Jatsi bacaxëhi quiha jahuë chama, naa jaha ja pasoyamahai ca barí no.
51 Bacaxo tsi raquëria ca nicamisxëni cabá copi toa empleado yoi ca qui
axëhi quiha. Toá tsi ara-araxëhi quiha toa empleado nicamisxëni cato.

25

Diez ca yoxajahi bo chani

1 ‘Jabi tsëquëxëhi quiha Diós otohai ca bari ra. (Jaha bësocana.) Toa
barí tsi nëcaxëhi quiha nohiria, naa chani jascaria. Jabi tobi quiha
diez ca yoxajahi bo iniquë. Baquichá tsi quiha jato lamparina bo ja
tsamacaniquë, ahui yahi johai ca joni bëchaxëna. 2 Jabi cinco ca yoyoxëni
ca yoxajahi bo ya ini quiha, cinco ca tiisi jaya ca huëtsa cabo ri. 3 Jabi
yoyoxëni cabá jato lamparina bo boniquë aceite yama. Aceite ja shina-
bënocani quiha. 4 Jama, tiisi cabá aceite boniquë jato lamparina boquí
na. 5 Jatsi quiha ahui yahai ca bamaniquë. Manahi tsi yoxajahi ba
bëro coshinaniquë. Jatsi oxatsijacani quiha. 6 Jatsi baquichá tsi quiha
tsohuëcara ca quënahai ca joi ja nicacaniquë, naa “Jaboqui cahëhi quiha
ahui yahai cato ra. Bëchahi bëcahuë” iquiina. 7 Jatsi quiha joiniquë
yoxajahi bo. Joixo tsi jato lamparina bo ja shomahuacaniquë. 8 Jatsi
quiha “Aceite pistia noqui ahuë. Nocapaima tsi xo noba lamparina bo
rë” i tiisi cabo qui yoyoxëni cabo niquë. 9 Jatsi quiha, “¿Jënahuariaxo
mato qui no ana? No narismitsa. Oquë tsi xo tienda qui ma bocanaina
copixëna” i jato qui tiisi ca yoxajahi bo ni quiha. 10 Jatsi quiha yoyoxëni ca
yoxajahi bo bocaniquë aceite copixëna. Ja copicano tsi quiha ahui yahai
ca cahëniquë. Jatsi quiha ja bëta fiesta qui rohahuahacanish ca yoxajahi
bo jiconiquë. Ja jicoyocaquë tsi quiha caiti japahacaniquë. 11 Jaquirëquë
ja cho tsi quiha fiesta qui cahëcaniquë yoxajahi bo huëtsa bo. Cahëxo tsi
quiha ja quënacaniquë: “Japëcahuë, taitá. Noqui jicomahuë ra” iquiina.
12 Jatsi quiha, “Mato cahëyamaquia ra” i jato qui ahui yahai ca ni quiha.
13 ‘Japi jaha bësocahuë, ë johai ca bari ma cahëyamahai quëshpi na —nëa
tsi Jesu nëcaniquë chani yoahi na—.

Parata bichish ca yonati chani
Lucas 19.11-27

14 ‘Jabi Diós otohai ca tsëquëno tsi copihacaxëhi quiha nohiria bo. Naa
chani nicacahuë. Tobi quiha chama iniquë. Nëama país huëtsa qui ja
cacasni quiha. Jabi canox pari tsi quiha jahuë yonati bo ja quënaniquë.
Quënaxo tsi quiha jahuë parata jato qui ja prestahuahaniquë ja bax
anihuati. 15 Huësti ca yonati qui cinco mil ca pesos ja aniquë. Yonati
huëtsa qui dos mil ca pesos ja aniquë. Huëtsa qui un mil ca pesos ja
aniquë. Jabi oquë ca tiisi jaya ca yonati qui huino ca parata ja ani
quiha. Tiisiriama ca qui nama ca ja ani quiha. Parata axo tsi quiha
ja jisbayaniquë. 16 Jabi bamayamaniquë toa cinco mil ca pesos bichish

ca yonati. Ja iniahai cató tsi quiha toa parata ja anihuaniquë. Toca tsi quiha cinco mil ca pesos ganancia ja aniquë ra jahuë chama bax na. 17 Jabi tocaniquë dos mil ca pesos jaya ca ri. Dos mil ca pesos ganancia ja ani quiha jahuë chama bax na. 18 Jama, un mil ca pesos bichish ca caniquë jahuë parata ya. Caxo tsi quiha maiquiní tsi jahuë chama parata ja maihuaniquë.

19 ‘Naama tsi quiha, naa xëni huëtsá tsi quiha jato chama bacaniquë. Bacaxo tsi quiha jato qui ja prestahuahani ca parata ja bënaniquë. 20 Jatsi quiha jariapari ca yonati, naa cinco mil ca pesos binish ca joniquë. Joxo tsi quiha jahuë chama qui jahuë cinco mil ca pesos jahari ja mëaniquë. Chamá-na quiha. Jatsi quiha chama qui cinco mil ca pesos huëtsa ja mëaniquë. Jahuë ganancia quiha. “Cinco mil ca pesos ë qui mi aniquë, taitá. Tsayahuë. Nëá xo cinco mil ca pesos huino, naa ganancia mi bax ë acana ra” i jahuë chama qui ja niquë. 21 Jatsi quiha chama chaniniquë: “Jia tsi xo toa mi acana ra, yonati jiaxëni cató. Jia tsi noho parata pistia mi otoquë ra, negocio acaina. Ja iqui tsi oquë ca yonoco mi qui axëquia ati. Noho xobo qui jicohuë. No raninabëquino ra” i jahuë yonati qui chama niquë. 22 Jatsi quiha dos mil ca pesos binish ca yonati joniquë. Johax, “Dos mil ca pesos ë qui mi aniquë. Tsayapa. Nëá xo dos mil ca pesos huino quiha, naa ganancia mi bax ë acana ra” i jahuë chama qui ja ni quiha. 23 Jatsi quiha ja qui jahuë chama nëcaniquë: “Jia tsi xo toa parata pistiá tsi negocio mi acana ra. Ja iqui tsi oquë ca yonoco mi qui axëquia ototi. Noho xobo qui jicohuë. No ranibëquinano ra” i ja qui chama ni quiha. 24 Jatsi quiha un mil ca pesos binish ca yonati joniquë. Johax, “Noiyamahai ca joni mi iqui ca ë nicaniquë, naa nohiria huëtsa bá banaha ca sayaha ca tihi cabo tësahaina. 25 Japi ë raquë-raquëniquë. Raquëhi tsi mi parata ë maihuaniquë bënoyama-xëna. Tsayapa, nëá xo mi parata ra. Mí-na quiha” i chama qui ja niquë. 26 Jatsi quiha chama chaniniquë: “Yoixëni ca chiquixëniria ca yonati xo mia ra. Noiyamahai ca joni ë iqui ca mi cahëniquë. Jabija, noho yonati bá banaha ca sayaha ca, tihi cabo tësahai ca ëa xo naa. 27 ¿Jëniriaxo tsi banco qui noho parata mi ayamani pa, ganancia bixëna? Jatsi joxo tsi noho parata yoi, jahuë banco ganancia, tihi cabo ë biquë aquë ra” i toa yonati qui ja ni quiha. 28 Jatsi quiha toá ca mani cabo qui chama chaniniquë: “Jahuë mil ca pesos mëbicahuë. Toa cinco mil ca jaya ca yonati qui acahuë. 29 Jabi huino ca copi bicaxëcani quiha jaya cabo, naa Dios bax yonococanaibo. Biniayamacaxëcani quiha. Jama, jahuë pistia roha ca bënoxëhi quiha yonocoyamahai cato. 30 Japi cacha tsëmo qui naa chiquixëni ca yonati niacahuë. Toá tsi ara-araxëhi quiha tënëhi na” i chama ni quiha —nëa tsi Jesu nëcaniquë naa chani yoahi na—.

Jaroha ca copi

31 ‘Jabi anomariaxëhi quiha toa barí tsi ë joxëhaina. Noho ángel bo ya tsi joxëquia, naa Nohiria Baquë ë nori cato. Johax noho trono-tronoriá tsi tsahoxëquia. 32 Jatsi ëa tëamë tsi caticaxëcani quiha maí ca nohiria bo tëquë. Jatsi nohiria bëquëxnamaxëquia, naa chibo quima jahuë oveja obëso cató tsëcahai ca jascaria. 33 Jahuë mënëcayá tsi oveja bo janahi quiha, chibo jahuë mëxojó no. 34 Jabi tocaxëquia ëa ri, naa chama-chamaria ë nori cato. Tocahax noho mënëcayá ca nohiria bo qui chaniparixëquia: “Bëcahuë, noho Jahëpá shomahuani ca ma bino ra. Naama tsi quiha ja

rohahuahacani quiha, naa mai nëhohuahacanitiya rohari. 35 E paxnano
tsi ëa ma pimaniquë ra. E tëshinaquë tsi jënë ëa ma amaniquë ra. E co-
coquë tsi mato xobo qui ëa ma jicomaniquë. 36 Sahuëti ë narisquë tsi ëa
ma shomahuaniquë. Preso qui ë nanëhacaquë tsi ë qui ma shishoniquë"
nëa tsi jato qui nëcaxëquia. 37 Jatsi, "¿Jënino tsi mia no pimani pa, Ibobá,
naa mi paxnaquë no? ¿Jënino tsi mia jënë no amani sa, naa mi tëshinaquë
no? 38 ¿Co-cohi tsi no bëta mi chitëni pa? ¿Jënino tsi mia no joihuani pa?
¿Jënino tsi sahuëti mi qui no ani, naa tsoboco mi iquë no? 39 Mi iquiquë
tsi preso xara mi iquë tsi ¿jënino tsi mi qui no shishoni pa?" Tihi tsi i ë qui
xëhi quiha mëstëhuahacahax cabo, quëbihi na. 40 Jatsi, "Nëa xo tsi ëbë xatë
iriama cabo shomahuaquí tsi ë bax ma tocaquë ra" ixëquia. 41 Jaquirëquë
mëxojó ca nohiria bo qui chanixëquia: "Tori bocahuë. Yoshihuahacati
xo mato ra. I-ipaohai ca chihi, naa Yoshini, jahuë ángel yoixëni bo,
tihi cabo bax rohahuahacani ca chihi qui bocata. 42 Paxnahëquë tsi ëa
ma pimayamaniquë pë. E tëshinaquë tsi ë qui jënë ma ayamaniquë pë.
43 E co-coquë tsi mato xobo qui ëa ma jicomayamaniquë pë. Sahuëti
ë narisquë tsi ëa ma mëbiyamaniquë pë" nëa tsi jato qui nëcaxëquia ra.
44 Jatsi ëa quëbicaxëcani quiha: "¿Jënino tsi mi iquini pa? ¿Jënino tsi mia
no mëbiyamani pa, naa preso qui mi nanëhacaquë no? Cahëyamaqui noa
ra" tihi tsi i ë qui caxëcani quiha pë. 45 Jatsi, "Parayamaquia. Ebë xatë
iriama cabo pi mëbicasyamaquí tsi ëa yoi ma mëbicasyamaniquë pë" i jato
qui xëquia ra. 46 Jatsi raahacacaxëcani quiha naabo. Tënë-tënëpaocaxëcani
quiha. Jama, bëso-bësopaocaxëcani quiha mëstëhuahacahax cabo ra —nëa
tsi Jesu nëcaniquë.

26

Jesu qui ja tsamicascanina
Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53

1 Nohiria bo tiisimahax tsi quiha jahuë rabëti bo qui Jesu chaniniquë:
2 —Dos bari tsi chitahëxëhi quiha pascua fiesta. Toatiyá tsi chama bo
qui mëahacaxëquia rë. Cruzó tsi ëa namëcaxëcani quiha —iquiina.
3 Toatiyá tsi quiha Caifás xobo-xoboria tsi jodioba chama bo catiniquë.
Toá mani ini quiha arati iboba chama bo, jodioba yosibo. 4 Toá tsi ja
chaninacani quiha Jesu yoati na. Parahax tsi ja qui ja tsamicascani quiha
namëxëna.
5 —No quiniati xo ra. Anoma tsi xo fiesta no tsi ja qui no tsamihaina
ra. Caxaxëhi quiha nohiria bo tia —i jaca niquë.

Perojomé tsi Jesu tahë ashimahacanina
Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8

6 Jabi yaca Betaniá tsi Jesu iniquë, naa bonohuaxëni ca Simón xobó no.
7 Toá ja no tsi quiha ja qui yoxa joniquë alabastro icanai ca botella ya.
Perojome rëamë ja ini quiha. Joxo tsi quiha naa copixëni ca perojome
jahuë mapo qui ja japaniquë, ja oriquiquë no. 8 Jatsi yoxa qui jahuë
rabëti bo caxaniquë ja aca ca jisi na.
9 —¿Jëniriaxo tsi toa perojome mi yoshihuaha rë? Copixëni quiha.
Huëstima ca parata quëshpi tsi naa perojome iniahacati nori iquë rë
noitiria cabo qui ati —i jaca niquë.
10 Jabi ja chanicani nori ca Jesú cahëni quiha. Cahëhax,
—¿Jënixo tsi naa yoxa yosicanai pë? Jiaria tsi xo toa ë bax ja acana ra.
11 Mato bëtarohahi quiha noitiria cabo; jama, ëa ti tsi xo toa mato bëta

naamayamahaina. 12 Noho yora qui perojome ja japahai cató tsi ëa ja
rohahuaquë maihuahacati. 13 Ja aca ca nicaxëhi quiha maí ca nohiria bo
tëquë, naa Dios Chani yoahacahai cató no. Jatsi naa yoxa shinaxëhi quiha
nohiria bo, nicaxo na —i Jesu niquë.

Chama bo qui Jesu Judás mëacasnina
Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6

14 Jatsi arati ibobá chama bo qui Judas caniquë, naa Iscariote yaca ax
jonish cato. Jesu doce ca rabëti bo ó ca huësti ca ja ini quiha. Cahax,
15 —¿Jahuë tihi ca parata ë qui acaxëcanai Jesu quëshpi na? Mato qui
mëaxëquia —i jato qui Judas niquë pë.
Jatsi Judas qui treinta ca parata copixëni ca quiha ja acaniquë. 16 Bixo
tsi quiha jato qui Jesu mëati xaba jia ca mërati ja chitahëhuaniquë.

Pascua fiesta
Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26

17 Jabi pascua fiesta bari bo tsëquëquë tsi quiha naa jariapari ca barí tsi
levadura yama ca mapari jodiobá piniquë. Jato jabi quiha. Jatsi toa barí
tsi quiha Jesu qui jahuë rabëti bo bëcaniquë.
—¿Jahuënia xo tsi pascua oriquiti rohahuaxëhi ni noa sa, pixëna? —i
jaca niquë.
18 —Tobi yacatá ca joni quiha. Ja qui bocata. " 'Basima tsi xo noho
xabaca' ii quiha Maestro" i ja qui cana. "Mi xobo xo tsi jahuë rabëti bo
yaxo tsi pascua oriquiti picatsi quiha" i ja qui cana —i jato qui Jesu niquë.
19 Jatsi jahuë rabëti bo bocaniquë Jesú yoani ca axëna. Toa xo tsi quiha
pascua oriquiti ja rohahuacaniquë.
20 Yata tsi naa bari caquë tsi quiha jahuë doce ca rabëti bo ya Jesu
iniquë. 21 Oriquipama tsi,
—Parayamaquia. Jodiobá chama bo qui ëa mëaxëhi quiha mato ó ca
huësti cato rë —i jato qui ja niquë.
22 Jatsi quiha ja cohuënacaniquë.
—¿Tsohuë cara ni toa sa? ¿Ea ti ma ni? —i jaca niquë.
23 Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:
—E bëtaxo tsi jahuë mapari pitëxti qui nacomabëquihai ca tsi xo toa
ëa mëaxëhai cato ra. 24 Rësoxëquia Quënëhacanish cabá yoani jascaria,
naa Nohiria Baquë ë nori cato; jama, noiti-noitixëhi quiha toa jodioba
chama bo qui ëa mëaxëhai ca joni ra. Ja qui oquë ja iquë aquë ja
coyamarohapiquë no —i Jesu niquë.
25 Jatsi,
—¿Ea yoati tsi chanihi ni mia pa? —i Judas niquë, naa Jesu mëanish
cato.
—Jaahuë —i Jesu niquë.
26 Jatsi oriquipama tsi quiha mapari Jesú biniquë. Bixo tsi "Gracias" i
Dios qui ja niquë ja quëshpi na. Bëquëx-xo tsi jato qui mapari ja aniquë
piti.
—Bicahuë. Picahuë. Noho yora tsi xo naa —i jato qui ja niquë.
27 Jatsi copá ca jënë ja biniquë. Bichi tsi "Gracias" i ja niquë. Jatsi jënë
jato qui ja aniquë.
—Bicahuë. Ayocana —i Jesu niquë—. 28 Noho jimi tsi xo naa. Dios
xabahamati quinia jisti quiha. Huëstima cabo bax japahacahi quiha
noho jimi ra, jato jocha masati. 29 Jabi nëa xo tsi naa uva bimi jënë
atëquëpistiayamariaxëquia, mato bëta xo tsi quinia paxá tsi ë atëquëxëquë

rohari mana xo na, naa noho Jahëpá otohai cato xo na —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Jochati tanamahacaxëqui mato
Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38

30 Quëquëhax tsi quiha Maca Olivo Ya qui ja bocaniquë. 31 Jatsi quiha jato qui Jesú chaniniquë:

—Naa baquichá tsi ëa pasomaha bësoyoxëqui mato rë. Tocaxëti quiha, "Oveja obëso ca tëpasmaxëquia. Pacanamahacaxëhi quiha jahuë oveja" i Quënëhacanish cato ó tsi Dios ni quëshpi na. 32 Jama, bësotëquëhax mato bëbo Galilea qui caxëquia —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

33 Jatsi quiha Pedró quëbiniquë:

—Mi quima tëxë bo bësomitsa. Jama, mi quima casopistiayamariahai ca ëa xo naa ra —iquiina.

34 Jatsi Pedro qui Jesu chaniniquë:

—Mia parayamaquia. Naa baquichá tsi patiari bënë quëonox pari no tsi tres tsi "Jesu cahëyamaquia" ixëqui mia rë —iquiina.

35 Jatsi quiha,

—Mi bëta pi rësorohahi tsi mi quima casopistiayamariaxëquia ra —i Pedro niquë.

Jatsi toca tsi quiha chaniniquë jahuë rabëti huëtsa bo ri.

Getsemaní tsi Jesu bëhoxnina
Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46

36 Jatsi Getsemaní icanai ca qui Jesu caniquë jahuë rabëti bo ya. Cahax,

—Nëbí tsahocana. Toa tsi caapariquia bëhox-xëna —i jato qui ja niquë.

37 Jatsi Pedro, Zebedeo dos ca baquë, naa Jacobo, Juan, tihi roha cabo ja boniquë. Jatsi Jesu cohuënaniquë. Raquëtsijaniquë. 38 Jatsi quiha,

—Cohuëria ca ëa xo naa. Rësoti basima xo ëa rë. E bëta chitëcana. E bëta bësocana ra —i jato qui ja niquë.

39 Jatsi ori pistia cahax Jesu mëniniquë, jahuë bëmana mai quiri. Bëhoxtsijaniquë:

—Mi qui pi jia no tsi ë quima naa johai ca tënëtiya mëbihuë, noho Jahëpá. Tënëcasyama xo ëa ra. Jama, jaha ë quëëhai ca mi ayamano; jama, mi shina roha ati nori ra —i Jesu niquë bëhoxhi na.

40 Bëhoxhax jahuë rabëti bo qui ja joniquë. Joxo tsi ja oxacanai ca ja jisniquë. Jatsi,

—¿Huësti hora roha ë bëta bësoti mëtsama ni mato rë? 41 Bësocana. Bëhoxcana, jochati ma tanamahacayamano ra. Jabija, mato shina tsi xo toa bëhoxcatsaina; jama, mato yora tsi xo chamayama —i Pedro qui Jesu niquë.

42 Jatsi Jesu catëquëniquë bëhox-xëna.

—Ea shinahuë, noho Jahëpá. Mi qui pi jia no tsi naa tënëtiya mi mëbino. Jama, jaha ë quëëhai ca mi ayamano, mi shina ati nori —i ja niquë.

43 Bëhoxhax ja jotëquëniquë. Oxa ja icani ja jisniquë. Coshiria jato bëro ini quiha. 44 Jisbaya tsi ja bëhoxtëquëniquë, jasca ca yoahaina. 45 Jatsi jahuë rabëti bo qui ja bacaniquë.

—¿Jari oxacanai rë? ¿Jari joicanai rë? Tsëquëquë ë tënëti hora ra. Jochahuaxëni cabo qui mëahacapaimaria xo ëa, naa Nohiria Baquë ë nori cato. 46 Joicana. ¿Canomani? Nëa johi quiha ëa mëacatsai ca joni rë —i Jesu niquë.

Jesu qui soldado bo tsaminina
Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11

47 Jabi jari ja chanino tsi Judas joniquë, naa doce ca ó ca huësti cato. Ja bëta bëcaniquë nohiria misco. Saipi bo, jihui bo, tihi cabo jayacani quiha. Ja raahacani quiha Jesu qui tsamiti. Arati ibo bo, yosibo, tihi cabá jato raani quiha. 48 Jatsi nohiria misco qui jisti Judás aniquë.

—Ma bicatsai ca joni tatsoxëquia. Toa joni qui tsamicahuë —i jato qui Judas, naa Jesu mëanish ca niquë pë.

49 Japi cahëhax Jesu qui Judas catapiniquë. Cahax,

—¿Jënimani mia, maestró? —i Jesu qui ja niquë, joihuahi na.

Joihuaxo tsi quiha Jesu ja tatsoniquë pë. 50 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mi acatsai ca ahuë pë, noho rabëtí —iquiina.

Jatsi Jesu qui tsamihi ja bëcaniquë. Ja achajahuacaniquë.

51 Jatsi quiha Jesu rabëti huësti cató jahuë saipi tsëcaniquë. Tsëcaxo tsi quiha arati ibo-iboria yonati ja paxtianiquë Jesu paxamacatsi na. 52 Jatsi,

—Jahuë iti qui mi saipi jahari raahuë ra —i ja qui Jesu niquë—. Saipí tsi acacaxëhi quiha saipí iquinacascanaibo ra. 53 ¿Jëniriahai? ¿Dios quënati mëtsa ca ë nori cahëyamahai? Dios ë quënarohano tsi huëstima ca ángel bo, naa doce ca ángel ejército ja raatapiquë aquë ra. 54 Jama, ángel bo ja raarohano tsi ¿jënahuariaxo Quënëhacanish cabo jatihuahacana? "Jochacanaibo qui ja mëahacati xo" ¿iyamacahi ni? —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë rabëti bo qui.

55 Jatsi bëcanish ca nohiria misco qui Jesú chaniniquë:

—¿Saipi bo, tëpasti jihui bo, tihi cabo jaya ni mato pa? ¿Yomaxëni ca bichii jascaria ëa bichi bëcanai pa? Jatiroha ca bari mato bëta ë i-ipaoyamëquë arati xobó no. Toa xo tsi ë tiisimaquë tsi ë qui ma tsamiyamayamëquë. 56 Jama, ocapijaquë naa tëquëta, Dios Chani yoanish cabá quënëni ca jatihuahacano iquish na —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

Jatsi jahuë rabëti bá Jesu jisbërianiquë. Jisbëria tsi ja jabacaniquë.

Jodioba chama bo bësojó Jesu niinina
Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24

57 Jesu qui tsamixo tsi arati ibo ba chama Caifás qui Jesu ja bocaniquë copihacati. Toá tsi mani ini quiha yoba cahëxëni cabo, jodioba yosibo. 58 Jasca, basi quiha Pedró banahuaniquë raquëquí na. Chama xobo huënë qui cahëhax toá tsi ja tooniquë. Jatsi huënë qui jicohax xobo obëso cabo ya Pedro tsahoniquë tsayaxëna. 59 Jabi arati ibo bo, nohiria yosibo, tihi cabá Jesu namëcasni quiha. Ja tsi xo toa Jesu pasomaha ca joi ja mëracaniquë. Yama a ra. 60 Jama, tobi huëstima ca quiahuacanaibo ini quiha ja qui quësocatsi na. Jarohapa tsi dos ca quiaxëni ca joni niiniquë ja qui quësoxëna.

61 —"Dios arati xobo potasti mëtsa xo ëa ra" i ja ni quiha. "Jaquirëquë quiha tres barí tsi naa xobo nimatëquëxëquia" i ja ni quiha —i jaca niquë Jesu qui quësocatsi na.

62 Jatsi arati ibo ba chama joiniquë Jesu qui chanixëna.

—¿Jënihai, naa jahuë bo yoati na? Mia pasomaha chanicani quiha ra. ¿Jato quëbicasyamahai? —i Jesu qui ja niquë.

63 Quëbiyamaniquë Jesu. Jatsi arati ibo ba chama chanitëquëniquë.

—Bësohai ca Dios janë tsi mi chanino ra. Mi parayamano. ¿Dios Baquë, naa johai ca Xabahamati Ibo ni mia ra? Noqui yoahuë ra —i Jesu qui ja niquë.

64 Jatsi,
—Ja tsi xo ëa ra. Jaboqui tsi chamaxëni ca Dios mënëcayá ca Nohiria Baquë tsaho ca jisxëqui mia. Naipá ca tsëmó tsi ja johai ca jisxëqui mia —i ja qui Jesu niquë.
65 Jatsi arati ibo ba chamá jahuë sahuëti jaraxaniquë caxaquí na. Jatsi,
—Dios pasomaha ja chaniquë ra. Anoma quiha. ¿Jëniriaxo ja qui quësocanaibo huëtsa bo no nicacasna? Nëa roha xo tsi jahuë yoixëni ca chani no nicaquë ra. 66 ¿Jabija ni? —nëa tsi Caifás nëcaniquë.
Jatsi,
—Yoixëni tsi xo toa ja chanihana ra. Namëhacati xo ra —i jaca niquë.
67 Jatsi quiha Jesu bëmana qui coshotsi-jahuacaniquë pë. Ja bëtoxacaniquë pë. Ja bëpaishacaniquë rë.
68 —Jisa, Xabahamati Ibobá. ¿Tsohuë mia aca? Noqui yoahuë ra —i jaca niquë tocahi na.

Jesu quima Pedro bësonina
Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-27
69 Toatiyá tsi xobo cacha, naa huënënë tsi tsaho Pedro iniquë. Toa tsaho ja no tsi ja qui xotaco joniquë. Yonati ja ini quiha. Jatsi ja qui yonati chaniniquë, naa xotaco cato.
—Jesu ya mi iquë, mia ri —i Pedro qui ja niquë.
70 Jama,
—Jesu cahëyamahai ca ëa xo naa ra. E joma mi chanihaina —i Pedro niquë ja qui jato bësojo ax na.
71 Jatsi caiti qui Pedro caniquë, naa huënënë cato. Toa xo tsi quiha xotaco yonati huëtsá Pedro jisniquë. Jatsi,
—Jesu ya toa joni iquë ra —i toa yonati niquë toá ca manicanaibo qui.
72 Jatsi caxahax Pedro ocaniquë:
—Parayamaquia. Toa Jesu cahëyamahai ca ëa xo naa ra —iquiina.
73 Jaquirëquë, yata pistia no tsi quiha toá ca niihai ca joni bo Pedro qui bëcaniquë.
—Tonia Jesu rabëti huësti ca xo mia ra. Jamëri xo mi joi, mi chanihaina ra —i Pedro qui jaca niquë.
74 Jatsi Pedro ocatëquëniquë pë:
—Jabija ca pi ë chaniyamarohano tsi ëa Diós copino ra. Parayamaquia. Toa joni cahëyamaquia ra —i jato qui ja niquë rë.
Tocajaquë tsi quiha patiari quëo-quëoniquë. 75 Jatsi Jesú yoaha ca Pedró shinaniquë, naa “Patiari quëonox pari no tsi ‘Jesu cahëyamaquia’ ixëqui mia” i ja qui Jesu ni quëshpi na. Jatsi cacha Pedro caniquë. Cahax ja ara-araniquë rabihi na.

27

Pilato qui Jesu ja bocanina
Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32
1 Huëaquë tsi arati ibo ba chama bo, nohiria yosibo, tihi cabo chani-naniquë Jesu namëti yoati na. Jesu ja namëcascani quiha.
2 Jatsi quiha Jesu ja nëxacaniquë. Nëxaxo tsi quiha romanoba chama, naa Pilato icanai ca qui Jesu ja bocaniquë ja copihacano iquish na. Boxo tsi ja qui ja mëacaniquë ja namëhacano.

Judas rësonina

3 Jabi Jesu ja namëcascani nori ca jisi tsi Judas rabiniquë, naa jato qui
mëanish cato. Rabiquí tsi quiha jahari jodioba chama bo qui jahuë treinta
ca parata copixëni ca ja bëniquë. Jaha ja quëëyamani quiha.
4 —Jishopë. Jochaquë ëa ra. Shinajiaxëni ca ë mëaquë rë, ja namëcano
—i jato qui Judas niquë.
Jatsi,
—Noba shina ri ma xo; mi shina nori —i ja qui jodioba chama bo niquë.
5 Jatsi napata qui toa parata ja nianiquë arati xobo xo na. Niabëria tsi
jamë tsi ja namëhi caniquë, jamë tënëxëhax na.
6 Jatsi arati ibo ba chama bá ja niani ca parata topiniquë. Topihax,
—Anoma tsi xo naa parata ra. Namëti copiti parata quiha. Noba yoba
pasomaha tsi xo noba caja qui naa parata yoi nanëhaina. Binoma quiha
—i jaca niquë.
7 Chaninahax Campo del Alfarero mai ja copicaniquë carayanabo
maihuati. 8 Ja tsi xo toa "Mai Jimi Ya" toa mai quënahacani quiha.
9 Jabi tocapijaquë tsi Dios Chani yoanish ca Jeremías yamabá yoani ca
jatihuahacani quiha, naa "Treinta ca parata copixëni ca ja bicaniquë.
Joni copi ja ini quiha. Toa precio jodiobá copipaoni quiha joni quëshpi
na. 10 Bixo tsi alfarero mai ja copicaniquë, ëa Ibobá yoani jascaria" nëá
tsi quiha ja quënëni ca nina.

Pilato bësojó Jesu niinina
Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5; Juan 18.33-38

11 Romanoba chama bësojó Jesu nimahacaniquë ja copihacano. Jatsi,
—¿Jodioba rey, naa chama-chamaria ni mia ra? —i Jesu qui romanoba
chama niquë nicahi na.
Jatsi,
—Jaahuë —i Jesu niquë.
12 Jama, arati ibo bo, nohiria yosibo, tihi cabo ja qui quësoquë tsi Jesú
quëbiyamaniquë. 13 Jatsi Pilató nicaniquë:
—Huëstima ca tsi xo toa mi qui ja quësocanaina ra. ¿Jato nicayamahai?
—iquiina.
14 Quëbiyamaniquë Jesu. Japi Pilato ratëniquë. Shinati ja cahëyamani
quiha.

Nati Jesu copihacanina
Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25; Juan 18.38; 19.16

15 Jabi jatiroha ca fiesta no tsi huësti ca presó ca joni quiha romanoba
chamá paquëmapaoniquë nohiria bo qui. Jahuë jabi quiha. Nohiria qui jia
ca joni iqui ca ja paquëmapaoni quiha. 16 Jasca, toatiyá tsi ati ibo quiha,
naa Barrabás icanai ca preso xara iniquë. Toa joni quiha nohiria tëquëtá
cahëniquë. 17 Japi nohiria misco catiquë tsi quiha Pilató jato nicaniquë:
—¿Jënica joni mato bax paquëmaxëhi ni ëa ra? ¿Barrabás ni? ¿Jesu ni, naa
Cristo imahaina? —i jato qui ja niquë.
18 Jabi Jesu qui yosaxëni quiha toa jodiobo iniquë. Ja tsi xo toa Pilato
qui ja mëacani quiha ja namëno. Jabi ja qui ja yosacanai ca Pilató cahëni
quiha.
19 Jatsi quiha nohiria copiti tsahotí ja tsahono tsi jahuë ahuiní ja
qui chani raaniquë. "Toa shinajiaxëni ca joni namëyamahuë. E nama-
namashinaquë ja yoati na ra" i ja niquë bënë qui.

20 Jama nohiria misco qui arati ibo bo, nohiria yosibo, tihi cabo
chaniniquë namëcatsi na. Chanihax,
—Barrabás bënacana ra. “Nati xo Jesu” icana —nëa tsi nohiria bo qui ja
nëcacaniquë.
21 Jatsi Pilato chanitëquëniquë:
—Nëbi dos ca joni bo. ¿Jënica mato qui paquëmaxëhi ni ëa ra? —iquiina.
Jatsi,
—Barrabás —i jaca niquë.
22 Jatsi,
—¿Jënahuaxëhi ni ëa ra Jesu qui, naa Cristo imahaina? —i Pilato niquë.
Jatsi,
—Cruzó tsi tooxahuë —i nohiria tëquë niquë.
23 —¿Jëni ni ra? ¿Jahuë yoi ca ja ani pa? —i Pilato niquë jato nicahi na.
Jatsi jato joi ja choshacaniquë pë:
—Cruzó tsi ja tooxahacati xo ra —iquiina.
24 Jatsi Pilato yosananiquë. Mahitsa jato qui ja chanini quiha.
Caxaxëniria quiha toa nohiria iniquë; iquinacaspaimaria jaca nori.
Jatsi jënëpaxa Pilató bënaniquë jato bësojo xo tsi mëchocohaxëna.
Mëchocohapama tsi,
—Ja rësopino tsi noho shinari ma xo ra, mato shina nori —i nohiria qui
Pilato niquë.
25 Jatsi quiha nohiria tëquëtá quëbiniquë:
—Noqui, noba xocobo, tihi cabo copihacano ra, ja rësohai quëshpi na
—iquiina.
26 Jatsi quiha jato qui Barrabás Pilató paquëmaniquë. Jaquirëquë Jesu
ja rashaniquë rispichí no. Rashaxo tsi quiha soldado bo qui ja mëaniquë
cruzó tsi ja tooxacano.
27 Jatsi soldado bá Jesu biniquë. Bixo tsi quiha Pilato xobo-xoboria
qui ja jicomacaniquë. Jatsi Jesu qui quëtsotsi soldado bo tëquë niquë.
28 Quëtsoxo tsi jahuë sahuëti ja tsobocaniquë. Tsoboxo tsi quiha
sahuëti shini, naa chama sahuëti ja sahuëmacaniquë. 29 Jatsi chaha ja
quëcocaniquë moxa ya. Jahuë mapo ó tsi moxachaha janaxo tsi quiha
jahuë mënëcaya ca mëquë ó tsi bastón ja janacaniquë. Rey chama-
chamaria jisiria ja ini quiha. Jatsi ja bësojó ja mënicanaca tsi ja mahua-
caniquë.
—¡Viva, viva, jodioba chama-chamariá! —iquiina.
30 Jatsi ja qui ja coshocaniquë. Jahuë mëquë ca bastón bichi tsi ja ma-
toohacaniquë pë. 31 Mahuaxo tsi quiha jahuë sahuëti shini ja tsoboniquë.
Jahuë sahuëti yoi sahuëmaxo tsi quiha tori Jesu ja bocaniquë cruzó tsi
tooxaxëna.

Cruzó tsi Jesu tooxahacanina
Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27

32 Riquipama tsi mai huëtsa ca joni ja bëchacaniquë, naa Cirene ax jonish
cato. Simón jahuë janë ini quiha. Ja qui tsamixo tsi quiha Jesu cruz ja qui
ja janacaniquë ja iano.
33 Toca tsi Gólgota, naa Mapo Xao Ya qui ja cahëcaniquë. 34 Toa xo tsi
vino, naa tiahui ya roihacanish ca jënë Jesu qui ja amaniquë ati. Jama, ja
xëhayamaniquë tanaxo na. Moca quiha.
35 Jatsi cruzó tsi Jesu ja tooxacaniquë. Tooxaxo tsi quiha jahuë sahuëti
bo ja oquëxnamacaniquë i-ihai cató no. 36 Jaquirëquë ja tsahocaniquë toa

xo tsi jaha bësoxëna. 37 Jatsi jahuë mapo maxcacha chani ja janacaniquë,
naa ja qui ja quësocanina, "Jesu tsi xo naa, jodioba chama-chamaria"
iquiina. 38 Jasca, ja bëta dos ca yomaxëni ca joni bo ja tooxacaniquë,
huësti jahuë mënëcayá no, huësti jahuë mëxojó no.
39 Jasca,
—Jë, jë —i tarabicanish cabo niquë bëquëhi na.
Jesu ja mahuacaniquë jato ri:
40 —Mimë xabahamahuë arati xobo potascatsai cató. ¿Tres barí tsi toa
xobo nimati mëtsa ni mia pa? Dios Baquë pi iqui tsi cruz ax botëhuë ra
—nëa tsi nohiria bo nëcaniquë.
41 Jascaria tsi mahuacaniquë arati ibo bo, yoba tiisimacanaibo, jodioba
yosibo, tihi cabo ri:
—Huëtsa bo ja xabahamaquë; jama, jamë xabahamati mëtsa ja nomari
—i jaca niquë—. 42 ¿Noba Israel rey, naa noba chama-chamaria ni naa
joni pa? Jaboqui cruz ax ja botëno ra. Tocapino tsi chahahuaxëqui noa ra.
43 ¿Dios qui chitimihi ni naa joni pa? Diós jahuë Baquë mëbino ra noipiquí
na. "Dios Baquë xo ëa" ¿i ja yamayamani? —nëa tsi jodioba chama bo
nëcaniquë.
44 Jasca, ja bëta tooxahacanish ca yomaxëni cabá Jesu mahuaniquë jato
ri.

Jesu nanina
Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30

45 Matoroco barí tsi quiha tsëmonaniquë toa mai. Naama tsi quiha ja
tsëmonina. Tres hora bo quiha. 46 Jatsi a las tres tsi quiha joi pistiamá tsi
Jesú quënaniquë:
—Elí. Elí. ¿Lama sabactani? naa "¿Jënixo tsi ëa mi jisbëriaha rë, noho
Diós, noho Diós?" —i ja niquë.
47 Tocajaquë tsi quiha,
—Eliás, naa Dios Chani yoanish ca quënahi quiha tonia —i jaca niquë,
naa toá ca niicanaibo.
48 Nicahax tsi quiha huësti ca joni jabaniquë tatë bixëna. Bixo tsi quiha
vinagre jënë nopi ca qui ja moosaniquë. Moosaxo tsi tahua rëbiquirihaxo
tsi Jesu ja amaniquë. 49 Jama,
—Huënayamaxëhuë. Elías jomitsa mëbixëna. No tsayaparino —i ja qui
tëxë bo niquë.
50 Jatsi Jesú quënatëquëniquë. Quënahax ja naniquë. 51 Ja naquë tsi
quiha arati xobó ca rotamë ca quëbëti raiti jaxcahacaniquë. Mana ax
napata quiri ja jaxcahacani quiha. Jasca, yajoniquë mai. Mapëxëniquë
macaná ca maxax bo. 52 Japëquëniquë rësonish caba maiquini bo ra. Toá
ca Dios qui chitiminish ca rësonish ca huëstima cabo bësomahacani quiha.
53 Jatsi, jato maiquini ax ja tsëquëcaniquë. Jatsi Jesu bësotëquëquë tsi quiha
Jerusalén qui ja jicocaniquë jato ri. Toa xo tsi huëstima ca nohiriá jato
jisniquë.
54 Jabi mai yajoquë tsi quiha soldado bá capitán, Jesu obëso cabo, tihi
cabo raquëniquë ocapijani ca jisi na. Jisi tsi,
—Jabija xo ra. Dios Baquë yoi ja iquë ra —i jaca niquë raquëhi na.
55 Jasca, basima xo tsi huëstima ca yoxa bá tsayahi iniquë. Galilea
ax Jesu ja banahuacani quiha mëbixëna. 56 Toa mani ini quiha María
Magdalena, Jacobo José jahëhua María, Juan Jacobo jahëhua, naa Zebedeo
baquë bo.

Jesu maihuahacanina
Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42

57 Bari caquë tsi quiha Arimatea yacata ax rico ca joni joniquë, naa
José icanai cato. Jesu banahuanish ca ja ini quiha jaa ri. 58 Cahëhax
Pilato jisi ja caniquë. Caxo tsi quiha Jesu yora ja bënaniquë maihuati. Jatsi
chani Pilató raaniquë, José qui Jesu yora ja acano. 59 Jahuë yora bichi tsi
quiha sabana paxa cató tsi ja yaboniquë. 60 Jaquirëquë jahuë maiquini
qui jahuë yora ja nanëniquë. Huëyohaca ca quini paxa ca ja ini quiha.
Nanëxo tsi quiha maxax chahitaxëni caiti qui ja taraniquë. Taraxo tsi
quiha ja jisbayaniquë. 61 Jabi toá tsi maiquini bësojó María Magdalena,
María huëtsa, tihi cabo tsaho ini quiha.

Maiquini bësojó ca ó bësohai ca soldado bo

62 Huëaquë tsi, naa jodioba joiti barí tsi quiha arati ibo bo, fariseobo,
tihi cabo Pilato jisi bocaniquë. Bohax,
63 —Quiaxëni toa joni iquë ra bësohi na, taitá —i Pilato qui jaca niquë
—. “Tres barí tsi bësotëquëxëquia” i ja ni quiha ra. 64 Japi soldado bo
jahuë maiquini qui mi raano jaha ja bësocano. Huinocaxëti quiha tres
bari. Mi tocapiyamano tsi jahuë yora yomahi jahuë rabëti bo jomitsa ra.
Yomahax “Ja bësotëquëquë ra” icaxëcani quiha pë. Jatsi Jesu quiahai ca
oquëxëhi quiha ja quiacanaina ra —nëa tsi Pilato qui ja nëcacaniquë pë,
naa jodioba chama bo.
65 Jatsi,
—Soldado bo bihuë. Jia tsi jahuë maiquini ó bësocana —i jato qui Pilato
niquë.
66 Jatsi ja bocaniquë. Maiquiní ca maxax ja rohahuacaniquë, bahama
ja tarahacayamano iquish na. Jaquirëquë soldado bo ja nimacaniquë
jaha ja bësocano.

28

Jesu bësotëquënina
Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10

1 Jodioba joiti bari huinocaquë tsi quiha baquishmari tsi, naa domingó
tsi María Magdalena, María huëtsa, tihi cabo bocaniquë Jesu mai jisi na.
2 Jatsi mai yajo-yajoniquë, nai ax ángel botëni quëshpi na. Botëxo tsi quiha
bahama maxax ja taraniquë. Tori tarahax maxax cacha ja tsahoniquë.
3 Canapa bajra-bajrahai jascaria tsi quiha jahuë jaria ini quiha. Joxoria
quiha jahuë sahuëti ini quiha, naa nieve jascaria. 4 Jatsi raquë-raquëniquë
jaha bësohai ca soldado bo jisish na. Ja rëso-tapicaniquë raquëhi na. 5 Jatsi
quiha yoxa bo qui ángel chaniniquë:
—Raquëyamacana. Jesu, naa tooxahacahitahax ca ma mërahai ca
cahëquia. 6 Yama xo ra. Ja bësotëquëquë ra, ja yoani jascaria. Nëri bëcahuë.
Ja janahacahitaha ca ma tsayano. 7 Mëri, jaboqui jahuë rabëti bo yoata.
“Ja bësotëquëquë” i jato qui cana. “Mato bëbo Galilea qui cahi quiha. Toa
xo tsi Jesu jisxëqui mato” i jato qui cana. Jabi mato ë yoaha ca ma shina-
bënoyamano —i yoxa bo qui ángel niquë.
8 Jatsi maiquini jisbaya tsi quiha rani tsi jahari yoxa bo jabaniquë jato
rabëti bo yoaxëna. Jasca ja raquëcani quiha. 9 Jisbayajahuacano tsi quiha
jato bësojó Jesu jisiquitapiniquë. Jisiquixo tsi jato ja joihuaniquë. Jatsi
quiha ja bësojó tsi ja mënicaniquë jahuë tahë acha. Ja qui aratsijacaniquë.

10 Jatsi quiha,
—Raquëyamacana. Ebë xatë bo qui ma chanino. “Galilea qui bocata. Toa xo tsi ëa jiscaxëcani quiha” icana —nëa tsi yoxa bo qui ja nëcaniquë.

Soldado bá yoanina

11 Jabi jahari yoxa bo bohono tsi quiha maiquini ó bësohai ca soldado bo yaca qui cahëniquë jato ri. Ocapijani ca arati ibo bo qui ja yoacaniquë. 12 Nicahax arati ibo bo bocaniquë nohiria yosibo yoaxëna. Jënahuati ja cahëyamacani quiha. 13 Japi soldado bo qui ja chanicaniquë jato quiamaxëna.
—“Yomahacashinaquë jahuë yora” i nohiria bo qui cana. “Baquichá no oxano tsi jahuë yora jahuë rabëti bá yomashinaquë pë” icana. 14 Jatsi Pilató pi ma yoahai ca jahuëcara nicano tsi “Jabija” i ja qui xëqui noa. Ma raquëyamano —i soldado bo qui jodioba chama bo niquë.
15 Jatsi quiha soldado bo qui parata chama bá aniquë quiamaxëna. Jatsi soldado bo jisbayaniquë, ja yoahacacani ca yoaxëna. Jabi jodiobo xërëquë tsi quiha toa quiahai ca chani pacananiquë pë. Toatiyá rohari no tsi jari chahahuahacahi quiha toa chani pë.

Jahuë rabëti bo Jesú raanina
Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23

16 Jaquirëquë Jesu once ca rabëti bo bocaniquë Galileá ca maca qui, naa Jesú yoaha ca qui. 17 Jesu jisi tsi ja bësojó tsi quiha ja mënicaniquë; jama, Jesu ja iqui ca huësti huësti cabá chahahuayamaniquë. 18 Basimahax tsi quiha jato qui Jesu chaniniquë:
—Naipá cabo, maí cabo, tihi cabo yonati chama tëquë ë qui acacaniquë. 19 Jatsi nohiria bo tëquë qui bocata. Ea banahuacanaibo jato amacana. Jahëpa, jahuë Baquë, Espíritu Santo, tihi cabá janë tsi jato ashimacana. 20 Jasca, mato ë yoani ca jahuë bo tëquë jato tiisimacana. Mato bëtapaoxëquia ra, xaba rëso qui. Toa ma shina-bënoyamano —nëa tsi jahuë rabëti bo qui ja nëcaniquë.

EL Santo Evangelio Según San Marcos

Xaba xo tsi ashimati ibo Juán Dios Chani yoanina
Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28

1 Jesucristo Chani jia ca tsi xo naa, naa Diós raani ca Baquë yoati na.
2 Jariapari tsi quiha jahuë Baquë yoati tsi Dios chaniniquë; naa Isaías
yamabá quënëni cató no.
" 'Mia bëbo noho Chani bëhai ca raapariquia,
mi quinia rohahuati' i jahuë Baquë qui Dios ni quiha.
3 Jasca xabachá racaxëhi quiha mia bëbo cahai cato.
Toa xo tsi quënaxëhi quiha.
Quënahax, 'Mamë rohahuacana,
Ibo johai quëshpi na' ixëhi quiha nohiria bo qui.
'Mato jabi mëstëhuacana, naa bahi mëstëhuahai jascaria' ixëhi quiha"
nëa tsi Dios nëcani quiha Isaías yamabá quënëni cató no.
4 Jabi naa Chani bëhai ca ashimati ibo Juan ini quiha. Xabachá tsi quiha
ja jisiquiniquë, Dios Chani yoahi na. Jatsi,
—Mato jocha quima Dios quiri bësocana. Bësoxo ma ashimahacati xo.
Jatsi masahacaxëhi quiha mato jocha ra —i nohiria bo qui Juan niquë.
5 Jatsi quiha jodioba maí cabo, Jerusalén cabo, tihi ca nohiria bocaniquë,
Juan chani nicacascani na. Nicaxo tsi quiha jato jocha ja bërohuacaniquë.
Jatsi quiha Juan yamabá jato ashimaniquë ani Jordán xo na.
6 Jabi camello rani tsi Juan sahuëti acacani quiha. Bichi cinturón ja
chinëxëni quiha. Chapo bo, nihí ca bata, tihi cabo ja pini quiha. 7 Jabi
Juán yoani ca chani tsi xo naa:
—E cho joxëhi quiha ëa oquëria cato. Jahuë yonati iti mëtsama xo ëa ra,
ëa oquëria ca ja nori iqui na. 8 Jënë tsi mato ashimaquia; jama, Espíritu
Santó tsi mato ashimaxëhi quiha naa johai cato —i Juan niquë.

Jesu ashimahacanina — Jochati ja tanamahacanina
Mateo 3.13; 4.11; Lucas 3.21-22; 4.1-13

9 Jaquirëquë toatiyá tsi Nazaret, naa Galileá ca yaca ax Jesu joniquë. Ja
joquë tsi quiha ani Jordán xo tsi Juán Jesu ashimaniquë. 10 Jatsi quiha
jënë ax tsëquëpama tsi nai japëquëhai Jesú jisniquë. Jatsi ja qui Espíritu
Santo botëniquë; boto botëhai jisiria iquiina. 11 Jatsi quiha naipá ca joi
chaniniquë:
—Noho Baquë yoi xo mia. Mi qui raniquia —iquiina.
12 Jaquirëquë xaba qui Espíritu Santó Jesu raatapiniquë. 13 Cuarenta
bari no tsi ja ini quiha xabachá no. Toá ja no tsi quiha Satanás tana-
maniquë jochamaxëna. Jasca, toá tsi yohina bo ini quiha jato ri; jama,
ángel bo bëcaniquë Jesu mëbixëna.

Cuatro ca joni bo Jesú quënanina
Mateo 4.12-22; Lucas 4.14-15; 5.1-11

14 Jabi preso qui Juan nanëhacaquë tsi quiha Galilea mai qui Jesu
caniquë. Caxo tsi quiha Dios Chani jia ca ja yoaniquë. 15 Yoahax,

—Tsëquëquë xaba-xabatiya ra. Basima tsi xo Diós otohaina ra. Mato jocha quima casocana. Casoxo Dios Chani jia ca chahahuacana —i ja niquë.
16 Ia Galilea quënipama tsi quiha rabë ca joni Jesú jisniquë, naa Simón, jahuë noma Andrés. Sani bicanaibo ja icani quiha. Jabi jato nishi bo niahi ja icani quiha Jesu cahëquë no. Jatsi,
17 —E bëta bëcana. Joni bo biti mato tiisimaxëquia —i jato qui Jesu niquë.
18 Jatsi quiha jato nishi bo ja janatapicaniquë Jesu banahuaxëna.
19 Ori pistia caxo tsi quiha rabë ca joni huëtsa bo ja jisniquë, naa Zebedeo baquë Jacobo, Jacobo noma Juan. Jato notí tsaho ja icani quiha, jato nishi bo shomahuacanaina. 20 Jato tsayapama tsi Jesú jato quënaniquë. Jatsi quiha jato jahëpa Zebedeo, jahuë yonati bo, tihi cabo ja jisbëriatapicaniquë. Jisbëria tsi quiha Jesu ja banahuacaniquë.

Yoshi jaya ca joni
Lucas 4.31-37

21 Jatsi Capernaum yaca qui ja cahëcaniquë, naa Jesu, jahuë rabëti bo ya. Jodioba joiti barí tsi quiha jato catiti xobo qui Jesu jiconiquë. Jicoxo tsi quiha tiisimatsijahuaniquë. 22 Jabi ja tiisimani ca quinia qui nohiria bo ratëniquë. Jato yoba tiisimati maestro bo quirima ja ini quiha, chama ya jato ja tiisimani nori quëshpi na.
23 Jatsi quiha yoshi jayanish ca joni jiconiquë catiti xobo qui. Pistiama ca joí tsi ja quënaniquë:
24 —Noqui yosiyamahuë, Nazarét ca Jesú. Tonia noqui quëyohi mi joquë pë. Mia cahëquia. Mia ri tsi xo toa Dios Baquë jiaxëni cato ra —i ja qui yoshi niquë.
25 Jatsi Jesú yoshi raahaniquë:
—Pasihuë. Joni quima ax natsëquëhuë —iquiina.
26 Jatsi pë yoshiní joni rasëbimaniquë. Rasëbimahax ja sai-sainiquë, natsëquëhi na. 27 Jatsi quiha ratëyoniquë nohiria tsayahax na. Chaninatsijacaniquë:
—¿Jëniria ni sa? ¿Tiisimahai ca paxa ni naa sa? Jisí. Chama jaya xo naa joni ra. Jisí. Jahuë chani qui nicahi quiha yoshi bo ri pa —iquiina.
28 Jatsi Galilea maí tsi chani pacananiquë Jesú ani yoati na.

Huëstima ca nohiria Jesú jënimahuanina
Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39

29 Jaquirëquë catiti xobo jisbaya tsi quiha Simón, Andrés, tihi caba xobo qui ja bocaniquë. Bocaniquë Jacobo, Juan, jato ri. 30 Jabi raca Simón raisi ini quiha. Ja iquini quiha. Xobo qui Jesu cahëquë tsi,
—Iquihi quiha —i Jesu qui jaca niquë.
31 Jatsi jisi Jesu caniquë. Caxo tsi quiha jahuë mëquë ja biniquë joimaxëna. Jatsi janacatapiniquë jahuë iquini ra. Joixo oriquiti taatsijahuaniquë pa.

Huëstima ca anomaria cabo Jesú jënimahuanina
Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41

32 Bari chixabano tsi quiha iquicanaibo, anomaria cabo, yoshi jaya cabo, tihi cabo nohiria bá bëniquë Jesu qui. 33 Jasca, xobo bësojó tsi yacatá ca nohiria tëquë quëtsoniquë. 34 Jatsi huëstima ca anomaria cabo ja jënimahuaniquë. Yoshi bo ja natsëcaniquë. Natsëcapama tsi yoshi bo

ja pasimaniquë, ja chaniyamacano iquish na. Dios Baquë ja iqui ca ja cahëcani quiha.

Galilea mai xo tsi Dios Chani Jesú yoanina
Lucas 4.42-44

35 Huëaquë, jari mitsëmono tsi Jesu joiniquë. Xobo jisbaya tsi quiha nohiria yama ca iti qui ja caniquë jamë no. Toá tsi ja bëhoxni quiha. 36 Jatsi Jesu yopaxo tsi Simón, jahuë rabëti bo, tihi cabá mërahi bocaniquë. 37 Jisi tsi,

—Mia mëracani quiha nohiria tëquë ra —i ja qui jaca niquë.

38 Jama,

—Nëá ca yaca huëtsa bo qui no cati xo. Jato qui Dios Chani ë yoaxëti xo ra. Ja tsi xo toa ë raahacaniquë —i jato qui Jesu niquë.

39 Jatsi Galilea mai tëquë xo tsi Dios Chani ja yoabonaniquë, jato catiti xobo xo na. Yoshi bo ja natsëcaniquë jaa ri.

Leproso ca joni Jesú jënimahuanina
Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16

40 Jatsi lepra jaya ca joni Jesu qui joniquë jënimahuahacaxëna. Bonohuaxëni ca joni ja ini quiha. Mënihax,

—Mi aapicatsai tsi ëa jënimahuati mëtsa xo mia ra —i Jesu qui ja niquë.

41 Jatsi quiha Jesu cohuënaniquë tsayahax na. Noitiria ca joni ja ini quiha. Jatsi Jesú joni motsaniquë. Motsahax,

—Acasquia ra. Bahuëhacahuë —i ja qui Jesu niquë.

42 Jatsi tapotapiniquë jahuë bono bo. Jënima ja ini quiha.

43 Jatsi jahuë xobo qui raanox pari tsi Jesú yobaniquë:

44 —Quiniahuë. E aca ca yoayamahuë. Jama, jaboqui arati ibo qui caaparita, mia ja tsayano iquish na. Jatsi Moisés yobani ca ja qui ahuë tëpas-hacati, nohiria bo qui mi jënimahuahacaha jismaxëna —i ja qui Jesu niquë.

45 Jama, caquí tsi quiha Jesú ja bax aca ca ja yoabonaniquë pë. Jatsi quiha chani pacanatapiniquë Jesu yoati na. Jaha tsi pë bëro tsi yaca qui jiconoma Jesu ini quiha, naa tihiria ca quëtsohai ca nohiria iqui na. Jaha tsi quiha yaca basi, naa xobo yama cató tsi quiha ja chitëniquë.

2

Mohitimaxëni ca joni Jesú jënimahuanina
Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26

1 Ichariama ca bari tsi quiha Jesu chitëniquë xobo yama cató no. Jaquirëquë Capernaum qui jahari ja joniquë jahuë xobo qui. Jatsi quiha jahari ja johai ca nohiria bá nicaniquë. 2 Jaha tsi quiha jahuë xobo qui huëstima ca nohiria quëtsoniquë. Jahuë xobo ja rëamëcani quiha. Jasca, caiti cacha xëa yama ini quiha niiti. Jatsi quiha jato qui Jesu chaniniquë, Dios Chani yoahi na. 3 Yoajahuano tsi quiha nohiria maxo xobo qui cahëniquë, mohitimaxëni ca joni bëhaina. Cuatro ca joni bá bëni quiha. 4 Xobo qui cahëhax Jesu qui basimanoma ja icaniquë rë, naa huëstima ca nohiria iqui na. Jaha tsi quiha xobo mapasti tsëcatsijahuacaniquë. Quinihuaxo tsi quiha noitiria ca joni ja botëmacaniquë, jahuë oxatí no. 5 Jabi Jesu qui ja chitimiriacani quiha toa joni ja jënimahuano. Jabi ja chitimicanai ca jisi tsi mohitimaxëni ca joni qui Jesu chaniniquë:

—Masahacaquë mi jocha, noho baquë —iquiina.

6 Jabi toá tsi jodioba yoba tiisimacanaibo tsaho ini quiha. Jesú yoaha
ca ja nicacaniquë. Nicahax,
7 —¿Jënihax tsi toca tsi chanihi ni naa joni sa? Dios pasomaha chanihi
quiha pë. Yama tsi xo jocha masati mëtsa cato ra; jaroha tsi xo Dios —i
jamë jaca niquë.
8 Jabi ja shinacanai ca Jesú cahëtapiniquë. Japi jato qui ja chaniniquë.
—¿Jëniriahax toca tsi shinacanai rë, ëa yoati na? 9 ¿Jëni ca ni toa bëroria
ca yoati, naa mohitimaxëni ca qui? "Masahacaquë mi jocha" ¿iti ni?
"Niina. Cohuë" ¿iti ni? 10 Jabi jocha masati chama Nohiria Baquë jaya
ca ma cahëno ra. Tsayacahuë —i jato qui Jesu niquë.
Jatsi mohitimaxëni ca joni qui Jesu chaniniquë:
11 —Joihuë. Mi oxati topihuë. Mi xobo qui cata —iquiina.
12 Jatsi joitapiniquë joni ra. Joixo tsi quiha jahuë oxati ja topiniquë.
Jatsi quiha xobo ja huajaniquë jato bësojó no. Jaha tsi quiha ja
ratëyocaniquë tsayahax na. Tsayaxo tsi Dios ocahuatsijahuacaniquë:
—Anomaria tsi xo naa no tsayahana ra —iquiina.

Mateo Jesú quënanina
Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32

13 Jatsi Galilea qui jahari Jesu catëquëniquë. Caxo tsi quiha ja qui
quëtsohai ca nohiria tiisimatsijahuaniquë. 14 Ia quënipama tsi quiha
gobierno bax nohiria quima parata biti ibo-iboria ca joni Jesú jisniquë,
naa Alfeo baquë Mateo. Jahuë oficina xara tsaho ja ini quiha. Jatsi,
—Ea banahuahuë —i ja qui Jesu niquë.
Jatsi quiha Mateo joiniquë. Joixo tsi Jesu ja banahuaniquë.
15 Jaquirëquë Mateo xobo qui Jesu caniquë oriquixëna. Jabi impuesto
biti ibo-iboria bo, jochahuaxëni cabo, tihi cabo qui joi Mateó amani
quiha Jesu ya oriquiti. Jabi Jesu ja banahuacascani quiha jato ri. 16 Jatsi
quiha yosananiquë jodioba chama bo, naa jodioba yoba tiisimacanaibo,
jochahuaxëni cabo ya Jesu oriquihai tsayahax na. Jatsi jahuë rabëti bo
qui ja chanicaniquë:
—¿Jënixo tsi impuesto biti ibo bo, jochahuaxëni cabo, tihi cabo ya
oriquihi ni Jesu pë? —iquiina.
17 Jatsi quiha Jesú jato quëbiniquë nicaxo na:
—Doctor qui cayamahi quiha jënima cabo. Jama, doctor ó quëëhai ca tsi
xo naa anoma cabo. Jasca, shinajiaxëni cabo quënahi ë joyamaniquë, jato
jocha quima bësomati jochacanaibo quënati nori —nëa tsi jato qui Jesu
nëcaniquë.

Samati jabi
Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39

18 Toatiyá tsi quiha ashimati ibo Juan banahuacanaibo, fariseobo
banahuacanaibo, tihi cabo samahi iniquë. Japi huësti huësti ca nohiria
Jesu qui bëcaniquë nicaxëna. Johax,
—¿Jënihax tsi samahi ni Juan banahuacanaibo, fariseobo banahua-
canaibo? Mi rabëti bo tsi xo toa samayamacanaina pa —i ja qui jaca
niquë.
19 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—¿Joní ahui yano tsi samahi ni ahui bichish cato rabëti bo pa? Iya-
macani quiha ra. Cohuëti xaba ma xo ra. Jabi ahui bichish ca jato bëtano
tsi oriquicani quiha ra. 20 Jama, tobixëhi quiha bari huëtsa, naa ahui

bichish ca mëbihacaxëhai ca bari. Toa barí tsi quiha samacaxëcani quiha jahuë rabëti bo cohuëhi na. (Jabi tocaxëhi quiha noho rabëti bo ri ë caquë no) —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Arati quinia siri jatihaina
Mateo 9.16-17; Lucas 5.36-39

21 Jatsi quiha Jesu chaniniquë nohiria bo qui jahuë arati quinia paxa ca yoati na.

—Quësi paxá tsi quiha raiti siri pishpayamahi quiha nohiria. Anoma quiha. Jabi quësi paxá tsi ja pishpapicano tsi përësixëhi quiha raiti siri. Përësixëhi quiha quësi paxa ri, jaha bëquiyamahai iqui na. (Jascaria, mato arati quinia siri jaha bëquiyamahi quiha noho tiisi paxa cato. Jamëri xo.) 22 Jasca, jënë bichi ca sota sirixëni qui jëësihai ca jënë paxa ca rëhuiyamahi quiha nohiria. Rëhuipijahuacano tsi poshixëhi quiha jënë bichi ca sota ra. Jatsi japaquëxëhi quiha jënë. Yoshihuahacaxëhi quiha sota ra. Jama, jënë bichi ca sota paxa ca qui jënëria paxa ca rëhuihacati xo. (Jascaria, anoma tsi xo toa arati quinia sirí tsi noho tiisi paxa ca tiisimahaina ra. Arati quinia huëtsá tsi ja tiisimahacaxëti xo. Mato arati jabi siri jaha bëquiyamahi quiha noho tiisi paxa cato) —nëa tsi nohiria bo qui Jesu nëcaniquë.

Joiti barí tsi Jesu rabëti bá trigo bimi risanina
Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5

23 Joiti barí tsi quiha harina trigo huai bo nacohi Jesu iniquë jahuë rabëti bo ya. Bohopama tsi quiha jahuë rabëti bá trigo bimi risaniquë piti. 24 Jatsi quiha ja qui jodioba chama bo chaniniquë tsayahax na.

—Tsayapa. Anoma ca acani quiha mi rabëti bo ra. Anoma tsi xo toa joiti barí tsi yonocohaina ra —i ja qui jaca niquë.

25 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—¿Quënëhacanish cabo ó tsi noba David yamabá ani ca ma tsayaya-mayamani, naa jahuë joni bo ya ja paxnaniquë no? 26 Dios xobo qui ja jiconi quiha jahuë joni bo ya, arati ibo ba mapari bixëna. Jabi toatiyá tsi quiha arati ibo bo chama Abiatar i-ipaoni quiha. Jicoxo tsi quiha Dios qui aquëquëmani ca mapari David yamabá bini quiha, pixëna; naa pinoma ca mapari quiha. Jatsi quiha ja bëta inish ca joni bo qui toa roa ca mapari ja ani quiha piti —nëa tsi Jesu nëcaniquë jato qui.

27 Jatsi,

—Joiti bari Diós ani quiha joni mëbixëna ra. Joni acacayamani quiha joiti bari bax na. 28 Jatsi jënima tsi xo toa noho rabëti bá acaina, joiti bari Ibo-iboria ca ë nori iqui na —i jato qui Jesu niquë.

3

Mëquë choni jaya cato
Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11

1 Catiti xobo qui Jesu jicotëquëniquë. Toá tsi mëquë choni jayanish ca joni ini quiha. 2 Jatsi quiha nohiria bá Jesu tsaya-tsayamisniquë ja qui quësocasquí na. Joiti barí tsi joni ja jënimahuaxëti ó ja pasocani quiha. 3 Jatsi mëquë choni jayanish ca joni qui Jesu chaniniquë:

—Niihuë. Nëri johuë —iquiina.

4 Jatsi nohiria bo Jesú nicaniquë:

—¿Yoi ni, jia ni joiti barí tsi jia ca acaina? ¿Naa joni mëbixëhi ni noa? ¿Mëbiyamaxëhi ni noa? ¿Xabahamaxëhi ni noa; quëyoxëhi ni noa? —i jato qui ja niquë.

Quëbiyamaniquë nohiria pë. Ja pasicaniquë. 5 Jatsi caxaxo tsi quiha Jesú jato bëisniquë. Cahëtimaxëni ca nohiria ra. Jato shina yoi iqui tsi Jesu cohuënaniquë. Jatsi noitiria ca joni qui Jesu chaniniquë:

—Mi mëquë yoi mëtahuë —iquiina.

Jatsi quiha joní jahuë mëquë mëtaniquë. Jënimahuahacani quiha jahuë mëquënë. 6 Jatsi bamaxoma tsi jodioba chama bá jisbayaniquë. Jisbaya tsi maxo huëtsa ya, naa Herodes yonati bo ya ja caticaniquë chaninaxëna, Jesu acascani na.

Ia quëmapó ca nohiria misco bo

7 Jatsi ia qui Jesu caniquë jahuë rabëti bo ya. Ja caquë tsi quiha banahuacaniquë Galileá ca nohiria misco ra. 8 Jisti bo Jesú acai ca nicahax bëcani quiha jodioba maí ca nohiria. Jasca, Jerusalén, Idumea, ani Jordán rabëquëxë, Tiro, Sidón mai, tihi cabo ax ja bëcani quiha Jesu jisxëna. 9 Jatsi quiha quëtsohai ca nohiria iqui tsi jahuë rabëti bo ja yobaniquë ja bax noti rohahuati. Nohiria quima paxati quiha. 10 Jabi huëstima ca ja jënimahuaniquë toa barí no. Ja tsi xo toa ja qui nohiria quëtsoni quiha Jesu motsaxëna. 11 Jasca, ja bësojó tsi yoshi jaya ca nohiria mëni-mëniniquë, Jesu tsayahax na. Mënihax yoshi bá quënaniquë:

—Dios Baquë xo mia ra —iquiina.

12 Jama, jato ja yobarianiquë tsohuë ja iqui ca yoayamati.

Doce ca rabëti bo Jesú binina
Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16

13 Nohiria bo jënimahuahax tsi tëmachi Jesu tëmahinaniquë. Tëmahinaxo tsi quiha ja bicasni ca joni bo ja quënaniquë ja bëtati. Jatsi ja qui ja bëcaniquë. 14 Doce ca joni bo ja bini quiha ja bëtati, raahacati, Dios Chani yoati. 15 Jasca, chama jato qui ja aniquë yoshi bo tsëcati. 16 Jabi doce ca ja bini ca tsi xo naa:

Simón, naa Pedro ja janëni cato,
17 Jacobo, naa Zebedeo baquë,
Jacobo noma Juan, (Boanerges ja quënahacacani quiha, “Tërëhai cato baquë bo” iquiina.)
18 Andrés,
Felipe,
Bartolomé,
Mateo,
Tomás,
Alfeo baquë Jacobo,
Tadeo,
gobierno pasomaha ca Simón,
19 Judas Iscariote, naa jodioba chama bo qui Jesu mëanish cato.
Tihi cabo Jesú biniquë ja bëtati.

Yoshi bëboti chama Jesú jayahaina
Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10

Jaquirëquë xobo qui Jesu jiconiquë jahuë rabëti bo ya. 20 Ja qui nohiria misco quëtsotëquëniquë pa. Jabi nohiria iqui tsi pinoma quiha ja icaniquë rë. 21 Jatsi quiha Jesú nohiria jënimahuahai ca jahuë noma bo, jahuë

jahëhua, tihi cabá nicaniquë. Nicaxo tsi quiha Jesu bichi ja bocaniquë, yoyo jayahai ca quëscajahuahi na.
22 Jasca, jahuë xobo qui cahëniquë Jerusalén ca maestro bo, naa Dios yoba cahëxëni cabo. Cahëhax tsi quiha ja nëcacaniquë:
—Jahuë ibo tsi xo Satanás ra. Yoshi bo ibo-iboria tsi xo toa Jesu mëbihai cato. Ja tsi xo toa yoshi tsëcati chama jaya xo ra —i jaca niquë pë, ja yoati na.
23 Jatsi nohiria Jesú quënaniquë chani bo jato qui yoaxëna. Ja nëcani quiha:
—¿Jënahuariaxo raca Satanás Satanás natsëcana? 24 Jabi iquinapihi tsi quëyohacaxëhi quiha país ca nohiria ra. Chama yama xo toca ca gobierno ra. 25 Jasca, quëyohacaxëhi quiha xobó ca nohiria ra, ja iquinacaquë no. Yonocobëquitimaxëni ca xo rë. 26 Japi jamë pasomaha iquinapihi tsi quëyohacaxëhi quiha Satanás chama. Tocapijano tsi basima xo jahuë rëso ra. Jabi tocayamahi quiha Satanás ra.
27 '¿Jënahuariahax raca joni chamaxëni cato xobo qui joni jicona, jahuë jahuë bo yomaxëna? ¿Jariapari tsi quiha chamaxëni ca joni nëxayamayamaxëhi ni? Nëxaxo tsi jahuë jahuë bo yomahi quiha.
28 'Mato parayamaquia. Nohiria jocha tëquë masaxëhi quiha Dios ra. Masahacaxëhi quiha ëa pasomaha ca chani ri. 29 Jama, Espíritu Santo pi nohiriá ocahuano tsi jahuë jocha shina-bënoyamaxëhi quiha Dios. Quësohacapaoxëhi quiha toa nohiria ra —i Jesu niquë nohiria bo qui chanihi na.
30 Jabi toca tsi quiha Jesu chaniniquë:
—Yoshi jaya —i jaca ni quëshpi na.

Jesu jahëhua, jahuë noma bo
Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21

31 Jatsi xobo qui jahuë jahëhua, jahuë noma bo, tihi cabo bëcaniquë. Xobo cacha nii ja icani quiha. Jatsi chani ja qui ja raacaniquë, cacha ja jono iquish na.
32 Jatsi,
—Cacha tsi xo mi ihua, mi noma bo. Mia mëracani quiha —i Jesu tëamë ca nohiria niquë.
33 Jatsi Jesú jato nicaniquë:
—¿Tsohuë ni toa noho jahëhua yoi ra? ¿Tsohuë ni toa ëbë xatë yoi bo? —iquiina.
34 Jatsi ja tëamë ca tsaho ca nohiria qui tsayahax,
—Nëá xo noho jahëhua yoi. Nëá xo ëbë xatë yoi bo. 35 Ebë xatë, noho yoxa cato, noho jahëhua tihi ca tsi xo toa Dios shina acai cato iquia —iquiina.

4

Bëro sayanish cato
Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8

1 Ia Galilea quëmapo xo tsi quiha nohiria bo tiisimati Jesú chitahëhuaniquë. Anomaria nohiria iniquë ra, naa ja qui quëtsocanaibo. Nohiria misco quiha. Ja tsi xo toa ianë ca noti qui Jesu jiconiquë nohiria quima paxaxëna. Jicohax tsi quiha ja tsahoniquë. Quëmapó tsi quiha nohiria tëquë mani ini quiha. 2 Jatsi quiha huëstima ca jahuë bo jato ja yoaniquë chaniquí na. Bëroria ca jahuë chani ini quiha. Ja nëcaniquë:

3 —Bërо sayahi quiha huësti ca joni caniquë. 4 Jahuë huai sayajahuano
tsi quiha huësti huësti ca bërо bahi tapaí xapaquëniquë. Toá ca bërо isa bá
piniquë joxo na. 5 Jasca, bërо huëtsa quiha maxax mai qui xapaquëniquë,
naa iriama ca mai cató no. Toá tsi quiha bërо shinahatapiniquë, oti yama
pi mai ini iqui na. 6 Bari tsëquëquë tsi quiha ja mëshahacaniquë. Tapo
mishni quiha. Ja iqui tsi ja chonicaniquë rë. 7 Jatsi huësti huësti ca bërо
masa xërëquë tsi xapaquëniquë rë. Bërо ya tsi shinahabëquiniquë masara
pë. Banaha ca ja mapani quiha. 8 Jama, bërо huëtsa mai jiaxëni ca qui
xapaquëniquë. Jocohax jia tsi quiha ja shinahaniquë. Huëstima ca bimi ja
saihuacaniquë. Cien ca bërо huësti ca maxó saihuani quiha. Maxo huëtsa
tsi quiha setenta. Maxo huëtsa ri treinta —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë.
9 Jatsi,
—Ea nicaxëti xo jatiroha cabo ra —i Jesu niquë nohiria bo qui.

Jonë ca chani yoati na
Mateo 13.10-17; Lucas 8.9-10
10 Jamë pistia ja no tsi quiha jahuë rabëti bo, toá ca banahuacanaibo
huëtsa bo, tihi cabá nicaniquë ja yoaha ca chani yoati na. Jato qui
bëronoma ini quiha ja yoahana. 11 Jatsi jato ja quëbiniquë:
—Mato qui tiisi acacaniquë, Diós otohai ca yoati tsi jonë ca jahuë
bo cahëti. Jama, naa jonë ca jahuë bo cahëyamahi quiha ëa pasomaha
cabo. Nëca ca chaní tsi, naa ejemplo bá tsi nohiria qui chaniquia, nicaxo
ja cahëyamacano iquish na. 12 Dios quiri ja bësoyamacano, jato jocha
masahacayamano iquish na.

Bërо sayanish ca ejemplo Jesú bërohuanina
Mateo 13.18-23; Lucas 8.11-15
13 Jatsi Jesú jato nicaniquë:
—¿E yoaha ca chani ma cahëyamaha pa? Cahëyamapiquí tsi ¿jënahuariaxo
raca ë yoaxëhai ca ejemplo huëtsa bo ma cahëna? 14 Bërо sayahai ca
tsi xo toa Dios Chani yoahai cato. 15 Huësti huësti ca nohiria tsi xo toa
bahi tapaí ca bërо jascaria. Dios Chani nicacani quiha. Ja nicacano tsi
johi quiha Satanás, jato shina ó ca sayaha ca chani tsëcaxëna. 16 Nohiria
huëtsa tsi xo toa maxax mai qui sayaha ca bërо jascaria. Ranixo tsi Dios
Chani biriacani quiha nicaxo na. 17 Jama, jato shina ó tsi tapoyamahi
quiha Dios Chani rë. Naamayamahi quiha ja chahahuacanaina rë. Dios
Chani iqui tsi nohiria bá jato yosino tsi ja tënëmapihacacano tsi Dios quinia
quima casotapicani quiha. 18 Jatsi nohiria huëtsa tsi xo toa masa xërëquë
sayaha ca bërо jascaria. Dios Chani nicacani quiha jato ri; 19 jama, Dios
quima jato ninihi quiha maí ca jahuë bo, naa jaha ja quëëcanaina. Maí
ca jahuë bo shinacani quiha pë. Jatsi Dios Chani, naa sayaha ca bërо
tsiihaqui quiha parata ó ja quëëcanaina ra. Tsiihaqui quiha toa jato
ranihuahai ca jahuë bo rë. Ja quëshpi tsi jato shina ó tsi anitimaxëni tsi xo
Dios Chani ra. 20 Jama, tobi quiha Dios Chani bicanaibo, nicaxo na. Mai
jiaxëni cato ó ca sayaha ca bërо jascaria ca xo. Dios bax saihuacani quiha.
Huësti ca maxo tsi xo cien ca saihuahaina. Maxo huëtsa tsi xo setenta ca
saihuahaina. Maxo huëtsa tsi xo treinta ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë, jahuë
chani bërohuahi na.

Lamparina ejemplo
Lucas 8.16-18
21 Jatsi quiha jahuë chani Jesú rëtsaniquë:

—¿Paiti nama, oxati nama, tihi cabo nama jahuë lamparina janahi ni ibo pa, tsamaxo na? Tocayamahi quiha ibo ra. Jahuë ití tsi janahi quiha. 22 Jabi bërohuahacaxëhi quiha jaboqui jonë ca tëquë. 23 Ea nicati xo jatiroha cabo ra —i Jesu niquë.

24 Jaquirëquë ja nëcaniquë:

—Nicaquí tsi chahahuacana. Jia pi ma nicano tsi Dios Chani pi ma jabino tsi mato tiisi anihuaxëhi quiha Dios. 25 Oquë ca tiisi bixëhi quiha tiisi jaya cabo; jama, jahuë tiisi pistia roha bënoxëhi quiha nicacasya-macanaibo ra —i Jesu niquë.

Shinahacai ca bëro ejemplo

26 Jaquirëquë Jesu nëcaniquë:

—Chani mato qui yoaquia Diós otohai ca mato cahëmaxëna. Tobi quiha huai ibo. Jahuë bëro sayahi cahi quiha. 27 Sayaxo jisbayahi quiha. Jatsi huinocahi quiha bari bo. Ibo yamano tsi jocohi quiha toa ja sayahana. Jia tsi shinahahi quiha; jamë no. 28 Jabi mai tsi xo toa bëro jocomahaina. Jariapari tsi xo jahuë joco. Jaquirëquë jahuë pëhi. Jarohari tsi xo jahuë bimi shini cato. 29 Jahuë bëro shiniquë tsi tësaqui ibo ra. Tsëquëquë tësatiya —i Jesu niquë tiisimahi na.

Mostaza bëro ejemplo
Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19

30 Jaquirëquë chani huëtsa Jesú yoaniquë:

—¿Jënahuariaxo Diós otohai ca mato cahëmaxëhi ni ëa sa? ¿Jëni ca ejemplo yoaxëhi ni ëa sa, mato cahëmati? 31 Jabi mostaza bëro chani mato yoaxëquia ra. Toca xo Diós otohaina ra. Jabi mishni-mishniria tsi xo toa banaha ca mostaza bëro. 32 Jama, shinahacax pistiama quiha. Tëtëcaria tsi xo jahuë mëshi bo. Planta huëtsa bo oquë quiha. Jasca, mëshi naxërëquë xo tsi jato naha acani quiha isa bo, tëbaquishí racaxëna —i jato qui Jesu niquë, tiisimahi na.

Ejempío bá tsi Jesu chaninina
Mateo 13.34-35

33 Nëca tsi quiha huëstima ca ejemplo bo Jesú yoaniquë, Dios Chani nohiria bo tiisimaquí na. Cahëti mëtsa pi ja icano tsi ja tocani quiha. 34 Jabi ejemplo bo ja yoarohaniquë tiisimaquí na. Jahuë jabi quiha. Jama, jahuë rabëti bo roha yaquí tsi quiha jahuë chani bo ja bërohuapaoniquë.

Yoshini, choca, tihi cabo Jesú janacamanina
Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25

35 Yata, bari caquë tsi quiha jahuë rabëti bo Jesú yobaniquë:

—¿Ia rabëquëx ca qui canomani? —iquiina.

36 Jatsi Jesu tsaho ca noti qui jahuë rabëti bo jiconiquë. Jicoxo tsi quiha nohiria bo ja jisbayacaniquë. Jisbaya tsi quiha ia ja shitacaniquë. Jatsi jato noti ya noti huëtsa bo shitaniquë jato ri. 37 Jatsi iané tsi cosporiatsi yoshi niquë rë. Rëamëtsi quiha jato noti niquë choca iqui na. Jëtëquëpaimaria ja icani quiha. 38 Jama, noti chipojó Jesu iniquë. Oxa quiha. Tëpasamëti raca. Jatsi jahuë rabëti bá Jesu bësomaniquë.

—Noqui shinahuë, Maestró. Rësopaima xo noa rë —i ja qui jaca niquë.

39 Jatsi Jesu niiniquë. Niixo tsi quiha yoshi, choca, tihi cabo ja raahaniquë:

—Pasihuë. Janacahuë ra —iquiina.

Jatsi yoshi xotohai ca janacaniquë. Pasi roha ja ini quiha ra. 40 Jatsi jahuë rabëti bo qui Jesu chaniniquë:

—¿Jëniriahax raquëcanai ra? ¿Jëniriahax ë qui ma chitimiyamaha? —iquiina.

41 Raquëhax,

—¿Tsohuë cara ni naa sa? Ja qui nicahi quiha yoshini, choca, tihi cabo ra —i jaca niquë.

5

Yoshi jayanish ca jënimahuahacanina
Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-39

1 Ia Galilea shitahax tsi quiha Gadara mai qui ja rërëcaniquë. 2 Rërëhax noti ax Jesu botëniquë. Jatsi maihuati quini bo, naa cementerio icanai ca ax joni joniquë, 3 naa yoshi jaya cato. Toá tsi quiha ja racaniquë, rësonish caba maí no. Anomaria jahuë yoyo ini quiha. Nëxanoma quiha. Jasca, mëchichó nëxanoma ja ini quiha. 4 Jasca, huëstima tsi jahuë mëquënë, jahuë tahë, tihi cabo nëxahacaniquë; mahitsa. Mëchichó toa joni ja nëxacaquë tsi quiha mëri tsi ja tësaniquë. Jasca, jahuë tahë achati manë bo ja choshapaoniquë. 5 Jasca, barihani, baquicha, rësonish caba maí tsi quiha ja cocohi iniquë. Maca bo nacopama tsi ja sai-saini quiha. Quënoxëni ca maxa bá tsi quiha jamë ja quëësani quiha. 6 Jabi basi xo tsi Jesu jisi tsi quiha ja qui ja jabaniquë. Jabahax ja bësojó tsi quiha ja mëniniquë. 7 Jatsi joi pistiamá tsi quiha ja quënaniquë:

—Ea huënahuayamahuë Jesú, mana ca Dios Baquë. Dios janë tsi ëa shinahuë. Ea tënëmayamahuë ra iquia —iquiina.

8 Jabi toca tsi quiha ja chaniniquë Jesú yoaha iqui na,

—Naa joni quima natsëquëhuë ra —i ja qui ja ni quëshpi na.

9 Jatsi,

—¿Jahuë ni mi janë ra? —i quiha Jesu niquë.

—Seis Mil xo ëa —i ja niquë huëstima ca yoshi bo ja jayani quëshpi na.

10 Jatsi Jesu ja bënarianiquë, toa mai quima jato ja raayamano iquish na. 11 Jabi toá tsi, basima quiha, huëstima ca yahua jinaya iniquë. Macana xo tsi pihi ja icani quiha. 12 Jatsi yoshi bá bënaniquë:

—Toa yahua jinaya qui noqui raahuë. Jato qui no jicono ra —iquiina.

13 Jatsi,

—Bocata —i jato qui Jesu niquë.

Jatsi joni quima ax yoshi bo natsëquëniquë. Natsëquëhax tsi quiha yahua jinaya qui ja jicocaniquë. Jatsi jabatsi yahua tirixëni niquë. Dos mil ca yahua quiha. Maca ax rënichihax ia qui ja jabayocaniquë. Ja nëachiyocaniquë ianë no.

14 Jatsi yahua jinaya obëso cabo jabayocaniquë, ratëhi na. Yacatá ca nohiria, xabachá ca nohiria, tihi cabo yoahi ja bocani quiha. Jatsi nohiria bo bëcaniquë oca pi ja ni ca jisi na. 15 Jesu ini ca qui cahëxo yoshi jayapaonish ca joni ja jiscaniquë. Jaboqui tsaho ja ini quiha. Raiti sahuë quiha. Yoyo yama, jënima ja ini quiha. Tsayahax ja raquëcaniquë. 16 Jabi yoyoxëni ca joni jënimahuahacani ca quinia jisnish cabá yoaniquë bëcanish cabo qui. 17 Jatsi Jesu bënatsi jahuacaniquë jato mai jisbayati.

18 Jatsi jahuë noti qui Jesu jiconiquë jisbayaxëna. Jicojano tsi quiha,

—Mi bëta cacasquia ra —i yoshi jayapaonish ca niquë.

19 Jama, noti qui Jesú jicomayamaniquë. Jicomayamaxo tsi quiha ja
qui ja chaniniquë:
—Jahari mi xobo, mi nabo, tihi cabo qui catá. Mi bax Ibobá acana, mia
ja shomahuahana, tihi cabo jato mi yoano ra —iquiina.
20 Jatsi pë joni jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha Decápolis icanai ca yaca
bo xo tsi Jesú ja bax ani ca ja yoabonaniquë. Ratëniquë jahuë chani
nicanish cabo tëquë.

Jairo jahini, jimihai ca yoxa jënimahuahacanina
Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56

21 Jahari ia rabëquëx ca qui Jesu cahëquë tsi toá tsi quiha nohiria misco
mani iniquë. Quëmapó nii ja icani quiha. 22 Jatsi quiha ja qui joni joniquë,
naa Jairo icanai cato. Jodioba catiti xobo chama quiha. Jesu jisi tsi quiha
Jesu tahë tsi Jairo mëniniquë. 23 Mënihax ja bënarianiquë:
—Anoma xo noho jahini rë. Noho xobo qui johuë. Noho jahi mi
motsano ra, ja jënimanano iquish na, ja rësoyamano —iquiina.
24 Jatsi Jairo ya Jesu caniquë. Banahuaniquë nohiria misco ri, ja qui
quëtsocanaina. 25 Jabi nohiria xërëquë tsi quiha noitiria ca jimi acai ca
yoxa ini quiha. Doce ca año no tsi quiha jimi ja ani quiha. 26 Jasca,
huëstima ca doctor bo qui ja cani quiha jënimahuahacaxëna. Quëyohacani
quiha jahuë parata; jama, jari jasca pi ja ini quiha rë. Oquënahi ja jimi
acai ini quiha. 27 Jesu yoati tsi nicahi tsi nohiria xërëquë tsi Jesu cho ja
basimaniquë. Basimaxo tsi quiha Jesu sahuëti ja motsaniquë. 28 Jabi
jamë ja nëcani quiha: "Jahuë sahuëti roha pi motsahi tsi jënimaxëquia
ra" iquiina. 29 Jatsi tocapijaniquë. Bismatapiniquë ja jimihaina ra.
30 Jarohari tsi quiha jahuë chama natsëquëha ca Jesú cahëtapiniquë.
Nohiria naxërëquë bopinaxo tsi quiha ja nicaniquë:
—¿Tsohuë noho sahuëti motsaha? —iquiina.
31 Jatsi jahuë rabëti bá quëbiniquë:
—Tsayahuë. Anomaria tsi xo toa nohiriá mia tijihacanaina. ¿Jëniriahax
raca, "¿Tsohuë ëa motsaha?" i mi a pa? —iquiina.
32 Jama, motsahax ca jari Jesú mëraniquë, nohiria tsayaquí na. 33 Jatsi
raquëtsi yoxa niquë. Ja jënimahuahacaha ca ja cahëni quiha. Japi mëmë
tsi Jesu qui ja joniquë. Johax Jesu tahë tsi quiha ja mëniniquë. Ja
jënimahuahacaha ca ja yoaniquë, parayamaquí na. 34 Jatsi Jesu ja qui
chaniniquë:
—Mi jënimahuahacaquë cai, mi chitimihai ca iqui na. Bëpasi tsi cata.
Jaboqui jënima xo mia —iquiina.
35 Jari Jesu ja qui chanino tsi quiha huësti huësti ca nohiria bëcaniquë
Jairo xobo ax na, naa jodioba catiti xobo chama. Cahëhax,
—Rësoquë mi jahini rë. Maestro jari huënahuayamahuë. Iquë rë —i
jahini jahëpa qui jaca niquë.
36 Ja yoacana ca chahahuayamahi tsi jodioba catiti xobo chama qui
Jesu chaniniquë:
—Raquëyamatsina. E qui roha mi chitimino ra —iquiina.
37 Jatsi jahari nohiria bo Jesú raaniquë, jamë cacatsina. Pedro, Ja-
cobo, Juan, Jacobo noma, tihi ca roha ja boniquë. 38 Jairo xobo qui
cahëxo tsi quiha pacots-huahai ca nohiria, naa araconacanaibo, huini-
huinicanaibo, tihi cabo ja jisniquë. 39 Xobo qui jicopama tsi quiha,

—¿Jënahuariahax raca nëca tsi araconacanai? Anomaria xo ma pacotshuahaina ra. Rësoyamahi quiha naa baquë. Oxa roha —i nohiria bo qui Jesu niquë.

40 Jatsi ja osacaniquë. Jatsi xobo cacha nohiria tëquë ja raaniquë. Raaxo tsi quiha jahëpa, jahëhua, ja bëta bëcanish cabo, tihi roha ca ja bëniquë jahi ini ca qui. 41 Jatsi jahini mëquë Jesú biniquë. Bichi tsi,

—Talita, cumi, naa joihuë caí, iquia —i jahi pistia qui Jesu niquë.

42 Jatsi joitapiniquë jahini. Tapiti mëtsa ja ini quiha ra. Jabi doce ca año ja jayani quiha naa xotaco. Jatsi ratëniquë nohiria tëquë tsayahax na. 43 Jama, nohiria bo Jesú yobaniquë, ja aca ca ja yoayamacano Jasca, jato ja yobaniquë jahi pistia pimati.

6

Nazaret qui Jesu shishonina
Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30

1 Jaquirëquë toa mai Jesú jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha jahari jahanahax ja coni yacata, naa Nazaret icanai ca qui ja bacaniquë jahuë rabëti bo ya. 2 Joiti barí tsi quiha ja cahëcaniquë. Cahëxo tsi quiha jodioba catiti xobo xo tsi tiisimatsi quiha Jesú huaniquë. Jabi toá tsi quiha huëstima ca nohiria iniquë araxëna. Jesu chani nicahi tsi quiha ja ratëyocaniquë.

—¿Jahuënia ca naa tiisi ja bini sa? ¿Jënahuariaxo raca naa jisti bo aqui ni pa? 3 ¿Carpintero roha tsi xo naa ra? Maria baquë yoi tsi xo naa pë. Jahuë noma bo tsi xo Jacobo, José, Judás, Simón ra. ¿Nëá tsi racayamayamahi ni jahuë yoxa cabo ri? ¿Jënahuariahax raca noqui ja oquëna? —nëa tsi nohiria bo nëcaniquë Jesu yoati na.

Ja iqui tsi pë jahuë chani ja nicacasyama-caniquë rë. 4 Jatsi Jesú jato yoaniquë:

—Jabi Dios Chani yoati ibo qui nicahi quiha jatiroha ca nohiria ra. Jama, nicacasyamacanaibo tsi xo toa jahuë yacatá ca nohiria, jahuë jimi bo, jahuë xobó cabo pë. Tihi cabo tsi xo toa jahuë chani nicacasyamacanaibo —i jato qui ja niquë.

5 Jatsi toa xo tsi jisti bo ati mëtsama Jesu iniquë, ja qui ja chitimiyamacani iqui na. Huësti huësti ca iquicanaibo roha ja jënimahuani quiha, jato ó tsi jahuë mëquë tsi janaquí na. 6 Ratëni quiha Jesu, ja qui ja chitimicasyamacani iqui na. Jaquirëquë yaca huëtsa bo qui ja caniquë Dios Chani tiisimahi na.

Jahuë doce ca rabëti bo Jesú raanina Dios Chani yoati
Mateo 10.5-15; Lucas 9.1-6

7 Jaquirëquë jahuë doce ca rabëti bo ja qui Jesú catianiquë. Catiaxo tsi quiha rabë rabë tsi jato raatsijahuaniquë Dios Chani yoati. Jasca, chama jato qui ja aniquë yoshi bo tsëcati. 8 Jatsi jato ja yobaniquë:

—Mëquëya bocana. Coti jihui roha bocana. Sota, mapari, parata, tihi cabo boyamacana. 9 Jënima tsi xo chinela sahuëhaina; jama, rabë ca camisa bo ma sahuëyamano —nëa tsi Jesu nëcaniquë, jato yobahi na.

10 Nëca tsi ja rëtsaniquë:

—Yaca qui cahëhax mato qui joi amahai ca nohiria xobó tsi chitëcana. Shishohi tsi xobo huëtsa rarinayamacana. 11 Yacatá ca nohiriá pi mato joihuayamano tsi mato chani pi ja nicacasyamacano tsi jato bëta chitëyamacana. Jisbaya tsi mato tahë ca cospo toj-tojhacahuë jato jocha

jismaxëna. Toca tsi jato qui Dios caxa ma jismati xo —i jahuë rabëti bo qui ja niquë.
12 Jatsi ja bocaniquë. Dios Chani ja yoabonacaniquë:
—Dios quiri mato quinia yoi ca quima bësocana ra —iquiina.
13 Jasca, yoshi huëstima ca ja tsëcacaniquë. Iquicanaibo ó tsi xëni ja japacaniquë, jato ja jënimahuaquë no. Tihi tsi ja acaniquë, Dios Chani yoaquí na.

Juan yamabo yoati Herodés nicanina
Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9

14 Jabi Jesu yoati tsi chama Herodés nicaniquë, nëama Jesú ani ca chani pacanani quëshpi na. Nicahax tsi quiha,
—Tonia bësotëquë xo Juan yamabo ra. Ja tsi xo toa jisti ati chama jaya xo ra —i Herodes niquë Jesu yoati na.
15 Jasca,
—Dios Chani yoanish ca Elías yamabo tsi xo naa tonia —i nohiria huëtsa bo niquë.
Jama,
—Dios Chani yoati ibo-iboria tsi xo naa, naa noba Dios Chani yoanish cabo jascaria —i huëtsa bo niquë.
16 Nohiria bá yoahai ca nicahax tsi quiha chama Herodes nëcaniquë:
—Juan yamabo xo ra. Jahuë mapo ë tëquëësaniquë rë; jama, jaboqui bëso ja nori —iquiina.
17 Jabi siri tsi soldado bo chama Herodés raani quiha Juan qui tsamiti. Juan nëxati ibo chama Herodes ini quiha. Jabi ja bichi ca ahui Herodías iqui tsi quiha preso qui Juan nanëhacani quiha rë. Jabi jahuë noma Felipe ahui chama Herodés bini quiha rë, naa Herodías icanai cato. 18 Jabi jahuë noma ahui ja biquë tsi,
—Binoma tsi xo mi noma ahuini ra. Anoma quiha —i ja qui Juan i-ipaoni quiha.
19 Ja tsi xo toa Juan qui jahuë ahui paxa ca Herodías caxa iniquë. Juan ja acasni quiha pë; jama, ati mëtsama ja ini quiha jahuë bënë Herodes iqui na. 20 Shina jiaxëni ca mëstë ca joni Juan iqui ca chama Herodés cahëni quiha. Ja tsi xo toa Juan ja acasyamani quiha, raquëquí na. Japi Juan ó ja bësoniquë. Jasca, ja qui jia quiha Juan chanini ca ini quiha. Nicahax ja shina-huëjënapaoni quiha. 21 Jama, jahuë ahui qui tsëquëni quiha Juan namëti xabaca, naa jahuë bënë Herodes coni bari no. Toa barí tsi quiha jahuë nohiria chama bo, jahuë capitán bo, Galileá ca yosibo, tihi cabo qui joi Herodés amaniquë, jahuë fiesta qui ja bëcano. 22 Ja oriquicano tsi quiha Herodías jahi jiconiquë jato bax pabëxëna. Jabi ja pabëhai ca qui raniniquë Herodes, ja bëta oriquicanaibo. Ranihax xotaco qui Herodes chaniniquë:
—¿Jahuë ó quëëhai? Ea nicamahuë. Jaha mi quëëhai ca mi qui axëquia ra —i ja qui ja niquë.
23 Jatsi ja jurar-aniquë:
—Mia parayamaquia ra. Jahuëcara mi bënahai ca mi qui axëquia ra, naa ë yonahai ca bëquëx tana —iquiina.
24 Jatsi xotaco caniquë jahuë jahëhua nicaxëna.
—¿Jahuë bënaxëhi ni ëa sa? —i jahuë jahëhua qui ja niquë.
Jatsi,
—Ashimati ibo Juan mapo bita —i ja qui ja niquë.

25 Bamahaxma tsi chama Herodes qui jahari ja joniquë. Johax,
—Ashimati ibo Juan mapo ë qui ahuë, ratá no —i chama qui ja niquë rë.
26 Jatsi Herodes cohuëniquë nicahax na. Jama, nohiria bësojó tsi "Mia parayamaquia" i ja ni iqui tsi jaha ja quëëhai ca xotaco qui ja aniquë.
27 Jatsi soldado ja raaniquë Juan mapo biti. 28 Jatsi preso qui soldado caniquë. Caxo jahuë mapo ja tëquëësaha ca tsi jahari ja bëniquë ratá no. Joxo xotaco qui ja aniquë. Jatsi jahëhua qui jahuë mapo ja aniquë.
29 Jabi Herodés ani ca nicahax Juan banahuacanaibo bëcaniquë jahuë yora bixëna. Bixo tsi quiha ja maihuajahuacaniquë.

Cinco mil ca nohiria Jesú pimanina
Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14

30 Jatsi Jesu rabëti bo bacaniquë, naa Dios Chani yoatí raahacanish cabo. Jesu ya catixo tsi quiha jatiroha ca ja acanina, ja tiisimacanina, tihi cabo tsi quiha Jesu ja yoacaniquë.
31 Jatsi Jesu cacasniquë.
—¿Nohiria yama ca qui nomë canomani? Naa nohiria misco no jisbayano, no joiparino iquish na —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.
Jabi huëstima ca nohiria ini quiha ja qui bëcanaina, bocanaina. Nohiria iqui tsi quiha piti xaba ja nariscaniquë. Jatsi ja yosanacani quiha. 32 Ja quëshpi tsi iti huëtsa qui ja bocaniquë notí no, jamëjacano iquish na.
33 Jama ja bocanai ca huëstima cabá jisniquë. Tsohuë cara ja icani ca ja cahëcana ca tsi rëquë ja jabacaniquë ja rërëcanai ca qui. Ja quënibonacani quiha. Quënihax Jesu bëbo ja cahëcani quiha. Jasca basima ca yaca bo ax ja jabacani quiha. 34 Jatsi tëmahinapama tsi quiha naa nohiria misco Jesú jisniquë. Jato ja noini quiha, jaha bësohamaca oveja jascaria ja icani quëshpi na. Japi huëstima ca jahuë bo jato tiisimatsi quiha Jesú huaniquë.
35 Yata tsi quiha ja qui jahuë rabëti bo bëcaniquë yobaxëna.
—Caquë bari tia —i Jesu qui jaca niquë—. 36 Basima ca yaca bo, huai bo, tihi cabo qui nohiria raatsana. Toa xo tsi jahuëcara ca ja copicano piti. Yama tsi xo piti nëá no —i jaca niquë.
37 Jatsi Jesú nëca tsi jato quëbiniquë:
—¿Mato tsani? Jato pimacana —iquiina. Jatsi ja chanicaniquë:
—¿Jënahuariaxo raca tihiria ca mapari no copina, naa nohiria tëquë pimaxëna? Copixëniria quiha —iquiina.
38 Jatsi Jesú jato yoaniquë:
—¿Jahuë tihi ca mapari jayahi ni nohiria bo ra? Tsayata —iquiina.
Cahëhax,
—Cinco ca mapari, dos ca sanino, tihi cabo jayacani quiha —i Jesu qui jaca niquë.
39 Jatsi nohiria bo Jesú tsahomaniquë huasí no. 40 Maxo cincuenta, maxo cien, toca tsi jato ja tsahomani quiha. 41 Tsahomaxo tsi quiha cinco ca mapari, dos ca sanino, tihi cabo Jesú biniquë. Bichi tsi quiha mana nai qui tsayahax tsi "Gracias" i Dios qui ja niquë piti quëshpi na. Jatsi mapari bo ja tëxënamaniquë. Tëxënamaxo jahuë rabëti bo qui ja aniquë nohiria bo taati. Jaquirëquë sani ja tëxënamaniquë nohiria bo taaxëna.
42 Piniquë nohiria tëquëta. Ja sëyayocaniquë. 43 Jaquirëquë mapari quësi bo, sanino, naa pihama ca quëësi bo jahuë rabëti bá catianiquë. Doce ca caca rëahacaniquë ra. 44 Jabi toá tsi cinco mil ca mapari picanai ca joni bo ini quiha ra.

Jënë cacha Jesu conina
Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21

45 Nohiria bo pimaxo tsi noti qui jahuë rabëti bo Jesú jicomaniquë,
jabëbo Betsaida qui ja shitacano iquish na. Jasca, nohiria tëquë jahari
jato xobo qui ja raaniquë. 46 Jahuë rabëti bo raahax maca bo qui ja
caniquë bëhox-xëna. 47 Bari caquë tsi quiha ia nëpax tsi jari noti ini
quiha; jamë pistia maí tsi Jesu iquiina. 48 Jatsi noiyamaria tsi ja huasha-
huashacanai ca ja jisniquë, yoshi xotohai ca bëcha ja icanai quëshpi na.
Jatsi patiari quëonox pari no tsi quiha jato qui Jesu caniquë, jënë cacha
cohi na. Copama tsi jato ja tarabicasni quiha. 49 Jatsi jënë tsi Jesu
cohai ja jiscaniquë. Bërocamaqui ja iqui ja quëscahuajahuacaniquë. Jatsi
ja sai i-icaniquë raquëhi na. 50 Jabi ja jiscaniquë jato tëquëta. Jisi tsi ja
ratëyocaniquë. Jatsi Jesu jato qui chanitapiniquë:

—Chamacana. Ea yoi xo naa. Raquëyamacana —iquiina.

51 Jatsi noti qui Jesu jicoquë tsi quiha pasiniquë yoshi xotohaina
ra. Jatsi ratëyoniquë jahuë rabëti bo. Shinati ja cahëyamacani quiha.
52 Quëstoria ini quiha jato shinana. Jasca, mapari ja tëxënamaquë tsi quiha
tsohuë yoi ja iqui ca ja cahëyamayoicani quiha.

Genesarét ca iquicanaibo Jesú jënimahuanina
Mateo 14.34-36

53 Jatsi ia ja shitacaniquë. Shitaxo tsi quiha Genesaret mai qui ja
rërëcaniquë. Toá tsi jato noti ja nëxacaniquë. 54 Ja tëmahinacaquë tsi
quiha nohiria bá Jesu cahëtapiniquë. 55 Jatsi toa maí tsi pacanayocaniquë
nohiria, iquicanaibo ja iqui ca qui bëxëna. Jato oxatí tsi anoma cabo ja
qui ja bëcani quiha jënimahuahacati. 56 Jasca, jatiroha ca Jesu cani ca qui,
naa yaca bo, jihuëta bo, tihi cabo xo tsi jato anoma cabo ja janacaniquë
bahí no. Jatsi Jesu ja bënariacaniquë jënimahuahacati, jahuë sahuëti quëpë
roha motsacatsi na. Jabi jënimahuahacani quiha jahuë sahuëti motsanish
cabo tëquëta ra.

7

Nohiria jochamahai cato
Mateo 15.1-20

1 Jatsi jodioba chama bo, jato yoba tiisimacanaibo, tihi cabo cahëniquë
Jerusalén ax na, Jesu tsayacascani na. 2 Jabi jahuë rabëti bo tsayapama tsi
quiha chocohama ca mëquënë tsi ja picanai ca ja jiscaniquë. Jodioba jabi,
jato yoba, tihi cabo pasomaha ini quiha ja acanaina. Ja quëshpi tsi jodi-
oba chama bo ranimisniquë. 3 Jabi jodioba yoba, naa jato naboyamaba
yoba siri bo ja aria-ariacani quiha. Pinox pari tsi quiha ja mëchococani
quiha. Jato jabi quiha. 4 Jasca, jato yoba iqui tsi mercadó ca copini ca
jahuë bo ja chocohacani quiha pinox pari. Jato jabi quiha. Jasca, jato
canico bo, jato olla bo, jato rato bo, tihi cabo ja chocohacani quiha. Jato
naboyamabá ani ca yoba quiha. 5 Jatsi bëcanish ca jodioba chama bá Jesu
nicaniquë:

—¿Jënixo tsi noba naboyamabá noqui ani ca yoba ayamahi ni mi rabëti
bo? Mëchocoxoma tsi picani quiha pë. Anoma quiha —iquiina.

6 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Quiaxëni xo mato ra. Parayamaniquë Isaías yamabo, mato yoati tsi
ja quënëquë no:

“Jato janá tsi jia tsi ëa ocahuacani quiha naa nohiria;

jama, ëa basi jato shina nori.
7 Mahitsa ë qui aracani quiha.
‘Dios yoba tsi xo naa’ icani quiha,
jato mahitsa ca yoba nori”
nëa tsi quiha Isaías yamabo nëcani quiha Quënëhacanish cabo ó no.
8 Tsayacahuë. Dios yoba niaqui mato pë, mato joni bá tiisimahai ca yoba
banahuaxëna —nëa tsi Jesu nëcaniquë jodioba chama bo qui.
9 Jatsi Jesú rëtsaniquë, chanihi na:
—Mato jabi bo, mato yoba bo, tihi cabo banahuaquí tsi Dios yoba-
yobaria niaqui mato pë. 10 Jabi Dios yoba Moisés yamabá mato qui
aniquë: “Mato jahëpa, mato jahëhua noicana” iquiina. Jasca, “Namëhacati
xo tsohuëcara ca jahuë jahëpa, jahuë jahëhua, tihi cabo ocahuahai cato”
i ja ni quiha. 11 Jama, mato qui jënima tsi xo mato noitiria ca nabo
nicayamahaina rë. “Jishopë. Mato mëbitimaxëni xo ëa rë, Dios qui noho
parata ë aquitaha quëshpi na” iqui mato pë, jato mëbicasyamahi na. 12 Jatsi
mato nabo mëbiyamaqui mato rë. Mato qui jënima xo toca ca chanihaina
pë. Jabi toca tsi Dios yoba niaqui mato ri, ma ani ca yoba ó bësocatsi na.
13 Jabi tobi huëstima ca toca ca mahitsa ca jabi bo ma acaina rë —nëa tsi
Jesu nëcaniquë bëcanish ca jodioba chama bo qui.

Nohiria jochamahai ca jahuë bo
Mateo 15.10-20

14 Jatsi nohiria bo quënatëquëhax tsi quiha Jesu chaniniquë:
—Ea nicayocana. Ma cahëno ra. 15 Nohiria jochamayamahi quiha toa
ja qui jicohaina. Jama, nohiria jochamahai ca tsi xo toa yoi ca ja shinahai
ca ja chanihaina ra. 16 Jabi naa chani nicaxëti xo jatiroha cabo —i Jesu
niquë.
17 Jatsi nohiria bo jisbëria tsi quiha xobo qui Jesu jiconiquë. Toa xo
tsi jahuë rabëti bá nicaniquë ja yoaha ca chani yoati na. Jatsi Jesu
chaniniquë:
18 —¿E yoaha ca cahëyamahi ni mato ri ra? ¿Jënahuariaxo raca ma
pihai cató mato shina yoshihuana? 19 Shina qui cayamahi quiha piti ra,
jahuë poco qui nori. Cahax jahuë poco ax huajahi quiha —nëa tsi Jesu
nëcaniquë.
Jabi ja yoaha cató tsi jatiroha ca piti jënima iqui ca Jesú jismani quiha.
20 Jatsi ja nëcaniquë:
—Nohiria jochamahai ca tsi xo toa ja shinahaina ra. 21 Ja xara, naa
jahuë shina quima ax johi quiha ja shinahai ca yoi cato. Yoi ca shinaquí
tsi anoma ca jahuë bo aqui quiha rë. Jahuë shina yoi iqui tsi yomahi
quiha nohiria ra. Ja quëshpi tsi tobi toa joni acaina, joni huëtsa ahui
bichiina, 22 yoi ca ó quëëmis-haina. Jasca, jato yoi ca shinahai iqui tsi tobi
quiha yoi ca acaina, paramis-haina, ranomis-haina, ranimis-haina, jamë
shinamis-haina, yoyohaina. 23 Jabi joni xara, naa jahuë shina quima ax
johi quiha naa yoi ca tëquëta. Ja tsi xo toa nohiria bo jochamahai cato, ja
picanai ca nomari —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Carayana ca yoxa Jesu qui canina
Mateo 15.21-28

24 Toa ax riquicaya tsi quiha mai huëtsa, naa yaca Tiro y Sidón basima
ca qui Jesu caniquë. Xobo qui jicoxo tsi quiha ja racahi iqui ca Jesú
cahëmacasyamaniquë. Jama, mëri tsi quiha jahuë iti nohiria bá cahëniquë.
Jonënoma ja ini quiha. 25 Toatiyá tsi ja racani ca huësti ca yoxá nicaniquë,

naa yoshi jaya ca jahi jayanish cato. Nicahax ja qui ja joniquë. Jatsi Jesu bësojó tsi quiha ja mënitapiniquë. 26 Jabi carayana naa yoxa ini quiha, naa Sirofenicia maí conish cato. Mënixo tsi quiha Jesu ja bënarianiquë jahuë jahi ó ca yoshi natsëcati. 27 Jatsi quiha Jesu ja qui chaniniquë:

—¿Jënahuariaxo mia ë mëbina? Jodiobo qui roha ë raahacani quiha shomahuati. Jato ë mëbipariti xo ra. Noba jabi pasomaha tsi xo toa carayanabo mëbihaina. Noba xocoba mapari ini bo qui niahai jascaria xo —i ja qui Jesu niquë.

28 Jatsi yoxá quëbiniquë:

—Jabija, Taitá. Yoiria ca carayana roha ca ëa xo naa ra; jama, ¿jato chama quima ax paquëhax ca quëxë mishni bo piyamayamahi ni ina bo ra? Shomahuahacaqui ina bo ri ra —iquiina.

29 Jatsi Jesu yoxa qui chanitëquëniquë:

—Jia tsi xo toa mi quëbihana. Ja iqui tsi mi jahi ë jënimahuaquë ra. Cata. Natsëquëquë mi jahi ó ca yoshini ra —iquiina.

30 Jatsi jahari jahuë xobo qui yoxa caniquë. Jënima, oxati raca ja ini quiha, xobo qui ja cahëquë no. Yama jahuë yoshi ini quiha.

Jaro ca joni Jesú jënimahuanina

31 Tiro mai riquicaya tsi quiha Sidón mai Jesu naconiquë Ia Galilea qui caxëna. Decápolis icanai ca yaca bo ja tarabiniquë caquí na. 32 Toa xo tsi quiha patoxi ca jaro ca joni nohiria bá bëniquë ja qui. Bëxo tsi quiha Jesu ja bënariacaniquë, jahuë mëquë jaha ja janano. 33 Japi nohiria misco quima Jesú joni boniquë, jamë pistia ja bëtati. Jatsi joni pahoqui quiní tsi jahuë mëtsis Jesú pahostaniquë. Pahostaxo tsi quiha coshoxo tsi jahuë jana ja motsaniquë. 34 Jaquirëquë nai qui tsayapama tsi quiha ja ëësiniquë. Jatsi,

—Papëquëhuë ra —i ja qui Jesu niquë.

35 Jatsi nicatapiniquë joni. Bëro tsi quiha ja chaniniquë ra. Jënima quiha jahuë pahoqui, jahuë jana, tihi cabo iniquë. 36 Jatsi nohiria bo qui Jesu chaniniquë:

—E aca ca yoayamatsacana —iquiina.

Jato ja pasimacasni quiha; mahitsa. Jato ja pasima-pasimaquë tsi quiha oquë tsi ja ani ca ja pacanamacaniquë rë. 37 Jatsi ratëyoniquë nohiria tëquë, ja ani ca nicahax na.

—Anomaria tsi xo toa ja acaina ra. Patoxi cabo pasomahi quiha ra. Jaro cabo chanimahi quiha pa —nëa tsi nohiria bo nëcaniquë Jesu yoati na.

8

Cuatro mil ca nohiria Jesú pimanina
Mateo 15.32-39

1 Jaquirëquë toatiyá tsi quiha nohiria misco catitëquëniquë, Jesu jiscatsi na. Jatsi jato piti ja quëyocaquë tsi quiha jahuë rabëti bo Jesú quënaniquë:

2 —Noitiria tsi xo naa nohiria. Tres ca bari no tsi ë bëta ja icaquë. Jaboqui yama tsi xo ja picanaina rë. 3 Paxnacanai ca jato xobo qui jato ë raapino tsi bahí tsi rësocanacaxëcani quiha tonia. Basi-basiria tsi xo toa huësti huësti ca bëcanana —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

4 Jatsi jahuë rabëti bá quëbiniquë:

—¿Jënahuariaxo raca jato bax mapari bo no bina rë? Xobo yama ca iti tsi xo naa ra —iquiina.

5 Jatsi Jesú nicaniquë:
—¿Jahuë tihi ca mapari yani mato? —iquiina.
—Siete ca mapari roha —i jaca niquë.
6 Jatsi nohiria misco ca ja tsahomaniquë maí no. Mapari bichi tsi quiha
“Gracias” i Dios qui ja niquë. Jatsi mapari ja tëxënamaniquë. Tëxënamaxo
tsi quiha jahuë rabëti bo ja mëaniquë nohiria misco bo taati. Jatsi mapari
nohiria bo qui ja mëacaniquë. 7 Jasca, huëshuëshi ca sani mishni ja
jayacaniquë. Naa sani bixo tsi quiha “Gracias” i Dios qui Jesu niquë.
Jatsi jahuë rabëti bo qui sani ja mëaniquë nohiria bo taati. 8 Piniquë
nohiria tëquëta. Ja sëyayocaniquë. Jabi tobi cuatro mil ca nohiria ini
quiha picanaina. 9 Ja picaquë tsi quiha pihama ca quësi mishni bo ja
topicaniquë. Jaquirëquë jato xobo qui nohiria bo ja raaniquë. 10 Raahax
noti qui ja jiconiquë jahuë rabëti bo ya. Jicoxo ia ja shitacaniquë.

Jisti jodioba chama bá jiscasnina
Mateo 16.1-4
11 Jatsi jodioba chama bo Jesu qui bëcaniquë ja qui joi mëraxëna. Jesu
tanamacasquí tsi quiha Jesu ja nicacaniquë:
—Mana ca jisti mi ano ra. Jisti pi mi ano tsi mia chahahuaxëqui noa ra
—iquiina.
Jabi ja tocacaniquë ja qui quësocastsi na pë. 12 Jato qui yosanahi tsi
quiha jato qui Jesu nëcaniquë:
—Jistí-naxëni xo mato pë. Mato bax ayamaxëquia ra —iquiina.
13 Jato jisbaya tsi quiha noti qui ja jiconiquë. Jatsi ia ja shitaniquë
rabëquëx ca qui.

Jodioba chama bo, chama Herodes, tihi cabo ó jahuë rabëti bo Jesú quiniamanina
Mateo 16.5-12
14 Ia shitapama tsi quiha,
—Jishopë. Mapari piti no shina-bënoquë rë —i Jesu qui jaca niquë.
Jabi huëshi ca mapari roha ja jayacani quiha notí no.
15 Jatsi Jesú jato yobaniquë:
—Jodioba chama bo, Herodes, tihi cabo ó tsi quiniacaxëcahuë, mapari
levadura jascaria jaca nori iqui na. Mëri tsi pacanahi quiha jato yoi cato
ra —iquiina.
16 Jatsi jato xërëquë tsi chaninatsijacaniquë.
—¿Jënijaha sa? Toca tsi chanihi quiha pë, mapari no shina-bënoha iqui
na, tonia —i jaca niquë.
17 Jabi mapari yoati tsi ja chaninacanai ca Jesú cahëni quiha. Cahëhi
tsi,
—¿Jënihax tsi joi i-icanai rë, naa ma shina-bënoha ca mapari yoati na?
—i jato qui Jesu niquë—. Ma shina-bënoha ca mapari shinayamaquia ra.
¿Jari cahëyamacanai? Quëstoria xo mato mapo rë. 18 ¿Bëro yama ni mato
sa? Jatsi tsayacahuë. ¿Pahoqui jaya ni mato? Jatsi nicacahuë. 19 ¿Cinco
mil ca nohiria jaboqui ë pimayamaha? Jasca, ¿cinco ca maparí roha tsi
jato tëquë ë pimayamaha? Jaquirëquë ¿jahuë tihi ca caca ma rëaha, naa
mapari pihama cató no? —i jato qui Jesu niquë.
Jatsi,
—Doce ca cacano —i jaca niquë.
20 Jatsi,

—Jasca, siete ca maparí tsi cuatro mil ca nohiria ë pimahitaquë ra. Toatiyá tsi ¿jahuë tihi ca caca ma rëahitaha, pihama ca maparí no? —i Jesu niquë.

Jatsi jahuë rabëti bá quëbiniquë:

—Siete ca caca no rëahitaquë —iquiina.

21 Jatsi,

—¿Jari tsohuë ë nori ca cahëyamacanai? ¿Jari ma pihai ca mapari shinahi ni mato ra? —iquiina.

Betsaidá ca bëco ca joni Jesú jënimahuanina

22 Betsaida yaca qui ja cahëcaquë tsi quiha bëco ca joni Jesu qui nohiriá bëcaniquë. Bëxo tsi quiha Jesu ja bënariacaniquë, joni jënimahuati. 23 Jatsi yaca cacha Jesú joni mëpiniquë. Mëpixo tsi quiha jahuë bëro qui Jesu coshohaniquë. Jatsi jahuë mëquë jahá janaxo Jesú nicaniquë:

—¿Jahuë tsayahai? —iquiina.

24 Jatsi taisniquë joni. Tais-hax tsi quiha,

—Nohiria bo jisquia. Jama, ë qui bohohai ca jihui bo jisiria ca xo rë —i Jesu qui joni niquë.

25 Jatsi joni bëro Jesú motsatëquëniquë. Ja bëpëquëquë tsi quiha jënima jahuë bëro iniquë. Bëroria quiha jatiroha ca ini quiha. 26 Jatsi Jesú joni raaniquë jahuë xobo qui. Raahax,

—Yaca qui mi jicotëquëyamano. Mi bax ë aca ca nohiria bo mi yoayamano ra —i joni qui Jesu niquë.

—Xabahamati Ibo xo mia —i Pedro nina
Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21

27 Jaquirëquë jahuë rabëti bo ya Jesu caniquë Cesareá ca Filipo mai ó ca yaca bo qui. Bahí copama tsi quiha jahuë rabëti bo Jesú nicaniquë:

—¿Tsohuë ni ëa? ¿Jënihi ni nohiria bo ëa yoati na? —iquiina.

28 Jatsi jahuë rabëti bá quëbiniquë:

—"Ashimanish ca Juan yamabo përë xo mia" ii quiha huësti huësti ca nohiria. "Elías yamabo xo mia" ii quiha nohiria huëtsa bo. "Tonia Dios Chani yoanish ca xo mia" ii quiha tëxë bo —i Jesu qui jaca niquë.

29 Jatsi Jesú jato nicaniquë:

—¿Jënihi ni mato ëa yoati na? ¿Tsohuë ni ëa yoi? —iquiina.

Jatsi,

—Dios raahacanish ca Xabahamati Ibo xo mia ra —i ja qui Pedro niquë.

30 Jatsi Jesú jato yobaniquë, Cristo, naa Xabahamati Ibo ja iqui ca yoayamati.

Ja rësoxëhai yoati tsi Jesu chaninina
Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27

31 Jatsi ja rësoxëhai yoati tsi chanitsi Jesu niquë:

—Tënë-tënëxëquia ra, naa Nohiria Baquë ë nori cato. Ea niacaxëcani quiha jodioba yosibo, jato arati ibo ba chama bo, jato yoba tiisimacanaibo rë. Ea namëcaxëcani quiha ra; jama, tres ca bari huinocaquë tsi bësotëquëxëquia ra —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

32 Jabi bëro tsi ja rësoxëhai yoati tsi Jesu chaniniquë. Jatsi ori tsi Jesu Pedró boniquë jamë tsi ja qui chanixëna.

—Anoma tsi xo toca tsi mi chanihaina ra —i Jesu qui ja niquë, raahahi na.

33 Jama, Jesu bopinaniquë. Bopinaxo tsi quiha Pedro ja raahaniquë, jahuë rabëti bo tsayaquí na.

—Ea basihuë, Satanás. Dios shinahai ca jasca ma xo toa mi shinahaina, nohiria bá shinahai jascaria nori —i Pedro qui ja niquë.

34 Jatsi jahuë rabëti bo, nohiria misco, tihi cabo Jesú quënaniquë yobati.

—Ea pi banahuacasquí tsi ma acatsai ca ma shinayamati xo. Jaquirëquë mato cruz iacana. Iaxo ëa banahuacahuë. 35 Jabi xabahamahacayamaxëhi quiha jahuë noma jabi ó quëëmisxëni cato. Jama, xabahamahacaxëhi quiha jahuë noma jabi chihohuahai cato, ëa, noho chani, tihi cabo quëshpi na. 36 Jabi jatiroha ca maí ca jahuë bo nohiriá bëbomitsa; jama, tënëtiya qui caapiquí tsi ¿jahuë raca ja bëbona? 37 Jabi jahuë shina pi bënoquí tsi ¿jahuë raca Dios qui nohiriá ana ra, jahuë shina bitëquëxëna? 38 Jabi anoma ca jochahuaxëni tsi xo naa jaboqui bësocanaibo iquia. Jabi ëa, noho chani, tihi cabo qui naa nohiria bo rabino tsi jato qui rabixëquia ëa ri, xaba huëtsá tsi ë joxëquë no. Toa barí tsi ángel bo ya tsi joxëquia ra, noho Jahëpa chamá no ra, naa Nohiria Baquë ë nori cato —nëa tsi nohiria bo qui Jesu nëcaniquë.

9

1 Jatsi jahuë chani Jesú rëtsaniquë:

—Mato parayamaquia. Chamá tsi joxëhi quiha Diós otohaina ra. Jasca, ja johai ca jisxëqui mato huësti huësti cabo ra, ma rësonox pari —i jato qui ja niquë.

Jesu jabitinina
Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36

2 Jatsi seis bari quirëquë, Pedro, Jacobo, Juan, tihi cabo maca qui Jesú boniquë jato bëtarohaxëna. Toá tsi quiha jahuë jaria jabitiniquë jato bësojó no. 3 Joxonariani quiha jahuë sahuëti; huëa jascaria quiha. ¿Tsohuë raca toca tsi raiti joxohuana? 4 Jatsi Elías yamabo, Moisés yamabo, tihi cabo jisiquiniquë. Jesu ya chanihi ja icani quiha. 5 Jatsi Jesu qui Pedro chaniniquë:

—Noqui jia tsi xo nëá no iquiina. Nëa xo tsi tres ca tapas axëqui noa ra; huësti mi-na, huësti Moisés-na, huësti Elías yamabá-na —nëa tsi Pedro nëcaniquë.

6 Jabi jahuëcara chaniti Pedró cahëyamani quiha raquëquí na. 7 Jatsi tsëmo joniquë. Joxo tsi quiha jato ja mapaniquë. Jatsi tsëmó ca joi chaniniquë:

—Noho Baquë yoi tsi xo naa ra. Noiquia. E qui jia tsi xo toa ja acaina ra. Ja qui nicacana —i joi niquë.

8 Jatsi nëjo nëjo taistapipama tsi quiha yama ca ja jiscaniquë. Jesu roha jato bëta ini quiha.

9 Jatsi maca ax botëjacano tsi quiha jato Jesú yobaniquë:

—Ma jisi ca nohiria bo jari yoayamacana. Jariapari tsi rësohax bësotëquëxëquia ra, naa Nohiria Baquë ë nori cato. Jaquirëquë jënima tsi xo nohiria bo ma yoahaina ra —iquiina.

10 Jatsi ja bëpacaniquë. Jama, ja yoaha ca ja cahëyamacani quiha. Jaha tsi,

—¿Jënihax tsi "Bësotëquëxëquia" i ja a sa? —i jaca niquë chaninahi na.

11 Cahëcasquí tsi quiha Jesu ja nicacaniquë:

—“Xabahamati Ibo jonox pari no tsi joxëhi quiha Elías chama jaya ca pari” ii quiha noba yoba tiisimacanaibo. ¿Jabija ni toa ja yoacanaina? —i Jesu qui jaca niquë.

12 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Jariapari joxëhi quiha Elías, naa Dios chama jaya cato. Joxo tsi jatiroha ca paxahuaxëhi quiha. Jabija tsi xo toa ja yoacanaina. Jama, “Tënëxëhi quiha Nohiria Baquë ri. Niaxëhi quiha nohiria bo rë” ¿i Dios Chani yoanish cabo yamayamani? 13 Jabi joniquë Elías ra, naa Dios chama jaya cato. Ja joquë tsi ja qui nohiria bá yosiniquë rë, mato Quënëhacanish cabá yoani ca jascaria —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

Yoyo jaya ca baquë Jesú jënimahuanina
Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43

14 Jatsi maca ax botëxo tsi quiha nohiria misco ja jiscaniquë. Jesu rabëti bo yaxo joi mërahi jodioba chama ini quiha. Jato tëamë tsi nohiria misco mani ini quiha. 15 Jatsi Jesu jisi tsi nohiria bo shina-risiquiniquë. Ja qui ja jabayocaniquë joihuaxëna. 16 Jatsi Jesú jahuë rabëti bo nicaniquë:

—¿Jënixo tsi joi mëracanai? —iquiina.

17 Jatsi toá ca nohiria xërëquë ca joní quëbiniquë:

—Mi qui noho baquë ë bëquë ra, jënimahuahacati. Yoshi jaya xo rë. Jaro quiha. 18 Noho baquë qui tsamiquí tsi mai qui niahi quiha rë. Jatsi jabacoxhi quiha noho baquë. Xëta mayëquërëhi quiha. Jatsi huishta-huishtahi quiha ra. Anoma quiha. Jabi, “Noho baquë ó ca yoshi tsëcacahuë” i mi rabëti bo qui ë quë. Tsëcatimaxënicana rë —nëa tsi Jesu qui joni nëcaniquë.

19 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Chitimitimaxëni ca yosaxëni ca nohiria xo mato pë. ¿Jahuë tihi tsi mato tënëxëhi ni ëa ra? Mi baquë nëri bëhuë —nëa tsi joni qui Jesu nëcaniquë.

20 Jatsi Jesu qui jahuë baquë ja bëcaniquë. Jatsi pë Jesu jisi tsi quiha yoshiní baquë caxo amaniquë. Paquëniquë baquë. Maí tsi ja robi-robiniquë, ja bacoxhaina. 21 Jatsi pë Jesú jahuë jahëpa nicaniquë:

—¿Jahuë tihi tsi nëca tsi ja ini?

—iquiina.

Jatsi jahuë jahëpa chaniniquë:

—Baquë pistia ax rohari. 22 Huëstima tsi chihi, jënë, tihi cabo qui yoshiní noho baquë niani quiha axëna. Japi noqui shinahuë ra. Noqui mëbihuë ra. Mia roha tsi xo toa ati chama jaya cato ra —i jahëpa niquë.

23 Jatsi,

—“Ati chama jaya xo mia” ¿i mi a pa? Acacati xo jatiroha cato, Dios qui chitimihai ca bax na iquia —i jahëpa qui Jesu niquë.

24 Jatsi quiha jahëpá quëbitapiniquë:

—Dios qui chitimiquia ra. Jama, ëa chamahuahuë ra, oquë tsi ë chitimino iquish na —iquiina.

25 Jatsi ja qui quëtsohai ca nohiria misco anihai ca jisi tsi quiha baquë ó ca yoshi Jesú raahaniquë:

—Natsëquëhuë ra, yoshi jaro patoxi cató. Baquë qui jicotëquëpistiayamariaxëhuë iquia —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë yoshi qui.

26 Jatsi yoshiní jahuë baquë sai i-imaniquë. Caxo amahax tsi quiha ja
natsëquëniquë ra. Jabi toa tsi pë chaparoha baquë ini quiha maí no. Ja
rësoni nohiria bá quëscahuaniquë. Jaha tsi quiha,
—Naquë baquë ra —i jaca niquë.
27 Jatsi pë Jesú jahuë mëquë achaniquë. Achaxo tsi quiha baquë ja
joimaniquë. Niiniquë baquë ra. Jënima quiha ja iniquë ra.
28 Jaquirëquë, xobo qui Jesu jicoquë tsi,
—¿Jënixo tsi jahuë yoshi tsëcanoma no iqui? —i Jesu qui jahuë rabëti bo
niquë.
29 Jatsi Jesú jato yoaniquë:
—Bëronoma tsi xo nëca ca yoshi natsëcahaina ra. No bëhoxhai cató tsi ja
natsëcahacaxëti xo ra. Yama xo quinia huëtsa —i quiha jato qui Jesu niquë.

Ja nahai yoati tsi Jesu chanitëquënina
Mateo 17.22-23; Lucas 9.43b–5
30-31 Toa mai ax riquibaya tsi quiha Galilea mai ja nacocaniquë. No-
hiria bo basi Jesu chitëniquë jahuë rabëti bo tiisimacatsi na. Chanihi tsi,
—Nohiria bo qui ë mëahacaxëti xo. Jatsi ëa acaxëcani quiha. Jama, tres
bari quirëquë bësotëquëxëquia ra —i jato qui Jesu niquë.
32 Jabi Jesú yoaha ca jahuë rabëti bá cahëyamaniquë. Jama,
—¿Jënihi ni mi yoahaina? No joma —iyama jaca ni quiha raquëhi na.

¿Tsohuë ni toa oquë cato?
Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48
33 Jatsi Capernaum yaca qui ja cahëcaniquë. Xobo qui jicoxo tsi quiha
Jesú jahuë rabëti bo nicaniquë:
—Bahí bohopama tsi ¿jahuë yoati tsi joi mëranahi ma iqui? —iquiina.
34 Jatsi ja bëpacaniquë, yoacasyamaquí na. Ja bërabicani quiha jato
xërëquë ca oquë ca iqui ca yoati tsi chaninahi ja icani quëshpi na. 35 Jatsi
Jesu tsahoniquë. Tsahoxo tsi quiha jahuë doce ca rabëti bo ja quënaniquë.
Chanihi tsi,
—Ja cho ixëti quiha tsohuëcara ca rëquë icatsai cato. Jatiroha cabo ja
mëbixëti xo —i jato qui Jesu niquë.
36 Jatsi baquë pistia jato nëpax tsi Jesú jananiquë. Baquë icohax ja
rëtsaniquë. Chanihi tsi,
37 —Jabi ëa joihuahi quiha tsohuëcara ca noho janë tsi nëca ca baquë
joihuahai cato. Jasca, ëa raanish ca ri joihuahi quiha ëa joihuahai cato ra
—i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

Jesu rabëti yoi bo
Lucas 9.49-50
38 Jatsi Juan chaniniquë:
—Mi janë tsi yoshi natsëcahai ca joni no jisitaquë ra. “Ayamahuë ra” i
ja qui no itaquë; noba maxo quirima ja iqui iqui na —iquiina.
39 Jatsi,
—Toa jënëyamacana —i ja qui Jesu niquë—. Ea ocahuatimaxëni tsi
xo toa noho janë tsi jisti acai cato ra. 40 Noba rabëti tsi xo toa noqui
pasomahama cato iquia. 41 Mato parayamaquia. Copihacaxëhi quiha
chahahuacanaibo mëbihai cato ra, ëa iqui tsi jënëpaxa roha jato qui ja
aquë no.

Jochati tanamahacahaina
Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2

42 'Jabi jia tsi ë qui chitimicani quiha naa xocobo mishni bo. Japi
noitiriaxëhi quiha nëca ca chahahuabëna cabo ë quima bësomahai cato
ra. Anomariaxëhi quiha jahuë copi ra. Ja acai quëshpi tsi tërotamë ca
rënëti maxax ya nëmi ca ia qui ja niahacati xo iquia. Jama, oquëria ca
copi bixëhi quiha ra, ja aca ca yoi ca quëshpi na. 43 Mato mëquënë pi
mato jochamacasno tsi mërëësicahuë. Oquë tsi xo toa mërëxto tsi nai
qui cahaina. Noitiria tsi xo toa tënëtiya qui niahacahaina mëquë ya.
44 Nocatimaxëni tsi xo toa tënëtiya chihi ra. 45 Jasca, yoi ca qui mato
tahë pi mato bono tsi jorëësicahuë. Oquë tsi xo toa jorëxto tsi nai qui
cahaina. Noitiria tsi xo toa tënëtiya qui cahaina tahë ya. 46 Nocatimaxëni
tsi xo toa tënëtiya chihi ra. 47 Jocha quiri pi mato bëró mato bësomano
tsi bëtsëquëcahuë. Oquë tsi xo Diós otohai ca qui huësti ca bëro ya roha
jicohaina. Noitiria tsi xo toa rabë ca bëro ya tënëtiya qui niahacahaina
ra. 48 Nocatimaxëni tsi xo toa tënëtiya chihi ra.
49 'Tënëhai cató tsi rohahuahacaxëti xo jatiroha cabo. 50 Chopara jia ca
jascariacana. Jia tsi xo chopará tëëhuahaina. Jama, jahuë tëë bënopiquí tsi
¿jënahuariaxo ja tëëhuana? —nëa tsi Jesu nëcaniquë nohiria bo tiisimahi na.

10

Ahui niahai yoati tsi Jesú tiisimanina
Mateo 19.1-12; Lucas 16.18

1 Jatsi toa ax riquiquiria tsi, jodioba mai qui Jesu caniquë, naa Jordán
rabëquëx cato. Ani Jordan ja shitaquë tsi quiha ja qui nohiria misco
quëtsotëquëniquë. Jatsi tiisimatsi Jesú huaniquë. Jahuë jabi quiha.
2 Jatsi ja qui huësti huësti ca jodioba chama bo bëcaniquë tanamaxëna.
Ja qui joi mëratsijahuacani quiha. Jatsi,
—¿Anoma ni joní jahuë ahui niahaina? —i Jesu qui jaca niquë, ja qui
quësocascani na.
3 Quëbihi tsi,
—¿Jëni Moisés ni? ¿Jahuë yoba mato qui ja ani? —i jato qui ja niquë.
4 Jatsi jodioba chama bá quëbiniquë:
—Moisés qui jënima ja ini quiha. Jariapari tsi quiha ahui niati papi joni
ja huishamani quiha ahui mëati. Ahui qui toa papi mëajahuaquë tsi quiha
jënima Moisés qui ini quiha toa jahuë ahui joní niahaina ra —i Jesu qui
jaca niquë.
5 Jatsi,
—Majia —i Jesu niquë—. Mato jochahuaxëni ca quëstoria ca shina iqui
tsi toa yoba mato qui Moisés yamabá ani quiha ra. 6 Dios quinia ma
xo toa ahui niahaina ra. Jariapari tsi quiha joni, yoxa, tihi cabo Diós
nëhohuaniquë racanabëquiti. 7 Ja tsi xo toa jahuë jahëpa, jahuë jahëhua,
tihi cabo jisbayahi quiha joni, jahuë ahui qui riiti. (Jasca, jahuë nabo
jisbayahi quiha yoxa ri, jahuë bënë qui riiti.) Jatsi racanabëquicani quiha.
8 Toca tsi huëstinacani quiha dos cabo, naa ahui bënë tëquëta. 9 Jabi Diós
racanabëquimaha ca nohiria bá bëquëxyamano ra —nëa tsi jodioba chama
bo qui Jesu nëcaniquë.
10 Jatsi xobo qui jicoxo tsi quiha jahuë rabëti bá Jesu nicatëquëniquë,
naa joní ahui niahai ca yoati na. 11 Quëbihi tsi,
—Jahuë ahui pi niaquí tsi ahui pasomaha jochahi quiha joni, ahui paxa
ca ja biquë no. 12 Jascaria jahuë bënë pi niaquí tsi ja pasomaha jochahi
quiha yoxa ri, bënë paxa ca ja biquë no —i jato qui Jesu niquë.

Xocobo mishni bo Jesú shomahuanina
Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17

13 Huësti huësti ca nohiria bá jato xocobo Jesu qui bëniquë, jato ja shomahuano iquish na. Jama, jato nabo raahatsi jahuë rabëti bá huaniquë pë. 14 Jatsi jato ja raahacahai ca jisi tsi quiha jahuë rabëti bo qui Jesu caxaniquë. Chanihi tsi,

—Nëri ë qui xocobo bëcano ra. Jato chitiayamacana. Nëca cabo otocatsi quiha Dios. Ja qui jia quiha. 15 Mato parayamaquia. Bëroria tsi Diós jato otohai ca bichi quiha xocobo ra. Jabi xocobo jascaria pi Diós otohai ca biyamahi tsi Diós otohai ca qui jicoyamaxëhi quiha mato ra —i nohiria bo qui Jesu niquë.

16 Jatsi xocobo icoxo tsi jato ja shomahuaniquë. Jahuë mëquë jato ó tsi ja janani quiha.

Rico ca ya Jesu chaninina
Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30

17 Bahí tsi Jesu cano tsi quiha ja qui joni jabaniquë. Ja bësojó tsi ja mëniniquë. Mënihax ja chaniniquë:

—¿Jënahuaxëhi ni ëa ra, Maestro jiaxëni cató, bëso-bësopaoxëti? —iquiina.

18 Jatsi Jesu ja qui chaniniquë:

—¿"Jiaxëni cato" ëa mi quënaha pa? Yama tsi xo jiaxëni cato ra. Ja huësti ca tsi xo Dios. 19 Jabi Moisés yoba bo cahëqui mia tonia. "Nohiria ayamahuë" ii quiha. Jasca, "Joni huëtsa ahui biyamahuë; yomayamahuë; quiayamahuë; parayamahuë; mi ipa, mi ihua, tihi cabo noihuë," tihi ca tsi ii quiha jahuë yoba —nëa tsi Jesu nëcaniquë joni qui.

20 Jatsi,

—Toa yoba bo tëquë ë nicaquë xocobo xo rohari, Maestró —i Jesu qui joni niquë.

21 Jatsi noixo joni Jesú bëisniquë. Chanihi tsi,

—Huësti roha tsi xo toa mi naris-haina ati. Cata. Mi jahuëmishni bo tëquë iniahuë. Iniaxo toa parata noitiria cabo qui ahuë. Toca pi mi no tsi mana ca rico ca jahuë bo jayaxëqui mia naipá no. Jaquirëquë johuë. Ea mi banahuano ra —i joni qui Jesu niquë.

22 Jatsi joni cohuënaniquë Jesú yoaha ca nicahax na. Cohuë tsi quiha ja bacaniquë, rico-ricoria ja iqui iqui na.

23 Jatsi nëjo nëjo tsi quiha jahuë rabëti bo Jesú tsaya-tsayaniquë. Chanihi tsi,

—Bëronoma tsi xo toa rico ca joni Diós otohai ca qui jicohaina ra —i jato qui ja niquë.

24 Jatsi ratëniquë Jesu rabëti bo, ja yoani ca nicahax na. Jama, jari jasca pi Jesu chaniniquë:

—Bëroma tsi xo Diós otohai ca qui jicohaina ra, noho xocobá. 25 Jahuë chama yoí tsi bëronoma tsi xo Diós otohai ca qui rico ca jicohaina iquia, naa sopiri quini camelló nacohai jascaria nori —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

26 Jatsi ratëyorianiquë jahuë rabëti bo ja yoani ca nicahax na. Chaninahi tsi,

—¿Yama tsi xo toa xabahamahacati mëtsa cato rë? —i jaca niquë.

27 Jatsi Jesú jato yoaniquë:

—Jabija. Jamë xabahamatimaxëni tsi xo nohiria. Dios roha tsi xo toa nohiria xabahamahaina. Jatiroha ca ati mëtsa xo ra —iquiina.
28 Jatsi Pedró quëbiniquë,
—Tsayahuë. Jatiroha ca no jisbërianiquë mia banahuaxëna —iquiina.
29 Jatsi,
—Mato parayamaquia —i Jesu niquë—. Copihacaxëhi quiha ëa banahuahai cato ra. Ea, xabahamati chani, tihi cabo iqui tsi jahuë xobo, jahuë xatë bo, jahuë jahëpa, jahuë jahëhua, jahuë ahuini, jahuë xocobo, jahuë mai, tihi cabo pi jisbëriaquí tsi 30 cien ca veces huino bixëqui ëa banahuahai cato, jaboqui bësohi na. Xobo bo, xatë bo, jahëhua bo, xocobo, mai bo, tihi cabo bixëhi quiha tënëpiquí na. Jasca, mana ca copi bixëhi quiha bësoti paxa ca tsëquëxëquë no. Jatsi bëso-bësopaoxëqui toa. 31 Jishopë. Toa barí tsi jachoxëhi quiha huëstima ca jaboqui rëquë cabo. Jasca, rëquëxëhi quiha huëstima ca jaboqui jacho cabo.

Jesu chaninina ja nahai yoati na
Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34

32 Jerusalén qui jahuë rabëti bo ya capama tsi quiha jato bëbo Jesu cohi iniquë. Shina-huëjë jahuë rabëti bo ini quiha. Jasca, shina-huëjëni quiha bacahai ca nohiria bo ri. Capama tsi quiha jahuë rabëti bo ya roha Jesu chanicananiquë ja rësoxëhai ca yoati na. Chanihi tsi,
33 —Nicapa. Jerusalén qui caqui noa rë. Toa xo tsi arati iboba chama bo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabo qui mëahacaxëquia rë. Jatsi ë qui quësocaxëcani quiha, "Namëhacati xo" iquiina. Jaquirëquë ë qui quësoxo tsi carayanabo qui ëa mëacaxëcani quiha acacati. 34 Jatsi ëa mahuacaxëcani quiha naa carayanabo. Rispichí tsi ëa rashacaxëcani quiha. Rashaxo tsi ëa namëcaxëcani quiha. Jama, tres bari quirëquë bësotëquëxëquia ra —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

Jacobo, Juan, tihi cabá bënanina
Mateo 20.20-28

35 Jatsi Jesu qui Juan, Jacobo, tihi cabo bëcaniquë, naa Zebedeo baquë bo.
—Tobi jahuëcara ca no bax mi ano ra, Taitá —i Jesu qui jaca niquë.
36 Jatsi,
—¿Jahuë mato bax axëhi ni ëa? —i Jesu niquë.
37 Jatsi Jesu ja quëbicaniquë:
—Mana xo tsi mi yonano tsi mia tapaí tsi tsahocasqui noa, huësti ca mi mënëcayá no, huëtsa mi mëxojó no —iquiina.
38 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—Ma bënahai ca cahëyamaqui mato ra. ¿Tënëti mëtsa ni mato ra, naa ë tënëmahacapaimaria ca jascaria? Anomariaxëhi quiha noho cohuë. Jasca, anomariaxëhi quiha ë tënëhaina ra —i jato qui Jesu niquë.
39 Jatsi,
—Jaahuë. Mia jascaria tsi tënëti mëtsa xo noa ra —i Jesu qui jaca niquë.
Jatsi,
—Tënë-tënëxëqui mato ra, naa ë tënëmahaca-xëhai jascaria. 40 Jama, noho mënëcayá ca tsahoti, noho mëxojó ca tsahoti, tihi cabo mato qui ati mëtsama xo ëa ra. Dios tsi xo toa tsahoti bo acai cato. Ja shomahuaha cabo qui axëhi quiha ra —i jato qui Jesu niquë.

41 Jabi jaha ja quëëcana ca nicahax Jacobo, Juan, tihi cabo qui
jahuë rabëti bo tëxëbo caxaniquë. 42 Japi Jesú jato catianiquë jato qui
chanixëna.
—¿Jato nohiria yonamisyamayamacahi ni país ca chama bo rë? Chama
jayaca xo jato nohiria yonariati ra. 43 Anoma tsi xo toa ja yonamis-
canaina; jama, ma tocayamaxëti xo ra. Mato yonati pari ixëti quiha
mato ó ca chama manëcatsai cato ra. 44 Yonati manëxëti xo toa nohiria
bo rëquëninicatsai cato. Jatiroha cabo ja mëbixëti xo iquia. 45 Jabi mai qui
ë joyamaniquë mëbihacati; jama, nohiria bo mëbiti nori. Jabi ëmë aquia
nohiria bo bax nati, jocha quima huëstima ca nohiria paquëmaxëna —nëa
tsi Jesu nëcaniquë.

Bëco ca inish ca Bartimeo Jesú jënimahuanina
Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43

46 Jatsi Jericó icanai ca yaca qui ja cahëcaniquë. Ja riquicano tsi quiha
nohiria misco banahuahi iniquë. Jabi toá tsi naa bahi tapaí quiha
Bartimeo, naa Timoteo baquë tsaho iniquë. Bëco ja ini quiha. Toa
xo tsi parata bënahi ja iniquë. 47 Jesu tarabihai ca nicaquí tsi quiha
quënatsijahuaniquë. Joi pistiamá tsi quiha,
—Ea shinahuë, David yamaba Baquë Jesú —i ja niquë.
48 Jatsi raahatsi nohiria bá huaniquë;
—Pasihuë, pasihuë —iquiina.
Jatsi oquë tsi ja quëna-quënaniquë:
—Ea shinahuë ra, David yamaba Baquë —iquiina.
49 Jatsi Jesu niiniquë. Niihax,
—"Nëri johuë" i ja qui cana —i Jesu niquë.
Japi bëco ca ja quënacaniquë.
—Chamahuë. Joihuë. Mia quënahi quiha —i ja qui jaca niquë.
50 Jatsi jahuë capa, naa pocho jasca ca niahax ja niiniquë. Niihax Jesu
qui ja joniquë.
51 Jatsi,
—¿Jënahuaxëhi ni ëa mi bax na? —i ja qui Jesu niquë.
—Taistëquëcasquia ra —i bëco ca niquë.
52 Jatsi,
—Cata. E qui mi chitimihai iqui tsi taisqui mia iquia —i ja qui Jesu
niquë.
Jatsi taistapiniquë joni. Bahí tsi Jesu ja banahuaniquë jaa ri.

11

Jerusalén qui Jesu jiconina
Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19

1 Jabi yaca Betfagé, yaca Betania, naa Maca Olivo Ya quiri bëso ca yaca
qui cahëpama tsi quiha rëquë dos ca rabëti bo Jesú raaniquë. Jerusalén
basima ja icani quiha. 2 Jato raanox pari tsi quiha jato ja yobaniquë:
—Mato bëbo ca yaca qui jicocana. Jicoxo tsi nëxë ca burro jisxëqui
mato, naa masohuahama ca burro quiha. Mëriscana. Mërisxo tsi nëri
bëcahuë. 3 Jabi, "¿Jënixo tsi burro mëriscanai?" i tsohuëcara pi no tsi
"Bicatsi quiha Ibo. Tanaxo tsi jahari raaxëhi quiha" i jato qui cana —nëa
tsi Jesu nëcaniquë jato raanox pari.
4 Jatsi ja bocaniquë. Bahí ca burro baquë ja tsayacaniquë. Nëxë ja ini
quiha. 5 Mërisjahuacano tsi quiha,

—¿Jënahuariaqui burro baquë mëriscanai ra? —i jato qui toá ca nii ca joni bo niquë.

6 Jatsi joni bo ja quëbicaniquë, naa Jesú yoaha ca jato yoahahi na. Jatsi,

—Bicahuë —i jaca niquë.

7 Jatsi Jesu qui burro baquë ja bëcaniquë. Bëxo tsi quiha jato sahuëti bo ja capohuëcaniquë. Jatsi burro cacha Jesu tsahoniquë. 8 Jatsi rëquë huëstima ca nohiria bá jato sahuëti bo poohabonaniquë bahí no. Jasca, mëshi bo nohiria huëtsa bá quëësacaniquë bahí tsi poohaxëna.

9 Jatsi quënatsi rëquë bocanaibo, ja cho bocanaibo, tihi cabá huaniquë.

—Joihuacana ra.

Shomahuahaca ca tsi xo naa Iboba janë tsi johai cato ra.

10 Shomahuaha ca tsi xo noba chama David yamaba chamá tsi johai cato.

Jia tsi ja yonano ra.

Naipá cabá ocahuano ra —nëa tsi nohiria bo nëcaniquë.

11 Toca tsi Jerusalén qui Jesu jiconiquë. Jicohax templo qui Jesu caniquë, naa jodioba arati xobo-xoboria. Jicohax ja nëjo nëjo taisniquë, jatiroha ca tsayahi na. Tsayahax Betania qui ja caniquë, jahuë rabëti bo ya. Caniquë bari ra.

Bimiyamahai ca higuera jihui Jesú yoshihuanina
Mateo 21.18-19

12 Huëaquë Betania ax riquiquiria tsi quiha paxnahi Jesu iniquë. 13 Bacapama tsi quiha ori pistia ca higuera bimi jihui ja jisniquë. Japi jihui qui ja caniquë bimi mëraxëna. Yama quiha, jahuë pëhi roha. Jari bimitiya ma quiha. 14 Jatsi higuera jihui qui ja chaniniquë pa:

—Mi bimi pitëquëpistiayamariaxëhi quiha nohiria ra —i jihui quiina.

Jabi ja yoaha ca jahuë rabëti bá nicaniquë.

Templó ca iniacanaibo Jesú jabamanina
Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22

15 Jerusalén qui cahëhax templo, naa jodioba arati xobo-xoboria qui Jesu jiconiquë. Jicoxo tsi quiha cacha toá ca iniacanaibo raatsijahuaniquë. Raaquí tsi quiha parata rarinamacanaiba mesa bo ja narabaniquë. Boto iniacanaibo tsahoti bo ja pacanamaniquë. 16 Jasca, nohiria, naa jato jahuëmishni bo iniacascanaibo ja quëtianiquë, templo qui ja nacoyamacano iquish na. Tihi tsi ja ani quiha ra. 17 Jaquirëquë jato ja tiisimaniquë. Tiisimahi tsi,

—"Bëhoxti xobo quënahacati xo noho xobo" ¿iyamayamahi ni Quënëhacanish cabo? "Nëá tsi bëhoxti quiha jatiroha ca país ca nohiria" ii quiha. Jama, yomacanaiba iti Dios xobo manëmaqui mato pë —i jato qui Jesu niquë.

18 Jatsi Jesú aca ca nicaxo tsi quiha jodioba chama bo Jesu qui tsamicasniquë, naa arati iboba chama bo, jato yoba yoacanaibo. Ja qui caxa ja icani quiha. Japi Jesu ati quinia mëratsijahuacaniquë. Jama, jari ja qui ja tsamiyamacani quiha nohiria misco iqui na. Jari nohiria qui jia Jesú tiisimahai ca ini quiha.

19 Jatsi quiha yata yaca Jesú jisbayaniquë jahuë rabëti bo ya.

Janonish ca higuera jihui
Mateo 21.20-22

20 Huëaquë tsi bahí tsi bohopama tsi quiha higuera jihui ja jiscaniquë.
Jano tëquë ja ini quiha; bëso yama. 21 Jatsi Jesú yoahitaha ca Pedró
shinaniquë. Shinahax,
—Tsayapa, Maestró. Naquë mi yoshihuahitaha ca jihui ra —i Jesu qui
Pedro niquë.
22 Jatsi quiha Jesú jato quëbiniquë:
—Dios qui chitimicana. 23 Mato parayamaquia. Dios qui chitimiyoip-
ihi tsi "Tsëquëhuë. Ia qui mimë niahacahuë" iti mëtsaxëqui mato naa
maca qui. Chitimiyoipimano tsi mato qui nicaxëhi quiha macana ra.
Ocapixëhi quiha mi yoahana iquia. 24 Ja tsi xo toa "Chitimiyoicana"
mato qui iquia, ma bëhoxquë no. Chitimiquí tsi ma bënahai ca bixëqui
mato. 25-26 Jasca, Dios qui bëhoxquí tsi mia ocahuahai cató aca ca shina-
bënocana. Jato qui caxayamacana. Tocapimano tsi mato jocha shina-
bënoxëqui Dios ri. Mato qui caxayamaxëqui —nëa tsi quiha jahuë rabëti
bo qui Jesu nëcaniquë.

Jesu qui jodioba chama bo caxanina
Mateo 21.23-37; Lucas 20.1-8

27 Jatsi Jerusalén qui Jesu bacaniquë jahuë rabëti bo ya. Templo, naa
jodioba arati xobo-xoboriá tsi ja cono tsi quiha ja qui jodioba chama bo
bëcaniquë. Bëcani quiha arati iboba chama bo, jato yoba tiisimacanaibo,
jodioba yosibo. 28 Bëxo tsi quiha Jesu ja nicacaniquë:
—¿Tsohuë mi qui chama aquitaha, templo quima iniacanaibo cacha
niati pë? —i ja qui jaca niquë.
29 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:
—Mato nicapariquia ëa ri. Ea pi ma quëbino tsi ë qui toca ca ati chama
anish ca mato yoaxëquia. 30 Jatsi, ¿tsohuë Juan yamabo qui chama ani,
jahuë yonoco ati? ¿Dios ni? ¿Joni ni? Toa nicaquia ra —i jato qui ja niquë.
31 Jatsi joi i-ibëquitsijacaniquë:
—¿Jënihi ni noa rë? "Dios" ipinono tsi jatsi "¿jënixo tsi Juan yamabo ma
chahahuayamani?" i noqui xëhi quiha pë. 32 Jasca, ¿jëniriahax raca "Joni"
i nona rë? —nëa tsi quiha ja nëcacaniquë chaninahi na.
Nohiria bo qui ja raquëcani quiha, "Dios Chani yoati ibo Juan yamabo
iniquë nori" i nohiria bo ni quëshpi na. 33 Ja quëshpi tsi,
—Cahëyamaqui noa —i jaca niquë quëbihi na.
Jatsi,
—E qui toca ca ati chama anish ca mato yoayamaxëquia ëa ri —i jato
qui Jesu niquë.

12

Dios Baquë jodiobá niahaina
Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19

1 Jatsi chani huëtsa Jesú yoaniquë nohiria bo tiisimaquí na. Jahuë jabi
quiha. Ja nëcaniquë:
—Huai joní ani quiha. Axo tsi quiha toa xo uva icanai ca bimi ja
bananiquë. Jaquirëquë tëamë ca panë ja aniquë. Jatsi maxaxá ca trapichi
ja aniquë jënëria ati. Axo tsi quiha jaha bësoti xobo ja aniquë, naa torre
icanai cato.
'Jaquirëquë joni huëtsa bo qui jahuë huai ja aquëniquë bimi xatë
quëshpi na. Aquëhax jahari xobo qui ja cani quiha. 2 Jatsi tësatiya
tsëquëquë tsi quiha jahuë huaí ca yonococanaibo qui jahuë yonati ja

raaniquë, jahuë bimi xatë biti. 3 Jama, ja cahëquë tsi quiha jahuë yonati qui ja tsamicaniquë pë. Tsamixo jahuë yonati ja sëtiacani quiha. Sëtiahax tsi quiha mëquëya jahari jahuë yonati ja raacani quiha. 4 Jatsi quiha yonati huëtsa ibobá raaniquë. Ja macoaishacani quiha. Bërabihuajahuacani quiha. 5 Jatsi yonati huëtsa ibobá raaniquë. Toa yonati ja acaniquë. Huëtsa bo ja raaquë tsi quiha ja jascapijahua-caniquë. Huësti huësti ca ja sëtiacani quiha. Huëtsa bo ja tëpascani quiha.

6 'Jama, tobi ini quiha huësti ca raahama cato ra; naa jahuë baquë yoi quiha. Jabi jahuë baquë ja noini quiha. Jarohari tsi jahuë baquë yoi ja raaniquë, "Noho baquë yoi roha chahahuacaxëcani quiha tonia" iquiina. 7 Jama, jahuë baquë jisi tsi, "Iboba baquë tsi xo naa johaina ra. ¿Ai canomani? Axo jahuë huai ibohuaxëqui noa ra" i jaca ni quiha. 8 Jatsi baquë qui tsamixo tsi quiha ja acaniquë. Axo tsi quiha jahuë huai cacha jahuë yora ja niacaniquë.

9 Jatsi toa cabo Jesú nicaniquë:

—¿Jënahuaxëhi ni huai ibo, joxo na? Joxo tsi ¿toa joni bo ayamaya-maxëhi ni? Axo tsi joni huëtsa bo qui jahuë huai aquëxëhi quiha ra. 10 Jasca, ¿Quënëhacanish cabo ó ca ma jisyamani naa yoati na?

"Oquënaxëhi quiha yosibá niaha ca Maxaxa ra" ii quiha.

"Oquë-oquëria ca tsi manëxëhi quiha ra.

11 Dios aca ca tsi xo naa ra.

Noqui jia tsi xo toa ja acana" ii quiha.

12 Jatsi jodioba chama bo Jesu qui tsamicasniquë, jato yoati tsi ja chaniha ca ja cahëcani quëshpi na. Jama, ja qui tsami-yamajacani quiha nohiria bo qui raquëhi na. Japi jisbaya tsi quiha ja bocaniquë.

Impuesto bo gobierno qui acaina
Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26

13 Jatsi jodioba chama bo, Herodes yonati bo, tihi cabo Jesu qui raahacaniquë tanamati. Yoi ca chani ja amacasjahuacani quiha ja qui tsamixëna. 14 Jatsi Jesu qui ja bëcaniquë. Chanipama tsi,

—Shina jiaxëni ca parayamahai ca joni tsi xo mia ra, maestró. Nohiria shinahai ca chahahuayamaqui mia. Mi qui jaharisi tsi xo nohiria tëquëta. Dios quiniá roha tsi tiisimaqui mia. Japi mia nicacasqui noa: ¿Romanoba chama-chamaria qui impuesto bo no ati ni, naa noqui jodiobo? ¿Mi qui jia ni? ¿Jato qui axëhi ni noa ra? —i Jesu qui jaca niquë.

15 Jama, ja paracascanai ca Jesú jisniquë. Ja tsi xo toa,

—¿Jënixo tsi ëa tanamacascanai ra? Parata nëri bëcahuë. Jiscasquia —i jato qui Jesu niquë.

16 Jatsi parata ja qui ja bëcaniquë. Jatsi,

—¿Tsohuë bëmana jaya ni naa parata ra? ¿Tsohuë ni naa janë ibo? —i jato qui Jesu niquë.

Jatsi,

—Romanoba chama-chamaria bá-na —i jaca niquë.

17 Jatsi,

—Romanoba chama-chamaria quiha jahuë jahuë bo tëquë acana. Jasca, Dios qui jahuë jahuë yoi bo acahuë —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

Jatsi ja ratëcaniquë ja yoahaha ca qui.

Bësotëquëxëhi ni nohiria
Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40

18 Jatsi Jesu jisi bocaniquë maxo huëtsa, naa saduceobo icanai cabo.
“Yama tsi xo nohiria bësotëquëhaina” inish ca maxo tsi xo naa. Jesu ja
nicacaniquë jato ri tanamaxëna.
19 —“Baquë bo yama pi joni rësono tsi jahuë ahui bixëti xo jahuë noma.
Bixo tsi jahuë rëquëmë bax xocobo ja saihuati xo” i Moisés yamabo ni
quiha, Maestró. 20 Jabi seis ca noma bo jayapaoni quiha joni. Jatsi ahui
naa joní bini quiha. Jatsi xocobo yama tsi ja rësoniquë. 21 Ja rësoquë tsi
quiha jahuë xachacató jahuë ahui biniquë, ja bax xocobo saihuaxëna.
Xocobo saihuahaxma tsi quiha ja rësoniquë jaa ri. Jaquirëquë jahuë
nomá jahuë ahui biniquë. Xocobo saihuahaxma tsi quiha ja rësoniquë
jaa ri. Toca tsi jahuë noma bo tëquëtá toa jasca ca yoxa bini quiha ahui
iti. 22 Xocobo ja saihuapistia-yamariacani quiha. Jarohari tsi quiha
rësoniquë yoxa ri. 23 Jabi nohiria bo bësotëquëno tsi ¿tsohuë ahui ixëhi ni
naa yoxa sa? Siete ca bënë ja jayani quiha bësoquí na —nëa tsi quiha Jesu
qui ja nëcacaniquë tanamaxëna.
24 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:
—Janyama xo mato ra, Quënëhacanish cabo, Dios chama, tihi cabo ma
cahëyamahai iqui na. 25 Jabi Diós nohiria bësotëquëmano tsi naipá ca
ángel bo jascaria icaxëcani quiha ra. Ahui bo, bënë bo biyamacaxëcani
quiha. 26 Jabi, “Bësotëquëxëhi quiha nohiria” ¿ii ni mato sa? ¿Tonia Moisés
yamabá quënëni ca ma jisyama-yamani, naa mëshohai ca pëtoro ó ca
Dios chanini ca ja quënëni cató no? Toca tsi Moisés qui Diós yoani ca
quënëhacani quiha. “Abraham, Isaac, Jacob, tihi cabá-na Dios ca ëa xo naa
ra” i Moisés qui Dios ni quiha. Jabi “Abraham yamabo, Isaac yamabo,
Jacob yamabo,” iyama ja ni quiha ra, bëso jaca nori iqui na. 27 Bësoyama
caba Dios ma xo Dios ra; jama, bësocanaibá-na nori. Japi janyama xo
mato ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë jato qui, naa “Bësotëquëyamaxëhi quiha
nohiria” inish cabo qui.

Oquë-oquëria ca yoba
Mateo 22.34-40

28 Jabi toá tsi nii quiha maestro iniquë, naa jodioba yoba tiisimahai
cato. Saduceobo ya Jesu chaninahai ca ja nicani quiha. Jasca, jia tsi
quiha Jesú jato quëbini ca ja jisni quiha. Jisi tsi Jesu qui ja joniquë jaa
ri nicaxëna.
—¿Jëni ca yoba ni toa oquë-oquëria cato sa? —i Jesu qui ja niquë.
29 Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:
—Oquëria ca yoba tsi xo naa, Israel cabá. Nicacahuë. Huësti roha
tsi xo nohiria ba Ibo ra. Noba Ibo Dios qui no arahai ca tsi xo naa ra.
30 Jatsi mato joiti tëquëta, mato shina tëquëta, mato coshi tëquëta, tihi cabá
tsi mato Ibo Dios yoi ma noiti xo iquia. 31 Jaquirëquë tobi yoba huëtsa.
Oquëria ca yoba tsi xo toa ri. Mabë xatë yoi bo ri ma noixëti xo, mamë
ma noihai jascaria. Jabi yama tsi xo toa naa dos ca yoba bo oquë cato ra
—nëa tsi Jesu nëcaniquë naa maestro qui.
32 Jatsi jodioba yoba tiisimahai ca joní quëbiniquë:
—Jia tsi xo toa mi yoahana, Maestró. Jabija tsi xo. Yama tsi xo Dios
huëtsa. Ja huësti ca tsi xo Ibo Dios ra. 33 Jabija ra. Jasca, noba joiti tëquëta,
noba shina tëquëta, noba coshi tëquëta, tihi cabá tsi Dios no noixëti xo.
Jasca, nobë xatë yoi bo no noixëti xo ra. Yama tsi xo toa dos ca yoba oquë
cato ra. Dios qui altar ó ca yohina no mëshahaina, jahuëcara huëtsa Dios

qui no acaina, tihi cabo no acai ca oquë-oquëria tsi xo toa dos ca yoba no nicahaina ra —nëa tsi quiha Jesu qui joni nëcaniquë.
34 Jabi jia tsi toa joní quëbini quiha. Nicahax,
—Diós otohai ca qui basima xo mia ra —i ja qui Jesu niquë.
Jaquirëquë nohiria bá Jesu nicacasyamani quiha ja qui raquëquí na.

David yamaba Ibo Cristo inina
Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44

35 Arati xobo-xoboria xo tsi tiisimapama tsi quiha Jesú nohiria bo nicaniquë:
—"David yamaba chahitaxocobo ixëti xo Cristo, naa nohiria bo Xabahamati Ibo" ¿iyamayamacahi ni mato yoba tiisimacanaibo? ¿Jënihax tocacahi ni? 36 Espíritu Santo rëamëhax tsi ¿David yamabo nëcayamayamani?
" 'Mia oquëhuanox pari tsi,
jariapari mia pasomaha cabo bëboxëquia,
jato mi yonano' i noho Ibo qui Dios ni quiha"
i David yamabo niquë pa. 37 "Noho Ibo" ¿i David yamayamani, Cristo yoati tsi chanihi na? Jatsi, ¿jënahuahax jari jahuë chahitaxocobo ii ni ra? —nëa tsi Jesu nëcaniquë, jato nicahi na.

Yoba tiisimacanaibo pasomaha Jesú chaninina
Mateo 23.1-36; Lucas 20.45-47

Jabi tobi quiha huëstima ca nohiria mani iniquë. Ja rani-ranicaniquë jahuë chani nicahax na. 38 Jatsi jato tiisimatsi quiha Jesú huaniquë:
—Yoba tiisimacanaibo qui quiniacaxëcahuë. Jato sahuëti tëtëcaria bá tsi bohocani quiha pë. Nohiria bá jato joihua-joihuahai ca ó pasocani quiha ra nicaxëna. 39 Jasca, nohiria bo oriquibëquinapino tsi oquë-oquëria ca tsahoti bicascani quiha pë. Jasca, catiti xobo qui jicoxo tsi oquë ca tsahoti bo ó quëëcani quiha tsahoti. 40 Jabi naa joni bo tsi xo toa imanish ca yoxa ba jahuë bo yomacanaibo ra. Yomapama tsi quiha nohiria bo bësojó tsi bëhox-bëhoxcani quiha pa. Anomariaxëhi quiha Diós jato copixëhaina iquia —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë.

Imanish cató Dios qui ofrenda anina
Lucas 21.1-4

41 Arati xobo tahë tsi tsahopama tsi quiha nohiria bá jato parata caja qui nanëhai ca Jesú tsaya-tsayaniquë. Bëcaniquë huëstima ca rico cabo jato parata axëna. Huëstima ca parata ja acani quiha. 42 Jatsi, noitiria ca bënë imanish ca yoxa joniquë. Joxo tsi quiha dos ca parata roha ja nanëniquë. Copiriama ca parata quiha. 43 Tsayaxo tsi quiha jahuë rabëti bo Jesú quënaniquë.
—Anomaria tsi xo toa bënë imanish ca yoxá Dios qui acana ra. Jatiroha ca nohiria huëtsa bá aca ca oquë tsi xo toa ja acana iquia. 44 Jari huëstima ca parata jayacaxo tëxë bo ra. Narisyamacani quiha. Pistia roha tsi xo toa ja acanana ra. Jama xo naa yoxa iquia. Jatiroha ca ja aquë ra; naa jahuë oriquiti copiti parata quiha —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

13

"Quëyohacaxëhi quiha jodioba arati xobo" i Jesu nina
Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6

1 Arati xobo Jesú jisbayano tsi quiha ja qui chaniniquë jahuë rabëti huësti cato.

—Tsayapa, Maestró. Anomaria tsi xo naa xobo ra. Tio bo ria ca jahuë maxax bo ra —i Jesu qui ja niquë.

2 Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:

—Jabija. Naa xobo tsayacahuë. Jaboqui nii xo. Jama, potas-hacaxëhi quiha naa arati xobo tëquë iquia. Matsami matsami niiyamaxëhi quiha huësti ca maxaxa ra —i Jesu niquë.

Xaba rëso jisti bo
Mateo 24.3-14; Lucas 21.7-19

3 Jabi arati xobo bëbo, naa Maca Olivo Ya tsi tsaho quiha Jesu iniquë. Tsahojano tsi quiha Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, tihi cabo ja qui bëcaniquë nicaxëna. Yama nohiria huëtsa jato bëta ini quiha. Jatsi,

4 —¿Jënixo tsi ocapixëhi ni naa mi yoahana rë? ¿Jahuë jisti jisxëhi ni noa ra naa mi yoaha ca jatiyoxëquë no? —i Jesu qui jaca niquë.

Jatsi Jesu nëcaniquë:

5 —Quiniacaxëcahuë, ma parahacayamano. 6 Jariapari tsi noho janë tsi bëcaxëcani quiha huëstima ca mahitsa ca joni bo. “Ea ti tsi xo nohiria bo Xabahamati Ibo-iboria” i nohiria bo qui xëhi quiha. Toca tsi huëstima ca nohiria bo paracaxëcani quiha.

7 ‘Jatsi país ca nianahaina, nohiria huëtsa iquinacatsai ca chani, tihi cabo nicaxëqui mato. Nicahi tsi raquëyamacana. Ocapixëhi quiha ra. Jama, jari tobi jahuë rëso. 8 Jariapari huësti ca país pasomaha nianaxëhi quiha país huëtsa. Jasca, chama huëtsa pasomaha iquinaxëhi quiha chama huëtsa. Jasca, toatiyá tsi biniacaxëcani quiha huëstima ca nohiria. Jasca, huëstima ití tsi yajoriaxëhi quiha mai. Jariapari ca nohiria bá tënëhai ca chitahë roha tsi xo naa ra, naa yoxá jahuë baquë comahai ca pahë jascaria.

9 ‘Quiniacaxëcahuë. Mato qui tsamicaxëcani quiha. Tsamixo tsi policía bo qui mato bocaxëcani quiha quësoxëna. Jasca, catiti xobo xo tsi mato rashacaxëcani quiha. Jasca, chama bo, presidente bo, tihi cabo bësojó tsi niixëqui mato ëa iqui na. Jatsi jato qui Dios Chani ma yoaxëti xo. 10 Jasca, jatiroha ca nohiria qui yoahacaxëti xo Dios Chani. 11 Jabi mato qui ja tsamipicano tsi policía bo qui mato ja bocano tsi jato qui ma chanixëti ca yoati shina-huëjënayamacana. Toa xaba tsëquëno tsi mato qui acacaxëhi quiha ma yoaxëti cato. Toatiyá tsi ma chanino tsi ma yoaxëti ca mato jismaxëhi quiha Espíritu Santo. Chaniyamayoixëqui mato, Espíritu Santo nori. 12 Toatiyá tsi jahuë xatë yoi mëaxëhi quiha huëtsa, namëhacati. Jasca, jahuë baquë pasomaha ixëhi quiha jahëpa ri. Jasca, jato nabo qui caxacaxëcani quiha xocobo ri. Caxaquí tsi chama bo qui jato nabo mëacaxëcani quiha namëhacati. 13 Ea tahëhax tsi mato qui caxayocaxëcani quiha nohiria tëquëta. Jama, xabahamahacaxëhi quiha jahuë rëso qui tënëyocanaibo, naa bamayamacanaibo.

Quëras ca joni jisiquixëhaina
Mateo 24.15-28; Lucas 21.20-24

14 ‘Toatiyá tsi “Quëyomisxëniria ca Yoixëni ca” jisxëqui mato ra. Raquëria ixëhi quiha. Jahuë iti ma tsi niixëhi quiha ra. Jabi naa quënëni ca tsayahai cató cahëno ra. Jatsi naa quëyomisxëniria ca yoixëni ca jisi tsi maca bo qui jabaxëti xo jodioba maí cabo. 15 Toatiyá tsi jato xobo qui jicoyamaxëti xo cacha ca nohiria, jato jahuë bo bixëna. Ja bamayamacano. 16 Jasca, jahuë sahuëti biti bacayamaxëti xo huaí ca yonocohai cato. Ja bamayamano.

17 Toatiyá tsi noitixëhi quiha tohoya ca yoxa bo, baquë pistia jaya cabo ri.
18 Dios qui bëhoxcana, matsitiyá tsi ja ocapiyamano iquish na. 19 Toatiyá
tsi anomariaxëhi quiha nohiria bá tënëhaina. Mai nëhohuahacaquë rohari
tsi nëca tsi tënëpistia-yamariani quiha nohiria bo ra. Toatiyá tsi oquë-
oquëriaxëhi quiha naa nohiria bá tënë-tënëhaina. 20 Jama, toa tëneti xaba
Diós chitiayamarohapino tsi yama ca nohiria xabahamahacaquë aquë
ra. Ja bini ca nohiria bo bax toa xaba chitiaxëhi quiha.
21 'Jatsi, "Nëá xo noqui Xabahamati Ibo; toá xo ra" i tsohuëcara pi no
tsi jato chahahuayamacahuë. 22 Toatiyá tsi jisiquixëhi quiha mahitsa ca
xabahamati ibo bo. Jasca, jisiquixëhi quiha naa mahitsa ca Dios Chani
yoacanaibo ri. Jisiquixo tsi jisti bo acaxëcani quiha pë, Diós bini ca
nohiria bo paraxëna tonia. 23 Jatsi quiniacaxëcahuë. Mato yobapariquia
ja tocapinox pari.

Nohiria Baquë johaina
Mateo 24.29-31; Lucas 21.25-28

24 'Toatiyá tsi anomariaxëhi quiha toa tënëtiya ra.
Jaquirëquë tsëmonaxëhi quiha bari.
Jasca, huahuayamaxëhi quiha oxë.
25 Nai ax paquëxëhi quiha naipá ca huishti bo.
Yajohacaxëhi quiha mai. 26 Jatsi naipá tsi jisiquixëquia, naa Nohiria
Baquë ë nori cato. Jatsi araxëhi quiha maí ca nohiria bo tëquëta.
27 Jatsi jatiroha ca quinia, naa norte, sur, este, oeste, tihi cabo qui
noho ángel bo raaxëquia. Toca tsi noho nohiria bo, naa ë bini cabo
catiacaxëcani quiha.

Higuera jihui jisti
Mateo 24.32-35; Lucas 21.29-33

28 'Jabi higuera jihui jisti tsayano. Ja botoxno tsi basima xo oitiya;
toa cahëqui mato. 29 Jascaria, ë yoaha ca jahuë bo ocapiti chitahëno
tsi basima tsi xo toa ë johaina. Joti basima xo ëa. 30 Mato paraya-
maquia. Jabi naatiyá ca bësocanaibo rësonox pari no tsi ocapixëhi quiha
ë yoahana. 31 Huinocaxëhi quiha naipa, mai, tihi cabo; jama, huinoca-
pistiayamariaxëhi quiha noho Chani ra.

Jesu johai ca hora
Mateo 24.36-44

32 'Jabi yama tsi xo toa ë joxëhai ca bari hora cahëhaina. Cahëyamahi
quiha naipá ca ángel bo. Cahëyamaquia ëa ri, naa Dios Baquë ë nori cato.
Toa bari cahëhi quiha Jahëpa Dios roha. 33 Jatsi quiniacaxëcahuë. Jaha
bësocahuë, mato ibo johai ca bari ma cahëyamahai quëshpi na. 34 Jabi joni
jahuë xobo qui bacahai ca jascaria tsi xo toa ë joxëhaina. Canox pari tsi
¿jahuë xobo ó jahuë yonati bo bësomayamaxëhi ni ibo? Jato yonoco yoi
jaya xo jahuë yonati bo tëquëta. Jasca, "Caiti ó bësohuë" i quiha jahuë
caiti obëso ca qui. 35 Jatsi jaha ma bësocano mato ri. Ibo johai ca hora
cahëyamaqui mato ra. ¿Jënino cara ca tia? ¿Yata ma ni? ¿Baquichá ma
ni? ¿Huëatisca ma ni? ¿Baquishmari ma ni? 36 Mëri joquí tsi ma oxahai
ca ja jisyamano ra. 37 Ja tsi xo toa jaha bësocahuë. Bacaxëquia ra. "Jaha
bësocahuë" iquia jatiroha cabo qui —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

14

Jesu qui ja tsamicascanina
Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53

1 Jabi tsëquëpaimaria tsi quiha jodioba pascua fiesta iniquë. Dos ca
bari roha quiha. Toatiyá tsi levadura yama ca mapari ja pi-pipaocani
quiha. 2 Jasca, toatiyá tsi jodioba chama bo, naa arati ibo bo, yoba
tiisimacanaibo, tihi cabo Jesu qui tsamicasniquë. Tsamicasquí tsi quinia
mërahi quiha ja icaniquë Jesu ati.
—Fiesta no tsi achanoma quiha. Caxanaxëhi quiha yacatá ca nohiria
rë —i quiha jaca niquë.

Perojomé tsi Jesu tahë ashimahacanina
Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8

3 Jabi yaca Betaniá tsi quiha Jesu iniquë, naa bonohuaxëni ca Simón
xobó no. Oriquijano tsi quiha ja qui yoxa joniquë. Alabastro icanai ca
botella ja jayani quiha. Copixëniria ca perojome rëamë ca botella quiha.
Joxo tsi quiha ja tërëjëhaniquë. Tërëjëhaxo tsi quiha Jesu mapo qui ja
japaniquë. 4 Jatsi caxanatsi toá ca nohiria huësti huësti ca niquë tsayahax
na.
—Jishopë. 5 Iniarohapixo tsi huëstima ca parata, naa huësti ca año
sueldo no jayaquë aquë rë. Toa parata noitiria cabo qui ati no iquë aquë
rë —i jaca niquë.
Jatsi yoxa ja raahacaniquë.
6 Jatsi,
—Iquë. Iquë. ¿Jëniriaxo tsi raahacanai? Jiaria tsi xo toa ë bax ja acana
ra. 7 Mato bëtarohaxëhi quiha noitiria cabo. Xaba huëstima ca jayaxo
mato jato mëbiti. Jama, ëa ti tsi xo toa mato bëta naamayamahai cato.
8 Ati mëtsa iqui ca naa yoxá aquë ra. Jiaria quiha. Noho mapo qui
perojome ja japaquë ra, maihuahacati noho yora shomahuaxëna. 9 Mato
parayamaquia. Ja aca ca nicacaxëcani quiha maí ca nohiria bo tëquëta,
naa Dios Chani yoahacahai cato xo na. Jatsi naa yoxa shinaxëhi quiha
nohiria bo, nicaxo na —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë.

Chama bo qui Jesu Judás mëacasnina
Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6

10 Jatsi arati iboba chama bo qui Judas Iscariote, naa Jesu rabëti bo ó
ca huësti ca caniquë jato qui mëacatsi na. 11 Jahuë chani nicahax ranitsi
quiha jodioba chama bo ni quiha. Jatsi,
—Jesu quëshpi tsi parata mi qui axëqui noa —i jaca niquë ja qui.
Japi jato qui Jesu mëati xaba jia ca mëratsi quiha Judás huaniquë.

Pascua fiesta
Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26

12 Jabi pascua fiesta chitahë ca barí tsi quiha oveja bo tëpas-hacani quiha
nohiria ba jocha quëshpi na. Jatsi,
—¿Jahuënia tsi caxëhi ni noa sa, mi bax pascua oriquiti shomahuaxëna
piti? —i quiha Jesu qui jahuë rabëti bo niquë.
13 Jatsi jahuë rabëti bo dos ca ja raaniquë. Raahax,
—Yaca qui bocata. Toá xo joni, naa chomó ca jënë bëhai cato. Toa xo tsi
bëchaxëqui mato. Toa joni banahuacana. 14 Banahuahax jahuënia cara
ca qui ja jicohai ca xobo ibo qui chanicana. “Noqui raaquë Maestro ra,
naa shomahuahaca ca naquëtë jisti. ¿Jahuënia tsi pascua oriquiti pixëhi

ni?” i ja qui cana. 15 Jatsi pistiama ca naquëtë mato jismaxëhi quiha xobo
ibo, naa mesa, tsahoti bo, tihi cabo jaya cato. Toa xo tsi pascua oriquiti
shomahuacana no bax na —i quiha jato qui Jesu niquë.
16 Jatsi quiha dos ca rabëti bo bocaniquë yaca qui. Ocapiriajani quiha
Jesú yoani jascaria. Xobo qui cahëxo tsi quiha oriquiti ja shomahua-
caniquë.
17 Jatsi quiha yata, bari caquë tsi quiha xobo qui Jesu cahëniquë jahuë
rabëti bo ya. 18 Jatsi ja oriquicano tsi quiha Jesu chaniniquë:
—Mato parayamaquia ra. Jodioba chama bo qui ëa mëaxëhi quiha
mato ó ca huësti cato rë, naa ë bëta oriquihai cato —i Jesu niquë.
19 Jatsi quiha ja cohuënacaniquë:
—¿Tsohuë cara ni toa sa? Ea ma xo toa ra —i jaca niquë huësti huësti.
20 Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:
—E bëtaxo tsi pitëxti ca jahuë mapari nacomabëquihai ca tsi xo toa ëa
mëaxëhai cato rë. 21 Rësoxëquia Quënëhacanish cabá yoani jascaria, naa
Nohiria Baquë ë nori cato. Jama, noiti-noitixëhi quiha toa jodioba chama
bo qui ëa mëahai ca joni ra. Ja coyamarohapino tsi shoma ja iquë aquë rë
—i Jesu niquë.

Jaroha ca shiati Jesú nëtohaina

22 Jatsi oriquipama tsi quiha mapari Jesú biniquë. Bixo tsi quiha
“Gracias” i Dios qui ja niquë ja quëshpi na. Bëquëx-xo tsi quiha jato qui
mapari ja aniquë piti. Jatsi,
—Bicahuë. Picahuë. Noho yora tsi xo naa —i jato qui ja niquë.
23 Jatsi quiha copá ca jënë ja biniquë. Bichi tsi “Gracias” i ja niquë. Jatsi
jënë jato qui ja aniquë. Ja ayocaniquë.
24 Jatsi shiati acax Jesu nëcaniquë:
—Noho jimi tsi xo naa. Dios xabahamati quinia jisti quiha. Huëstima
cabo bax japahacaxëhi quiha, jocha masati. 25 Mato parayamaquia. Naa
uva bimi jënë mato bëta xo atëquëpistiayamariaxëquia nëa mai xo na, Diós
yonahai cato xo tsi ë atëquëxëquë rohari mana xo na, quinia paxá no —i
quiha jato qui Jesu niquë.

“Jochati tanamahacaxëqui mato” i Jesu nina
Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38

26 Jatsi quiha ja quëquëcaniquë. Quëquëhax jisbaya tsi Maca Olivo Ya qui
ja bocaniquë. 27 Jatsi quiha jato qui Jesu chaniniquë:
—Naa baquichá tsi ë quima casoxëqui mato rë, “Oveja obëso ca
tëpasmaxëquia. Pacanamahacaxëhi quiha jahuë oveja” i Quënëhacanish
cabo ó tsi Dios ni quëshpi na. 28 Jama, bësotëquëhax mato bëbo Galilea qui
caxëquia —i quiha jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.
29 Jatsi Pedró quëbiniquë:
—Mi qui tëxë bo casomitsa. Jama, mi quima casopistiayamariahai ca
ëa xo naa ra —iquiina.
30 Jatsi Pedro qui Jesu chaniniquë:
—Mia parayamaquia. Naa baquichá tsi patiari bënë quëonox pari no
tsi tres tsi “Jesu cahëyamaquia” ixëqui mia rë —iquiina.
31 Jatsi quiha Pedro yosananiquë:
—Mi bëta rësorohapihi tsi mi quima casopistiayamariaxëquia ra —i
Pedro niquë.
Jatsi toca tsi chaniniquë Jesu rabëti bo tëquëta.

Getsemaní tsi Jesu bëhoxnina
Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46

32 Jatsi Getsemaní icanai ca qui Jesu caniquë jahuë rabëti bo ya. Cahax,
—Nëá tsahocana. Bëhoxpariquia ra —i quiha jato qui ja niquë.
33 Jatsi Pedro, Jacobo, Juan, tihi cabo ja boniquë ja bëtati. Jatsi Jesu
cohuënaniquë. Raquëtsijani quiha. Jatsi,
34 —Cohuëria ca ëa xo naa ra. Rësoti basima xo ëa rë. E bëta bësocana ra
—i quiha jato qui ja niquë.
35 Jatsi ori pistia cahax Jesu mëniniquë. Mënihax bëhoxtsijaniquë. Jatsi
jahëpa ja nica-nicaniquë tënëtiya ja nacomahacayamano iquish na.
36 —Ea shinahuë, noho jahëpa-jahëpariá. Mi qui jia pi no tsi naa johai ca
tënëtiya mëbihuë ra, ë tënëyamano. Jama, jaha ë quëëhai ca mi ayamano;
jama, mi shina roha mi ano ra —i quiha Jesu niquë bëhoxhi na.
37 Bëhohax tsi quiha jahuë rabëti bo qui ja bacaniquë. Bacaxo tsi ja
oxacanai ca ja jisniquë.
—¿Huësti ca hora roha ë bëta bësoti mëtsa ma ni mato rë? 38 Bësocana.
Bëhoxcana, jochati ma tanamahacayamano ra. Jabija, mato shina tsi xo
toa bëhoxcatsaina; jama, mato yora tsi xo chamayama rë —i quiha Pedro
qui Jesu niquë.
39 Jatsi Jesu catëquëniquë bëhox-xëna. Jasca ca ja bëhoxtëquëniquë.
40 Bëhoxhax ja bacatëquëniquë. Oxahi ja icani ca ja jisniquë. Coshiria ini
quiha jato bëro. Bërabiquí tsi quëbiti ja cahëyamacani quiha. 41 Tres tsi
quiha toca tsi Jesu bacani quiha. Jarohari tsi,
—¿Jari oxacanai? ¿Jari joi-joicanai? Iquë ra. Tsëquëquë hora ra.
Jochahuaxëni cabo qui mëahacapaimaria xo ëa, naa Nohiria Baquë ë nori
cato. 42 Joicana. ¿Canomani? Tsayacapa. Nëbi johi quiha ëa mëacatsai ca
joni rë —i quiha Jesu niquë.

Jesu qui soldado bo tsaminina
Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11

43 Jabi jari ja chanino tsi quiha Judas jotapiniquë rë, naa doce ó ca
huësti cato. Ja bëta bëcaniquë nohiria misco. Saipi bo, jihui bo, tihi cabo
ja jayacani quiha. Jabi arati ibo bo, nohiria yosibo, tihi cabo ini quiha
toa jato raati ibo bo ra. Jabi ja raahacacani quiha Jesu qui tsamiti. 44 Jatsi
quiha nohiria misco qui jisti Judás aniquë:
—Ma bicatsai ca joni tatsoxëquia ra. Toa joni qui tsamicaxëcahuë.
Bicahuë. Jia tsi jaha bësocahuë —i jato qui Judas ni quiha.
45 Jatsi jato iti qui cahëhax Jesu qui Judas catapiniquë. Cahax,
—"Maestró" i Jesu qui ja niquë joihuahi na.
Joihuaxo tsi quiha Jesu ja tatsoniquë. 46 Jatsi Jesu qui joni bo
tsaminiquë. Tsamixo tsi quiha achajahuacaniquë. 47 Jatsi quiha Jesu
tapaí ca nii cató jahuë saipi tsëcaniquë. Tsëcaxo tsi quiha arati ibo-iboria
yonati ja paxtianiquë, Jesu paxamacatsi na. 48 Jatsi quiha jato qui Jesu
chaniniquë:
—¿Saipi bo, tëpasti jihui bo, tihi cabo jaya ni mato pa? ¿Yomaxëni ca
bichii jascaria ëa bichi bëcanai pa? 49 Jatiroha ca bari mato bëta ë i-
ipaoyamëquë ra arati xobó no. Toa xo tsi ë tiisimano tsi ¿jënihax tsi ë qui
ma tsamiyamayamëta sa? Jama, jatihuahacaxëti xo Quënëhacanish cabo
ra —nëa tsi quiha jato qui Jesu nëcaniquë.
50 Jatsi jahuë rabëti bo jabayoniquë raquëhi na. 51 Jama, huësti ca
shinapayó Jesu banahuaniquë. Sabana rabanaca ja ini quiha. Jatsi toa

joni qui soldado bo tsamicasniquë jaa ri. 52 Ja tsamicaquë tsi quiha toa joni paxaniquë. Jahuë sabana niabëria tsi ja jabaniquë ra. Tsoboco ja ini quiha rë.

Jodioba chama bo bësojó Jesu niinina
Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24

53 Jesu qui tsamixo tsi quiha jato arati ibo ba chama-chamaria qui Jesu ja bocaniquë. Toá tsi quiha mani iniquë jodioba yoba cahëxëni cabo. 54 Jabi basi quiha Pedró banahuaniquë. Banahuahax chama xobo huënë qui ja jiconiquë. Jicohax tsi quiha toá ca jaha bësohai ca soldado bo ya ja tsahoniquë, chihí tsi yohohi na.

55 Jatsi quiha arati ibo bo, nohiria yosibo, tihi cabá Jesu namëcasniquë pë. Ja tsi xo toa ja pasomaha ca joi ja mëracaniquë. Yama a ra. 56 Jama, tobi huëstima ca quiahuacanaibo iniquë, ja qui quësocatsi na. Jamëri jamëri ini quiha ja quiacanaina. Jaharisi iyamani quiha ja quësocanaina ra. 57 Jarohapa tsi quiha dos ca joni niiniquë, mahitsa ja qui quësoxëna. Quiaxëni ca joni bo ja icani quiha.

58 —"Dios arati xobo potasti mëtsa xo ëa ra" i ja ni quiha. Jatsi, "Jaquirëquë tres barí tsi naa xobo nimatëquëxëquia" i ja ni quiha pë —i yosibo qui toa joni bo niquë, Jesu qui quësohi na.

59 Jama, jamëri jamëri naa dos ca joni bo quësohai iniquë ra. Jaharisi ma quiha ra.

60 Jatsi quiha jato arati ibo ba chama-chamaria joiniquë naxërëquë no. Niixo tsi quiha Jesu ja nicaniquë:

—¿Jënihai naa jahuë bo yoati na? Mia pasomaha chanicani quiha ra. ¿Jato quëbicasyamahai? —i Jesu qui ja niquë.

61 Pasi quiha Jesu iniquë. Ja quëbiyamaniquë. Jatsi quiha arati ibo ba chama-chamaria nicatëquëniquë:

—¿Dios Baquë, naa johai ca Xabahamati Ibo ni mia ra? —i ja niquë.

62 Jatsi,

—Jaahuë. Ja tsi xo ëa ra —i Jesu niquë—. Jasca, chamaxëni ca Dios mënëcayá ca Nohiria Baquë tsaho ca jisxëqui mia ra. Naipá ca tsëmo bá tsi ja joxëhai ca jisxëqui mia ra —i ja qui Jesu niquë.

63 Jatsi arati ibo ba chamá jahuë sahuëti jaraxaniquë caxaquí na. Jatsi,

—¿Jëniriaxo tsi ja qui quësocanaibo huëtsa bo no nicacasna? 64 Dios ja ocahuaha ca ma nicaquë ra. ¿Jabija ma ni? —i jato qui ja niquë.

Jatsi Jesu qui ja quësocaniquë, "Ja nati xo" iquiina.

65 Jatsi quiha Jesu bëmana qui coshotsijacaniquë. Jatsi ja bëmapacaniquë raití no. Bëmapaxo tsi ja bëtoxacaniquë. Tocahi tsi,

—¿Tsohuë mia aca? —i ja qui jaca niquë pë.

Jatsi toá ca soldado bá sëtianiquë jato ri, bixo na.

Jesu quima Pedro bësonina
Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-29

66 Xobo huënënë tsi Pedro niino tsi arati ibo chama yonati jiconiquë. Xotaco ja ini quiha. 67 Jicoxo tsi quiha toá ca chihi tapaí ca Pedro yohohai ca ja jisniquë. Bëis-hax tsi quiha,

—Naa Nazarét ca Jesu ya mi iquë mia ri —i Pedro qui ja niquë.

68 Jatsi,

—Jesu cahëyamahai ca ëa xo naa ra. E joma toa mi yoahana ra —i Pedro niquë quiahi na.

69 Quiahax tsi quiha Pedro huajaniquë caiti qui. Jatsi quiha xotacó
Pedro tsayatëquëniquë, cacha ja niiquë no. Tsayahax,
—Jesu rabëti tsi xo toa ra —i ja niquë toá ca mani cabo qui.
70 Jatsi,
—Jahuë rabëti ma xo ëa ra —i Pedro tëquëniquë.
Jaquirëquë,
—Jabija. Jahuë rabëti xo mia. Galileá ca joni xo mia ra. Jamëri tsi xo
mi joi, mi chanihaina ra —i Pedro qui toá ca manicanaibo niquë.
71 Jatsi ocahuatsi Pedró huaniquë rë.
—Jabija ca pi ë chaniyamarohano tsi Diós ëa copino ra. Parayamahai
ca ëa xo naa. ¿Tsohuë cara ni naa Jesu imahaina ra? Toa joni cahëyamaquia
—nëa tsi Pedro nëcaniquë rë.
72 Tocajaquë tsi quiha ja qui Jesú yoaha ca ja shinaniquë, naa "Dos tsi
patiari quëonox pari no tsi tres tsi 'Jesu cahëyamaquia' ixëqui mia" i ja qui
Jesu nina. Shinahax aratsijaniquë.

15

Pilato qui Jesu ja bocanina
Mateo 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; Juan 18.28-38

1 Huëatiscano tsi quiha arati ibo ba chama bo, nohiria yosibo, tihi cabo
chaninaniquë Jesu namëti yoati na. Jesu ja namëcasni quiha pë. Jatsi
quiha Jesu ja nëxacaniquë. Nëxaxo tsi quiha Pilato qui ja mëpijahuacaniquë.
Mëpixo tsi quiha ja qui ja mëacaniquë namëhacati.
2 Jatsi,
—¿Jodioba rey, naa chama-chamaria ni mia ra? —i quiha ja qui Pilato
niquë nicahi na.
Jatsi quiha,
—Jaahuë —i Jesu niquë.
3 Jabi anomaria ini quiha toa ja qui arati ibo ba chama bo quësohaina
ra. Mahitsa quiha. 4 Jatsi quiha Pilató nicatëquëniquë.
—¿Tsayahai? Huëstima tsi xo toa mi qui ja quësocanaina rë. ¿Jato
quëbiyamahai pa? —iquiina.
5 Quëbicasyamaniquë Jesu ra. Jatsi quiha Pilato ratëniquë.

Nati Jesu copihacanina
Mateo 27.15-31; Lucas 23.13-25; Juan 18.38; 19.16

6 Jabi jatiroha ca jodioba fiesta no tsi quiha huësti ca presó ca joni
Pilató paquëmapaoni quiha nohiria bo qui. Jahuë jabi quiha. 7 Toatiyá
tsi cárcel xara gobierno pasomaha ca joni ini quiha, naa Barrabás icanai
cato. Iquinaquí tsi nohiria naa joní ani quiha. 8 Jatsi quiha nohiria
bëcaniquë Pilato nicaxëna, huësti ca ja paquëmano iquish na, naa ja a-
apaoni jascaria. 9 Jatsi quiha,
—¿Mato jodioba rey paquëmaxëhi ni ëa ra? —i quiha jato qui ja niquë.
10 Jabi Jesu qui yosaria arati ibo bo iqui ca Pilató cahëniquë. Ja iqui
tsi ja qui Jesu mëahacani quiha acacati. 11 Jato qui yoi ini quiha toa Jesu
ja paquëmacatsaina. Jatsi quiha arati ibo bá nohiria bo raji-rajimaniquë,
Barrabás Pilató paquëmano iquish na. 12 Jatsi quiha Pilató nicatëquëniquë:
—¿Jënahuaxëhi ni ëa ra Jesu qui, naa jodioba chama-chamaria ma
quënahana? —iquiina.
13 Jatsi quiha nohiria bá quënarianiquë:
—Cruzó tsi tooxahuë —iquiina.

14 —¿Jëni ni ra? ¿Jahuë yoi ca ja aca? —i quiha jato qui Pilato niquë.
Jama, jato joi ja choshacaniquë quëbihi na:
—Cruzó tsi ja tooxahacati xo ra —iquiina.
15 Jatsi quiha Pilató Barrabás paquëmaniquë nohiria bo ranihuacatsi na. Paquëmanox pari tsi quiha soldado bo qui pari Jesu ja mëaniquë rispichí tsi rashahacati. Jaquirëquë jodioba chama bo qui Jesu ja mëaniquë cruzó tsi tooxahacati.
16 Jatsi quiha palació ca huënë qui soldado bá Jesu boniquë. Boxo tsi quiha soldado bo tëquë ja quënacaniquë catiti. 17 Jatsi quiha sahuëti shini, naa chama-chamaria sahuëti ja sahuëmacaniquë. Jasca, nishi moxá tsi quiha chaha ja quëcocaniquë ja bax na. Quëcoxo tsi quiha ja mahuajahuacaniquë pë. 18 Jaquirëquë joihuatsijahuacaniquë:
—¡Viva, viva, jodioba chama-chamariá! —iquiina.
19 Jatsi quiha ja bësojó tsi ja mënicaniquë ja qui araxëna. Mahitsa quiha. 20 Mahuaxo tsi quiha sahuëti shini ja tsobocaniquë. Jatsi jahuë sahuëti yoi sahuëmaxo tsi quiha Jesu ja bocaniquë tori, cruzó tsi tooxaxëna.

Cruzó tsi Jesu tooxahacanina
Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27

21 Riquipama tsi quiha tarabihai ca joni, naa Cirene mai ax jonish ca ja bicaniquë Jesu cruz papiti. Simón jahuë janë ini quiha, naa Alejandro, Rufo, tihi caba jahëpa. 22 Jatsi quiha Gólgota, naa Mapo Xao Ya icanai ca qui Jesu ja bocaniquë. 23 Toa xo tsi vino, naa tiahui ya roihacanish ca jënë Jesu qui ja amacaniquë ati. Ayamajahuaniquë. 24 Jaquirëquë quiha cruzó tsi Jesu ja tooxacaniquë. Tooxaxo tsi quiha jahuë sahuëti bo ja oquëxnacaniquë i-ihaicató no. Toca tsi jahuë jahuëcara ca biti ja cahëcani quiha.
25 Baquishmari mënata barí tsi quiha Jesu tooxahacaniquë cruzó no. 26 Jasca, papi ó tsi ja qui ja quësocani ca quënëhacaniquë; naa "Jodioba chama-chamaria" iquiina. 27 Jasca, ja bëta dos ca yomaxëni ca joni bo tooxahacaniquë jato ri; naa huësti ca jahuë mënëcayá no, huëtsa ja mëxojó no. 28 Nëca tsi quiha Quënëhacanish cabo jatihuahacani quiha, naa "Yoixëni cabo ya ja tocahacanina" ini cato.
29-30 Jatsi Jesu mahuatsi quiha tarabinish cabá huaniquë. Bëquë-bëquëhi tsi quiha ja nëcacaniquë.
—Jë, jë. Mimë xabahamahuë arati xobo potascatsai cató. ¿Tres barí tsi toa xobo nimati mëtsa ni mia pa? Cruz ax botëhuë iqui noa —nëa tsi ja nëcacaniquë pë.
31 Jascaria tsi quiha arati ibo ba chama bo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabá Jesu mahuaniquë jato ri:
—Huëtsa bo ja xabahamaquë; jama, jamë xabahamati mëtsama xo ra. 32 ¿Noba Israél ca rey, naa noba chama-chamaria ni naa joni pa? Jaboqui cruz ax ja botëno ra. Jatsi chahahuaxëqui noa ra noqui ri —i quiha jaca niquë jato ri chaninahi na.
Jasca, toá ca ja bëta tooxahacanish cabá Jesu ocahuaniquë jato ri. Anoma jato chani ini quiha.

Jesu nanina
Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30

33 Matoroco barí tsi quiha tsëmonaniquë toa mai. Naama ini quiha ja
tsëmonina. Tres hora bo quiha. 34 Jarohapa tsi a las tres quiha joi pistiamá
tsi Jesú quënaniquë:
—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?, naa "¿Jënixo tsi ëa mi jisbëriaha rë, noho
Diós, noho Diós?" —i ja niquë.
35 Toca tsi ja quënaquë tsi quiha,
—Elías, naa Dios Chani yoanish ca quënahi quiha tonia —i jaca niquë
toá ca niicanaibo.
36 Jatsi quiha huëšti ca joni jabaniquë jahuë chani nicahax na, tatë
bixëna. Bixo tsi quiha vinagre, naa jënë nopi ca qui ja moosaniquë.
Moosaxo tsi rëbiquirihaxo tsi Jesu ja amaniquë. Amapama tsi,
—No manaparino ra. No tsayano. Elías jomitsa botëmaxëna —i quiha
ja niquë.
37 Jatsi quiha Jesú quënatëquëniquë. Quënahax ja naniquë. 38 Ja naquë
tsi quiha arati xobó ca rotamë ca quëbëti raiti jaxcahacaniquë. Mana ax
napata quiri ja jaxcahacani quiha. 39 Jasca, Jesu bësojó ca nii ca soldado
ratëniquë ja nahai ca jisi na. Ratëhax,
—Jabija xo ra. Dios Baquë yoi naa joni iquë rë —i ja niquë.
40 Jasca, basima xo tsi Jesu nahai ca yoxa bá tsayaniquë. Toá tsi quiha
mani iniquë María Magdalena; Jacobo, José, tihi caba jahëhua María;
Salomé. 41 Jabi naa yoxa bá Jesu banahuapaoni quiha mëbicasquí na, naa
Galilea maí tsi ja iniquë no. Jasca, toá tsi quiha mani iniquë yoxa huëtsa
bo ri, naa Jerusalén qui ja bëta bëcanish cabo.

Jesu maihuahacanina
Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42

42 Capaima quiha bari iniquë. Chitahë-paimaria ini quiha jato joiti
bari. 43 Ja tsi xo toa mëri tsi José, naa Arimateá ca racanish ca Pilato qui
caniquë Jesu yora baaxëna, maihuacatsi na. Cahi tsi ja raquëniquë. Jabi
jodiobá chama shinajiaxëni ca naa joni ini quiha. Jasca, Diós nohiria
bo otoxëhai ca ó pasohai ca ja ini quiha jaa ri. 44 Jatsi quiha jahuë yora
José baaquë tsi quiha Pilato ratëniquë ja rësoha quëscahua-yamahi na. Jatsi
capitán quiha ja quënaniquë.
—¿Japa Jesu; ja rësoha? —i quiha ja qui ja niquë.
45 Ja rësoha ca nicaxo tsi quiha José qui jahuë yora ja mëaniquë mai-
huahacati. 46 Jatsi quiha sabana jiaxëni ca José copiniquë. Jahuë yora
botëmaxo tsi quiha ja yaboniquë sabana paxá no. Yaboxo tsi quiha
maiquini ó tsi jahuë yora ja jananiquë. Huëyohaca ca quini paxa ca quiha.
Janaxo tsi quiha maxax chahitaxëni caiti qui ja taraniquë japaxëna.
47 Jabi ja bëta iniquë María Magdalena, José jahëhua María, tihi cabo. Tihi
cabá Jesu maihuahaca ca iti jisni quiha.

16

Jesu bësotëquënina
Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10

1 Jodioba bari huinocaquë tsi quiha María Magdalena, Jacobo jahëhua
María, Salomé, tihi cabá perojome copiniquë, Jesu yora chëxaxëna.
2 Copihax tsi quiha domingo baquishmarí tsi quiha Jesu mai jisi ja
bocaniquë. 3 Capama tsi,
—Jishopë. ¿Tsohuë ni toa no bax caití ca maxax bahama tarahaina rë?
—i jaca niquë chaninahi na.

Pistiama ca maxax ja ini quiha. 4 Jama, taisquí tsi nii ca maxax ja
jiscaniquë ra. Bahama ja tarahacani quiha. 5 Jatsi quiha maiquini
qui ja jicocaniquë. Jicoxo tsi quiha jato mënëcayá ca joni shinapayo ja
jiscaniquë. Sahuëti joxo sahuë tsaho ja ini quiha. Jatsi, ja raquëcaniquë
tsayahax na. 6 Jatsi quiha yoxa bo qui ángel chaniniquë.
—Raquëyamacana. Jesu, naa tooxahacahitahax ca ma mërahai cahëquia.
Yama xo ra. Ja bësotëquëquë ra, ja yoani jascaria. Nëri bëcahuë. Ja
janahacahitaha ca ma tsayaparino. 7 Jatsi bocahuë. Pedro, jahuë rabëti
bo, tihi cabo yoata. "Mato bëbo Galilea qui cahi quiha. Toa xo tsi Jesu
jisxëqui mato, mato ja yoani jascaria" icana jato qui —nëa tsi quiha yoxa
bo qui ángel nëcaniquë.
8 Jatsi jisbaya tsi quiha ja jabariacaniquë raquëhi na. Ja mëmë-
mëmëcanacaniquë. Raquëhi tsi huëtsa bo qui ja chaniyamacani quiha.

María Magdalena qui Jesu jisiquinina
Juan 20.11-18

9 Semana jariapari ca barí tsi quiha Jesu bësotëquëniquë. Bësotëquëhax
tsi María Magdalena, naa siete ca yoshi jayapaonish ca qui ja
jisiquiniquë. Jahá ca yoshi bo ja niani quiha. 10 Jatsi quiha María
jisbayaniquë Jesu rabëti bo yoaxëna. Arahi jahuë rabëti bo ini quiha,
cohuëhi na. 11 Ja yoaha ca nicaxo tsi ja chahahuayamacaniquë pë. Jatsi,
—Bëso xo Jesu ra. Jisquë ëa ra —i jato qui ja niquë.

Dos ca banahuacanaibo qui Jesu jisiquinina
Lucas 24.13-35

12 Jaquirëquë quiha jamëri ca quiniá tsi dos ca xabachá ca cocohai ca
joni bo qui Jesu jisiquiniquë. Jato xobo qui cahi ja icani quiha. 13 Jato
xobo qui cahëxo tsi quiha Jesu ja jiscana ca ja yoacaniquë huëtsa bo qui.
Jama, ja yoacana ca ja chahahuayamacaniquë pë.

Jahuë rabëti bo qui Jesu jisiquinina
Mateo 28.16-20; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23

14 Jarohari tsi quiha jahuë rabëti yoi bo oriquino tsi jato qui Jesu
jisiquiniquë. Jisiquixo tsi quiha jato ja raahaniquë. Quëstoria ca cha-
hahuatimaxëni ja icani quiha. Jabi bëso Jesu iqui ca jisnish cabo ja
chahahuayamacani quiha pë jato chani nicaxo na. 15 Jatsi quiha,
—Jatiroha ca mai qui bocana, jatiroha ca nohiria qui chani jia ca yoati
—i jato qui ja niquë—. 16 Xabahamahacaxëti xo tsohuëcara ca ë qui
chitimihai ca ashimahacahax cato. Jama, quësohacaxëti xo tsohuëcara
ca ë qui chitimiyamahai cato ra. 17 Jasca, jisti bo ati mëtsaxëhi quiha ë
qui chitimicanaibo. Jariapari tsi yoshi bo natsëcacaxëcani quiha noho
janë no. Jatsi joi jamëri bo chanicaxëcani quiha. 18 Jasca, jato mëquënë
tsi quiha rono bo topiti mëtsacaxëcani quiha. Jasca, veneno pi ahi tsi
rësoyamacaxëcani quiha. Jasca, iquicanaibo jënimahuacaxëcani quiha jato
ó tsi mëquë ja janacanai cató no. Tihi ca ati mëtsaxëhi quiha ë qui
chitimicanaibo ra —nëa tsi quiha jato qui Jesu nëcaniquë.

Nai qui Jesu tërohacanina
Lucas 24.50-53

19 Jaquirëquë jahuë rabëti bo qui chanixo tsi quiha nai qui Jesu
tërohacaniquë. Jatsi quiha jahuë iti Jesú bini quiha Dios mënëcayá no.
20 Jatsi quiha jahuë rabëti bá jisbayaniquë, jatiroha cato xo tsi Dios Chani
jia ca yoaxëna. Jato bëta xo tsi Ibo Dios yonocobëquini quiha. Dios Chani

ja yoacaquë tsi quiha anomaria ca jisti bo acacaniquë. Toca tsi jahuë Chani Diós oquëhuani quiha ra.

El Santo Evangelio Según San Lucas

1 Jabi Jesú ani ca jahuë bo yoati tsi huëstima cabá quënëniquë. Noqui
xërëquë xo tsi ja ani ca ja quënëcani quiha. 2 Jesu rabëti bo, toatiyá jisnish
cabo, tihi cabá yoani ca ja quënëcaniquë no tsayano iquish na. 3 Jabi
ja quënëcani ca tëquë ë tsayarianiquë ëa ri ra. Tsayariaxo tsi jaboqui
jatiroha ca rëquë rohari ca jahuë bo yoati tsi quënëbonacasquia ëa ri,
Teofiló. 4 Nëca tsi Jesu yoati mi bax quënëcasquia, jabija ca tëquë mi
cahëno, mi parahacayamano iquish na. Jia tsi mia ja tiisimacani ca jahuë
bo mi cahëyoino ra.

Zacarías qui ángel jonina

5 Jabi jodioba mai xo tsi chama Herodés yonano tsi quiha tobi arati
ibo iniquë, naa Zacarías icanai cato. Abías icanai ca maxo ya tsi quiha
ja yonoconiquë arati xobó no. Jabi Elisabet jahuë ahuini janë ini quiha.
Jasca, arati ibo bo jahuë ahuini jimi bo ini quiha jato ri. Arati ibo
ba chahitaxocobo ja ini quiha. 6 Jabi Zacarías, Elisabet, tihi cabá Dios
noirianiquë. Quësotimaxëni ca shinajiaxëni ca ja icani quiha. Jasca, Dios
yoba bo tëquë ja nicacani quiha ra. 7 Jasca, baquë yama ja icaniquë rë,
tohoyatimaxëni Elisabet ini quëshpi na. Jasca, sirixëni ja icani quiha.

8 Huësti barí tsi quiha jahuë maxo ya Zacarías iniquë arati xobó no.
Arati iboba yonoco aqui ja ini quiha. 9 Toatiyá tsi ja raahacaniquë iboba
iti qui jicoti, altar xo tsi incienso mëshati. 10 Jabi incienso mëshajahuano
tsi quiha nohiria bo bëhoxhi iniquë cacha. 11 Jatsi Zacarías qui ángel
jisiquiniquë, naa Ibo quima jonish cato. Incienso ya ca altar mënëcayá nii
ángel ini quiha. 12 Jatsi ángel jisi tsi Zacariás shina-risiquiniquë. Raquëria
ja ini quiha.

13 Jatsi,

—Raquëyamana, Zacariás —i ja qui ángel niquë—. Nicahacaquë mi
bëhoxhaina ra. Mi bax baquë comaxëhi quiha mi ahui Elisabet ra. Juan
ja janëhacaxëti xo. 14 Ja iqui tsi raniriaxëqui mato ra. Jasca, ranixëhi
quiha huëstima cabo, ja coquë no. 15 Jasca, Dios bësojó tsi oquë ca joni
ixëhi quiha mi baquë. Vino, jënë shapo, tihi cabo ja ayamano. Espíritu
Santo rëamëxëhi quiha ja coquë no. 16 Huëstima ca Israél ca nohiria
jato Ibo Dios qui jahari bëxëhi quiha. 17 Jasca, Ibo bëbo caxëhi quiha
mi baquë, nohiria shomahuahi na. Elías yamaba jabi, jahuë chama,
tihi cabo jayaxëhi quiha ja caquë no. Jatsi jahëpa bo, jahëhua bo, jato
xocobo, tihi cabo noinamaxëhi quiha. Jasca, nicamisxëni cabo Dios qui
bacamaxëhi quiha, mëstëxëni ca jahuë bo jato shinamaxëna. Toca tsi
nohiria bo shomahuaxëhi quiha, Ibo johai ca quëshpi na —nëa tsi quiha
ángel nëcaniquë Zacarías qui.

18 Jatsi,

—¿Jëniria pi raca ja na? Joni sirixëni xo ëa ra. Sirixëni xo noho ahui ri
—i ángel qui Zacarías niquë.

19 Jatsi angél quëbiniquë:

—Gabriel xo ëa ra. Dios tapaí nii ca ëa xo naa. E raahacaquë mi qui
chaniti, chani jia ca mi qui bëti. 20 Jatihuahacaxëhi quiha ë yoahana ra.

Noho chani mi chahahuayamaha iqui tsi jaro, chaniti mëtsama ixëqui mia ra, mi baquë coquë rohari —nëa tsi ja qui ángel nëcaniquë.

21 Jabi Zacarías ó pasohi nohiria bo iniquë tsëquëti. Yama a. Yopahi tsi,
—¿Jëniriahax bamahi ni sa? —itsi jaca niquë.

22 Jatsi Zacarías tsëquëniquë. Tsëquëhax tsi quiha nohiria bo qui chaniti mëtsama ja iniquë. Jaro quiha. Jatsi ja tënamëha nori nohiria bá cahëniquë. Japi Zacariás jato qui bëëbëëniquë, chaniti mëtsama ja iqui ca jismaxëna.

23 Jaquirëquë arati xobó tsi ja yonocohai ca xaba jatiquë tsi quiha jahuë xobo qui Zacarías caniquë. 24 Jaquirëquë jahuë ahui Elisabet tohoyaniquë. Jatsi cinco oxë no tsi xobó tsi ja chitëniquë.

25 —Nëca tsi ëa Diós shomahuaquë ra. Jaboqui pi nohiria yahi tsi bërabiyamaxëquia, baquë ë jayaxëhai quëshpi na —i Elisabet niquë.

María qui ángel jonina

26 Oxë huëtsa huinocaquë tsi quiha Diós jahuë ángel Gabriel raaniquë Nazaret icanai ca yaca qui. Jabi Galilea maí tsi naa yaca ini quiha. 27 Jabi Gabriel raahacani quiha María icanai ca yoxajahi qui Dios Chani bëti. Jari bënë yama María ini quiha. Jasca, jahuë bënë ti ca José ini quiha, naa David yamaba chahitaxocobo huësti ca iquiina.

28 Xobo qui jicohax tsi quiha,
—Shoma xo mia ra; yoxa bo huëtsa oquë quiha. Mi bëta xo Ibo ra —i María qui Gabriel niquë.

29 Angel chani nicahax shinati pi Mariá cahëyamaniquë.
—¿Jënihi ni sa? —i ja niquë jahuë shinaná no.

30 Jatsi,
—Raquëyamatsihuë, Mariá —i ángel niquë—. Diós mia shomahuaquë ra. 31 Tohoyaxëqui mia. Baquë comaxëqui mia ra. Comaxo tsi Jesu mi janëno. 32 Jasca, oquëxëhi quiha mi baquë. Dios-diosria Baquë ja quënahacaxëti xo. Jahuë jahëpa David yamaba yonati chama ja qui axëhi quiha Ibo Dios, jahuë nohiria yonati. 33 Jabi Israél ca nohiria yonayonapaoxëhi quiha. Jatiyamaxëhi quiha ja yonahaina —nëa tsi María qui ángel nëcaniquë.

34 Jatsi ángel Mariá nicaniquë:
—Yoxajahi xo ëa ra. ¿Jënahuariaxo raca baquë ë comana? —iquiina.

35 Jatsi angél quëbiniquë:
—Mi qui joxëhi quiha Espíritu Santo. Tsëmo jascaria tsi mia mapaxëhi quiha Dios chama. Ja quëshpi tsi Dios Baquë jiaxëni ca quënahacaxëti xo mi Baquë, ja coquë no.

36 ‘Mi rëquëmë Elisabet tsayahuë. “Tohoyatimaxëni xo” i nohiria bo paoni quiha mi rëquëmë yoati na. Jama, seis oxë no tsi ja tohoyaquë, sirixëni ja iqui ri. 37 Tsayahuë. Jatihuahacaxëti xo Diós yoahai tëquë. Jatiroha ca ati mëtsa xo ra —nëa tsi quiha María qui ángel nëcaniquë.

38 Jatsi Mariá quëbiniquë:
—Ibo yonati xo ëa ra. Jabija xo toa mi yoahana ra —iquiina.
Jatsi ángel jisbayaniquë.

Elisabet qui María shishonina

39 Toatiyá tsi bamahaxma tsi quiha Elisabet yaca qui María caniquë. Jabi jodioba mai maca bo xërëquë ó tsi jahuë yaca ini quiha. 40 Cahëhax

Zacarías xobo qui María jiconiquë. Jicoxo tsi quiha Elisabet ja joihuaniquë. 41 Jatsi María joihuahai ca Elisabét nicaquë tsi quiha jahuë xamá ca baquë mohiniquë. Jatsi Espíritu Santó Elisabet chanimaniquë:
42 —Yoxa huëtsa bo oquë tsi mi shomahuahacaquë ra. Shomahuahacaquë mi baquë ri —itsi María qui Elisabet niquë joi pistiama cató no—.
43 E qui shishohi noho Iboba jahëhua joquë pa. Shoma xo ëa ra. 44 Jabi mi joihuahai ca ë nicaquë tsi rani tsi ëa xara ca baquë mohiquë ra. 45 Mi qui angél yoahitaha ca jatihuaxëhi quiha Ibo Dios ra. Raniria xo mia ra, Dios qui mi chitimihai ca quëshpi na —i María qui Elisabet niquë.
46 Jatsi María chaniniquë:
—Oquë xo Dios ra iquia.
47 Noho Xabahamati Ibo Dios tahëhax tsi raniquia.
48 Ea, naa jahuë yonati nori ca ja noiquë ra.
Jaboqui "Shomahuahaca ca tsi xo toa" ixëhi quiha nohiria bo ëa yoati na.
49 Jiaria tsi xo ë qui Chamaxëni cató acana.
Jiaxëni xo jahuë janë ra.
50 Jasca, ja qui aracanaibo noi-noipaohi quiha.
51 Anomaria tsi xo Diós acana jahuë chamá no.
Jamë shinamisxëni cabo,
oquë ca manëcascanaibo,
tihi cabo pacanamahi quiha.
52 Nohiria chama-chamaria bo niahi quiha,
jato oquë ja bënocano.
Noitiria cabo oquëhuahi quiha.
53 Jasca, jahuë jahuë jia bá tsi paxnacanaibo sëyamaxëhi quiha.
Jama, jahuëmishni jayaria cabo mëquëya tsi raaxëhi quiha.
54 Jahuë Israél ca nohiria mëbihi johi quiha,
jato noihi na.
55 Jabi noba rëquëbo yamabo qui ja yoani ca shina-bënoyamahi quiha Dios ra,
"Mato shomahuaxëquia" i Abraham,
jahuë chahitaxocobo,
tihi cabo qui ja ni quëshpi na —nëa tsi quiha María nëcaniquë.
56 Jatsi tres oxë no tsi quiha Elisabet ya tsi María chitëniquë. Jaquirëquë jahari jahuë xobo qui ja caniquë.

Juan conina

57 Tsëquëniquë Elisabet comati xabaca ra. Jatsi baquë ja comaniquë.
58 Jabi Elisabet Diós shomahuani nori ca jahuë yacatá ca nohiria, jahuë jimibo, tihi cabá nicaniquë. Ja raniyocani quiha jato ri, nicahax na.
59 Jatsi ocho bari huinocaquë tsi quiha jahuë baquë jibirishahi jahuë jimibo bëcaniquë. Jato jodioba jabi quiha. Jatsi jahuë jahëpa janë, naa Zacarías janë baquë qui ja acascaniquë toatiyá no. 60 Jatsi jahuë jahëhuá quëbiniquë:
—Juan ja quënahacaxëti xo ra —iquiina.
61 —Majia. Yama tsi xo mi jimibo xërëquë ó ca toa janë jaya cato ra —i ja qui jaca niquë.
62 Jatsi jato mëquë bá tsi jisti bo ja acacaniquë baquë jahëpa qui. Toca tsi Zacarías ja nicacaniquë:

—¿Jahuë janë mi baquë qui axëhi ni noa ra? —iquiina.
63 Jatsi jahuë mëquënë tsi Zacarías bëëbëëhaniquë papi ja qui ja acano.
Jatsi, “Jahuë janë tsi xo Juan” i ja quënëni ca ni quiha. Jatsi quiha ja
ratëyocaniquë. 64 Jarohapa tsi chaniti mëtsa Zacarías iniquë pa. Chanitsi-
janiquë. Dios ocahuatsijahua-niquë. 65 Jatsi yacatá ca nohiria bo shina-
risiquiniquë jënipijani ca nicahax na. Jatsi Juan coni chani pacanani
quiha, jodioba maí ca maca ó ca nohiria bo qui. 66 Nicahax ja shina-
shinacaniquë.
—¿Oquë ca ixëhi ni naa baquë sa? —i jaca ni quiha.
Jasca, ja bëta Iboba chama iqui ca ja jiscaniquë.

Jia tsi Dios Zacariás ocahuanina

67 Jabi Espíritu Santo rëamë tsi Juan jahëpa Zacarías iniquë. Jatsi ja qui
Diós ani ca chani yoatsijahuaniquë.
68 —Oquë xo Ibo, Israél caba Dios.
Jahuë nohiria mëbihi ja joquë ra,
jocha quima noqui paquëmaxëna.
69 Jabi David yamaba chahitaxocobo noqui raahi quiha,
noqui Xabahamati Ibo-iboria iti.
70 Naama tsi quiha jahuë Chani yoanish cabo Diós chanimani quiha.
71 “Mato qui caxacanaibo quima mato xabahamaxëquia”
i ja ni quiha.
72-73 Jabi noqui shomahuacatsi quiha Dios ra,
naa noba rëquëbo yamabo ja shomahuariani jascaria.
Tobi quiha jato qui ja yoanina,
tobi quiha noba rëquëbo yamaba Abraham qui ja yoanina.
Tihi ca tsi shina-bënoyamahi quiha Dios.
74 Noqui caxacanaibo quima noqui xabahamacatsi quiha ra,
raquëhaxma tsi Dios bax no yonocono iquish na.
75 Ja bësojó tsi jocha yama,
mëstë, tihi tsi no i-ipaoxëti xo,
ja bax yonocohi na —nëa tsi quiha Zacarías nëcaniquë
Dios Chani yoahi na.
76 Jatsi,
—Dios-diosria Chani yoati ibo mi quënahacaxëti xo,
noho baquë.
Ibo bëbo caxëqui mia,
Ibo johai ca quëshpi nohiria bo shomahuahi na.
77 Nohiria xabahamati quinia yoaxëqui mia ra,
“Mato jocha mëbixëqui Dios” i jato quiina.
78 Toca tsi ahi quiha Dios,
noqui noiquí na.
Ja quëshpi tsi mana ca Huëa nori ca noqui raaxëhi quiha,
79 tsëmó cabo,
bënoria ca rësoti basima cabo,
tihi cabo qui huahuaxëti.
Bëpasimati quinia ó tsi noqui rëquëninixëhi quiha —nëa tsi Zacarías
nëcaniquë.
80 Toatiyá tsi Zacarías baquë Juan shinahaniquë. Dios ja noiriani
quiha. Shinahacax tsi quiha xabachá tsi Juan racaniquë. Toá tsi ja ini

quiha, Dios Chani yoahi canox pari. Jaquirëquë Israél maí ca nohiria bësojó tsi quiha ja jisiquiniquë, naa jahuë yonoco chitahëhuaxëna.

2

Jesu conina
Mateo 1.18-25

1 Toatiyá tsi quiha romanoba chama-chamaria Augustó jahuë chani raaniquë nohiria tëquë qui.
—Tocahacati xo nohiria tëquë —i quiha ja niquë.
2 Jabi jariapari ca nohiria tocani ca xaba tsi xo naa. Jasca, toatiyá tsi quiha Siria mai xo tsi chama Cirenió yonani quiha. 3 Jatsi jahanahax ja cocani ca yaca qui jatiroha cabo bocaniquë tocahacati. 4 Caniquë José ri. Jahuë Galileá ca maí ca yaca Nazaret ja jisbayaniquë Belén yaca qui caxëna. Jabi Belén, naa jahuë David yamaba coni ca yaca qui ja cani quiha tocahacati, David yamaba chahitaxocobo huëshpi na. 5 Jasca, ja bëta caniquë María ri, naa jahuë ahui ti cato. Jabi tohoya tsi María ini quiha. 6 Belén tsi jacano tsi quiha jahuë baquë comati xaba tsëquëniquë. 7 Jatsi jahuë jariapari ca baquë Mariá comaniquë. Comaxo tsi quiha raití tsi Mariá yaboniquë. Yaboxo tsi quiha yohina piti caja ó tsi jahuë Baquë ja jananiquë. Yama ini quiha racati xobó ca xëa rë.

Oveja obësocanaibo

8 Jabi yaca basima tsi quiha oveja obëso caba oxti iniquë. Baquicha quiha. Jato oveja ó bësohi ja icani quiha. 9 Jatsi jato bësojó tsi iboba ángel jisiquiniquë. Jasca, jato tëamë tsi quiha Iboba oquë bajra-bajraniquë. Raquëriatsijacaniquë tsayahax na. 10 Jatsi jato qui ángel chaniniquë:
—Raquëyamacana. Chani jia ca mato qui bëquia. Nohiria tëquë ranihuaxëhi quiha ë yoahaina. 11 Jaboqui David yacatá tsi coyaquë Xabahamati Ibo ra. Mato Cristo, naa Diós raaha ca Ibo tsi xo naa. 12 Yabohaca ca baquë jisxëqui mato. Yohina piti cajá tsi raca ixëhi quiha. Tocatsixëhi quiha, noho quiayama ca chani ma cahëno iquish na ra —nëa tsi quiha jato qui ángel nëcaniquë.
13 Jatsi quiha ángel ya tsi jisiquitapiniquë huëstima ca naipá ca ángel bo. Misco quiha. Dios ocahuahi ja icani quiha. Jabi ja yoacani ca tsi xo naa:
14 —Mana ca Dios oquëhuahacano ra.
Ja qui jia cabo,
naa jahuë maí ca nohiria xërëquë ó ca rabëti bo bëpasimacatsi quiha
—i jaca niquë.
15 Jatsi quiha nai qui ángel bo bocaniquë. Ja bocaquë tsi quiha oveja obëso cabo chaninaniquë:
—¿Belén jisi canomani? Jënipijaha ca no jisno. Jia tsi xo naa Ibobá noqui yoahana ra —i jaca niquë.
16 Jatsi quiha Belén qui ja jabacaniquë baquë mërahi na. María, José, piti cajá ca racahai ca Baquë, tihi cabo ja jiscaniquë. 17 Baquë jisi tsi quiha angél jato yoaha ca ja yoacaniquë. 18 Jatsi oveja obëso cabá yoani ca qui ratëyoniquë nicanish cabo tëquë. 19 María qui jia ini quiha ja yoacanina. Jënipijacani ca tëquë ja shina-shinani quiha. 20 Jatsi quiha oveja obëso cabo bacaniquë. Bacahi tsi ja quëquëcanacaniquë. Jia tsi Dios ja ocahuacaniquë, naa ja jiscanina, ja nicacanina, tihi cabo quëshpi na.

Arati xobo qui jahuë nabá Jesu bënina

21 Huësti ca semana huinocaquë tsi quiha jato baquë jibirishaha-
caniquë. Toatiyá tsi Jesu jato baquë ja janëcani quiha. Jabi toa janë baquë
qui angél ani quiha, siri, naa María tohoyanox pari no. 22-24 Jatsi quiha
tsëquëniquë arati xobo xo tsi María bahuëhacati ca xabaca. Jatsi Jerusalén
qui José ya María caniquë, Moisés yamabá yoba jatihuaxëna. Cahëxo tsi
quiha arati ibo qui jato yobá yoani ca jahuë bo ja acaniquë bahuëhacati.
"Tëpas-hacati xo rabë ca botocoa. Jama, toa pi ati mëtsama jaca no tsi tëpas-
hacati nori rabë ca corobisa iquë" nëa tsi jato yoba nëcani quiha. Jasca, toa
barí tsi Jerusalén qui jato baquë Jesu ja bëcaniquë Dios qui mëaxëna. Jato
jodioba jabi quiha. Ja tocacani quiha Iboba yoba quënëni ca tahëhax na,
naa "Dios qui mëahacaxëti xo jariapari ca cohax ca baquë" i Dios yoba ni
quëshpi na.

25 Naatiyá tsi quiha Jerusalén tsi joni iniquë, naa Simeón icanai cato.
Joni shinajiaxëni ca naa joni ini quiha, Dios qui aranish ca iquiina. Israél
cabo Xabahamati Ibo johai ó ja pasoni quiha. Jasca, Espíritu Santo rëamë
tsi ja ini quiha. 26 Jasca, rësoti ó ja pasoyamani quiha, Ibobá raahai ca
Xabahamati Ibo jisquë rohari. Toca ca Espíritu Santó jismani quiha.

27 Jatsi quiha arati xobo qui Simeón caniquë, Espíritu Santó
mëpihacahax na. Jabi toá tsi ja ini quiha, jahuë nabo ya Jesu cahëquë
no. Jasca, Moisés yoba jatihuahi quiha José, María, tihi cabo bëcaniquë
jato baquë Jesu ya. 28 Jatsi jato baquë pistia quiha Simeón iconiquë jisish
na. Icoxo tsi quiha jia tsi Dios ja ocahuaniquë. Ja nëcani quiha:

29 —Jarohari tsi ëa mi yoani ca jatihuahacaquë ra.
Jaboqui ranihax tsi rësoti mëtsa xo ëa ra.
30 Noho bëro yoí tsi Xabahamati Ibo ë jisquë ra.
31 Nohiria bo tëquë qui naa baquë mi raaquë.
32 Carayanabo qui ja raahacaquë ra,
mia ja cahëcano iquish na jato ri.
Mi Israél ca nohiria qui ja raahacaquë ra,
jato oquëhuaxëna —nëa tsi quiha
Simeón nëcaniquë.

33 Jatsi Jesu nabo ratëniquë toca tsi jato baquë yoati Simeón chaniquë
no. 34 Jatsi María, José, jato baquë, tihi cabo bax Simeón bëhoxniquë, Diós
jato shomahuano. Bëhoxhax tsi quiha Jesu jahëhua qui ja chaniniquë:

—Mi Baquë Diós biniquë ra. Ja iqui tsi bënoxëhi quiha huëstima ca
Israél cabo. Jasca, ja iqui tsi rani-ranixëhi quiha huëstima cabo. Jabi
Dios quima ca jisti ixëhi quiha mi Baquë. Ja pasomaha chanixëhi quiha
huëstima cabo rë. Jasca, Dios quinia nohiria bo jismaxëhi quiha. 35 Toca
tsi nohiria bá shinahai ca jonë ca jahuë bo jisiquimaxëhi quiha mi Baquë.
Jasca, cohuëriaxëqui mia ri, naa mi shina saipí nacohai jascaria —nëa tsi
quiha María qui Simeón nëcaniquë.

36 Jasca, tobi quiha arati xobó tsi yoxa iniquë, naa Ana icanai cato.
Dios Chani yoanish ca yoxa ja ini quiha. Fanuel jahi ja ini quiha, naa
Aserbo icanai ca maxo quima conish cato. Jabi sirixëni Ana iniquë.
Siete año roha no tsi bënë ja jayani quiha. 37 Rësoni quiha jahuë bënë.
Jaquirëquë ochenta año no tsi Dios arati xobo ja jisbayayamani quiha.
Toá tsi barihani, baquicha, tihi ca tsi Dios qui ja ara-arani quiha. Jasca,
toá tsi samapama tsi ja bëhoxni quiha. Jahuë jabi quiha. 38 María, José,
tihi cabo ya Simeón chaninano tsi Ana joniquë. Johax Dios qui "Gracias"

itsijaniquë jaa ri, baquë tsayahax na. Jatsi Israél cabo Diós xabahamati ó pasocanaibo qui chanitsi quiha Ana niquë baquë Jesu yoati na.

Nazaret yaca qui ja bacacanina

39 Jaquirëquë ja yoahacani ca ati jahuë bo tëquë María, José, tihi cabá jatihuaniquë, naa Iboba yobá yoani cato. Jatihuahax jahari Galilea mai qui ja bocaniquë jato Nazaret yaca qui. 40 Toatiyá tsi quiha jato baquë Jesu shinahaniquë. Ja coshinani quiha. Ja tiisinani quiha. Jabi jato Baquë Jesu quiha Diós shomahuaniquë.

Arati xobó tsi Jesu inina

41 Jabi jatiroha ca xënipá tsi quiha Jerusalén qui Jesu nabo bocaniquë pascua fiesta axëna. Jato jabi quiha. 42 Jatsi doce año bo jatihax jahuë nabo ya Jerusalén qui Jesu caniquë jaa ri. 43 Toa fiesta huinocaquë tsi quiha jato xobo qui bacatsi María, José tihi cabo niquë. Jama, Jerusalén tsi chitëhi Jesu iniquë pa. Yopayamani quiha jahuë nabo. 44 Jahuë rabëti bo ya tsi bacahai ja iqui ca ja quëscahuajahuacani quiha. Toca tsi huësti bari ja raacaniquë bahí no. Jatsi yata tsi jato rabëti bo, jato jimibo, tihi cabo xërëquë xo tsi Jesu mëratsijahuacaniquë. Yama a ra. 45 Mahitsa ja mëracaniquë rë. Jarohari tsi quiha jahari Jerusalén qui José, María, bocaniquë mëraxëna.

46 Tres bari tsi ja raacaniquë Jesu mërahi na. Jarohari tsi arati xobó ca jato baquë ja jiscaniquë. Yoba tiisimacanaibo ya tsaho ja ini quiha. Jato bëta chaninahi Jesu iniquë Quënëhacanish cabo yoati na. 47 Jabi Jesu tiisi, ja quëbihaina, tihi cabo qui ja ratëyocaniquë, naa nicacanish cabo. 48 Jato bëta ja iqui ca jisi tsi quiha jahuë nabo ratëniquë jato ri. Jatsi quiha ja qui jahuë jahëhua chaniniquë:

—¿Jëniriahax noqui mi nëcaha pa? Noba shina jii-jiiquë rë mia mërahi na. Mahitsa mia no mëra-mëraquë ra —i María niquë.

49 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—¿Jëniriaxo tsi ëa mëracanai pa? ¿Noho Jahëpa xobó tsi ë iti nori ca ma cahëyamaha? —iquiina.

50 Jama, ja quëbini ca jahuë nabá cahëyamaniquë. Jato joma quiha. 51 Jatsi quiha jahari Nazaret qui Jesu caniquë jahuë nabo ya. Jato ja nicanicaniquë ra. Jabi jënipijani ca jahuë jahëhuá shina-shinaniquë. Ja shinabënoyamani quiha.

52 Jatsi shinahaniquë Jesu. Shinahacax ja tiisinaniquë. Dios, nohiria, tihi cabá toa baquë noiniquë.

3

Dios Chani Juán yoanina xabacha xo na
Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28

1 Jabi quince año bo jatiquë tsi quiha romanoba chama-chamaria Tiberió nohiria bo yonaniquë jaa ri. Jasca, ja namá tsi jodioba mai Poncio Pilató yonani quiha ja bax na. Jasca, chama Tiberio bax Galilea mai Herodés yonani quiha jaa ri. Jasca, Iturea, Traconite, tihi cabo yonani quiha Herodes noma Felipe. Chama Lisaniás Abilinia mai yonani quiha. 2 Jasca, arati ibo-iboria bo Anás, Caifás tihi cabo ini quiha. Jatsi toatiyá tsi quiha Zacariás baquë Juan qui Dios Chani joniquë. Xabachá tsi racahi Juan ini quiha. 3 Jatsi ani Jordán tapaí ca racahai ca nohiria bo qui Dios Chani Juán yoabonaniquë. Yoabonahax jato qui ja nëcaniquë:

—Ashimahacaxëti xo nohiria bo. Mato jocha quima Dios quiri bësocana, mato jocha masahacano ra —i nohiria bo qui ja ni quiha.

4 Jabi Juán acai ca yoati tsi Isaías yamabo chaniniquë ja quënëni cato ó no. Jabi siri tsi ja quënëni ca tsi xo naa:

“Xabacha xo tsi quënaxëhi quiha.
Quënahax,
‘Rohahuahacacana, Ibo johai ca quëshpi na’ ixëhi quiha.
‘Bahi mëstë ca acana ja bax coti.
5 Rëahacaxëti quiha quini bo.
Michorohacaxëti quiha tëmachi bo.
Mëstëhuahacaxëti quiha yoro ca iti bo.
Parahuahacaxëti quiha bahi yoi cabo.
Toca tsi rohahuahacaxëti quiha mato shinana ra,
Ibo johai ca quëshpi na.
6 Jasca, Dios xabahamati quinia jisxëhi quiha carayanabo ri,
naa nohiria tëquë’ nëcaxëhi quiha”.

Jabi nëca tsi Isaías yamabá quënëni quiha Juan yoati na.

7 Jatsi huëstima ca nohiria Juan qui bëcaniquë ashimahacaxëna. Jato ja yoani ca tsi xo naa:

—Quiaxëni caba xocobo xo mato ra. Tsëquëti basima tsi xo nohiria qui Dios caxahai ca bari ra. ¿Tsohuë mato yobani, Dios caxa quima ax jabati? 8 ¿Mato jocha quima Dios quiri ma bësoha pa? No tsayano. Jariapari tsi jabi paxa ca ma jismaxëti xo. “No xabahamahacaxëti xo, Abraham yamaba chahitaxocobo no nori quëshpi na” iyamatsicana. Mato mëbiti mëtsama xo Abraham yamabo ra. Tsayacahuë. Naa maxax bo biti mëtsa xo Dios, Abraham xocobo yoi bo axëna iquia ra. 9 Jatsi quiniacaxëcahuë. Mato copipaimaria xo Dios ra. Bimi jia ca pi jihuí saihuayamano tsi toa jihui rëraxëhi quiha ibo. Rëraxo tsi chihi qui niahi quiha. Jatsi jabi paxa ca ma saihuaxëti xo —nëa tsi nohiria bo qui Juan nëcaniquë.

10 Jatsi,

—¿Jënahuaxëhi ni noa ra? —i Juan qui nohiria niquë.

11 Jatsi Juán jato quëbiniquë:

—¿Dos ca sahuëti jaya ni mato? Dos ca pi jayaquí tsi noitiria ca qui huësti ca acana. ¿Huëstima ni mato oriquiti? Huëstima pi jayahi tsi huëtsa bo ya xatënacana —i quiha jato qui Juan niquë.

12 Jatsi impuesto bicanaibo, naa nohiria qui anoma cabo bëcaniquë ashimahacaxëna.

—¿Jënahuaxëhi ni noa, maestró? —i Juan qui jaca niquë jato ri.

13 Jatsi,

—Gobierno qui nohiriá mëati ca parata roha bicana. Huino ca biyamacahuë —i jato qui Juan niquë.

14 Jatsi soldado bá nicaniquë:

—¿Jënahuaxëhi ni noa ra? —iquiina.

Jato ja quëbiniquë:

—Nohiria roayamacana parata bixëna. Mato sueldo quëshpi tsi ranicana —iquiina.

15 Toatiyá tsi Xabahamati Ibo ó nohiria bo pasohi ini quiha. Ja quëshpi tsi jato Cristo Juan iqui ca ja quëscahuajahuacani quiha. 16 Japi jato tëquë qui Juan nëcaniquë:

—Jënë tsi mato ashimaquia. Jama, joxëhi quiha ëa oquëria cato ra. Ea tsi xo oquë yama cato. Espíritu Santó tsi, naa chihi iquiria cató tsi mato ashimaxëhi quiha. 17 Joxo tsi jahuë-na bo tsëcaxëhi quiha, ja otohai ca qui ja jicocano iquish na. Jama, trigo xaca jascaria tsi nocatimaxëni ca chihi qui yoixëni cabo niaxëhi quiha mëshoxëna —nëa tsi Juán nëcaniquë Jesu yoati na.

18 Dios Chani yoapama tsi huëstima tsi nohiria Juán yobaniquë, Dios quiri ja bësocano iquish na. 19 Jasca, chama Herodes pasomaha Juán chanipaoniquë, jahuë noma ahui ja bini iqui na. Jabi jahuë noma ahuini, naa Herodías icanai ca ja bini quiha, jahuë ahui iti. Jasca, huëstima ca yoi ca Herodés ani quiha. Jahuë jabi quiha. 20 Jatsi pë preso qui Herodés Juan nanëniquë. Anoma toa joni iniquë ra.

Jesu ashimahacanina
Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11

21 Nohiria tëquë ashimahacayoquë tsi quiha Jesu ashimahacaniquë jaa ri. Bëhoxjano tsi quiha nai japëquëniquë. 22 Jatsi ja qui Espíritu Santo botëniquë; boto jisiria ja nori. Jatsi,

—Noho Baquë yoi xo mia. Mia noiquia. Ea ranihuaqui mia ra —i quiha naipá ca joi niquë.

Jesu rëquëbo yamabo
Mateo 1.1-17

23 Jabi treinta año bo quiha Jesú jayaniquë, jahuë yonoco ja chitahëhuaquë no. Jabi José baquë ja nori ca quëscahua nohiria bá huaniquë.
24 José jahëpa Elí iniquë.
Elí jahëpa Matat iniquë.
Matat jahëpa Leví iniquë.
Leví jahëpa Melqui iniquë.
Melqui jahëpa Jana iniquë.
Jana jahëpa José iniquë.
25 José jahëpa Matatías iniquë.
Matatías jahëpa Amós iniquë.
Amós jahëpa Nahum iniquë.
Nahum jahëpa Esli iniquë.
Esli jahëpa Nagai iniquë.
26 Nagai jahëpa Maat iniquë.
Maat jahëpa Matatías iniquë.
Matatías jahëpa Semei iniquë.
Semei jahëpa José iniquë.
José jahëpa Judá iniquë.
27 Judá jahëpa Joana iniquë.
Joana jahëpa Resa iniquë.
Resa jahëpa Zorobabel iniquë.
Zorobabel jahëpa Salatiel iniquë.
Salatiel jahëpa Neri iniquë.
28 Neri jahëpa Melqui iniquë.
Melqui jahëpa Adi iniquë.
Adi jahëpa Cosam iniquë.
Cosam jahëpa Elmodam iniquë.
Elmodam jahëpa Er iniquë.
29 Er jahëpa Josué iniquë.

Josué jahëpa Eliezer iniquë.
Eliezer jahëpa Jorim iniquë.
Jorim jahëpa Matat iniquë.
30 Matat jahëpa Leví iniquë.
Leví jahëpa Simeón iniquë.
Simeón jahëpa Judá iniquë.
Judá jahëpa José iniquë.
José jahëpa Jonán iniquë.
Jonán jahëpa Eliaquim iniquë.
31 Eliaquim jahëpa Melea iniquë.
Melea jahëpa Mainán iniquë.
Mainán jahëpa Matata iniquë.
Matata jahëpa Natán iniquë.
Natán jahëpa David iniquë.
32 David jahëpa Isaí iniquë.
Isaí jahëpa Obed iniquë.
Obed jahëpa Booz iniquë.
Booz jahëpa Salmón iniquë.
Salmón jahëpa Naasón iniquë.
33 Naasón jahëpa Aminadab iniquë.
Aminadab jahëpa Aram iniquë.
Aram jahëpa Esrom iniquë.
Esrom jahëpa Fares iniquë.
Fares jahëpa Judá iniquë.
34 Judá jahëpa Jacob iniquë.
Jacob jahëpa Isaac iniquë.
Isaac jahëpa Abraham iniquë.
Abraham jahëpa Taré iniquë.
Taré jahëpa Nacor iniquë.
35 Nacor jahëpa Serug iniquë.
Serug jahëpa Ragau iniquë.
Ragau jahëpa Peleg iniquë.
Peleg jahëpa Heber iniquë.
Heber jahëpa Sala iniquë.
36 Sala jahëpa Cainán iniquë.
Cainán jahëpa Arfaxad iniquë.
Arfaxad jahëpa Sem iniquë.
Sem jahëpa Noé iniquë.
Noé jahëpa Lamec iniquë.
37 Lamec jahëpa Matusalén iniquë.
Matusalén jahëpa Enoc iniquë.
Enoc jahëpa Jared iniquë.
Jared jahëpa Mahalaleel iniquë.
Mahalaleel jahëpa Cainán iniquë.
38 Cainán jahëpa Enós iniquë.
Enós jahëpa Set iniquë.
Set jahëpa Adán iniquë.
Adán jahëpa Dios iniquë.

4

Jesu tanamahacanina jochamaxëna
Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13

1 Jatsi quiha ani Jordán Jesú jisbayaniquë. Espíritu Santo rëamë ja
ini quiha. Jatsi cuarenta bari no tsi xabaca ax tsi ja mëpihacaniquë
Espíritu Santó no. 2 Jabi xabacá ja no tsi quiha Satanás Jesu tanamaniquë
jochamaxëna. Cuarenta bari no tsi Jesú piyamani quiha. Ja paxnani
quiha. 3 Jatsi ja qui Satanás chaniniquë:
—Dios Baquë iipiquí tsi naa maxax yoahuë mapari ja manëno —
iquiina.
4 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—"Maparí roha tsi bësoyamaxëhi quiha joni, jama, Dios Chaní tsi ja
nori" ii quiha Quënëhacanish cabo —iquiina.
5 Jatsi quiha mana Satanás Jesu boniquë tëmachí no. Boxo tsi quiha
maí ca chama bá yonahaina, jato oquë, tihi cabo Jesu ja jismaniquë.
6 Jismahax ja nëcaniquë:
—Naa nohiria bo yonati chama tëquë, ja yonacanai ca oquë, tihi cabo
mi qui axëquia, ë qui ja acacani nori quëshpi na. Jabi tsohuëcara, naa ë qui
jia ca qui naa tëquë ati mëtsa xo ëa ra. 7 Japi ë qui mi arapino tsi jatiroha
ca mina-xëhi quiha —i Satanás niquë.
8 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—"Mato Ibo Dios roha qui ma arano ra. Mato chama roha ca tsi xo toa"
ii quiha Quënëhacanish cabo —iquiina.
9 Jaquirëquë Jerusalén ca arati xobo qui Satanás Jesu boniquë. Boxo
tsi quiha jodioba arati xobo cacha, naa jahuë quëmapó tsi Satanás
niimaniquë. Niimahax ja qui ja chaniniquë:
—"Dios Baquë iipiquí tsi mai qui mimë niahacahuë. 10 Mato qui jahuë
ángel bo raaxëhi quiha Dios, mato ó ja bësocano" ii quiha Quënëhacanish
cabo. 11 Jasca, "Jato mëquënë tsi mia bëcaxëcani quiha ángel bo, mi
paquëyamano, mi tahë tëquëyamano iquish na" ii quiha —nëa tsi quiha
Jesu qui Satanás nëcaniquë.
12 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—"Mi Ibo Dios tanamayamahuë" ii quiha Quënëhacanish cabo —
iquiina.
13 Jabi huëstima ca quiniá tsi Satanás Jesu tanamaniquë jochamaxëna;
mahitsa quiha. Jochamati mëtsaxoma tsi quiha ja jisbërianiquë, oquë ca
xaba huëtsa manaquí na.

Galileá ca mai xo tsi Jesú jahuë yonoco chitahëhuanina
Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15

14 Jatsi quiha Galilea mai qui Jesu bacaniquë. Espíritu Santo chama
jayani quiha. Jabi toa maí tsi quiha chani pacananiquë ja acai ca yoati
na. 15 Jasca, jato catiti xobo xo tsi Jesú tiisimaniquë.
—Anomaria tsi xo toa joni ra —i nohiria bo niquë jahuë chani nicahax
na.

Nazarét cabá Jesu nianina
Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6

16 Jatsi quiha Nazaret qui Jesu joniquë, naa jahá ja shinahani ca yacata.
Jabi toa barí tsi jato catiti xobo qui ja caniquë tiisimahi na. Jahuë jabi
quiha. Jatsi quiha Jesu niiniquë Quënëhacanish cabo nicamaxëna. 17 Isaías

yamabá quënëni ca libro Jesu qui acacani quiha. Japëcaxo tsi quiha Dios Chani jato ja nicamaniquë.
18 —“E bëta xo Ibobá Shinana ra.
Ea ja raaquë, Chani jia ca noitiria cabo qui ë yoano.
Ea ja raaquë, ‘Paquëmahacaxëqui mato’ i achiqui cabo qui ë no,
‘Jistëquëxëqui mato’ i bëco cabo qui ë no.
Ea ja raaquë cohuë cabo ë mëbino.
19 ‘Ibobá nohiria bo xabahamati xaba tsi xo naa’ ë iti xo” —nëa tsi Jesu nëcaniquë Dios Chani nicamahi na.
20 Nicamaxo tsi quiha libro Jesú mapaniquë. Jatsi ibo qui axo tsi quiha ja tsahoniquë. Jatsi xobó ca nohiria tëquëtá tsaya-tsayaniquë ratëquí na.
21 Jatsi,
—Jaboqui mato bësojó tsi jatihuahacaquë Isaías yamabá quënënina ra —i jato qui Jesu niquë.
22 Jatsi Jesú yoani ca qui nohiria bo shina-risiquiniquë.
—Anomaria tsi xo toa ja chanihaina ra. ¿José baquë ma ni naa sa? —itsi quiha nohiria bo niquë.
23 Jatsi quiha Jesú jato quëbiniquë:
—Mato yosiba yoba ëa yoacasqui mato tia, naa “Noqui pari mëbihuë, nohiria huëtsa bo mi mëbinox pari” iquiina. Jasca, “¿Jënahuariaxo raca mi coni yacata xo tsi jisti bo ayamahai rë, naa Capernaum mai xo tsi mi aquitaha jascaria?” itiari ë qui xëqui mato ra. 24 Jama, jaha ja coni ca yaca qui Dios Chani yoati ibo jono tsi jahuë chani bicasyamahi quiha jahuë yacatá ca nohiria bo pë iquia ra. Jascaria, ëa bicasyama xo mato rë. 25 Ea nicaparicana. Mato parayamaquia. Jabi Elías yamabo bësono tsi quiha huëstima ca bënë imanish cabo racapaoniquë jodioba maí no. Toatiyá tsi quiha tres año y medio no tsi yama oi iniquë. Jasca, oriquiti binianiquë nohiria tëquë rë. 26 Jama, toa nohiria bo qui Elías yamabo raahacayamaniquë mëbiti. Jama, noitiria ca bënë imanish ca, naa carayana qui Elías yamabo raahacaniquë ra, naa Sidón basima ca Sarepta yacatá ca racanish ca yoxa qui. Tocapijaniquë ra, Elías yamabo qui jahuë nohiria bá nicacasyamani iqui na. 27 Jasca, Eliseo yamabo bësono tsi quiha huëstima ca leproso bo, naa bonohuaxëni cabo iniquë jodioba maí no. Jama, ja jënimahuahacayama-caniquë, Eliseo yamabo qui ja chitimiyamacani iqui na. Jama, carayana ca Naamán yamabo jënimahuahacaniquë ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë.
28 Jatsi Jesu qui caxarianiquë toa catiti xobó ca nohiria tëquë jahuë chani nicahax na. 29 Ja niitapicaniquë ja qui tsamixëna. Niixo tsi quiha yaca cacha Jesu ja xërëcaniquë. Xërëxo tsi quiha tëmachi cacha ja bocaniquë, naa jato yaca rohahuahacani cató no. Toa quëmapo xo tsi rënichi Jesu ja niajahuacascani quiha axëna. 30 Jama, toa nohiria misco Jesu naconiquë pa, jato jisbëriaquí na.

Yoshi jayanish ca joni
Marcos 1.21-28

31 Jaquirëquë quiha Capernaum yaca qui Jesu caniquë, naa Galileá ca yacata. Toa xo tsi nohiria bo tiisimatsi quiha Jesú huaniquë joiti barí no. 32 Jabi ja tiisimani ca qui nohiria bo ratëniquë, chama ya ja tiisimani quëshpi na.
33 Toa catiti xobó tsi quiha yoshi jayanish ca joni iniquë. Joi pistiamá tsi quiha ja quënaniquë:

34 —Jishopë. Noqui jisbayahuë ra, Nazarét ca Jesú. Noqui quëyohi mi
joquë pë. Mia cahëquia. Dios Baquë jiaxëni ca xo mia ra —i ja qui yoshi
niquë.
35 Jatsi quiha Jesú raahaniquë:
—Pasihuë. Joni quima ax natsëquëhuë —iquiina.
Jatsi pë nohiria bo bësojó tsi yoshiní joni nianiquë mai qui. Niahax joni
quima ja natsëquëniquë. Jatsi jënima toa joni ini quiha. 36 Jatsi nohiria
ratëyoniquë.
—¿Jahuë chani ni naa sa? Chamá tsi yoshi bo qui ja chaniquë pa.
Natsëquëquë jahuë yoshi bo ra —i nohiria bo niquë.
Toca tsi ja chaninacani quiha ratëhi na. 37 Jatsi quiha toa maí tsi chani
pacananiquë, Jesú ani ca yoati na.

Simón raisi jënimahuahacanina
Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31

38 Catiti xobo jisbaya tsi quiha Simón xobo qui Jesu caniquë. Iquihi
quiha Simón raisi iniquë rë. Jatsi quiha Jesu qui ja chanicaniquë yoaxëna.
39 Jatsi jahuë naquëtë qui Jesu jiconiquë. Jicohax jahuë oxati tapaí ja
niiniquë. Jatsi quiha jahuë iqui qui Jesu chaniniquë ja janacano. Jatsi
ja janacatapiniquë ra. Bamahaxma tsi ja niiniquë. Jënima ja ini quiha.
Niixo tsi jato qui oriquiti ja taaniquë pa.

Iquicanaibo Jesú jënimahuanina
Marcos 1.35-39

40 Bari chixabano tsi quiha isicanaibo, iquicanaibo, anomaria cabo,
tihi cabo nohiria bá Jesu qui bëniquë ja jënimahuahacacano. Jatsi bëcanish
cabo tëquë ja motsaniquë jahuë mëquënë no. Jato tëquë ja jënimahuani
quiha. 41 Jasca, huëstima ca yoshi bo natsëcahacani quiha nohiria bo
quima. Natsëquëhax ja quënacaniquë:
—Dios Baquë xo mia ra —iquiina.
Jatsi quiha yoshi bo Jesú raahaniquë. Jato ja pasimani quiha, Dios
raahacanish ca Xabahamati Ibo ja iqui ca ja cahëcani quëshpi na.
42 Jaquirëquë huëaquë tsi yaca Jesú jisbayaniquë xobo yama ca iti qui
caxëna. Jatsi quiha nohiria bá yopaniquë. Yopaxo tsi quiha Jesu
mëratsijahuacaniquë. Jisi tsi,
—Jari cayamahuë rë. No bëta mi chitëno ra —i ja qui nohiria bo niquë.
43 Jama,
—Yaca huëtsa bo qui ë cati xo, “Nohiria bo otocatsi quiha Dios” ixëna.
Ja tsi xo toa ë raahacanina —i Jesu jato qui niquë.
44 Jatsi quiha jodioba mai xo tsi Dios Chani Jesú yoabonaniquë jato
catiti xobo xo na.

5

Jesú jahuë rabëti bo quënanina
Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20

1 Huësti barí tsi quiha Genesaret ia quëmapó tsi nii Jesu iniquë, Dios
Chani yoahi na. Ja qui nicapama tsi ja qui nohiria bo quëtsoniquë. 2 Jatsi
dos ca rërënish ca noti bo Jesú jisniquë. Mëquëya quiha. Basima tsi jato
ibo bo ini quiha, jato nishi bo chocohacaina. 3 Jatsi nohiria misco iqui
tsi quiha noti qui Jesu jiconiquë jabaxëna. Jabi Simón notí ja ini quiha.
Jicohax,
—Tori pistia noti chishtëquirimahuë —i Pedro qui ja niquë.

Jatsi noti xo tsi nohiria bo ja tiisimaniquë tsahoxo na. 4 Jahuë chani
jatihuahax Pedro qui ja chaniniquë:
—Tori pistia noti rëboohahuë, naa paxnëmi ca qui. Toa xo tsi mato nishi
niacahuë sani bixëna —i Jesu niquë.
5 Jatsi Simón quëbiniquë:
—Mahitsa no tanashinaquë rë. Yama a. Jama, "Niahuë" i pi mi no tsi
aqui noa tia —i Pedro niquë.
6 Jatsi quiha jato nishi bo ja niacaniquë. Ja niacaquë tsi quiha nishi
qui huëstima ca sani rëoconiquë. Tihiria ca racana. Rërëtsë-paimaria
jato nishi ini quiha. 7 Jaha tsi quiha jato rabëti bo qui jato mëquënë
tsi ja bëëbëëhacaniquë ja bëcano jato mëbixëna. Jatsi jato rabëti bo
bëcaniquë mëbixëna. Jato noti ja rëacani quiha. Huëstima ca sani iqui tsi
jëtëquëpaimaria jato noti bo ini quiha. 8 Tocapijani ca jisi tsi Jesu bësojó tsi
Pedro mëniniquë.
—Noqui jisbayahuë, Taitá. Ea tsi xo jochahuaxëni cato ra. E
bëtacasyama xo mia tia —i ja qui Pedro niquë.
9 Jabi ratëniquë Pedro, ja bëtanish cabo, naa tihiria ca sani ja bicani
tahëhax na. 10 Jasca, ratëniquë Jacobo, Juan ri, naa Zebedeo baquë bo.
Jabi Pedro ya yonoconabë-quinish cabo ja icani quiha. Jatsi,
—Raquëyamahuë, Pedró. Jaboqui rohari tsi joni bo bixëqui mia. Dios
quinia jato qui jismaxëqui mia —i ja qui Jesu niquë.
11 Jatsi jato noti bo rërëhaxo tsi jatiroha ca ja jisbëriacaniquë Jesu
banahuaxëna.

Leproso inish ca Jesú jënimahuanina
Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45

12 Jabi jahuëcaraca yaca shishopama tsi quiha lepra jaya ca joní Jesu
bëchaniquë. Bonohuaxëni ca joni ja ini quiha. Jesu jisi tsi ja bësojó ja
mëniniquë.
—Aapicatsi tsi ëa jënimahuati mëtsa xo mia, Taitá —iriatsi ja niquë.
13 Jatsi quiha Jesú joni motsaniquë. Motsahax,
—Mia jënimahuacasquia ra. Jënima xo mia —i ja qui ja niquë.
Jatsi quiha jahuë bono tapoyotapiniquë ra. 14 Jatsi joni Jesú yobaniquë:
—Jënipimiha ca huëtsa bo yoayamaxëhuë. Bamaxoma tsi arati ibo
qui mimë jismata. Moisés yoani ca jahuë ja qui ahuë tëpasti, naa mi
bahuëxëhai ca quëshpi na. Tocapimino tsi jënima mi nori ca cahëcaxëcani
quiha nohiria bo.
15 Jaquirëquë quiha Jesu yoati tsi chani pacanarianiquë. Ja iqui tsi ja
qui huëstima ca nohiria quëtsoniquë jahuë chani nicaxëna. Jasca, ja bëcani
quiha jënimahuahacaxëna. 16 Jama, Jesú jato jisbërianiquë nohiria yama ca
iti qui caxëna. Jaha tsi quiha Dios qui ja bëhoxniquë.

Jesú mohitimaxëni ca jënimahuanina
Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12

17 Jesú nohiria bo tiisimano tsi quiha ja tahë tsi fariseobo, yoba
tiisimacanaibo, tihi cabo tsaho iniquë. Jabi huëstima ca yaca bo ax ja
bëcani quiha. Galileá ca yaca bo, jodioba maí ca yaca bo, Jerusalén,
tihi cabo ax ja bëcaniquë Jesu nicaxëna. Jabi Ibo Dios chama Jesú jayani
quiha nohiria jënimahuati. 18 Jatsi quiha joni bá mohiyama ca bëniquë
jahuë oxatí no. Xobo qui cahëhax ja jicocas-caniquë, Jesu bësojó noitiria
ca joni janaxëna. 19 Jicotimaxëni ja icani quiha nohiria misco iqui na.
Jatsi quiha xobo mapasti qui ja bocaniquë. Jaha xo tsi quiha teja bo

ja tsëcacaniquë quinihuaxëna. Quinihuaxo tsi quiha naxërëquë tsi joni ja botëmaniquë jahuë oxatí no. Jesu bësojó tsi ja botëmajahuacani quiha. 20 Jabi mohiyama ca jënimahuati mëtsa ca Jesu iqui ca joni bá cahëni quiha. Jasca, ja chahahuacanai ca jisi tsi,

—Masahacaquë mi jocha, noho baquë —i joni qui Jesu niquë.

21 Jatsi quiha jamë xërëquë tsi chaninatsi fariseobo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabo niquë. Shinahax,

—Quiaxëni ca joni tsi xo naa ra. Dios pasomaha chanihi quiha pë. ¿Jënahuariaxo raca jocha ja masana? Jaroha xo Dios —i jaca niquë Jesu yoati na.

22 Jama, ja shinabëquicanai ca jahuë bo Jesú cahëniquë. Cahëhax,

—¿Jëniriahax toca tsi shinacanai pa? 23 ¿Jënica ni toa bëroria ca yoati? "Masahacaquë mi jocha" ¿iti ni? "Niina. Cohuë" ¿iti ni? 24 Nohiria ba jocha masati chama ë jaya ca ma cahëno ra —i quiha jato qui Jesu niquë.

Jatsi mohitimaxëni ca qui Jesu chaniniquë:

—Niina. Mi oxati bihuë. Mi xobo qui cata —iquiina.

25 Jatsi niitapiniquë joni jato bësojó no. Jatsi jahuë oxati ja bitapiniquë. Bichi tsi quiha jahuë xobo qui ja caniquë. Jia tsi Dios ja ocahuaniquë ra. 26 Jasca, shina-risiquiniquë nohiria. Ja ratëyocani quiha. Jatsi Dios ocahuatsijahuacaniquë jato ri:

—Anomaria tsi xo naa jaboqui no jisina ra —iquiina.

Jesú Levi quënanina
Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17

27 Jaquirëquë quiha xobo jisbaya tsi gobierno bax parata binish ca joni Jesú bëchaniquë, naa Leví icanai cato. Jahuë parata biti xobó tsi tsaho ja ini quiha. Jatsi,

—E bëta mi jono —i Leví qui Jesu niquë.

28 Jatsi Leví niiniquë. Niixo tsi quiha jatiroha ca ja jisbërianiquë Jesu banahuaxëna.

29 Jatsi quiha jahuë xobo xo tsi Jesu Leví orihuacasniquë. Toá tsi ini quiha nohiria misco, naa gobierno bax parata bicanaibo, Leví rabëti huëtsa bo. 30 Jasca, toá tsi fariseobo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabo ini quiha jato ri tsaya-tsayaxëna. Jatsi Jesu pasomaha ocahuatsijahuacaniquë jahuë rabëti bo qui:

—¿Jënihax tsi gobierno bax parata bicanaibo, jochahuaxëni cabo, tihi cabo ya tsi oriquicanai pa? —i jaca niquë.

31 Jatsi quiha Jesú jato quëbiniquë nicaxo na:

—Doctor qui bocani quiha anoma cabo roha. Jënima cabo tsi xo cayamahaina. 32 Jasca, jamë shinamisxëni cabo quënahi ë joyamaniquë; jama, noitiria ca jochacanaibo jato jocha quima Dios quiri bësomahi nori —nëa tsi quiha jato qui Jesu nëcaniquë.

Samati jabi
Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22

33 Jatsi quiha nëca tsi Jesu qui nohiria bo chaniniquë:

—Huëstima tsi xo Juan rabëti bo samacanaina. Jasca, huëstima tsi xo Dios qui ja bëhoxcanaina ra. Tocacani quiha fariseoba jabi acanaibo ri. Jama, mi rabëti bo tsi xo tocayamahaina pa. Mi rabëti bo tsi xo picanaina, jënë acaina rë —i Jesu qui jaca niquë.

34 Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:

—¿Joní ahui yano tsi samahi ni ahui yahax cato rabëti bo pa? Iyamacani quiha ra. Cohuëti xaba ma xo. Toa barí tsi ja bëta oriquicani quiha. Jascaria, jaboqui samayamahi quiha noho rabëti bo ri jato bëta ë iquë no. 35 Jama, jato quima ë mëbihacano tsi samacaxëcani quiha. Jatsi toa barí tsi cohuëcaxëcani quiha. Jatsi samacaxëcani quiha toatiyá no —i Jesu niquë.

36 Jatsi joxëhai ca arati quinia paxa ca yoati tsi Jesu chaniniquë nëca cató no:

—Jahuë sahuëti paxa ca quima quësi quëësayamahi quiha nohiria, jahuë sahuëtixëni pishpaxëna. Tocapiquí tsi jahuë sahuëti paxa ca yoshihuahi quiha. Jasca, tsocoxëhi quiha quësi, jaha bëquiyamahai quëshpi na. (Jascaria tsi noho tiisi paxa cató tsi mato arati jabi siri shomahuatimaxëni xo mato. Jaharisi ma xo.) 37 Jasca, mato jabi ma xo toa bichi ca sota sirixëni qui jënëria paxa ca rëhuihaina. Anoma quiha. Ma rëhuipino tsi bichi ca sota poshaxëhi quiha naa jënëria paxa cato. Ja poshiquë tsi japaquëxëhi quiha naa jënë rë. Yoshihuahacaxëhi quiha bichi ca sota ri. 38 Jama, bichi ca sota paxa ca qui jënëria paxa ca rëhuihacaxëti xo. Toca tsi yoshihuahacayamaxëhi quiha sota. Jasca, japaquëyamaxëhi quiha jënë. (Jascaria tsi arati quinia huëtsá tsi noho tiisi paxa ca tiisimahacaxëti quiha. Mato arati jabi siri jaha bëquiyamahi quiha noho tiisi paxa cato ra.) 39 Jama, noho tiisi paxa ca bicasyamaxo nohiria bo rë. Jato arati jabi siri bo noiyoicani quiha pë. “Oquë tsi xo noba arati jabi siri bo” icani quiha rë. Jato arati jabi rarinamacasyamacani quiha ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë tiisi paxa ca yoati na.

6

Joiti bari Ibo
Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28

1 Joiti barí tsi quiha jahuë rabëti bo ya huai bo nacohi Jesu iniquë. Nacopama tsi jahuë rabëti bá bimi bëro risaniquë. Risaxo tsi quiha jato mëquënë tsi ja huërocaniquë pixëna. 2 Jatsi quiha huësti huësti ca fariseobá Jesu nicaniquë:

—¿Jënixo tsi yoba pasomaha ca acanai? Anoma tsi xo yonocohaina joiti barí no ra —i Jesu qui fariseobo rabëroha niquë.

3 Jatsi quiha Jesú jato quëbiniquë:

—¿Quënëhacanish cabo ó ca David yamabá ani ca ma tsayayamayamani, naa Dios arati xobo qui ja jicoquë no? 4 Jicoxo tsi quiha Dios bësojó ca janani ca mapari ja bini quiha pixëna. Piniquë quiha jahuë joni bo ri. Jabi arati ibo bá mapari ja picaniquë pa. Roa quiha. Jabi noba jabi pasomaha ja picanai ca iniquë ra; jama, ja jochayamacaniquë iquia. 5 Jascaria, jënima tsi xo toa no acaina iquia, joiti bari Ibo ë nori quëshpi na —nëa tsi fariseobo qui Jesu nëcaniquë.

Mëquë choni jaya cato
Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6

6 Joiti bari huëtsá tsi quiha catiti xobo qui Jesu jiconiquë. Jicoxo tsi nohiria bo ja tiisimaniquë. Jabi toá tsi quiha tsaho iniquë mënëcayá ca mëquë choni jayanish ca joni. 7 Jatsi quiha Jesu tsayatsi fariseobo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabá huaniquë. Joiti barí pi Jesú joni jënimahuaxëhai ca ja jiscascani quiha, ja qui quësocatsi na. 8 Jama, ja shinacanai ca Jesú cahëni quiha. Jaha tsi mëquë choni jayanish ca joni qui ja chaniniquë:

—Niihuë. Nëri johuë —iquiina.

Jatsi joni joiniquë. Joihax toá tsi ja niiniquë. 9 Jatsi quiha fariseobo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabo qui Jesu chaniniquë:

—¿Yoi ni, jia ni, naa joiti barí tsi jia ca acaina? ¿Yoi ca axëhi ni noa? ¿Naa joni mëbixëhi ni noa? ¿Mëbiyamaxëhi ni noa? —i jato qui ja ni quiha.

10 Bëro boho-bohoquí tsi quiha jato Jesú jisniquë. Jatsi,

—Mi mëquë mëstëhuana —i joni qui ja niquë.

Jahuë mëquë ja mëstëhuajahuaquë tsi quiha ja jënimahuahacaniquë. 11 Jatsi quiha Jesu qui fariseobo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabo caxarianiquë, joiti barí tsi toa joni ja jënimahuani iqui na. Jatsi chaninatsijacaniquë:

—¿Jënahuariaxëhi ni noa sa Jesu qui? —iquiina.

Jesu doce ca rabëtiria cabo
Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19

12 Jaquirëquë quiha maca bo qui Jesu caniquë bëhoxhi na. Toa xo tsi quiha baquicha ja raaniquë Dios qui bëhoxquí na. 13 Huëaquë tsi jahuë rabëti bo ja biniquë. Doce ca joni bo ja bihaca tsi jahuë chani chitahëhuati ibo bo jato ja manëmaniquë. Jabi ja bini ca tsi xo naa:

14 Simón, naa Pedro ja janëni cato.
Pedro noma Andrés,
Jacobo,
Juan,
Felipe,
Bartolomé,
15 Mateo,
Tomás,
Alfeo baquë Jacobo,
gobierno pasomaha ca Simón,
16 Jacobo baquë Judas,
Judas Iscariote, naa jodioba chama bo qui Jesu mëanish cato.

Tihi cabo Jesú bini quiha jahuë Chani chitahëhuati ibo bo iti.

Huëstima ca jënimahuahacanina
Mateo 4.23-25

17 Maca bo ax jahuë rabëti bo ya botëhax mai para ca ití tsi Jesu niiniquë chanixëna. Toá tsi quiha huëstima ca banahuacanaibo ini quiha jahuë chani nicaxëna. Misco quiha. Jodioba mai, Jerusalén, ia quëpë ca Tiro, Sidón yaca bo, tihi ca iti bo ax huëstima ca nohiria bëcani quiha jënimahuahacaxëna. 18 Jatsi jënimahuahacani quiha yoshi jayanish cabo. 19 Jasca, nohiria bá Jesu motsani quiha, ja quima jato jënimahuati chama tsëquëni iqui na. Jabi toca tsi jënimahuahacacani quiha ja motsacanai catóno.

Ranicanaibo — Cohuë cabo
Mateo 5.1-12

20 Jahuë rabëti bo bëis-hax tsi jato qui Jesu chaniniquë:

—Shoma xo mato noitiria cabo, Diós otohai ca qui ma jicoxëhai quëshpi na.

21 ‘Shoma xo mato paxnacanaibo. Sëyahuahacaxëqui mato. Shoma xo mato aracanaibo. Ranixëqui mato.

22 ‘Ea tahëhax pi mato qui nohiria caxano tsi mato bëta pi ja rabënacasyamacano tsi shoma xo mato ra. Jasca, shoma xo mato, nohiria bá mato ocahuaquë no, ëa ma chahahuahai ca tahëxo na. 23 Jabi ë bacano

tsi raniriaxëqui mato, huëstima ca mato naipá ca copi jiaxëni cabo ma jayaxëhai quëshpi na. Toa barí tsi anomariaxëhi quiha mato copi ra. Jabi Dios Chani yoanish cabo tënëmahacani quiha jato ri, naa jaboqui ma yosihacahai jascaria.

24 'Jama, noitiria xo toa jahuëmishni bo jayaria cabo. Nëá roha tsi ranicani quiha rë.

25 'Noitiria tsi xo toa jaboqui sëyacanaibo. Paxnacaxëcani quiha.

'Noitiria tsi xo toa jaboqui shiracanaibo. Toa barí tsi araconacaxëcani quiha, cohuë iquiina.

26 'Noitiria xo mato, paraxo tsi jia tsi nohiria bá mato ocahuaquë no. Jabi toca tsi mato mahitsa ca Dios Chani yoanish cabo mato rëquëbo yamabá oquëhuani quiha jato ri. Jato qui jia jato mahitsa ca chani iniquë pë —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë rabëti bo yobahi na.

Noqui caxacanaibo no noino
Mateo 5.38-48; 7.12

27 'Jabi ëa nicacanaibo qui naa yoba aquia: Mato qui caxacanaibo noicana. Jato mëbicana. 28 Mato ocahuacanaibo shomahuacana. Mato ranimisxëni cabo bax bëhoxcana. 29 Tsohuëcaracá pi mato tapaishano tsi ja qui mato tamo huëtsa acana tapaishahacati. Mato sahuëti pi joní bino tsi ja bëta iquinayamacana. Toa joni qui mi camisa ri acana. 30 Mato jahuë bo pi joní bënano tsi ja qui acana. Acax, "Jahari bicasquia ra" iyamacana jahari bixëna. 31 Jia tsi nohiria huëtsa shomahuacana, naa mamë ma shomahuahacacatsai jascaria.

32 'Jabi bëroria tsi xo mato noicanaibo noihaina. Iriama tsi xo toca ca ma noihaina iquia. Jabi jato noicanaibo noihi quiha chahahuaya-macanaibo ri. 33 Bëroria tsi xo mato mëbicanaibo ma mëbihaina. Iriama tsi xo toca ca ma mëbihaina ra. Toca tsi acani quiha chahahuayamacanaibo ri. 34 Jabi bëroria tsi xo toa mato jahuë bo prestahuahacaina, mato qui nohiria bá parata aquë no. Tocacaqui chahahuayamacanaibo ri parata bixëna. 35 Tocayamacana. Jabi nëcacana: Mato qui caxacanaibo noicana. Jato mëbicana. Mato jahuë bo prestahuahacana, jahari jahuëcara biti ó pasoyamaquí na. ¿Jabi "Gracias" iyamacanaibo, yoixëni cabo, tihi ca nohiria bo mëbiyamayamahi ni Dios ra? Jato mëbihi quiha. Japi tocacana mato ri. Tocapiquí tsi copi jiaxëni ca bixëqui mato ra. Mana ca Dios baquë bo ixëqui mato. 36 Jabi noi-noiriahi quiha mato Jahëpa Dios. Japi noicana, ja noihai ca jascaria.

Ocahuayamacana
Mateo 7.1-5

37 'Huëtsa bo raniyamacana. Jatsi mato raniyamaxëhi quiha Dios ri. Huëtsa bo qui quësoyamacana, mahitsa. Quësoyamapimano tsi mato qui quësoyamaxëhi quiha Dios ri. Jasca pi nohiria mato pasomaha jochano tsi jato jocha shina-bënocana. Tocapimano tsi mato jocha shina-bënoxëhi quiha Dios ri. 38 Jasca, huëtsa bo qui acana. Huashiyamacana. Tocapimano tsi mato qui axëhi quiha Dios. Jatsi huëstimaria ca bixëqui mato. Ma acai ca huino quiha. Oquë ca ixëhi quiha. Jia pi nohiria huëtsa bo ma mëbino tsi mëbihacaxëqui mato ri. Jama jia pi huëtsa bo ma mëbiyamano tsi iriamaxëhi quiha ma shomahuahacahai ca ri.

Mahitsa ca maestro bo yoati Jesú yobanina

39 Jatsi chani Jesu jato qui yoaniquë:

—¿Jënahuariaxo raca bëco ca joní, bëco ca joni huëtsa mëpina? ¿Naporo quini qui paquëyamayamacaxëcahi ni jato tëquëta? Jabi jasca xo mahitsa ca maestro bo ri. Janyama bocani quiha ra. Janyama mëpihacahi quiha jato alumna bo ri rë. 40 ¿Jënahuariaxo raca jato mahitsa ca maestro oquë tsi alumno bá cahëna? Jama, maestro jia cató pi jahuë alumno bo tiisima-tiisimano tsi ¿jaharisi iyamayamacaxëcahi ni? Jato maestro jascacaxëcani quiha jahuë alumno bo ra. 41 Jabi mabë xatë bá janyama ca acai ca tsayaxëni xo mato pë. Jato tsaya-tsayaquí tsi yoi ca ma acai ca jisyamaqui mato ra. 42 Anoma tsi xo toca ca ma acai ri. ¿Jëniriahax raca “Anoma xo mi acaina, ëbë xatë bá” i ma na? ¿Jëniriahax, “Mia ë mëbino ra” i ma na, oquë ca jocha ma aquë no mato ri pë? Jariapari mato shina ó ca jocha tsayaparicana, quiaxëni cabá. Mato oquë ca jocha niahax mabë xatë bo mëbiti mëtsa ixëqui mato ra, jahuë jocha niamaxëna.

Bimi jihuí saihuahaina
Mateo 7.17-20; 12.34-35

43 ‘Jabi bimi jia ca saihuatimaxëni tsi xo jihui yoi cato. Jascaria, bimi yoi saihuayamahi quiha jihui jia cato. 44 Ja saihuacanai ca bimí tsi cahëhacahi quiha jatiroha ca jihui. ¿Jënahuariaxo bimi jia ca ronoxë saihuana? Bimi jia ca saihuatimaxëni quiha. 45 Jascaria, jabi jia ca saihuahi quiha joni jiaxëni cato. Jia tsi xo toa ja acaina, shina jia ca ja jaya ca iqui na. Jascaria, jabi yoi ca saihuahi quiha joni yoi cato. Anoma tsi xo toa ja acaina, shina yoi ca ja jaya ca iqui na. Jabi yoi ca jahuë bo pi jahuë shina rëamëno tsi chani yoi ca chanixëhi quiha ra.

Jabi jia ca jaya cato — Jabi yoi ca jaya cato
Mateo 7.24-27

46 ‘¿Jënihax tsi “Ibobá” ëa quënacanai pë, noho yoba ma ayamaquë no? 47 Tobi ë qui bëcanaibo. Tobi ëa nicacanaibo, naa noho yoba acascanaibo. 48 Xobo rohahuahai ca joni iquiria ca xo. Jariapari tsi mai huëyohi quiha, maxax bërohuaxëna. Jatsi maxax cacha jahuë xobo rohahuahi quiha. Jatsi jënë baino tsi xobo qui tocaxqui jënë chama; mahitsa. Poxoyamahi quiha xobo, maxax cacha ja rohahuahacani iqui na. 49 Jama, mai cacha xobo rohahuahai ca joni iquiria tsi xo noho yoba ayamahai cato. Noho yoba nicahax ja qui yoi quiha. Jabi jënë baino tsi ja qui tocaxqui jënë chama. Jatsi poxohi quiha xobo rë, maxax cacha ja rohahuahacayamani iqui na. Poxoyoxëhi quiha toa xobo ra —i jato qui Jesu niquë.

7

Romano ca capitán
Mateo 8.5-13

1 Jahuë chani jatihuahax tsi quiha jahari Jesu caniquë Capernaum yaca qui. 2 Toá tsi quiha romanoba capitán racaniquë, naa yonati jayanish cato. Jabi iquihi quiha jahuë yonati iniquë; rësopaimaria. Jabi jahuë yonati naa capitán noini quiha. 3 Jatsi quiha Jesu yoati tsi capitán nicaniquë. Nicaxo tsi quiha jodioba yosibo rabëroha ca Jesu qui ja raaniquë, jahuë xobo qui joti nicamaxëna, jahuë baquë ja jënimahuano iquish na. 4 Jatsi quiha Jesu qui naa yosibo bocaniquë. Boxo tsi quiha Jesu ja nicacaniquë:

—Capitán bax jahuë yonati mi jënimahuano ra, shinajiaxëni ca joni ja nori ca quëshpi na. 5 Jasca, noba jimibo noihi quiha naa joni ra. Noba

catiti xobo ja aniquë no bax na ra —nëa tsi quiha Jesu qui jodioba yosibo nëcaniquë.
6 Jaha tsi jato bëta Jesu caniquë. Jahuë xobo ja basimano tsi quiha jahuë
rabëti bo capitán raaniquë chani ya.
—Mimë huënahuayamana, Ibobá. Noho xobo qui mi jicoyamano,
anoma ca joni ë nori quëshpi na. 7 Ja tsi xo toa ë joyamahaina, noho jocha
iqui na ra. Mi niihai cató pi mi chanino tsi jënimahuahacaxëhi quiha noho
yonati ra. 8 Jënima xo mi chani ra. Jabi ëa oquë ca chama bo nama xo ëa.
Jato nicati cahëquia. Jasca, ëa nama xo soldado bo ri. Ea nicacani quiha
jato ri. “Bocata” i pi ë no tsi bocani quiha. “Bëcahuë” i pi ë no tsi bëcani
quiha. Jabi “Jënimahuë” i pi mi no tsi jënimaxëhi quiha noho yonati iquia
—nëa tsi capitán raani ca chani nëcaniquë.
9 Jatsi quiha Jesu shina-risiquiniquë jahuë chani nicahax na.
—Anomaria tsi xo naa joni ë qui chitimihaina ra. Jia tsi xo. Israél cabo
chitimihai ca oquë quiha —i Jesu niquë.
10 Jesu jisbaya tsi jahari jato capitán xobo qui yosibo bocaniquë. Jënima
quiha capitán yonati iniquë ra.

Shinapayo Jesú bësomanina

11 Jisbëria tsi quiha yaca huëtsa, naa Naín icanai ca qui Jesu caniquë.
Jasca, jahuë rabëti bo, nohiria misco, tihi cabo ja bëta bocaniquë. 12 Jatsi
yaca qui ja basimacano tsi quiha rësohax ca shinapayo ca joni yaca cacha
nohiria bá bohi iniquë. Noitiria ini quiha jahuë jahëhua; bënë imanish ca
quiha. Jasca, yama ini quiha jahuë baquë huëtsa rë. Jabi jahuë baquë
maihuahi bocahi ja icani quiha. Jasca, ja bëta huëstima ca yacatá ca
nohiria ini quiha jato ri. 13 Jatsi quiha Jesu cohuënaniquë yoxa jisi na.
Jatsi,
—Arayamahuë, caí —i ja qui ja niquë.
14 Jatsi quiha joni nanëhacani ca caja qui Jesu caniquë. Cahax caja ja
motsaniquë. Jatsi niiniquë caja iahai ca joni bo. Jatsi,
—Bësohuë, shinapayó —i Jesu niquë.
15 Jatsi quiha bësoyama ca joni tsahoniquë pa. Ja chanitapiniquë. Jatsi
quiha jahuë jahëhua qui jahari baquë Jesú aniquë. 16 Ratëniquë nohiria
tëquë. Jia tsi Dios ja ocahuacaniquë:
—Noqui xërëquë tsi xo Dios Chani yoati Ibo-iboria ra. Jahuë nohiria
yoi bo mëbicatsi quiha Dios ra —i jaca niquë.
17 Jabi toa barí tsi quiha Jesú ani ca huëstima ca nohiria bá nicaniquë.
Nëama pacanani quiha toa chani. Jodioba mai, jato tëamë ca mai bo, tihi
cabá tsi Jesú ani ca nicahacani quiha.

Juán dos ca joni raanina Jesu nicati
Mateo 11.2-19

18 Jabi Jesú ani ca jahuë bo yoati tsi ashimanish ca Juan rabëti bá
nicaniquë. Nicaxo tsi quiha Juan ja yoacaniquë. 19 Jatsi quiha dos ca joni,
naa jahuë rabëti bo Juán quënaniquë Jesu qui raaxëna. Jabi Xabahamati
Ibo Jesu iqui ca ja cahëcasni quiha jaa ri, Jatsi,
—“¿Johai ca Xabahamati Ibo ma ni mia? ¿Joni huëtsa ó pasoxëhi ni noa?”
i Jesu qui cahuë —nëa tsi quiha Juan jato qui nëcaniquë.
Jatsi quiha jahuë rabëti bo Juán raaniquë nicaxëna. 20 Jesu qui bëhax,
—Noqui Juán raaquë. ¿Johai ca Xabahamati Ibo ni mia? ¿Joni huëtsa ó
pasoxëhi ni noa? Cahëcatsi quiha Juan ra —i Jesu qui jaca niquë.

21 Jabi ja bëcaquë tsi quiha nohiria bo jënimahuahi Jesu iniquë. Huëstima
ca nohiria jënimahuahacani quiha, naa iquicanaibo, yoshi jayanish cabo.
Jasca, huëstima ca bëco cabo taismahacani quiha jato ri. 22 Jatsi Juán raani
ca joni bo Jesú quëbiniquë:
—Jahari bocata. Ma tsayahana, ma nicahana, tihi cabo Juan yoacata.
Taiscani quiha bëco cabo. Tapicani quiha huico choni jaya cabo. Pasohi
quiha pasoyamacanaibo. Bësotëquëcani quiha bësoyama cabo. Jasca,
xabahamati Chani nicacani quiha noitiria cabo. 23 Jabi ranixëhi quiha
ë qui chitimicanaibo ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë Juan rabëti bo qui.
24 Jatsi quiha Juán raani ca joni bá Jesu jisbërianiquë. Jisbëriajahuacaquë
tsi quiha nohiria bo qui chanitsi Jesu niquë Juan yoati na.
—¿Jahuë ó ma pasoni jisxëna, naa xabachá ca Juan qui ma bocaquë
no? ¿Shinapayo cato, naa yoshiní tëtohuahacahai ca huasi jascaria ca joni
ó ma pasoni? 25 ¿Jahuë jisi ma bocani? ¿Copixëni ca raiti sahuëhaca joni
jisti ó ma pasoni? Toca tsi ja iyamani quiha. Xobo-xoboriá tsi racacani
quiha copixëni ca sahuëti jaya cabo. 26 Mato nicaquia. ¿Jahuë ó ma pasoni
jisxëna, ja qui cahi na? ¿Dios Chani yoati ibo ó ma pasoni? Jabi Dios Chani
yoanish cabo oquë ca ma jisniquë iquia, naa Juan ma jisquë no. 27 Jabi
nëca tsi ii quiha Dios Quënëhacanish cabo ó cato Juan yoati na:
“Mia bëbo noho Chani bëhai ca raaxëquia.
Mia bëbo mi quinia rohahuaxëhi quiha” ii quiha Dios Chani
—nëa tsi nohiria bo qui Jesu nëcaniquë Juan yoati na.
28 Jatsi quiha Jesu jari nëcaniquë Juan yoati na.
—Yama tsi xo Juan oquë ca conish cato ra. Jama, Juan oquë ca
tsi xo Diós otohai cato ó ca iriama cato ra. 29 Jabi Juan chani nicahi
quiha nohiria tëquë. Jasca, nicahi quiha impuestos bicanaibo ri. Jabi
naa nohiria bo tsi xo toa Dios quinia jia ca banahuacanish cabo. Ja
tsi xo toa ja ashimahacacanina. 30 Jama, Dios quinia jia ca fariseobo,
yoba tiisimacanaibo, tihi cabá nianiquë pë. Jato qui yoi quiha. Ja
ashimahacacasyamacani quiha —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë Juan yoati
na.
31 Jatsi Jesu nëcaniquë toa nohiria bo yoati na:
—¿Jahuë jasca ni naa jaboqui bësocanai ca nohiria ra? ¿Jahuë quiri ni
naa nohiria pë? 32 Plazá ca ihihai ca ranihuatimaxëni ca xocobo jascaria
ca xo. “Bisto no ino” i pi huësti ca maxo no tsi “Pabëcasyama xo noa ra”
ii quiha yosahai ca maxo huëtsa, cohuëcatsi na. Jama, “No nahuarino.
No cohuëno” i pi jaca no tsi “Tsiricasqui noa” icani quiha pë. Jabi naa
ranihuahacatimaxëni ca xocobo jascaria xo naa nohiria bo ri. 33 Jabi
Juan joquë tsi jato qui yoi quiha jahuë jabi iniquë pë. Joxo tsi Juan
samaniquë. Jënë ja ayamaniquë. Tocajano tsi “Yoshi jaya xo” iqui mato
ja yoati na pë. 34 Jatsi ë joniquë. Ea ti tsi xo oriquihaina. Ea ti tsi xo
jënë acaina. Tocahëno tsi “Oriquití-naxëni, jënë-naxëni tsi xo toa. Jasca,
jochacanaibo ya rabënahi quiha pë” iqui mato pë ëa yoati na. 35 Jabi mato
qui yoi xo noho jabi ë acaina. Jasca, mato qui yoi tsi xo Juan jabi ri. Jama,
tiisiyoi-canaibo qui jia tsi xo noba jabi ra.

Jochahuaxëni ca yoxá Jesu tahë ashimanina

36 Huësti ca fariseobá quiha Jesu qui joi amaniquë ja bëta ja oriquino.
Jatsi quiha jahuë xobo qui Jesu caniquë. Cahax ja tsahoniquë oriquixëna.
37 Jabi toa yacatá tsi racani quiha jochahuaxëni ipaonish ca yoxa ri.
Fariseoba xobó tsi oriquihi Jesu ini nori ca ja nicani quiha. Nicahax toa

tsi quiha ja caniquë jisi na. Botiá ca copixëni ca perojome ja bëniquë.
38 Jicohax Jesu tahë tsi ja mëniniquë. Toá tsi quiha ja aracona-niquë.
Jatsi jahuë bëho yaxo tsi quiha jahuë tahë bo ashimatsijahuaniquë. Jatsi
jahuë boó tsi jahuë tahë ja shinahuaniquë. Shinahuaxo tsi quiha ja
tatsoniquë. Jaquirëquë jahuë tahë qui perojome ja japaniquë ra. 39 Jasca,
yoxá ani ca fariseobá, naa Jesu qui joi amanish cató jisni quiha. Jisi tsi ja
shinaniquë, "Jochahuaxëni ca naa yoxa nori ca cahëyamahi quiha tonia.
Dios Chani yoati ibo yoi pi irohaquí tsi motsahai ca yoxa ja cahëquë aquë
ra. Jochahuaxëni ca yoxa tsi xo naa" i ja niquë jamë no. 40 Jatsi Jesú
quëbiniquë:

—Jahuëcara mia yoacasquia ra, Simón —iquiina.

—Ihuë, Maestró —i Simón niquë.

41 Jatsi quiha ja qui chani Jesú yoaniquë:

—Tobi quiha dos ca joni bo iniquë. Jato qui chamá parata prestahua-
haniquë. Jariapari ca joni qui quinientos ca parata ja aniquë. Naa
copixëni ca parata quiha. Jasca, joni huëtsa qui nama, naa cincuenta ca
parata ja qui ja aniquë. Prestamo quiha. 42 Jatsi quiha jahari toa parata
ibo qui ati mëtsama ja icani quiha, naa dos ca joni bo rë. Noitiria ca joni
bo quiha. Jatsi jato noiquí tsi quiha jato cuenta bo chamá nianiquë ra.
Shinajiaxëni ca chama ja ini quiha. Jabi jato cuenta bo chamá niaquë
tsi quiha ¿jëni ca joní oquë tsi jahuë chama noini? ¿Cuenta chahitaxëni
ca jayanish ca ni? ¿Cuenta pistia ca jayanish ca ni? Ea yoahuë —nëa tsi
quiha Simón qui Jesu nëcaniquë.

43 —Tonia oquë tsi noiniquë cuenta chahitaxëni ca jayanish cato ra —i
Simón niquë.

—Oca xo ra —i Jesu niquë.

44 Jatsi yoxa quiri bësohax Simón qui Jesu chaniniquë:

—Mi xobo qui ë jicoquë ra. Jënëpaxa ë qui mi ayamaquë rë, tachoco-
hati; jama, jahuë bëho yaxo tsi noho tahë ja chocohaquë ra. Jaquirëquë
jahuë boó tsi noho tahë ja shinahuaquë. 45 E jicoquë tsi ëa mi joihuaya-
maquë rë, tatsohai cató no. Jama, naa yoxa tsayahuë. E jicoquë rohari tsi
noho tahë huëstima tsi ja tatsoquë ra. 46 Noho boo qui xëni mi ayamaquë
rë. Jama, noho tahë bo qui copixëni ca perojome ja japaquë ra. 47 Jaha
tsi masahacaquë jahuë huëstima ca jocha iquia ra, ja noiriaha ca quëshpi
na. Jama, ichariama ca masaha ca jocha jaya ca tsi xo toa noiyamariahai
cato ra —nëa tsi Simón qui Jesu nëcaniquë.

48 Jatsi quiha,

—Masahacaquë mi jocha ra —i yoxa qui Jesu niquë.

49 Jatsi chaninatsi mesa tsahonish cabo niquë:

—¿Tsohuëcara ni naa joni sa, naa jocha masahai cato? —iquiina.

50 Jatsi quiha yoxa qui Jesu chaniniquë:

—Mi xabahamahacaquë ra, mi chitimihai cató no. Bëpasi tsi cata —
iquiina.

8

Galileá ca yaca bo qui Jesu shishonina

1 Jaquirëquë quiha yaca huëtsa, yaca huëtsa qui Jesu caniquë. Dios
Chani yoahi ja caniquë Diós otohai ca yoati na. Jasca, ja bëta bocaniquë
doce ca banahuacanaibo ri. 2 Bocaniquë ichariama ca yoxa bo ri, naa
ja jënimahuani ca yoxa bo. Jasca, caniquë María Magdalena, naa siete

ca yoshi jayanish cato. 3 Jasca, jato bëta caniquë Juana, Chuza ahuini, naa Herodes empleado. Bocaniquë Susana, yoxa huëtsa bo ri. Jabi Jesu, jahuë rabëti bo, tihi cabo naa yoxa bá orihuapaoni quiha jato parata yoí no.

Bëro sayanish cato
Mateo 13.1-9; Marcos 4.1-9

4 Toatiyá tsi Jesu qui huëstima ca nohiria bëcaniquë. Huëstima ca yaca bo ax ja bëcani quiha jahuë chani nicaxëna. Jatsi bëroria ca chani Jesu jato qui yoaniquë jato tiisimaxëna. Ja nëcaniquë:

5 —Bëro sayahi quiha joni caniquë. Bëro sayajahuano tsi quiha huësti huësti ca bëro bahi tapaí xapaquëniquë. Jahá tsi ja jamahacani quiha. Jasca, jahá ca bëro isa bá piniquë. 6 Jasca, bëro huëtsa maxax mai qui xapaquëniquë. Jabi shinahacax ja chonini quiha jënë yama pi ja ini iqui na. 7 Jatsi bëro huëtsa masa xërëquë tsi xapaquëniquë. Bëro ya shinahabëquiniquë quiha toa masara pë. Jatsi banahaca ca mapahacani quiha. 8 Jatsi bëro huëtsa mai jiaxëni ca qui sayahacaniquë. Shinahaxo tsi huëstima ca bimi ja saihuaniquë. Tihiria ca bimi saini quiha —nëa tsi Jesu nëcaniquë nohiria bo qui.

Chanipama tsi,

—Ea nicati xo jatiroha cabo ra —i ja niquë.

9 Jabi Jesú yoani ca chani jahuë rabëti bá cahëyamaniquë. Ja quëshpi tsi,

—¿Jënihi ni naa noqui mi yoahana sa? —i ja qui jaca niquë.

10 Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:

—Mato qui tiisi acacaniquë, naa Diós otohai ca yoati na. Jonë ca jahuë bo ma cahëxëti xo. Jama, naa jonë ca jahuë bo cahëyamaxëhi quiha tëxë bo. Ja tsi xo toa nëca ca chani jato qui chaniquia, nicaxo ja cahëyamacano iquish na.

Jahuë chani Jesú bërohuanina jahuë rabëti bo bax na
Mateo 13.18-23; Marcos 4.13-20

11 Jatsi quiha jahuë chani Jesú bërohuaniquë:

—Jabi Dios Chani tsi xo toa sayahaca ca bëro. 12 Toa bahi tapaí cabo tsi xo toa Dios Chani nicahai ca nohiria bo. Chani ja nicacano tsi johi quiha Satanás. Joxo tsi jato shina ó ca chani tsëcahi quiha rë, ja cha-hahuayamacano xabahamahacaxëna. 13 Jabi maxax mai qui sayahaca ca bëro jascaria tsi xo nohiria huëtsa. Ranixo tsi Dios Chani biriacani quiha nicaxo na. Jama, jato shina ó tsi tapoyamahi quiha Dios Chani rë. Naamayamahi quiha ja chahahuacanaina rë. Dios Chani tahëhax pi tënëmahacaquí tsi Dios Chani niacani quiha pë. 14 Jabi masa xërëquë sayahaca ca bëro jascaria tsi xo nohiria huëtsa. Dios Chani nicacaquë jato ri. Jama, Dios quima jato ninihi quiha maí ca jahuë bo. Toa jahuë bo shina-shinacani quiha pë. Jatsi Dios Chani tsiihaqui quiha toa parata ó ja quëëcanaina. Jasca, tsiihaqui quiha toa jato ranihuahai ca jahuë bo pë. Ja quëshpi tsi jato shina ó ca tsi anitimaxëni tsi xo Dios Chani rë. 15 Jama, mai jiaxëni sayahaca ca bëro jascaria xo nohiria huëtsa. Dios Chani nicacanaibo tsi xo naa. Nicahax jato qui jia quiha jahuë Chani ra. Chahahuacani quiha ra. Chahahuaxo tsi anomaria tsi xo toa Dios bax ja acanaina.

Yoahacati xo Jesu chani
Marcos 4.21-25

16 ¿Caca nama, oxati nama jahuë lamparina janahi ni ibo pa, tsamaxo
na? Tocayamahi quiha. Bëroria tsi janahi quiha, naquëtë ja huëano jico-
canaibo bax na. 17 Jascaria tsi bërohuahacaxëti xo nohiria bo qui yoahama
ca tëquë. 18 Jatsi quiniacaxëcahuë. Jia tsi Dios Chani nicatsacana. Jia pi ma
nicano tsi anixëhi quiha mato tiisi. Jama, ja bichi ca tiisi pistia bënoxëhi
quiha nicacasyamacanaibo —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë jahuë chani
bërohuahi na.

Jesu jahëhua, jahuë noma bo
Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35

19 Jabi jahuë jahëhua, jahuë noma bo, tihi cabo Jesu qui bëcaniquë.
Jama, ja qui basimatimaxëni quiha ja icaniquë ja qui quëtsoni ca nohiria
bo iqui na. 20 Jatsi quiha Jesu qui nohiria bo chaniniquë:

—Bëcaquë mi ihua, mi noma bo ra. Xobo cacha niicani quiha. Mia
jiscascani quiha —iquiina.

21 Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:

—Noho jahëhua yoi, noho noma yoi bo, tihi cabo tsi xo toa Dios Chani
nicacanaibo. Tihi cabo tsi xo toa jahuë yoba acanaibo —iquiina.

Yoshini, choca, tihi cabo Jesú janacamanina
Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41

22 Toatiyá tsi quiha noti qui Jesu jiconiquë jahuë rabëti bo ya. Jicohax,

—¿Ia rabëquëx ca qui canomani? —i jato qui ja niquë.

Jatsi shitatsijacaniquë. 23 Shitajacano tsi quiha notí tsi oxa Jesu iniquë.
Jatsi ianë tsi cosporiatsi yoshi niquë. Jato noti rëamëtsi quiha jënë iniquë
rë. Jëtëquëpaimaria jato noti ini quiha. 24 Jatsi Jesu bësomahi ja bocaniquë.

—Jisa Maestró. Jëtëquëpaima xo noa ra —i jaca niquë.

Jatsi quiha Jesu joiniquë. Joixo tsi quiha yoshini, choca, tihi cabo ja
raahaniquë. Jatsi quiha janacaniquë yoshini. Pasiniquë ia ri. 25 Jatsi Jesú
jato nicaniquë:

—¿Yama ni ë qui ma chitimihaina ra? —iquiina.

Raquëhax,

—¿Tsohuë cara ni naa sa? Ja qui nicahi quiha yoshini, choca pa —i jaca
niquë.

Jatsi ja ratëyocaniquë.

Yoshi jayanish ca jënimahuahacanina
Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20

26 Galilea mai jisbaya tsi quiha ia rabëquëx ca qui ja shitacaniquë
Gadara icanai ca mai qui. 27 Rërëhax Jesu tëmahinaniquë. Toa xo tsi quiha
yoshi jaya cató jato bëchaniquë. Tsoboco ja ini quiha. Siri tsi sahuëti ja
sahuëyamani quiha. Jasca, jahuë xobó tsi ja racayamani quiha, rësonish
caba maí tsi ja chitëcasni iqui na. 28 Jatsi Jesu tsayahax ja sainiquë. Saihax
ja bësojó tsi ja mëniniquë. Jatsi,

—Ea huënahuayamahuë Jesú, mana ca Dios Baquë. Ea tënëmayamahuë
iquia —i Jesu qui joni niquë joi pistiamá no.

29 Jabi nëca tsi quiha ja chaniniquë, “Ja quima tsëquëcahuë” i yoshi bo
qui Jesu ni nori quëshpi na. Jabi huëstima tsi quiha yoshi bá naa joni qui
tsaminiquë rë. Jatsi jahuë yoshi iqui tsi quiha nohiria bá jahuë mëquë
bo, jahuë tahë bo, tihi cabo nëxapaoni quiha mëchichó no, ja paxayamano
iquish na. Jama, mëchicho ja tësapaoni quiha. Jasca, xabaca, nihi, tihi cabo
qui ja jabapaoni quiha yoshi iqui na. 30 Jatsi quiha,

—¿Jahuë ni mi janë ra? —i toa joni qui Jesu niquë.

—Seis Mil —i quiha joni niquë, huëstima ca yoshi ja qui jiconi nori iqui na.

31 Jatsi yoshi bá Jesu bënarianiquë, tënëtiya qui jato ja raayamano.

32 Jabi basima xo tsi quiha yahua jinaya cabá pihi iniquë. Yahua tirixëni quiha. Jatsi quiha,

—Japa toa yahua jinaya cabo qui noqui raatsana. Jato qui no jicono ra —iriatsi jaca niquë Jesu qui.

Jatsi,

—Bocata —i jato qui Jesu niquë.

33 Jatsi quiha joni quima ax ja natsëquë-caniquë. Natsëquëhax yahua qui ja jicocaniquë. Jatsi quiha jabatsi yahua tirixëni niquë. Maca ax rënichihax ia qui ja jabayocaniquë. Ja nëachiyocaniquë. 34 Jatsi yahua obëso cabo jabaniquë yaca qui. Jënipijani ca ja yoabonacani quiha. 35 Jatsi nohiria bocaniquë ocapijani ca jisi na. Jesu qui ja bëcaniquë. Toá tsi quiha yoshi jayanish ca joni ja jiscaniquë. Jesu tapaí tsaho ja ini quiha. Sahuëti sahuë ja ini quiha. Jënima ja ini quiha. Jatsi ja raquëyocaniquë tsayahax na. 36 Jatsi yoyoxëni ca joni jënimahuahacani nori ca quinia jisnish cabá yoaniquë bëcanish cabo qui. 37 Jatsi pë Jesu bënatsi quiha Gadara maí ca nohiria tëquëtá huaniquë jato ja jisbayano. Ja raquëyocani quiha. Jatsi noti qui ja jicohaca tsi quiha Jesu caniquë. 38 Jabi yoshi jayanish ca joni Jesu ya cacasniquë jaa ri,

—Mi bëta cacasquia —iquiina.

Jama, jahari jahuë xobo qui Jesú raaniquë.

39 —Mi xobo qui cata. Mi bax Diós aca ca yoata —i ja qui Jesu niquë.

Jisbaya tsi quiha toa yacata xo tsi ja bax Jesú ani ca ja yoabonaniquë ra.

Jairo jahini, jimihacai ca yoxa, tihi cabo jënimahuahacanina
Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43

40 Ia rabëquëx ca ax Jesu bacaquë tsi quiha rani tsi nohiria bá joihuaniquë, ja manacanai ca quëshpi na. 41 Jatsi quiha catiti xobo chama joniquë, naa Jairo icanai cato. Jesu tahë tsi ja mënihaca tsi,

—Noho xobo qui johuë ra —iriatsi ja qui ja niquë.

42 Jabi rësopaimaria quiha jahuë jahi iniquë rë. Doce ca año bo jayani quiha. Jatsi ja bëta Jesu caniquë. Ja cano tsi quiha ja qui nohiria quëtsojahuacaniquë. Huëstima ca nohiria quiha.

43 Jabi nohiria xërëquë tsi quiha jimihacai ca yoxa iniquë. Doce ca año no tsi ini quiha ja jimihanina rë. Jasca, jahuë parata tëquë doctor bo qui ja mëani quiha jënimahuahacaxëna. Jënimahuahacatimaxëni ja ini quiha. 44 Jabi Jesu cho quiha naa yoxa basimaniquë. Basimaxo tsi quiha jahuë sahuëti quëpë ja motsaniquë. Jatsi jënëtapiniquë ja jimihacaina ra.

45 Jatsi quiha,

—¿Tsohuë ëa motsaha? —i Jesu niquë.

—Yama tsi xo toa mia motsahaina ra —i quiha nohiria bo niquë.

Jatsi pasi quiha nohiria bo iniquë. Jatsi,

—Tsayahuë. Mi qui quëtsocani quiha nohiria bo ra, Maestró. Mia tijihacani quiha. ¿Jënahuariahax "¿Tsohuë ëa motsaha?" i mi na ra? —i Jesu qui Pedro niquë.

46 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Ea motsayaquë nohiria iquia. E quima ax noho chama tsëquëquë ra —iquiina.
47 Jatsi mëmëriatsi quiha yoxa niquë.
—Cahëhi quiha rë —i jamë ja niquë.
Jatsi Jesu qui johax tsi quiha ja bësojó yoxa mëniniquë. Mënixo tsi nohiria bo bësojo xo tsi ja ani ca ja yoaniquë.
—Mia ë motsaquë jënimahuahacaxëna ra. E jënimahuahacatapiquë ra —i Jesu qui yoxa niquë.
48 Jatsi,
—Mi jënimahuahacaquë caí, mi chitimiha ca quëshpi na. Bëpasi cata —i ja qui Jesu niquë.
49 Chanijano tsi quiha chama Jairo xobo ax chani bëhai ca cahëniquë. Cahëhax,
—Rësoquë mi jahi pistia rë. Maestro jari huënahuayamahuë —i Jairo qui ja niquë.
50 Jama, nicahax Jesu chaniniquë:
—Raquëyamatsina. E qui mi chitimiti xo. Jënimaxëhi quiha mi jahini ra —iquiina.
51 Jatsi xobo qui ja cahëniquë. Cahëhax,
—Nohiria ë bëta jicoyamano —i ja niquë.
Jatsi quiha Pedro, Juan, Jacobo, jahini jahëpa, jahuë jahëhua, tihi cabo roha Jesu ya jiconiquë. 52 Jahi tahëhax tsi araconahi nohiria tëquë ini quiha. Jatsi,
53 —Arayamacana. Bëso xo ra. Oxa roha —i jato qui Jesu niquë.
Jatsi quiha nohiria bá osaniquë, ja rësoni nori ja cahëcani quëshpi na.
54 Jatsi xotaco mëquë Jesú biniquë. Bichi tsi,
—Bësohuë, caí —i ja qui ja niquë.
55 Jatsi ja bësotëquëniquë. Ja niitapiniquë. Jatsi quiha,
—Pimahuë —i jahuë nabo qui ja niquë.
56 Ratëniquë jahuë nabo, rani-ranihi na. Jatsi,
—Jënipijaha ca yoayamacana —i jahuë nabo qui Jesu niquë.

9

Jahuë doce ca rabëti bo Jesú raanina
Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13

1 Jesú jahuë doce ca rabëti bo quënaniquë ja caticano. Quënaxo tsi quiha chama jato qui ja aniquë yoshi bo tsëcati, noitiria cabo jënimahuati. 2 Jatsi quiha jato ja raaniquë Dios otohai ca chani ja yoacano, isicanaibo, iquicanaibo, tihi cabo ja jënimahuacano. 3 Yobapama tsi Jesu nëcaniquë:
—Mëquëya bocana. Coti jihui, sota, oriquiti, parata, tihi cabo boyamacana. Rabë ca sahuëti boyamacana; huësti ca roha. 4 Tsohuëcaracá xobo qui jicohax toá tsi chitëcana. Chitëquí tsi xobo rarinayamacana. 5 Jasca nohiria bá pi mato joihuayamano tsi toa yaca jisbayacana. Jisbaya tsi mato tahë ca cospo totohacahuë jato jocha jismaxëna. Toca tsi jato qui Dios caxa ma jismati xo —i quiha jato qui Jesu niquë.
6 Jatsi quiha ja bocaniquë. Yaca bo ja nacocani quiha, Dios Chani yoahi na. Jasca, jatiroha ca iti xo tsi quiha noitiria cabo ja jënimahuaniquë.

Juan yamabo yoati Herodés nicanina
Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29

7 Jatsi quiha chama Herodés nicaniquë jatiroha ca Jesú ani ca yoati na. Nicahax ja shina-risiquiniquë. Shinati pi ja cahëyamani quiha "Bëso xo Juan yamabo ra" i nohiria bo ni quëshpi na.

8 Jasca,

—Elías yamabo tsi xo naa jisiquihaina tonia —i huëtsa bo niquë.

—Bësotëquëquë Dios Chani yoanish ca huësti cato —i quiha huëtsa bo niquë.

9 Jatsi Herodes nëcaniquë:

—Juan mapo ë quëësayamëquë ra. ¿Tsohuëcara ni naa joni sa? Anomaria tsi xo toa nohiria bo chanihai ca ja yoati na —iquiina.

Nohiria bo iqui tsi Herodés Jesu jiscasni quiha.

Cinco mil ca joni bo Jesú pimanina
Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14

10 Jatsi quiha Jesu rabëti bo bacaniquë. Bacaxo tsi quiha ja acani ca tëquë Jesu ja yoacaniquë. Jaquirëquë jahuë rabëti bo Jesú boniquë Betsaida yaca quiri. Jato bëta ja icasni quiha jamëpistiá no. 11 Jabi ja bocaquë tsi quiha nohiria bá nicaniquë. Nicaxo tsi quiha ja banahuacaniquë jato ri. Jatsi nohiria Jesú joihuaniquë. Joihuaxo tsi quiha Diós otohai ca yoati jato ja yoaniquë. Jasca, noitiria cabo ja jënimahuaniquë.

12 Jaquirëquë yata tsi quiha ja qui jahuë rabëti bo bëcaniquë. Caquë quiha bari. Bëhax tsi jahuë rabëti bo ja qui chaniniquë:

—Basima ca yaca bo, huai bo, tihi cabo qui nohiria raatsana. Oxati bo, piti, tihi cabo ja bicano ra. Yama tsi xo nëá ca racati ra —i Jesu qui jaca ni quiha.

13 Jatsi quiha,

—Jato pimacana —i jato qui Jesu niquë pa.

Jatsi,

—Yama tsi xo nëá ca piti ra. Cinco ca mapari, dos ca sanino, jaroha tsi xo rë. ¿Naa nohiria tëquë bax mapari copihi caxëhi ni noa pa? —i ja qui jaca niquë.

14 Jabi toá tsi quiha cinco mil ca joni bo mani ini quiha. Huëstima quiha. Jatsi,

—Maxo cincuenta, maxo cincuenta, nëca tsi nohiria tsahomatsacana —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

15 Jatsi toca tsi ja acaniquë. Nohiria tëquë ja tsahomacaniquë. 16 Jaquirëquë cinco ca mapari, dos ca sanino, tihi cabo Jesú biniquë. Bixo tsi quiha mana nai qui tsayahax tsi "Gracias" Dios qui i ja niquë piti quëshpi na. Jatsi mapari ja tëxënamaniquë. Tëxënamaxo tsi jahuë rabëti bo qui ja aniquë nohiria bo qui ja taacano. 17 Piniquë nohiria tëquëta. Ja sëyayocaniquë. Jaquirëquë mapari quësi bo, sanino, naa pihama ca quësi bo ja catiacaniquë ra. Doce ca caca ja rëacani quiha.

—Xabahamati Ibo xo Mia —i Pedro nina
Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29

18 Xaba huëtsá tsi Jesu bëhoxno tsi quiha ja bëta jahuë rabëti bo iniquë. Jatsi jato ja nicaniquë:

—¿Tsohuë ni ëa? ¿Jënihi ni nohiria bo ëa yoati na? —i jato qui Jesu niquë.

19 Jatsi jahuë rabëti bá quëbiniquë:

—"Ashimanish ca Juan yamabo përë xo mia" ii quiha huëstima cabo. "Elías yamabo" ii quiha huëtsa bo. Jasca, "Dios Chani yoanish cabo ó ca

huësti cato, naa rësonish cabo quima ax tëronoyamëtax cato” ii quiha tëxë bo —nëa tsi Jesu qui ja nëcacaniquë.

20 Jatsi jato ja nicaniquë:

—¿Japa mato tsa ni? ¿Tsohuë ë nori ca icanai? —i Jesu niquë.

Jatsi quiha,

—Dios raahacanish ca Xabahamati Ibo xo mia ra —i Pedro niquë.

Ja rësohai yoati tsi Jesu chaninina
Mateo 16.20-28; Marcos 8.31–9.1

21 Jatsi jahuë rabëti bo Jesú yobaniquë, tsohuë ja iqui ca ja yoayamacano iquish na. 22 Yobapama tsi ja nëcaniquë:

—Tënë-tënëxëquia naa Nohiria Baquë ë nori cato ra. Jasca, ëa niacaxëcani quiha yosibo, arati ibo-iboria bo, Dios yoba tiisimacanaibo rë. Tihi cabá ëa namëcaxëcani quiha. Jama, tres bari huinocaquë tsi bësotëquëxëquia ra —i jahuë rabëti bo qui ja niquë.

23 Jaquirëquë Jesu nëcaniquë:

—Ea pi banahuacasquí tsi ma acatsai ca ma shinayamaxëti xo. Jatiroha ca barí tsi mato cruz ma iano ra. Iaxo ëa ma banahuano. 24 Jabi xabahamahacayamaxëhi quiha toa jahuë noma jabi ó quëëmisxëni cato. Jama, xabahamahacaxëhi quiha jahuë noma jabi chihohuahai cato ëa tahëxo na. 25 Jatsi jatiroha ca maí ca jahuë bo joní bëbomitsa, ricoria ca iquiina. Jama tënëtiya qui pi caquí tsi ¿jahuëcara ca ja bëbona? 26 Jasca pi ëa, noho chani, tihi cabo qui jaboqui nohiria bërabino tsi jato qui bërabixëquia ëa ri, xaba huëtsa ë joxëquë no. Toa barí tsi Rey jascaria tsi, naa noho ángel bo ya tsi joxëquia ra, noho jahëpa chamá no. 27 Mato parayamaquia, “Diós otohai ca oquë jisxëqui mato ichariama cabo” iquia. Rësonox pari tsi ja otohai ca oquë jiscaxëcani quiha —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë.

Jahuë oquë Jesú jismanina
Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8

28 Nëca tsi chanixo tsi Pedro, Jacobo, Juan, tihi cabo maca qui Jesu boniquë oquëri ca semaná no. Jaha tsi Dios qui ja bëhoxcasni quiha. 29 Dios qui bëhoxjano tsi quiha jahuë bëmana jaria jabitiniquë. Jasca, joxonaria-niquë jahuë sahuëti. 30 Jatsi jisiquitapiniquë rabë ca joni bo. Ja bëta chanihi ja icani quiha. Moisés yamabo, Elías yamabo, tihi cabo jisiquini quiha. 31 Jabi mana ca oquë ca ja jayacani quiha jato ri. Anomaria jato jaria ini quiha. Jabi chaninahi ja icaniquë, naa Jerusalén tsi Jesu nahai ca yoati na. 32 Jabi coshi ini quiha Pedro, Jacobo, Juan, tihi caba bëro. Jatsi ja bësocaniquë. Bësoxo tsi quiha Jesu, ja bëta rabë ca niihai ca joni bo, tihi cabo ja jiscaniquë. 33 Jatsi nai qui Moisés yamabo, Elías yamabo, tihi cabá jisbayano tsi Pedro chaniniquë:

—Noqui jia tsi xo nëá no iquiina. Tres ca tapas no ano ra. Huësti mí-na, huësti Moisés yamabá-na, huësti Elías yamabá-na —i ja ni quiha.

Jabi toca tsi Pedro chaniniquë, ratëhi na. 34 Jari chanijano tsi quiha tsëmo joniquë. Joxo tsi jato ja mapaniquë. Jatsi tsëmo qui Moisés yamabo, Elías yamabo, tihi cabo jicoquë tsi quiha ja raquëcaniquë. 35 Jatsi tsëmó ca joi ja nicacaniquë:

—Noho Baquë tsi xo naa. E bini ca tsi xo naa noho yonoco ati. Ja qui nicatsacana —i joi niquë.

36 Jatsi joi pasiquë tsi quiha toá tsi Jesu iniquë. Jamëpistia quiha.
Toatiyá tsi ja jiscani ca jahuë bo jahuë rabëti bá yoayamani quiha. Ja
bëpacani quiha jënipijani ca yoati na.

Yoshi jayanish ca baquë Jesú jënimahuanina
Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29

37 Maca quima ax botëxo tsi quiha nohiria huëstima ca ja bëchacaniquë
huëaquë no. 38 Jatsi nohiria xërëquë ó ca joní Jesu quënaniquë:

—Anoma tsi xo noho baquë ra, Maestró. Noho baquë yoi ra. Tsayapa.
39 Noho baquë qui yoshini tsamihaca tsi sai-saihitapihi quiha noho
baquë rë. Jatsi noho baquë caxo amahi quiha. Jatsi bacoxhi quiha rë.
Natohuahi quiha. Natohuaxo tsi jisbayahi quiha ra. 40 Jasca, "Noho
baquë ó ca yoshi tsëcacahuë" i mi rabëti bo qui ë quë. Tsëcatimaxëni ca
xo rë —nëa tsi Jesu qui joni nëcaniquë.

41 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Chitimitimaxëni ca yosaxëni ca nohiria xo mato pë. ¿Jahuë tihi tsi
mato tënëxëhi ni ëa pë? Mi baquë nëri bëhuë —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

42 Jatsi baquë basimano tsi yoshiní mai qui baquë nianiquë. Caxo ja
amahacani quiha. Jatsi yoshi Jesú raahaniquë. Raahaxo tsi quiha ja
jënimahuaniquë. Jaquirëquë jahuë jahëpa qui jahari ja aniquë. 43 Jatsi Dios
chama-chamaria qui nohiria tëquë ratëyoniquë tsayahax na.

Ja rësoxëhai yoati tsi Jesu chaninina
Mateo 17.22-23; Marcos 9.30-32

Jari Jesú ani ca yoati tsi nohiria chaninano tsi quiha jahuë rabëti bo qui
Jesu chaniniquë:

44 —Jia tsi ëa nicacana, ma shina-bënoyamano iquish na. Nohiria
caxaxëniria cabo qui ë mëahacaxëti xo —i ja niquë.

45 Jama, Jesú yoani nori ca ja cahëyamacani quiha. Jato joma quiha. Jari
jato qui jonë ini quiha ja yoanina. Jama, Jesu ja nicayama-caniquë ja
yoaha ca ja bërohuano, raquëquí na.

¿Tsohuë ni oquë cato?
Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37

46 Jatsi chaninatsi Jesu rabëti bo niquë, tsohuë jato oquë ca ixëti iqui
ca yoati na. 47 Jabi ja chaninacanai nori ca Jesú cahëni quiha. Cahëxo tsi
quiha baquë pistia ja biniquë. Bixo tsi ja tapaí ja nimaniquë. 48 Nimahax,

—Ea joihuahi quiha tsohuëcara ca noho janë tsi naa baquë pistia
joihuahai cato. Jasca, ëa raanish ca ri joihuahi quiha ëa joihuahai cato.
Nicaparicana. Oquë-oquëriaxëhi quiha mato xërëquë ó ca iriama cato ra,
naa baquë pistia jasca cato —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

Jesu rabëti yoi bo
Marcos 9.38-40

49 Jatsi Juan chaniniquë:

—Jisa, Maestró. Mi janë tsi yoshi tsëcahai ca joni no tsayahitaquë ra.
Tsayaxo toa joni no jënëmacas-hitaquë noba maxo quirim ja iqui iqui na
—i Jesu qui Juan niquë.

50 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jënëmayamacana. Noba rabëti tsi xo toa noqui pasomahama cato ra
—iquiina.

Jacobo, Juan, tihi cabo Jesú raahanina

51 Jabi basima quiha nai qui Jesu tërohacati xaba iniquë. Toatiyá tsi
raquëhaxma tsi Jerusalén qui ja cacasni quiha. 52 Jatsi rëquë tsi joni bo
ja raaniquë jahuë quinia ja rohahuacano. Jatsi, Samariá ca yaca qui
ja jicocaniquë, chitëti iti Jesu bax mëraxëna. 53 Jama, jato yaca qui Jesu
cahëquë tsi quiha samariabá jato chitëmacasyamani quiha, Jerusalén qui
ja bocanai ca ja jiscani quëshpi na. 54 Jatsi samariabo qui Jacobo, Juan,
tihi cabo caxaniquë. Caxahax,
—¿Naipá ca chihi baaxëhi ni noa, Ibobá, jato mëshati, naa Elías yamabá
ani jascaria? —i Jesu qui jaca niquë.
55 Jatsi Juan, Jacobo, tihi cabo quiri bësoxo tsi quiha Jesú jato raa-
haniquë. 56 Jatsi yaca huëtsa qui ja bocaniquë chitëxëna.

Mahitsa ca banahuacanaibo
Mateo 8.19-22

57 Bahí tsi bohocanajacano tsi,
—Jahuëniacara qui mi caxëhai ca mia banahuaxëquia —i huësti ca joni
Jesu qui niquë.
58 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—Jato quini bo jaya xo tsaca bo. Jasca, naha jaya xo isa bo. Jama, ëa,
naa mana ax johax ca tsi xo toa racati xobo yama cato —iquiina.
59 Jatsi joni huëtsa qui Jesu chaniniquë:
—Ea banahuahuë —iquiina.
Jama,
—Mi bëta cacasquia ra. Jama, jaboqui canoma xo ëa ra. Rësopaimaria
xo noho jahëpa. E maihuaparixëti xo —i joni niquë.
60 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—Jato nabo Dios chahahuayamacanaibá maihuano. Mi yonoco tsi xo
toa Dios Chani yoahi cati, naa Diós otohai ca yoati na —iquiina.
61 Jatsi,
—Mi bëta caxëquia, Taitá. Huënayamaxëhuë. Jahari noho xobó cabo qui
ë caapariti xo jato joihuaxëna —i joni huëtsa niquë.
62 Jama, ja qui Jesu chaniniquë:
—Noho yonoco pi chitahëhuaquí tsi jahari mi jahuë bo qui mi bacaya-
mano. Ibo Dios bax yonocoyoiti mëtsama xo toa jahari bacacatsai cato ra
—iquiina.

10

Setenta ca joni bo Jesú raanina

1 Jaquirëquë setenta ca joni bo Ibo Jesú biniquë. Bixo tsi quiha rëquë tsi
dos, dos, dos tsi jato ja raaniquë ja shishocatsai ca yaca tëquë qui.
2 Raapama tsi ja nëcaniquë:
—Huëstima tsi xo toa tësahacati cato ra, ichariama yonococanaibo nori.
Ja quëshpi tsi Ibo Dios nicacana, yonati bo ja raano ja bax yonocoti. 3 Jatsi,
bocata. Mato raaquia. Cama xërëquë ó ca oveja xocobo jascaria ixëqui
mato. 4 Jatsi parata, sahuëti, zapato bo, tihi cabo boyamacana. Jasca,
bahí tsi bamayamacana, nohiria joihuaxëna. 5 Jasca, xobo qui jiconox
pari tsi "Dios mato shomahuano" icana ibo qui. 6 Jabi toá pi rabënacatsai
ca joni racano tsi toá tsi chitëxëhi quiha ma shomahuahaina. Jama,
xobo ibo pi rabënacasyamano tsi ma joihuahai ca jahari bicana. 7 Jasca,
xobo qui jicohax xobo rarinayamacana. Huësti ca ití tsi chitëcana. Toa
xo tsi ma taahacahai ca jahuë bo picana. Jabi jahuë yonoco quëshpi tsi

orihuahacaxëti xo yonati. 8 Jabi yacatá ca nohiria bá mato joihuano tsi
mato qui ja taacanai ca jahuë bo picana ra. 9 Jasca, toá ca iquicanaibo
jënimahuacana. Jënimahuahax, “Mato basima tsi xo Diós otohaina” icana
jato qui.
10 ‘Jama, yacatá ca nohiria bá pi mato joihuayamano tsi jato calle bo
qui bocata. 11 Toá tsi “Mato yacatá ca cospo jaya xo noba tahë bo pë.
Bicasyama xo noa. Bita” i jato qui cana. Jasca, “Mato parayamaqui
noa. Jaboqui mato qui basimaria Diós otohai ca joquë ra” i jato qui
cana. 12 Parayamaquia. Copiti barí tsi anomariaxëhi quiha naa yacatá
ca nohiria copi ra; naa jochahuaxëni ca Sodoma yaca oquë ja iti quiha.

Nicamisxëni ca yaca bo
Mateo 11.20-24
13 ‘Noitiriaxëhi quiha mato Corazín cabá. Noitiriaxëhi quiha mato ri,
Betsaidá cabá. Mato yaca bo xo tsi huëstima ca jisti bo acacani quiha;
mahitsa rë. Jabi jochahuaxëni ca Tiro y Sidón yaca bo xo tsi jasca ca jisti
bo acacarohapino tsi naama tsi jato jocha quima Dios quiri ja bësoquë
acaniquë ra. Bamaxoma tsi moro ja sahuëquë acaniquë cohuëquí na.
Jasca, chihi mishpó tsi ja tsahoquë acaniquë, jato cohuë jismaxëna.
14 Nicaparicana. Copiti barí tsi anomariaxëhi quiha mato copi ra; Tiro
y Sidón yacatá ca jochahuaxëni ca nohiria oquë ja iti quiha. 15 ¿Japa mato
Capernaum yacatá cabá? ¿Nai qui bocascanai pa? Maj. Tënëtiya qui
botëxëqui mato iquia —nëa tsi Jesu nëcaniquë jochahuaxëni ca yaca bo
yoati na.
16 Jatsi Jesú jahuë rabëti bo yobaniquë:
—Ea nicayoihi quiha mato chani nicacanaibo. Jasca, ëa niahi quiha
mato chani nicacasyamacanaibo. Jasca, ëa raanish ca niahi quiha ëa
bicasyamacanaibo —i ja niquë.

Setenta cabo bacanina
17 Jatsi rani tsi setenta ca raahacanish cabo bacaniquë.
—Noqui nicahi quiha yoshi bo pa, Ibobá, naa mi janë tsi jato qui no
chaniquë no —i jaca niquë.
18 Jatsi Jesu jato qui chaniniquë:
—Dios Chani ma yoaquë tsi Satanás jahuë chama bënohai ca ë jisitaquë
ra. Ja bëbohacahitaquë ra. 19 Jabi chama mato qui aquia noqui pasomaha
cato chama bëboxëna. Rono, nibo, tihi cabo xërëquë tsi coti mëtsaxëqui
mato. Mato ayamacaxëcani quiha ra. 20 Jasca, yoshi ma natsëcahai ca
iqui tsi ranixëqui mato. Jama, oquë tsi ma ranixëti xo, naipá ca libro ó tsi
mato janë bo quënëhacani iqui na —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë bëcanish
ca rabëti bo qui.

Jesu raninina
Mateo 11.25-27; 13.16-17
21 Espíritu Santó tsi Jesu rani-ranitapiniquë. Ranihax ja chaniniquë:
—Oquë-oquëria ca xo mia ra, Jahëpá. Mia tsi xo naipa, mai, tihi cabo
yonati Ibo-iboria. Mi qui “Gracias” iquia, tiisi jayamacabo qui mi Chani
jia ca mi jisiquimahai quëshpi na. Jia tsi xo ra. Jasca, maí ca tiisi jaya
cabo quima mi tiisi-tiisiria jonëmahacaquë ra, ja cahëyamacano iquish na.
Jabi toca tsi mi acai ca quëshpi tsi “Gracias” mi qui iquia, Jahëpá. 22 Jasca,
nicaparicana, joni bá. Chama ë qui noho Jahëpá aniquë, jahuë bo tëquë
yonati. Jabi yama tsi xo toa ëa, naa Dios Baquë-baquëria cahëyoihaina.

Noho Jahëpa roha tsi xo toa ëa cahëyoihai cato. Jasca, yama tsi xo Jahëpa Dios cahëxëni cato. Jahëpa Dios cahëxëni ca roha ca ëa xo naa, naa jahuë baquë yoi. Jasca, Jahëpa Dios cahëcani quiha chahahuacanaibo ri, naa ë quënani cabo. Jato qui noho jahëpa jisiquimaquia ja cahëcano iquish na —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

23 Jatsi jahuë rabëti bo quiri Jesu bësoniquë. Bësohax jato qui ja chaniniquë:

—Shoma xo mato ra. Jia tsi xo ma jisina. 24 Jabi ë acai ca jahuë bo huëstima cabá jiscasniquë, naa Dios Chani yoanish cabo, rësonish ca chama bo ri. Ja jisyamacani quiha rë. Jasca, ë yoahai ca jahuë bo ja nicacas-caniquë, jaboqui ma nicahai jascaria. Jama, nicati mëtsama ja icani quiha —i Jesu niquë.

Jabi jiaxëni ca jayanish ca samariabo

25 Jatsi jodioba yoba bo cahëxëni ca joni Jesu qui joniquë tanamacatsi na. Johax,

—¿Jënahuaxëhi ni ëa, Maestró, bëso-bësopaoxëna? —i ja niquë.

26 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—¿Jënihi ni Moisés quënënina? ¿Jahuë ja quënëni? —iquiina.

27 Jatsi yoba cahëxëni cató quëbiniquë:

—“Mato joiti, mato shinana, mato coshi, tihi cabá tsi Dios ma noixëti xo. Jasca, mato rabëti bo ma noixëti xo, mamë ma noihai jascaria” ii quiha —i joni niquë Jesu qui.

28 Jatsi,

—Jabija tsi xo toa mi yoahana. Tocapihi tsi bësoxëqui mia ra —i ja qui Jesu niquë.

29 Jama, tocacasyamani quiha yoba cahëxëni cato rë. Jatsi parahax,

—¿Tsohuë ni toa noho rabëti cato sa? —i joni niquë Jesu qui.

30 Jatsi naa chani Jesú yoaniquë ja cahëno iquish na.

—Jabi joní Jerusalén jisbayaniquë. Jericó yaca qui cahi ja ini quiha. Bahí tsi ja co-cono tsi yomacanaibo ja qui tsaminiquë rë. Jahuë sahuëti, jahuë parata, tihi cabo ja yoma-cani quiha. Ja sëtiajahuacani quiha. Sëtiaxo tsi quiha bahí tsi ja jisbëriacaniquë rësoti. 31 Toatiyá tsi quiha toa bahí tsi co-cohi arati ibo iniquë. Noitiria ca joni ja jisniquë ra. Jisi tsi tëtiaquiria tsi bahi qui ja riiniquë.

32 ‘Jaquirëquë joni huëtsa joniquë. Levita ja ini quiha, naa Dios xobó tsi yonocohai cato. Joni tsayaxo ja tëtianiquë jaa ri, mëbicasyamaquí na.

33 ‘Jaquirëquë joniquë samariabo, naa jodiobo qui yoixëni ca nohiria. Co-copama tsi noitiria ca joni ja jisniquë jaa ri. Jisi tsi, “Noitiria tsi xo naa joni ra” i ja ni quiha. 34 Ja qui caxo tsi quiha jahuë quëësi bo ja chëxaniquë. Chëxaxo tsi ja yaboniquë. Jatsi jahuë burro qui noitiria ca joni ja jananiquë. Janaxo tsi quiha jahuë oxati xobo qui ja boniquë. Jaha xo tsi joni ja shomahuaniquë ra. 35 Jatsi huëaquë tsi quiha dos ca parata copixëni cabo xobo ibo qui samariabá aniquë. “Naa noitiria ca joni ó bësona” i ibo qui ja ni quiha. “Naa parata mi narisno tsi mia copixëquia jahari ë joquë no” i ja ni quiha —nëa tsi Jesu nëcaniquë toa chani yoahi na. 36 Chani yoahax,

—¿Jahuë shinahai, naa tres ca joni yoati na? ¿Jëni ca ni toa sëtiahacanish ca joni qui rabëti jascaria cato? —i yoba cahëxëni ca qui Jesu niquë.

37 Jatsi joní quëbiniquë:

—Shomahuanish ca samariabo quiha —iquiina.

—Cata. Ja ani jasca ca mi ano mia ri ra —i Jesu ja qui niquë.

Marta, María, tihi cabo qui Jesu shishonina

38 Jahuë rabëti bo ya capama tsi yaca qui Jesu cahëniquë. Jahá tsi
quiha racaniquë yoxa, naa Marta icanai cato. Jabi Jesu qui joi ja amani
quiha jahuë xobó tsi ja chitëno. 39 Jabi noma Martá jayani quiha, naa
María icanai cato, naa Jesú tiisimahai ca nicacatsai cato. Jesu tahë tsi
quiha ja tsahoniquë nicaxëna. 40 Jama, nicatimaxëni Marta ini quiha
shishocanaibo ja taahai ca iqui na. Jahuë yonoco shina-shinahi ja ini
quiha. Jatsi Jesu qui Marta caniquë. Cahax,

—Ea shinahuë, Ibobá. Noho nomá ëa jisbayaquë pë. Emë pistia xo
taahai ca ëa xo naa rë. "Mi rëquëmë mëbihuë" ina ja qui —nëa tsi Marta
nëcaniquë jahuë noma yoati na.

41 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Huëstima ca jahuë bo yoati tsi shina-huëjënahi quiha mia rë. Jënima
tsi xo mi acaina. 42 Jama, huësti ca jahuë narisqui mia axëna. Oquë tsi
xo Mariá acaina, noho chani nicacastsi na. Mëbihacatimaxëni tsi xo toa ja
nicahana —i ja qui Jesu niquë.

11

Jahuë rabëti bo Jesú tiisimanina bëhoxti ja cahëcano
Mateo 6.9-15; 7.7-11

1 Jabi Dios qui bëhoxhi Jesu iniquë. Ja jatiquë tsi quiha,

—Bëhoxti noqui ri tiisimana, Ibobá, naa Juan yamabá jahuë rabëti bo
tiisimani jascaria —i jahuë rabëti bo ó ca huësti ca niquë.

2 Jatsi jato Jesú yoani tsi xo naa:

—Bëhoxhi tsi nëcacana:
"Oquë xo mi janë ra, Jahëpá.
Nohiria mi ototsano ra" icana.
3 Jasca,
"Jatiroha ca barí tsi piti noqui ana" icana.
4 Jasca,
"Noba jocha mëbina, naa noqui yosicanaibo tëquë no noihai ca quëshpi
na.
Jochati no tanamahacayamano" icana
—nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

Dios qui bëhoxcana

5 Jatsi nëca tsi Jesu chaniniquë jahuë rabëti bo qui:

—Shinaparicana. Rabëti bo jaya xo mato tëquëta. Jabi mato rabëti
xobo qui ma camitsa huëatiscano tsi mapari baaxëna. Cahax, "Tres ca
mapari ë qui prestahuahahuë, noho rabëtí. 6 Noho xobo qui cahëyaquë
noho rabëti. Paxnahi quiha. Yama tsi xo ja qui ë ati cato rë" i ja qui ma
mitsa. 7 Jatsi xobo xara nëca tsi ja quëbimitsa, "Jishopë. Quëbëhacaquë
caiti rë" iquiina. "Oxatí xo noa, naa ëa, nohó-na bo. Joinoma xo ëa
ra, mapari mi qui axëna" i mato qui ja mitsa quiha. 8 Jabi mato rabëti
joicasyamamitsa mato qui mapari axëna, mato rabëti ja iquë ri. Jama,
naama pi xobo ibo ma quënano tsi joixëhi quiha mapari mato qui axëna
iquia ra. 9 Jascaria, Dios qui bëhoxpiquí tsi bënacana iquia ra. Mato
qui acacaxëhi quiha. Mëracana. Mërapiquí tsi bixëqui mato. Mato bax
japëcahacaxëhi quiha jahuë caiti. 10 Bënahai ca qui acacaxëhi quiha. Bixëhi
quiha mërahai cato. Japëcahaca-xëhi quiha caiti tsohuëcara ca quënahai ca

bax na. 11 Shinaparicahuë. “Sani picasquia” i pi mato xocobo no tsi ¿ja qui rono acaxëcanai pa? 12 “Bachi picasquia” i pi ja no tsi ¿ja qui nibo acaxëcanai pa piti? 13 Jabi mato xocobo qui jahuë jia cabo ati cahëxëni xo mato, jochacanaibo ma iquii ri. Tocapimano tsi ¿bënacanaibo qui oquë tsi Espíritu Santo ayamayamaxëhi ni mato naipá ca Jahëpa ra? —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

Yoshi pasomaha ca chani
Mateo 12.22-30; Marcos 3.19-27

14 Jabi joni quima yoshi niahi quiha Jesu iniquë. Yoshi iqui tsi jaro naa joni ini quiha. Jama, yoshi Jesú tsëcaquë tsi quiha chanitsi joni niquë ra. Jatsi ratëniquë nohiria bo ra tsayahax na. 15 Jama, Jesu pasomaha chanitsi nohiria huësti huësti ca niquë pë.

—Naa joni mëbihi quiha Satanás, naa yoshi bo ibo-iboria ra. Satanás chamá tsi yoshi bo tsëcahi quiha tia —i jaca niquë Jesu yoati na.

16 Jatsi,

—Naipá ca jisti-jistiria ahuë ra —i Jesu qui huëtsa bo niquë pë tanamaxëna.

17 Jama, ja shinacanai ca cahëquí tsi jato Jesú quëbiniquë:

—Jabi quëyohacaxëhi quiha país ca nohiria bo, ja nianacaquë no ra. Jasca, quëyohacacaxëcani quiha xobó ca nohiria ri, ja iquinacaquë no. 18 Jasca jamë pasomaha pi Satanás iquinano tsi ¿jënahuariahax jahuë chama naamana? Nëcaquia ra, ëa mëbihi quiha Satanás, yoshi bo tsëcati i ma ai quëshpi na. 19 Yoshi bo tsëcati pi Satanás ëa mëbino tsi ¿tsohuë ni toa mato nohiria yoi mëbiti ibo-iboria? Yoshi bo tsëcacani quiha jato ri. ¿Tsohuë ni toa jato tsëquëmati ibo ra? ¿Satanás ma ni? Ja tsi xo toa mato qui quësoxëhi quiha mato nohiria yoi bo iquia. 20 Jabi Dios chamá tsi yoshi bo ë tsëcaquë ra, Satanás chamá tsi nomari. E aca cató tsi bëro tsi xo toa mato qui Diós otohai ca johana ra.

21 ‘Jabi chamaxëni ca joní jahuë xobó ca jahuë bo ó bësono tsi jënima ca xo jahuë jahuëmishni bo. Yomahacatimaxëni ca xo. 22 Jabi toca xo Satanás ri. Jënima xo jahuë jahuë bo. Jama Satanás oquë ca pi jono tsi bëbohacahi quiha Satanás ra. Joxo tsi Satanás iquinati jahuë bo mëbihi quiha. Jaquirëquë, jahuë jahuë bo bichi quiha.

23 ‘Jabi ëa pasomaha yoi tsi xo ë bëtama cato. Jasca, noho yonoco pasomaha tsi xo toa ëa mëbiyamahai cato.

Bacahai ca yoshini
Mateo 12.43-45

24 ‘Jabi joni quima yoshi tsëcahacano tsi xaba qui cahi quiha. Caxo tsi iti huëtsa mërahi quiha chitëxëna. Mahitsa mërahax, “E jisbëriani ca xobo qui jahari caxëquia ra” ii quiha yoshini rë. Jatsi bacahi quiha pë. 25 Bacaxo tsi joni tsayahi quiha. Jaboqui jënima xo joni, bahuëhaca ca xobo jascaria. 26 Ja jisbëriani ca joni tsayahax catëquëhi quiha pë, naa jabë yoshi huëtsa bo mërahi na. Jatsi siete ca yoshi yoixëni cabo bëhi quiha ja bëtati. Jatsi joni qui jicocani quiha jato tëquëta racaxëna. Jariapari iriama joni iniquë, jama jaboqui noiti-noitiria nori —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

Jesu nicacana
Mateo 12.38-42; Marcos 8.12

27 Nëca tsi Jesu chanino tsi quiha nohiria xërëquë ó ca yoxá quënaniquë:

—Shoma xo mi ihua, naa mia comanish cato ra. Shoma xo mia chocho amanish cato ra —iquiina.

28 Jatsi,

—Jama xo. Shoma tsi xo Dios Chani nicacanaibo. Shoma tsi xo Dios Chani acanaibo iquia —i ja qui Jesu niquë.

29 Tocajano tsi quiha ja qui quëtsotsi nohiria misco niquë. Jatsi jato qui ja nëcaniquë:

—Anomaria tsi xo no bëta jaboqui bësobëqui-canaibo rë. E acai ca jisti-jistiria roha jiscascani quiha pë, ë qui chitiminox pari. Maj. Jonás jisti roha jato qui axëquia. 30 Jabi sani chahita jatoquë quima Jonás xabahamahacaquë tsi quiha jahuë chani Nínive yacatá ca nohiria bá chahahuaniquë ra. Jato qui jisti Jonás ini quiha jato chahahuamaxëna. Jascaria, naa xaba ó ca bësocanaibo qui jisti ixëquia ëa ri, naa Nohiria Baquë ë nori cato. 31 Copiti barí tsi bësotëquëxëhi quiha yoxa chama, naa Shiba mai ax jonish cato. Bësotëquëcaxëcani quiha naa xabacá ca nohiria bo ri. Jatsi toa barí tsi jato qui quësoxëhi quiha naa yoxa chama, ëa ja chahahuayamacana iqui na. Naa yoxa chama tsayacana. Nëama ja caniquë chama Salomón yamaba tiisi nicaxëna. Jama, nëá ca Salomón oquë ca jisqui mato ra. Jisi tsi nicayamaqui mato pë. 32 Jasca, bësotëquëcaxëcani quiha Nínive yacatá ca nohiria bo ri, copiti barí no. Naa xabacá ca nohiria qui quësocaxëcani quiha jato ri. Jabi jato qui Dios Chani Jonás yoaquë tsi quiha jahuë chani qui ja chitimicaniquë. Jama, nëá ca tsi Jonás oquë ca jisqui mato ra. Toa jahuë chani chahahuayamaqui mato pë.

Noba quinia bërohuahi quiha noba shinana
Mateo 5.15; 6.22-23

33 'Jabi lamparina tsamaxo tsi ¿caca nama janahi ni ibo pa? Jahuë ití tsi janahi quiha ra. Jatsi naquëtë qui jicoxo tsi huëa jisxëhi quiha nohiria. 34 Jascaria tsi mëbihacaxëhi quiha nohiria, shina jia ca jayapiquí na. Mato quinia bërohuaxëhi quiha mato shinana, ja jënimacaquë no. Jatsi jabi jia ca jayaxëhi quiha mato ra. Jama shina yoi pi jayahi tsi tsëmó tsi coxëqui mato rë. 35 Jatsi quiniacaxëcahuë, mato shina ó ca huëa nocahuahacayamano, ja yoinayamacano iquish na. 36 Mato shina pi jënimano tsi, tsëmó pi ma bohoyamano tsi, huahuaxëhi quiha mato jabi jia cato ra, naa lamparina huahuahai jascaria —tihi tsi quiha Jesu niquë nohiria bo qui chanihi na.

Fariseobo, yoba cahëxëni cabo, tihi cabo pasomaha Jesu chaninina
Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47

37 Jabi jahuë chani Jesu jatihuaquë tsi quiha fariseobá ja qui joi amaniquë jahuë xobó tsi ja oriquino. Jatsi jahuë xobo qui Jesu caniquë. Cahax ja tsahoniquë ja bëta oriquixëna. 38 Jabi Jesu mëchocoyamani quiha pinox pari. Ja quëshpi tsi fariseobo ratëniquë, jodioba jabi pasomaha ja iqui iqui na. 39 Japi ja qui Jesu chaniniquë:

—Yobá-naxëni xo mato fariseobo ra. Mato mëquë chocoharia xo mato. Jodioba jabi bo nicariaqui mato. Jama, mato shina tsi xo toa jahuë bo ó quëëmisxëniria ra. Yoixëni ca xo. 40 Jatsi, cahëtimaxëni xo mato ra. ¿Mato shina Dios, naa noba yora nëhohuanish cató ayamayamani? 41 Jariapari mato shina Ibo Dios qui acahuë. Jaquirëquë jiaxëhi quiha mato jabi tëquë.

42 ‘Noiti xo mato fariseobo ra. Ma tësaha ca yochi bo, naa mente, ruda,
tihi cabo quima xatë pistia ca, naa decima ca Dios qui aqui mato, mato
yoba bo nicaxëna. Jënima quiha. Jama, mabë xatë yoi bo mëbicasyama xo
mato më. Dios noiyamayoiqui mato iquia. Jabi Dios yoba ma nicaxëti xo
ra, yoba huëtsa bo shina-bënoxoma.
43 ‘Noiti xo mato fariseobo ra. Catiti xobo qui jicoxo tsi oquë ca tsahoti
bo bicasqui mato më. Jasca, yacatá ca bahí tsi bohoquí tsi nohiria bá mato
joihuahai ca ó pasoqui mato më.
44 ‘Noiti xo mato ra. Mato tsaya-tsayacani quiha nohiria, shina jiaxëni
ca ma nori ca quëscahuaquí na. Jama, mato shina tsi xo yoixëniria. Jato
qui jonë tsi xo toa mato jabi yoi bo ra —nëa tsi quiha fariseobo qui Jesu
nëcaniquë.
45 Jatsi Moisés yoba cahëxëni cabo huëstitá quëbiniquë:
—Jishopë. Noqui ri ocahuaqui mia më, Maestró, toca tsi mi chaniquë
no. Noqui anoma quiha —i Jesu qui joni niquë.
46 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—Noiti tsi xo mato ri, yoba cahëxëni cabá. Nicahacatimaxëni ca yoba
bo nohiria bo qui aqui mato më. Jama, jato qui ma acai ca yoba bo
nicayamahai ca mato xo naa ra.
47 ‘Noiti xo mato ra. Mato naborëquëbá Dios Chani yoanish cabo
tëpasniquë më. Jatsi jato bax maihuati xobo aqui mato pa, nohiria bo
jato shinamaxëna. 48 Jama, mato qui jia tsi xo toa mato naborëquëbá
anina iquia. Dios Chani yoanish cabo ja acani quiha. Jaquirëquë jato
bax maihuati xobo aqui mato më, nohiria bo quima mato jabi yoiria ca
jonëmaxëna.
49 ‘Jabi mato yoati tsi Diós yoani ca tsi xo naa ra: “Jato qui noho Chani
yoati ibo bo, noho Chani chitahëhuati ibo bo, tihi cabo jato qui raaxëquia.
Huësti huësti ca tëpascaxëcani quiha më. Tëxë bo tënëmacaxëcani quiha”
i Dios ni quiha jahuë tiisí no. 50 Jabi toca ja iquë ra. Rëquë rohari tsi
tëpas-hacani quiha huëstima ca Dios Chani yoati ibo bo rë. Jabi naa tëpas-
hacanish cabo tëquë quëshpi tsi mato copixëhi quiha Dios ra. 51 Jabi Abel
pari acacani quiha. Jaquirëquë huëstima ca Dios Chani yoati ibo huëtsa
bo acacani quiha. Jarohari tsi Zacarías ja acaniquë. Altar, naa arati
xobo naxërëquë xo tsi Zacarías ja tëpascani quiha. Mato parayamaquia.
Ja tëpas-hacacani quëshpi tsi copihacaxëti xo naa jaboquí ca bësocanaibo.
52 ‘Noiti xo mato yoba cahëxëni cabá. Mahitsa ca ma tiisimahai ca iqui
tsi Dios Chani cahëyamahi quiha nohiria bo ra. Jasca, jabija ca chani
cahëcasyama xo mato ri. Jasca, ë qui bëcascanaibo quëtiaqui mato më,
Dios Chani ja chahahuayamacano iquish na —nëa tsi fariseobo, yoba
cahëxëni cabo, tihi cabo qui Jesu nëcaniquë.
53 Chanixo tsi quiha jato xobo Jesú jisbayaniquë. Jatsi ja qui caxatsi
yoba tiisimacanaibo, fariseobo, tihi cabo niquë. Caxaquí tsi huëstima ca
jahuë bo yoati tsi ja nica-nicacaniquë tanamacasquí na. Mahitsa ja nica-
nicacani quiha. 54 Jatsi ja tsayamisria-caniquë ja qui quësoxëna.

12

Fariseobo pasomaha Jesú yobanina

1 Jabi huëstima ca nohiria bo Jesu qui quëtsoniquë. Tihiria ca inish ca
racana. Yama xëa ini quiha tapiti. Jasca, jato huëtsa jamahi ja icani quiha
xëa yama iqui na. Jatsi jahuë rabëti bo qui chanitsi Jesu niquë.

—Fariseobá tiisimahai ca qui quiniacaxëcahuë. Paramisxëni ca xo.
2 Bërohuahacaxëti xo jato jabi yoi ra. Jonëma quiha.

Nohiria qui no raquëyamano
Mateo 10.28-31

3 'Jabi raquëxo tsi Dios Chani ma yoa-yoapaoniquë. Jama, jaboqui tsi mato nicacaxëcani quiha nohiria. Jasca, Dios Chani yoahi tsi ma baxëxpaoniquë. Jama, jaboqui bëro-bëroria tsi noho Chani ma yoaxëti xo, raquëxoma. 4 Jabi mato acascanaibo qui raquëyamacana, noho rabëti bá. Mato yora roha tsi ati mëtsa ca xo. Mato aapiquí tsi jaroha tsi xo toa mato ja acanaina. 5 Jama, Dios qui ma raquëxëti xo iquia ra. Tënëtiya qui nohiria niati chama jaya xo, jato ati. Parayamaquia. Dios qui raquëcana iquia.

6 '¿Mahitsa, naa dos ca parata quëshpi tsi cinco ca chorobo iniaya-mayamacahi ni? Copiyamaria ca xo. Jabi copiyama ca chorobo shina-bënoyamahi quiha Dios ra. 7 Jascaria, mato boo tëquë tocahacani quiha ra. Jatsi raquëyamacana, huëstima ca chorobo oquë ma nori quëshpi na —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Nohiria bësojo ax tsi Cristo ti chanihaina
Mateo 10.32-33; 12.32; 10.19-20

8 'Nohiria bësojó pi "Cristó-na xo ëa" i nohiria no tsi Dios ángel bo bësojó tsi "Nohó-na xo toa" ixëquia ëa ri, naa Nohiria Baquë ë nori cato. 9 Jama, nohiria bësojó pi ëa pasomaha nohiria chanino tsi Dios ángel bo bësojó tsi "Nohó-na ma xo toa" ixëquia ëa ri, naa Nohiria Baquë ë nori cato.

10 'Jabi ëa pasomaha pi nohiria chanino tsi iriama tsi xo toa. Jahuë jocha masaxëhi quiha Dios. Jama Espíritu Santo pasomaha pi nohiria chanino tsi masahacayamaxëhi quiha jahuë jocha ra.

11 'Jabi catiti xobó ca chama bo, nohiria chama bo, tihi cabo qui mato ja bocamitsa mato qui quësoxëna. Tocapijahuacano tsi shina-huëjënayamatsicana ma quëbixëhai ca yoati na. 12 Toatiyá tsi mato tiisi-maxëhi quiha Espíritu Santo ra. Ma yoaxëti ca mato jismaxëhi quiha. Chaniyamaxëqui mato, Espíritu Santo inori —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

Jahuëmishni bo ó quëëmisxëni cato

13 Jatsi nohiria xërëquë ó ca joni chaniniquë:

—Noho rëquëmë qui mi chanino, maestró. Huashicoxëni quiha. Noho jahëpa yamaba jahuëmishni bo ë bëta xatënayamahi quiha pë —i Jesu qui ja niquë.

14 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Iyamaquia ra, joní. Nohiria jahuëmishni bo tsi yobati ë raahacaya-maniquë ra —iquiina.

15 Jatsi,

—Quiniacaxëcahuë. Anoma tsi xo jahuëmishni bo ó quëëmis-haina ra. Huëstima ca pi ma jayano ri tsi ¿jënahuariaxo raca toa jahuë bá mato raniyoihuana? —i Jesu niquë.

16 Jatsi naa chani Jesú nohiria bo qui yoaniquë ja cahëcano iquish na:

—Huai jiaxëni ca rico ca joni jayani quiha. Anomaria ja tësani ca bëro ini quiha. 17 Ja iqui tsi "¿Jënahuaxëhi ni ëa sa? Bimi janati ca xobo narisquia rë" i jamë ja niquë. 18 Jarohari tsi, "Noho bimi janati xobo pistia bo poxaxëquia ra. Jaquirëquë xobo chahitaxëni cabo axëquia noho

bimi, noho jahuë bo, tihi cabo quëshpi na. 19 Acax, ‘Mi yonoco jënëna. Huëstima ca año no tsi naamaxëhi quiha mi nanëha ca jahuë bo ra. Shoma xo mia. Oriquihuë. Jënë ahuë. Ranitsihuë’ i ëmë xëquia ra” —nëa tsi rico ca joni nëcani quiha. 20 Jatsi ja qui Dios chaniniquë: “Naa baquichá tsi rësoxëqui mia, yoyoxëni cató. Mi rësoquë tsi ¿tsohuë ni toa mi janaha ca jahuë bo bichiina ra?” iquiina. 21 Jabi toca xo parata, jahuëmishni bo, tihi cabo ó quëëmisxëni cabo. Mëquëyariayoi ca xo, Dios shinayamahi na.

Dios no chahahuati xo
Mateo 6.25-34

22 Jatsi jahuë rabëti bo qui chanitëquëtsi Jesu niquë:

—Oriquiti, sahuëti, tihi cabo ti tsi shinayamacana ra. 23 Mato oriquiti oquë tsi xo ma bësohaina. Jasca, mato sahuëti oquë tsi xo mato yora. 24 Isa bo tsayacahuë. Bëro banayamacani quiha. Bimi tësayamacani quiha. Jasca, yama tsi xo toa jato xobo qui nanëhaca ca bimi ra. Jama, jari jënima ca xo. Jato pimahi quiha Dios ra. Jabi ¿isa bo oquëyama-yamahi ni mato ra? 25 Jasca, ¿jënahuariaxo raca ma bësohai ca año bo ma huinomana, ma shina-huëjënahai cató no? 26 Inoma xo mato ra. Japi oriquiti, sahuëti, tihi cabo yoati tsi shina-shinayamatsacana.

27 ‘Jasca, huasi joa jiaxëni cabo qui tsayacahuë. Yonocoyamacani quiha oriquiti quëshpi na. Jiaria tsi xo ja jiscanaina. Salomón yamaba raiti oquë-oquëria ca xo iquia ra. 28 Jabi jiaria tsi naa naamayamahai ca joa, naa mëri tsi nahai ca joa sahuëmahi quiha Dios ra. Tocapiquí tsi ¿mato ri sahuëmacas-yamayamaxëhi ni Dios ra? Iriama tsi xo toa ma chitimihaina iquia. 29 Jaha tsi oriquiti, jënë, tihi cabo ó quëëmisyamacana. Jasca, nëca ca jahuë bo yoati tsi shina-huëjënayamacana. 30 Jabi ja picanai ca shina-shinacani quiha Dios cahëyamacanaibo. Jama, mato ó bësohi quiha mato Jahëpa, ma narisyamano iquish na. 31 Jatsi, mato Chama-chamaria pari shinacana. Tocapimano tsi mato qui acacaxëhi quiha, oriquiti, jënë, tihi cabo ma narisyamano iquish na. 32 Raquëyamacana, noho xocobá. Jahuë mana ca jahuë bo mato qui acatsi quiha Dios ra.

Mana ca jahuë bo
Mateo 6.19-21

33 ‘Mato jahuë bo iniacana, noitiria cabo qui parata axëna. Tocapimano tsi oquëxëhi quiha mato mana ca jahuë bo ra. Oquë-oquëria ca jahuë bo quëyotimaxëni tsi xo jotoro ri. 34 Jabi maí ca jahuëmishni bo pi noiquí tsi toa jahuë bo shinarohaxëqui mato pë. Jama, Dios noiquí tsi Dios jahuë bo shinaxëqui mato ra.

Rohahuahacati xo Diós-na bo

35-36 ‘Ma rohahuahacaxëti xo iquia. Jato chama manacanai ca yonati bo jascariacana. Raiti sahuë ca xo. Jasca, chama bax ririhi quiha jato lamparina bo. Jatsi ahui yahai ca joni fiesta ax jato chama bacano tsi ja bax caiti japëcatapicani quiha. 37 Jatsi ranicani quiha yonati bo, ja manacanai ca nori ca jato chamá jisquë no. Ja manacanai nori iqui tsi ranixëhi quiha chama ri. Ja quëshpi tsi jahuë yonati bo tsahomaxëhi quiha pimaxëna. Jahuë sahuëti rarinamaxo tsi jato taaxëhi quiha chama ra. 38 Jabi baquicha, baquishmari, tihi pi no tsi chama jono tsi ranicaxëcani quiha yonati bo, ja rohahuahacacani quëshpi na. Jabi manahai ca yonati bo jisxëhi quiha chama, joxo na. 39 Jasca, shinaparicana. Yomaxëni ca johai ca xaba pi cahërohahi tsi jahuë xobo ó ibo bësoquë aquë

ra. Jahuë xobo qui jicoti mëtsama yomaxëni ca iquë aquë ra. 40 Jascaria
tsi ma rohahuahacaxëti xo mato ri. Jabi bacaxëquia, naa Nohiria Baquë
ë nori cato. Bacaxëquia jaha ma pasoyamahai ca xabacá no —nëa tsi Jesu
nëcaniquë.

Chiquishxëni ca yonati
Mateo 24.45-51

41 Jatsi Pedró nicaniquë:
—¿Tsohuë qui naa chani mi yoaha? ¿Jatiroha cabo qui mi yoaha sa?
¿Noqui roha quëshpi ma ni? —iquiina.
42 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—¿Tsohuë ni toa empleado jiaxëni cato, naa chahahuahacati cato?
¿Jënica nohiria bixëhi ni chama, jahuë yonati bo obësoti empleado iti, jato
orihuati? ¿Jahuë yonati jia ca biyamayamaxëhi ni? 43 Jahuë chamá ja qui
aca ca yonoco aapihi tsi ranixëhi quiha empleado, jahuë chama joquë
no. Ja acai ca jisxëhi quiha jahuë chama ra. 44 Jisi tsi jahuë empleado
qui jatiroha ca axëhi quiha, jahuë jahuë bo tëquë obësoti. 45 Jama,
“Bamaxëhi quiha noho chama” i pi toa yonati no tsi, jahuë chama
yonati bo pi ja rashano tsi ¿jënahuariaxëhi ni jahuë chama ra, nicaxo na?
Jasca, oriquihaina, jënë acaina, pahëhaina, tihi cabo pi empleadó ano tsi
¿jënahuaxëhi ni chama ra, nicaxo na? 46 Ja quiniaxëti xo ra. Jabi jaha ja
pasoyamahai ca barí tsi bacaxëhi quiha toa chama ra. Bacaxo tsi ¿jahuë
yonati yoi ca tëpasyamayamaxëhi ni? Nicamisxëni caba copi ja qui axëhi
quiha ra.
47 ‘Jasca, huëstima tsi rashahacaxëhi quiha jahuë chama shina cahëhai
ca yonati, ja yoaha ca ayamapiquí na. 48 Jama, iriama tsi rashahacaxëhi
quiha jahuë chama shina cahëyamahax cato, janyama ja aquë no. Jabi
huëstima ca tiisi pi joni qui acacarohano tsi huëstima ca ó pasohacaxëhi
quiha. “Ariaxëhi quiha” ii quiha nohiria bo ja yoati na. Joni qui
pi huëstima ca ati yonoco acacarohano tsi oquë ca yonoco ja ati ca ó
pasocaxëcani quiha nohiria bo —i Jesu niquë.

Jesu iqui tsi oquëxnamahacaxëhi quiha nohiria
Mateo 10.34-36

49 ‘Jabi mai qui ë joniquë maí ca nohiria oquëxnamaxëna. Ea iqui tsi
iquinacaxëcani quiha nohiria ra, caxahi na. Jaboqui pi ja oquëxnacano
tsi ë raniquë aquë. Ja oquëxna-tapicano ra. 50 Jasca, anomariaxëhi quiha
ë tënë-tënëhaina rë. Ja iqui tsi shina-huëjënaquia. Mëri tsi ja jatino ra.
51 Jasca, nohiria bëpasimahi ë joyamaniquë. Toca tsi quëscahuayamacana.
Jama, nohiria iquinamati, nohiria oquëxnamati, tihi ca aqui ë joniquë.
52 Ea iqui tsi oquëxnaxëhi quiha xobó ca cinco cabo. Dos ca pasomahaxëhi
quiha tres cabo; tres ca pasomahaxëhi quiha dos cabo. 53 Ea iqui tsi jahuë
baquë pasomahaxëhi jahuë jahëpa rë. Jasca, jahuë jahëpa pasomahaxëhi
quiha jahuë baquë ri. Ea iqui tsi jahuë jahi pasomahaxëhi quiha jahëhua.
Jasca, jahuë jahëhua pasomahaxëhi quiha jahuë jahini. (Jasca, ëa iqui
tsi jahuë raisi pasomahaxëhi quiha jahuë raisi ri) —nëa tsi quiha Jesu
nëcaniquë.

Copiti Ibo-Iboria bësojó niixëhi quiha nohiria
Mateo 16.1-4; 5.25-26; Marcos 8.11-13

54 Jatsi nëca tsi nohiria bo qui Jesu chaniniquë:

—“Joqui oi” iqui mato, yota tsëmo chëquë johai ca ma jisquë no. Jatsi oi tsi xo. 55 Jasca, xototsi yota no tsi “Matsinaxëhi quiha rë” iqui mato. Jabija tsi xo toa ma iquiina. 56 Jabi nai tsaya-tsayaquí tsi oi johai, yota johai, tihi cabo cahëxëni xo mato, paramisxëni cabá. Jama, jaboqui no bësohai ca xaba cahëtimaxëni xo mato ra.

57 ‘¿Jia ca jahuë ati mëtsama ni mato sa? 58 Jabi mato pasomaha ca joni pi mato qui caxano tsi bamahaxma tsi ja bëta rabënacana, gobierno chama bo qui mato ja bonox pari. Jabi policía qui chamá mato mëamitsa ra. Jaquirëquë cárcel qui ma nanëhacamitsa. 59 Jatsi tsëquëyamaxëqui mato rë. Jariapari tsi mato múlta copi ma jatihuaxëti xo. (Jascaria tsi bamayamacana rohahuahacaxëna. Joxëhi quiha Dios copiti bari ra) —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

13

1 Toatiyá tsi huësti huësti ca nohiria bo Jesu qui bëcaniquë Pilató ani ca yoaxëna. Jabi Galileá ca joni bo Pilató tëpasni quiha. Tëpasxo tsi quiha yohina jimi ya jato jimi ja jaxcamënamani quiha pë, Jerusalén ca arati xobo xo na. Toa yohina jimi Dios qui acacati ini quiha nohiria ba jocha quëshpi na. 2 Nicahax Jesú quëbiniquë:

—¿Jahuë shinacanai? ¿Galileá ca nohiria oquë ni naa tëpas-hacanish ca joni ba jocha ra? 3 Iyamahi quiha. Jatsi quiniacaxëcahuë. Mato jocha quima pi Dios quiri bësoyamahi tsi rësoxëqui mato ri. 4 ¿Japa Siloé ca namëhacanish ca joni bo? Toa ax tsi quiha dieciocho ca joni bo acacaniquë jato ri, jato cacha xobo tëtëca poxoniquë no. ¿Ja acacani iqui tsi Jerusalén cabo oquë jato jocha ini? ¿Jahuë shinacanai? 5 Dios copi ja nomari iquia. Jama, mato quinia pi raninamayamahi tsi rësoxëqui mato tëquë ri —i jato qui Jesu niquë.

Bimiyamahai ca jihui ti chani

6 Jatsi naa chani nohiria bo qui Jesu yoaniquë:

—Bimi jihui jayaniquë joni ra, jahuë huaí cato. Jahuë bimi bichi ja cani quiha. Yama a ra. 7 Japi jahuë yonati qui ibo chaniniquë: “Tsayahuë. Tres año no tsi naa jihui qui ë joquë bimi bixëna. Yama xo pë. Rërahuë. Anoma quiha. Noho mai xëa biqui ra” iquiina. 8 Jama, jahuë yonatí quëbiniquë: “Jari huësti ca año no tsi ja niino. Ja tëamë tsi mai huëyoxëquia. Jahuë mai jiahuaxëquia. 9 Oquëri ca xënipá tsi ja bimimitsa ra. Ja bimiyamapino tsi rëraxëquia ra” i yonati ni quiha ibo qui —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Joiti barí tsi yoxa Jesú jënimahuanina

10 Jabi jodioba catiti xobo xo tsi tiisimahi Jesu iniquë. 11 Jaha tsi quiha noitiria ca yoxa iniquë. Dieciocho año no tsi tapitimaxëni ja ini quiha. Jabi yoshi iqui tsi tëto ja ini quiha, mëstë niitimaxëni iquiina. 12 Jisi tsi Jesú quënaniquë:

—Mi jënimahuahacaquë, caí —iquiina.

13 Jatsi yoxa ja motsaniquë jahuë mëquënë no. Ja joitapiniquë ra. Joixo tsi quiha Dios ja ocahuaniquë “Gracias” iquiina. 14 Jama, catiti xobo chama caxaniquë, joiti barí tsi Jesú jënimahuani nori quëshpi na. Jatsi,

—Seis tsi xo toa yonocoti bari ra. Toa barí tsi bëcahuë jënimahuahacaxëna. Anoma tsi xo toa joiti barí tsi jënimahuahacahaina ra —i nohiria qui chama niquë.

15 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jisa, mato paracanaibá. ¿Japa mato huëyë bo, mato burro bo? ¿Joiti barí tsi jato mërisyamayamacanai, jënë qui jato mëpixëna? 16 ¿Japa naa yoxa ra? Abraham yamabo chahitaxocobo xo ra. Huëyë, burro, tihi cabo oquë quiha. Jabi dieciocho año no tsi Satanás iqui tsi mëstë niitimaxëni ja iquë ra, tëto iquiina. ¿Mato qui yoi ni naa tëtohai ca yoxa jënimahuahaina pa? —i nohiria bo qui Jesu niquë.

17 Nëca tsi Jesu chaniquë tsi quiha ja qui caxahai ca chama bo bërabiniquë. Jama, rani-raniniquë nohiria tëxë. Jato qui jia ini quiha Jesú ani ca tëquë.

Mostaza bëro, levadura, tihi cabo jascaria tsi xo Diós otohaina
Mateo 13.31-32; Marcos 4.30-32

18 Jatsi Jesú nicaniquë:

—¿Jahuë jasca ni Diós otohaina? ¿Jahuë qui Diós otohai ca jaharisihuaxëhi ni noa? 19 Bëro mishni, naa joní banahai ca mostaza bëro jascaria xo iquia. Shinahaqui quiha mostaza bëro. Shinahacax jihui manëhi quiha. Jaquirëquë toa xo tsi jato naha aqui quiha isa bo —i Jesu niquë.

20 Jatsi Jesú jato nicatëquëniquë:

—¿Jahuë qui Diós otohai ca jaharisihuaxëhi ni noa? 21 Levadura jascaria xo iquia. Jariapari tsi harina somo ca ya tëohai quiha yoxa. Toca tsi harina xara pacanahi quiha jahuë shapo —i Jesu niquë.

Natsëo ca caiti
Mateo 7.13-14, 21-23

22 Jatsi yaca bo xo tsi Jesú tiisima-bonaniquë. Huësti ca yaca jisbaya tsi yaca huëtsa qui ja caniquë Jerusalén quinia ca bahí no. 23 Jatsi,

—¿Xabahamahacaxëhi ni ichariama cabo roha, Taitá? —i nohiria niquë. Jatsi Jesú quëbiniquë:

24 —Naipá ca caiti tsi xo natsëo. Jatsi ariacana ja qui jicoxëna. Ja qui jicoti mëtsama icaxëcani quiha huëstima ca jicocas-canaibo ra. 25 Jabi xobo ibobá caiti japano tsi jicotimaxëni-xëhi quiha mato ra. Jatsi, "Noqui jicomahuë, Ibobá" ixëqui mato, cacha niihax na. Jatsi, "Mato cahëyamaquia" i mato qui xëhi quiha Ibo ra. 26 Jatsi jahari quëbixëhi quiha mato. "Mi bëta no oriquipaoniquë ra. Jasca noba yacata xo tsi noqui mi tiisimapaoniquë ra" ixëqui mato, mahitsa. 27 Jatsi, "Mato cahëyamquia. Bocata, mato jochahuaxëni cabá" i mato qui xëhi quiha. 28 Jatsi, araconaxëqui mato ra. "E ra ma. Jishopë" ixëqui mato, cacha ax na. Toá ca Diós otohai cató ca Abraham, Isaac, Jacob, Dios Chani yoanish cabo, tihi cabo jisxëqui mato. Jato bëtayamaxëqui mato ra. 29 Toatiyá tsi maí ca iti bo tëquë quima ax bëcaxëcani quiha nohiria bo. Diós otohai cató tsi oriquicaxëcani quiha carayanabo ri. 30 Tsayacahuë. Toa barí tsi mato qui quërasria ca carayanabo pari bixëhi quiha Dios ra. Jama, noitixëhi quiha mato jariapari ca Dios Chani binish cabo. Jachoxëqui mato iquia —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

Jerusalén ca nohiria Jesú noinina
Mateo 23.37-39

31 Jatsi ja qui huësti huësti ca fariseobo bëcaniquë.

—Nëa chitëyamatsihuë. Jabahuë ra. Mia acatsi quiha Herodes ra —i Jesu qui jaca niquë.

32 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jahari toa quiaxëni ca qui bocata. “Jaboqui, huëaquë, jari yoshi bo tsëcaxëquia ra. Toa dos ca bari no tsi nohiria bo jënimahuaxëquia. Jama, oquëri ca bari jatixëhi quiha noho yonoco ra” icana ja qui. 33 Jari noho quiniá tsi ë caxëti xo ra. Jaboqui, huëaquë, oquëri ca bari, tihi tsi xo ë cahaina. Jasca, Jerusalén tsi ë namëhacaxëti xo, naa Dios Chani yoanish ca huëtsa bo acacani jascaria.

34 ‘Jisa Jerusalén ca nohiria bá. Dios Chani yoati ibo jari aqui mato rë. Mato qui Diós raahai ca Chani bëcanaibo aqui mato maxaxá no. Jabi mato noiquí tsi mato otocasquia, naa jahuë pëhi namá jahuë xocobo patiarí otohai jascaria. Jama, ëa niacasqui mato rë. 35 Diós mato niabayaquë iquia. Tsayahuë. Jabi ëa jistëquënox pari tsi “Shoma tsi xo toa Ibobá janë tsi johai cato” ixëqui mato ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

14

Iquihai ca joni Jesú jënimahuanina

1 Huësti ca joiti barí tsi quiha fariseobo chama xobo qui Jesu caniquë ja bëta oriquihi na. Jasca, tobi ini quiha Jesu qui tsayamisxëniria ca jodioba jabinaxëni cabo ri. 2 Jabi Jesu bësojó tsi noitiria ca joni tsaho ini quiha, naa bai ca yora, poyamë, huico, tihi cabo jayanish cato. 3 Jaha tsi jodioba yoba cahëxëni cabo, fariseobo, tihi cabo Jesú nicaniquë:

—¿Mato qui jënima ni joiti barí tsi jënimahuahaina? —iquiina.

4 Ja quëbiyamacaniquë. Jatsi Jesú joni biniquë. Bixo tsi joni ja jënimahuaniquë. Jatsi jahari jahuë xobo qui jënima ja raaniquë. 5 Raahax jato qui Jesu chanitëquëniquë:

—¿Mato baquë, mato vaca, tihi cabo pi jënë maiquini qui paquërohano tsi bamaxoma tsi ma tsëcayamaquë ana? —iquiina.

6 Jatsi quëbitimaxëni quiha ja icaniquë ra, naa jodioba yoba cahëxëni cabo.

Fiesta qui joi binish cabo

7 Jabi toá ca oquë ca tsahoti bo fariseobá bicasni quiha. Ja acanai ca jisi tsi naa chani jato qui Jesú yoaniquë:

8 —Ahui yahai cato fiesta qui pi mato qui nohiriá joi amano tsi toá ca oquë ca tsahoti bo biyamacana. Quiniacaxëcahuë. Mato oquë ca nohiria jomitsa ra. 9 Jatsi mato qui joxëhi quiha fiesta ibo tia. Johax, “Mi tsahoti joni huëtsa qui acasquia rë” i mato qui xëhi quiha. Tocapijano tsi bërabixëqui mato tia. Jatsi ibo nëama ca tsahoti yoi ca bixëqui mato ra. 10 Jama, mato qui joi amahacano tsi nëama ca tsahoti pari bicana. Jatsi johax, “Ea tahë tsi mi tsahono, noho rabëtí” i mato qui fiesta ibo mitsa. Toca tsi fiesta qui bëcanish cabo bësojo ax tsi oquëhuahacaxëqui mato. 11 Jatsi quiniacaxëcahuë. Noitihuahacaxëhi quiha jamë oquëhuacatsai cato. Jama, oquëhuahacaxëhi quiha iriama cato, naa oquë bicasyamahai cato —nëa tsi Jesu nëcaniquë oquë ó quëëcanaibo yoati na.

12 Jatsi oriquiti ja qui joi amati ibo qui Jesu chaniniquë:

—Oriquiti taaquí tsi mi rabëti bo, mi xatë bo, mi jimi bo, mi rico ca rabëti bo, tihi cabo qui oriquiti joi amayamahuë. Jato qui oriquiti joi pi mi amano tsi jahari mi qui oriquiti joi amacaxëcani quiha jato ri. Toca tsi copihacaxëqui mia. 13 Jama, oriquiti taaquí tsi noitiria cabo, yora choni jaya cabo, tapiyamacanaibo, bëco cabo, tihi cabo qui oriquiti joi mi amaxëti xo. 14 Tocapihi tsi shomahuahacaxëhi quiha mia ra, jahari mia

copitimaxëni ja icanai iqui na. Jatsi mia copixëhi quiha Dios ra, mëstëxëni cabo bësotëquëxëquë no —nëa tsi ibo qui Jesu nëcaniquë.

Fiesta-fiestaria ti chani

15 Jabi Jesú yoaha ca toá ca oriquihai ca joni huësti cató nicaniquë. Nicahax,

—Rani-ranixëhi quiha Diós otohai cato ó ca oriquicanaibo tëquë —i quiha Jesu qui ja niquë.

16 Jatsi Jesu ja qui naa chani yoaniquë:

—Oriquiti, chariquiti, tihi cabo joní ani quiha. Axo tsi quiha huëstima cabo qui oriquiti joi ja amaniquë. 17 Jatsi jahuë oriquiti bari tsëquëquë tsi quiha jahuë yonati ja raaniquë nohiria bo qui joi amati. " 'Bëcahuë, rohahuahacaquë oriquiti ra' icana jato qui" i jahuë yonati qui ibo ni quiha. 18 Jama, nohiria bo bëcasyamacani quiha. "Huai copiyaquë ëa ra. E jisi caxëti xo" i jariapari ca joni niquë jahuë yonati qui. 19 Jatsi, "Cinco ca huëyë bo ë copiquë. Jato tanamahi caquia ra. Canoma xo ëa rë" i huëtsa ni quiha. 20 Jatsi, "Jaboqui ë ahui yaquë ra. Canoma xo ëa rë" i joni huëtsa ni quiha. 21 Jatsi yonati bacaniquë jahuë ibo qui. Bacahax, "Bëcasyamacani quiha pë" i ja qui ja niquë. Jatsi ibo caxaniquë. "Yacatá ca bahi tëquë qui cata. Noitiria cabo, yora choni jaya cabo, bëco cabo, tapitimaxëni cabo, tihi cabo nëri bëhuë" i jahuë yonati qui ibo ni quiha. 22 Jatsi bacahax, "Jato ë bëquë ra, mi yoaha jascaria; jama, jari tobi xëa pa" i jahuë chama qui ja ni quiha. 23 Jatsi ibo jahuë yonati qui chanitëquëniquë. "Bahí ca nohiria bo, nëama ca nohiria bo, tihi ca nohiria nëri bëhuë, noho xobo rëamëno iquish na. 24 Noho oriquiti piyamaxëhi quiha ra toa jariapari ca noho joi binish cabo ra" iquiina —nëa tsi joni qui Jesu nëcaniquë toa chani yoahi na.

Copixëni tsi xo Cristo banahuahaina

25 Jabi huëstima ca nohiria Jesu qui bëhi iniquë. Jato quiri bësohax ja chaniniquë:

26 —Ea noixëti xo tsohuëcara ca ëa banahuacatsai cato. Jahuë jahëpa, jahuë jahëhua, jahuë ahuini, jahuë xocobo, jahuë xatë bo, tihi cabo oquë tsi ëa ja noixëti xo ra. Jasca, jamë ja noiyamano. Toca pi ëa noiyamahi tsi noho rabëti manëtimaxëni-xëhi quiha. 27 Jahuë cruz yoi pi iayamahi tsi ëa pi banahuayamahi tsi noho rabëti iti mëtsama xo toa ra. 28 Jabi ¿jënahuahi ni joni, xobo paxa ca acatsi na? Tsahoxo tsi ¿jahuë xobo pari ati copinaca shinayamayamahi ni? Toa shinaparihi quiha, parata narisyamaxëna. 29 Parata pi narisquí tsi jahuë xobo jatihuayamaxëhi quiha. Tocapijano tsi osacaxëcani quiha nohiria. 30 "Jahuë xobo naa joní chitahëhuaniquë. Chitahëhuahax jatihuatimaxëni xo ra" i caxëcani quiha. 31 Jascaria, ¿shinayamayamaxëhi ni chama, ja pasomaha ca país huëtsa iquinacasquë no? Jabi veinte mil ca soldado bo pi chama huëtsá jayano tsi jahuë diez mil ca soldado bo yoi bëbohacamitsa. Japi jato iquinati chama cahëparicatsi quiha iquinanox pari. Shinaparihi quiha chama. 32 Jatsi bëbotimaxëni pi jahuë soldado bo no tsi toa chama huëtsa qui chani raaxëhi quiha, ja bëta rabënaxëna. 33 Jascaria, shina-shinaparicana. Mato jahuë bo tëquë pi jisbëriayamahi tsi noho rabëti bo itimaxëni xo mato ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Chopará jahuë tëë bënohaina
Mateo 5.13; Marcos 9.50

34 —Jabi chopara tëë tsi xo jënima. Jama jahuë tëë pi bënohi tsi
¿jënahuariahax ja tëënatëquëna? 35 Mahitsa tsi xo chopara tëëyama cato.
Anoma quiha. Ja niahacaxëti xo. Japi pahoqui jayaquí tsi nicacana ra
—i Jesu niquë nohiria bo qui.

15

Bënonish ca oveja
Mateo 18.10-14

1 Jabi gobierno impuestos bicanaibo, jochacanaibo, tihi cabo Jesu qui
bëcaniquë jahuë chani nicacatsi na. 2 Ja bëcaquë tsi quiha fariseobo, yoba
tiisimacanaibo, tihi cabo yosananiquë.

—Jochahuaxëni cabo joihuahi quiha naa Jesu pa. Tsayacapa. Jato bëta
xo tsi pihi quiha ra —i jaca niquë.

3 Jatsi naa chani Jesú jato yoaniquë:

4 —Shinaparicana. ¿Cien ca oveja bo pi jayarohaquí tsi jato ó ma
bësoquë ayamana? Huësti ca oveja pi bënono tsi ¿noventa y nueve cabo
jisbayayamayamacanai, toa huësti ca mëraxëna? Toa bënohai ca oveja
ma mëraquë aquë tia. 5 Bichi tsi rani-raniqui mato. Icoxo tsi jahari xobo
qui bëqui mato raniquí na. 6 Jatsi mato xobo qui cahëxo tsi mato tapaí
ca racacanaibo quënaqui mato, jato yoaxëna, “E bëta ranicana. Noho
bënohax ca oveja jahari ë biquë ra” iquiina. 7 Jascaria tsi, noventa y
nueve ca mëstëxëni ca nohiria bo, naa janyama boyamacanaibo quëshpi
tsi ranihi quiha naipá cabo. Jama, oquëria tsi xo ja ranicanaina, huësti ca
bënohax ca jochahai ca jahari Dios qui joquë no —i Jesu niquë.

Bënohacanish ca parata

8 —Shinaparicana. Diez ca parata jayaquí tsi huësti ca parata yoxá
bënomitsa. Bënoxo tsi ¿jahuë lamparina tsamayamayamaxëhi ni, toa
huësti ca parata mëraxëna? 9 Mëraxo tsi jahuë xobo tahë ca racacanaibo,
jahuë rabëti bo, tihi cabo quënahi quiha jato yoaxëna, “E bëta ranicana. E
bënoha ca parata ë biquë ra” iquiina. 10 Jascaria tsi rani-ranixëhi quiha
Dios ángel bo ri, jocha quima Dios quiri huësti ca jochahai ca bësoquë no
—nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Bënonish ca baquë

11 Jaquirëquë chani huëtsa Jesú yoaniquë. Ja nëcani quiha:

—Dos ca baquë joní jayaniquë. 12 Baquë nomá jahuë jahëpa jisbay-
acasni quiha. Canox pari tsi quiha “E bixëti ca jahuë bo xatë jaboqui
ë qui ahuë, noho jahëpá” i ja qui ja ni quiha. Jatsi jahuë jahuëmishni
bo, jahuë parata, tihi cabo jahuë jahëpá oquëxnamaniquë, jahuë baquë
noma qui ati. 13 Jatsi ichariama bari huinocaquë tsi jahuë jahuë bo,
jahuë parata, tihi cabo sota qui baquë nomá nanëniquë. Nanëhax nëama
ca mai huëtsa qui ja caniquë. Toá tsi jahuë parata ja raaniquë. Ja
pahëni quiha. Ja yoyoni quiha. Mëri tsi jahuë parata quëyohacani quiha.
14 Toca tsi jahuë parata tëquë ja raaniquë pë. Jatsi biniatsi toá ca maí
ca nohiria bá huaniquë, oi yama ca quëshpi na. Paxnatsi joni niquë rë
jaa ri. 15 Paxnaxo tsi quiha yonoco mërahi ja caniquë. Jatsi chancho
obëso ca ja manëni quiha. Ja raahacani quiha jato pimati. 16 Paxnaquí
tsi quiha chancho bá pihai ca xëqui xëbo ja picasni quiha. Yama jahuë
poco ini quiha. Huashicoxëni jahuë chama ini quiha. 17 Jatsi jahuë jahëpa
xobo shinatsijahuaniquë. “Shomaria tsi xo toa noho jahëpa yonati bo ra.

Paxnayamacani quiha. Huëstima tsi xo jato oriquiti ra. Jama, rësopaimaria xo ëa rë, paxnahi na" nëa tsi ja nëcani quiha jamë no. 18 Jatsi "Noho jahëpa qui jahari caquia ra. Cahax 'Mia, Dios, tihi cabo pasomaha ë jochaquë rë' ixëquia noho jahëpa qui. 19 'Mi baquë ë quënahacayamati xo. Mi yonati jascaria ëa mi ano ra' ixëquia" nëa tsi baquë nëcani quiha jamë no. 20 Jatsi joihax jahuë jahëpa xobo qui catsijaniquë.

'Jabi nëama ja no tsi quiha jahuë jahëpá jahuë baquë jisniquë. Jisi tsi quiha jahuë baquë qui ja jabaniquë. Jahuë baquë ja tatsoniquë noiquí na. 21 Jatsi jahuë jahëpa qui baquë chaniniquë: "Dios, mia, tihi cabo pasomaha ë jochaquë ra. Mi baquë ë quënahacayamati xo ra. Mi yonati jascaria ëa mi ano" i jahuë jahëpa qui baquë ni quiha. 22 Jama, jahuë jahëpá jahuë yonati bo quënaniquë. "Saco, naa oquë ca saco nëri bëcana. Noho baquë sahuëmacana. Jasca, jahuë mëquënë tsi mëquëraati amacana. Jaquirëquë zapato bo sahuëmacana. 23 Sahuëmaxo tsi vaca baquë chahitaxëni ca bëcana tëpas-hacati. No oriquino ra. No pabëno ra. 24 Rësonish ca jascaria noho baquë iniquë, jama jaboqui bëso ja nori ra. Bëno tsi ja iniquë, jaboqui no bëta ja nori. Jahari ja joquë ra" nëa tsi jahuë jahëpa nëcaniquë. Jatsi oriquitsijacaniquë.

25 'Jabi huaí tsi jahuë baquë rëquëmë iniquë, jahuë noma bacaquë no. Xobo qui jopama tsi quiha música, pabëcanaina, tihi cabo ja nicaniquë ra. 26 Nicaxo jahuë yonati ja quënaniquë. "¿Jënahuacahi ni xobó cabo pa?" i ja qui ja ni quiha. 27 Jatsi, "Jahari joquë mi noma ra. Vaca baquë chahitaxëni ca mi ipá aquë ra piti, jënima mi noma nori quëshpi na. Jia tsi jahari ja joquë ra" i ja qui yonati niquë. 28 Jatsi caxaniquë jahuë rëquëmë. Xobo qui ja jicoyamani quiha. Jatsi cacha jahuë jahëpa caniquë ja qui, "Jicohuë, jicohuë" iquiina. 29 Jatsi jahuë jahëpa qui baquë nëcaniquë: "Huëstima ca año no tsi yonati jascaria mi bax ë yonocoquë ra. Mi yoba tëquë ë nicaquë ra. Toatiyá tsi chibo pistia roha ë qui ayamaqui mia pë, noho rabëti bo ya ë pabëno. 30 Jama, noho noma bacatapiquë tsi vaca chahitaxëni ca aqui mia pë ja bax na. Mëtsaxëniria ca yoxa quëshpi tsi mi parata quëyoria ca baquë tsi xo naa ra" nëa tsi jahuë jahëpa qui baquë rëquëmë nëcaniquë. 31 Jatsi jahëpa chaniniquë: "Jatiroha ca bari tsi ë bëta xo mia ra. Nohó-na jatiroha ca xo mí-na ra. 32 Jaboqui no oriquino ra. Jaboqui no raniti xo, mi noma bëso nori quëshpi na. Rësonish ca jascaria ja iniquë ra. Bëno tsi ja iniquë ra, jaboqui no bëta ja nori. Jahari ja bacaquë ra" i ja qui jahuë jahëpa ni quiha —nëa tsi Jesu nëcaniquë naa chani yoahi na.

16

Yomaxëni ca empleado

1 Jabi naa chani Jesú jahuë rabëti bo qui yoaniquë:

—Jabi tobi ini quiha rico inish ca joni. Empleado jayani quiha jahuë yonoco ati. Jabi jahuë empleadó yomahai ca yoati tsi ja yoahacani quiha. 2 Nicaxo tsi quiha jahuë empleado ja quënaniquë. "¿Jahuë ni naa rë, ë nicahana mia yoati na? Mi libro bo, mi cuenta bo, tihi cabo mi jatihuano. Jaboqui rohari tsi noho empleado inoma xo mia ra" i ja qui jahuë chama ni quiha. 3 Jatsi shinatsi empleadó huaniquë: "¿Jënahuariaxëhi ni ëa rë? Ea tsi xo toa chamayama, huai xëxëti. Jasca, parata bënati bërabipiquia" i jamë ja ni quiha. Shinahax, 4 "E axëti ca cahëquia ra. Noho yonoco jatiquë tsi huëstima ca rabëti bo jayaxëquia tia. Jato xobo qui ëa joihua-caxëcani

quiha ra” i jamë empleado ni quiha. 5 Japi jahuë chama ó ca cuenta jaya
cabo ja quënaniquë. Quënahax, “¿Jahuë tihi ni toa mi cuenta?” i ja niquë
jariapari ca jonish ca qui. 6 Jatsi joní quëbiniquë: “Noho cuenta tsi xo
cien ca aceite lata bo rë” iquiina. Jatsi empleado nëcaniquë: “Nëa xo mi
cuenta siri. Bamayamatsihuë. Cuenta paxa ca mi ano. Cincuenta lata
bo huishana” i joni qui ja niquë pë, jahuë chama parahi na. 7 Jaquirëquë
huëtsa ja nicaniquë: “¿Jahuë tihi ni mi cuenta?” iquiina. “Cien ca medida
trigo moto” i joni niquë. Jatsi, “Mi cuenta siri bihuë. Ochenta roha
huishana” i joni qui ja niquë pë, jahuë chama parahi na. 8 Jatsi chamá
toa empleado paraxëni cató ani ca nicaniquë. Nicahax, “Anomaria tsi xo
toa empleadó acana ra. Nohiria, parata, tihi cabo mëquixëni ca joni tsi
xo naa. Cahëxëni quiha” i chama niquë. Jabi Dios xocobo oquë tsi xo toa
chahahuayamacanaibá jato jahuë bo, jato parata, jato yonoco, tihi cabo
ó ja bësocanaina ra.

9 ‘Jabi bëroria tsi xo toa paratá tsi anoma ca acaina ra. Jama,
mato paratá tsi noitiria cabo mëbicana. Tocapiquí tsi rabëti-rabëtiria bo
jayaxëqui mato ra. Jatsi ma rësono tsi mato joihuariaxëhi quiha Dios, i-
ipaohai ca qui ma cahëxëquë no.

10 ‘Jabi jia pi jahuë ichariama ca jahuë bo otoquí tsi jia tsi huëstima ca
jahuë bo otoxëhi quiha nohiria. Chahahuahacati ca nohiria tsi xo naa.
Jama, jia pi jahuë ichariama ca jahuë bo otoyamaquí tsi ¿jënahuariaxo
oquë ca jahuë bo ja otona? Chahahuahacatimaxëni ca nohiria tsi xo
naa. 11 Jabi parata, nohiria jahuë bo, tihi cabo pi ó bësoti cahëyamaquí
tsi ¿jënahuariaxo raca mana ca jahuë bo ó bësoti ma cahëna? 12 Jasca pi
nohiria huëtsa jahuë bo ó bësoti mëtsama ma ino tsi ¿jënahuariaxo raca
mana ca jahuë bo mato qui Diós ana, jaha ma bësono?

13 ‘Jabi dos ca chama bo bax yonocotimaxëni xo nohiria. Huësti
ca chama qui caxaxëhi quiha; chama huëtsa noijahuanori. Huësti ca
chama nicaxëhi quiha; chama huëtsa nicacasyama-jahuanori. Japi,
¿jënahuariahax raca Dios bax ma yonocona, parata noihi na? ¿Mato
yonayamayamaxëhi ni parata ra? Dos ca ibo jayatimaxëni xo mato ra
—nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë rabëti bo qui, tihi ca chani bo yoahi na.

14 Jabi Jesu chanihai ca toa paratá-naxëni ca fariseobá nicaniquë.
Nicaxo tsi quiha Jesu ja osacaniquë parata noiquí na. 15 Jatsi Jesu jato
qui chaniquë:

—Paraquí tsi nohiria bësojó tsi mamë mëstëhuaqui mato pë. Jama, mato
shina yoi bo cahëhi quiha Dios ra. Ma parahai ca iqui tsi jia tsi nohiria bá
mato ocahuamitsa. Jama, mahitsa tsi xo toa mato yoati ja shinacanaina.
Dios qui quërasria xo toa nohiria bo ma parahaina iquia ra —i jato qui
Jesu niquë—.

Dios yoba-yobaria

16 ‘Jabi Moisés quënënina, Dios Chani yoanish cabá quënënina, tihi cabo
nohiria bo yoahacaniquë Juan yamabo jonox pari no. Ja joquë tsi quiha
chitahëniquë chani paxa cato, naa Diós nohiria bo otohai ca yoati na. Jaha
tsi jato chamá tsi Diós otohai ca qui jicocascani quiha jatiroha cabo.

17 ‘Jabi jatihuahacaniquë Moisés yoba. Jama, naama-naamapaoxëhi
quiha Dios yoba-yobaria. Jatihuahacayamaxëhi quiha.

Ahui niahaina
Mateo 19.1-12; Marcos 10.1-12

18 ‘Jabi jocha ó tsi bësohi quiha ahui niahax ca joni, ahui huëtsa ja biquë
no. Jascaria, jocha ó tsi bësohi quiha niahacahax ca yoxa bichi cato ra.

Rico inish ca joni — noitiria ca Lázaro

19 ‘Jabi tobi iniquë quiha rico-ricoria ca joni, naa sahuëti copixëni ca
sahuëhai cato. Xobo jiaxëni ca ja jayani quiha. Jasca, jatiroha ca barí
tsi jia tsi ja piniquë. Ja paxnayamani quiha. 20 Jabi jahuë panë caiti ó
tsi janahacani quiha joni, naa Lázaro icanai cato. Bonohuaxëni ca naa
joni ini quiha. Jasca, yonocotimaxëni ja ini quiha. 21 Jabi joni rico cato
mesa quima ax paquëhax ca quësi mishni bo ja picasni quiha, paxnaquí
na. Jasca, ja qui ina bo bëcanaca tsi jahuë bono bo ja taxocani quiha.
22 Jarohari tsi noitiria ca Lázaro rësoniquë. Ja rësoquë tsi quiha mana, naa
Abraham iti icanai ca qui ángel bá boniquë. Jaquirëquë rësoniquë rico
ca ri. Rësohax ja maihuahacaniquë. 23 Jatsi tënëtiyá tsi ja bëpëquëniquë
tënëhi na. Jaha xo tsi quiha nëama ca Abraham, ja tapaí ca Lázaro, tihi
cabo ja jisni quiha. 24 Jisi tsi quiha Abraham ja quënaniquë: “Ea shinahuë,
noho jahëpa Abrahám. Nëri Lázaro mi raano ra. Jënë qui jahuë mëtsis ja
raano, noho jana matsihuaxëna. Naa chihí tsi tënëquia rë” i ja ni quiha.
25 Jatsi Abrahám quëbiniquë: “Shinaparihuë, noho baquë. Huëstima ca
jahuë jia bo mi jayapaoni quiha bësoquí na. Toatiyá tsi noitiria Lázaro ini
quiha. Jama jaboqui nëá xo Lázaro. Shoma xo ra. Jaboqui mia ri tsi xo toa
tënëhaina. 26 Jasca, noqui naxërëquë tsi xo xëa chahitaxëni ra. Shitanoma
quiha. Tori canoma xo nëá ca shitacascanaibo. Jasca, yama tsi xo toa
nëri bëcanaibo toa nahax na” i ja qui Abraham ni quiha. 27 Jatsi rico inish
ca chaniniquë: “Jishopë. Jatsi noba jahëpa xobo qui Lázaro raahuë, noho
jahëpa Abrahám. 28 Cinco ca noma bo jaya xo ëa ra. Naa tënëtiya iti yoati
tsi Lazaró jato yobano ra. Nëri ja bëcamitsa jato ri rë ja rësoquë no” i
Abraham qui ja ni quiha. 29 Jatsi Abrahám quëbiniquë: “Moisés quënënina,
Dios Chani yoanish cabá quënënina, tihi ca libro bo jayacani quiha. Jato
yoba qui ja nicacano ra” iquiina. 30 Jatsi rico cató quëbitëquëniquë:
“Iriama tsi xo jato yoba, noho jahëpa Abrahám. Oquë tsi xo rësonish
cabo iti quima ax tërohacahax ca nohiria jato qui shishohi cahaina, jato
yobaxëna. Jatsi jato jocha quima Dios quiri bësocaxëcani quiha ra nicahax
na” i ja ni quiha. 31 Jatsi ja qui Abraham chanitëquëniquë: “Moisés,
Dios Chani yoanish cabo, tihi caba yoba pi nicayamaquí tsi ¿jënahuariaxo
rësonish caba iti quima ax tërohacahax ca ja nicacascana ra?” i Abraham
ni quiha —nëa tsi Jesu nëcaniquë nohiria bo qui chanihi na.

17

Jochamahaina

Mateo 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42

1 Jahuë rabëti bo qui Jesu chaniniquë:

—Jochati tanamahacarohaxëhi quiha nohiria ra. Jama, noiti-noitixëhi
quiha nohiria jochamahai cato. 2 Anoma tsi xo naa chahahuabëna cabo
jochamahaina ra. Ja acai ca quëshpi tsi tërotamë ca rënëti maxaxa jaya
tsi ia qui ja niahacarohapino tsi “Anomaria tsi xo toa copi” i no quë
aquë. Jama, oquë ca copi bixëhi quiha toa nohiria huëtsa jochamahai
cato iquia. 3 Japi quiniacaxëcahuë. Mabë xatë pi jochano tsi raahacana.
Jahuë jocha quima Dios quiri pi ja bësono tsi jahuë jocha shina-bënocana.
4 Jasca, huësti barí pi siete tsi mato pasomaha ja jochano tsi, siete tsi

“Jochaquë ëa rë” i pi mato qui ja no tsi jari jahuë jocha ma shina-bënoxëti xo iquia —i Jesu niquë.

Chama jayaxo chitimihaina
Mateo 17.20

5 Jatsi Ibo qui jahuë Chani chitahëhuati ibo bo chaniniquë:
—No chitimihai ca mi anihuano —iquiina.
6 Jatsi,
—Mostaza bëro tsayacana. Mishni-mishniria ca bëro tsi xo toa ra. Jama, chahitaxëni ca planta manëhi quiha toa bëro banahacahax na. Jabi mostaza planta jascaria pi ma chitimihai ca anino tsi anomariaxëhi quiha ma acaina. Jatsi “Mimë tsëquëhuë. Ia qui cata” i pi toá ca jihui qui ma no tsi mato bax caxëhi quiha ra —i jato qui Jesu niquë.

Yonati yonoco

7 Jatsi Jesu nëcaniquë:
—Shinaparicana. Yonati mato ó ca huësti cató jayamitsa, naa mato huai xëxëhai cato, vaca ó bësohai cato. Huai ax ja joquë tsi ¿jënicanai ja qui? “Tsahohuë. Piiparihuë” ¿i ja qui canai pa? 8 Iyamaqui mato ra. Jama, “Noho oriquiti rohahuahuë. Shomahuahacahuë. Jaboqui piquia. Ea mi taano. Ea taaxo tsi piqui mia” iqui mato ra. 9 Pihax ja qui “Gracias” iyamaqui mato, yonati roha ja nori quëshpi na. 10 Jabi yonati bo xo mato ri. “Yonati bo roha xo noa. No ati ca yonoco roha no aquë ra” i ma ti xo, Diós mato yoaha ca tëquë jatihuahax na. Jatsi mamë oquëhuayamacana —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

Diez ca lepra bo, naa bonohuaxëni cabo

11 Jerusalén qui cahi tsi Samaria, Galilea, tihi ca mai bo Jesu naconiquë. 12 Jëni ca yaca qui ja cahëquë tsi quiha ja qui diez ca lepra jaya cabo bëcaniquë. Noitiria ca joni bo quiha. Bonohuaxëni cabo ja icani quiha. Ja bëcanaca tsi basi xo tsi Jesu ja quënacaniquë:
13 —Noqui shinahuë, taita Jesú —i quiha jaca niquë.
14 Jatsi Jesú jato jisniquë. Jisi tsi quiha,
—Arati ibo bo qui bocata. Jato qui mato yora bo jismacana —i jato qui ja niquë.
Capama tsi quiha ja jënimahuahacaniquë. 15 Jatsi huësti ca joni jahari joniquë, ja jënimahuahacani nori jisish na. Jopama tsi Dios oquëhuahi ja ini quiha “Jia xo Dios” iquiina. 16 Johax Jesu tahë tsi ja mëniniquë. Mënihax “Gracias” i Jesu qui ja niquë ranihi na. Jabi Samariá ca carayana ca joni, naa “Gracias” inish ca ini quiha, naa jodiobo qui quëras ca nohiria.
17 Jatsi Jesu chaniniquë:
—¿Diez ca joni jënimahuahacayamayamaha? ¿Jahuënia ni toa nueve ca tëxë bo rë? 18 ¿Jaroha ca “Gracias” iquii ca ni naa carayana pa? ¿Bëyamacahi ni tëxë bo rë, “Gracias” ixëna? —i Jesu niquë.
19 Jatsi bacanish ca qui Jesu chaniniquë:
—Joihuë. Cata. Mi chahahuahai cató mi jënimahuahacaquë ra —iquiina.

Diós otohaina
Mateo 24.23-28, 36-41

20 —¿Jënino tsi nohiria bo otoxëhi ni Dios ra? —i Jesu qui fariseobo niquë.
Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Nohiria bo ototi Diós chitahëhuano tsi mato bëró tsi jisyamaxëqui mato. Jisnoma quiha. 21 Ja tsi xo toa yamaxëhi quiha toa "Nëá xo ra. Toá xo ra" iti mëtsa cato, mato xërëquë ó tsi Diós otohai nori ca quëshpi na —i jato qui Jesu niquë.

Jesu bacahaina
Mateo 24.23-28, 36-41

22 Jatsi jahuë rabëti bo qui Jesu chanitëquëniquë:

—Tsëquëxëhi quiha ma tënëti xabaca ra. Toatiyá tsi Nohiria Baquë bari, naa ë bacahai ca bari jiscasxëqui mato iquia. Jama, mato ri tsi xo toa bari jisyamaxëhaina. 23 Toatiyá tsi quiacaxëcani quiha nohiria, "Toá xo Cristo, nëá xo Cristo" iquiina. Tocajacano tsi boyamacana. Jato qui nicayamatsacana. 24 Toa barí tsi joritsixëhi quiha Nohiria Baquë, naa bajra-bajrahai ca canapa nai shitahai jascaria. Nohiria qui bëroriaxëhi quiha ra. 25 Jama, ë bacanox pari tsi ë tënëparixëti xo. Jariapari ëa niacaxëcani quiha naa nohiria, ë qui caxaquí na. 26 Jasca, ë bacano tsi ë noho pasoyamacaxëcani quiha nohiria rë. Noé tiyá jascariaxëhi quiha. 27 Dios shinayamaquí tsi oi ó ja pasoyamacani quiha. Jënë aqui ja icani quiha. Ahui yahi ja icani quiha. Ja tocacani quiha, jahuë noti chahitaxëni ca qui Noé jicoquë rohari. Jatsi jënë bainiquë. Jatsi ja quëyohacaniquë jato tëquëta. 28 Jasca ca ja ini quiha Lot tiyá ca nohiria bo ri. Jocha copi ó ja pasoyamacani quiha jato ri. Toatiyá tsi oriquihi nohiria bo ini quiha, raquëhaxma. Jënë aqui ja icani quiha. Tobi copihaina, iniahaina, banahaina, xobo acaina, tihi cabo aqui ja icani quiha. 29 Jama, yaca Sodoma ax Lot tsëquëquë tsi quiha nai ax chihi, mëshohai ca azufre, tihi cabo xapaquëniquë oi jascaria. Quëyohacani quiha toa nohiria tëquë. 30 Jasca, tocatsixëhi quiha Nohiria Baquë jisiquihai ca barí no ra. Toa bari ó pasoyamacaxëcani quiha nohiria pë.

31 'Toa bari tsëquëno tsi bamahaxma tsi xobo cacha cabo jabano. Xobo qui ja jicoyamacano jato jahuëmishni bo bixëna. Jasca, jato xobo qui huaí ca yonococanaibo bacayamano. 32 Lot ahui shina-bënoyamacana. Ja copihacani quiha yaca qui ja bacacasni iqui na. 33 Jabi rësoxëhi quiha tsohuëcara ca jahuë shina xabahamacatsai cato. Jama, bësoxëhi quiha tsohuëcara ca jahuë shina chihohuahai cato. 34 Parayamaquia. Toa baquichá tsi huësti ca oxatí tsi oxa ixëhi quiha dos ca joni bo. Mëbihacaxëti xo huëstita iquia. Jisbëriahacaxëhi quiha huëtsa rë. 35-36 Toa barí tsi yonoconabëquixëhi quiha dos ca yoxa bo, jato moto acaina. Mëbihacaxëhi quiha huësti cato. Jisbëriahacaxëhi quiha huëtsa rë —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

37 Jatsi,

—¿Jahuënia tsi ocapixëhi ni naa ra, Ibobá? —i jahuë rabëti bo niquë.

Jatsi ja quëbiniquë:

—Jatiroha ca iti xo naa. Poico catihai jascaria catixëhi quiha Dios ángel bo, jochacanaibo copixëna —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

18

Copiti ibo-iboria — bënë imanish ca yoxa

1 Jatsi naa chani jahuë rabëti bo Jesú yoaniquë, bëhoxti jato tiisimaxëna, ja shina-huëjënayamacano iquish na. 2 Ja nëcaniquë:

—Huësti ca yacatá tsi juez, naa copiti ibo-iboria ini quiha. Dios cahëcasyamahai ca ja ini quiha. Jasca, nohiria bo qui ja raquëyamani quiha. 3 Toa yacatá tsi racani quiha bënë imanish ca yoxa ri. Jabi juez, naa nohiria bo copiti ibo-iboria qui naa noitiria ca yoxa carohacarohaniquë. Cahax, "Ea mëbihuë. Ea yosihai ca mi copino ra" i ja qui yoxa paoni quiha. 4 Jabi naama tsi naa noitiria ca yoxa juéz mëbicasyamani quiha. Jarohari tsi yoxa qui ja yosananiquë. Yosanahax, "Toa yoxa mëbixëquia pë" i jamë ja ni quiha. "Dios, joni, tihi cabo qui raquëyamaquia. 5 Jama, yosaria tsi xo naa yoxa ë qui jorohajorohahaina. Japi ë mëbiyamano tsi jari joroha-jorohaxëhi quiha pë. Toa yoxa mëbixëquia ra, ëa ja yosanamayamano ra" i jamë juez ni quiha —i Jesu niquë naa chani yoahi na.

6 Jatsi Jesu chanitëquëniquë:

—Naa juez yoi cato chani nicacana. "Mia mëbixëquia" ¿i yoxa qui ja yamayamani? 7 Nicacana. ¿Jahuë nohiria yoi bo mëbiyama-yamaxëhi ni Dios ri? Baquicha, barihani, tihi cató tsi mëbixëhi quiha, "Ea mëbihuë ra" i ja qui nohiria që no. Bamayamaxëhi quiha ra. 8 Bamaxoma tsi jato mëbixëhi quiha Dios iquia ra. Jama, ëa, naa Nohiria Baquë mai qui bacano tsi ichariama ixëhi quiha toa chahahuacanai ca bëhoxcanaibo iquia —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Fariseobo — impuestos biti ibo bo

9 Jabi tobi ini quiha mëstëxëni ca jaca nori ca quëscahuacanaibo. Jato qui naa chani Jesú yoaniquë, naa nohiria huëtsa bo oquë jaca nori ca jascahuacanaibo qui.

10 Ja nëcaniquë:

—Dios arati xobo qui dos ca joni bo bocaniquë bëhox-xëna. Caniquë fariseobo, naa nohiria huëtsa bo oquë ja nori ca quëscahuahai cato. Jasca, bëhoxhi caniquë impuestos parata biti ibo ri, naa nohiria bo qui yoixëni cato. 11 Jabi arati xobó tsi fariseobo niiniquë jamë bëhox-xëna. Ja nëcani quiha: "Paratá-naxëni ma ca ëa xo naa ra, Diós. Jasca, ëa ti tsi xo nohiria parayamahaina. Yoxa mëtsaxëniria ca ma ca ëa xo naa. Mi qui 'Gracias' iquia, Diós, nohiria huëtsa jascama ë nori quëshpi na. Jasca, mi qui 'Gracias' iquia, naa nëca ca impuesto bichii ca yoixëni ca jascama ë nori quëshpi na. 12 Jasca, jatiroha ca semaná tsi dos bari no tsi samaquia ra. Jasca, mi qui noho parata xatë, naa décima ca mi qui aquia ra" tihi ca tsi fariseobo ini quiha, bëhoxhi na. 13 Jama, ori pistia tsi nii quiha impuesto biti ibo iniquë. Nai qui ja tsayacasyamani quiha rabihi na. Cohuëquí tsi jahuë shipati ja tox-toxhaniquë jahuë jocha iqui na. "Ea shinahuë, Diós, jochahuaxëni ca ë nori quëshpi na" i ja ni quiha bëhoxhi na. 14 Jabi masahacaquë toa joni jocha iquia ra. Jia tsi jahari jahuë xobo qui ja cani quiha. Jama, toa fariseobo rë. Ja bëhoxhai ca Diós nicayamaniquë. Masahacayamani quiha jahuë jocha. Jatsi quiniacaxëcahuë. Jamë oquëhuamisxënicabo tëquë noitihuaxëhi quiha Dios. Jasca, oquëhuahacaxëhi quiha jato jocha bërohuacanaibo tëquë —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Xocobo Jesú shomahuanina
Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16

15 Jatsi Jesu qui baquë mishni bo nohiria bá bëniquë, jato ja shomahuano iquish na. Jama, jato jisi tsi jahuë rabëti bá raahaniquë;

—Xocobo bëyamacahuë —iquiina.
16 Jatsi xocobo Jesú quënaniquë:
—E qui xocobo bëcano ra. Jato chitiayamacana. Nëca cabá-na tsi xo Diós otohaina ra. 17 Mato parayamaquia. Bëroria tsi Chama Dios qui chahahuacani quiha xocobo ra. Jabi xocobo jascaria pi chahahuayamahi tsi nai qui jicoyamaxëqui mato ra —i Jesu niquë.

Rico inish ca jonina
Mateo 19.16-30; Marcos 10.17-31
18 Jatsi huësti ca jodioba chamá Jesu nicaniquë:
—¿Jënahuaxëhi ni ëa, maestro jiaxëni cató, bëso-bësopaoxëna? —iquiina.
19 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—¿Jënixo tsi jiaxëni ca ëa mi quënaha? Yama tsi xo jiaxëni cato. Jaroha ca jia ca tsi xo Dios. 20 Tonia Moisés yoba cahëqui mia tia. "Joni huëtsa ahui biyamahuë; joni ayamahuë; yomayamahuë; quiahuayamahuë; mi ipa, mi ihua, tihi cabo noihuë" tihi ca tsi ii quiha jahuë yoba —i ja qui Jesu niquë.
21 Jatsi chama chaniniquë:
—Xocobo xo rohari tsi toa yoba bo tëquë ë nicaniquë ra —iquiina.
22 Jatsi Jesú quëbiniquë joni nicaxo na.
—Jari huësti ca jahuë narisqui mia axëna. Mi jahuë bo tëquë iniahuë. Iniaxo tsi noitiria cabo qui toa parata mëahuë. Tocapimino tsi naipá ca jahuë bo bixëqui mia ra. Jaquirëquë johuë. Ea mi banahuano —i joni qui Jesu niquë.
23 Nicahax cohuënaniquë chama, rico ja ini quëshpi na. 24 Cohuë ja ini ca Jesú jisniquë. Jatsi,
—Bëroma tsi xo toa rico cabo Diós otohai ca qui jicohaina ra. 25 Jato chama yoí tsi Diós otohai ca qui jicocascani quiha; toa quiniá tsi ja jicocanomari —i Jesu niquë.
26 Jatsi,
—Yama tsi xo xabahamahacati mëtsa cato rë —i nicanish cabo niquë.
27 Jatsi Jesú jato yoaniquë:
—Jamë xabahamatimaxëni tsi xo nohiria. Dios roha tsi xo toa nohiria xabahamahaina —iquiina.
28 Jatsi Pedro chaniniquë:
—Noba jahuë bo tëquë no jisbërianiquë mia banahuaxëna —iquiina.
29 Jesú jato quëbiniquë:
—Mato parayamaquia. Ibo Diós otohai ca iqui pi jahuë xobo, jahuë ahuini, jabë xatë bo, jahuë nabo, jahuë xocobo, tihi cabo jisbëriaquí tsi huëstima ca huino ca jahari bixëqui mato. 30 Jaboqui bësoquí tsi oquë ca copi bixëqui mato ra. Jasca, mato bëso-bësopaomaxëhi quiha Dios ra, toa tsëquëxëhai ca xaba paxá no —i Jesu niquë.

Jesu chaninina ja tënëhai ca yoati na
Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34
31 Jatsi jahuë doce ca rabëti bo Jesú biniquë jato qui chanixëna.
—Jaboqui Jerusalén qui caqui noa. Toá tsi jatihuahacaxëhi quiha Dios Chani yoanish cabá quënënina ëa yoati na. 32 Carayanabo qui ëa mëacaxëcani quiha. Mëaxo ëa mahuacaxëcani quiha pë. Ea yosicaxëcani quiha rë. E qui coshocaxëcani quiha. 33 Jatsi ëa rashacaxëcani quiha.

Jaquirëquë namëhacaxëquia. Jama, tres barí tsi bësotëquëxëquia —i Jesu niquë.

34 Jama, Jesú yoani ca jahuë rabëti bá cahëyamani quiha. Jato joma quiha. Cahëtimaxëni ja icani quiha.

Bëco inish ca joni
Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52

35 Yaca Jericó qui tsi Jesu basimano tsi quiha bahi quëpë tsi bëco ca joni tsaho iniquë. Parata bënahi ja ini quiha. 36 Tsahoxo tsi nohiria misco tarabihai ca ja nicaniquë. Nicahi tsi,

—¿Tsohuë ni toa ëa tarabihaina ra? —i ja niquë.

37 Jatsi,

—Tarabihi quiha Jesu, naa Nazarét conish cato —i ja qui nohiria bo niquë.

38 Jatsi Jesu quënatsijahuaniquë:

—Ea shinahuë, David yamabá Baquë —iquiina.

39 Jatsi,

—Pasihuë. Pasihuë —i ja qui rëquë ca nohiria bo niquë.

Japi oquë tsi ja quënatëquëniquë:

—Ea shinahuë, David Baquë —iquiina.

40 Jatsi Jesu niiniquë. Niihax,

—Nëri toa joni bëcana —i ja niquë.

Jatsi joni joniquë.

41 —¿Jahuë ó quëëhai? ¿Jënahuaxëhi ni ëa mi bax na? —i ja qui Jesu niquë.

Jatsi,

—Taiscasquia, Ibobá —i joni niquë.

42 —Taishuë. E qui mi chitimihai cató tsi mi jënimahuahacaquë ra —i ja qui Jesu niquë.

43 Jatsi taisritsijaniquë ra. Taisxo tsi quiha banahuatsijahuaniquë, Dios qui “Gracias” iquiina. Jatsi jia tsi nohiria bá Dios ocahuaniquë, jënima ja iqui jisish na.

19

Jesu — Zaqueo

1 Jatsi yaca Jericó qui Jesu jicohaca tsi nacohi ja iniquë. 2 Toá tsi racani quiha joni rico cato, naa Zaqueo icanai cato. Impuesto bo bicanaibo obëso ca ja ini quiha. 3 Tsohuëcara Jesu iqui ca ja jiscasni quiha. Nohiria misco iqui tsi jisnoma ja iniquë rë, joni pistia ja ini quëshpi na. 4 Japi rëquë ja jabaniquë jihui inaxëna, Jesu jiscatsi na. Jabi ja quiri johi Jesu ini quiha toa bahí no. 5 Toa iti qui joxo tsi quiha mana Jesú tsayaniquë. Tsayahax,

—Botëtsihuë, Zaqueó. Jaboqui mi xobó tsi ë chitëti xo —i Zaqueo qui ja niquë.

6 Jatsi ja botëtapiniquë. Botëhax rani tsi Jesu qui joi ja amaniquë jahuë xobó tsi ja chitëno. 7 Jatsi nohiria bo ranimisniquë ocapijani ca jisi na. Jato qui yoi quiha.

—Jochahuaxëni cato xobó tsi chitëhi ja caquë pë —i jaca niquë ranimishi na.

8 Jatsi Zaqueo niiniquë. Niihax,

—Jisa, Ibobá. Noitiria cabo qui noho jahuë mishni bo bëquëx ca axëquia ra. Huëstima cabo ë paraniquë rë, jato parata bichi na. Jaboqui cuatro veces huino jahari jato copixëquia ra —i Zaqueo niquë.

9 Jatsi Jesu nëcaniquë Zaqueo yoati na.

—Jaboqui naa xobó cabo qui joquë Diós xabahamahai ca chama ra. Abraham yamaba chahitaxocobo yoi tsi xo naa joni ra. 10 Nëca ca bënocanaibo mërahi ë joniquë. Jato xabahamacasquia, naa Nohiria Baquë ë nori cato.

Diez ca parata ti chani

11 Jahuë chani nohiria bá nicano tsi quiha chani huëtsa jato qui ja yoaniquë. Jerusalén qui cahëpaima ja ini quiha. Jasca, Diós otohai ca ó nohiria bo pasoni quiha chitahëti. Ja quëshpi tsi naa chani jato qui Jesú yoaniquë.

12 —Nëama ca mai huëtsa qui chama caniquë oquë ca chama bixëna. Rey manëhax jahari ja joniquë. 13 Jama, canox pari tsi quiha jahuë diez ca yonati bo ja quënapariniquë. Quënaxo tsi quiha jato qui huësti ca parata copixëni ca ja aniquë jato tëquë qui. Acax tsi quiha, “Naa paratá tsi iniatsacana. Yama ë no tsi ganancia bo ma ano ra” i jato qui ja ni quiha. 14 Jabi toa maí ca nohiria bá jato chama noiyamani quiha. Ja qui caxa ja icani quiha. Jabi jato chama caquë tsi quiha comisión ja raacaniquë, “Naa joni bicasyama xo noa ra, noba rey iti” iquiina. 15 Jama, rey toa joni manëni quiha. Manëhax ja bacaniquë. Bacaxo tsi quiha jahuë yonati bo ja quënaniquë, naa jahuë parata binish cabo. “Ma anihuani ca parata bo, naa mato ganancia bo jiscasquia ra” i jato qui ja ni quiha. 16 Jatsi jariapari ca yonati ja qui joniquë. Johax, “Nëá xo mi ganancia. Jaboqui diez ca parata tsi xo ra, Ibobá” i yonati niquë. 17 Jatsi, “Jia tsi xo toa mi acana ra, yonati jiaxëni cató. Diez ca yaca bo mi yonano ra” i ja qui jahuë chama niquë. 18 Jaquirëquë joniquë yonati huëtsa. Johax, “Nëá xo mi ganancia. Jaboqui cinco ca parata tsi xo” i ja niquë. 19 Jatsi, “Cinco ca yaca bo yonaxëqui mia ra” i ja qui jahuë chama niquë. 20 Jaquirëquë ja qui joniquë yonati huëtsa. Johax, “Pañuelo qui mi parata huësti ca ë nanëniquë jaha bësoxëna. 21 Mi qui ë raquëniquë, shinacoshi mi nori iqui na. Jabi mi parata pi ë bënorohano tsi ë qui mi caxaquë aquë ra. Ja tsi xo toa mi parata ó ë bësoquë, mi parata yoi jahari mi qui axëna” i yonati huëtsa niquë. 22 Jatsi chamá toa yonati raahaniquë: “Mi yoaha cató tsi mi qui quësoxëquia, yonati yoixëni cató. Joni shinacoshi ë nori ca cahëqui mia ra. Jabija. Raahacai ca joni ca ëa xo naa. 23 ¿Jëniriaxo tsi banco qui noho parata mi ayamani, ganancia biti? Joxo tsi noho parata, jahuë ganancia, tihi cabo ë biquë aquë ra” i yonati yoixëni ca qui ja niquë. 24 Jatsi, “Jahuë jahuësti ca parata mëbicahuë. Diez ca parata jaya ca joni qui acahuë” i chama-chamaria niquë toa mani cabo qui. 25 Jatsi toá ca mani cabá quëbiniquë: “Majia. Diez ca parata jaya xo pa” iquiina. 26 “Jabija” i chama niquë. “Huino ca copi bicaxëcani quiha jaya cabo, naa Dios bax yonococanaibo. Jasca, jahuë pistia roha ca bënoxëhi quiha chiquixëni cato. Mëbihacaxëhi quiha jahuë pistia roha cato ra. 27 Japi ë qui caxacanaibo, naa ‘Noho chama-chamaria ma xo toa’ iquii cabo nëri bëcana. Bëxo tsi ëa bësojo xo tsi jato tëpascana ra” nëa tsi chama-chamaria nëcani quiha —i Jesu niquë, naa chani nohiria bo yoahi na.

Jerusalén qui Jesu jiconina
Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19

28 Chanihax, jato bëbo ca Jerusalén quinia ca bahí tsi Jesu caniquë.
29 Jabi yaca Betfagé, yaca Betania, tihi cabo qui cahëpaima ja ini quiha,
naa Maca Olivo Yá tahë ca yaca bo. Basimapama tsi quiha jahuë rabëti
bo dos ca ja raaniquë rëquë.
30 —Mato bësojó ca yaca qui jicocana. Jicoxo tsi nëxë ca burro baquë
jisxëqui mato. Jaha jari tsahohama ca burro quiha. Mërisxo tsi ë qui
bëtsacana. 31 "¿Jënixo tsi mëriscanai?" i pi tsohuëcara no tsi "Bicatsi quiha
Ibo" i jato qui cana —nëa tsi quiha jato qui Jesu nëcaniquë.
32 Jatsi raahacanish ca joni bo bocaniquë. Burro ja jiscani quiha Jesú
yoani jascaria. 33 Ja mëriscano tsi quiha,
—¿Jënahuariacanai ra? —i jato qui ibo bo niquë.
34 Jatsi,
—Bicatsi quiha Ibo —i jato qui jaca niquë.
35 Japi burro baquë Jesu qui ja bëcaniquë. Bëxo tsi quiha jato sahuëti
bo ja capohuëcanaca tsi cacha Jesu ja tsahomacaniquë. 36 Jerusalén qui ja
co-cono tsi quiha jato sahuëti bo nohiria bá poohaniquë bahí no. 37 Maca
Olivo Yá ca bahi rënichihai ca iti qui ja cahëquë tsi quiha Dios ocahuatsi
nohiria bá huaniquë. Jerusalén cacha ja icani quiha. Ja rani-ranicani
quiha. Jisti bo tëquë ja jiscani ca quëshpi tsi joi pistiamá tsi Dios ja
ocahuacaniquë:
38 —Shomahuahaca ca tsi xo Ibobá janë tsi johai ca chama-chamaria
ra. Naipá ca ángel bo ranicano ra. Jia tsi xo manariá ca Dios ra —iquiina.
39 Jatsi nohiria bo xërëquë ó ca huësti huësti ca fariseobo Jesu qui
chaniniquë.
—Mia banahuacanaibo pasimahuë, Taitá. Anoma tsi xo toa ja chani-
canaina ra —iquiina.
40 Jatsi,
—Mato parayamaquia. Ja pasirohapicano tsi naa bahi quëpë ca maxax
bá quënaquë aquë ra —i jato qui Jesu niquë, quëbihi na.
41 Jerusalén basimapama tsi aratsi Jesu niquë jisish na. 42 Arahax ja
nëcani quiha:
—Jishopë. Dios xabahamati quinia cahëyamayoiqui mato rë.
¿Jënahuariaxo mato ë cahëmana rë? Mato qui jonë xo rë. 43 Tsëquëxëhi
quiha xaba yoi ra, naa mato qui caxacanaibo mato qui quëtsoxëquë
no. Mato paxati bahi bo quëtiacaxëcani quiha. Jatiroha ca quëpë xo tsi
mato tëpascaxëcani quiha rë. 44 Jasca, mato yacata panë, mato xobo bo,
tihi cabo potascaxëcani quiha rë. Jasca, mato ri quëyocaxëcani quiha rë.
Matsamí, matsamí niiyamaxëhi quiha mato yacata panë maxax bo ra.
Mai qui niahacayocaxëcani quiha jato tëquë, Dios xabahamati quinia ma
niani iqui na —nëa tsi Jesu nëcaniquë Jerusalén ca nohiria yoati na.

Jodioba arati xoboria qui Jesu jiconina
Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22

45 Jatsi arati xobo qui Jesu jiconiquë. Jicoxo tsi quiha toá ca iniacanaibo
cacha raatsijahuaniquë. 46 Raapama tsi,
—"Dios qui chaniti xobo quënahacati xo noho xobo" ii quiha
Quënëhacanish cabo ra; jama, yomacanaiba iti manëmaqui mato pë
—i jato qui Jesu niquë.

47 Jatsi jatiroha ca barí tsi quiha arati xobo xo tsi nohiria tiisimahi ja iniquë. Jabi arati ibo ba chama bo, yoba tiisimacanaibo, nohiria chama bo, tihi cabá Jesu acasni quiha. 48 Jari anoma ja icani quiha, jahuë chani nohiria bá nicacasni quëshpi na.

20

Jesu qui jodioba chama bo caxanina
Mateo 21.23-27; Marcos 11.27-33

1 Arati xobo xo tsi nohiria bo Jesú tiisimano tsi quiha ja qui arati ibo ba chama bo, yoba tiisimacanaibo, yosibo, tihi cabo bëcaniquë. Dios Chani jia ca yoahi Jesu ini quiha. Bëhax,

2 —Noqui yoahuë. ¿Tsohuë mi qui chama aquitaha, arati xobo quima iniacanaibo niati? ¿Tocati chama jaya ni mia ra? —i ja qui jaca niquë.

3 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mato nicapariquia ëa ri. Ea yoacahuë. 4 ¿Tsohuë Juan yamabo qui chama ani, nohiria ashimati? ¿Dios ni? ¿Joni ni? —iquiina.

5 Jatsi ja chaninariacaniquë:

—"Dios" ipinono tsi "¿Jënixo tsi Juan ma chahahuayamani?" i noqui xëhi quiha pë. 6 Jama, "Joni quima jahuë chama ja biniquë" ipinono tsi maxaxá tsi noqui axëhi quiha nohiria bo rë —i jaca ni quiha, joi i-iqui na.

7 Japi,

—¿Tsohuëcara ni sa? Jahuënia tsi jahuë chama ja bini ca cahëyamaqui noa ra —i Jesu qui jaca niquë, quëbihi na.

8 Jatsi,

—Mato quëbiyamaxëquia ëa ri ra —i jato qui Jesu niquë.

Dios Baquë jodiobá niahai ca chani
Mateo 21.33-44; Marcos 12.1-11

9 Jatsi naa chani nohiria bo qui Jesu yoaniquë:

—Huai joní aniquë. Axo tsi quiha toa xo tsi uva icanai ca bimi ja bananiquë. Banaxo tsi quiha joni huëtsa bo qui jahuë huai ja aquëniquë bimi xatë quëshpi na. Aquëhax tsi naama tsi quiha ja caniquë. 10 Jatsi bimitiyá tsi jahuë yonati ja raaniquë jahuë huaí ca bimi xatë biti. Jatsi pë huaí ca yonococanaibá jahuë yonati rashaniquë. Jahari mëquëyá ja raacani quiha. 11 Jaquirëquë yonati huëtsa ibobá raaniquë. Ja rashahacani quiha jaa ri. Jahuë yonati ja yosicani quiha. Jahari mëquëyá ja raacani quiha. 12 Jatsi yonati huëtsa ibobá raaniquë. Ja tsacahacani quiha rë. Cacha ja niahacani quiha. 13 Jatsi, "¿Jënahuaxëhi ni ëa rë?" i huai ibo niquë. Jatsi, "Noho baquë yoi jato qui raaxëquia, naa ë noihai ca baquë. Ja qui nicacaxëcani quiha tia" i ibo niquë. 14 Jama, jahuë baquë jisi tsi quiha "Iboba baquë tsi xo naa ra" i jaca niquë. "No ano ra, jahuë bixëti ca mai mëbixëna" i huaí ca yonococanaibo niquë pë. 15 Japi ibobá baquë ja acaniquë. Axo tsi quiha huai cacha jahuë yora ja niacaniquë. Jatsi, ¿jënahuariaxëhi ni huai ibo toa yonococanaibo qui? 16 Toa joni bo quëyohi joxëhi quiha ra. Quëyoxo tsi yonococanaibo huëtsa bo qui jahuë huai axëhi quiha —nëa tsi Jesu nëcaniquë toa chani yoahi na.

Jatsi,

—¡Jishopë! Ocapijayamano ra —i nicanish ca jodiobo niquë.

17 Jatsi Jesú jato tsayaniquë. Tsayahax tsi quiha ja nicaniquë:

—¿Jënihi ni naa Quënëhacanish cabo ó ca chani ra?

"Oquënaxëhi quiha yosibá niaha ca Maxaxa ra.

Oquë-oquëria ca manëxëhi quiha ra" ii quiha.
18 Nicacahuë. Noitixëhi quiha naa Maxax icanai ca chahahuaya-
macanaibo tëquë. Toa Maxax icanai cató tsi quëyohacacaxëcani quiha ra
—nëa tsi quiha jato qui Jesu nëcaniquë.
19 Jatsi Jesu qui ja tsamicascaniquë, naa yoba tiisimacanaibo, arati ibo
bo. Jato yoati ja chanihai nori ca ja cahëcani quiha. Jama, jari ja qui ja
tsamiyamacani quiha nohiria bo qui raquëhi na.

Jesu qui ja quësocascanina
Mateo 21.45-46; 22.15-22; Marcos 12.12-17

20 Jatsi jodioba yoba tiisimacanaibo, arati ibo bo, tihi cabá Jesu tsaya-
tsayaniquë acasquí na. Japi Jesu qui joni bo ja raacaniquë ja yoahai ca
nicati. Jabi joni shinajiaxëni jisiria cabo ja raacani quiha; yoixëni cabo
jaca nori. Romanoba chama-chamaria qui Jesu ja mëacascani quiha, ja
namëhacano. 21 Ja tsi xo toa naa bëcanish ca joni bo nëcaniquë:
—Jia tsi xo mi chanihaina, maestró. Janyama ca tiisimayamaqui mia
ra. Jasca, jatiroha cabo mëbicasqui mia ra. Paraxoma tsi Dios quinia
tiisimaqui mia ra. 22 ¿Japa? ¿Romanoba chama-chamaria qui impuesto bo
no ati ni, naa noqui jodiobo? —i ja qui jaca niquë tanamaxëna.
23 Jama, ja paracascanai ca Jesú cahëni quiha. Cahëhax,
24 —Parata ëa jismacana. ¿Tsohuë bëmana jaria ni naa ra? ¿Tsohuë ni
naa quënë ibo? —i jato qui ja niquë.
Jatsi,
—Romanoba chama-chamaria janë quiha —i jaca niquë.
25 —Japi romanoba chama-chamaria qui jahuë jahuë bo tëquë acana.
Jasca, Dios qui jahuë jahuë yoi bo acahuë —i jato qui Jesu niquë.
26 Jabi jia tsi Jesú quëbini quiha nohiria bo bësojo xo na. Ja quëshpi Jesu
qui quësotimaxëni ja icani quiha. Jatsi ja pasicaniquë jiaria tsi ja quëbini
iqui na.

¿Bësotëquëxëhi ni rësonish cabo?
Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27

27 Jaquirëquë saduceobo Jesu qui bocaniquë jato ri. "Yama tsi xo
nohiria bësotëquëxëhaina" icanish cabo tsi xo naa. Jabi Jesu ja tanamacas-
cani quiha jato ri. Ja nëcacaniquë:
28 —"Baquë yama pi joni rësono tsi jahuë ahui biti xo jahuë noma. Bixo
tsi jahuë rëquëmë bax xocobo ja saihuati xo" ii quiha Moisés yamabá
quënënina, maestró —i Jesu qui jaca niquë—. 29 Jabi seis ca noma bo
jayanish ca joni ini quiha. Xocobo saihuahaxma tsi naa joni rësoniquë
rë. 30 Jatsi jahuë ahui jahuë xachacató biniquë. Xocobo saihuahaxma tsi
ja rësoniquë jaa ri. 31 Jaquirëquë jahuë ahui jahuë noma huëtsá biniquë.
Xocobo saihuahaxma tsi ja rësoniquë jaa ri. Toca tsi jahuë noma bo tëquë
aniquë. Ja rësoyocaniquë, xocobo saihuahaxma. 32 Jarohari tsi rësoniquë
yoxa ri. 33 ¿Jabi nohiria bo bësotëquëno tsi tsohuë ahui ixëhi ni yoxa sa?
Siete ca bënë jayani quiha bësoquí na —nëa tsi Jesu qui ja nëcacaniquë.
34 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:
—Naa mai xo tsi ahui bo yacani quiha joni bo. Bënë bicani quiha
yoxa bo ri. 35 Jama, mana xo tsi ahui bo, bënë bo, tihi cabo jayamaxëhi
quiha shomahuahaca cabo, naa bësotëquëxëcanaibo. 36 Rësotëquëpistia-
yamariacaxëcani quiha, ángel bo jascaria iquiina. Dios xocobo ca xo, jahuë
rësó tsi ja bësotëquëcaxëcanai quëshpi na. 37 Jatsi, "Bësotëquëxëhi ni nohiria

bo” ¿icanai pa? Jabi Moisés yoani cato ó ca tsi bëroria tsi xo nohiria bo bësotëquëhaina ra. Toa noqui ja jismani quiha. “Abraham Dios, Isaac Dios, Jacob Dios” i Dios qui Moisés yamabo ni quiha, naa nihi pëtoro mëshohai cato ó tsi ja qui Dios jisiquiniquë no. 38 “Abraham yamabá Dios, Isaac yamabá Dios, Jacob yamabá Dios” iyama Moisés yamabo ni quiha, bëso jaca nori quëshpi na. Bësoyamacaba Dios ma xo Dios; jama, bësocanaiba Dios ja nori. Bëso xo Dios jaya cabo tëquë —i saduceobo qui Jesu niquë.

39 Jatsi,

—Jabija tsi xo mi quëbihana, maestró —i yoba tiisimacanaibo huësti huësti cabo niquë. 40 Jaquirëquë ja nicacasyamacani quiha raquëquí na.

David Ibo Cristo
Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37

41 Jatsi Jesú toá ca yoba cahëxëni cabo nicaniquë:

—“Johai ca Xabahamati Ibo tsi xo David Baquë” ii quiha nohiria bo. ¿Jënahuariahax nëcati mëtsacahi ni? 42-43 Jabi nëca tsi libro Salmos ó tsi David yamabá quënëniquë Cristo yoati na,

“ ‘Mia oquëhuanox pari tsi, jariapari mia pasomaha cabo bëboxëquia, jato
mi yonano’ i noho Ibo qui Ibo Dios ni quiha”

nëa tsi David yamabo nëcani quiha. 44 ¿Jënahuariahax David baquë Cristo ii ni ra? “Noho Ibo” ¿i David yamabo yamayamani, Cristo yoati chanihi na? —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë jato nicahi na.

Yoba cahëxëni cabo pasomaha Jesú yobanina
Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54

45 Nohiria tëquëtá nicano tsi quiha jahuë rabëti bo qui Jesu chaniniquë:

46 —Yoba tiisimacanaibo qui quiniacaxëcahuë. Sahuëtiria tëtëcaxëni cabo sahuëcascani quiha. Toca tsi bohocascani quiha pë. Jasca, mercado xo tsi nohiria bá jato joihuahai ca ó pasocani quiha pë. Jasca, jato catiti xobó ca rëquë ca oquëria ca tsahoti bá tsi tsahocascani quiha. Jasca, nohiria oriquiti catino tsi oquë ca tsahoti bá tsi tsahocascani quiha pë. 47 Jasca, bënë imanish ca yoxa bo paracani quiha, jato jahuë bo mëbixëna. Paraquí tsi jato xobo bo mëbicani quiha pë. Mëbihax Dios qui chani tëtëca tsi bëhoxcani quiha ra, nohiria bo paraxëna. Quësohacacaxëcani quiha ra. Oquëxëhi quiha jato copi ra —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

21

Dios qui bënë imanish ca yoxá anina
Marcos 12.41-44

1 Arati xobó tsi niipama tsi parata biti caja qui nohiria rico cabá jato parata nanëhai ca Jesú tsaya-tsayaniquë. 2 Tsayajahuano tsi quiha noitiria ca bënë imanish ca yoxá dos ca parata copiriama cabo nanëniquë. 3 Jisniquë Jesu. Jisi tsi,

—Nohiria huëtsa bá nanëhaca parata huino tsi xo naa noitiria ca yoxá acana ra. 4 Narisxoma tsi parata ja acana quiha. Jama naa yoxa ra. Noitiria xo. Jatiroha ca ja jaya ca ja aquë ra; naa jahuë oriquiti copiti parata —i Jesu niquë.

“Potas-hacaxëhi quiha jodioba arati xobo” i Jesu nina
Mateo 24.1-2; Marcos 13.1-2

5 Templo, naa jato arati xobo yoati tsi chanihi quiha huësti huësti ca
rabëti bo iniquë. Jahuë maxax jiaria cabo, templó ca jianati jahuë bo,
naa nohiria bá anina, tihi cabo yoati tsi chanihi ja icani quiha. 6 Jatsi
Jesu jato qui chaniniquë:
—Tsëquëxëhi quiha xabaca ra, naa ma tsayahai ca potas-hacaxëquë no.
Poxahacaxëhi quiha jahuë maxax bo tëquë. Yamaxëhi quiha matsami
matsami niihai ca maxax bo iquia ra —iquiina.
7 Jatsi,
—¿Jënino tsi potas-hacacaxëcahi ni? ¿Jënahuariaxo tsi cahëxëhi ni noa,
ocapijaxëquë no, Maestró? —i Jesu qui jaca niquë.
8 Jatsi Jesú yoaniquë:
—Quiniacaxëcahuë, ma parahacayamano. Joxëhi quiha huëstima
ca noho janë tsi chanicanaibo. "Cristo xo ëa" icaxëcani quiha pë.
"Tsëquëpaimaria xo jaroha ca bari ra" icaxëcani quiha. Jato banahuaya-
macana ra. 9 Jasca pi país bo nianahaina, país ca xërëquë ca nohiria
iquinahaina, tihi cabo nicahi tsi raquëyamatsicana. Toca tsi ja ixëti
xo. Ocapijano tsi jari basi tsi xo toa jahuë rëso. 10 Jariapari tsi país
huëtsa pasomaha nianaxëhi quiha país huëtsa. Chama huëtsa pasomaha
iquinaxëhi quiha chama huëtsa. 11 Yajoriaxëhi quiha mai. Oriquiti
narisxëhi quiha nohiria bo. Iquicaxëcani quiha huëstima cabo. Jasca,
raquëriaxëhi quiha nai qui tsaya-tsayahaina. Jahá tsi jisiquixëhi quiha
mana ca jisti-jistiria bo ra. 12 Jama, ja tocapinox pari no tsi mato qui
pari tsamicaxëcani quiha ra. Mato tënëmacaxëcani quiha. Arati ibo bo qui
mato mëacaxëcani quiha. Preso qui mato nanëcaxëcani quiha. Tihi ca tsi
acaxëcani quiha noho janë tahëxo na. 13 Jatsi, toatiyá tsi xaba jayaxëqui
mato jato qui Dios Chani yoaxëna. 14 Tocapijano tsi jato bësojo ax tsi
ma chanixëti ca yoati tsi shinayamatsacana. 15 Toatiyá tsi chani-chaniti
chama, tiisi, tihi cabo mato qui axëquia. Ja iqui tsi pasimahacaxëhi quiha
toa mato qui caxacanaibo. 16 Jasca, chama bo qui mato mëaxëhi quiha
mato nabo, mabë xatë bo, mato jimibo, mato rabëti bo. Jatsi, mato ó ca
huësti huësti ca namëcaxëcani quiha ra. 17 Noho janë tahëhax tsi mato
qui caxacaxëcani quiha jatiroha cabo. 18 Jama, mato ó bësoxëquia mato ja
motsayamacano iquish na. 19 Chamatsicana. Xabahamahacaxëhi quiha
mato naamapihi na —i jato qui Jesu niquë.

Soldado bá Jerusalén potasxëhaina

20 —Soldado bo Jerusalén tëayohai ca jisi tsi quëyohacati basima ja nori
ca cahëxëqui mato. 21 Jatsi maca bo qui jodioba maí cabo jabaxëti xo.
Jisbayaxëti xo Jerusalén cabo. Xabachá cabo yaca qui bacayamaxëti xo
ra. 22 Nohiria bo copiti xaba tsi xo naa. Toatiyá tsi jatihuahacaxëhi quiha
Quënëhacanish cabo iquiina. 23 Noitixëhi quiha tohoya cabo, baquë pistia
ico cabo rë. Anomariaxëhi quiha toa maí ca nohiria bá tënëhaina iquia.
Anomariaxëhi quiha jato qui Dios caxahaina. 24 Saipí tsi tëpas-hacaxëhi
quiha huëstima cabo. Nëxahacaxëhi quiha huëstima cabo, país bo tëquë qui
ja bohacacano. Jasca, Jerusalén tsi bohocaxëcani quiha carayanabo jato
xaba jatiquë rohari.

Jesu johaina
Mateo 24.29-35, 42-44; Marcos 13.24-37

25 'Naipá tsi jisiquixëhi quiha jisti bo ra. Yoyoxëhi quiha bari, oxë,
huishti bo. Shina-huëjënaxëhi quiha maí ca nohiria tëquëta. Jasca,

raquëria ixëhi quiha ia bo ri. Jahuë pacotsa, jahuë yoyohai ca choca
bo, tihi cabo qui raquëcaxëcani quiha. 26 Toatiyá tsi rësocaxëcani quiha
nohiria raquëhi na. Jahuëcara ó pasoti cahëyamacaxëcani quiha, naipá ca
jahuë bo yajohacaxëhai iqui na. 27 Jatsi tsëmó tsi Nohiria Baquë johai ca
jiscaxëcani quiha. Noho chama, noho oquë, tihi cabo jiscaxëcani quiha ë
joxëquëno. 28 Naa jahuë bo tëquë ocapiti chitahëno tsi chamacana. Jaha
bësocahuë. Joti basima tsi xo ma xabahamahacahaina —i Jesu niquë.
29 Jatsi naa chani Jesú yoaniquë jato cahëmaxëna:
—Higuera jihui, jihui huëtsa bo, tihi cabo qui tsayacahuë. 30 Ja
botoxpicano tsi basima oitiya nori ca cahëqui mato. 31 Jascaria, ë yoaha
ca jahuë bo ocapiti chitahëno tsi basima Diós otohai nori ca cahëxëqui
mato ri. 32 Mato parayamaquia. Naa bësohai ca nohiria bo rësonox pari
no tsi ocapixëhi quiha ë yoahaina iquia. 33 Huinocaxëhi quiha naipá
ca jahuë bo, naa mai ri, jama, huinoca-pistiayamariaxëhi quiha noho
Chani. Jabija tsi xo naa ë yoahaina.

No rohahuahacati xo
34 ‘Quiniacaxëcahuë. Pabëhaina, jënë acaina, maí ca jahuëmishni bo, tihi
cabo tsi shina-shinayamacana. Tocapimano tsi mato ratiaxëhi quiha toa
bari, jaha ma pasoyamahai iqui na. 35 Jatiroha ca maí ca nohiria bo
ratiaxëhi quiha ë johaina ra. 36 Japi rohahuahacacahuë. Bëhoxrohacana,
chama ma jayacano iquish na, naa jahuë bo tëquë paxaxëna, Nohiria
Baquë bësojó tsi niixëna —i jato qui Jesu niquë.
37 Toa bari bo Jesú raaniquë arati xobó no, toa xo tsi nohiria bo
tiisimahaina. Jama, Maca Olivo Yá tsi baquicha ja raaniquë. 38 Jabi
baquishmarí tsi nohiria bocani quiha arati xobo qui Jesu nicaxëna.

22

Jesu qui ja tsamicascanina
Mateo 26.1-5, 14-16; Marcos 14.1-2, 10-11; Juan 11.45-53
1 Tsëquëti basima quiha jodioba pascua fiesta iniquë. Toatiyá tsi
levadura yama ca mapari ja picani quiha. Jato jabi quiha. 2 Jasca, Jesu ati
quinia mërahi ini quiha arati iboba chama bo, jato yoba tiisimacanaibo
ri. Nohiria bo qui raquëquí tsi quiha bëroxo tsi Jesu ja acasyamacani
quiha.
3 Jatsi Judas qui Satanás jiconiquë, naa Iscariote icanai cato. Jesu doce
ca rabëti bo huësti ca ja ini quiha. 4 Jatsi arati ibo bo, arati xobo obëso
cabo, tihi cabo qui Judas caniquë chanixëna. Jato qui Jesu ja mëacasni
quiha. Cahax, jato bëta ja chaninaniquë. 5 Jatsi ja ranicaniquë ja yoani
ca nicahax na. Ranihax,
—Parata mi qui axëqui noa ra —i Judas qui jaca niquë.
6 Jatsi,
—Jënima —i Judas niquë.
Japi Jesu qui tsamiti xaba mëratsi-jahuaniquë, nohiria bá cahëyamano
iquish na.

Pascua fiesta
Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26
7 Jatsi jato levadura yama ca mapari piti fiesta tsëquëniquë, naa oveja
baquë acacaquë no. 8 Japi Pedro, Juan, tihi cabo Jesú raaniquë. Raahax,
—Bocata. Pascua oriquiti ma rohahuano piti —i jato qui ja niquë.

9 Jatsi,
—¿Jahuënia̱xo tsi rohahuaxëhi ni noa? —i jaca niquë.
10 Jatsi,
—Yaca qui jicocana. Toa xo tsi chomó ca jënë bëhai ca joni bëchaxëqui mato. Toa joni banahuacana, ja jicohai ca xobo qui. 11 Jatsi toa xobo ibo qui chanicana. “ ‘¿Jahuënia ni naquëtë?’ ii quiha Maestro” i ja qui cana. “Nëa xo tsi jahuë rabëti bo yaxo tsi pascua oriquiti picatsi quiha” icana. 12 Jatsi mana ca naquëtë chahitaxëni ca mato jismaxëhi quiha; tsahoti bo, mesa, tihi cabo rohahuahaca ca naquëtë quiha. Toa xo tsi oriquiti rohahuacana —i jato qui Jesu niquë.
13 Jatsi Pedro, Juan, tihi cabo bocaniquë. Ja bocanaca tsi naquëtë qui ja cahëcaniquë Jesú yoani jascaria. Cahëxo tsi quiha pascua oriquiti ja rohahuacaniquë.
14 Jatsi tëxë bo ya tsi Jesu joniquë. Tsahohax oriquitsijacaniquë. 15 Oriquipama tsi Jesu jato qui chaniniquë:
—Naa pascua oriquiti mato bëta oriqui-casquia rësonox pari. 16 Jabi nëa xo tsi naa pascua oriquiti pitëquëpistiayamariaxëquia Diós otohai cato xo tsi ja jatihuahacaxëquë rohari. Jaquirëquë pitëquëxëquia ra —iquiina.
17 Jatsi copá ca jënë ja bihaca tsi “Gracias” i Dios qui ja niquë.
—Bicahuë. Ayocana. 18 Nëa xo tsi uva bimi jënë atëquëyamaxëquia Diós otohai joxëquë rohari —i Jesu niquë.
19 Jatsi mapari Jesú biniquë. Bichi tsi quiha “Gracias” i ja niquë. Bëquëx-xo tsi jato qui ja aniquë ja picano.
—Noho yora tsi xo naa. Picahuë, ëa shinaquí na —i quiha ja niquë.
20 Oriquixo tsi quiha copá ca jënë jato qui ja aniquë ja acano. Acax,
—Noho jimí tsi Dios xabahamati quinia paxa ca jismahi quiha naa jënë. Mato bax japahacaxëhi quiha noho jimi ra. 21 Tsayacahuë. No bëta tsaho tsi xo toa ëa pasomaha cato rë, naa chama bo qui ëa mëacatsai cato. 22 Jabi rësoxëti xo Nohiria Baquë ë nori cato. Diós yoani ca tsi xo naa ra. Jama, noitiriaxëhi quiha toa ëa chama bo qui mëaxëhai cato iquia —nëa tsi Jesu nëcaniquë.
23 Jatsi chaninatsi jahuë rabëti bo niquë:
—¿Tsohuë cara ni toa no nohó ca Jesu pasomaha cato sa? —iquiina.

¿Tsohuë ni toa oquë cato?

24 Jatsi joi i-ibëqui tsi quiha Jesu rabëti bo niquë, naa jato xërëquë ó ca oquë ca ixëti nori ca yoati na. 25 Jatsi jato qui Jesu chaniniquë:
—Jato nohiria bo yonahi quiha maí ca chama bo. Yonahi tsi “Nohiria Rabëti bo xo noa” icani quiha pë, jato rabëti bo jaca nomari. 26 Jabi toca ma xo noa ra. Yonati jascaria manëxëti xo mato xërëquë ó ca oquë cato. Tëxë bo ja mëbixëti xo. 27 Mato nicaquia. ¿Tsohuë ni toa oquë cato? ¿Tsaho ca pihai ca ni? ¿Taahai ca ni? Tsayacahuë. Jato yonati bá tsi taahacahai ca ó pasocani quiha tsahohai ca chama bo. Jama, nëá xo ëa, mato xërëquë ó no. Ea ti tsi xo toa mato taahaina ra.
28 ‘Mato tsi xo toa ë qui chitimihax cabo, naa ë tënëtiyá no. 29 Jaboqui yonati chama-chamaria mato qui aquia, noho jahëpa ë qui ani jascaria. 30 Noho mesa ax oriquiti tsahoxëqui mato ë yonahai cató no. Jasca, trono bo xo tsi Israél ca doce ca xatë bo ó bësoxëqui mato ra —nëa tsi quiha jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

“Jochamati tanamahacaxëqui mia” i Pedro qui Jesu nina
Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38

31 —Ea nicahuë, Simón —i Jesu niquë—. Jochati mato tëquë tanamacatsi quiha Satanás ra. 32 Jama, mi bax ë bëhoxquë, Simón, mi chahahuahai ca quima mi casoyamano. Jasca, jahari ë quiri bësoxo tsi mibë xatë bo mi chamahuano —i ja qui Jesu niquë.

33 Jatsi Pedró quëbiniquë:

—Mia jisbëriapistiayamaxëquia ra. Preso qui pi mia ja nanëcano ri tsi mi bëta cahai ca ëa xo naa ra. Mi bëta rësoti qui raquëyamaquia ra —iquiina.

34 Jatsi,

—Mia parayamaquia, Pedró. Ea pasomaha chaniti basima xo mia rë. Jaboqui patiari quëonox pari no tsi tres tsi “Jesu cahëyamaquia” ixëqui mia ra —i ja qui Jesu niquë.

35 Jatsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë:

—Mato ë raaquë tsi ¿jahuë ma narisni? Mëquëya ma raahacani quiha. Parata, sota, zapato bo, tihi cabo yahaxma tsi ma bocani quiha —iquiina.

Jatsi,

—No narisyamahitaquë ra —i jahuë rabëti bo niquë.

36 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jaboqui pi parata jayaquí tsi bocahuë. Sota pi jayaquí tsi bocahuë. Saipi pi jayamaquí tsi mato sahuëti iniacahuë copixëna. 37 Mato parayamaquia. Jatihuahacaxëti xo Quënëhacanish cabo, naa “Caxaxëniria ca jascaria ja tocahacaxëti quiha” iquiina. Parayamaquia. Jatihuahacaxëhi quiha jatiroha ca ëa yoati Quënëhacanish cabo ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

38 Jatsi jahuë rabëti bo nëcaniquë:

—Tsayapa, Ibobá. Nëá xo dos ca saipi bo ra —iquiina.

Jatsi,

—Iquë pë —i Jesu niquë.

Getsemaní Jesu bëhoxnina
Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42

39 Xobo jisbaya tsi quiha Maca Olivo Ya qui Jesu caniquë bëhoxhi na. Jahuë jabi quiha. Jasca, ja bëta bocani quiha jahuë rabëti bo ri. 40 Cahax,

—Bëhoxcana, jochati ma tanamahacayamano ra —i jato qui Jesu niquë.

41 Jatsi ori pistia jamëpistia tsi Jesu caniquë bëhoxhi na. Basima quiha. Mënihax Dios qui chanitsijaniquë:

42 —Mi qui pi jia no tsi naa johai ca tënëtiya mëbihuë, noho Jahëpá. Tënëcasyamaxo ëa ra. Jama, jaha ë quëëhai ca mi ayamano. Mi shina mi ano ra —i Jesu niquë bëhoxhi na.

43 Jatsi ja qui naipá ca ángel jisiquiniquë chamahuaxëna. 44 Shina jiijiitsi Jesu niquë bëhoxhi na. Jatsi ja bëhox-bëhoxrianiquë. Niscatsijani quiha. Jimi tioihai jascaria ja niscani quiha. 45 Bëhoxhax ja joiniquë. Joihax jahuë rabëti bo qui ja bacaniquë. Oxa ja icani quiha cohuëhi na.

46 Jatsi,

—¿Jënihax oxacanai rë? Joicana. Bëhoxcana, jocha qui ma paquëyamano —i jato qui Jesu niquë.

Jesu qui soldado bo tsaminina
Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11

47 Jahuë rabëti bo ya jari chanihi Jesu iniquë. Chanijano tsi quiha nohiria misco bëcaniquë. Jato bëta Judas, naa doce ó ca huësti ca iniquë

jaa ri. Jato mëpihi ja ini quiha Jesu qui. Cahëhax Jesu qui ja basimaniquë tatsoxëna. 48 Jatsi ja qui Jesu chaniniquë:

—¿Ea tatsohai pa? ¿Toca tsi soldado bo qui ëa mëaxëhai rë, naa Nohiria Baquë ë nori cato? —i Judas qui ja niquë.

49 Ocapijahai ca jisi tsi,

—¿Noba saipí tsi jato tëpasxëhi ni noa, Ibobá? —i ja bëtanish ca rabëti bo niquë.

50 Jatsi jato ó ca huësti cató toá ca arati ibo-iboria yonati paxtianiquë. Jahuë mënëcayá ca pahoqui paxtiahacani quiha.

51 Jatsi,

—Iquë ra. Iquë ra. Iquinayamacana —i Jesu niquë.

Jatsi yonati pahoqui motsaxo tsi ja jënimahuaniquë. 52 Jënimahuahax arati ibo bo, arati xobo obëso ca capitán bo, yosibo, tihi ca bëcanish cabo qui Jesu chaniniquë:

—¿Saipi bo, tëpasti jihui bo, tihi cabo jaya ni mato pa? ¿Yomaxëni ca bichii jascaria ëa bichi ma bëcana pa? 53 Jatiroha ca barí tsi mato bëta ë i-ipaoyamëquë, arati xobó no. ¿Jëniriaxo tsi ëa ma biyamahita, toá tsi ë iquë no? Jishopë. Jaboqui mato xaba tsi xo naa rë. Jaboqui bëroria tsi yonahi quiha Satanás pë —i jato qui ja niquë.

54 Jatsi Jesu qui ja tsamicaniquë. Tsamixo tsi ori ja bocaniquë arati ibo ba chama xobo qui.

"Jesu cahëyamaquia" i Pedro nina
Mateo 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; Juan 18.12-18, 25-27

Jesu basi tsi Pedró banahuaniquë raquëquí na. 55 Arati ibo ba chama xobo qui cahëxo tsi quiha soldado bá chihi maponiquë huënënë xo na. Tsamahax ja tsahocaniquë yohoxëna. Jasca, jato xërëquë tsi Pedro tsahoniquë jaa ri. 56 Chihi tapaí tsahojano tsi quiha xotacó Pedro jisniquë, naa toá ca yonati cato. Pedro ja tsaya-tsayani quiha.

—Jesu ya naa joni iquë ra —i xotaco niquë.

57 Jatsi Pedró quëbiniquë:

—Jesu cahëyamahai ca ëa xo naa ra, caí —iquiina.

58 Jaquirëquë joní tsayaniquë. Tsayahax,

—Tonia Jesu rabëti huësti ca xo mia ra —i Pedro qui ja niquë.

Jatsi,

—Jahuë rabëti ma xo ëa ra, joní —i Pedro niquë rë.

59 Jaquirëquë huësti ca hora huinocaquë tsi,

—Tonia Jesu ya naa joni iquë ra. Nicacapa. Galileá joi jaya xo ra —iriatsi joni huëtsa niquë.

60 Jatsi Pedró quëbiniquë:

—E joma mi chanihaina ra, joní —iquiina.

Jari Pedro chanino tsi quiha patiari quëo-quëoniquë. 61 Jatsi Pedro quiri bësohax Jesú bëisniquë cohuëquí na. Jatsi Ibobá yoaha ca Pedró shinaniquë, naa " 'Tres tsi cahëyamaquia' ixëqui mia rë, patiari quëonox pari no" i Jesu quë no. 62 Jatsi cacha Pedro caniquë. Cahax ja ara-araniquë rabihi na.

Jesu qui jodioba yosibo quësonina
Mateo 26.59-68; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24

63 Jatsi Jesu mahuatsi jaha bëso cabá huaniquë. Ja sëtiacaniquë. 64 Bëmapahax,

—¿Tsohuë mia aca? Noqui yoahuë ra —itsi quiha jaca niquë nicahi na.
65 Huëstima tsi Jesu ja ocahuacani quiha pë. 66 Huëaquë tsi baquishmarí
tsi quiha nohiria yosibo, arati ibo ba chama bo, yoba tiisimacanaibo, tihi
cabo catiniquë chaninaxëna. Jato bësojó tsi Jesu mëpihacani quiha toá tsi
ja niino. Jatsi,
67 —¿Diós noqui raani ca Xabahamati Ibo ni mia ra? Noqui yoahuë ra
—i Jesu qui chama bo niquë.
Jatsi Jesú quëbiniquë:
—"Jaahuë" i pi ë no tsi ëa chahahuayamaxëqui mato rë. 68 Jasca pi
mato ë nicano tsi quëbiyamaxëqui mato tia. 69 Jama, basima tsi xo toa Dios
chama ë bixëhaina ra, naa Nohiria Baquë ë nori cato. Chamaxëni ca Dios
mënëcayá tsi tsahoxëquia ra —i jato qui Jesu niquë.
70 Jatsi,
—¿Japa? ¿Dios Baquë ni mia ra? i jaca niquë jato tëquëta.
Jatsi,
—Jaahuë. Ja xo ëa ra —i Jesu niquë quëbihi na.
71 Jatsi ja nëcacaniquë:
—Jahuë chani yoi ca no nicaquë ra. Jamë quësohi quiha ra. Ja
pasomaha ca chanihai ca huëtsa no nicatima xo ra —i toá ca chama bo
niquë.

23

Pilato qui Jesu ja bocanina
Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38

1 Jatsi jodioba chama bo tëquë joiniquë. Joixo tsi quiha Pilato qui Jesu
ja bocaniquë. 2 Boxo tsi quiha Jesu qui quësotsijacaniquë pë:
—Janyama noba nohiria mëpihi quiha naa joni ra. Gobierno pasom-
aha xo ra. "Romanoba chama-chamaria qui impuestos parata ayamac-
ahuë" i nohiria bo qui quiha. Jasca, "Nohiria Xabahamati Ibo, naa
nohiria ba chama xo ëa" ii quiha pë —nëa tsi quiha Pilato qui jodioba
chama bo nëcaniquë.
3 Jatsi Pilató Jesu nicaniquë:
—¿Jodioba chama-chamaria ni mia? —iquiina.
Jatsi,
—Jaahuë —i Jesu niquë.
4 Jatsi arati iboba chama bo, nohiria misco, tihi cabo qui Pilato
chaniniquë:
—Yama tsi xo naa joní yoi ca anina iquia —iquiina.
5 Jama, jari Jesu ja ocahuacaniquë pë:
—Jodioba mai tëquë xo tsi tiisimapama tsi romanobo pasomaha no-
hiria bo caxahuahi quiha ra. Galilea mai pari tsi ja chitahëhuaniquë
tiisimaxëna. Jaquirëquë jodiobá mai qui ja cani quiha. Jarohapa tsi nëa
tsi ja johitaquë pë —i jaca niquë.

Herodes bësojó Jesu niinina

6 Jato nicahax,
—¿Galilea mai quima ax naa joni joni? —i Pilato niquë.
7 —Jaahuë —i nohiria bo quë tsi chama Herodes qui Pilató Jesu
raaniquë, Galileá ca nohiria bo Herodés yonani quëshpi na. Jabi naatiyá
tsi Jerusalén tsi Herodes ini quiha jaa ri. 8 Jatsi Herodes raniniquë Jesu

jiscatsi na. Jistiria Jesú acai ca ja jiscasni quiha. 9 Japi Jesu ja nicanicarianiquë. Mahitsa quiha. Quëbiyamaniquë Jesu. 10 Jabi Herodes ya tsi quiha arati iboba chama bo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabo mani iniquë jato ri. Jesu qui ja quëso-quësocaniquë pë. Anomaria ini quiha ja qui ja quësocanaina. 11 Jatsi jahuë soldado bo yaxo tsi Jesu mahuatsi Herodés huaniquë. Mahuaxo tsi quiha sahuëti copixëni ca Jesu ja sahuëmacaniquë, chama-chamaria jisiria ca manëmaxëna. 12 Jabi naama tsi Herodes, Pilato, tihi cabo caxanapaoni quiha. Jaquirëquë tsi quiha ja rabënacani quiha.

Jesu ja namëcascanina
Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39; 19.16

13 Jatsi arati iboba chama bo, rëquëninicanaibo, nohiria bo, tihi cabo Pilató quënaniquë catiti.

14 —E qui naa joni ma bëquë ra, “Romanoba gobierno pasomaha nohiria bo mëpihai ca tsi xo naa” iquiina. Jama, ë nicaquë mato bësojo xo na. Mahitsa ja qui quësoqui mato pë. Yama tsi xo toa janyama ca ja acana iquia. 15 Jascaria, ja qui quësoyamahi quiha Herodes ri, jahari noqui ja raaha quëshpi na. Ja namëhacatima xo ra. Yama tsi xo toa janyama ca ja anina ra, namëhacati. 16 Japi rashaxëquia. Rashaxo tsi paquëmaquia —i jato qui Pilato niquë.

17 Jabi Pascua fiestá tsi huësti ca achiqui ca ja paquëmapaoni quiha.

18 Jatsi quënatsi nohiria tëquëtá huaniquë:

—Jesu ahuë ra. Barrabás paquëmahuë —iquiina.

19 Jabi preso qui Barrabás nanëhacani quiha, yacata xo tsi gobierno pasomaha nohiria bo ja mëpini iqui na. Iquinaxo nohiria bo ja ani quiha. 20 Jama, Pilató Jesu paquëmacasni quiha. Mahitsá nohiria bo qui ja chanichaniniquë rë.

21 —Cruzó tooxahuë. Cruzó tooxahuë —iriatsi nohiria bo niquë.

22 Jatsi nohiria bo qui Pilato chanitëquëniquë:

—¿Jëni ni ra? ¿Jahuë janyama ca ja ani? Ja namëhacayamati xo ra iquia. Yama tsi xo toa janyama ca ja anina ra. Japi ë rashano. Rashaxo tsi paquëmaxëquia —i jato qui ja niquë.

23 Jama, bamayamaniquë nohiria bo pë. Joi pistiamá tsi quiha,

—Cruzó tsi tooxahuë. Cruzó tsi tooxahuë —i jaca niquë.

Jarohapa tsi jato joi pacotsa iqui tsi jato qui Jesu ja mëaniquë ja acano. Jatsi,

24 —Ja namëhacati xo —i Pilato niquë, jaha ja quëëcani jascaria.

25 Jatsi jato qui gobierno pasomaha inish ca Barrabás, naa nohiria ati ibo preso quima ja paquëmaniquë. Jama, Jesu jato qui ja mëaniquë ja namëhacano.

Cruzó tsi Jesu tooxahacanina
Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 19.17-27

26 Ori cruz Jesu mëpipama tsi quiha joni, naa Simón Cirene icanai ca qui ja tsamicaniquë Jesu cruz iati. Jerusalén qui jicohi ja ini quiha, ja tsamicaquë no. Jabi jahá cruz ja janacani quiha Jesu cho iati. 27 Jabi huëstima ca nohiria bá Jesu banahuaniquë. Jato xërëquë tsi araconacanai ca yoxa bo iniquë jato ri noihi na. 28 Jatsi jato quiri Jesu bësohaca tsi ja chaniniquë:

—Ea iqui tsi arayamacahuë, Jerusalén ca jahi bá. Tënëxëqui mato ri. Jasca mato xocobo ri. Ja tahëhax aratsicahuë. 29 Joxëh quiha tënëti xabaca rë. Toatiyá tsi "Shomaria tsi xo baquë yama ca yoxa bo ra" icaxëcani quiha nohiria. 30 Toatiyá tsi maca bo qui quënaxëhi quiha nohiria, "Noqui maxëni paquëcahuë. Noqui mapacahuë" iquiina. 31 Jabi nëca pi ëa, naa mëstëxëni ca ja tënëmacano tsi ¿jënahuariaxëhi ni Dios chahahuayamacanaibo qui? —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

32 Jasca dos ca caxaxëniria ca joni bo ri ja bëcaniquë Jesu ya namëxëna. 33 Mapo Xao Ya icanai ca qui cahëxo tsi quiha cruzó tsi Jesu ja tooxacaniquë. Jasca, ja bëta dos ca caxacanaibo tooxahacani quiha jato ri. Huësti ca jahuë mënëcayá no; huësti ca jahuë mëxojó no. 34 Jatsi Jesu chaniniquë:

—Jato jocha shina-bënohuë, noho Jahëpá. Ja acanai ca cahëyamacani quiha rë —i Jesu niquë.

Jatsi jahuë sahuëti bo soldado bá biniquë. Bixo tsi quiha jato xërëquë xo tsi jahuë sahuëti bo ja oquëxhuacaniquë i-ihai cató no. 35 Jasca toá tsi nohiria bo niiniquë tsayahi na. Toá tsi ini quiha jodioba chama bo jato ri, mahuahi na. 36 Ja qui mahuani quiha soldado bo ri. Ja qui ja bëcanaca tsi mocaria ca jënëria ja qui ja acaniquë ati. Jatsi,

37 —Jodioba chama-chamaria pi iqui tsi mimë xabahamahuë —i jaca niquë.

38 Jatsi jahuë mapo maxcacha naa chani janahacaniquë: "Jodioba chama-chamaria xo naa" iquiina.

Jesu quiri yomaxëni ca bësonina

39 Jatsi Jesu tapaí ca tooxahacanish ca huëstitá ocahuaniquë jaa ri. Mahuahax,

—¿Xabahamati Ibo ni mia? Mimë xabahamahuë. Jaquirëquë noqui xabahamahuë ra —i Jesu qui ja niquë.

40 Jama, tooxahacanish ca joni huëtsá raahaniquë:

—¿Dios qui raquëyamahai? Nëa rësohi quiha mia ra, naa joni jascaria. 41 No copihacaquë, no ani ca yoi ca quëshpi na. Jama xo naa joni ra. Yama tsi xo toa janyama ca ja anina ra —i ja qui ja niquë.

42 Jatsi Jesu qui ja chaniniquë:

—Ea shina-bënoyamahuë, Jesú, naa mi otohai ca qui mi jicoquë no —iquiina.

43 Jatsi ja qui Jesu chaniniquë:

—Mia parayamaquia. Jaboqui ë bëta-xëhi quiha mia ra tërohama caba ití no —iquiina.

Jesu nanina
Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30

44 Jabi matoroco bari tsi ja iniquë, mai tëquë tsëmonaquë no. Tres hora no tsi ja baquishni quiha. 45 Jisiquiyamaniquë bari ra. Jasca, arati xobó ca rotamë ca quëbëti raiti jaxcahacaniquë. 46 Jatsi Jesú quënaniquë:

—Mi qui noho shina aquia, noho Jahëpá —iquiina.

Chanihax ja naniquë. 47 Ocapijani ca jisi tsi quiha toá ca niihai ca capitán Diós oquëhuaniquë,

—Mëstëxëni ca joni ja iquë tia —iquiina.

48 Jesu namëhai ca jisi tsi jahari jato xobo qui quëtsonish ca nohiria bocaniquë. Cohuë ja icani quiha. 49 Jasca, basi tsi quiha Jesu rabëti bo

tëquë mani iniquë. Toá tsi ini quiha Galilea ax ja bëta bëcanish ca yoxa bo ri. Basi xo tsi naa jahuë bo tëquë ja tsayacani quiha raquëhi na.

Jesu maihuahacanina
Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42

50 Tobi joni shinajiaxëni ca iniquë, naa José icanai cato. Jodioba yobahai ca yosibo xatë ja ini quiha. 51 Jabi Jesu toa jodioba chama bá acasquë tsi quiha jato ati yoba pasomaha ja chanini quiha. Jasca, yaca Arimateá tsi ja raca-racani quiha jodioba maí no. Jabi Diós nohiria bo otohai ca ó pasohi ja ini quiha jaa ri. 52 Jabi Pilato qui José caniquë. Caxo tsi quiha Jesu yora ja bënaniquë maihuati. 53 Jatsi Jesu yora ja botëmaniquë. Botëmaxo tsi quiha ja yaboniquë raiti miro cató no. Yaboxo tsi quiha maxax ó ca quini ó tsi, naa huëyohaca ca quini ó tsi ja jananiquë. Maihuati quini paxa ja ini quiha. Jari jaxara janahacayamani quiha yora. 54 Jabi pascua fiesta rohahuati bari ja iniquë, Jesu ja maihuacaquë no. Jodioba joiti bari chitahëpaimaria ini quiha.

55 Jabi José ya bocani quiha yoxa bo ri, naa Jesu ya Galilea ax bëcanish cabo. Jahuë mai ja jiscani quiha. 56 Jaquirëquë jato xobo qui ja bacacaniquë perojome, yora chëxati, tihi cabo rohahuaxëna. Jama, jahari jahuë yora rohahuahi canoma ja icani quiha, jato joiti bari chitahëni nori iqui na. Japi toa barí tsi quiha ja joicaniquë jato jodioba yoba tahëhax na.

24

Jesu bësotëquënina
Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10

1 Domingó tsi Jesu maiquini qui yoxa bo bacaniquë. Baquishmari ja ini quiha. Perojome bo ja jayacaniquë, naa ja rohahuahacanish ca perojome yora chëxati. 2 Jahuë maiquini qui cahëxo tsi quiha jahuë maiquini quëbëti maxax chahitaxëni ca ja yopacaniquë. Bahama ja tarahacani quiha ra. 3 Maiquini qui jicoxo tsi quiha Iboba yora ja yopacaniquë. 4 Yama a. Jatsi,

—¿Jahuënia cara ca jahuë yora sa? —i jaca ni quiha yopahax na.

Shinajahuacano tsi quiha jato tapaí niitapiniquë dos ca ángel bo. Joni jisiria ca ja icani quiha. Bajra-bajrani quiha jato raiti, canapa jascaria. 5 Jatsi raquëniquë yoxa bo tsayahax na. Raquëhax jato bësojó ja rënicaniquë.

Jatsi jato qui ángel bo chaniniquë:

—¿Jëniria xo tsi maiquini xo tsi bësohai ca mëracanai pa? 6 Yama xo ra. Ja tëronojaquë ra. ¿Jahuë mato ja yoani, Galileá tsi mato bëtaquí na? 7 “Jochacanaibo qui mëahacaxëti xo Nohiria Baquë, cruzó tsi ja tooxahacano” ¿i ja yamayamani? “Tres bari quirëquë bësotëquëxëquia” ¿i ja yamayamani? —nëa tsi yoxa bo qui ángel bo nëcaniquë.

8 Jatsi Jesú yoani ca yoxa bá shinaniquë. 9 Shinaxo tsi quiha jahuë maiquini ja jisbayacaniquë. Jahari jato xobo qui ja bocani quiha. Xobo qui cahëxo tsi ángel jato yoani ca tëquë ja yoacaniquë Jesu once ca rabëti bo qui. Tëxë bo tëquë yoahacani quiha jato ri. 10 Jabi Dios Chani chitahëhuati ibo bo yoanish ca yoxa bo tsi xo naa: María Magdalena, Juana, Jacobo jahëhua María, jato bëta ca yoxa huëtsa bo, tihi cabo ini quiha, naa jahuë maiquini qui bocanish cabo. 11 Jama, yoxa bo nicaxo tsi quiha Jesu rabëti bá chahahuayamaniquë, ja paracanai ca quëscahuaquí na.

12 Jama, Pedro joiniquë jisi caxëna. Jahuë maiquini qui ja jabaniquë.
Maiquini qui cahëhax ja tëtoniquë jaxara tsayaxëna. Yabohaca ca raiti
roha ja jisniquë. Yora yama. Jatsi xobo qui jahari ja caniquë jënipijani
ca qui ratëhi na.

Emaús yaca quinia ca bahi

13 Toa barí tsi Emaús icanai ca yaca qui dos ca joni, naa Jesu banahua-
canaibo cahi iniquë. Basiriama, naa once kilómetros Jerusalén quima toa
yaca ini quiha. 14 Jerusalén ocapijahitaha ca tëquë yoati chanihi ja icani
quiha. 15 Jabi ja chanicano tsi jato qui Jesu riiniquë. Riihax jato bëta
cotsijaniquë. 16 Jesu tsayaquí tsi jahuë bëmana ja cahëyamacani quiha.
17 Jatsi jato qui Jesu chaniniquë:

—¿Jahuë chanibonacanai? —iquiina.

Jatsi ja niicaniquë. Cohuë jato bëmana ini quiha. 18 Jatsi jato ó ca huësti
cató quëbiniquë, naa Cleofás icanai cato.

—¿Naa bari no tsi Jerusalén ca jënipijahitaha ca jahuë bo mi nicayamahi-
taha pa, toá tsi shishoquí na? Tonia mia roha tsi xo toa nicayamahaina
ra —i Jesu qui ja niquë.

19 Jatsi,

—¿Jahuë jahuë bo ni? —i Jesu niquë.

Jatsi ja quëbicaniquë:

—Nazarét ca Jesu yoati jahuë bo ra. ¿Toa jahuë bo mi nicayamahitaha
pa? Dios Chani yoati ibo-iboria naa joni iquë ra. Anomaria ca jisti bo
ja ani quiha. Jasca, Dios, nohiria tëquë, tihi cabo qui jiaria ja yoahai
ca chani ini quiha. 20 Jama, noba arati ibo bo, noba chama bo, tihi
cabá mëaniquë romanobo qui, ja namëhacano iquish na. Japi cruzó tsi
ja tooxahacahitaquë rë. 21 “Tonia noqui Israél cabo xabahamahai ca
tsi xo naa ra” i no paoniquë. Noqui Israél cabo mëbihi jonish ca ja iqui
ca quëscahuanohuahitaquë ra. Jatsi ja nahitaquë rë. Jasca, huinocaquë
tres bari. 22 Jama, jaboqui noqui xatë ca yoxa bá noqui ratiaquë. Naa
baquishmarí tsi quiha jahari jahuë maiquini qui yoxa bo huësti huësti
cabo bocaquë. 23 Jahuë yora ja yopacana quiha. Yama a. Yopahax jahari
ja bëcaquë noqui yoaxëna. “Angel bo no jisquë ra. ‘Bëso xo ra’ icani quiha”
i noqui toa yoxa bo quë pa. 24 Japi jahuë maiquini qui huësti huësti ca joni
bo bocaniquë jato ri, jiscatsi na. Yama a ra; naa yoxa bá yoaha jascaria
—nëa tsi Jesu qui ja nëcacaniquë.

25 Jatsi jato qui Jesu chaniniquë:

—Cahëtimaxëni ca joni xo mato rë. Dios Chani yoanish cabá yoani ca
tëquë chahahua-pëniria ca mato xo naa. 26 ¿Naa jahuë bo tëquë tënëti nori
Xabahamati Ibo iyamayamani? Toca tsi jahuë oquë ja biquë ra —iquiina.

27 Jatsi jamë yoati tsi Quënëhacanish cabá yoani tëquë bërohuatsi Jesú
huaniquë. Jariapari tsi jamë yoati Moisés yamabá quënëni ca jahuë bo
ja bërohuaniquë. Jaquirëquë jamë yoati Dios Chani yoanish cabá quënëni
ca jahuë bo ja bërohuaniquë. 28 Jatsi yaca qui ja cahëcaniquë. Ori Jesu cahai
ca quëscahuahi tsi,

29 —No bëta mi chitëno ra. Caquë bari —i Jesu qui jaca niquë.

Jatsi jato xobo qui Jesu jiconiquë jato bëta chitëxëna. 30 Jatsi jato bëta
Jesu oriquiniquë. Oriquiquí tsi quiha mapari ja biniquë. Ja quëshpi tsi
“Gracias” ixo tsi ja bëquëxniquë. Bëquëx-xo tsi quiha jato qui ja mëaniquë

piti. 31 Tocajaquë tsi quiha Jesu ja iqui ca ja cahëtapicaniquë. Jatsi Jesu
yamatapiniquë. 32 Jatsi chaninatsijacaniquë:
—Anomaria iqui quiha jahuë chani ra, naa bahi xo tsi noqui ja
yoahana. Dios Chani noqui ja bërohuano tsi ¿noba shina huahanayamaha
pa? —iquiina.
33 Jatsi ja joitapicaniquë. Jerusalén qui bacatsijacaniquë. Jesu once ca
rabëtiria bo, Jesu banahuacanaibo huëtsa bo, tihi cabo jisi ja bocani quiha
jato yoaxëna. Cahëhax tsi quiha,
34 —Jabija. Bëso xo ra. Simón qui ja jisiquiquë ra —i jato qui jaca niquë.
35 Jatsi bahi ó ca jënipijaha ca ja yoacaniquë jato ri, naa dos ca joni bo.
Yoahax,
—Mapari ja bëquëxquë tsi Jesu ja iqui ca no cahëtapiquë ra —i jato qui
jaca niquë.

Jahuë rabëtiria cabo qui Jesu jisiquinina naquëtë no
Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23

36 Ocapijani ca jahuë bo yoati ja chanicano tsi jato xërëquë tsi Jesu
niitapiniquë. Niihax,
—Raquëyamacana —i jato qui ja niquë.
37 Bërocamaqui ja iqui ca ja quëscahuajahuacani quiha raquëquí na.
Mëmëtsijacaniquë ra. 38 Jatsi jato qui Jesu chaniniquë:
—¿Jënihax tsi ratëcanai pa? ¿Jënixo tsi ëa yoi ja nori ca shinayamacanai?
39 Noho mëquënë, noho tahë, tihi cabo tsayacahuë. Ea yoi xo naa ra. Ea
motsacahuë. Nami, xao, tihi cabo jayama xo bërocamaqui ra. Nami ë jaya
ca jisqui mato ra. 40 Toca tsi chanipama tsi jahuë mëquënë, jahuë tahë,
tihi cabo jato ja jismaniquë. 41 Jatsi ja ranicaniquë ra. Jari shinati pi ja
cahëyamacani quiha. Ja ratëcaniquë. Jatsi,
—¿Jahuë ya ni mato piti? —i jato qui Jesu niquë.
42 Jatsi ja qui imaha ca sani ja acaniquë piti. 43 Bichi tsi jato bësojo xo
tsi ja piniquë. 44 Pihax jato qui Jesu chaniniquë:
—Mato bëtapama tsi ëmë yoati tsi Quënëhacanish cabo tëquë ë
yoayamëquë. "Jatihuahacati iqui quiha ëmë yoati Quënëhacanish cabo
tëquë" i mato qui ë yamëquë —iquiina.
45 Jatsi bëroria tsi Quënëhacanish cabo jato ja tiisimaniquë ja cahëyoicano
iquish na. 46 Jatsi ja chaniniquë:
—Jabi ëa yoati ja quënëcani ca tsi xo naa: "Tënëti nori quiha johai
ca Xabahamati Ibo" i jaca ni quiha. "Tres bari quirëquë rësonish cabo
quima ja tëronoti nori quiha" i jaca ni quiha. 47 Jatsi, "Nohiria bo
tëquë qui jahuë xabahamati Chani yoahacaxëti xo, ja quiri bësocanaiba
jocha masahacano" i jaca ni quiha. Jabi Jerusalén pari tsi naa chani
yoahacaxëti xo. 48 Jabi naa ma jisxëhai ca jahuë bo ma yoaxëti xo. 49 Jabi
jaboqui Espíritu Santo mato qui raaxëquia, noho Jahëpá yoani jascaria.
Yacatá tsi chitëcana, mato qui mana ca chama joxëquë rohari. Toa chama
ma jayano —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

Mana Jesu tërononina
Marcos 16.19-20

50 Jaquirëquë Jerusalén quima jahuë rabëti bo Jesú boniquë, yaca Beta-
nia quiri. Toa xo tsi quiha jahuë mëquë Jesu tëroniquë jato shomahuaquí
na. 51 Chanipama tsi nai qui tëronotsijaniquë. Jato quima ja bichiquiniquë
nai qui. 52 Jatsi ja mënicanaca tsi Jesu ja ocahuacaniquë. Ocahuahi tsi rani

tsi jahari Jerusalén qui ja bocaniquë. 53 Arati xobó tsi ja i-ipaocani quiha
Dios oquëhuahi na.

El Santo Evangelio Según San Juan

Bësomatí Chani

1 Jariapari tsi Cristo, naa Chani icanai ca iniquë. Toatiyá tsi yama mai
iniquë. Jabi Dios ya ja iniquë. Jasca, Dios ja iniquë ra, naa Chani inish
cato. 2 Jariapari tsi Dios ya ja iniquë. 3 Jatiroha ca ja nëhohuayoniquë ra.
Jasca, yama tsi toa ja ayamanina. 4 Jatiroha ca ja bësomaniquë ra, Bësomati
Ibo-iboria ja nori quëshpi na. Jasca, jatiroha ca nohiria qui huahuahi
quiha jahuë Chani, jabija ca jismahi na. 5 Tsëmó ca nohiria bo jabija ca
Chani jismahai ca Huëa ca tsi xo naa ra. Jabi naa Huëa nocahuayama-
pistiariaxëhi quiha tsëmo ra.

Dios Chani chitahënina

6 Jatsi jahuë Chani bëhai ca Diós raaniquë, naa Juan icanai cato.
7 Jesucristo, naa Huëa inish ca yoati tsi nohiria bo yoahi quiha Juan
joniquë. Joxo tsi quiha Dios Chani ja yoaniquë, Huëa inish ca qui nohiria
chitimino iquish na. 8 Jabi Huëa inish ca Juan iyamaniquë. Jama, Huëa
inish ca yoati chanihi quiha ja joniquë. 9 Jabija ca Huëa-huëaria ca tsi
xo toa mai qui jonish cato. Joxo tsi quiha jatiroha cabo qui jabija ca
huahuahi quiha, nohiria bá Dios cahëno iquish na.

10 Noba maí tsi quiha Chani icanai ca racaniquë; naa noba mai
nëhohuanish cato. Jama, tsohuë ja iqui ca nohiria bá cahëyamaniquë rë.
11 Jasca, jahuë maí ca nohiria bo, naa jodiobo qui ja joniquë. Ja joquë tsi
quiha jahuë jimibá biyamaniquë pë. Jato qui yoi ja ini quiha. 12 Jama,
nohiria bá Chani icanai ca biquë tsi jato qui chama ja aniquë Dios baquë
bo manëti. Jahuë baquë bo manëcani quiha Xabahamati Ibo ja nori ca ja
chahahuacaquë no. 13 Jatsi cotëquëhi quiha chahahuahi na. Jamëri tsi xo
naa cohaina ra. Noba jahëhuá comahai ca jascaria ma xo ra. Nohiria
jaha quëëhaina, bënë bá saihuacatsaina, nëca tsi quiha Dios baquë bo
manëyamacani quiha. Jama, Dios tsi xo toa jato Comati Ibo-iboria.

Joni Jesu manënina

14 Jabi joni naa Chani icanai ca manëniquë. Joni manëhax noqui xërëquë
tsi quiha ja racaniquë. Jatsi jahuë oquë no jisniquë, naa ja qui jahuë
Jahëpá acacanish ca oquë jiaxëni cato. Jasca, Dios baquë huësti ca ja iqui
iqui tsi anomaria jahuë oquë ini quiha ra. Ja quëshpi tsi nohiria bo noiti
cahëxëni ja ini quiha. Jasca, jabija ca chaniti cahëxëni ca ja ini quiha.
15 Jabi Cristo yoati tsi Juan nëcaniquë:

—E cho joxëhi quiha ëa oquë cato. E conox pari no tsi ja iniquë. Jasca,
mato qui ë yoani ca joni tsi xo naa —i Juan niquë Jesu yoati na.

16 Anomaria tsi xo noqui Cristó noihaina ra. Ja noihai iqui tsi no
shomahuariahacaniquë ra, naa noqui tëquëta. 17 Jabi jariapari tsi quiha
noqui jodiobo qui Moisés yamabá yoba aniquë. Noqui quësohi quiha toa
yoba rë. Jama, mai qui Jesucristo joni iqui tsi Diós noqui noihaina, jahuë
jabija ca Chani, tihi cabo cahëyoiqui noa ra. 18 Yama tsi xo toa Dios jisnish
cato. Jabi Dios noqui cahëmanish ca tsi xo toa jahuë Baquë yoi roha, naa
Dios tahë cato.

Cristo yoati Juan chaninina
Mateo 3.11-12; Marcos 1.7-8; Lucas 3.15-17

19 Jabi arati ibo bo, jato mëbicanaibo, tihi cabo quiha Jerusalén ca
jodioba chama bá raaniquë Juan qui. Jato ja raacaniquë Xabahamati Ibo
ja iqui ca nicati. Jatsi Juan ja nicacaquë tsi quiha,
20 —Cristo, naa jaha ma pasohai ca Xabahamati Ibo ma xo ëa ra —i jato
qui Juan niquë.
21 Jatsi quiha,
—¿Tsohuë cara ni mia sa? ¿Elías ma ni mia ra? —i ja qui jaca niquë.
Jatsi quiha Juán quëbiniquë:
—Elías ma xo ëa —iquiina.
Jatsi,
—¿Diós raahai ca chani yoati Ibo-iboria ni mia sa? —i jaca niquë.
—Toa ma xo ëa ra —i Juan niquë.
22 Jatsi quiha,
—¿Tsohuë cara ni mia ra? Noqui yoahuë, noqui raahax cabo no quëbino
iquish na. ¿Japa mia ti? ¿Jënihai ra? —i quiha Juan qui jaca niquë.
23 Jatsi Juán quëbiniquë:
—Xabachá ca quënahai ca ëa xo naa. Shomahuahacacahuë, Ibo johai
ca bax na iquia ra. Jabi siri tsi quiha ëa yoati tsi Isaías yamabo, naa
Dios Chani yoanish ca chaniniquë, naa ë conox pari no —nëa tsi Juan
nëcaniquë.
24 Jatsi quiha fariseobá raahacanish cabá nicatëquëniquë:
25 —Johai ca Xabahamati Ibo, Elías, Dios Chani yoati Ibo-iboria, tihi
cabo iyamapiquí tsi ¿jëniriaxo tsi nohiria bo ashimahai pa? —i ja qui jaca
niquë.
26 Jatsi quiha Juán jato quëbiniquë:
—Jëně tsi mato ashimaquia. Jama, mato xërëquë tsi bësohi quiha mato
bëroma cato ra. 27 E cho joxëhi quiha ëa oquëria cato. ¿Jënahuariahax raca
ja bax ë yonocona rë, iriama ca ë nori quëshpi na? —nëa tsi bëcanish cabo
qui Juan nëcaniquë.
28 Jabi ani Jordán rabëquëxë, naa Betania mai icanish cató tsi quiha
ja qui raahacanish cabo Juán quëbiniquë. Toa xo tsi quiha nohiria bo
ashimahi ja iniquë.

Jesú jahuë yonoco chitahëhuanina

29 Huëaquë tsi quiha ja qui Jesu johai ca Juán jisniquë.
—Tsayacapa. Dios oveja tsi xo naa ra. Nohiria jocha bixëhi quiha.
30 Jabi mato qui ë yoani ca joni tsi xo naa, "E cho joxëhi quiha ëa oquë
cato" i ë quë no. "E conox pari no tsi bëso ja iniquë" i ë ni quiha. 31 Toatiyá
tsi Xabahamati Ibo ja iqui ca ë cahëyamaniquë rë. Jama, jënë tsi ashimahi
ë joniquë, Israél cabo qui mato Cristo jismaxëna —nëa tsi quiha nohiria
bo qui Juan nëcaniquë.
32 Jatsi quiha Juán yoani ca tsi xo naa:
—Espíritu Santo ë jisniquë ra, nai ax boto botëhai jascaria. Botëhax jahá
tsi ja chitëniquë. 33 Jari jaha no pasohai ca Xabahamati Ibo ja iqui ca ë
cahëyamaniquë rë. Jama, ë qui chaniniquë Dios, naa nohiria bo ashimati
ëa raanish cato. "Espíritu Santo botëhai ca jisxëqui mia" i ë qui Dios ni
quiha. "Botëhax tsohuëcara ó chitëxëhi quiha. Espíritu Santó tsi nohiria
ashimahai ca tsi xo toa" i ë qui Dios ni quiha. 34 Jatsi Jesu qui Espíritu

Santo botëhai ca ë jisniquë. Ja tsi xo toa Dios Baquë ra iquia —nëa tsi quiha jato qui Juan nëcaniquë.

Jesu jariapari ca banahuacanaibo

35 Huëaquë tsi quiha dos ca jahuë rabëti bo ya Juan nii iniquë. 36 Niixo tsi quiha Jesu tarabihai ca ja tsaya-tsayaniquë.

—Tsayacapa. Dios oveja tsi xo toa ra —i quiha jato qui Juan niquë.

37 Jatsi Jesu quiha Juan rabë ca rabëti bá banahuaniquë ra ja yoani ca nicaxo na. 38 Bopinaxo tsi quiha ja cho banahuacanaibo Jesú jisniquë. Jisi tsi,

—¿Jahuë mëracanai? —i jato qui ja niquë.

39 Jatsi quiha,

—¿Jahuënia tsi racahai, Maestró? —i jaca niquë Jesu qui.

Jatsi,

—Jisi bëcahuë —i jato qui Jesu niquë.

Jatsi quiha ja bëta ja bocaniquë. Boxo tsi quiha Jesu racahai ca iti ja jiscaniquë. Jisi tsi ja bëta ja chitëcaniquë, yata ja ini iqui na.

40 Jabi Jesu ya canish ca Andrés ini quiha, naa Juan chani nicanish cato. Simón Pedro noma quiha. 41 Jasca, jisbaya tsi quiha jahuë rëquëmë Simón pari Andrés bichi caniquë.

—Xabahamati Ibo no jisquë ra —i quiha Simón qui ja niquë.

42 Jatsi quiha Jesu qui jahuë rëquëmë ja bëniquë. Ja bëquë tsi quiha Jesú tsayaniquë.

—Juan baquë Simón xo mia. Jaboqui janë paxa ca mi qui axëquia. Pedro mi quënahacaxëti xo —i quiha ja qui Jesu niquë. Jabi noba joí tsi "Maxaxa" Pedro janëhacani quiha.

Felipe, Natanael, tihi cabo Jesú quënanina

43 Jatsi huëaquë tsi quiha Galilea mai qui Jesu cacasniquë. Caxo tsi Felipe ja jisniquë. Jatsi,

—E bëta johuë —i quiha ja qui Jesu niquë.

44 Jabi Betsaida yaca quima Felipe joni quiha. Toa yacatá tsi racani quiha Andrés, Pedro ri. 45 Jatsi quiha Natanael Felipé bichi caniquë.

—Noqui Xabahamati Ibo ë jisquë ra. Jabi naa joni yoati tsi no yoahacani quiha Moisés quënëni cato ó no. Jasca, ja yoati tsi quënëni quiha Dios Chani yoanish cabo ri. Jahuë janë tsi xo Jesu, naa José baquë quiha. Nazaret quima ax johi quiha —nëa tsi quiha Natanael qui Felipe nëcaniquë.

46 Jatsi quiha,

—¿Jënahuariahax raca Nazaret quima ax jia ca jona? —i Natanael niquë.

Jatsi,

—Jisi jopa —i ja qui Felipe niquë.

47 Jatsi ja bëcano tsi quiha Natanael Jesú jisniquë.

—Nëá tsi johi quiha Israél ca joni shinajiaxëni cato ra. Quiatimaxëni ca joni tsi xo naa —i quiha Jesu niquë.

48 Jatsi quiha,

—¿Jënahuariaxo ëa mi cahëha pa? —i Natanael niquë.

Jatsi,

—Felipé mia quënanox pari no tsi tosa jihui namá mi tsahohai ca ë jisquë ra —i ja qui Jesu niquë.

49 Jatsi Natanaél quëbiniquë:

—Dios Baquë xo mia ra, Maestró. Israél caba chama-chamaria xo mia ra —iquiina.
50 Jatsi,
—“Tosa jihui namá mia ë jisquë” i ë a iqui tsi ëa chahahuaqui mia pë.
51 Mia parayamaquia. Naa jisti oquë cabo jisxëqui mia ra. Nai japëquëhai ca jisxëqui mia. Jasca, Nohiria Baquë quima ax Dios ángel bo tëronohaina, ja qui ja botëcanaina, tihi cabo tsi jisxëqui mia ra —i quiha Natanael qui Jesu niquë.

2

Jënëria Jesú jënëpaxa manëmanina

1 Dos bari quirëquë quiha Galilea maí ca Caná icanish ca yaca xo tsi ahui yahi quiha joni iniquë. Toá tsi quiha Jesu jahëhua iniquë jaa ri. 2 Jatsi quiha jahuë rabëti bo ya Jesu caniquë jaa ri. Ja qui joi amahacani quiha.
3 Jabi nohiria bo oriquino tsi quiha oriquiti ibobá jënëria binianiquë rë. Jato jënë ja paisacaquë tsi quiha,
—Yama xo jato jënë rë —i quiha Jesu qui jahuë jahëhua niquë.
4 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—Huënayamahuë, caí. Jamëri tsi xo toa mi shinahaina pë. Jari tsëquëyamahi quiha noho yonocoti xabaca ra —i quiha jahuë jahëhua qui Jesu niquë.
5 Jama, toá ca yonati bo qui jahuë jahëhua chaniniquë:
—Mato ja yoahai ca acahuë —iquiina.
6 Jabi toá tsi quiha seis maxax ca chomo bo nii ini quiha; naa Jodiobá chocohati jabi quëshpi na. Jabi pistiama naa chomo bo icani quiha.
7 Jatsi,
—Chomo bo tsi jënëpaxa rëatsacana —i yonati bo qui Jesu niquë.
Jatsi quiha ja rëacaniquë jahuë quëbichí no. 8 Rëajahuacaquë tsi quiha,
—Huëtacahuë. Oriquiti ibo qui bocahuë —i jato qui Jesu niquë.
Huëtaxo tsi quiha jënëria ibo qui yonati bá boniquë. 9 Ja bocaquë tsi quiha jënëria rarinamahacanish ca jënëpaxa ibobá tananiquë. Anomaria ja ini quiha. Tanaxo tsi quiha ahui yahax ca joni ja quënaniquë. Jabi jahuënia ca naa jënëria joha ca ja cahëyamani quiha. Cahëniquë taanish ca yonati bo roha.
10 Jatsi,
—Anomaria tsi xo naa jënëria ra —i ibo niquë—. Jënëria jiaxëni ca pari taahi quiha jatiroha cabo ra. Noba jabi quiha. Jaquirëquë, nohiria bo sëyaquë tsi quiha jënëria yoi ca taacani quiha pë. Jama, ja cho naa jënëria jiaxëni ca mi taaquë pa —i ja ni quiha ahui yahax ca qui.
11 Jabi naa jisti quiha Jesú aniquë Galileá ca Caná yacata xo na. Jahuë jariapari ca jisti quiha. Naa jistí tsi quiha jahuë oquë jiaxëni ca Jesú jismaniquë. Ja iqui tsi jahuë rabëti bá chahahuaniquë.
12 Jaquirëquë jahuë jahëhua, jahuë noma bo, jahuë rabëti bo, tihi cabo ya Jesu caniquë Capernaum mai qui. Toá tsi quiha ichariama ca bari no tsi ja chitëcaniquë.

Arati xobo qui Jesu jiconina
Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-18; Lucas 19.45-46

13 Tsëquëpaimaria jodiobá pascua fiesta ini quiha. Ja quëshpi tsi Jerusalén qui Jesu caniquë. 14 Arati xobo qui jicoxo tsi huëyë bo, oveja bo, boto bo, tihi cabo iniacanaibo ja jisniquë. Jasca, toá tsi quiha

parata rarinamacanaibo tsaho iniquë pë. 15 Jaha tsi quiha huacapi Jesú
quëconiquë. Quëcoxo tsi quiha arati xobo quima jato tëquë ja raaniquë.
Jato oveja bo, jato huëyë bo, tihi cabo ja raaniquë cacha. Raaxo tsi quiha
parata rarinamacanaiba parata ja pacanamaniquë. Jasca, jato mesa bo
ja narabaniquë.
16 Jatsi,
—Mato boto bo cacha tsëcacata. Noho Jahëpa xobo tienda jabitihuaya-
maxëqui mato ra —i quiha boto iniacanaibo qui ja niquë.
17 Jatsi quiha Dios libro ó ca quënëhacanish ca jahuë bo jahuë rabëti bá
shinaniquë, “Mi arati xobo noiquia, Diós. Anomaria tsi xo toa mi xobo ë
noihaina ra” i ja nina.
18 Jatsi arati xobo quima jato Jesú raaquë tsi quiha jodiobá nicaniquë:
—¿Cacha jato raati chama ya ni mia sa? ¿Jahuë jisti ati mëtsa ni mia,
noqui mi chama jismati? —iquiina.
19 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—Naa arati xobo potasyocahuë. Tres barí tsi noho chamá tsi ni-
itëquëmaxëquia —i jato qui ja niquë.
20 Jatsi,
—Cuarenta y seis año no tsi ja yonococaniquë, naa arati xobo jati-
huaxëna. ¿Jënahuariaxo raca tres barí tsi naa xobo mi nimatëquëna? —i
jaca niquë, quëbihi na.
21 Jama, jahuë yora yoati tsi Jesu chanihi ini quiha, jato arati xobo yoati
nomari. 22 Jasca, Jesu bësotëquëquë tsi quiha jodiobo qui ja nëcani ca
jahuë rabëti bá shinani quiha. Jaha tsi Quënëhacanish cabo, Jesú yoanina,
tihi cabo jahuë rabëti bá chahahuayoini quiha.

Nohiriá shinahai ca cahëhi quiha Jesu

23 Pascua fiesta no tsi quiha Jerusalén tsi Jesu iniquë. Toá ja no tsi quiha
huëstima cabá chahahuaniquë, ja ani ca jistiria cabo jisish na. 24 Jama,
jato bëta Jesu rabënabëquiyamaniquë, jatiroha ca joni bá shinahai ca ja
cahëni quëshpi na. ¿Mahitsa ja chahahuayamayamacani? 25 Jabi nohiria
bá shinahai ca tëquë ja cahëyoini quiha.

3

Jesu qui Nicodemo jonina

1 Tobi jodioba chama iniquë, naa Nicodemo icanai cato. Fariseobo, naa
jodioba chama ja ini quiha. 2 Jabi baquichá tsi quiha Jesu qui ja joniquë
chaninaxëna. Johax,
—Dios raahacanish ca maestro xo mia, Taitá. Dios mi bëtayamarohapino
tsi mi acai ca jisti bo mi ayamaquë aquë ra —i quiha Jesu qui ja niquë.
3 Jatsi,
—Mia parayamaquia. Cotëquëyamapihi tsi Diós otohai ca qui jicoti-
maxëni xo joni ra —i quiha ja qui Jesu niquë.
4 Jatsi,
—¿Jënahuariahax joni siri ca cotëquëna ra? ¿Jahuë jahëhua xama qui
jicoxëti ni, cotëquëti pa? —i Nicodemo niquë.
5 Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:
—Mia parayamaquia. Jënë, Espíritu Santo, tihi cabá tsi cotëquëyamapihi
tsi Diós otohai ca qui jicotimaxëni xo joni ra. 6 Jabi nohiria comahi
quiha nohiria. Jama, Dios baquë bo jabitiqui noa, Espíritu Santó tsi no

cotëquëquë no. 7 “Mi cotëquëpaima xo” i ë no tsi ratëyamana. 8 Xotohi quiha
yoshini jaha ja quëëhai cató no. Xotojano tsi jahuë joi nicaqui noa. Jama,
jahuënia ax ja johaina, jahuënia ja cahaina, tihi cabo tsi cahëyoiyamaqui
noa. Jabi toca tsi yonocohi quiha Espíritu Santo ri, no cotëquëquë no.
Jisnoma xo Espíritu Santo yonocohaina —i Jesu niquë.

9 Jatsi,

—¿Jënahuariahi ni sa? —i Nicodemo niquë.

10 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—¿Israél ca nohiria maestro ma ni mia ra? ¿Naa ë chaniha ca
cahëyamahai pa? 11 Jabi no cahëhai ca jahuë bo, no jisi ca jahuë bo,
tihi roha cabo yoati tsi chaniqui noa ra. Jama, noba chani biyamacani
quiha nohiria pë. 12 Naa maí ca jahuë bo yoati ë chanihai ca cha-
hahuayamapiquí tsi ¿jënahuariaxo tsi ëa mi chahahuana, naa Dios naipá
ca jahuë bo yoati ë chanixëquë no?

13 ‘Jabi ëa roha ca tsi xo toa Dios naipá ca jahuë bo jismati mëtsa cato.
Yama tsi xo toa nai qui canish ca huëtsa ra. Jaroha ca nai ax jonish
ca ëa xo naa, naa Nohiria Baquë cato. 14 Jabi jihuí tsi Moisés yamabá
metal rono tëroni quiha nohiria bo rësoyamano iquish na. Jascaria, jihuí
tsi tërohacaxëti xo Nohiria Baquë ri, nohiria bo rësoyamano iquish na. Ea
namëxëti ca xo. 15 Jabi bëso-bësopaoxëhi quiha ë qui chitimicanaibo tëquë
ra —nëa tsi quiha Nicodemo qui Jesu nëcaniquë.

Maí ca nohiria noihi quiha Dios

16 Jabi jatiroha ca maí ca nohiria Diós noiniquë. Noixo tsi quiha jahuë
jahuësti baquë ja aniquë no bax na. Jahuë baquë chahahuahi tsi rëso-
rësoyamahi quiha noa. Jama, bëso-bësopaoxëqui noa. 17 Jabi Diós jahuë
Baquë mai qui raayamaniquë jato jocha quëshpi nohiria copixëna. Jama,
jahuë Baquë ja raaniquë noqui xabahamaxëna jahá no.

18 Jabi tënëtia qui jahuë Baquë qui chitimicanaibo raayamaxëhi quiha
Dios. Jama, chitimiyamacanai ca tsi xo toa Dios copi bixëhaina ra, jahuë
jahuësti Baquë qui ja chitimiyamacanai quëshpi na. 19 Jabi Diós yoani ca
tsi xo naa: Mai qui joniquë Huëa nori cato. Jama, tsëmo ó quëëcani quiha
joni bo rë, yoi ca ja acanai iqui na. 20 Jabi yoi ca acanaibo qui anoma
tsi xo Huëa cato. Jasca, Huëa ca qui bëyamacani quiha pë, jato yoi ca
acanai ca jahuë bo bërohuahacamitsa iqui na. 21 Jama, Huëa ca qui bëcani
quiha jabija ca banahuacanaibo. Bërohuahacahi quiha Diós toa nohiria
mëbihaina.

Jesu yoati Juan chaninina

22 Jaquirëquë quiha jodioba mai qui Jesu caniquë jahuë rabëti bo
ya. Cahax jato bëta ja chitëniquë. Toa xo tsi quiha nohiria bo Jesú
ashimaniquë. 23 Jabi Enón icanai ca ani xo tsi quiha nohiria bo ashimahi
Juan iniquë jaa ri. Salim yaca basima ja ini quiha. Toá tsi quiha huëstima
ca jënë ini quiha. Jasca, ja qui nohiria bo cariahi ini quiha ashimahacati.
24 Jabi toatiyá tsi quiha jari preso qui nanëhama Juan ini quiha.

25 Jabi ashimati jabi tahëxo tsi quiha joi mërati Juan rabëti bá chi-
tahëhuaniquë jodiobo yaxo na. 26 Joi mërahax Juan qui ja bocaniquë.

—Jisa, maestró. Joquë Jesu, naa ani Jordán rabëquëx ca mi bëta inish
cato pa. Jia tsi toa joni yoati mi chaniniquë. Tsayahuë. Jaboqui nëa xo tsi
nohiria bo ashimahi quiha pë. Ja qui bocani quiha nohiria tëquë rë —i
quiha Juan qui jaca niquë.

27 Jatsi quiha Juán jato quëbiniquë:

—Jia tsi xo Jesu qui nohiria bocanaina iquia. Ja qui jahuë yonoco Diós ani quiha. 28 Jabi toa joni yoati ë yoani ca ma nicaniquë ra. “Dios raahacanish ca Xabahamati Ibo ma xo ëa” ¿iyama ë ni? “E raahacaquë Cristo bëbo cati” i ë ni quiha. Jabi noho yonoco tsi xo toa jahuë quinia shomahuahaina. 29 Ratëyamacana. Jënima tsi xo oquë ca joni qui nohiria bocanaina, naa fiesta ibo ya nohiria bocanai jascaria. ¿Jabi fiesta ibo mëbiyamayamahi ni jahuë rabëti bo? Jabi Iboba rabëti xo ëa ra. Japi Ibo Jesu qui nohiria bocano tsi raniquia ra. 30 Jabi oquënaxëti xo Jesu iquia. Anixëti xo jahuë yonoco ra. Jama, iriama ca ëa xo naa. Namahi quiha noho yonoco —nëa tsi quiha jato qui Juan nëcaniquë.

Mana ax jonish cato

31 Jatsi,

—Nai ax jonish ca tsi xo naa joni ra. Jatiroha cabo oquë xo. Maí conish ca roha xo ëa ra. Iriama tsi xo noho tiisimati chama. Jama, noqui oquë tsi xo naa nai ax johax cato ra. 32 Ja jisni ca jahuë bo, ja nicani ca jahuë bo, tihi cabo yoahi quiha. Jama, jahuë chani jia ca biyamacani quiha nohiria pë. 33 Jama, “Jabija ca xo Dios” iti mëtsa xo tsohuëcara ca naa joni chani bichish cato. 34 Jabi Dios Chani yoahi quiha Jesu, ja qui Espíritu Santo Diós ani quëshpi na. Dios shina jayaria xo ra. 35 Jasca, jahuë Baquë noihi quiha Jahëpa Dios. Jahuë Baquë qui chama ja aniquë jatiroha ca ja yonano. 36 Jabi bëso-bësopaoxëhi quiha jahuë Baquë chahahuahai cato. Jama, nai qui jicoyamaxëhi quiha jahuë Baquë chahahuayamahai cato. Ja qui caxa-caxapaoxëhi quiha Dios ra —nëa tsi quiha nohiria bo qui Juan nëcaniquë ra.

4

Samariá ca yoxa

1 Jodioba chama bo, naa fariseobo icanai cabo qui chani cahëniquë Jesu yoati na. “Huëstima ca nohiria bëbohi quiha Jesu ra. Huëstima ca ashimahi quiha pa; naa Juan huino quiha” i jato qui nohiria bo niquë. 2 Jama, jahuë rabëti bá nohiria bo ashimani quiha, Jesu ja nomari. 3 Jabi ja acai ca jodioba chama bá nicaquë tsi quiha toa jodioba mai Jesú jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha Galilea qui jahari catsijaniquë.

4 Jabi samaria mai nacoti nori ja ini quiha, jahuë mai qui cahëti. 5-6 Nacopama tsi quiha matoroco barí tsi yaca Sicar icanai ca qui ja cahëniquë. Cahëhax Jacob yamabá ani ca quini, naa jënëpaxa jaya ca quini tapaí Jesu tsahoniquë. Ja joicasni quiha. Basi ja coni quiha. Caquë bari. Jabi José yamaba maí tsi toa jënëpaxa ini quiha, naa jahuë jahëpa Jacob quima ja binina. 7 Tsahojano tsi quiha Samariá ca yoxa joniquë jënëpaxa bichi na. Jodiobo qui yoiria Samaria cabo ini quiha. Jabi ja joquë tsi quiha,

—E qui jënëpaxa ahuë —i yoxa qui Jesu niquë.

8 Jabi jamëpistia Jesu ini quiha. Yaca qui jahuë rabëti bo jiconi quiha piti copiti. 9 Jatsi yoxa ratëniquë ja qui Jesu chanini nori iqui na.

—¿Samariá ca yoxa qui chanihi ni mia pa? ¿Jodioba jabi pasomaha ma ni? “E qui jënëpaxa ahuë” ¿i mi a pa? —i quiha Jesu qui ja niquë.

10 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Diós mi qui acatsaina, mi qui chanihai cato, tihi cabo cahërohapiquí tsi ë quima bësomati jënë mi baaquë aquë iquia. Jatsi toa jënë mi qui ë aquë aquë ra —nëa tsi quiha yoxa qui Jesu nëcaniquë.

11 —Yama tsi xo mi jënëpaxa biti cato, Taitá —i yoxa niquë—. Nëmi xo quini ra. ¿Jahuëniaxo raca bësomati jënë mi bina? 12 Naa maiquiní ca jënëpaxa jiaxëni ca noba Jacob yamabá aniquë. Jasca, naa jënë aniquë jahuë baquë bo. Aniquë jahuë vaca bo ri. ¿Jënahuariaxo raca jënë oquë ca ë qui mi ana? ¿Noba rëquëyamabo Jacob oquë ni mia pa? —nëa tsi quiha yoxa nëcaniquë.

13 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Tëshinatëquëhi quiha naa maiquiní ca jënë acai cato. 14 Jama, tëshinatëquëpistia-yamariaxëhi quiha ë acai ca jënë acai cato ra. Noho jënë ja aapino tsi rëamë ihipaoxëhi quiha jahuë shinana. Naama-naamapaoxëhai ca jënë xo naa ra —i quiha yoxa qui Jesu niquë.

15 Jatsi,

—Toa jënë ë qui ri ahuë, Taitá. E qui mi aapino tsi tëshinatëquëyamaxëquia ra. Jaha tsi naa maiquiní ca jënë bichi joyamaxëquia ra —i ja qui yoxa niquë.

16 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mi bënë bichi cata —iquiina.

17 Jatsi,

—Bënë yama ca ëa xo naa ra —i ja niquë.

Jatsi,

—Jabija tsi xo toa mi yoahaina. 18 Cinco ca bënë bo mi jayani quiha. Jasca, mi bënë ma xo toa mi bëta racahai cato. Jabija ca mi yoaquë ra —i quiha ja qui Jesu niquë.

19 Jatsi yoxá quëbiniquë:

—Tonia Dios Chani yoahai ca xo mia ra. 20 Nëá tsi, naa macaná tsi noba rëquëyamabo arapaoni quiha Dios qui. Jama, "Jerusalén tsi araxëti quiha nohiria tëquëta" ii quiha mato jodiobo pë —i Jesu qui ja niquë.

21 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Ea chahahuahuë, caí. Johi quiha bari huëtsa ra. Toatiyá tsi naa macana, Jerusalén, tihi cabá tsi Jahëpa Dios qui arayamacaxëcani quiha nohiria. 22 Jabi ma arahai ca cahëyoiyamaqui mato samariacabo. Jama, no arahai ca cahëqui noa, naa noqui jodiobo. Jabi jodiobo quima johi quiha Diós nohiria bo xabahamahaina. 23 Jasca, joxëhi quiha xaba huëtsa. Toa xaba tsëquëno tsi quinia huëtsá tsi Dios qui aracaxëcani quiha nohiria tëquëta, naa Dios noicanaibo. Jato shinaná tsi Dios qui aracaxëcani quiha ra. Mahitsa iyamaxëhi quiha ja aracanaina ra. Jabi jaboqui rohari tsi naa Dios qui aratí quinia paxa ca chitahëhuahi quiha huësti huësti ca aracanaibo yoi bo ra. Nëca ca aracanaibo jiscatsi quiha Dios. Ja qui jia quiha. 24 Shina xo Dios. Jisnoma quiha. Jascaria, jisnoma xo naa jabija ca arahai paxa cato. Noba shinaná tsi ja qui no araxëti xo —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë.

25 Jatsi yoxá quëbiniquë:

—Xabahamati Ibo raaxëhi quiha Dios ra. Joxëhi quiha Cristo icanai cato. Joquí tsi jahuë bo tëquë yoaxëhi quiha —iquiina.

26 Jatsi,

—Dios raahacanish ca ëa xo naa, naa mi qui chanihai cato —i quiha ja qui Jesu niquë.

27 Jatsi Jesu rabëti bo bacaniquë. Samariá ca yoxa ya tsi Jesu chanihai
ca jisi tsi ja ratëcaniquë. Jesu ja nicacascani quiha yoxa yoati na. Jama,
—¿Jënihax tsi naa yoxa ya tsi chanihai pa? ¿Jahuë ó quëëhi ni sa? —
iyama jaca ni quiha, bërabihi na. 28 Jatsi yoxa jahari caniquë jahuë yaca
qui. Jahuë chomo ja jisbërianiquë maiquini tapaí. 29 Jahuë yaca qui
cahëhax,
—Naa joni jisi bëcapa. Jatiroha ca ë ani ca ëa ja yoaquë pa. ¿Tonia Diós
raahai ca Xabahamati Ibo ma ni? —i quiha nohiria bo qui ja niquë.
30 Jaha tsi yacatá ca nohiria tëquë jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha Jesu
jisi ja bocaniquë.

Dios yonoco acaina

31 Jabi jahuë yaca qui yoxa bacaquë tsi quiha,
—Pihuë —i Jesu qui jahuë rabëti bo niquë.
32 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—Piti huëtsa jaya xo ëa ra, naa ma cahëyamahaina —iquiina.
33 Jatsi jato xërëquë tsi quiha chaninatsi jahuë rabëti bo niquë:
—¿Tsohuëcaracá ja qui piti bëha pa? —iquiina.
34 Jatsi jahuë rabëti bo qui Jesu chaniniquë:
—Ea raanish ca quima johi quiha noho piti. Jahuë shina acaina, jahuë
yonoco jatihuahaina, tihi cabo tsi xo toa noho piti ra. 35 “Cuatro oxë tsi
bimi tësaxëqui noa” ii quiha mato ra. Jama, johai ca nohiria tirixëni ca
tsayacapa. Tësati bimi jascaria ca xo. Dios chahahua-paimaria ca xo.
Dios bax ja tësahacapaimaria ca xo iquia. 36 Jasca, nohiria tësacanaibo qui
copi jia ca axëhi quiha Dios. Bëso-bësopaocaxëcani quiha toa ja tësacanaina.
Jaha tsi nohiria tësacanaibo ya ranixëhi quiha Dios Chani sayacanaibo ri.
37 Jabi “Huësti ca joni tsi xo sayahaina. Ja sayaha ca tësahi quiha joni
huëtsa” ii quiha nohiria bo. Jabija tsi xo toa ja chanicanaina. 38 Jatsi mato
raaquia ma sayahama ca tësati. ¿Tsayayamacanai? Dios bax yonoconiquë
huëtsa bo, Dios Chani sayahaina. Jaboqui jato yonoco tësaxëqui mato ra
—nëa tsi quiha jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

Samariá cabá chahahuanina

39 Jabi huëstima ca yacatá ca samariabá chahahuaniquë,
—Jatiroha ca ë ani ca ëa naa joní yoaquë pa —i jato qui yoxa quë no.
40 Jatsi Jesu qui caxo tsi quiha samariabá bënarianiquë:
—No bëta mi chitëno ra —iquiina.
Jatsi dos bari no tsi jato bëta Jesu chitëniquë. 41 Jaha tsi nohiria huëtsa
bo chitiminiquë jato ri Jesu chani nicahax na. Huëstima ja icani quiha.
42 —Jia tsi xo noqui mi yoahitahana. Jama, jaboqui chahahuariaqui
noa, naa joni no nicaha quëshpi na. Nohiria bo Xabahamati Ibo yoi ja
nori ca cahëqui noa ra —i yoxa qui jaca niquë.

Soldado ba capitán baquë

43 Dos ca bari huinocaquë tsi quiha samariabo Jesú jisbayaniquë.
Jisbaya tsi quiha jahuë mai qui, naa Galilea qui ja caniquë. 44 Capama
tsi quiha,
—Dios Chani yoahai ca nicayamahi quiha jahuë maí ca nohiria bo rë
—i Jesu niquë.
45 Jama, jahuë mai, naa Galilea qui Jesu cahëquë tsi quiha nohiria bá
joihuaniquë pa. Jatiroha ca Jesú ani ca ja jiscani quiha Jerusalén qui
shishoquí na. Jabi Jerusalén ca pascua fiesta qui ja bocani quiha jato ri.

46 Jahuë mai qui cahëhax Caná icanai ca yaca qui Jesu caniquë, jënëpaxa
quima jënëria ja ani cato. Toá tsi quiha gobierno chama iniquë. Iquihi
jahuë baquë ini quiha. Jasca, basi, naa Capernaum yacatá tsi racahi ja
ini quiha. 47 Jodioba mai ax Galilea qui Jesu joni nori ca ja nicaniquë.
Nicahax Caná yaca qui ja caniquë jahuë baquë iqui na. Jatsi,
—Noho xobo qui johuë. Rësopaimaria xo noho baquë rë. Noho baquë
mi jënimahuano ra —i quiha Jesu qui ja niquë.
48 Jatsi capitán Jesú quëbiniquë:
—¿Jëniriahax ë qui chitimiyamacanai? E qui chitiminox pari tsi jisti
jiscatsi quiha mato rë —iquiina.
49 Jama,
—Johuë, Taitá, noho baquë rësonox pari no —i Jesu qui capitán niquë.
50 Jatsi,
—Cata. Rësoyamaxëqui mi baquë ra —i capitán qui Jesu niquë.
Jatsi jahari jahuë xobo qui capitán caniquë. Jesú yoani ca qui ja
chitimini quiha jahuë baquë yoati na. 51 Jahari capama tsi quiha jahuë
yonati bo ja bëchaniquë bahi xo na.
—Jënima xo mi baquë ra. Bëso xo —i quiha ja qui jaca niquë.
52 Jatsi,
—¿Jahuë hora jënimati ja tahëha? —i capitán niquë.
—Matoroco bari quiha ja chamahitaquë. A la una quiha —i jaca niquë.
53 Jatsi jasca ca hora ja ini ca ja cahëniquë, naa "Jënima xo mi baquë" i
Jesu quë no. Japi Jesu qui ja chitimiyoiniquë. Chitiminiquë jatiroha ca
jahuë xobó cabo ri.
54 Jabi segunda jisti tsi xo naa Jesú anina, jodioba mai ax Galilea qui
johax na.

5

Tapiyamahai ca joni Jesú jënimahuanina

1 Jaquirëquë Jerusalén tsi quiha jodioba fiesta iniquë. Jatsi caniquë Jesu
ri. 2 Jabi Jerusalén tsi ashimati jënëquini ini quiha, naa Betsaida icanai
cato. Oveja jicoti caiti basima quiha. Jabi cinco ca pórticos, naa caiti
jisiria cabo, naa ashimati iti jayani quiha. 3-4 Jabi jahuë pórtico namá
tsi quiha noitiria cabo racahi ipaoni quiha. Toá tsi quiha bëco cabo,
coyamacanaibo, yora choni jaya cabo, tihi cabo iniquë. 5 Toá tsi iniquë
cotimaxëni cato. Treinta y ocho año no tsi ja coyamani quiha. Naama
quiha. 6 Jabi Jerusalén qui jicopama tsi toa joni raca ca Jesú jisniquë.
Naama toca tsi ja ini ca Jesú cahëniquë. Jatsi,
—¿Jënimacatsai? —i joni qui Jesu niquë.
7 Jatsi noitiria ca joní quëbiniquë:
—Yama tsi xo ashimati jënëquini qui ëa jicomahai cato rë. Angél
jënëpaxa roihano tsi mëri tsi jënë qui canoma xo ëa rë. E jicocasno tsi
jariapari jënë qui jicohi quiha huëtsa rë —i Jesu qui ja ni quiha.
8 Jatsi Jesu ja qui chaniniquë:
—Niihuë. Mi oxati bihuë. Cohuë —iquiina.
9 Jatsi chamatapiniquë joni. Chamaxo tsi quiha jahuë oxati ja biniquë.
Bixo ja jisbayaniquë. Jabi joiti barí tsi quiha naa joni jënimahuahacaniquë.
10 Ja quëshpi tsi jodiobá jënimahuahacanish ca joni raahaniquë pë.
—Joiti bari tsi xo naa ra. Anoma tsi xo naa mi oxati bëhaina ra —i ja qui
jaca niquë.

11 Jatsi joní quëbiniquë:
—“Mi oxati bihuë. Cohuë” i ë qui ëa jënimahuahax ca quë ra —iquiina.
12 Jatsi jodiobá nicaniquë:
—¿Tsohuë ni naa joni ra, naa “Mi oxati bihuë. Cohuë” i mi qui ax cato? —i jaca niquë ja qui.
13 Tsohuëcara ja ini joní cahëyamani quiha. Caquë Jesu. Nohiria misco ca qui ja jiconi quiha. 14 Jatsi yata tsi quiha jodioba arati xobo xo tsi Jesú toa joni bëchaniquë. Bëchahax tsi,
—Tsayapa. Jaboqui jënima xo mia. Jochatëquëyamahuë, jahuëcara oquë ca isihai ca mi bimitsa iqui na —i ja qui Jesu niquë.
15 Jatsi jodioba chama bo mërahi joni caniquë, Jesu jistëquëxo na.
—Jesu tsi xo toa joni, naa ëa jënimahuahax cato ra —i jato qui ja niquë.
16 Jaha tsi Jesu tënëmati jodioba chama bá chitahëhuaniquë rë, joiti barí tsi nohiria ja jënimahuani iqui na. 17 Jatsi quiha Jesú jato quëbiniquë:
—Jatiroha barí tsi jia ca aqui quiha noho Jahëpa ra. Jabi toca xo ëa ri —iquiina.
18 Jaha tsi Jesu pi jodiobá ariacasniquë, jato joiti bari jabi bo ja janayamani iqui na. Jasca, “Noho Jahëpa xo Dios” i jato qui Jesu ni quiha. Jabi nëca tsi Dios quësca jamë ja ani iqui tsi Jesu jodiobá acasniquë.

Dios Baquë chama

19 Jatsi quiha jodiobo Jesú quëbiniquë:
—Jabija ca mato yoaquia ra. Yama tsi xo toa jamëpistia xo ë acaina ra, naa Dios Baquë ë nori cato. Jasca, jaha ë quëëhai ca ayamaquia. Noho jahëpá acai ca ë jisi ca roha ca aquia ra. Jatsi noho Jahëpá acai ca jascaria aquia ëa ri. 20 Jasca, ëa, naa jahuë Baquë noihi quiha Jahëpa. Jatiroha ca ja acai ca ëa jismahi quiha. Jaboqui naa joni jënimahuahacaquë. Jama, naa ë aca ca oquë ca axëquia. Jatsi ratëyoxëqui mato ra. 21 Jasca, noho Jahëpá bësoyama cabo bësomahai jascaria tsi ë qui jia cabo bësomaxëquia ëa ri. 22 Jasca, jato jocha quëshpi bo tsi nohiria copixëquia, nohiria bo copiti chama ë qui noho Jahëpá ani quëshpi na. Nohiria bo copiyamaxëhi quiha Jahëpa. 23 Jabi ë qui chama acacaniquë, ëa nohiria bá oquëhuano, naa noho Jahëpa nohiria bá oquëhuahai jascaria. Jabi ëa oquëhuayamapiquí tsi Jahëpa Dios, naa ëa raanish ca oquëhuayamahi quiha mato ra.
24 ‘Mato parayamaquia. Bëso-bësopaoxëhi quiha noho chani nicahai cato, ëa raanish ca Dios chahahuahai cato. Jahuë jocha quëshpi tsi tënëtiya qui ja raahacayamati xo. Jaboqui bësoyoixëhi quiha ra. Rësonoma quiha. 25 Mato parayamaquia. Dios Baquë joi nicaxëhi quiha bësoyama cabo ra, toa xaba tsëquëquë no. Jabi jaboqui ëa chahahuati chitahëhuahi quiha huësti huësti cabo ra. Jabi bëso-bësoxëhi quiha ëa nicacanaibo tëquë. 26 Nicacapa. E qui nohiria bo bësomati chama noho Jahëpá ani quiha, Bësomati Ibo-iboria ja nori quëshpi na. 27 Jasca, nohiria bo copiti chama ë qui ja ani quiha, joni ë manëni iqui na. 28 Jabi ë yoahai ca qui ratëyamacana. Tsëquëxëhi quiha bari, naa maihuahacanish cabo tëquë noho joi nicaquë no. 29 Toa barí tsi tërohacaxëhi quiha jia ca acanaibo. Jasca, tërohacaxëhi quiha yoi ca acanaibo. Bëso-bësopaoxëhi quiha jia ca acanaibo. Jama, copihacaxëti xo toa yoi ca acanaibo jato jocha quëshpi na.

Jesu chama yoati tsi ja chanicanina

30 'Yama tsi xo toa ëmëpistia xo ë acaina ra. Nohiria copiquí tsi Diós ëa
yoahai ca roha aquia. Jaha tsi mëstë tsi xo nohiria ë copihaina. Jaha ë
quëëhai ca ayamaquia; jama, jaha noho Jahëpa quëëhai ca nori. 31 Jabi
ëmë yoati tsi ë chanipino tsi noho chani chahahuayamahi quiha nohiria
bo. 32 Jama, tobi ëa yoati chanihai ca huëtsa cato ra. Jia tsi chanihi
quiha. Jabija tsi xo toa ëa yoati ja chanihaina iquia ra. 33 Jabi ashimati
ibo Juan qui joni bo ma raaniquë, ëa yoati nicamati. Jabija tsi xo toa ëa
yoati Juan chaninina ra. 34 Jabija ca ja yoani quiha. Jama, tobi quiha
Juan chanihai ca oquë cato ra. Mato bax nëcatsiquia, ëa ma chahahuano
xabahamahacati. 35 Jabi huëa jascaria Juan ini quiha. Nohiria bo qui
jahuë chani huahuapaoni quiha. Tanaroha pistia no tsi mato qui jia
quiha jahuë huëahai ca chani iniquë ra. 36 Jama, tobi quiha ëa yoati
Juan oquë ca chanihai cato. Ea yoati chani-chaniriahai ca tsi xo toa ë
acai ca jisti bo ra. Noho Jahëpá ë qui ani ca chamá tsi toa jisti bo aquia
ra. Toa jisti bo aquia, Jahëpa Diós ëa raani ca ma cahëno iquish na.
37 Jasca, ë bax chanihi quiha ëa raanish ca Jahëpa ri. Jabi jahuë joi ma
nicapistia-yamariani quiha. Jahuë bëmana ma jisyamani quiha. 38 Jasca,
mato shina qui jicoyamahi quiha jahuë chani rë, ëa, naa Jahëpá raani
ca ma chahahuayamahai iqui na. 39 Jama, Quënëhacanish cabo tsaya-
tsayariaqui mato ra, mato ja bëso-bësopaomacaxëcanai quëscahuaquí na.
Mahitsa tsi xo toa ma tsayahaina rë. Jabi ëa yoati chanihai ca tsi xo toa
Quënëhacanish cabo ra. 40 Jama, ëa yoati Quënëhacanish cabo chaniquë ri
tsi jari ë qui jocasyama xo mato rë, xabahamahacaxëna.
41 'Jabi ë qui iriama tsi xo toa ëa ma nicacasyamahaina. 42 Jama, mato
cahëriaquia ra. Yama tsi xo toa mato ó ca Dios noicanaibo iquia. 43 Jasca,
noho Jahëpa chamá tsi johai ca ëa xo naa. Jama, ëa, noho chani, tihi cabo
bicasyama xo mato rë. Jama, jahuë chama yoí tsi joni huëtsa joopino
tsi toa joni joihuaqui mato pë. 44 Jatsi, ¿jënahuariahax raca ë qui ma
chitimina, nohiriá mato qui acai ca oquë ó quëëpiquí na? Mato qui Diós
acatsai ca oquë ó quëëyamaqui mato rë. 45 Nicacapa, Jahëpa Dios bësojo
ax tsi mato qui quësoyamaxëquia. Mato qui quësoxëhai ca tsi xo Moisés
ra, naa ja qui ma chitimihai cato. 46 Jabi ëa yoati tsi Moisés yamabá
quënëni quiha. Moisés quënëni ca chahahuarohapihax tsi ë qui ma
chitimiquë aquë ra. 47 Jatsi, ¿jënahuariaxo noho chani ma chahahuana,
Moisés quënëni ca ma chahahuayamaquë no? —nëa tsi jodioba chama
bo qui Jesu nëcaniquë.

6

Cinco mil ca nohiria Jesú pimanina
Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17

1 Jaquirëquë quiha ia Galilea Jesu shitaniquë. 2-3 Shitahax maca qui
ja tëmahinaniquë. Tëmahinahax ja tsahoniquë jahuë rabëti bo ya. Jasca,
huëstima ca nohiria bá Jesu banahuaniquë, noitiria cabo ja jënimahuahai
jiscatsi na. 4 Basima quiha jodioba fiesta ini quiha, naa jato pascua fiesta.
5 Tsahopama tsi quiha ja qui bëcanai ca nohiria huëstima ca Jesú jisniquë.
Jisi tsi Felipe qui ja chaniniquë:
—¿Jahuëniá ca mapari copixëhi ni noa naa nohiria bo pimaxëna? —
iquiina.
6 Jabi ja nëcaniquë Felipe tanamaxëna, ja ati nori ca ja cahëni quëshpi
na. 7 Jatsi Felipé quëbiniquë:

—Doscientos ca paratá tsi mapari copixo tsi ¿jënahuariaxo raca jato no sëyamana? Narisxëqui noa ra —i Jesu qui ja niquë.

8 Jatsi Jesu qui chanitsi Andrés, naa Simón Pedro rëquëmë niquë.

9 —Tobi quiha huësti ca baquë nëá no ra. Cinco ca mapari, dos ca sanino, tihi cabo jaya xo ra. ¿Tihi roha cató tsi naa tihiria ca nohiria raca pimahi ni noa pa? —i Jesu qui ja niquë.

10 Jatsi,

—Nohiria tsahomacahuë —i Jesu niquë.

Jabi jia toa iti ini quiha, huasi ya. Jatsi, tsahoniquë nohiria. Toá tsi cinco mil ca joni bo ini quiha. Tihiria ca racana quiha. 11 Tsahomajahuacaquë tsi quiha baquë mapari Jesú biniquë. Jatsi Dios qui "Gracias" ixo tsi tsahonish cabo qui ja mëaniquë. Mëaxo tsi quiha sani nohiria bo qui ja mëaniquë. Jatsi nohiria bá piniquë. Ja sëyacaniquë. 12 Sëyajacaquë tsi quiha,

—Pihama ca quësi bo catiacahuë, oriquiti yoshihuahacayamano —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

13 Jatsi mapari quësi bo, sani quësi bo, tihi cabo ja catiacaniquë. Catiaxo tsi quiha doce ca caca ja rëacaniquë pa, naa pihama cato. 14 Jatsi nohiria bo ratëniquë. Ja ani ca jisti jisi tsi,

—Jabija. Dios Chani yoahai ca, naa jaha no pasohai ca tsi xo naa ra —i nohiria bo niquë.

15 Japi nohiria bá Jesu bicasniquë, jato rey, naa chama-chamaria manëmaxëna. Ja acascanai ca cahëxo tsi quiha jato ja jisbayaniquë. Jatsi maca bo qui jamëpistia tsi ja paxaniquë.

Jënë tsi Jesu conina
Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52

16 Bari caquë tsi quiha ia qui jahuë rabëti bo botëniquë Jesu manaxëna. 17 Joyamaniquë Jesu. Caquë bari. Jarohari tsi quiha noti qui ja jicocaniquë, ia Capernaum shitaxëna. 18 Shitajacano tsi quiha xotoriatsi yoshi niquë rë. Anomaria choca ini quiha. 19 Pabasi huaaxaxo tsi quiha ianë ca tsi Jesu cohai ja jiscaniquë. Jato noti qui basimahi ja ini quiha. Jatsi quiha ja raquëcaniquë. 20 Jatsi jato qui Jesu chaniniquë:

—Raquëyamacana. Ea yoi xo naa —iquiina.

21 Japi jato noti qui ja jicomacascani quiha. Jicomajahuacaquë tsi quiha mai qui, naa ja rërëcatsai ca iti qui ja cahëtapicaniquë.

Nohiria bá Jesu jiscasnina

22-24 Huëaquë tsi quiha ia rabëquëx ca chitënish ca nohiria bá Jesu yopaniquë. Jahuë rabëti bo ya notí tsi Jesu cayamani ca ja cahëcani quiha. Jabi Jesu yama tsi jahuë rabëti bá ia shitashinani ca ja shinacani quiha. Jatsi Jesu, jahuë rabëti bo, tihi cabo yopaxo tsi ia ja shitacascani quiha jato ri. Yama ca noti bo ini quiha. Jatsi toá tsi quiha, naa Ibo Jesú mapari jato pimani ca qui Tiberiá ca noti bo rërëniquë. Jatsi toa noti bo qui nohiria jicocaniquë Capernaum qui shitaxëna, toa xo tsi Jesu mëracatsi na. 25 Ia shitaxo tsi quiha Jesu ja jiscaniquë. Jisi tsi,

—¿Jënino tsi mi joha pa, Maestró? —i jaca niquë.

26 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—E bëta bëyocascaqui mato, mato ë pimahitaha iqui na pë. Mato qui iriama tsi xo toa ë acai ca jisti bo rë. 27 Nicacapa. Iriama tsi xo piti ra. Naamayamahi quiha. Jatsi naamayamahai ca ó quëëyamacana. Jama,

mana ca piti ó quëëcana. Mato qui toa piti acasquia, naa Nohiria Baquë ë nori cato. Mato bëso-bësopasomaxëhi quiha toa ë acai ca piti ra. Jabi noho Jahëpa Diós ëa raaniquë, mana ca piti nohiria bo qui ati —nëa tsi nohiria bo qui Jesu nëcaniquë.

28 Jaha tsi nohiria bo chaniniquë:

—¿Jënahuaxëhi ni noa Dios ranihuaxëna ra? —iquiina.

29 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Ranixëhi quiha Dios, ja raani ca ma chahahuaquë no —iquiina.

30 Jatsi,

—¿Jahuë jisti ati mëtsa ni mia? —i Jesu qui jaca niquë—. Noqui jismahuë, mi qui no chitimino. ¿Jahuë acai ra? 31 Jabi xabacá tsi racapama tsi naipá ca mapari noba rëquëbo yamabá pini quiha. Jabi "Naipá ca mapari jato qui Moisés yamabá ani quiha piti" ii quiha Quënëhacanish cabo. Moisés ani ca oquë ca jisti mi ano ra, Diós pi mia raani ca no cahëyoino iquish na —nëa tsi Jesu qui ja nëcacaniquë.

32 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mato qui naipá ca mapari Moisés yamabá ayamani quiha ra, noho Jahëpá tsi nori. Jasca, jaboqui naipá ca mapari yoi ca mato qui acatsi quiha. 33 Jabi Diós acai ca mapari tsi xo toa nai ax botënish cato. Maí ca nohiria bësomahi quiha —i jato qui Jesu niquë.

34 Jatsi,

—Jatiroha barí tsi naa mapari noqui ahuë, taitá —i nohiria bo niquë.

35 Jatsi,

—Bësomati Mapari ca ëa xo naa ra —i jato qui Jesu niquë—. Paxnayamaxëhi quiha ë qui johai cato. Tëshinayamaxëhi quiha ë qui chitimihai cato. 36 Jama, mahitsa ëa, noho jisti bo, tihi cabo ma jisquë pë. Jisi tsi jari ë qui chitimicasyamaxo mato iquia. 37 Jama, ë qui chitimixëhi quiha huësti huësti cabo, naa jatiroha ca ë qui noho Jahëpá acaina. Tsohuëcara ë qui johai ca niayama-xëquia ra. 38 Jabi nai ax ë botëniquë, noho Jahëpa, naa ëa raanish cato shina axëna. Noho shina ayamahai ca ëa xo naa. 39 Ea raanish cato shina tsi xo naa ë qui ja ani cabo ë bënoyamahaina. Jato bësomaxëquia jaroha ca barí no. Ea raanish ca qui jia tsi xo toa. 40 Ea, naa jahuë Baquë cahëcanaibo, ë qui chitimicanaibo, tihi cabo bësomacatsi quiha. Noho Jahëpa qui jia tsi xo toa jaroha ca barí tsi jato ë bësomaxëhaina —nëa tsi nohiria bo qui Jesu nëcaniquë.

41 Jatsi pë Jesu qui yosanatsi jodiobo niquë, "Nai ax johax ca Mapari xo ëa" i ja ni iqui na. 42 Jatsi Jesu pasomaha chanitsijacaniquë pë.

—Jesu roha tsi xo naa ra. José baquë quiha. Jahuë jahëpa, jahuë jahëhua, tihi cabo cahëqui noa ra. ¿Jënahuariahax "Nai ax ë botëquë" i ja na? —nëa tsi nohiria bo nëcaniquë.

43 —Toca tsi chaniyamacana. Anoma quiha —i jato qui Jesu niquë —. 44 Yama tsi xo toa ë qui jamëpistia joti mëtsa cato. Ea raanish ca Jahëpa tsi xo toa jato ë qui mëpiti Ibo ra. Jatsi ë qui mëpihacahax cabo bësomaxëquia jaroha ca barí no. 45 Jabi "Jatiroha cabo tiisimaxëhi quiha Dios" ii quiha Dios Chani yoanish cabo ja quënëcani cabo ó no. Japi noho Jahëpa nicacanaibo, naa jabija ca tiisimahacahax cabo, tihi cabo tsi xo toa ë qui bëcaxëcanaina.

46 'Jasca, yama tsi xo toa noho Jahëpa jisish ca ri. Huësti roha ca tsi xo toa noho Jahëpa jisish cato. Jisniquë toa Dios quima ax jonish

ca roha. 47 Mato parayamaquia. Bëso-bësopaoxëhi quiha ë qui chitimicanaibo iquia. 48 Jasca, Bësomati Mapari ca ëa xo naa. 49 Jabi nai ax paquënish ca mapari mato rëquëbo yamabá pini quiha xaba xo na. Pihax ja rësoyocaniquë ra. Jato bëso-bësopaomayamani quiha toa mapari ra. 50 Jama, tobi quiha nai ax johax ca Mapari huëtsa ra. Rësoyamaxëhi quiha tsohuëcara ca naa Mapari pihai cato. 51 Mato parayamaquia. Nai ax botënish ca Bësomati Mapari ca ëa xo naa ra. Bëso-bësopaoxëhi quiha tsohuëcara ca naa Mapari pihai cato. Jabi naa Mapari tsi xo noho yora ra. Ja acacani quiha maí ca nohiria bo xabahamati —nëa tsi nohiria bo qui Jesu nëcaniquë.

52 Jatsi jato xërëquë tsi joi mëranatsi jodiobá huaniquë.

—¿Jënahuariaxo raca noqui jahuë yora ja ana? Pinoma quiha —i jaca niquë.

53 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mato parayamaquia. Pihacati xo Nohiria Baquë. Acacati xo jahuë jimi ra. Jabi xabahamahacatimaxëni tsi xo toa Dios baquë biyamahaina. 54 Jama, bëso-bësopaoxëhi quiha noho yora pihai cato, noho jimi acai cato. Jaroha ca barí tsi quiha toa bësomaxëquia. 55 Piti-pitiria tsi xo noho yora ra. Ati-atiria tsi xo noho jimi ra. 56 E nohó bësoxëhi quiha noho yora pihai cato, noho jimi acai cato. Jasca, jahá tsi bësoxëquia ëa ri. 57 Jabi ëa raanish cato chamá tsi bësoyoiquia ra. Jascaria, noho chamá tsi bësoyoihi quiha ëa pihai cato. 58 Jabi naa nai ax botënish ca Mapari ca ëa xo naa ra. Mato naboyamabá pini ca mapari jascariama xo. Pihax ja rësoyocaniquë. Jama, bëso-bësopaoxëhi quiha tsohuëcara ca Mapari-maparia pihai cato 59 —nëa tsi quiha nohiria bo qui Jesu nëcaniquë, Capernaum ca catiti xobo xo tsi tiisimaquí na.

Bësomati Chani

60 Jahuë chani nicahax,

—Noqui bëronoma xo ja yoahaina rë. ¿Jënahuariaxo raca no cahëna ra? —i Jesu rabëti bo rabë roha niquë.

61 Jato qui yosa jahuë chani ini quiha. Jatsi ja shinacanai ca cahëhax,

—¿Mato ratiahi ni ë yoahana pa? —i jato qui Jesu niquë—. 62 Mana, naa naipá tsi ë i-ipaoni quiha. ¿Jahari nai qui cati nori ë irohapino tsi jahuë ma shinaquë ana? 63 Jabi nohiria bësomahai ca tsi xo noho Shinana. Nohiria bësomayoiyamahi quiha noho yora ra. Pinoma xo toa ra. Jama, noho chani pi chahahuahi tsi bësoxëqui mato ra. Dios quima tsi xo naa mato qui ë yoahana. Jama, tobi quiha mato ó ca chahahuayamacanaibo rë —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

64 Jabi rëquë rohari tsi ja qui chitimiyoi-canaibo, ja pasomaha cabo, tihi cabo Jesú cahëni quiha.

65 Jatsi Jesu chanitëquëniquë:

—Yama tsi xo toa ë qui jamëpistia joti mëtsa cato itëquëquia ra. E qui noho Jahëpá mëpiti xo —iquiina.

66 Jatsi pë huëstima ca banahuacanaibá Jesu jisbërianiquë jahuë chani nicaxo na. Jato jabi siri bo qui ja bacacaniquë pë. Jesu ya ja bocasyamacani quiha jahuë chani iqui na. 67 Jisbëriajahuacaquë tsi quiha,

—¿Ea jisbëriacascanai mato ri rë? —i jahuë doce ca rabëti bo qui Jesu niquë.

68 Jatsi,

—¿Tsohuëcara qui no cana, Ibobá? —i Pedro niquë—. Mia roha tsi xo toa bësomati chani jaya cato ra. 69 Jaboqui mi qui chitimiqui noa. Dios quima ax mëstëxëni ca mi nori ca cahëyoiqui noa ra —i Jesu qui ja niquë.

70 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mato tëquë ë biniquë. Doce ca xo mato. Jama, mato ó ca huësti ca tsi xo toa ëa pasomaha cato rë —iquiina.

71 Jabi Judas Iscariote yoati chanihi Jesu ini quiha. Jabi soldado bo qui Jesu mëaxëti ca ja ini quiha; naa Jesu doce ó ca huësti cato pa.

7

Jerusalén qui Jesu canina

1 Jaquirëquë quiha Galileá tsi Jesu chitëniquë. Jodioba mai qui ji-conoma ja ini quiha, jodiobá acasni iqui na. 2 Jabi tsëquëpaimaria jodioba fiesta ini quiha, naa tapás racatiyá no. 3 Toatiyá tsi quiha Jesu qui jahuë noma bo chaniniquë:

—Jodioba mai qui jahari cata. Mi acai ca jisti bo mia banahuacanaibá jisno ra. Naa mai jisbayahuë ra. 4 ¿Jënahuariaxo nohiria bá mia cahëna, jonë tsi mi chitëquë no? Jisti bo aapiquí tsi nohiria bo qui mi acai ca jahuë bo jismata —i Jesu qui jahuë noma bo niquë.

5 Jabi Jesu qui chitimiyoiyamani quiha jahuë noma bo ri rë. 6 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Canoma xo ëa ra. Jari noho xaba ma xo toa ëmë nohiria bo jismati. Jama, mato qui jia tsi xo jaboqui fiesta qui cahaina. 7 Mato qui caxayama xo nohiria bo. Mato ayamacaxëcani quiha. Jama, ë qui caxariacani quiha, jato yoi ca ja acanai ca pasomaha ë chanihai iqui na. 8 Fiesta qui bocata. Jari fiesta qui cayamaquia. Jari noho cati xaba ma xo ra —i jahuë noma bo qui Jesu niquë.

9 Jahuë noma bo qui chanihax Galileá tsi ja chitëniquë. 10 Jariapari quiha jahuë noma bo Jerusalén qui bocaniquë fiesta qui. Ja bocaquë tsi quiha jonë tsi Jesu caniquë jaa ri. Bëro tsi ja cayamani quiha.

Tapas fiestá tsi Jesu inina

11 Jabi fiesta no tsi quiha jodiobá Jesu mërahi iniquë. Mërahax,

—¿Jahuënia cara ca Jesu tia? —i jaca niquë.

12 Jabi nohiria xërëquë tsi quiha huëstima ca ranimis-hai ca iniquë Jesu yoati na.

—Joni shina jiaxëni ca tsi xo naa ra —i jato rabë roha bo niquë, chaninahi na.

Jama,

—Jia yama xo Jesu ra. Nohiria bo parahi quiha pë —i huëtsa bo niquë.

13 Jabi bëro tsi quiha Jesu yoati tsi ja chaniyamacani quiha, jato jodioba chama bo qui raquëhi na. 14 Jatsi fiesta naamano tsi quiha jodioba arati xobo qui Jesu caniquë jaa ri. Caxo tsi quiha nohiria bo tiisimati ja chitahëhuaniquë. 15 Jatsi jodioba chama bo ratëniquë ja tiisimahai ca nicahax na.

—Tiisi jaya xo naa joni pa. ¿Jahuëniá ca tiisi ja bini pa? Noba escuela bo xo tsi ja tiisimahacayamani quiha ra —i chama bo niquë.

16 Jaha tsi Jesú jato quëbiniquë:

—Nohó-na ma xo naa ë tiisimahaina ra. Dios, naa ëa raanish ca quima johi quiha ë tiisimahaina. 17 Dios shina aapicasquí tsi jahuënia ca ë tiisimahai ca joha ca cahëxëhi quiha Dios banahuacatsai cato tia. “¿Dios

quima ni? ¿Joni quima ni?" ixëhi quiha, cahëcatsi na. 18 Jama, jamë oquëhuacatsi quiha jahuë chani roha yoacatsai cato. Jama, jahuë raati ibo oquëhuacatsai ca tsi xo toa jabija ca chanihai cato. Parayamahi quiha. 19 ¿Jabi mato qui yoba Moisés ayamayamani? ¿Jënahuariaxo jahuë yoba nicayamacanai? ¿Jënixo tsi ëa pi acascanai pë? —i jato qui Jesu niquë.

20 Jatsi nohiria bá quëbiniquë:

—Yoyoxëni xo mia ra. ¿Tsohuëcaracá mia acatsana? —i jaca niquë.

21 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Joiti barí tsi joni ë jënimahuaquë tsi ma shina-risiquihitaquë pa. ¿Mato qui yoi ni joiti barí tsi joni ë jënimahuahaina sa? 22 Tsayacahuë. Joiti barí tsi yonocoqui mato ri, Moisés ani ca jibirishati jabi ma aquë no ra. Jabi noba rëquëbo yamabo qui naa jabi acacani quiha Moisés qui nomari ra. 23 Jabi mato qui jënima tsi xo joiti barí tsi mato baquë bo jibirishahaina, Moisés yoba jatihuati. Jama, joiti barí tsi joni ë jënimahuano tsi ë qui caxaqui mato pë. ¿Jëni ni sa? 24 Moisés yoba pasomaha joiti barí tsi ë acai nori ca jascahuaqui mato pë. Jaxcamënaqui mato ra. Shinahaxma tsi ë qui quësoyamacana ra —nëa tsi nohiria bo qui Jesu nëcaniquë.

—*¿Dios raahacanish ca ma ni? —i nohiria bo nina.*

25 Jatsi Jesu yoati tsi chaninatsi Jerusalén ca nohiria bo niquë:

—¿Ja acascanai ca joni ma ni naa pa? 26 Tsayacapa. Bëro tsi nohiria bo qui chanihi quiha ra. ¿Jëniriahax ja qui chaniyamahi ni noba chama bo pa? ¿Tonia Xabahamati Ibo ja nori ca cahëcahi ni sa? —i huësti huësti ca niquë.

27 Jama,

—Oca ma xo tia. Naa joni coni yaca cahëqui noa, naa noqui tëquëta ra. Jama, Xabahamati Ibo jisiquino tsi jahuënia ja johai ca cahëyamaxëqui noa ra —nëa tsi nohiria huëtsa bo nëcaniquë.

28 Jatsi arati xobó tsi Jesu nëcaniquë nohiria bo tiisimahi na:

—¿Ea cahëyoicanai? ¿Jahuënia ax ë joni ca cahëyoicanai? E joyamaniquë ë jocasni iqui na. Jama, ë raahacaniquë. Jabija ca tsi xo toa ëa raanish cato. Toa cahëyamaqui mato ra. 29 Jama, toa cahëquia ja quima ë joni iqui na. Ea ja raaniquë ra —i nohiria bo qui Jesu niquë.

30 Jatsi jodioba chama bo Jesu qui tsamicasniquë pë. Binoma quiha, jari jahuë rësoti xaba tsëquëyamani quëshpi na. 31 Jama, toá ca nohiria huëstima cabo Jesu qui chitiminiquë ra.

—Anomaria tsi xo naa joní jisti bo acaina ra. ¿Jënahuariaxo naa oquë ca jisti bo jaha no pasohai ca Xabahamati Ibobá ana? Ja tsi xo naa ra —i jaca niquë, ja qui chitimihi na.

Soldado bo raahacanina Jesu qui tsamiti

32 Nëca tsi Jesu yoati tsi nohiria bo baxëxëquë tsi quiha jodioba chama bá ja chanicanai ca nicaniquë rë. Jaha tsi pë soldado bo ja raacaniquë Jesu qui tsamiti. 33 Japi Jesu nëcaniquë:

—Tana roha pistia no tsi mato bëtaxëquia. Jaquirëquë ëa raanish ca qui jahari caxëquia. 34 E cano tsi ëa mëraxëqui mato; mahitsa. Jasca, ë cahai ca qui canoma ixëqui mato ra —i jato qui Jesu niquë.

35 Jatsi chaninabëquitsi jodiobo niquë:

—¿Jahuënia cacatsi ni naa joni sa? "Mahitsa ëa mëraxëqui mato" ii quiha pa. ¿Tonia pais huëtsa ca jodiobo qui cayamaxëhi ni? ¿Nohiria huëtsa bo tiisimacatsi ni? 36 ¿Jënihi ni ja yoahana sa, "Ea mëraxëqui mato; mahitsa.

E cahai ca qui canoma ixëqui mato" i ja që no? ¿Jënihi ni sa? —i jaca niquë.

Bësomati Jënë iquish cato

37 Jabi jaroha ca fiesta bari ja ini quiha. Jodiobo qui oquë toa bari ini quiha. Toa barí tsi quiha Jesu niiniquë nohiria bo qui chanixëna. Pistiama ca jahuë joi quiha.

—E qui jopaima xo tsohuëcara tëshinahaina. Bësomati jënë ja qui axëquia ra. 38 "Tsohuëcara ë qui chitimino tsi jahuë shina quima huahuaxëhi quiha bësomati jënë" ii quiha Quënëhacanish cabo —nëa tsi Jesu nëcaniquë nohiria bo qui.

39 Jabi Espíritu Santo yoati tsi chanihi Jesu ini quiha, naa chahahuacanaibo qui acacati cato.

40 —Tonia Dios Chani bëhai ca tsi xo naa joni ra —i huëstima cabo niquë, Jesu chani nicahax na.

Jasca,

—Nohiria Xabahamati Ibo tsi xo naa ra —i nohiria huëtsa bo niquë.

41 Jama,

—Nohiria Xabahamati Ibo ma xo tia. Galilea mai ax joyamahi quiha jaha no pasohai ca Xabahamati Ibo ra. 42 Tsayacahuë. Belén, naa noba David yamabo racani cató tsi coxëhi quiha jaha no pasohai ca Xabahamati Ibo ra. David yamaba chahitaxocobo ixëhi quiha ra —nëa tsi quiha huëtsa bo nëcaniquë.

43 Ja iqui tsi jamëri jamëri ini quiha nohiria bá shinahaina Jesu yoati na. Huëstima cabo qui jia ja ini quiha, huëtsa cabo qui yoi ja nori. 44 Jasca, huësti huësti ca Jesu qui tsamicasniquë. Jama, jari ja qui ja tsamiyamacaniquë raquëhi na.

Jodioba chama bá chahahuanina

45 Jatsi raahacanish ca soldado bo jahari bocaniquë jato jodioba chama bo qui. Jesu yama ja bëcani quiha.

Jatsi,

—¿Jënixo tsi Jesu ma bëyamacana pë? —i soldado bo qui chama bo niquë.

46 Jatsi,

—Yama tsi xo nëca ca chanihai cato ra. Jiaria tsi xo naa joní yoahaina ra —i soldado bo niquë quëbihi na.

47 Jaha tsi jodioba chama bá jato raahaniquë:

—¿Mato ri ja paraha pa? 48 ¿Japa noqui? ¿Toa joni chahahuahi ni noa, naa noqui fariseobo, noqui chama bo? Ayamaqui noa; ¿tsayacanai? 49 Jama xo nohiria bo pë. Dios Chani cahëtimaxëni ca xo ra. Yoshihuahacanish cabo tsi xo naa nohiria bo ra —i soldado bo qui chama bo niquë.

50 Jatsi Nicodemo, naa baquichá tsi Jesu qui canish ca chaniniquë chama bo qui. Jabi chama Nicodemo ini quiha jaa ri.

51 —Naa joni nicahaxma tsi ja qui quësoqui noa pë. ¿Noba yoba pasomaha ma ni naa no acaina? Jariapari ja acai ca no cahëxëti xo —i Nicodemo niquë.

52-53 Jatsi chama bá Nicodemo ri raahaniquë pë:

—¿Yoiria ca galileabo ma ni mia ra? Quënëhacanish cabo tsayahuë. Yama tsi xo Galilea ax johai ca Dios Chani bëhai cato ra —iquiina.

8

Jochanish ca yoxa tsamihacanina

1 Fiesta quirëquë jato xobo qui nohiria boyocaniquë. Jama, Maca Olivo
Ya qui Jesu caniquë. 2 Jatsi huëaquë tsi baquishmari tsi quiha jahari
arati xobo qui ja bacaniquë. Jatsi ja qui nohiria tëquë bëcani quiha.
Jatsi tsahoxo tsi quiha tiisimati Jesú chitahëhuaniquë. 3 Tiisimajahuano
tsi quiha Dios yoba cahëxëni cabo, fariseobo, tihi cabá jochahuaxëni ca
yoxa bëniquë Jesu qui; naa joni huëtsa ya inish cato; naa bënë ma ca ya
tsamihacanish ca yoxa quiha. Bëxo tsi quiha nohiria bësojó tsi yoxa ja
nimacaniquë.

4 Jatsi Jesu qui ja chanicaniquë:

—Joni huëtsa, naa jahuë bënë ma ya quiha naa yoxa iquë pë. No jisquë
ra. 5 "Ja qui nohiria bá maxax niano. Namëhacati xo tocacanaibo" ii
quiha Moisés yamabo jahuë yoba ó no. ¿Japa mia ti? ¿Jënihai naa yoxa
yoati na? —i jaca niquë Jesu qui.

6 Ja nëcacani quiha Jesu tanamaxëna. Jahuëcara ca ja pasomaha ca ja
mëracascani quiha pë, ja qui quësocasquí na. Jatsi Jesu tëtohaca tsi mai tsi
huishatsijahuaniquë jahuë mëtsisí no. Quëbiyamaniquë Jesu.

7 Jatsi,

—¿Japa naa yoxa? ¿Jënihai? —iriatsi jaca niquë pë.

Jaha tsi Jesu niiniquë chanixëna. Chanipama tsi,

—Jariapari ja qui maxax niati xo tsohuëcara ca jochayama cato ra —i
jato qui ja niquë.

8 Jatsi ja tëtotëquëhaca tsi mai tsi ja huishatëquëniquë. 9 Jahuë chani
nicapama tsi quiha huësti huësti tsi yoxa qui quësocanaibá jisbërianiquë.
Jariapari bocaniquë yosibo. Jaquirëquë shinapaya bo bocaniquë. Jatsi
jamëpistia tsi Jesu iniquë niihai ca yoxa ya. 10 Jatsi Jesu niitëquëniquë.

—¿Jahuënia ni mi qui quësocanaibo, yoxa? Yama tsi xo toa mi qui
quësocatsai ca huësti cato pa —i yoxa qui ja niquë.

11 —Yama a. Boyocaquë pa, Ibobá —i yoxá niquë.

Jatsi,

—Mi qui quësoyamaquia ëa ri. Cata. Jaboqui rohari tsi jochayamahuë
—i ja qui Jesu niquë.

Jodiobo qui Jesú joi mëranina

12 Jatsi arati xobó ca nohiria bo qui Jesu chanitëquëniquë:

—Maí ca nohiria Huëa ca ëa xo naa. Ea pi banahuahi tsi tsëmó tsi
coyamaxëhi quiha mato. Mato quinia bërohuaxëquia, naa Huëa ë nori
cato. Nohiria Bësomati Ibo ca ëa xo naa —nëa tsi ja nëcaniquë.

13 Jatsi jodioba chama bá quëbiniquë:

—Mimë yoati tsi chaniqui mia pë. Mahitsa tsi xo toa mi yoahaina ra
—iquiina.

14 Jatsi,

—Emë yoati tsi ë chanipino tsi jari jabija xo noho chani ra, jahuënia
ax ë joni ca ë cahëhai quëshpi na. Jasca, ë caxëhai ca cahëquia. Jama,
jahuënia ax ë jonina, jahuënia tsi ë caxëhaina, tihi cabo cahëyamaqui mato
ra. 15 Ea ma cahëhai ca quëscahuaqui mato, nohiria quiniá tsi ma shinahai
quëshpi na. Ja tsi xo toa ë pasomaha tsi xo mato chani. Toca tsi nohiria qui
quësoyamaquia. 16 Quësohë-pino tsi jabija tsi xo toa ë quësohaina, ëmëpistia
ax tsi ë quësoyamahai quëshpi na. Ea, ëa raanish cato, tihi caba tsi xo toa

nohiria qui quësohaina. 17 Iriama tsi xo toa huësti roha ca joni jabija ca chanihaina. Oquë tsi xo dos. “Dos ca joni bo iti quiha” ¿iyamayamani mato yoba ra? “Jabija tsi xo dos ca joni ba chani, jasca ca ja chanicaquë no” ii quiha. 18 Jabi ëa yoati chanihai ca huësti ca ëa xo naa. Ea yoati chanihai ca huëtsa tsi xo naa ëa raanish ca Jahëpa —nëa tsi jodioba chama bo qui Jesu nëcaniquë.

19 Jatsi Jesu ja nicacaniquë:

—¿Jahuënia ni mi ipa ra? —iquiina.

Jatsi,

—Ea cahëyamaqui mato ra. Jasca, noho Jahëpa cahëyamaqui mato. Ea pi cahërohaquí tsi noho Jahëpa ma cahëquë aquë ra —i jato qui Jesu niquë.

20 Arati xobó tsi Jesu nëcani quiha nohiria bo tiisimahi na. Nohiria parata biti caja tahë tsi nii ja ini quiha. Jasca, Jesu qui ja tsamiyamacani quiha, jari jahuë rësoti xaba tsëquëyamani quëshpi na.

“E caxëhai ca qui canoma xo mato” i Jesu nina

21 Jatsi nohiria bo qui Jesu chanitëquëniquë:

—Caxëquia. E cano tsi ëa mëraxëqui mato; mahitsa. Jatsi mato jocha ó tsi rësoxëqui mato rë. Jabi ë cahai ca qui canoma xo mato —i ja niquë.

22 Jatsi,

—¿Jahuë chanihi ni sa? ¿Jamë ixëhi ni sa? ¿Jëniriahax “E cahai ca qui canoma xo mato” i ja a sa? —i jodiobo niquë.

23 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Maí ca nohiria bo xo mato. Jama, mana ax jonish ca ëa xo naa. Nëá racaqui mato. Nëá racayamahai ca ëa xo naa. 24 Jabija tsi xo toa “Mato jocha ó tsi rësoxëqui mato” i ë ana. Xabahamati Ibo ë nori ca chahahuayamapihi tsi mato jocha ó tsi rësoxëqui mato ri —i jato qui Jesu niquë.

25 Jatsi,

—¿Tsohuëcara ni mia ra? —i nohiria bo niquë.

Jatsi,

—¿Jënahuariahax “Tsohuëcara ni mia” icanai pë? Rëquë rohari tsi mato ë yoani quiha. 26 Jari huëstima tsi xo toa mato yoati tsi ë yoahama cato, naa yoi ca ma acaina. Jama, ëa raanish cató ëa yoahai ca roha chaniquia. Emë yoati chaniyamaquia ra. Jabija tsi xo toa ëa raanish cato chani ra —i jato qui Jesu niquë.

27 Jabi jahuë Jahëpa Dios yoati tsi chanihi ja ini nori jodioba chama bá cahëyamani quiha.

28 Jaha tsi,

—Jihui ó tsi ëa, naa Nohiria Baquë namëxëqui mato ra. Namëxo tsi jaha ma pasohai ca Xabahamati Ibo ë nori ca cahëxëqui mato ra. Toatiyá tsi ëmë ax tsi ë yonocoyamahai ca cahëxëqui mato, Jahëpá ëa tiisimani ca jahuë bo roha ë yoahai quëshpi na. 29 E bëtá xo ëa raanish cato ra. Ea jisbëriayamaxëhi quiha, ja qui jia ca ë aroha-arohahai quëshpi na —i ja niquë.

30 Nëcajano tsi quiha huëstima cabo Jesu qui chitiminiquë.

Paquëmahacahax cabo, yonati bo

31 Jatsi ja qui chitimihai ca jodiobo qui Jesu chaniniquë:

—E tiisimahai ca nicapihi tsi noho rabëtiria bo ixëqui mato ra. 32 Jabija ca cahëxëqui mato. Jocha quima mato paquëmaxëhi quiha jabija ca Chani —i ja niquë jodiobo qui.

33 Jatsi,

—Abraham yamaba chahitaxocobo xo noa ra. Yama tsi xo toa noqui yonahaina. ¿Jënahuariahax "Paquëmahacaxëqui mato" i mi na? —i Jesu qui jaca niquë.

34 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mato parayamaquia. Jocha yonati tsi xo toa jatiroha ca jocha-canaibo. 35 Jabi noitiria tsi xo yonati. Jahuë chama xobó tsi chitëroha-chitërohayamahi quiha, chama huëtsa qui ja iniahacamitsa iqui na. Jama, jamëri tsi xo chama baquë. Jahuë jahëpa xobó tsi chitëroha-chitërohahi quiha. Chama huëtsa qui iniahacatimaxëni quiha. 36 Jasca, jocha quima Dios Baquë mato tsëcarohapino tsi shoma-shomaria ixëqui mato, naa chama baquë jascaria iquiina. 37 Jabija. Abraham yamaba chahitax-ocobo xo mato iquia ëa ri. Jama, jari mato qui yoi xo noho chani rë. Noho chani bicasyamaquí tsi ëa acasqui mato pë. 38 Jatsi nicaparicana. Noho Jahëpá ëa jismani ca jahuë bo yoati chaniquia ra. Jama, toa chani nicacasyama xo mato pë, mato jahëpá yoba nicacasquí na —nëa tsi jodiobo qui Jesu nëcaniquë.

39 Jatsi,

—Noho Jahëpa yoi tsi xo Abraham yamabo ra —i jaca niquë.

Jatsi,

—Abraham chahitaxocobo yoi bo irohapiquí tsi jia ca ma aquë aquë ra, naa ja ani jascaria. 40 Jama, jaboqui ëa acasqui mato pë, jabija ca mato qui ë chaniquë no. Toca tsi Abraham yamabá ayamani quiha. 41 Jabi mato jahëpa yoí acai ca jascaria ca aqui mato ra —i jato qui Jesu niquë.

Jatsi jodiobá quëbiniquë:

—Jia tsi no coniquë ra. Yoma bo ma xo noa. Noba Jahëpa yoi tsi xo Dios ra —iquiina.

42 Jato Jesú quëbiniquë:

—Dios pi mato jahëpa iirohano tsi ëa ma noiquë aquë ra. Dios quima ax ë joniquë ra. Emëpistia tsi ë joyamani quiha. Jama, Diós ëa raaniquë. 43 ¿Jënahuariaxo ë yoahai ca jahuë bo cahëyamacanai pë? Noho chani nicacasyama xo mato iquia. 44 ¿Tsayacanai? Yoshi-yoshiria tsi xo toa mato jahëpa yoi ra. Mato jahëpa jaha quëëhai ca acasqui mato. Rëquë rohari tsi ati ibo ja ini quiha. Quiamisxëniria quiha. Jabija ca chanitimaxëni quiha. Jahuë jabi tsi xo quiamis-haina ra. Quiati ibo-iboria tsi xo toa ra. 45 Ja tsi xo toa jaboqui tsi jabija ca ë chanino tsi ëa chahahuayamaqui mato pë. 46 ¿Jënahuariahax tsi ë qui ma quësona? Jocha yama ca ëa xo naa. Jabija ca ë yoano tsi ¿jënihax tsi ë qui chitimiyamacanai? 47 ¿Tsayayamacanai? Dios Chani nicahi quiha Diós-na bo. Tocama xo mato rë. Dios baquë bo ma xo mato ra. Ja tsi xo toa Dios Chani nicayamaqui mato iquia —nëa tsi quiha jodiobo qui Jesu nëcaniquë.

Jesu quirëquë Abraham inina

48 Jatsi jodiobá quëbiniquë caxaquí na:

—Dios cahëtimaxëni ca carayana xo mia ra. Mia ri tsi xo toa yoshi jaya cato ra. ¿Jabija ma ni naa no yoahaina mia yoati na? —i Jesu qui jaca niquë.

49 Jatsi,

—Yoshi yama ca ëa xo naa ra. Chanipama tsi Noho Jahëpa oquëhuaquia ra. Jama, mato tsi xo toa ëa ocahuahaina pë. 50 Emë oquë bicasyama xo ëa; jama tobi quiha huëtsá ëa oquëhuacatsaina. Ea mëbicatsai ca tsi xo toa. 51 Nicaparicana. Mato parayamaquia ra. Rësopistiayamariaxëhi quiha noho chani nicacanaibo —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

52 Jatsi jodiobá quëbiniquë:

—Jabija. Mia ri tsi xo yoshi jaya. Rësoniquë Abraham ra. Rësoyoniquë Dios Chani yoanish cabo ri. Jama, "Rësoyamapistiariaxëhi quiha noho chani nicahai cato" ¿i mi a pa? 53 ¿Abraham yamabo oquë ni mia pa? Ja rësoniquë ra. Rësoyoniquë jaquirëquë ca Dios Chani yoanish cabo ri. ¿Jënahuaria raca jato oquë ca mi ina? —i jaca niquë.

54 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Emë ë oquëhuapino tsi iriama tsi xo noho oquë ra. Jama, noho Jahëpa tsi xo toa ëa oquëhuahai cato, naa noba Jahëpa ma quënahai ca jascaria cato. 55 Dios cahëyamaqui mato rë. Jama, Dios cahëhai ca ëa xo naa. "Dios cahëyamaquia" irohapihi tsi quiaxëni ca ë iquë aquë pë, naa quiaxëni cabo ma nori jascaria. 56 Jasca, ë johai ca xaba mato jahëpa Abraham yamabá jiscasni quiha. Jasca, ë noho ja pasoni quiha. E noho pasohi tsi ja raniranini quiha —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

57 Jatsi jodiobá quëbitëquëniquë:

—Jari cincuenta años ma xo mia ra. ¿Jënahuariaxo raca Abraham mi jisni? —i Jesu qui jaca niquë.

58 Jatsi,

—Mato parayamaquia. Abraham conox pari no tsi ë iniquë ra —i Jesu niquë.

59 Jatsi jodiobá maxax bo topiniquë Jesu axëna. Jama, jato quima Jesu paxaniquë. Paxaxo tsi quiha jato arati xobo ja jisbayaniquë.

9

Bëco ca joni Jesú jënimahuanina

1 Copama tsi quiha bëco ca joni Jesú jisniquë. Jahuë coni ca bari rohari tsi quiha bëco ja iniquë.

2 Jatsi,

—¿Jënihax tsi bëco tsi ja coni? ¿Tsohuë jochani? ¿Naa joni ni? ¿Jahuë nabo ni? —i jaca niquë Jesu nicahi na.

3 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jochayamaniquë naa joni. Jasca, jochayamaniquë jahuë nabo ri. Bëco tsi ja coniquë ra, ja jënimahuahacahai cató tsi Diós jahuë chama jismano iquish na. 4 Jatsi ëa raanish cato yonoco ë ati xo. Dios bax yonocoti xaba tsi xo naa ra. Joxëhi quiha baquicha. Ja jono tsi yama tsi xo toa Dios bax ë yonocoxëhaina. 5 Jama, maí ca nohiria bo yahi tsi maí ca nohiria ba Huëa ca ëa xo naa —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë.

6 Chanihax mai tsi Jesú coshohaniquë. Coshohaxo tsi quiha jahuë quëyonó tsi matsa ja biqui-biquihaniquë. Jatsi matsacá tsi joni bëro ja sinoniquë. 7 Sinohax,

—Siloé icanai cato ca jënë tsi bëchocota —i bëco ca joni qui Jesu niquë.

Jatsi joni caniquë. Bëchocohax tsi quiha ja taistëquëniquë. Jënima jahari ja joni quiha. 8 Ja joquë tsi quiha ja tahë ca racacanaibo, toa joni cahëxëni cabo, tihi cabo ratëniquë.

—¿Parata bënaxëni ca tsahonish ca joni ma ni naa pa? —i jaca niquë.

9 —¿Oca ma ni? —i jato rabë roha niquë.
Jatsi,
—Jama xo toa. Ja jisiria quiha —i nohiria huëtsa niquë.
Jatsi,
—Toa joni xo ëa ra —i parata bënaxëni ca niquë.
10 Jatsi,
—¿Jënahuariaxo raca mi bëro jënimahuahacaha pa? —i ja qui nohiria bo niquë.
11 Jatsi joní quëbiniquë:
—Tsohuëcara ca, naa Jesu icanai cató matsa biqui-biquihaquë. Jatsi noho bëro ja sinoquë pa. Sinohax, "Siloé ca jënë tsi bëchocota" i ë qui ja quë. Jatsi jënë qui ë caquë. Bëchocohax ë taisquë ra —i jato qui joni niquë.
12 Jatsi,
—¿Jahuënia ni naa joni ra? —i nohiria bo niquë nicahi na.
—¿Jahuënia cara ca tia? Cahëyamaquia rë —i joni niquë.
13 Jatsi bëco inish ca joni nohiria bá boniquë jodioba chama bo qui. 14 Jabi joiti bari ja ini quiha, naa matsacá tsi Jesú joni bëro taismaquë no. 15 Jatsi fariseobá, naa jodioba chama bá toa joni nicaniquë jato ri:
—¿Jënahuariahax mi taismahacaha sa? —iquiina.
Jatsi joní quëbiniquë:
—Noho bëró tsi matsa naa joní janaquë tsi ë bëchocoquë. Jaboqui taisquia ra —iquiina.
16 Jatsi,
—Dios cahëyamahi quiha naa joni ra. Joiti barí tsi yonocohi quiha pë —i jato rabë roha niquë.
Jama,
—Jistiria naa joní aquë ra. ¿Jënahuariaxo raca jochahuaxëni ca joní nëca ca jisti ana? Tonia Dios cahëhi quiha —i fariseobo huëtsa bo ni quiha.
17 Jatsi bëco inish ca joni qui chama bo chanitëquëniquë:
—¿Japa mia ti? ¿Jënihai mia ri naa joni yoati na? ¿Tsohuë ni naa joni, naa mia taismahax cato? —i jaca niquë.
Jatsi taismahacanish cató quëbiniquë:
—Dios Chani yoati ibo tsi xo naa joni iquia —iquiina.
18 Jabi bëco ja iqui ca jodioba chama bá chahahuayamani quiha pë. Jaha tsi jahuë jahëpa, jahuë jahëhua, tihi cabo ja bënacaniquë jato nicaxëna.
19 —¿Mato baquë ni naa? ¿Bëco tsi ja coni? ¿Jënahuahax tsi jaboqui taisti mëtsa ja iqui? —i jahuë nabo qui jaca niquë.
20 Jatsi jahuë nabá quëbiniquë:
—Noba baquë yoi xo naa. Jabija, bëco tsi ja coni quiha. 21 ¿Jënahuariahax ja taismahacaha sa? ¿Tsohuëcaracá taisamaha sa? Cahëyamaqui noa ra. Nicacana, shina coshi xo. Jamë xo mato ja yoano —i jahuë jahëpa niquë.
22 Nëca tsi jahuë nabo chanini quiha, jodioba chama bo qui raquëhi na. Jodioba catiti xobo quima ja niahacacasyamacani quiha. Jabi "Niahacati quiha tsohuëcara ca 'Jaha no pasohai ca Xabahamati Ibo xo naa joni' icanaina" i jodiobo ni quiha. 23 Jabi ja tsi xo toa "Shina coshi xo noba baquë. Nicacana" i jato qui jahuë nabo ni quiha. Jasca, arati xobo quima ja niahacacasyamacani quiha. 24 Jatsi jodioba chama bá bëco inish ca bënatëquëniquë:

—Quiayamahuë. Jochahuaxëni ca Jesu nori ca cahëqui noa ra —i ja qui chama bo niquë.
25 Jatsi,
—¿Oca ma ni? Cahëyamaquia. Jabi bëco ca joni ë iquë; jaboqui taisquia ra —i bëco inish ca niquë.
26 Jatsi,
—¿Jënahua mi bax jahuaha? ¿Jënahuaxo tsi mia ja taismaha? —i tëquë chama bo niquë.
27 Jatsi bëco inish cató jato quëbitëquëniquë:
—Ja aca mato ë yoaquë ra. ¿Ea ma nicayamacana? ¿Tonia jahuë rabëti bo manëcascanai pa? —iquiina.
28 Jatsi toa joni ja raahacaniquë pë:
—Jesu rabëti xo mia pë. Jama, Moisés yamabo banahuacanaibo xo noa. 29 Moisés yamabo qui Dios chanini ca cahëqui noa. Naa Jesu cahëyamaqui noa. Tsohuëcara quima jahuë chama ja bini cahëyamaqui noa —i ja qui jaca niquë.
30 Jatsi joní jato quëbiniquë:
—Anomaria tsi xo toa naa joní acana. Noho bëro ja jiahuaquë ra. Jama, ¿jahuënia ax ja joni ca cahëyamacanai pa? 31 Jochacanaibo nicayamahi quiha Dios ra. Jama, ja qui aracanaibo, jahuë yoba bo nicacanaibo, tihi cabo nicahi quiha. 32 Mai nëhohuahacanitiya rohari tsi bëco conish ca jënimahuahacahai ca nicahama ini quiha. 33 Dios quima joyamarohapihi tsi ati mëtsama naa joni iquë aquë ra —nëa tsi bëco inish ca nëcaniquë jodiobo chama bo qui.
34 Jatsi,
—Jochahuaxëni mi coniquë ra. ¿Noqui tiisimahi ni mia pa? —i jaca niquë.
Jatsi quiha jato arati xobo quima toa joni ja niacaniquë pë.

Bëco cabo jascaria xo jochacanaibo

35 Jabi jato arati xobo quima ja niahacani ca Jesú nicaniquë. Nicaxo tsi quiha joni mërahi ja caniquë. Bichi tsi quiha,
—¿Nohiria Baquë qui chitimihai? —i ja qui Jesu niquë.
36 Jatsi joní quëbiniquë:
—¿Tsohuë ni toa, Taitá? Toa joni qui chitimicasquia ra —iquiina.
37 Jatsi,
—Mi jisquë ra. Ja tsi xo toa mi bëta chanihai cato —i Jesu niquë.
38 —Chitimiquia, Ibobá —i joni niquë.
Jatsi Jesu bësojó tsi quiha ja mëniniquë.
39 Jatsi Jesu chaniniquë:
—Naa mai qui ë joniquë nohiria ba jocha bërohuaxëna. Bëco cabo, naa jochacanaibo mëbicasquia ra, xabahamati quinia ja jiscano. Jama, ëa iqui tsi bëconayoicani quiha "Bëco yama xo noa" icanaibo. Jato jocha jisyamacani quiha rë —nëa tsi Jesu nëcaniquë.
40 Jatsi,
—¿Bëco ni noa pa? —i toa ca chama rabë roha bo niquë, ja yoani ca nicahax na.
41 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—Jabija ca cahëyamarohapihi tsi quësohacatima ma iquë aquë. Jama, tobi mato jocha rë, "Bëco yama xo noa" ma iquii iqui na —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë jato qui chanihi na.

10

Oveja panë chani

1 —Mato parayamaquia —i Jesu niquë—. Oveja yomaxëni ca tsi xo
toa oveja panë caiti qui jicoyamahai cato. Iti huëtsá tsi matarahi quiha
pë. 2 Jama, panë caiti qui jicohi quiha oveja ototi ibo. 3 Ja jono tsi
quiha ja bax caiti japëcahi quiha panë obëso cato. Jicoxo tsi jato janë
tsi jahuë oveja bo quënahi quiha. Jabi iboba joi cahëhi quiha oveja bo.
Quënaxo tsi cacha jato rëquëninihi quiha. 4 Paquëmahax jato bëbo cahi
quiha ibo. Jatsi, banahuacani quiha jahuë oveja, jahuë joi cahëquí na.
5 Joni huëtsa banahuayamacani quiha. Ja quima jabacaxëcani quiha
jahuë joi cahëyamahi na —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

6 Naa chani pistia Jesú yoaniquë nohiria bo mëbixëna. Jama, ja yoani
ca nohiria bá cahëyamani quiha.

Ototi Ibo jiaxëni cato

7 Jatsi quiha jahuë chani Jesú bërohuaniquë ja cahëyoicano. Ja nëcani
quiha:

—Mato parayamaquia. Oveja panë Caiti ca ëa xo naa ra. 8 Yomaxëni
cabo jascaria tsi xo ëa bëbo bëcanish cabo, naa mahitsa ca tiisimacanaibo.
Jato qui nicayamahi quiha noho oveja yoi bo. 9 Jabi Caiti xo ëa ra.
Xabahamahacaxëti xo toa tsohuëcara ë noho jicoti cato. Jahá bësoxëquia.
Toa shomahuaxëhi quiha Dios. Yamaxëhi quiha toa ja naris-haina iquia.

10 'Jama, oveja yomahi johi quiha yomaxëni cato. Joxo tsi oveja
namëhi quiha. Quëyohi johi quiha rë. Jabi tocahi quiha mahitsa ca
tiisimacanaibo pë. Jama, ëa ti tsi xo toa nohiria bësomahi johaina, oquë
tsi ja bësocano iquish na. 11 Jabi oveja ototi ibo jiaxëni ca ëa xo naa. Emë
aapiquia oveja bax nati. 12 Jama, oveja jisbëriahi quiha yonati, johai ca
cama jisi na. Jishopë, jato obëso ca ma xo toa. Oveja ibo ma quiha. Ja
jabano tsi oveja pihi quiha camano. Jatsi jato pacanamahi quiha rë.
13 Jasca, parata quëshpi roha yonocohi quiha yonati. Oveja noiyamahi
quiha rë. Jabi ja tsi xo toa jabahi quiha yonati, cama joquë no. 14-15 Jama,
oveja ó bësoti jiaxëni ca ëa xo naa. Noho oveja cahëquia, naa ëa noho
Jahëpá cahëhai jascaria. Jascaria, ëa cahëcani quiha noho oveja, naa
noho Jahëpa ë cahëhai jascaria. Oveja bax ëmë aapiquia nati. 16 Jasca,
oveja huëtsa bo jaya xo ëa ra. Carayana ca nohiria bo ca xo. Jato ri
rëquëninixëquia. Noho joi qui nicacaxëcani quiha jato ri. Jatsi huësti ca
nohiria maxo icaxëcani quiha jodiobo, carayanabo tëquë. Huësti ca ototi
ibo jayacaxëcani quiha.

17 'Jabi ëa noihi quiha noho Jahëpa, oveja bax nati ëmë ë acai iqui
na. Rësohax bësotëquëxëquia. 18 Jabi yama tsi xo toa jahuë chamá tsi ëa
namëti mëtsa cato. Jama, caxacanaibo qui ëmë aquia nati. Noho chamá
tsi ëmë aquia nati. Jasca, noho chamá tsi bësotëquëxëquia. Jabi noho
Jahëpá ëa raaniquë nohiria bo bax nati —nëa tsi quiha nohiria bo qui
Jesu nëcaniquë.

19 Jatsi Jesú yoani ca iqui tsi jodiobo mapëxënaniquë. Rabë ca shinahai
ca ja jayacani quiha Jesu tahëxo na. Jatsi,

20 —Yoshi jaya xo naa joni ra. Yoyoxëni quiha. ¿Jëniriaxo raca ja qui
nicacanai pë? —i jodio huëstima cabo niquë.

21 Jama,

—Nëca tsi chaniti mëtsama xo yoshi jaya cato ra. ¿Jënahuariaxo raca yoyoxëni cató joni bo taismana? —i jodiobo tëxë bo niquë ja yoati na.

Jodiobá Jesu chahahuayamanina

22 Jabi Jerusalén tsi quiha jodiobo mani iniquë. Dios qui jamë aquëquëti fiesta ja ini quiha. Jatiroha ca xënipá tsi quiha naa fiesta ja i-ipaocani quiha, matsitiyá no. 23 Toatiyá tsi quiha arati xobó tsi co-cohi Jesu iniquë, naa Salomón Portal icanai cató no. 24 Co-cojano tsi quiha jodioba chama bo ja qui quëtsoniquë ja qui chanicatsi na.

—¿Jaha no pasohai ca Xabahamati Ibo ni mia sa? Bëro tsi noqui yoahuë. Yosanaqui noa ra. ¿Jënino noqui yoahai sa? —i Jesu qui jaca niquë.

25 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Mato ë yoahitaquë ra. E yoaquë tsi ëa chahahuayamahitaquë mato pë. Ea yoati tsi jabija ca chanihi quiha ë acai ca jisti bo. Jabi naa jisti bo aquia noho Jahëpa chamá no. 26 Jama, ëa chahahuayamaqui mato rë, noho oveja ma nomari iqui na. 27 Noho joi nicahi quiha noho oveja yoi bo. Jasca, noho oveja bo cahëquia. Ea banahuacani quiha. 28 Jasca, jato bëso-bësopaomaxëquia. Bënotimaxëni ca xo. Jabi yama tsi xo toa ë quima jato tsëcati mëtsa cato ra. 29 Jabi ë qui jato noho Jahëpá aniquë, jato ó ë bësono. Jatiroha cabo oquë tsi xo noho Jahëpa ra. Jabi yama tsi xo toa noho Jahëpa quima jato tsëcati mëtsa cato iquia. 30 Jasca, ëa, noho Jahëpa, tihi ca tsi xo huësti roha cato —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

31 Jatsi pë jodiobá maxax bo topitëquëniquë axëna.

32 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Jisti huëstima cabo ë aquë mato bax na jisti. Ja acacaniquë noho Jahëpa chamá no. ¿Jëni ca jisti jiaxëni ca quëshpi tsi ëa acascanai pë? —iquiina.

33 Jatsi quiha jodiobá quëbiniquë:

—Mi acai ca yonoco jia ca quëshpi tsi mia acasyamaxo noa; jama Dios mi ocahuahai quëshpi ja nori. Yoi tsi xo toa mi chanihaina ra. Jasca, Dios manëcasqui mia pë, joni roha mi nori —i jaca niquë.

34 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Yoi ma xo ë chanihana ra. Quënëhacanish cabo ó tsi "dios bo" mato rëquëyamabo quënahacani quiha, "Dios bo xo mato" i jato qui Dios quë no. 35 Quiayamahi quiha Dios Chani ra. "Dios bo" ja quënahacani quiha, naa Dios Chani bicanish cabo. Dios bo xo nohiria tëquë; jahuë jabi ja jayacanai iqui na. 36 Japi "Dios baquë xo ëa" iti mëtsa xo ëa ri ra. Jabi noho Jahëpa Diós ëa biha ca tsi mai qui ëa ja raaniquë. Jatsi, ¿jënahuariahax raca "Dios ocahuaqui mia pë" i ë qui ma na, "Dios Baquë xo ëa" i ë quë no? 37 Noho Jahëpa yonoco pi ë ayamano tsi ëa chahahuayamacana. 38 Jama, jahuë yonoco pi ë ano tsi ë acai ca jisti bo chahahuacana, ë qui ma chitimiquë mari. Noho jisti bo chahahuapiquí tsi ë nohó Jahëpa iquiina, jahá ë iquiina, tihi cabo cahëxëqui mato tia —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

39 Jatsi Jesu qui ja tsamitëquëcascaniquë namëxëna. Jama, jato quima ja paxaniquë ra. 40 Paxahax tsi quiha ani Jordán Jesú shitaniquë. Shitahax toa tsi quiha, naa jariapari ca Juán nohiria bo ashimani cató tsi ja chitëniquë. 41 Toatiyá tsi quiha Jesu qui huëstima cabo bëcaniquë.

—Jisti bo Juán ayamaniquë. Jama xo naa joni ra. Ariahi quiha ra. Naa joni yoati tsi jabija ca Juán yoani quiha —i nohiria bo niquë.

42 Toá tsi quiha huëstima cabo ja qui chitiminiquë.

11

Lázaro rësonina

1 Jabi iquihi quiha Lázaro iniquë rë. Betania yacatá tsi ja racani quiha
jahuë yoxacabo ya; naa María, Marta, tihi cabo ya. 2 Jabi Iboba tahë qui
perojomë japanish ca María tsi xo naa. Jasca, jahuë boó tsi María Jesu
tahë masani quiha. Toatiyá tsi iquihi jahuë jonica ini quiha. 3 Jaha tsi
quiha Jesu qui jahuë yoxacabá chani raaniquë:

—Iquihi quiha mi rabëtiria rë, Ibobá —iquiina.

4 Jato chani nicahax,

—Iquihi quiha Lázaro rë —i Jesu niquë jahuë rabëti bo qui—. Jama,
rësoyamaxëhi quiha. Iquihi quiha, jia tsi Dios yoati tsi nohiria bo chanino
iquish na. Dios Baquë oquë jismahacati xo jahá no —i ja niquë.

5 Jabi Marta, jahuë noma María, Lázaro, tihi cabo Jesú noini quiha.
6 Jabi Lázaro iquihai ca yoati tsi nicahax jato xobo qui Jesu cayamatap-
iniquë pa. Jari dos bari no tsi quiha ja chitëniquë ja ini cató no.
7 Jaquirëquë quiha,

—¿Jahari jodioba mai qui canomani, naa Lázaro racahai ca qui? —i
jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

8 Jatsi jahuë rabëti bá quëbiniquë:

—Mia manacani quiha pë jodioba chama bo. Maxaxá tsi mia acascani
quiha pë. ¿Jahari catëquëhai pa? —iquiina.

9 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Jabi Diós ëa raaniquë jahuë yonoco ati. Jari jatihuahama xo noho
yonocoti xabaca ra. Jasca, yama tsi xo toa ëa ati mëtsa cato jaboqui. Jari
jatihuahama quiha noho yonocoti xabaca iquia. 10 Jama, Dios bax noho
yonocoti xaba jatiquë tsi ë qui tsamixëhi quiha ë qui caxacanaibo —nëa
tsi Jesu nëcaniquë.

11 Jatsi,

—Oxa xo Lázaro rë. Jaha bësomahi caquia ra —i jato qui ja niquë.

12 Jatsi,

—Oxapihi tsi chamaxëhi quiha tia, Ibobá —i jaca niquë nicahax na.

13 Jama ja rësohitaha yoati tsi Jesu chanihi ini quiha. Jama, Lázaro
oxahai ca ja quëscahuacani quiha; oxajano mari. 14 Jatsi bëroria tsi jato
qui Jesu chaniniquë:

—Nahitaquë Lázaro rë. 15 E qui jia tsi xo ja bëta ë yamahitahana ja
rësoquë no. Ja iqui tsi oquëxëhi quiha ë qui ma chitimihaina ra. ¿Jisi
canomani? —i jato qui ja niquë.

16 Jatsi,

—¿Jesu ya canomani, ja bëta rësoti? —i Tomás niquë jahuë rabëti bo qui.

Nohiria Bësomati Ibo

17 Betania qui cahëxo tsi quiha naama, cuatro bari no tsi ja maihua-
hacani nori ca Jesú nicaniquë. 18 Jabi Betania basima Jerusalén ini
quiha. Cariama quiha; una hora nama. 19 Jaha tsi Jerusalén ax huëstima
ca jodiobo bëcaniquë, Marta, María, tihi cabo bëpasimaxëna, jato jonica
rësohitaha iqui na. 20 Jatsi Jesu johai ca Martá nicaniquë. Nicaxo tsi quiha
Jesu bëchahi ja caniquë. Cayamaniquë María. Xobó tsi ja chitëni quiha.
21 Jesu bëchahax,

—Nëá pi mi rohano tsi noho jonica rësoyamaquë aquitaquë rë, Ibobá.
22 Jabi jaboqui jahuëcara ca Dios mi bënahai ca mi qui axëhi quiha tia —i
Jesu qui Marta niquë.

23 Jatsi,
—Bësotëquëxëhi quiha mi jonicato ra —i Jesu niquë.
24 —Jabija; toca xo tia. Jaroha ca barí tsi bësotëquëxëhi quiha, naa
jatiroha cabo bësotëquëxëquë no —i Marta niquë.
25 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—Rësonish cabo Bësomati Ibo ca ëa xo naa ra. Jabi bësotëquëxëhi quiha
ë qui chitimihai ca bësoyama cato. 26 Bëso-bësopaoxëhi quiha tsohuëcara
ca ë qui chitimihai cato. Dios quima aquëquëmahacatimaxëni ixëhi quiha.
¿Jabija ma ni, Martá? —i ja qui Jesu niquë.
27 Jatsi,
—Jabija xo ra, Ibobá. Dios Baquë, naa nohiria bo jaha pasohai ca
Xabahamati Ibo ca mia xo naa —i Marta niquë.

Jesu aranina

28 Chanihax jahuë noma bënahi Marta caniquë. Cahax,
—Joquë Maestro ra. Mia jiscatsi quiha —i ja qui Marta niquë, baxëxhi
na.
29 Nicahax joitapi María niquë Jesu qui caxëna. 30 Jari yaca cacha Jesu
ini quiha, naa Marta ja bëchani cató no. 31 Jabi María jisbayahai ca jisi tsi
toá ca jodiobá banahuaniquë jato ri, naa xobó ca María bëpasimacanaibo.
Ja banahuacani quiha, Lázaro maí tsi ja aracatsai quëscahuaquí na. 32 Jatsi
Jesu qui María cahëniquë. Cahëhax jatahë tsi quiha ja mëniniquë. Jatsi,
—Nëá pi mi rohano tsi noho jonica rësoyamaquë aquitaquë rë, Ibobá —i
María niquë.
33 Araconaniquë María rë. Ara-araniquë ja bëta bëcanish ca jodiobo ri.
Jaha tsi Jesu cohuërianiquë.
34 Jatsi,
—¿Jahuënia ni jahuë mai? —i Jesu niquë.
—Jisi jopa —i jaca niquë.
35 Jatsi aratsi Jesu niquë jaa ri. 36 Jatsi,
—Tsayacapa. Lázaro ja noini quiha —i jodiobo niquë.
37 Jatsi,
—¿Bëco cabo ja taismayamayamani? ¿Tonia rësohai quima Lázaro
jënëmati mëtsa ja iyamayamahitaha? —i huësti huësti ca niquë.

Lázaro bësotëquëmahacanina

38 Cohuëriahax Lázaro mai qui Jesu caniquë. Jabi macaná ca quiní tsi
ja maihuahacani quiha. Jasca, jahuë maiquini qui maxax chahitaxëni
tarahacani quiha japati. 39 Jatsi,
—Tori maxax taracana —i nohiria bo qui Jesu niquë.
Jatsi,
—Pisi quiha, Ibobá. Ja rësohitaquë. Cuatro bari tsi quiha —i ja qui
Marta niquë, naa rësohitahax cato yoxacato.
40 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—"E qui chitimipiquí tsi Dios chama jisxëqui mia ra" ¿iyama mi qui ë a?
—iquiina.
41 Jatsi nohiria bá bahama maxax taraniquë. Jatsi nai qui Jesú tsaya-
haca tsi jahuë Jahëpa qui ja chaniniquë:
—Ea nicaqui mia, noho Jahëpá. Ja quëshpi tsi "Gracias" iquia. 42 Ea mi
nicarohahai ca cahëquia. Jama, naa nëá ca niicanai ca nohiria bax bëro
tsi ë chaniquë, ëa mi raani ca ja cahëcano —nëa tsi jahuë Jahëpa qui Jesu
nëcaniquë.

43 Jatsi Jesú quënaniquë:
—Huajahuë, Lazaró —iquiina.
44 Jatsi rësonish ca Lázaro huajaniquë. Raití tsi jahuë tahë bo, jahuë mëquë bo, tihi cabo yabohacani quiha. Jasca, jahuë mapo ri yabohacani quiha raití no. Jatsi,
—Yaboco ca mëristsacana. Ja cano ra —i jato qui Jesu niquë.

Jodioba chama bá Jesu acasnina
Mateo 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2
45 Jabi Jesú ani ca huëstima ca jodiobá, naa María jisi bëcanish cabá jisniquë. Jisi tsi quiha ja qui ja chitimicaniquë. 46 Jama, jato huësti huësti cabo bocaniquë Jesú ani ca yoati tsi fariseobo qui yoaxëna. 47 Jatsi arati ibo ba chama bo, fariseobo, tihi cabo jato jodioba chama bá quënaniquë, jato bëta chaninaxëna.
—¿Jënahuariaxëhi ni noa rë? Jisti yoi bo aqui quiha naa joni ra. 48 Naa joni pi no jënëyamano tsi chahahuaxëhi quiha nohiria tëquë pë. Naa Jesu pi ja chahahuacano tsi joxëhi quiha romanoba soldado bo tonia, noba arati xobo potasxëna. Jatsi noqui quëyocaxëcani quiha ra tonia —nëa tsi chama bo nëcaniquë.
49 Jatsi chanitsi jato huësti ca niquë, naa Caifas icanai cato. Jabi toa xëni no tsi quiha jato arati ibo-iboria ja ini quiha. Jatsi,
—¿Jënahuariacascanai pë? 50 Oquë tsi xo huësti ca joni nohiria bo bax rësohaina iquia. ¿Jesu tahëhax tsi quëyohacaxëti ni noba maí ca nohiria bo ra? Ja rësono iquia —nëa tsi jato qui Caifás nëcaniquë.
51 Jabi jamë yoi tsi chama Caifás chaniyamani quiha. Jama, toa xëni no tsi quiha arati ibo ba chama ja ini iqui tsi Dios quima jahuë chani joni quiha. Ocapixëti ca jahuë bo ja chanini quiha. “Noqui jodiobo ratixëhi quiha naa joni ra nati” i ja ni quiha. 52 Jasca, “Dios xocobo, naa pacanamahacanish ca carayanabo ri catiaxëhi quiha, huësti ca nabo amaxëna” i ja ni quiha. 53 Jaha tsi toa bari rohari tsi jodioba chama bá Jesu acasni quiha pë.
54 Japi nohiria xërëquë tsi quiha bëro tsi Jesu coyamani quiha. Toa chama bo iqui tsi quiha jodioba mai ja jisbayani quiha. Jisbaya tsi xaba basima ca qui ja cani quiha chitëxëna. Toá tsi quiha Efraín icanai ca yacatá tsi ja chitëniquë jahuë rabëti bo ya.

Pascua fiesta chitahënina
55 Jabi basima jodioba pascua fiesta ini quiha. Jabi fiesta chitahënox pari no tsi huëstima ca nohiria Jerusalén qui bocaniquë jianati jabi axëna. 56 Arati xobó tsi catihax Jesu yoati tsi ja chaninabëquicaniquë. Jesu mërahi ja icani quiha. Nicahi tsi,
—¿Japa? ¿Pascua fiesta qui joyamahi ni Jesu? —i nohiria bo niquë jiscascanina.
57 Jabi jodioba chama bá Jesu bicasniquë pë ja qui tsamicasquí na. Jaha tsi,
—Jesu jono tsi noqui yoacaxëcahuë —i nohiria bo qui jaca niquë.

12

Perojomé tsi Jesu tahë ashimahacanina
Mateo 26.6-13; Marcos 14.3-9

1 Toatiyá tsi quiha pascua fiesta tsëquëti basima iniquë. Seis bari tsi
chitahëpaima ja ini quiha. Jatsi Betania qui Jesu caniquë, naa Lázaro xobo
qui, naa Jesú bësotëquëmani ca joni xobo qui. 2 Toa ax tsi quiha Jesu bax
oriquiti shomahuahacaniquë. Jato taahi María ini quiha. Jasca, Jesu ya
oriquihi Lázaro ini quiha jaa ri. 3 Jatsi nardo icanai ca perojome copixëni
cató tsi quiha Mariá Jesu tahë ashimaniquë. Ashimaxo tsi quiha jahuë
boó tsi jahuë tahë ja masaniquë. Jatsi xobó tsi jahuë chopish rëamëni
quiha. 4 Jatsi Judas Iscariote, naa Jesu rabëti chaniniquë. Jabi jodioba
chama bo qui Jesu mëanish ca ja ini quiha. Jatsi,

5 —¿Jënixo tsi naa perojome iniayamahacaha pa? Copixëni quiha. Ja
iniahacarohapino tsi huëstima ca parata no biquë aquë rë, noitiria cabo
ati ra —i ja niquë.

6 Jabi nëca tsi Judas chanini quiha, parata yomaxëni ca ja ini quëshpi na.
Noitiria cabo ja noiyoiyamani quiha. Jasca, Jesu rabëti ba parata obëso
ca ja ini quiha pë. Jaha bësoquí tsi quiha ja yomapaoni quiha.

7 Jatsi Jesu chaniniquë:

—Jënëmayamacana. Noho maihuati xaba bax yoxá ano. 8 Mato
bëtarohaxëhi quiha noitiria cabo. Jama, mato bëtayamarohahai ca ëa xo naa
ra —i ja niquë.

9 Jatsi Betaniá ca Jesu ini ca Jerusalén ca nohiria bá nicaniquë. Nicahax
toa tsi quiha ja bocaniquë Jesu jisi na. Nohiria tirixëni quiha. Jasca,
Lázaro ri, naa bësotëquëmahacanish ca ja jiscascani quiha. 10 Jaha tsi Lázaro
ri arati ibo ba chama bá acasniquë. 11 Jabi Lázaro bësotëquëmahacani
iqui tsi huëstima ca jodiobá jato rëquëniniti ibo bo jisbëriani quiha Jesu
banahuaxëna. Jisbëria tsi quiha Jesu qui chitimitsijaca-niquë.

Jerusalén qui Jesu jiconina
Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40

12 Huëaquë tsi quiha Jerusalén qui Jesu johai ca nohiria bá nicaniquë,
naa pascua fiesta bëcanish cabo. 13 Nicaxo tsi quiha xëbini pëhi jascaria
cabo ja bicaniquë bahi poohati. Bichi tsi quiha Jesu bëchahi ja bocaniquë.
Jatsi quënatsi nohiria bá huaniquë:

—Jia xo Dios. Shomahuahaca ca tsi xo naa Iboba janë tsi johai cato ra.
Noqui Israél caba chama-chamaria Diós shomahuano ra —i jaca niquë.

14 Jatsi quiha Jesú burro biniquë. Bichi tsi jacacha ja tsahoni quiha,
Quënëhacanish cabá yoani jascaria. 15 “Mato chama-chamaria qui
raquëyamacana, Israél ca nohiria bá. Burró tsaho joxëhi quiha pa” i
Quënëhacanish cabo ni quiha. 16 Jabi toatiyá tsi toa quënëni ca Jesu rabëti
bá cahëyamani quiha, naa toca tsi Jerusalén qui ja jicohai yoati na. Jama,
nai qui ja tërohacaquë tsi Jesu yoati ja quënëhacani ca ja shinatapicani
quiha. Jabi Quënëhacanish cabo jatihuahacani quiha toca tsi Jerusalén
qui ja jicoquë no.

17 Jasca, Jesu ya huëstima ca nohiria bo ini quiha maiquini quima
Lázaro ja quënaquë no. Toa xo tsi quiha Lázaro ja bësotëquëmani ca ja
tsayacani quiha. Tsayaxo tsi quiha Jerusalén ca nohiria bo ja yoacani
quiha. 18 Jabi ja tsi xo toa huëstima ca nohiria bëchahi bocaniquë,
Jerusalén qui Jesu jicoquë no. 19 Jatsi chaninabëquitsi quiha jodioba
chama bo niquë:

—¿Jënahuariaxëhi ni noa pë? ¿Tsayacanai? Ja qui jabacani quiha nohiria
tëquë pë —iquiina.

Carayanabo Jesu qui jonina

20 Jabi Jerusalén qui bëcaniquë carayanabo. Rabë roha quiha. Pascua
fiesta ati ja bëcaniquë jato ri. 21 Felipe qui basimahax,
—Jesu jiscasqui noa, Señór —i quiha jaca niquë ja qui.
22 Jatsi Andrés yoahi Felipe caniquë. Jatsi Jesu qui ja bobëquicaniquë
yoaxëna. Jatsi carayana bëcanai ca ja yoacaquë tsi quiha 23 Jesú
quëbiniquë:
—Joquë hora ra, naa Nohiria Baquë oquënaxëquë no. 24 Mato paraya-
maquia. Saihuayamaxëhi quiha trigo bëro, maí tsi ma banayamaquë
no. Jascaria, Dios xocobo paxa bo sainox pari no tsi rësoparixëti xo
Nohiria Baquë. E namëhacaxëti quiha. 25 Parayamaquia. Quëyohacaxëti
xo jahuë shina noixëni cato. Jama, xabahamahacaxëti xo toa jahuë
shina noiyamahai cato. Bëso-bësopaoxëhi quiha toa. 26 Ea banahuaxëti
xo tsohuëcara ë bax yonococatsaina iquia. Jatsi nai qui ë tërohacano tsi ë
bëtaxëhi quiha noho yonoco acai ca ri. Tsohuëcara pi ë bax yonocono tsi
toa oquëhuaxëhi quiha noho Jahëpa ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Ja rësohai ca yoati tsi Jesu chaninina

27 —Jaboqui shina-huëjënaquia rë. ¿Jënixëhi ni ëa rë noho Jahëpa qui?
“Naa tënëti xaba quima ëa tsëcahuë ra, noho Jahëpá” ¿ixëhi ni ëa sa?
Iyamaxëquia. E tënëxëti xo rë. Ja tsi xo toa ë joni quiha mai qui. 28 E
tënëhai cató tsi mi oquë jismahuë, noho Jahëpá, jia tsi nohiria bá mia
oquëhuano iquish na —nëa tsi Jesu nëcaniquë.
Jatsi naipá ca joi chaniniquë:
—Noho oquë ë jismaquë. Noho oquë jismatëquëxëquia mi rësoquë no
—i naipá ca joi niquë.
29 Jabi naipá ca joi toá ca nohiria bá nicaniquë. Nicahax,
—Tërëjaquë pa —i jaca niquë.
Jama,
—Ja qui ángel chaniquë pa —i huëtsa bo niquë.
30 Jatsi Jesu jato qui chaniniquë:
—Chaniyamaquë toa joi ë nicati quëshpi na. Jama, mato bax ja
chaniquë ra. 31 Jaboqui quësohacaxëti xo chahahuayamacanaibo. Jasca,
jaboqui bëbohacaxëti xo maí ca nohiria yonamisxëni ca Satanás. 32 Jabi
cruzó tsi namëhacaquí tsi nohiria tëquë ë qui bëxëquia —i Jesu niquë.
33 Jabi nëca tsi Jesu chaniniquë ja rësohai ca quinia jismaxëna. 34 Jatsi
nohiria bá quëbiniquë:
—Jaha no pasohai ca Xabahamati Ibo yoati tsi chanihi quiha
Quënëhacanish cabo; “Bëso-bësopaoxëhi quiha Cristo” iquiina. Jatsi,
¿jënahuariahax raca “Namëhacaxëti xo Nohiria Baquë” i mi na? ¿Tsohuë
ni naa “Nohiria Baquë” i mi aina? ¿Xabahamati Ibo jascaria ni? —i jaca
niquë.
35 Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:
—Huëa ca ëa xo naa. Mato bëta naamayama-xëquia. Jaboqui tsi xo toa
noho chani chahahuati xabaca ra. Jaboqui chahahuacana, jocha tsëmó
mato bëbomitsa iqui na. Jabi jahuë quinia cahëyamahi quiha tsëmo ó cohai
cato. 36 Huëa ca jayaquí tsi chahahuacana, jahuë xocobo manëxëna —nëa
tsi Jesu nëcaniquë.
Jaquirëquë jato Jesú jisbayaniquë. Jisbaya tsi ja jonëniquë.

Jodioba chama bá chahahuayamanina

37 Jabi huëstima ca jisti bo Jesú aniquë nohiria bo bësojo xo na. Mahitsa
quiha. Jisxo tsi quiha jari Jesu ja chahahuacasyamacani quiha. 38 Jasca,
jatihuahacati Isaiás quënëni ca ini quiha, naa,
"Yama tsi xo toa no yoahai ca chani chahahuahai cato, Ibobá.
Mahitsa jato qui Dios chama jismahacaquë rë"
i ja quënëni ca nina.
39 Jabija, chahahuatimaxëni ja icani quiha rë, Diós jato bëro bëcohuani
iqui na. Jabi toca tsi Isaías yamabá quënëni quiha.
40 "Diós jato bëcohuani quiha.
Jato shina ja quëstohuariajahuani quiha, jabija ca ja jisyamacano, jato
shinaná tsi ja cahëyamacano.
Jasca, Dios quiri ja bësoyamacano, jato jocha ja masano iquish na"
i ja ni quiha.
41 Jabi toca tsi Isaías yamabo chaniniquë ra toatiyá tsi Jesu oquë ja jisni
iqui na. Jesu yoati tsi ja chanini quiha.
42 Jama, jari huëstima ca jodiobá Jesu chahuaniquë. Jama, chahahua-
hax ja pasicaniquë pë, fariseobo, naa jato rëquëniniti ibo bo qui raquëhi
na. ¿Jato catiti xobo quima ax ja niahacacasyamacani ma ni? 43 Jishopë.
Nohiria bá jato oquëhuahai ca ja noicani quiha. Jato qui iriama Diós acai
ca oquë ca ini quiha.

Jato pasomaha Jesu chaninina

44 Jatsi joi pistiamá tsi quiha nohiria bo qui Jesu chaniniquë:
—Ea chahahuaquí tsi noho Jahëpa ri, naa ëa raanish ca chahahuay-
oiqui mato ra. 45 Jasca, ëa tsayaquí tsi ëa raanish ca jisqui mato.
46 Jasca, maí ca nohiria Huëa ca ëa xo naa. Mai qui ë joni quiha, tsëmo
ó tsi ë qui chitimihai ca chitëyamano iquish na. 47 Jabi noho chani
nicacasyamacanaibo qui jaboqui quësoyamaxëquia. Jaboqui nohiria bo
xabahamahi ë joniquë, tënëtiya qui jato raahi mari. 48 Jama, jaroha ca
barí tsi quiha noho chaní tsi quësohacaxëti xo toa noho chani nicaya-
macanaibo, ëa biyamacanaibo. 49 Jasca, jaboqui ë chanino tsi ë quima
joyamahi quiha ë yoahaina. Noho Jahëpa quima quiha. Noho Jahëpá
yoani ca mato qui ë yoaquë ra. Noho chani ma xo. 50 Jasca, nohiria bëso-
bësopaomaxëhi quiha noho Jahëpa yoba bo ra. E chanihai ca tsi xo toa ë
qui noho Jahëpá yoahana ra —nëa tsi nohiria bo qui Jesu nëcaniquë.

13

Jesú jahuë rabëti ba tahë ashimanina

1 Huëaquë tsi chitahëti nori quiha pascua fiesta iniquë. Toatiyá tsi noba
mai jisbëriati xaba tsëquëha ca Jesú cahëni quiha. Jahëpa qui bacati xaba
ja ini quiha. Jabi jahuë maí ca rabëti bo ja noiriani quiha ra. Jasca, jato
ja noiriahai ca jato ja jismani quiha.
2 Jabi jahuë rabëti bo ya oriquihi Jesu iniquë. Naama tsi quiha Judas
Iscariote, naa Simón baquë Yoshiní bini quiha yoi ca shinamaxëna. Ja tsi
xo toa jodioba chama bo qui mëatsi quiha Judás huaniquë. 3 Jabi jatiroha
ca Jesú cahëni quiha. Ja qui chama Jahëpá anina, Dios quima ja jonina,
Dios qui jahari ja cahaina, tihi cabo ja cahëni quiha. 4 Jatsi oriquihax
mesa quima Jesu joiniquë. Joixo tsi quiha jahuë sacoria ja tsoboniquë.
Tsoboxo tsi quiha toalla ja bihaca tsi ja chinëxëniquë. 5 Jatsi pitëxti, naa

lavamanos icanai ca qui jënëpaxa ja japaniquë. Japaxo tsi quiha jahuë rabëti ba tahë chocohatsijahua-niquë. Chocohaxo ja shinahuaniquë.

6 Jatsi Simón Pedro qui ja joniquë.

—¿Noho tahë chocohahi ni mia pa, noho Ibobá? —i ja qui Pedro niquë.

7 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jaboqui tsi ë acai ca cahëyoiyamaqui mia. Jama, bari huëtsa cahëxëqui mia tia —iquiina.

8 Jatsi,

—Noho tahë ashimayamapistiariaxëqui mia ra —i Jesu qui Pedro niquë.

Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mi tahë pi ë ashimayamano tsi ¿jënahuariaxo raca noho yonoco mi ana? —iquiina.

9 Jatsi,

—Noho tahë ashimahuë, Ibobá. Jasca, noho mëquënë, noho mapo, tihi cabo ri ashimahuë ra —i Pedro niquë.

10 Jatsi nëca tsi quiha Jesú quëbiniquë:

—Ashitëquëyamahi quiha bahuëhacanish cato ra. Ashimahacaxëti xo jahuë tahë roha, ja chëquënaquë no. Jascaria, jënima tsi xo masahacanish ca shina jaya cato. Masahacaxëti xo ja abëna ca jocha roha, ja jochaquë no. Bahuëhaca ca xo mato tëquëta. Jama, nëá xo huësti ca shina masahama ca jaya cato rë —i Jesu niquë.

11 Jodioba chama bo qui ja mëacasni ca Jesú cahëni quiha. Ja tsi xo toa,

—Nëá xo huësti ca shina masahama ca jaya cato rë —i ja nina.

12 Jato tahë ashimaxo tsi quiha jahuë sacoria Jesú sahuëtëquëniquë. Jatsi mesa tahë ja tsahotëquëniquë. Tsahohax,

—¿Jënixo tsi mato tahë ë ashimaha? ¿Cahëcanai? —i jato qui Jesu niquë —. 13 Maestro, Ibo, tihi cabo ëa quënaqui mato. Jabija tsi xo toa ma chanihaina, mato Ibo ë nori quëshpi na. 14 Jama, ¿jahuë yonati tahë ashimahi ni chama pa? ¿Tsayacanai? Mato tahë yoi ë chocohaquë ra, naa mato Ibo, mato Maestro ra. Toca tsi ma ati xo mato ri. 15 Mato tahë ë chocohaquë ra, ototi quinia mato jismaxëna. Mato bax ë aca ca jascaria tsi huëtsa bo bax ma ano mato ri. 16 Mato parayamaquia. Yama tsi xo toa jahuë chama oquë ca yonati. Jasca, raanish ca oquë ma xo raahacanish cato, naa jahuë ibo chani bëhai cato. 17 Jabi naa yoba nicaquë mato. E yoaha ca yoba jabipihi tsi raniriaxëqui mato ra.

18 ‘Mato tëquë yoati tsi chaniyamaquia. E bini cabo cahëriaquia ra. Jama, jatihuahacaxëti xo Quënëhacanish cabo, naa “Mia pasomaha tsi xo toa mi bëta xo pihai cato” iquiina. 19 Nicaparicana. Jodiobo chama bo qui ëa pi ja mëanox pari no tsi mato yoaquia, Xabahamati Ibo ë nori ca ma cahëno iquish na. 20 Mato parayamaquia. Mato raaxëquia, noho chani nohiria bo qui boti. Ea yoi bixëhi quiha mato chani bichi cato. Jasca, ëa raanish ca Jahëpa ri bichi quiha ëa bichi cato —i jato qui Jesu niquë.

“Jodioba chama bo qui ëa aqui mato ó ca huësti cato” i Jesu nina
Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23

21 Chanihax cohuëtsi Jesu niquë.

—Mato parayamaquia. Jodioba chama bo qui ëa mëaxëhi quiha mato ó ca huësti cato rë —i ja niquë.

22 Jatsi bëisnabëquitsi jahuë rabëti bo niquë,

—¿Tsohuë cara ni sa? —i jaca niquë.

23 Jabi Jesu tapaí tsaho Juan ini quiha naa Jesu rabëti-rabëtiria. 24 Jatsi ja qui Simón Pedró jahuë mëquë bëë-bëëhaniquë,

—¿Tsohuë yoati ni toa ja chanihaina? Nicahuë, no cahëno ra —iquiina.

25 Jatsi Jesu qui Juan xëquëniquë nicaxëna,

—¿Tsohuë ni toa mia pasomaha cato rë? —iquiina.

26 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Pitëxti qui naa mapari nacomaquia moosaxëna. Nacomaxo tsi toa joni qui axëquia. Jabi ëa pasomaha ca tsi xo toa naa mapari bichi cato ra —i ja niquë.

Jatsi quiha mapari Jesú nacomaniquë pitëxti qui. Nacomaxo tsi quiha Judas Iscariote qui ja aniquë. 27 Jatsi mapari ja biquë tsi quiha jahuë shina qui Satanás jicotapiniquë pë.

Jatsi,

—Mi acatsai ca ahuë. Bamayamahuë —i ja qui Jesu niquë.

28 Jabi Judas qui Jesú yoaha ca toá ca tsaho cabá cahëyamani quiha nicaxo na. 29 Jahuëcara ca oriquiti copiti, noitiria cabo qui parata ati ma ni, tihi cabo ati ja raahacani ca ja quëscahuajahuacani quiha. Toca tsi ja shinacani quiha, jato parata obëso ca Judas ini iqui na. 30 Jatsi quiha Jesú ja qui ani ca mapari Judás biniquë. Bichi tsi quiha cacha ja caniquë. Baquicha ja ini quiha.

Yoba paxa cato

31 Judas jisbayaquë tsi,

—Tsëquëquë Nohiria Baquë rësoti xabaca ra —i Jesu niquë—. Jaboqui noho oquë jismahacaxëti xo. E rësohai cató tsi jismahacaxëti xo Dios oquë ri. 32 Jabi ëa iqui tsi Dios oquë jismahacano tsi ë qui jahuë naipá ca oquë axëhi quiha Dios. E qui apaimaria xo ra. 33 Tanaroha pistia no tsi mato bëtaxëquia rë, noho xocobá. Jasca, ë caquë tsi quiha ëa mëraxëqui mato. Jama, ë cahai ca qui canoma xo mato iquia ra, naa jodiobo ë yoahitaha jascaria. 34 Jaboqui yoba paxa ca mato qui aquia: Noinacana iquia, mato ë noihai jascaria. 35 Ma noinapino tsi noho rabëti bo ma nori ca cahëcaxëcani quiha jatiroha cabo —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

"Ea pasomaha chanixëqui mia" i Pedro qui Jesu nina
Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34

36 Jatsi,

—¿Jahuënia tsi cahai, Ibobá? —i Simón Pedro niquë ja qui.

Jatsi,

—Jaboqui ë cahai ca qui canoma xo mia. Jama, bari huëtsa ëa banahuaxëqui mia ra —i ja qui Jesu niquë.

37 Jatsi Pedró quëbiniquë:

—Jaboqui tsi mi bëta cacasquia, Ibobá. Mi bax ëmë axëquia nati —iquiina.

38 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—¿E bax rësoxëhi ni mia pa? Patiari bënë quëonox pari no tsi tres tsi ëa pasomaha chanixëqui mia rë —i ja qui Jesu niquë.

14

Jahëpa Dios quinia

1 Shina-motsiquiyamacana. Dios qui chitimicana. Jasca, ë qui ri
chitimicana —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë—. 2-3 Noho Jahëpa racahai
cató tsi xo huëstima ca xobo bo ra. Jabi mato xobo bo rohahuahi caquia.
Rohahuahax jotëquëxëquia mato bixëna, ë noho ma no. Tocayamaro-
hapino tsi bëro tsi mato ë yoaquë aquë. Quiayamaquia. 4 Jabi ë cahai
ca quinia cahëqui mato —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë rabëti bo qui.

5 Jatsi Tomás chaniniquë:

—¿Jahuënia tsi cahai, Ibobá? Cahëyamaqui noa rë. ¿Jënahuariaxo raca mi
cahai ca quinia no cahëna? —i Jesu qui ja niquë.

6 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Dios qui quinia xo ëa ra. Jabija ca xo ëa ra. Bësomati Ibo xo ëa ra.
Yama tsi xo Jahëpa Dios qui jamëpistia cahai cato. Jasca, ëa roha tsi xo
toa ja qui mëpihai cato. 7 Jasca, ëa cahëpiquí tsi noho Jahëpa ri cahëxëqui
mato. Jaboqui Jahëpa yoi cahëyoiqui mato. Jahëpa ma jisquë ra —i ja qui
Jesu niquë.

8 Jatsi Felipe chaniniquë:

—Mi Ipa noqui jismahuë, Ibobá. Jispihi tsi ranixëqui noa ra —iquiina.

9 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mato bëta ë naamaquë, Felipé. ¿Jënahuariaxo jari ëa cahëyamahai rë?
Jahëpa Dios yoi jisqui ëa jisish cabo ra. Jënihax, “Jahëpa noqui jismahuë”
¿i mi a pa? 10 ¿Jahëpa Dios ó ë iquiina, ë nohó Jahëpa Dios iquiina, tihi
cabo chahahuayamahai, Felipé? E quima joyamahi quiha noho chani,
naa mato ë yoahaina. Jahëpa quima quiha. Jabi naa yonoco ati ibo tsi
xo Jahëpa ra, naa ë nohó bësohai cato. 11 Jasca, Jahëpa ó ë iquiina, ë nohó
Jahëpa iquiina, tihi cabo chahahuana. Noho chani chahahuacasyamaquí
tsi ë acai ca jisti bo quëshpi tsi ëa chahahuana. 12 Mato parayamaquia. Ea
chahahuapiquí tsi ë acai ca jisti bo axëqui mia ri ra. Naa ë acai ca jisti bo
oquë ca axëqui mia, Jahëpa qui ë cahai quëshpi na. 13 Caxo tsi noho janë
tsi jahuëcara ca ma bënahai ca mato bax axëquia. Toca tsi axëquia ra, ë acai
cató tsi Jahëpa oquë jisiquino iquish na. 14 Jahuëcara pi noho janë tsi ma
bënano tsi mato bax axëquia —nëa tsi Felipe qui Jesu nëcaniquë.

Espíritu Santo yoati tsi Jesu chaninina

15 —Ea pi noiquí tsi noho yoba nicaxëqui mato. 16-17 Jasca, noho Jahëpa
nicaxëquia, Mëbiti Ibo huëtsa ca mato qui ati. Espíritu Santo quiha, naa
mato bëta chitë-chitëpaoxëhai ca tsi xo naa ra. Jabija ca qui mato mëpixëhi
quiha. Jabi Espíritu Santo biyamahi quiha Dios cahëyamacanaibo. Jato qui
bëroma quiha. Cahëyamacani quiha rë. Jama, mato ti tsi xo toa Espíritu
Santo cahëcanaina, mato ó ja nori iqui na.

18 ‘Yoma bo iyamaxëqui mato. Toca tsi mato jisbëriayamaxëquia. Jahari
mato qui joxëquia. 19 Tanaroha pistia no tsi ëa jisyamaxëhi quiha nohiria
bo. Jama, ë caquë tsi jari ëa jistëquëxëqui mato. Bëso ë nori quëshpi tsi
bësoyoixëqui mato ri. 20 Jasca, toa barí tsi quiha Jahëpa ó ë iquiina, ë nohó
ma iquiina, mato ó ë iquiina, tihi cabo cahëxëqui mato ra, ë bësotëquëquë
no.

21 ‘Tsohuëcara ca noho yoba bo nicahai ca tsi xo toa ëa noihaina ra.
Jasca, ëa noihai ca noixëhi quiha noho Jahëpa. Toa noixëquia ëa ri. Noixo
tsi ja qui ëmë jismaxëquia —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

22 Jatsi quiha Judas huëtsa chaniniquë, naa Judas Iscariote ma cato:

—¿Noqui roha mimë yoi jismaxëhi ni mia pa, Ibobá? ¿Jënixo tsi chahahuayamacanaibo qui mimë jismayamaxëhai, mia ja cahëyoicano? —i Jesu qui ja niquë.

23 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Noho chani nicaxëhi quiha ëa noihai cato. Toa noixëhi quiha noho Jahëpa ra. Ja qui joxëqui noa, naa ëa, noho Jahëpa. Johax jahá bësoxëqui noa ra. 24 Jama, noho chani nicayamaxëhi quiha ëa noiyamahai cato rë. Jasca, noho chani ma xo naa ma nicahaina, noho Jahëpa chani nori. Ea raanish cato chani tsi xo naa ma nicahana iquia.

25 'Jabi nëca tsi chaniquia mato bëtahi na. 26 Jama, Espíritu Santo mato qui noho Jahëpá raano tsi mato tiisimaxëhi quiha. Mato Mëbiti Ibo ixëhi quiha. Joxo tsi ëa yoati tsi mato tiisimaxëhi quiha. Mato ë yoaha ca tëquë mato shinamaxëhi quiha ë jisbayaquë no.

27 'Mato bëpasimaquia. Jia tsi xo toa mato ë bëpasimahaina; Dios cahëyamacanaibá bëpasimahai ca jamëri nori quiha. Shinahuëjënayamacana. Jasca, raquëyamacana. 28 ¿Jabi mato ë yoaha ca ma nicayamayamaha? "Mato jisbëriayamaxëquia" i ë quë ra. Jasca, "Mato qui jahari joxëquia" i mato qui ë quë ra. Jatsi ëa pi noihi tsi rani-ranixëqui mato ra, jahari noho Jahëpa qui ë cahai tahëhax na. Ea oquëria xo noho Jahëpa ra. 29 Jaboqui tihi ca tsi mato yoaquia, ja ocanox pari no. Jatsi ocapijaquë tsi ë qui chitimiyoixëqui mato ra. 30 Jabi ichariama bari tsi xo toa mato bëta ë chanihaina rë. Capaima xo ëa ra. Jasca, johi quiha Satanás rë, naa chahahuayamacanaibo yonati ibo-iboria. E axëhai ca yonoco quëtiayamaxëhi quiha ra. Ea yonati mëtsama xo ra. 31 Jama, Jahëpa Dios ë noihai ca nohiria bá cahëno. Noiquí tsi jatiroha ca noho Jahëpá yoahai ca aquia ra. Iquë tia. Bëcahuë. ¿Canomani? —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë rabëti bo qui.

15

Bimi nishi, jahuë mëshi bo

1 —Bimi saihuahai ca nishi jascaria ca ëa xo naa —i Jesu niquë—. Bimi nishi ototi ibo tsi xo noho Jahëpa ra. 2 E nohó ca mëshí pi bimi saihuayamano tsi toa mëshi mëris-hi quiha noho Jahëpa. Jasca, saihuahai ca mëshi bo rohahuahi quiha, oquë tsi ja saihuacano iquish na. 3 Jabi mato ë yoani ca chaní tsi ma bahuëhacaniquë, naa mëshi rohahuahacahai jascaria. 4 E nohó bësocana, naa mato ó ë bësohai jascaria. Jabi nishi quima mëris-hacapiquí tsi ¿jënahuariaxo raca toa mëshí saihuana? Jascaria, ë nohó bësoyamapiquí tsi saihuati mëtsama ixëqui mato ri.

5 'Nishi xo ëa ra. Mato tsi xo mëshi bo. Jabi huëstima ca bimi saihuahi quiha ë nohó bësohai cato. Dios yonoco ariaxëhi quiha, jaha ë bësohai iqui na. Yama ca axëqui mato ë bëtaxoma. 6 Jabi niahacaxëti xo tsohuëcara ë nohó bësoyamahai cato, naa niahacanish ca mëshi yoi ca jascaria. Bësobësopaoyamaxëhi quiha toa rë. Jabi nëca ca mëshi yoi bo catiahi quiha bimi ibo. Catiaxo tsi chihi qui niahi quiha. Toá tsi mëshocaxëcani quiha. 7 Jama, ë nohó pi ma bësono tsi, mato ó pi noho chani chitëno tsi jaha ma quëëhai ca baati mëtsa ixëqui mato. Baaxo tsi bixëqui mato ra. 8 Jabi huëstima ca bimi saihuahi quiha noho rabëti yoi bo ra. Toca tsi Dios jabi jia ca jismacani quiha ra. Jasca, toca tsi noho rabëti bo ma nori ca cahëxëhi quiha nohiria bo. 9 Mato noiquia ra, naa ëa noho Jahëpá noihai jascaria. E noihai cato ó tsi chitëcana. 10 Noho yoba pi aqui tsi ë nohai cato ó tsi

chitëxëqui mato. Jabi noho Jahëpa yoba bo aquia. Jaha tsi ja noihai cato ó tsi chitëxëquia ra.

11 ‘Nëcaquia ë ranihai ca ma oquëxnano. Ma rani-raniriano ra. 12 Noho yoba tsi xo naa: Noinabëquicana, mato ë noihai jascaria. 13 Tsohuëcara pi jahuë rabëti bax rësono tsi anomaria tsi xo toa ja noihaina. Yama tsi xo toa oquë ca noihaina. 14 Jasca, noho rabëti bo xo mato, noho yoba ahi na. 15 Jaboqui yonati bo mato quënayamaquia. Jahuë chamá shinahai ca cahëyoiyamacani quiha toa bo rë. Jama, noho rabëti bo mato quënaquia ra. Ja tsi xo toa noho Jahëpa quima ë nicaha ca tëquë mato yoaquia ra. 16 Ea ma biyamaniquë. Jama, mato ë biniquë. Bixo tsi mato raaquia, huëstima ca huinocayamahai ca bimi saihuahi ma bocano. Jasca, noho janë tsi ma baaha ca jahuëcara ca mato qui axëhi quiha noho Jahëpa. 17 Jabi noho yoba tsi xo naa: Noinabëquicana. Iquë.

Noqui caxahi quiha maí ca nohiria bo

18 ‘Ratëyamacana. Mato qui pi Dios cahëyamacanaibo caxano tsi ë qui pari ja caxacani quiha. 19 Jabi jato maí ca jabi yoi ca pi ma noino tsi mato noicaxëcani quiha Dios cahëyamacanaibo, jató-na ja noicanai jascaria. Jama, maí ca nohiria bo quima mato ë tsëcaniquë ra. Jató-na ma xo mato. Ja tsi xo toa mato qui caxahi quiha maí ca nohiria bo. 20 Jabi ë yoaha ca shina-bënoyamacana: “Jahuë ibo oquë ma xo yonati” i ë quë ra. Jabi ëa tënëmacaxëcani quiha maí ca nohiria bo. Jasca, mato ri tënëmacaxëcani quiha, noho rabëti bo ma nori iqui na. Jasca, noho chani nicarohapixo tsi mato chani ri ja nicaquë acaquë ra. 21 Jasca, ëa raanish ca cahëyamahi quiha maí ca nohiria bo rë. Jaha tsi ëa iqui tsi mato tënëmacaxëcani quiha rë. 22 Jato qui pi chanihi ë joyamarohano tsi ja quësoyamahacaquë acaquë. Jama, jaboqui jocha jayaca xo rë. “Noho shina ri ma xo” iti mëtsama ca xo ra, noho chani ja nicacana quëshpi na. 23 Noho Jahëpa qui caxahi quiha tsohuëcara ca ë qui caxahai cato rë. 24 Jasca, jato xërëquë xo pi jistiria bo ë ayamarohano tsi ja quësoyamahacaquë acaquë. Jama, ë ani ca jistiria bo ja jiscani quiha. Jisi tsi ëa, noho Jahëpa, tihi cabo qui jari caxacani quiha pë. 25 Jabi jatihuahacati xo Quënëhacanish cabo ra, ja acanai cató no, naa, “Mahitsa ë qui caxacaxëcani quiha rë” iquiina.

26 ‘Joxëhi quiha Espíritu Santo, naa mato Mëbiti Ibo ra. Noho Jahëpa ax joxëhi quiha. Jabija ca yoahai ca tsi xo naa. Jabi mato qui Espíritu Santo raaxëquia. Joxo tsi jatiroha ca ëa yoati mato yoaxëhi quiha. 27 Jascaria, ëa yoati chanixëqui mato ri, rëquë rohari tsi ë bëta ma ini quëshpi na.

16

Tënëxëhi quiha Jesu rabëti bo

1 ‘Jabi mato qui caxacaxëcani quiha maí ca nohiria bo. Toa mato yoaquia, jabija ca quima ma casoyamano iquish na. 2 Jato catiti xobo quima mato niacaxëcani quiha rë. Toa xaba tsëquëno tsi mato acaxëcani quiha ra. Axo tsi Dios yonoco ja acanai ca quëscahuacaxëcani quiha rë. 3 Jasca, ëa, Jahëpa, tihi cabo cahëyamacani quiha rë. Ja tsi xo toa mato acaxëcani quiha pë. 4 Jaboqui mato yobaquia, noho chani ma shinaparino toa xaba tsëquëquë no.

Espíritu Santo yonoco

‘Jariapari tsi ë caxëhai ca ë yoayamaniquë, jari mato bëta ë ini quëshpi na. 5 Jama, jaboqui ëa raanish ca qui capaima xo ëa. Jama, “¿Jahuënia

tsi cahai?" iyamaqui mato rë. 6 Jabija ca mato ë yoaha iqui tsi cohuëria xo mato. 7 Jasca, mato qui jia tsi xo ë caxëhaina iquia. E cayamapino tsi mato qui joyamaxëhi quiha Espíritu Santo, naa mato Mëbiti Ibo. Jama, mato qui Espíritu Santo raaxëquia nai qui caquí na. 8 Jato jocha nohiria bo qui bërohuaxëhi quiha joxo na. Jasca, noho mëstë ca jabi, Diós nohiria bo copixëhaina, tihi cabo tsi bërohuaxëhi quiha. 9 Jasca, jato jocha bërohuaxëhi quiha Espíritu Santo, ë qui ja chitimiyamacanai quëshpi na. 10 Jasca, noho mëstë ca jabi bërohuaxëhi quiha, Jahëpa Dios qui ë caxëhai iqui na. Jabi mëstë ca ë nori iqui tsi Jahëpa qui cati mëtsa xo ëa. Jasca, ë caquë tsi ëa jisyamaxëqui mato. 11 Jasca, Diós nohiria bo copixëhai ca bërohuaxëhi quiha Espíritu Santo, Satanás, naa maí ca nohiria yonati ibo copihacani quëshpi na.

12 'Jari huëstima ca tsi xo toa mato qui ë yoacatsaina. Jaboqui cahënoma xo mato rë. Jaha tsi yoayamaquia. 13 Jama, joxëhi quiha Espíritu Santo. Joxo tsi jatiroha ca jahuë bo tiisimaxëhi quiha. Jabija ca yoahai ca tsi xo naa. Quiayamahi quiha. Jahuë chamá tsi chaniyamaxëhi quiha. Jama, chaniquí tsi ja nicahai ca jahuë bo roha mato qui yoaxëhi quiha. 14 Jasca, ëa oquëhuaxëhi quiha. Oquëhuaxo tsi ë noho ca chani bixëhi quiha. Bixo tsi mato cahëmaxëhi quiha ra. 15 Jabi noho Jahëpa oquë, jahuë chani, tihi cabo tëquë jaya xo ëa ra. Ja tsi xo toa "Ja qui ë acai ca jahuë bo bixëhi quiha Espíritu Santo. Bixo tsi mato cahëmaxëhi quiha ra" i ë quë.

Ja rësohai yoati tsi Jesu chaninina

16 'Tanaroha pistia no tsi ëa jisyamaxëqui mato. Jaquirëquë, ichariama bari huinocaquë tsi ëa jistëquëxëqui mato —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

17 Jatsi quiha chaninabëquitsi jahuë rabëti bo niquë:

—¿Jënijaha sa? "Tanaroha pistia no tsi ëa jisyamaxëqui mato; jaquirëquë, ichariama ca bari tsi ëa jistëquëxëqui mato" i ja quë pa. Jasca, "Noho Jahëpa qui caquia" i ja quë pa. 18 ¿Jahuëcara chanihi ni naa sa, "Tanaroha pistia no" i ja quë no? Ja chanihai ca cahëyamaqui noa rë —nëa tsi quiha jahuë rabëti bo nëcaniquë.

19 Jabi jahuë rabëti bá nicacascani ca Jesú cahëniquë. Ja quëshpi tsi jato qui ja chanitëquëniquë:

—"Tanaroha pistia no tsi ëa jisyamaxëqui mato. Jaquirëquë, ichariama ca bari tsi ëa jistëquëxëqui mato" i ë quë. ¿Jabija ma ni naa ma nicacatsaina? 20 Mato parayamaquia. E caquë tsi araxëqui mato. Jama, ranixëhi quiha maí ca nohiria. Cohuënaxëqui mato. Jama, ranixëqui mato, ëa ma jistëquëquë no. 21 Jabi pahë ya xo yoxa, jahuë baquë coquë no. Jama, jahuë baquë coquë tsi jahuë comahai ca pahë shina-bënohi quiha. Ranihi quiha, jahuë baquë coha quëshpi na. 22 Jascaria tsi jaboqui cohuë xo mato ri. Jama, ranixëqui mato, mato ë jistëquëquë no. Mato quima mëbitimaxëni ixëhi quiha ma ranixëhaina ra.

23 'Toatiyá tsi ëa nicayamaxëqui mato, jahuëcara bixëna. Jama, Jahëpa Dios nicaxëqui mato ra. Jahuëcara ma nicahai ca mato qui axëhi quiha, noho rabëti bo ma nori quëshpi na. 24 Jaboqui jari noho janë tsi nicayamahi quiha mato, bëhoxquí na. Jama, toatiyá tsi noho janë tsi nicatsacana. Nicaxo tsi bixëqui mato. Toca tsi raniriaxëqui mato ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Maí ca jabi bëbohi quiha Jesu

25 —Jaboqui mato joma quiha mato ë yoahaina rë. Jama, joxëhi quiha
xaba huëtsa. Toatiyá tsi bëroria tsi Jahëpa Dios yoati tsi chanixëquia —i
jahuë rabëti bo qui Jesu niquë—. 26 Toatiyá tsi noho janë tsi Jahëpa Dios
nicaxëqui mato. Noho janë tsi ma bëhoxno tsi mato bax nicayamaxëquia,
noho Jahëpá mato nicaxëhai quëshpi na. 27 Mato noiriahi quiha Jahëpa
Dios yoi, ëa ma noihai iqui na. Jasca, Dios quima ax ë joni ca chahahuaqui
mato. Ja quëshpi tsi mato noiriahi quiha Jahëpa. 28 Jahëpa Dios ë
jisbërianiquë mai qui joxëna. Jaboqui naa mai jisbëriaquia jahari noho
Jahëpa Dios qui caxëna —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë rabëti bo qui.
29 Jatsi jahuë rabëti bá quëbiniquë:
—Jaboqui bëro xo mi chanihaina. Jonë ma xo ra. 30 Jaboqui jatiroha ca
cahëhai ca mi nori ca cahëqui noa. Mia pi no nicacasno tsi no shinahai ca
cahëqui mia pa. Ja tsi xo toa Dios quima ax mi joni ca cahëqui noa ra —i
Jesu qui jaca niquë.
31 Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:
—¿Jaboqui chahahuacanai pa? 32 Jabi basima tsi xo toa hora ra, naa ma
pacanamahaca-xëquë no. Jabi joquë toa hora. Toatiyá tsi mato xobo qui
jabaxëqui mato pë. Ea jisbëriaxëqui mato rë. Jama, ëmëpistia iyamaxëquia
ë bëta Jahëpa nori quëshpi na. 33 Nëca tsi mato qui chaniquia ma bëpasino,
ma raquëyamano iquish na. Nicacana. Mato yosicaxëcani quiha maí ca
nohiria. Jama, ranitsicana maí ca yoi ca jahuë bo, maí ca nohiria bo,
tihi cabo ë boboni quëshpi na —nëa tsi quiha jahuë rabëti bo qui Jesu
nëcaniquë.

17

Jahuë rabëti bo bax Jesu bëhoxnina

1 Jatsi quiha nai Jesú tsayaniquë bëhoxhi na. Tsayahax,
—Tsëquëquë ë rësoti xabaca rë, Jahëpá —i Jahëpa Dios qui ja niquë—.
Mi Baquë xo ëa ra. Noho oquë jismahuë, mi oquë ë jismano ëa ri. 2 Jasca,
ë qui nohiria yonati chama mi aniquë, ë qui mi ani ca nohiria bo tëquë
ë bëso-bësopaomano iquish na. 3 Jabi bëso-bësopaoti quinia tsi xo naa ra:
Mia, ëa, tihi cabo ja cahëyoiti ca xo ra. Mia tsi xo toa jaroha ca Dios yoi.
Jasca, ëa ti tsi xo toa mi raani ca baquë yoi. 4 Jabi naa mai xo tsi mi oquë
ë jismaquë ra. Jasca, ë qui mi ani ca yonoco ë jatihuaquë ra. Jaboqui
yama tsi xo. 5 Jatsi jaboqui noho oquë mi jismati xo, Jahëpá, naa mi bëta
ë jayapaoni ca oquë. Jabi mai mi nëhohuanox pari no tsi anomaria ini
quiha noho oquë ra.
6 'Jasca, ë qui mi ani ca maí ca nohiria bo qui tsohuë mi nori ca ë
jismaquë ra. Jabi jato qui mi oquë ë jismaquë. Jariapari tsi mi-na bo ja
icapaoniquë. Jatsi ë qui jato mi aniquë jato ó bësoti. Jaboqui mi chani
nicacani quiha ra. 7 Jasca, jaboqui ëa yoi cahëriacani quiha. Noho chani,
noho tiisi, noho chama, tihi cabo ë qui mi ani ca cahëcani quiha. 8 E qui
mi ani ca chani jato qui ë aniquë. Mi chani ja bicaniquë ra. Bixo tsi mi
quima ax ë joni ca cahëriacani quiha ra. Ea mi raani ca chahahuayoicani
quiha iquia.
9 'Jasca, noho rabëti bo bax bëhoxquia. Chahahuayamacanaibo bax
bëhoxyamaquia. Jama, ë qui mi ani cabo bax bëhoxquia mi-na bo jaca nori
quëshpi na. 10 Jabi jatiroha ca nohó-na bo xo mi-na bo ri. Jasca, jatiroha ca
mi-na bo xo nohó-na bo ri. Jaboqui ja acanai cató tsi jismahacahi quiha

noho oquë. 11 Ea ti tsi xo jisbayahaina. Jama, nëá tsi chitëcahi quiha nohó-na bo. Jisbaya tsi mi qui caquia. Ja quëshpi tsi jia tsi ë qui mi ani cabo ó bësohuë, noho Jahëpa jiaxëni cató. Tocahuë, huësti ca ja icano, huësti ca no nori jascaria. 12 Jato bëtapama tsi jato ë oto-otoniquë, ë qui mi ani ca chamá no. Jënima ca xo. Huësti roha tsi xo toa bënohacahax cato, naa tënëtiyá ca baquë rë. Tocapijaquë, Quënëhacanish cabo jatihuahacano iquish na. Iquë. 13 Jaboqui mi qui caquia. Jato bëtapama tsi naa jahuë bo jato ë yoaniquë, ë ranihai ca ja xatënacano iquish na. 14 Jasca, mi chani jato qui ë aquë. Ja iqui tsi jato qui caxahi quiha maí ca nohiria bo, jato maí ca jabi yoi bo ja niacani iqui na. Maí ca nohiria bo quirima ca xo, ëa jascaria jaca nori. 15 Mai quima jato tsëcahuë iyamatsiquia. Jama, jato ó bësohuë, Satanás jato yoshihuayamano. 16 Jaboqui maí ca nohiria ma ca xo. Jató-na ma ca xo, ëa jascaria jaca nori. 17 Jasca, jabija ca Espíritu Santó tsi jato aquëquëmahuë, mi yonoco ati. Jabija tsi xo mi chani ra. 18 Jabi maí ca nohiria bo qui ëa mi raani jascaria tsi maí ca nohiria bo qui jato ë raaquë ëa ri. 19 Jato bax ëmë mi qui aquia namëhacati, Espíritu Santó tsi ja aquëquëmahacacano iquish na.

20 'Jabi noho rabëti bo, jato chani iqui tsi ë qui chitimicaxëcanaibo, tihi cabo bax bëhoxquia ra. 21 Bëhoxquia ja huëstinabëquicano. No nohó ja huëstinabëquicano, Jahëpá, naa ë nohó mi nori jascaria. Ja huëstinabëquicano ra, maí ca nohiria bá ëa mi raani ca chahahuano iquish na. 22 Jabi ë qui mi ani ca oquë jato qui ë aniquë, ja huëstinabëquicano iquish na, naa huësti ca no nori jascaria. 23 Jabi jato ó xo ëa. Jasca, ë nohó xo mia ri. Ja iqui tsi ja huëstina-bëquinayoicano ra. Tocapijacano tsi ëa mi raanina, jato ë noi-noihaina, tihi cabo cahëcaxëcani quiha maí ca nohiria bo.

24 'Jabi ëa mi noiniquë mai nëhohuahacanox pari no. Toatiyá tsi oquë ë qui mi aniquë. Toa oquë ja jiscano ra. Ja tsi xo toa ë nori cató tsi noho rabëti bo icano jato ri, noho oquë ja jiscano. 25 Jishopë, mëstëxëni ca Jahëpá. Mia cahëyamahi quiha maí ca nohiria bo rë. Jama, mia cahëhai ca ëa xo naa. Jasca, ëa mi raani ca cahëhi quiha noho rabëti bo ri. 26 Mi jabi yoi jato ë cahëmaniquë. Jasca, jari mi jabi yoi jato cahëmaxëquia, noiti ja tiisicano, ëa mi noihai jascaria. Jabi jato shina ó tsi bësoxëquia —nëa tsi Jesu nëcaniquë bëhoxhi na.

18

Jesu tsamihacanina
Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53

1 Bëhoxhax tsi quiha pao Cedrón Jesú shitaniquë. Jahuë rabëti bo ri ja boni quiha. Shitahax huerto qui ja jicocaniquë. 2 Jabi toa iti Judás cahëni quiha jaa ri, naa Jesu pasomaha inish cato. Huëstima tsi toa huerto qui Jesu ca-capaoni quiha jahuë rabëti bo ya. 3 Jaha tsi quiha huerto qui Judás caniquë jaa ri, Jesu mërahi na. Huëstima ca soldado bo, jodioba chama bá raani ca policía bo, tihi cabo ja boniquë. Jotati bo, lamparina bo, saipi bo, tihi cabo ja jayacani quiha. 4 Huerto qui ja cahëcaquë tsi quiha jato bëchahi Jesu caniquë, ja acascanai ca ja cahëni quëshpi na. Bëchahax,

—¿Tsohuë mëracanai? —i jato qui Jesu niquë.

5 Jatsi,

—Nazarét ca Jesu mëraqui noa ra —i jaca niquë.

Jatsi quiha,
—Ja xo ëa ra —i Jesu niquë.
Jabi toá tsi quiha soldado bo ya Judas nii iniquë, naa Jesu pasomaha inish cato. 6 "Ja xo ëa ra" i Jesu quë tsi quiha ja chishtëquiri-caniquë. Mai qui ja paquëcaniquë ratëhi na. 7 Jatsi quiha Jesú jato nicatëquëniquë:
—¿Tsohuë mëracanai ra? —iquiina.
Jatsi quiha,
—Nazarét ca Jesu ra —itëquë jaca niquë.
8 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—"Ja xo ëa ra" i ë quë. Ea pi ma mërano tsi noho rabëti bo ma paquëmano iquia —iquiina.
9 Jabi toca tsi ja yoaha ca Jesú jatihuani quiha naa "E qui mi ani cabo bënoyamaxëquia" i ja quë no. 10 Jatsi quiha Simón Pedró jahuë saipi tsëcaniquë. Tsëcaxo tsi quiha Malco, naa arati ibo-iboria yonati ja paxtianiquë. Jahuë mënëcayá ca pahoqui quiha. 11 Paxtia-jahuaquë tsi quiha,
—Mi huaina qui jahari mi saipi nanëhuë. ¿E qui noho Jahëpá ani ca yonoco ayamayamaxëhi ni ëa ra? Aquia ra —i Pedro qui Jesu niquë.

Jodioba chama bo bësojó Jesu niinina
12 Jatsi pë soldado bo, jato capitán, jodiobá policía bo, tihi cabo Jesu qui tsaminiquë. Tsamixo tsi quiha ja nëxacaniquë pë. 13 Nëxaxo tsi Anás xobo qui pari Jesu ja bocaniquë. Caifás raisi ja ini quiha. Jabi toa año no tsi arati ibo ba chama Caifás ini quiha. 14 Jabi jodiobo yobanish ca Anás tsi xo naa, "Oquë tsi xo nohiria bo bax huësti ca joni rësohaina" inish cato.

Pedró Jesu ocahuanina
Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57
15 Jabi Jesu cho Pedro caniquë. Ja cho ë caniquë ëa ri, naa Jesu rabëti huëtsa. Jabi ëa Anás cahëni quiha, naa arati ibo-iboria iqui cato. Ja quëshpi tsi Jesu ya arati ibo-iboria xobo huënënë ca mai qui jicoti mëtsa ë iniquë. 16 Jiconoma Pedro ini quiha. Caiti cacha nii quiha. Jatsi cacha ë caniquë, caiti obëso ca xotaco qui chanixëna, huënë qui Pedro jicomacatsi na. Jatsi Pedro ë jicomaniquë ra. 17 Jatsi ë bëta jicojano tsi
—Tonia Jesu rabëti xo mia ra —i caití quëmëpi ca xotaco niquë Pedro qui.
Jatsi quiha,
—Jahuë rabëti ma xo ëa ra —i Pedro niquë rë.
18 Jabi matsi iqui tsi toá ca policía bo, yonati bo, tihi cabá chihi maponiquë. Mapohax toá tsi quiha ja yohocaniquë. Jato bëta niiniquë Pedro ri, yohohi na.

Anás Jesu nicanina
Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71
19 Jatsi quiha jahuë rabëti bo, ja tiisimahaina, tihi cabo yoati tsi arati ibo ba chamá Jesu nicaniquë. 20 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—Bëroria tsi nohiria bo qui ë chaniniquë ra. Mato catiti xobo bo, arati xobo, tihi cabo xo tsi ë tiisimapaoniquë, naa jodiobo tëquë catihai cato xo na. Jonë tsi ë chaniyamaniquë ra. 21 Ja quëshpi tsi, ¿jëniriaxo tsi ëa nicahai? Noho chani nicanish cabo nicahuë ra. E yoani ca cahëcani quiha ra —i jato chama qui Jesu niquë.
22 Jatsi pë toá ca nii ca soldadó Jesu bëpaishaniquë pë.

—¿Toca tsi arati ibo ba chama quëbihi ni mia pa? —i ja qui soldado niquë.
23 Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:
—Anoma ca pi ë chanirohano tsi ëa nicamahuë. ¿Jëniriaxo tsi ëa mi bëpaishaha pa, jabija ca ë chaniquë no? —iquiina.
24 Jatsi arati ibo-iboria Caifás qui Anás Jesu raaniquë. Jari nëxë Jesu ini quiha.

Pedró Jesu ocahuatëquënina
Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62
25 Jabi chihi tahë tsi quiha jari nii quiha Pedro iniquë, yohohi na. Yohojano tsi quiha ja qui chanitsi toá ca joni bo niquë:
—¿Jesu rabëti ma ni mia ra? —i ja qui jaca niquë.
Jatsi quiha,
—Jahuë rabëti ma xo ëa ra —i Pedro niquë rë.
26 Jatsi quiha Pedro qui ibo-iboria yonati chaniniquë, naa paxtiaha-canish cato jimibo:
—¿Huerto xo tsi Jesu ya mia ë jisyama-yamaha? —iquiina.
27 Jatsi quiha,
—Ea ma xo ra —i Pedro niquë rë.
Ja quiaquë tsi quiha patiari bënë quëotapiniquë.

Pilato bësojó Jesu niinina
Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5
28 Jaquirëquë Caifás xobo jisbaya tsi quiha romanoba chama xoboria qui Jesu ja bocaniquë. Baquishmari ja ini quiha. Jahuë xoboria qui cahëhax tsi quiha ja jicoyama-caniquë. Carayanaba xobo qui jicohai jodiobo qui yoi ini quiha, jato jabi pasomaha ja ini quëshpi na. Jato qui roa quiha. Jicorohapihi tsi jato pascua fiesta oriquiti mëtsama ja iquë acani quiha. 29 Jatsi quiha cacha Pilato caniquë jato qui.
—¿Jahuë naa joni qui quësocanai? —i jato qui ja niquë.
30 Jatsi quiha,
—Anoma ca pi ja ayamarohano tsi mi qui no bëyamaquë aquë ra —i jaca niquë.
31 Jatsi quiha Pilató jato quëbiniquë:
—Bicahuë. Mato yobá tsi copihuë —iquiina.
Jatsi quiha,
—Naa joni namëcasqui noa ra. Romanoba yoba pasomaha tsi xo toa joni no namëhaina rë —i jaca niquë.
32 Nëca tsi Jesú yoani ca jatihuahacani quiha, naa ja rësohai ca quinia yoati ja yoaniquë no. 33 Jatsi jahuë xoboria qui jahari Pilato cahaca tsi Jesu ja bënaniquë. Bënahax,
—¿Jodioba chama-chamaria ni mia? —i Jesu qui ja niquë.
34 Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:
—¿Mi quima johi ni mi nicahana? ¿Tonia ëa yoati huëtsa bá mia yoayamayamaha? —iquiina.
35 Jatsi,
—¿Jodio ë nori ca shinahai? Mi jimibo, jato arati ibo bo, tihi cabo tsi xo toa ë qui mia mëahax cabo ra. Jatsi, ¿jahuë anoma ca mi aca sa? —nëa tsi Jesu qui Pilato nëcaniquë.
36 Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:

—Maí ca nohiria chama ma xo ëa ra. Nëa xo tsi yonayamaquia. Jasca, nëa xo tsi ë yonarohapino tsi noho yonati bo nianaquë aquë, jodioba chama bo qui ë mëahacayamano. Mai xoma xo ë yonahaina ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

37 Jatsi quiha,

—¿Chama ni mia pa? —i Pilato niquë.

—Jabija. Chama xo ëa ra. Ja tsi xo toa ë conina. Mai qui ë joniquë jabija ca yoaxëna. Jabi noho rabëti bo tsi xo toa jabija ca nicacanaibo tëquë —i Pilato qui Jesu niquë.

38 Jatsi quiha,

—¿Jahuë ni toa jabija ca sa? —i Pilato niquë.

Chanihax cacha jodiobo qui Pilato catëquëniquë. Cahax,

—Yama tsi xo naa joní anoma ca acana iquia —i jato qui ja niquë —. 39 Mato pascua fiesta no tsi presó ca achiquinish ca huësti ca ë paquëmapaoniquë. Noba jabi quiha. ¿Japa jaboqui mato jodiobo chama-chamaria mato bax paquëmaxëhi ni ëa? —i jodiobo qui Pilato niquë, Jesu paquëmacatsi na.

40 Jatsi quiha jato joi jodiobá choshaniquë. Jato qui yoi ini quiha ja yoanina. Jaha tsi,

—Naa joni paquëmayamahuë ra. Barrabás paquëmahuë ra —i jaca niquë pë.

Jabi yomaxëni ca joni naa Barrabás ini quiha.

19

Jesu ja namëcanina
Mateo 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25

1 Jatsi Pilató Jesu biniquë. Bixo tsi quiha ja rashamaniquë rispichí no. 2 Jaquirëquë moxa chaha soldado bá quëconiquë. Quëcoxo tsi quiha ja machëquërëxacaniquë pë. Jatsi quiha raiti shini ja sahuëmacaniquë; naa chama-chamaria sahuëti. 3 Sahuëmahax ja qui soldado bo bocaniquë joihuaxëna.

—¡Viva! ¡Viva, jodioba chama-chamariá! —i jaca niquë pë.

Joihuaxo tsi quiha ja bëpaishacaniquë pë.

4 Jaquirëquë cacha Pilato catëquëniquë jodiobo qui.

—Cacha mato qui Jesu boquia. Yama tsi xo toa anoma ca ja acana iquia. Ja bësoxëti xo ra —i jato qui ja niquë.

5 Jatsi xobo cacha Jesu caniquë. Moxa chaha, raiti shini, tihi cabo sahuë ja ini quiha. Jatsi,

—Nëá xo mato joni ra —i jato qui Pilato niquë.

6 Jatsi quiha arati ibo bo, jato yonati bo, tihi cabá Jesu jisniquë. Jisi tsi,

—Cruzó tsi tooxahuë. Cruzó tsi tooxahuë —i jaca niquë pë.

Jatsi quiha,

—Bocahuë. Acasyamaxo ëa ra. Mamëxo tsi cruzó tsi tooxacahuë pë. Yama tsi xo anoma ca ja acana iquia ra —i jato qui Pilato niquë.

7 Jatsi jodiobá quëbiniquë:

—"Ja namëhacati xo" ii quiha noba yoba ra, "Dios Baquë xo ëa" i ja ni quëshpi na —i jaca niquë.

8 Nicahax raquëriatsi Pilato niquë. 9 Raquëhi tsi jahuë xoboria qui ja jicotëquëniquë Jesu qui chanitëquëhi na.

—¿Jahuënia ax mi joni? —i ja qui Pilato niquë.

Quëbiyamaniquë Jesu; pasi quiha.
10 —¿Ea quëbiyamahai pa? ¿Noho chama cahëyamahai? Mia paquëmati
chama, mia cruzó tsi tooxamati chama, tihi cabo jaya xo ëa ra —i Jesu
qui ja niquë.
11 Jatsi Jesú quëbiniquë:
—Mana quima mi qui chama ayamahacarohapino tsi ëa namëti chama
mi jayamaquë aquë ra. Jaha tsi mi jocha oquë tsi xo toa mi qui ëa mëahax
cato jocha ra —nëa tsi quiha Pilato qui Jesu nëcaniquë.
12 Jatsi quiha Pilató Jesu paquëmacasniquë nicaxo na. Jama, jahari
jodiobá quënaniquë:
—Paquëmapihi tsi romanoba chama-chamaria rabëti ma xo mia pë.
Romanoba chama pasomaha tsi xo toa "Chama-chamaria xo ëa" iquii
cato. Tocahi quiha naa Jesu ra —i jaca niquë.
13 Jesu qui ja quësocanai ca nicaxo tsi quiha Pilató Jesu boniquë, cacha
xo copixëna pë. Bohax tsi quiha jahuë copiti tsahotí ja tsahoniquë ja qui
quësoxëna. Tsahohax,
14 —Nëá xo mato chama-chamaria Jesu ra —i jodiobo qui ja niquë.
Jabi pascua fiesta chiho ca bari ja ini quiha. Matoroco bari quiha.
15 Jatsi quënatsi quiha nohiria bá huaniquë:
—Ahuë ra. Ahuë ra. Cruzó tsi tooxahuë ra —i jaca niquë.
Jatsi quiha,
—¿Mato chama-chamaria tooxaxëhi ni ëa pa? —i jato qui ja niquë.
16 Chanixo tsi jato qui Pilató Jesu mëaniquë cruzó tsi tooxahacati.

Cruzó tsi Jesu ja tooxacanina
Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43

17 Jatsi jodiobá Jesu biniquë. Yaca cacha ja mëpihacani quiha jahuë cruz
iahaina. Mapo Xao Ya icanai ca maca qui tsi quiha ja bocaniquë, naa
jodioba joí tsi "Gólgata" quënahacanish cato. 18 Toa xo tsi Jesu soldado bá
tooxaniquë cruzó no. Jasca, ja bëta dos ca joni huëtsa bo ja tooxacaniquë,
huësti ca jahuë mënëcayá no, huëtsa jahuë mëxojó no. Nëpax tsi quiha Jesu
cruz iniquë. 19 Jatsi quiha papi ó tsi Pilató quënëniquë cruzó tsi janahacati
chani.
"Nazarét ca Jesu. Jodioba chama-chamaria" i ja quënëni ca niquë.
20 Jabi Jerusalén basima tsi Jesu tooxahacani quiha. Ja quëshpi tsi
huëstima ca jodiobá Pilató quënëni ca jisniquë. Tres ca joi bá tsi jahuë
chani quënëhacani quiha, naa jodioba joi, griego joi, romanoba joi. 21 Jabi
arati ibo bo qui anoma ini quiha Pilató quënënina. Jatsi quiha Pilato qui
ja chanicaniquë:
—Mi quënëha ca rarinamahuë. "Jodioba chama-chamaria"
quënëyamana rë. Jama, " 'Jodioba chama-chamaria xo ëa' ii quiha naa
joni" quënëhuë —nëa tsi quiha Pilato qui jaca niquë.
22 Jatsi quiha,
—E quënëha ca rarinamayamaquia ra —i Pilato niquë.
23 Jatsi cruzó tsi Jesu tooxaxo tsi quiha jahuë raiti soldado bá biniquë.
Bixo tsi cuatro ca maa ca ja oquëxhuacaniquë jamë bax na. Jabi cuatro
ca soldado bo ja icani quiha, naa jahuë raiti ó quëënish cabo. Jatsi
quiha jahuë camisaria jiaxëni ca ja bicaniquë, naa quëshëquë yama cato.
24 Bichi tsi soldado bo nëcaniquë:
—Jahuë camisaria no jaxcayamano ra. Suerte bo no niaparino. Toca
tsi jahuë camisaria biti ca cahëxëqui noa ra —i jaca niquë.

Toca tsi ja acanai cató tsi Quënëhacanish cabo jatihuahacani quiha. Jabi Quënëhacanish cabá yoani ca tsi xo naa:
"Jato xërëquë xo tsi noho sahuëti bo ja oquëxhuacaniquë.
Noho camisaria quëshpi tsi suerte bo ja niacaquë" iquiina.
Jabi toca tsi soldado bá aniquë ra.

25 Jabi cruz tapaí quiha Jesu jahëhua María, jahuë jahëhua noma, Cleofas ahuini María, María Magdalena, tihi cabo iniquë. 26 Jasca, jahuë jahëhua tapaí nii ë iniquë, ëa ri. Jatsi noqui, naa ëa, jahuë jahëhua María, tihi cabo Jesú jisniquë. Jisi tsi,

—Jaboqui mi baquë tsi xo toa, caí —i jahëhua qui ja niquë.

27 Jatsi ë qui ja chaniniquë:

—Noho jahëhua mi otono, mi ihua ó mi bësohai jascaria —iquiina.

Japi noho xobo qui Jesu jahëhua ë boniquë racati.

Jesu nanina
Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49

28 Jaquirëquë jahuë maí ca yonoco jatihuahacani ca Jesú cahëniquë. Jatsi,

—Tëshinaquia —i ja niquë, Quënëhacanish cabá yoani ca jatihuaxëna.

29 Jabi toá tsi nii quiha chomo iniquë. Nopi ca jënë jayani quiha. Jatsi toa jënëria qui tatë ja moosacaniquë. Moosaxo tsi quiha tahuá tsi tatë ja rëbiquiriahacaniquë. Jatsi jahuë jana qui ja tërocaniquë nopi ca jënë amaxëna. 30 Jënëria acax tsi,

—Jatiquë noho yonoco ra —i Jesu niquë.

Jatsi ja tëpiniquë. Tëpihax ja naniquë.

Jesu xao bo tëcahacayamanina

31 Jabi chitahëpaimaria quiha jodioba joiti bari iniquë. Ja quëshpi tsi Pilato qui jodiobo chaniniquë:

—Cruzó tsi tooxahacanish caba huico bo tëcaritsacahuë, ja rësohuënicano. Jato yora bo botëmahacaxëti xo —iquiina.

Jabi jodiobo qui anoma ini quiha cruzó tsi yora rotamëhaina, naa jato joiti barí no. Bari-bariria jato jodioba joiti bari ini quiha. Jato qui roa quiha. 32 Jaha tsi quiha soldado bo bocaniquë jato huico bo tëcaxëna. Jatsi Jesu ya ca tooxahacanish ca joni ba huico pari ja tëcacaniquë, mëri tsi ja rësocano. 33 Tëcahax Jesu qui ja bocaniquë. Ja qui cahëxo tsi quiha bësoyama ja iqui ca ja jiscaniquë. Ja quëshpi tsi jahuë huico bo ja tëcayamacaniquë. 34 Jama, soldado huëstitá Jesu yora quëpë tsacaniquë jahuë saipí no. Jatsi jimi, jënëpaxa, tihi cabo xapaquëniquë. 35 Jasca, ja rësohai ca ë jisniquë ëa ri. Jabija tsi xo naa ë quënëhaina. Quiayamaquia. Parayamaquia, ja qui ma chitimicano mato ri. 36 Jabi nëca tsi Jesu naniquë Quënëhacanish cabo jatihuahacano iquish na, naa "Jahuë xao bo tëcayamacaxëcani quiha" ini cato ó no. 37 Jasca, "Ja tsacani ca qui tsayaxëhi quiha nohiria bo" ii quiha Quënëhacanish caba iti huëtsa ó no.

Jesu maihuahacanina
Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56

38 Jaquirëquë quiha raquëhax tsi Arimatiá ca racanish ca José caniquë Pilato qui. Caxo tsi quiha Jesu yora ja bënaniquë maihuaxëna.

Jatsi quiha,

—Bihuë —i ja qui Pilato niquë.

Jatsi quiha Jesu yora bichi ja caniquë. Jabi Jesu rabëti ja iqui ca
ja yoayamaniquë jodioba chama bo qui raquëhi na. 39 Jasca, ja bëta
Nicodemo caniquë jaa ri, naa baquichá Jesu qui canish cato. Yora
maihuati shomahuati perojome, naa mirra, áloes roihacani ca chëxëti
ja bëcaniquë. Ihuë ini quiha ja bëcani ca chëxëti. 40 Jatsi Jesu yora ja bi-
caniquë. Bixo tsi quiha ja yabocaniquë, chëxëtí tsi cohohuahaina. 41 Jabi
cruzó tsi Jesu tooxahacani ca basima huerto ini quiha. Toá tsi maiquini
paxa ca ini quiha, naa maihuahama cato. 42 Ja bamayamacaniquë, jato
jodioba joiti bari chitahëpaimaria ini quëshpi na. Jaha tsi toa maiquini qui
mëri tsi Jesu ja maihuacaniquë, cruz basima ja ini quëshpi na.

20

Jesu bësotëquënina
Mateo 28.1-8; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12

1 Domingo baquishmari, jari mitsëmono tsi quiha maiquini qui María
Magdalena caniquë. Caxo tsi quini quëbëti maxax chahitaxëni ja
yopaniquë. Bahama ja tarahacani quiha. 2 Yopahax jahari ja jabaniquë
Simón Pedro, ëa, tihi cabo yoaxëna. Jabahax,

—Maiquini quima noba Iboba yora ja tsëcacahitaquë rë. ¿Jahuënia cara
jahuë yora ja janacahitaha sa? Cahëyamaqui noa rë —i ja niquë.

3 Jatsi quiha Pedro, ëa, tihi cabo jahuë maiquini qui bocaniquë
jisxëna. 4 No jabanabëquiniquë. Jatsi Pedro ë xononiquë. Jariapari
jahuë maiquini qui ë cahëniquë. 5 Cahëxo tsi ë naisniquë. Jahá ca
jahuë yora yabohacanish ca raiti ë jisniquë caiti xo na. Jari quini
qui ë jicoyamaniquë. 6 Jatsi ë cho Pedro joniquë. Johax quini qui ja
jiconiquë jisxëna. Yabohacanish ca raiti ja jisniquë jaa ri. 7 Jatsi Jesu
bëmana yabohacaha ca raiti pistia ja jisniquë. Iti huëtsá tsi ja ini quiha
pa; yabohaca roha. Raiti tëxë basi jahuë mapo raiti ini quiha. 8 Jatsi
maiquini qui ë jiconiquë ëa ri. Jicoxo tsi niabëriahacanish ca raiti pistia
ë jisniquë ëa ri. Jisi tsi Jesu bëso iqui ca ë cahëniquë ra. 9 Toatiyá tsi jari
Jesu yoati Quënëhacanish cabo no cahëyamariani quiha, naa "Rësonish cabo
quima ja tërohacati xo" iquii cato. 10 Tsayahax jahari noba xobo qui no
caniquë.

María Magdalena qui Jesu jisiquinina
Marcos 16.9-11

11 Jabi jahari quiha jahuë maiquini qui María Magdalena caniquë.
Toá tsi arahi ja iniquë, quini quëmëpi nii iquiina. Arapama tsi quiha ja
rëniniquë naisxëna. 12 Naisxo tsi quiha dos ca ángel bo ja jisniquë. Raiti
joxo sahuë ja icani quiha. Jasca, Jesu janahacani cató tsi tsaho ja icani
quiha; huësti ca jahuë matoró no, huësti ca jahuë tahë rësó no.

13 Jatsi quiha,

—¿Jënihax tsi arahai, caí? —i ja qui ángel bo niquë.

—Noho Iboba yora ja bocahitaquë rë. Ja janacana ca iti cahëyamaquia
rë —i María niquë.

14 Chanipama tsi quiha ja bopinaniquë. Jatsi Jesu ja jisniquë pa. Jama,
Jesu ja iqui ca ja cahëyamani quiha.

15 Jatsi quiha,

—¿Jënihax tsi arahai, caí? ¿Tsohuë mërahai? —i ja qui Jesu niquë.

Jabi toa mai obëso ca ja iqui ca María jascahuani quiha. Ja quëshpi tsi
ja qui chanitsi María niquë:

—¿Jahuë yora mi bichi? ¿Jahuënia tsi mi janaha? Ea yoahuë; ë bichi cano —i ja qui María niquë.

16 Jatsi quiha,

—Mariá —i ja qui Jesu niquë.

Ja qui bësohax tsi,

—Maestro pa —i María niquë.

17 —Ea achariayamahuë. Jari noho Jahëpa qui ë tëronoyamaquë ra —i ja qui Jesu niquë—. Dios, naa noho Jahëpa qui caquia. Jabi mato Dios, mato Jahëpa xo noho Jahëpa ri. Ja qui ë cahai ca yoati tsi ëbë xatë bo yoata —nëa tsi María Magdalena qui Jesu nëcaniquë.

18 Jatsi quiha Jesu rabëti bo qui María caniquë yoacatsi na.

—Ibo Jesu ë jisquë ra —i jato qui ja niquë.

Jatsi ja qui Jesú yoaha ca jato qui ja yoaniquë.

Jahuë rabëti bo qui Jesu jisiquinina
Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49

19 Jabi domingó tsi quiha manihi Jesu rabëti bo iniquë. Caquë quiha bari. Mitsëmono quiha. Jasca, xobo caiti quëbëhacani quiha, jato jimibo qui ja raquëcani iqui na. Ja manicano tsi quiha jato xërëquë tsi Jesu niitapiniquë pa.

—Joquë ëa ra. Raquëyamacana —i jato qui ja niquë.

20 Chanixo tsi quiha jahuë mëquë bo, jahuë taquëpë, tihi cabo jato ja jismaniquë. Jatsi quiha jahuë rabëti bo ranirianiquë jato Ibo jisi na. 21 Jatsi jato qui Jesu chanitëquëniquë:

—Raquëyamacana. Mato raaquia noho chani yoati, naa ëa noho Jahëpá raani jascaria —i jato qui ja niquë.

22 Jatsi quiha jato ja xoohaniquë. Xoohacax tsi,

—Espíritu Santo bicahuë —i jato qui ja niquë—. 23 Masahacati xo toa nohiria jocha ma shina-bënohaina. Jama, jato jocha pi ma shina-bënoyamano tsi masahacayamaxëqui mato —nëa tsi quiha jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

Tomás Jesu jisnina

24 Jabi jato bëta Tomás, naa Gemelo icanai ca iyamani quiha, naa jato qui Jesu jisiquiquë no. Jabi doce ca rabëti bo ó ca huësti ca ja ini quiha. 25 Ja quëshpi tsi,

—Ibo no jisquë ra —i Tomás qui jaca niquë.

—¿Ocama ni? —i Tomás niquë—. Chahahuanox pari tsi jahuë mëquë tsayacasquia ra. Jasca, clavó tsacahitaha ca iti jiscasquia. Jahuë clavo quiní tsi noho mëtsis ë raaparino ra —nëa tsi quiha jato qui ja nëcaniquë.

26 Jatsi huësti semana huinocaniquë. Naquëtë tsi manihi quiha ja itëquëcaniquë. Toatiyá tsi jato bëtá Tomás iniquë jaa ri. Jasca, quëbëhacani quiha xobo caiti. Ja manicano tsi quiha naquëtë tsi jato xërëquë tsi Jesu jisiquitapiniquë. Nii quiha. Jatsi,

—Joquë ëa ra. Raquëyamacana —i jato qui Jesu niquë.

27 Jatsi quiha Tomás qui Jesu chaniniquë:

—Nëá mi mëtsis raahuë. Noho mëquë tsayahuë. Nëa mi mëquënë tsi noho taquëpë mamëpa. ¿Jari chahahuayamacatsai pa? Ea chahahuahuë —i ja qui Jesu niquë.

28 Jatsi quiha,

—Noho Ibobá, noho Diós —i Tomás niquë quëbihi na.

29 Jatsi quiha,
—Chahahuaqui mia, ëa mi jisi iqui na. Jama, shoma tsi xo toa ëa jishaxma tsi ë qui chitimicanaibo ra —i ja qui Jesu niquë.

Jesú anina

30 Jabi huëstima ca jisti huëtsa bo Jesú aniquë jahuë rabëti bo bësojo xo na. Naa libro ó tsi tihi ca jahuë bo quënëyamaxëquia; huëstima quiha. 31 Jama, naa jisti bo quënëhacaquë jaha no pasohai ca Xabahamati Ibo Jesu nori ca ma cahëno. Jasca, Dios Baquë ja nori ca ma cahëno. Jabi bësobësopaoxëhi quiha ja qui chitimicanaibo.

21

1 Jaquirëquë noqui, naa jahuë rabëti bo qui Jesu jisiquitëquëniquë ia Tiberias quëmapó no. Jabi nëca tsi noqui ja jisiquiniquë. 2 Simón Pedro, Tomás, Natanael, naa Galileá ca yacatá racanish cato, Zebedeo baquë bo, Jesu dos ca rabëti bo, tihi cabo no iniquë ia quëmapó no. 3 Jatsi,
—Sani ai caquia ra —i noqui Pedro niquë.
Jatsi,
—Mi bëta caqui noa noqui ri —i no niquë.
Jatsi noti qui no jiconiquë noqui tëquëta. Jicoxo tsi mahitsa no tanatanashinaniquë rë. Yama quiha. 4 Huëaquë tsi quëmapó ca joni nii ca no jisniquë. Jesu ja iqui ca no cahëyamani quiha.
5 Jatsi,
—¿Japa? ¿Mëquë ya ni mato, joni bá? —i noqui ja niquë.
—Yamaha rë —i no niquë.
6 Jatsi,
—Noti mënëcayá tsi mato nishi niatsacana. Toá ca bixëqui mato ra —i noqui ja niquë.
Jatsi mënëcaya ó tsi noba nishi no nianiquë. Anomaria sani ini quiha. Jahari nishi xërëtimaxëni no iniquë rë, tihiria ca sani ini quëshpi na.
7 Jatsi Pedro qui ë chaniniquë:
—Tonia Ibo tsi xo toa ra —iquiina.
Jatsi Pedró jahuë sahuëti sahuëniquë. Tsoboco ja ini quiha. Sahuëhax jënë qui ja biisiniquë Jesu qui caxëna. 8 Notí tsi noqui tëxë chitëniquë, sani rëamë ca nishi xërëhi na. Quëmapo basima no ini quiha, cien metros roha. 9 Rërëxo tsi chihi rëxquë no jisniquë. Jahá ca sani imahi ja ini quiha. Toá tsi mapari ini quiha jaa ri.
10 Jatsi noqui Jesu chaniniquë:
—Ma bichi ca sani tihi roha ca nëri bëcana —i noqui ja niquë.
11 Jatsi noti qui Pedro jiconiquë sani bixëna. Quëmapo qui nishi ja xërëniquë. Rëamë tsi nishi ini quiha; ciento cincuenta y tres sani quiha. Tësëyamaniquë nishi pa, huëstima ja iquë ri. 12 Jatsi,
—Nëri bëcahuë. ¿Sani piyamacanai? —i noqui Jesu niquë.
Jabi Ibo Jesu yoi ja iqui ca no cahëniquë. Ja tsi xo toa "¿Ibo yoi ni mia?" iyamanoniquë.
13 Jatsi mapari bichi Jesu caniquë. Bixo tsi noqui ja mëaniquë. Sani noqui ja aniquë piti.
14 Jabi tres tsi ja iniquë, naa noqui Jesu jisiquihaina bësotëquëhax na.

Simón Pedro ya Jesu chaninina

15 No oriquiquë tsi quiha Simón Pedro Jesú nicaniquë:

—¿Tëxë bo oquë tsi ëa noihai, Jonás baquë Pedró? —iquiina.
Jatsi,
—Jaahuë, Ibobá. Mia noiquia. Toa cahëqui mia ra —i Pedro niquë.
Jatsi Jesú quëbiniquë:
—Noho oveja bo, naa ëa chahahuacanaibo tiisimana —i ja qui ja niquë.
16 Jatsi Jesú Pedro nicatëquëniquë:
—¿Ea noiyoihai? —iquiina.
—Jaahuë, Ibobá. Mia noiquia. Toa cahëqui mia ra —i Pedro niquë.
Jatsi,
—Noho oveja bo obëso mi ino ra —i ja qui Jesu niquë.
17 Jatsi quiha Jesú Pedro nicatëquëniquë pa:
—¿Ea noiyoihai, Jonás baquë Pedró? —iquiina.
Jatsi Pedro cohuëniquë, tres tsi "¿Ea noihai?" i Jesu ni iqui na.
—Jatiroha ca cahëqui mia, noho Ibobá. Mia noiyoiquia. Toa cahëqui mia ra —i Jesu qui Pedro niquë.
Jatsi quiha,
—Noho oveja bo tiisimana —i ja qui Jesu niquë —. 18 Jabi jaha mi quëëhai ca mi a-apaoniquë, shinapayo mi iquë no. Jama, mi sirinaquë tsi mia nëxacaxëcani quiha nohiria bo. Mi cacasyamahai ca qui mia mëpicaxëcani quiha mia namëxëna —nëa tsi quiha Pedro qui Jesu nëcaniquë.
19 Jabi Pedro rësohai quinia Jesú jismani quiha nëca tsi ja chaniquë no. Jabi Pedro rësohai cató tsi Dios oquë jismahacaxëti ini quiha. Jatsi,
—Ea banahuahuë —i ja qui Jesu niquë.

Jesu rabëti huëtsa

20 Jatsi bopinaxo tsi ëa yoi Pedró jisniquë. Jato cho banahuahi ë ini quiha. Jabi Jesu rabëtiria ë ini quiha ëa ri. Jabi no oriquino tsi Jesu tapai tsahonish ca ëa xo naa, naa "¿Tsohuë ni toa mia pasomaha cato, Ibobá?" iquish cato. 21 Jatsi ëa jisi tsi,
—¿Japa toa joni, Ibobá? ¿Jënahuariahax rësoxëhi ni? —i Pedro niquë ëa yoati na.
22 Jatsi quiha Jesú Pedro quëbiniquë:
—Toa joni shinayamahuë. Mi shina ma xo ja rësohaina. Ja bësopino tsi jahari ë joxëquë rohari noho shina tsi xo toa. Ea mi banahuati xo iquia —iquiina.
23 Jatsi pë "Rësoyamaxëhi quiha Juan" itsi nohiria bo niquë. Jabi toa mahitsa ca chani rëtsamani quiha chahahuacanaibo xërëquë no rë. Jabi "Rësoyamaxëqui Juan" iyamaniquë Jesu. Jama, "Mi shina ma xo ja rësohaina. Ja bësopino tsi jahari ë joxëquë rohari noho shina tsi xo toa. Ea mi banahuati xo iquia" i Pedro qui ja ni quiha.

Jatihaina

24 Jabi Juan xo ëa, naa carta quënëhai cato. Jabija tsi xo naa ë quënëhaina ra. Jabija ca ë quënëhai ca nori ca cahëqui mato ri. 25 Jabi huëstimaria tsi xo toa Jesú anina ra. ¿Jënahuariaxo raca ja ani ca tëquë no quënëna? Jatiroha ca ë quënërohapino tsi xëa narisquë aquë janati ra.

Los Hechos
De Los Apostoles

1 Noho jariapari ca cartá tsi Jesú yoati mi qui ë quënëniquë. Quënëxo tsi
jatiroha ca Jesú anina, ja tiisimayonina, tihi cabo mi bax ë quënëniquë,
naa jahuë yonoco ja chitahëhuatiya rohari ja tërononiquë rohari. 2 Tihi tsi
ë quënëni quiha. Jama, tërononox pari tsi quiha ja bini ca rabëti bo Jesú
tiisimaniquë Espíritu Santo chamá no. 3 Jasca, bësohax huëstima tsi quiha
jato qui ja jisiquiniquë. Cuarenta bari no tsi quiha jato bëta ja ini quiha.
Jato bëtapama tsi quiha Diós otohai ca yoati ja chani-chaniniquë.
4 Jahuë rabëti bo ya rabënapama tsi quiha jato qui ja nëcaniquë:
—Jari Jerusalén ax riquiyamacana. Nëa xo tsi manaparicana, naa
noho Jahëpá mato qui raacatsai ca quëshpi na. "Espíritu Santo raaquia"
i ja ni quiha, naa mato ë yoani jascaria. 5 Jënë tsi mato Juan yamabá
ashimaniquë. Jama, ichariama bari no tsi Espíritu Santó tsi ashimaha-
caxëqui mato ra —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

Mana Jesu tërohacanina

6 Jabi Jesu ya rabënapama tsi quiha jahuë rabëti bá nicaniquë:
—¿Jaboqui tsi Israél cabo qui jato mai jahari axëhai, Ibobá? —i ja qui
jaca niquë.
7 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:
—Bari bo, fecha bo, tihi cabo janati Ibo tsi xo noho Jahëpa ra. Toa bari
fecha bo cahënoma xo mato ra. 8 Jama, ma cahëxëti ca tsi xo naa: Mato
qui Espíritu Santo jono tsi chama bixëqui mato. Jatsi caxëqui mato ëa
yoati chanixëna. Jatsi Jerusalén, jatiroha ca jodioba mai, samariaba mai,
nëama ca carayanaba mai, tihi cató tsi ëa yoati chanixëqui mato ra —i jato
qui Jesu niquë.
9 Chanihax tsi quiha nai qui ja tërohacaniquë. Ja tëronono tsi quiha
ja tsaya-tsayacaniquë. Jatsi quiha tsëmo qui ja jiconiquë. Caquë ra.
Jisnoma ja ini quiha. 10 Jabi ja tëronohai ca ja tsaya-tsayacano tsi quiha
dos ca ángel bo jisiquiniquë jato tahë no. 11 Jisiquihax ja nëcacaniquë:
—¿Jëniriahax nëá tsi niicanai pa, naa nai tsaya-tsayacanaina, Galileá
ca joni bá? Jotëquëxëhi quiha naa mato ó ax tëronohax ca Jesu yoi ra. Ja
tëronohai ca ma jisquë. Toca tsi jahari joxëhi quiha ja bacaxëquë no —i
jato qui ángel bo niquë.

Matías ja bicanina Judas iti biti

12 Maca Olivo Ya jisbëria tsi quiha Jerusalén qui ja bacacaniquë, naa
jahuë Chani chitahëhuati ibo bo. Cariama quiha. 13 Yaca qui cahëhax
tsi quiha jato naquëtë qui ja jicocaniquë. Mana jato racati ini quiha.
Toá tsi ja manicaniquë, naa Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás,
Bartolomé, Mateo, Alfeo baquë Jacobo, Simón, naa gobierno pasomaha
chaninish cato, Jacobo noma Judas. 14 Toá tsi iniquë yoxa bo ri, naa Jesu
jahëhua, jahuë noma bo, tihi cabo.
15 Toatiyá tsi quiha Pedro niiniquë chahahuacanaibo qui chanixëna.
Toá tsi ciento veinte ca nohiria mani ini quiha. Niihax ja nëcaniquë:
16 —Jatihuahacati nori quiha Quënëhacanish cabo iquë ra, naa Espíritu
Santó David yamabo chanimanina. Jabi Judas yamabá, naa Jesu qui

tsamicanish cabo mëpinish cató ani ca yoati David yamabo chanini quiha. 17 Jasca, no bëta Judas yamabo yonocobëquinapaoni quiha. 18 Jama, ja ani ca yoi ca quëshpi tsi parata ja bini quiha pë. Bixo tsi quiha mai pistia ja copini quiha. Toá tsi ja rësoniquë paquëhax na. Poshini quiha jahuë jatoquë. Jatsi jahuë poco xapaquëni quiha. 19 Jatsi quiha "Mai Jimi Ya" toa mai Jerusalén ca nohiria bá quënaniquë nicaxo na. Jato joí tsi quiha "Acéldama" ja icani quiha. 20 Tsayacahuë. Nëca tsi quiha salmos libro ó tsi David yamabá quënëni quiha:
"Yoshihuahacaxëti xo jahuë xobo.
Toá tsi nohiria racayamano"
i ja ni quiha.
'Jasca,
"Jahuë yonoco huëtsá bino"
ii quiha Judas yoati na.

21 'Ja tsi xo toa huësti ca joni no bixëti xo jahuë yonoco iti ja bino iquish na. Jasca, no bëta inish ca ja iti nori quiha, naa Jesu ya co-copaonish cato. 22 Juan yamabá Jesu ashimani ca jisni ca ja iti xo. Jasca, jatiroha ca Jesú ayonina, no quima ax ja mëbihacanina, tihi cabo jisti nori ja iti xo. Jasca, "Bëso xo Jesu" i ja xëti nori quiha no bëta —nëa tsi Pedro nëcaniquë jato qui.

23 Jatsi quiha dos ca joni bo ja bicaniquë. Bichi tsi quiha ja bëhoxcaniquë:

24 —Jatiroha ca joni ba shina naispiqui mia ra. Nëá xo dos ca joni bo. ¿Jëni ca joni mi bichi? Noqui jismahuë ra, 25 naa Chani chitahëhuati iboba yonoco ja ano. Jabi naa yonoco Judás niabëriani quiha rë jahuë iti qui caxëna —nëa tsi ja nëcacaniquë bëhoxhi na.

26 Jatsi quiha suerte bo ja acaniquë cahëxëna. Bëboniquë Matías. Bëbohax once ca Chani chitahëhuati ibo bo qui ja riiniquë.

2

Espíritu Santo jonina

1 Fiesta Pentecostés icanai ca bari tsëquëquë tsi quiha naquëtë tsi chahahuacanaibo tëquë mani iniquë. 2 Manipama tsi quiha nai ax johai ca yoshi chamaxëni ca pacotsa ja nicacaniquë. Rëamëni quiha xobo, naa ja tsahocanai cató no. 3 Jatsi quiha chihi jana jisiria ca ja jiscaniquë. Jatiroha cabo qui naa chihi jana japacaniquë mapëxëhax na. Jato mapo tëquë ó nii ja icani quiha. 4 Jatsi quiha Espíritu Santo ja rëahacacaniquë. Rëamëhax joi jamërí tsi chanitsijacaniquë, naa Espíritu Santó jato chanimahai cató no.

5 Toatiyá tsi quiha Jerusalén tsi huëstima ca jodiobo racahi iniquë, naa país huëtsa bo ax bëcanish cabo. Dios noicanaibo ja icani quiha. 6 Naa yoshini pacotsa ja nicacaniquë jato ri. Nicahax tsi quiha ja quëtsocaniquë. Jatsi ja shina-risiquicaniquë, jato joi yoi bá tsi ja chanicanai nori quëshpi na. 7 Jatsi ja ratë-ratëcaniquë:

—Jisna. ¿Galileá ca joni bo ma ni naa chanicanaibo pa? 8 ¿Jënahuariaxo raca noba joi yoí tsi nicahi ni noa sa? 9 Nëá xo Partia joi jaya cabo. Nëá xo Media joi jaya cabo. Nëá xo Elam joi jaya cabo. Jasca, nëá xo Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto, Asia, tihi ca maí ca nohiria joi bo ra. 10 Jasca, nëá xo Frigia, Panfilia, Egipto, tihi ca mai ax bëcanish cabo. Nëá xo Africa ó ca Cirene ori ax becanish cabo ra. Jasca, nëá xo Roma ax bëcanish cabo, jodioba arati jabi binish ca carayanabo ri. 11 Jasca, tobi

Creta, Arabia, tihi ca mai ax bëcanish cabo. Noba joi yoi bá tsi chanicani
quiha pa. Anomaria ca Diós aca ca noba joí tsi yoacani quiha ra —nëa tsi
quiha naa nohiria nëcaniquë.
12 Jatsi quiha ja ratëyocaniquë. Ratëhax,
—¿Jënahuaria ni sa? ¿Jënipihi ni? —i jaca niquë chaninahi na.
13 Jama, huëtsa bá osa-osacaniquë nicaxo na.
—Huëstima ca jënë ja ayocaquë iqui noa. Pahëquë naa joni bo ra —i
jaca niquë rë.

Nohiria bo qui Pedro chaninina

14 Jatsi quiha Pedro niiniquë once ca Chani chitahëhuati ibo bo ya.
Niihax chanitsijaniquë joi pistiamá no.
—Ea nicacana, ëbë xatë bá, Jerusalén ca racacanaibá. 15 Naa joni bo
pahëha ca quëscahuaqui mato pë. Pahëyama ca xo iquia. ¿Jënahuariahax ja
pahëcana? Tsayacapa. Huëaquë tsi, naa a las nueve roha tsi xo ra. 16 Jama,
ma jisi ca yoati Joel yamabá quënëniquë ra. Ja yoani ca tsi xo naa:
17 "Jaroha ca barí tsi nohiria bo tëquë qui noho Shina japaxëquia ra"
ii quiha Dios.
"Jasca, ëa yoati tsi chanicaxëcani quiha mato baquë bo, mato jahi bo ri.
Jasca, tënamëcaxëcani quiha mato shinapayo bo.
Jasca, namacaxëcani quiha mato siri bo.
18 Jasca, noho yonati bo, naa joni bo, yoxa bo, tihi cabo qui noho Shina
japaxëquia ra toa barí no.
Jatsi ëa yoati tsi chanicaxëcani quiha ra.
19 Jatsi naipá ca jistiria bo, maí ca jisti bo, tihi cabo jismaxëquia.
Tobixëhi quiha jimi, chihi, chihicohini
20 Jasca, tsëmonaxëhi quiha bari.
Shininaxëhi quiha oxë, naa jimi jascaria.
Tocaxëhi quiha ra, Ibo johai ca bari tsëquënox pari no.
Anomariaxëhi quiha toa bari ra.
21 Jasca, xabahamahacacaxëcani quiha Iboba janë quënacaxëcanaibo
tëquë"
ii quiha Dios; nëa tsi Joel yamabá quënëniquë.
22 'Ea nicaparicana, Israél ca joni bá. Jahuë Jesu, naa Nazarét ca Jesu
qui chama Diós aniquë ra. Toca tsi quiha Diós raani ca ja iqui ca ma
jismahacaniquë, Dios chamá tsi jistiria bo ja ani cató no. Jisti bo ja aniquë
ra mato bëtaquí na. 23 Jabi naa joni mato qui mëahacaniquë, Dios shinana,
naa jaha ja quëëni ca ja ini quëshpi na. Jatsi carayanabo yaxo tsi cruzó
tsi naa joni ma tooxaniquë. Naa joni ma namëniquë iquia. 24 Jama,
jahuë Jesu Diós bësotëquëmaniquë iquia. Bësoyama caba iti quima ax ja
paquëmahacani quiha ra. Bëbotimaxëni ja rësohai ca ini quiha. 25 Jabi Jesu
yoati tsi David yamabo nëcaniquë:
"Ea bësojó ca Ibo ë jisquë.
Ea jisbëriayamahi quiha.
Ja iqui tsi shina-motsiquiyamaxëquia ra.
26 Ja tsi xo toa shina-raniquia.
Anomaria xo noho Ibo iquia ranihi na.
Rësohax bësotëquëti ó pasoquia ra.
27 Bësoyama caba iti ó tsi ëa jisbëriayamaxëqui mia ra.
Jasca, mi chama iqui tsi poroyamaxëhi quiha mi yonati jiaxëni cato.
28 Bësoti quinia ëa mi jismaquë.

Jasca, ëa ranihuaxëqui mia, mi bëta ë xëquë no”
i jahuë Jahëpa Dios qui Jesu ni quiha David yamabá quënëni cató no.
29 ‘Bëró tsi mato qui chaniquia, ëbë xatë bá. Nicacana. Siri tsi David
yamabo yoi rësoniquë. Ja maihuahacaniquë. Jasca, tobi quiha no bëta
jahuë mai. 30 Jabi Dios shina cahëxëni ca David yamabo iniquë iquia. “Mi
chahitaxocobo huësti ca janaxëquia, mi trono xo tsi ja yonano” i ja qui
Dios ni ca ja cahëniquë. Jasca, quiayamahai ca Dios ini ca ja cahëniquë.
31 Jabi rëquë ca xaba tsayahi David iniquë Cristo qui. Diós axëti nori ca
cahëhax tsi quiha Cristo bësotëquëxëhai ca yoati ja chaniniquë. Bësoyama
cabo iti ó tsi ja niabëriahacayamaxëhaina, jahuë yora poroyamaxëhaina,
tihi cabo yoati David chanini quiha. 32 Dios tsi xo toa naa Jesu icanai ca
Bësotëquëmati Ibo. Ja bësotëquëyamëquë ra. Tihi ca tsi xo toa no yoahaina
ra, naa noqui tëquëta. 33 Jasca, jahuë Jesu Diós oquë-oquëhuaniquë ra.
Jaboqui Dios mënëcayá tsi tsaho xo ra. Jaquirëquë Espíritu Santo jahuë
Jahëpa quima Jesú biniquë. Bixo tsi quiha noqui ja japaniquë, naa
Diós yoani jascaria. Jabi noqui Espíritu Santo japahacahai ca tsi xo toa
ma tsaya-tsayahaina, ma nica-nicahaina ra. 34 Tsayacahuë. Nai qui
tëronoyamaniquë noba David yamabo. Jama, nëca tsi ja quënëniquë noba
Jesu yoati na:
“ ‘Noho mënëcayá tsi tsahotsina,
35 mi chama nama tsi mia pasomaha cabo ë janaxëquë rohari’ i noho Ibo
qui Ibo Dios ni quiha”
nëa tsi David yamabo nëcani quiha.
36 ‘Jatsi jatiroha ca Israél ca nohiria bá jabija ca cahëno ra. Ma tooxani
ca Jesu Diós oquëhuaniquë ra. Noba chama, noqui Xabahamati Ibo,
tihi cabo Diós jahuë Jesu manëmaniquë —nëa tsi nohiria bo qui Pedro
nëcaniquë.
37 Jatsi Pedró yoani ca nicahax tsi quiha ja cohuënacaniquë. Co-
huënahax,
—¿Jënahuaxëhi ni noa ra, noba xatë bá? —i Pedro, Chani chitahëhuati
ibo bo, tihi cabo qui jaca niquë.
38 Jatsi Pedró quëbiniquë:
—Mato jocha quima Dios quiri bësocana. Jasca, Jesu janë tsi ma
ashimahacaxëti xo. Tocacana, mato jocha masahacano iquish na. Jatsi
mato qui Espíritu Santo axëhi quiha Dios ra. 39 Mato, mato xocobo,
carayanabo, tihi cabo qui Espíritu Santo acatsi quiha, mato qui jahuë
Chani acacani iqui na. Bixëhi quiha noba Ibo, Diós quënani cabo tëquë
—nëa tsi nohiria bo qui Pedro nëcaniquë.
40 Chanipama tsi quiha jato ja yoba-yobaniquë:
—Jochahuaxëniria ca nohiria bo quima tsëquëcana, xabahamaha-
caxëna —iquiina.
41 Jatsi quiha ashimahacaniquë jahuë chani chahahuanish cabo. Toa
barí tsi quiha chahahuacanaiba maxo qui tres mil ca nohiria riiniquë
ra. 42 Chahahuaxo tsi quiha Chani chitahëhuati ibobá tiisimani ca ja
nica-nicacaniquë. Jia tsi quiha ja rabëna-rabënabëquicaniquë. Rabënaxo tsi
quiha Dios shiati ja nëtocaniquë. Jasca, Dios qui ja bëhox-bëhoxcaniquë.

Jariapari ca chahahuacanaibo

43 Toatiyá tsi quiha huëstima ca jisti bo jahuë Chani chitahëhuati ibobá
aniquë. Jatsi ratëyoniquë nohiria tëquë, tsayahi na. 44 Jasca, racan-
abëquiniquë chahahuacanaibo tëquë. Racanabëquihax tsi quiha jato jahuë

bo tëquë ja xatënacaniquë. 45 Jato jahuë bo iniaxo tsi quiha noitiria cabo qui parata ja acaniquë. 46 Jasca, jatiroha ca barí tsi quiha jodioba arati xobó tsi ja cati-caticaniquë Dios qui araxëna. Jasca, jato xobo xo tsi quiha shiati ja pi-pipaocaniquë. Jasca, ja oriquibëquinapaocaniquë ranihax na. Ja huashiyamacani quiha. 47 Jasca, jia tsi Dios ja ocahua-ocahuacaniquë. Nohiria qui jia jato jabi ini quiha. Jasca, jatiroha ca barí tsi quiha nohiria xabahamahacaniquë. Jatsi iglesia qui ja riicaniquë chahahuahax na.

3

Catëjo tahë jaya ca jënimahuanina

1 Huësti barí tsi quiha Pedro, Juan, tihi cabo jodioba arati xobo-xoboria qui bocaniquë bëhoxhi na. A las tres ja ini quiha, naa jato bëhoxti hora. 2 Jabi toá tsi arati xobo caití tsi quiha, naa "Caiti Jiaria" icanai cató tsi quiha joni noitiria ca tsaho iniquë. Catëjo ca tahë yoi jayanish ca ja ini quiha. Jatiroha barí tsi toá tsi ja janahacani quiha, parata bënariati. 3 Jatsi arati xobo-xoboria qui Pedro, Juan, tihi cabo jicohai ca ja jisniquë. Jisi tsi,

—E qui parata ahuë —i jato qui ja niquë.

4 Jatsi joni Pedro Juan bëisniquë. Bëis-hax ja qui Pedro chaniniquë:

—Noqui bëishuë iquia —iquiina.

5 Jatsi quiha joni tsaya-tsayaniquë. Parata ó ja pasoni quiha. 6 Jatsi Pedro ja qui nëcaniquë:

—Parata yama ca ëa xo naa. Jama, mia mëbicasquia. Nazarét ca Jesucristo tsi xo toa chama jaya cato. Jahuë janë tsi tapitsina iquia —i ja qui Pedro niquë.

7 Jatsi jahuë mëquë mënëcayá tsi Pedró biniquë. Bixo tsi quiha toa joni ja joimaniquë. Chamatapini quiha jahuë tahë. Jënima jahuë jopoto ini quiha. 8 Jatsi joni biisiniquë. Jahuë tahë tsi ja niiniquë. Jatsi co-cotsijaniquë. Jatsi quiha Pedro, Juan, tihi cabo ya arati xobo qui ja jiconiquë jaa ri. Co-copama tsi quiha Dios ja ocahua-ocahuaniquë, biisi-biisixo na. 9 Ja cohaina, Dios ja ocahuahaina, tihi ca tsi quiha toá ca maní ca nohiria bá jisniquë. 10 Parata bënaxëniria cato, naa "Caiti Jiaria" icanai cató ca tsahopaohax ca joni ja iqui ca cahëhax tsi ja ratëyocaniquë.

—¿Jënahuariahax ja jënimahuahacaha sa? —i jaca niquë tsayahax na.

Arati xobó tsi Pedro chaninina

11 Pedro, Juan, tihi cabo parata bënaxëniria cató achaniquë. Acha-jahuano tsi quiha jato qui nohiria bo jabayoniquë tsayacatsi na. Portal de Salomón icanai cató tsi ja quëtsocani quiha. 12 Jatsi nohiria bo jisi tsi quiha jato qui Pedro chaniniquë. Ja nëcaniquë:

—¿Jëniriahax ratëcanai pa? ¿Jëniriaxo tsi noqui tsaya-tsayacanai sa? Noba chamá tsi naa joni no tapimayamaquë ra. ¿Jënahuariaxo noba mëstë ca jabí tsi naa joni no jënimahuana ra? 13 Dios, naa noba Abraham yamabo, noba Isaac yamabo, noba Jacob yamabo, tihi caba Diós jahuë yonati Jesu oquëhuaniquë ra. Jabi naa jasca ca Jesu Pilato qui ma mëaniquë pë, ja namëhacano. Jatsi Pilató paquëmacasquë tsi quiha "Anoma. Paquëmayamahuë" i ja qui ma niquë ra. 14 Mato ti tsi xo toa jocha yama ca Mëstëxëniria ca niati ibo-iboria bo iquia. Niaxo ati ibo-iboria ca joni ma baaniquë rë, paquëmahacati. 15 Mato ti tsi xo toa nohiria Bësomati Ibo-iboria acanaibo iquia. Jama, naa acacanish ca Jesu Diós bësotëquëmaniquë ra. Jabija tsi xo naa no yoahaina iquia. Parayamaqui noa. 16 Naa joni, naa ma tsayahai ca joni jënimahuahacaquë ra, naa jasca

ca Jesu janë no. Naa ma cahëhai ca joni tapimahacaquë ra, toa janë qui ja chitimiha cató no. Tsayacahuë.

17 'Jisa, noho xatë bá. Tonia cahëxoma tsi ma tocaniquë iquia, naa mato rëquëniniti ibobá ani jascaria. 18 Jama, toca ca quiniá tsi quiha ja yoacani ca Diós jatihuaniquë, ma tocani cató no. Naama tsi quiha Cristo yoati tsi jahuë Chani yoanish cabo chanini quiha, "Tënëxëti xo Cristo" iquiina. 19 Jatsi jaboqui mato jocha quima Dios quiri bësocana ra, mato jocha masahacano iquish na. 20 Jatsi mato ranihuaxëhi quiha Ibo Dios. Jasca, mato bax ja bini ca Xabahamati Ibo, naa jahuë Jesu mato qui raaxëhi quiha. 21 Jama, jaboqui naipá tsi ja chitëpariti xo ra. Jariapari tsi tsëquëxëti xo jatiroha ca paxahuahacatiya, naa Dios Chani yoanish cabá tsi Diós yoani jascaria. 22 Moisés yoani ca nicacana. Ja nëcani quiha: "Mato qui Dios Chani Yoati Ibo-iboria raaxëhi quiha Dios ra, naa mato qui ëa ja raani jascaria. Mato jimibo huësti ca yoi ixëhi quiha naa joni ra. Ja yoahai ca tëquë ma nicaxëti xo. 23 Jasca, Dios nohiria bo quima aquëquëmahacaxëti xo toa joni chani nicayamacanaibo. Nicayamahax quëyohacacaxëcani quiha" tihi ca tsi i Moisés ni quiha ra.

24 'Jabi naa xaba yoati tsi Dios Chani yoanish cabo tëquë chanipaoni quiha, naa Samuel yamabo tiya rohari cabo. 25 Jasca, naa Dios Chani yoacanish caba chahitaxocobo xo mato ra. Mato qui Dios Chani acacani quiha jaari, naa mato naborëquëbo qui ja acacani jascaria. Jariapari tsi quiha Abraham yamabo qui Dios Chani acacaniquë, naa "Chahitaxocobo jayaxëqui mia. Toa baquë tsi shomahuahacaxëhi quiha maí ca nohiria bo tëquë" i ja qui Dios nina. 26 Jatsi mato jodiobo qui pari tsi quiha jahuë yonati yoi Diós raaniquë mato shomahuaxëna. Mato jocha quima mato casomacatsi quiha ra —nëa tsi quiha Pedro nëcaniquë nohiria bo qui.

4

Jodiobo yosibo bësojó tsi Pedro, Juan, niinina

1 Jari nohiria bo qui ja chanicano tsi quiha bëcaniquë arati ibo bo, arati xobo obëso ca capitán. Jasca, bëcaniquë saduceobo icanai ca chama bo ri, naa "Bësotëquëyamaxëhi quiha nohiria" icanaibo. 2 Jato qui yoi ini quiha toa nohiria bo qui Pedro, Juan, tihi cabá tiisimanina, Jesu bësotëquëmahacani nori yoahi ja icani quëshpi na. Jato qui yoi toa chani ini quiha, nohiria bësotëquëyamaxëhai ja quëscahuacani quëshpi na. Jatsi Pedro, Juan, tihi cabo qui ja caxacaniquë. 3 Caxahax tsi quiha jato qui ja tsamicaniquë. Caquë quiha bari. Ja iqui tsi preso qui jato ja nanëcaniquë huëaquë copixëna. 4 Jama, huëstima cabá chahahuaniquë jato chani nicaxo na. Cinco mil ca joni bo tahë ja icani quiha.

5 Huëaquë tsi quiha jodioba chama bo catiniquë, naa jato yosibo, jato yoba tiisimacanaibo. 6 Toá tsi quiha Anás, naa jato arati ibo-iboria iniquë jaa ri. Jasca, toá tsi quiha Anás jimibo iniquë jato ri, naa Caifás, Juan, Alejandro, tihi cabo. 7 Catixo tsi quiha jato nëpax tsi Pedro Juan ja nimacaniquë nicaxëna. Nimahax,

—¿Jënahuaxo tsi naa joni ma jënimahuahitaha sa? ¿Jahuë chama ya ni mato ra? ¿Tsohuë ni toa naa chama mato qui ati ibo ra? —i jato qui jaca niquë.

8 Jatsi quiha Espíritu Santo rëamëxo tsi Pedró quëbiniquë:

—Noqui nicacana, nohiria chama bá, yosibá. 9 ¿Naa noitiria ca joni
no mëbihitaha ca yoati tsi noqui nicacanai sa? "¿Jënahuariahax naa joni
jënimahuahacaha sa?" ¿ii ni mato ra? 10 Jënima quiha. Ma cahëyoti xo.
Cahëxëti xo Israél ca nohiria bo tëquë ri. Nazaret ca Jesucristo chamá tsi
ja jënimahuahacahitaquë ra, naa ma tooxani ca jasca cato chamá no. Ja tsi
xo toa Diós bësomanina. Jesu chama iqui tsi mato bësojó tsi nii quiha naa
joni ra. 11 Jabi naa jasca ca Jesu yoati tsi chanihi quiha Quënëhacanish
cabo ra.
"Oquënaxëhi quiha yosibá niaha ca Maxaxa ra.
Oquë-oquëria ca manëxëhi quiha"
ii quiha ra. Jabi Jesu tsi xo naa maxaxa ra, naa ma niani cato. Jama, naa
maxax jascaria tsi ja oquënani quiha. 12 Oquë-oquëria ca tsi xo naa ra.
Yama tsi xo Xabahamati Ibo huëtsa ra. Ja huësti ca tsi xo Jesu. Jaroha
ca tsi xo toa Diós noqui acana noqui xabahamati —nëa tsi quiha chama
bo qui Pedro nëcaniquë.
13 Chama ya tsi Pedro, Juan, tihi cabo chanini nori ca jisi tsi toa chama
bo ratërianiquë. Jasca, escuela qui ja boyamacani nori ca nicaquí tsi Jesu
rabëti bo ja icani nori ca ja cahëcaniquë. 14 Jama, Pedro, Juan, tihi cabo ya
niihai ca jënimahuahacahitahax ca joni jisi tsi quëbiti ja cahëyamacani quiha.
Ja iqui tsi jato qui quësoti mëtsama ja icaniquë. 15 Jatsi quiha naquëtë
cacha jato ja raacaniquë jamëhax chaninaxëna. Raahax,
16 —¿Jënahuariaxëhi ni noa sa, naa joni bo qui? Naa anomaria ca jisti
naa joni bá acahitaha ca cahëhi quiha Jerusalén ca nohiria bo tëquë rë.
¿Jënahuariahax "Oca ma xo" i no na ra? 17 Naa jahuë bo nohiria bo qui
pacanamitsa rë. Jato no jënëxëti xo ra. Jatsi jato no yobano, Jesucristo
janë tsi ja chanitëquëpistiariacano —i jaca niquë chaninahi na.
18 Jatsi quiha Pedro, Juan, tihi cabo ja quënacaniquë. Quënaxo tsi quiha
jato ja yobacaniquë:
—Nohiria bo qui Jesu yoati tsi ma chanitëquëyamano ra —iquiina.
19 Jama, Pedro, Juan, tihi cabá quëbiniquë:
—Shinaparicana. ¿Tsohuë nicayoixëhi ni noa ra? ¿Mato ni? ¿Dios ni?
20 ¿Jënahuariaxo no chanihai ca no jënëna ra? No jisnina, no nicanina, tihi
cabo yoati tsi no chaniti xo ra —i jato qui Pedro Juan niquë.
21 Yobatëquëxo tsi quiha chama bá jato paquëmaniquë. Jabi no-
hiria bo qui raquëquí tsi Pedro, Juan ja copiyamacani quiha. Jabi
naa jënimahuahacanish ca joni quëshpi tsi Dios ocahuahi nohiria bo in-
iquë. 22 Anomaria toa jisti ini quiha. Cuarenta año bo huino toa
jënimahuahacanish ca joni ini quiha.

Dios qui chahahuacanaibo bëhoxnina

23 Jisbëria tsi quiha jato nohiria yoi bo qui Pedro Juan bocaniquë. Jatsi
quiha arati ibo bo, yosibo, tihi cabá yoani ca jato ja yoacaniquë. 24 Jatsi
quiha Dios qui ja bëhoxyocaniquë nicahax na:
—Mia ri tsi xo Ibo-iboria. Mia ri tsi xo toa naipa, mai, ia, tihi cabo
Nëhohuati Ibo ra. Jahá cabo tëquë mi ani quiha ra. 25 Jasca, mia ri tsi xo
toa Espíritu Santó tsi noqui chaninish cato, naa noba naborëquëbo David
yamabo mi chanimaniquë no:
"¿Jënihax tsi caxahi ni carayanabo pë?
¿Jënixo mahitsa tsi shina-shinahi ni nohiria bo ra, Dios pasomaha yoi ca
axëna?
26 Shomahuahacacani quiha maí ca rey bo rë, iquinaxëna.

Caticani quiha país ca chama bo rë, Ibo Dios, jahuë Xabahamati Ibo, tihi
cabo pasomaha iquinaxëna”
i David yamabo ni quiha.
27 “Tocapiyamëquë ja yoanina iquia. Naa noba yaca yoí tsi Herodes,
Poncio Pilato, tihi cabo chaniyamëquë carayanabo, Israél ca nohiria bo,
tihi cabo ya. Chaninaxo tsi quiha mi yonati mëstëxëni ca Jesu, naa noqui
mi raani ca ja namëcasjahuacaniquë pë. 28 Jatsi quiha ja tocacaniquë. Jabi
mi planes, naa mi chamá tsi acacani ca planes roha ja acani quiha, mi
shina ja ini quëshpi na. 29 Jabi jaboqui mi yonati bo roamiscani quiha
pë, Ibobá. Jama, noqui, naa mi yonati bo mi chamahuano, raquëxoma
tsi mi chani no yoano iquish na. 30 Jasca, mi chamá tsi noitiria cabo mi
jënimahuano. Jasca, mi yonati jiaxëni ca Jesu janë tsi jisti-jistiriabo mi ano
ra” —nëa tsi ja nëcacaniquë bëhoxhi na.
31 Ja bëhoxcaquë tsi quiha yajo-yajohacaniquë ja caticani ca xobo ra.
Jasca, Espíritu Santó tsi ja rëahacacaniquë. Rëamëhi tsi raquëhaxma tsi
quiha Dios Chani chanitsijacaniquë.

Jato jahuë bo ja xatënacanina

32 Toatiyá tsi quiha jia tsi chahahuacanaibo rabënabëquicaniquë. Ja-
harisi quiha ja shinacanai ca ini quiha. Jasca, jato jahuë bo tëquë
ja xatënacaniquë. “Nohó-na xo naa, nohó-na xo toa” iyama jaca ni
quiha. 33 Jasca, chama-chamariá tsi quiha Dios Chani chitahëhuati ibo
bo chaniniquë, Ibo Jesu bësotëquëmahacani nori ca yoahi na. Toatiyá
tsi quiha jia tsi Diós jato mëbiniquë. 34 Jasca, toatiyá tsi quiha cha-
hahuacanaibá narisyamaniquë. Jato xobo bo, jato mai bo, tihi cabo ja
iniacaniquë. 35 Iniaxo tsi quiha toa parata Chani chitahëhuati ibo bo qui
ja acaniquë. Jaquirëquë quiha noitiria cabo qui toa parata acacani quiha.
36 Jabi tocaniquë José, naa Chipre ó conish cato. Arati xobó ca yonati ja ini
quiha. Jabi naa José qui janë huëtsa Chani chitahëhuati ibo bá ani quiha,
naa Bernabé cato. Noba joí tsi “Nohiria mëbiti ibo” iqui noa. 37 Jabi jahuë
mai Bernabé inianiquë jaa ri. Iniaxo tsi quiha Chani chitahëhuati ibo bo
qui jahuë parata ja mëaniquë, noitiria cabo qui acacati.

5

Ananías, Safira, tihi cabá paracasnina

1 Jatsi quiha joni huëtsa, naa Ananías icanai cató jahuë mai inianiquë
jaa ri, jahuë ahui Safira yaxo na. 2 Iniaxo tsi quiha parata xatë ja
jananiquë jamë bax na. Jahuë ahui qui jia ini quiha ja anina. Jatsi quiha
parata tëxë ja bëniquë Chani chitahëhuati ibo bo qui. 3 Ja bëquë tsi quiha
ja qui Pedro chaniniquë:
—¿Jënahuariahax mi shina qui Satanás jicoha pa? Parata xatë mi
jonëquë pë iniaxo na. Toca tsi Espíritu Santo qui mi quiaquë rë. 4 Toa
mai inianox pari tsi ¿mí-na ja iyamayamani? Jasca, ja iniahacaquë tsi
jari mi parata ja iquë ra. Jama, noqui paracasquí tsi toa parata xatë roha
noqui mi bëquë rë. Anoma tsi xo toca ca mi shinahaina iquia. Dios qui
mi quiaquë rë, joni qui nomari —nëa tsi quiha ja qui Pedro nëcaniquë.
5 Jatsi quiha Ananías rësoniquë, Pedro chani nicahax na. Mai qui
ja paquëniquë. Jatsi quiha nohiria tëquë raquë-raquëniquë nicahax na.
6 Jatsi joixo tsi quiha shinapayo bá jahuë yora yaboniquë raití no. Yaboxo
tsi cacha boxo tsi ja maihuacaniquë.

7 Tres hora quirëquë Ananias ahui jiconiquë, naa Safira icanai cato.
Jari jahuë bënë rësoha nori ca ja nicayamani quiha. 8 Jatsi Pedró
nicaniquë:
—Ea yoahuë. ¿Tihi roha ca parata ma bichi, mato mai quëshpi na? —
iquiina.
Jatsi quiha,
—Jabija. Tihi roha ca parata no bichitaquë —i Pedro qui ja niquë. Ja
quiani quiha.
9 Jatsi Pedró quëbiniquë:
—Jishopë. ¿Jëniriaxo nëca tsi mi shinaha pa. Espíritu Santo tanamaqui
mia pë. Nicapa. Bëcani quiha rë mi bënë maihuahax cabo. Mia bichi
bëcani quiha maihuaxëna —i ja qui Pedro niquë.
10 Jatsi ja rësotapiniquë. Jatahë tsi quiha ja paquëniquë. Jatsi quiha
shinapayobá jiconiquë. Jicoxo tsi ja jiscaniquë. Cacha boxo tsi quiha
jahuë bënë ya raquëpina tsi ja maihuacaniquë. 11 Jatsi raquë-raquëniquë
chahahuacanaibo tëquë. Jasca, raquëyoniquë nicanish ca nohiria huëtsa
bo ri.

Acacani ca jisti bo

12 Toatiyá tsi quiha Salomón Portal icanai cató tsi chahahuacanaibo
catihi ipaoniquë araxëna. Toa xo tsi huëstima ca jisti bo Dios Chani
chitahëhuati ibobá ani quiha, nohiria bo xërëquë xo na. 13 Jama, jato
bëta arati catiyamani quiha nohiria tëxë rë, jato chama bo qui raquëhi
na. Jama, nohiria bo qui shinajiaxëni cabo chahahuacanaibo ini quiha.
14 Toatiyá tsi jato qui riini quiha huëstima ca chahahuacanaibo paxa
cabo, naa Ibo qui chitimicanish ca joni bo yoxa bo tëquëta. Jatiroha ca
barí tsi jato maxo anini quiha. 15 Jasca, Chani chitahëhuati ibobá acani ca
jisti bo iqui tsi isicanaibo, iquicanaibo, tihi cabo nohiria bá bëcani quiha
ja jënimahuahacacano. Bahí tsi jato oxati, jato huana bo, tihi cabo ó tsi ja
janahacacani quiha Pedro ja manacano. Pedro tëbaquishi jato matarahai
ca ó ja quëëcani quiha jënimahuahacati. 16 Jasca, Jerusalén ca tëamë ca yaca
huëtsa bo quima ax nohiria bëcani quiha. Isicanaibo, yoshi jaya cabo, tihi
cabo ja bëcani quiha. Ja jënimahuahaca-caniquë jato tëquëta.

Chani chitahëhuati ibo bo tënëmahacanina

17 Jatsi quiha Dios Chani chitahëhuati ibo bo qui arati ibo-iboria
yosananiquë. Jato qui yosananiquë jahuë rabëti bo ri, naa saduceobo,
naa "Bësotëquëyamaxëhi quiha nohiria" icanaibo. 18 Yosanahax tsi quiha
jato qui ja tsamicaniquë. Tsamixo tsi preso qui jato ja nanëcaniquë.
19 Jatsi toa baquichá tsi quiha Ibo Diós raani ca angél preso caiti
japëcaniquë. Japëcaxo tsi quiha preso cacha jato ja bëniquë ra. Jatsi jato
qui ja yoaniquë:
20 —Bocata. Arati xobo nabirí tsi niixo xabahamati quinia paxa ca
yoacana —iquiina.
21 Jatsi huëaquë tsi quiha arati xobo qui ja jicocaniquë, naa ja yoaha-
cacani jascaria. Jicoxo tsi nohiria bo tiisimatsijahuacaniquë. Jatsi quiha
arati ibo ba cahëniquë jato rabëti bo ya. Cahëxo tsi quiha jodioba chama
bo, yosibo, tihi cabo ja quënacaniquë chaninaxëna. Jatsi quiha preso qui
policía ja raacaniquë Chani chitahëhuati bo bëti. 22 Preso qui cahëxo tsi
quiha Chani chitahëhuati ibo bo policía yopaniquë. Yama a ra. Jatsi ja
bacacaniquë chama bo yoaxëna.

23 —Preso qui no cahëquë. Jënima toa caiti bo iquë ra. Pëyëhama quiha
jahuë candado iquë iqui noa. Jasca, caiti cacha jari nii iqui quiha jaha
bësoti soldado bo ra. Jama, caiti japëcaxo tsi yama ca no jisquë pa.
Mëquëya toa jato presó ca naquëtë iquë pa —i chama bo qui jaca niquë
bacahax na.
24 Jatsi ja yoacani ca nicahax tsi quiha ja shina-risiquiyocaniquë, naa
soldado ba capitán, arati ibo-iboria bo. Nicahax,
—¿Jënahuaria ni sa? —i jaca niquë.
25 Jatsi quiha chani paxa jaya ca joni jiconiquë. Jicohax,
—Jisi bocata. Arati xobo nabirí tsi nii quiha nanëhacahitahax ca joni bo
ra. Toa xo tsi nohiria bo tiisimacani quiha ra —i jato qui ja niquë.
26 Jatsi mëri tsi capitán caniquë jahuë soldado bo ya. Jahari chama bo
qui jato ja bëcaniquë. Ishima tsi toa Chani chitahëhuati ibo bo ja bëcani
quiha nohiria bo qui raquëquí na. Nohiria bá jato acai ca ja quëscahuacani
quiha. 27 Bëxo tsi quiha chama bo bësojó tsi jato ja nimacaniquë. Jatsi
arati ibo ba chama bá jato nicaniquë:
28 —“Jesu yoati tsi nohiria bo tiisimayamacana” ¿i mato qui no ya-
mayamahitaha ra? ¿Jënahuariacanai ra? Jerusalén tsi pacanahi quiha
mato chani ra. Anoma tsi xo toa ma tiisimahaina. Jasca, noqui
quësocasqui mato pë, toa Jesu nani quëshpi na —nëa tsi quiha arati ibo
ba chama nëcaniquë.
29 Jatsi Pedro, Dios Chani chitahëhuati ibo bo, tihi cabá quëbiniquë:
—Jariapari tsi Dios no nicaxëti xo ra, joni bo nomari. 30 Noba
naborëquëba Diós jahuë Jesu bësomayamëquë ra, naa cruzó tsi ma toox-
ayamëta ca jasca cato. 31 Bësomaxo tsi quiha ja oquëhuayamëquë, jahuë
mënëcayá ja ino. Chama jahuë Jesu qui ja ayamëquë Rëquëniniti Ibo,
Xabahamati Ibo, tihi cabo iti. 32 Jabi toca xo ra. Jabija ca cahëxo tsi
nohiria bo yoa-yoaqui noa ra, paraxoma. Tocahi quiha Espíritu Santo ri.
Jasca, jahuë Chani nicacanaibo qui Espíritu Santo aqui Dios ra —nëa tsi
quiha ja nëcacaniquë.
33 Jatsi quiha catinish ca yosibo caxa-caxaniquë ja yoacani ca nicahax
na. Itsisnaniquë jato shinana ra. Jato ja acascani quiha. 34 Jama, jato ó
niini quiha huësti ca chama, naa Gamaliel icanai cato. Yoba tiisimanish
ca joni ja ini quiha. Jasca, nohiria qui shinajiaxëni ca naa joni ini quiha.
Yosibo bësojó niixo tsi quiha naquëtë cacha Chani chitahëhuati Ibo bo ja
raaniquë. 35 Raahax chanitsijaniquë:
—Jisa, Israél ca joni bá. Quiniacaxëcahuë, anoma ca naa joni bo qui ma
ayamano. 36 Tobi ini quiha Teudas icanai cato. Joni-joniria ja ini ca ja
quëscahuani quiha ra. Jasca, ja bëta cuatrocientos ca joni bo riini quiha
nianaxëna. Toa joni acacaniquë ra. Jatsi pacanamahacani quiha jahuë
rabëti bo tëquëta. 37 Jaquirëquë tobi iniquë Galileá ca Judas. Nohiria
censo ini cató tsi toa joni jisiquini quiha. Joni bo misco ja mëpini quiha
jaa ri. Jama, toa joni acacaniquë jaa ri. Jabayoni quiha jahuë rabëti bo
ra. 38 Jatsi noho yoba tsi xo naa: Naa joni bo no motsayamano. Jato
paquëmacana iquia. Jato chama yoí pi ja chanicano tsi quëyohacaxëhi
quiha ja acaina iquia. Pacanaxëhi quiha jato rabëti bo ri. 39 Jama, Dios
yonoco pi ja acano tsi yama tsi xo toa jato yonoco quëyoti mëtsa cato ra.
Jatsi quiniacaxëcahuë, Dios yoi pasomaha iquinahi ma imitsa iqui na —
nëa tsi yosibo qui Gamaliel nëcaniquë.

40 Jatsi quiha yosibo qui jia quiha jahuë yoba iniquë. 41 Jatsi Dios Chani
chitahëhuati ibo bo jahari ja quënacaniquë. Quënaxo tsi quiha jato ja rasha-
caniquë. Jatsi quiha jato ja yobaniquë, Jesu janë tsi ja chaniyamacano.
Yobaxo tsi quiha jato ja paquëmacaniquë. 42 Jatsi quiha jatiroha ca barí tsi
arati xobo xo tsi Xabahamati Ibo Jesu iqui ca ja yoa-yoacaniquë. Jasca,
chahahuacanaiba xobo xo tsi tiisimatsijahuacaniquë.

6

Iglesiá ca mëbicanaibo janëhacanina

1 Toatiyá tsi chahahuacanaiba maxo anino tsi quiha jodioba joi chani-
canaibo qui carayana ca joi chanihai ca jodiobá joi mëraniquë.
—Piti biyamahi quiha noba bënë imanish ca yoxa bo rë, barihaní tsi
piti ja acaquë no —nëa tsi quiha jato jimibo qui ja nëcacaniquë.
2 Jatsi quiha chahahuacanaibo tëquë Dios Chani chitahëhuati ibo bá
quënaniquë ja caticano.
—Noqui yoi tsi xo Dios Chani no yoahai ca jënëhaina rë, piti, parata,
tihi cabo otoxëna. Anoma quiha. 3 Jatsi siete ca joni shinajiaxëni cabo
mëracana, nobë xatë bá, toa ototi yonoco ati. Espíritu Santo rëamë ca
joni ja ixëti ca xo. Jasca, tiisi ja jayacaxëti xo. Jato qui naa ototi yonoco
mëaxëqui noa ra. 4 Mëaxo tsi xaba jayaxëqui noa bëhoxti, Dios Chani
tiisimati —nëa tsi quiha jato qui Chani chitahëhuati ibo bo nëcaniquë.
5 Jatsi raniniquë chahahuacanaibo tëquë, nicahax na. Jatsi quiha
siete ca joni bo ja bicaniquë ja yoahacacani jascaria. Jatsi Esteban
ja bicaniquë, naa Dios qui chitiminish ca Espíritu Santó rëamënish ca
joni. Jasca, Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Antioquía ó ca
conish ca Nicolás, naa jodioba jabi binish ca carayana, tihi cabo quiha ja
bicaniquë toa yonoco ja otocano. 6 Jatsi quiha Chani chitahëhuati ibo bo
bësojó ja janahacacaniquë. Jatsi jato bax ja bëhoxcana ca tsi jato mëquë
jato ó ja janacaniquë shomahuaxëna.
7 Toatiyá tsi quiha Dios Chani pacananiquë. Ani-aniniquë Jerusalén
ca chahahuacanaibo. Jasca, Cristo qui chitiminiquë huëstima ca jodioba
arati ibo bo ri ra.

Preso qui Esteban nanëhacanina

8 Toatiyá tsi quiha chamaxëniria ca jisti bo Estebán aqui iniquë nohiria
xërëquë xo na. Diós toa joni shomahuariani quiha, jahuë yonoco ja aquë
no. Jasca, Espíritu Santo chama jayani quiha. 9 Jama, ja qui caxa iniquë
catiti xobó ca nohiria bo, naa Paquëmahacanish ca Yonati bo icanai ca
maxo. Esteban qui tsi quiha joi mëratsijahuacaniquë. Jasca, jato maxo
qui riiniquë jodiobo huëtsa bo ri, naa Cirene, Alejandría, Cilicia, Asia,
tihi cabo mai ax bëcanish cabo. Esteban qui caxa ja icani quiha jato ri.
10 Jabi Esteban qui joi ja mëracano tsi quiha Espíritu Santo tiisí tsi jato ja
quëbiniquë. Esteban bëbotimaxëni ja icani quiha, ja quëbihai ca iqui na.
11 Jatsi quiha parata joni bo qui ja acaniquë quiahuamaxëna. Acax tsi
quiha,
—"Moisés yamabo, Dios, tihi cabo pasomaha chanihi quiha Esteban
ra. No nicaquë ra. Anoma quiha" tihi ca tsi icana —i joni bo qui jaca
niquë pë.
12 Jatsi ja quiacaniquë Esteban qui nohiria bo caxahuaxëna. Jatsi quiha
itsisnaniquë nohiria bo, yosibo, Dios yoba tiisimacanaibo tëquëta. Cax-
ahi tsi quiha Esteban qui ja tsamicaniquë. Ratëniquë Esteban. Tsamixo

tsi quiha jodioba chama bo qui ja boniquë ja qui quësoxëna. 13 Jatsi quiha chama bo qui chanitsi quiha quiacanaibo niquë.

—Noba arati xobo, Moisés yoba, tihi cabo pasomaha chanihi quiha naa joni ra. Anoma tsi xo toa ja chani-chanihaina ra. 14 Jasca, "Noba arati xobo potasxëhi quiha naa Nazarét ca Jesu" ii quiha në. Jasca, "Noqui Moisés yamabá ani ca jabi bo rarinamaxëhi quiha ra" tihi ca tsi ii quiha ra. No nicahitaquë ra —i quiha jaca niquë quiahi na.

15 Jatsi quiha toá ca naquëtë ca tsahonish ca chama bá Esteban bëisniquë. Bëis-xo tsi quiha ángel bëmana jisiria ca jahuë bëmana manëhai ca ja jiscaniquë.

7

Estebán quëbinina

1 Jatsi quiha arati ibo-iboriá Esteban nicaniquë:

—¿Jabija ni naa mi qui ja quësocanaina? —iquiina.

2 Jatsi Estebán quëbiniquë:

—Ea nicaparicana, ëbë xatë bá, noho jahëpa bá. Mesopotamia maí tsi Abraham yamabo racano tsi quiha noba oquë-oquëria ca Dios ja qui jisiquiniquë ra, naa Harán racahi ja canox pari no. 3 Toatiyá tsi quiha, "Mi mai, mi jimibo, tihi cabo jisbëriana. Mai huëtsa, naa mi qui ë jismaxëhai ca mai qui cata" i ja qui noba Dios ni quiha. 4 Jaha tsi quiha Abraham riquiniquë Caldea mai ax na. Riquicaya tsi quiha Harán mai icanai ca qui ja caniquë racahi na. Jatsi Abraham jahëpa rësoniquë. Ja rësoquë tsi quiha nëri naa mai qui, naa ma racahai ca qui Diós raaniquë. 5 Raaxo tsi quiha naa mai yoi ja qui Diós ayamaniquë ibohuati. Mai mishni roha ca ja qui acacayamani quiha toatiyá no. Jama, "Mia, mi chahitaxocobo, tihi cabo qui naa mai axëquia, ibohuati" i ja qui Dios ni quiha, baquë Abrahám jayanox pari no. 6 Jasca, "Naa mai niabayacaxëcani quiha mi chahitaxocobo carayanaba maí tsi racaxëna. Toá tsi carayanaba yonati bo icaxëcani quiha mi chahitaxocobo. Cuatrocientos ca año no tsi jato yosicaxëcani quiha toa carayanabo ra. 7 Jasca, toa carayanabo copixëquia, naa jato yonamisxëniria cabo. Jaquirëquë toa carayanaba mai jisbayacaxëcani quiha mi chahitaxocobo naa mai ó tsi ë qui araxëna" nëa tsi noba Abraham yamabo qui Dios nëcaniquë. 8 Jatsi quiha Abraham yamabo qui jabi paxa ca, naa jibirishati jabi Diós aniquë, ja parayamahai ca jismaxëna. Jatsi quiha Abraham yamabá jahuë baquë Isaac jibirishaniquë, huësti ca semana ja jayaniquë no. Jasca, Isaac yamabá jahuë baquë Jacob jibirishaniquë jaa ri. Jaquirëquë Jacob yamabá jahuë doce ca baquë bo ri jibirishaniquë ja cocaquë no.

9 'Jabi Jacob doce ca baquë bo noba naborëquëbo ini quiha. Jatsi quiha jato noma José qui noba naborëquëbo yosananiquë. Yosanaxo tsi quiha carayana ca comerciante bo qui jato noma ja iniacaniquë, Egipto mai qui ja bocano. Toá tsi quiha yonati José iniquë rë. Jatsi, ja bëta Dios ini quiha. 10 Toá tsi José tënë-tënëni quiha. Jatsi Diós José mëbirianiquë. Tiisi ja qui ja ani quiha. Jatsi José tiisi Faraón jisniquë, naa Egipto chama-chamaria. Jisi tsi quiha jahuë mai tëquë, jahuë xobó cabo, tihi cabo José qui ja mëaniquë otojahuano iquish na.

11 'Toatiyá tsi quiha Egipto, Canaán, tihi ca maí ca nohiria bá tënë-tënëniquë. Piti ja biniacani quiha. Jasca, binianiquë José rëquëmë bo ri, naa noba naborëquëbo. Yama ja jayacani quiha piti. 12 Jatsi Egipto ó

ca piti ini ca nicaxo tsi quiha jahuë baquë bo Jacob yamabá raaniquë, Egipto mai qui ja shishocano. Toa xo tsi quiha trigo ja copicaniquë piti.
13 Jaquirëquë jahuë rëquëmë bo biniatëquëniquë. Biniahax Egipto qui ja
bacatëquëcaniquë. Toatiyá tsi quiha “Mato noma xo ëa ra” i jato qui José
ni quiha. Jasca, Faraón qui jahuë rëquëmë bo ja boniquë cahëmaxëna.
14 Jaquirëquë quiha jahuë jahëpa qui chani José raaniquë Egipto mai qui
ja jono. Jatsi quiha ja bëyocaniquë Jacób-nabo tëquëta, naa setenta y cinco
ca nohiria. 15 Egipto mai qui cahëhax toá tsi ja racacaniquë. Jasca, toá tsi
ja rësoyocaniquë, naa Jacob, noba naborëquëbo. 16 Jatsi xëni huëtsa quiha
Jacob xao bo, noba naborëquëba xao bo, tihi cabo jahari ja bëcaniquë
Canaán mai qui. Toá tsi quiha, naa Siquem icanai cato ax tsi quiha ja
maihuahacaniquë. Jabi toa Siquem ó ca maihuati mai noba Abraham
yamabá copini quiha Hamor icanai ca baquë bo quima.

17 ‘Jatsi quiha cuatrocientos ca año bo, naa Abraham yamabo qui
Diós yoani ca chani jatipaimano tsi quiha noba jimibo ani-aniniquë.
Huëstima tsi ja icani quiha Egipto maí no. 18 Jasca, toatiyá tsi quiha
noba jimibo yonatsi Egipto chama huëtsá huaniquë. José-nabo jaca nori
ca ja cahëyamani quiha rë. 19 Jasca, noba jimibo qui caxa ja ini quiha.
Caxaxo tsi quiha jato ja para-paraniquë. Jasca, jato cobëna ca baquë bo ja
niabëriama-niquë rë, jato rësomacatsi na. 20 Toatiyá tsi quiha noba Moisés
coniquë ra. Jiaria ca baquë ja ini quiha. Toa baquë Diós shomahuaniquë.
Tres oxë no tsi quiha ja shinahamahacaniquë jahuë xobó no. 21 Jatsi
quiha xobo cacha ja jonëcaniquë Faraón qui raquëquí na. Jatsi Faraón
jahiní jisniquë. Jisi tsi quiha Moisés pistia jahuë xobo qui ja boniquë
shinahamaxëna. Jahuë baquë jascaria tsi ja shinahamahacani quiha.
22 Jatsi quiha Egipto tiisi, jato jabi bo, tihi cabo Moisés tiisimahacaniquë.
Toca tsi quiha joni-joniria ja manëniquë. Oquënaniquë jahuë chani, ja acai
ca tëquë.

23 ‘Cuarenta año bo jayaxo tsi quiha jahuë jimibo Moisés jiscasniquë.
24 Jato tsaya-tsayaquí tsi quiha noitiria ca rashahacahai ca joni, naa
jahuë jimibo ja jisniquë. Jatsi jabë xatë ja mëbicasniquë. Jatsi quiha toa
rashahai ca Egipto ca carayana Moisés tëpasniquë copixëna. 25 Tëpasxo
tsi quiha jato rëquëniniti ibo iti ó ja pasoniquë, toa mai quima ax jato
tsëcaxëna. “Diós raani ca joni tsi xo naa ra noqui mëbiti” i jaca ti ó
ja pasoni quiha. Jabi Moisés ja bicasyama-caniquë jato rëquëniniti ibo
iti. 26 Jatsi huëaquë dos ca jimibo iquinahai ca Moisés jisniquë. Jato
rabënamacatsi tsi “¿Jëniriahax iquinacanai rë? Mabë xatë bo xo mato ra”
i jato qui ja ni quiha. 27 Jatsi quiha joni huëtsa yosihai ca joní Moises
shitijihaniquë. Shitijihacax tsi “¿Noba chama ni mia pa? ¿Tsohuëcaracá mi
qui chama aca pa, noqui yobati? 28 Tonia ëa acasqui mia ra, naa Egipto
mi aquitaha jascaria” i Moisés qui ja ni quiha. 29 Jatsi Moisés raquëniquë
nicahax na. Raquëhax tsi quiha Madián mai qui ja jabaniquë. Toá tsi ja
racaniquë carayanabo ya. Ahui bichi tsi dos ca baquë bo ja saihuaniquë
toa xo na.

30 ‘Jaquirëquë cuarenta año bo huinocaquë tsi quiha Moisés qui ángel
jisiquiniquë, mëshohai ca pëtoro ó no. Sinaí xabacha tahë tsi Moisés ini
quiha. 31 Chihi jisi tsi quiha ja ratëniquë, “¿Jahuë ni naa sa?” iquiina.
Jatsi pëtoro qui ja basimaniquë tsayaxëna. Basimaxo tsi quiha Iboba joi ja
nicaniquë: 32 “Mi naborëquëba Dios xo ëa ra. Abraham, Isaac, Jacob, tihi
caba Dios xo ëa ra” i ja qui Dios ni quiha. Jatsi mëmë-mëmëniquë Moisés

raquëhi na. Pëtoro qui ja tsayacasyamani quiha. 33 Jatsi quiha, “Mi zapato
bo tsobohuë. Roa xo naa mai ra, naa mi niihai cato. 34 Noho Egiptó ca
nohiria bá tënëhai ca jisquia ra. Ja ëësicanai ca nicaquia ra. Ja tsi xo toa ë
botëquë jato paquëmaxëna. ¿Canomani? Jahari Egipto mai qui mia raaquia
ra” i ja qui Ibo niquë.

35 ‘Jabi noba jimibá niani ca joni Diós biniquë ra, jato rëquëniniti ibo
iti. “¿Noba chama ni mia pa? ¿Tsohuëcaracá mi qui chama aca pa, noqui
yobati?” i jaca ni quiha naa joni tsayahax na. Jama, jato qui Moisés
raahacaniquë ra jato rëquëniniti ibo iti. Toa pëtoró ca jisiquihai ca angél
noba Moisés jahari raaniquë noba jimibo ja xabahamano. 36 Jabi naa
jasca ca Moisés noba jimibo mëpiniquë ra Egipto mai quima. Jasca, jisti-
jistiria bo ja aniquë ra, Egipto, Ia Shini, Sinaí xabaca, tihi cabo xo na.
Cuarenta año no tsi quiha ja tocaniquë ra. 37 Jasca, “Mato qui jahuë chani
yoati ibo huëtsa raaxëhi quiha Dios mato mëbiti. Mato quima tsëquëxëhi
quiha naa joni ra” i jahuë jimibo qui Moisés yamabo ni quiha. Toca ca
yoanish ca Moisés tsi xo naa ra. 38 Jasca, xabachá tsi Dios qui arati noba
jimibo catiquë tsi quiha Maca Sinaí ca ángel ya tsi chaniniquë Moisés
roha, noba jimibo nomari. Toa xo tsi quiha Dios yoba yoi ja biniquë
noqui ati ra.

39 ‘Jama, naa Moisés noba jimibá banahuacasyamaniquë pë. Jato
qui yoi quiha. Jahari Egipto mai qui ja bacacascaniquë pë. 40 Jatsi
quiha “Dios bo noqui mi ano ra, noba rëquëniniti ibo bo iti. Yama xo
Moisés ra. ¿Jahuënia caraca tia?” i Aarón qui jaca ni quiha, Moisés
banahuacasyamahi na. 41 Toatiyá tsi quiha ídolo ja acaniquë pë. Toro
baquë jahuë jaria ini quiha. Axo tsi quiha tëpas-hacanish ca yohina bo ja
qui ja bëcaniquë pë toa ídolo ranihuaxëna. Jato qui jia ini quiha ja acanina.

42 ‘Jatsi jato quima Dios casoniquë. Jato noma jabi qui jato ja mëaniquë,
oxë, bari, huishtima, tihi cabo qui ja aracano. Jabi ja tocacani ca Dios
Chani yoanish cató yoani quiha:

“Cuarenta xëni no tsi quiha yohina bo ma tëpasniquë; mahitsa.
E qui ja acacayamacaniquë rë, Israél cabá; mato mahitsa ca dios bo qui
ja acacani iqui na.
43 Jatsi Moloc icanai ca dios qui ma ara-araniquë rë, jahuë arati tapasa
mato bëta bohi na.
Jasca, Renfán icanai ca huishti qui ma ara-araniquë rë.
Tihi ca ídolo bo ma aniquë rë, arati.
Ja quëshpi tsi Babilonia mai oquëri mato pacanamaxëquia ra”
i Dios ni quiha.

44 ‘Jasca, xabachá racapama tsi quiha arati oxti noba naboyamabá
jayapaoniquë. Jabi Moisés jisni ca planes jascaria tsi toa arati oxti
acacaniquë, naa Diós Moises yoani jascaria. 45 Toa arati oxti noba
naboyamabá jayapaoniquë. Jatsi Moisés quirëquë quiha Josue yaxo tsi
noba naboyamabá toa arati oxti bëniquë noba mai qui. Jatsi carayanaba
mai quiha noba naborëquëbá biniquë ra. Toa mai ó tsi noba naborëquëbo
rëquë bocaquë tsi quiha toa carayanabo Diós jabamaniquë. Jatsi toá tsi
huëstima ca xëni no tsi quiha toa arati oxti chitëniquë. David yamabá
yonati chitahëhuaquë tsi jari tobi toa arati oxti i-ipaoni quiha. 46 Toatiyá
tsi arati xobo paxa ca David yamabá acasniquë. “Noba Jacob yamaba
Dios bax arati xobo acasquia, racati” i ja ni quiha. Jasca, Diós noba David
shomahuarianiquë. 47 Jama, toa arati xobo David yamabá ayamani

quiha, jahuë baquë Salomón ja nori. 48 Jasca, joni bá acai ca xobó tsi racayoiyamahi quiha Dios ra. Jabi nëcahi quiha Dios ra:
49 “Naipa xo tsi yonaquia;
noho tsahoti jascaria xo ra.
Mai xo tsi yonaquia;
noho tahë iti jascaria xo ra.
¿Jënahuariaxo raca ë bax xobo ma ana ra?
Jatiroha ca iti ó xo ëa ra.
50 Jasca, ¿noho mëquënë tsi jatiroha ca acacayamani?”
i Dios ni quiha.

51 ‘Jisa, jonibá. Noba naborëquëbo jascaria xo mato rë. Mahitsa ca dios bo, jabi bo, tihi cabo ja banahuacaniquë. Jishopë, tocaqui mato ri iquia, naa carayanabo jascaria. Mato shina qui jicotimaxëni xo Dios Chani rë. Jasca, Espíritu Santo joi nicacasyamaxo mato jaari ra. 52 Jisa; ëa yoacana. ¿Jëni ca Dios Chani yoati ibo mato naborëquëbá tënëmayamayamani? Dios Chani yoanish cabo tëquë ja acaniquë iquia. “Joxëhi quiha Mëstëxëni ca Yonati” i jaca quë tsi quiha tihi cabo mato naborëquëbá aniquë rë. Jaboqui tsi naa Mëstëxëni ca ma ayamëquë mato ri ra. Carayanabo qui ma mëayamëquë iquia, ja acacano iquish na. 53 Jabi tocayamëquë mato, naa Dios yoba binish cabo ra. Jabi angél mato qui ani ca yoba nicayamaqui mato rë —nëa tsi quiha toa chama bo qui Esteban nëcaniquë.

54 Esteban chani nicapama tsi quiha itsisnarianiquë jato shinana. Caxaxëniria ja icani quiha ra. Esteban qui anomaria ini quiha ja caxacanaina. 55 Jama, nai Esteban bëisniquë. Espíritu Santo rëamë ja ini quiha. Bëisquí tsi quiha Dios oquë-oquëria, ja mënëcayá ca nii ca Jesu, tihi cabo ja jisniquë. 56 Jisi tsi quiha,

—Tsayapa. Japëquëhi quiha naipa ra. Nohiria Baquë, naa Jesucristo jisquia ra. Toá xo ra; Dios mënëcayá tsi nii xo —nëa tsi quiha Esteban nëcaniquë.

57 Jatsi quiha jato joi ja choshacaniquë jahuë chani nicacasyamaxo na. Jasca, ja pamapoicaniquë. Joi choshapama tsi quiha ja qui ja jabayocaniquë axëna. 58 Tsamixo tsi quiha yaca cacha ja xërëcaniquë axëna. Toa xo tsi quiha Esteban ja acaniquë maxaxá no. Jasca, ati ibo bá jato sahuëti bo janani quiha shinapayo tapaí, naa Pablo icanai cato. 59 Tsobocoxo tsi quiha Esteban qui maxax bo ja niacaniquë. Rësopama tsi quiha Esteban bëhoxniquë:

—Noho shina bihuë, Ibo Jesú —iquiina.

60 Jatsi quiha ja mëniniquë. Mënihax,

—Jato jocha shina-bënohuë, Ibobá —iriatsi ja niquë.

Jatsi ja naniquë.

8

1 Jabi toá tsi quiha Pablo ini quiha. Ja qui jia ini quiha ja acanaina.

Chahahuacanish cabo Pabló acasnina

Toa barí tsi quiha Jerusalén ca chahahuacanaibo tënëmati nohiria chama bá chitahëhuaniquë pë. Jatsi pacanamahacayoniquë chahahuacanaibo tëquë. Jodioba maí ca departamento huëtsa bo, Samaria mai, tihi cabo qui ja jabayocani quiha. Jerusalén tsi chitëniquë Chani chitahëhuati

ibo bo roha. 2 Jatsi quiha Dios noixëni ca joni bá Esteban maihuaniquë.
Maihuahax ja ara-araconacaniquë.
3 Jatsi chahahuacanaibo quëyotsi Pabló huaniquë. Quëyopama tsi quiha
xobo, xobo huëtsa, xobo huëtsa, tihi cabo qui Pablo jiconiquë chahahua-
canaibo tsëcaxëna. Tsëcaxo tsi quiha preso qui jato ja nanëniquë.

Samaria mai qui Felipe canina

4 Jabapama tsi quiha Dios Chani chahahuacanaibá yoabonaniquë.
Jatiroha ca iti xo tsi ja yoacani quiha. 5 Toatiyá tsi quiha Samaria maí
ca yaca qui Felipe caniquë. Caxo tsi quiha Xabahamati Ibo Jesu ini ca ja
yoaniquë. 6 Jia tsi quiha jahuë chani ja nicacaniquë. Ja acai ca jisti bo
jisi tsi ja yoani ca ja chahahuacaniquë jato ri. 7 Jatsi jënimahuahacaniquë
yoshi jayanish ca huëstima cabo. Tsëquëpama tsi jato joi ja choshacani
quiha. Jasca, yora choni jayanish cabo, tapiyamacanaibo, tihi cabo
jënimahuahacaniquë jato ri. 8 Jatsi quiha rani-raniquë toa yacatá ca
nohiria bo.
9 Jama tobi quiha Simón icanai ca iniquë toa yacatá no, naa yobë i-
ipaonish cato. Ja ani cató tsi quiha Samariá ca nohiria bo ratë-ratëniquë.
Jasca, jamë shinamisxëniria ca joni ja ini quiha. 10 Jasca, ja qui chama bo,
nohiria bo, tihi ca nohiria tëquëtá chahahuapaoni quiha.
—Anomaria tsi xo naa joni chama ra. Tonia Dios chama jaya xo ra —i
nohiria bo paoniquë ja yoati na.
11 Yobë ja ini iqui tsi nohiria bá chahahuapaoniquë. Naama tsi ja qui
ja nicacani quiha. 12 Jama, Dios Chani Felipé yoaquë tsi quiha ja quima
Dios quiri ja bësocaniquë. Diós nohiria bo otocatsaina, Xabahamati Ibo
Jesu iquiina, tihi cabo Felipé yoa-yoaniquë. Jatsi chahahuahax tsi quiha
toa nohiria ashimahacaniquë, naa joni bo, yoxa bo, tihi cabo tëquë.
13 Jatsi quiha Jesu qui chitiminiquë Simón ri. Ja ashimahacaniquë jaa
ri. Ashimahacaxo tsi quiha Felipe ja banahuaniquë. Ja ratë-ratëniquë
acacanish ca jistiria bo jisi na.
14 Jatsi quiha Samariá ca nohiria bá Dios Chani chahahuani nori ca
Jerusalén ca Dios Chani yoati ibo bá nicaniquë. Nicaxo tsi quiha Pedro,
Juan, tihi cabo ja raacaniquë ja tsayacano iquish na. 15 Samaria mai qui
cahëhax chahahuacanaibo bax ja bëhoxcaniquë, Espíritu Santo ja bicano.
16 Jari jato qui Espíritu Santo botëyamani quiha. Ibo Jesu janë roha tsi
ja ashimahacacani quiha. 17 Jatsi quiha nohiria ó tsi jato mëquë Pedro,
Juan, tihi cabá jananiquë. Jatsi Espíritu Santo ja bicaniquë.
18 Dios Chani yoati ibo bá jato mëquë nohiria ó janahai cató tsi Espíritu
Santo acacani nori ca Simón jisniquë. Jisi tsi quiha Pedro, Juan, tihi cabo
qui parata ja acasniquë toca ca chama bixëna.
19 —Toca ca chama ë qui ri acana. Espíritu Santo nohiria bá bino ra,
noho mëquë jato ó ë janahai cató no —i jato qui ja niquë.
20 Jatsi Pedró quëbiniquë:
—Mi parata ya tënëtiya qui cata. ¿Jënahuariaxo raca Diós acai ca chama
paratá tsi copiti mi jascahuana? 21 No bëta yonoconabëquitimaxëni xo
mia ra, Dios basi mi shinahai ca nori iqui na. Anoma quiha. Jatsi
22 mi shinahai ca yoi ca quima casohuë. Mëri tsi Dios qui bëhoxhuë, mi
shinahai ca yoi ca ja masano ra. 23 Yosaria ca mi nori ca jisquia ra. Mia
yonahi quiha mi shina ó ca jocha ra —nëa tsi Simón qui Pedro nëcaniquë.
24 Jatsi Simón raquëniquë. Raquëhax,

—E bax bëhoxcana ra, naa mi yoaha ca Diós ëa copiyamano —i Simón niquë.
25 Jatsi toa yacata xo tsi Iboba Chani yoahax Jerusalén qui ja bacacaniquë. Bacapama tsi quiha huëstima ca Samariá ca yaca bo xo tsi Dios Chani ja yoabonacaniquë ra.

Etiopiá ca chama Felipé bëchanina
26 Jatsi quiha Felipe qui Ibobá raani ca ángel chaniniquë:
—Niihuë. Sur quinia tsi cata. Toá xo Jerusalén quima Gaza quinia ca bahi ra —iquiina.
Xabachá ca nacohai ca bahi ja ini quiha. 27 Jatsi quiha Felipe caniquë. Bahi qui cahëxo tsi quiha Etiopía maí ca carayana ja jisniquë. Jahari bahí tsi cohi ja ini quiha. Jabi chama naa joni ini quiha, naa jahuë país ca parata obësoti ibo-iboria. Jahuë país ca yoxa chama bax ja yonoconi quiha, naa Candace icanai cato. Jabi Jerusalén qui naa joni caniquë arahi na. 28 Jatsi quiha jahuë mai qui bacapama tsi quiha Dios papi tsayahi ja iniquë; caritá tsi tsaho. Dios Chani yoati ibo Isaías yamabá quënëni ca tsayahi ja ini quiha. 29 Jatsi quiha Espíritu Santo Felipe qui chaniniquë:
—Cata. Toa johai ca carita mi bëchano —iquiina.
30 Jatsi Felipe carita jisi caniquë. Capama tsi quiha joni joi ja nicaniquë. Isaiás quënëni ca tsayahi ja ini quiha, joi bëro cató no.
—¿Japa mi tsayahai ca cahëhai? —i joni qui ja niquë.
31 Jatsi joní quëbiniquë:
—¿Jënahuariaxo raca ë cahëna rë? Yama tsi xo toa ë qui naa chani bërohuahaina rë —iquiina.
Jatsi Felipe qui joi ja amaniquë ja bëta ja tsahono.
32 Jabi ja tsayani ca tsi xo naa:
“Namëhacati ja mëpihacaquë ra, oveja jascaria.
Namëjahuacano tsi quiha ja pasiquë, naa oveja jascaria jahuë rani maxcohacaquë no.
33 Ja bërabihuahacaquë ra.
Ja qui chama bá nicayamaquë rë.
Yoanoma tsi xo toa ja bëta bësobëquicanaibá acana ra.
Mëri tsi naa joni acacaquë ra”
i ja tsayani ca ni quiha, naa Dios papi ó cato.
34 Jatsi chamá Felipe nicaniquë:
—Ea mëbihuë. ¿Tsohuë yoati tsi chanihi ni Isaías sa? ¿Jamë yoati ni? ¿Joni huëtsa yoati ni? —iquiina.
35 Jatsi quiha ja tsayahai ca nori ca bërohuati Felipé chitahëhuaniquë. Toa chani bërohuapama tsi quiha Jesu yoati chani jia ca ja yoaniquë. 36 Bahí tsi copama tsi quiha jënë toro pistia ca qui ja cahëcaniquë. Cahëhax,
—Tsayapa. Toá xo jënë ra. ¿E ashimahacati ma ni? —i Felipe qui chama niquë.
37 Jatsi,
—Jesu qui pi mi chitimiyoino tsi ¿ai canomani? —i Felipe niquë.
Jatsi chamá quëbiniquë:
—Jaahuë. Dios Baquë yoi ca Jesu nori ca chahahuaquia ra —iquiina.
38 Jatsi jahuë carita ja mënimahaca tsi jënë qui ja bocaniquë. Toa xo tsi quiha Felipé chama ashimaniquë. 39 Jatsi tëmahinajacano tsi quiha Espíritu Santó Felipe mëbitapiniquë. Jistëquëyamani quiha Etiopiá ca

chama. Jatsi chama rëtsaminiquë jahuë mai qui. Rani tsi ja ini quiha.
40 Jatsi Azoto yacatá tsi Felipe jisiquitapiniquë pa. Toa xo tsi quiha
Dios Chani ja yoaniquë. Yoaxo riquiquiria tsi quiha Dios Chani ja
yoabonaniquë Cesarea qui caquí na.

9

Jesu qui Pablo chitiminina
Hechos 22.6-16; 26.12-18

1 Toatiyá tsi quiha chahahuacanaibo Pabló quëyocasniquë. Anomaria
ini quiha jato ja roahaina. Quëyocatsi tsi jodioba arati ibo bo qui ja
caniquë, ja shinahai ca yoahi na. 2 Caxo tsi quiha carta bo, naa Damasco
yacatá ca chama bo qui joihuati carta ja baaniquë. Jabi Damascó ca
chahahuacanaibo tëquë, naa joni bo, yoxa bo tëquë, tihi cabo qui ja
tsamicasni quiha, jahari Jerusalén qui boxëna. 3 Jatsi Damasco yaca
qui basimajano tsi quiha ja qui mana ca huëa-huëaria ja qui huahuatap-
iniquë. 4 Mai qui paquëxo tsi quiha ja qui chanihai ca joi Pabló nicaniquë.

—Jisa Pabló. ¿Jënixo tsi noho rabëti bo tënëma-tënëmahai rë? —i ja qui
joi niquë.

5 Jatsi,

—¿Tsohuë ni mia, Ibobá? —i Pablo niquë.

Jatsi,

—Jesu xo ëa ra. Noho rabëti bo tënëmaqui mia rë. Niitsina. Yaca qui mi
jicono ra. 6 Toa ax tsi mi qui yoahacaxëti xo toa mi axëti cato —i ja qui joi
niquë.

7 Jabi toa joi nicacaniquë Pablo banahuahai ca joni bo ri. Nicahax
ja shina-risiquicaniquë. Yama ca ja jiscani quiha. 8 Jatsi quiha Pablo
joiniquë. Niihax ja bëpëquëniquë. Bëco quiha ja iniquë ra. Ja taisyamani
quiha. Jatsi quiha Damasco yaca qui Pablo ja mëpicaniquë. 9 Jatsi tres bari
tsi quiha ja taisyamaniquë. Jasca, piti, jënë, tihi cabo ja ayamaniquë.

Pablo qui Ananías raahacanina

10 Jabi Damasco yacatá tsi racaniquë Ananías icanai cato; naa Ibo qui
chitiminish ca joni. Naa joni qui noba Ibo jisiquiniquë ja tënamëhai cató
no. Jisiquihax,

—Ananiás —i ja qui Ibo niquë.

Jatsi,

—Nëá xo ëa, Ibobá —i ja qui Ananías niquë.

11 Jatsi,

—Mëstëxëni icanai ca bahi qui catá. Toá xo xobo ra. Jahuë ibo tsi xo
Judas. Jahá chitëhi quiha Pablo, naa Tarsó racapaonish cato. Jaha xo
tsi nicahuë. Jaboqui bëhoxhi quiha. 12 Jasca, ja tënamëhai cató tsi mia ja
jisquë ra. Jahuë naquëtë qui mi jicohaina, mi mëquënë tsi jahuë bëro mi
motsahaina taismaxëna, tihi ca tsi ja jisquë tënamëquí na —nëa tsi quiha
Ibo nëcaniquë Pablo yoati na.

13 Jatsi Ananiás quëbiniquë:

—Jishopë, Ibobá. Huëstima ca nohiria bá ëa yobayamëquë naa joni
yoati na. “Jerusalén ca chahahuacanaibo tënëmahi quiha” icani quiha
ra. Anoma xo naa joni iquia. 14 Jasca, nëri ja johitaquë rë noqui, naa mi
qui chitimicanaibo qui tsamixëna. Carta jaya quiha arati ibo ba chama
bo jismati. Preso qui noqui bocatsi quiha iquia —i Ibo qui Ananías niquë.

15 Jama, Ibo nëcaniquë:

—Cata. Toa joni ë biniquë, carayanabo, país ca chama bo, jodiobo, tihi cabo qui noho Chani ja bono. 16 Jasca, noho janë iqui tsi ja tënë-tënëxëhai ca ja qui jismaxëquia —i Ananías qui Ibo niquë.

17 Jatsi quiha Pablo mërahi Ananías caniquë. Jahuë xobo qui jicoxo tsi quiha Pablo ó tsi jahuë mëquë ja jananiquë. Janahax,

—Jisa, ëbë xatë Pabló. Ibo Jesú ëa raaquë, naa bahí tsi mi qui jisiquihitahax ca jasca cato. Ea ja raaquë ra, mi taistëquëno, Espíritu Santo mi rëahacano iquish na —nëa tsi quiha Pablo qui Ananías nëcaniquë.

18 Jatsi quiha Pablo taistapiniquë ra. Jahuëcaraca, naa sani tsapa jascaria ca jahuë bëro quima ririquiniquë. Jatsi jënima quiha jahuë bëro iniquë. Jatsi Pablo joiniquë. Jasca, ja ashimahacaniquë. 19 Jatsi ja oriquiniquë. Oriquihax ja chamaniquë. Jatsi quiha toa Damascó ca chahahuacanaibo ya ja chitëniquë ichariama ca barí no.

Damasco xo tsi Dios Chani Pabló yoanina

20 Chahahuaxo tsi quiha jodioba catiti xobo bo xo tsi Dios Chani yoati Pablo chitahëhuaniquë. Yoahi tsi,

—Dios Baquë yoi xo Jesu ra —i jato qui ja niquë.

21 Jatsi ratëyocaniquë jahuë chani nicanish cabo.

—Jia ma. ¿Jerusalén ca Jesu qui chitiminish cabo tënëmapaonish ca ma ni naa sa? ¿Nëá ca chahahuacanaibo qui tsamihi ja joyamayamahitaha? ¿Jerusalén ca arati iboba chama bo qui ja bocasyamayamahitaha? —nëa tsi quiha nohiria bo nëcaniquë jahuë chani nicahax na.

22 Jama, raquëxoma tsi quiha Dios Chani Pabló yoa-yoaniquë. Cristo, naa jato Xabahamati Ibo Jesu iqui ca jato ja jismani quiha. Jama, toa Damascó ca jodiobá jahuë chani chahahuayoicasyamaniquë rë. Pablo chani quëbitimaxëni ja icani quiha.

Damascó ca jodiobá Pablo acasnina

23 Jatsi quiha jodioba chama bá Pablo acasniquë huëstima ca bari quirëquë. Ati planes ja acani quiha shinaxo na. 24 Jama, ja acascanai ca Pabló nicaniquë. Jatsi ja quinia-quinianiquë. Jatiroha ca bari, jatiroha ca baquicha, tihi cató tsi quiha yacatá ca caiti bo ó ja bësocaniquë axëna. 25 Jama, quinia huëtsá tsi quiha Pablo paxaniquë ra. Baquichá tsi quiha yacatá ca panë xo tsi Pablo chahahuacanaibá botëmaniquë mai qui. Cacanó tsi ja botëni quiha. Toca tsi quiha Pablo paxaniquë.

26 Jatsi Jerusalén qui cahëhax tsi quiha Jerusalén ca chahahuacanaibo qui Pablo riicasniquë. Jama, ja qui ja raquëcaniquë. Chahahuahai ca ja iqui ca ja quëscahuayamacani quiha. 27 Jatsi quiha Bernabé Pablo mëbiniquë. Chani chitahëhuati ibo-iboria bo qui Pablo ja boni quiha. Boxo tsi quiha Pablo qui ocapijani ca jato qui ja yoaniquë. Yoaquí tsi quiha Damasco quinia ca bahí tsi ja qui Ibo jisiquinina, ja qui Ibo chaninina, Damasco xo tsi Ibo Chani ja yoanina, tihi cabo jato qui ja bërohuaniquë. 28 Jatsi quiha Chani chitahëhuati ibo bo ya Pablo co-coniquë. Jasca, toa xo tsi Iboba Chani ja yoa-yoaniquë raquëxoma. 29 Jama, ja bëta joi mëraniquë carayanaba joi chanihai ca jodiobo. Jato qui yoi ini quiha ja chanihaina. Ja iqui tsi Pablo ja acascani quiha. 30 Jama, ja acascanai ca chahahuacanaibá nicaniquë. Nicaxo tsi quiha Pablo ja mëbicaniquë ja paxano iquish na. Jatsi Cesarea yaca qui ja bocaniquë. Toa xo tsi quiha Tarso yaca qui ja raacaniquë ra.

31 Jaquirëquë quiha chahahuacanaibo, naa jodioba maí cabo, Galileá cabo, Samariá cabo, tihi cabo nohiria bá yosiyamaniquë. Jia tsi quiha ja raca-racacani quiha. Jatsi chamananiquë ja chitimicanaina ra. Jasca, Espíritu Santó jato mëbiniquë. Chahahuaniquë huëstima cabo. Jia tsi Iboba yoba ja banahuariacaniquë.

Lida yaca qui Pedro canina

32 Toatiyá tsi quiha chahahuacanaibo qui shishohi Pedro caniquë, naa yaca huëtsá ca racacanaibo qui. Jabi Lida icanai ca yaca qui ja cani quiha. 33 Caxo tsi quiha Eneas icanai ca joni ja bëchaniquë toa xo na. Noitiria ca joni ja ini quiha. Ocho año no tsi jahuë oxati raca ja ini quiha. Choni jahuë yora ini quiha. 34 Jatsi quiha Pedro ja qui chaniniquë:

—Mia jënimahuahi quiha Jesucristo, Eneás. Joihuë. Mi oxati shomahuahuë —i ja qui ja niquë.

35 Jatsi jënimahuahacanish ca Lida, Sarón, tihi ca yacatá ca racacanaibá jisniquë. Jisi tsi quiha Ibo quiri ja bësoyocaniquë ra.

Yoxa Pedró bësotëquëmanina

36 Jasca, Jope icanai ca yacatá tsi quiha shinajiaxëni ca yoxa racaniquë. Tabita jahuë janë ini quiha. Jabi Carayanaba joí tsi quiha Dorcas ja quënahacani quiha. Jasca, noitiria cabo mëbihi naa yoxa i-ipaoni quiha. 37 Toatiyá tsi ja rësoniquë iquihax na. Jatsi jahuë rabëti bá jahuë yora ashimahaca tsi quiha mana ca naquëtë ó tsi ja janacaniquë. 38 Jatsi Lida yacatá tsi Pedro iqui ca ja nicacaniquë. Basima ja ini quiha. Nicaxo tsi quiha dos ca joni bo ja qui ja raacaniquë chani ya, Pedro bicasquí na. Cahëhax,

—Mëri tsi Jope qui johuë —i ja qui jaca niquë.

39 Jatsi jato bëta Pedro caniquë nicahax na. Ja cahëquë tsi quiha mana ca naquëtë qui nohiria bá boniquë. Toá tsi bënë imanish ca yoxa bo mani ini quiha. Arapama tsi quiha Dorcás quëshani ca saco bo, sahuëti bo, tihi cabo Pedro qui ja jismacaniquë. Noitiria cabo bax ja ani quiha. 40 Naquëtë qui jicoxo tsi quiha Pedró nohiria bo raaniquë cacha. Raahax ja mëniniquë bëhox-xëna. Bëhoxhax tsi quiha bësoyama ca yoxa quiri ja bësoniquë.

—Tsahohuë, Tabitá —i ja qui ja niquë.

Jatsi quiha ja bëpëquëniquë. Pedro jisi tsi quiha ja tsahoniquë. 41 Jatsi Pedró mëhachahaca tsi ja nimaniquë. Jatsi toá ca mani ca chahahuacanaibo, bënë imanish ca yoxa bo, tihi cabo ja quënaniquë. Quënahax,

—Nëá xo mato Tabita ra. Bëso xo ra —i jato qui ja niquë.

42 Jatsi ocapijani ca Jope yacatá ca nohiria bo nicayoniquë. Jatsi quiha Ibo qui huëstima ca nohiria chitiminiquë. 43 Jatsi naama tsi quiha Jope ó tsi Pedro chitëniquë tiisimahi na. Simón icanai ca joni ya ja chitëni quiha, naa yohina bichi shomahuati ibo ya.

10

Carayana ca Cornelio qui Pedro canina

1 Jabi Cesarea yacatá tsi quiha carayana ca Cornelio racaniquë. Soldado capitán ja ini quiha. Jabi huëstima ca soldado bo ja yonani quiha, naa Italia mai ax bëcanish cabo. 2 Jasca, shinajiaxëni ca Dios qui arahai ca joni ja ini quiha. Jasca, Dios qui aracani quiha jahuë ahuini, jahuë xocobo ri. Jasca, noitiria cabo qui parata ja ani quiha. Dios qui ja

bëhoxrohani quiha. Tihi tsi ja ani quiha Dios noiquí na. 3 Toatiyá tsi quiha
yata, a las tres tsi bëhoxpama tsi Cornelio tënamëniquë. Jahuë xobo qui
jicohai ca ángel ja jisniquë, naa Diós raani ca ángel. Jicohax,
—Cornelió —i ja qui ángel niquë.
4 Jatsi ángel Cornelió tais-taisniquë raquëhax na. Jatsi,
—¿Jahuë ni, Taitá? —i Cornelio niquë.
Jatsi angél quëbiniquë:
—Mi bëhoxhaina, noitiria cabo mi mëbihaina, tihi cabo Dios qui jia
quiha. Jaboqui mia shinahi quiha Dios. 5 Jaboqui joni bo Jope yaca qui
mi raano. Toá xo joni, naa Simón Pedro icanai cato. Bichi ja bocano
ra. 6 Simón ya, naa yohina bichi shomahuati ibo ya racahi quiha; naa
ia quëpë ca xobó cato —nëa tsi quiha Cornelio qui ángel nëcaniquë.
7 Jatsi quiha ja qui chaninish ca angél jisbayaniquë. Jisbayajahuaquë
tsi quiha dos ca yonati bo, huësti ca soldado, naa Dios qui arahai cato, tihi
cabo ja quënaniquë, Pedro qui ja bocano. 8 Quënaxo tsi quiha angél yoaha
ca jato qui ja yoaniquë. Yoaxo tsi quiha Jope qui jato ja raaniquë Pedro
ja bicano.
9 Huëaquë tsi quiha, naa matoroco barí tsi quiha Jope basima ja
icaniquë. Jasca, matoroco bari tsi quiha xobo cacha Pedro caniquë
bëhoxhi na. 10 Bëhoxpama tsi quiha ja paxnaniquë. Ja oriquicasni quiha.
Jari ja bëtë-bëtëcano tsi quiha Pedro tënamëniquë. 11 Jatsi nai japëquëhai
ca ja jisniquë. Japëquëjaquë tsi quiha jahuëcara ca, naa raiti jahëhuaxëni
ca mai qui botëhai ca ja jisniquë. Jahuë cuatro ca papotó tsi ja botëmani
quiha. 12 Jabi jaxara tsi quiha yohina bo, rono bo, isa bo, tihi cabo iniquë.
13 Jatsi quiha chanihai ca joi Pedró nicaniquë:
—Joihuë, Pedró. Tëpashuë. Mi pino ra —i ja qui joi niquë.
14 Jama, picasyamaniquë Pedro.
—Jishopë, Ibobá. Pinoma xo ra. Noba jabi pasomaha tsi xo toa no
pihaina iquia —i Pedro niquë.
15 Jatsi joi chanitëquëniquë:
—"Jënima tsi xo naa piti ra" ii quiha Dios. Jatsi "Pinoma" iyamahuë —i
ja qui joi niquë.
16 Trés tsi joi nëcani quiha. Jatsi nai qui raiti chahita tërohacatapiniquë.
17 Jatsi quiha Pedro shina-shinaniquë ja jisni ca yoati na. Shinajahuano
tsi quiha Cornelió raani ca joni bo jahuë xobo qui cahëniquë. Caiti cacha
nii quiha ja icaniquë. 18 Cahëhax,
—¿Nëa racahi ni Simón Pedro ra? —i jaca niquë quënahi na.
19 Nicayamahi quiha Pedro. Ja tënamëhai ca yoati shinahi ja ini quiha.
Jatsi ja qui Espíritu Santo chaniniquë:
—Jisa. Mia bënahi quiha tres ca joni bo ra. 20 Joihuë. Jato qui botëtsina.
Raquëhaxma tsi jato bëta cata, jato ë raahitaha quëshpi na —i Pedro qui
Espíritu Santo niquë.
21 Jatsi quiha joni bo qui Pedro botëniquë. Botëhax,
—Pedro xo ëa ra. ¿Jënihax tsi ma bëcana? —i jato qui Pedro niquë.
22 Jatsi ja quëbicaniquë:
—Noqui capitán Cornelió raahitaquë ra. Shinajiaxëni ca Dios qui
arahai ca joni quiha. Jasca, jodiobo nohiria bo qui jia quiha. Jabi ja
qui ángel chanihitaquë ra. "Pedro qui chani raahuë, mi xobo qui ja jono
iquish na" i ja qui ja ita quiha. Johuë. Mi chani nicacatsi quiha —i Pedro
qui joni bo niquë.

23 Jatsi quiha joni bo qui joi Pedró amaniquë ja bëta baquichá oxati.
Jatsi huëaquë tsi baquishmari tsi quiha jato bëta Pedro caniquë. Jasca,
bocani quiha Jopé ca chahahuacanaibo rabë cato.
24 Oxabaya riquibaya tsi huëaquë tsi quiha Cesarea yaca qui ja
cahëcaniquë. Jabi Pedro ó Cornelio pasoni quiha. Jaha pasoquí tsi quiha
jahuë jimi bo, jahuë rabëti bo, tihi cabo ja catiani quiha, Pedro chani ja
nicacano iquish na. 25 Jatsi jahuë xobo qui Pedro cahëquë tsi quiha ja
bësojó tsi Cornelio mëniniquë. 26 Jama, Pedró joimaniquë. Joimahax,
—Niihuë. Joni roha xo ëa ri ra —i ja qui Pedro niquë.
27 Jatsi Cornelio xobo qui Pedro jiconiquë. Jicoxo tsi quiha huëstima ca
nohiria mani ca ja jisniquë. 28 Jatsi jato qui Pedró chaniniquë:
—Noqui jodioba yoba pasomaha tsi xo toa mato carayanabo ya no
rabënabëquihaina ra. Dios qui yoi ë quëscahuani quiha. Jama, yama tsi xo
toa yoi cato, jënima xo carayanabo tëquë, tihi cabo ëa Diós jismahitaquë
ra. 29 Ja tsi xo toa carayana ca Cornelió ëa bënaquë tsi ë jotapihitaquë.
“Jishopë. Cacasyama xo ëa” i jato qui ë yamahitaquë ra. Jatsi jaboqui mia
nicacasquia. ¿Jënixo tsi ëa mi bënaha? —nëa tsi ja qui Pedro nëcaniquë.
30 Jatsi quiha Cornelió quëbiniquë:
—Bari huëtsa, naa matoroco bari bëhoxpama tsi ëa bësojó ca niihai
ca joni, naa bajra-bajrahai ca sahuëti sahuë ca ë jisitaquë ra. 31 “Mi
bëhoxhaina, noitiria cabo mi mëbihaina, tihi cabo Dios qui jia quiha” i ë
qui ja itaha quiha. 32 Jasca, “Jope yaca qui joni bo mi raano. Toá xo joni
ra, naa Simón Pedro icanai cato. Bichi ja bocano. Simón ya, naa yohina
bichi shomahuati ibo ya racahi quiha; naa ia quëpë ca xobó cato” i ë qui
ja itaha quiha. 33 Ja yoaha ca nicaxo tsi bamaxoma tsi joni bo mi qui ë
raatapihitaquë mia biti. Noqui jia tsi xo mi johana ra. Jaboqui nëá xo
noa, noqui tëquëta, Dios bësojó no. Ibo Dios Chani, naa mi yoaxëti ca
nicariacasqui noa ra. Ihuë —nëa tsi Pedro qui Cornelio nëcaniquë.

Carayana ca Cornelio xobo xo tsi Dios Chani Pedró yoanina

34 Jatsi chaniti Pedró chitahëhuaniquë:
—Jabija ca ë cahëyamaniquë rë. Oquë noqui jodiobo iqui ca ë
quëscahuani quiha rë. Jama xo ra. Yama tsi xo toa oquë ca nohiria bo
Dios qui iquia. Jaharisi ca xo ra. 35 Jaboqui nohiria bo tëquë, naa ja
qui aracascanaibo, jia ca acanaibo, tihi cabo bichi quiha. 36 Jabi jodiobo
qui pari jahuë Chani Diós raani quiha. Jariapari tsi Dios ya rabënamati
Chani jato qui jahuë Jesucristó yoani quiha. Jabi jahuë baquë tsi xo toa
jatiroha caba Ibo-iboria, naa jodiobo, carayanabo tëquë. 37 ¿Jodioba mai
ó tsi ocapijani ca ma nicayamayamani? Jabi jariapari tsi quiha ashimati
ibo Juan yamabá Jesu ashimaniquë Galilea xo na. 38 Jatsi quiha jahuë
Jesu qui chama Diós aniquë Espíritu Santó no. Toa chamá tsi huëstima ca
jia ca jahuë bo Jesú ani quiha. Jasca, yoshi jaya cabo ja jënimahuaniquë.
Co-copama tsi quiha jia tsi ja tocaniquë, Dios ja bëta ini iqui na. 39 Jabi
naa Jesu ya no bohopaoniquë ra. Jatiroha ca ja anina, naa jodioba mai,
Jerusalén, tihi cabo xo ja ayoni ca no jisniquë ra. Jatsi quiha naa Jesu ja
acaniquë ra, cruzó tsi tooxacanai cató no. 40 Jatsi tres bari tsi ja raaniquë
mai xo na. Jaquirëquë jahuë Jesu Diós bësotëquëmaniquë. Bësomaxo tsi
quiha jahuë Jesu Diós jismaniquë nohiria bo qui. 41 Jatsi Jesu no jisniquë,
naa jahuë rabëti bo. Jisyamahi quiha nohiria tëxë. Jama, noqui, naa ja
bëta i-ibëquipaonish cabá jisniquë. Rëquë Diós noqui bini quiha tihi cabo

no yoano. Jasca, naa bësotëquëmahacanish ca Jesu ya no oriquiniquë. Ja bëta jënë no aniquë ra. 42 Jatsi nohiria bo qui jahuë chani yoatí Jesú noqui raaniquë. “Jatiroha ca nohiria bo, naa bësoyama cabo, bëso cabo, tihi cabo copixëquia ja acanai ca quëshpi na. Tocati chama Diós ë qui ani quiha” i noqui Jesu ni quiha. Jasca, naa Chani yoatí no raahacaniquë ra. 43 Jabi Jesu jonox pari no tsi Dios Chani yoati ibo bo chani-chanipaoniquë ja yoati na. “Jahuë chamá tsi masahacaxëhi quiha toa ja qui chitimicanaiba jocha ra” i jaca paoni quiha —nëa tsi Cornelio, jahuë xobó cabo, tihi cabo qui Pedro nëcaniquë.

Carayanabá Espíritu Santo binina

44 Jari Pedro chanino tsi quiha ja qui nicacanaibo qui Espíritu Santo botëniquë; naa carayanabo qui. 45 Jatsi Pedro ya bëcanish ca jodiobo ratëniquë, carayanabo qui Espíritu Santo Diós ani ca jisi na. 46 Jasca, jamëri ca joi bá tsi Dios ja ocahuahai ca ja nicacaniquë. 47 Jatsi Pedró chaniniquë:

—¿Tobi ni toa jato ë ashimahai ca jënëmacatsai cato pa? Noqui jodiobo jascariá tsi naa carayanabá Espíritu Santo biquë jato ri ra. 48 Jatsi Jesucristo janë tsi jato ashimaxëquia ra —i jahuë jimibo qui Pedro niquë.

Jato ja ashimaquë tsi quiha Pedro ja nicacaniquë tihi ca bari tsi ja chitëno.

11

Carayanabá chahahuahai ca yoati Pedró yoanina Jerusalén ca yosibo qui

1 Jatsi quiha Dios Chani carayanabá bini ca Dios Chani chitahëhuati ibo bo, jodioba maí ca chahahuacanaibo, tihi cabá nicaniquë. 2 Jatsi Jerusalén qui Pedro bacaquë tsi quiha ja qui jodioba chahahuacanaibo quësoniquë. Quësohax,

3 —¿Jëniriahax carayanabo qui shishohi mi cahitaha rë? ¿Jëniriahax jato bëta tsi mi oriquihitaha? Anoma quiha —i Pedro qui jaca niquë ja qui quësocatsi na.

4 Jatsi quiha ja qui ocapijani ca jato qui bërohuati Pedró chitahëhuaniquë:

5 —Huësti barí tsi Jope qui shishopama tsi ë tënamëhitaquë bëhoxhi na. Tënamëquí tsi jahuëcara ca, naa raiti jahëhuaxëni ca mai qui botëhai ca ë jisitaquë. Jahuë cuatro ca papotó acha quiha. 6 E tsaya-tsayahitaquë ra. Tsayaquí tsi ja xara ca huëstima ca yohina bo, rono bo, isa bo, tihi cabo ë jisitaquë. 7 Jatsi ë qui chanihai ca joi ë nicahitaquë. “Tëpashuë. Pihuë, Pedró” i ë qui joi itaha quiha. 8 Jama, ë quëbiniquë: “Jishopë, Ibobá. Anoma ra. Noba jabi pasomaha ca ë piyamapistiarianiquë ra” i ë itaquë. 9 Jatsi mana ca joi ë qui chanitëquëhitaquë pa. “ ‘Jënima tsi xo naa piti ra’ ii quiha Dios ra. ‘Pinoma’ iyamahuë” i ë qui joi ita quiha. 10 Tres tsi quiha ja ocaniquë ra. Jaquirëquë mana ja tërohacaniquë.

11 ‘Toatiyá tsi quiha noho racahai ca xobo qui tres ca joni cahëhitaquë. Cesarea yaca quima ja raahacacahitaha quiha ëa biti. 12 Jatsi quiha “Raquëhaxma tsi jato bëta cata” i ë qui Espíritu Santo itaha quiha. Jatsi ë cahitaquë. Jasca, ëa chimatihitaquë seis ca xatë bo ri. Jatsi carayana ca Cornelio xobo qui no jicohitaquë, naa noqui tëquëta. 13 Jatsi quiha jahuë xobó ca niihai ca ángel ja jisi ca yoati noqui ja yoahitaquë. “Jope yaca qui joni bo raahuë Pedro biti. 14 Mato qui chani yoaxëhi quiha,

mia, mí-nabo, tihi cabo xabahamati" i ja qui ángel itaha quiha. 15 Jicoxo
tsi quiha Dios Chani yoatí ë chitahëhuahitaquë. Jatsi naa carayanabo qui
Espíritu Santo botëniquë, naa noqui ja botëni jascaria. 16 Jatsi Ibo Jesú
noqui yoani ca ë shinahitaquë: "Jënë tsi ashimahi quiha ashimati ibo
Juan. Jama, Espíritu Santó tsi ashimahacaxëqui mato ra" i noqui ja ni
quiha. 17 Jatsi jato qui Espíritu Santo Diós aca nori ca ë cahëhitaquë ra,
naa noqui ja ani jascaria, naa noba Ibo Jesucristo qui no chitiminiquë no.
Jatsi ¿jënahuariaxo raca Diós acai ca ë jënëna? —nëa tsi quiha Jerusalén ca
yosibo qui Pedro nëcaniquë carayanabá chahahuacanai ca yoati na.

18 Jatsi Pedró yoaha ca nicahax tsi quiha ja rani-ranicaniquë. Jënëni
quiha ja qui ja quësocanaina.

—Carayanabo xabahamacatsi quiha Dios ra. Jato bësomacatsi quiha pa
—i jaca niquë Dios ocahuahi na.

Antioquiá ca carayanabá chahahuanina

19 Esteban axo tsi quiha chahahuacanaibo huëtsa ri yositsi nohiria bá
huaniquë. Ja iqui tsi nëama ja jabacaniquë. Fenicia mai, Chipre mai,
Antioquía yacata, tihi cabo qui ja jabacaniquë. Toa xo tsi quiha jato jim-
ibo qui, naa jodiobo qui roha Dios Chani ja yoacaniquë. 20 Jasca, toatiyá
tsi quiha Antioquía yaca qui huësti huësti ca chahahuahai ca jodiobo
bocaniquë, carayanabo qui Ibo Jesu Chani jia ca yoaxëna. Carayanaba
mai, naa Chipre, Cirene, tihi cató ca racahai ca jodiobo bocani quiha.
21 Jia tsi Ibobá jato mëbini quiha. Jatsi quiha huëstima ca carayanabá
chahahuaniquë. Ibo quiri ja bësocani quiha jato ri.

22 Jabi Ibo quiri carayanabo bësoni ca nicaxo tsi quiha jato qui Bernabé
Jerusalén ca iglesiá raaniquë. 23 Cahëxo tsi quiha Diós toá ca carayanabo
xabahamani ca ja jisniquë. Jatsi quiha ja raniniquë. Jasca, jia tsi jato ja
yobaniquë, Ibo quima ja casoyamacano iquish na. 24 Jabi shinajiaxëni
ca joni Bernabé ini quiha. Espíritu Santo rëamë ja ini quiha. Jasca,
chamaxëni Ibo qui ja chitimihai ca ini quiha. Ja iqui tsi huëstima ca
carayanabo Ibo quiri bësoniquë ra.

25 Jaquirëquë riquicaya tsi Tarso yaca qui Bernabé caniquë, Pablo
mëraxëna. 26 Jatsi Pablo ja jisniquë. Jaquirëquë quiha Pablo ja bëniquë
jahari Antioquía qui. Jatsi toa xo tsi quiha huësti ca año ja raacaniquë
chahahuahai ca carayanabo ya. Huëstima ca nohiria bo tiisimahi ja
icani quiha. Jabi Antioquiá pari tsi "Cristiano bo" chahahuacanaibo
quënahacani quiha.

27 Jasca, toatiyá tsi quiha Jerusalén ax huësti huësti ca Dios Chani
yoati ibo bo bëcaniquë Antioquía qui. 28 Jabi jato maxo ó tsi huësti ca
joni, naa Agabo icanai ca ini quiha. Cahëhax iglesiá tsi Agabo niiniquë
chahahuacanaibo yobaxëna.

—Basima tsi xo nohiria bá piti biniatiya iquia ra. Paxnacaxëcani quiha
naa carayanaba mai tëquë ó ca nohiria bo rë —i jato qui ja niquë.

Jabi ocapijani quiha, carayana ca chama Claudió yonaniquë no. 29 Jatsi
jodioba maí ca chahahuacanaibá tënë-tënëniquë biniaquí na. Jatsi quiha
Antioquiá ca chahahuacanaibá ofrenda raaniquë jato mëbicasquí na.
Parata ati tiisi jayaquí tsi jato qui ja acani quiha. 30 Ofrenda catiaxo tsi
quiha Bernabé, Pablo, tihi cabo qui ja acaniquë Jerusalén ca yosibo qui
ja bocano.

12

Jacobo namëhacanina — Preso qui Pedro nanëhacanina

1 Toatiyá tsi quiha chahahuacanaibo tënëmatsi chama Herodés huaniquë. 2 Jariapari tsi quiha Jacobo, naa Juan rëquëmë ja tëpasniquë saipí no. 3 Jaha tsi shina-raniniquë jodiobo ra. Ja rani-ranicanai ca jisi tsi Pedro qui ja tsaminiquë jaa ri. Jabi ocapijani quiha jodioba fiestá no, naa levadura yama ca mapari ja picaniquë no. 4 Tsamixo tsi quiha preso qui Pedro ja nanëniquë. Nanëxo tsi quiha huëstima ca soldado bo ja jananiquë Pedro ó bësoti. Cuatro ca maxo bo ja janani quiha. Jasca, jatiroha ca maxo ó tsi cuatro ca soldado bo ini quiha. Jabi pascua fiesta quirëquë jodiobo qui Pedro ja mëacasni quiha nohiria bo bësojó xo tsi copixëna. 5 Jama, presó ca Pedro ó soldado bo bësono tsi quiha ja bax iglesiá ca nohiria bo bëhox-bëhoxniquë.

Preso quima Pedro paquëmahacanina

6 Jatsi huëaquë tsi baquishmarí tsi quiha tsëcahacati Pedro iniquë. Huëaquë tsi jodiobo bësojo xo tsi Pedro Herodés copicasni quiha. Jama, toa baquichá tsi quiha oxa Pedro iniquë, dos ca soldado bo naxërëquë no. Jasca, cadená tsi nëxë ja ini quiha. Jasca, naquëtë cacha nii ini quiha dos ca jaha bësohai ca soldado bo. 7 Jatsi jahuë naquëtë tsi quiha Iboba ángel jisiquitapiniquë. Toá tsi nii ja ini quiha. Jasca, naquëtë qui huahuani quiha huëana. Jatsi angél Pedro pipaisahaca tsi quiha ja bësomaniquë.

—Mëri, mëri, niitsina —i ja qui ángel niquë.

Jatsi jahuë mëquënë ca cadena xapaquëniquë.

8 Jatsi,

—Mi saco, mi zapato bo, tihi cabo sahuëhuë ra —i ja qui ángel niquë.

9 Jatsi quiha ángel Pedró banahuaniquë. Toca tsi quiha preso quima ja tsëquëniquë. Jabi angél aca ca ja cahëyoiyamani quiha, ja tënamëhai nori ca quëscahuaquí na. 10 Toca tsi quiha jariapari ca soldado ba maxo ja huinocaniquë. Jaquirëquë maxo huëtsa ja huinocaniquë. Huinohax preso caiti qui ja cahëcaniquë, naa yaca qui huajati cato. Jatsi quiha jato bax caiti japëquëniquë ra; jamë no. Jatsi ja huajacaniquë. Huajahax tsi quiha bahí tsi ja bocani quiha. Jatsi calle huësti cató tsi angél Pedro jisbërianiquë. 11 Jatsi Pedro bësoyoiniquë.

—Jabija pa. Ibobá huësti ca ángel raaquë pa, ëa tsëcati, Herodes, jodioba chama bo, tihi cabá ëa ayamano iquish na —i Pedro niquë.

12 Ocapijaha ca shinapama tsi María, naa Juan Marcos jahëhua xobo qui Pedro caniquë. Toá tsi quiha huëstima ca nohiria mani ini quiha, bëhoxhi na. 13 Xobo qui cahëxo tsi quiha caiti ja tox-toxhaniquë. Jatsi Rode, naa xobó ca yonati caniquë, tsohuëcara joha ca jisi na. 14 Caxo Pedro quënahai ca joi ja nicaniquë. Nicahax jahari ja jabaniquë ranihi na. Caiti japëcati ja shina-bënoni quiha.

—Joquë Pedro ra. Caití nii xo pa —i jato qui ja niquë. 15 Jatsi,

—¿Jënahuariahax raca nëbi ja ina ra? Cahëyamaqui mia ra —i ja qui nohiria niquë.

Jama,

—Jisi bëcahuë. Mato parayamaquia. Joquë ra —iria tsi ja niquë.

Jatsi,

—Tonia jahuë ángel mi nicaquë. Yama xo ra —i ja qui jaca niquë.

16 Nëcajacano tsi quiha jari caiti tox-toxhahi quiha Pedro iniquë jicocatsi na. Jarohari tsi caiti ja japëcaniquë. Japëcaxo tsi quiha Pedro pa ja jiscaniquë. Ja ratëyocaniquë jisi na. 17 Jatsi quiha Pedró jahuë mëquë bëë-bëëhaniquë jato pasimaxëna. Ja pasicaquë tsi quiha ocapijaha ca jato ja yoaniquë:

—Preso quima Ibobá ëa tsëcayaquë ra. Jaboqui Jacobo, chahahuacanaibo huëtsa bo, tihi cabo yoacata —i jato qui ja niquë.

Yoaxo tsi quiha jato ja jisbayaniquë xobo huëtsá racaxëna.

18 Huëaquë baquishmarí tsi quiha soldado bá Pedro yopaniquë. Yopahax ja shina-motsiquicaniquë,

—¿Jahuënia caraca Pedro sa? —iquiina.

19 Jatsi Herodés jahuë soldado bo raaniquë Pedro mërati. Mahitsa ja mëra-mëracani quiha. Jatsi Pedro ó bësoni ca soldado bo ja nica-nicaniquë. Mahitsa quiha. Ja cahëyamacani quiha. Jatsi caxaxo tsi cacha jato Herodés raaniquë namëhacati. Jaquirëquë jodioba mai Herodés jisbayaniquë jahuë xobo-xoboriá tsi racaxëna, naa Cesarea yacatá cató no.

Chama Herodes rësonina

20 Toatiyá tsi quiha Tiro, Sidón, tihi ca yacatá ca nohiria bo qui caxaxëniria quiha Herodes iniquë. Ja iqui tsi tihi ca yaca ax nohiria maxo Herodes qui jisi bocaniquë ja bëta chaninaxëna, ja bëta iquinacasyamahi na. Cahëhax tsi quiha Herodes palacio ototi ibo, naa Blasto icanai ca ya pari ja chaninacaniquë. Jatsi Blasto qui jia ini quiha toa jaha ja quëëcanaina. Jatsi quiha Blastó jato mëbiniquë jato yacatá cabo ya Herodes rabënamaxëna. Jabi Herodes ya ja rabënacascani quiha jahuë mai xo tsi jato piti ja copicascani quëshpi na. 21 Jatsi jato qui Herodés xaba aniquë jato bëta chaniti. Toa barí tsi quiha jahuë sahuëti-sahuëtiria ja sahuëniquë. Sahuëhax tsi quiha jahuë tronó tsi ja tsahoniquë. Tsahohax Tiro, Sidón, tihi ca yaca ax jonish ca maxo qui chanitsijaniquë: 22 Chanijano tsi quiha,

—Anomaria tsi xo toa ja yoahaina ra. Joni ma xo naa chanihaina, Dios ja nori —i nohiria bo niquë.

23 Jatsi quiha Ibobá raani ca angél Herodes tëpastapiniquë, jia tsi Dios ja ocahuayamani iqui na. Xëná jahuë poco piyoni quiha. Jatsi Herodes naniquë.

24 Toatiyá tsi quiha Dios Chani pacananiquë. Mëri ja rëtsamini quiha. Huëstima ca chahahuacanaibo paxa cabo ini quiha.

25 Jasca, jato yonoco jatihuahax Jerusalén qui Pablo, Bernabé, tihi cabo bacaniquë. Juan Marcos ja bocani quiha jato bëta.

13

Bernabé, Pablo, tihi cabo raahacanina carayanbo qui Dios Chani yoati

1 Jabi Antioquiá ca iglesia naxërëquë tsi quiha Dios Chani yoati ibo bo, tiisimacanaibo, tihi cabo iniquë. Jabi toá ini quiha Bernabé, Simón naa Negro icanish cato, Cirene ax jonish ca Lucio. Tobi ini quiha Manaén, naa Herodes ya shinahamahacanish cato. Jasca, tobi ini quiha Pablo. Tihi cabo Dios Chani yoati ibo-iboria bo ini quiha toa iglesia ó no. 2 Jatsi huësti barí tsi Ibo qui culto ja acano tsi quiha jato qui Espíritu Santo chaniniquë:

—E bax Bernabé, Pablo, tihi cabo tsëcacana jato qui ë axëhai ca yonoco axëna —iquiina.

3 Jatsi ja samacaniquë. Ja bëhoxcaniquë. Jatsi jato mëquë Bernabé,
Pablo, tihi cabo ó ja janacaniquë Dios Chani yoatí shomahuacasquí na.
Shomahuaxo tsi quiha jato ja raacaniquë Dios yonoco ja acano.

Chipre xo tsi Dios Chani ja yoacanina

4 Jaquirëquë quiha Seleucia yaca qui Bernabé, Pablo, tihi cabo bo-
caniquë barco bixëna. Espíritu Santó tsi ja raahacani quiha. Barco qui
jicoxo tsi quiha Chipre tësëbë qui ja shitacaniquë. 5 Shitahax Salamina
icanai ca qui ja rërëcaniquë. Jatsi toa jodioba catiti xobo xo tsi quiha Dios
Chani yoatí ja chitahëhuacaniquë. Jabi jato bëta Juan Marcos ini quiha jaa
ri, jato mëbixëna. 6 Jatsi riquibayá tsi tësëbë ja shitacana ca tsi Pafos yaca
qui ja cahëcaniquë. Toa xo tsi quiha yobë ja bëchacaniquë, naa quiamisxëni
ca joni ra. Dios Chani yoahai ja nori ca toa yobëcá quëscahuani quiha
mahitsa ja nori. Barjesús jahuë janë ini quiha. 7 Jabi toa tësëbë ototi
ibo, naa Sergio Paulo bax toa yobë yonoconi quiha. Jasca, tiisi naa mai
ototi ibo ini quiha. Jatsi quiha Chipre ototi ibobá Bernabe, Pablo, tihi
cabo quënaniquë jato bëta chaninacasquí na. 8 Jama, toa yobëcá jato
quëtianiquë pë, jahuë chama ya ja chaninayamacano iquish na. Jabi Ibo
quima jahuë chama ja casomacasni quiha pë. Yobë qui yoi jato chani ini
quiha. 9 Jatsi quiha Pabló yobë bëisniquë, Espíritu Santo chama jayaquí
na.
10 —Paraxëni ca quiamisxëni ca xo mia ra. Mia ri tsi xo toa Yoshini
baquë-baquëria. Mia ri tsi xo toa Dios yoi pasomaharia cato ra. Anomaria
tsi xo toa Iboba jabija ca quinia mi yoshihuacatsaina iquia ra. 11 Jaha
bësopa. Jaboqui mia copixëhi quiha Ibo-iboria. Bëcoxëqui mia ra.
Huëstima ca bari no tsi bari huëahai ca jisyamaxëqui mia ra —i yobë qui
Pablo niquë.
12 Jatsi ocapijani ca Chipre ototi chamá jisniquë. Jisi tsi quiha Ibo qui
ja chitiminiquë, Iboba Chani qui ja ranini quëshpi na.

Pisidiá ca Antioquía qui ja bocanina

13 Jaquirëquë Pafos ax riquibaya tsi quiha Pablo, jahuë rabëti bo, tihi
cabo bocaniquë Perge qui, naa Panfilia maí ca yaca qui. Perge qui
ja cahëcaquë tsi quiha Juan Marcós jisbërianiquë, jahari Jerusalén qui
cacasquí na. 14 Jatsi Perge ax riquibaya tsi Pisidia mai qui Pablo, Bern-
abé, tihi cabo bocaniquë. Yaca Antioquía qui ja cahëcaniquë. Cahëhax
tsi quiha jodioba catiti xobo qui ja bocaniquë joiti barí no. Jicohax ja
tsahocaniquë. 15 Jatsi Moisés yoba, Dios Chani yoati ibo bá quënënina,
tihi cabo toá ca yosibá nicamaniquë. Nicamaxo tsi quiha Pablo qui joi ja
acaniquë jato bësojó tsi ja chanicano iquish na.
—Noqui pi chamahuati chani jayaquí tsi noqui mi yoano ra —i Pablo
qui jaca ni quiha.
16 Jatsi Pablo niiniquë. Chaninox pari tsi quiha jato ja pasimaniquë,
jahuë mëquë bëë-bëëhacaina. Jatsi jahuë chani ja chitahëhuaniquë:
—Ea nicaparicana, Israél ca joni bá. Ea nicacana mato ri, Dios qui
aracanai ca carayanabá. 17 Siri tsi quiha noba rëquëyamabo Diós quënani
quiha. Quënaxo tsi quiha jato ja shomahuarianiquë, carayana ca Egiptó
tsi ja racacaniquë no. Toá tsi ja anicani quiha. Jatsi toa carayana ca mai
quima Diós jato mëpiniquë jahuë chamá no. 18 Jaquirëquë cuarenta ca año
no tsi quiha jato ja oto-otoniquë, xabachá tsi ja icaniquë no. 19 Jaquirëquë
quiha siete ca carayana ca nohiria bo ja quëyocani quiha, naa Canaan
maí ca racapaonish cabo. Jatsi quiha toa mai noba rëquëyamabo qui Diós

aniquë ibohuati. 20 Toca tsi quiha cuatrocientos cincuenta ca año bo
huinocaniquë. Jaquirëquë quiha noba jimibo qui ototi ibo bo, naa juez
bo, Diós aniquë jato obësoti. Jarohari tsi noba jimibo Samuel yamabá
jato otoniquë. 21 Jaquirëquë rey, naa chama-chamaria ó quiha noba
jimibo quëëniquë, jato ja yonano. Jatsi quiha Saulo yamabo, naa Cis
baquë jato qui Diós aniquë jato obësoti. Jabi Benjamin maxo quima
Saulo joni quiha. Jatsi cuarenta ca año no tsi quiha noba jimibo Saulo
yamabá yonaniquë. 22 Jaquirëquë Saulo quima jahuë yonati chama
jahari Diós biniquë. Bixo tsi quiha toa chama noba David yamabo qui
ja aniquë noba jimibo yonati. Jatsi jia tsi quiha David yoati tsi Diós
chaniniquë: "Isaí baquë David ë biquë ra, ja yonano. E qui jiaria ca
joni quiha. Jaha ë quëëhai ca jatiroha ca axëhi quiha ra" i Dios ni quiha.
23 Jaquirëquë David yamaba chahitaxocobo huësti ca Diós biniquë, noqui
Xabahamati Ibo iti. Jesu Diós biniquë ra, naa ja yoani jascaria. 24 Jabi Jesú
jahuë yonoco chitahëhuanox pari no tsi quiha Dios Chani Juan yamabá
yoaniquë. Jato jocha quima nohiria casoti, jatsi ja ashimahacacati, tihi
cabo Juan chanini quiha noba jimibo qui. 25 Jahuë yonoco jatihuapama
tsi quiha "Yama ca ëa xo naa ra. Nohiria Xabahamati Ibo, naa jaha ma
pasohai ca ma xo ëa ra. Jama, ë cho joxëhi quiha. Ea oquë-oquëria ca tsi
xo naa ra" i nohiria bo qui Juan yamabo ni quiha.

26 'Jabi ëa nicaparicana, Abraham chahitaxocobá. Jasca, ëa nicapari-
cana mato ri, Dios qui aracanai ca carayanabá. Noqui tëquë qui Dios
xabahamati Chani raahacaniquë ra. 27 Jabi Xabahamati Ibo Jesu ini
ca Jerusalén ca nohiria bo, jato chama bo, tihi cabá cahëyamaniquë rë.
Jabi jatiroha ca joiti barí tsi mahitsa Dios Chani yoanish cabá quënëni
ca ja nicacaniquë. Jasca, ja quënëcani ca ja jatihuacaniquë ra, Jesu
namëhacati ja raacaniquë no. 28 Jariapari tsi Jesu qui ja quësoriacascani
quiha namëcastsi na. Quësonoma ja ini quiha jocha yama ja ini iqui na.
Jatsi carayana ca Pilato qui Jesu ja mëacaniquë namëhacati. 29 Toca tsi
jatiroha ca Jesu yoati quënëhacani ca ja jatihuacani quiha. Namëxo tsi
quiha cruz quima botëmaxo tsi maiquini qui jahuë yora ja nanëcaniquë.
30 Jama, Diós jahuë Jesu bësotëquëmaniquë. 31 Jaquirëquë huëstima ca bari
no tsi quiha jahuë rabëti bo ya Jesu co-coniquë, naa Galilea ax Jerusalén
qui ja bëta bocanish cabo.

32 'Jaquirëquë nëri no johitaquë ra mato qui naa Chani jia ca yoaxëna.
Jabi siri tsi noba naborëquëbo qui naa Chani Diós yoaparini quiha.
33 Jama, no bax, naa jato chahitaxocobo bax toa Chani ja jatihuani
quiha, jahuë Jesu ja bësomani cató no. Jabi Jesu bësotëquëxëti nori yoati
Diós noqui yoani quiha, salmo libro ó no. Toa ó tsi "Noho baquë xo
mia ra. Jaboqui mia bësomaquia ra" i Dios ni quiha. 34 ¿Tsayacanai?
Jahuë baquë yoi ja bësomaniquë ra. Jasca, rësotëquëyamapistiariaxëhi quiha
noqui ja ani ca Jesu. Jariapari "Paraxoma tsi mato qui huëstima ca
jahuë jia cabo, naa nohiria xabahamati quinia, Xabahamati Ibo, tihi
cabo axëquia, mato David yamabo qui ë yoani jascaria" i noqui Dios ni
quiha. 35 Jasca, iti huëtsa ó tsi "Rësotëquëyamaxëqui mi mëstëxëni cato.
Ea poromayamaxëqui mia, Diós" ii quiha. 36 Jabi David yamabo yoati
chaniyamahi quiha naa ja quënëcanina ra. David yamabo tsayacapa.
Bësoquí tsi jia tsi jahuë nohiria bo ja otoni quiha, Dios shina aquí na.
Jama, ja rësoniquë. Jahuë naboyamabo ya ja maihuahacaniquë. Jatsi,
¿jahuë yora poroyamayamani? Iniquë ra. 37 Jama, poroyamaniquë

naa bësotëquëmahacanish cato ra, naa Diós bësomani cato. 38 Tihi tsi xo toa Dios Chani jia cato iquia ra. Jatsi ëa nicacana, ëbë xatë bá. Naa bësotëquëmahacanish ca Jesu mato yoaqui noa ra. Ja tsi xo toa nohiria jocha masati Ibo-iboria ra. 39 Jasca, mëstëhuahacaxëhi quiha jatiroha ca ja qui chitimicanaibo. Anomaria tsi xo toa Jesú acaina, Moisés yobá acai oquë-oquëria. Nicaparicana. ¿Jënahuariaxo raca toa Moisés yobá noqui mëstëhuana ra? 40 Jatsi quiniacaxëcahuë, ma chahahuacasyamamitsa iqui na, naa Dios Chani yoanish cabá yoani jascaria:

41 "Tsayacahuë, jabija ca nicacasyamacanaibá.
Mato xabacá tsi anomariaxëhi quiha toa ë axëhaina ra.
Jama, chahahuayamaxëqui mato rë, toa chani ma nicaxëquë no.
Japi ratëhax rësocahuë iquia ra"

i Dios ni quiha ja quënëcani cato ó no. Jatsi quiniacaxëcana, ma tocayamano ra —nëa tsi Pablo nëcaniquë, Chani jia ca yoahi na.

42 Jatsi jodioba catiti xobo Pablo, Bernabé, tihi cabá jisbayano tsi quiha jato qui nohiria bá joi amaniquë, joiti bari huëtsá tsi jasca ca jahuë bo yoati ja chanicano. 43 Jasca, Pablo, Bernabé, tihi cabo qui huëstima ca jodiobo, huëstima ca jodioba jabi binish ca carayanabo, tihi cabo riiniquë. Jatsi quiha Bernabé yaxo tsi quiha jia tsi Pabló jato yobarianiquë, ja nicacana ca Dios Chani ja chahahuayoicano.

44 Jatsi joiti bari paxa tsëquëquë tsi quiha yacatá ca nohiria bo tëquë, naa carayanabo bëcaniquë Iboba Chani nicaxëna. 45 Jatsi carayanabo huëstima ca jisi tsi jodiobo yosananiquë pë. Yosanahax tsi quiha Pabló yoahai ca chani pasomaha chanitsijacaniquë caxahi na. 46 Jatsi raquëhaxma tsi quiha Pablo, Bernabé, tihi cabo chaniniquë:

—Mato jodiobo qui pari Dios Chani yoatí nori no iquë ra. Jama, naa Chani jia ca bicasyama xo mato iqui noa. Tsayacahuë. Mato bësobësopaomacatsi quiha Dios ra, jama, mato qui yoi jahuë Chani nori. Ja tsi xo toa carayanabo qui caxëqui noa tia. 47 Jatsi jaboqui jato qui no cati xo naa Ibo Jesú noqui yoani quëshpi na:

"Carayanabo bax huëa mia manëmaquia ra, noho xabahamati quinia
nëamaria cabá cahëno iquish na"

i noqui Ibo ni quiha —nëa tsi jodiobo qui jaca niquë.

48 Jatsi quiha carayanabo rani-raniniquë Pablo chani nicahax na. Nicaxo tsi quiha Ibo qui "Gracias" i jaca niquë. Jatsi chahahuaniquë huëstima ca carayanabo, naa Diós bini cabo. Bëso-bësopaoti ja quënahacacani quiha jato ri. 49 Jaquirëquë quiha toa mai tëquë ó tsi quiha Iboba Chani pacananiquë ra. 50 Jama, jodiobo qui yoi ini quiha toa chani paxa cato. Ja iqui tsi yacatá ca carayanaba chama bo, jodioba jabi binish ca yoxa bo, tihi cabo naa jodiobá caxahuaniquë Pablo, Bernabé, tihi cabo qui. Toca tsi Pablo Bernabé tënëmati ja chitahëhuacaniquë. Tënëmaxo tsi quiha jato mai quima jato ja niacaniquë pë. 51 Jatsi quiha Pabló Bernabé jisbayaniquë. Riquibaya tsi quiha jato tahë ca mai pari ja pojpohacaniquë jato shina yoi ca ja ini ca jismaxëna. Pojpohacax tsi Iconio, naa yaca huëtsa qui ja bocaniquë. 52 Jama, rani-ranini quiha toá ca chahahuabëna cabo, Espíritu Santo jayahi na.

14

Iconió tsi Pablo chitënina

1 Iconio qui cahax tsi quiha jodioba catiti xobo qui Pablo Bernabé
jiconiquë. Jicoxo tsi quiha chama ya Dios Chani ja yoacaniquë. Jaha
tsi quiha huëstima ca jodiobo, carayanabo, tihi cabá chahahuaniquë ra.
2 Jaha tsi yosanani quiha chahahuacasyamahai ca jodiobo. Yosanaxo
tsi quiha toa yacatá ca carayanabo ja itsisnahuayocaniquë chahahua-
canaibo pasomaha. 3 Ja quëshpi tsi naama tsi quiha Pablo Bernabé
chitëni quiha toá ca chahahuacanaibo mëbixëna. Raquëxoma tsi Ibo yoati
ja yoacani quiha. Jasca, yoapama tsi quiha jisti bo ati mëtsa ja icani
quiha, Diós jato qui ani ca chamá no. Toca tsi jabija ca jato chani ini ca
Diós jismani quiha.

4 Jatsi quiha jahuëcara shinati yacatá ca carayanabá cahëyamaniquë. Ja
mapëxnacani quiha. Huëstima cabá jodiobo mëbicasni quiha. Nohiria tëxë
bá Pablo, Bernabé, tihi cabo mëbicasni quiha. 5 Jarohari tsi quiha toa
jodiobo yaxo tsi quiha yacatá ca carayanabo, jato chama bo, tihi cabá
planes ani quiha Pablo, Bernabé, tihi cabo axëna. 6-7 Jama, ja acascani
ca Pabló Bernabé nicaniquë. Nicahax tsi quiha mai huëtsa, naa Laconia
icanai ca qui ja jabacaniquë. Toa maí ca dos ca yaca bo, naa Listra, Derbe,
jato tëamë ca nohiria, tihi cabo xo tsi quiha Dios Chani ja yoacaniquë.

Listra xo tsi Dios Chani Pabló yoanina

8 Jabi Listra ó tsi joni, naa tahë choni jaya ca racaniquë. Toca tsi ja coni
quiha rë. Tapipistiayamariani quiha naa joni ra. 9 Toa xo tsi Dios Chani
Pabló yoaquë tsi quiha jato chani naa joní nicaniquë. Nicaxo tsi quiha
ja chahahuaniquë. Jatsi jënimahuahacati chahahuati mëtsa ja ini ca Pabló
jisniquë. Jisi tsi quiha 10 joni qui ja quënaniquë:

—Mi tahë tsi niihuë ra —iquiina.

Jatsi mëri tsi ja niiniquë. Tapiti ja chitahëniquë ra. 11 Jabi Pabló ani ca
nohiria bá jisniquë. Jisi tsi quiha quënatsijahuacaniquë jato joí no:

—Noqui botëquë dios bo ra. Joni jaria bo jaya ca xo —iquiina.

12 Jatsi dios "Júpiter" Bernabé quënahacaniquë. Jatsi dios "Mercurio"
Pablo quënahacaniquë, chaniti ibo ja ini quëshpi na. Jabi botënish ca dios
bo ja icani ca ja quëscahuacani quiha. 13 Jatsi jato dios Júpiter arati ibo
joniquë jato arati xobo ax na. Jabi yaca cacha jato arati xobo ini quiha.
Jatsi huëyë bo, jianati joa bo, tihi cabo jato arati ibobá bëniquë yacata
jicoti qui. Jatsi nohiria bo yaxo tsi quiha huëyë bo ja tëpascasniquë Pablo,
Bernabé bax na, dios bo ja icani ca quëscahuaquí na. 14 Jatsi quiha ja
acascani ca Pabló Bernabé nicaniquë. Nicaxo tsi quiha jaraxatsi jato
sahuëti bo jahuacaniquë cohuëquí na. Nohiria misco qui jabapama tsi
quiha ja quëna-quënacaniquë:

15 —Ayamacahuë, joni bá. Maí ca nohiria yoi bo xo noa ra, naa mato
jascaria. Chani jia ca yoahi no johitaquë ra. Mato mahitsa ca jahuë bo
quima bëso ca Dios quiri, naa naipa, mai, ia bo, tihi cabo nëhohuanish
ca quiri bësocana iqui noa ra. 16 Jariapari tsi mato carayanabo qui
Dios caxayamapaoni quiha, mato quinia yoi cato ó tsi ma bohoquë no.
17 Toatiyá tsi quiha bëso ja ini ca cahëti mëtsa ma i-ipaoniquë iquia, mato
bax ja ani cató no. Mato qui naipá ca oi ja raani quiha. Jasca, ma banani
ca shinahamahi quiha. Ma piti ca mato qui aqui quiha, ma narisyamano
iquish na. Jasca, mato ranihuahi quiha —nëa tsi nohiria bo qui Pablo
nëcaniquë.

18 Pablo chani nicaxo tsi quiha jari jato bax huëyë bo ja acascaniquë pë. Jarohari tsi quiha nohiria bo ja jënëcaniquë ja ayamacano iquish na. Bëroma ja ini quiha.

19 Jatsi quiha Antioquía, Iconio, tihi ca yaca bo ax tsi quiha huëshuështi ca jodiobo cahëniquë. Cahëxo tsi quiha Pablo ja ocahuacaniquë jahuë chani nohiria bá nicayamano iquish na. Jatsi Pablo qui yacatá ca nohiria bo caxaniquë. Caxaxo tsi quiha Pablo ja acaniquë maxaxá no. Axo tsi quiha yaca cacha jahuë yora ja xërëcaniquë, bësoyama ja ini ca quëscahuaquí na. 20 Jama, jahuë yora tëamë tsi chahahuacanaibo quëtsoquë tsi quiha Pablo niiniquë. Joihax jahari yaca qui ja caniquë chahahuacanaibo ya. Jatsi huëaquë tsi quiha Derbe icanai ca yaca qui Pablo caniquë Bernabé ya.

21 Derbe qui cahëxo tsi quiha Dios Chani ja yoacaniquë. Yoapama tsi quiha huëstima ca chahahuacanaibo ja bëbocaniquë. Jaquirëquë quiha Listra, Iconio, Antioquía, tihi ca yaca bo qui jahari ja bacacaniquë. 22 Bacaxo tsi quiha chahahuacanaibo ja chamahuacaniquë. Chamahuaxo tsi quiha jato ja yobacaniquë Ibo quima ja casoyamacano.

—Diós otohai ca qui jiconox pari tsi huëstima tsi no tënëxëti xo ra —i jato qui jaca niquë.

23 Yobaxo tsi quiha jatiroha ca iglesia ó tsi yosibo ja janacaniquë chahahuacanaibo ja otocano. Jabi Ibo qui mëanox pari tsi quiha ja samacana ca tsi ja bëhoxcaniquë. Jia tsi toá ca nohiria bo Ibo qui chitimini quiha.

Siriá ca Antioquía yaca qui Pablo Bernabé bacanina

24 Derbe jisbëria tsi quiha Pisidia mai ja natanicaniquë. Natanihax tsi quiha Panfilia mai qui ja cahëcaniquë. 25 Toa xo tsi, naa Perga yacata xo tsi quiha Dios Chani ja yoacaniquë. Yoahax Atalia yaca qui ja bocaniquë. 26 Jahá ca barco qui jicohax tsi quiha jahari Antioquía qui ja bocaniquë, naa Dios qui ja acacacani cató no. Jabi jato qui toa acacani ca yonoco ja jatihuacani quiha. 27 Jatsi Antioquía qui cahëxo tsi quiha chahahuacanaibo tëquë ja catiacaniquë. Jatsi jato bax Diós anina, carayanabo Diós jahuë Chani nicamanina, carayanabá chahahuahaina, tihi cabo quiha jato ja yoacaniquë. 28 Jaquirëquë quiha naama tsi ja chitëcaniquë toá no, chahahuacanaibo ya.

15

Jerusalén tsi ja caticanina

1 Toatiyá tsi quiha Antioquía qui cahëniquë huëshuështi ca jodiobo jato mai ax na. Cahëxo tsi quiha carayana ca chahahuacanaibo tiisimatsijahuacaniquë. Ja nëcacaniquë:

—Ma jibirishahacati xo ra. Moisés yamabá noqui toa jabi ani quiha ati. Xabahamahacati-maxëni xo mato ra, toa jabi acaxma —nëa tsi ja nëcacani quiha chahahuacanaibo qui.

2 Jatsi quiha jibirishati jabi tahëxo tsi jato qui Pablo, Bernabé, tihi cabá joi mëraniquë. Jato qui yoi jato yoba ini quiha. Jaha tsi Pablo, Bernabé, iglesiá ca xatë huëtsa bo, tihi cabo Jerusalén qui raahacaniquë, toá ca Chani chitahëhuanish cabo, yosibo, tihi cabo ya ja chaninacano iquish na, naa toa Moisés jabi yoati na.

3 Jatsi iglesiá ca xatë bá jato raaniquë. Fenicia, Samaria, tihi
ca mai bo natanipama tsi quiha carayanabo Ibo qui bësocanai ca ja
yoabonacaniquë. Jatsi raniniquë iglesiá ca xatë bo toa chani nicahax na.
4 Jatsi Jerusalén qui cahëxo tsi quiha iglesiá ca xatë bo, yosibo, Chani
chitahëhuati ibo bo, tihi cabo ja joihuacaniquë. Joihuaxo tsi quiha
jatiroha ca jato bax Diós ani ca ja yoacaniquë. 5 Jatsi niiniquë huësti
huësti ca chahahuanish ca fariseobo chanixëna:
—Jibirishahacaxëti xo chahahuahai ca carayanabo ra. Jasca, Moisés
yoba ja nicaxëti xo jato ri ra —i toá ca xatë bo qui jaca niquë.
6 Jatsi Chani chitahëhuati ibo bo, yosibo, tihi cabo catiniquë jibirishati
jabi, Moisés yoba, tihi cabo yoati tsi chaninaxëna. 7 Naama tsi quiha ja
chaninacani quiha. Jatsi Pedro niiniquë chanixëna:
—Ea nicaparicana, ëbë xatë bá. Naama tsi quiha mato ó ca ëa Diós
biniquë, carayanabo qui jahuë Chani Jia ca yoatí, ja chahahuacano jato
ri iquish na. 8 Jatsi Diós, naa nohiria ba shina cahëxëni cató carayanabo
qui Espíritu Santo aniquë, noqui jodiobo qui ja ani jascaria. Dios qui jia ja
ini quiha. 9 Ja qui oquë noqui jodiobo iyamani quiha, ja qui ja chitimihai
cató tsi jato shina ja bahuëni iqui na. 10 Jatsi ¿jëniriaxo tsi Dios tanamacas-
canai sa? Naa chahahuahai ca carayanabo qui noba jodioba jabi bo pi
ma ano tsi caxaxëhi quiha Dios tonia. Toa jabi bo banahuatimaxëniria
noba naborëquëbo ini quiha jato ri. Jasca, banahuatimaxëniria xo noqui
ri ra. 11 Toa jabi no acai cató tsi noqui xabahamayamahi quiha Dios ra.
Jama, jahuë Jesucristo noihai cató tsi xabahamahacahi quiha noa iquia,
naa carayanabo xabahamahacahai jascaria —nëa tsi iglesiá ca chama bo
qui Pedro nëcaniquë.
12 Jatsi pasicaniquë catinish cabo. Jaquirëquë quiha Pablo, Bernabé,
tihi cabo chaniniquë. Chanixo tsi quiha carayanabo xërëquë xo tsi Diós
jato amani ca jistiria bo ja yoacani quiha. 13 Jato chani ja jatihuacaquë
tsi quiha Jacobo chaniniquë:
—Ea nicaparicana, ëbë xatë bá. 14 Carayanabo Diós otocatsai ca noqui
Simón yoaquë ra. “Carayanabo quima jahuë nohiria yoi bo tsëcahi quiha
jahuë-na bo iti” i ja a quiha. 15 Jabija tsi xo toa ja yoahana ra. Tocaxëti
xo i Dios Chani yoati ibo-iboria ni quiha, Quënëhacanish cabo ó no. Jabi ja
quënëcani ca tsi xo naa:
16 “ ‘Mato jocha iqui tsi mato ë jisbërianiquë; jama, bacaxëquia.
Bacaxo tsi noho nohiria yoi bo catiaxëquia ë qui ja aracano iquish na, naa
David yamabá yonani cató tsi ja arapaocani jascaria.
17 Jatsi Ibo yoi chahahuacaxëcani quiha nohiria huëtsa.
Nohó-naxëhi quiha carayanabo ri’
18 nëa tsi Ibo, naa noqui jahuë planes yoanish ca nëcani quiha”.
19 ‘Jabi naa quënëni ca iqui tsi noho yoba tsi xo naa: Dios quiri bësocanai
ca carayanabo no yosanamayamano. “Noba jodioba jabi bo ma ati xo”
i jato qui no yamano ra. 20 Jama, carta ó ca yoba huëtsa jato qui no
raano. Idolo bo qui acacaha ca piti ja piyamacano. Jasca, anoma ca
chotahai ca ja quiniacano. Jasca, jimihuahama ca nami, jimi, tihi cabo
ja piyamacano. Tihi ca yoba bo roha jato qui no quënëxëti xo iquia. Tihi
tsi xo toa ja ayamacaxëcanaina iquia. 21 Jabi jatiroha ca barí tsi quiha tihi
ca jahuë bo pasomaha ca yoba yoahacani quiha jatiroha ca yacata ax na.
Naama tsi quiha noba nohiria qui toa Moisés yoba acacani quiha —nëa
tsi jato qui Jacobo nëcaniquë.

22 Jatsi iglesiá ca chahahuacanaibo ya tsi quiha Dios Chani chitahëhuati
ibobo, yosibo, tihi cabá jato ó ca huësti huësti ca joni bo biniquë Antioquía
yaca qui jato yoba boti. Pablo, Bernabé, tihi cabo ya jato ja raacani quiha.
Jatsi Judas ja bicaniquë, naa Barsabás quënahacanish cato. Jaquirëquë
Silas ja bicaniquë. Tihi cabo ja bicaniquë jato yoba boti. Jato xatë bo
rëquëniniti ibo bo ja icani quiha. 23 Raapama tsi jato bëta naa carta ja
raacaniquë:

"Mabë xatë bo, naa Dios Chani chitahëhuati ibo-iboria bo, nëá ca
yosibo, tihi cabo tsi xo naa carta quënëcanaina. Mato carayanabo
joihuaqui noa, naa Antioquía yacata, Siria, Cilicia mai, tihi cató ca
racacanaibo. 24 Jishopë. Noba maxo ó ca xatë bo, naa chama yama cabo
mato qui bocani ca no nicahitaquë rë. 'Jibirishahacaxëti xo chahahuahai
ca carayanabo. Jasca, jodioba yoba bo ma banahuaxëti xo' ¿i mato qui
ja yamayamacani? Toca tsi ma shina-motsiquini ca no nicahitaquë.
Anoma quiha. 25 Jaha tsi nëá ca dos ca joni shinajiaxënia ca no biquë
mato qui raaxëna. Shinaxo tsi Pablo, Bernabé, tihi cabo ya jato raaqui
noa. 26 Ibo Jesucristo tahëhax tsi huëstima tsi naa dos ca joni bo acacaquë
ani quiha ra. 27 Jaha tsi Judas, Silas, tihi cabo mato qui raaqui noa noba
yoba boti. No quënëha ca jasca ca mato yoacaxëcani quiha. 28 Nicacana.
Noba jodioba jabi bo mato qui acasyama xo noa. Mato qui yosariaxëhi
quiha iqui noa. Jama, tobi quiha yoba pistia mato qui no acatsaina, naa
noqui, Espíritu Santo, tihi cabo qui jia cato. 29 Idolo bo qui acacahax
ca oriquiti, jimi, jimihuahama ca nami, tihi cabo piyamacana. Jasca,
anoma ca chotahai ca basicana. Tihi cabo ayamapiquí tsi jia tsi axëqui
mato. Iquë" nëa tsi jato carta nëcaniquë.

30 Jatsi Pablo, Bernabé, chani bocanai ca joni bo, tihi cabo bocaniquë
Antioquía qui. Cahëxo tsi quiha chahahuacanaibo ja catiacaniquë jato
carta nicamaxëna. 31 Toa yoba nicacaniquë iglesiá ca nohiria bo. Nica-
hax ja rani-ranicaniquë. Jato qui jia toa yoba ini quiha. 32 Jasca, carta
nicamaxo tsi quiha jia tsi chahahuacanaibo ja chamahuacaniquë, Dios
Chani yoati ibo bo ja icani iqui na. 33-34 Ichariama bari no tsi ja chitëcani
quiha. Jatsi jia tsi jahari Jerusalén qui ja raahacacani quiha. 35 Jama,
Antioquiá tsi Pablo Bernabé chitëniquë. Toá tsi quiha Iboba Chani ja
tiisimacaniquë.

Pablo catëquënina Dios Chani yoaxëna

36 Jaquirëquë Bernabé qui Pablo chaniniquë:

—¿Iboba Chani no yoani cabo qui jahari canoma ni, toá ca yacatá ca
xatë bo qui shishoxëna? ¿Jënijacanai ca jisi canomani? —iquiina.

37 Jatsi Juan Marcos Bernabé bocasni quiha, ja bëta ja cano. 38 Jama,
Pablo qui yoi ja ini quiha. Marcos ja bocasyamani quiha, Panfilia ó tsi
jato ja niabëriani iqui na. Toatiyá tsi quiha jato bëta Marcos chitëyamani
quiha. 39 Ja iqui tsi Pablo Bernabé joi mërananiquë. Joi mëranahax tsi quiha
jato jamë ca quiniá tsi ja bocaniquë. Ori tsi naa Chipre qui barcó tsi
quiha Bernabé caniquë Marcos ya. 40 Jatsi Silas Pabló biniquë ja bëta ja
cano. Jabi ja bocanox pari no tsi toá ca iglesiá cabo jato bax bëhoxniquë,
Diós jato mëbiriano. 41 Jatsi Siria, Cilicia, tihi ca mai bo ja nacocaniquë.
Nacopama tsi quiha chahahuanish cabo ja chamahuabonacaniquë.

16

Pablo, Silas ya Timoteo canina

1 Derbe, Listra, tihi ca yaca qui cahëxo tsi quiha Timoteo, naa Jesu
qui chitiminish ca shinapayo ca Pablo, Silas, tihi cabá bëchaniquë. Cha-
hahuahai ca jodio Timoteo jahëhua ini quiha. Jahuë jahëpa carayana
ini quiha. 2 Jasca, jia tsi Timoteo toa Listra, Iconio, tihi cató ca xatë bá
ocahuani quiha. 3 Jatsi quiha jato bëta Timoteo Pabló bocasniquë. Jama,
bonox pari tsi quiha Timoteo ja jibirishaniquë, chahahuahai ca jodiobo
ja qui caxayamano. Carayana jahuë jahëpa ini ca ja cahëcani quiha.
4 Jatsi quiha toa yaca bo ja nacocaniquë Dios Chani yoaxëna. Nacopama
tsi Jerusalén ca Chani chitahëhuati ibo bo, yosibo, tihi cabá yobani ca
ja yoabonacaniquë. Jasca, jato yoba ja nicacati nori ca ja yoacani
quiha. 5 Toca tsi Iboba quiniá tsi quiha iglesiá ca chahahuacanaibo
chamahuahacaniquë. Toatiyá tsi jatiroha ca barí tsi quiha Ibo qui
nohiria bo chitiminiquë.

Pablo tënamënina

6 Jaquirëquë Frigia, Galacia, tihi ca mai tsi Pablo, jahuë rabëti bo, tihi
cabo naconiquë. Jabi Espíritu Santó jato yobani quiha, Asia mai xo tsi
jari Dios Chani ja yoayamacano. 7 Jasca, Misia mai qui cahëhax tsi quiha
departamento Bitinia qui ja jicocascani quiha Dios Chani yoaxëna. Jama,
Jesú raani ca Espíritu Santó jato quëtiani quiha. 8 Jaha tsi Misia mai
nacopama tsi quiha Troas yaca qui ja bocaniquë. 9 Toá tsi baquichá tsi
Pablo tënamëniquë: Ja qui Macedoniá ca joni jisiquini quiha. Pablo qui ja
chanini quiha, “Noba Macedonia mai qui bëcahuë. Noqui ma mëbino ra”
iquiina. 10 Tënamëhax bamahaxma tsi cacastapiniquë Pablo. Jatsi quiha
noba jahuë bo no shomahuaniquë Macedonia mai qui caxëna. Toá ca
nohiria bo qui Chani Jia ca yoatí Diós noqui quënani ca no cahëyoiniquë.

Filipos yaca qui ja cahëcanina

11 Jatsi Troas no jisbayaniquë barcó no. Ia shitapama tsi quiha mëste tsi
tësëbë Samotracia qui no caniquë. Cahax huëaquë tsi quiha Neápolis yaca
qui no rërëniquë. 12 Riquibaya tsi maí tsi Filipos yaca qui no caniquë. Toa
maí ca oquë-oquëria ca yaca Filipos ini quiha. Jasca, toá tsi huëstima ca
romanobo ca nohiria racani quiha. Filipos qui cahëhax ichariama ca bari
no tsi no chitëniquë. 13 Jatsi joiti barí tsi jodioba arati iti qui no caniquë
araxëna. Yaca cacha, naa ani quëmapó tsi ja caticani quiha. Tsahohax
toá ca arati bëcanish ca yoxa bo ya chaninatsino-niquë. 14 Jabi toá tsi ini
quiha Tiatirá ca yoxa, naa Lidia icanai cato. Raiti shini iniahai ca ja ini
quiha. Jasca, Dios qui arahai ca naa yoxa ini quiha. Ja iqui tsi jia tsi Pabló
yoani ca chani ja nica-nicarianiquë. Jasca, Ibobá toa yoxa mëbiniquë,
Pabló yoahai ca chahahuamaxëna. 15 Jahuë xobó ca bo ya ashimahacaxo
tsi quiha joi noqui ja amaniquë jahuë xobó tsi chitëti. Joi amahax,

—Ibo Jesu qui ë chitimiquë ra. Mato qui jia pi no tsi noho xobo qui ma
bëcano racati —i noqui naa yoxa niquë.

Jaha tsi jahuë xobo qui no caniquë chitëxëna.

16 Toatiyá tsi arati iti qui capama tsi quiha yonati xotaco no bëchaniquë.
Yoshi ja jayani quiha, nohiria jato xaba cahëmati. Toca tsi huëstima ca
parata ja bini quiha jahuë ibo chama bax na. 17 Jatsi Pablo, noqui, tihi
cabo ja banahuaniquë. Banahuapama tsi quiha,

—Mana ca Ibo-iboria ca Dios yonati bo xo naa joni bo ra. Xabahamati quinia noqui yoatí ja bëcahitaquë ra —i ja niquë joi pistiamá no.
18 Tocapijaniquë huëstima ca barí no. Jarohari tsi Pablo yosananiquë. Yosanahax ja bopinaniquë ja qui chanixëna. Jatsi jahuë yoshi qui ja chaniniquë:
—Jesucristo chamá tsi naa xotaco quima natsëquëhuë iquia —iquiina.
Jatsi yoshi natsëquëtapiniquë.
19 Jatsi cohuënaniquë jahuë chama bo. Toca tsi jato parata biti xaba ja bënocani ca ja cahëcani quiha. Ja iqui tsi Pablo, Silas, tihi cabo qui ja tsamicaniquë. Tsamixo tsi quiha yacatá ca plazá ca chama bo qui jato ja xërëcaniquë. 20 Chama bo qui boxo tsi quiha jato qui quësotsijacaniquë:
—Noba yacatá ca nohiria bo yosicani quiha naa jodiobo ra. 21 Noba jabi bo rarinamacascani quiha pë. Noba yoba pasomaha tsi xo toa ja yoacanaina. ¿Jënahuariaxo raca jato jabi bo no bina ra? Romanobo xo noa —nëa tsi ja nëcacaniquë jato qui quësohi na.
22 Jatsi jato qui quëtsonish ca nohiria bo riiniquë Pablo, Silas, tihi cabo qui quësoxëna jato ri. Jaha tsi quiha chama bá jato sahuëti tsobomaniquë. Tsobomaxo tsi quiha ja yobacaniquë ja rashahacacano iquish na. 23 Rashaxo tsi quiha cárcel qui ja niacaniquë. Jatsi cárcel obëso ca ja yobacaniquë jia tsi jato ó ja bësono, ja paxayamacano iquish na. 24 Jatsi quiha cárcel nëpax ca naquëtë qui jato ja nanëniquë chama bá yobani ca nicaxo na. Nanëxo tsi quiha jihui para quini jaya cato ó tsi jato tahë bo ja achamaniquë. Tsëquëtimaxëni ja icani quiha.
25 Jatsi toa baquichá tsi quiha Dios qui bëhoxhi tsi Silas, Pablo iniquë. Bëhoxpama tsi ja quëquë-quëquëshinacaniquë. Tocajacano tsi quiha jato qui presó ca achiqui cabá nica-nicani quiha. 26 Jatsi yajotapitsi quiha mai niquë. Anomaria tsi preso yajohacacani quiha. Japëquëyoniquë preso ó ca caiti bo tëquë. Mërisyocaniquë achiquinish caba mënëxëti cadenabo ri. 27 Jatsi preso obëso ca bësoniquë. Preso ó ca caiti bo japëquë ca jisi tsi quiha achiquinish cabo paxani nori ca ja quëscahuani quiha. Jatsi jahuë chibiquiti saipi ja natsëcaniquë jamë ixëna. 28 Jama, ja qui Pabló quënaniquë joi pistiamá no:
—Iyamahuë. Iyamahuë. Nëá xo noqui tëquëta —iquiina.
29 Jatsi quiha preso obëso cató pëxë baaniquë. Bixo tsi quiha mëri tsi ja jiconiquë. Jicohax mëmë-mëmë tsi quiha Pablo, Silas, tihi cabo bësojó ja mëniniquë. 30 Jatsi cacha jato mëpihax,
—¿Jënahuaxëhi ni ëa ra, joni bá, xabahamahacaxëna? —i jato qui ja niquë.
31 Jatsi ja quëbicaniquë:
—Ibo Jesucristo qui chitimicana. Jatsi xabahamahacaxëqui mato, naa mia, mí-na bo ri —iquiina.
32 Jatsi quiha preso obëso cato, jahuë xobó ca bo, tihi cabo qui Dios Chani ja yoacaniquë. 33 Jasca, baquichá tsi quiha jato sëquënë, jato quëësi bo, tihi cabo preso obëso cató chocohaniquë. Jaquirëquë preso obëso cato, jahuë-na bo, tihi cabo ashimahacaniquë. 34 Jatsi jahuë xobo qui jato ja bëniquë jato orihuaxëna. Rani-raniniquë preso obëso cato ra. Rani-raniyoniquë jahuë xobó cabo tëquë, Dios qui ja chitimicani iqui na.
35 Baquishmarí tsi quiha preso qui romanoba chama bá policía bo raaniquë jato paquëmati chani ya. 36 Jatsi Pablo qui preso obëso ca chaniniquë:

—Joquë chani ra. Ma paquëmahacaxëti xo ii quiha yacatá ca chama bo. Jia tsi bocahuë —iquiina.

37 Jama, policía bo qui Pablo chaniniquë:

—Mahitsa no rashahacahitaquë pë, nohiria bo bësojo ax na. Juez qui noqui ma boyamahitaquë ra, toa ax tsi noqui quësoxëna. Anoma quiha. Romanobo yoi ca noqui xo naa ra. Anoma tsi xo toa preso qui noqui romanobo ja niacanaina iquia. ¿Jaboqui jonë tsi noqui raacascahi ni pa? Cayamaqui noa ra. Nëri ja bëparicano ra noqui tsëcaxëna. Jamë yoi xo tsi noqui ja paquëmacano iquia —nëa tsi policía bo qui Pablo nëcaniquë.

38 Jatsi quiha yacatá ca chama bo qui Pablo chani policiá yoaniquë. Romanobo Pablo, Silas, tihi cabo ini ca nicahax ja raquë-raquëcaniquë. 39 Raquëhax tsi quiha preso qui ja bocaniquë ishima tsi preso quima jato mëpixëna. Mëpihax tsi quiha jato yaca cacha qui jato ja chimaticaniquë. 40 Jatsi preso jisbaya tsi quiha Lidia xobo qui ja bocaniquë, toá ca chahahuacanaibo qui chanixëna. Jato ja chamahuani quiha. Chamahuaxo tsi quiha ja jisbayacaniquë.

17

Tesalonicá cabo Pablo qui caxanina

1 Filipos ax riquibaya tsi quiha Anfípolis, Apolonia, tihi ca yaca bo Pablo Silas nataniniquë. Natanihax Tesalónica qui ja cahëcaniquë. Toá tsi jodioba catiti xobo ini quiha. 2 Cahëxo tsi quiha jato catiti xobo qui Pablo caniquë. Jahuë jabi quiha. Tres ca joiti bari no tsi quiha Dios Chani yoati tsi jato bëta ja chaninaniquë. 3 Chaninaxo tsi quiha Dios Chani jato qui ja bërohuaniquë. Cristó tënëxëhaina, ja rësoxëhaina, ja bësotëquëxëhaina, tihi cabo jato Xabahamati Ibo iti nori ca ja jismani quiha.

—Mato Xabahamati Ibo-iboria tsi xo naa Jesu ë yoahaina iquia —i jato qui ja niquë.

4 Jatsi quiha chahahuaniquë huësti huësti ca jodiobo. Chahahuahax tsi quiha Pablo, Silas, tihi cabo qui ja riicaniquë. Jasca, chahahuaniquë huëstima ca Dios qui aracanai ca carayanabo ri. Chahahuaniquë huëstima ca chama ba ahui bo ri. 5 Jatsi ja chahahuacaquë tsi quiha toa chahahuayamahai ca jodiobo caxaniquë. Caxaxo tsi quiha plazá ca bohohai ca chiquixëniria ca joni bo ja catiacaniquë ja yosicano. Yosipama tsi quiha Jasón icanai cato xobo qui ja jabacaniquë Pablo, Silas, mërahi na. Cacha, naa yacatá ca nohiria bo qui jato ja bëcasni quiha. 6 Pablo, Silas, tihi cabo ja yopacaniquë. Yopaxo tsi quiha xobo ibo Jasón, toá ca chahahuacanaibo huëtsa bo, tihi cabo ja xërëcaniquë cacha yacatá ca chama bo qui. Xërëpama tsi quiha ja quënacaniquë:

—Jatiroha cato xo tsi nohiria bo yosicani quiha naa Pablo, Silas, iqui noa. Jaboqui noba yaca qui ja bëcahitaquë pë. 7 Jasca, noba Jasón tsi xo toa naa joni bo otohaina ra, jahuë xobo xo no. Jasca, noba chama-chamaria yoba pasomaha chanicani quiha pë. “Tobi chama huëtsa, naa Jesu icanai cato” icani quiha ra —nëa tsi chama bo qui ja nëcacaniquë.

8 Jatsi shina-huëjënaniquë yacatá ca nohiria bo, jato chama bo ri, jato qui ja quësocanai ca nicahax na. 9 Jatsi paquëmanox pari tsi quiha chama bá parata bicasniquë pë. Jatsi Jasón, chahahuacanaibo, tihi cabá jato qui parata aniquë paquëmahacaxëna.

Yaca Berea qui Pablo Silas shishonina

10 Jatsi bamaxoma tsi quiha Berea yaca qui Pablo, Silas, tihi cabo
chahahuacanaibá raatapiniquë. Cahëhax tsi quiha jodioba catiti xobo
qui ja bocaniquë. 11 Jabi Tesalonicá ca jodiobo oquë naa Bereá cabo ini
quiha. Pablo chani qui ja nica-nicariacani quiha. Jatiroha ca barí tsi
quiha Quënëhacanish cabo ja tsaya-tsayacaniquë, jabija ca Pabló yoahai
ca iqui ca cahëxëna. 12 Jatsi Jesu qui chitiminiquë huëstima ca jodiobo.
Jasca, chahahuaniquë huëstima ca carayana ca joni bo, yoxa bo, tihi cabo
ri, naa nohiria rëquëninicanaibo. 13 Jatsi quiha Berea xo tsi Dios Chani
Pabló yoahi ini ca Tesalonicá ca jodiobá nicaniquë. Nicahax ja bëcaniquë
pë nohiria bo yosixëna. Pablo qui nohiria bo ja itsisnamacaniquë ra. 14 Ja
iqui tsi chahahuacanaibá Pablo raaniquë ra ia quëpë qui. Jama, Berea ó
tsi quiha Silas, Timoteo, tihi cabo chitëniquë chahahuacanaibo mëbixëna.
15 Jatsi Atenas yaca qui huësti huësti ca xatë bá Pablo chimatiniquë.
Chimatihax jahari ja bocaniquë jato xobo qui. Silas, Timoteo, tihi cabo
qui Pablo chani ja bocani quiha. Mëri tsi ja bëcati ó Pablo quëëni quiha.
Jabi tocani quiha jahuë chani.

Atenás tsi Pablo chitënina

16 Atenas xo tsi mana-manapama tsi quiha Pablo shina-motsiquiniquë
yacatá ca ídolo bo tsayahax na. 17 Jasca, jodioba catiti xobó tsi quiha ja
chaninaniquë, toá ca jodiobo, Dios qui aracascanai ca carayanabo, tihi
cabo ya. Jasca, plazá ca nohiria bo ya ja chaninaniquë Jesu yoati na.
18 Jatsi epicúreobo, estoicobo, tihi ca icanai ca maxó ca joni bá Pablo qui
joi mëraniquë. Tiisi jayanish ca joni bo ja icani quiha. Chanihax,

—¿Jënihi ni naa bahua sa? —i huësti huësti ca niquë.

Jasca,

—Tonia jamëri ca dios bo qui noqui aramacatsi quiha pa —i huëtsa bo
niquë.

Jabi toca tsi ja chaninacani quiha, Jesu, ja bësotëquëhaina, tihi cabo
Pablo chanini iqui na. 19 Jatsi quiha Pablo qui joi ja amacaniquë jahuë
chani nicacasquí na. Amaxo tsi quiha jato chaninati xobo, naa Areópago
icanai ca qui ja boniquë. Bohax,

—Mi yoahai ca tiisi paxa ca cahëcasqui noa ra. 20 Noqui jamëri tsi xo
toa mi yoahaina. Mi yoahai ca noqui mi bërohuano ra —i Pablo qui jaca
niquë.

21 Jabi tiisí-naxëni ca Atenás ca nohiria bo, toá ca racacanai ca carayan-
abo, tihi cabo ini quiha. Jaha tsi Pablo chani ja nicacascani quiha. Jato
qui jia ini quiha tiisi paxa ca nicahaina, chaninacanaina, tihi cabo. Jato
jabi quiha.

22 Jatsi jato bësojó tsi quiha, naa Areópago xara tsi Pablo niiniquë
chanixëna. Chanihax,

—Dios bo qui araxëni ca nohiria bo xo mato tia. Toa ë jisquë ra, Atenás
ca joni bá. 23 Mato yacatá tsi co-copama tsi mato arati itiria bo ë jisquë
ra. Jisi tsi naa quënë pistia ca ë jisquë huësti ca altar ó no. “No cahëhama
ca dios bax na” ii quiha jahuë quënë ra. Jabi naa Dios ë yoahai ca tsi xo
toa naa ma cahëhama ca dios, naa ja qui ma arahaina.

24 ‘Jabi Dios yoi tsi xo toa naipa, mai, tihi caba Ibo-iboria, naa jatiroha
ca nëhohuanish cato iquia. Joni bá acani ca arati xobó tsi racayamahi
quiha. 25 Naa Dios mëbitimaxëni xo nohiria, ja narisyamahai ca iqui na.
Jasca nohiria bo qui jatiroha ca Ototi Ibo-iboria tsi xo naa. Jatiroha cabo
bësomahi quiha. Noqui yoi xacamahi quiha.

26 ‘Jasca, huësti ca joni quima jatiroha ca nohiria bo nëhohuahacani
quiha. Nëhohuaxo tsi quiha naa mai tëquë tsi quiha jato ja racamaniquë.
Jasca, ja bësocanai ca xaba naa Dios yoí janani quiha. Jasca, jatiroha ca
nohiria bo qui jato mai ja ani quiha racati. 27 Jabi tocaniquë Dios yoi, ja
qui nohiria bá mërano iquish na. Mërapiquí tsi ja chahahuacamitsa ra.
Jabi nohiria qui basima xo Dios yoi ra. 28 Jabi Dios yoi iqui tsi bëso xo noa
ra. Ja iqui tsi mohiqui noa. Ja iqui tsi naa maí tsi racaqui noa ra. Jasca,
“Dios xocobo xo noa” ¿iyamayamacahi ni mato maestro bo ra? 29 Jabija xo
ra. Dios xocobo yoi bo xo noa. Jahuë xocobo pi inono tsi ¿jënahuariahax
raca oro, plata, maxaxa, tihi cabo nohiria bá acai ca jaria ca Diós ina ra?
Toca ma xo Dios iquia. 30 Jabi nohiria bá Dios cahëyoiyamatiyá tsi quiha
jato jocha Diós mataraniquë. Jama, jaboqui ja qui bësoxëti xo nohiria bo
tëquë ii quiha ra. 31 Jatsi quiniacaxëcahuë. Nohiria bo copiti bari ja janani
quiha. Toa barí tsi quiha mëstë tsi nohiria bo tëquë copixëhi quiha ja bini
ca joni yaxo na. Copiti Ibo-iboria ixëhi quiha naa joni ra. Jabi naa joni
rësoquë tsi quiha Diós bësotëquëmaniquë ra. Ja iqui tsi Dios parayamahai
ca cahëqui noa —nëa tsi jato qui Pablo nëcaniquë.
32 Jatsi “Bësotëquëxëhi quiha nohiria bo” i Pablo quë tsi quiha osa-
osaniquë toá ca huësti huësti cabo. Jama,
—Mi chani nicatëquëcasqui noa ra, naa nohiria bo bësotëquëxëhai ca
yoati na —i huësta bo niquë.
33 Jatsi Pabló jisbayaniquë. 34 Jama, chahahuaniquë huësti huësti ca
jahuë chani nicanish cabo. Chahahuahax Pablo maxo qui ja riicaniquë.
Riini quiha toa Areopagó ca maxo inish ca joni, naa Dionisio icanai
cato. Chahahuani quiha huësti ca yoxa, naa Dámaris icanai cato. Jasca,
chahahuaniquë nohiria huëtsa bo ri.

18

Corinto qui Pablo shishonina

1 Tiisimaxo tsi quiha Atenas Pablo jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha
Corinto yaca qui ja caniquë. 2 Corinto qui cahëxo tsi quiha jodio huësti
ca ja bëchaniquë, naa Aquila icanai cato. Pontó maí conish ca naa joni ini
quiha. Jasca, Corinto qui jobëna ja ini quiha jaa ri, jahuë ahui ya. Jato
mai, naa Italia ax ja jabacani quiha toá ca maí ca chama-chamaria, naa
Claudio icanai ca iqui na. Roma yaca quima jodiobo tëquë ja raani quiha.
Cahëxo tsi quiha jato Pablo jisi caniquë. 3 Jatsi jato bëta ja chitëniquë
yonocoxëna. Jabi parata quëshpi tsi jato bëta xo tsi oxti raiti xobo ja ani
quiha iniaxëna. 4 Jatsi jatiroha ca joiti barí tsi quiha jodioba catiti xobo
qui Pablo caniquë Jesucristo Chani yoaxëna. Jesu qui toá ca jodiobo,
carayanabo, tihi cabo ja mëpicasni quiha.
5 Jatsi Macedonia mai ax Silas, Timoteo, tihi cabo cahëquë tsi quiha
jahuë yonoco, naa oxti xobo acai ca ja jënëniquë, jatiroha ca barí tsi Dios
Chani yoacasquí na. Xabahamati Ibo Jesu ini ca ja yoaniquë jodiobo qui.
6 Jatsi Pablo qui ja caxacaniquë toa chani nicacasyamahi na. Caxaxo tsi
quiha Pablo ja ocahuacaniquë. Jarohari tsi jato ja jisbayaniquë. Jama,
jisbayanox pari tsi quiha jahuë sahuëtí ca cospo ja rij-rijhaniquë ja cahai
ca jismaxëna.
—Mato shina ri tsi xo ra, Diós mato qui pi quësoquë no. Mahitsa Dios
Chani ma nicaquë ra. Jaboqui carayanabo qui caxëquia jato qui jahuë
Chani yoaxëna —i jato qui Pablo niquë.

7 Jato jisbaya tsi quiha toá ca catiti xobo tapaí ca xobo qui ja caniquë
tiisimaxëna, naa Justo icanai cato xobo. Jabi Dios qui arahai ca naa joni
ini quiha. 8 Jasca, Ibo qui chitimini quiha toa catiti xobo obëso cato, naa
Crispo icanai cato. Chitimini quiha jahuë xobó cabo ri. Toatiyá tsi quiha
huëstima ca Corintó ca carayanabo chitiminiquë Ibo Chani nicahax na.
Ja ashimahacayocani quiha. 9 Jaquirëquë huëshi ca baquichá tsi quiha
Pablo tënamëniquë. Tënamëjano tsi Pablo qui Ibo chaniniquë. Chanihax,
—Nohiria bo qui raquëyamahuë. Mi pasiyamano. Noho chani mi yoano
ra. 10 Jari tobi quiha huëstima ca yacatá ca ë qui chitimixëti cabo ra. Yama
tsi xo toa mia acaina ra, mi nohó ë bësohai iqui na —i ja qui Ibo niquë.
11 Jatsi un año y medio no tsi Corintó tsi Pablo chitëniquë jato xërëquë
xo tsi Dios Chani yoaxëna.
12 Toatiyá tsi quiha departamento Acayá ca obëso cato, naa gobernador
Galión iniquë. Jatsi jodiobo Pablo qui tsaminiquë rë. Tsamixo tsi quiha
tribunal, naa nohiria copiti iti qui ja bocaniquë ja qui quësoxëna. 13 Boxo
tsi,
—Anoma tsi xo naa joní acaina ra. Dios qui arati quinia jamëri ca noba
jimibo qui yoahi quiha pë. Noba jabi, noba yoba, tihi cabo pasomaha tsi
xo toa ja yoahaina ra —nëa tsi Galión qui ja nëcacaniquë.
14 Quëbipaima Pablo iquë tsi quiha Galión jodiobo qui chaniniquë:
—Jisa jodiobá. Yama tsi xo toa yoi ca naa joní acana ra. Ja yosipirohano
tsi yoi ca pi ja aarohano tsi jia tsi mato qui ë nicaquë aquë. 15 Jama, mato
chani bo, mato jabi bo, mato yoba bo, tihi cabo tahëhax tsi iquinaqui
mato pë. Toa nicacasyama xo ëa ra. Toca ca jahuë bo copiyamaxëquia
ra —nëa tsi bëcanish ca jodiobo qui Galión nëcaniquë.
16 Chanixo tsi quiha tribunal quima jato ja raaniquë. 17 Jatsi jodiobá
jisbayaniquë. Jatsi carayanabá jato catiti xobo obëso cato, naa Sóstenes
qui ja tsamicaniquë pë. Tsamixo tsi quiha ja sëtiacaniquë tribunal xobo
bësojo xo na. Chama Galión qui jënima ini quiha ja acanina pë.

Jahari Antioquía qui Pablo bacanina

18 Jatsi naama tsi quiha Corintó tsi Pablo chitëniquë. Jarohari tsi toá
ca xatë bo ja jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha Siria mai quiri catsijaniquë
barcó no. Aquila, Priscila, tihi cabá Pablo chimatini quiha. Cahax Cen-
crea yaca qui ja cahëniquë. Toa xo tsi quiha Pabló jahuë boo maxconiquë,
parayamahai ca chani Dios qui ja yoani iqui na. Jodioba jabi ja ini quiha.
Maxcorohax ja catëquëniquë. 19 Cahax Efeso yaca qui ja cahëcaniquë. Nëá
tsi quiha Priscila, Aquila, tihi cabo chitëniquë. Jasca, yacatá ca jodioba
catiti xobo qui shishohi Pablo caniquë. Toa xo tsi quiha jodiobo ya ja
chaninaniquë Jesu yoati na. 20 Jatsi quiha Pablo qui joi ja amacaniquë
naama tsi ja chitëno. Jama, chitënoma ja ini quiha. 21 Jisbaya tsi quiha
barco qui ja jicotëquëniquë Efeso qui caxëna. Joihuahax,
—Jerusalén jari ë cati xo ra. Basima tsi xo fiesta ra. Jama Dios shina pi
ja no tsi jahari joxëquia tia mato qui shishoxëna ra —i jato qui ja niquë.
22 Jatsi quiha Cesarea yaca qui ja rërëcaniquë. Rërëhax maí tsi Jerusalén
qui ja caniquë iglesiá ca xatë bo joihuaxëna. Jaquirëquë Antioquía qui
ja catëquëniquë. 23 Naama tsi Antioquiá tsi ja chitëni quiha. Jaquirëquë
Galacia, Frigia, tihi ca mai bo qui ja catëquëniquë toá ca chahahuacanaibo
chamahuaxëna.

Efeso xo tsi Dios Chani Apolós yoanina

24 Toatiyá tsi quiha tobi iniquë toa Alejandriá tsi conish ca jodio, naa
Apolos icanai cato. Efeso yaca qui shishohi ja joni quiha. Jiaria tsi
chaniti naa joni cahëniquë. Jasca, Quënëhacanish cabo ja cahëyoiniquë
jaa ri. 25 Jasca, Iboba quinia ja tiisimahacaniquë. Jesu quinia cahëxo
tsi quiha jia tsi toá ca nohiria bo ja tiisimaniquë. Jama, ashimanish ca
Juan chani roha ja cahëni quiha. 26 Jabi raquëxoma tsi Efesó ca jodioba
catiti xobo xo tsi Jesu Chani yoatí ja chitahëhuaniquë. Jatsi quiha Priscila,
Aquila, tihi cabá jahuë chani nicaniquë. Nicaxo tsi quiha ja qui joi ja
amacaniquë jato xobo qui ja jono. Jatsi oquë tsi quiha Apolos qui Dios
Chani ja bërohuacaniquë oquë tsi ja cahëno iquish na. 27 Jaquirëquë Acaya
mai qui Apolos cacasniquë Dios Chani yoaxëna. Jaha tsi Efesó ca xatë
bá mëbicasniquë. Mëbixo tsi quiha ja bax carta ja quënëcaniquë Acayá ca
xatë bo qui, jia tsi Apolos ja joihuacano iquish na. Jatsi toa mai qui ja
cahëquë tsi quiha anomaria tsi toá ca xatë bá Apolos joihuaniquë. Jatsi jia
tsi toá ca chahahuacanaibo Apolós mëbi-mëbiniquë, Dios noihai cató no.
28 Toá tsi quiha chamá tsi jodiobo ya ja chaninaniquë nohiria bo bësojo
ax na. Chaninaquí tsi quiha jato ja bëboniquë, Quënëhacanish cabá tsi jato
Xabahamati Ibo Jesu ini ca jismaxo na.

19

Efeso qui Pablo canina

1 Jabi Corintó tsi Apolos chitëno tsi quiha Efeso yaca qui Pablo
cahëniquë. Maca bo ja natanini quiha. Cahëxo tsi quiha huësti huësti ca
chahahuacanaibo ja bëchaniquë. 2 Bëchaxo tsi quiha jato ja nicaniquë:

—¿Espíritu Santo ma bini, chahahuaxo na? —iquiina.

Jatsi,

—Biyamaqui noa. ¿Tsohuëcara ni naa Espíritu Santo sa? Nicayamaqui
noa rë —i Pablo qui jaca niquë.

3 Jatsi Pabló jato nicaniquë:

—¿Jënahuariahax ma ashimahacani sa? —iquiina.

Jatsi,

—Juan yoani cató tsi no ashimahacani quiha —i jaca niquë.

4 Jatsi Pabló jato yobaniquë:

—Juan tiyá tsi quiha ashimahacaniquë toa jato jocha quima Dios quiri
bësocanaibo. “E cho joxëhai ca qui ma chitimiti xo ra” i nohiria bo qui ja
ni quiha. Jabi naa ja cho jonish ca tsi xo Jesu ra —i jato qui Pablo niquë.

5 Jatsi Jesucristo janë tsi ja ashimahacacaniquë jahuë chani nicahax
na. 6 Jatsi Pabló jahuë mëquë jato ó janaquë tsi quiha Espíritu Santo jato
qui jiconiquë. Jatsi jamëri ca joi bá tsi quiha chanitsijacaniquë. Dios
Chani ja yoacani quiha. 7 Jabi doce ca joni bo ja icani quiha.

8 Jaquirëquë catiti xobo qui Pablo caniquë jodiobo qui chanixëna.
Tres oxë no tsi quiha raquëxoma tsi bëroria tsi jato qui Dios Chani ja
yoaniquë. 9 Jama, jahuë chani qui nicacasyamaniquë misco bo. Jesu qui
ja chitimicasyamacani quiha. Jasca, nohiria bo bësojo xo tsi Jesu quinia ja
ocahuacani quiha. Jarohari tsi Pabló jato jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha
toá ca chitiminish cabo ja boniquë ja bëta. Jatsi Tirano escuela qui ja
bocaniquë Dios qui araxëna. Jatiroha ca barí tsi quiha Dios Chani yoati
tsi ja chaninacaniquë. 10 Dos año no tsi quiha Pabló jato tiisimaniquë
toa xo na. Jaha tsi quiha jatiroha ca Asia maí ca nohiria bo, naa jodiobo,
carayanabo, tihi cabá Iboba Chani nicaniquë ra. 11 Jasca, anomaria Diós

ani ca jisti bo iniquë, naa Pabló anina. 12 Ja motsani ca pañuelo bo, raiti quësi bo, tihi cabo iquicanaibo qui ja bocaniquë jënimahua-xëna. Jatsi jënimahuahacani quiha noitiria cabo. Jasca, jënimahuahacani quiha yoshi bo jayanish cabo ri. Tsëquëyoni quiha jato yoshi bo.

13 Toatiyá tsi quiha tobi iniquë toa huësti huësti ca bohocanai ca jodiobo, naa yobë jascaria cabo. Nohiria bo quima yoshi bo ja tsëcacani quiha jato ri. Jatsi Jesu janë tsi ja tanamacascaniquë yoshi bo tsëcaxëna.

—Jesu janë tsi, naa Pabló yoahai ca janë tsi tsëquëcahuë iqui noa —i jaca paoniquë pë.

14 Jabi tocapaoniquë Esceva baquë bo, naa jodioba arati ibo ba chamána bo. 15 Jatsi yoshi bá quëbiniquë:

—Jesu, Pablo, tihi cabo cahëqui noa. Jama, ¿tsohuëcara ni mato ra? —iquiina.

16 Jatsi quiha toá ca yoshi jaya ca joni jato qui tsaminiquë. Caxaxëniria toa joni ini quiha. Sëtiapama tsi jato ja bëboniquë ra. Jatsi jahuë xobo quima ja jabayocaniquë. Jaxcahacacani quiha jato raiti. Tsoboco ja icani quiha. Anomaria ja sëtiahacacani quiha. 17 Jatsi ocapijani ca Efesó ca nohiria bá nicaniquë, naa jodiobo, carayanabo tëquë. Nicahax ja raquëraquëcaniquë. Jasca, Ibo Jesu janë nohiria bá ocahuacaniquë.

18 Jasca, bëcaniquë chahahuacanaibo ri jato jocha bërohuaxëna. Tobi ini quiha jato jabi yoi ca ja acanaina rë. Jatsi jato yoixëniria ca jabi bo ja bërohuacaniquë. 19 Yobë i-ipaonish cabá jato libro yoi bo bëcani quiha mëshaxëna. Copixëni ini quiha toa ja mëshacanaina. Cincuenta mil ca parata quiha. 20 Tocajacaquë tsi quiha mëri tsi Iboba Chani pacananiquë. Toa Chani nohiria bá nicacasniquë ra.

21 Jaquirëquë Jerusalén qui Pablo cacasniquë. Macedonia, Acaya, tihi ca mai bo natanihax na.

—Tihi cabo qui shishohax Roma qui ë cati xo —i Pablo niquë.

22 Jatsi Macedonia mai qui canox pari tsi quiha jahuë rabëti bo, naa Timoteo, Erasto, tihi cabo ja raaniquë rëquë. Jatsi Asia mai ó tsi jari ja chitëniquë, toa xo tsi Dios Chani yoaparicatsi na.

Efesó ca iquinacanaina

23 Toatiyá tsi quiha chahahuacanaibo tahëhax tsi anomaria iniquë toa nohiria bá yosicanaina ra. 24 Tobi ini quiha chahahuacanaibo qui caxahai ca joni, naa Demetrio icanish cato. Platá tsi arati mishni bo ja ani quiha parata quëshpi na, naa jato diosa Diana arati xobo jaria cabo. Jasca, huëstima ca yonati bo ja jayani quiha. Toca ca yonocó tsi quiha huëstima ca ganancia bo ja acani quiha. 25 Chahahuacanaibo tahëxo tsi quiha jahuë yonati bo, yonococanaibo huëtsa bo, tihi cabo ja quënacaniquë. Quënahax,

—Jisa joni bá. Diana iqui tsi yonoco jiaria ca jaya xo noa ra. Ja tahëxo tsi noba sueldo biqui noa ra. 26 Jama, tobi naa Pablo icanai cato rë. Toa joni tsayacahuë. "Dios bo ma xo toa ma acaina" ii quiha pë. ¿Toa ma nicayamaha? Jasca, jaboqui jahuë chani chahahuahi quiha huëstima ca nohiria bo rë. Nëbí Efesó ca nohiria bo, Asia maí ca nohiria bo, tihi bo janyama mëpihi quiha naa joni ra. 27 Anoma quiha. No acai ca jahuë bo nohiria bá copicasyamamitsa iquia. Jasca, noba diosa Dianá jahuë oquëoquëria bënomitsa ja tocapiquë no. Jaboqui ja qui arahi quiha Asia maí ca nohiria bo tëquë ra. Ja qui arahi quiha maí ca nohiria bo tëquë ra. Jama,

ja yoahai ca iqui tsi noba Diana qui yosanatsicani quiha rë —nëa tsi joni bo qui Demetrio nëcaniquë.
28 Jatsi toa dios bo acanaibo itsisnaniquë jahuë chani nicahax na. Quënatsijahuacaniquë:
—Oquë-oquëria ca tsi xo noba Efesó ca diosa Diana ra —iquiina.
29 Jatsi quiha nohiria ba pacotsa pacananiquë yacatá no. Caxa ja icani quiha. Jatsi Pablo dos ca rabëti bo, naa Macedonia mai ax ja bëta bëcanish ca Gayo, Aristarco, tihi cabo qui ja tsamicaniquë. Tsamixo tsi quiha jato i-iti cancha-cancharia qui jato ja xërëcaniquë. 30 Ocapijani ca nicahax cancha qui Pablo jicocasni quiha jaa ri nohiria bo bësojó tsi chanixëna. Jama, toá ca xatë bá Pablo quëtianiquë cancha qui ja jicoyamano. 31 Jasca, Pablo qui toa yacatá ca chama bá, naa jahuë rabëti bá chani raaniquë ja jicoyamano. Caxaxëniria toa nohiria bo ini quiha. 32 Jabi anomaria toa cancha ó ca nohiria ba pacotsa iniquë. Jasca, yama ini quiha jato rëquëniniti ibo, naa jato pasimati cato. Anomaria ini quiha jato jamëri ca quënacanaina. Jasca, jëniriahax ja bëcani nori ca huëstima ca nohiria bá cahëyamani quiha:
—¿Jëniriahax no catiha sa? —iquiina.
33 Jatsi nohiria tirixëni bësojo qui jodiobá Alejandro icanai ca chitijihaniquë nohiria bo qui chanimaxëna. Jatsi Alejandró jahuë mëquë huishqui-huishquihaniquë nohiria bo pasimaxëna. Jato qui ja chanicasni quiha. 34 Jama, jodio ja ini ca jisi tsi quiha oquënaniquë nohiria ba pacotsa ra. Carayanabo qui yoi jodiobo ini quiha.
—Oquë-oquëria ca tsi xo noba Efesó ca diosa Diana ra —i nohiria bo niquë jato joi choxahi na.
35 Jatsi quiha yacatá ca secretario, naa papi obëso ca joniquë. Jarohari tsi nohiria bo pasimati mëtsa ja iniquë. Pasimahax,
—Jisa Efesó ca joni bá. Noba diosa-diosaria Diana arati xobo, jahuë paquënish ca jaria, tihi cabo ototi ibo ca noqui xo naa ra, naa noba yacata. Toa cahëhi quiha maí ca nohiria bo tëquë iquia. 36 ¿Jabija ma ni ë yoahana ra? Jatsi pasicana. Quiniacaxëcahuë, yoyo ca ma ayamano ra. 37 Nëbi naa joni bo ma bëquë rë quësoxëna. ¿Noba Diana arati xobó ca jahuë bo ja yomacana? ¿Noba diosa ja ocahuacana? Ayamacaqui iquia ra. 38 Jabi naa joni bo qui Demetrio, jahuë yonati bo, tihi cabo quësocasno tsi tobi quiha gobierno juez bo iquia. Jato qui ja bocati xo. Toa ax tsi jato qui ja quësocano iquia. 39 Jahuëcara huëtsa ó pi quëëcatsi tsi juez bo qui ma bocati xo nicaxëna. Toa gobierno xobo xo tsi mato nicacaxëcani quiha toá ca chama bo iquia. 40 Jasca, ma pacots-huaha iqui tsi gobierno pasomaha no nori ca ja quëscahuacamitsa pë, naa Romá ca chama bo. Jatsi quiniacaxëcahuë. Noqui pi ja nicacano tsi ¿jënixëhi ni noa pë, naa pacotsa, ma yosihaina, tihi cabo tahëhax na? Bërabixëqui noa iquia —nëa tsi nohiria bo qui yacatá ca secretario nëcaniquë.
41 Jatsi jato xobo qui nohiria bo ja raaniquë chanixo na.

20

Macedonia, Grecia, tihi ca mai bo qui Pablo canina

1 Jabi ja yosicanai ca jatiquë tsi quiha chahahuacanaibo Pabló catianiquë jato qui chanixëna. Dios Chaní tsi chamahuahax tsi quiha “Caquia rë” i jato qui ja niquë. Joihuahax Macedonia mai qui ja riquiniquë. 2 Toa mai natanipama tsi toá ca xatë bo ja chamahuabonaniquë. Jarohari

tsi Grecia mai qui ja cahëniquë. 3 Cahëhax tsi quiha tres oxë no tsi ja chitëniquë. Jatsi barcó tsi Siria mai qui capaima ja iniquë, jodiobá acasni ca nicahax na. Ja quëshpi tsi jahari Macedonia mai qui ja caniquë. 4 Jabi tobi ini quiha Pablo chimaticanaibo. Tobi ini quiha Sópater, Berea yaca ax jonish cato. Tobi ini quiha Aristarco, Segundo, naa Tesalónica ax bëcanish cabo. Jasca, tobi ini quiha Gayo, naa Derbe yaca ax jonish cato, jatsi Timoteo. Tobi ini quiha Tíquico, Trófimo, naa Asia mai ax bëcanish cabo. Tihi cabá Pablo chimatiniquë, Dios Chani ja yoaquë no. 5 Jatsi noqui, naa Pablo, ëa, naa Lucas, tihi ca noqui bëbo Troas qui naa joni bo bocaniquë. Toa xo tsi quiha noqui ja manacaniquë. 6 Jama pascua fiesta iqui tsi Filipós tsi no chitëpariniquë. Jaquirëquë Troas qui no caniquë noqui ri, barcó no. Cinco ca barí tsi quiha no rërëniquë. Rërëxo tsi quiha huësti ca semana no raaniquë toa xo na.

Troas qui Pablo shishonina

7 Jatsi sábado, naa mitsëmono tsi quiha toá ca chahahuacanaibo ya no catiniquë oriquixëna, shiati axëna. Huëaquë cacatsi tsi naama tsi quiha Pablo jato qui chaniniquë. Naa baquichá tsi quiha jari chanihi ja ini quiha. 8 Jabi tobi ini quiha huëstima ca lamparina bo toa mana ca naquëtë xara cato. 9 Bëhuëjá tsi quiha tsaho shinapayo iniquë. Jabi Pablo chaniroha-chanirohano tsi quiha coshinaniquë naa shinapayo bëro ra, naa Eutico icanai cato. Oxahax tsi quiha nëama tres pisos tsi quiha ja paquëniquë mai qui. Topijahuacaquë tsi quiha bësoyama ja iniquë. 10 Jatsi Pablo botëniquë. Mënixo tsi quiha shinapayo ja iconiquë. Icohax,

—Arayamacana. Bëso xo ra —i jato qui ja niquë.

11 Jaquirëquë mana ca naquëtë qui ja catëquëniquë. Toa xo tsi quiha Iboba shiati ja picani quiha. Huëatiscano tsi quiha jahuë chani Pablo jatihuaniquë. Jatsi Pabló jisbayaniquë huëaquë no. 12 Jasca, paquëhax ca shinapayo jahuë xobo qui ja bocani quiha. Rani-raniniquë toa chahahuacanaibo ra.

Mileto qui Pablo shishonina

13 Jisbëria tsi quiha rëquë noqui, naa Pablo chimaticanaibo, ëa, tihi cabo caniquë Asón yaca qui. Barcó tsi no cani quiha. Tocanono tsi Asón qui Pablo jamë caniquë maí no. 14 Jatsi Asón xo tsi quiha Pablo no bëchaniquë. Bëchaxo tsi quiha barco qui jato no jicomaniquë. Jatsi barcó tsi Mitilene qui no caniquë noqui tëquëta. 15 Asón ax riquibëria tsi huëaquë tsi quiha Quío icanai ca tësëbë oquëri ca qui no cahëniquë. Oxabëria tsi quiha Samos icanai ca tësëbë qui no rërëniquë. Oxabëria tsi huëaquë Mileto yaca qui no rërëniquë. 16 Rërëhax Efeso yaca qui Pablo shishocasyamani quiha, bamahaxma tsi Jerusalén qui cahëcatsi na. Huëstima ca bari ja raacasyamani quiha Asia mai xo na. Jasca, Jerusalén tsi ja icasni quiha Pentecostés fiesta quëshpi na.

Efesó ca yosibo qui Pablo chaninina

17 Jama, Mileto no rërëquë tsi quiha toa xo tsi carta ca chani Efesó ca yosibo qui Pabló raaniquë, Mileto qui ja bëcano. 18 Jatsi yaca qui ja cahëcaquë tsi quiha Pabló jato yobaniquë:

—Asia mai qui ë jonitiya rohari no tsi ë bësohai ca tëquë cahëqui mato iquia.

19 Yonati jascaria tsi mato xërëquë tsi ë yonoco-yonoconiquë ra. Bëho ya ë yonoconi quiha mato noihi na. Toatiyá tsi quiha ë tënë-tënëniquë,

ëa jodiobá acasni iqui na. 20 Jasca, Dios Chani yoaquí tsi jia tsi mato
ë yobaniquë mato mëbixëna. Yacatá ca nohiria bo bësojo xo tsi mato
xobo xo tsi tihi cabo xo tsi Dios Chani mato ë yoaniquë. 21 Jodiobo,
carayanabo, tihi cabo qui jia tsi Dios Chani ë yoani quiha, "Mato jocha
quima Dios quiri ma bësoxëti xo. Ibo Jesu ma chahahuano" i mato quiina.
22 Jasca, jaboqui Jerusalén qui caquia, Espíritu Santó ëa raahai iqui na.
¿Jënahuacaxëcahi ni toá ca nohiria bo sa, ë joquë no? Cahëyamaquia rë.
23 Jama tënëti, preso qui nanëhacati, tihi cabo ó pasoquia cahëhax na. Toa
ëa yobahi quiha Espíritu Santo pë, jatiroha ca yacata xo na. 24 Jatsi ë
qui iriama tsi xo toa preso qui ë nanëhacaxëhaina. Raquëyamaquia. E qui
Jesucristó ani ca yonoco ë jatihuati xo ra, naa nohiria bo Dios noihai ca
Chani yoahaina.

25 'Mato xërëquë tsi ë co-copaoniquë, Diós nohiria bo otohai ca yoahi
na. Toa Chani ma nicani quiha. Jama, jaboqui ëa jistëquëyamariaxëqui
mato rë, ë caquë no. 26 Mato tëquë ë chahahuamacasniquë iquia. Ja tsi xo
toa pi ma xabahamahacacasyamano tsi noho shina ri ma xo ra. 27 Dios
Chani mato quima ë quëtiayamaniquë yoaquí na. Dios shina tëquë nicaquë
mato iquia. 28 Jasca, mamë yoi, chahahuacanaibo tëquë, tihi cabo jia tsi
ó bësocana. Jato ototi yonoco mato qui Espíritu Santó ani quiha. Jatsi jia
tsi Dios iglesiá cabo otocana. Jahuë baquë nahai cató tsi ja copihacacani
quiha. 29 Jasca, mato ë jisbayano tsi nëbi bëcaxëcani quiha mahitsa ca
Dios Chani yoacanaibo, naa cama jascaria iquiina. Joxo tsi iglesiá cabo
quëyocascaxë-cani quiha rë. 30 Jasca, mato quima tsëquëxëhi quiha huësti
huësti ca Dios Chani cahëyoiyamacanaibo ri. Quiacaxëcani quiha rë iglesia
quima chahahuacanaibo mëpixëna. 31 Jaha tsi quiniacaxëcahuë iquia ra.
¿Tres ca xëni no tsi bëho ya tsi mato ë yobayama-yamani? Barihani,
baquicha tsi mato ë yoba-yobani quiha.

32 'Jatsi jaboqui Dios yoi, ja noihai ca chani chamaxëni cato, tihi
cabo qui mato mëaquia ra. Mato chamahuati xo Dios yoi. Jasca, mato
chamahuaxëhi quiha jahuë Chani ri. Mato shomahuaxëhi quiha ra,
jahuë nohiria bo tëquë ja shomahuariahai jascaria. 33 Jasca, tsayacahuë.
Mato parata, mato oro, mato jahuëmishni bo, tihi cabo ó ë quëëyamaniquë
mato bëtahi na. 34 Noho mëquë yoí tsi ë yonoco-yonoconiquë noho sueldo
bixëna. Noho piti, noho jahuë bo tëquë, tihi cabo ë copiniquë ra, ëmë yoi
xo na. Jasca, noho rabëti bo ri ë otoniquë. 35 Tsayacahuë. Jënima tsi xo
yonoco coshi. Toca tsi noitiria cabo mëbiti mëtsa xo noa yonocoquí na.
Jatsi Ibo Jesú yoani ca ma shina-bënoyamano. "Raniqui mato jahuë bo
bichi na. Jama, oquëxëhi quiha ma ranihaina noitiria cabo qui ma aquë
no" i ja ni quiha —nëa tsi Pablo nëcaniquë yosibo qui chanihi na.

36 Yobahax tsi quiha rapotó tsi jato bëta ja niiniquë bëhox-xëna. 37 Jatsi
aratsijacaniquë. Pablo ja xëcocani quiha. Ja tatsocani quiha. 38 Cohuë
ja icaniquë, "Ea jistëquëyamariaxëqui mato" i ja ni quëshpi na. Jaquirëquë
barco qui Pablo ja chimatiyocaniquë.

21

Jerusalén qui Pablo canina

1 Jato joihuaxo tsi no jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha iá tsi mëstë Cos
icanai ca tësëbë qui no caniquë. Huinobaya huëaquë tsi quiha Rodas
icanai ca tësëbë qui no cahëniquë. Jaquirëquë Pátara icanai ca qui no
rërëniquë. 2 Toa xo tsi quiha barco no rarinaniquë Fenicia mai qui caxëna.

3 Jisbaya tsi quiha Chipre icanai ca tësëbë no tarabiniquë, jahuë mëxojó
no. Tarabibaya tsi Siria mai qui no cahëniquë. Jatsi Tiro yaca qui ja
rërëhacani quiha carga janaxëna. 4 Jatsi toá ca xatë bo jisi no caniquë,
carga ja niacaquë no. Siete ca bari no tsi quiha jato qui no shishoniquë ra.
Jatsi Espíritu Santó chamá tsi toá ca xatë bá Pablo yobaniquë, "Jerusalén
qui cayamahuë" iquiina. 5 Jatsi barco shomahuahacaquë tsi quiha no
bacaniquë caxëna. Jatsi noqui ja chimaticaniquë, jato ahui bo, jato
xocobo ri. Barco qui tëmahinanox pari tsi quiha mai quëmapó tsi no
niiniquë rapotó no, bëhoxparixëna. 6 Jato tëquë joihuahax tsi quiha barco
qui no tëmahinaniquë. Jatsi jahari jato xobo bo qui ja bocaniquë.

7 Jatsi catëquëniquë barco. Riquibaya tsi Tolemaida yaca qui no
rërëniquë. Rërëxo tsi toá ca chahahuacanaibo no joihuaniquë. Huësti ca
bari tsi jato bëta no chitëni quiha. 8 Jatsi huëaquë riquibaya tsi Cesarea
yaca qui no rërëniquë. Rërëhax toá tsi no chitëniquë Dios Chani yoati ibo-
iboria Felipe xobó no. Jerusalén ca siete ó ca huësti ca inish ca naa joni
ini quiha. 9 Jasca, cuatro ca bënë yama ca jahi bo ja jayani quiha, naa
Dios Chani yoacanaibo. 10 Yoanoma ca bari huinocaquë tsi quiha noqui
cahëniquë jodioba mai ax johax ca joni, naa Acabo icanai cato. 11 Joxo tsi
quiha Pablo cinturón bixo tsi jahuë mëquë yoi, jahuë tahë yoi, tihi cabo
ja nëxaniquë. Jatsi,

—Nëca tsi nëxahacaxëhi quiha naa cinturón ibo rë. Tocacaxëcani quiha
Jerusalén ca jodiobo pë. Nëxaxo tsi carayanabo qui mëacaxëcani quiha
acacati. Tocaxëti xo ii quiha Espíritu Santo ra —nëa tsi noqui Acabo
nëcaniquë.

12 Jatsi jahuë chani nicaxo tsi Pablo no yobaniquë noqui ri:

—Jerusalén qui cayamahuë —i ja qui no niquë.

13 Jatsi,

—¿Jëniriahax aracanai sa? ¿Jëniriaxo ëa quëtiacascanai rë? Cacasquia
ra. Nëxahacahai ca qui raquëyamaquia. Jasca, Jesucristo tahëxo pi ëa ja
namëcano tsi ë qui jia tsi xo ra —nëa tsi noqui Pablo nëcaniquë.

14 Jabi noqui Pabló chahahuayamaniquë. Jaha tsi no pasiniquë.

—Ja shinahai ca Diós ano ra —i no ni quiha.

15 Jaquirëquë noba jahuë bo no rohahuaniquë. Rohahuahax Jerusalén
quiri no catëquëniquë. 16 Jasca, noqui chimatini quiha Cesareá ca xatë
bo huësti huësti cabo. Jerusalén qui no cahëquë tsi quiha Manasón
icanai ca xobo qui noqui ja bocaniquë, naa Chipre ó conish cato. Rëquë
chahahuanish ca naa joni ini quiha. Jabi jahuë xobó tsi no chitëniquë
cahëhax na. 17 Jasca, jia tsi quiha Jerusalén ca xatë bá noqui joihuaniquë.
18 Jatsi huëaquë tsi quiha noqui Pabló boniquë Jacobo jisxëna. Jabi mani
ini quiha iglesiá ca yosibo tëquëta. 19 Jia tsi jato tëquë Pabló joihuaniquë.
Joihuaxo tsi quiha carayanabo xërëquë xo tsi Diós ani ca jatiroha ca jahuë
bo jato ja yoaniquë. Carayanabo qui Dios Chani ja yoahai ca ja bërohuani
quiha. 20 Jatsi ja rani-ranicaniquë nicahax na. Dios ja ocahuacaniquë
jato tëquëta. Jatsi Pablo qui ja chanicaniquë:

—Noqui nicaparihuë, nobë xatë. Chahahuacani quiha jodiobo ri.
Tihiria cabá chahahuani quiha. Jama, Moisés yobá-naxëni cabo xo
jato tëquëta. 21 Moisés yoba, jodioba jabi bo, jibirishati jabi, tihi cabo
pasomaha mi nori ca ja nicacani quiha pë. 22 Jishopë. ¿Jënahuariaxëhi ni
noa sa? Mi joha ca nicacaxëcani quiha pë. 23 Jaha bësopa. Noba shina
tsi xo naa: Nëá xo cuatro ca joni bo. Bahuëhacati jabi apaimaria ca xo,

Diós yoani ca jatihuaxëna. 24 Jato bëta catá mia ri arati xobo qui. Toa xo
tsi noba bahuëhacati jabi mi ano ra, mia ri, jato bëta xo na. Jaquirëquë,
jato gasto bo mi copino, mato boo ja maxcocaquë no. Toa jabi pi mi
ano tsi mia pasomaha ca chani chahahuayamacaxëcani quiha iqui noa.
Moisés yoba mi nicahai ca jiscaxëcani quiha mi tocapiquë no ra. 25 Jasca,
carayanabo, naa chahahuanish cabo qui yoba raaqui noa, “Pinoma xo
ídolo bo qui acacaha ca piti” i jato qui iqui noa. Jasca, “jimi, jimihuahama
ca nami, tihi cabo piyamacahuë” iqui noa. Jasca, “anoma ca chotahai ca
quimacahuë” iqui noa. Tihi ca tsi xo toa no iquiina, yobahi na —nëa tsi
quiha Pablo qui ja nëcacaniquë.

Pablo qui ja tsamicascanina

26 Japi huëaquë tsi quiha jodioba bahuëhacati jabi Pabló aniquë toa
cuatro ca joni bo yaxo na. Axo tsi quiha arati xobo-xoboria qui jato ja
boniquë ja acana ca yoaxëna. Jabi jato bax arati ibo bá yohina tëpasnox
pari no tsi siete ca bari no tsi ja mana-manati nori icani quiha. Toa bari
bo quirëquë jato quëshpi tsi yohina tëpas-hacati nori ini quiha. Tihi ca ati
jaca nori ini quiha. Jodioba jabi bo quiha.

27 Jabi toa bari bo jatipaimano tsi quiha Asia mai ax bëcanish ca jodiobá
Pablo jisniquë arati xobo xo na. Jato arati xobó tsi Pablo ini ca jisi tsi ja
caxacaniquë. Jatsi nohiria bo ja tsamacaniquë Pablo qui ja tsamicano.
28 Tsamihax tsi quiha,

—Noqui mëbihuë, Israél ca joni bá. Moisés yoba, noba nohiria bo, noba
arati iti, tihi cabo ocahuamisxëniria ca tsi xo naa joni ra. Anoma tsi xo
toa nohiria bo ja tiisimahaina ra. Jaboqui tsayacahuë. Noba iti roa ca
yoshihuahi quiha pë. Noba arati xobo qui carayanabo ja jicomaquë ra
—nëa tsi quiha ja nëcacaniquë joi pistimá tsi quënahi na.

29 Jabi arati xobo qui Pablo jiconox pari no tsi yacatá ca carayana ya,
naa Efesó ca Trófima ya tsi Pablo co-cohai ca ja jiscani quiha. Ja tsi xo
toa jato arati xobo yoi qui carayanabo Pabló jicomani ca ja quëscahuacani
quiha tonia.

30 Jatsi yacatá ca nohiria bo shina-rajinaniquë. Mëri tsi ja
quëtsocaniquë. Quëtsohax tsi Pablo qui ja tsamicaniquë. Tsamixo tsi
quiha arati xobo-xoboria cacha ja xërëcaniquë. Jatsi arati xobo-xoboria
ó ca caiti bo japahacaniquë jato cho, nohiria misco iqui na. 31 Jabi
toa quëtsonish ca nohiria bá Pablo acasni quiha. Jabija pi carayana ca
soldado ba comandanté toa jodiobá acasni ca nicayamarohano tsi quiha
Pablo ja aquë acaniquë ra. “Iquinahi quiha Jerusalén ca nohiria bo
tëquë” i ja qui jaca ni quiha. 32 Nicaxo tsi quiha jahuë soldado bo, jahuë
capitán bo, tihi cabo ja quënatapiniquë. Bamahaxma tsi quëtsonish ca
nohiria bo qui ja jabacaniquë. Jatsi nohiria bá Pablo jënëniquë soldado
bo jisi na. 33 Cahëxo tsi quiha Pablo bichi comandante caniquë. Pablo qui
soldado bo tsaminiquë. Tsamixo tsi quiha ja nëxacaniquë dos ca cadena
bá no. Jaquirëquë,

—¿Tsohuë ni naa joni ra? ¿Jahuë yoi ca ja aca? —i nohiria bo qui ja
niquë.

34 Jatsi nohiria bá quëbi-quëbiniquë. Jamëri jamëri ja qui ja quënacanai
ca ini quiha. Anomaria toa nohiria ba pacotsa iniquë. Jatsi comandante
yosananiquë, tsohuë ca Pablo ini ca cahëti mëtsama ja ini iqui na. Jatsi
cuartel qui Pablo ja boniquë. 35 Jabi tapiti qui Pablo cahëquë tsi quiha
bëyoria-bëyorianiquë yacatá ca nohiria bo. Anomaria toa nohiria bo

ini quiha. Jatsi Pablo soldado bá itiniquë ja acacayamano iquish na.
36 Banahuaniquë nohiria bo, Pablo acasquí na.
—Ahuë. Ahuë —i jaca niquë joi pistiamá no.

Nohiria bo qui Pablo chaninina

37 Jatsi cuartel qui jicopama tsi quiha,
—Mi bëta chaniparicasquia ra —i comandante qui Pablo niquë.
Jatsi,
—¿Carayanaba joi chanihi ni mia pa? 38 Jatsi toa iquinaxëniria ca Egiptobo ma xo mia tonia. Anomaria tsi xo toa joni ra. Cuatro mil ca iquinaxëniria ca joni bo toa joní mëpini quiha xaba qui —i Pablo qui comandante niquë.
39 Jatsi Pabló quëbiniquë:
—Toa joni ma xo ëa ra. Jodio yoi xo ëa ra. Ciliciá ca Tarso yacatá tsi ë coniquë. Yaca-yacaria tsi xo toa. Ea shinahuë. Noho jimibo qui chaniparicasquia —i ja qui Pablo niquë.
40 Jatsi,
—Ihuë —i ja qui comandante niquë.
Jatsi quiha tapiti cacha tsi Pablo niiniquë chanixëna. Niixo tsi quiha jahuë mëquë ja huishquihaniquë nohiria bo pasimaxëna. Pasijacaquë tsi quiha jato joi yoí tsi chanitsi Pablo niquë.

22

1 —Ea nicaparicana, ëbë xatë bá, noho jahëpa bá. Noho shina mato nicamacasquia —i jato qui ja niquë.
2 Jatsi ja pasicaniquë jato Hebreo joi yoí tsi ja chaniha ca nicahax na.
3 —Jodio yoi xo ëa ra. Ciliciá ca Tarsó tsi ë coniquë. Cohax tsi quiha naa yacatá tsi ë shinahaniquë ra. Nëa xo tsi Gamaliel yoí ëa tiisimaniquë ra jahuë escuela xo na. Noba naborëquëba yoba, jabi bo, tihi cabo ëa ja tiisimani quiha. Jasca, Dios yonoco ë aria-ariacasniquë noho coshi tëquëtá no, naa jaboqui ma acatsai jascaria. 4 Rëquë tsi toa quinia paxa ca banahuacanaibo ë tënëma-tënëmapaoniquë, jato namëcasquí na. Jabi huësti huësti ca ë namëniquë rë. Jasca, joni bo, yoxa bo, tihi cabo tsi preso qui ë nanëpaoniquë. 5 Jabi ë a-apaoni ca cahëhi quiha nëá ca arati iboiboria, yosibo tëquë ra. Jato nicacahuë. Parayamaquia. Jatsi, Damascó ca chahahuacanaibo qui ë tsamicasniquë. Jatsi quiha ë qui carta bo nëá ca yosibá aniquë ra Damascó ca yosibo qui jismati. Toa carta bo bichi tsi Damasco qui ë caniquë toá ca chahahuacanaibo qui tsamixëna. Jahari Jerusalén qui jato ë bëcasni quiha preso qui nanëxëna.

Ja chitimini ca Pabló yoanina
Hechos 9.1-19; 26.12-18

6 'Jatsi Damasco qui ë caniquë. Cahax yaca basimahëno tsi quiha ëa tëamë tsi anomaria ca naipá ca huëa huahuaniquë. Matoroco bari ja ini quiha. 7 Tsayahax mai qui ë paquëniquë. Jatsi ë qui chanihai ca joi ë nicaniquë ra. "Jisa Sauló. ¿Jënixo tsi ëa tënëmahai ra?" i ë qui joi ni quiha.
8 Jatsi, "¿Tsohuë ni mia, Ibobá?" i ë niquë ra. Jatsi, "Jesu, naa Nazarét ca racanish ca ëa xo naa. Ea tënëmaqui mia ra" i ë qui ja niquë. 9 Jabi ëa tëamë ca nohiria bá toa ë qui chanihai ca joi nicayamani quiha. Toa huëaria roha ja jiscani quiha. 10 Jatsi, "¿Jënahuaxëhi ni ëa, Ibobá?" i ë niquë. Jatsi ëa Ibobá quëbiniquë: "Niihuë. Damasco qui cata. Toá tsi mi

axëti ca yoahacaxëqui mia ra” iquiina. 11 Jatsi Damasco qui noho rabëti
bá ëa mëpiniquë, bëco ë ini iqui na. Anomaria toa huëa ini quiha.
12 ‘Jatsi ëa jisi joniquë huësti ca joni, naa Ananías icanai cato. Jabi
Dios yoba banahuahai ca shinajiaxëni ca naa joni ini quiha. Chahahuani
quiha toá ca jodiobo tëquë. 13 Johax ëa tapaí ja niiniquë. Jatsi, “Jisa, ëbë
xatë Sauló. Mi taistëquëno ra” i ë qui ja ni quiha. Jatsi ë taistapiniquë ra.
Jënima noho bëro ini quiha. Toa joni jisti mëtsa ë iniquë iquia. 14 Jatsi
ëa ja yobaniquë: “Mia noba naborëquëba Diós bichitaquë, jahuë shina
mia cahëmaxëna. Jasca, jahuë Mëstëxëniria ca mi jisti, jatsi jahuë joi yoi
nicati, tihi cabo ó quëëhi quiha iquia. 15 Tocajahitaquë, mi nicahitahana,
mi jisitahana, tihi cabo jatiroha ca nohiria bo qui mi yoano iquish
na. Mi yonoco ixëhi quiha toa jahuë Chani yoahaina iquia. 16 Jatsi
bamayamahuë. Niihuë. Jaboqui mi ashimahacaxëti xo ra. Mi jocha
masaxëhi quiha, Iboba janë mi quënaquë no ra” nëa tsi quiha ë qui ja
nëcaniquë.

Carayanabo qui ja raahacani nori ca Pabló yoanina

17 ‘Jaquirëquë jahari Jerusalén qui ë caniquë. Jatsi huësti ca barí tsi
arati xobo-xoboriá tsi bëhoxpama tsi ë tënamëniquë. 18 Tënamëpama tsi
Ibo ë jisniquë ra. Jatsi ë qui chanitsijaniquë: “Mëri, mëri, Jerusalén mi
jisbayano. Nëá pi ëa yoati mi chanino tsi mia nicayamacaxëcani quiha” i
quiha ë qui Ibo niquë. 19 Jatsi, “Toca xo tia, Ibobá. Catiti xobo bo qui ë ca-
capaoniquë rë, mi qui chitimicanaibo mëraxëna, preso qui nanëcasquí na.
Jasca, jato ë tënëmapaoniquë. Tihi ca ë ani ca cahëyocani quiha. 20 Jasca, mi
chani yoahai ca Esteban yamabo ja acaquë tsi quiha ë rani-raniniquë.
Toa ax tsi toa ati ibo ba sahuëti ó ë bësoniquë. Tihi cabo iqui tsi ëa
nicayamacaxëcani quiha naa nohiria bo ra” i Ibo qui ë niquë. 21 Jatsi
quiha Ibobá quëbiniquë: “Cata. Nëama ca carayanabo qui mia raaquia
ra” iquiina —nëa tsi quiha nohiria bo qui Pablo nëcaniquë.

Comandante Pablo ó bësonina

22 Jabi jia tsi Pablo chani toa nohiria bá nicaniquë. Jama, “Carayana”
i ja quë tsi quiha ja caxatapicaniquë. Caxaquí tsi quiha jato joi ja
choshacaniquë:

—Anoma tsi xo toa joni ra. Acahuë ra. Oquë tsi xo ja rësohaina —
iquiina.

23 Anomaria jato joi pacotsa iniquë. Jato sahuëti bo huishqui-
huishquihapama tsi quiha mana mai mishpo ja niacaniquë caxaquí na.
24 Jatsi quiha cuartel qui comandanté Pablo jicomaniquë. Jicomaxo tsi
quiha Pablo ja rashacasniquë jabija ca yoamaxëna. 25 Nëxajahuacano tsi
quiha toá ca capitán qui Pablo chaniniquë. Chanihax,

—Romano-romanoria ca ëa xo naa. Ea rashanox pari tsi ¿juez qui ëa
boyamahai sa? Anoma tsi xo toa mi acaina ra —i ja qui ja niquë.

26 Jatsi quiha comandante qui capitán caniquë, Pablo nicahax na.

—Anoma tsi xo no acaina ra. Romano-romanoria ca joni tsi xo naa ra
—i quiha ja qui ja niquë.

27 Jatsi quiha Pablo qui comandante caniquë nicaxëna:

—¿Romano ni mia pa? Toa nicaquia —iquiina.

Jatsi,

—Jaahuë —i Pablo niquë.

28 Jatsi quiha comandanté quëbiniquë:

—Majia. Huëstima ca parata ë inianiquë pë romano manëxëna —iquiina.
29 Jatsi quiha Pablo quima toa soldado bo basitapiniquë. Jasca, raquëniquë comandante ri, romano ja nëxani iqui na.

Catinish ca jodioba yosibo bësojó tsi Pablo niinina

30 Jaquirëquë Pablo qui toa jodiobo quësocanai ca comandanté cahëcasniquë. ¿Jëniriahax Pablo qui caxaxëniria ja icana? Toa ja cahëcasni quiha. Jatsi quiha huëaquë Pablo ja pëcaniquë. Pëcaxo tsi quiha jodioba yosibo, jato arati ibo bo, tihi cabo qui chani ja raaniquë ja caticano iquish na. Jatsi ja caticaquë tsi quiha jato qui Pablo ja boniquë jato bësojó tsi nimaxëna.

23

1 Jatsi quiha catinish ca yosibo Pabló bëisniquë.
—Jisa, ëbë xatë bá. Mato parayamaquia. Dios bësojó niipama tsi jia tsi xo toa jatiroha ca ë anina iquia ra. Jënima tsi xo noho shinana —i quiha jato qui Pablo niquë.
2 Jatsi caxaniquë arati ibo-iboria Ananías, Pablo chani nicahax na,
—Quëpaishacahuë. Quëpaishacahuë —i jaha bëso cabo qui ja niquë.
3 Jatsi quiha,
—Mia tëpasxëhi quiha Dios iquia, jana quiamisxëni cató. ¿Jënahuariaxo tsi Dios yobá tsi ëa mi copina ra, Dios yoba mi nicayamaquë no mia ri? Dios yoba pasomaha tsi xo toa "Quëpaishacahuë" i mi aina —i ja qui Pablo niquë quëbihi na.
4 Jatsi toá ca nii cabo chaniniquë:
—Dios arati ibo-iboria ocahuaqui mia ra —iquiina.
5 Jatsi,
—Jishopë. Arati ibo-iboria ja iqui ca ë cahëyamaquë rë, ëbë xatë bá. "Nohiria chama bo ocahuayamacana" ii quiha Quënëhacanish cabo —i Pablo niquë.
6 Jabi toa yosibo xara ini quiha saduceobo fariseobo tëquë. Jabi fariseobo jisi tsi quiha jato qui Pablo chaniniquë:
—Jisa, ëbë xatë bá. Fariseobo ca ëa xo naa ra. Fariseobo xo noho jahëpa ri. Diós nohiria bësotëquëmaxëhai ó pasoquia ëa ri. Ja tsi xo toa ë qui quësoyoicani quiha naa nohiria bo rë —i quiha jato qui Pablo niquë.
7 Jatsi joi mërariatsijahuacaniquë ja yoaha ca nicaxo na. Joi mërahax tsi quiha ja mapëxnacaniquë, naa saduceobo, fariseobo. 8 "Yama tsi xo nohiria bo bësotëquëxëhaina; yama xo ángel bo; yama xo yoshini" tihi ca tsi ini quiha toa saduceobo. Jama, naa tres ca jahuë bo fariseobá chahahuani quiha. 9 Ja iqui tsi anomaria ini quiha toa joi ja mëranacanaina. Aniniquë jato pacotsa. Jatsi Dios yoba tiisimacanaibo, naa fariseobo, niiniquë Pablo mëbixëna.
—Yama tsi xo naa joní yoi ca acana iqui noa. ¿Tonia Dios shinana, ángel, tihi cabo ja qui chaniyamani ma ni? —i quiha saduceobo qui jaca niquë.
10 Jatsi comandante raquëniquë, Pablo ja ninicanai ca tsayahi na. Ja jaxcayocani nori ca ja quëscahuani quiha. Jaha tsi quiha nëpax jahuë soldado bo ja raaniquë jato quima Pablo ja bicano. Bichi tsi quiha jahari cuartel qui Pablo ja bëniquë.
11 Jatsi huëaquë, naa baquichá tsi quiha Pablo qui Ibo jisiquiniquë. Tapai niihax,

—Chamatsihuë. Jia tsi xo toa Jerusalén tsi mi chanihaina ëa yoati na. Toca tsi Romá tsi mi chanixëti xo —i quiha ja qui Ibo niquë.

Pablo ja acasnina

12 Huëaquë baquishmari tsi quiha jodiobo catiniquë, Pablo ati planes axëna. Parahaxma tsi,

—Piti, jënë, tihi cabo ayamaxëqui noa, Pablo aquí rohari ra —i jaca niquë.

13 Tobi ini quiha cuarenta ca joni bo huino, naa Pablo acascanish cabo. 14 Jabi jato planes acax tsi quiha arati ibo bo, yosibo, tihi cabo qui ja bocaniquë yoaxëna.

—Parayamaqui noa ra. Piti, jënë, tihi cabo ayamaxëqui noa Pablo aquí rohari. 15 Jatsi comandante nicacana, jahari jodioba chama bo qui Pablo raati. "Pablo ya chanitëquëcasqui noa" i ja qui cana. Tocapimano tsi axëqui noa ra Jerusalén qui ja cahënox pari no —nëa tsi quiha yosibo qui jaca niquë. Jato shina quiha.

16 Jama, ja acascani ca planes Pablo yoxacato baquë nicaniquë. Nicahax cuartel qui ja caniquë Pablo yobaxëna. 17 Jatsi quiha capitán bo Pabló quënaniquë. Quënahax,

—Naa jonipayo comandante qui bocahuë. Chani jaya xo ra yoati —i quiha jato qui ja niquë.

18 Jatsi comandante qui capitán boniquë. Bohax tsi quiha,

—Ea Pabló quënaquë. "Naa jonipayo comandante qui bohuë" i ë qui ja quë ra. Mi bax chani jaya quiha —i ja qui capitán niquë.

19 Jatsi comandanté mëpiniquë ori, jamëhax ja bëta chanicasquí na.

—¿Jahuë ëa yoacatsai? —i ja qui ja niquë.

20 Jatsi,

—Huëaquë tsi bëcaxëcani quiha jodiobo. Mia paracascani quiha pë. "Jahari jodioba chama bo qui Pablo mi raano, jahuë chani no nicatëquëno" i caxëcani quiha. 21 Quiniahuë. Tobi cuarenta ca joni bo huino quiha. Jatsi Jerusalén qui pi Pablo mi bono tsi bahi nëpax tsi jotacaxëcani quiha axëna. Parahaxma tsi "Piti, jënë, tihi cabo ayamaxëqui noa, Pablo aquí rohari" i jaca itaha quiha. Jaboqui jonë ca xo. Mi chani roha manacani quiha —nëa tsi quiha Pablo pihaca niquë.

22 Jatsi,

—Ea mi yoaha ca huëtsa bo qui yoayamahuë —i ja qui comandante niquë. Yobaxo tsi quiha jahari jahuë xobo qui ja raaniquë.

Carayana ca chama qui Pablo raahacanina

23 Jatsi quiha comandanté jahuë capitán bo quënaniquë:

—Doscientos ca maí cohai ca soldado bo, setenta ca caballo pohuëhai ca soldado bo, doscientos ca piahua niati mëquixëni ca soldado bo, tihi cabo shomahuacana. Baquicha, a las nueve Cesarea yaca qui Pablo ma bono ra. 24 Jasca, Pablo bax caballo shomahuacana. Jatsi quiniacaxëcahuë. Jia tsi gobernador Félix qui naa joni ma mëano —nëa tsi quiha jahuë capitán bo qui ja nëcaniquë.

25 Yobaxo tsi quiha carta quënëtsi comandanté huaniquë jato bëta raaxëna. Nëca tsi ja quënëni quiha:

26 "Excelentísimo gobernador Félix: Claudio Lisias ca ëa xo naa. Mia joihuaquia. 27 Mi qui ë raahai ca joni qui jodiobo tsamihitaquë. Soldado bo ya pi ë joyamarohano tsi naa joni ja aquë acahitaquë iquia. Romanobo ja

iqui iqui tsi bichi ë cahitaquë ra. 28 ¿Jëniriacaraxo naa joni ja acascahitaha pa? Jatsi jahuë jimiba chama bo qui ë bohitaquë, cahëcasquí na. 29 Jatsi ja qui ja quësocanai ca ë nicahitaquë. Mahitsa quiha. Jato jabi yoi bo yoati tsi quiha. Yama tsi xo toa yoi ca ja acana iquia ra. Jatsi ayamahuë. Preso qui nanëyamahuë. 30 Jaboqui planes acani quiha pë naa joni axëna. Ja acascanai ca iqui tsi mi qui raaquia jaha mi bësono. Jasca, ja qui quësocanaibo qui chani ë raaquë mia jisi ja bocano. Iquë".

31 Jatsi soldado bo bocaniquë jato comandante yoba nicahax na. Baquichá tsi quiha Antípatris icanai ca qui Pablo ja bocani quiha. Toá tsi quiha soldado bo tooniquë. 32 Jatsi huëaquë tsi quiha caballo pohuëhax ca cohai ca soldado rëtsaminiquë Pablo ya Cesarea qui. Bacani quiha soldado bo, naa mai cohai cabo. 33 Cesarea qui cahëxo tsi quiha mai obësoti ibo, naa prefecto qui carta ja acaniquë. Jaquirëquë ja qui Pablo ja mëacaniquë. 34 Jatsi carta prefectó tsaya-tsayaniquë. Tsayahax,

—¿Jahuë maí tsi mi coni? —i quiha Pablo qui ja niquë.

Jatsi Pabló quëbiniquë:

—Cilicia ó no —iquiina.

35 Nicahax,

—Mia nicaxëquia ra mi qui quësocanaibo joquë no —i Pablo qui ja niquë.

Jatsi Pablo ja raaniquë cárcel qui, naa Herodes xobo-xoboria cató no.

24

Pablo qui ja quësocanina

1 Cinco bari quirëquë quiha Cesarea qui Jerusalén ca jodiobo cahëniquë. Cahëni quiha jato arati ibo ba chama Ananías, jato yosibo, huësti ca abogado, naa Tértulo icanai cato. Tihi cabo cahëni quiha. Cahëhax tsi quiha prefecto jisi ja bocaniquë Pablo qui quësoxëna. 2 Jatsi Pablo quënahacaniquë. Ja joquë tsi quiha chaniti Tértulo chitahëhuaniquë ja qui quësoxëna. Ja nëcani quiha:

—Joquë noa, noba taita Félix shinajiaxëni cató. Mia iqui tsi jia tsi racaqui noa ra. Mi tiisi iqui tsi oquë-oquëria xo noba mai. Yama tsi xo no nianahaina ra. 3 Mi acai ca quëshpi tsi "Gracias" iqui noa ra. Jia tsi xo toa mi acaina jatiroha cato xo na. 4 Jaboqui tsi chani pistia icasquia pë. Tonia huëstima tsi xo toa mi yonoco iquia. Jatsi mëri tsi chanixëquia. Mi yosanayamano. Jia tsi nicahuë. 5 Anoma tsi xo naa joni Pablo iquia ra. Noba jimibo, naa jodiobo tsamahi quiha iquinamaxëna, naa jatiroha ca país xo na. Jasca, huësti ca maxo, naa nazarenobo icanai ca rëquëninihi quiha pë. 6 Jasca, noba arati xobo-xoboria ja yoshihuacas-hitaquë pë. Ja tsi xo toa ja qui no tsamihitaquë ra. Noba yobá tsi naa joni no copicas-hitaquë. 7 No ayamahitaquë rë, comandante joha iqui na. Chamá tsi pë noba mëquë quima Pablo ja tsëcahitaquë rë. 8 Tsëcaxo tsi quiha mi qui noqui ja raahitaquë pë. Jatsi Pablo nicahuë. Parayamaqui noa, naa joni qui quësoquí na. Tsayahuë —nëa tsi quiha prefecto Félix qui Tértulo nëcaniquë.

9 Jatsi toá ca jodiobo chaniniquë jato ri:

—Jabija tsi xo toa ja yoahana ra —iquiina.

Félix bësojó tsi Pablo chaninina jamë bax na

10 Jatsi Felíx Pablo chanimaniquë. Pablo nëcani quiha:

—Raniquia ra, mia bësojó ëmë bax chanixëna. Huëstima ca año no tsi xo toa naa maí ca nohiria bo ó mi bësohaina. Mëstë tsi xo mi copihaina ra. 11 Jato nicahuë. Jerusalén qui jobëna ca ëa xo naa. Doce bari roha ca ë cahëhitaquë arati xobo-xoboriá tsi araxëna. 12 Quiahi quiha ë qui quësocanaibo pë. Toa arati xobo-xoboria, jato catiti xobo bo, yacatá ca iti huëtsa bo, tihi cabo xo tsi nohiria bo ë tsamayamahitaquë joxo na. Pasiroha ë iquitaquë aracatsi na. 13 ¿Jëniriaxo ëa quiahuacahi ni sa? Mahitsa tsi xo toa ja yoacanai ca tëquë iquia. 14 Jabi ë yoacatsai ca tsi xo naa: Quinia paxá tsi noba naborëquëbo Dios qui araquia ra. Mahitsa tsi xo naa arati quinia icani quiha pë, mahitsa ja nomari. Jasca, Moisés yamabá quënënina, Dios Chani yoanish cabá quënënina, tihi cabo chahahuaquia ëa ri ra, jato jascaria. 15 Jasca, nohiria bo, naa shinajiaxëni cabo, yoixëniria cabo, tihi cabo Diós bësotëquëmaxëhai ca ó pasoquia ëa ri, jato jascaria. 16 Jasca, jia tsi Dios, nohiria bo, tihi cabo bësojó tsi Dios yoba nicacasquia ëa ri, quësohacatimaxëni ixëna.

17 ‘Jabi huëstima ca año no tsi Jerusalén ë jisyamani quiha. Jobëna ca ëa xo naa ra. Jabi Jerusalén qui ë johitaquë ra ofrenda parata ya, naa noho paxnacanai ca jimibo qui axëna. Jasca, toa xo tsi ofrenda bo ë acas-hitaquë ëa ri ra. 18 Jabi noba arati xobo xo tsi tocahëno tsi ëa ja jiscahitaquë pë, naa Asia mai ax bëcanish ca jodiobo. Yama pacotsa ini quiha toá no. Yama ini quiha nohiria tirixëni, ëmë roha iquia. Jabi noba bahuëhacati jabi ë jatihuahitaquë, ëa ja jiscaquë no. 19 Jabi nëri bëcaxëti xo toa Asia mai ax bëcanish ca jodiobo iquia ra. Mia bësojo ax tsi ë qui ja quësocano iquia, ë qui caxapihi na. 20 Toa joni bo pi bëyamacano tsi nëá ca jodiobá mia parayamano. Jato yosibo, jato chama bo, tihi cabo bësojó tsi nii ë iquitaquë. Ea ja nicariacahitaquë pë, ë qui quësocasquí na. Jato nicahuë. “¿Jahuë ni toa ja yoyohaina?” itsihuë. Yama xo iquia ra. 21 Toa barí tsi noho joi roha ë choshahitaquë rë, “Diós nohiria bo bësotëquëmaxëhai ó ë pasohai iqui tsi ë qui quësocasqui mato tonia” i jato qui ë itaquë no. Jaroha ca tsi xo toa ë yoyohaina iquia ra —nëa tsi quiha Pablo nëcaniquë prefecto ca Félix qui.

22 Jatsi Pablo nicahax Felíx bamaniquë. Bamaxo jato ja paquëmani quiha. Jabi chahahuacanaiba quinia cahëria ja ini quiha. Jatsi,

—Comandante Lisias jono tsi mia nicatëquëxëquia ra —i quiha Pablo qui ja niquë.

23 Jatsi capitán qui chani Felíx aniquë Pablo ó ja bësono. Jabi jënima Pablo ini quiha. Toá tsi co-coti mëtsa ja ini quiha. Jasca, ja qui shishoti mëtsa jahuë rabëti bo ini quiha mëbixëna.

24 Jaquirëquë ichariama ca bari huinocaquë tsi quiha Félix bacaniquë jahuë ahui Drusila ya. Jabi jodio jahuë ahui ini quiha. Bacaxo tsi quiha Pablo ja quënaniquë Jesucristo qui ja chitimini ca nicacasquí na. 25 Jia tsi quiha jato qui Pablo chaniniquë. Jatsi Dios mëstë, nohiria bá jato shina mëquihaina, joxëhai ca copi, tihi ca jahuë bo chanijano tsi quiha Félix raquëniquë. Raquëhi tsi,

—Iquë, iquë tia. Cata. Bari huëtsa mia quënatëquëxëquia —i quiha Pablo qui ja niquë.

26 Jasca, Pablo quima parata ó ja pasoniquë pë. Ja iqui tsi huëstima tsi quiha Pablo ja quënaniquë ja bëta chaninaxëna.

27 Jatsi dos ca año huinocaquë tsi quiha Félix ratiniquë prefecto paxa cato, naa Porcio Festo. Jabi jodiobo ranihuacasquí tsi Pablo ja paquëmayamaniquë rë. Jatsi jari preso xara Pablo chitëniquë.

25

Festo bësojó tsi Pablo chaninina

1 Jatsi quiha Festo cahëniquë toa maí ca nohiria bo yonaxëna. Prefecto paxa ca ja ini quiha. Tres bari quirëquë Cesarea ja jisbayaniquë Jerusalén qui shishoxëna. 2 Toa ja no tsi quiha ja qui bëcaniquë jodioba arati ibo bo, jato chama bo. Pablo qui ja quësocascani quiha. 3 Cahëxo tsi quiha Festo ja bënariacaniquë jato ja mëbino, Pablo pasomaha. "Jahari Jerusalén qui Pablo mi raano" i Festo qui jaca ni quiha, Pablo acatsi na, naa bahí tsi ja bacaxëquë no. 4 Jama, Festó quëbiniquë:

—Cesareá ca presó xo Pablo ra. Tsëquënoma. Jahari capaima xo ëa. 5 E bëta mato chama bo bocati xo. Anoma ca pi toa joní aarohano tsi toa ax tsi ja qui ma quësono iquia —nëa tsi quiha Festo nëcaniquë.

6 Ocho o diez ca bari roha tsi Jerusalén tsi Festo chitëniquë. Jaquirëquë quiha Cesarea qui jahari ja caniquë. Cahëhax huëaquë tsi quiha nohiria bo copiti ja chitahëhuaniquë. Jatsi quiha Pablo ja quënaniquë ja bësojó ja niino. 7 Jatsi Pablo jisiquiquë tsi quiha ja qui quëtsoniquë bëcanax ca jodiobo. Ja tëamë tsi nii ja icani quiha ja qui quësoxëna. Huëstima ini quiha toa ja quiacanaina ra. 8 Jatsi quiha chaniti Pablo chitahëhuaniquë:

—Yama tsi xo toa anoma ca ë anina ra. Jodioba yoba bo, noba arati xobo-xoboria, noba chama César, tihi cabo pasomaha ë ocahuapistia-yamarianiquë ra —i Festo qui Pablo niquë.

9 Jatsi quiha jodiobo Festó caxahuacasyama-niquë. Jato ja mëbicasni quiha. Ja tsi xo toa,

—¿Jerusalén qui cacatsai? Toa xo tsi mi qui quësocanaibo nicaxëquia mia copiquí na —i Pablo qui ja niquë.

10 Jatsi Pabló quëbiniquë:

—Anoma ra. Romanoba copiti ití tsi niiquia copihacati. Nëa roha xo tsi ëa mi nicaxëti xo iquia. Romanoba jabi quiha. Yama tsi xo toa jodiobo pasomaha ë yoyonina ra. Toa cahëriaqui mia. 11 Anoma ca pi aarohahi tsi nati copi quima ë paxacasyamaquë aquë ra. Jama, mahitsa tsi xo naa ë qui naa jodiobo quësohaina iquia. Quiariacani quiha. ¿Jënahuariaxo naa joni bo qui ëa mi ana copihacati? Anoma quiha. Romanoba chama-chamaria jiscasquia. Ea ja copino iquia ra —nëa tsi quiha Festo qui Pablo nëcaniquë.

12 Jatsi yosibo ya Festo chaninapariniquë Pablo nicahax na. Chaninahax,

—"Romanoba chama-chamaria jiscasquia" ¿i mi a pa? Jatsi ja qui mia raaxëquia mia ja copino ra —i quiha Pablo qui ja niquë.

Rey Agripa bësojó tsi Pablo niinina

13 Ichariama bari quirëquë rey Agripa, jahuë ahui Berenice, tihi cabo Cesarea qui cahëniquë Festo joihuaxëna. 14 Huëstima ca bari no shishopama tsi quiha preso xara Pablo ini ca ja nicacaniquë. Festó jato yoani quiha.

—Nëá tsi preso xara tsi xo huësti ca joni, naa Felíx nanëni cato. 15 Jabi Jerusalén qui ë shishohi caquë tsi toá ca jodioba arati ibo bo, jato yosibo, tihi cabo ë qui bëcaniquë naa joni qui quësocatsi na. Ja

namëcasjahuacani quiha pë. 16 Jatsi, “Romanoba jabi ma xo toa nohiria huëtsa bo qui nohiria mëahacahaina namëhacati ra. Jariapari ja qui xaba acacaxëti xo ja qui quësocanaibo bëbochiná tsi ja chaninano. Jasca, jato bësojo xo tsi jamë bax ja quëbipariti xo jaa ri” tihi tsi jato ë yoaniquë ra. 17 Jatsi jahari Cesarea qui ë bëta ja bëcahitaquë. Jatsi huëaquë jato nicati ë chitahëhuahitaquë. E bamayamahitaquë pë. Jatsi Pablo ë qui ja bëcahitaquë. 18 Jatsi ja qui quësoti ja chitahëhuacahitaquë ja bësojo xo na. Anoma ca naa joní ani ca nicati ó ë pasohitaquë, mahitsa ca jato chani nori. 19 Jato jodioba jabi tahëxo tsi quiha joi ja mëra-mëracahitaquë pë. Tsohuëcara ca, naa Jesu icanai ca yoati tsi quiha ja chaninacahitaquë pa. “Bëso xo” i Pablo ni quiha. 20 Jishopë. Ati ë cahëyamahitaquë rë. Jatsi, “¿Jerusalén qui cacatsai? Toa xo tsi mia nicaxëquia” i Pablo qui ë itaquë. 21 Jatsi, “Romanoba chama-chamaria jiscasquia. Ea ja copino ra” i ë qui ja itaquë pë. Jatsi jahari preso qui toa joni ë raahitaquë, noba chama-chamaria qui raaxëna —nëa tsi quiha Agripa qui Festo nëcaniquë.

22 Jatsi,

—Toa joni nicacasquia ëa ri —i quiha Festo qui rey Agripa niquë.

Jatsi,

—Huëaquë toa joni nicashariqui mia ra —i Agripa qui ja ni quiha.

23 Jatsi huëaquë tsi quiha naquëte-naquëtëria qui Rey Agripa jiconiquë jahuë ahui Berenice ya. Anomaria ini quiha ja jicocanaina. Jato bëta jiconi quiha soldado ba chama bo, yacatá ca chama bo ri. Tihi cabo jicocani quiha Pablo nicaxëna. Jatsi ja jicocaquë tsi quiha Festó Pablo quënaniquë. 24 Quënahax tsi quiha,

—Tsayapa, rey Agripá. Nëá xo Pablo icanai cato ra. Tsayacahuë joni bá. Naa joni namëcascani quiha jodioba nohiria bo tëquë iquia. Acascani quiha Jerusalén ca jodiobo, naa nëá ca jodiobo ri. “Namëhacati xo” icani quiha pë. 25 Jama, yama tsi xo toa naa joní yoi ca acana iquia. Jia tsi ja qui ë nicahitaquë ra; yamaha quiha. Jatsi, “Romanoba chama-chamaria qui mia raaxëquia, mia ja copino ra” i ja qui ë itaquë pë, “Romanoba chamá ëa copino ra” i ja itaha iqui na. 26 Jatsi jaboqui noba chama-chamaria qui carta ë quënëti xo pë, yoi ca ja aca ca yoahi na. ¿Jënahuariaxo raca toa carta ë quënëna? Ja tsi xo toa mi qui naa joni bëcasquia mi nicano mia ri, rey Agripá. Naa joni pi mi nicano tsi tonia tobixëhi quiha jahuëcara ca ë quënëxëti cato ra. 27 Jishopë. Naa joni raacasyama xo ëa ra, ja qui quësoxoma —nëa tsi quiha rey Agripa qui Festo nëcaniquë.

26

Rey Agripa bësojó tsi Pablo chaninina

1 Jatsi quiha,

—Mi chani nicacasquia, Pabló. Mimë bax chanihuë —i Pablo qui rey Agripa niquë. Jatsi chaniti Pablo chitahëhuaniquë, jahuë mëquë bo tëroxo na.

2 —Shoma xo ëa, rey Agripá, ë qui jodiobo quësocani ca quëbixëna. Anomaria tsi xo toa ë qui ja quësocanaina rë. 3 Jasca jia tsi xo toa ëa mi nicahaina ra, jodioba jabi bo, jato yoba bo, tihi cabo cahëxëni ca mi nori iqui na. Jatsi jia tsi mi nicano. Mi yosanayamano.

Pablo jabi inina chahahuanox pari

4 ‘Ea cahëyoicani quiha jodiobo tëquë. Noho maí tsi ë shinahaniquë. Jasca, Jerusalén tsi ë racapaoniquë. Tihi ca tsi cahëcani quiha. 5 Naama,

naa siri tsi ëa cahëcani quiha ra. Jariapari noba arati jabi banahuahai ca fariseobo ë i-ipaoniquë; naa jodioba jabí-naxëni ca iquiina. Jodioba jabi noixëniria cabo tsi xo toa maxo ra. 6 Jama, jaboqui ë qui quësocascani quiha toa jasca ca maxo pë, "Bësotëquëxëqui nohiria" i ë ai iqui na. Jabi noba naborëquëbo qui Diós tocani quiha ra. 7 Jariapari tsi noba doce ca nohiria maxo bá nicani quiha. Jasca, barihani, baquichá, tihi cató tsi arapama tsi quiha bësotëquëxëti ó pasoqui noa, noqui ri ra. Jama, toa ó tsi ë pasohai iqui tsi ë qui quësocani quiha no jimibo rë. Toca xo, taita Agripá. 8 ¿Jënahuariahax, "Nohiria bësotëquëmayamaxëhi quiha Dios" i jaca na? ¿Jënahuariahax yoi ca toa ina?

Chahahuacanaibo Pabló tënëmanina

9 'Jabi siri tsi ë qui jia ini quiha Nazarét ca Jesu qui chitimicanaibo ë yosihaina. 10 Toatiyá tsi ë yoyopaoni quiha Jerusalén ax na. Toa xo tsi preso qui huëstima ca chahahuacanaibo ë nanëniquë rë. Tocati arati ibobá ëa raani quiha. Jasca, "Namëhacacati xo" i jaca quë tsi quiha ë rani-ranipaoniquë pë, "Acahuë" iquiina. 11 Toatiyá tsi quiha ë co-copaoniquë, noba catiti xobó ca chahahuacanaibo mërahi na. Jato ë copicasni quiha. Jasca, Jesucristo quima jato ë casomacasniquë pë. Caxaxëniria ë i-ipaoni quiha toatiyá no. Caxahax carayanaba mai qui jato ë chibaniquë jato achacasquí na.

Pabló chahahuanina

12 'Toatiyá tsi quiha Damasco quiri co-cohi ë iniquë, jato mëracatsi na. Noba arati ibobá ëa raani quiha jato biti, soldado bo ya. Comisión jahëhua ja ini quiha. 13 Jabi Damasco quinia ca bahí tsi co-copama tsi naipá ca huëa-huëaria, naa bari oquë ca ë jisniquë, Agripá. Matoroco bari ja ini quiha. Ea, noho rabëti bo, tihi cabo tëamë tsi quiha ja huahuaniquë ra. 14 Jatsi mai qui no paquëyoniquë. Paquëxo tsi ë qui chanihai ca joi ë nicaniquë. Noba joí tsi chanijani quiha. "Sauló, Sauló, ¿Jënixo tsi ëa tënëmahai rë? Quiniahuë. Mi tëquëmitsa, buéy jamë tahë onëhai jasca cato" i ë qui joi ni quiha. 15 Jatsi ë nicaniquë. "¿Tsohuë ni mia, Ibobá?" Jatsi, Ibobá quëbini quiha: "Jesu xo ëa ra. Ea tënëmaqui mia ra. 16 Joihuë. Niihuë. Mi qui ë jisiquiquë, noho yonati mia manëmacatsi na. Jasca, jaboqui mi jisi ca jahuë bo nohiria bo mi yoaxëno. Jasca, noho Chani nohiria bo mi yoano, naa mia ë jismaxëhai cato. 17 Jasca, mi jimibo, carayanabo, tihi cabo qui mia raaxëquia noho chani mi yoano. Mia pi ja yosicano tsi mia mëbixëquia. 18 Bëco ca xo rë. Jato mi bëpëquëmano ra. Jia tsi tsëmo quima huëa quiri jato mi bësomano. Satanás quima Dios quiri ja bësocano ra. Tocapimino tsi ë qui chitimicaxëcani quiha. Jatsi masahacaxëhi quiha jato jocha ra. Diós mëstëhuani ca maxo qui riicaxëcani quiha jato ri" nëa tsi ë qui Ibo nëcani quiha.

Jesu chani Pabló nicanina

19 'Jabi toca tsi naipá ca Ibo chaniquë tsi "Jo" i ja qui ë niquë. Ja iqui tsi jodiobo, carayanabo, tihi cabo qui ë caniquë jahuë Chani yoahi na, rey Agripá. 20 Jariapari tsi Damasco ó cabo qui Cristo Chani ë yoaniquë. Jaquirëquë Jerusalén cabo, Judea maí cabo, carayanabo, tihi cabo qui Cristo Chani ë yoaniquë. "Mato jocha quima Dios quiri bësocana. Jabi jia ca jayacana, ma chahahuaha ca nohiria bá cahëno ra" i jato qui ë niquë chanihi na. 21 Ja quëshpi tsi ë qui jodiobo tsaminiquë pë arati xobo ax na. Ea ja acascani quiha. 22 Jama, toa barí tsi Diós ëa mëbiniquë ra. Ea

mëbi-mëbiriahi quiha. Ja tsi xo toa xaba jaya xo ëa iquia, rey bo, chama bo, empleado bo, tihi cabo qui jahuë Chani yoati. Jabi Moisés yamabo, Dios Chani yoanish cabo, tihi cabá quënëni ca roha ca yoaquia ra. 23 "Rësoxëti xo noba Xabahamati Ibo" i jaca ni quiha, siri. Jasca, "Rësohax jariapari ca bësotëquëxëhai ca ja ixëti xo. Bësoxo tsi jodiobo, carayanabo, tihi cabo qui xabahamati huëa ja yoaxëti xo" i jaca ni quiha. Jabi toa ja yoacani ca chani yoaquia ëa ri ra" —nëa tsi Agripa qui Pablo nëcaniquë.

Cristo qui Agripa Pabló mëpicasnina

24 Toca tsi jamë bax chanijano tsi quiha.

—Iquë. Iquë. Yoyoxëni xo mia, Pabló. Mia yoyohuaqui mi tiisi pë —i Pablo qui Festo niquë joi pistiamá no.

25 Jatsi Pabló quëbiniquë:

—Yoyoyamahai ca ëa xo naa ra, taita Festó. Mia parayamaquia. Jabija tsi xo naa ë yoahana ra. 26 Jasca, ë yoaha ca cahëhi quiha rey Agripa ri. ¿Jabija ma ni, rey Agripá? Naa jahuë bo tëquë cahëriaqui mia ra. Bëro tsi nohiria bësojó tsi tocani quiha naa jatiroha cabo. 27 Japa mia ti, rey Agripá. ¿Dios Chani chahahuahai mia ri? Tonia chahahuaqui mia iquia —nëa tsi Pablo nëcaniquë.

28 Jatsi,

—Huënayamaxëhuë. ¿Tana roha mishni tsi chahahuahai ca ëa manëmacatsai pa? —i Pablo qui Agripa niquë.

29 Jatsi,

—Jaahuë. Jaboqui, huëaquë ma ni. Jatiroha ca noho joi nicacanaibo ëa jascano iquia ra. Nëxati cadena bo roha ja jayamacano —nëa tsi Agripa qui Pablo nëcaniquë.

30 Nicahax tsi quiha rey Agripa niiniquë. Jatsi ja bëta niini quiha prefecto, jahuë ahui Berenice, jato bëta tsaho cabo. 31 Naquëtë huajahax tsi quiha prefecto ya ja chaninaniquë. Jatsi,

—Nayamaxëti xo naa joni ra. Yama tsi xo toa yoi ca ja anina. Jasca, ja paquëmahacaxëti xo ra —i jaca ni quiha chaninahi na.

32 Jatsi,

—Jishopë. Romanoba chama-chamaria pi Pabló jiscasyamarohano tsi jaboqui bëro tsi ja iquë aquë ja paquëmahacahaina rë —i Festo qui quiha Agripa niquë.

27

1 Jatsi quiha Italia mai qui chama Festo, Agripa, tihi cabá Pablo raacasniquë. Jatsi Pablo, achiquinish ca huëtsa bo, tihi cabo ja mëacaniquë capitán Julio qui. Carayanaba soldado-soldadoria ca maxo obëso ca quiha. 2 Jatsi Adramitrio ax johitahax ca barco qui no tëmahinaniquë Italia mai qui caxëna. Asia mai ó ca rërëti bo quiri capaima noba barco ini quiha. Jasca, no bëta ini quiha Aristarco, naa Tesalónica ax jonish ca carayana ri. 3 Riquibaya tsi quiha huëaquë Sidón yaca qui no rërëniquë. Jabi shinajiaxëni toa capitán Julio ini quiha. Ja qui jënima ini quiha toá ca rabëti bo qui Pablo shishohaina, orihuahacati. 4 Jatsi quiha Sidón no jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha Chipre tësëbë xotoyamahai ca jo no caniquë. Barco bëchá yoshi ini quiha rë. 5 Tarabihax jisbaya tsi quiha Cilicia, Panfilia, tihi ca mai no huinoniquë. Huinobaya tsi quiha Mira yaca qui no rërëniquë. Licia maí ca yaca ja ini quiha.

6 Toa xo tsi quiha barco huëtsa capitán biniquë, naa Alejandria mai
ax johax cato. Italia mai qui capaima ja ini quiha. Jatsi toa barco qui
noqui ja jicomaniquë. 7 Jisbaya tsi quiha huëstima bari no tsi rëquë no
capëniniquë. Bëroma tsi quiha Gnido bësojo qui no cahëniquë. Yoshi iqui
tsi rërënoma no ini quiha. Anoma yoshi ini quiha, noqui bëchá. Jaha
tsi quiha Creta tësëbë xotoyamahai ca jo no caniquë. Oquëri Salmón
no huinoni quiha. 8 Quënibaya tsi quiha bëroma tsi Rërëti Jia bo qui no
rërëniquë, naa Lasea yaca tahë no.

9 Huëstima ca bari bo no tsi quiha no bamaniquë rë. No capënini quiha.
Yota iqui tsi anoma ini quiha no rëquë cahaina. Ja iqui tsi jato Pabló
yobaniquë.

10 —Jisa, joni bá. Anoma tsi xo rëquë cahaina. Caapiquí tsi cargo
huëstima ca bënoxëqui mato tia. Yoshihuahacaxëhi quiha mato barco ri.
Jasca, no nëachimitsa noqui tëquë iquia —nëa tsi Pablo nëcaniquë.

11 Jama, Pablo yoba soldado ba capitán nicacasyamaniquë. Ja qui oquë
ini quiha toa barco capitán, barco ibo, tihi cabá yoanina. 12 Jasca, yoi toa
rërëti ini quiha chitëti, matsitiyá no. Ja iqui tsi rëquë cacasniquë huëstima
cabo.

—¿Canoma ni? Fenicia qui cahëxëqui noa tia —i jaca ni quiha.

Jabi yoshi xotoyamahai ca jo toa rërëti ini quiha, naa Creta tësëbë ó no.

Ianë ca yota-yotaria

13 Jatsi mishni mishni tsi quiha xototsi yoshi niquë. Jënima cati
quëscahuaquí tsi quiha barco ancla bo ja xërëcaniquë barco xara janaxëna.
Acax tsi quiha Creta ja quënibonacaniquë. 14 Ori pistia roha no cano tsi
quiha xoto-xotoriatsi yoshi niquë rë. Yota-yotaria ja ini quiha, naa tësëbë
ax noqui quiri. 15 Jatsi achiquiniquë noba barco rë. Jahari tësëbë qui
canoma no iniquë rë, yoshi bëcha no ini iqui na. Ja iqui tsi no jënëniquë
tësëbë qui cahëti. Rëquë canoma no ini quiha. Jatsi basi noqui yoshiní
raaniquë rë. 16 Capama tsi tësëbë pistia, naa Clauda icanai ca casojó tsi no
huinoniquë. Toa jo tsi quiha iriama yoshi xotohai iniquë. Jatsi tëtiapama
tsi barco cho ca xërëhacahai ca noti pistia no jicomaniquë. Bëronoma
ini quiha no jicomahaina ra. 17 Jicomaxo tsi quiha barco nonamá tsi
rispi no raaniquë, jahuë yora nëxaxëna, ja choshiyamano iquish na. Jatsi
no raquë-raquëniquë jënë namá ca mixai-mixairia qui, naa Africa mai
tahë ca mixai. No toohacasyamani quiha. Ja iqui tsi yoshiní matiti
raitiria no botëmaniquë, mëri no cayamano. Toca tsi ianë tsi noba barco
raahacani quiha rë. 18 Noqui choca-chocariá nianiquë. Raquëria ja ini
quiha. Choshi-paimaria noba barco ini quiha. Ja iqui tsi huëaquë tsi
baquishmari tsi barcó ca carga ia qui no nianiquë huëjëhuaxëna. 19 Jari
jasca pi ja ini quiha. Ja iqui tsi huëaquë barco jahuë mishni bo no
nianiquë. 20 Jasca, huëstima ca bari no tsi bari, huishti bo, tihi cabo no
jisyamani quiha. Tsëmoria tëquë ja ini quiha. Jasca, janacayamani quiha
yoshi xoto-xotoriahaina rë. Ja iqui tsi bësoti ó no pasoyamaniquë.

21 Jasca, huëstima ca bari no tsi no piyamaniquë. Toatiyá tsi joni bo
bësojó tsi Pablo niiniquë chanixëna.

—Noho yoba ma nicayamahitaquë pë. Oquë ja iitaha quiha rë Creta
no jisbayayamahaina iquia. No jisbayayamarohapino tsi naa carga,
barco, tihi cabo yoshihuahacayamaquë aquë rë. 22 Jama, raquëyamacana.
Chamacahuë iquia ra. Rësoyamaxëqui mato ra. Jëtëquëxëhi quiha barco
roha. 23 Baquichá tsi ë qui jisiquiquë ángel ra, naa Diós raaha ca ángel.

Jabi naa Dios tsi xo noho Ibo ra. Ja tsi xo toa ja bax ë yonocohaina. 24 E qui
naa ángel chaniquë ra. Chanihax, "Raquëyamahuë, Pabló. Carayana ca
chama-chamaria bësojó tsi mi niixëti xo. Jasca, mia iqui tsi rësoyamaxëhi
quiha mi bëta barcó ca joni bo ri. Jato shomahuaxëhi quiha Dios" i ë qui
ángel quë ra. 25 Ja iqui tsi chamacana, joni bá. Parayamahi quiha Dios ra.
Tocapixëhi quiha ra, ja yoaha jascaria. 26 Jama, tësëbë qui noqui niaxëhi
quiha yoshini ra —nëa tsi jato qui Pablo nëcaniquë.

27 Dos semana no tsi toca tsi no raahacaniquë rë toa Adria icanai
ca ianë no. Baquichá tsi "Basima xo mai tonia" i marinero bo niquë.
28 Jatsi medida jënë qui ja raacaniquë. Treinta y seis ca metros ja ini
quiha. Jaquirëquë ori pistia caxo ja tanamatëquëcaniquë. Veintisiete ca
metros ja ini quiha. 29 Jatsi raquëtsijacaniquë mai maxax qui yoshiní
noqui niamitsa iqui na. Jatsi cuatro ca mai achati ancla bo ia qui ja
niacaniquë barco chipo jo xo na. Jaquirëquë baquishmari no mana-
mananiquë raquëquí na. 30 Toatiyá tsi quiha huësti huësti ca marinero bo
barco quima paxacasniquë pë. Noti pistia jënë qui botëmapama tsi barco
rësó ca ancla huëtsa bo niahi ja bocani quiha noqui parahi na. 31 Jatsi
soldado ba capitán qui Pablo chaniniquë:

—Barcó tsi toa joni bo pi chitëyamano tsi xabahamahacatimaxëni ixëqui
mato ra —iquiina.

32 Jatsi soldado bá noti rispichi quëësaniquë. Caquë noti pistia. Pax-
anoma ja icani quiha.

33 Jatsi huëatiscano tsi quiha joni bo Pabló pimacasniquë.

—Dos ca semana no tsi oxayamaqui mato. Jasca, piyamaqui mato.
34 Jatsi piparicana iquia. Ma chamanaxëti xo ra. Jasca, yama tsi xo toa
rësoxëhaina iquia. Jënimaxëqui mato tëquë ra —nëa tsi quiha joni bo qui
Pablo niquë.

35 Chanixo tsi quiha Pabló mapari biniquë. Jatsi jatiroha cabo bësojó tsi
Dios qui "Gracias" i ja niquë piti quëshpi na. Jatsi xatënaxo tsi ja piniquë.
36 Jatsi chamananiquë joni bo Pabló acai ca tsayahax na. Ja picaniquë
jato ri. 37 Jabi doscientos setenta y seis ca nohiria ini quiha toa barcó
no ra. Huëstima no ini quiha. 38 Pixo tsi quiha barcó ca jahuë bo ia qui
niatsijahuaca-niquë huëjëhuaxëna. Harina trigo bëro ja niacani quiha.

Barco choshinina

39 Huëaquë tsi quiha toa mai marinero bá cahëyamaniquë. Tsaya-
tsayapama tsi nabiri ca quëmapo jia ca ja jiscaniquë. Toá tsi quiha barco
ja rërëhacascani quiha. 40 Jatsi ancla bo ja quëësacaniquë. Quëësaxo tsi
quiha chiyëti ja mëriscaniquë. Mërisxo tsi quiha rëquë ca matiti raiti
ja tërocaniquë, quëmapo quiri yoshiní barco matino iquish na. 41 Jatsi
quëmapo quiri capama tsi quiha mixai ja rëtsois-haniquë rë. Mai ja
jëtani quiha. Tsëquënoma barco ini quiha. Jatsi quiha barco chipo ó ca
chocá chosha-choshaniquë. 42 Jatsi soldado bá achiquinish cabo tëquë
acascaniquë ja paxayamacano iquish na. 43 Jama, soldado ba capitán
jato jënëmaniquë Pablo ja xabahamacasni iqui na. Jatsi jatiroha ca pocati
cahëxëni cabo Pabló yobaniquë jënë qui pari biisiti, quëmapo qui cahëti.
44 Jaquirëquë banahuani quiha tëxë bo. Jihui para bo, quësi mishni bo,
tihi cabá tsi mai qui ja nonocani quiha. Toca tsi mai qui no cahëniquë ra.
Jënima no iniquë.

28

Malta icanai cató tsi Pablo inina

1 Jënima tsi quëmapo qui cahëxo tsi quiha Malta toa tësëbë quënahacani
ca no cahëniquë. 2 Jia tsi quiha toá ca nohiria bá noqui shomahuaniquë.
No bax chihi ja mapocani quiha, oi, matsi, tihi cabo iqui na. Jia tsi
noqui ja joihuacani quiha. 3 Jatsi Pabló caro mishni bo topiniquë chihi
qui niaxëna. Niajahuano tsi quiha rono huajaniquë jahuë huao iqui na.
Pablo mëquë qui ja tsaminiquë rë. 4 Jatsi Pablo mëquë ronó acha ca toá
ca nohiria bá jisniquë. Jisi tsi quiha,

—Tonia ati ibo-iboria tsi xo toa joni ra. Jënë ax ja paxaquë pa. Jama,
jaboqui naqui tia, ja copihacaha quëshpi na —i jaca niquë.

5 Jatsi Pabló jahuë mëquë huishqui-huishquihaniquë rono chihi
qui paquëmaxëna. Jënëjahuaquë tsi quiha jënima Pablo iniquë ra.
6 Baiyamaniquë jahuë mëquënë. Ja rësoyamaniquë. Jama, tocati ó toa
nohiria bo pasoni quiha. Ja rësoyamaquë tsi quiha shina huëtsa nohiria
bá biniquë. Shinahax,

—Tonia dios tsi xo toa joni ra —itsi jaca niquë.

7 Jabi no rërëni ca basima tsi quiha toa tësëbë ca chama racani quiha,
naa Publio icanai cato. Noqui joi ja amaniquë jahuë xobó tsi no chitëno.
Tres ca bari no tsi noqui ja orihuani quiha. 8 Jabi oxatí tsi Publio
jahëpa iniquë, iquihi na. Jasca, chixojani quiha. Jatsi jahuë jahëpa
Pablo jisi caniquë. Cahax jahá tsi jahuë mëquë janahax tsi quiha ja
bax ja bëhoxniquë. Jahuë jahëpa ja jënimahuaniquë. 9 Ocapijaquë tsi
quiha tësëbë ca iquicanaibo, isicanaibo, tihi cabo bëcaniquë jato ri.
Ja jënimahuahacacani quiha. 10 Jatsi noqui jahuëmishni bo ja acaniquë
noqui shomahuacasquí na. Jasca, noqui piti ja acaniquë, barco qui no
jiconiquë no. No pibonahai ca noqui ja acani quiha.

Roma yaca qui Pablo canina

11 Tres oxë quirëquë barcó tsi, naa matsitiyá tsi toá ca chitënish ca
barcó tsi no jisbayaniquë. Alejandriá ca barco quiha. Jahuë rëpatí tsi
quiha Castor, Pólux, tihi ca icanai ca dios jaria ca jisti bo ja jayani quiha.
12 Jisbaya tsi quiha Siracusa qui no rërëniquë. Toá tsi tres ca bari no
chitëni quiha. 13 Riquibaya tsi no quënicananiquë Regio icanai ca qui. Toá
tsi no rërëniquë. Huëaquë tsi quiha yota pistia iniquë. Jisbaya tsi dos bari
tsi quiha Puteoli yaca qui no cahëniquë. 14 Toá ca xatë bo no bëchaniquë.
Noqui joi ja amacaniquë jato bëta no chitëno. Huësti ca semana raahax
no catëquëniquë Roma qui. 15 Jatsi no johai ca yoati tsi Romá ca xatë
bá nicani quiha. Nicahax tsi quiha Foro de Apio, naa Tres Tabernas
icanai ca qui ja bocani quiha, toa xo tsi noqui manaxëna. Jato bëchahax tsi
“Gracias” i Dios qui Pablo niquë ranihi na. Jaha tsi ja chamaniquë. 16 Jatsi
Roma qui no cahëquë tsi quiha preso obëso ca qui capitán achiquinish
cabo mëaniquë. Jama, ja qui jia ini quiha toa jahuë iti yoi ó tsi Pablo
chitëhaina jamë no. Jatsi huësti ca soldado capitán jananiquë Pablo ó
bësoti.

Roma xo tsi Dios Chani Pabló yoanina

17 Tres ca bari quirëquë jodioba rëquëninicanaibo Pabló quënaniquë, jato
bëta tsi chaninaxëna. Ja bëcaquë tsi quiha Pablo nëcaniquë:

—Jisa, ëbë xatë bá. Jerusalén ca ëa ja achacaniquë, mahitsa. Jaquirëquë
quiha Romanobo qui ë mëahacaniquë pë, ëa ja copicano. Nicacahuë.

Yama tsi xo toa noba jimibo, noba naborëquëba jabi bo, tihi cabo pasomaha ë anina iquia. 18 Jia tsi quiha toa Romanobá ëa nica-nicaniquë. Nicaxo tsi quiha ëa ja paquëmacascaniquë. Yama ini quiha toa yoi ca ë anina iquia, naa namëti copi quëshpi na. 19 Jama, ë qui caxaniquë toá ca jodiobo. Jato qui yoi ini quiha toa ëa ja paquëmacanaina. Ja iqui tsi "Romanoba Chama-chamariá ëa copino ra" i toá ca chama bo qui ë niquë. Jishopë, noho jimibo qui quësocasyamahai ca ëa xo naa ra. 20 Ja tsi xo toa mato ë quënaquë mato bëta chaninaxëna. Noqui Israél cabá jaha pasohai ca iqui tsi naa cadená tsi nëxë xo ëa rë —nëa tsi yosibo qui Pablo nëcaniquë.

21 Jatsi ja quëbicaniquë:

—Jodio maí ca carta biyamaqui noa mia yoati na. Jasca, toa nahax ca bëcanish ca xatë bo tsi xo toa chani yama mia yoati na. Yama tsi xo toa mia pasomaha ca chani nëá no. 22 Mi shina nicacasqui noa ra. Naa maxo paxa ca pasomaha chanicani quiha nohiria tëquë iqui noa, jatircha ca iti ó no —nëa tsi Pablo qui ja nëcacaniquë.

23 Jatsi huëstí bari ja iticaniquë Pablo ya chaninatëquëxëna. Toa barí tsi quiha misco ini quiha toa Pablo xobo qui bëcanish cabo. Baquishmarí tsi chitahëhax Pablo chanibahinaniquë. Chanixo tsi quiha Diós nohiria otocatsai ca ja bërohuaniquë. Jasca, Quënëhacanish cabá tsi Xabahamati Ibo Jesu ini ca ja jismani quiha. Naama tsi quiha ja chaniniquë, naa jatiroha ca bari. 24 Jatsi huësti huësti cabo qui jia Pabló yoani ca ini quiha; tëxë bo qui yoi quiha. 25 Jaha tsi mapëxnani quiha toá ca jodiobo, Pabló yoani ca nicahax na. Ja bocanox pari no tsi Pablo nëcaniquë:

—Anomaria tsi xo toa Espíritu Santó yoanina iquia, naa Isaías yamabá quënëni cató tsi ja chaniniquë no. Ja nëcani quiha:

26 "Naa nohiria bo qui chanihi cata.
Chanihax,
'Cahëxoma tsi Dios Chani nicaqui mato pë.
Jisxoma tsi tsaya-tsayaqui mato pë' ihuë.
27 Quëstoria tsi xo naa nohiria ba shinana iquia.
Nicacasyamahi quiha jato pahoqui.
Bëtsiniquicani quiha jabija ca ja jiscamitsa iqui na.
Jabija ca nicacasyama ca xo.
Quiniacani quiha pë, jato shinaná cahëyamano.
Tocacani quiha ra, Dios quiri bësocasyamahi na.
Bësopijacano tsi jato ë jënimahuaquë aniquë iquia"
i Espíritu Santo ni quiha. 28 Jaha tsi ma cahëyoino ra. Jaboqui rohari tsi carayanabo qui raahacahi quiha Dios xabahamati Chani iquia. Toa Chani nicacaxëcani quiha iquia —nëa tsi jato qui Pablo nëcaniquë.

29 Tihi ca tsi Pablo yoaquë tsi quiha ja jisbayacaniquë. Jisbaya tsi ja chaninabëquicaniquë jahuë chani yoati na.

30 Jaquirëquë dos ca xëni no tsi Roma yacatá tsi Pablo chitëniquë, jahuë xobó no. Xobo alquilada quiha. Toa xo tsi jatiroha ca ja qui shishocanaibo ja joihuaniquë. 31 Toa xo tsi Diós nohiria bo otohaina, Ibo Jesucristo, tihi cabo ja tiisimaniquë raquëxoma. Yama ini quiha toa jahuë chani jënëmahai cato.

La Carta Del Apostol San Pablo a Los Romanos

Romá ca iglesia qui Pabló quënënina

1 Pablo, naa Jesucristo yonati tsi xo naa carta quënahai cato. Jabi ë quënahacaniquë, Dios Chani chitahëhuati ibo iti. Diós ëa biniquë jahuë Chani jia ca nohiria yoati.
2 Jabi siri tsi “Noho Baquë mai qui raaxëquia” i Dios ni quiha. Jabi Dios tocani quiha Quënëhacanish cabo ó no. 3 Jatsi maí tsi jahuë Baquë Jesu coniquë ra. Cohi tsi chama David yamaba chahitaxocobo ja iniquë. 4 Jascaria, Dios Baquë ja iniquë jaa ri. Dios mëstëxëni ca jabi yoi ja jayani quiha. Jabi Dios Baquë chamaxëni ca ja iqui ca jismahacani quiha, rësonish cabo quima ja tërohacani cató no. Jabi noba Ibo tsi xo naa Jesucristo ra. 5 Noqui ja noiniquë. Noixo tsi quiha jahuë Chani chitahëhuati ibo bo noqui ja manëmaniquë. Jatsi jatiroha ca maí ca nohiria, naa carayanabo qui noqui ja raaniquë, jahuë Chani yoati. Ja chahahuacano jato ri. Chahahuaxo tsi jahuë yoba nicacaxëcani quiha jato ri. 6 Jabi mato Romá cabo quënahacaniquë mato ri, Jesucristó-na bo iti.
7 Japi mato qui, naa Roma yacatá cabo qui naa carta raaquia ra. Mato noihi quiha Dios. Noixo tsi mato ja quënaniquë jahuë nohiria iti. Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá mato noino. Mato ja bëpasimacano ra.

Romá ca chahahuacanaibo Pabló jiscasnina

8 Jariapari tsi mato quëshpi tsi noho Dios qui “Gracias” iquia ra, ma chahahuani ca jatiroha ca maí ca nohiria bá nicani quëshpi na. 9 Jabi mato bax ë bëhoxrohahai ca cahëhi quiha Dios ra. Jabi naa Dios bax yonocoriaquia noho coshi tëquëtá no, jahuë Baquë Chani yoahi na. 10 Bëhoxquí tsi Dios nica-nicarohaquia, mato qui shishoti xaba ë qui ja ano ra. 11 Mato jiscasquia ra, mato mëbixëna. E qui Diós ani ca tiisi mato bëta xatënacasquia. Jasca, mato chamahuacasquia. Jabi jaha ë quëëhai ca tsi xo toa ra. 12 No mëbinabëquiti xo. Jabi aranabëquipinono tsi chamahuaha-caxëquia ra. Jascaria, chamahuahacaxëqui mato ri. Toca tsi shomahuahacaxëqui noa, noqui tëquëta.
13 Jabi huëstima tsi xo mato qui ë cacasnina ra, ëbë xatë bá. Canoma ë iniquë rë, yaca huëtsa bo qui ë raahacani iqui na. Jabi mato yaca Roma xo tsi Cristo qui nohiria ë bëbocasniquë, carayanaba yaca huëtsa bo xo ë ani jascaria. 14 Jabi carayanabo, nohiria huëtsa bo, tihi cabo ë mëbixëti xo. Escuela tiisi jaya cabo, escuela tiisi jayama cabo, tihi cabo ri ë mëbixëti quiha. 15 Japi, mato Romá ca nohiria qui Cristo Chani jia ca yoacasquia ra.

Chama jaya xo Cristo Chani jia cato

16 Jabi Cristo Chani qui rabiyamaquia yoaxëna. Dios chama jaya xo ra, chahahuacanaibo tëquë xabahamati. Jariapari tsi quiha naa Chaní tsi jodiobo xabahamahacaniquë ra. Jaboqui tsi xabahamahacahi quiha carayanabo ri jahá no. 17 Mëstëhuahacati quinia noqui yoahi quiha naa chani ra, naa “Jahuë Cristo qui no chitimixëti xo” iquiina. Jaroha ca xabahamati quinia tsi xo naa no chahahuahai cató no, naa Quënëhacanish

cabá yoahai jascaria. Jabi “Bëso-bësopaoxëhi quiha chahahuahai cato” ii quiha.

Jochahuaxëni cabo qui caxa xo Dios

18 Jabi jochahuaxëni cabo, yoi ca acanaibo, tihi cabo qui caxa xo naipá ca Dios ra. Ja qui anoma xo ja yoyocanaina. Ja yoyocanai cató tsi Dios Chani yoi ca quëtiacani quiha pë, jabija ca Chani nohiria bá cahëyamano iquish na. 19 Jatsi jato qui caxa xo Dios, jato qui bëroria tsi Dios cahëti quinia ini quëshpi na. Jabi Dios tiisi jaya ca xo nohiria bo tëquë, jato shina qui naa tiisi nanëhacani iqui na. 20 Siri tsi, naa noba mai nëhohuahacanitiya rohari tsi jato qui bëroria Dios ini quiha, naa Dios jisnoma ca jabi. Ja nëhohuani cató tsi jahuë oquë-oquëpaohai ca chama, jahuë mana ca jabi, tihi cabo jato qui bëroria ini quiha ra. Jatsi ¿jënahuariahax raca “Dios cahëti mëtsama xo noa rë” i jaca na? 21 Dios ja iqui ca ja chahahuayamacaniquë rë, ja cahëcaquë ri. Ja qui “Gracias” iyama jaca niquë rë. Jama, mahitsa ca jahuë bo quiri jato shina bësoniquë rë. Jatsi jato shina bo tsëmohuahacaniquë. 22 “Tiisi xo noa ra” i jaca ni quiha, cahëtimaxëniria cabo jaca nori. 23 Jatsi noba rësotimaxëni ca Dios oquë ja niacaniquë pë, jato arati jahuë huëtsa bo qui araxëna. Mahitsa ja icani quiha. Japi rësohai ca joni jaria bo qui aratsijacaniquë rë. Isa bo, yohina bo, chaxpa bo, rono bo, tihi ca jaria bo qui aratsijacani quiha rë.

24 Japi Diós jato niabërianiquë, jato shina jaha quëëhai ca jahuë bo ja acano. Jatsi Diós jato nianiquë yoixëni ca jocha ja acano, jato yora bo ja yoshihuacano. 25 Dios jabija ca jabi ja rarinamacaniquë pë, mahitsa ca jahuë bo quëshpi na. Diós nëhohuani ca jahuë bo, naa isa bo, jihui bo, rono bo, tihi cabo qui aratsijacaniquë pë. Dios, naa noqui Nëhohuanish ca qui arayamatsi quiha jacaniquë ra. Jama, noqui Nëhohuanish ca Dios roha no oquë-oquëhuapaoxëti xo ra.

26 Jabi ja tsi xo toa Diós jato niabërianiquë, jaha ja quëëcanai ca jahuë yoixëni cabo tëquë ja acano. Jatsi quiha ja yoyocaniquë. Jato noma jabi jia ca yoxa bá nianiquë pë, yoxa huëtsa bo ya jobonaxëna. 27 Tocaniquë joni bo ri. Jato noma jabi jia ca ja niacaniquë jato ri, jato huëtsa ya jobonaxëna. Bërabixëni ca jahuë bo ja i-ibëquinacani quiha pë. Toca tsi jato yora bo yoshihuacani quiha ra, ja acanai ca jocha iqui na. Jato copi tsi xo toa ra.

28 Jasca, Dios ja cahëcasyamacaniquë pë. Japi Diós jato niabërianiquë, yoixëni ca shina ja jayacano, anoma ca jahuë bo ati. 29 Jatsi jatiroha ca anoma ca jahuë bo, jocha bo, tihi cabo ja ariacascaniquë. Anini quiha ja yoyocanaina rë. Parata ó ja quëëcani quiha. Nohiria qui ja caxacani quiha. Ranomisxëni cabo, ati ibo bo, tihi cabo ja manëcani quiha. Iquinaxëni cabo, paramisxëni cabo, caxaxëniria cabo, ranimisxëni cabo, tihi cabo ja manëcani quiha rë. 30 Jasca, huëtsa bo ja ocahuacani quiha. Dios qui caxaxëniria ja icani quiha. Jamë shinamisxëni, jamë oquëhuamisxëni cabo ja icani quiha. Jasca, jocha paxa cabo ja chitahëhuacani quiha. Jasca, jato nabo qui nicamisxëni cabo ja icani quiha. Tihi ca tsi ja acaniquë yoyoquí na. 31 Jabi cahëtimaxëni cabo xo naa bo ra. Quiacani quiha pë. Jato chani jatihuayamacani quiha pë. Jasca, nohiria noiti cahëyamacani quiha pë. 32 Jabi “Rësopaimaria xo tocacanaibo” ii quiha Dios yoba ra. Jama, Dios yoba cahëqui ri tsi jari toca ca jocha acani quiha pë. Jasca, nohiria huëtsa bo pi jochano tsi “Jënima tsi xo ma acaina” icani quiha pë.

2

Nohiria bo copixëhi quiha Dios

1 “Toca ca jochahuaxëni ca carayanabo jasca ma xo noa ra” ¿ii ni
mato sa? Jato jascaria xo mato ri iquia ra. “Copihacaxëti xo toca ca
jochacanaibo” iipihi tsi mamë yoati tsi chaniqui mato ra, jasca ca jahuë
bo ma acai quëshpi na. 2 Mëstë tsi xo jochacanaibo Diós copihaina ra.
Jochayamahi quiha jato copihi na. 3 ¿Jahuë shinacanai? ¿Jënahuariahax
raca tocacanai ca nohiria qui ma quësona, jasca ca jocha ma aquë no
mato ri? Tocapihi tsi ¿jënahuariahax raca Diós copihai ca quima ma
paxana? 4 Tonia Diós mato shomahuahai ca cahëyamaqui mato tia.
Mato qui caxahuëniyamahi quiha ra. Mato qui yosanahuëniyamahi quiha.
Jasca, ja noihai cató tsi jocha quima mato casomacatsi quiha ra. Jatsi
¿jënahuariahax, “Yoi xo toa Diós acaina” i ma na? 5 Quiniacaxëcahuë.
Maxax jascaria xo mato rë. Mato jocha quima pi ja quiri ma bësoyamano
tsi oquënaxëhi quiha Dios mato qui caxahaina iquia. Jabi tsëquëxëhi
quiha Dios caxahai ca bari ra. Toa barí tsi jocha quëshpi tsi jahuë
mëstë ca copi jismaxëhi quiha. 6 Jatsi jatiroha ca nohiria bo copixëhi
quiha ja acanai ca quëshpi na. 7 Yosaxoma jia ca acanaibo, Dios oquë ó
quëëcanaibo, bëso-bësopaocascanaibo, tihi cabo bëso-bësopaomaxëhi quiha.
8 Jama, jamë shinamisxëni cabo, jahuë yoba nicamisxëni cabo, naa yoi
ca acanaibo, tihi cabo qui caxariaxëhi quiha Dios. Anomariaxëhi quiha
jato ja copihaina ra. 9 Tënë-tënëcaxëcani quiha yoi ca acanaibo tëquë.
Anomariaxëhi quiha jato cohuë ra. Copihacaxëti xo jodiobo. Copiha-
caxëti xo carayanabo ri. 10 Jama, oquëhuahacaxëti xo jia ca acanaibo
tëquë. Oquëhuahacaxëti quiha jia ca acai ca jodiobo. Oquëhuahacaxëti
quiha carayanabo ri. Jato oquëhuaxëhi quiha Dios ra. Jatsi rani tsi
racacaxëcani quiha. 11 Jabi mëstë tsi xo Diós nohiria copihaina ra. Ja qui
jaharisi tsi xo nohiria bo tëquë.

Mëstë tsi xo Diós copihaina

12 Jochacanaibo tëquë copixëhi quiha Dios ra. Carayanabo, naa Diós
quënëni ca yoba jayamacabo pi jochano tsi jato ri copixëhi quiha Dios.
Jasca, jodiobo, naa Dios yoba jaya cabo pi jochano tsi jato ri copixëhi
quiha Dios. 13 Jabi Dios bësojó tsi mëstëhuahacayamaxëhi quiha jodiobo,
Dios yoba ja jayacanai ca iqui na ra. Jama, Dios yoba ja nicaxëti ca xo
mëstëhuahacaxëna. 14 Carayanabo tsayacahuë. ¿Moisés yoba jayacahi ni?
Mëquëya ca xo rë. Jama, ja acanai cató tsi Dios yoba nicacani quiha jato
ri pa. Jia ca ati cahëcani quiha, Dios yoba ja jayamacaquë ri. 15 Jabi
jato shina ó tsi Dios yoba quënëhacani quiha, jia ca ati ja cahëyoicanai ca
quëshpi na. Jia ca ati jato yobahi quiha jato shinana. Jasca, anoma ca pi
ja acano tsi jato qui quësohi quiha jato shinana. Jama, jia ca pi ja acano
tsi jato qui quësoyamahi quiha. 16 Jabi tsëquëxëhi quiha jaroha ca bari
ra. Toa barí tsi jahuë Jesucristó tsi nohiria bo tëquë copixëhi quiha Dios.
Mato shina ó ca bërohuahama ca jahuë bo, naa ma shinahaina, jonë ca ma
acanaina, tihi cabo copixëhi quiha ra. Jabi tocaxëhi quiha Dios, ë yoahai
jascaria.

Moisés yoba jaya xo jodiobo

17 ¿Japa mato tsa ni? “Jodiobo xo noa. Moisés yoba qui chitimiqui
noa. Oquë xo noba Dios” ¿tihi ca tsi i-iyamacanai? 18 Jasca, “Dios shina
cahëriaqui noa” iqui mato. Dios yoba ma tiisimahacani iqui tsi jia ca ati

cahëyoiqui mato iquia. 19 “Bëco cabo mëpiti mëtsa xo noa. Tsëmó cabo bax huëa xo noa” iqui mato pë. 20 Jasca, “Cahëyamacanaibo, shinapayo bo, tihi cabo Dios jahuë bo tiisimati mëtsa xo noa” tihi ca tsi iqui mato, Quënëhacanish cabo ma jaya iqui na. Jayaquí tsi tiisi tëquë, jabija ca tiisi, tihi cabo cahëti mëtsa xo mato ra. 21 Jabija. Carayanabo tiisimati cahëqui mato iquia. Jama, tiisimaquí tsi ¿jënahuariaxo raca mato yoba yoi nicayamayamacanai? Tiisimahi tsi “Yomayamacahuë” iqui mato; jama, ¿yomayamayamacanai? 22 “Anoma tsi xo joni huëtsá ahui bichiina” iqui mato; jama, ¿tocayamayamacanai? “Mahitsa ca dios bo qui arayamacahuë” iqui mato; jama, ¿jato arati xobó ca jahuë bo yomayamayamacanai? 23 “Jia tsi xo Dios yoba” iqui mato; jama, jahuë yoba nicayamaqui mato pë. Nicayamaquí tsi Dios quiahuaqui mato pë. 24 Jascaria tsi, mato jabi yoi ca tahëxo tsi Dios janë ocahuacani quiha carayanabo rë, naa Quënëhacanish cabá yoani jascaria.

¿Tsohuë ni toa jodiobo jabija cato?

25 Jabi jënima tsi xo jodiobo iquiina, Dios yoba ma nicaquë no. Jama, Dios yoba pi nicayamahi tsi Dios cahëyamahai ca carayanabo jascaria xo mato iquia. 26 Jabi Dios yoba pi carayanabá nicano tsi ¿jato shomahuayama-yamaxëhi ni Dios? ¿Jahuë baquë yoi bo jato manëmayamayamaxëhi ni, naa jodiobo ja bini jascaria? 27 Jatsi Dios cahëyamanish ca carayanabá tsi quësohacaxëqui mato jodiobo iquia. Mato ti tsi xo toa Dios yoba jayanish cabo ra. Jasca, mato ti tsi xo toa jibirishati jabi jayanish cabo. Dios tiisi jaya xo mato ra. Japi, quësohacaxëqui mato ra, Dios yoba nicayamahai ca ma nori iqui na. 28 Tobi quiha mato jodioba jabi bo. Jasca, tobi quiha mato jibirishati jabi. Jama, Dios jabija ca nohiria ma xo mato, mato jodioba jabi bo iqui na. 29 Jama, jodio yoi bo, naa Dios jabija ca baquë bo tsi xo toa Dios jabi paxa ca jaya cabo ra. Espíritu Santó tsi jato shina bo rarinamahacani quiha, Moisés yoba nicaxoma. Jabi paxa ca jaya ca nohiria qui ranihi quiha Dios; chahahuayamacanaibo qui nomari.

3

1 Ma chahahuahai cató pi jahuë nohiria yoi bo Diós mato manëmano tsi “Mahitsa tsi xo jodiobo no iquiina rë” ¿ii ni mato sa? Jasca, “Mahitsa tsi xo noba jibirishati jabi rë” ¿ii ni mato sa? 2 Mahitsa ma xo ra. Jënima tsi xo jodiobo iquiina. ¿Carayanabo oquë tsi noqui jodiobo Diós shomahuayamayamani? Jariapari tsi quiha jahuë chani jodiobo qui Diós ani quiha. 3 Jama, toa chani noba naborëquëbá nicacasyamani quiha rë. Dios quima ja casocano ri tsi quiha jari jato shomahuaxëqui Dios, “Mato shomahuaxëquia” i ja ni quëshpi na. 4 Parayamahi quiha. Jabi joni bá jato chani jatihuayamamitsa, quiacanaibo jaca nori iqui na. Jama xo Dios; jahuë chani jatihuahi quiha. Quiayamahi quiha. Jabi toca xo Dios ii quiha Quënëhacanish cabo:

“Jabija ca chaniqui mia, Diós, chanihi na.
Mi qui nohiria quësono tsi jato bëboxëqui mia” ii quiha.

5 Jabi yoi ca no acai cató pi Dios mëstë jismahacano tsi ¿jënixëhi ni noa? “Anoma tsi xo Diós acaina pë, noba jocha quëshpi noqui ja copiquë no” ¿ixëhi ni noa pa? 6 Tocanoma quiha. Mëstë xo Dios ra. Mëstë iyamarohapiquí tsi ¿jënahuariaxo raca jato jocha quëshpi nohiria Diós copina? Jocha matarayamahi quiha. Ja copihacati xo ra. 7 Jasca, tobi

quiha yoyohai ca nohiria huëtsa bo. “Jënima tsi xo no quiahaina” icani quiha pë. “No quiano tsi oquë tsi jisiquixëhi quiha Dios parayamahai ca jabi-jabiria. Jatsi toca pi Dios no oquëhuano tsi ¿jënahuariaxo jochacanaibo noqui ja tocana?” icani quiha pë. 8 Anoma tsi xo toca ca chanicanaina ra. “¿Yoi ca ai canomani, Diós noqui shomahuano?” iqui jascaria tsi xo toca ca chani pë. Anoma tsi xo toca ca ma shinahaina iquia. Jabi tobi quiha toa ëa ranixëni cabo rë. “Toca tsi chaniqui Pablo” icani quiha mato ó ca huësti huësti cabo pë. Tocayamaquia ra. Tënëtiya qui raahacacaxëcahi quiha tocacanaibo ra.

Jochaquë jatiroha cabo

9 Jatsi, ¿jënixëhi ni noa jodiobo yoati na? ¿Carayanabo oquë ma ni noqui jodiobo? Oquë ma xo noa ra. Jochahi quiha jatiroha ca nohiria bo. Jochahi quiha jodiobo. Jochahi quiha carayanabo ri. Jabi jochacanaibo nohiria bo tëquë nori ë jismaquë ra. 10 Toca tsi nohiria yoati tsi chanihi quiha Quënëhacanish cabo ri. Nëcahi quiha:

“Yama tsi xo mëstëxëni cato; yama ra.
11 Yama tsi xo jabija ca cahëhai cato rë.
Yama tsi xo Dios mërahai cato rë.
12 Dios quima casoniquë jatiroha cabo; janyama bocani quiha jato tëquëta.
Jasca, yama tsi xo jia ca acai cato; yama ra.
13 Jasca, anoma tsi xo nohiria chanihaina, nami pisi jascaria.
Jato chaní tsi quiacani quiha pë.
Rono ba veneno jascaria tsi xo toa ja chanicanaina ra.
14 Jasca, yoixëni ca caxa ca chani icani quiha.
15 Jasca, mahitsa nohiria acascani quiha.
16 Jahuënia ja bocanai cató tsi tënëhi quiha nohiria bo rë jato tahëxo na.
17 Jasca, nohiria ya rabënati cahëyamacani quiha pë.

18 Jasca, Dios qui raquëyamacani quiha ra” tihi ca tsi ii quiha. Jabi nëca tsi chanihi quiha Quënëhacanish cabo jato yoati na ra.

19 Jabi jodiobo qui naa yoba-yobaria acacaniquë ra. Jato yoba yoi tsi xo naa ra. Jato qui Diós ani quiha. Jato qui chanihi quiha naa yoba, jato pasimaxëna. Japi, ¿jënahuariahax “Jocha yama xo noa” i jaca na? Jasca, Dios copi bicaxëcani quiha carayanabo ri, naa nohiria bo tëquë. Paxayamacaxëcani quiha. 20 Japi Moisés yoba no nicahai cató tsi mëstëhuahacatimaxëni xo noa, Dios bësojó no. Jama, Dios yobá tsi noba jocha cahëqui noa ra. Toca tsi jocha noqui cahëmahi quiha Dios.

Dios tsi xo toa noqui mëstëhuahaina

21 Jabi jaboqui quinia huëtsa noqui jismahi quiha Dios, mëstëhuahacati. Moisés yoba bo no nicahai cató tsi jaboqui noqui biyamahi quiha ra. Jama, siri tsi naa mëstëhuahacati quinia paxa ca Quënëhacanish cabo, Dios Chani yoanish cabo, tihi cabá yoapaoni quiha. 22 Jaboqui nohiria bo tëquë, naa jahuë Jesucristo qui chitimicanaibo bichi quiha. Ja qui ja chitimicano tsi jato mëstëhuahi quiha. Jatsi jaboqui Dios qui jaharisi tsi xo nohiria bo tëquë. Yama tsi xo oquë cato ra. 23 Jochaquë jatiroha cabo ra, naa jodiobo carayanabo tëquë. Dios jabi narisqui noa rë. 24 Jaboqui ja noihai cató tsi noqui tëquë mëstëhuahi quiha Dios. Copiyama tsi xo toa no bax ja anina. Jocha quima noqui Diós paquëmaniquë jahuë Cristo ini cató no. 25 Diós jahuë Baquë ani quiha, nohiria bo bax nati. Noba jocha

quëshpi ja nani quiha. Ja tocani quiha, ja qui no chitimihai cató tsi noba jocha masahacano iquish na. Toca tsi ja mëstë ca copihai ca Diós noqui jismaniquë ra. Jabi siri tsi nohiria ba jocha copiyamahacani quiha. 26 Jama, jaboqui ja mëstë ca copihai ca noqui jismacatsi quiha. Jariapari mëstë ja iquiina, jatsi jahuë Jesu qui chitimicanaibo ja mëstëhuahaina, tihi cabo tsi noqui cahëmacatsi quiha Dios jaboqui.

27 Japi toca tsi Diós noqui mëstëhuano tsi ¿jënahuariahax "Jia tsi xo no acaina" i no na? Jasca, Moisés yobá pi Diós noqui xabahamarohano tsi "Jia tsi xo no acaina" iti mëtsa no iquë aquë pë. Jama, jahuë Baquë qui no chitimihai cató tsi noqui xabahamahi quiha. 28 Jarohari tsi Dios bësojó mëstëhuahacaxëhi quiha nohiria ra, Cristo qui ja chitimicaquë no, Moisés yoba ja nicacanai cató nomari.

29 Ja tsi xo toa nohiria bo tëquë, naa jodiobo, carayanabo, tihi cabo bichi quiha Dios jasca ca quiniá no. Jatiroha ca nohiria ba Dios tsi xo naa Dios. 30 Jabi huësti Dios roha tsi xo ra. Jasca, huësti roha tsi xo Diós nohiria xabahamati quinia. Jodiobo, carayanabo tëquë, tihi cabo xabahamahi quiha, jahuë Baquë qui ja chitimicaquë no. 31 Jatsi, ¿Dios yoba quëyohi ni noa, "No chitimihai cató tsi noqui xabahamahi quiha Dios" i no quë no? Ayamaqui noa. "Jënima tsi xo Dios yoba" iqui noa ra.

4

Dios qui Abraham chitiminina

1 Jaboqui tsi Abraham yamabo, naa noqui jodioba rëquëyamabo yoati tsi mato yoapariquia. 2 Jabi jia tsi xo toa Abrahám anina. Jama, ja ani ca iqui tsi mëstëhuahaca-rohapihi tsi "Jënima xo ëa ra" iti mëtsa ja iquë aniquë ra. Jama, Dios bësojo xo tsi jamë ocahuati mëtsama ja ini quiha. 3 Quënëhacanish cabo qui no tsayano. "Dios qui Abraham chitiminiquë" ii quiha. "Toca tsi mëstë ja tocahacaniquë" ii quiha.

4 Jatsi shinaparicana. Copihacaxëhi quiha yonocohai cato. Parata ja qui ahi quiha jahuë chama, jahuë yonoco quëshpi na. Mahitsa toa copi biyamahi quiha. 5 Jama, mahitsa noqui bichi quiha Dios ra. Dios qui iriama tsi xo toa jodioba yoba no acaina. No acai cató tsi xabahamahacatimaxëni xo noa. Jama, mëquëya ca jochahuaxëni ca bichi quiha, ja qui no chitimiquë no. Mëstë no tocahacati xo ja qui no chitimihai ca tahëxo na. 6 Japi "Ranihi quiha toa nohiria" i David yamabo ni quiha, copixoma tsi mëstë toa joni Diós tocani quëshpi na. Jabi nëca tsi naa ranihai ca joni yoati tsi David yamabá quënëniquë:

7 "Mato jocha Diós masano tsi mato jocha niahacano tsi rani-raniqui
mato.
8 Jahuë libro ó tsi mato jocha Ibobá quënëyamano tsi rani-raniqui mato
ra"

i David yamabo ni quiha.

9 ¿Jabi tsohuë ni naa ranicanaibo? ¿Jodiobo roha ma ni naa nëca ca ranicanaibo pa? ¿Jabi nëca tsi raniyamayamacahi ni carayanabo ri? Jabi jariapari tsi quiha Dios qui Abraham chitiminiquë. Jaquirëquë ja chitimihai ca tahëxo tsi quiha mëstë Diós Abraham tocaniquë. 10 Jabi, ¿jënino tsi mëstë Diós Abraham tocani? Ja jibirishahacanox pari no tsi quiha Diós shomahuaniquë ra. 11 Jariapari tsi quiha Dios qui Abraham chitiminiquë. Jaquirëquë jibirishati jabi ja biniquë, ja chitimihai ca tahëxo Diós bini ca jismati. Japi nëca tsi Abraham xocobo yoi bo manëhi

quiha carayanabo ri, naa Dios qui ja chitimicaquë no. Ja chitimicanai ca tahëxo tsi jato ri bichi quiha Dios, jibirishati jabi tahëxo ja nomari. 12 Jasca, Abraham xocobo yoi bo tsi xo jibirishahacanish ca jodiobo ri, Abraham jascaria tsi ja chitimicaquë no. Jato mëbiyamahi quiha jato jibirishati jabi, xabahamahacati. Jabi Abraham jibirishahacanox pari no tsi Diós toa joni mëstë tocaniquë.

Moisés yobá tsi mëstëhuahacatimaxëni xo nohiria

13 Jabi Abraham, jahuë chahitaxocobo, tihi cabo Diós shomahuaniquë, "Mai tëquë ibohuaxëqui mato" i jato qui Dios niquë no. Jabi Abraham yamabo Dios qui chitimini ca tahëxo tsi quiha Diós toa joni shomahuaniquë, jodioba jabi ja nicani cató nomari. 14 Jama, "Jodioba jabi banahuacanaibo shomahuahi quiha Dios" i-ipinono tsi mahitsa tsi xo toa Dios qui no chitimihaina iquia. Jasca, mahitsa Abraham yamabo qui Diós Chani iquë ani quiha. 15 Jabi Moisés yobá tsi nohiria mëstëhuayamahi quiha Dios. Jama, toa yoba iqui tsi nohiria bo qui caxahi quiha, ja nicayamacanai quëshpi na. Jabi toa yoba pi iyamarohano tsi jato qui Dios quësoyamaquë aniquë. 16 Ja quëshpi tsi ja qui chitimicanaibo roha shomahuahi quiha Dios. Copixoma tsi noqui bichi quiha. Toca tsi shomahuahacaxëhi quiha Abraham chahitaxocobo yoi bo tëquë. Shomahuahacaxëhi quiha Dios qui chitimihai ca jodiobo. Jasca, shomahuahacaxëhi quiha Dios qui chitimihai ca carayanabo ri. Jabi Abraham chahitaxocobo yoi bo xo noqui chitimicanaibo tëquëta; noba jahëpa quiha. 17 Jabi ¿tocayamayamahi ni Quënëhacanish cabo ra? naa "Huëstima ca nohiria ba jahëpa mia manëmaquia" i Abraham qui Dios nina. Parayamaniquë Dios. Jabi Dios, naa rësonish cabo Bësomahai ca Dios Chani qui Abraham chitimiyoini quiha. Jahuë Chaní tsi jatiroha ca nëhohuanish ca Dios tsi xo naa.

18 Jabi sirixëni ax tsi quiha jari Dios qui Abraham chitiminiquë, "Baquë mi qui axëquia" i ja qui Dios ni quëshpi na. Toatiyá tsi jari baquë saihuati ó Abraham pasoni quiha, sirixëni ja iquë ri. Japi huëstima ca nohiria ba jahëpa ja manëni quiha, ja yoahacani jascaria. Jabi "Huëstima ca chahitaxocobo jayaxëqui mia" ¿i ja qui Dios yamayamani? 19 Jaha tsi payoyamani quiha Dios qui Abraham chitimihaina, cien ca años ja iquë ri. Toatiyá tsi xocobo saihuati mëtsama ja ini quiha. Jasca Sara ri; sirixëni quiha. 20 Jama, jari Diós ja qui yoani ca Chani qui Abraham chitiminiquë. Jari baquë ó ja pasoni quiha. "Baquë saihuayamaxëquia rë" iyama tsi quiha Abraham niquë ra. Jama, chamananiquë Dios qui ja chitimihaina. Jasca, jia tsi Dios ja ocahuani quiha. 21 Ja yoani ca jatihuati mëtsa Dios nori ca ja cahëyoini quiha. 22 Ja tsi xo toa mëstë Abraham tocahacaniquë, ja chitimihai ca tahëhax na.

23-24 Jabi Abraham bax roha ma xo toa Diós yoanina ra. No bax ri ja quënëhacani quiha, naa "Ja chitimihai ca tahëxo mëstë ja tocahacaniquë" iquiina. Toca tsi noqui ri bichi quiha Dios, Jesucristo bësotëquëmanish ca qui no chitimiquë no. 25 Noba jocha quëshpi tsi Jesu namëhacaniquë. Jatsi Diós bësomaniquë noqui mëstëhuaxëna.

5

Dios ya no rabënahaina

1 Jabi Dios Chani qui no chitimihai cató tsi no mëstëhuahacaniquë. Ja iqui tsi Dios ya rabënaqui noa ra, no bax Jesucristo ini iqui na. 2 No

chitimihai ca iqui tsi Dios qui noqui Cristó mëpiniquë. Jaboqui shoma xo noa ra. Rani-raniqui noa, Dios oquë-oquëria biti ó pasohi na. 3 Jasca, jaboqui rani-raniqui noa, noqui pi nohiria bá yosiquë no ri. Toca tsi noba tënëti chama coshihuahi quiha noqui ja yosicanaina ra. 4 No tënëno tsi oquënaxëhi quiha noba jabi, ja tanamahacahai quëshpi na. Jasca, noba jabi pi tanamahacano tsi oquënaxëhi quiha jaha no pasohaina. 5 Jasca, jaboqui Diós noqui noihai ca cahëqui noa, noqui acacanish ca Espíritu Santó no. Espíritu Santó tsi noba shina qui Diós noihai ca japahacani quiha. Ja tsi xo toa mahitsa ma xo toa jaha no pasohaina. Noqui ranihuahi quiha ra.

6 Jabi noitiria-nono tsi noqui jochahuaxëni cabo bax Cristo naniquë, Dios qui jia ca xabacá no. 7 Anomaria tsi xo Diós noihaina ra. Toca ma xo no noihaina rë. Bëronoma tsi xo toa joni shinajiaxëni ca bax no namëhacahaina. Tocacasyama xo noa. Jabi huësti huësti ca jahuë rabëtiria bax namitsa pa, noihi na. 8 Jama, Diós jahuë Cristo raaniquë no bax nati, jochacanaibo no iquë no. Toca tsi ja noi-noihai ca noqui ja jismani quiha. 9 Jasca, jahuë Cristo nani cató tsi quiha mëstë no tocahacaniquë. Tocahi tsi ¿jënahuariahax Dios noqui caxana jaroha ca barí no ra? 10 Jabi Dios pasomaha no i-ipaoni quiha. Tocanono tsi jahuë Baquë nani cató tsi quiha jahuë rabëtiria bo noqui ja manëmaniquë ra. Jaboqui pi jahuë rabëti bo inono tsi ¿oquë tsi noqui xabahamayamayamaxëhi ni Dios, bëso jahuë Baquë nori iqui na? 11 Jasca, Dios qui raniqui noa, noba Ibo Jesucristo ini iqui na. Ja ini iqui tsi Dios ya rabënati mëtsa xo noa ra.

Adán anina — Cristó anina

12 Jabi Adán yoyoni iqui tsi maí ca nohiria bo xërëquë tsi jocha chitahëniquë. Jasca, Adán jocha tahëhax tsi rësotsi nohiria bo niquë. Jochahi quiha nohiria bo tëquë pë. Jaha tsi jato jocha tahëhax tsi rësoyocani quiha. 13 Jabi Moisés yamabo qui Diós jahuë yoba anox pari no tsi nohiria jochapaoniquë. Jama, toatiyá tsi quiha jato jocha tocahacayamani quiha, jari Moisés yamabo qui Dios yoba acacayamani iqui na. 14 Toatiyá tsi quiha jato jocha iqui tsi Moisés rëquë ca bësocanaibo nani quiha jato ri, yobayobaria pasomaha ja jochayamacaquë ri, naa Adán jochani jascaria.

Jabi Adán yoyoniquë rë. Jama, tocayamaniquë mai qui jonish ca Cristo. 15 Jasca, jocha Adán chitahëhuaniquë pë. Jama, toa jocha oquë tsi xo Diós noqui shomahuahaina ra. Huësti ca joni jocha tahëhax tsi rësohi quiha nohiria bo tëquë; jama, toa jocha oquë tsi xo Diós noqui noihaina ra. Ja noihai ca jismahacaniquë huësti ca joni, naa Jesucristo ja raaquë no, maí ca nohiria bo xabahamaxëna. 16 Jasca, Adán jocha tahëhax tsi rësohi quiha nohiria bo tëquë. "Jocha jaya xo jatiroha cabo" ii quiha Dios. Jama, jocha huëstima cabo tahëxo tsi jahuë Baquë Diós aniquë, no mëstëhuahacano iquish na. 17 Jabi huësti ca joni, naa Adán ani ca jocha tahëhax tsi rësohi quiha jatiroha cabo. Jama, joni huëtsa tahëhax tsi bëso-bësoyoiqui noa, naa noqui shomahuahacanish cabo. Jesucristó ani ca tahëxo tsi quiha noqui Diós shomahuaniquë ra. Copixoma tsi noqui mëstëhuahi quiha.

18 Jasca, Adán jocha tahëhax tsi nohiria bo tëquë quësohacaniquë. Jama, Jesucristo ini tahëxo tsi mëstë nohiria tocahacaniquë. Jaha tsi bësocani quiha ra. 19 Huësti ca nicamisxëni ca joni tahëhax tsi quiha jochacanaibo nohiria bo tëquë manëniquë rë. Jama, Dios qui jia tsi Jesucristó nicani ca iqui tsi mëstëhuahacahi quiha huëstima cabo ra.

20 Jabi Moisés qui jahuë yoba Diós aniquë, nohiria ba yoiria ca jocha
jismaxëna. Ja tahëhax tsi quiha oquënaniquë jocha rë. Jatsi nohiria ba
jocha oquënaquë tsi quiha oquënaniquë Diós noihai ri. Jabi anomaria tsi
xo Diós noihaina ra; nohiria ba jocha oquë nori. 21 Jocha iqui tsi rësoqui
noa. Jama, Diós noihai ca iqui tsi no mëstëhuahacaniquë. Ja noihai ca iqui
tsi bëso-bësopaoxëqui noa, noba Ibo Jesucristó no.

6

Noba jabi siri nanina

1 Jabi noba jocha oquë tsi xo Diós noihaina ra. Jama, "Jari no jocha-
paono ra, oquë tsi Diós noqui noino iquish na" ¿ii ni mato sa? 2 Anoma
tsi xo toca ca shinacanaina ra. Chahahuahax jocha qui no rësoniquë.
Jocha qui rësohi tsi ¿jënahuariahax jari no jochacasna ra? 3 ¿Jëni pi ni,
no ashimahacaquë no? Tonia cahëyamaqui mato. Chahahuahax tsi no
ashimahacaniquë, Jesucristo ya no rabënahai ca jismaxëna. Jabi noba
jocha quëshpi tsi Cristo naquë tsi quiha ja bëta no naniquë noqui ri. 4 Ja
bëta no naquë tsi quiha Cristo ya noba jabi siri maihuahacaniquë. Toca
ca jismahi quiha no ashimahacahaina. Toca tsi ja bëta jocha qui no
rësoniquë noba jabi paxa chitahëno iquish na. Jahuë chama-chamariá
tsi noqui bësoyoimahi quiha Jahëpa Dios, jahuë Baquë Jesucristo ja
bësotëquëmani jascaria.

5 Jabi Cristo ya no rësoniquë, noba jocha quëshpi tsi ja naquë no. Rësohi
tsi noba jabi siri quima no aquëquëni quiha. Ja bëta rësohax ¿ja bëta
bësoyoiyamaxëhi ni noa ra, naa Cristo bësotëquëmahacani jascaria? 6 Jabi
Cristo ya noba jabi siri namëhacani quiha cruzó no, no nohó ca jocha
bëbohacano iquish na. Noqui jochá yonayamano ra. 7 Jabi jocha qui pi
nohiria rësono tsi bëboti mëtsama xo jocha ra. Jocha quima aquëquë xo
ra. 8 Jabi Cristo ya rësohi tsi jahuë jabi jia ca xatënaxëqui noa. Ja bëta
bësoyoixëqui noa. 9 Jabi rësotëquëyamapistiariaxëhi quiha Cristo ra. 10 Jocha
tahëhax tsi huësti roha tsi Cristo nani quiha jocha chama quëyoxëna.
Jocha quëshpi tsi rësotëquëyamapistiariaxëhi quiha. Jasca, jaboqui tsi Dios
ya rabëna-rabënahi quiha bësohi na. 11 Jascaria tsi toca tsi mato jocha jabi
qui bësoyama ca mamë ma tocaxëti xo, Dios qui bëso ma nori. Jaboqui
Dios nicaqui mato, Jesucristo ó ma nori iqui na.

12 Japi mato yora bo ó xo tsi jochá yonayamano, yoi ca amaxëna.
13 Mato yora bo, naa mato mëquë bo, mato bëro, mato jana, tihi cabo jochá
yonayamano mato jochamaxëna. Jama, Dios qui mamë acahuë jaboqui
bësoyoiquí na. Jaboqui chahahuacanaibo xo mato. Japi mato mëquënë,
mato bëro, mato jana, tihi cabo Diós yonano jia ca ati. 14 Tocapimano tsi
mato yonayamaxëhi quiha jocha ra, Dios noihai cató tsi ma yonahacahai
iqui na. Moisés yoba namá ma xo mato ra. Mato qui quësohai ca yoba
tsi xo toa. Jama, jaboqui Diós noihai ca tsi xo toa noqui mëbihaina, jocha
bëboti.

Jocha yonati — Dios yonati

15 Jabija. Jaboqui noqui yonayamaqui Moisés yoba ra. Jaboqui
Diós noihai namá bëso xo noa. Ja iqui tsi jochacasyama xo noa ra.
¿Jënahuariahax "Jënima tsi xo no jochahaina jaboqui" i no na? Anoma tsi
xo toca ca ma shinahaina iquia. 16 Jabi yonati manëqui mato, tsohuëcara
qui mamë ma aquë no nicaxëna. Jasca, jocha pi nicahi tsi jocha yonati tsi
xo toa joni. Toa quinia tsi xo rësohaina. Jama, Dios yonati tsi xo toa jia ca

acatsai cato. Mëstëhuahacati quinia tsi xo toa ra. 17 Jabi jocha yonati bo ma
i-ipaoni quiha; jama, jaboqui ma tiisimahacani ca yoba qui nicariaqui
mato ra. Ja quëshpi tsi Dios qui “Gracias” iquia. 18 Jabi jocha quima, naa
mato ibo siri quima ma paquëmahacani quiha. Jatsi Dios yonati bo ma
acacani quiha jia ca ati. 19 Nëca tsi mato qui chaniquia, ma cahëyoino
iquish na. Jocha yonati bo ma i-ipaoni quiha yoi ca axëna. Jatiroha ca
yoi ca ma a-apaoniquë; jama, jaboqui Dios yonati bo ma manëxëti xo jia
ca axëna.
20 Jia ca ati basi tsi ma i-ipaoniquë rë, jocha yonati bo ma iniquë no.
Toatiyá tsi jia ca ma acasyamani quiha. 21 Jasca, toatiyá tsi quiha yoi
ca roha ma tësapaoni quiha. Jabi Dios quima aquëquëxëhi quiha toca
ca yoyocanaibo ra. 22 Jama, jaboqui Dios yonati bo xo mato ra. Jocha
quima ma aquëquëniquë iquia. Ja quëshpi tsi Dios bax bësocasqui mato.
Jarohari tsi bëso-bësopaoxëqui mato. 23 Jabi jocha quëshpi bo tsi rësohi
quiha nohiria bo. Jama, no copinoma tsi noqui bëso-bësopaomaxëhi quiha
Dios, noba Ibo Jesucristó no.

7

Moisés yoba quima no paquëmahacanina

1 Jabi ë yoacatsai ca cahëqui mato, ëbë xatë bá, gobierno yoba cahëxëni
cabo ma nori iqui na. Jabi gobierno yoba nicahi quiha nohiria bësoquí
na. Jama ja rësopino tsi toa nohiria yonati mëtsama xo gobierno yoba.
2 Nëcapa. Chani pistia mato yoacasquia, ma cahëyoino iquish na. Jabi
jahuë bënë yoba nicaxëti xo ahuini, ja bësoquë no. Tocaxëti quiha ii quiha
noba yoba-yobaria. Jatsi bënë ya racaxëhi quiha ahuini. Jama jahuë bënë
pi rësono tsi ¿jënahuariaxo jahuë yoba ja nicana? Jatsi jahuë yoba quima
aquëquëhi quiha ahuini, bënë huëtsa biti, bësoyama jahuë bënë nori iqui
na. 3 Jama, anoma tsi xo bënë huëtsa bichiina, jari jahuë bënë bësono.
Bichi tsi jochaxëhi quiha ahuini pë. Jama, jahuë bënë pi rësono tsi yoba
quima aquëquëhi quiha yoxa, bënë huëtsa bixëna. Nohiria yoba namá ma
xo ahuini jaari. Jatsi jochayamaxëhi quiha ahuini, bënë huëtsa ja biquë
no.
4 Jascaria tsi Moisés yoba quima ma paquëmahacaniquë Cristo rësoquë
no. Cristo ya tsi toa yoba qui ma rësoni quiha. Japi Moisés yoba quima
ma aquëquëni quiha Ibo huëtsa, naa Bësotëquënish ca bixëna. Jabi jahuë
Cristo noqui bimacatsi quiha Dios, ja bax jia ca jahuë bo no saihuano
iquish na. 5 Chahahuanox pari tsi noba jabi siri ó tsi no bëso-bsopaoniquë.
Toatiyá tsi Moisés yobá tsi no nohó ca jochahuaxëni ca jabi tsamahaca-
paoniquë, noqui jochamati. No nohó ca yoi ca jahuë bo toa Moisés yobá
saihuani quiha. Toca tsi noqui ja namëni quiha. Jabi toa yobá tsi quiha no
yonahacapaoniquë rë. 6 Jama, jaboqui noqui yonayamahi quiha ra. Japi
Dios bax bësoyoixëti mëtsa xo noa, Espíritu Santo quinia paxá no. Quinia
sirí tsi, naa Moisés yoba namá tsi bësoyamaqui noa jaboqui.

Jocha bërohuahi quiha Diós ani ca yoba

7 ¿Jënixëhi ni noa sa? “Yoi tsi xo toa Moisés qui Diós ani ca yoba”
¿iixëhi ni noa pa? Iyamaxëqui noa. Yoi ma xo jahuë yoba ra. Toa
yoba pi Diós noqui ayamarohano tsi ¿jënahuariaxo tsi jocha no cahëna?
Nëcapa. “Anoma tsi xo toa mato xatë ba jahuëmishni bo ó quëëhaina”
ii quiha Moisés qui acacani ca yoba. “Mato xatë ba jahuëmishni bo
ó quëëyamacana” i toa yoba pi yamarohano tsi ¿jënahuariaxo tsi anoma

ca ja iqui ca no cahëquë ana? 8 Jama, toa yobá tsi ë nohó ca jocha tsamahacaquë pë, yoi ca ó noqui quëëmati. Jabi toa yoba pi iyamarohano tsi chama yama jocha iquë aquë, yoi ca ëa amati. 9 Jasca, Dios yoba cahëyamahi tsi rani tsi ë i-ipaoniquë. Toatiyá tsi ë qui quësonoma Dios yoba i-ipaoni quiha, jahuë yoba ë cahëyamani iqui na. Jama, Dios yoba ë jabiquë tsi ë nohó ca jocha tsamahacaniquë, yoi ca ëa amati. Jatsi ë cohuënaniquë noho jocha bërohuahacani iqui na. 10 Toa yoba jia ca ë qui quësoni quiha. Jasca, ëa toa yobá mëbiyamani quiha quinia jia tsi bësoti. 11 Dios yoba jia cató tsi ëa jochá paraniquë rë. Yoi ca ëa ja amani quiha. Jatsi ë cohuëniquë, Dios yoba ë qui quësoni iqui na.

12 Jama, jari jënima tsi xo Diós ani ca yoba iquia. Yoi yama quiha. Mëstë quiha. 13 Jama, ¿jari mato qui yoi ni Moisés qui Diós ani ca yoba sa? "Noqui namëhi quiha toa yoba jia cato pë. ¿Jënahuariahax jia ca ja ina?" ¿ii ni mato sa? Nicaparicana. Noqui namëyamaxëhi quiha Dios yoba ra. Jama, noqui namëhai ca tsi xo toa no nohó ca yoixëni ca jocha ra. Dios yoba jia cató tsi ëa namëhi quiha pë. Jasca, toca tsi noqui bëro xo jocha jabi yoi. Anomaria tsi xo jocha ra. Paramisxëni quiha. Jishopë. Dios yoba jia ca bichi quiha, yoi ca ëa amaxëna.

Yonamisxëni tsi xo jocha

14 Espíritu Santó tsi Dios yoba acacaniquë. Jënima tsi xo Dios yoba. Jama, ëa ti tsi xo jiayama, jocha yonati ë nori iqui na. 15 Noitiria ca ëa xo naa ra. Jia ca acasquia, ati mëtsa ariati. Jaha tsi ë qui yoi ca aquia pë. 16 Jabi yoi ca pi ë ano tsi ë qui quësohi quiha noho shinana. Toca tsi jia ca Dios yoba nori ca cahëquia. 17 Jabi ë nohó ca jocha tsi xo toa yoi ca amati ibo, ëa yoi nomari. 18 Jabi yama tsi xo toa ë nohó ca jia cato rë. Jia yama xo noho jabi. Jia ca ati ó quëëquia, ati mëtsa ariati. 19 Jia ca pi acasquí tsi ë ati mëtsa ca ariati rë. E acasyamahai ca jahuë yoi bo tsi xo toa ë acaina pë. 20 E qui yoi ca ë ano tsi ë nohó ca jocha tsi xo amati ibo, ëa yoi nomari.

21 Jatsi jabija tsi xo naa ë yoahaina: Jia ca pi ë acasno tsi tobi ë nohó ca yoi cato rë. Ea chitiahi quiha rë, jia ca ë ayamano iquish na. 22 Noho jabi paxa tahëxo tsi Dios yoba noiquia nicaxëna. 23 Jama, ë nohó tsi xo yoba huëtsa rë, naa noho shina pasomaha ca yoba. Jocha yoba tsi xo naa ë nohó cato rë. Ea yonacatsi quiha. Ea jochamacatsi quiha pë. 24-25 Japi ëa ti tsi xo noitiria ra. Noho jabi paxa iqui tsi Dios yoba nicacasquia ra; jama, tobi quiha jabi siri. Ja tsi xo toa ëa jochamacatsaina rë. Jabi ¿tsohuëcara ni toa ëa mëbiti mëtsa cato ra? ¿Tsohuëcara ni toa ë nohó ca jochahuaxëni ca jabi bëboti mëtsa cato ra? Shoma xo ëa ra. Noba Ibo Jesucristo tsi xo toa ëa mëbiti mëtsa cato iquia. Jocha quima ëa paquëmanish ca tsi xo naa ra.

8

Espíritu Santo quinia ó tsi no bësohaina

1 Jabi jaboqui quësohacatimaxëni tsi xo toa Jesucristo ó cato ra. 2 Quinia huëtsa ó tsi bësohi quiha. Jasca, Cristo qui ja chitimino tsi ja qui Espíritu Santo acacaquë. Jaha tsi namëhai ca jocha chama quima ja paquëmahacaha quiha bësomahai ca Espíritu Santo chamá no ra. 3 Jabi jocha chama noqui paquëmatimaxëni Moisés yoba iniquë ra. Noba noma jabi iqui tsi chama yama toa Moisés yoba ini quiha, noqui mëbiti. Jatsi quinia huëtsa Diós noqui aniquë xabahamahacati. Jariapari tsi quiha

mai qui jahuë Baquë ja raaniquë. Jaquirëquë noba noma jabi, noba yora, tihi cabo jahuë Baquë sahuëniquë coxo na. Jatsi noba jasca ca yora jayahi tsi ja naniquë noba jocha quima noqui paquëmaxëna. 4 Toca tsi Diós aniquë ra, mëstë ca jabi no jayano iquish na, naa Moisés yobá yoani jascaria. Japi jaboqui noba noma jabi nicayamaqui noa, Espíritu Santo nicahi nori.

5 Jabi maí ca jabi bo shinahi quiha jato noma jabi nicacanaibo. Jama, mana ca jahuë bo shinahi quiha Espíritu Santo nicacanaibo. 6 Jabi tënëtiya qui mëpihacahi quiha maí ca jahuë bo shinacanaibo. Jama, mana tsi bocani quiha Dios jahuë bo shinacanaibo. Bësoyoicaxë cani quiha toca cabo. Jasca, bëpasicaxëcani quiha. 7 Jabi toca xo ra. Dios pasomaha tsi xo toa jahuë noma jabí tsi yonahacahax cato. Dios yoba nicacasyamahai ca tsi xo toa. Dios yoba nicatimaxëni quiha. 8 Jasca, Dios ranihuatimaxëni xo jochahuaxëni ca jahuë noma jabí tsi yonahacahai cato. 9 Jama, toca ma xo mato iquia. Chahahuacanaibo xo mato ra. Mato noma jabi nicayamaqui mato, Espíritu Santo nori, mato ó ja bësohai iqui na. Jabi Cristó-na ma xo toa Espíritu Santo jayama cato. 10 Jama, mato ó pi Cristo bëso no tsi shoma xo mato ra. Jabi rësoxëhi quiha mato yora bo. Jama, bësoyoixëqui mato shinana, ma mëstëhuahacani iqui na. 11 Espíritu Santo jayahi tsi bësotëquëxëqui mato ra. Jabi Espíritu Santo chamá tsi jahuë Cristo Diós bësomaniquë. Jasca, mato rësohai ca yora bo ri bësomaxëhi quiha Dios ra, mato ó ca bësohai ca Espíritu Santó no.

12 Japi mato jochahuaxëni ca noma jabi qui ma nicayamano, ëbë xatë bá. 13 Mato noma jabi pi nicahi tsi rësoxëqui mato ra. Jama, Espíritu Santo chamá tsi mato noma jabí acatsai ca namëpihi tsi bësoyoixëqui mato. 14 Jabi Espíritu Santó mëpihacanish cabo tsi xo Dios xocobo ra. 15 Ja iqui tsi Dios qui no raquëyamaxëti xo, naa mëmëhai ca raquëria ca yonati bo jascaria. Yonati bo ma xo noa, Dios xocobo nori. Ja quëshpi tsi "Noho Jahëpa, noho Jahëpa" iqui noa Dios qui. 16 Jasca, noba shina qui chanihi quiha Espíritu Santo ri, "Dios baquë yoi bo xo mato" iquiina. 17 Dios baquë bo iipihi tsi noba Jahëpa jahuë bo xatënaxëqui noa ra. Jasca, Diós jahuë Baquë qui ani ca jahuë bo tëquë xatënaxëqui noa Cristo yahax na. Jaha tsi jaboqui Cristo ya no tënëxëti xo, jahuë oquë xatënaxëna ra.

Jisiquixëhai ca oquë

18 Jabi iriama tsi xo toa jaboqui Cristo quëshpi tsi no tënëhaina iquia ra. Mahitsa quiha. Jaquirëquë tsi jisiquixëhi quiha noqui acacaxëhai ca oquë-oquëria. Jiariaxëhi quiha. 19 Toa barí tsi bësomahacaxëhi quiha Dios xocobo. Dios oquë xatënacaxëcani quiha ra. Jabi toa bari ó pasocani quiha nëhohuahaca-canish ca jahuë bo tëquë ri. 20-21 Jabi siri tsi naa mai, nihi, yohina bo, chaxpa bo, tihi ca nëhohuahacanish cabo tëquë yoshihuahacani quiha Adán jocha tahëhax na. Rësomahi quiha Ibo Dios, jahuë shina ja nori iqui na. Jasca, jaboqui poronahi quiha jatiroha cabo rësohax na. Jama, toa barí tsi yamaxëhi quiha rësohaina ra. Jasca, jocha quima paquëmahacaxëhi quiha naa mai ri, naa jocha quima Dios xocobo paquëmahacaxëhai jascaria. 22 Jariapari rohari tsi tënëhi nori iqui quiha Diós nëhohuani ca tëquë, naa tsëquëhai ca bari ó pasoquí na.

23 Jabi toca xo noqui ri, naa Espíritu Santo binish cabo. Mana ca jahuë bo no tananiquë, noqui Espíritu Santo acacaquë no. Toa noba yora paxa bo ó quëëriaqui noa noqui ri ra, jocha quima aquëquëxëna. Toa tsëquëhai ca barí tsi Diós-na bo qui riixëqui noa. Ja tsi xo toa "Jëë, jëë" iqui noa,

noqui ri, jaha quëëhi na. 24 Yora paxa bo ó pasoqui noa bixëna ra. Jari jisyamaqui noa rë. Jama, jaha pasohi tsi, “Xabahamahacaxëqui noa” iqui noa. 25 Jatsi jaboqui noba bëroma ca yora paxa bo ó no pasoxëti xo. Manaqui noa ra, yosanaxoma.

26 Jasca, noqui mëbihi quiha Espíritu Santo ri, chama yama no iquë no. Jia pi Dios qui bëhoxti no cahëyamano tsi Jahëpa Dios qui no bax chanihi quiha. Jabi anomaria tsi xo toa Espíritu Santo no bax bëhoxhaina ra. Yoanoma quiha. 27 Jabi Espíritu Santó no bax bënahai ca jahuë bo cahëhi quiha Jahëpa ra, naa jatiroha caba shina cahëxëni cato. Jasca, Dios nohiria yoi bo bax chani-chaniriahi quiha Espíritu Santo, Dios quiniá tsi no bax nicati cahëhai ca ja nori quëshpi na.

Jahuë-na bo ó bësohi quiha Dios

28 Jabi jatiroha ca quiniá tsi noqui mëbihi quiha Dios ra. Jaha noicanaibo, naa jahuë shinaná tsi quënahacanish cabo ya yonocobëquinahi quiha, jia ca axëna jato bax na. 29 Jabi jariapari tsi noqui quënahacanish cabo Diós bini quiha jahuë Baquë jascaria iti. Jahuë Baquë jabi-jabiria noqui amacatsi quiha. Toca tsi jahuë Baquë oquëhuacatsi quiha, huëstima ca noma bo ja jayano iquish na. 30 Jabi noqui bixo tsi Diós noqui quënaniquë ja qui no jono. Jatsi no joquë tsi noqui ja mëstëhuaniquë, ja qui jia cabo nono. Mëstëhuahax tsi no bëta jahuë oquë ja xatënaniquë.

31 Jabi anomaria tsi xo toa no bax Diós acaina. Jatsi, ¿jënahuariahax no raquëna? Diós pi noqui mëbino tsi ¿jënahuariaxo raca tsohuëcaracá noqui bëbona? 32 Jabi huashiyamaniquë Dios. Jahuë Baquë ja chitiayamani quiha. ¿No bax jahuë Baquë nati ja ayamayamani? Tocaxo tsi ¿noqui jahuë bo tëquë ayamayamaxëhi ni ra? 33 Jasca, ¿tsohuë ni toa, noqui, naa Diós bini ca nohiria bo qui quësoti mëtsa cato? Yama xo ra, Diós noqui mëstëhuani iqui na. 34 Jasca, yama tsi xo toa noba jocha quëshpi tsi noqui copiti mëtsa cato, noba jocha quëshpi tsi Cristo nani iqui na. Nahax ja bësotëquëni quiha ra. Jaboqui Dios mënëcaya ó tsi xo. Toá tsi Dios qui no bax chanihi quiha. 35 Jabi anomaria tsi xo toa Cristó noqui noihaina iquia. Yama tsi xo toa Cristó noqui noihai ca jënëmati mëtsa cato ra. Noqui pi nohiria bá yosino tsi no nohó bësohi quiha. No tënëpino tsi jari no nohó bësohi quiha ra. Oriquiti, raiti, tihi cabo pi no narisno tsi no nohó bësohi quiha. Nohiria bá pi noqui acasno tsi jari no nohó bësohi quiha ra. 36 Jabi, “Jatiroha ca barí tsi no rohahuahacaxëti xo, Dios bax naxëna” ii quiha Dios Chani. Tëpas-hacati ca manahai ca oveja jascaria xo noqui chahahuacanaibo. 37 Jama, tocapino tsi jari noqui mëbihi quiha Cristo, noqui noiquí na. Ja iqui tsi bëbo-bëboriaxëqui noa. 38 Jabi yama tsi xo Cristó noihai ca quima noqui aquëquëmahai cato. No rësopino tsi no nohó bësohi quiha Cristo. Jasca, no bësopino tsi no nohó bësohi quiha. Ja noihai ca quima noqui aquëquëmati mëtsama xo ángel bo, yoshi bo, chama bo ra. Jasca, jaboqui, huëa huëtsa, naa jatiroha ca xabacá tsi no nohó bësohi quiha. 39 Jasca, ja noihai ca quima aquëquëmatimaxëni xo mana ca jahuë bo, nëmí ca jahuë bo. Yama tsi xo toa Diós noihai ca quima noqui aquëquëmati mëtsa cato ra. Jabi noba Ibo Jesucristó tsi noqui ja noihai ca Diós jismaniquë ra.

9

Israél ca nohiria bá chahahuayamahaina

1-2 Cristo ma cahëyamahai ca iqui tsi cohuë-cohuëria ca ëa xo naa rë, ëbë jodiobo xatë bá. Mato parayamaquia ra. Ihuëria tsi xo noho shinana rë mato tahëhax na. Quiayamaquia ra, Cristó-na ca ë nori iqui na. Jasca, noho shina ó bësohi quiha Espíritu Santo ri, ë quiayamano iquish na. 3 Ea nicaparicano. Noho jimibo mëbicasquia rë. Jato chahahuamacasquia. Ja iqui tsi ë qui jënima tsi xo yoshihuahacahaina jato bax na. Jënima tsi xo Cristo quima ë aquëquëma-hacahaina, ja xabahamacano iquish na. 4 Jabi siri tsi Diós jato biniquë ra jahuë xocobo iti. Bichi tsi jahuë oquë, jahuë chama, tihi cabo jato bëta ja xatënani quiha. Jatsi Dios xabahamati chani, jahuë yoba, Dios qui arati jabi, tihi cabo jato qui acacani quiha. Jasca, "Mato shomahuaxëquia" i jato naborëquëbo qui Dios ni quiha. 5 Jasca, Jacob doce ca xocobo quima naa nohiria bëcani quiha. Jabi naa shomahuahacani ca nohiria bo quima noba Cristo, noba Xabahamati Ibo joni quiha. Jodio jimibo Cristo ini quiha jaa ri. Jatiroha cabo oquë-oquëria ca tsi xo naa ra. Japi Dios no oquëhua-oquëhuarohano ra. Amén.

6 Jabi jaboqui noba Cristo chahahuayamahi quiha jodiobo tëquë rë. Ja chahahuacasyama-picano tsi "Mahitsa xo Dios Chani" ¿ixëhi ni noa pa? Iyamaqui noa. Chama jaya xo Dios Chani ra. Jabi nicaparicana. Dios xocobo yoi ma xo Israél ca nohiria bo tëquë. 7 Jasca, Abraham yamaba xocobo yoi ma xo jatiroha ca jahuë chahitaxocobo ri. Jama, jahuë xocobo yoi bo tsi xo toa Dios Chani binish cabo. Toca ini quiha Abraham baquë Isaac. "Isaac quima roha coxëhi quiha mi chahitaxocobo yoi bo" i Abraham qui Dios ni quiha ra. Jatsi Isaac Diós quënaniquë, Ismael nomari. 8 ¿Tsayacanai? Dios xocobo yoi bo tsi xo toa Dios Chani bichish cabo, noma ca quiniá tsi cohai cabo jaca nomari. 9 Jabi nëca tsi Dios Chaní yoani quiha: "Xaba jia cató tsi noho chama mia jismaxëquia ra. Toatiyá tsi baquë comaxëhi quiha Sara ra" iquiina. 10 Jasca, jaquirëquë Rebeca yamabo qui Dios chaniniquë, naa Isaac ahui qui. Jabi dos ca baquë bo ja comani quiha jahuë bënë Isaac bax na. 11-12 Jama, huësti ca baquë roha Diós bini quiha. Huëtsa ja bicasyamani quiha. Jatsi toa dos ca baquë conox pari no tsi quiha Jacob Diós biniquë Isaac chahitaxocobo saihuati. Esaú ja biyamani quiha. Jari jia cato, yoi cato, tihi cabo ati toa xocobá cahëyamani quiha, naa Jacob Diós biniquë no. Jasca, jari cohama quiha toa dos ca baquë bo ini quiha toatiyá no. ¿Japi tsayayamacanai? No acai ca quëshpi tsi noqui biyamahi quiha Dios ra. Jama, jahuë shinaná tsi jaha ja quëëhai ca bichi quiha. 13 Jabi toca ja ini quiha, Quënëhacanish cabá yoani jascaria, naa "Jacob bixëquia shomahuaxëna. E qui yoi xo Esaú" i Dios niquë no.

14 Jatsi, ¿jënixëhi ni noa ra? "Anoma tsi xo toca tsi Diós acaina ra" ¿ixëhi ni noa? Iyamaqui noa. Jënima tsi xo toa Diós anina. 15 Dios roha tsi xo toa nëca ca biti chama jaya cato. Moisés qui ja yoani ca nicacana. "E qui jia cabo shomahuaquia ra. Jasca, ë noicatsai ca noixëquia" i Moisés yamabo qui Dios ni quiha. 16 ¿Tsayacanai? Jaha no quëëhaina, no acaina, tihi cabo iqui tsi noqui shomahuayamahi quiha Dios ra. Jama, ja qui jia cabo shomahuahi quiha, jato noiquí na. 17 Faraón, naa Egipto nohiria ba chama-chamaria no tsayano. Quënëhacanish cabo ó tsi ja qui Dios chanini quiha. Chanihax, "Nohiria chama-chamaria mia ë manëmaniquë, nohiria bo qui noho chama jismaxëna" i ja qui ja ni quiha.

18 Jasca, “Mia pasomaha noho chama iquë ra, maí ca nohiria tëquëtá
ë ani ca nicano iquish na” nëa tsi quiha ja qui Dios nëcaniquë. Japi ja
noicatsai ca mëbihi quiha Dios. Jasca, nohiria pi patoxihuacasquí tsi
patoxihuaxëhi quiha, ja qui ja nicayamacano iquish na.
19 Jabi toca pi Diós ano tsi “¿Jënahuariahax tsi noqui Dios quësona pë,
yoi ca no acaquë no? Yama tsi xo toa Dios shina pasomaha ati mëtsa
cato” ¿ii ni mato sa? Jasca, “Ati ibo tsi xo Dios, joni shina nomari” ¿ii ni
mato sa? 20 Jabi toca tsi chaniyamacana ra. ¿Jënahuariaxo raca Dios ma
ocahuana pa? “Jënixo tsi nëca tsi ëa mi aca” ¿ii ni acacahax ca paiti pa,
jahuë ati ibo qui? Jahuë ibo ocahuatimaxëni xo paiti ra. 21 ¿Ja acatsai ca
ayamayamaxëhi ni ibo ra? Jahuë matsacá tsi chomo jiaxëni ca ati mëtsa
xo ibo. Jama, paiti yoixëni ca pi acatsi tsi aqui quiha, matsaca ibo ja nori
iqui na.
22 Jabi toca xo Diós ani ri. Jahuë caxa, jahuë chama, tihi cabo no-
hiria bo qui Diós jismacasni quiha. Jismahax tsi ja bama-bamaparini
quiha jato jocha quëshpi tsi jato copinox pari. Jato jocha quëshpi tsi
quëyohacapaimaria toa nohiria ini quiha. 23 Jasca, jahuë oquë-oquëria Diós
jismacasni quiha nohiria bá cahëyoino iquish na. Jatsi jahuë nohiria yoi
bo, naa jahuë oquë biti rohahuahacanish cabo ja shomahuariani quiha.
Ja noihai ca jato jismacatsi quiha ra. 24 Jabi noqui tsi xo toa jahuë nohiria
yoi bo, naa noqui jodiobo, carayanabo ri. 25 Jabi naa carayanabo yoati tsi
chanihi quiha Dios, Oseas yamabá quënëni cato ó no:
“E qui arayamacanaibo, naa carayanabo quënaxëquia noho nohiria yoi
bo iti ra.
Siri tsi naa nohiria ë noiyamaniquë.
Jama, jaboqui jato noixëquia ra”
i Dios ni quiha toá no.
26 “Jasca,
‘Dios nohiria ma xo toa carayanabo’ iyamacaxëcani quiha nohiria, naa
ja tocacani jascaria.
Jama, ‘Bësohai ca Dios xocobo xo carayanabo ri’ icaxëcani quiha”.
Tihi ca tsi i-i quiha Oseás quënëni cato ra. 27 Jasca, Israél ca nohiria bo
pasomaha Isaías yamabá quënëniquë jaa ri. “Tocanoma Israél ca nohiria
bo imitsa. Ia quëmapó ca mashënë jascaria pi ja icano ri tsi jari jato xatë
pistia roha xabahamaxëhi quiha Dios. 28 Bamaxoma tsi mëri tsi maí ca
nohiria bo tëquë copixëhi quiha Dios” i ja ni quiha jato yoati na. 29 Jasca,
“Noqui shinahi quiha chamaxëni ca Dios. Noqui pi ja shinayamarohano
tsi noqui jodiobo tëquë quëyohacaquë aniquë, naa Sodoma, Gomorra, tihi
cabo quëyohacani jascaria” tihi tsi Isaías quënëni quiha siri.

Cristo qui Jodiobo chitimicasyamahaina

30 ¿Japa? ¿Jënahuacatsi ni Dios ra? Nicaparicana. Jaboqui Diós acatsai
ca tsi xo naa ra. Carayanabo, naa jahuë mëstë mërayamanish cabo
mëstëhuacatsi quiha Dios. Jabi jahuë mëstë bicaxëcani quiha jato ri,
ja chahahuacaquë no. 31 Jama, naa Dios mëstë biyamacaxëcani quiha
jodiobo rë, Moisés yobá tsi ja mëstëhuahacacascanai iqui na. 32 Jatsi, ¿jënixo
tsi Dios mëstë biyamacahi ni? Mëstëhuahacayamacahi quiha Cristo qui ja
chitimicanai cató tsi Dios mëstë ja bicasyamacanai iqui na. Jasca, jato
jabi bo, jato yoba bo, tihi cabo banahuacascani quiha mëstëhuahacaxëna.
Jama, Dios mëstë biti quinia tsi xo toa jahuë Cristo qui chitimihaina
ra. Jesucristó tsi jato quinia quëtiahacani quiha. Japi Cristo qui ja

yosanariacaniquë rë. 33 Toca tsi chanihi quiha Quënëhacanish cabo:
“Jodioba quinia ó tsi Cristo janaxëquia. Jatsi ja qui yosacaxëcani quiha
Sión racahai ca nohiria bo rë. Jama, ja qui rabiyama-caxëcani quiha ja
qui chitimicanaibo ra” i Dios ni quiha jato yoati na.

10

“Chahahuapaimaria xo jodiobo” i Pablo nina

1 Jaha ë quëëhai ca tsi xo toa noho jimibo xabahamahacahaina ra,
ëbë xatë bá. Dios qui bëhoxquia ja xabahamahacacano iquish na. 2 Jabi
anomaria tsi xo toa Dios qui ja aracanaina ra; mahitsa ja nori. Cahëhaxma
tsi ara-aracani quiha rë. 3 Jasca, Diós mëstëhuahai ca quinia cahëyamacani
quiha rë. Ja tsi xo toa jato jabi bo, jato yoba bo, tihi cabo nicariacani
quiha mëstëhuahacaxëna. Jama, Dios xabahamati quinia ma xo toa
ra. 4 Jato arati quinia tsi xo toa Moisés yoba nicahaina rë. Jama, toa
mëstëhuahacati quinia Cristó jatihuani quiha, ja qui chitimicanaibo tëquë
mëstëhuahacano iquish na. 5 Jabi toa mëstëhuapaoni ca quinia yoati tsi
Moisés quënëniquë. Quënëhi tsi, “Bësoxëhi quiha yoba nicahai cato” i
ja ni quiha rë. 6 Jama, oquë tsi xo mëstëhuahacati quinia huëtsa, naa
Cristo qui no chitimihaina ra. Ja tsi xo toa “¿Nai qui canoma ni? Cristo
jahari no bëno, noqui mëbiti” iyamaqui noa ra. Jatihuahacani quiha
jahuë xabahamati yonoco ra. 7 Jasca, “¿Rësonish caba iti qui canoma ni,
Cristo tëroxëna?” iyamaqui noa. 8 “Basima xo Diós mato mëbihaina ra” ii
quiha Dios Chani. “Mato jana, mato shinana, tihi cabá tsi ‘Chitimiquia’
itsicana” ii quiha Dios Chani ra. Jabi naa xabahamati Chani tsi xo naa
ë yoahaina ra. 9 “Noho Ibo tsi xo Jesu” i pi ma no tsi rësonish cabo
quima jahuë Cristo tërohacani ca mato shinaná pi ma chahahuano tsi
mato xabahamaxëhi quiha Dios ra. 10 Mato shinaná tsi ja qui chitimiqui
mato, mëstëhuahacaxëna. Jasca, xabahamahacaxëqui mato, mato janá tsi
“Chahahuaquia” i ma quë no. 11 Jabi “Rani-ranixëhi quiha tsohuëcara
ca ë qui chitimihai cato” ii quiha Quënëhacanish cabo ra. 12 Jabi jaboqui
jasca ca quiniá tsi Dios qui bëcani quiha nohiria bo tëquë, naa jodiobo,
carayanabo. Jasca ca Ibo jayaca xo ra, jaboqui. Jabi jaha quënacanaibo
tëquë shomahuariahi quiha. 13 Xabahamahacaxëhi quiha jatiroha ca Ibo
janë quënahai cabo ra.

14 Jabi ¿jënahuariaxo Cristo nohiriá quënana, ja qui chitimiyamapiquí
na? Jasca, Dios xabahamati Chani pi nicayamahi tsi ¿jënahuariahax ja
qui ja chitimicana? Jasca, jato qui pi Dios Chani yoahacayamano tsi
¿jënahuaria xo toa Chani nohiria bá nicana rë? 15 Jasca, Dios Chani yoatí
joni bo pi chahahuacanaibá raayamano tsi ¿jënahuariaxo raca Dios Chani
ja yoacana rë? Jabi, “Jiaria tsi xo Dios Chani yoacanaibo bëcanaina ra”
ii quiha Quënëhacanish cabo. 16 Jama, toa Chani jia ca nicacasyamacani
quiha jatiroha cabo rë. Jabi tocani quiha Isaías yamabo pë, naa “Yama
tsi xo noho chani chahahuacanaibo rë, Ibobá” i ja niquë no. 17 Jatsi
chitimicani quiha nohiria, Chani nicahax na, naa Cristo Chani jia cato.

18 ¿Jabi naa Chani jia ca jodiobá nicayamayamani? ¿Jënahuariahax
“Nicayamaqui noa” i jaca na ra? Ja nicayocani quiha.
“Jatiroha ca mai qui caniquë Dios Chani yoacanaiba joi.
Nëama xo jato chani nohiria bá nicaquë ra”
ii quiha Quënëhacanish cabo ra.

19 Jasca, Dios xabahamati Chani nicaxo tsi ¿ja cahëyamayamacani?
Nicaxo tsi ja cahëcaniquë iquia ra. Jodiobo yoati tsi Diós nëcani quiha
Moisés quënëni cato ó no:
“Nohiria huëtsa, naa nohó-na ma cabo xabahamaxëquia.
Jatsi jato qui yosanaxëqui mato ra.
Ea cahëtimaxëni ca nohiria huëtsa bo ë xabahamano tsi caxaxëqui mato
pë”
i Dios ni quiha jato yoati na.
20 Jasca, carayanabo ri yoati tsi Dios chaniniquë, Isaías quënëni cato ó
no. Bëroria xo ja quënënina:
“Ea bicaxëcani quiha ëa mërayamacanaibo ra.
Ea cahëcaxëcani quiha ëa nicayamacanaibo ra”.
Tihi tsi ja quënëni quiha carayanabo yoati na.
21 Jama,
“Nicamisxëni ca ëa pasomaha ca nohiria bo qui joi ama-amaquia, jato
mëbicasquí na; mahitsa quiha”
i Dios ni quiha Israél ca nohiria yoati na.

11

Xabahamahacanish ca Israél cabo

1 Jabi ja nicamiscanai ca iqui tsi ¿jahuë Israél ca nohiria Diós niani?
Ayamahi quiha. Jato pi ja niarohano tsi ë niahacaquë aniquë ëa ri rë,
jodiobo ë nori iqui na. Abraham chahitaxocobo yoi xo ëa ri. Benjamín
xatë tsi ë coniquë ra. 2 Jasca, siri tsi Israél ca nohiria Diós biniquë
jahuë nohiria-nohiria iti. Jato tëquë niayamaxëhi quiha ra. Tonia
Quënëhacanish cabo cahëyamaqui mato, naa Elías yamabo yoati na. Siri
tsi Elías yamabo Dios qui chanini quiha. 3 Ja nëcani quiha: “Mi Chani
yoacanaibo tëpascani quiha rë, Ibobá. Jasca, mi qui arati altar bo
poxacani quiha pë. Ea roha tsi xo toa bësohaina ra. Jaboqui ëa pi acascani
quiha rë” i Elías yamabo ni quiha, jahuë jimibo pasomaha Dios qui
ranimistsi na. 4 Jabi toca tsi Elías yamabo ranimisquë tsi quiha Diós
quëbiniquë: “Mimë ma xo mia ra. Jari Israél ca maí tsi xo siete mil ca
nohiria huëtsa bo ra, naa Baal bësojó mëniyamacanaibo ra” i ja qui Dios
ni quiha ra. 5 Jabi Elías tiyá tsi jascaria tsi xo jaboqui rë. Jari tobi xo Diós
bini ca jodiobo xatë bo ri, naa ja qui aracascanaibo. Diós noihai ca iqui tsi
xabahamahacaxëhi quiha huësti huësti cabo. 6 Jato bichi quiha Dios, jato
noiquí na. Jato jabi, jato yoba, tihi cabo ja acanai ca iqui tsi jato biyamahi
quiha. Ja acanai cató pi Diós jato xabahamarohano tsi ja noihai cató tsi ja
xabahamahacayamaquë acaquë ra. Jama, noqui noiquí tsi noqui bichi
quiha Dios ra.

7 ¿Jënipihi ni noa? Mahitsa Dios mëstë Israél ca nohiria bá mëra-
mëraniquë iquia ra. Dios mëstë ja biyamacani quiha. Biniquë jato maxo
pistia roha, naa Diós bini cabo roha. Quëstonariani quiha tëxë ba shinana
rë, ja chahahuacasyamacani iqui na. 8 Jabi toca tsi jato yoati tsi chanihi
quiha Quënëhacanish cabo ra. “Dios quinia cahëtimaxëni ca shina jato qui
Diós aquë ra” ii quiha. Jasca, “Jabija ca chani jisquí tsi cahëyamacaxëcani
quiha. Nicaquí tsi chahahuayamacaxëcani quiha pë. Jabi toca xo jaboqui
rë” ii quiha Dios Chani jato yoati na. 9 Jasca, Israél ca nohiria pasomaha
chaniniquë David yamabo ri.
“Mahitsa tsi xo jato qui jia ca arati fiesta bo ja acanaina ra.

Jaha ja quëëcanai ca jabi yoi iqui tsi Dios quima casocani quiha pë.
Ja iqui tsi copihacacaxëcani quiha ra”
i David yamabo ni quiha. 10 Jasca,
“Jato shina tsëmonano ra, ja cahëyamacano iquish na ra.
Jaha ja quëëcani ca jahuë bo iqui tsi ja tënëcano”
i David yamabo ni quiha jahuë jimibo yoati na.
11 Jabi Cristo quima jodiobo casoniquë rë. Ja iqui tsi ¿bënorohacaxëcahi ni? Iyamacaxë-cani quiha iquia ra. Jaboqui roha tsi xo toa ja bënocanaina ra. Cristo quima ja casocani nori tahëxo tsi jaboqui carayanabo xabahamahi quiha Dios ra. 12 Jato jocha tahëhax tsi shomahuahacahi quiha Dios cahëyamahai ca carayanabo jaboqui. Ja quima ja casocani iqui tsi nohiria bo tëquë, naa carayanabo xabahamahi quiha Dios. Jabi jaboqui jia tsi xo toa carayanabo bax Diós acaina. Jama, Dios qui jodiobo jahari bacano tsi oquë-oquëriaxëhi quiha carayanabo Diós shomahuahaina ra.

Carayanabo xabahamahacahaina

13 Jaboqui mato carayanabo qui chaniquia. Mato qui ë raahacaniquë ra, Dios Chani mato yoati. Jia tsi xo naa yonoco Diós ë qui anina ra. 14 Jabi Dios Chani mato qui ë yoahai ca noho jimibá tsayano. Toca tsi mato qui noho jimibo yosanamacasquia Cristo qui jato mëpixëna. Tonia mato bax pi Diós acai ca jisquí tsi ja chahahuacamitsa jato ri ra. 15 Jabi jodiobo Diós niabëriani quiha ra. Niabëria tsi mato carayanabo ja biniquë xabahamaxëna. Jama, Cristo qui jodiobo bacano tsi anomariaxëhi quiha mato carayanabo bësohaina toatiyá no ra. Toa barí tsi chitahëxëhi quiha jahuë rëso, naa rësonish cabo Diós bësomaxëquë no. 16 Jahari jahuë jodiobo bixëqui Dios. ¿Abraham, jato rëquëbo jahëpa bo, tihi cabo Diós biyamayamani? Jato pi bichi tsi ¿jato chahitaxocobo ri biyamayamaxëhi ni Dios tia? Jato jahari bixëqui ra. Abraham yamabo Diós aquëquëmaniquë jahuëna iti. Jasca, bichiquixëhi quiha jahuë chahitaxocobo ri.

17 Jabi jodiobo niahacaniquë rë, naa mëchish-hacaha ca mëshi noma jascaria. Jabi jodiobo, naa mëshi noma bo niahacani quiha, Cristo qui ja chitimiyamacani iqui na. Jatsi jato tahëhax tsi jamëri ca mëshi huëtsa bo, naa mato carayanabo catsamihacani quiha, Dios shoma bo ma xatënano. Jaboqui Abraham, jahuë chahitaxocobo, tihi cabo qui Diós ani ca shoma bo xatënaqui mato ra. 18 Japi quiniacaxëcahuë. Jihui mëshi noma bo, naa jodiobo ocahuayamacana. Jari mëshi roha ma nori ca shina-bënoyamacana. Mato oquëhuahai ca tsi xo Dios ra. 19 “Toa mëshi noma bo mëchish-hacaniquë, jato no ratino iquish na ra” ¿ii ni mato sa? “Tonia jato oquë xo noa ra” i ma mitsa pë. 20 Quiniacaxëcahuë. Toa mëshi noma bo, naa jodiobo, mëchish-hacani quiha ja chitimiyamacani iqui na. Jasca, jato ma ratiniquë, ma chitimini iqui na. Japi mamë oquëhuayamacana. Quiniacaxëcahuë, janyama ca ma ayamano iquish na, naa jodiobá ani jascaria. 21 Jabi jodiobo, naa jihui noma mëshi bo Diós nianiquë, ja qui ja chitimiyamacaquë no. Jasca, mëshi noma bo pi niaquí tsi mato ri niaxëhi quiha Dios, ja qui ma chitimiyamaquë no. 22 Japi Diós noihaina, ja caxahaina, tihi cabo qui tsayacahuë. Jaha nicayamacanaibo qui caxahi quiha Dios. Jama, Dios pi ma noi-noino tsi, ja qui ma chitimipino tsi mato mëbixëhi quiha ra. Jama, nicayamapihi tsi mëchish-hacaxëqui mato ri ra.

23 Jasca, jodiobá chahahuatëquëpino tsi jahari pi Dios qui ja bëcano tsi jihui qui jato catsamimaxëhi quiha Dios. Jahari jato joihuaxëhi quiha.

Toca ca ati chama jaya xo Dios ra. 24 ¿Jabi mato carayanabo jia tsi Diós biyamayamani? Jia tsi mato, naa jamëri ca mëshi bo pi bichi tsi ¿oquë tsi jahuë nohiria-nohiria, naa mëshi noma bo biyamayamaxëhi ni? Tocaxëhi quiha ra, Cristo qui ja chitimicaquë no. Dios qui bëroria tsi xo mëshi noma bo jahari jato noma iti qui catsamimatëquëhaina.

Xabahamahacaxëhi quiha jodiobo

25 Jisa, ëbë xatë bá. Jahuë Israél ca nohiria yoati tsi Diós acai ca cahëyamacani quiha nohiria. Yoahama ja ini quiha. Ja tsi xo toa jaboqui jato bax Diós acai ca mato yoaxëquia, mamë ma oquëhuayamano iquish na. Jaboqui tsi Dios Chani pasomaha ca xo jodiobo rë. Jama, naamapaoyamaxëhi quiha toca tsi ja icanaina iquia. Jabi jariapari Cristo qui bëcaxëcani quiha jatiroha ca país ca nohiria bo. Jariapari chahahuacaxëcani quiha huëstima ca carayanabo. Jaquirëquë chahahuatëquëxëhi quiha jodiobo ri ra. 26 Toatiyá tsi xabahamahacaxëhi quiha jodiobo tëquëta. Jabi jasca ca ii quiha Quënëhacanish cabo ri:

“Sión ax joxëhi quiha Xabahamati Ibo ra.
Joxo tsi jato quinia yoi bo quima jodiobo bësomaxëhi quiha.
27 Toatiyá tsi jato jocha masaxëquia, ë yoani jascaria” iquiina.

28 Jaboqui Dios pasomaha tsi xo jodiobo rë, naa Cristo xabahamati Chani tahëhax na. Jaha tsi Diós mato carayanabo biniquë shomahuaxëna, jato tahëxo na. Jama, siri tsi Diós jodiobo bini quiha jahuë xocobo iti. Jato naborëquëbo iqui tsi jari jato noihi quiha Dios. 29 Jahari jato bixëhi quiha Dios ra, jato ja shomahuacasni iqui na. Jahuë shina rarinamayamahi quiha. 30 Jabi siri tsi Dios nicamisxëni cabo mato carayanabo i-ipaoniquë. Jama, jaboqui shoma xo mato, jodiobá chahahuacasyamahai iqui na. 31 Jasca, jaboqui Dios nicamisxëni cabo tsi xo jodiobo ri. Jama, huëa huëtsá tsi mato qui Diós acai ca shoma bo bicaxëcani quiha jato ri. 32 Jabi jamë ax jocha quima tsëquëtimaxëni xo nohiria bo tëquë. Toca tsi Diós ani quiha nohiria bo tëquë jasca ca quiniá tsi shomahuaxëna.

33 Anomaria tsi xo Dios tiisi ra. Jatiroha ca cahëhi quiha. ¿Jënahuariaxo Dios shinahai ca nohiria bá cahëna? Diós acai ca cahëtimaxëni xo noa. Jasca, jahuë quinia bo cahëyoiti mëtsama xo noa ra. 34 Yama tsi xo Ibo Dios shinahai ca cahëhai cato ra. Jasca, yama tsi xo Dios yobati mëtsa cato. 35 ¿Tsohuë ni toa Dios qui jahuëjahuë ati mëtsa cato pa, mëbixëna? Narisyamahi quiha. 36 Jatiroha ca Diós aniquë. Jahuë chamá tsi bësohi quiha jatiroha cabo. Jasca, jahuë oquë bax tsi jatiroha ca acacaniquë ra. Jatsi jia tsi Dios no ocahua-ocahuapaoxëti xo.

12

Dios qui jamë aquëquëhai ca nohiria

1 Jabi anomaria tsi xo toa Diós noqui shomahuahaina ra. Ja quëshpi tsi mato bënariaquia, ëbë xatëbá, Dios qui mamë ma ano. Jatsi mato yora bo, mato shinana, tihi cabo ja qui aquëquëmacana jahuë yonoco ati. Tocapimano tsi mato qui ranixëhi quiha Dios. 2 Jasca, maí ca nohiria ba jabi banahuayamacana ra. Yoi quiha jato jabi. Jama, Diós mato shina paxahuaxëno. Paxahuaxo mato jabi ja jabitihuaxëno. Jatsi Dios shinana, ja qui jia cato, ja qui ranihuahai ca jahuë bo, tihi cabo ati cahëxëqui mato ra.

3 Jabi ëa Diós biniquë jahuë Chani yoati. Jaha tsi mato yobaquia. Noho yoba tsi xo naa: Mamë oquëhua-oquëhuariayamacana iquia. Jama, Diós

mato qui ani ca medidá tsi mato jabi ma tanamano. Jabi naa medida
paxa ca tsi xo toa Dios qui ma chitimiyoihaina. 4-5 Jasca, jamëri tsi xo
toa Diós noqui acai ca tiisi bo, naa noba yora xatë bo jascaria. ¿Jamëri
ma ni noba huico, noba tahë, noba mëquënë, tihi cabá acaina ra? Jabi
toca xo noqui chahahuacanaibo ri. Jamëri ca yonoco jaya xo noa noqui
tëquë ati. Japi mëbinabëquinono. 6 Ja noihai ca iqui tsi noqui tëquë qui
jamëri ca tiisi bo ahi quiha Dios. Huësti tsi xo toa Dios Chani yoati mëtsa
cato. Dios Chani yoati tiisi jayapiquí tsi jia tsi Dios Chani yoacana, naa ja
qui ma chitimihai cató no. 7 Huëtsa tsi xo toa nohiria mëbiti mëtsa cato.
Mëbiti tiisi jayapiquí tsi jia tsi nohiria mëbicana. Jasca, huëtsa tsi xo toa
nohiria tiisimati mëtsa cato. Tiisimati tiisi jayapiquí tsi jia tsi nohiria
tiisimacana. 8 Jasca, huëtsa tsi xo toa nohiria ranihuati mëtsa cato. Jatsi
nohiria ranihuati tiisi jayapiquí tsi jato chamahuacana. Jasca, huëtsa bo
tsi xo huashiyamahaina. Jatsi mato jahuë bo xatënati tiisi jayapiquí tsi
huashiyamacana. Tihi cató tsi nohiria mëbiquí tsi rani tsi jato mëbicana.

Chahahuacanaiba jabi-jabiria

9 Jatsi paraxoma noicana. Yoi ca quima bësocana. Jia ca ó quëëcana.
10 Jasca, jia tsi mabë xatë bo noicana. Jia tsi ocahuanacana, jia ca mabë
xatë bá aquë no.

11 Jasca, yonocohi tsi chiquishyamacana. Espíritu Santó tsi Diós yonoco
ariacana Ibo bax yonocoquí na.

12 Ibo ó pasohi tsi ranicana. Tënëhi tsi yosanayamacana. Dios qui
bëhox-rohacana.

13 Chahahuacanai ca noitiria cabo ya mato jahuë bo xatënacana. Jasca,
mato bëroma ca shishocanaibo orihuacana.

14 Mato yosixëni cabo ocahuayamacana. Jama jato bax bëhoxcana.

15 Ranicanaibo ya ranicana. Nohiria pi cohuëno tsi jato bëta co-
huënacana.

16 Jia tsi racanabëquicana. Mamë oquëhuayamacana ra. Jama, noitiria
cabo ya ma rabënaxëti xo. “Tiisi-tiisiria ca ëa xo naa ra” iyamatsicana;
anoma quiha.

17 Nohiria bá pi mato yosino tsi jahari yoi ca copiyamacana. Nohiria
qui jia ca jahuë bo ati ó quëëcana. 18 Jatiroha ca nohiria bo ya jia tsi racan-
abëquiti tanacana. 19 Nohiria bá pi mato yosino tsi jato tënëmayamacana,
ëbë xatë bá. Jama, jato qui Dios caxano. “Ea tsi xo nohiria tënëmati
ibo ra. Yoi ca acanaibo copixëquia” ii quiha Dios Quënëhacanish cabo ó
no. 20 Jasca, mato pasomaha cabo pi paxnano tsi jato orihuacana. Ja
tëshinacano tsi jënë jato qui acana. Tocapimano tsi bërabicaxëcani quiha.
Jatsi jato jocha quima ja casocamitsa jato ri. 21 Jabi mato qui nohiria bá
yoi ca ano tsi jato qui yoi ca ayamacana. Toca tsi jato yoi ca bëboxëqui
mato, jia ca ma acai cató no.

13

Gobierno chama bo qui nicahaina

1 Jabi yonahai ca gobierno chama bo qui nicaxëti xo jatiroha ca nohiria
bo ra. Jatsi yonati chama amati ibo tsi xo Dios. Ja tsi xo toa jato qui chama
acaina noqui yonati. 2 Japi gobierno yoba pi nicayamahi tsi Dios qui jia
ca pasomaha ixëqui mato pë. Jabi copihacaxëti xo gobierno pasomaha
cato tia.

3 Jama, gobierno yoba pi nicahi tsi gobierno chama qui raquëyamaxëqui
mato. Jama, gobierno chama bo qui raquëxëhi quiha toa yoyocanaibo ra.
Jatsi raquëcasyamapiquí tsi gobierno yoba nicacana. Jia ca ma ano tsi jia
tsi mato ocahuaxëhi quiha gobierno chama bo. Jato qui jia ixëhi quiha
mato jabi. 4 Jabi Dios yonati tsi xo toa chama bo ra. Mato ja mëbixëti ca
xo. Jama, anoma ca pi ahi tsi jato qui ma raquëxëti xo. Mato copiti chama
jaya ca xo ra. Tocacani quiha Dios mëbixëna. Yoyocanaibo copicani quiha
ja bax na. 5 Japi gobierno yoba nicacana, chama bá mato copiyamano
iquish na. Jabi noba shina qui jia tsi xo toa gobierno chama ba yoba
nicahaina.
6 Jasca, gobierno chama bo qui mato impuesto bo acana. Copihacaxëti
xo gobierno chama bo jato yonoco quëshpi na. Jabi Dios bax yonococani
quiha ra, jia tsi jato yonoco ja acaquë no. 7 Jasca, jato ó tsi cuenta pi
jayaquí tsi copihuë. Rani tsi jato qui mato impuesto bo acana. Jasca, jia
tsi mato yonahai ca chama bo qui nicacana ra. Jato ma chahahuaxëti xo.

Noinacano

8 Quiniacaxëcahuë. Anoma xo cuenta bo ra. Huësti roha tsi toa cuenta
jia cato. Toa cuenta tsi xo nohiria huëtsa bo no noihaina. Jabi Dios yoba
nicahai ca tsi xo toa jahuë xatë noihai cato. 9 Jasca, Dios yoba tëquë ma
ano ra: "Joni huëtsa ahui biyamacana, joni ayamacana, yomayamacana,
nohiria huëtsa ba jahuë bo ó quëëyamacana. Tihi ca tsi acahuë" ii quiha
Dios yoba bo. Jasca, tobi quiha toa Dios yoba huëtsa bo ri; jama, huësti
roha tsi xo toa Dios yoba-yobaria cato. "Huëtsa bo noicana, mamë ma
noihai jascaria" ii quiha Dios oquë ca yoba ra. Tocapiquí tsi yoba huëtsa
bo ri jatihuaxëqui mato iquia. 10 Noipiquí tsi mabë xatë qui yoi ca
ayamaxëqui mato ra. Dios yoba tëquë nicahai ca tsi xo toa nobë xatë bo
no noihaina ra.
11 Jabi ma tocaxëti xo, joti basima noba Ibo nori quëshpi na. Oxatiya
ma xo naa ra. Jatsi jaha bësocana. No chahahuaniquë tsi quiha jari basi
Cristo johai ca iipaoniquë. Jama, jaboqui basiriama xo ja bacahaina
iquia ra. 12 Jatipaimaria xo jocha tsëmonatiya ra. Huëapaimaria xo ja
johai ca xabaca. Japi jocha tsëmo quima bësocana. Jasca, Dios jabi jia
ca sahuëcana, soldadó jahuë armadura sahuëhai jascaria, huëa ó xo tsi
bëboxëna. 13 Huëaná ca nohiria iipiquí tsi jabi jia ca no jayati xo. Jama,
tobi quiha toa yoyocanaina: naa pabë-pabëriahaina, pahëhaina, anoma ca
chotahaina, iquinahaina, yosanahaina. Tihi cabo tsi xo yoi. 14 Jama,
noba Ibo Jesucristo jabi sahuëcana. Sahuëxo tsi mato noma jabi yoi ca
chahahuayamacana, jaha ja quëëhai ca axëna.

14

Quiniaxëni ca chahahuacanaibo

1 Jabi tobi quiha toa quiniaxëniria ca chahahuacanaibo ra, naa coshi
yama cabo. Jia tsi jato joihuacana. Jamëri ca jabi bo pi ja jayacano tsi
jato raniyamacana, naa jato jabi tahëxo na. 2 Jamëri xo nohiria ba jabi
bo ra. Huësti ca chahahuahai ca tsi xo toa jatiroha ca pihaina. Ja qui
jiaria quiha jatiroha ca ja pihaina ra. Jama, tobi toa jaha quiniaxëni ca
chahahuahai cato. Verdura bo roha picatsi quiha ra. Ja qui roa tsi xo toa
piti huëtsa. 3 Jatsi quiniacaxëcahuë. Piti ó quiniaxëni ca ranimisyamaxëti
xo jatiroha ca jahuë bo pihai cato. Anoma quiha. Jasca, jatiroha ca
picatsai ca ranimisyamaxëti xo verdura bo roha pihai ca ri, Diós toa dos

ca nohiria bini iqui na. 4 Jatsi, ¿jënahuariahax raca toca tsi mabë xatë bo
ma ranina? Anoma quiha. Ibobá-na tsi xo toa bo tëquëta, mato yonati
bo nomari. Anoma ca pi ja acano tsi Diós jato yoano iquia. Jato mëbixëti
mëtsa xo Dios ra, jia ca ati.
5 Jasca, tobi quiha toa jodioba fiesta barí tsi aracascanaibo. Oquëria ca
jato bari bo nori ca quëscahuacani quiha. Jama, chahahuacanaibo huëtsa
bo qui jaharisi tsi xo jatiroha ca bari. Jatsi shinaparixëti xo jatiroha
cabo ra, jia ca ati cahëxëna. 6 Jabi, "Oquë tsi xo naa barí tsi Dios qui no
arahaina" i huësti ca mitsa. Jënima quiha. Toa barí tsi aracatsi quiha,
Dios ranihuaxëna. Jasca, Dios ranihuahi quiha jatiroha ca pihai ca ri,
jahuë piti quëshpi tsi "Gracias" ja iqui iqui na. Jasca, Dios ranihuahi
quiha verdura bo roha pihai ca ri. Dios qui "Gracias" ii quiha toa ri. 7 Japi
quiniacaxëcahuë, mabë xatë jabi bo tahëhax na. Nomë bësoyamaqui noa,
jaha no quëëhai ca roha ca axëna ra. No acai ca tsayahi quiha nobë xatë
bo ra. 8 Jatsi bësopihi tsi Ibo bax bësoqui noa. Jasca, rësopihi tsi Ibo bax
rësoqui noa. Bëso, bësoyama, tihi tsi no imitsa. Tocahi tsi jari Ibobá-na xo
noa ra. 9 Ja tsi xo toa no bax Cristo rësoni quiha. Rësohax ja bësotëquëniquë
noqui tëquë, naa bësocanaibo, bësoyama cabo, tihi cabo yonaxëna. 10 Jatsi,
¿jëniriaxo raca nobë xatë bo no ranina? Jasca, ¿jëniriahax raca nobë xatë
bo qui no caxana? Dios bësojó tsi niixëqui noa, noqui tëquë copihacaxëna,
joni bësojó nomari. 11 Jabi Quënëhacanish cabo ó tsi Ibo Dios nëcaniquë:
"Bëso xo ëa ra. Parayamaquia.
Ea bësojó tsi mënicaxëcani quiha jatiroha cabo ra.
Jia tsi Dios ocahuaxëhi quiha jatiroha ca nohiria"
i Dios ni quiha. 12 Japi Dios qui noba jocha bërohuaxëqui noa, naa noqui
tëquëta ra.

Mabë xatë bo jochamayamacana

13 Japi mato huëtsa raniyamacana. Jama, jato ma mëbixëti xo. Jato
jochamayamacana. Jabi jia ca ma jayapino tsi jia ca acaxëcani quiha.
Jama, ma yoyopino tsi ja tocacamitsa jato ri pë. 14 Jatsi nicaparicana. E
qui jënima tsi xo jatiroha ca no pihaina iquia. Toca ca Ibobá ëa jismani
quiha. Jama, jahuëcara pi nohiriá picasyamano tsi oquë tsi xo toa ja
piyamahaina. Ja shinahai tsi xo. 15 Jasca, ma pihai cató tsi mabë xatë
bo pi yoshihuahacano tsi Dios noihai ca quinia ó tsi bësoyamaqui mato
rë. Jasca, ¿toa xatë bax Cristo nayamayamani? Japi jahuëcara ma pihai
cató tsi mabë xatë bo yoshihuahacano tsi pinoma tsi xo toa iquia. 16 Jatsi
quiniacaxëcahuë. Jënima jahuëcara ca ma pihai ca imitsa. Jama, ma
pihai ca tahëxo tsi nohiriá mato ranipino tsi oquë tsi xo toa piti ma
piyamahaina iquia. 17 Jabi no pihaina, jënë no acaina, tihi cabo tsi
xo mahitsa Diós otohai cato ó no. Oquë tsi xo toa jabi mëstëxëni ca
jayahaina. Jasca, oquë tsi xo nobë xatë bo ya jia tsi no racanabëquihaina.
Oquë tsi xo Espíritu Santó tsi no ranihaina. Tihi tsi xo jiaria cabo ra.
18 Nëca pi Cristo quinia ó tsi ma bësono tsi mato qui ranixëhi quiha Dios.
Jasca, jia tsi chanicaxëcani quiha nohiria bo ri mato yoati na.
19 Jatsi Dios quinia ó tsi bësocana. Tocapimano tsi oquëxëhi quiha ma
rabënabëquihaina. Toca tsi mëbihacaxëhi quiha jatiroha cabo. 20 Jatsi ma
pihai ca iqui tsi Dios yonoco yoshihuayamacana ra. Jënima tsi xo piti
tëquë iquia. Jama, no pihai cató pi nobë xatë bo no jochamano tsi anoma
tsi xo toa no pihaina iquia. 21 Jatsi oquë ca quinia tsi xo toa nami no
piyamahaina, jënëria no ayamahaina, jahuëcara ca huëtsa no acaina, tihi

cabá tsi nobë xatë bo no jochamaquë no. 22 Jabi jamëri jamëri tsi xo nohiria bá shinahaina piti yoati na. Jënima quiha. Dios roha ma yoano. Jabi ma acatsai ca pi ahi tsi shoma xo mato, mato shina quësohacayamaquë no. 23 Jama, tobi quiha toa quiniaxëniria cato ra. Ja qui yoi ca pi ja pino tsi ja qui quësoxëhi quiha jahuë shinana pë. Ja qui jocha quiha. Jabi jocha tsi xo toa noqui yoi ca acaina. Noitiria ca tsi xo toa.

15

Nobë xatë bo mëbihaina

1 Jabi quiniaxëniria ca chahahuacanaibo no mëbiti xo ra, naa noqui Cristo quinia cahëxëni cabo. Mëbihi tsi nomë no ranihuayamaxëti xo. 2 Jasca, nobë xatë bo no ranihuaxëti xo. Jasca, jato no mëbino, Cristo quinia ó tsi ja shinahacano iquish na. 3 Cristo jabi no tsayaparino. Joxo tsi quiha jamë tsi ja ranihuayamaniquë. Jama, ja joquë tsi quiha nohiria bá roaniquë pë. Jabi toca tsi chanihi quiha Quënëhacanish cabo, “Ea roamistsi quiha mi qui caxacanaibo” iquiina. 4 Jabi siri tsi naa chani tëquë quënëhacani quiha, jaboqui noqui chamahuaxëna. Jatsi jaha no pasohaina, no yosanayamahaina, tihi ca tsi noqui tiisimahi quiha Diós quënëni ca chani ra. Jaha pasocanaibo Diós mëbini ca noqui jismahi quiha. 5 Jasca, Dios tsi xo toa noqui mëbihaina ra. Ja tsi xo toa noqui chamahuahaina. Jabi mato ri Diós mëbino, jia tsi ma rabënabëquino iquish na. Jasca, mato ja mëbino ra, Cristo quinia ó tsi ma banahuano. 6 Jatsi huësti ca joí tsi Dios, naa noba Ibo Jesucristo Jahëpa jia tsi ocahuabëquixëqui mato.

Carayanabo qui Dios Chani yoahacaxëti xo

7 Jia tsi mato huëtsa joihuanacana, naa Cristó mato joihuani jascaria. Toca tsi ocahuahacaxëhi quiha Dios. 8 Jabi yonati Jesu manëniquë jahuë jimibo mëbixëna iquia. Jato xërëquë xo tsi quiha Dios Chani ja yoaniquë jabija ca Dios nori ca jismaxëna. Jasca, ja joni cató tsi jahuë jodioba rëquëbo yamabo qui Diós yoani ca chani jatihuahacaniquë. 9 Jasca, mai qui Jesu joniquë carayanabo ri xabahamahacano iquish na. Jia tsi Dios ja ocahuacano jato ri. Jabi toca tsi Salmo quënënish cató quënëni quiha carayanabo yoati na.

“Carayanabo xërëquë xo tsi mia ocahuaxëquia.
Quëquëxëquia mi janë yoati na” ii quiha.
10 Jasca, Dios Chani iti huëtsa ó tsi,
“Jahuë jodiobo nohiria ya tsi ranicana, carayanabá” ii quiha.
11 Jasca, iti huëtsá tsi,
“Jia tsi Ibo Dios ocahuacana, carayanabá.
Jatiroha ca nohiria bá Dios ocahuano ra” ii quiha.
12 Carayanabo yoati tsi Isaías yamabá quënëniquë jaa ri.
“Jisiquixëhi quiha Isaí chahitaxocobo.
Jisiquixo tsi carayanabo yonaxëhi quiha.
Jatsi ja qui chitimicaxëcani quiha carayanabo ri”
i ja ni quiha.

13 Japi mato carayanabo bax bëhoxquia, Diós mato ranihuano iquish na. Jabi Dios ó pasoqui noa, noqui ja mëbino. Japi Diós mato ranihuano, ma chahahuaquë no. Tocapijano tsi oquëriaxëhi quiha jaha ma pasohaina Espíritu Santo chamá no.

Carayanabo qui Pablo raahacaniquë chaniti

14 Tiisi ma nori ca iipiquia, ëbë xatë bá. Jasca, shinajiaxëni xo mato
iquia. Mato tiisi iqui tsi jia tsi yobanati mëtsa xo mato, jia ca axëna.
Tihi ca tsi cahëyoiquia. 15 Jabi raquëxoma tsi naa carta mato qui ë
quënëquë, noho yoba ma shina-bënoyamano iquish na. Raquëhaxma tsi
mato qui chaniquia, ë qui jahuë Chani yoati yonoco Diós ani iqui na.
16 Mato carayanabo qui ëa ja raaniquë, jahuë Cristo Chani ë yoano. Toa
yonoco aquí tsi ë qui Diós ani ca Chani boquia mato carayanabo qui.
Espíritu Santó rohahuahacanish ca ofrenda jascaria tsi Dios qui mato
mëacasquia ra. 17 Jabi ë qui jia tsi xo toa Dios bax ë acana iquia. E
aca ca qui bërabiyamaquia, jahuë Jesucristo ya ë yonocobëquinahai ca iqui
na. 18 Jabi ë yoahana, ë acana, tihi cabá tsi jia tsi xo toa mato bax
Cristó acana ra. ¿Tsayacanai? Jaboqui Dios banahuaqui mato ra, Dios
Chani mato qui ë yoani iqui na. 19 Jasca, mato xërëquë xo tsi jisti bo
ë aniquë. Toca tsi Espíritu Santo chama ma jisni quiha. Tihi cabá tsi
Cristo qui mato carayanabo mëpihacaniquë ra. Jasca, toca tsi Cristo Chani
ë yoabonaniquë jatiroha ca iti xo na. Jerusalén, nëama ca Ilírico mai, tihi
cabo xo tsi jato qui jahuë Chani ë yoaniquë ra.

20 Jabi Dios Chani yoahi quiha joni huëtsa bo ri. Jia quiha. Jama, ja
yoacanai cato ax tsi yoacasyamahai ca ëa xo naa. Jato yonoco quiha.
Ja tsi xo toa basi, naa Dios Chani nicayamanish cabo qui Cristo Chani
yoacasquia, naa yoahama cato xo na. 21 Tocatsiquia Quënëhacanish cabo
jatihuahacano iquish na.

“Jisxëhi quiha jahuë Chani nicahama cabo.
Cahëcaxëcani quiha nicayamacanaibo” ii quiha.

Romá ca chahahuacanaibo qui Pablo shishocasnina

22 Nëama xo tsi Dios Chani yoahi tsi ë bamaniquë mato qui shishoxëna.
Mato qui canoma ë iniquë rë. 23 Jama, jaboqui jatihuahacaquë nëa xo
tsi Dios Chani ë yoahaina ra. Japi mato jisi joquia. Naama tsi mato
qui ë cacasni quiha. 24 Jabi ë shinahai ca tsi xo naa: Mato oquëria ca
España mai qui capama tsi mato yaca qui shishoparicasquia. Rani tsi
shishonabëquixëqui noa tia. Jaquirëquë España mai qui ëa ma raaxëti xo.

25 Jaboqui Jerusalén qui caapariquia, toá ca chahahuacanaibo
mëbixëna. 26 Jabi Macedonia, Acaya, tihi ca maí ca carayana ca
chahahuacanaibá parata catiani quiha Jerusalén ca noitiria ca jodiobo
bax na. Toa parata jato qui ë boxëti xo. 27 Ranixo tsi naa parata ja
acani quiha toá ca noitiria cabo mëbixëna. Jabi toá ca noitiria ca
jodiobo carayanabá mëbixëti xo iquia. ¿Jodiobo iqui tsi Dios Chani ja
nicayamayamacani? Ja quëshpi tsi jaboqui Jerusalén ca noitiria ca
jodiobo ja mëbicaxëti xo iquia, ja biniayamacano iquish na. 28 Jatsi
jaboqui carayanabá ë qui mëani ca parata pari Jerusalén cabo qui ë
booparixëti xo. Niabëria tsi jahari joxëquia España mai qui. Jopama
tsi mato qui shishoxëquia tia. 29 Jatsi mato qui ë cahëno tsi ëa
chamahuariaxëhi quiha Cristo tia, jia tsi mato ë mëbino.

30 Jasca, ë bax ma bëhoxno, ëbë xatë bá, Ibo Jesucristo tahëhax na.
Jasca, ëa ma noihai ca iqui tsi ëa ma mëbino Dios yonoco ati, naa ë bax
ma bëhoxhai cató no. Jabi, ¿Espíritu Santó ëa mato noimayamayamani?
31 Jatsi ë bax bëhoxcana, jodioba maí ca nicamisxëni cabo quima ë paxano
iquish na. Jasca, bëhoxcana, ë bohai ca parata ranixo tsi Jerusalén ca

chahahuacanaibá bino ra. 32 Jaquirëquë Dios shina pi ja ino tsi rani tsi mato qui joxëquia tia. Johax mato bëta chitëxëquia, joiparixëna. 33 Iquë. Noqui bëpasimahai ca Diós mato tëquë bëtano ra. Amén.

16

Romá ca bo Pabló joihuanina

1-2 Jabi noba yoxacato, naa Febe mato qui raaxëquia. Iboba janë tsi naa yoxa joihuacana iquia ra. Nëá ca Cencreá ca iglesiá ca yonocoxëni ca quiha. Chahahua-canaibá jabi tsi xo toa jia tsi nohiria joihuahaina. Jia tsi ëa naa yoxá mëbini quiha. Ja iqui tsi jatiroha ca quiniá tsi naa yoxa mëbicana ja joquë no.

3 Jasca, Priscila, Aquila, tihi cabo joihuacana. E bëta ax tsi Dios bax ja yonocobëquipaocaniquë jato ri. 4 Ea tahëhax ja naquë acaniquë ra, ëa xabahamaxëna. Ja quëshpi tsi jato qui "Gracias" iquia. Jato qui "Gracias" ii quiha carayanaba iglesia bo tëquë ri. 5 Jasca, jato xobó ca catihai ca aracanaibo joihuacana. Jasca, noho rabëti Epeneto joihuacana. Asia maí ca jariapari ca Cristo chahahuanish ca ja ini quiha. 6 Jasca, María ri. Mato bax ja yonoco-yonocorianiquë ra. 7 Jasca, tobi Andrónico, Junias. E bëta preso qui nanëhacanish cabo tsi xo toa bo. Noho rabëti bo quiha. Oquë-oquëria ca Dios Chani yoacanaibo ja icani quiha. Jariapari Cristo chahahuanish cabo tsi xo naa bo; jato cho ë iquiina. Jia tsi tihi cabo joihuacana.

8 Jasca, Amplias joihuacana. Ibo iqui tsi naa joni noiquia ra. 9 Tobi quiha Urbano, naa ë bëta yonocobëquipaonish cato. Tobi quiha Estaquis, naa ë noihai cato. Tihi cabo noicana. 10 Jasca, Apeles, naa Cristo chahahuanish ca yosi cato, Aristobuló-na bo, tihi cabo joihuacana. 11 Tobi noho jimi bo Herodión. Tobi Narcisó-na bo, naa jahuë xobó ca aracanaibo. Tihi cabo joihuacana. 12 Jasca, Trifena, Trifosa, tihi cabo joihuacana. Ibo bax yonocoria ca xo. Tobi noba yoxacato Pérsida. Joihuacana. Huëstima tsi xo toa Ibo bax ja yonoconina. 13 Jasca, tobí Rufo, naa Cristo chahahuanish ca yosi cato. Tobi jahuë jahëhua. Tihi cabo joihuacana. Ea jahuë jahëhuá shomahuarianiquë, naa noho cai jascaria iquiina. 14 Jasca, Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes, jato maxó ca rabëti bo, tihi cabo joihuacana. 15 Jasca, Filólogo, Julia, Nereo, jahuë yoxa cato, Olimpas, jato bëtahai ca chahahuacanaibo, tihi cabo joihuacana. 16 Jia tsi joihuanacana iquia ra. Jabi mato joihuahi quiha nëá ca Cristo iglesia bo tëquë.

17 Quiniacaxëcahuë, ëbë xatë bá. Tobi xo toa chahahuacanaibo oquëxnamahai ca nohiria bo rë. Tobi toa nohiria janyama mëpicanaibo rë. Jaha bësopa. Jato bëta rabënayamacana iquia. 18 Noba Ibo Cristo bax yonocoyamacani quiha ra. Jasca, jamë shinamisxëni ca xo. Anoma tsi xo toa ja yobacanaina. Paraquí tsi cahëtimaxëni ca nohiria janyama mëpicani quiha pë. 19 Jabi jato qui nicayamaxëqui mato tia. Nëama quiha, naa país huëtsa bo qui pacananiquë chani mato yoati na. "Jia tsi Cristo nicacani quiha Romá ca chahahuacanaibo" icani quiha ra mato yoati na. Ja iqui tsi rani-raniquia. Jia ca ati ma jabino ra. Oquë tsi xo toa yoi ca cahëyamacanaibo iquiina iquia. 20 Jabi mato mëbixëhi quiha Dios ra, naa noqui ranihuahai cato. Mato bax Satanás bëboriaxëhi quiha. Basima tsi xo toa bari ra. Noba Ibo Jesucristó mato shomahuano ra.

21 Jasca, mato joihuahi quiha nëá ca Timoteo, naa ë bëta yonocobëquihai cato. Jasca, mato joihuacatsi quiha ë bëta yonocobëquicanaibo, naa Lucio, Jasón, Sosípater. 22 Jabi Tercio tsi xo naa carta quënëhai cato. E bax quënëhi quiha. Jarohapa tsi mato joihuaquia ëa ri. 23 Jasca, mato joihuahi quiha Gayo, naa nëá ca ëa orihuahai cato. Jahuë xobó tsi caticani quiha nëá ca chahahuacanaibo araxëna. Mato joihuahi quiha Erasto ri, naa yacatá ca parata obëso cato. Jasca, mato joihuahi quiha nobë xatë Cuarto ri. Tihi cabo tsi xo toa mato joihuacanaina.

24 Mato tëquë noba Ibo Jesucristó shomahuano. Amén.

Dios no ocahua-ocahuapaoti xo noa

25 Dios no oquëhuano ra. Mato chamahuati Ibo tsi xo toa. Mato mëbixëhi quiha ra, mato qui ë yoani ca Cristo Chani ma banahuano iquish na. Naama pi nohiria qui jonë quiha naa Chani jia ca i-ipaoniquë ra. 26 Jama, jaboqui bëroria tsi xo naa chani ra. Ja tsi xo toa nohiria tëquë ca qui ja yoahacaxëti xo ra, Cristo qui ja chitimicano jato ri. ¿Jabi tocapixëti nori ca Quënëhacanish cabá noqui yoayamayamani? Jabi noba bëso-bësopaohai ca Dios shina tsi xo toa nohiria huëtsa bá jahuë Chani nicahaina. 27 Ja huësti ca tsi xo toa tiisi-tiisiria jaya cato ra. Jatsi Jesucristó tsi Dios ocahua-ocahuacana ra. Amén.

Primera Carta Del Apostol San Pablo a Los Corintios

Corintó ca chahahuacanaibo Pabló joihuanina

1 Mato qui quënëhai ca Pablo ca ëa xo naa. Dios shinaná tsi ë
quënahacaniquë, Dios Chani yoati ibo iti. E bëta xo tsi mato joihuahi quiha
nobë xatë Sóstenes ri. 2 Mato Corintó ca chahahuacanaibo qui naa carta
raaquia. Dios nohiria bo, naa jahuë Jesucristó tsi mëstëhuahacanish cabo
qui naa chani raaquia. Jasca, raahacahi quiha jatiroha ca ití ca noba
Jesucristo qui aracanaibo qui. Jato Ibo, noba Ibo, tihi cabá-na xo Jesu ra.
3 Jatsi noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá mato noino. Mato
ja ranihuacano.

Ja shomahuariahacacanina Jesucristó no

4 Jabi Jesucristó ani ca iqui tsi ma shomahuariahacaniquë iquia. Ja
quëshpi tsi Dios qui "Gracias" iroha-irohaquia, bëhoxhi na. 5 Jatiroha
ca quiniá tsi ma shomahua-riahacani quiha, Cristó-na bo ma nori iqui
na. Jaha tsi oquë tsi xo toa ja bax ma chanihaina. Jasca, Cristo iqui tsi
oquë tsi xo toa Dios ma cahëhaina iquia. 6 Jabi mato qui Cristo Chani no
yoaquë tsi toa Chani ma birianiquë ra. Jaha tsi mato shina ó tsi toa Chani
coshinaniquë. 7 Toca tsi Espiritu Santó acai ca tiisi bo ma biyoniquë.
Yama ca tsi xo toa ma naris-haina iquia, Ibo Jesucristo jisiquihai ca
manaquí na. 8 Mato otoxëhi quiha ra jahuë rëso qui. Jatsi jaroha ca bari,
naa noba Ibo Jesucristo bari tsëquëno tsi quësohacatimaxëni ixëqui mato
ra. 9 Chahahuahacati xo Dios. Quiayamahi quiha. Mato ja quënani quiha,
jahuë Baquë Jesucristo, naa noba Ibo ya rabënati.

Ja mapëxnacanina

10 Noba Ibo Jesucristo janë tsi mato yobaquia, ebë xatë bá. Jasca ca
jahuë bo ma chahahuati xo iquia. Ma mapëxnayamano; anoma quiha.
Jasca, huësti ca shina roha ca ma jayano, Dios bax yonocobëquinaxëna.
11 Jabi ma mapëxnahai ca ë nicaniquë rë, ëbë xatë bá. "Joi mërabëquinacani
quiha Corintó ca chahahuacanaibo" ii quiha nëá ca nohiria bo rë mato
yoati na. 12 Nicaparicana. Anoma tsi xo toa ma yoahaina iquia. "Pabló-
na xo ëa" ii quiha mato mishni bo pë. "Apolós-na xo ëa" ii quiha maxo
huëtsa pë. "Pedró-na xo ëa" ii quiha huëtsa bo. Tihi ca tsi iqui mato pë,
chanihi na. 13 Jama, huësti ca Ibo roha jaya xo mato ra. Mapëxnatimaxëni
xo noba Cristo ra. Huësti ca maxo roha xo noa ra, huëstima ca ja nomari.
Nicaparicana. ¿Mato jocha bax Pablo tooxahacani pa? ¿Noho janë tsi ma
ashimahacani pa? 14 "Gracias" Dios qui iquia ra, yama ca ë ashimani
quëshpi na. Crispo, Gayo, tihi roha cabo tsi xo toa ë ashimanina. 15 Jaha
tsi yama tsi xo toa "Pablo janë tsi ashimahacanish ca ëa xo naa ra" iti
mëtsa cato ra. 16 Estéfanas, jahuë xobó cabo, tihi roha cabo ë ashimani
quiha, mato bëtaquí na. Ichariama ja icani quiha. Yama tsi xo toa ë
ashimani ca nohiria huëtsa tia iquia ra. 17 Jabi Cristó ëa raayamaniquë
nohiria bo ashimati. Jama, ë raahacaniquë jahuë Chani jia ca yoati.
Yoahi tsi nohiria ba tiisí tsi chaniyamaquia. Jama, "Cristo rësoni cató
tsi no xabahamahacaxëti xo" iquia, jahuë chama Cristo crúz bënoyamano
iquish na.

Dios tiisi

18 Jabi tënëtiya qui bocanaibo qui yoyoxëni tsi xo naa cruz Chani. Jama,
noqui xabahamahacanish cabo qui jia tsi xo ra. Dios chama jaya xo ra.
19 Jasca, Quënëhacanish cabo ó tsi nëca tsi Dios chanini quiha jato yoati na:
"Nohiria ba tiisi quëyoxëquia.
E qui iriama tsi xo toa cahëxëni caba tiisi.
Jato tiisi quëtiaxëquia"
i Dios ni quiha. 20 Jabi Dios qui iriama tsi xo maí ca nohiria ba tiisi
jaya cabo. Ja qui iriama tsi xo jato yoba, jato papi, tihi ca cahëxëni cabo
ri. Chaniti mëtsaxëniria ca ja icamitsa; jama, Dios qui iriama jato tiisi
tëquë nori. Yoyoxëni ca jato tiisi nori ca Dios jismani quiha. 21 Jabi Dios
cahëyoiti mëtsama xo nohiria jato tiisí no. Dios quinia ma xo toa ra, Dios
cahëti. Jama, jahuë Chani chahahuacanaibo xabahamahi quiha. Toa
Chani yoaquia. Toca tsi Dios cahëti mëtsa xo nohiria ra, jahuë Chani
chahahuaquí na. Jishopë. Jato qui yoyoxëni tsi xo toa quinia rë. 22 Jisti
bo jiscascani quiha jodiobo, chahahuanox pari. Jasca, carayanabo ri tsi
xo toa nohiria ba tiisi roha nicacascanaina pë. 23 Jama, cruzó tsi Cristo
tooxahacani ca Chani yoaqui noa ra. Jodiobo qui yoi xo naa Chani rë.
Jasca "Yoyoxëni xo" icani quiha carayanabo ri. 24 Jama, Dios tiisi-tiisiria
cahëriaqui noa, naa noqui quënahacanish ca jodiobo carayanabo tëquë.
Jabi Dios tiisi-tiisiria, jahuë chama, tihi cabo noqui jismahacaniquë
cruzó tsi Cristo rësoniquë no. 25 Dios tiisi quësca ma xo nohiria ba tiisi.
"Yoyoxëni xo Dios acaina" i jaca mitsa; jama, jato tiisi oquë Dios tiisi nori.
Jasca, "Chama yama xo Cristo rësohaina" i jaca mitsa; jama, nohiria ba
chama oquë Cristo rësohai ca chama nori.

¿Tsohuë ni toa xabahamahacanish cabo?

26 Shinaparicana, ëbë xatë bá. Dios mato quënaquë tsi ¿maí ca nohiria-
nohiria ma ini pa? ¿Chama bo ma ini pa? 27 Iyamaqui mato. Toca ca tiisi
jaya ca nohiria bo bërabihuacatsi quiha Dios ra. Ja tsi xo toa noqui tiisi
janyama cabo ja biniquë. Noqui chama janyama cabo bichi quiha maí
ca chama bo bërabihuaxëna. 28 Jishopë. Maí ca nohiria bo qui yoi tsi xo
naa quinia ra. Jama, jato qui yoi cabo Dios biniquë oquëhuaxëna. Noqui
noitiria cabo ja bichi cató tsi quiha jato tiisi ja quëyoniquë. 29 Ja iqui tsi
yama tsi xo toa Dios bësojó tsi jamë oquëhuati mëtsa cato. 30 Dios roha
tsi xo toa jahuë Cristo ya noqui rabënamahai cato ra. Dios quinia tsi xo
toa jahuë Cristo ra. Tsayacahuë. Jahuë Cristó tsi Dios noqui xabahamati
quinia bërohuahacaniquë. Jahuë Cristó tsi no jiahuahacaniquë. Jatsi jahuë
Cristó tsi no xabahamahacaniquë. Tihi ca tsi ahi quiha Dios jahuë Cristó
no. 31 Jaha tsi "Oquëhuacaspiquí tsi Ibo no oquëhuati xo ja acani quëshpi
na" ii quiha Quënëhacanish cabo.

2

Cruzó tsi Cristo tooxahacani ca Chani

1 Mato qui cahëxo tsi bëroria tsi Dios Chani mato qui ë yoaniquë
iquia. Yoahi tsi chaniti mëtsaxëniria ca ë iyamaniquë. Jasca, nohiria ba
tiisí tsi mato qui ë chaniyamaniquë, Dios jabija ca yoahi na. 2 Jama,
Jesucristo yoi, no bax cruzó tsi ja rësonina, tihi roha ca ë yoaniquë mato
bëtaquí na. 3 Jasca, chama yama tsi mato qui ë joniquë shishohi na.
E shina-huëjënaniquë rë. E mëmëniquë. 4 Johax nohiria ba tiisí tsi ë
chaniyamaniquë Dios Chani mato qui yoahi na. Jama, Espíritu Santo

chamá tsi mato qui noho chani joniquë iquia. Ja iqui tsi Dios quima noho chani joni ca ma jisniquë. 5 Jaha tsi nohiria ba tiisi qui chitimiyamahi quiha ma chahahuahaina, Dios chama qui ja nori.

Dios tiisi

6 Jabi shinahanish ca chahahuacanaibo qui mana ca tiisi yoaquia. Nohiria ba tiisi jaquirima tsi xo naa tiisi ra. Naa mana ca tiisi cahëyamahi quiha toa Dios cahëyamacanaibo. Cahëyamahi quiha jaboqui yonacanaibo ri. Tihi ca tsi xo toa naamayamacaxëcanaina ra. 7 Jasca, jato oquë tsi xo toa ë yoahaina ra, Dios quima noho chani nori iqui na. Noqui xabahamahacati quinia ca tiisi ca tsi xo naa ë yoahaina ra. Jabi no bax naa xabahamati quinia Diós ani quiha, mai nëhohuahacanox pari. 8 Naa xabahamati quinia cahëyamahi quiha maí ca chama bo. Cahërohapiquí tsi cruzó tsi mana ca Ibo-iboria ja tooxayamaquë acaniquë iquia. 9 Jasca, naa quinia quënëhacani quiha Quënëhacanish cabo ó no:

“Anomaria tsi xo toa noicanaibo bax Diós shomahuahaina.
¿Jënahuariaxo ja acai ca shina no cahëna?
No tsayahaina, no nicahaina, tihi ca oquë ixëhi quiha toa no bax ja shomahuaxëhaina”

tihi tsi ii quiha.

10 Jama, ja acai ca jahuë bo noqui Diós jismaniquë jahuë Espíritu Santó no. Jatiroha ca cahëriahi quiha Espíritu Santó ra. Dios jabi, Dios shinana, Dios tiisi, tihi ca tsi, naa noqui jonë ca jahuë bo cahëyoihi quiha. 11 Toca ma xo noa. Noqui tsi xo toa joni huëtsá shinahai ca cahëtimaxëni cabo. Nomë no shinahai roha ca cahëyoiqui noa iquia. Jasca, noqui tsi xo toa Diós shinahai ca cahëtimaxëni cabo. Jama xo Espíritu Santo ra. Ja roha tsi xo toa Diós shinahai ca cahëhaina. 12 Jasca, naa Dios quima ca Espíritu Santo no biniquë noqui ri; maí ca tiisi ja nomari. Noqui tiisimahi quiha ra, Diós noqui ani ca jahuë bo tëquë no cahëyoino iquish na. 13 Jaha tsi Dios jahuë bo bërohuapama tsi nohiria bá noqui tiisimani ca tiisí tsi chaniyamaqui noa. Jama, Espíritu Santó tsi noqui tiisimahai ca jahuë bo roha yoaqui noa iquia. Noba chani ma xo. Jabi toca tsi chahahuacanaibo qui mana ca tiisi bërohuaqui noa, jato tiisimaquí na.

14 Jabi Espíritu Santó tiisimahai ca jahuë bo biyamahi quiha Dios cahëyamacanaibo. Jato qui yoyoxëni quiha. Cahëtimaxëni ca xo, Espíritu Santo janyamacanai ca jaca nori iqui na. 15 Jama, jatiroha ca jahuë bo cahëyoiti mëtsa xo Espíritu Santo jaya cabo ra. Jaha tsi yosanahi quiha Dios cahëyamacanaibo, tihi ca tsi tsayahax na. Noqui cahëyamayoicani quiha pë. 16 ¿Jënahuariaxo raca Ibobá shinahai ca ja cahëyoicana? Yama tsi xo toa noba Ibo tiisimati mëtsa cato ra. Jama, noqui tsi xo toa Cristó shinahai ca cahëcanaibo, naa ja qui chitimicanaibo.

3

Dios bax yonocobëquinahaina

1 Jabi Dios Chani mato qui ë yoaquë tsi Dios tiisi binoma ma i-ipaoniquë iquia, Espíritu Santó tsi ma mëpihacayamani iqui na. Jari xocobo jascaria, naa chahahuabëna cabo jascaria ma ini quiha. 2 Jaha tsi bëroria ca tiisi roha mato qui ë amaniquë, naa jahuë baquë jahëhuá xoma amahai jascaria. Toatiyá tsi Dios Chani-chaniria binoma ma iniquë. Jishopë. Jari toca xo mato rë jaboqui. 3 Jari chahahuabëna cabo jascaria xo mato pë. Tsayacahuë. Jari mato xërëquë tsi xo yosanahaina iquia. Jari

mato xërëquë tsi xo joi mërahaina rë. Tocapimano tsi ¿jënahuariaxo Espíritu Santó mato mëpina? ¿Dios cahëyamacanaibo jascaria iyamayamacanai, tocahi na? 4 Huësti ca maxo tsi xo toa "Pablo roha ó quëëqui noa" iquiina. Maxo huëtsa tsi xo toa "Apolos ó quëëqui noa" iquiina. Jabi toca pi ma chanino tsi ¿jënahuariaxo Espíritu Santó mato mëpina?

5 Nicaparicana. Iriama ca ëa xo naa. Jasca xo Apolos ri; iriama quiha. Dios yonati bo roha xo noa ra. Noqui iqui tsi Dios Chani qui ma chitiminiquë. Diós noqui aca ca yonoco roha aqui noa ra. 6 Jasca, jamëri tsi xo toa Diós noqui ani ca yonoco ati. Mato xërëquë xo tsi Dios Chani pari ë bananiquë. Jaquirëquë Apolos joniquë. Joxo tsi Dios Chani mato qui ja tiisimaniquë, mato coshihuaxëna. Noba yonoco tsi xo toa. Jama, Dios roha tsi xo toa mato ó ca Chani shinahamanish cato ra. 7 Ja quëshpi tsi iriama ca ëa xo naa, naa Dios Chani banahai cato. Jasca, iriama xo Apolos ri, naa Chani tiisimanish cato. Dios roha tsi xo toa mato shina ó ca Chani shinahamahaina. 8 Jaha tsi yonocobëquinahi quiha Dios Chani banahai cato, Dios Chani tiisimahai cato. Jato yonoco quëshpi roha tsi jato copixëhi quiha Dios. 9 Jatsi Dios yonati bo roha xo noa, Dios yahax tsi yonocobëquinahaina. Mato tsi xo toa huai iquiria. Huai Ibo xo Dios. Huaí ca yonococanaibo xo noqui.

Xobo iquiria xo chahahuacanaibo

Diós acai ca xobo jascaria xo mato. 10 Ea ti tsi xo toa jahuë xobo rohahuati ibo-iboria. Jabi Dios noihai cató tsi ë qui naa yonoco acacani quiha. Rohahuaxo tsi jahuë xobo chinichiti bo ë nimaniquë, mato chahahuamaquí na. Mato xërëquë xo tsi Dios yonoco ë chitahëhuani quiha. Jatsi ë quirëquë nohiria huëtsa bo joniquë, mato chamahuahi na. Joxo tsi ë chitahëhuani ca cacha tsi ja rohahuacaniquë. Jia tsi ja rohahuati ca xo iquia. 11 Jabi Jesucristo roha tsi xo toa nimahacanish ca chinichiti. Ja qui roha chitimiqui noa xabahamahacati. 12 Jasca, Jesucristo, naa chinichiti nori ca cacha rohahuaqui noa. Jahá tsi jia ca jahuë bá tsi rohahuaxëhi quiha huësti huësti ca nohiria. Oro, plata, maxax copixëni cabo, tihi cabá tsi rohahuacaxëcani quiha. Jama, jihui, xëpamë, huasi, tihi ca copiriama cabá tsi rohahuacaxëcani quiha huëtsa bo pë. 13 Quiniacaxëcahuë. Bërohuahacaxëti xo noba yonoco yoi, Ibo Jesucristo bacaquë no. Toa barí tsi chihí tsi tanamahacaxëti xo nohiria yonoco tëquë. Jatsi mëshoyoxëhi quiha mahitsa ca yonoco. Mëshoyamaxëhi quiha yonoco jia cato. 14 Ja rohahuacana ca pi mëshoyamano tsi copi jia ca bicaxëcani quiha ra. 15 Jama, nohiria bá rohahuaha ca pi mëshono tsi jato copi jia ca bënocaxëcani quiha pë. Jishopë. Xabahamahacacaxëcani quiha, naa chihi nacohai ca paxahai ca jascaria.

Arati xobo quëscaria xo chahahuacanaibo

16 ¿Dios xobo ma nori ca cahëyamacanai sa? Mato ó tsi bësohi quiha Espíritu Santo, naa Dios Shinana ra. 17 Jaha tsi tsohuëcaracá pi Dios xobo yoshihuano tsi toa nohiria quëyoxëhi quiha Dios iquia, roa ca mëstë ca Dios nohiria jaca nori iqui na. Dios xobo xo mato ra. 18 Ma parahacayamano. ¿Tonia mato xërëquë ma ni toa tiisi-tiisiria ca jaca nori ca quëscahuacanaibo? ¿Mato ó ca ma ni toa maí ca tiisi ó quëëcanaibo? Jatsi maí ca nohiria bo qui yoyoxëni ca ja manëcano iquia ra. 19 Dios qui yoyoria tsi xo toa maí ca nohiria ba tiisi, jato tiisí tsi xabahamahacatimaxëni jaca nori quëshpi na. Jabi, "Tiisi jayaria cabo paquëmahi quiha Dios, ja

paracanai cató no” ii quiha Quënëhacanish cabo. 20 Jasca, “Tiisi jaya cabá
shinahai ca cahëriahi quiha Dios; mahitsa jaca nori” tihi ca tsi ii quiha.
21 Ja tsi xo toa nohiria ba tiisi qui chitimiyamacana iquia. Dios tsi xo
toa jatiroha ca jahuë bo mato qui ati ibo-iboria. 22 Apolos, Pedro, ëa, tihi
cabo mato qui Diós ani quiha mato mëbiti. Jatiroha ca maí ca jahuë bo
mato qui ja ani quiha mato mëbiti. Bësohaina, rësohaina, tihi cabo mato
qui acacani quiha. Jasca, jaboqui, huëaquë, tihi cabo mato qui acacani
quiha mato mëbiti. Tihi cabo mato qui aqui quiha mato mëbiti ra. 23 Jasca,
Cristo qui ma acacaniquë mato ri. Cristó-na bo xo mato iquia; nobá-na ma
nomari. Jasca, jahëpa Diós-na xo Cristo ri.

4

Anoma tsi xo tiisimacanaibo oquëhuahaina

1 Anoma tsi xo Apolos, Pedro, ëa, tihi cabo ma oquëhuahaina iquia.
Cristo yonati bo xo noa; jaroha. Toca tsi ma shinaxëti xo noqui yoati na.
Dios Chani yoatí yonoco noqui acacani quiha nohiria bo qui bërohuati.
2 Jabi jia tsi jahuë chama qui nicaxëti xo yonati. 3 ¿Japa ëa ti? ¿Cristo
yonati jia cara ni ëa sa? Cahëyamaquia. “Yonati jia ca xo Pablo” i
mato mishni bo mitsa. “Yonati yoi xo” i huëtsa bo mitsa. Jama, ë qui
iriama tsi xo toa ëa yoati nohiria bá shinahaina. Jasca, “Jia tsi xo naa
ë acana” iyamaquia, quiniahi na. 4 Jaboqui yama tsi xo toa ëa pasomaha
ca jahuë bo iquia. Jama, ¿jënahuariaxo ëmë ë cahëyoina? Ibo roha tsi
xo toa ëa, noho shinana, noho yonoco, tihi cabo cahëyoihaina. 5 Jatsi
quiniacana. Mato tiisimacanaibo oquëhuatapiyamacana iquia, Dios qui
oquë yama ja icamitsa iqui na. Joxëhi quiha Ibo ra. Manacahuë. Joxo
tsi nohiria ba shina ó ca jonë ca jahuë bo bërohuaxëhi quiha. Toa barí
tsi oquëhuahacaxëhi quiha nohiria bo, jia ca ja acani ca quëshpi na. Jato
copixëhi quiha Dios. 6 Jaha tsi Apolos, ëa, tihi cabo oquëhuayamacana, ëbë
xatë bá. Quiniacaxëcahuë, Quënëhacanish cabo pasomaha ma iyamano.
Anoma tsi xo toa huësti ca maestro oquëhuahaina, maestro huëtsa qui
nicacasyamaquí na.

Corintó ca chahahuacanaibo Pabló raahanina

7 ¿Nohiria huëtsa bo oquë ni mato tiisi pa? ¿Jatiroha ca jahuë bo Diós
mato ayamayamani? Ja quëshpi tsi ¿jënahuariahax “Oquë xo noa” i ma
na, Dios quima mato tiisi ma biquë no? 8 Quiniacaxëcahuë. Mamë
paraqui mato iquia. Tonia chama bo, narisyamacanaibo, tihi cabo ma
nori ca quëscahuaqui mato pë. Noqui axma tsi chama-chamaria bo ma
manëniquë iquia. E ra ma. Yonahai ca chama bo ma iti ó quëëquia.
Tocapimarohano tsi mato bëta xo tsi yonaxëquia ëa ri tia.

9 Jama, noqui Dios Chani chitahëhuati ibo bo tsi xo toa jahuë rësó no.
Tonia jaroha ca iti ó tsi Diós noqui janani quiha, nohiria bo bësojó tsi
rësoti raahacanish ca joni bo jascaria. Noqui tsi xo noitiria. No tënëhai
ca tsayacani quiha jatiroha cabo, naa ángel bo, nohiria bo tëquë. 10 Noqui
ratëcani quiha tsayahax na. Cristo iqui tsi nohiria bo qui yoyoxëni xo
no acaina. Jama, Cristo ó tsi mato ti tsi xo toa tiisi jaya cabo tonia.
Mato oquëhuacani quiha Dios cahëyamacanaibo iquia. Jama pi xo noa.
Noqui tsi xo toa chama yama. Noqui nomacani quiha pë. 11 Jaboqui tsi
paxnaqui noa. Tëshinaqui noa. Sahuëti narisqui noa. Noqui setiacani
quiha; mahitsa. Noqui tsi xo xobo yama cabo. 12 Jasca, noba mëquënë tsi
yonocoqui noa, noba piti copixëna. Nohiria bá noqui roano tsi jato bax

bëhoxqui noa, Diós jato shomahuano iquish na. Noqui pi ja tënëmacano tsi caxayamaqui noa. Jato tënëqui noa ra. 13 Noqui pasomaha pi nohiria bo chanino tsi caxahaxma tsi jato qui chaniqui noa. Jaboqui tsi Dios cahëyamacanaibo qui quërasria ca masa xo noa rë. Jabi toca xo noqui Dios Chani yoacanaibo iquia.

14 Nëca tsi mato qui quënëquí tsi mato bërabihuaquia tonia. Mato bërabihuacasyama xo ëa iquia. Nëca tsi mato qui quënëquia mato yobaxëna, noho xocobo ma nori ca quëshpi na. 15 Jabi huëstima ca Cristo yoati tiisimacanaibo ma jayacamitsa; jama, huësti roha ca mato jahëpa yoi nori. Mato jahëpa ë manëniquë, Cristo qui mato ë mëpiniquë no. Mato qui Dios Chani yoatí chitahëhuanish ca ëa xo naa. 16 Ja tsi xo toa noho jabi jascacana iquia. 17 Jasca, mato qui Timoteo, naa noho noi ca baquë raaquia. Ibo Cristo yonoco ariahi quiha. Jatsi mato mëbixëhi quiha joxo na. E yoahai ca Cristo quinia mato nicamatëquëxëhi quiha, naa jatiroha ca iglesia bo xo tsi ë tiisimahai ca jascaria.

18 Basi ë nori iqui tsi jamë shinamisxëni mato huësti huësti ca manëniquë rë. "Joyamaxëhi quiha Pablo, noqui raquëhi na" icani quiha tonia. 19 Jaha bësocapa. Dios qui pi jiano tsi mëri tsi mato qui joxëquia ra. Joxo tsi toá ca shinamisxëni cabá acai ca yonoco jisxëquia ra, jato chani nicahi ë nomari. 20 Noba shina ó xo pi Diós yonayamano tsi mahitsa tsi xo toa no chanihaina iquia. Chama yama xo. Jama, no noho xo pi ja yonano tsi jahuë chama jayaxëqui noa jahuë yonoco ati. 21 Jatsi, ¿jënahuaxëhi ni ëa, mato qui joxo na? Toa nicaquia. ¿Joxëhi ni ëa, mato raahati? ¿Oquëyamayamahi ni ishima tsi ë johaina? Jabija; oquë tsi xo noihax ë joxëhaina iquia ra. Jama, mato quinia yoi bo pi ma niabëriayamano tsi mato raahaxëquia joxo na.

5

Niahacaxëti xo jochahuaxëni ca chahahuahai cato

1 Jishopë. Chani yoi ca ë nicahitaquë mato yoati na. "Corintó ca chahahuacanaibo xërëquë ó tsi bësohi quiha jochahuaxëni cato, naa jahuë jahëpa ahui ya racahai cato" ii quiha toa nahax ca bëcanai ca nohiria rë. Anoma xo toa ja tocahaina ra. Tocayamacani quiha Dios cahëyamacanaibo ri. 2 ¿Jënahuariahax "Jënima tsi xo ja acaina" i ma na pë? Cohuëyama xo mato; rani ma nori iquia. Jama, ja acai ca iqui tsi mato quima niahacaxëti xo toa joni iquia. 3 Jaboqui basi xo ëa rë; jama, mato bëta iquiria ë nori, mato ë shina-shinahai quëshpi na. Jabi anoma tsi xo toa jochahuaxëni cató acaina iquia. Mato bëtahaxma tsi mato quima ja niahacati xo iquia Ibo Jesu chamá no. 4-5 Jabi arati ma catino tsi mato bëtaxëquia noho shinaná no. Noba Jesu chamá tsi Satanás qui naa joni mëacana, Satanás tënëmano iquish na, jahuë jocha quima Dios quiri ja bësono. Tocacana, jahuë shina xabahamahacano iquish na, naa Ibo Jesucristo joxëquë no.

6 Anoma tsi xo "Jënima xo ja acana" i ma aina pë. Jabi mëri tsi pacanahi quiha jocha pistia, levadura mishni mapari xara pacanahai jascaria. 7 Jabi pascua fiesta pinox pari tsi quiha jato xobó ca levadura tsëcaparini quiha Israél ca nohiria. Jascaria tsi mato quima naa levadura yoi, naa jochahuaxëni ca joni tsëcacana. Tocapihi tsi jënimaxëqui mato ra. Siri tsi ma bahuëhacaniquë. ¿Mato jocha quëshpi tsi Jesucristo, naa noba pascua oveja tëpas-hacayamayamani? 8 Jaha tsi pascua fiesta jascaria jaya xo noqui

chahahuacanaibo ri, naa arati no catiquë no. Jaboqui catipama tsi jocha quima no paquëmahacani ca shinaqui noa. Jasca, noqui jochamahai ca jahuë bo no jaquimaxëti xo, Dios qui arahi na. Jochahaxma tsi jabija ca Dios qui no arano ra.

9 Jasca, siri tsi mato qui carta huëtsa ë raaniquë. Toa carta ó tsi "Jochahuaxëni ca chahahuacanaibo ya rabënabëquiyamacana" i ë niquë. 10 Jaha bësocapa. Tobi quiha jochahuaxëniria ca chahahuayamacanaibo rë. Jato xërëquë tsi xo toa anoma ca chotamis-canaibo, paratá-naxëni cabo, yomacanaibo, mahitsa ca dios bo qui aracanaibo. "Tihi cabo ya rabënayamacana" iyama ë niquë. Inonoma xo. ¿Jënahuariahax chahahuayamacanaibo tëquë quima no aquëquëna? Inoma quiha. Tocapiquí tsi naa mai ma jisbayaxëti xo ra. 11 Jama, chahahuahai ca quënahacanish ca nohiria pi jari jochacasno tsi toa nohiria ya rabënabëquiyamacana, "Dios nohiria xo noa" i jaca quë no. Toca ca nohiria yaxo tsi piyamacana iquia. Anoma quiha. 12-13 Yobaquí tsi Dios cahëyamacanaibo yobayamaquia ra. Jato copiti Ibo xo Dios ra. Jama, chahahuacanaibo pi jochano tsi jato ma copixëti xo, "Mato maxo quima jochahuaxëni ca tsëcacana" i Dios Chani ai iqui na.

6

Dios cahëyamacanaibo qui mabë xatë bo ma bocanaina copihacati

1 Mabë xatë bo pasomaha ca jahuëcara ca pi jayaquí tsi chahahuayamacanaibo qui jato boyamacana yobahacati. Anoma quiha. ¿Oquë ma ni Dios nohiria bo qui jato ma bohaina, yobahacati? 2 ¿Jabi Dios cahëyamacanaibo yobayamayamaxëhi ni Dios nohiria bo? Tocaxëqui noa iquia. Tocapiquí tsi ¿mato xërëquë ca iriama ca jahuë bo yobati mëtsama ni mato rë? Jato ma yobaxëti xo iquia. 3 Tsayacahuë. Naipá ca ángel bo yonaxëqui noa ra. Jato pi yonaquí tsi nëá ca Dios nohiria bo yobati mëtsa xo noa tia. 4 Mato xërëquë pi mabë xatë bo joi ibëquinano tsi ¿Dios cahëyamahai ca juez qui jato raahi ni mato pë, copihacati? Iriama tsi xo Dios cahëyamacanaiba yoba ra. 5 Jishopë. Ma bërabixëti xo iquia. ¿Yama ni mato xërëquë ca jia tsi yobati mëtsa cato pa? Tonia tobi huësti përë xo iquia. 6 Jama, chahahuayamahai ca juez qui mabë xatë bo boqui mato pë, chahahuayamacanaibo bësojo ax tsi jato qui quësoxëna. Anoma quiha.

7 Anoma tsi xo toa Dios cahëyamacanaibo qui mabë xatë bo bohaina iquia, jato qui quësoxëna. ¿Oquë ma ni janyama ca ma tënëhaina yoi ca tahëhax na? ¿Oquë ma ni mato jahuë bo ma bënohaina? Tihi tsi ma ati xo. 8 Jama, mabë xatë bo qui quësocasqui mato pë, juez bësojo ax na. Quësoquí tsi jato janyamahuaqui mato iquia. Ma acai cató tsi jato quima yomaqui mato ra.

Dios xobo xo mato

9 Diós otohai ca qui jicoyamaxëhi quiha nohiria yoi bo. Tihi ca tsi cahëqui mato ra. Diós otohai ca qui jicoyamaxëhi quiha yoxa mëtsaxëniria cabo, mahitsa ca dios bo qui aracanaibo. Jicoyamaxëhi quiha huëtsa ba ahui ninicanaibo, jato huëtsa ya jobonacanaibo. 10 Jicoyamaxëhi quiha yomacanaibo, paratá-naxëni cabo, pahëcanaibo, ranimisxëni cabo, yomaxëni cabo. Tihi ca tsi xo toa jicoyamahaina. 11 Jabi toca tsi mato huëstima cabo i-ipaoni quiha, chahahuanox pari. Jama, ma bahuëhacaniquë. Dios qui ma aquëquëmahaca-niquë jia iti. Jasca, Jesucristo chama, Dios Shinana, tihi cabá tsi ma xabahamahacaniquë ra.

Chahahuacanaiba jabi

12 “Noqui jënima tsi xo toa no acatsai ca tëquë” i mato ó ca huësti mitsa.
¿Ocamani? Tobi quiha anoma ca acaina ra. Noqui mëbiyamahai ca tsi
xo toa. Ja tsi xo toa yoi ca ayamaxëquia. Jatiroha ca ati mëtsa xo ëa
iquia; jama, quinia-quiniaquia yoi cató tsi ë yonahacayamano iquish na.
13 ¿Japa no pihaina? ¿Noba pocó-na piti acacayamayamani? Jasca, ¿noba
oriquití-na noba poco acacayamani? Jatsi iriama tsi xo no pihaina iquia.
Jatihuahacaxëhi noba yora bo, noba oriquiti, tihi cabo tëquëta. Jasca
noba yora bo ri. Anoma ca chotati noba yora bo acacayamani quiha,
Diós-na jaca nori. Noqui mëbicatsi quiha Dios ra, jahuë chamá no. 14 Jabi
jahuë chamá tsi noba yora yoi bo chamahuacatsi quiha, naa noba Ibo
Jesucristo ja bësomani ca chama jasca cató no.

15 Cristó-na bo xo mato yora bo ra. Jatsi, ¿jënahuariahax raca mëtsaxëniria
ca yoxa qui mato yora bo ma riina? Dios qui anoma quiha. 16 Mëtsaxëniria
ca yoxa qui pi joni riino tsi huëstinacani quiha jato dos ca yora bo ra,
“Huësti ca yora manëcani quiha rabëta” i Dios Chani ai quëshpi na.
17 Jama, Dios qui pi mamë ai tsi Cristo ya huëstinaqui mato. Toca tsi jahuë
jabi, jahuë shinana, tihi cabo xatënaqui mato.

18 Jatsi quiniacaxëcahuë. Anoma ca chotahai ca jocha quima jabacana.
Anoma quiha. Jahuëcara ca jocha huëtsa pi nohiriá ano tsi yoshihuaha-
cayamaxëhi quiha jahuë yora. Jama, anoma ca jocha ai tsi jahuë yora
pasomaha jochahi quiha ra. 19 Quiniacaxëcahuë. Mato yora bo tsi xo toa
Espíritu Santo xobo ra. Toa cahëqui mato. Jahá tsi racahi quiha mato qui
Diós ani ca Shinana. Ja tsi xo toa mato yora ibo tsi xo Dios; mató-na ja
nomari. 20 Jabi Cristo copixëni ca jimí tsi ma copihacaniquë ra. Ja tsi xo
toa mato yora bá tsi Dios ma oquëhuaxëti xo ma acai cató no.

7

Ahui biti yoba

1 Jabi ë qui ma raani ca carta ó tsi ahui bichiquiti yoati tsi ma nicaniquë.
E quëbihai ca tsi xo naa: Jariapari tsi ë qui jia tsi xo ahui biyamahaina
ra. 2 Jama, jocha iqui tsi jia tsi xo jatiroha ca joní jahuë ahui yoi
jayahaina. Jasca, jahuë bënë yoi jayaxëti xo jatiroha ca yoxa bo ri, jochati
ja tanamahacacayamano iquish na. 3 Jasca, jahuë ahui otoxëti xo bënë.
Jahuë bënë otoxëti xo ahui ri. 4 Jasca, jahuë yora ibo ma xo ahuini, bënë-
na ja nori. Jasca, jahuë yora ibo ma xo bënë ri, jahuë ahuiní-na ja nori.
5 Ja tsi xo toa “Mia basitaquia” iyamaxëti xo bënë, jahuë ahui qui. Jama,
mato qui jiapino tsi jënima tsi xo toa tanaroha pistia no tsi ma basitahaina
iquia, oquë tsi Dios qui bëhox-xëna. Jaquirëquë ma jobonatëquëxëti xo,
Satanás mato tanamayamano jochati. 6 Tihi ca tsi xo toa ë shinahaina,
noho yoba-yobaria ja nomari. 7 Jama, ë qui oquë tsi xo toa joni bá ahui
jayamahaina iquia, naa ëa jascaria. Jama, inoma ca xo. Jamëri tsi xo
toa jatiroha ca nohiria qui Diós ani ca jabi ra. Huësti ca tsi xo toa ahui
bicatsaina; huëtsa tsi xo toa ahui bicasyamahaina. Tihi ca quinia tsi xo
jënima iquia.

Pablo Yoba

8 Bënoma cabo, bënë imanish cabo, tihi cabo qui noho yoba tsi xo naa:
“Oquë tsi xo bënoma ca iquiina” iquia. 9 Jama, “E ra ma. E qui yoi tsi
xo bënoma ca iquiina” i tsohuëcara pi no tsi oquë tsi xo ahuini, bënë, tihi
cabo bichiina. 10-11 Jasca, bënë bo, ahui bo, tihi cabo qui noho yoba tsi

xo naa, naa Jesú yoanina. “Jahuë bënë niayamaxëti xo ahuini ra” i ja ni quiha. Jascaria, “Jahuë ahui niayamaxëti xo bënë ra” i ja ni quiha. Jasca, jahuë bënë pi niabëriaquí tsi bënë huëtsa ja biyamaxëti xo. Bënoma ca icasyamahi tsi jahari jahuë bënë qui ja cati xo iquia.

12 Tëxë bo qui noho yoba tsi xo naa, Ibobá-na ja nomari. Chahahuayamahai ca ahui pi jayaquí tsi jahuë ahui bënë niayamano, naa ja bëta pi ja racacasquë no. 13 Jasca ahui ri. Chahahuayamahai ca bënë pi jayaquí tsi jahuë bënë ja niayamano, ja bëta pi ja racacasquë no. 14 Ja racanabëquipicano tsi toa chahahuayamahai ca bënë chahahuamitsa, jahuë ahuini jabi jia ca tsayaquí na. Jasca, toa chahahuayamahai ca ahuiní chahahuamitsa jaa ri, jahuë bënë jabi jia ca tsayaquí na. Jama, ja racanabëquipiyamacano tsi ¿jënahuariaxo raca jato xocobá chahahuana? Jama, ja racanabëquipicano tsi shomahuahacaxëhi quiha jato xocobo ra, jato chahahuahai ca nabo iqui na. 15 Jama, chahahuayamahai ca xatë pi jisbëriacasno tsi chitiayamacana. Ja jisbayano. Ja jisbayapino tsi tsëquë tsi xo toa chahahuahai ca xatë. Jabi Diós mato quënani quiha rani tsi racanabëquiti. 16 Jatsi shinaparicana, chahahuahai ca ahui bá. “Oquë tsi xo noho chahahuayamahai ca bënë ë chitiahaina, chahahuamaxëna” i ma mitsa rë. Jama xo ra. ¿Mato bënë bo chahahuamati mëtsa yoi ni mato sa? Jasca, mato chahahuahai ca bënë bo ri. ¿Mato ahui bo chahahuamati mëtsa yoi ni mato sa? Ja iqui tsi mato chahahuayamahai ca xatë jisbayacaspino tsi oquë tsi xo toa ma oquëxnahaina iquia.

Mato jabi bo, mato tiisi, mato yonoco, tihi cabo qui yosanayamacana

17 Jabi iglesiá ca chahahuacanaibo qui ë acai ca yoba tsi xo naa: Mato jabi bo, mato tiisi, mato yonoco, tihi cabo mato qui acacani quiha. Jatsi Diós mato qui acacani ca iti qui yosanayamacana. 18 ¿Jodio ma ini, Cristo chahahuanox pari? Jatsi chahahuaxo tsi carayana manëti tanayamacana. ¿Carayana ma ini, Cristo chahahuanox pari? Jatsi jodioba jabi bo biyamacana. 19 Jabi Dios qui iriama tsi xo carayanabo, jodiobo, tihi caba jabi bo. Ja qui jia ca tsi xo toa jahuë yoba bo no nica-nicahaina ra.

20 ¿Japa? ¿Jahuë yonoco ma jayani, Diós mato quënaquë no? Jatsi toa yonoco jari ma ano. 21 ¿Japa yonati ma ini, Dios chahahuanox pari? Jatsi shina-huëjënayamacana, yonati ma nori ca tahëhax na. Jama, mato chamá pi mato paquëmacasno tsi jënima quiha. Tsëquëcana. 22 ¿Japa; chamá mato yona-yonani, Diós mato quënaquë no? Jatsi ranicana. Jaboqui mato yona-yonayamaxëhi quiha jocha chama iquia. Cristo ó tsi tsëquë xo mato. ¿Japa; chama yama ma ini, Diós mato quënaquë no? Ranicana. Jaboqui Cristo yonati xo mato ra. 23 Jabi Jesu copixëni ca jimí tsi ma copihacani quiha. Ja quëshpi tsi Cristó-na bo xo mato ra. Jaha tsi joni bo qui raquëyamacana. 24 Jisa ëbë xatë bá. Diós mato janani ca iti ó tsi chitëcana, naa ma iqui ca jascaria chahahuanox pari. Mato yonoco, mato jabi bo, mato tiisi, tihi cabo qui yosanayamacana, Diós mato mëbihai quëshpi na.

Bënoma cabo — Bënë imanish cabo

25 Jabi mato bënoma ca yoxajahi bo yoati tsi ëa ma nicaniquë mato cartá no. Jabi yama tsi xo toa Ibobá ë qui ani ca yoba yoi mato qui ati, naa mato yoxajahi bo yoati na. Jama, noho yoba mato qui axëquia, Diós shomahuahai cató tsi yobati tiisi ë qui acacani iqui na. Chahahuahacaxëti xo noho yoba ri iquia. 26 Nicacana. Anomariaxëhi

quiha no bësohaina, naa Ibo Jesucristo bacanox pari no. Ja quëshpi tsi ë qui oquë tsi xo bënoma ca iquiina iquia. 27 Jama, ahui pi otohi tsi aquëquëyamacana. Jasca, bënomapiquí tsi ahui biyamacana. 28 Jama, ahui pi bichi tsi jochayamahi quiha joni. Jasca, jochayamahi quiha yoxajahi ri, bënë pi ja biquë no. Jama, xatë pi ja bicano tsi noiticaxëcani quiha iquia. Bëronomaxëhi quiha racanabëquiti ja jabicanaina naatiyá no. Ja quëshpi tsi nëca ca yoba jato qui aquia, jato mëbixëna.

29 E yoacatsai ca tsi xo naa, ëbë xatë bá: Tsëquëti basima tsi xo toa noba Ibo bacahaina ra. Ja iqui tsi ahui yama cabo jascaria tsi bësoxëti xo ahui jaya cabo iquia. 30 Jaboqui Dios yonoco no ati xo ra. Jahuëcaracá noqui jënëmayamano ra, naa cohuë iquiina, ranihaina, jahuëmishni bo copihaina. 31 Jasca, jahuëmishni bo copipiquí tsi iniapiquí tsi tihi ca jahuë bo no noiyamano, Dios yonoco aquí na. Jabi huinocaxëhi quiha naa maí ca jahuë bo tëquë. 32 Jabi ë qui jia tsi xo toa maí ca jahuë bo yoati tsi ma shina-huëjënayamahaina, Dios yonoco aqui na. 33 Jama, tocayamapi xo toa ahui jaya cato. Maí ca jahuë bo shina-shinahi quiha. 34 Jabi dos ca quiniá tsi ninihacahi quiha toa ahui jaya cato. Jahuë ahuini jatsi Dios, tihi cabo shina-shinahi quiha. Jasca xo yoxa bo ri. Bënoma cabo, bënë jayama cabo, tihi cabo tsi xo toa Dios yonoco ariapicanaibo. Dios qui jato yora bo, jato shinana, tihi cabo aquëquëmacascani quiha ra. Jama, tocayamapi xo bënë jaya cato iquia. Maí ca jahuë bo shinahi quiha jahuë bënë ranihuacatsi na.

35 Nëca tsi mato qui chaniquia mato mëbicatsi na. Mato quëtiacasyama xo ëa ra. Jatsi ahui pi ma bicasno tsi jënima xo. Jaha ë quëëhai ca tsi xo toa quinia jiá tsi ma bëso-bësohaina. Jia tsi Dios yonoco ma aria-ariano, jahuëcara ca huëtsa bo shinaxoma.

36 Jasca, tobi quiha toa jato yoxajahi jaya cabo, naa bënë yama cabo. “Oquë tsi xo bënë noho jahiní bichiina. Shina coshi xo rë” i jahëpa mitsa. Toca pi shinaquí tsi jahuë jahi bax bënë ja bino ra. Jochayamahi quiha tocahi na. 37 Jama, tobi quiha toa jahuë jahi huashihai cato. Ja qui oquë tsi xo jahuë yoxajahi bo bënoma ca iquiina. Toca pi ja shina-shinano tsi jënima tsi xo toa jahuë jahi bax bënë ja biyamahaina. 38 Jatsi jia tsi aqui quiha toa jahuë jahi bax bënë biyamahai cato. Jasca, jia tsi aqui quiha toa jahuë jahi bax bënë bichii ca ri. Jama, oquë tsi aqui quiha toa jahuë jahi bax bënë biyamahai cato iquia.

39 Jabi jahuë bënë xatë tsi xo ahuini ra. Ja bësono tsi bënë huëtsa ja binoma quiha. Jama, jahuë bënë pi rësono tsi tsëquë xo yoxa tsohuëcara ca bënë paxa ca bixëna. Ibo chahahuahai ca toa joni iti xo iquia. 40 Jama, bënë paxa ca pi ja biyamano tsi oquëxëhi quiha ja rani-ranihaina iquia. Jabi toca tsi shinahi quiha Dios Shinana ri iipiquia ra.

8

Idolo bo qui acacahai ca nami

1 Jaboqui ídolo bo qui acacahai ca nami yoati tsi chanicasquia. Jabi naa jahuë bo yoati tsi bërono tsi xo toa “Cahëyoiqui noa ra” i no aina. Ja iqui tsi no quiniaxëti xo ra, no tocayamaxëno iquish na. Mahitsa noqui oquëhuahi quiha toca ca no shinahaina pë. Jama, noqui shinahamahai ca tsi xo toa no noihaina. 2 “Cahëyoiquia” iipihi tsi jari cahëti basi toa joni imitsa ra, cahëti tiisi naris-hi na. 3 Jama, Dios pi ja noino tsi toa joni cahëyoihi quiha Dios.

4 Jatsi ídolo bo qui acacahai ca nami no tsayano. ¿Piti ni? Jariapari tsi
chama yama ídolo nori ca cahëqui noa. Dios ma xo toa ra. Huësti roha tsi
xo toa noba Dios yoi. 5 Jama, “Tobi xo toa huëstima ca dios bo” ii quiha
huësti huësti ca nohiria pë, naa naipá ca dios bo, maí ca dios bo. Jabi
iirohapihi tsi mahitsa ca xo iquia. 6 Noba Dios yoi tsi xo huëstita. Yama xo
huëtsa ra. Noba Jahëpa, naa jatiroha ca nëhohuanish ca tsi xo naa. Jasca,
bëso xo noa, jahuë oquë jismaxëna. Jatsi tobi quiha huësti ca Ibo yoi ri,
naa noba Jesucristo. Jahuë chamá tsi jatiroha ca nëhohuahacani quiha.
Jahá tsi bëso xo noa ra.
7 Jabi naa jabija ca tiisi cahëyamahi quiha chahahuacanaibo tëquë rë,
naa ídolo bo yoati na. Bëso jaca nori quëscahuacani quiha. Ja iqui tsi
ídolo qui acacaha ca nami picasyama ca xo, jocha ja nori ca quëscahuaquí
na, coshi yama jato shina nori iqui na. 8 Shinaparicana. ¿Jënahuariaxo
namí noqui mëbina, Dios ya noqui rabënamaxëna? Japi no piyamano
tsi yama tsi xo toa no bënohaina. Jasca pi pihi tsi oquënayamaqui noa.
9 Jabi jënima tsi xo toa ídolo qui acacaha ca nami no pihaina iquia. Jama,
quiniacaxëcahuë. Mato chama yama ca xatë bo ma jochamayamano,
jahuëcara ca ma pihai cató no. 10 Shinaparicana. Mato shina coshi bo qui
jënima tsi xo ídolo arati xobo xo tsi ma pihaina. Jama, ¿jahuë shinaxëhi ni
toa shina coshi yama cato, toá ca ma pihai ca jisi na? Jisi tsi toa xo tsi ja
qui yoi ca, naa ídolo qui acacaha ca nami pixëhi quiha jaa ri iquia. Anoma
quiha. 11 Jatsi toca tsi bënoxëhi quiha mabë xatë coshi yama cato, mato
oquë ca tiisi iqui na. Jabi ja bax Cristo rësoni quiha jaa ri. 12 Tocapihi
tsi Cristo yoba pasomaha jochaxëqui mato ra, mabë xatë pasomaha ma
jochahai cató no. Toca tsi jato shina coshi yama ca yoshihuaxëqui mato
iquia. 13 Jaha pi ídolo bo qui acacaha ca nami ë pihai cató ëbë xatë
jochamano tsi toa nami piyamaxëquia ra. Pitëquëpistiayamariaxëquia, ëbë
xatë jochamacasyamaquí na.

9

Parata copi Pabló biyamanina Dios Chani yoaquí na

1 Dios Chani chitahëhuati ibo yoi ca ëa xo naa ra. Ea ti tsi xo chama
yama. Ea ti tsi xo toa noba Ibo Jesu jisnish cato. Jasca, ëa ti tsi xo toa
noba Ibo qui mato chitimima-nish cato ra. Tihi ca ëa xo naa ra. 2 Jama,
tobi quiha toa noho chama bicasyamacanaibo rë, Chani chitahëhuati ibo
ë nomari ca quëscahuaquí na. Jama, Chani chitahëhuati ibo yoi ca ë nori
ca cahëqui mato ra, Ibo qui mato ë mëpini iqui na.
3 Nëca tsi noho chama bicasyamacanaibo quëbiquia ra: 4 ¿Oriquiti, jënë,
tihi cabo biti chama yama ni ëa pa, noho yonoco quëshpi na? 5 ¿Jato ahui
bo pi Chani chitahëhuati ibo huëtsa bá bono tsi jasca ca tocati chama
yama ni ëa pa? ¿Dios Chani yoaquí tsi jato ahui bo boyamayamacahi
ni Pedro, noba Iboba noma bo, tihi cabo? 6 Tonia ëa, Bernabé roha
tsi xo toa yonoco-yonocohaina noba oriquiti copiti parata quëshpi na.
7 Tsayacahuë. Yonocopama tsi ¿jahuë gasto yoi bo copihi ni soldado pa?
Jasca, huai banaxo tsi ¿jahuë bimi piyamayamahi ni ibo pa? Jasca, vaca
otoquí tsi ¿vaca xoma ayamayamahi ni jato obëso cato pa? 8 Tihi ca joni
ba yoba roha jaca nori ca ma quëscahuamitsa, jaca nomari. Jasca ca yoba
yobahi quiha Dios Chani ri ra. 9 Moisés quënëni ca yoba tsayacahuë.
“Rëmapahacayamaxëti xo huëyë, trigo ja timaquë no” ii quiha. ¿Japa
huëyë roha shinahi Dios ini, toa yoba acacaniquë no? 10 Jama xo ra.

Noqui ri, naa jahuë Chani yoacanaibo shinahi ja ini quiha. Toa yoba
quënëhacani quiha noqui mëbixëna. Jabi copihacaxëti xo Dios yonoco
acanaibo ri, naa huaí ca banacanaibo, tësacanaibo, tihi cabo copihacahai
jascaria. 11 ¿Jabi mato shina ó tsi Dios Chani ë banayamayamani? Mato pi
mëbirohahi tsi ¿ë acai ca quëshpi tsi oriquiti, sahuëti, parata, tihi cabo biti
ó pasoyamayamaxëhi ni ëa? 12 Huëtsa bo qui tihi ca jahuë bo aqui mato
pë, Dios Chani mato ja tiisimacaquë no. ¿Japa ëa ti? ¿Jato oquë tsi mato ë
mëbiyamayamani? ¿Mato quima ca copi ó pasoyamayamaxëhi ni ëa pa?

Tsayacahuë. Mato jahuë bo ë bënapistiayama-rianiquë mato mëbiquí
na. Jama, ë biniani quiha, Cristo Chani jia ca pasomaha nohiria bo
chaniyamano iquish na. 13 Shinaparicana. ¿Arati xobo quima jato
oriquiti biyamayamacahi ni toá ca yonococanaibo? Jasca, ¿altar quima
jato oriquiti biyamayamacahi ni toá ca yonococanaibo ri jato yonoco
quëshpi na? 14 Jascaria ca quiniá tsi copihacaxëti xo Dios xabahamati
Chani yoacanaibo ri jato yonoco quëshpi na. Iboba yoba tsi xo toa ra.

15 Jabi mato piti, mato parata, tihi cabo biti chama jaya ca ëa xo naa ra,
bicasyamahai ca ë nori. Jasca, jaboqui mato qui naa carta quënëyamaquia
parata ó quëëquí na. E qui jiaria tsi xo toa copi biyamahaina, Dios
Chani yoaquí na. Mato parata pi biirohahi tsi ¿jënahuariahax "Parata
biyamaquia" i ë quë ana? Mato parata bicasyamahai ca ëa xo naa.
E qui oquë tsi xo rësoxëhaina, bihaxma ra. 16 Jabi Dios Chani yoatí ë
quënahacaniquë. Yoapama tsi "Jia tsi xo toa ë acaina ra" i ë tima xo. Inoma
quiha. Toa yonoco ë qui acacani quiha ati. Dios yonoco quiha. Toa
Chani pi yoayamahi tsi noiti-noitixëquia. 17 Jasca, naa Chani yoatí yonoco
pi ë biirohano tsi jënima ja iquë aquë, naa parata bichiina toa yonoco
quëshpi na. Jama, toa yonoco ë biyamaniquë. E qui ja acacani quiha ati.
18 Nicacana. Tobi toa noho copi yoi ra. Noho copi tsi xo toa mahitsa Dios
Chani yoahaina iquia, parata bixoma. Yoapama tsi mato quima tihi ca
jahuë bo biti chama jaya xo ëa ra, bicasyamahai ca ë nori. E qui jia tsi xo
ë tocahaina ra.

Jatiroha ca nohiria maxo Pabló bëbocasnina Cristo qui

19 Tsëquë xo ëa ra. Yonati ma xo ëa. Yama tsi xo toa ëa yonahaina,
copihaina, Dios yonoco ë ano iquish na. Jama, jatiroha ca nohiria ba
yonati ca ëa xo naa iquia, huëstima cabo Cristo qui bëboxëna. 20 Jodiobo
qui Dios Chani yoapihi tsi jodio manëquia, Cristo qui jato bëboxëna.
Moisés yoba nama cabo qui yoapiquí tsi toa yoba namá tsi ëmë janaquia
Cristo qui jato bëboxëna. Toa yoba nicaxëquia ëa ri, ja nama yoi ë
nomari. 21 Jasca, carayanabo qui Dios Chani yoahi tsi jato jascaria tsi
manëquia, Cristo qui jato bëboxëna. Jato bëtapiquí tsi noho jodioba jabi bo
ayamaquia. Jabi tocapiyoihi tsi jari Dios yoba nama xo ëa ra. Tsëquë ma
xo ëa, Cristo yoba nicayamaxëna. 22 Jasca, chama yama ca tiisimahama
ca chahahuacanaibo pi yahi tsi jato jascaria tsi manëquia jato mëbixëna.
Jisna; jatiroha ca nohiria bo jascaria tsi manëquia ra, jatiroha ca quiniá
tsi Cristo qui jato bëboxëna. 23 Tocaquia ra xabahamati Chani nohiria bá
nicano iquish na. Jasca, tocapihi tsi shomahuahacaxëquia ëa ri.

Dios mana ca premio no bëbono

24 Shinaparicana. Carrerá tsi jabana-bëquicani quiha jabati axëni cabo
tëquë. Jabayocani quiha premio bëboxëna. Jama, huësti roha ca tsi xo toa
premio bëbohaina. Jatsi toa jabati axëni ca jascariá tsi Dios yonoco ma ati

xo mato ri, Dios mana ca premio bëboxëna. 25 Bëbopicastsi tsi ma quiniaquiniaxëti xo iquia, mato shinana, mato yora bo, tihi cabo coshinano iquish na. Jabi jabati axëni ca tsayacana. Jahuë yora coshihuahi quiha maí ca naamayamahai ca premio bëboxëna. 26 Jaha tsi mëstë tsi jabariahai ca ëa xo naa ra. Ea ti tsi xo bëbocatsaina. Ea ti tsi xo nianahaina, mahitsa naxëa tox-toxhacai ca ë nomari. 27 Ea ti tsi xo toa noho yora ó bësohaina. Noho yonati tsi xo ra. Tihi ca tsi aquia ra bëboxëna. Jasca, naa carrera quima niahacacasyama xo ëa ra, “Naa carrera qui jicocana” i huëtsa bo qui ë ni quëshpi na. Bërabiria tsi xo toa niahacahaina ra.

10

Idolo bo pasomaha ca yoba

1 Noba naboyamabo bax Diós ani ca ma shina-bënoyamano, ëbë xatë bá. Xabachá racapama tsi quiha tsëmó tsi ja mëpihaca-caniquë, Egipto cabo quima ax ja jabacaquë no. Jabahax tsi quiha Diós mëbihai cató tsi Ia Shini ja nacoyocaniquë. 2 Toca tsi ja mëbihacacaquë tsi quiha Moisés, naa jato rëquëniniti ibo ja chahahuayoicaniquë, naa jato tëquëta. Jatsi jato bax Diós janani ca yonati Moisés ini ca ja jistapicani quiha. 3 Jasca, xabachá tsi racapama tsi Diós raani ca mapari noba naborëquëbá piniquë jato tëquëta. 4 Jasca, toa xo tsi Diós jato qui ani ca jënëpaxa ja acaniquë, jato tëquëta. Jabi jato banahuani ca maxax chahitaxëni, naa Diós raani ca maxax quima ca jënëpaxa ja acani quiha. Jabi Cristo jascaria naa maxax ini quiha, jahá tsi ja mëbihacani iqui na. 5 Toca tsi noba naborëquëbo Diós shomahuaquë ri tsi quiha jari Dios huëstima cabá nicayamaniquë rë. Ja quëshpi tsi ja quëyohacacaniquë xabachá no.

6 Jabi ocapijaniquë noqui yobaxëna, yoi ca ó no quëëyamano, yoi ca ó ja quëëcani jascaria. 7 Mahitsa ca dios bo qui arayamacana, jato huësti huësti cabo ini jascaria. “Arahax ja tsahocaniquë pixëna, jënë axëna. Acax ja joicaniquë pabëxëna” ii quiha Quënëhacanish cabo jato yoati na. 8 Jasca, joni huëtsa ba ahui bo ya jobanayamacana, jato huësti huësti cabo ini jascaria. Toa barí tsi quiha veintitrés mil ca rësoniquë jato jocha quëshpi na. 9 Jatsi quiniacaxëcahuë. No acai cató tsi Ibo no tanamayamano ra, naa noba naborëquëbá ani jascaria. Ja acani quëshpi tsi rono bá jato quëyoni quiha.

10 Jasca Dios pasomaha chaniyamacana, jato mishni bo ini jascaria. Diós raani ca angél jato quëyoni quiha. 11 Toca tsi ja copihacacani quiha, noqui yobaxëna, ja acani ca jasca ca jahuë bo no ayamano iquish na. Tihi ca jahuë bo quënëhacani quiha noqui, naa xaba rësó ca bësocanaibo mëbixëna. 12 Jaha tsi quiniacaxëcahuë, “Jocha qui paquëyamahai ca ëa xo naa” i ma mitsa iqui na. Toca pi shinahi tsi jochati basima xo mato iquia.

13 Shinaparicana. Jochati tanamahacahi quiha nohiria bo tëquëta. Jasca, nohiria huëtsa oquë ma xo toa ma tanamahacahaina ra. Parayamaqui Dios. Mato mëbiriaxëhi quiha, mato chama huino ma tanamahacayamano. Jochati ma tanamahacano tsi mato chamahuaxëhi quiha. Paxati quinia mato qui axëhi quiha, jia tsi ma tënë-tënëno.

Idolo bo qui acacanish ca piti

14 Idolo bo, naa mahitsa ca dios bo jaquimacana, ëbë xatë bá. Jato qui arayamacana. 15 Jabi tiisi jaya xo mato iquia. ¿Jabija ma ni naa ë yoahaina? 16 Jabi Iboba shiati jënë ai tsi Dios qui “Gracias” iqui noa.

Jasca, naa shomahuahaca ca jënë no ano tsi ¿Cristo jimi jisti iyamayamahi ni? Jabija xo iquia. Cristo ya no rabënahai ca jismahi quiha. Jascaria no bëquëxha ca mapari no pino tsi ¿Cristo yora jisti iyamayamahi ni? Jahuë yorá tsi no shomahuahacani nori ca jismahi quiha ra, toa mapari no piquë no. 17 Jabi huështi ca mapari piqui noa, noqui tëquëta, shiati aquí na. Huështi ca maxo no nori ca jismahi quiha toa ra, huëstima ca xatë bo no iquë ri. Huështi ca maxo xo noa, jasca ca mapari no xatënahai iqui na.

18 Jodioba jabi bo no tsayano. Jato altar xo tsi yohina bo tëpascani quiha jato jocha quëshpi na. Toa acacanish ca piti ja picano tsi huështi ca maxo ca aracanaibo jaca nori ca jismahi quiha toa ja acanaina. 19 Jama, jamëri tsi xo toa carayanabá acaina, ídolobo qui piti ja acaquë no. Mahitsa tsi xo toa jato ídolo bo ra. Jasca, mahitsa tsi xo toa ja acanai ca jabi ri. 20 Jabi yoshi qui acacahi quiha toa ídolo ba altár ca tëpashacanish ca yohina bo iquia, Dios-na jaca nomari. Tocahi tsi yoshi qui aracani quiha pë. Jatsi quiniacaxëcahuë. Yoshi bo ya ma rabënayamano ra. 21 Rabë ca shiati nëtonoma xo chahahuacanaibo ra. Iboba shiati jënë pi nëtoquí tsi yoshini shiati jënë ma nëtoyamano. Iboba shiati mapari pi piquí tsi yoshini shiati piyamacana. Anoma quiha. 22 ¿Rabë ca shiati pi no nëtono tsi ¿noqui caxayamayamaxëhi ni Dios ra? ¿Jënahuariahax Dios caxahai quima no paxana, tocapihi na?

Idolo bo qui acacanish ca piti pasomaha ca yoba

23 "Jatiroha ca jahuë bo piti mëtsa xo noa ra" ¿ii ni mato sa? Jabija xo iquia ëa ri; yama tsi xo toa pinoma cato. Jama, jahuëcara ca no pihai cató pi nobë xatë bo no jochamano tsi oquë tsi xo toa jahuë bo no piyamahaina iquia. Nohiria mëbiyamahi quiha toa no tocahaina. 24 Jatsi mamë roha shinayamacana ra. Oquë tsi xo toa nohiria huëtsa no shinahaina, jato mëbixëna. 25 Jabi mato qui noho yoba tsi xo naa: Mercado ó ca nami pi copiquí tsi picana. Copihi tsi "¿Idolo bo qui acacahax ca nami ni naa sa?" iyamacana, mato shina quësohacamitsa iqui na. 26 "Ibobá-na tsi xo naa mai, jatiroha ca maí ca jahuë bo ri" ii quiha Dios Chani. 27 Jatsi raquëyamacana. Jasca, chahahuayamahai cató pi mato qui joi amano tsi jahuë xobo qui bocahuë, bocatsi na. Jatsi mato ja taahai ca jahuë bo picana. "¿Idolo bo qui acacahax ca nami ni naa sa?" iyamacana mato shina tahëhax na. 28 Jama, "Idolo ba nami tsi xo toa pë" i pi toá ca tsohuëcara no tsi piyamacana, mia yobahax ca iqui na. Ja shinahai ca iqui tsi piyamacana iquia. 29 Jatsi quiniacaxëcahuë. Mato yobahax ca qui yoi ca ma ayamano. Nohiria huëtsa shina ó no bësoti xo. Jama, "Jishopë, tsohuëcara qui pi toa piti yoi no tsi ¿jënixo tsi toa ë qui jënima ca piti piyamaxëhi ni ëa rë?" i ma mitsa, picatsi na. 30 Jasca, toa piti quëshpi tsi "Gracias" i Dios qui ë no tsi "¿Jënahuariahax raca ë qui nohiria quësona?" ¿ii ni mato sa? 31 Toca pi ma shinano tsi anoma xo iquia. Jatiroha ca ma acai cató tsi Dios ma ranihuati xo. Oriquiquí tsi jënë aquí tsi Dios ranihuacana iquia. 32 Jasca, ma acai cató tsi nohiria jochamayamacana. Jodiobo, carayanabo, Dios iglesiá ca chahahuacanaibo, tihi cabo mato qui quësoyamano ma acai ca tahëxo na. 33 Tihi tsi acana iquia, ë acai jascaria. Ea ti tsi xo toa nohiria ranihuacatsaina jatiroha ca quiniá no. Ea ti tsi xo toa jaha ë quëëhai ca ayamahaina. Jama, jatiroha cabo mëbicasquia, ja xabahamahacacano iquish na.

11

1 Noho jabi banahuacana, Jesu jabi ë banahuahai jascaria.

Dios qui yoxa bo arahaina

2 Jia tsi xo toa ëa ma shina-shinahaina iquia. Jasca, mato ë tiisimani
ca jahuë bo aqui mato ra. Jënima tsi xo toa ma acaina. 3 Jama, jari
tobi huëšti ca yoba mato qui ë bërohuacatsaina. Jatsi nicacana: Joni
ba ibo tsi xo Cristo. Cristo qui ja nicaxëti xo. Jasca, ahuini ibo tsi
xo bënë. Jahuë bënë qui nicaxëti xo ahuini. Jasca, Cristo Ibo tsi xo
Dios. Ja qui nicahi quiha. 4 Jatsi quiniacaxëcahuë. Nohiria bësojó
tsi bëhoxpiquí tsi Dios Chani yoapiquí tsi mapoti joní sahuëyamano ra.
Sahuëpiquí tsi jahuë Ibo Jesu bërabihuahi quiha pë. 5 Jama xo yoxa bo.
Mapoti ja sahuëxëti ca xo, nohiria bësojó tsi bëhoxpiquí na. Jasca, Dios
Chani yoapiquí tsi mapoti ja sahuëti ca xo. Tocapiyamaquí tsi jato
bënë bërabihuacaxëcani quiha pë. 6 Joni jisiria tsi jato boo maxcohacaxëti
xo iquia, naa mapoti sahuëyamahai ca yoxa bo. Bërabiria tsi xo yoxa
maxcohacahaina. Bërabipiquí tsi mapoti ja sahuëcano. 7 Jama xo joni bo.
Mapoti sahuëyamati ca xo, Dios oquë, Dios jaria, tihi cabo jisiquimahai ca
jaca nori iqui na. Jama, joni oquë jisiquimahai ca tsi xo yoxa. 8 Jariapari
tsi joni nëhohuahacaniquë. Yoxa quima ja joyamani quiha, joni quima
yoxa nëhohuahacani nori. 9 Jasca, yoxa bax joni nëhohuahacayamaniquë;
jama, joni bax yoxa nëhohuahacani nori. 10 Ja tsi xo toa mapoti yoxa bá
sahuëti xo, bënë ja nicacanai ca jismaxëna. Jasca, ángel bo tahëxo tsi ja
tocaxëti ca xo, ja tsayacanai quëshpi na.

11 Shinaparicana. Dios quinia tsi xo toa joni, yoxa, tihi cabo
mëbinabëquihaina. 12 Jabi joni bax yoxa acacani quiha. Jasca, yoxa quima
cohi quiha joni. Dios qui jaharisi ca xo. Jatiroha ca nëhohuati Ibo tsi xo
naa.

13 ¿Japa mato tsa ni? ¿Mato qui jia ni Dios qui yoxa bëhoxhaina, jahuë
mapo mapahaxma? 14-15 Mapahacaxëti xo yoxa ba mapo iquia. Noba
jabi-jabiria quiha. Jasca, jato qui jia tsi xo toa jato boo tëtëca cato. Jato qui
ja acacani quiha jato mapo iti. Jama xo joni bo. Jato qui bërabiria tsi xo
toa boo tëtëca jayahaina. 16 Jabi tsohuëcaracá pi naa yoba nicacasyamano
tsi yama tsi xo toa noqui chahahuacanaiba jabi huëtsa iquia. Tocacani
quiha Dios iglesiá ca chahahuacanaibo tëquë, Dios qui ja aracaquë no.

Iboba shiati acaina

17 Mato yobapama tsi ¿jënahuariahax "Jia tsi xo Dios qui mato arati
quinia" ¿i ë na rë? Anoma xo toa ma acaina iquia, arati ma quëtsoquë
no. 18 Jariapari tsi Dios qui arati ma quëtsono tsi mato naxërëquë tsi
xo toa iquinahai ca maxo bo iquia rë. Toa ë yoahacani quiha. Tonia
jabija tsi xo ja yoacanaina iquia. 19 Tonia mato iglesia ó tsi xo toa jamëri
ca maxo bo pë. Toca tsi jisiquimahacaxëhi quiha toa jabija ca quinia
jaya cabo quëscahuaqui mato. Anoma quiha. 20 Nicaparicana. Oriquiti
piti quëtsoquí tsi Iboba shiati piyamaqui mato iquia. 21 Oriquiquí tsi
mëri tsi xo toa ma pihaina rë. Nohiria huëtsa manaxoma tsi piriaqui
mato pë. Jaha tsi oriquiti nariscani quiha tëxë bo. Mato ti tsi xo toa
sëya-sëyahaina. Tëxë bo tsi xo toa paxnacanaina. Jasca, jënë paisahi tsi
pahëcani quiha huëšti huëšti cabo ri. Anoma quiha. 22 ¿Jëniriahax mato
xobó tsi oriquiyamacanai sa? Mato xobo xo tsi mato jënë ma ano ra.
Iglesia xo tsi tocaquí tsi Dios chahahuacanaibo bërabihuaqui mato pë, ma
acai cató no. Bërabicani quiha noitiria cabo ri, naa oriquiti bëyamacanaibo.

Jatsi, ¿jëniria mato qui xëhi ni ëa rë? ¿Jëniriahax, “Jënima tsi xo toa ma tocahaina” i mato qui ë na, anoma ja iquë no.

23 Shiati quinia jia ca mato qui aquëcasquia ra, naa Ibo quima ë bini cato. Jabi soldado bo qui ja acacani ca baquichá tsi Ibo Jesú mapari biniquë. 24 Bichi tsi quiha “Gracias” i ja niquë. Jatsi ja bëquëxniquë. Bëquëxhax tsi quiha “Bicana; picana. Noho yora tsi xo naa. Mato bax acacahi quiha. Nëtocana, ëa shinaxëna” i noba Ibo ni quiha. 25 Jascaria tsi jënë ja biniquë oriquixo na. Bichi tsi “Dios xabahamati quinia paxa ca jismahi quiha naa jënë ra. Nohi jimí tsi acacaxëhi quiha toa quinia paxa cato ra. Ea shinacana, shiati jënë aquí na” i jato qui Jesu ni quiha.

26 Jotëquëxëhi quiha Ibo. Jatsi manapama tsi naa shiati mapari, jënë, tihi cabo ma nëtono. Toca tsi ja nani ca jismaqui noa. 27 Jaha pi yoi ca quiniá tsi Iboba shiati nëtoquí tsi Ibo Jesu yoi, ja nanina, tihi cabo ocahuaqui mato pë. 28 Ja tsi xo toa shiati nëtonox pari tsi jahuë shina naisxëti xo nohiria. Shina ó ca jocha yaquí tsi ja nëtoyamano. 29 Jabi quësohacaxëti xo toa mahitsa Iboba shiati nëtohai cato, naa Ibo yoi, ja nanina, tihi cabo shinayamahai cato. 30 Ja tsi xo toa mato xërëquë tsi xo huëstima ca iquicanaibo iquia. Ja iqui tsi rësoni quiha huëtsa bo. Ja copihacacani quiha quinia yoí tsi ja nëtocani quëshpi na. 31 Jatsi nëtonox pari tsi noba shina no naisxëti xo, yoi ca niaxëna. Tocapinono tsi noqui caxayamaxëhi quiha Dios. 32 Jama, toca pi noqui copiquí tsi noqui mëstëhuacatsi quiha Dios, chahahuayamacanaibo ya tsi no copihacayamano iquish na.

33 Jatsi noho yoba tsi xo naa, ëbë xatë bá. Iboba oriquiti pihi joquí tsi mato huëtsa manacana. Ma oriquibëquinano. 34 Paxnapiquí tsi mato xobo xo tsi picahuë, mato qui Dios caxayamano iquish na. Iquë.

Jahuë huëtsa bo mato yoaxëquia joxo na.

12

Espíritu Santó noqui acai ca tiisi bo

1 Espíritu Santó noqui acai ca tiisi bo ma cahëyoino, ëbë xatë bá. 2 Ma chahahuanox pari no tsi mato yona-yonapaoni quiha toa chanitimaxëniria ca mahitsa ca ídolo bo ra. 3 Jaha tsi jariapari ca yoba ma cahëyoixëti ca tsi xo naa: “Yoshihuahacati xo Jesu” iyamahi quiha Espíritu Santó mëpihai cato. Jascaria, “Noho Ibo xo Cristo” ii quiha Espíritu Santó mëpihacahai ca roha.

4 Nicaparicana. Huëstima tsi xo toa Diós noqui acatsai ca tiisi bo. Jasca ca Espíritu Santo tsi xo toa tiisi noqui ati ibo-iboria. Jahuësti ca quiha. 5 Jasca, tobi huëstima ca jamëri ca quinia bá tsi Dios bax yonocoti. Jama, jasca ca Ibo bax yonocoqui noa ra, noqui tëquëta. Yama xo Ibo huëtsa. 6 Jasca, tobi huëstima ca jamëri ca tiisi bo Dios yonoco ati. Jama, jasca ca Dios tsi xo toa no nohó ca tiisi bá tsi yonocohaina. Yama tsi xo Dios huëtsa.

7 Jatiroha ca nohiria bo qui tiisi aqui Espíritu Santo, jatiroha ca chahahuacanaibo no mëbino iquish na. Yama tsi xo toa ati ibo huëtsa ra. 8 Huësti ca nohiria qui yobati tiisi aqui quiha. Nohiria huëtsa qui Dios Chani bërohuati tiisi aqui quiha. 9 Nohiria huëtsa qui chitimiti tiisi aqui quiha. Nohiria huëtsa qui nohiria jënimahuati chama aqui quiha. 10 Huëtsa qui jisti-jistiria ati chama aqui quiha. Huëtsa qui Dios Chani yoati tiisi aqui quiha. Huëtsa qui mahitsa ca tiisimacanaibo cahëti tiisi aqui quiha, chahahuacanaibo yobati. Jatsi huëtsa qui jamëri ca joí tsi

chaniti tiisi aqui quiha. Jatsi huëtsa qui toa yoaha ca chani bërohuati tiisi aqui quiha. 11 Tihi ca tiisi bo chahahuacanaibo qui aqui quiha jasca ca Espíritu Santo. Yama tsi xo toa ati ibo huëtsa ra. Jatiroha ca nohiria bo qui tiisi aqui quiha, jaha ja quëëhai cató no.

Huëstima ca xatë bo jaya xo yora

12 Yora jascaria xo noqui chahahuacanaibo iquia. Huëstima ca jamëri ca xatë bo jaya quiha. Jascaria tsi xo Cristó maxo, naa noqui chahahuacanaibo. Huëstima ca jamëri ca nohiria bo jaya quiha noba maxo. 13 Jabi Espíritu Santó tsi no ashimahacani quiha, noqui tëquëta, huësti ca maxo manëti. Jabi Cristo yora xatë bo xo noqui tëquëta. Mishni mishni tsi xo jodiobo. Mishni mishni tsi xo carayanabo. Mishni mishni tsi xo yonati bo. Huëtsa tsi xo toa tsëquë cabo, naa chama jayama cabo. Huësti ca maxo xo noqui tëquë. Jasca ca Espíritu Santo noqui acacani quiha.

14 Huëstima ca xatë bo jaya xo noba yora yoi bo. Mëquë bo, poyamë bo, huico bo, tihi cabo jaya quiha. Huësti ca xatë ma xo ra. 15 Jaha tsi ¿jënahuariahax, "Yora xatë ma xo ëa, mëquë ë nomari iqui na" i noba tahë na? ¿Jari noba yora xatë iyamayamahi ni? 16 Jascaria, "Yora xatë ma xo ëa ra, bëro ë nomari iqui na" ¿iti mëtsa ni noba pahoqui pa? ¿Jari noba yora xatë iyamayamahi ni? 17 Bëro tëquë pi noba yora iirohano tsi ¿jënahuariaxo raca no nicana? Huësti ca pahoqui pi noba yora iirohano tsi ¿jënahuariaxo raca no xëtëna? 18 Jia tsi noqui Diós nëhohuaniquë ra. Ja qui jia ca quiniá tsi noba yora ó tsi jamëri ca xatë bo, naa poyamë, huico, mëquënë, tihi cabo ja janani quiha. 19 Jascaria ca pi noba yora xatë bo iirohano tsi ¿jënahuariahax yora ja ina? 20 Huëstima ca xatë bo jaya xo noba huësti ca yora ra.

21 Jaha tsi "Mia niaquia" mëquë qui iti mëtsama xo noba bëro. Jascaria, "E qui yoi xo mia ra. Cata" i tahë qui ti mëtsama xo noba mapo. 22 Jama, noqui iriama ca xatë bo tsi xo toa oquë-oquëria ca xatë yoi bo. 23 Jabi huësti huësti ca noba xatë bo qui rabiqui noa. Rabihi tsi toa xatë bo ó quiniaqui noa. Sahuëtí tsi noba bërabiria ca xatë bo mapaqui noa, nohiria bá jisyamano. 24 Toca tsi sahuëhacayamahi quiha noba yora xatë oquë cabo. Jama, noba yora ca xatë bo Diós oquëhuani quiha. 25 Toca tsi ja ani quiha jia tsi noba yora xatë bo yonocobëquinano. 26 Jatsi noba yora xatë huësti ca pi pahëno tsi pahëhi quiha noba yora tëquëta. Jasca, huësti ca xatë oquëhuahacano tsi ja bëta ranihi quiha noba yora xatë bo tëquë.

27 Japi mato ë yoacatsai ca tsi xo naa: Yora jascaria xo noqui chahahuacanaibo, naa Cristo yora ó ca xatë bo iquiina. Jamëri jamëri tsi xo toa no acaina. 28 Tsayacana. Jariapari tsi jahuë Chani chitahëhuati ibo bo noqui Diós ani quiha, jahuë Chani pacanamati. Jaquirëquë jahuë Chani bërohuacanaibo noqui ja ani quiha. Jaquirëquë Dios Chani tiisimacanaibo noqui ja ani quiha. Jatsi jisti acanaibo, jënimahuati chama jaya cabo, mëbicanaibo, yobacanaibo, jamëri ca joí tsi chanicanaibo, tihi cabo noqui Diós ani quiha, noqui chahahuacanaibo ja mëbicano iquish na. 29 Jaha tsi Dios Chani chitahëhuati ibo ma xo jatiroha cabo. Dios Chani bërohuacanaibo ma xo noqui tëquë. Tiisimacanaibo ma xo noqui tëquë. Jisti acanaibo ma xo noqui tëquë. 30 Jënimahuati chama jayama xo noqui tëquë. Jamëri ca joi bá tsi chaniyamaqui noa, noqui tëquë. Jato chani bërohuati tiisi jayama xo noa, noqui tëquë. Jabi noqui chahahuacanaibo qui Dios tiisi bo tëquë acacani quiha. 31 Jabi naa tiisi oquë cabo ó

quëëcana. Nicacahuë. Tobi xo toa tiisi bo oquë ca quinia huëtsa ra. Jaboqui naa quinia oquë ca mato jismacasquia.

13

Nohiria bo no noixëti xo

1 Nohiria ba joi bo, ángel ba joi, tihi ca joi bá tsi chaniti mëtsa ë imitsa. Jama, ë noiyamapino tsi pacots-pacotsaria, campana pacotsa, tihi cabo jascaria ca tsi xo toa ë yoahaina ra. 2 Jasca, Dios Chani yoatí tiisi ë jaya mitsa. Jonë ca jabija ca jahuë bo tëquë ë cahëmitsa. Jatiroha ca jahuë bo ë cahëmitsa. Jasca, Dios qui ë chitimihai iqui tsi maca bo niati tiisi ë jayamitsa. Jabi tihi ca ati tiisi ë jayamitsa. Jama, ë noiyamapino tsi mahitsa tsi xo toa ë aca ca tëquëta. 3 Jasca, noho jahuëmishni bo tëquë ë amitsa noitiria cabo qui. Dios Chani quëshpi tsi ëmë ë amitsa naxëna. Jama, ë noiyamapino tsi mahitsa tsi xo toa ë acaina iquia.

4 Noihi tsi huënayama xo noa. Noiquí tsi nohiria mëbiqui noa. Jasca, nohiria huëtsa ba jahuë bo ó quëëyamaqui noa noipihi na. Noipiquí tsi nomë shinayamaqui noa. 5 No noino tsi jia tsi xo noba jabi. Jaha tsi huashiyamaqui noa. Caxayamaqui noa. Huëtsa bo yosicasyama xo noa. 6 Noipihi tsi raniyamaqui noa, yoi ca nohiriá aquë no. Jama, jia ca pi nohiriá ano tsi rani-raniqui noa noihi na. 7 Jahuë bo tënë-tënëqui noa noiquí na. Nohiria qui chitimiqui noa. Jatiroha ca jia ca ó pasoqui noa. Yosana-yamaqui noa. Tihi ca tsi aqui noa noiquí na.

8 Naamapaoxëqui no noihaina. Naamapao-yamahai ca tsi xo toa Dios Chani yoatí tiisi. Jatixëhi quiha toa. Jatixëhi quiha jamëri ca joi bá tsi chanihai ri. Jatixëhi quiha cahëti tiisi. Tihi tsi xo toa jatihaina. 9 Jaboqui tsi naris-hi quiha toa no cahëhaina rë. Naris-hi quiha Dios Chani no yoahai ri. 10 Jama, Cristo bacano tsi cahëyoixëqui noa. Toa barí tsi jatixëhi quiha noba iriama ca tiisi ra.

11 Xocobo ax xocobo jascaria tsi ë chani-chanipaoniquë. Toatiyá tsi xocobo jascariá tsi ë shina-shinapaoniquë. Jama, joni manëxo tsi noho xocoba jabi bo ë nianiquë. 12 Jascaria tsi naris-hi quiha Dios jahuë bo no cahëyoihaina rë. Jaboqui jia tsi cahëyoiyamaqui noa pë xocobo jascaria. Jama, toa bari bëbëchiná tsi Dios cahëyoixëqui noa ra, naa noba shina ó ca jahuë bo ja cahëhai jascaria. 13 Jatsi tres tsi xo toa naamahai ca tiisi bo. Naamaxëhi quiha ja qui no chitimihaina. Naamaxëhi quiha jaha no pasohaina. Naamaxëhi quiha no noihaina. Jama, oquëria ca tiisi tsi xo toa no noihaina ra.

14

Jamëri ca joi bá tsi chanihaina

1 Noiti tiisi ó quëëcana iquia. Jasca, noipama tsi Espíritu Santó acai ca tiisi huëtsa bo ó quëëcana. Jabi noqui ja acai ca oquë ca tiisi tsi xo toa Dios Chani yoatí tiisi. 2 Jabi tobi quiha toa nohiria ba joi bá tsi chaniti mëtsa cabo. Oquë ma xo toa tiisi ra. Toca ca jamëri ca joi bá pi chanihi tsi nohiria qui chaniyamacani quiha, Dios qui nori. Jato chani cahëyamacani quiha nicacanaibo rë. Espíritu Santó tsi cahëhama ca jahuë bo chanicani quiha. 3 Jama, noba noma joí pi Dios Chani yoahi tsi nohiria qui chaniqui noa jato mëbixëna. Toca tsi chamahuahacacaxëcani quiha. Toa quiniá tsi jato ranihuaxëqui noa. 4 Jama, jamë roha mëbihi quiha toa jamëri ca joí tsi chanihai cato. Jahuë noma joí tsi Dios Chani yoahai ca tsi

xo toa chahahuacanaibo tëquë mëbihaina. 5 Jabi jamëri ca joi bá tsi ma chanino, mato tëquë iquia. Jama, ë qui oquë tsi xo toa Dios Chani ma yoahaina mato noma joí no. Oquë tsi xo toa jahuë noma joí tsi Dios Chani yoahai cato. Jama, jamëri ca joí pi toa yoaha ca chani tsohuëcara ca nohiriá bërohuano tsi jënima tsi xo toca ca ja chanihaina. Mëbihacaxëti xo chahahuacanaibo iquia. 6 Shinaparicana, ëbë xatë bá. Jamëri ca joi bá pi mato qui chaniquí tsi ¿jënahuariaxo raca mato ë mëbina? Mahitsa tsi xo toa ë yoahaina iquia. Jama, ë cahëhai ca jahuë bo, ë qui Diós ani ca chani, jahuëcara ca chani paxa cato, tihi cabo pi bëroria tsi ë chanino tsi mëbihacaxëhi quiha iglesiá ca nohiria bo ra.

7 Bëroria pi nohiriá jahuë bisto i-iyamano tsi pacotsa roha tsi xo toa ja acaina. Música ma xo ra. Jascaria pi jamëri ca joí tsi jato qui no chanino tsi ¿jënahuariaxo raca Dios Chani nohiriá cahëna? 8 Bëroria pi trompetá xoohacayamano tsi nianati shomahuahacayamaxëhi quiha soldado bo ra. Pacotsa roha tsi xo toa ja nicacanaina. 9 Jascaria pi bëroria tsi mato noma joí tsi Dios Chani ma yoayamano tsi ¿jënahuariaxo raca mato chani nohiria bá cahëna? Jato qui mahitsa tsi xo toa ma chanihaina iquia. 10 Jabi huëstima tsi xo toa maí ca jamëri ca joi bo ra. Jato ibo qui jia ca xo. Jato noma joi cahëriacani quiha. 11 Jama, jamëri ca joí pi ë qui joni chanino tsi ¿jënahuariaxo raca ja yoacatsai ca ë cahëna rë? Jahuë joi iqui tsi chaninabëquitima ixëhi quiha noa rë. 12 Tonia Espíritu Santó acai ca tiisi bo ó quëëriaqui mato iquia. Jënima quiha. Jatsi toa oquë ca tiisi bo ó quëëcana, chahahuacanaibo mëbihacano iquish na iquia.

13 Dios nicaxëti xo toa jamëri ca joí tsi chanihai cato, jahuë chani bërohuati tiisi ja qui Diós ano iquish na. 14 Jabi Dios qui jamëri ca joí pi ë chanino tsi noho jana roha tsi xo toa chanihaina. Cahëhaxma tsi chaniquia ra. 15 ¿Japi jëni ca quiniá tsi chanixëhi ni ëa sa? Dos ca quiniá tsi chanixëquia ra. Jatsi jamëri ca joí tsi chanixëquia Dios qui. Jasca, noho noma joí tsi chanixëquia nohiria bo qui noho chani ja cahëyoicano iquish na. Jamëri ca joí tsi quëquëxëquia. Jascaria, noho noma joí tsi quëquëxëquia, ë quëquëhai ca nohiria bá cahëno. 16 Jatsi quiniacaxëcahuë. Mato shinaná tsi, naa jamëri ca joí tsi jia tsi Dios ma ocahuapino tsi ¿jënahuariaxo raca ma yoahai ca nohiria bá cahëna? Nicahax, ¿jënahuariahax "Amen, jaahuë" i jaca na? Jato jomaxëhi quiha toa ma yoahaina rë, mato noma joí tsi ma chaniyamapiquë no. 17 Jia tsi xo toa Dios ma oquëhuahaina ra. Jama, mëbihacayamaxëhi quiha chahahuacanaibo rë, jamëri ca joí tsi ma chaniquë no. 18 Jabi Dios qui "Gracias" iquia ra, jamëri ca joí tsi Dios qui chanihai ca ë nori quëshpi na. Mato oquë tsi xo toa jamëri ca joi bá tsi ë chanihaina iquia. 19 Jama, chahahuacanaibo bësojó pi jamëri ca joí tsi chani tëtëca ë chanino tsi mahitsa tsi xo toa ë yoahaina. Jato jomaxëhi quiha. Jatsi arati ja caticano tsi oquë tsi xo toa chani pistia roha ca ë yoahaina jato noma joí no iquia. Toca tsi mëbihacacaxëcani quiha chahahuacanaibo tëquë, jato joí tsi ë chaniquë no.

20 Xocobo shinahai ria tsi shinayamacana, ëbë xatë bá. Shinaxoma tsi acani quiha pë. Jama, yoi ca pi jisiquino tsi jia tsi xo toa cahëtimaxëniria ca iquiina, naa xocobo jascaria. Jama, oquë-oquëria tsi xo toa shina-choshi iquiina iquia. Jatsi shinaparicana. 21 Siri tsi quiha Israél ca chahahuayamahai ca nohiria bo yobahacaniquë. Jamëri ca joí tsi jato qui Dios chanini quiha. Jabi nëcahi quiha Quënëhacanish cabo:

“ ‘Jamëri ca nohiria ba joí tsi mato qui chanixëquia. Toca tsi ë chanino tsi
jari ë qui nicayamaxëqui mato pë’ i Israél cabo qui Dios ni quiha”
ii quiha Quënëhacanish cabo. 22 ¿Tsayacanai? Jamëri ca joí tsi quiha
toa chahahuayamanish cabo Diós yobaniquë ra. Jabi toca xo jaboqui.
Iglesiá ca nohiria, naa Dios nohiria yoi bo quëshpi ma xo toa jamëri ca
joí tsi no chanihaina. Jato qui Dios Chani yoahacaxëti xo jato noma
joí no iquia, ja mëbihacacano iquish na. 23 Jaha tsi jamëri ca joi bá
tsi chahahuacanaibo chaniyamano catihax na. Tocapiyamajacano tsi
¿jënicaxëcahi ni iglesia qui jicohax ca chahahuayamacanaibo ra? Toca ca
chani nicahax “Yoyoxëni ca xo toa chahahuacanaibo” ¿iyamacaxëcahi ni?
Tocacaxëcani quiha pë. 24 Jama, noba noma joí pi Dios Chani no yoano
tsi no yoahai cató bërohuahacaxëhi quiha jato jocha. Jato joí pi Dios Chani
ja nicacano tsi tsacahacaxëhi quiha jato shinana iquia. 25 Toca tsi jato
qui bërohuahacaxëhi quiha jato shina ó ca yoi ca jahuë bo ra. Jaha tsi jato
rapotó tsi mënicaxëcani quiha Dios qui araxëna. Mënihax, “Jabija xo ra.
Nëá xo Dios mato bëta” icaxëcani quiha.

Yoyoyamacana Dios qui arati ma catiquë no

26 Japi mato qui noho yoba tsi xo naa, ëbë xatë bá. Arati catihi tsi
shomahuahacacana mabë xatë mëbixëna. Quëquëti jayaxëti xo huësti
huësti cabo. Tiisimaxëti xo huëtsa bo. Dios quima ca chani yoaxëti
xo huëtsa bo. Jamëri ca joi bá tsi huëtsá chanino. Jatsi ja yoahai ca
nohiria huëtsá bërohuano, chahahuacanaibá cahëno iquish na. No acai
cató tsi mëbihacaxëti xo jatiroha cabo iquia. 27 Tobi pi jamëri ca joi bá tsi
chanicas-canaibo no tsi huësti huësti tsi ja chanicaxëti xo, naa dos, tres ca
nohiria bo roha iquia. Jariapari chanixëti xo huëstita; jaquirëquë huëtsa,
jaquirëquë huëtsa. Jasca, jato chani bërohuati xo nohiria huëtsa ra. 28 Mato
xërëquë pi jato chani bërohuahai ca nohiria yamano tsi ja pasiti ca xo
iquia. Chahahuacanaibo bësojó tsi jamëri ca joi bá tsi ja chaniyamacano.
Tëxë bo qui bërohuahacaxëti xo jato chani. Yama pi ja no tsi jamëno, Dios,
tihi roha cabo qui ja chanicano ra.

29 Jasca, Dios Chani yoaxëti xo dos, tres cabo. Chanijacano tsi jia tsi
jato qui nicaxëti xo chahahuacanaibo tëxë bo. 30 Jasca, Dios quima pi
tsohuëcara ca tsahohai ca nohiriá chani bino tsi jënëxëti xo toa nii ca
chanihai cato. 31 Jia tsi xo Dios Chani ma yoahaina mato tëquëta. Quinia
jia tsi, naa huësti huësti tsi ma chanino, jatiroha cabo tiisimahacano
iquish na. Mëbihacaxëti xo jatiroha cabo. 32 Jasca, cahëhaxma tsi chaniya-
maxëti xo toa Dios Chani yoati tiisi jaya cato. Ja yoyoyamano. 33 Jabi
pacots-huati Ibo ma xo noba Dios ra. Ja qui yoi tsi xo toa ma pacots-
huahaina ma catiquë no. Jia ca quiniá tsi noqui aranabëquima-catsi quiha
noba Ibo ra.

Iglesiá ca yoxa ba jabi

Jia ca quiniá tsi noqui aramacatsi quiha Dios jatiroha ca iglesiá no.
34 Jatsi ma arano tsi pasixëti xo yoxa bo iquia. Ja chaniyamacano,
“Nohiria ja rëquëniniyamacano” i Quënëhacanish cabo ai quëshpi na.
35 Jahuëcara ca cahëpicasquí tsi jato bënë bo ja nicacano jato xobo xo na.
Rabiria tsi xo iglesiá ca yoxa bo chanihaina iquia.

36 Jatsi quiniacaxëcahuë. Naa yoba pasomaha pi ma no tsi “¿Mato ó tsi
Dios Chani chitahëni pa?” iquia. “¿Mato qui roha jahuë Chani raahacani
pa?” iquia. Iyamahi quiha. Nicacaniquë nohiria huëtsa ri. 37 Jabi Iboba

yoba tsi xo naa mato qui ë quënëhaina ra. Iboba yoba ja nori ca cahëxëti xo toa mato xërëquë ca Dios Chani yoatí tiisi jaya cabo. Cahëxëti xo tiisi huëtsa jaya cabo ri. 38 E yoahai ca yoba pi ja chahahuayamacano tsi tihi cabo chahahuayamacana.

39 Jarohari tsi Dios Chani yoatí tiisi ó quëëcana iquia, ëbë xatë bá. Jasca, jamëri ca joí pi nohiriá chanino tsi pasimayamacana. 40 Quinia jia tsi acacaxëti xo jatiroha cato, arati ma catiquë no.

15

Cristo Chani

1 Dios xabahamati Chani, naa mato qui ë yoani ca Chani mato shinamacasquia. Toa Chani ma bini quiha. Toa Chani qui chitimiriaqui mato. 2 Japi mato qui ë yoani ca qui chitimihi tsi toa Chaní tsi xabahamahacaxëqui mato ra. Tocapiyamamano tsi mahitsa tsi xo toa ma chahahuahaina iquia.

3-4 Jariapari tsi Cristo quima ë bini ca jahuë bo mato ë yoaniquë. E yoani ca tsi xo naa ra: Noba jocha quëshpi tsi Jesu naniquë, Quënëhacanish cabá yoani jascaria. Jaquirëquë ja maihuahacaniquë. Jatsi tres bari quirëquë ja bësomahacaniquë, Quënëhacanish cabá yoani jascaria. 5 Bësohax Pedro qui ja jisiquiniquë. Jatsi jahuë doce ca rabëti bo qui ja jisiquiniquë. 6 Jaquirëquë quinientos ca xatë bo qui ja jisiquiniquë. Jasca, jari jaboqui bëso tsi xo toa jato ó huëstima cabo, naa Jesu bëso ini ca jisnish cabo. Rësoyoni quiha tëxë bo. 7 Jatsi Jacobo qui ja jisiquiniquë. Jaquirëquë jahuë Chani chitahëhuati ibo bo tëquë qui ja jisiquiniquë.

8 Jarohari tsi ë qui yoi Cristo jisiquiniquë ra, Damasco quinia ca bahí no. Shoma ë ini quiha. 9 Jabi ëa oquëria ca xo toa Dios Chani chitahëhuati ibo bo. Ea ti tsi xo toa iriama cato, Dios iglesiá ca nohiria bo ë tënëmapaoni quëshpi na. Ja iqui tsi Chani chitahëhuati ibo quënahacapaimaria ma xo ëa ra. 10 Jama, ëa Diós noi-noirianiquë. Ja noihai ca iqui tsi shomaria xo ëa jaboqui ra. Mahitsa ëa ja noiyamani quiha. Ja noihai iqui tsi shomaria xo ëa jaboqui ra. Mahitsa ëa ja noiyamani quiha. Ja noihai ca tahëhax ja bax yonocoriaquia ra. Chani chitahëhuati ibo huëtsa bo oquë tsi xo toa ë yonocohaina iquia. Jabi ëa yonocomati chama tsi xo toa ëa ja noihaina. 11 Jabi jia tsi xo toa noba yonoco tëquëta. Yonoconabëquipama tsi jasca ca Chani jia ca yoaqui noa, naa noqui Chani chitahëhuati ibo bo tëquë. Naa Chani ma chahahuaniquë iquia.

Bësotëquëxëhi quiha Cristó-na bo

12 "Rësonish cabo quima Cristo tërohacaniquë" iqui noa, naa noqui Chani chitahëhuati ibo bo tëquë. Jabija ca noba Chani pi no tsi ¿jënahuariahax raca "Bësotëquëyamaxëhi quiha nohiria bo" i mato mishni bo na? 13 Nohiria bo pi bësotëquëyamano tsi bësomahacayamani quiha Cristo ri iquia. 14 Jasca pi Cristo bësomahacayamarohano tsi mahitsa tsi Dios Chani yoaqui noa. Jasca, mahitsa tsi xo toa ja qui ma chitimihai ri. 15 Jarohapa tsi Dios quiahuaqui noa tonia, mahitsa "Rësonish cabo quima jahuë Cristo Diós tëroniquë" i nohiria bo qui no ai quëshpi na. Jatsi shinaparicana. ¿Bësotëquëxëhi ni nohiria bo iquia? Bësotëquëyamapijacano tsi Diós jahuë Cristo bësotëquëmayamani quiha jaa ri iquia. 16 Jasca pi rësonish cabo bësotëquëyamano tsi bësomahacayamani quiha Cristo ri. 17 Cristo pi bësomahacayamarohano tsi mahitsa tsi xo toa ja qui ma chitimihaina rë. Jari mato jocha ó tsi bëno xo mato ra. 18 Jasca, bësotëquë-yamaxëhi quiha

Cristo qui chitiminish ca rësonish cabo ri. 19 Tsayacahuë. Jaboqui noqui
ranihuahi quiha toa bësotëquëti ó no pasohaina ra. Noqui jia quiha.
Jama, bësotëquëyamapihi tsi noitiria ca noqui xo naa ra, no parahacaha
quëshpi na.
20 No parahacayamaniquë iquia. Rësonish cabo quima Cristo tërohacani
quiha. Bësohi quiha. Jariapari ca maihuahacanish ca bësotëquëhai
ca nohiria tsi xo naa. Ja bësotëquëni iqui tsi bësotëquëcaxëcani quiha
jahuë nohiria bo ri. 21 Jabi Adán jocha iqui tsi rësohi quiha nohiria bo
tëquë. Jasca, Cristó bëboni iqui tsi bësotëquëxëhi quiha nohiria bo ri.
22 Rësoxëqui noa, noqui tëquëta, noba jahëpa Adán jocha iqui na. Jascaria
tsi bësotëquëxëqui noa, Cristó-na bo no nori iqui na. 23 Jariapari tsi Cristo
bësomahacaniquë. Jariapari ca tsi xo toa. Jaquirëquë bësomahacaxëhi quiha
Cristó-na bo ri, jahari ja joxëquë no. 24 Jaquirëquë joxëhi quiha jahuë rëso,
naa jahuë Jahëpa Dios qui ja yonahai ca jahuë bo ja mëaxëquë no. Jama,
mëanox pari tsi ja pasomaha ca chama bo tëquë bëboxëhi quiha ra. Bëboxo
tsi jahuë Jahëpa Dios qui ja yonahai ca mëaxëhi quiha. 25 Jama, jaboqui
Chama-chamaria xo Cristo. Jahuë Jahëpa qui jari mëahama tsi xo toa ja
yona-yonahaina. Ja pasomaha ca chama bo tëquë ja bëbopariti xo. 26 Jabi
jaroha ca noqui pasomaha ca tsi xo toa no rësohaina. Bëbohacaxëhi quiha
toa ri. 27 Nicacana. “Cristo chama namá janahacaxëti xo jahuë bo tëquë”
ii quiha Quënëhacanish cabo. Jabi “jahuë bo tëquë” i Dios Chani no tsi
jahuë chama namá jahuë Jahëpa Dios nori ca ma quëscahuamitsa. Jama
xo. Jahëpa Dios tsi xo toa jahuë Cristo chama namá ca jahuë bo janati
ibo-iboria. 28 Jabi Cristo chama namá tsi jatiroha ca jahuë bo janahacano
tsi jahuë Jahëpa chama namá jamë janaxëhi quiha Baquë. Toa barí tsi
jatiroha ca yonaxëhi quiha Dios.
29 ¿Jahuë ó pasohi ni nohiria bo, rësonish cabo bax ja ashimahacacaquë
no? Tocacani quiha naipa xo tsi jato rabëti yamabo jiscascani na. Jama,
“Yama tsi xo nohiria bo bësotëquëhaina ra” i pi jaca no tsi ¿jëniriahax
jato rabëti yamabo bax ashimahacacahi ni pa? 30 Rësonish cabo pi
bësotëquëyamano tsi yoyoxëniria cabo noqui xo naa, naa noqui Dios Chani
yoacanaibo. Jatiroha ca barí tsi toa Chani tahëxo tsi noqui acatsi quiha
noqui pasomaha cabo ra. 31 Jishopë. Jatiroha ca barí tsi toa Chani
tahëxo tsi ëa acascani quiha pë, ëbë xatë bá. Jasca, ë qui jia tsi xo toa
Ibo Jesucristo ó tsi ma bësohai ri. Mato parayamaquia. 32 Efeso ax tsi
ë acacaquë ani quiha. Caxaxëniria ca yohina jascaria toa joni bo ini
quiha. Japi rësonish cabo bësotëquëyamano tsi mahitsa jato pasomaha ë
iquinaniquë. Jasca, nohiria bo pi bësotëquëyamano tsi jaboqui no yoyono
iquia. No oriquino. Jënë no ariano. No tocano ra, huëaquë tsi no
rësosharihai quëshpi na.
33 Ma parahacayamano. Mato jabi jia ca yoshihuacaxëcani quiha toá
ca yoyocanaibo, mato bëta ja rabënapiquë no. 34 Quiniacaxëcahuë. Toá
ca paraxëni ca nohiria bo quima bësocahuë. Jari jochayamacana. Jasca,
mato ó tsi xo toa huësti huësti ca Dios cahëyamacanaibo iquia. Nëcaquia
mato bërabimaxëna.

Yora paxa ca no bixëhaina

35 Quiniacaxëcahuë. Mato nicacaxëcani quiha huësti huësti cabo, naa
rësonish cabo yoati na. Nicahax, “¿Jënahuariaxo raca tërohacaxëhi ni
rësonish cabo sa? ¿Jëni ca yora jayacaxëcahi ni sa, ja bësotëquëxëquë
no?” icaxëcani quiha pë. 36 Yoyoxëni tsi xo toca ca ja nicacanaina iquia.

Shinaparicana. Joconox pari tsi maí tsi toa bëro maihuahaca-parixëti xo. Ja rësoparixëti quiha. 37 Banapiquí tsi jahuë bëro yoi banaqui noa, jahuë jihui nomari. Jahuëcara ca ma banahai ca bëro jamëri tsi xo toa ja jocohaina. 38 Toa bëro ma banano tsi ja qui yora paxa ca aqui Dios, naa ja qui jia ca yora. Jabi jatiroha ca bëro qui jahuë yora yoi ca ahi quiha. Ja iqui tsi jamëri jamëri tsi xo toa ja jococanaina. 39 Jascaria tsi tobi jamëri ca nami bo ri. Tobi nohiria nami. Tobi yohina nami. Jaquirima tsi xo isaca nami. Jasca, jamëri tsi xo sanino nami ri. Tihi cabo tsi xo jamëri. 40 Jascaria tsi xo naipá ca jahuë bo. Noqui rima tsi xo ángel yora bo. Maí ca nohiria jamëri tsi xo jato oquë ri. 41 Jascaria, jamëri tsi xo bari, oxë, huishti bo. Oxë huahuahai ca quirima tsi xo bari huahuahaina. Jamëri tsi xo huishti huahuahai ri. Jasca, huësti huishti jamëri tsi xo huishti huëtsa huahuahaina. Yama tsi xo jaharisi cato ra. 42 Jabi tocaxëhi quiha ra, rësonish cabo bësotëquëxëquë no. Jaboqui porohi quiha maihuahacahax ca yora. Jama, porotimaxëni tsi xo toa tëronoxëti cato. 43 Yoiria tsi xo toa maihuahacahax ca yora ra. Anomariaxëhi quiha toa tëronoxëti cato. Chamayama tsi xo toa maihuahacahax cato. Chama jayaxëhi quiha toa tëronoxëti cato. 44 Noba noma yora tsi xo toa ja maihuahacahaina. Jama, ja tërohacaquë tsi mana ca yora ixëqui ra. Jabi tobi dos ca yora jamëri cabo. Huësti tsi xo toa noba noma yora yoi. Rësoxëhi quiha toa. Jasca, tobi xo yora huëtsa, naa Diós noqui axëhai ca mana ca yora.

45 Jabi jariapari ca joni Adán iniquë. Bësohai ca nohiria ja manëni quiha. Jama, nohiria bësomati ibo-iboria toa segundo ca joni manëni quiha, naa Cristo. 46 ¿Tsayacanai? Jariapari tsi xo toa noba noma yora. Jaquirëquë tsi xo toa Diós noqui axëhai ca yora, naa noba mana ca yora. 47 Mai cospó tsi toa jariapari ca joni acacani quiha. Tocamaxo toa segundo cato. Mana ax ja joni quiha. 48 Jabi cospó tsi acacanish ca Adán jascaria xo noqui maí ca bësohai ca nohiria bo. Jama, mana ca joni jascariaxëhi quiha Cristó-na bo. 49 Jaboqui Adán yora jascaria ca jaya xo noa. Jahuë noma jabi no bini quiha. Jascaria tsi mana ca joni yora jascaria ca jayaxëqui noa ra. Jahuë mana ca jabí tsi acacaxëhi quiha noa.

50 E yoacatsai ca tsi xo naa ëbë xatë bá. Nicacana: Mana, naa Diós otohai ca qui jicotimaxëniria tsi xo toa noba noma yora bo iquia. Bësobësopaotimaxëniria ca tsi xo naa noba rësohai ca yora bo. 51 Mato parayamaquia. Jiaria ca yoahama ca jahuë bo mato yoaquia: Rësoyamaxëqui noa, naa noqui tëquëta. 52 Mëri tsi, naa bëxtiria tsi yora paxa ca noqui acacaxëhi quiha jaroha ca trompeta xoohacaxëquë no. Toa trompeta xoohacano tsi tërohacaxëqui toa rësonish ca chahahuacanaibo pari. Rësotimaxëni ca yora paxa ca jayacaxëcani quiha. Jatsi jabitihuahacaxëqui noa, naa noqui bëso cabo. 53 Porotimaxëni ca yora sahuëxëhi quiha noba porohai ca yora bo iquia. Rësotimaxëni ca yora rarinaxëti quiha noba rësohai ca yora bo. 54 Jabi toa rësotimaxëniria ca yora no sahuëno tsi jatihuahacaxëqui Quënëhacanish cabo, naa "Quëyohacaquë no rësohaina ra. Jia tsi xo no bëbohaina" iquiina. 55 ¿Tsayacanai? Noqui bëbotimaxëni tsi xo no rësohaina ra. Rësohai qui raquëyamaqui noa. 56 Jabi jocha chama tahëhax tsi rësoqui noa. Jasca, Moisés yoba tahëxo tsi noqui quësoti chama jaya xo jocha ra. 57 Jama, Dios qui "Gracias" iqui noa, naa dos ca chama bo bëboti mëtsa no nori iqui na. Noba Ibo Jesucristó tsi noqui bëbomahi quiha Dios. 58 Jatsi chamatsicana, ëbë xatë bá. Mahitsa ca tiisí tsi mëpihacayamacana. Jasca,

Iboba yonoco ma ariano. Tocapimano tsi mahitsama ixëhi quiha Ibo bax ma acaina iquia.

16

Noitiria cabo qui ofrenda acaina

1 Dios nohiria bo bax, naa Jerusalén ca noitiria cabo bax parata yoati tsi yobacasquia, jia ca ati ma cahëno iquish na. Galata maí ca iglesia bo ë yobani ca jasca ca tsi xo naa yoba ri. Nëcacana: 2 Jatiroha ca domingó tsi mato sueldo quima ca parata xatë ma janaxëti xo ofrenda qui. Tocapimano tsi ofrenda huëtsa ë catiayamaxëti xo, mato qui ë shishoxëquë no. 3 Mato qui cahëxo tsi mato ofrenda raaxëquia Jerusalén qui. Mato qui jia ca joni bo ya tsi mato ofrenda raahacaxëti xo iquia. Jasca, naa joni bo qui joihuati carta bo axëquia, jia tsi Jerusalén qui ja cahëcano. 4 Jasca, Jerusalén qui ë caapino tsi ë bëta ja bocano jato ri.

Pablo Corinto cabo qui shishocasnina

5 Jaboqui Macedoniá ca chahahuacanaibo qui shishoparicasquia. 6 Shishoquiria tsi mato qui caxëquia chitëxëna. Naama matsitiyá tsi ë chitëmitsa mato bëta. Jaquirëquë jia tsi rëquë ëa raati mëtsa ixëqui mato iquia, ë cahai ca jahuëniacara ca qui. 7 Johax mëri tsi nacocasyama xo ëa ra. Dios qui jia pi no tsi naama tsi chitëxëquia johax na. 8 Jaboqui canoma xo ëa. Efesó tsi chitëparicasquia Pentecostés fiesta bari quëshpi na. 9 Jasca, nëa xo tsi huëstima ca xaba jaya xo ëa, Dios yonoco axëna. Jasca, jari huëstima tsi xo toa Dios Chani pasomaha cabo nëá no rë.

Timoteo — Apolos

10-11 Mato qui Timoteo shishopino tsi jia tsi toa joni joihuacana. Dios bax yonocohi quiha, naa ëa jascaria. Joihuaxo tsi chahahuacana ra, Dios yonoco ja acai quëshpi na. Jasca, toa joni ma mëbino jia tsi jahari ë qui ja jono. Noho carta bëcanaibo bacaquë tsi jaha pasoxëquia jisti. 12 Jasca, Apolos mato qui shishomacasquia. “Naa carta bohai ca xatë bo ya mi cano mia ri” i ja qui ë quë. Jaboqui cacasyama xo rë. Jari shinahi quiha. Tonia mato qui caxëhi quiha xaba huëtsa tsëquëquë no.

Jaroha ca chani

13 Quiniacaxëcahuë. Tobi quiha mahitsa ca chani. Jaha tsi Dios yoba ó tsi coshicana. Jasca, chahahuayamacanaibo qui raquëyamacana. Chamacahuë. 14 Noixo tsi jatiroha ca ma ano ra. 15 Jasca, Estéfanas, jahuë xobó cabo, tihi cabo yoati tsi nicacasquia. Jariapari ca Cristo qui bëbohacanish cabo ja icani quiha Acaya maí no. Dios nohiria bo ja mëbiriacani quiha noixo na. 16 Jia tsi xo toca ca nohiria bo. Jabi toca ca nohiria bá pi mato rëquëninino tsi jato yoba nicacana. Jia tsi xo toca ca nohiria bá mato rëquëninihaina iquia, naa mato xërëquë ca yonocoriacanaibo. 17 Jasca, rani-raniquia Estéfanas, Fortunato, Acaico, tihi cabá ëa jisi bëcani iqui na. Jaboqui ëa mëbicani quiha mato tahëxo na. 18 Nëa xo tsi ëa ranihuacani quiha, naa mato ja ranihuapaoni jascaria. Nëca ca joni bo ma chahahuaxëti xo, jato yonoco jia ca iqui na.

Joihuahaina

19 Mato joihuaqui nëá ca iglesiá cabo, naa Asia maí ca chahahuacanaibo. Mato joihuacatsi quiha Aquila, Priscila, jato xobó ca aracanaibo. 20 Mato joihuahi quiha nëá ca chahahuacanaibo tëquëta.

21 Jarohari tsi mato joihuaquia ëa ri, ë quënëhai cató no. 22 Jasca, yoshihuahacaxëti xo toa tsohuëcara ca noba Ibo noiyamahai cato. Noba Ibo jono ra. 23 Noba Ibo Jesú mato noino ra. 24 Jesucristó no bax ani iqui tsi mato tëquë noiriaquia ra. Iquë.

Segunda Carta Del Apostol San Pablo a Los Corintios

Corintó ca iglesia Pabló joihuanina

1 Pablo, naa Jesucristo yonati tsi xo naa carta quënëti ibo. Jabi ëa Diós biniquë ra, jahuë Chani chitahëhuati ibo iti. Jatsi Corintó ca chahahuacanaibo, Acaya maí ca chahahuacanaibo, tihi cabo joihuaquia. Jasca, mato joihuahi quiha Timoteo ri, naa ë bëta ax tsi yonocobëquihai cato. 2 Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá mato shomahuano. Mato ja ranihuacano ra.

Ibo bax Pabló tënënina

3 Jabi Dios qui, naa noba Jesucristo Jahëpa qui "Gracias" iquia ra. Noqui shomahuati Ibo-iboria tsi xo toa noba Jahëpa ra. No tënëpino tsi noqui mëbixëhi quiha ra, mëbiti ibo-iboria ja nori iqui na. 4 No cohuëno tsi noqui chamahuahi quiha ra. Tocahi quiha, nohiria huëtsa bo no mëbino iquish na, ja cohuënacaquë no. Diós noqui mëbini jascaria tsi jato mëbipixëqui noa noqui ri. 5 Jasca, anomaria tsi xo toa no bax Cristó tënënina ra. Ja iqui tsi no mëbiriahacaniquë. Jatsi jaboqui tënëpihi tsi mëbiriahacaxëquia ëa ri ra, Cristo chamá no. 6-7 Jasca, mëbihacaxëqui mato ri, Dios Chani ë yoahai iqui tsi ë tënëxëquë no. Ea Cristó mëbihai ca tsayacahuë. Tsayapiquí tsi Diós xabahamati quinia cahëxëqui mato iquia. Jasca, ëa jascaria tsi ma tënëno tsi mato mëbixëhi quiha Dios ra, ëa ja mëbihai jascaria. Mato parayamaquia. Mato mëbixëhi quiha ja bax ma tënëxëquë no.

8 Nicaparicana, ëbë xatë bá. Asia mai xo tsi quiha anomaria ë tënëniquë iquia Ibo bax na. Noho coshi oquë ë tënëhai ini quiha. Toatiyá tsi chamayama cohuë ë iniquë. Huëjë noho shina ini quiha rë. Ja iqui tsi bësoti ó ë pasoyamaniquë. 9 Toatiyá tsi "Rësopaimaria xo ëa rë" i ë niquë tënëhi na. Jama, tocajaniquë ra, ë quima Dios quiri, naa nohiria bo Bësomati Ibo-iboria quiri ë bësono iquish na. 10 Jatsi ëa Ibobá mëbi-mëbiniquë ra. Ja iqui tsi ë rësoyamaniquë. Jasca pi xaba huëtsá tsi ë tënëtëquëno tsi ëa mëbitëquëxëhi quiha Dios iquia. 11 Jatsi ë bax bëhoxcana, preso quima ë paquëmahacano iquish na. Japi ë bax huëstima ca nohiria bo bëhoxno tsi oquë-oquëriaxëhi quiha toa "Gracias" i-icanaibo ra, Diós ëa mëbixëquë no.

Pablo bamanina Corinto yaca qui caxëna

12 Ranixo tsi ë yoacatsai ca tsi xo naa: Dios Chani yoaquí tsi mato yoi, nohiria huëtsa bo, tihi cabo ë parayamaniquë ra. Jiaria noho jabi i-ini quiha mato bëta ë iniquë no. Jasca, yama tsi xo toa yoi ca ë anina iquia ra, nohiria huëtsa bo xërëquë xo na. Jabi ëa noixo tsi quiha jahuë chamá tsi Diós ëa mëbi-mëbiniquë ra jia ca ë ano iquish na. Jasca, toca tsi mato mëbicasquia ëa ri, noho tiisí tsi nomari. 13 Jasca, naa carta quënëpama tsi bëroria ca chani quënëcasquia, noho chani tëquë ma cahëyoino iquish na. Yama tsi xo toa noho carta ó ca jonë ca chani ra. Mato parayamaquia quënëquí na. 14 Jaboqui jia tsi ëa ma cahëyoiyamamitsa rë. Jama, huësti barí tsi ëa cahëyoixëqui mato tia, noba Ibo Jesu joxëquë no. Toa barí tsi ranixëqui mato, mato bax ë ani quëshpi na. Jasca, mato qui ranixëquia ëa ri.

15 Nëca tsi shinaquí tsi mato qui shishoti planes ë aniquë mato ranihuatëquëcasquí na. 16 Jariapari tsi Macedonia mai qui capama tsi mato qui ë shishocasni quiha. Jaquirëquë, Macedonia ax riquiquiria tsi mato qui ë shishotëquëcasni quiha. Tihi tsi noho planes ini quiha. Toca tsi mato qui ë caarohapino tsi jodioba mai qui ëa raati ma mëbiquë aniquë tia. Jama, canoma ë ini quiha rë toatiyá no. 17 Jishopë. Naa carta bichí tsi Macedonia mai ó ë nori ca jisi tsi "Jocasyamaxo ra. Quiahi quiha ra" ¿ixëhi ni mato sa ëa yoati na? Parahaxma tsi mato qui ë shishocasniquë iquia ra, canoma ë ini nori. Jabi paracani quiha huëstima ca Dios cahëyamacanaibo pë, jato planes aquí na. 18 Tocayamahai ca ëa xo naa ra. Jasca, ëa cahëyoihi quiha Dios. Noho planes aquí tsi parayamaquia. 19 Tsayacahuë. Dios Baquë Jesucristo Chani mato qui yoaquí tsi no parayamaniquë ra, naa Silvano, Timoteo, ëa. Jasca, parayamaqui Cristo ri. Chahahuahacaxëti xo jahuë Chani ra. 20 Jasca, Cristo iqui tsi jia tsi xo toa noqui Diós quëbihaina. Parayamahi quiha. Jahuë Chani jatihuahi quiha ra. Jascaria tsi Jesucristo yonati bo no nori iqui tsi quiayamaqui noa, noqui ri, Dios oquëhuacasquí na. 21 Jabi Dios tsi xo toa noqui mëbihaina ra, jabi jiaria ca no jayano iquish na. Jasca, Dios tsi xo toa noqui raati ibo-iboria ra, jahuë Chani yoati. 22 Jasca, noqui chahahuacanaibo ja jiisaniquë, noqui ibohuaxëna. Jiisaxo tsi quiha Espíritu Santo noqui ja aniquë, parayamahai ca ja nori ca no cahëyoino iquish na.

23 Jaboqui Dios nicaquia mato qui ë quënëhai ca carta ja tsayano. Jatiroha ca cahëhi quiha. Mato parayamaquia ra quënëquí na. Mato qui ë shishoti planes ë rarinama-niquë pë, mato bërabihuacasyamaquí na. Caarohapixo tsi quiha mato ë raahaquë aniquë tia. Jabi ja tsi xo toa mato qui ë cacasyamanina ra. Mato ë raahacasyamani quiha. 24 Nicacana. Johax tsi mato bëta ax tsi yonocobëquinacasquia, ma rani-ranino iquish na, yonamis-hai ca ë nomari quëshpi na. Jabi jia tsi xo toa Cristo qui ma chitimihaina iquia.

2

1 ¿Tsayayamacanai? Mato cohuëhuacasyamahi tsi mato qui ë cacasyamaniquë. Ja iqui tsi planes huëtsa bo ë aniquë shinaxo na. 2 Jabi mato qui caarohapixo tsi mato ë cohuëhuaquë aniquë iquia yobaquí na. Jatsi ¿jënahuariaxo raca jia tsi mato cohuëhuahacahax cabá ëa ranihuaquë ani? 3 Ja tsi xo toa carta pari mato qui ë raaniquë mato yobaxëna, jocha quima ma casoparino iquish na. Toatiyá tsi caarohapihax tsi ë cohuëhuahacaquë aniquë ra toá ca jocha iqui na. Jama, jaboqui ranihuahacati ó pasoquia mato qui shishopihi na. Jatsi no rani-ranibëquinano ra. 4 Toa jariapari ca carta quënëpama tsi cohuëria ë iniquë. Quënëhi tsi ë ara-araniquë, mato cohuëhuacasyamahi na. Toca tsi mato ë yoba-yobaniquë, mato ë noihai ca ma cahëyoino iquish na.

Jochahuaxëni ca ja mëbicati xo

5 ¿Japa toá ca jochahuaxëni cato ra, naa noqui cohuëhuati ibo-iboria? Toa nicacasquia. Ja iqui tsi ma tënë-tënëniquë rë. Jasca, pistia tsi ë cohuëhuahacaniquë ëa ri ja ani ca nicahax na. Jatsi quiniacaxëcahuë. 6 Jënima tsi xo toa jahuë jocha quëshpi toa joni ma copinina. Jama, jaboqui toa joni ma copihai ca ma jënëmati xo iquia. Copihacaquë toa joni ra. 7 Jaboqui jahuë jocha ma shina-bënoxëti xo iquia. Shina-bënoxo jaboqui toa joni ma mëbixëti xo, ja yosana-yosanayamano iquish na.

Tonia iglesia ja jisbayacasmitsa pë. 8 Jaboqui toa joni noitëquëcana iquia.
9 Jabi toa jariapari ca carta ë quënëniquë, noho yoba pi ma nicaxëti nori
ca cahëcasquí na. ¿Toa joni ma copini sa? Toatiyá tsi toa ë cahëcasniquë
ra. 10 Jama, jaboqui pi toa joní yoi ca ani ca ma shina-bënono tsi jahuë
jocha shina-bënoxëquia ëa ri. Jabi Cristo bësojo xo tsi toa joni jocha shina-
bënoxëquia ra, mato mëbixëna. ¿Tonia tobi ni toa ë shina-bënoxëti ca jahuë
huëtsa bo sa? 11 Jatsi toa jochahuaxëni ca mëbicasquia jaboqui, Satanás
toa joni parayamano iquish na. Satanás planes, naa ja acatsai ca tsi xo
yoixëniria. Toa cahëqui noa ra.

Troas yacatá tsi Pablo cohuënanina

12 Jabi Troas yaca qui ë cahëquë tsi quiha xaba jia ca ë qui acacaniquë
ra Cristo Chani jia ca yoati. Jasca, Troas qui cahëxo tsi noho rabëti Tito ë
jisyamaniquë rë. Jaha ë pasoni quiha, mato ó ca chani nicaxëna. Yama
a ra. 13 Ja iqui tsi ë shina-huëjënaniquë, ëa ri. Jatsi jato joihuahax tsi
riquicaya tsi Macedonia mai qui ë caniquë.

Jesucristo chamá tsi bëboqui noa

14 Dios qui "Gracias" iquia, jia tsi noqui ja mëpihai ca quëshpi na ra.
Jahuë Cristo yaxo tsi noqui bëbomahi quiha Dios ra. Jabi ëa ja bini
quiha jahuë Chani pacanamati, jatiroha cató ca nohiria bá jahuë Cristo
cahëyoino iquish na. 15-16 Jabi xabahamahacacanaibo qui perojome
jascaria tsi xo toa Dios Chani ë yoahaina ra. Dios qui jia quiha. Jama,
nicacasyamacanaibo qui pisiria ca rësomahai ca coho jascaria tsi xo toa ë
yoahaina. Jama, xabahamahacacanaibo qui bësomati perojome jascaria
tsi xo toa Chani ra. Anomaria tsi xo Dios Chani iquia. ¿Tsohuëcara ni toa
Chani yoatí mëtsa cato sa? 17 Jabi huëstima tsi xo toa Dios Chani yoa-
canaibo, parata ganancia quëshpi na pë. Jahuë mishni bo mëtsaxëniria
cabo jascaria tsi Dios Chani mëtsamiscani quiha pë. Jama, paraxoma tsi
Dios Chani yoaquia ra, Diós ëa raani iqui na. Dios ranihuacasquia. Jabi
Cristo iqui tsi toa Chani yoati mëtsa xo ëa ra.

3

Arati quinia paxa ca chani

1 Nëca tsi ë quënëno tsi ëmë ë oquëhuacatsai ca ma quëscahuamitsa
rë. Tocayamaquia ra. Jama, tocacani quiha ë qui quësocanaibo iquia.
Tsayacahuë. Jato ti tsi xo toa jamë oquëhuacanaibo. ¿Jato yoi oquëhuati
carta bo bëyamayamacahi ni, jia tsi iglesiá ca nohiria bá jato joihuano
iquish na? Jasca, iglesia huëtsa bo qui canox pari tsi mato quima ca
carta ó quëëcani quiha pë, iglesia huëtsa bo jismati. 2 Tocayamaquia ra.
Noho carta yoi bo xo mato ra. Noho shina ó tsi quënëhacani quiha Ibo
qui ma chitiminina iquia. Jaboqui jatiroha cabo qui yoahacahi quiha
ma inina, naa cartá yoahai jascaria. 3 Toca tsi Cristo quima quënënish
ca carta jascaria xo mato ra, noho yonoco ma nori iqui na. Tintá tsi naa
carta quënëhacayamani quiha Dios Espíritu Santó tsi ja nori. Jasca, maxax
para cato ó tsi ja quënëyamahacani quiha, naa Moisés yoba quënëhacani
jascaria. Jama, nohiria ba shina ó tsi quënëhacahi quiha Ibo bax ma
acaina.
4 Parayamaquia. Dios bësojó tsi mato xërëquë ca ë ani ca yonoco qui
bërabiyamaquia Cristo chamá no. 5 Jënima tsi xo toa ë anina iquia, jahuë
chama iqui na. Jasca, tiisi pi ë qui Diós ayamarohano tsi ¿jënahuariaxo

raca jahuë Chani ë yoaquë ana? 6 Dios tsi xo toa ëa rohahuati Ibo, jahuë xabahamati quinia paxa ca Chani ë yoano. Jabi Moisés quënëni ca yobá tsi nohiria quësohacapaoni quiha nati. Jama, naa ë yoahai ca quinia paxá tsi xabahamahacahi quiha nohiria, Espíritu Santo chamá no.

Xabahamati quinia paxa ca Chani

7 Jabi Moisés yoba oquë-oquëria tsi xo Cristo Chani ra. Jabi maxax para cato ó tsi quiha Moisés yoba quënëhacaniquë. Jasca, nohiria bo qui toa yoba acacaquë tsi quiha anomaria toa Maca Sinaí bajra-bajrahai ca iniquë ra. Toatiyá tsi Dios oquë-oquëria jismahacani quiha. Jasca, bajra-bajraniquë Moisés bëmana, maca ax ja rënichiquë no. Jahuë bëmana ó ca huëa tsayanoma toa nohiria bo ini quiha. Naamayamani quiha toa jahuë bëmana ó ca huëa. Tsayacahuë. Oquë jayapaoniquë toa noqui quësohai ca namëcatsai ca yoba ra. 8 Jama, jaboqui oquë-oquëria ca tsi xo toa Espíritu Santó acaina. Noqui bësomahai ca tsi xo toa ra. 9 Jabi oquë jayani quiha toa Moisés yobá tsi nohiria bo Diós otohai ca xabaca iquia. Jama, oquë-oquëria ca tsi xo naa nohiria bo mëstëhuahai ca Espíritu Santo xabaca. 10 Jabi noqui jiaria i-ipaoni quiha toa jariapari ca yoba xabaca. Jama, jaboqui mahitsa tsi xo toa oquë iqui noa, naa xabahamati quinia paxa ca xabaca oquë iqui na. 11 Jabija. Oquë jayapaoni quiha toa nahai ca jariapari ca xabaca. Jama, oquë-oquëriaxëhi quiha naa i-ipaohai ca quinia paxa cato ra.

12 Jabi bëboxëhi quiha Cristo Chani ra. Toa ó pasohi tsi raquëhaxma tsi mato qui chaniquia. 13 Jabi Dios Chani yoaquí tsi jatiroha ca bërohuacasquia ra. Yama tsi xo toa ë mapacatsaina. Jama, tocayamani quiha Moisés yamabo ra. ¿Raití tsi jahuë bëmana ja bëmapayamayamani, jahuë bëmana ó ca oquë Israél ca nohiria bá tsayayamano iquish na? Bërohuahacayamani quiha toa huinocahai ca oquë ra. Ja jisyamacani quiha. 14 Jasca, toa nohiria ba shina quëstohuahacaniquë rë. Toa arati quinia huinocati nori ca ja cahëyamacani quiha rë. Jabi jasca pi ca xo jaboqui pë. Moisés yamabá quënëni ca tsayaquí tsi toa arati quinia jatihuahacani nori ca cahëyamacani quiha pë. Jama, mëbihacaxëhi quiha toa jato shina mapahai ca raiti, Cristo qui ja chitimicaxëcaquë no. 15 Tsayacahuë. Jaboqui Moisés quënëni ca ja nicacano tsi jari mapahaca tsi xo toa jato shinana rë. Toa arati quinia jatihuahacani nori ca jari cahëyamayoicani quiha rë. 16 Jama, Ibo Cristo qui nohiria bësono tsi mëbihacaxëhi quiha toa jahuë shina mapahai ca raiti ra. Jatsi jabija ca cahëyoicaxëcani quiha. 17 Jabi Ibo Cristo tsi xo toa jocha quima noqui paquëmati Espíritu Santo ra. Jasca, Espíritu Santo jaya cabo tsi xo toa Moisés yoba quima paquëmahacahax cabo, quinia paxa ca ja banahuacano. 18 Jabi Ibo Cristo oquë jismahi quiha noqui chahahuacanaibo tëquë, naa Moisés yamabá Dios oquë jismani jascaria. Toa oquë jascaria tsi manëhi quiha noba noma jabi. Iboba iquiria noqui manëmahi quiha ra. Ibo Cristo, naa Espíritu Santo yonoco tsi xo naa ra.

4

1 Jabi jahuë Chani ototi, yonoco Diós ë qui aniquë ra, ëa noiquí na. Ja iqui tsi coshi xo ëa, jahuë yonoco axëna. 2 Jasca, quinia jiaxëni cató tsi yonococasquia, Dios yonoco aqui na. E qui yoi tsi xo toa yoaxoma tsi ë acaina, mato paraxëna. Nohiria bo paracasyama xo ëa, chaniquí na. Jasca, Dios Chani rarinamayamaquia yoaquí na ra. Jabija ca roha

ca chanihai ca ëa xo naa iquia. Ja tsi xo toa “Jia tsi xo toa ja yoahaina” icaxëcani quiha nohiria bo, jabija ca ë chaniha ca ja nicacaquë no. Noho quinia tsi xo toa, Dios Chani ë yoaquë no. Jasca, ë acai ca jisqui Dios ri. 3 Jama, tobi xo toa noho chani nicacasyamacanaibo rë, naa tënëtiya qui bocanaibo. Jato qui bëronoma tsi xo toa ë yoahai ca chani jia cato. 4 Satanás, naa maí ca yonamisxëniria ca iqui tsi ëa chahahuayamacani quiha pë. Satanás tsi xo toa Dios cahëyamacanaibo bëcohuahaina ra. Tocahi quiha, jabija ca huëahai ca Chani ja nicayamacano iquish na. Jama, Cristo oquë, naa Dios jaria-jaria ja nori ca bërohuahi quiha toa ë yoahai ca chani ra. 5 Jasca, Dios Chani yoahi tsi ëmë yoati tsi chaniyamaquia. Jama, “Iboiboria tsi xo Jesucristo” iquia. Jasca “Jesu iqui tsi mato yonati roha xo ëa” iquia. Tihi tsi xo toa ë yoahaina Dios Chani yoaquí na. 6 Anomaria tsi xo noba Dios ra. Noba shina ó tsi jahuë huëa huahuamahi quiha, naa “Tsëmo ó tsi huëa huahuano” inish cato. Ja iqui tsi Dios oquë yoi ca cahëyoiqui noa. Jabi toa oquë jahuë Cristó jisiquimani quiha, naa Dios oquë Moisés bëmaná jisiquimani jascaria.

Chani chitahëhuati iboba yonoco

7 Jabi jahuë copixëniria ca Chani Diós ë qui aniquë pa, nohiria bo qui ë bono. Chamayama ca iriama ca joni ca ëa xo naa ra. ¿Jëniriaxo tsi Diós ëa bini pa? Caca yoixëniria cató tsi copixëniria ca jahuë bo nohiriá bohai ca jascaria xo toa Diós acaina iquia. Jabi Diós tocani quiha, jahuë copixëniria ca Chani ë qui ja què no. Ja iqui tsi jahuë Chani ë yoano tsi jisiquihi quiha Dios chama roha, chama yama ca ë nori iqui na. 8 Toa Chani iqui tsi ëa yosihi quiha nohiria bo rë; jama, bëbohacatimaxëni ë nori. “¿Jënahuariaxëhi ni ëa sa?” i ë mitsa; jama, cohuëyama ca ë nori. 9 Huëstima tsi xo toa ëa pasomaha cabo, ë bëta Dios nori. Mai qui ë niahacaniquë; jama, jari bëso ë nori. 10 Jatiroha ca barí tsi bërohuahacahi quiha noho yora rë, namëhacati, naa Jesu tënëmahacani jascaria. Jasca, ja tënëhaina, ja nahaina, tihi cabo Jesú bëboni jascaria tsi bëboxëquia ëa ri. E nohó ca Jesu jabi jisiquimahacaxëti xo ra. 11 Jabi Jesu tahëhax tsi nati aroha-arohahacahi quiha noho yora rë, no nohó ca Jesu jabi nohiria bá jisno iquish na. 12 Jabi Dios Chani ë yoahai iqui tsi jatiroha ca barí tsi rësoti basima xo ëa iquia. Jama, naa Chani iqui tsi mato ó tsi bësohi quiha Cristo ra.

13 Jabi Dios Chani yoahi tsi Cristo qui chitimiquia, ëa ja mëbino iquish na, naa David yamabo Dios qui chitimini jascaria. Quënëhacanish cabo ó tsi “E chaniquë, Dios qui chitimihi na ra” i David yamabo ni quiha. Jabi tocaquia ëa ri chanihi na. 14 Jasca, Dios Chani yoapama tsi rësohai qui raquëyamaquia ra. Jabi noba Jesu tsayacana. ¿Noba Ibo Jesu Diós bësotëquëmayamayamani? Jatsi, jahuë Jesu yaxo tsi noqui ri bësomaxëhi quiha ra. Toa barí tsi ja bësojó tsi niixëqui noa, noqui tëquëta ra. 15 ¿Tsayacanai? E tënë-tënëniquë ra, ma mëbihacano iquish na. E acai cató tsi pacanamahacahi quiha Dios noihai ca Chani ra. Toca tsi shomahuahacaxëhi quiha nohiria huëstima cabo. Jatsi toa barí tsi anomariaxëhi quiha toa Dios qui “Gracias” icanaibo iquia. Jatsi Dios oquëhuahacano ra.

16 Jabi bësotëquëxëqui noa ra. Ja iqui tsi shina-huëjënayamaquia, Dios yonoco aqui na. Jabi noho yora tsi xo toa chonihaina. Sirinahi quiha. Jama, noho shina tsi xo toa coshi-coshiria, jatiroha ca barí tsi ja chamahuahacahai quëshpi na. 17 Jabi jaboqui ë qui iriama tsi xo toa ë tënëhaina. Naamayamaxëhi quiha ra. Iriama tsi xo. Jama, ë tënëhai

quëshpi tsi copihacaxëquia toa barí no. Anomariaxëhi quiha toa i-ipaohai ca premio iquia. 18 Jatsi bësopama tsi naa maí ca bëroria ca jahuë bo ó quëëyamaquia. Jama, mana ca jisnoma ca jahuë bo ó quëëriaquia ra bixëna. Jabi naamayamaxëhi quiha naa noqui bëroria ca maí ca jahuë bo. Jama, i-ipaohai ca jahuë bo tsi xo toa no jisyamahaina ra.

5

1 Nicaparicana. Noho yora, naa noho oxti yoi rësono tsi yora paxa ca ë qui axëqui Dios, toa barí no ra. Ja acai ca yora ixëhi quiha, joni bá aca ca ja nomari. Toa barí tsi i-ipaohai ca yora jayaxëquia ra. 2 Jabi jaboqui tsi bësopama tsi ëësiquia, naa noho mana ca yora sahuëcatsi na. Jabiticasquia ra. 3 Jasca, toa yora sahuëhax tsoboco iyamaxëhi quiha noho shinana, Ibo bacaquë no. 4 Jaboqui bësopama tsi oxtí tsi ë racahai ria tsi xo toa noho yora ó tsi ë bësohaina. E qui pistia yoi quiha. Jasca, rësocasyamahi tsi ëësiquia rë. Rësocasyama xo ëa, Ibo jonox pari no. Bësopama tsi jabiticasquia toa barí no. Rësoxoma tsi noho yora paxa ca sahuëcasquia ra. 5 Jabi Dios tsi xo toa ëa jabitihuacatsaina. Ja tsi xo toa ëa rohahuahi quiha toa bari quëshpi na. Jasca, jahuë Espíritu Santo ë qui ja ani quiha, ë bax ja axëhai ca ë shina-bënoyamano iquish na.

6 Noho mana ca yora ó pasohi tsi raquëyamaquia. Jama, noho yora yoi ó tsi bësohi tsi Ibo ya iyamapiquia rë. 7 Jasca, jisnoma xo noba Ibo; jama, "Ja bëtaxëquia" iquia, ja qui chitimihi na. 8 Raquëhaxma tsi jaha pasoquia. Ja iqui tsi ë qui jënima tsi xo toa ë rësohaina. Rësohi tsi Ibo ya ixëquia ra. 9 Ja tsi xo toa Ibo yoi ranihuacasquia ra bësoquí na. Jasca, rësoxo tsi jari Ibo ranihuacasquia toa jo xo na. 10 Jabi toa bari tsëquëno tsi Cristo copiti tsahoti bësojó tsi niixëqui noa noqui tëquëta copihacaxëti. Toa xo tsi noba copi bixëqui noa ra. Jatsi jia ca no anina, yoi ca no anina, tihi cabo quëshpi tsi copihacaxëhi quiha noa.

Rabënamati chani

11 Jabi raquë-raquëria tsi xo toa Ibobá copihaina. Jaha tsi quiniaquiniaquia nohiria bo qui chanihi na. Jabi Ibo bax nohiria bo bëbocatsai ca ëa xo naa ra. Noho shina cahëriahi quiha Dios ra. Jasca, noho shina yoi ma cahëno mato ri. 12 Jabi nëca tsi chaniquí tsi ëmë oquëhuacasyama xo ëa ra. Jama, xaba mato qui acasquia ë qui ma ranino. Jasca, toá ca ëa ocahuamiscanaibo quëbiti mëtsa ma ino ra. Nohiria ba tiisi, nohiria jaria, tihi cabo roha chani-chanihi quiha toa joni bo pë. "Jia tsi xo toa no acaina ra" icani quiha pë, mahitsa ja nori. 13 Jasca, Dios yonoco ë aria-ariahai iqui tsi yoyoxëni ca ë nori ca quëscahuacani quiha toa joni bo rë. ¿Ocamani? Yoyopiquí tsi Dios bax naa yoyo jaya xo ëa iquia, mato mëbicasquí na. 14 Jabi noqui Cristó noi-noiriahai ca shinaquí tsi jahuë yonoco aria-ariacasquia ra. Tsayacahuë. Jatiroha ca nohiria bo bax huësti ca joni rësoniquë. Ja rësoquë tsi quiha rarinaniquë jatiroha ca nohiria ba iti. Tobi quiha toa bëso yoi cabo, naa Cristo cahëcanaibo. Tobi quiha toa bëso yama cabo, naa Cristo cahëyamacanaibo. 15 Ja tsi xo toa no bax rësonish ca bësotëquëmahacanish ca no ranihuaxëti xo, naa noqui bëso yoi cabo. Nomë bax no bësoyamano ra. Ja tsi xo toa jatiroha cabo bax ja nani quiha. 16 Jasca, ë rarinani iqui tsi jamëri tsi xo toa nohiria yoati ë shina-shinahaina jaboqui ra. Chahahuanox pari tsi quiha noho noma jabi quiniá tsi nohiria tanamahi ë i-ipaoniquë rë jato cahëyoixëna. Toa quiniá tsi Cristo ri ë tanamani quiha mahitsa. Cristo ë cahëyoini ca

ë quëscahua-paoniquë pë. Jama, jaboqui tocayamaquia ra, chahahuahax na. 17 Jabi Cristó nohiria rarinamano tsi nohiria paxa ca manëhi quiha. Huinocahi quiha jahuë jabi siri. Jabi paxa ca bichi quiha ra.

18 Jabi Diós acai ca tsi xo toa no xabahamahacahaina. Cristo ini cató tsi jahuë rabëti bo noqui manëmacatsi quiha. Jasca, Dios tsi xo toa noqui rabënamati yonoco acaina ja tahëxo na. 19 ¿Tsayacanai? Nohiria bo tëquë ya tsi rabënacatsi quiha Dios, jahuë Cristó no. Ja acani ca jocha cuenta jato pasomaha tocahacayamani quiha ra. Jasca, toa rabënamati chani noqui Diós aniquë yoati. Tihi ca tsi xo toa no yoaxëti cato. 20 Ja tsi xo toa Cristo Chani bohai ca ëa xo naa. Noho chaní tsi mato qui chanihi quiha Dios ra. Jatsi Dios ya ma rabënamahacano iquia ra. 21 Jabi jocha yama jahuë Cristo iniquë. Jama, no bax jahuë Cristo Diós jochahuaniquë ra, jahuë Cristo ini cató tsi jahuë mëstë no jayano iquish na.

6

1 Jasca, Dios ya yonocobëquipama tsi mato yoba-yobariaquia. Mato noi-noiriahi quiha Dios iquia ra. Ja tsi toa ja noihai ca quima casoyamacana iquia. Mahitsa mato ja noiyamano ra. 2 Jatsi Dios Chani nicaparicana:

“E qui xaba jia cató tsi mato ë nicaquë ra.
Nicaxo tsi mato ë mëbiquë toa xabahamahacati barí no”

i Dios ni quiha. Nicacapa. Jaboqui tsi mato mëbicatsi quiha Dios ra. Jaboqui tsi xo toa xabahamahacaxëti bari ra.

3 Jasca, Dios yonoco aqui tsi quinia-quiniaquia, ë qui nohiria bo quësoyamano iquish na. ¿Jato qui yoi ma ni ë acaina? Jabi, “Anoma tsi xo toa Dios yonoco ja acaina ra” i jaca mitsa ëa yoati na, Dios yonati bo qui quësocascani na. 4 Jama, yonocoquí tsi Dios yonati roha ë nori ca jismacasquia jatiroha ca ë acai cató no. Dios yonati xo tsi tënë-tënëquia ra. Ea nohiria bá yosipino tsi Dios yonati ë nori ca jismaquia. Ja iqui tsi ë binianiquë. Tënëhi tsi ë yosanayamaniquë. 5 Jasca, ë sëtiahacaniquë; preso qui ë nanëhacaniquë; ë qui nohiria bo caxa-caxaniquë; ë yonocorianiquë; coshi ini quiha noho bëro; ë paxnaniquë; tihi tsi ë tënë-tënëniquë ra Dios yonati xo na. 6 Jasca, jahuë yonoco aquí tsi noho jabi jiaxëni cató tsi Dios yonati ë nori ca jismaquia naa ë acai cató no. Tsayacahuë. E yoyoyamaniquë; Dios Chani ë cahëyoiniquë; ë yosanayamaniquë; nohiria bo ë mëbiniquë. Tihi cató tsi Dios yonati ë ini ca ë jismani quiha. Jasca, ë bëta Espíritu Santo iniquë; nohiria bo ë noiyoiniquë; 7 ë quiayamaniquë; Dios chama ë jayaniquë; tihi ca tsi ë ini quiha jahuë yonoco aqui na. Tihi ca jabi bo tsi xo toa noho mëstë ca arma quiha, naa noho bëboti arma, noho quiniamati arma. 8 Dios Chani ë yoano tsi tobi xo toa ëa oquëhuacanaibo; jama, tobi ë qui caxacanaibo nori. Tobi xo toa ëa ranicanaibo rë; jama, tobi toa jia tsi ëa ocahuacanaibo nori. Jabija ca ë chanino tsi tobi xo toa ëa quiahuacanaibo rë. 9 Tobi quiha ë quima casocanaibo rë, jama, tobi toa ëa cahëyoihai ca chahahuacanaibo nori. Huëstima tsi ë rësopicasniquë jari bëso ë nori Dios Chani yoaxëna. Rësoti basima iroha-irohaquia, jari bëso ë nori. 10 Cohuë ë nori ca quëscahuacani quiha ra; jama, ranihai ca ë nori. Noitiria ca ë nori ca quëscahuacani quiha; nohiria bo mëbiti mëtsa ë nori. Mëquëya ca ë nori ca quëscahuacani quiha; narisyamahai ca ë nori, naa ëa Dios Chani yoahai cato.

11 Jisa, noho Corintó ca rabëti bá. Bëroria tsi mato qui chaniquia ra. Mato parayamaquia chaniquí na. Jatiroha ca ë shinahai ca bërohuaquia.

12 Jatsi mato noi-noiriaquia iquia. Mato qui caxayama xo ëa ra. Jama,
mato ri tsi xo toa ëa joihuacasyamahaina iquia. ¿Jëniriaxo ëa noiya-
macanai sa? 13 Jaha tsi mato yoba-yobariaquia rë, naa jahuë xocobo
jahëpá yobahai jascaria. Ea noitsacana iquia ra, naa mato ë noihai
jascaria.

Chahahuayamacanaibo ya rabënayamacana

14 Yobahi tsi Dios cahëyamacanaibo ya rabënayamacana. Jato noma jabi
banahuayamacana iquia ra. ¿Jënahuariahax raca dos ca quinia bo, naa
mëstëxëni ca quinia, anoma ca quinia, tihi cabo jia tsi ibëquinana? Jamëri
ca xo ra. Jasca, ¿jënahuariahax raca tsëmo, huëa, tihi cabo ibëquinana?
Jamëri ca xo. 15 Jasca, ¿jënahuariaxo raca dos ca ibo bo, naa Satanás,
Cristo, tihi cabo ma jayana? ¿Jënahuariahax raca Dios cahëyamacanaibo,
chahahuacanaibo, tihi cabo rabënabëquiyoina? 16 ¿Jënahuariahax raca
Dios iti-itiria, mahitsa ca dios ba iti-itiria, tihi cabo no jaxcamënamana?
Quiniacaxëcahuë. Bësohai ca Dios iti-itiria tsi xo noqui ra. Nicacapa. Diós
yoani ca tsi xo naa:
"Noho nohiria bo ó tsi racaxëquia.
Jato bëta tsi co-coxëquia.
Jasca, jato Dios yoi ixëquia ra;
Noho nohiria yoi bo icaxëcani quiha jato ri"
i ja ni quiha.
17 Jasca,
"Jato quima tsëquëcana.
Jato bëta rabënayamacana.
Jato yoi ca jabi pi ma basino tsi mato bixëquia ra.
18 Jatsi mato Jahëpa yoi ixëquia.
Jasca, noho baquë bo, noho jahi bo, tihi cabo ixëqui mato ra"
nëa tsi Ibo chamaxëni ca nëcani quiha.

7

1 Toca tsi noqui chaniqui Dios ra, no bëta rabënacatsi na, noho rabëti bá.
Jatsi jocha quima no casoti xo ra. Noba yora, noba shinana, tihi cabo ó
ca yoshihuahai ca jocha no bahuëno. Bahuëhax tsi no mëstërianano Dios
yoi nicahi na. Tihi tsi xo toa noho yoba ra.

2 Jatsi ëa shinacana ra. Mato bëta rabënacasquia ëa ri ra. ¿Tsayayamaya-
macanai? Tonia anoma ca ë ani nori ca quëscahuaqui mato iquia. Jishopë.
Yama tsi xo toa mato pasomaha ca ë ani ca yoi cato ra. Yama tsi xo toá ca ë
yoshihuani cato. Yama tsi xo toá ca biniahuahacahax ca nohiria huëstita.
Tocayamahai ca ëa xo naa ra. 3 Jabi nëca tsi chaniquia mato mëbixëna,
mato qui quësoti ë nomari. Noho shina ó xo mato ra. Jaha tsi bësopiquí
tsi rësopiquí tsi mato mëbiriacasquia ra. 4 Jasca, naa yoba quënëpama tsi
bërabihaxma tsi bëroria tsi mato qui chaniquia ra. Quënëpama tsi rani-
raniquia, noho yoba siri ma nicani iqui na. Jasca, jaboqui anomaria tsi
xo toa ëa ma ranihuahaina ra, nëa tsi tënëhi ë iquë ri.

5 Jabi jaboqui Macedonia maí xo ëa rë. Naa mai qui cahëhax tsi
joitimaxëni ë iyamëquë rë. Anomaria ja iyamëta quiha toá ca nohiria
bá ëa yosihaina ra. E bëta joi ja mëracasca-yamëta quiha. Jasca, ë shina-
huëjënayamëquë. 6 Jama, cohuë pi ë no tsi Dios, naa cohuë cabo ranihuati
Ibo-iboriá ëa ranihuayamëquë ë qui Tito ja raahai cató no. 7 Jatsi ë rani-
raniyamëquë ja joquë no. Jasca, ë raniyamëquë mato yoati tsi nicahax

na, ëa ja yoayamëta cató no. Jia tsi iyamëta quiha toa mato yoati tsi ja chanihaina ra. Ea ma jiscasnina, ma jochani quëshpi tsi cohuë ma iquiina, noho yoba ma banahuacasnina, tihi cabo yoati ëa ja yoayamëta quiha. Nicahax oquë tsi rani-raniquia jaboqui ra.

8 Nicaparicana. Jabi toa mato qui ë raani ca carta iqui tsi tanaroha pistia tsi cohuë ma iniquë mato ri iquia. Ja iqui tsi pistia cohuë ë iniquë ëa ri ra toa chani ë raaquë no. Jama, ë qui jia ini quiha toa jariapari ca carta mato qui ë raanina. 9 Jabija; toa ë quënëni ca yobá mato cohuëhuaniquë pë. Jama, toa yoba iqui tsi jocha quima Dios quiri ma bësoniquë ra. Ja tsi xo toa rani-raniriaquia jaboqui. Jocha quima ma casoniquë iquia ma cohuëhuahacahai cató no. Jiaria ca cohuë tsi xo toa ra. Jaha tsi ma mëbihacarianiquë ra. 10 Jasca, Dios qui jiaria tsi xo toa jocha quëshpi no cohuëhaina ra. Toca tsi cohuëhax noba jocha quima casoqui noa ra. Jasca, Dios qui noqui mëpihi quiha toca ca cohuë, xabahamahacati. Jiaria tsi xo toca ca jocha quëshpi cohuë ra. Jama, toca tsi cohuëyamahi quiha Dios cahëyamacanaibo rë. Cohuënacani quiha pë, jato jocha bërohuahacaquë no, bërabihi na. Ja bërabihuahacacanai ca iqui tsi cohuë ca xo, jato jocha quëshpi cohuë jaca nomari. Jabi toca ca cohuë tsi xo toa tënëtiya qui nohiria bo mëpihaina. 11 Jatsi mato jocha quëshpi cohuë yoati shinaparicana. ¿Toca ca cohuë mato mëbiyamayamani? Ja iqui tsi jaboqui jocha quiniaxëniria xo mato iquia. Jasca, jaboqui yoi ca ma acai ca bëroriahua-casqui mato ra, toca ca cohuë iqui na. Jaboqui mato qui yoiria tsi xo jochahaina. Jasca, jocha qui Dios caxahai ca qui raquëria xo mato ra. Jënima tsi xo toa toca tsi iquiina iquia. Jasca, jaboqui noho yoba nicariacasqui mato ra. Jasca, oquënaniquë toá ca jochahuaxëniria ca ma copicasni ca ri. Jaha tsi jaboqui quësohacatimaxëni xo mato iquia. 12 Jabi toá ca jochahuaxëni cato, toá ca tënëmahacanish ca jahëpa, tihi cabo tahëxo tsi toa carta mato qui ë raani ca ma quëscahuamitsa. Jama xo. Toa carta ë quënëyoiniquë mato mëbixëna. Mato qui ja raahacani quiha ëa ma noihai ca jismati. Parayamaquia. Noho shina cahëhi quiha Dios ra. 13 Ja tsi xo toa ë rani-raniniquë, naa ëa ma noiyoini iqui na.

Tito joquë tsi ë rani-raniniquë ëa ma noiyoihai ca nicahax na. Jasca, oquë tsi ë ranihuahacayamëquë jia tsi Tito ma joihuani ca nicahax na. Ja bax ma ani ca iqui tsi jahuë shina chamahuahacani quiha. 14 Jabi mato qui Tito canox pari no tsi “Shina jiaxëni cabo tsi xo toa Corintó ca chahahuacanaibo ra” i ja qui ë ni quiha. Jabi ë parayamani ca Titó jisni quiha mato cahëxo na. ¿Tsayacanai? Mato parayamaquia mato qui chaniquí na. Jabija ini quiha toa mato qui ë yoanina Tito yoati na. 15 Jaboqui anihi quiha mato bax ja noihaina, mato shinaquí na. Jahuë yoba ma aria-ariacasnina, raquëxo tsi jia tsi ma joihuanina, tihi ca tsi shina-bënoyamahi quiha iquia. 16 Jasca, jaboqui rani-raniquia ëa ri, jia tsi mato qui ë chitimiyoipihai iqui na.

8

Ranixo ofrenda acacati

1 Jabi nëá ca Macedoniá ca iglesia bo Diós shomahuarianiquë iquia, ëbë xatë bá. Diós noihai ca iqui tsi anomaria tsi xo toa ja acanaina jaboqui. Toa mato yoacasquia. 2 E jonox pari no tsi quiha huëstima tsi ja tënëcaniquë Ibo bax na. Jama, tënëhax raniquí tsi noitiria ca nohiria bo ja mëbicascani quiha ra. Jaha tsi jaboqui ofrenda acascani quiha biniahai

ca nohiria bo qui. 3 Mato parayamaquia. Anomaria tsi xo toa Ibo bax ja acascanaina iquia. Biniaqui ri tsi quiha jari ofrenda ja acahitaquë pa, naa Jerusalén ca noitiria cabo qui. 4 "Jodioba maí ca chahahuacanaibo mëbiriacasqui noa, noqui ri" i ë qui jaca itaquë pa. 5 Jatsi anomaria tsi xo toa ofrenda ja acahitahana ra. Jaha ë pasohai ca huino quiha. Jabi jariapari tsi Ibo Jesu chama qui jamë ja mëacahitaquë jahuë yoba nicaxëna. Jaquirëquë, Dios shinaná tsi quiha ë qui jamë ja mëacahitaquë ra, noho yoba axëna. 6 Anomaria tsi xo toa ja acahitahana iquia. Jatsi ja acahitaha ca ofrenda jisi tsi mëri tsi mato qui jahari Tito raacasquia ra, ma chitahëhuani ca yonoco ma jatihuano. Jabi mato xërëquë Tito no tsi ¿ofrenda ati ma chitahëhuayamayamani, noitiria cabo bax na? Toa nicaquia. Jatsi jaboqui bacahi quiha Tito ra, toa ofrenda jatihuati mato mëbixëna. 7 Anomaria tsi xo toa ma acaina Ibo bax na iquia ra. ¿Ibo qui chitimiriayamayamacanai? ¿Nohiria bo tiisimati mëtsayamayamacanai? ¿Dios Chani cahëriayamayamacanai? ¿Nohiria bo mëbiriacasyamayamacanai? ¿Ea noiyamayamacanai? Tihi ca tiisi bo jaya xo mato iquia. Ja iqui tsi ma huashiyamano ra ofrenda aquí na.

8 Nëca tsi quënëpama tsi "Ofrenda acahuë ra; acahuë ra" iriayamaquia mato qui. Jama nohiria bo pi noiyoiquí tsi jato ma mëbixëti xo iquia, ofrenda ma acai cató no. Ja tsi xo toa nëá ca chahahuacanaibá acai ca ofrenda yoati mato yoaquia, jascaria ca ma ano mato ri. Jatsi jaboqui ma noiyoihai ca jismacana. 9 ¿Japa noba Ibo Jesucristó noqui noiyamayamani? Noixo tsi jahuë oquë, jahuë jahuë bo, tihi cabo ja jisbërianiquë ra noitiria ca joni manëxëna, noqui mëbicatsi na. Shinacana. Tihi ca tsi no bax ja ani quiha, no shomahuariahacano iquish na.

10 Jaboqui mato yobapama tsi oquë tsi xo toa ofrenda ma jatihuahaina iquia, naa xëni huëtsa catiati ma chitahëhuani cato. Jabi jariapari ca noitiria cabo bax ofrenda acanaibo ma iniquë iquia. Jasca, noitiria cabo ma mëbicasni quiha. Jiaria quiha. 11 Jatsi acahuë iquia. Jaboqui tsi toa ofrenda jatihuahacaxëti xo ra. Jabi toa ofrenda ma aria-ariacasni quiha. Jaboqui ma catiariano, ma ariacasni jascaria. Jatsi ma jaya ca quima Dios qui ma ano ra. 12 Jabi ofrenda Dios qui acasqui mato tonia. Jatsi ma jaya ca quima Dios qui pi ma ano tsi mato qui ranixëhi quiha Dios ra. Jasca, mëquëya pi ma no tsi jaha pasoyamahi quiha.

13 Jabi noitiria cabo bax ofrenda aqui tsi ma biniayamano iquia. Quiniacaxëcahuë ma narisyamano mato ri. Jasca, ja narisyamacano jato ri. 14 Jaboqui huëstima ca jaya xo mato iquia, jato mëbixëna, ja narisyamacano iquish na. Jascaria pi xëni huëtsa ma biniano tsi mato mëbicaxëcani quiha jato ri, huëstima ca jayapiquí na. Toca tsi yamaxëhi quiha toa ma naris-haina. 15 Jabi "Tocaxëti xo" ii quiha Quënëhacanish cabo. Moisés tiyá tsi narisyamani quiha toa nohiria bo, naa maí ca jahuëcara ca piti mapari jasca ca ja catiacaquë no. Catiaxo tsi piti narisyamani quiha huëstima ca jayanish cato. Jasca, narisyamani quiha toa pistia ca catiahai ca ri. Yama ini quiha toa ja nariscanaina ra.

Corinto qui Tito raahacanina

16 Jabi mato shina-shinaqui Tito ra, naa mato yoati ë shinahai ria. Mato mëbiriacatsi quiha iquia. Ja quëshpi tsi Dios qui "Gracias" iquia. 17 "Jahari Corinto yaca qui mi bacano" i Tito qui ë quë tsi "Jo" i ja itaquë ra. Ja cacastapini quiha mato mëbicatsi na. Jaboqui mato qui shishoxëhi quiha, cati ó quëëhi na. 18 Jasca, Tito ya nëá ca xatë huëtsa raaxëquia, naa nëá

ca Dios Chani yoati cahëxëni cato. 19 Naa jasca ca joni iglesia bá bini quiha Jerusalén qui ë bëta xo ofrenda boti, naa no caxëquë no. Jabi naa ofrenda noqui acacani quiha Ibo Jesucristo oquëhuahacano iquish na. Jasca, jismahacaxëhi quiha jato no mëbicatsaina. 20 Jabi quinia-quiniaquia toa ofrenda otohi na, nohiria bo ë qui quësoyamano iquish na. 21 Ja tsi xo toa quinia-quiniaxëniria ca ëa xo naa, jia roha ca axëna. Ibo Jesu, nohiria bo ri, tihi cabo ranihuacasquia, ë acai cató no.

22 Jasca, naa dos ca joni bo ya tsi joni huëtsa raaquia, naa nëá ca Dios yonoco aria-ariacatsai cato ra. Huëstima tsi naa joni tanahamahacani quiha Dios yonoco aqui na. Jabi anomaria tsi xo toa ja mëbicatsaina iquia. Jaboqui mato shinaquí tsi mato mëbicatsi quiha jaa ri. 23 Jatsi, "¿Tsohuëcara ni naa joni bo sa?" i pi toá ca chahahuacanaibo no tsi jia tsi jato quëbicana. Quëbihax, "Nëá xo Tito, Pablo rabëti. Jatsi nëá xo dos ca joni huëtsa bo, naa Dios oquëhuacascanaibo. Iglesia bo tsi xo toa noqui jato raati ibo-iboria" i jato qui cana. 24 Jasca, mato qui ja shishocano tsi jato mëbicana, noiquí na. Jato pi ma mëbiriano tsi jato ma noihai ca cahëxëhi quiha nëá ca iglesiá cabo ri. Jasca, mato qui ë ranihai ca cahëcaxëcani quiha jato ri, nicaxo na.

9

1 Jabi noitiria ca Jerusalén ca chahahuacanaibo qui no bohai ca ofrenda yoati mato qui ë quënëyamaxëti xo iquia. 2 Tonia ofrenda acasqui mato ri jato mëbixëna. Ja tsi xo toa jato ma mëbicasni ca yoati tsi yoa-yoaquia nëá ca Macedoniá ca xatë bo qui. Yoaxo, "Huësti ca xëni no tsi ofrenda Acaya maí ca chahahuacanaibá acasni quiha ra" i nëá cabo qui quia. Jatsi ma acasni ca nicahi quiha nëá cabo ra. Nicaxo tsi Jerusalén ca noitiria cabo mëbiriacascaxëcani quiha jato ri jaboqui ra. 3 Jatsi jaboqui Tito, dos ca joni bo, tihi cabo mato qui raaxëquia, mato yoati tsi mahitsama noho chani nori ca jato jismaxëna. Jabi mato qui cahëhax tsi mato ofrenda biti ó pasocaxëcani quiha, jato ë yoahai ca jascaria. 4 Jatsi quiniacaxëcahuë. Ofrenda pi ma jayamano tsi bërabixëqui noa ra, ë bëta nëá ca Macedoniacabo joxëmitsa iqui na. Jasca, bërabixëqui mato ri, ofrenda jayamapihi na. 5 Ja tsi xo toa mato qui naa joni bo pari rëquë raaquia. Mato mëbicascani quiha ra, mato quima toa ofrenda catiaxëna, naa ma acasni jascaria. Toca tsi rohahuahacaxëti xo mato ofrenda ë joquë no. Tocapimano tsi bëroriaxëhi quiha ma acatsai ca shina jiaxëni cato ra. Jama, ofrenda pi acasyamaquí tsi ma ayamaxëti xo iquia.

6 Noho yoba shinaparicana ofrenda ma aquë no. Mishni-mishniroha ca tësaxëhi quiha ichariama ca banahai cato ra. Jasca, huëstima ca bëro banahai ca jascaria tsi shomahuariahacaxëhi quiha toa ofrenda jia ca acatsai cato, nohiria bo ja mëbicasquë no. 7 Jatsi ofrenda anox pari tsi shinaparicana mato tëquëta. Jabi ofrenda acai cató tsi cohuëpiquí tsi ayamacana ra. Jasca pi nohiriá ofrenda acasyamano tsi jato amaya-macana ra. Ofrenda acatsai ca noihi quiha Dios ra. 8 Noixo tsi mato shomahuariati mëtsa xo Dios ra, ja qui ma aquë no. Mato ja shomahuano tsi narisyamaxëqui mato iquia. Jatsi huëstima ca jayaxëqui mato oquë ca yonoco axëna. 9 Tocaxëti xo ra, naa Quënëhacanish cabá yoani jascaria.
"Huashiyamaquí tsi noitiria cabo qui ariahi quiha Dios noihai cato.
Jasca, ja acai ca jia ca shina-bënopistiayamariaxëhi quiha Dios ra"
ii quiha ra.

10 Jatsi jaha ma quëëhai ca bëro të quë mato qui axëhi quiha Dios. Mato
banati bëro, mato piti mapari, tihi cabo ati ibo-iboria xo. Axo tsi mato
yonoco shomahuariaxëhi quiha tësatiria ca ma jayano iquish na. To-
caxëhi quiha Dios ra, ma huashiyamaquë no. 11 Mato rico-ricoriahuaxëhi
quiha. Narisyamahi tsi jatiroha ca xabacá tsi ofrenda ati mëtsariaxëqui
mato ra. Jasca, mato qui noho yoba iqui tsi shomahuariahacaxëhi quiha
toa mato ofrenda bicaxëcanaibo ri. Bichi tsi Dios qui "Gracias" iria-
iriacaxëcani quiha ra. 12 Jatsi shinaparicana. Ma acai ca ofrenda iqui tsi
mëbiriahacaxëhi quiha noiti-noitiria cabo. Jasca, toa ma acai ca ofrenda
iqui tsi anomariaxëhi quiha toa Dios qui "Gracias" iquiina. 13 Jasca, mato
ofrenda iqui tsi mato jabi jia ca jiscaxëcani quiha Jerusalén ca nohiria
bo. Cristo Chani ma chahahuayoihaina, ma huashiyamahaina, jato ma
mëbiriacatsaina, tihi cabo jiscaxëcani quiha ofrenda ma acai cató no. Jatsi
rani-ranicaxëcaqui. Ranixo tsi Dios oquëhuariacaxëcani quiha mato iqui
na. 14 Jasca, mato bax bëhoxcaxëcani quiha ra, mato bëta rabënabëquicatsi
na. Tocacaxëcani quiha ra, Diós mato mëbiriaha ca jisish na. Mato ja
mëbihai iqui tsi ma huashiyamahai ca jiscaxëcani quiha. Iquë ra. 15 Jatsi
Dios qui "Gracias" inono ra, no bax ja ani ca xabahamati quinia quëshpi
na. Yoanoma tsi xo toa no bax ja acaina ra.

10

Chama Pablo jayanina Dios Chani yoati ibo iti

1 Jaboqui ëa yoi, naa mato qui yoixëniria ca bërabiria ca Pablo nicacana
iquia ra. Jabi tobi quiha toa chama yama ca ë nori ca quëscahuacanaibo ra.
"Ishima xo Pablo, noqui shishohi na" icani quiha. Jasca, "Roamisxëniria
xo, noqui basihax na" i mato qui cani quiha tonia. Jabi toca ma xo
ëa ra. Ja tsi xo toa ishimaria ca Cristo jascaria tsi jaboqui mato qui
chanicasquia. 2 Jariapari tsi quiniacaxëcana iquia ra. Mato qui joquí tsi
mato roacasyama xo ëa ra. Jama, tobi quiha toa Dios cahëyamacanaiba jabi
ë jaya ca quëscahuacanaibo rë. Jabi toa nohiria raahati ó pasoquia ra, mato
qui johax na. 3 Jabija; ëa ti tsi xo toa chama yama ca joni. Jama, nohiria
ba planes, nohiria ba quinia bo, tihi cabá tsi nianayamaquia. Yoixëniria
ca jocha pasomaha nianapama tsi ¿jënahuariaxo raca jato quinia bá tsi
no bëbona? 4 Noqui chahahuacanaiba arma bo, naa nianati bo tsi xo
jamëri; Dios cahëyamacanaibá-na jasca ca jaca nomari. Dios chama jaya
xo noba arma bo ra. Toa arma bá tsi Yoshini iti-itiria bo quëyoti mëtsa
xo noa iquia ra. 5 Jatiroha ca Dios pasomaha ca quëyoquia ra. Jishopë.
Tobi toa Dios pasomaha ca shinacanaina. Tobi toa Dios tiisi pasomaha
ca chanicanaina ra. Tihi ca shina yoi bo bëboti mëtsa xo ëa ra, Dios
chamaxëni ca arma bá no. Bëboxo tsi jatiroha ca toca ca shinacanaibo,
chanicanaibo, tihi cabo Cristo qui mëpixëquia ra, ja huësti ca nicamaxëna.
6 Jasca, joquí tsi toá ca Dios Chani nicatimaxëni cabo të quë copixëquia ra,
noho yoba ma nicayoiquë no.

7 Nicacapa. Ea tsayaquí tsi chama yama ca ë nori ca quëscahuahi quiha
toá ca ëa pasomaha cabo ra. Tonia jato qui yoiria tsi xo toa noho jaria,
noho chani, noho jabi rë. Jasca, ëa oquëria ca jaca nori ca quëscahuacani
quiha, "Cristo chama-chamaria jaya ca noqui xo naa" iquiina. Jatsi ja
shinaparicano iquia ra. ¿Jënahuariahax Cristo chama mëquëya ca ë ina?
Jabi ë qui ri Cristó jahuë chama aniquë ra. ¿Tsayacanai? Anomaria tsi
xo toa ëa ja shinacanaina iquia. 8 Cristo chama jaya xo ëa ra. Jabi

naa chama ë qui acacani quiha mato chamahuati, mato yoshihuati nomari. Jabi toa chama qui bërabiyamaquia. Toa mato yoacasquia ra. E qui jiaria xo toa chama ra. 9 Tihi tsi quënëquia chama jaya ca ë nori ca ma cahëyoino, noho carta ma jisquë no. 10 Jishopë. "Ja quënëhai ca carta bo chahahuayamacahuë" i mato qui cani quiha toá ca huësti huësti cabo. "Chamaxëni tsi xo toa ja quënëhaina; mahitsa ca ja nori. Tsayacahuë, ja joquë no. Chama yama ca joni tsi xo naa ra. Yoiria tsi xo toa ja chanihaina" i mato qui cani quiha pë. 11 Jabi basi ë no tsi ë quënëhai ca jamëri ca ë nori ca quëscahuahi quiha ëa pasomaha cabo. Jama, tsayacahuë. Mato bëta ë no tsi jamëriyamaxëhi quiha toa ë axëhaina ra mato ó xo na. Coshiriaxëquia ra, noho carta bo jascaria.

12 Jasca, naa carta quënëpama tsi "Ea ti tsi xo toa oquë-oquëria" i mato qui yamaquia, naa ëa pasomaha cabo jascaria. Bërabiria tsi xo toa toca ca chanihaina ra. Jabi ëa oquë-oquëria jaca nori ca quëscahuacani quiha pë. Jatsi ja acanai ca tanamaquí tsi jato medida yoi ca acani quiha pë, jato yonoco yoi ca tanamaxëna. Tanamahax tsi ranicani quiha pë, jia ca jato yonoco nori ca quëscahuahi na. 13 Jama xo ëa ra. Quiniaquiniaquia ë acai ca yonoco yoati tsi chanihi na. Diós ë qui ani ca medidá tsi tanamahacahi quiha ë ani ca yonoco tëquë iquia. Toa yonoco yoati tsi mato qui chaniparicasquia ra. Jabi, ¿mato tana tsi jariapari ë cayamayamani, Dios Chani ya? 14 Tana tsi mato qui caxo tsi quiha Dios medida ë niniyamaniquë mato qui caquí na. Toa yonoco Diós ë qui ani quiha. Tëtëcaria xo Dios medida ra. Ja iqui tsi Dios Chani ya tsi mato tana tsi ë caniquë Cristo Chani yoaxëna. Jatsi ¿ë cho ja bëyamayamacani, naa mato ó ca Dios Chani yoacanaibo? 15 ¿Jabi jia ma ni toa mato ó ca yonoco ja acanina? Quiniahax, "E acai ca tsi xo naa" iyamaquia. Anoma quiha. Jasca, mato ó ca tsi Diós ë qui ani ca yonoco anihuati ó pasoquia, jia tsi Cristo tiisi ma cahëyoiquë no. Tsayacahuë. Dios medida xara tsi chitëcasquia jahuë yonoco aqui na. 16 Jabi mato ó ca yonoco pi anino tsi jaha ë quëëhai ca tsi xo toa nohiria huëtsa bo qui Dios Chani bohaina ra. Mato oquëri ca nohiria bo qui cacasquia ra. Jabi Dios Chani yoahacahai ca qui cacasyamahai ca ëa xo naa ra, jató-na iti ja nori iqui na. Toa qui caapiquí tsi ja acanai ca ë ibohuamitsa rë, "E acai ca tsi xo naa" iquiina. Anoma quiha. 17 Jarohapa tsi noba yonoco yoati tsi chaniquí tsi Dios roha ë oquëhuati xo iquia. 18 Jasca pi Diós ë acai ca yonoco shomahuano tsi noqui bëroriaxëhi quiha toa ë qui ja ranihaina. ¿Jënahuariaxo raca noho yonoco Diós shomahuana?, "Jiaria tsi xo naa ë acaina" i ë quë no.

11

Mahitsa ca Dios Chani chitahëhuati ibo bo

1 Jarohari tsi ëa yoati tsi chanixëquia pë. Jia tsi ëa nicaparicana ra, naa noho yoyo pistia mato ë yoaquë no. E qui yosanayamacana. 2 Yoaquí tsi mato shina-shinaquia ra, naa jahuë ahui ranohai ca bënë jasca cato. Jabi mato ó bësoriaquia, naa Diós no nohó bësohai jascaria. Jabi Cristo qui mato ë aniquë ra, mato ja otono, naa jahuë jahi bënë ti ca qui jahëpá jahuë jahi jiaria ca acai jascaria. 3 Jabi jaboqui jia tsi xo toa Cristo ma nicacatsaina iquia. Jama, Cristo quima ma casomitsa iquia xaba huëtsá no. Toa shina-shinaquia ra. ¿Jabi ronó Eva parayamayamani? Jascaria tsi ¿mato parayamayamaxëhi ni sa toá ca parahai ca tiisimacanaibo? 4 ¿Jabi mëri tsi naa jobëna ca tiisimacanaibo ma chahahuayamayamani?

Jishopë. Jamëri ca Jesu, naa ë yoani ca quirima ca mato yoacani quiha pë. Jasca, Espíritu Santo yoi, Dios Chani yoi, tihi cabo ma biyamaniquë ra jato qui nicaquí na. 5 ¿Ea oquë-oquëria ni toa mato jobëna ca Chani chitahëhuati ibo-iboria bo pa? ¿Jënahuariahax raca ëa oquë ca ja icana ra? 6 Jabi Chani yoatí cahëxëni ca ë iyamamitsa; jama, Dios tiisi cahëxëniria ca ëa xo naa ra. ¿Jatiroha ca quiniá tsi toa tiisi mato ë jismayamayamani, mato bëtaquí na?

7 Jasca, Dios tiisi mato qui yoaquí tsi mato parata ë biyamaniquë ë tiisimahai ca quëshpi na. Tonia mato qui yoi tsi xo toa mato ë cobrarayamahaina iquia ra. Tonia ë jochaniquë ra, tocahi na. 8 Jasca, mato xërëquë xo tsi Dios yonoco ë ano tsi iglesia huëtsa bá ë qui parata raaniquë ëa otoxëna. Jishopë. Jato parata ë yomani quiha mato mëbixëna ra. 9 Nicaparicana. Toa xo tsi Dios Chani mato tiisimapama tsi ë biniarianiquë rë. Toatiyá tsi ¿mato parata ë baani? Ayamaniquë ëa ra. Jama, Macedonia quima ax bëcanish ca xatë bá ëa otoniquë. Ja iqui tsi mato ó xo tsi ofrenda ë bënayamaniquë ra, mato yosanamacasyamaquí na. Jascaria tsi tocaxëquia, xaba huëtsa mato qui ë shishotëquëxëquë no. Mato parata bicasyama xo ëa ra. 10 Mato parayamaquia. Cristo tsi xo toa ëa raati ibo-iboria. Copixoma tsi Dios Chani yoaxëquia ra. Noho jabi quiha. E qui jia tsi xo ë tocahaina ra. Ja tsi xo toa toá ca iglesia bo, naa Acaya cabo quima parata biyamaxëquia ë tiisimahai ca quëshpi na. 11 Jabi noqui noiyamaquí tsi noba ofrenda bicasyamahai ca Pablo nori ca ma quëscahuamitsa. Jama xo. Mato noiyoiquia. Toa cahëhi quiha Dios. 12 Jama, quinia-quiniaquia. Dios Chani yoaquí tsi mato ofrenda bicasyamaxo ëa ra, ëa pasomaha cabo iqui na. Mato ofrenda pi ë bino tsi "Paratá-naxëni xo Pablo ra" icaxëcani quiha iquia. Jishopë. Toa xaba jato qui acasyama xo ëa ra. Ea jascaria tsi Ibo bax yonococasyama ca xo, parata ó quëëmis-hi na. 13 Dios Chani chitahëhuati ibo yoi bo ma xo toa joni bo iquia. Quiacani quiha jato yonoco yoati na. Jato yoixëni ca jabi rarinamacani quiha pë, Dios Chani chitahëhuati ibo-iboria bo jascaria jisiquixëna. 14 Jatsi ratëyamacana. ¿Jascaria tsi jahuë yoixëni ca jabi Satanás rarinamayamayamani, huëahai ca ángel jascaria tsi ja jisiquiniquë no? 15 Jabi tocacani quiha Satanás yonati bo ri. Rarinacani quiha jato ri, jia ca acanai ca nohiria jascaria jisiquixëna. Jama, ja acanai ca quëshpi tsi copihacaxëhi quiha toa nohiria bo ra.

Ibo bax Pablo tënënina

16 Jabi nëca pi ëa yoati ë chanino tsi "Yoyoxëni xo Pablo ra" ¿ii ni mato sa? Toca pi quëscahuaquí tsi noho yoyoxëni ca chani pistia nicacahuë. Yoyohi tsi mishni mishni noho yonoco yoati tsi chanicasquia ëa ri pë, naa ëa pasomaha cabo chanihai jascaria. 17 Nëca tsi chanipama Ibo quima ca chani ma xo naa mato ë yoacatsaina. Yoyo pistia tsi xo naa ë yoaxëhaina rë. 18 Jabi ja acanai ca tëquë yoati tsi chanicani quiha huëstima ca ëa pasomaha cabo, jamë oquëhuacatsi na. Jatsi jaboqui tocaxëquia ëa ri pë. 19 Jishopë. Toa yoyoxëni cabo qui yosanayamaqui mato pa. Tonia mato qui jiaria ca xo toa ja acanaina iquia. Jatsi ëa, naa huësti ca yoyoxëni ca huëtsa ma nicaparino, mato cahëxëni cabá. 20 Tsayacahuë. Mato yonacani quiha. Mato biniahuacani quiha. Mato jahuë bo mëbicani quiha. Mato qui nomacani quiha. Mato bëpaishacani quiha. Tocajacano tsi jato tënë-tënëqui mato ra. Jato qui raniqui mato pa. 21 Jishopë. E bërabiniquë rë tocati.

Jamë pi ja oquëhuacascano tsi tocati cahëquia ëa ri, naa yoyoxëni ca jascaria. Tsayacahuë. Jaboqui bërabiyamaxëquia ra, jato jascaria chaniti. 22 “Jodio yoi bo xo noa ra” ¿icahi ni? Jatsi, toca xo ëa ri. “Abraham yamaba chahitaxocobo xo noa” ¿icahi ni? Jatsi, toca xo ëa ri. 23 “Cristo yonati bo xo noa ra” ¿icahi ni? Jatsi oquëria ca yonati ca ëa xo naa ra. Jishopë. Yoyoxëniria ca chanihai jascaria tsi xo naa ë chanihaina rë. Jariapari tsi jato yonoco oquë tsi xo toa ë yonocohaina iquia. Jasca, jato oquë tsi xo toa preso qui ë nanëhacanina ra. Jasca, jato oquë tsi xo toa ë rashahacanina ra. Jasca, jato oquë tsi rësoti basima ë ini quiha. 24 Cinco tsi jato huacapí tsi jodioba chama bá ëa rashani quiha. Copiquí tsi treinta y nueve ca sëquë ë qui ja acani quiha. 25 Jasca, tres tsi quiha carayanabá ëa rashaniquë jato jihuí no ra. Jatsi huësti tsi nohiria bá ëa aquë aniquë maxaxá no. Jatsi tres tsi ëa bëhai ca barco jëtëquëniquë. Huësti tsi quiha ia nëpax tsi ë nononiquë jatiroha ca barí no. ¿Tsayacanai? Tihi ca tsi ë tënë-tënëniquë Ibo bax na. 26 Jasca, raquëria ë cohai iniquë. Tobi ini quiha ani bo ë shitahaina. Tobi ini quiha bahí ca yomacanaibo. Jasca, raquëria ini quiha toa ëa acasni ca jodiobo, carayanabo. Raquëria ini quiha yacatá tsi racahaina; jasca, nihi, ia bo, tihi cabo shitahai ri. Jasca, mahitsa ca chahahuacanaibá ëa yosini quiha. 27 Jasca, yosaria ca yonoco ë aniquë. Huëstima tsi oxanoma ë ini quiha. E paxnani quiha. E tëshinani quiha. Huëstima tsi oriquiti, racati, sahuëti, tihi cabo ë narisni quiha. Tihi ca tsi ë tënëniquë ra. 28 Jarohapa tsi tobi ini quiha toa jatiroha ca barí tsi iglesia bo tëquë ë shina-shinahaina, jato otocasquí na. 29 Japi tsohuëcaracá yoi ca ano tsi cohuënaquia ra. Tsohuëcara pi jochano tsi tënëriaquia ra. Jato tëquë mëbiriacasquia jato noiquí na.

30 ¿Tsayayamacanai? Chama yama ca ëa xo naa ra. Toa mato yoaxëquia, ë tënëni ca yoati tsi chaniquí na. 31 Mato parayamaquia. E tënëni ca tëquë cahëhi quiha Dios, naa noba Ibo Jesucristo Jahëpa ra. Oquëhuahacati ca tsi xo toa ra. 32 Tonia noho jabi tsi xo toa Ibo bax tënëhaina iquia. Toca tsi ë chitahëniquë chahahuahax na. Damascó tsi ë no tsi chama-chamaria Aretas nama ca gobernadór ëa acasni quiha. Jatsi yacatá ca caiti bo ó tsi jahuë soldado bo ja janani quiha, ë qui tsamimaxëna. 33 Jama, panë ca xëa pistia nacohax ë paxaniquë, cacanó tsi ëbë xatë bá mai qui ëa botëmaniquë no.

12

Pablo tënamënina

1 ¿Jabi Dios bax ë ani ca jahuë bo yoatí rëtsaxëhi ni ëa rë? Mahitsa ca xo; jama, jari yoaxëquia. Jaboqui Diós ëa jismani ca jahuë bo, ë tënamënina, tihi cabo yoati tsi mato yoaxëquia. 2 Naama tsi quiha, naa catorce año tsi ë tërohacani quiha Dios itiria ca qui. ¿Noho yora yoi tërononi sa? ¿Noho shina roha ma ni? Toa cahëyamaquia rë. Cahëhi quiha Dios roha. 3 Jabi Dios itiria qui ë tërohacani quiha itëquëquia parahaxma. ¿Noho yora tërononi ma ni? ¿Noho shina roha ma ni? ¿Jënahuariaxo ë cahëyoina? ¿E tënamëni ma ni? Cahëhi quiha Dios roha. 4 Jatsi quiha mana qui cahëxo tsi quiha anomaria ca chani ë nicaniquë. Yoanoma ini quiha toa ë nicanina iquia. Jiaria quiha. 5 Jama, ocapihëni ca yoapama tsi ë bax Diós ani ca roha yoaxëquia, ja oquëhuahacano iquish na. Jabi ëa ti tsi xo toa mahitsa cato. Chama yama ca ëa xo naa iquia ra. 6 Jabi ë qui bëroria tsi xo toa jia tsi ëmë yoati tsi ë chanihaina. E tënamëhai ca yoati pi ë chanino tsi yoyoxëni

ë nori ca ma quëscahuamitsa. Jama, tocapihi tsi yoyoyamaquia, jabija ca ë yoahai quëshpi na. Jatsi quinia-quiniaquia, oquë-oquëria ca ë nori ca ma shinayamano. Noho chani, ë anina, tihi cabo oquë ë nomari ca ma cahëno.
7 Jabi anomaria ini quiha toa mana xo Diós ëa jismanina. Jatiroha ca nohiria bo qui ë yoacasni quiha. Jatsi jahuëcara ca pahë, naa moxa pahë jascaria ca ë qui acacaniquë, ëmë ë oquëhuayamano iquish na. Yoshiní raahai ca pahë jascaria ja ini quiha. E qui ja acacani quiha ëa tënëmati. 8 Jatsi tres tsi quiha Ibo ë nicaniquë, naa noho yora ó ca pahë ja mëbino. Ayamahi quiha. 9 Jama, Ibobá ëa quëbiniquë: "Mia mëbixëquia. Noho chama narisyamaxëqui mia" iquiina. Jasca, "Chama yama pi mi no tsi oquë-oquëria tsi xo toa noho chama mi nohó no" i ë qui ja ni quiha. Ja tsi xo toa rani-raniquia ë tënëquë no. E qui jia tsi xo toca tsi chama yama ca iquiina. Japi noho chama yoi jayama ca ë no tsi nohiria bo qui bëroriaxëhi quiha Cristó ëa mëbihaina ra. 10 Jaha tsi ë qui jënima tsi xo chama yama ca iquiina. Jasca, rani-raniquia pa, Ibo tahëxo nohiria bá ëa ocahuaquë no. Jatsi ë qui jënima tsi xo toa ë biniahaina, ë tënëmahacahaina, ëa nohiria bá yosihaina. Ibo bax ocapihëno tsi ëa mëbiriaxëhi quiha Cristo, oquë tsi jahuë yonoco ë ano.

Corintó ca chahahuacanaibo Pabló shina-shinanina

11 Yoyoxëni ca ë iquë rë, nëca tsi mato qui chanixëna. Mato shina ri tsi xo iquia, Ibo bax ë ani ca ma cahëyoini iqui na. ¿Jëniriaxo tsi ëa ma mëbiyamayamani? ¿Jëniriahax "Jia tsi xo toa nëá ca Pabló anina" i jato qui ma yamani rë? Jabi chama yama ca ë imitsa; jama, ëa oquë ma xo toa mato qui bëcanish ca Dios Chani chitahëhuati ibo-iboria bo iquia ra. 12 Nicacahuë. Dios Chani chitahëhuati ibo yoi ca ma jisniquë ra, mato bëta ë iquë no. Yosanaxoma tsi ¿jisti-jistiria bo ë ayamayamani mato xërëquë xo na? 13 Jatsi ¿jahuë nariscanai sa? Toa cahëcasquia ra. Tonia yosaria xo mato, mato ofrenda ë biyamani iqui na. Oca xo tia. Jishopë. Tonia ja tsi xo toa yoi ca ë anina iquia mato caxahuaxëna. Jaha tsi ëa shinacahuë.

14 Jaboqui mato qui shishocasquia ra. Jabi tres tsi xo toa mato qui ë shishocasnina. Mato qui pi shishotëquëquí tsi mato biniahuacasya-maquia. Mato parata, mato jahuë bo, tihi cabo ó quëëyamaquia. Jama, jaha ë quëëhai ca tsi xo mato yoi ototi. Tsayacahuë. ¿Jato nabo otohi ni xocobo pa? Ayamacani quiha. Xocobo ototi ibo-iboria tsi xo toa jato nabo ra. Jascaria tsi mato jahëpa yoi ë nori iqui tsi mato ë otoxëti xo ëa ri. 15 Ja tsi xo toa ranixo tsi noho parata, noho chama yoi, ëmë yoi, tihi cabo aapiquia mato mëbixëna. ¿Jëniriaxo tsi mishni mishni roha tsi ëa noicanai sa, mato ë noiriaquë no?

16 Jishopë. Tobi quiha mato ó ca ëa quiahuacanaibo rë. Shishoquí tsi ¿mato ë biniahuani pa? "Paraxo noba parata bichi quiha Pablo" ¿iyamayamacahi ni? Jishopë. 17 ¿Jënahuariaxo mato ë biniahuani? Ea yoacahuë. ¿Mato qui ë raani ca joni bá mato biniahuani pa? 18 Toa nicaquia. Mato qui Tito cani quiha, "Mi cati xo" i ja qui ë quë no. Jasca, ja bëta xatë huëtsa ë raani quiha mato ja mëbino. Jaboqui ëa yoacahuë. "Noqui Titó biniahuaniquë pë, ganancia acasquí na" ¿ii ni mato sa? ¿Jënahuariaxo toca tsi ma shinana? Anoma quiha. Mato bëta racahi tsi ëa jascaria ja ini quiha. Mato ja parayamani quiha. Noba jabi tsi xo toa ra, nohiria bo mëbicastsi na.

19 Jabi ëa mato ë noimacatsai ca quëscahuaqui mato tonia. Jishopë. Tocayamaquia ra, Cristo chahahuahai ca ë nori iqui na. Dios yoi bësojó tsi chaniquia ra. Dios roha tsi xo toa ëa copiti ibo-iboria ra. Jatsi nicaparicana, noho rabëti bá. Jatiroha ca ë acai cató tsi mato mëbiriacasquia, oquë ca chahahuacanaibo imano iquish na. 20 Jama, jaboqui pi mato qui shishohi tsi mishni mishni tsi mato qui raquëquia rë. Shishoquí tsi ¿jahuë jisxëhi ni ëa sa? Jasca, ¿jahuë ó pasohi ni mato ri, ë quima sa? Toa shina-shinaquia ra. Jabi Ibo bax ma bësohai ca jiscasquia joxo na. Jama, ¿toá ca joi mëracanaina, nohiria bo qui ma yosanahaina, ma caxahaina, tihi cabo jisxëhi ni ëa sa? Jasca, ¿toá ca huashicoxëni cabo, ranimisxëni cabo, jamë oquëhuamisxëni cabo, pacots-huaxëni cabo, tihi cabo jisxëhi ni ëa sa, ë joquë no? Tihi tsi shina-shinaquia mato yoati na. 21 Ja tsi xo toa mishni mishni tsi raquëpiquia mato qui shishoxëna. Tonia mato bësojó tsi Diós ëa bërabihuamitsa iipiquia ra. ¿Mahitsa mato ë tiisimayamayamani sa? Toa shinaquia ra. Tocapijano tsi cohuë-cohuëriaxëquia rë. ¿Jari toá ma ni toa jato jocha quima casoyamanish ca anoma ca chotamisxëniria cabo ra? Toa shina-shinaquia ra.

13

1 Jabi mato qui ë cahëno tsi tres ixëhi quiha toa mato qui ë shishohaina. Jaboqui mato qui ë shishoti xo ra. Jatsi copihacaxëti xo toá ca jochamisxëniria cabo ra. Tsohuëcara qui pi no quësocasno tsi tobixëti xo toa dos, tres ca tsayahax cabo, "Jabija xo" iti. 2 Mato bëtaquí tsi dos tsi mato ë yobaniquë, toá ca jochamisxëniria cabo ma copino. Jaboqui tres tsi xo toa ë yobahaina ra. Jabi siri tsi jochanish cabo, jochabëna cabo, tihi ca jochamisxëniria cabo copixëquia ë joquë no. Paxayamacaxëcani quiha iquia. 3 Jama, "Jishopë. ¿Jënahuariaxo noqui ja copina? ¿Cristo chama jayahi ni? Jahuë chama noqui ja jismaparino ra" ¿ii ni mato sa? Jatsi quiniacaxëcahuë. E nohó tsi Cristo chanihai ca mato jismaxëquia ra ë joquë no. Chama-chamaxëni tsi xo Cristo ra. Tsayacahuë. ¿Mato xërëquë tsi jia tsi Cristo yonocoyamayamani ë ani cató no? 4 Jabi chamayama ca joni jascaria tsi Cristo acacaniquë cruzó no, chamaxëniria ca ja nori. Jaboqui Dios chamá tsi bësohi quiha. Jabi toca xo ëa ri. Chama yama ca ëa xo naa, naa ja ini jasca cato. ¿Tsayayamacanai? Chahahuacanaibo yonayamahai ca ëa xo naa ra. Jama, tobi quiha toa Dios chama ra. Toa chamá tsi mato copixëquia ë joquë no.

5 Quiniacaxëcahuë. Jabi ëa tanamapama tsi mamë tanamaparicahuë iquia. ¿Mahitsa ma ni ma chahahuahaina sa? Toa nicaquia. ¿Mato ó tsi bësoyoihi ni Cristo sa? "Jaatia" imano tsi ¿mahitsa ma chahahuayamani? iquia. 6 Jama, mahitsa ca chahahuahai ca ma xo ëa ra. Toa ma cahëno. 7 Jasca, mato bax Dios qui bëhoxquia ra, yoi ca ma ayamano. Ma bëbohaina, jia ca ma acaina, tihi cabo nohiria bá tsayano. Jabi mato ë mëbini ca nohiria bá jismitsa. Jisi tsi "Jia tsi xo Pabló acaina" i jaca mitsa. E qui iriama tsi xo toca ca chani ra. Jaha ë quëëhai ca tsi xo toa ma bëbohai ca ja tsayacanaina ra. 8 Jatiroha ca barí tsi jia ca roha acasquia ra. Jabija ca pi nohiria bá cahëno tsi rani-raniquia. 9 E qui jënima tsi xo toa mahitsa iquiina, chamaxëni ca ma iquë no. Mëstëxëniria ca jabi jiaxëni ca ma jayano. Toa nicaqui noa bëhoxquí na. 10 Jabi jaboqui naa carta quënëquia mato qui shishohi canox pari. Joxo tsi ë qui Ibobá ani ca chamá tsi mato

raahacasyama xo ëa ra. Yoi quiha. Jabi toa chama ë qui acacani quiha nohiria bo chamahuati, mëbiti, jato yoshihuati ja nomari.

11 Jarohari tsi naa carta jatihuaquia. Jatsi ranicana. Mëstëxëniria ca jabi ó quëëcana. Mëbinacana. Huësti ca shina ma jayano. Iquinayamacana. Tihi ca tsi acahuë. Jasca, noqui noihai ca ranihuahai ca Dios mato bëtano. 12 Jia tsi joihuanacana. 13 Jasca, mato joihuahi quiha nëá ca chahahuacanaibo ri.

14 Ibo Jesucristó mato tëquë shomahuariano. Jahëpa Diós mato noiyoino. Mato bëta Espíritu Santo rabënano. Iquë.

La Carta Del Apostol San Pablo a Los Gálatas

Chahahuacanaibo Pabló joihuanina

1 Dios Chani chitahëhuati ibo ca Pablo ca ëa xo naa ra. Jesucristo, Jahëpa
Dios, naa Jesucristo bësomanish cato, tihi cabá ëa raaniquë jahuë Chani
ë yoano. 2 Galata maí ca iglesia bo joihuaquia. Jasca, mato joihuahi
quiha ë bëta ca xatë bo ri. 3 Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi
cabá mato noino. Mato ja bëpasimacano. 4 Jabi noba jocha quëshpi tsi
Jesú jamë aniquë, jaboqui anomaria ca maí ca jabi yoi bo quima noqui
xabahamaxëna. Jabi Dios qui jia ini quiha ja inina. 5 Dios no oquëhua-
oquëhuapaoxëti xo. Amen.

Huësti roha tsi xo Dios Chani

6 Noixo tsi Diós mato quënaniquë. Jama, ¿jaboqui mato quënanish ca
quima casocanai pa? 7 Jabi yama tsi xo toa chani jia ca huëtsa ra.
Tonia mato xërëquë tsi xo toa mato yosihai ca nohiria bo iquia. Cristo
Chani rarinamacascani quiha pë, chani huëtsa yoaquí na. 8 Japi quiniа-
caxëcahuë iquia. Jabija ca tsi xo toa mato ë tiisimani ca chani ra. Yama
tsi xo chani huëtsa. Jamëri ca chani pi tsohuëcaracá yoano tsi tënëtiya qui
toa Diós raano. Jasca pi mato qui jamëri ca chani naipá ca ángel, noqui
yoi, tihi cabá yoano tsi tënëtiya qui Diós noqui raano iquia. 9 Jabija tsi xo
toa ma bini ca chani itëquëquia. Tsohuëcaracá pi jamëri ca chani mato qui
yoano tsi tënëtiya qui Diós raano iquia ra.

10 ¿Jabi tsohuëcara ni toa ë ranihuacatsaina, Dios Chani yoaquí na?
¿Nohiria ni? ¿Dios ni? ¿Tsayayamacanai? Nohiria bo roha pi ranihuacatsi
tsi ¿jënahuariahax raca Cristo yonati ë ina ra? E qui Diós ranino ra.

Jesu quima Pablo chani jonina

11 Joni bo quima joyamaniquë ë yoahai ca chani ra, ëbë xatë bá.
12 Ea tiisimayamaniquë nohiria ra. Jama, ë qui Jesucristó jahuë Chani
jisiquimaniquë ë yoano iquish na. 13 Tonia ë i-ipaoni ca ma nicaniquë
tia, naa jodioba jabi ë noi-noiniquë no. Toatiyá tsi bamaxoma tsi
chahahuacanaibo ë tënëmapaoniquë rë. Jato ë quëyo-quëyocasniquë ra.
14 Jasca, anomaria ini quiha noba rëquëyamaba jabi ë noihaina. Noho
rabëti bo oquë quiha.

15 Jatsi Diós ëa quënaniquë, ëa noiquí na. Jabi ë conox pari no tsi ëa
ja bini quiha jahuë-na iti. 16 Jatsi shina rani tsi jahuë Baquë yoi ëa ja
jismaniquë, carayanabo qui jahuë Chani ë yoano iquish na. Toatiyá tsi
joni huëtsa bo qui ë cayamaniquë yoba bixëna. 17 Jasca, Jerusalén qui
ë cayamaniquë toa jariapari ca Dios Chani chitahëhuati ibo bo icanish
cabo ya chaninaxëna. Jama, Arabia mai qui ë catapiniquë. Jaquirëquë
Damasco yaca qui jahari ë joniquë. 18 Tres año no tsi Jerusalén qui ë
cayamani quiha. Jaquirëquë Jerusalén ca Pedro qui shishohi ë caniquë
cahëxëna. Quince bari no tsi ja bëta ë chitëni quiha; jaroha. 19 Toatiyá tsi
Dios Chani chitahëhuati ibo huëtsa bo ë jisyamaniquë. Jacobo, naa noba
Iboba noma roha ë jisni quiha.

20 Jabija tsi xo naa mato qui ë quënëhaina iquia. Dios bësojó tsi
quiayamaquia ra.

21-22 Jaquirëquë Siria, Cilicia, tihi ca mai bo qui ë caniquë. Naatiyá tsi jari ëa cahëyamaniquë jodioba maí ca chahahuacanaibo iquia ra. 23 Jama, "Dios Chani yoahi quiha noqui pasomaha ca ipaonish cato pa" i nohiria bo paoni quiha. "Ja quëyocasni ca Chani jaboqui yoahi quiha ra" i jaca paoni quiha ëa yoati na. Jaroha tsi xo toa ja nicacanina. 24 Jatsi ë chahahuani iqui tsi chahahuacanaibá Dios oquëhuaniquë ra, raniquí na.

2

Jerusalén qui Pablo canina

1 Catorce año no tsi Jerusalén qui ë cayamaniquë. Jaquirëquë ë caniquë Bernabé ya. Tito ri ë boni quiha. 2 Jabi Jerusalén qui ë caniquë, "Cata" i ë qui Dios ni iqui na. Cahax, toá ca rëquëninicanaibo ya roha ë chaniniquë. Jatsi carayanabo qui ë yoani ca chani jato qui ë bërohuaniquë, ja cahëcano iquish na. ¿Anoma ca ë yoani ini ca ja quëscahuayamayamacani? 3 Jama, jato qui jia noho chani ini quiha. Jasca, Tito, naa ë bëta jonish ca carayana ja jibirishayamacaniquë ra, mahitsa ca chahahuacanaibo nicaxo na. 4 Jabi toá tsi mahitsa ca chahahuacanaibo iniquë pë, naa carayanabo qui jodioba jabi bo amacascanaibo. Jabi jodioba jabi bo tëquë quima Jesucristó noqui paquëmaniquë iquia. Jotamiscanaibo jascaria tsi ja bëcaniquë Jesucristo quinia jia ca nicaxëna. Japi ja joyamarohacano tsi Tito yoati tsi ja nicayamaquë acaniquë ra. 5 Jabi toa joni bo no chahahuayamaniquë ra, Chani jia ca jabija ca ma jayano iquish na. Jatsi ë quinia-quinianiquë Dios Chani rarinamahacayamano iquish na.

6 Jasca, ë yoani ca chani rarinamayamaniquë toá ca oquëria ca rëquëninicanaibo ri. Jabi nohiria bo qui oquë-oquëria ca joni bo ja icamitsa, jama, Dios bësojó jascaria ca nohiria bo tëquë nori. 7 Jabi carayanabo qui chani yoati ëa Diós raaniquë, naa jodiobo qui Pedro raahacani jascaria. 8 Jato qui jia jato qui ë cahai ca ini quiha. Dios chamá tsi carayanabo qui ë raahacani nori ca ja jiscaniquë, naa jodiobo qui Pedro raahacani jascaria. Noqui tëquë Diós mëbini quiha. 9 Japi Jacobo, Pedro, Juan, naa oquë-oquëria ca joni bá noqui joi amaniquë ra, jato bëta no yonocobëquinano, Dios Chani no yoano. Jibirishahama ca carayanabo qui no cati nori iquë. Jato ri tsi xo toa jodiobo qui cahaina. 10 Jatsi no canox pari no tsi "Nobë noitiria cabo shina-bënoyamacana" i noqui jaca niquë; jaroha. Jabi noitiria cabo no mëbi-mëbicasniquë noqui ri.

Pedro Pabló raahanina

11 Jatsi xaba huëtsa Antioquía yacatá tsi ë quiniatëquëniquë Dios Chani otohi na. Toatiyá tsi anoma quiha Pedró jabi iniquë rë, noqui shishohi na. Jatsi pë Pedro ë raahaniquë rë. 12 Jabi Antioquía yaca qui johax tsi quiha carayanabo ya, naa jibirishahama cabo ya Pedro oriquipaoniquë. Jahuë jabi quiha. Jënima quiha. Jama, jodioba jabí-naxëni cabo, naa Jacobo ax bëcanish cabo qui yoi ini quiha toa carayanabo ya ja oriquihaina rë. Jatsi Pedró jënëniquë, jato qui raquëhi na. Jaquirëquë carayanabo ya ja rabënayamaniquë rë. 13 Jatsi pë carayanabo ya rabënacasyamaniquë chahahuahai ca jodiobo ri, Pedro jato bëta rabënayamahai ca jisi na. Jatsi jënëniquë Bernabé ri. 14 Anoma ini quiha ja acanina iquia; Dios Chani jia ca pasomaha quiha. Jatsi ja acanai ca jisi tsi Pedro ë raahaniquë jatiroha cabo bësojo xo na. Raahacax, "Jëniriahax chahahuahai ca carayanabo ya rabënayamahai, jaboqui?" i Pedro qui ë niquë. "¿Mi qui yoi ni? ¿Jëniriaxo tsi jodioba jabi bo jato amacatsai ra? Jodioma ca xo ra. Jabi jodio mi

coniquë; jamaca mia ri tsi xo toa jodioba jabi tëquë nicayoiyamahaina iquia" nëa tsi Pedro qui ë nëcaniquë.

15 Jabi shoma tsi xo noqui chahahuahai ca jodiobo. Jodiobo no coniquë ra, Dios cahëyamahai ca carayanabo no nomari. 16 Naama tsi Jesucristo quinia no cahëniquë. Jama, noqui xabahamayamaxëhi quiha Dios, noba jabi bo, noba yoba bo, tihi cabo no aquë no. Jama, noba jocha masahi quiha Dios, Jesucristo qui no chitiminiquë no. Jabi Jesucristo qui no chitiminiquë noqui ri, Dios bësojó tsi mëstëhuahacati. No mëstëhuahacayamani quiha noba jodioba yoba no nicahai cató no. Jabi jodioba jabi bo acai cató tsi mëstëhuahacatimaxëni tsi xo nohiria ra. Jesucristo qui ja chitimiti xo iquia.

17 Jaboquí jibirishati jabi, jodioba yoba bo, tihi cabo ri banahuacasqui mato carayanabo pë. Shinaparicana. Toa jodioba quinia pi banahuatëquëcatsi tsi "Naris-hi quiha Cristo qui no chitimihaina noqui xabahamati" ii quiha mato ra. "Jocha quima noqui paquëmatimaxëni xo Cristo. Jesucristo iqui tsi oquë tsi xo noba jocha" ii quiha mato ra, toca pi shinahi na. Anoma quiha. 18 Japi toa ë niani ca quinia siri qui bacarohahi tsi Dios pasomaha ë jochaquë aquë iquia. Jama, jochahai ca tsi xo toa jodioba jabí tsi xabahamahacacatsai cato. 19 Jabi Quënëhacanish cabo tsayaquí tsi noho jocha yoi ë jisniquë ra. Noho jocha yoi bërohuahacani quiha Dios Chaní no. Dios yoba ë qui quësoniquë, nicati basi ë ini quëshpi na. Jatsi toa quinia quima Cristo quiri ë bësoniquë Dios bax bësoxëna. 20 Cristo ya tsi cruzó tsi ë naniquë noho jabi yoi qui. Jaboqui jamëri tsi xo toa ë bësohaina. E nohó bësohi quiha Cristo ra. Jaboqui pi Dios Baquë qui chitimihi tsi bësotëquëyoiquia. Jabi ëa noihai ca tsi xo toa jahuë Baquë. Noihax ë bax ja naniquë ëa xabahamaxëna. 21 Dios noihai ca quima casoyamaquia. Dios Chani yoahi tsi "No bax Cristo rësoniquë ra" iquia. Jabi jodioba yoba no nicahai cató pi Diós noqui xabahamarohano tsi mahitsa Cristo naquë aniquë iquia ra.

3

Yoba paxa cato

1 Jisa cahëtimaxëni ca Galatá cabá. ¿Tsohuëcaracá mato parani sa? Bëroria tsi cruzó tsi Jesucristo nani ca Chani mato qui bërohuahacaniquë iquia. 2 Mato nicacasquia: ¿Jodioba yoba ma nicahai cató tsi Espíritu Santo ma bini? Toca tsi ma biyamaniquë ra. Jama, Espíritu Santo ma biniquë, mato qui yoahacani ca Cristo Chani qui chitimixo na. 3 Jatsi ¿jënahuariacanai rë? Espíritu Santó quinia ó tsi ma chitahëniquë. Jama, jaboqui mato chama yoí tsi mëstëhuahacacasqui mato pë. 4 Jabi huëstima tsi xo toa Cristo Chani iqui tsi ma tënënina iquia. Jama, toa Chani quima pi ma casono tsi ¿mahitsa ma ni toa ma tënë-tënënina? Mahitsa xo iquia. 5 Jabi ¿Espíritu Santo mato qui ahi ni Dios pa, jodioba yoba ma nicahai ca iqui na? ¿Mato xërëquë xo tsi jisti chamaxëni cabo ahi ni Dios pa, jodioba jabi bo ma acai iqui na? Toca tsi ayamahi quiha. Toca tsi aqui quiha, jahuë Chani qui ma chitimini iqui na.

6 Abraham yamabo no tsayano. Dios qui ja chitimiyoiniquë. Chitimihax tsi Dios bësojó tsi ja mëstëhuahacani quiha. 7 Jaboqui tsi Abraham chahitaxocobo yoi bo tsi xo toa jatiroha ca chitimicanaibo ra. Jasca ca quiniá tsi xabahamahacacaxëcani quiha, naa Abraham yamabo jascaria. 8 Jabi naama tsi quiha Quënëhacanish cabá chaniniquë carayanabo

chitimixëhai ca yoati na. Jariapari tsi quiha naa Chani yoahacaniquë Abraham yamabo qui: “Mia iqui tsi shomahuahacaxëti xo jatiroha ca carayanabo” i Abraham yamabo qui Dios ni quiha. 9 Jaha tsi shomahuahacahi quiha chitimicanaibo tëquë, naa Abraham yamabo shomahuahacani jascaria. ¿Tsayacanai? Dios qui chitimiyoinish ca Abraham ini quiha.

10 Jama, yoshihuaha ca tsi xo toa Moisés yobá-naxëni cabo. Yobá tsi mëstëhuahacacascani quiha rë. Nicacapa. “Yoshihuaha ca tsi xo toa Moisés yoba bo tëquë nicayamahai cato” ii quiha Quënëhacanish cabo ra. 11 Jabi yama tsi xo toa Moisés yobá tsi Dios bësojó tsi mëstëhuahacahai cato ra. Jabi noqui bëro xo Dios Chani. “Chitimihi tsi bësohi quiha mëstëhuahacahax cato” i Dios ni quiha. 12 Jama, xabahamati quinia huëtsa jismahi quiha Moisés quënënina. Chitimihai cato quinia ma xo. “Bësohi quiha yoba bo tëquë nicahai cato” ii quiha.

13 Jabi Moisés yoba iqui tsi no yoshihuahacaniquë iquia. Mato nicaquia. ¿Tsohuëcara ni toa Moisés yoba bo tëquë nicati mëtsa na? Yama a ra. Jama, toa yoshihuahai ca yoba bo quima Cristó noqui tsëcaniquë, cruzó tsi no bax jamë tsi yoshihuahacaquí na. Jabi, “Yoshihuahaca ca tsi xo toa jihui ó tsi rotahaca cato” ii quiha Quënëhacanish cabo. Tsayacahuë. Toca tsi noqui ja ratini quiha. 14 Jabi Cristo naniquë, carayanabo Diós shomahuano iquish na, naa Abraham yamabo ja shomahuani jascaria. Espíritu Santo jato qui acatsi quiha. Jabi naama tsi “Espíritu Santo jato qui axëquia” i Dios ni quiha.

Abraham qui Dios chaninina — Moisés yoba

15 Ejemplo mato qui ë ano, ëbë xatë bá, ma cahëyoino iquish na. Jabi dos ca nohiria bá convenio acasmitsa. Aquí tsi jato janë bo convenio papi ó tsi huishacani quiha. Jaquirëquë toa papi rarinamatimaxëni tsi xo joni huëtsa. Ja nicahacaxëti xo. Jabi toca xo Dios convenio Abraham yamabo ya. Yama tsi xo toa ja cho johai cató toa convenio chani rarinamahaina. 16 Jabi naama tsi quiha Abraham yamabo Diós shomahuacasniquë. Jaha tsi “Mia, mi chahitaxocobo, tihi cabo shomahuaxëquia” i Abraham qui Dios ni quiha. Jabi “Mi baquë bo” iyamaniquë Dios, “Mi chahitaxocobo” inori, jahuë Cristo yoati chanihi na. 17 Jabi ë yoacatsai ca tsi xo naa. Abraham yamabo ya convenio Diós aniquë. Parayamaniquë Dios. Jaquirëquë joniquë Moisés yoba; cuatrocientos treinta ca años quirëquë quiha. Jabi toa convenio rarinamatimaxëni tsi xo toa ja cho joni ca Moisés yoba ra. 18 Jabi jaboqui tsi Moisés yoba no nicahai cató pi Diós noqui xabahamano tsi mahitsa quiha Abraham qui jahuë convenio chani iquë aniquë ra. Jama, parayamaniquë Dios, Abraham yamabo qui chaniquí na. Ja tsi xo toa Abraham ja shomahuani quiha. Jabi toa jariapari ca quinia banahuacanai ca noqui xo naa.

Jocha bërohuahi quiha Moisés yoba

19 Shinaparicana. Moisés yobá nohiria mëstëhuayamano tsi ¿jënahuaqui tsi Moisés qui toa yoba bo Diós ani? Jabi ja acacani quiha nohiria ba jocha bërohuati. Jabi naama tsi Moisés yoba ini quiha. Jama, Abraham chahitaxocobo, naa Jesucristo joquë tsi jatiniquë Moisés yoba yonoco ra. Jabi naa xabahamati quinia jahuë Cristo yoi qui pari Diós aniquë, Abraham yamabo qui ja chaniniquë no. Jabi iriama ca tsi xo toa Moisés qui acacanish ca yoba. Jariapari tsi quiha ángel qui jahuë yoba Diós aniquë. Jaquirëquë Moisés qui toa yoba angél boni quiha. Jatsi nohiria

bo qui toa yoba Moisés boni quiha. 20 Jama, naa oquëria ca Chani aqui
tsi Abraham yamabo qui Dios chaniniquë jamë yoi ax na. Huëtsa bo ja
raayamaniquë jahuë Chani boti. Ja tsi xo toa Moisés qui acacanish ca
yoba oquë tsi xo toa jahuë Cristó tsi Diós anina.
21 ¿Jahuë shinacanai? "¿Cristo qui Diós ani ca yonoco pasomaha ma
ni Moisés yoba?" Iyamahi quiha. Jabi nohiria bo qui pi bësomati yoba
Diós aarohano tsi Dios bësojo tsi no mëstëhuahacaquë aniquë ra. Jabi
yama tsi xo toca ca acacanish ca yoba ra. Toca tsi jocha chama quima
paxatimaxëni xo noa. 22 Tocahi quiha Quënëhacanish cabo ri: "Jatiroha
cabo yonahi quiha jocha chama" iquiina. Ja iqui tsi jahuësti ca paxati
quinia tsi xo Jesucristo. Jaha tsi Jesucristo qui pi no chitimino tsi noqui
mëstëhuahi quiha Dios ra.
23 Jabi Cristo jonox pari no tsi Moisés yobá noqui yonapaoniquë. Toa
yoba iqui tsi preso xara ca nohiria bo jascaria no i-ipaoniquë rë. Jama,
noba Xabahamati Ibo joquë tsi ja qui chitimiti no chitahëhuaniquë. Noqui
ja paquëmani quiha. 24 Jabi noqui jodiobo obëso ca Moisés yoba i-
ipaoniquë. Cristo qui noqui ja mëpini quiha, no chitimihai cató tsi no
xabahamahacano iquish na. 25 Joniquë Cristo ra. Ja iqui tsi jaboqui
noqui otoyamahi quiha Moisés yoba. 26 Jaboqui Dios baquë bo xo
mato tëquëta, Jesucristo qui ma chitimihai cató no. 27 Cristo ó tsi ma
ashimahacaniquë. Cristo jabi ma sahuëyoni quiha. 28 Jasca, jaboqui Dios
bësojó tsi yama tsi toa xo oquë cato. Carayanabo oquë ma xo jodiobo.
Yonati oquë ma xo chama. Yoxa oquë ma xo joni. Jaharisi xo noa.
Jesucristó-na bo xo noqui tëquëta. Huësti maxo xo noa. 29 Cristó-na bo
ma nori iqui tsi Abraham yamaba chahitaxocobo yoi bo xo mato ra.
Jaboqui Abraham qui Diós yoani ca chani iqui tsi shomahuahacaxëqui
mato carayanabo ri ra.

4

Noqui yonapaoniquë jodioba yoba bo

1 Jabi ejemplo huëtsa mato yoacasquia, ma cahëyoino iquish na. Jabi
joni pi rësono tsi jahuë jahuëmishni bo, jahuë mai, jahuë xobo, tihi cabo
bichi quiha jahuë baquë yoi. Jama, xocobo pi no tsi binoma tsi xo toa
jahuë jahëpa jahuë bo. Jari yonati jascaria xo toa baquë ja shinahaxëquë
rohari. 2 Yonahacahi quiha. Huëtsa bo nicahi quiha. Jama, shinapayo
manëhax tsëquëhi quiha. 3 Jabi naa baquë jascaria no i-ipaoniquë, naa
noqui chahahuahai ca jodiobo. Jariapari tsi noqui yonapaoni quiha
noba yoba, noba jabi bo. 4 Jatsi Dios qui jia ca xaba tsëquëniquë. Toa
xabacá tsi Diós jahuë Baquë raaniquë noqui xabahamaxëna. Jatsi yoxá
jahuë baquë comani quiha. Jodiobo ja coni quiha, 5 noqui yonahai ca
yoba quima noqui tsëcaxëna. Toca tsi Diós aniquë jahuë baquë yoi bo
noqui manëmaxëna. 6 Jahuë baquë bo ma nori iqui tsi Espíritu Santo mato
shina qui Diós raaniquë. Ja tsi xo toa jahuë baquë yoi bo ma nori ca
cahëqui mato ri ra. Jaboquí "Noho Jahëpa" i Dios qui qui mato. 7 Jasca,
yonati bo ma xo mato ra. Jaboqui Dios baquë bo xo mato. Ja tsi xo
toa jahuë jahuë bo tëquë ibohuaxëqui mato ri, naa jahëpá-na bo baquë
ibohuahai jascaria.

Galatá cabo Pabló shinanina

8 Siri tsi Dios yoi ma cahëyamaniquë. Noitiria ma i-ipaoniquë. Toatiyá
tsi mato yona-yonapaoniquë mato mahitsa ca dios bo ra. 9 Jama, jaboqui

Dios yoi cahëqui mato ri ra. Diós mato bini quiha. Japi anoma tsi xo toa noba mahitsa ca jodioba jabi bo quiri ma bësocanaina iquia. Quiniacaxëcahuë. Mato yona-yonaxëhi quiha toa mahitsa ca jabi bo ra. 10 Jishopë. Mishni-mishniria tsi toa jabi bo quiri bësoqui mato rë. Jaboqui jodiobá fiesta bari bo, oxë bo, tihi cabo aqui mato pë. 11 ¿Mato naxërëquë tsi mahitsa ë yonocoyamayamani sa?

12 Ea nicaparicana, ëbë xatë bá. Mato carayanabo jascaria tsi ë manëniquë noho jodioba jabi bo quima casohi na. Ea jascacana. Jabi jodioba jabi bo banahuati chitahëhuanox pari tsi ëa ma noipaoniquë. 13 Siri tsi mato bëta ë chitëniquë iquihi na. Ja iqui tsi xaba ë jayaniquë Dios Chani mato qui yoaxëna. 14 Toatiyá tsi ë qui ma yosanayamaniquë toá tsi ë iquiniquë no. Anoma, quëras ë ini quiha iquihi na. Jama, ëa ma mëbiniquë ra, Dios ángel, Jesucristo yoi, tihi cabo ë irohani jascaria. 15 Toatiyá tsi ma rani-ranipaoniquë. Mato bëta ë no tsi jatiroha ca ë qui ma aquë aniquë tonia, ëa mëbixëna. 16 Jama, ¿jaboqui ë qui caxacanai sa, jabija ca mato qui ë yoahai iqui na? 17 Jabi noixoma tsi mato chahahuariacani quiha naa bëcanish ca jodioba jabí-naxëni cabo iquia. Tocacani quiha pë, ë yoani ca chani quima mato casomaxëna, jato mahitsa ca chani ma nicano iquish na. 18 Jabi jënima tsi xo toa nohiria bá mato mëbicatsaina iquia. Jabi tocaroha-tocarohaxëti xo toa mato qui bëcanish cabo. ¿Mato mëbicahi ni sa, mato bëta yama pi ë no? Toa nicaquia. 19 Jisa noho xocobá. Jaboqui anomaria tsi xo toa mato ë shina-shinahaina ra, jabija ca chani quima ma aquëquëhai iqui na. Jahuë baquë comahai ca pahë jascaria tsi xo toa noho mapo pahë mato tahëhax na. Mato ó tsi Cristo jabi rëamëno ra. 20 Jaboqui pi mato bëtarohahi tsi oquë tsi mato qui chaniti mëtsa ë iquë aquë. ¿Jënahuariaxo mato mëbixëhi ni ëa sa?

Dos ca quinia bo

21 ¿Jodioba yobá tsi yonahacacascanai? Toa yoba pari ma cahëti xo. ¿Jënihi ni Quënëhacanish cabo toa yoba yoati na. 22 “Dos ca baquë bo jayaniquë Abraham yamabo” ii quiha. Jariapari tsi jahuë cocinera Agar icanai cató jahuë jariapari ca baquë Ismael comaniquë. Abraham yonati toa yoxa ini quiha. Jaquirëquë jahuë ahuiní jahuë baquë huëtsa comaniquë. Yonati ma ja ini quiha, jahuë ahui nori. 23 Jabi bëro tsi tohoyaniquë jahuë yonati, naa Agar icanish cato. Tohoyaxo tsi quiha jahuë baquë ja comaniquë. Jama, tohoyatimaxëni quiha jahuë ahui iniquë rë, naa Sara icanish cato. Jabi ja tohoyanox pari no tsi quiha Abraham qui Dios chaniniquë, “Baquë jayaxëqui mia” iquiina. Jaquirëquë Sara yamabo tohoyaniquë jaa ri. Baquë ja comani quiha. 24 Jabi dos ca quinia bo, naa jahuë nohiria bo Diós ototi quinia bo jismahi quiha naa dos ca yoxa bo iquia. Jahuë nohiria bo Diós otopaoni ca quinia siri jismahi quiha Agar yamabo. Jabi jodiobo qui naa quinia siri acacani quiha Maca Sinaí ax na. Toa xo tsi Moisés yamabo qui jahuë yoba bo Diós aniquë. Nohiria bo ototi quinia siri ja ini quiha. Jabi yonati bo tëquë tsi xo toa jaboquí tsi naa quinia siri banahuacanaibo rë, naa yonati Agar ini jascaria. 25 Tsayacapa. ¿Agar chahitaxocoba maí tsi niiyamayamahi no toa Maca Sinaí? Quinia siri jisti tsi xo toa maca ri. Agar jascaria xo iquia. Jasca tobi naa quinia siri jisti huëtsa rë. Maí ca Jerusalén tsi quiha. Toa xo tsi jodioba yoba bo, jato jabi bo, tihi cabo banahuacani quiha pë toá racacanaibo. Yonati bo, naa Agar xocobo ca xo jato ri. Jabi Maca Sinaí, maí ca Jerusalén tsi xo jaharisi. Mahitsa ca xabahamati quinia

jismahi quiha naa dos cato. 26 Jama, tobi xo yaca huëtsa ra, naa naipá ca Jerusalén. Chitimicanaiba yaca tsi xo toa. Noba jahëhua jascaria xo. Jahanahax johi quiha noba jabi jia cato. Ja tsi xo toa jodioba yobá tsi yonahacatimaxëni xo noa. 27 Jabi siri tsi naipá ca Jerusalén yoati tsi nëca tsi Isaías yamabá quënëniquë:

“Ranitsihuë, baquë yama ca yoxá.
Rani tsi quënahuë, comahai ca pahë cahëyamahai cató.
Huëstima ca xocobo jayaxëqui mia ra.
Tohoyatapinish ca ahuiní xocobo huinoxëhi quiha xocobo mëquëya cato ra”
nëa tsi quiha ja quënëni ca nëcaniquë.

28 Jabi Abraham yamabo qui Diós yoani iqui tsi Dios xocobo xo mato, naa Abraham yamabo baquë yoi Isaac ini jascaria. 29 Jabi toatiyá tsi Isaac tënë-tënëniquë, naa Dios paxa ca quiniá tsi conish cato. Ja qui caxa ini quiha toa yonati baquë pë. Jabi toca xo jaboqui. Noqui, naa Espíritu Santó conish cabo tënëmahi quiha pë toa quinia siri banahuacascanaibo. 30 Jabi nëca tsi Dios chaniniquë Abraham qui Quënëhacanish cabo ó no: “Mi yonati, jahuë baquë, tihi cabo niahuë. Mi mai, mi jahuëmishni bo, tihi cabo binoma xo toa baquë. Mi ahuini baquë tsi xo ibo ti cato, mi rësoquë no” i Abraham yamabo qui Dios ni quiha. 31 Jaha tsi Abraham yonati xocobo ma xo noa. Jama, ahuini baquë jasca ca xo noa, naa noqui jodioba yoba quima paquëmahacanish cabo.

5

Quinia siri quima no paquëmahacanina

1 Jabi Moisés quinia siri quima Cristó noqui paquëmaniquë ra. Jatsi toa yobá tsi yonahacayamacana. Chamatsicana. Toa yonamisxëni ca yoba quiri bësotëquëyamacana ra. 2 Ea nicacahuë. Pablo yoi tsi xo naa mato qui quënëhaina. Ma jibirishahacapino tsi Cristo quima casoqui mato iquia. 3 Nicacana. Moisés yoba tëquë nicaxëti xo jibirishahacahax cato ra. 4 Toa yobá pi mëstëhuahacacatsi tsi Cristo quima aquëquë xo mato iquia. Mato mëbiyamaxëhi quiha Dios. 5 Jama, noqui chahahuacanaibo tsi xo toa Cristo qui chitimihaina. Dios ó pasoqui noa, noqui ja mëstëhuano jahuë Espíritu Santó no. 6 Jabi Jesucristo quinia ó tsi jaharisi tsi xo carayanabo jodiobo tëquë. Dios qui oquë ma xo toa jibirishahacahax ca jodiobo. Jasca, ja qui oquë ma xo jibirishahama ca carayanabo ri. Jama, jaboqui jahuë Cristo qui chitimicanaibo tëquë xabahamahi quiha Dios. Chitimixo tsi Dios no noiti xo ra. Dios qui jia ca quinia tsi xo naa.

7 Jabi jia tsi Cristo quinia ó tsi banahuahi ma ipaoniquë. Jama xo jaboqui rë. ¿Tsohuëcaracá naa jabija ca quinia quima mato bësomani pa? 8 Tocayamaniquë Dios, naa mato quënanish cato. 9 Quiniacaxëcahuë. Tonia mato xërëquë tsi pacanahi quiha toca ca ma shinahai ca yoi rë. “Jatiroha ca mapari ó pacanahi quiha levadura mishni-mishniria cato” ¿iyamacahi ni? 10 Jama tocayamaxëqui mato iquia. Jahari ë yoani ca quinia qui mato bëxëhi quiha Dios iquia. Jasca, mato yosihai ca joni bo copixëhi quiha. 11 Jishopë. Ea quiahuacani quiha toa Moisés yobá-naxëni cabo, ëbë xate bá. “ ‘Jibirishahacaxëti xo carayanabo’ ii quiha Pablo” icani quiha pë. Yoyoxëni ca chani tsi xo toa ra. Ja quiacanaina. Jabi jibirishati jabi pi ë yoarohano tsi ëa ja tënëmayamaquë acaniquë toá cabo.

Jama, ë yoaní ca cruz Chani qui caxaxëniria ca xo iquia. 12 Anomaria tsi
xo toa mato jibirishacascanaibo ra. Mato ja jisbayacano iquia.
13 Jisa ëbë xatë bá. Diós mato quënaniquë, tsëquëti. Jodiobo ma
manëyamaxëti xo ra. Toa jabí tsi ma yonahacayamaxëti xo iquia. Jasca,
quiniacaxëcahuë, mato jochahuaxëni ca noma jabi ma banahuacasmitsa
iqui na. Anoma ca quinia tsi xo toa. Oquë tsi xo toa mabë xatë bo ma
mëbihaina, noinaquí na. 14 "Nohiria huëtsa bo noicana, mamë ma noihai
jascaria" ii quiha Quënëhacanish cabo. Oquë-oquëria ca yoba tsi xo toa.
Mabë xatë bo pi noiyoiquí tsi Dios yoba jatiroha cabo jatihuaxëqui mato
ra. 15 Jama, joi pi mërahi tsi ranimistsi tsi quëyohacaxëqui mato tëquëta.
Quëyohacaxëhi quiha mato iglesia bo ri, naa ma arabëquina-haina rë.
16 Nëcatsiquia. Espíritu Santó pi mato mëpino tsi mato jochahuaxëni ca
noma jabi jaha quëëhai ca banahuayamaxëqui mato ra. 17 Jabi jaha noba
noma jabi quëëhai ca tsi xo toa jaha Espíritu Santo quëëhai ca pasomaha
cato. Jasca, jaha Espíritu Santo quëëhai ca tsi xo noba noma jabi jaha
quëëhai ca jamëri. Jabi iquinacani quiha naa dos cato. Ja tsi xo toa
jia ca pi mato shinaná acasno tsi tobi quiha toa mato jochahuaxëni ca
noma jabí mato jënëmacatsaina. 18 Jama, Espíritu Santó pi mato mëpino tsi
jocha bëboxëqui mato iquia. Bëbohax toa yonahai ca jodioba yoba tëquë
quima ma paxaquë ra. 19 Jasca, noqui bëroria tsi xo toa noba noma jabí
noqui amahaina. Tobi xo: anoma ca chotahaina, yoyohaina, 20 mahitsa
ca dios bo qui arahaina. Tobi quiha yoshihuahaina, ranomis-haina,
noiyamahaina, caxatapihaina, xatë bo bëquëxnahaina. 21 Tobi quiha joni
huëtsa bá jahuëmishni bo ó quëëhaina, joi acaina, pahëhaina, pahëhax yoi
ca acatsaina. Tihi cabo tsi xo jocha iquia. Nicacana. Diós otohai ca
xatënayamaxëhi quiha toca ca jabicanaibo iquia ra, siri tsi mato ë yobani
jascaria.
22 Jamëri tsi xo toa Espíritu Santó noqui amahaina. Espíritu Santo
iqui tsi noicasqui noa. Tobi quiha no ranihaina, no bëpasihaina, no
yosanayamahaina, no mëbicatsaina, no jianacatsaina, Dios no chahahua-
catsaina. 23 Tobi quiha toa ishima no iquiina, noba shina mëquihaina. Tihi
tsi xo toa Espíritu Santo jabi. Jabi yama tsi xo toa naa jabi jia ca pasomaha
ca yoba. Jatiroha ca nohiria bo qui jia quiha. 24 Jabi jato jocha qui
mëpihai ca noma jabi niahi quiha Jesucristó-na bo. 25 Espíritu Santo pi no
banahuayoino tsi Espíritu Santó noqui mëpino ra. 26 Nomë shinamisxëni
no iyamano ra. Anoma quiha. Nobë xatë bo no caxahuayamano. Anoma
quiha. Nohiria huëtsa bo qui no yosanayamano. Tihi tsi no jënëti xo.

6

Jatiroha ca nohiria mëbicana

1 Tsohuëcaracá pi anoma ca ano tsi Espíritu Santó mëpihacahax cató
toa joni mëstëhuano, ëbë xatë bá. Ishima tsi toa jochahax ca ja mëbixëti
xo. Jasca, quiniacaxëcahuë, jochati ma tanamahacayamano mato ri.
2 Jabi noitiria pi mabë xatë ino tsi jato mëbicana. Jia tsi xo toa ma
mëbibëquinahaina. Tocapiquí tsi Cristo yoba jatihuaxëqui mato ri. 3 Jabi
tobi xo toa oquëria ca jaca nori ca quëscahuacanaibo, mahitsa ca jaca nori.
Jamë paracani quiha. 4 Tocayamacana. Jabi ja acai ca yoi, jahuë jabi yoi,
tihi cabo jatiroha ca nohiria bá tsaya-tsayano. Jia ca arohahax ja ranixëti
xo. Jënima quiha. Jasca, joni huëtsá acai ca ja tsayayamano. Jama, ja acai

ca yoi, jahuë jabi yoi, tihi cabo ó ja bësono ra. 5 Jatsi jato jabi yoi ca otoxëti xo jatiroha cabo. Bëronoma tsi xo toa noba jabi otohaina iquia.

6 Dios Chani pi tsohuëcaracá mato tiisimano tsi toa pastor ya tsi mato jahuëcara mishni bo xatënacana. Copihacaxëti xo pastor jahuë yonoco quëshpi na.

7 Jasca, ma parahacayamano. Bëro tsi Dios no parahai ca nori ca ma quëscahuamitsa rë. Jama, parahacatimaxëni quiha. Ja tsi xo toa ja banaha ca tësaxëhi quiha toca ca joni iquia. 8 Jahuë noma jabi jaha quëëhai ca pi aquí tsi copihacaxëti xo toa joni. Jochahuaxëni ca jabi tësaxëhi quiha toa rë. Jama, Espíritu Santo jaha quëëhai ca pi aquí tsi jabi jia ca saihuaxëhi quiha ra. Toa joni bësopaomaxëhi quiha Espíritu Santo. 9 Japi jia ca ati no yosanayamano. No bëbohacayama-pino tsi noqui shomahuaxëhi quiha Dios. No tësaxëhai ca bixëqui noa ra xaba jia cató no. 10 Ja tsi xo toa jatiroha cabo bax jia ca no ano ra. Jasca, Cristó-na bo no shomahuariaxëti xo ra.

Jaroha ca yoba

11 Tsayacana. Mato qui naa carta quënëquia noho mëquënë no ra. Chahitaxëni ca letra jaya quiha. 12 Nicacana. Jamë shinamisxëniria tsi xo toa mato janyama mëpicanaibo. Ja tsi xo toa mato ja jibirishacascanaina iquia. Jasca, Cristo cruz Chani quëshpi tsi tënëmahacahai ca quima paxacascani quiha ra. 13 Jibirishahacahaina, jodiobo iquiina, tihi cabo tsi xo toa jato qui jia cato. Moisés yoba nicaxoma tsi tihi ca jabi bo bicani quiha pa. Ja iqui tsi mato jibirishacascani quiha "Jia tsi xo toa no acana" iquiina. Jodiobo mato manëmacascani quiha pë. 14 Tocayamaquia. Noba Ibo Jesucristo cruz Chani roha chaniquia. Cruz iqui tsi ë qui yoi tsi xo toa jochahuaxëni ca maí ca jahuë bo. Toa jahuë bo noiyamahai ca ëa xo naa. Toa jahuë bo qui bësoyama ca jascaria ca ëa xo naa ra. 15 Dios qui iriama tsi xo toa jodioba jabi bo. ¿Jënahuariaxo raca toa jabi bá noqui mëbina? Noqui oquëhuayamahi quiha jibirishahacahaina iquia. Oquë-oquëria ca tsi xo toa paxahuahacahax ca nohiria iquiina. 16 Jabi naa yoba banahuacanaibo Diós ranihuano. Jato ja noino. Dios nohiria-nohiria tsi xo toa naa yoba paxa ca banahuacanaibo iquia.

17 Jarohari tsi jodioba jabí-naxëni cabá ëa yositëquëyamano ra. Jesu tahëxo tsi tobi noho yora ó ca huishiqui ra. 18 Noba Ibo Jesucristó mato shomahuariano, ëbë xatë bá. Amén.

La Carta Del Apostol San Pablo a Los Efesios

1 Efesó ca chahahuacanaibo, Jesucristo chahahuacanaibo huëtsa bo,
tihi cabo qui naa carta raaquia. Jabi Pablo tsi xo naa carta quënëhai cato.
Ea Diós biniquë ra, jahuë Chani bohai ca iti. 2 Noho Jahëpa Dios, noba Ibo
Jesucristo, tihi cabá mato shomahuano. Mato ja ranihuacano ra.

No bax Diós ani ca jahuë bo

3 Dios, naa noba Ibo Jesucristo Jahëpa no oquëhuano ra. Mana xo tsi
noqui shomahuariaqui ra. Jahuë baquë Jesu ya no rabënabëquihai ca iqui
tsi jia tsi xo toa no bax ja acaina Espíritu Santó no. 4 Mai nëhohuanox pari
tsi quiha noqui pari Diós biniquë ra, jahuë-na bo iti. Jahuë baquë Cristo
iqui tsi noqui ja bini quiha noqui mëstëhuaxëna, ja bësojó tsi jochayama
cabo inono iquish na. 5 Toca tsi no bax Diós aniquë no noino iquish
na. Siri tsi jahuë baquë bo noqui ja manëmacasni quiha. Ja tsi xo toa
jahuë baquë Jesu ja raani quiha no bax nati. Jahuë shina ja ini quiha.
Jaha quëëquí tsi ja tocaniquë. 6 Jaha tsi oquëhuahacaxëti xo Dios, noqui ja
shomahuariani nori quëshpi na. "Anomaria tsi xo noqui ja noihaina", i
no no, ja noihai ca baquë yoi noqui ja raani nori quëshpi na.

7 Jabi jahuë baquë yoi Diós aniquë no bax nati. Jahuë baquë jimí tsi
jocha quima noqui ja paquëmani quiha. Jasca, masahacaniquë noba
jocha ra. ¿Tsayacanai? Anomaria tsi xo toa noqui Diós noihaina ra. 8 Ja
noihai ca noqui ja japaniquë. Huashiyamahi quiha. Jasca, tiisi xo.
Jatiroha ca cahëhi quiha. 9 Ja tsi xo toa ja tocanina no bax na, jamë xo
shinaquí na. Shinaxo tsi ja acatsai ca Diós noqui cahëmani quiha. Siri tsi
jahuë planes, naa ja acasni ca no cahëyamani quiha. Toatiyá tsi noqui
jonë ini quiha jahuë planes, naa jahuë shinana. Jama, jaboqui jahuë
planes cahëqui noa ra. Jasca, toa planes, naa ja acatsai ca jatihuaxëhi
quiha jahuë Cristo. 10 Toa planes tsi jatihuaxëhi quiha jia ca xaba
tsëquëquë no. Jatsi maí ca nohiria bo tëquë, naipá ca bësocanaibo, tihi cabo
catiaxëhi quiha Dios, Cristo chama nama janaxëna. Jatsi jatiroha cabo
yonaxëhi quiha Cristo ra. Toatiyá tsi Ibo-iboria ixëhi quiha.

11 Jabi Dios shinaná tsi acacahi quiha jahuë bo tëquë. Toa jahuë planes
ini quiha. Shinaquí tsi quiha Diós noqui biniquë ra jahuë nohiria yoi
bo iti. Ja tocani quiha, jahuë baquë iqui na. Rëquë rohari tsi toca tsi
Diós shinani quiha axëna. 12 Noqui ja biniquë ra jahuë oquë noqui
jismaxëna. Jaha tsi quiha noqui jariapari ca Cristo qui chitiminish cabá
Dios ocahuano, naa noqui jodiobo.

13 Jasca, Cristo qui chitiminiquë mato carayanabo ri, jabija ca xaba-
hamati Chani nicahax na. Espíritu Santó tsi ma jiisahacani quiha Cristó-
na bo ma nori ca jismati. Jabi mato carayanabo qui ri Espíritu Santo
acacati ini quiha, siri tsi toa Diós yoani iqui na. 14 Jaboqui Espíritu Santo
jaya xo noa, noqui tëquëta. Ja iqui tsi Diós noqui xabahamaxëhai ca
cahëyoiqui noa ra. Parayamaqui Dios. Jahuë-na bo Diós xabahamaxëti
ó noqui pasomahi quiha. Jatsi Dios no oquëhuano ra.

Efesó cabo bax Pablo bëhoxhaina

15-16 Jabi Diós acatsai iqui tsi mato bax bëhox-bëhoxquia. Siri tsi mato bax bëhoxti ë chitahëhuani quiha, naa Ibo Jesu ma chahahuayoihaina, Dios nohiria bo ma noiyoihaina, tihi cabo ë yoahacaquë no. 17 Bëhoxquí tsi quiha noba Ibo Jesucristo Dios, naa noba oquëria ca Jahëpa nicaquia ra, mana ca tiisi mato qui ja ano. Jatsi oquëxëhi quiha toa Dios ma cahëhaina iquia. 18 Jasca, bëhoxquí tsi Dios nicaquia, mato shina ja huëahuano, jabija ca ma cahëno iquish na. Tsayacahuë. Anomaria tsi xo toa mato bax Diós acaina ra. ¿Mato ja quënayamayamani ja bëta ma iti? Toa xabacá tsi anomariaxëhi quiha toa jahuë nohiria bo bax Diós axëhaina ra. Toa ma cahëyoini quiha iquia ra. 19 Jasca, anomaria tsi xo toa Dios chama ra. Toa chamá tsi noqui mëbiriahi quiha. 20 Toa jasca ca chamá tsi quiha jahuë Cristo ja bësotëquëmaniquë. Bësotëquëmaxo tsi quiha jahuë baquë ja oquëhuaniquë. Jatsi naipá tsi jahuë mënëcayá tsi quiha jahuë baquë ja tsahomaniquë ja yonano. 21 Toa xo tsi yonahi quiha Cristo jaboqui ra. Gobierno bo tëquë, chama bo tëquë, yonacanaibo tëquë, jatiroha ca nohiria bo tëquë, jaboqui noqui bësocanaibo, johai ca xaba paxá tsi bësocanaibo, tihi cabo tëquë yonahi quiha noba Cristo ra. 22 Jasca, Cristo chama namá jatiroha cabo Diós jananiquë yonahacati. Jasca, jahuë iglesia, naa noqui chahahuacanaibo qui Cristo acacani quiha noba chama iti. Noqui Rëquëniniti Ibo-iboria tsi xo naa ra. 23 Noqui chahahuacanaibo, naa iglesia cabo tsi xo toa Cristo banahuacanaibo. Rëquëniniti Ibo-iboria qui no riihai cató tsi huësti ca maxo manëqui noa, naa Rëquëniniti Ibo, noqui chahahuacanaibo, tihi cabo. Yora jascaria xo noa. Jasca, no nohó tsi bësoyoihi quiha Cristo, naa jatiroha cato ó ca rëamëhai cato ra.

2

Dios noihai cató tsi ma xabahamahacaniquë

1 Jabi Dios mato xabahamanox pari no tsi bësoyama jascaria bo ma i-ipaoniquë mato jocha iqui na. Nicamisxëni cabo ma i-ipaoniquë ra. 2 Toatiyá tsi jochahuaxëni caba quinia ma banahuani quiha. Satanás, naa naipá ca yoshi ba ibo-iboria ma nicapaoni quiha. Jaboqui Dios nicamisxëni cabo chamahuahi quiha pë jahuë yonoco ati. 3 Jabi toa jochahuaxëni ca carayanabo jascaria noqui jodiobo i-ipaoniquë noqui ri. Noba noma jabi no banahuapaoni quiha. Noba yora, noba shina yoi, tihi cabo jaha quëëhai ca no a-apaoniquë. Anoma quiha. Ja iqui tsi quiha noqui caxaxëniria Dios iniquë, carayanabo qui ja caxani jascaria.

4 Jama, shinajiaxëni xo Dios. Anomaria tsi xo toa noqui ja noihaina ra. 5 Jochahuaxëni ca nicamisxëniria cabo inono tsi noqui Diós bësotëquëmaniquë jahuë Cristo ya noqui rabënamaxëna. Ja noihai cató tsi ma xabahamahacani quiha. 6 Noqui bësotëquëmaxo tsi quiha jahuë mana ca chama, jahuë oquë, tihi cabo noqui ja aniquë jahuë Cristo yaxo tsi no yonabëquinano, no bax Cristo ini iqui na. 7 Ja tocani quiha jatiroha ca xabacá tsi ja noihai ca jismaxëna, naa Jesucristó tsi noqui ja shomahuarianina. Toa ja noihai ca jatiroha cabo cahëmacatsi quiha ra. 8 Tsayacahuë. Dios noihai cató tsi ma xabahamahacani quiha, ja qui ma chitimihai cató no. Mamë xabahamati mëtsama xo mato ra; mato bax Diós acai ca ja nori. 9 Jasca, mamë oquëhuati mëtsama xo mato ra, ma acai ca ja nomari. 10 Jabi Dios tsi xo toa noqui Nëhohuati Ibo-iboria. Jahuë

Jesucristo ó tsi noqui ja nëhohuaniquë jia ca no ano iquish na. Siri tsi quiha jia ca ati noqui ja rohahuaniquë, jahuë shina ja ini quëshpi na.

Jodiobo, carayanabo, tihi cabo rabënabëquihaina

11 Jabi ma i-ipaoni ca shina-bënoyamacana, carayanabá. Toatiyá tsi Dios ma cahëyamaniquë ra. Dios cahëtimaxëniria ca yoixëni cabo ma quënahacani quiha. Jabi toca tsi quiha jodiobo chaniniquë mato yoati na. Chanihax, "Noqui tsi xo toa Dios cahëcanaibo, no jibirishahacani nori iqui na" i jaca ni quiha. 12 Jatsi shina-bënoyamacana iquia. Toatiyá tsi quiha Cristo ma cahëyamaniquë ra. Carayanabo, naa jahuë quinia cahëtimaxëni cabo ma i-ipaoni quiha. Diós bini ca nohiria bo ya, naa Israel cabo ya ma rabënabëquiyamapaoni quiha. Jasca, jato qui jismahacanish ca rabënati quinia ma cahëyamaniquë. Toatiyá tsi mato carayanabo qui Dios chaniyamapaoni quiha. Jasca, yama ini quiha jaha ma pasohaina. Dios yama ma i-ipaoni quiha. Toca tsi ma i-ipaoniquë ra.

13 Jama, jaboqui basima tsi mato basi cabo Diós bëniquë, jahuë baquë Jesu ya ma rabënano iquish na. Jaha tsi jaboqui Cristo rësoni iqui tsi jodiobo yoi bo ya, naa Dios cahëyoicanaibo ya rabënabëquiqui mato ra. 14 Jabi Cristo tsi xo toa noqui tëquë rabënabëquimati Ibo-iboria. Ja iqui tsi noqui jodiobo, mato carayanabo, tihi cabo bichi quiha Dios, huësti ca nohiria paxa cabo axëna. Jaboqui yama pi xo dos ca maxo bo. Noqui bëquëxhuahai ca naxërëquë ca panë, naa noba jodioba yoba bo Cristó quëyoniquë ja ini cató no. Toa yoba iqui tsi no caxa-caxapaoni quiha rë. 15 Jama, toa jodioba yoba ja quëyoniquë ra. Quëyoxo tsi quiha dos ca nohiria bo, naa noqui jodiobo, mato carayanabo, tihi cabá tsi quiha huësti ca maxo paxa ca ja nëhohuaniquë ja bëta rabënabëquiti. 16 Jabi ja rësonox pari no tsi quiha no caxana-caxanapaoniquë. Jama, ja nahai cató tsi no caxanahai ca ja quëyoni quiha. Cruzó tsi huësti ca nohiria paxa cabo ja ani quiha, jahari Dios qui noqui bëxëna. 17 Jabi mai qui Jesu joniquë. Joxo tsi quiha mato carayanabo, naa Dios basi cabo, mato jodiobo, naa Dios basima cabo, tihi cabo qui Dios Chani jia ca ja yoaniquë. Dios ya rabënamati Chani ja yoani quiha. 18 Ja iqui tsi jaboqui Espíritu Santó mëbihai cató tsi Dios qui joti mëtsa xo noa noqui tëquëta. Huësti ca Jahëpa jaya xo noa no bax Jesucristo ini iqui na.

19 Japi jaboqui Dios cahëqui mato, mato carayanabá. Carayana yoi bo ma xo mato, Dios nohiria yoi bo ma nori. Jaboqui jahuë xocobo ya rabënabëquipiqui mato ra. Jatsi Diós-na bo xo mato jaboqui. 20 Tsayacahuë. Xobo jascaria xo noqui tëquëta. Jariapari tsi xo toa Dios Chani chitahëhuati ibo bo, Dios Chani yoati ibo bo. Tihi cabá noqui Dios Chani ani quiha. Xobo chinichiti jascaria ca xo. Jasca, tobi Cristo. Xobo naniti jascaria xo, oquë jahuë yonoco nori iqui na. 21 Cristo ó tsi rohahuahacaqui noa xobo jia ca manëti. Toca tsi Ibo ya tsi aniqui noa, naa noqui chahahuacanaibo tëquë. 22 Jasca, Cristo ya ma rabënabëquihai ca iqui tsi jahuë xobo iti rohahuahacahi quiha mato ri, chahahuacanaibo huëtsa ya. Huësti ca xobo jiaria ca xo noa, naa noqui jodiobo carayanabo tëquë. Jahá tsi bësohi quiha Dios ra, Espíritu Santó no.

3

Carayanabo Diós xabahamacasnina

1 Jabi mato carayanabo iqui tsi preso qui ë nanëhacaniquë. Cristo yonati
nëxahaca ca ëa xo naa ra mato mëbicatsi na. 2 Jabi mato carayanabo
qui Dios Chani yoati yonoco ë qui acacani quiha mato mëbiti. ¿Tonia ë
qui Diós ani ca yonoco yoati tsi ma nicayamayamani? 3 Ea pari quiha
ja acatsai ca planes Diós jismaniquë. Jahuë jonë ca shina ja ini quiha.
Jismaxo tsi quiha ëa jahuë planes ja cahëmaniquë. Ja tsi xo naa pistia ca
ë quënëhaina. 4 Jabi ë quënëhai ca tsayacana. Tsayaquí tsi jahuë Cristó
tsi carayanabo ri Diós xabahamacatsai ca cahëxëni ca ë nori ca jisxëqui
mato ri. 5 Jabi naarima tsi quiha carayanabo ri Diós xabahamacasni ca
noba naborëquëbá cahëyamaniquë. Jama, jaboqui tsi quiha noqui Chani
chitahëhuati ibo bo, Dios Chani yoati ibo bo, tihi cabo qui Dios shina
jismahacaniquë Espíritu Santó no. 6 Jabi Dios cahëhama ca shina tsi xo toa
jahuë Cristó tsi carayanabo ja xabahamahaina ra. Jaboqui Dios xocobo
manëhi quiha carayanabo ri jodiobo ya. Jasca ca Dios maxo xatë xo jato
ri. Jaboqui Espíritu Santo bicani quiha jato ri naa Diós yoani jascaria.

7 Jabi mato carayanabo qui ëa pari Diós raaniquë ra, jahuë Chani ë
yoano. Ea noiquí tsi ëa ja chamahuani quiha jahuë yonoco ë ano. 8 Ea
pi, naa Dios nohiria tënëmapaonish ca Diós bini quiha, carayanabo qui
jahuë Chani yoati. Jaha tsi "Cristo tsi xo toa carayanabo Xabahamati
Ibo-iboria" i jato qui ë ti xo. 9 Jasca, naa quinia jatiroha ca nohiria bo,
naa jodiobo, carayanabo, tihi cabo qui ë bërohuaxëti xo. Jabi carayanabo
Diós, naa noqui Nëhohuati Ibobá xabahamacasni ca noba naborëquëbá
cahëyamaniquë rë. Naarima, naa huëstima ca año no tsi jato qui jonë
Dios shina ini quiha. 10 Jama, jaboqui tsi Dios qui aranabëquicani quiha
nohiria bo tëquë, naa "iglesiá" i no aina. Tihi tsi Diós aniquë mana ca
ángel bo, mana ca chama bo, tihi cabá jahuë tiisi-tiisiria cahëno iquish
na. Jabi carayanabo, jodiobo, tihi cabo aranabëquicanai cató tsi jato
qui tsi Dios planes jismahacani quiha. 11 Toca tsi Diós acasni quiha.
Jaboqui tsi quiha jahuë shinana, naa jahuë planes ja jatihuaniquë noba
Ibo Jesucristó no. 12 Ja iqui tsi raquëhaxma tsi Dios qui chaniti mëtsa
xo noa, jahuë Baquë qui no chitimini iqui na. 13 Jatsi ëa tahëhax shina-
huëjënayamacana, naa mato carayanabo qui Dios Chani ë yoahai ca iqui
tsi presó tsi ë nori ca iqui na. Ocapijaquë mato bax na ra.

Pablo bëhoxnina

14 Nëca tsi chanipama tsi Jahëpa yoi bësojó mënihax bëhoxquia ra.
15 Noqui nohiria bo, mana ca ángel bo, tihi caba jahëpa-jahëparia ca Dios
tsi xo naa noba Jahëpa ra. 16 Anomaria tsi xo Dios oquë ra. Ja quëshpi
tsi Jahëpa Dios nicaquia, mato shina ja chamahuano Espíritu Santó no.
17 Chamahuaxo tsi mato shina ó tsi Cristo bësono ra, ja qui ma chitimihai
cató no. Jasca, mato bax bëhoxquia, noiti ma cahëriano iquish na. 18 Jasca,
mato Efesó cabo, Dios nohiria bo tëquë, tihi cabo Diós mëbino, Cristó
noihai ca ma cahëyoino iquish na. Anomaria tsi xo toa noqui ja noihaina
ra. Yoanoma quiha. 19 Jabi ja noihai ca pi cahëhi tsi Dios jabi tëquë
rëahacaxëhi quiha noa ra. Jabi, ¿jënahuariaxo raca ja noihai ca no cahëyoina
rë? Noqui huino quiha. Tihi ca tsi mato bax nicaquia, bëhoxquí na ra.
20 Jatsi oquëhuahacaxëti xo Dios iquia. Anomaria tsi xo toa ja ati mëtsa
ca chama ra. No nohó ca yonocohai ca chama tsi xo toa, jia ca ati. 21 Japi
jahuë Jesucristo ini iqui tsi Dios no oquëhua-oquëhuapaoti xo ra jahuë rëso
qui. No tocaxëti xo iglesiá no ra. Amén.

4

Huësti ca yora xo chahahuacanaibo

1 ¿Diós mato quënayamayamani? Jatsi mëstëxëni ca jabi jayacana iquia,
naa Ibo tahëhax tsi presó ë nori cato. 2 Noihi tsi shinapënicana.
Shinapënihi tsi yosanayamacana. Yosanayamaquí tsi noicana. Noiquí
tsi mëbinabëquicana. 3 Jasca, noihi tsi rabënabëquiti ó quëëriacana. Jabi
Espíritu Santo tsi xo toa noqui rabënabëquimahaina ra. 4 Jabi tobi xo huësti
roha ca iglesia ra; naa Cristo banahuacanaibo. Tobi xo huësti ca Espíritu
Santo ri. Jasca, huësti roha tsi xo toa xabahamati quinia ra. Jabi Diós
mato quënani quiha, ja bëta ixëti ó ma pasono. 5 Jasca, huësti ca Ibo
roha xo. Huësti roha tsi xo toa no chitimihaina. Jasca, huësti roha tsi
xo toa no ashimahacahaina. 6 Tobi huësti roha ca Dios; naa noba Jahëpa-
jahëparia. Ja tsi xo toa noqui chahahuacanaibo tëquë otohai cato. No nohó
tsi yonocohi quiha ra, jahuë shina no ano iquish na.

7 Nicaparicana. Noqui tëquë qui tiisi bo acacani quiha Dios yonoco ati.
Jamëri jamëri tsi xo toa noqui Cristó acaina. 8 Jabi tocaxëti ja ini quiha ii
quiha Quënëhacanish cabo.

“Mana nai qui ja tërononiquë bëbohax na.
Tëronoxo tsi quiha tiisi bo ja aniquë joni bo qui”

i jaca ni quiha Cristó acai ca yoati na. 9 Japi tsayacana. “Mana nai qui
ja tërononiquë” ii quiha. Jabi mana tërononox pari tsi quiha ¿mai yoi qui ja
botëyamayamani? 10 Jabi naa botënish ca tsi xo Cristo ra; naa mana tëronish
ca jasca cato. Toa tsi ja cani quiha jatiroha ca yonaxëna. 11 Tëronoxo tsi
quiha jahuë nohiria bo qui tiisi bo ja aniquë chahahuacanaibo mëbixëna.
Jatsi Dios Chani chitahëhuati ibo bo, Dios Chani yoati ibo bo, Dios qui
nohiria bo mëpiti ibo bo, pastor bo, naa chahahuacanaibo obëso cabo,
Dios Chani tiisimacanaibo, tihi cabo Cristó iglesia qui ani quiha. 12 Tihi ca
tiisi jaya ca joni bo acacani quiha noqui chahahuacanaibo rohahuaxëna,
Dios yonoco ati. Toca tsi chamahuahacahi quiha iglesia, naa noqui Cristo
banahuacanaibo. 13 Tocapihi tsi jia tsi catixëqui noa, jia tsi aranabëquihi
na. Jatsi quiha jaharisixëhi quiha no chitimihaina ra. Jasca, jaharisixëhi
quiha Dios Baquë no cahëhaina. Tocapihi tsi shinacoshi bo manëxëhi
quiha noa, toa Cristo jabi-jabiria jayahi na. 14 Jaha tsi xocobo jascaria
iyamaxëqui noa ra. Jama, coshixëhi quiha no cahëhaina. Rarinama-
hacatimaxëni-xëhi quiha no chitimihaina ra. Jabi huëstima tsi xo toa
mahitsa ca chani yoahacahaina rë. Tobi xo quiahaina, parahaina. Jama,
shinahaxo tsi jato mahitsa ca chani chahahuayamaxëqui noa. 15 Noipihi
tsi Cristo jascaria tsi manëxëqui noa ra, jabija ca Chani nicahi na. Jabi
Cristo tsi xo toa noqui rëquëninihaina ra. Noba mapo quiha. 16 Ja tsi xo
toa noqui chahahuacanaibo yonoco-bëquinamati Ibo-iboria. Cristo yora
xatë bo xo noa. Jabi yonoco jaya xo jatiroha ca xatë ati. Jabi jia pi jatiroha
ca xatë jahuë yonoco ano tsi anixëhi quiha Cristo yora; naa iglesia cato.
Jasca, oquëxëhi quiha no noinabëquihai ri.

Quinia siri quima casocana

17 Iboba janë tsi Dios cahëyamacanaibo jascaria tsi bësoyamacana iquia.
Anoma tsi xo toa jato jabi ra. Jasca, mahitsa tsi xo toa ja shinacanaina.
18 Tsëmo rëamë tsi xo toa ja shinacanaina pë. Jasca, jabija ca cahëyamaquí
tsi Dios cahëyoiyamacani quiha. Jabija ca nicacasyamacani quiha rë.
19 Bërabitimaxëni ca nohiria bo tsi xo naa ra. Anoma ca acascani quiha

pë. Jasca, jato qui jia tsi xo toa ja acanaina ra. Jatiroha ca jocha yoixëni ca jabicascani quiha pë. 20 Jama, jamëri tsi xo toa ma jabirianina, Cristo Chani nicahax na. 21 Jabija tsi xo toa Jesu Chani ra. Toa Chani ma yoahacaquë tsi quiha ¿jia tsi ma nicayamayamani? 22 Jatsi mato jochahuaxëni ca jabi ma tsoboxëti xo ra. Toa ma tiisimahacani quiha. Jatsi quiniacaxëcahuë. Mato jabi jia ca yoshihuahacayamano, yoi ca ó ma quëëhai cató no. 23 Jaboqui paxahuahacaxëti xo mato shinana ra. 24 Jatsi Dios jabi paxa ca sahuëcana. Jabi Dios jascariati no nëhohuahacani quiha, mëstë, jochayama, tihi cabo iti.

25 Jatsi jaboqui quiayamacana jaa ri. Jabija ca noba xatë bo qui no chanixëti xo, jasca ca yora xatë bo no nori iqui na. 26 Jasca, caxapihi tsi jochayamacana. Caxahi tsi mëri tsi rabënacana, naa bari canox pari no. 27 Mëri tsi rabënayamapiquí tsi Satanás qui xaba axëqui mato pë, mato yonati. 28 Jasca, yomayamatëquëxëti xo yoma-yomapaonish cato. Yonocoti ja chitahëhuano iquia. Yonocopihi tsi noitiria cabo qui parata mëati mëtsaxëhi quiha ra. 29 Jasca, quiniacaxëcahuë. Anoma tsi xo toa yoi ca chanihaina. Jia tsi nohiria bo qui chanicana jato chamahuaxëna, jato mëbixëna. Jatsi mato chani jia ca ja nicahai cató tsi mëbihacaxëti xo nohiria bo ra. 30 Jama, yoi ca pi chanimano tsi cohuëxëhi quiha Espíritu Santo ra. Espíritu Santo cohuëhuayamacana. Mato qui acacanish ca tsi xo naa ra, Diós-nabo ma nori ca jismati. Ja iqui tsi mato xabahamaxëqui Dios, jaroha ca barí no ra. 31 Jasca, huëtsa bo qui joi mërayamacana caxaquí na. Itsisnayamacana; anoma quiha. Mato joi choshayamacana. Anoma tsi xo ocahuahaina. Tihi ca jocha quima bësocana iquia. 32 Jama, rabënabëquicana noihi na. Mato pasomaha pi mabë xatë bá jahuëcara ca ano tsi shina-bënocana, naa Cristo iqui tsi yoi ca ma acai ca Diós shina-bënoni jascaria.

5

Dios xocoba jabi

1 Dios xocobo yoi xo mato ra. Jaha tsi Dios jascacana. 2 Jasca, noinacana, naa Cristó mato noini jascaria. ¿No bax nati jamë ja ayamaya-mani? Jabi Dios qui acacapaoni ca oveja jascaria tsi Dios qui je acacani quiha. Perojome jascaria ja ini quiha Dios qui.

3 Jatsi Dios xocobo ma nori iqui tsi anoma ca chotahaina, yoi ca acaina, jahuëmishni bo ó quëëmis-haina, tihi cabo iyamacana, mato qui nohiria bo quësoyamano ra. 4 Jasca, rabixëniria ca yoyoxëniria ca jahuë bo, anoma ca shirahaina, tihi ca yoati tsi pasicana. Anoma tsi xo toca ca jahuë bo chanihaina. Jama, Dios qui “Gracias” i ma ti xo. 5 Nicaparicana. Jabija tsi xo naa ë yoaxëhaina: Cristo, Dios, tihi cabá otohai ca qui jicopistiayamariaxëhi quiha mëtsaxëniria cabo. Jicoyamacaxëcani quiha shina yoixëniria ca jaya cabo, jahuëmishni bo ó quëëmisxëniria cabo ri. Toca tsi mahitsa ca dios qui aracanaibo jascaria ca xo toa nohiria bo ra. 6 Tobi quiha huëstima ca mahitsa ca chani rë. Jatsi ma parahacayamano. Anoma ca ó ja bësocanai ca quëshpi tsi toa nicamisxëniria cabo qui caxaxëniria tsi xo Dios ra. Jato copixëhi quiha ra. 7 Toca ca nohiria bo ya rabënabëquiyamacana iquia.

8 Siri tsi tsëmo ó tsi quiha ma i-ipaoniquë. Jama, jaboqui Dios huëa ó tsi bohoqui mato ra, Ibo ya rabënahi na. Jaha tsi jabi jiaxëni ca jayacana, Huëa ó ca nohiria bo jascaria. 9 Huëaná tsi no jabitihuahacani quiha. Ja

tsi xo toa caxayama xo noa jaboqui. Jahá tsi no mëstëhuahacani quiha. Jahá tsi noqui jia tsi xo jabija ca no banahuahaina. 10 Jatsi mato bax Ibo jaha quëëhai ca ma jabixëti xo ra. 11 Tsayacahuë. Anoma tsi xo toa tsëmo ó cabá acaina ra. Jatsi jato bëta rabënayamacana. Jama, oquë tsi xo toa ja acanai ca yoi ca ma bërohuahaina. 12 Bërabixëniria tsi xo toa jonë xo tsi ja acanaina ra. Ja acanai ca yoati tsi chaniyamaqui noa. Bërabiria ca xo. 13 Jabi huëa ó pi jahuëcara ca jochahuaxëni ca jahuë bo janahacano tsi noqui bërohuahacahi quiha toa yoi ca tëquëta. Toca tsi jato jabi yoi ca cahëxëqui noa. 14 Jabi toca tsi noqui yoahi quiha noba quëquëti ra, naa jochahuaxëni ca jahuë bo yoati na.
“Bësohuë, oxahai cató.
Bësoyama cabo, naa jochahuaxëni cabo quima tsëquëhuë.
Jatsi mato qui huahuaxëhi quiha Cristo ra” ii quiha.

15 Japi bësoti quiniacaxëcahuë. Jasca, jabi jia ca jayacana. Cahëtimaxëniria ca joni bo jascaria tsi bësoyamacana, tiisi ca joni jascati nori. 16 Jasca, bamayamacana. Anomaria tsi xo toa jaboqui jochacanaina ra. 17 Japi yoyoyamacana. Jama, mato bax Ibo jaha quëëhai ca ma jabixëti xo iquia. 18 Jasca, pahëyamacana. Ja tsi xo toa nohiria yoshihuahaina ra. Jama, Espíritu Santó tsi rëamëcana. 19 Jasca, rabënapama tsi salmos, himnos, Dios quëquëti bo, tihi cabo i-icana. Jiaria tsi xo toa quëquëbëquinahaina. Jiaria tsi xo toa Ibo qui música jia ca ma acaina mato shina ó no. 20 Jasca, noba Ibo Jesucristo janë tsi noba Jahëpa Dios qui “Gracias” iroha-irohacana jatiroha ca jahuë bo quëshpi na.

Bënë bo — Ahui bo

21 Jabi Cristo noihi tsi jia tsi racanabëquicana. 22 Jasca, mato bënë bo nicacana, ahui bá, naa Ibo ma nicahai jascaria. 23 Jabi jahuë ahui ototi chama jaya xo bënë, naa chahahuacanaibo ototi chama Cristó jaya ca jascaria. Bënë tsi xo toa ahuini mapo; naa jahuë rëquëniniti Ibo. Jascaria tsi noqui chahahuacanaiba mapo tsi xo Cristo, naa noqui Xabahamati Ibo-iboria. Jasca, noqui tsi xo toa jahuë yora, naa noqui Cristo banahuacanaibo. 24 Cristo nica-nicaqui noa, naa noqui chahahuacanaibo. Jascaria tsi jato bënë bo nicayoixëti xo ahui bo ri.

25 Jasca, mato ahui bo noicana, bënë bá, jahuë iglesia, naa noqui chahahuacanaibo Cristó noini jascaria. Noixo tsi ¿jamë ja ayamayamani no bax nati? 26 Cristó tocani quiha, noqui, naa jahuë iglesia mëstëhuacatsi na. Jahuë Chaní tsi noqui ja bahuëni quiha, jënë tsi no ashimahacahai jascaria. 27 Toca tsi quiha jahuë iglesia oquëhuahacaniquë ja bax biti. Jatsi quiha iglesia jiaria ca mëstëxëniria ca biti mëtsa ixëqui Cristo ra. Jochayama ca quësohacatimaxëniria ca iglesia ixëhi quiha. 28 ¿Jabi iglesia, naa jahuë yora oto-otoyamahi ni Cristo ra? Toa jascaria tsi jato ahui bo otoxëti xo bënë bo ri, naa jato yora yoi bo ja otocanai jascaria. Jabi jahuë yora noihai ca tsi xo toa jahuë ahui otoyoihai cato iquia. ¿Jahuë yora jascaria ma ni? 29 Jabi yama tsi xo toa jahuë yora yoi otoyamahai cato iquia. Jahuë yora pimahi quiha jatiroha cabo. Jato yora bo otocani quiha, naa Cristó jahuë iglesia otohai jascaria, jato yora bo jaca nori iqui na. 30 Jabi noqui ri otohi quiha Cristo ra, jahuë yora xatë bo no nori iqui na. 31 Jabi ja tsi xo toa jahuë jahëpa, jahuë jahëhua, tihi cabo jisbayaxëti xo baquë jahuë ahui ya racaxëna. (Jasca, jahuë nabo jisbayati xo toa jahuë jahi ri bënë ya racaxëna.) Jatsi huësti ca xobo paxa ca manëcani quiha naa dos cabo, huësti ca yora paxa ca iquiina. 32 Anomaria tsi xo naa chani ra.

Diós noqui jismani quiha, jahuë Chaní no. Jascaria tsi huëʃti ca yora paxa ca manëhi quiha Cristo, jahuë iglesia, tihi cabo ri. 33 Jarohari tsi mato ahui bo ma noixëti xo ra, mamë ma noihai ca jascaria. Jasca, jato bënë bo nicayoixëti xo ahui bo ri.

6

Xocobo — Jato nabo

1 Mato nabo nicacana, xocobá. Chahahuacanaiba jabi tsi xo toa. Jiaria tsi xo toa mato nabo nicahaina ra. 2 “Mi ipa, mi ihua, tihi cabo noicahuë” ii quiha Dios yoba-yobaria. 3 Jabi tocapimano tsi mato shomahuaxëhi quiha Dios. Jasca, “Naama tsi bësoyoicaxëcani quiha tocacanaibo maí no” i Dios ni quiha.

4 Jasca, mato xocobo yosanamayamacana, jahëpa bá. Jama, jia tsi Iboba quinia ó tsi jato shinahamacana, jato qui Iboba yoba amahai cató no.

Yonati bo — Chama bo

5 Jia tsi mato chama bo nicacana, yonati bá. Noixo tsi jato yonoco acana, naa Cristo yonoco ma aquë ana jascaria. 6 Jabi tobi quiha toa chiquixëniria ca yonati bo ra. Yonocoriacani quiha jato ó tsi jato chama bo bësoquë no. Jama, jato ó pi chama bësoyamano tsi bama-bamacani quiha pë. Tocayamacana. Anoma quiha. Jama, Cristo yonati ma nori iqui tsi noixo tsi Dios shina ma ariati xo ra. 7 Jatsi mato Ibo ma ranihuaxëti xo yonocoquí na, mato Ibo-iboria ja nori quëshpi na. Jascaria tsi ranihax yonocoriacana mato maí ca chama bax na. 8 Jabi jatiroha ca nohiria bo copixëhi quiha Dios, jia ca ja acanai ca quëshpi na. Chama jaya cabo, chama yama cabo, tihi cabo tëquë copixëhi quiha.

9 Jasca, mato yonati bo ri mëbicana, chama bá. Jato roayamacana. Anoma quiha. ¿Jasca ca naipá ca Chama-chamaria jayamayamani mato ra? Yama tsi xo toa Dios qui oquëria cato ra.

Dios armadura sahuëti xo chahahuacanaibo

10 Jarohari tsi Ibo ya ma rabënahai cató tsi coshinacana, ëbë xatë bá. Mato ó tsi jahuë chama ino ra. 11 Jasca, Dios armadura tëquë sahuëcana, jia tsi yoshiní parahai ca quinia bo pasomaha niixëna. 12 Jabi nohiria bo pasomahama xo toa no iquinayoihaina iquia, jama, yoixëniria ca yoshi bo pasomaha ja nori. Yonamisxëniria ca chama bo, mana ca chama yoixëniria cabo, tsëmo ó ca Dios pasomaha ca yoshi bo, tihi cabo pasomaha xo noa ra. 13 Naa Dios pasomaha cabo iqui tsi Dios armadura tëquë ma sahuëxëti xo. Sahuëhax tsi bëbohacayamaxëqui mato ra, toa bari yoixëni ca tsëquëxëquë no. Nianahax jari coshixëqui mato iquia toa barí no. 14 Jatsi ma shomahuahacano ra. Jabi niananox pari tsi jahuë armadura sahuëhi quiha soldado. Jahuë cinturón, jahuë shipati quiniamati manë, tihi cabo sahuëhi quiha shomahuahacaxëna. Jabi armadura jaya xo mato chahahuacanaibo ri. Jariapari tsi quiayamahai ca jabi sahuëcana, mato cinturón ja nori quëshpi na. Jatsi mëstëxëniria ca jabi sahuëcana. Mato shipati quiniamati manë tsi xo toa. 15 Mamë shomahuacana, rabënamahai ca Chani jia ca yoaxëna, naa zapató tsi jahuë tahë soldadó shomahuahai jascaria. 16 Jasca, Dios qui chitimihai ca jabi sahuëcana, naa mato escudo ja nori quëshpi na. Jatsi toa escudó tsi yoshini mëshohai ca pia bo tëquë nocahuapixëhi quiha mato ra. 17 Jasca, Dios casco bicana mato mapo quiniamaxëna, mato xabahamati ca ja nori

quëshpi na. Jasca, Espíritu Santo saipi, naa Dios Chani bicana. 18 Tihi cabo bichí tsi bëhoxcana. Armadura narisxo tsi Dios nicacana ra. Jasca, Espíritu Santó tsi bëhoxcana jatiroha ca xabacá no. Bësohax tsi bamahaxma tsi Dios nohiria bo tëquë bax bëhoxcana. 19 Jasca, ë bax ri ma bëhoxno ra. Raquëxoma tsi nohiria huëtsa bá Dios nicahama ca Chani yoacasquia ra. 20 Jabi naa Chani tahëhax tsi preso xara xo ëa jaboqui. Jama, toa Chani yoatí ë quënahacani quiha. Jatsi ë bax bëhoxcana, raquëxoma tsi toa Chani ë yoano.

Joihuanina

21 Jabi ëa yoati tsi, naa ë acai ca ë shinahai ca, tihi cabo mato yoaxëhi quiha Tíquico, naa ë bëta ax Ibo bax yonocobëquihai cato. Nobë xatë jiaxëni ca quiha. 22 Ja tsi xo toa mato qui naa joni raaquia, nëá ca chani ëa yoati mato qui boti. Jahuë chaní tsi ma ranihuahacano.

23 Jasca, noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá toá ca xatë bo tëquë ranihuano. Mato ja noimacano. Oquë tsi mato ja chahahuamacano. 24 Noba Ibo Jesucristo noi-noicanaibo tëquë Diós shomahuano ra. Iquë.

La Carta Del Apostol San Pablo a Los Filipenses

Cárcel xo tsi carta Pabló quënënina Filipó ca chahahuacanaibo qui

1 Pablo tsi xo naa carta quënëhaina ra. Filipó ca Jesucristo qui chitimicanaibo tëquë, jasca jato ó bësohai ca yosibo, iglesiá ca mëbicanaibo, tihi cabo joihuaquia Timoteo yaxo na. Jesucristo yonati bo xo noa ra. 2 Jabi noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá mato shomahuano. Mato ja bëpasimacano.

Chitimicanaibo bax Pablo bëhoxnina

3 Jatiroha ca xabacá tsi mato shinahi tsi “Gracias” iquia Dios qui. 4 Jasca, bëhoxhi tsi rani-ranihax mato bax bëhoxquia ra. 5 Jabi jia tsi ëa ma mëbiriani quiha, Dios Chani pacanamaxëna. Chahahuaxo tsi ëa mëbiti ma chitahëhuani quiha. Jiaria quiha. Jasca, jaboqui jari tocaqui mato. 6 Jabi ë cahëyoihai ca tsi xo naa ra: Mato ó ca yonoco jatihuaxëhi quiha Dios ra, naa toa yonoco jia ca Chitahëhuanish cato. Jatihuahacaxëhi quiha, toa barí tsi Jesucristo joquë no. 7 Jabi mato shina-shinaquia ra, mato noiquí na. Tocapiquia, ë bëta xo tsi Dios yonoco ma abëquini iqui na. Jasca, jaboqui presó tsi ë no tsi jari ëa mëbiriaqui mato tëquë ra, nëa xo tsi Dios Chani ë yoaquë no. 8 Paraxoma tsi mato yopa-yopariaquia ra. Toa cahëhi quiha Dios. Jabi Jesucristó mato noihai jascaria tsi mato noi-noiriaquia ëa ri.

9 Bëhoxquí tsi mato bax ë nicahai ca tsi xo naa: Jariapari ma cahëyoihai ca ánino iquia. Jasca, oquë ca tiisi ma jayacano iquia. Jatsi tihi cató tsi ma noi-noiriahai ca oquë-oquëriano. 10 Jabi toca ca tiisi pi jayahi tsi jia ca oquë ca yonoco ati mëtsa-xëqui mato ra. Jatsi Cristo jono tsi mëstëxëni ca quësohacatimaxëni ca ixëqui mato toa barí no. 11 Jasca, Dios mëstëxëniria ca jabi tsi ma rëamëno iquia ra, bëhoxhi na. Jabi mato ó tsi toa mëstëxëniria ca jabi saihuati mëtsa xo Jesucristo roha. Toa jabi tsayaxo tsi jia tsi nohiria bá Dios oquëhuano.

Cristo bax Pablo bësonina

12 Jabi jënima tsi xo toa presó tsi jaboqui ë iquiina iquia, ëbë xatë bá. Ja tahëhax tsi oquë tsi xo toa Dios Chani jia ca pacanahaina iquia. 13 ¿Tsayacanai? Cristo Chani tahëxo tsi preso qui ë nanëhacani ca cahëhi quiha nëá ca palació ca soldado bo tëquë. Jasca, ëa tahëxo nicahi quiha yacatá ca nohiria bo ri. Jiaria quiha. 14 Jasca, preso qui ë nanëhacani cató tsi chamahuahacani quiha nëá ca huëstima ca chahahuacanaibo ri. Jasca, anihi quiha jato chama, raquëxoma tsi Dios Chani yoati.

15 Jama, tobi xo toa yoi ca quiniá tsi Dios Chani yoacanaina rë. E qui yosaquí tsi Dios Chani yoacani quiha huësti huësti cabo ra. Anoma quiha. Jama, tobi xo toa bo, naa quinia jiá tsi Dios Chani yoacanaina, ëa mëbicasquí na. 16 Jabi naabo tsi xo toa Dios Chani yoacatsaina, ëa noiquí na. 17 Toca ma xo huëtsa bo rë. Quinia jia tsi Dios Chani yoayamacani quiha pë, jamë oquëhuacasquí na. Tocacani quiha rë, ëa yosicasquí na, presó tsi ë iquë no. 18 ¿Jënahuariahi ni naa nohiria bo sa? Xatë tsi xo toa Cristo Chani yoahaina, noixoma. Huëtsa bo tsi xo toa jahuë Chani

yoahaina, noiquí na. Jënima quiha. Jatiroha ca quiniá tsi yoahacahi quiha Cristo Chani ra. Ja iqui tsi rani-raniquia ra.

19 Jasca, rani-ranixëquia, preso quima ëa ja paquëmacaquë no. E bax ma bëhoxhaina, Cristó raani ca Espíritu Santó ëa mëbihaina, tihi cabo iqui tsi preso quima paquëmahacaxëti ó pasoquia ra. 20 Jasca, jaboqui jaha ë quëëhai ca tsi xo toa Cristo qui ë bërabi-yamahaina iquia. Jasca, raquëxoma tsi jahuë Chani yoacasquia ra. Bëbo-bëboria-casquia, jatiroha ca ë acai cató tsi Cristo oquëhuahacano iquish na. Ja bax ë bësohai cató pi ja oquëhuahacano tsi rani-raniquia. Jasca, presó pi resohi tsi ranixëquia. Toca ca quiniá tsi oquëhuahacati mëtsa xo jaa ri. 21 Jatsi ëa pi ja paquëmacano tsi xaba huëtsa jayaxëquia ra Cristo bax bësoti. Jama, ëa pi ja namëcano tsi jënima tsi xo toa ri, ja bëta ë ixëhai quëshpi na. Oquë tsi xo toa Cristo ya iquiina iquia. 22 Jama, rësoyamapihi tsi Ibo bax yonoco jia ca ati mëtsaxëquia ra. ¿Jënica cara ni toa oquë ca iti? ¿Bësoti ni? ¿Rësoti ni? 23 Cahëyamaquia ra. Rësopiquia Cristo ya iti. Oquë xo toa ra. 24 Jama, ¿jënahuariaxo raca mato ë mëbina, rësopiquí na? Oquë tsi xo toa ë bësohaina iquia mato bax na. 25 Jabija; oquë tsi xo toa tia iquia. Namëhacayamaxëquia iquia ra. Mato bëta bësoxëquia, mato mëbixëna, oquë tsi Cristo ma cahëhaina, ma ranihaina, tihi cabo anino iquish na. 26 Jatsi mato bëta pi ë itëquëno tsi jia tsi Jesucristo ocahuati mëtsa ixëqui mato, ë bax ja aca quëshpi na.

27 Jatsi quiniacaxëcahuë, ma acai ca iqui tsi Jesucristo Chani ocahuahacayamano iquish na. Jabi preso quima ax tsëquëhax mato qui shishocasquia. Jama, mato qui pi shishoyamaquí tsi basi xo tsi ma acai ca yoati tsi nicaxëquia tia. ¿Jia ca icaxëcahi ni sa? Jia ca pi ma ano tsi huësti ca shina ó tsi yonoconabëquixëqui mato iquia. Jasca, jiaxëhi quiha toa Dios Chani pasomaha cabo ma bëbohaina iquia, toa Chani noiquí na. 28 Tocapihi tsi mato pasomaha cabo qui raquëyamaxëqui mato ra. Jatsi jato qui ma raquëyamahai ca jisí tsi "Jishopë" icaxëcani quiha. Jasca, raquëyamapimano tsi bëbohacati ó pasocaxëcani quiha ra. Tocaxëqui ra, Diós mato mëbihai iqui na. 29 Jabi shomaria xo mato ra, Cristo qui chitimiti xaba mato qui Diós ani quëshpi na. Jasca, mato qui acacani quiha toa xaba huëtsa ra, naa ja bax tënëti. 30 ¿Tsayacanai? Jaboqui Dios Chani iqui tsi Dios bax tënëqui mato ri ë tënëni jascaria. Toa ma jisni quiha mato bëta ë iniquë no. Jabi jaharisi tsi xo naa nëá ca ë tënëhai ca ma nicahaina. Jënëyamaqui Ibo bax no nianahaina ra.

2

Jahuë oquë Jesú jisbërianina joni manëxëna

1 Ea nicaparicana, ëbë xatë bá. Cristo qui riihax tsi ¿ma chamahuahacayamayamani? Cristó mato noihai ca cahëhax tsi ¿ma ranihuahacayamayamani? Jasca, ¿jia tsi Espíritu Santó mato rabënamayamayamani? ¿Jaboqui mabë xatë bo noiyamayamacanai? Tihi tsi xo toa mato bax Diós anina iquia. 2 Ja iqui tsi mato yobacasquia jaboqui. Noho yoba pi nicaquí tsi ëa ranihuariaxëqui mato ra. Jariapari tsi jasca ca shina ma jayano. Jatsi jia tsi jasca ca Dios ma noino. Jatsi huësti ca shina ó tsi ma yonocobëquinano. Toca pi ma bësono tsi rani-ranixëquia ra. 3 Jasca, anoma tsi xo toa bëbomisxëniria ca jamë shinamisxëniria iquiina. Jama, mato oquë nohiria huëtsa bo nori ca ma tocaxëti xo. Jia tsi xo toca ca shinahaina ra. 4 Jasca nohiria huëtsa ba jahuë bo, ja acascanaina, tihi

cabo shinacana jato mëbixëna. Anoma tsi xo toa mato jahuë bo roha shinahaina iquia.

5 Jasca, Jesucristo ó ca jabi ó quëëcana. Jesu jascaria tsi no shinaxëti
xo ra. 6 Jariapari tsi quiha Dios jabi-jabiria ja jayaniquë. Jayahi tsi Dios
chama ó ja quëëyamani quiha, Dios chama jasca ca jayati. 7 Jama, jahuë
oquë, jahuë chama, tihi cabo ja jisbërianiquë ra, mahitsa ca manëxëna.
Jisbëria tsi quiha yonati jabi-jabiria ja sahuëniquë. Joni ja manëni quiha.
Manëxo tsi noba jabi ja jayani quiha mai ó bësoquí na. 8 Jatsi jahuë Jahëpa
yoba ja nicaniquë yonati jascaria. Nicahax tsi quiha rësohi ja caniquë.
Jatsi yoiria ca cruzó tsi ja rësoni quiha ra. 9 Ja tsi xo toa jahuë Jesu Diós
oquëhuarianiquë. Oquëhuaxo tsi quiha oquëria ca janë jahuë baquë Jesu
qui Diós aniquë. Jatiroha ca janë huëtsa oquë toa janë ini quiha. 10 Toca
tsi Diós aniquë, jatiroha ca bëso cabo, naa maí cabo, naipá cabo, tënëtiyá
cabo, tihi cabo ja bësojó mënino iquish na. 11 Mënihax, “Ibo-iboria tsi xo
Jesucristo ra” icaxëcani quiha jatiroha cabo. Toca tsi ocahuahacaxëqui
Dios ra.

Maí ca nohiria bo qui huëa-huëaria xo chahahuacanaibo

12 Jisa noho rabëti bá. Jia tsi noho yoba ma nica-nicapaoniquë mato
bëta ë iniquë no. Jama, jaboqui basi xo ëa rë. Ja iqui tsi oquë tsi noho yoba
ma nicano iquia. Basixo tsi ¿jënahuariaxo mato ë mëbina? Japi jaboqui
mamëyoixo tsi ma xabahamahacahai ca jatihuacana iquia, Diós mato
tsayahai ca cahëquí na. Dios ma chahahuaxëti xo ra. 13 ¿Tsayayamacanai?
Mato ó tsi yonocohi quiha Dios, oquë tsi jahuë yoba ma banahuacasno
iquish na. Mato mëbicatsi quiha, jahuë shina ati ó ma quëëno iquish na.
Toca tsi jatihuahacaxëhi quiha ma xabahamahaina iquia. 14 Jatsi ranixo
tsi jatiroha ca acana. Jasca, joi mërayamacana. Anoma quiha. 15 Toca
ca jabi jia ca pi jayahi tsi Dios xocobo yoi bo, naa quësohacatimaxëni
ca mëstëxëni ca xocobo ixëqui mato ra. Tocaxëqui mato, janyama ca
jochahuaxëniria ca maí ca nohiria bo xërëquë tsi ma bësoquë no. Jato
xërëquë tsi huahuahai ca huishti bo jascaria ixëqui mato. 16 Tocaxëqui
mato, maí ca nohiria bo qui bësomati Chani ma acai ca quëshpi na.
Tocapimano tsi rani-ranixëquia, toa barí tsi Cristo joquë no ra. Mahitsa
ë yonocoyamani nori ca jismahacaxëhi quiha. 17 Toa barí tsi jismaha-
caxëhi quiha mato jabi jia cato ra. Jasca, Cristo qui ma chitimihai ca iqui
tsi anomariaxëhi quiha toa jaboqui ja bax ma acaina. Dios qui jiaxëhi
quiha toa mato jabi jia cato, ma acaina, tihi cabo. Jasca, ma acai ca qui ë
namëhacaxëhai ca maniacasquia, Dios qui ma acai ca oquëhuaxëna. Ja tsi
xo toa ëa pi ja namëcano tsi ranixëquia. Jasca, mato bëta ranixëquia, Dios
qui ma acai ca quëshpi na. 18 Jascaria tsi ë bëta ma raniti xo mato ri.

Timoteo — Epafrodito

19 Ibo Jesu qui jiapino tsi Timoteo mato qui raacasquia. Tocapihi tsi
rani-ranixëquia iquia, ma acai ca yoati tsi nicahax na. 20 Yama tsi xo
toca ca joni huëtsa iipiquia. Tsayacahuë. Ea jascaria tsi mato mëbiriacatsi
quiha. 21 Tëxë bo tsi xo toa jato jahuëcara ca yoi bo roha otocatsaina
rë. Jasca, jato qui iriama tsi xo toa Jesucristo yonoco. 22 Toca ma xo
Timoteo. Ea mëbi-mëbiriahi quiha Dios Chani jia ca yoaxëna, naa baquë
jahuë jahëpa mëbihai jascaria. Toa cahëqui mato. 23 Ja tsi xo toa mato
qui Timoteo raacasquia. Jama, jaboqui raanoma quiha. ¿Jënahuacaxëcahi
ni nëá ca chama bo sa? Toa cahëparicasquia. ¿Ea paquëmacaxëcahi ni sa?

Jari cahëyamaquia rë. 24 Jatsi Ibo ó pasoquia ëa mëbiti, mato qui ëa yoi ri shishono iquish na.

25 Jasca, jahari nobë xatë Epafrodito ë raaxëti xo iipiquia. E qui naa joni ma raani quiha, ëa ja mëbino, ë narisyamano iquish na. Jia tsi xo toa ëa tapai ja yonocobëquihaina. Soldado jascaria tsi Cristo yonoco aqui quiha. 26 Jama, jaboqui mato yopa-yopariahi quiha. Jahari jahuë xobo qui cacatsi quiha. Jasca, shina-huëjënahi quiha ja iquini ca yoati ma nicani iqui na. 27 Jabi anoma ja ini quiha jahuë iquini. Ja rësoquë aniquë iquia. Ja rësorohapino tsi cohuë-cohuëria ë iquë ani quiha. Jama, Epafrodito yoi, ëa ri, tihi cabo Diós mëbirianiquë. Jatsi noho cohuë qui cohuë huëtsa maniahacayamani quiha. 28 Japi jaboqui naa joni jahari raacasquia. Jisi tsi ranixëqui mato. Jatsi ma rani-ranino tsi namahuahacaxëhi quiha noho cohuë jaboqui. 29 Mato Ibo ó ca xatë ja nori ca iqui tsi rani tsi naa joni joihuacana ja joquë no. Nëca ca joni bo ma oquëhuaxëti xo iquia. 30 Nëá tsi ja rësoquë ani quiha, Dios yonoco aqui na. Ocapijaquë ani quiha, mato tahëhax tsi ëa mëbiti ja joni iqui na.

3

Jabi mëstëxëni cato

1 Jarohari tsi Ibobá mato ranihuano, ëbë xatë bá. Jasca, ë qui yosayama tsi xo toa ë quënëha ca yoba yoatëquëhaina. Ma yobahacatëquëti xo iipiquia. 2 Jatsi jariapari tsi quiniacaxëcahuë iquia. Tobi mato ó ca jodioba jabí-naxëni cabo rë. Caxaxëniria ca ina bo jascaria ca xo. Jato mahitsa ca jibirishati jabi mato qui acascani quiha pë. Jatsi jato chani qui quiniacaxëcahuë. Anoma quiha. 3 Jabija ca arati jabi bo ja jay-acanai ca quëscahuacani quiha pë. Jama, noqui tsi xo toa jabija ca arati jabi jaya cabo ra, naa Espíritu Santó tsi Dios qui aracanaibo. Ea yoacahuë. ¿Jënahuariaxo raca jato jibirishati jabí noqui mëbina iquia? Noqui mëbihai ca tsi xo Cristo yoi roha. 4 Jatsi jodioba jabi bá tsi nohiria xabahamahacarohapino tsi oquë tsi ë mëbihacaquë ani quiha; mahitsa jaca nori. 5 Jatsi ëa nicaparicana. ¿Jodio yoi ë coyamayamani? Ja iqui tsi ë jibirishahacaniquë, ocho bari huinocaquë no. Jasca, Benjamín maxó ca ëa xo naa. Jasca, hebreo yoi, noho jimiba jabi bo, tihi cabá tsi ë shinahamahacaniquë. Noba jodioba jabi bo ë aria-arianiquë ra, fariseobo ë ini iqui na. 6 Jodioba jabí-naxëni ca ë ini iqui tsi iglesiá cabo ë tënëmapaoni quiha. Jodioba yoba bo tëquë ë jatihuani quiha, toca tsi mëstëhuahacati ó pasoquí na. 7 Toatiyá tsi noho jabi yoi, ë anina, tihi cabá tsi mëstëhuahacati ó ë pasoniquë. Mahitsa ja icani quiha. Jaboqui toa bo tëquë ë nianiquë Cristo quëshpi na. 8 Nicaparicana. Mahitsa tsi xo toa jatiroha ca jahuëcara ë anina, naa ëa mëbiti nori ca ë quëscahuani cato. Mahitsa naa taxa jascaria tsi xo toa bo tëquë iquia ra. Oquë-oquëria tsi xo toa Ibo Jesucristo cahëyoihaina iquia. Ja quëshpi tsi toa jahuë bo tëquë ë nianiquë, oquë tsi Cristo cahëxëna. 9 Ja bëta yoi rabëna-rabënacasquia ra. Jaboqui jia ca jahuë bo acaina, jodioba yoba acaina, tihi cabá tsi xabahamahacati ó pasoyamaquia. Jama, Dios mëstë yoi ë qui acacani quiha, Cristo, naa noba Xabahamati Ibo qui ë chitiminiquë no. Yama tsi xo mëstëhuahacati quinia huëtsa ra. Noqui Mëstëhuati Ibo-iboria roha tsi xo Dios, jahuë baquë qui no chitimiquë no. 10 Jatsi jaboqui Cristo yoi roha cahëcasquia ra. Jasca, ë nohó ca Dios chama, naa jahuë baquë Cristo bësotëquëmanish ca chama yoi cahëyoicasquia. Anomaria tsi xo toa chama

iquia. Jasca, ja tënëti jascaria tsi tënëti ë jabixëti xo ëa ri. Jasca, ja rësoni jascaria tsi jocha qui rësoni ë jabixëti xo ëa ri. 11 Tihi tsi jabicasquia ra, mana xo tsi jaroha ca barí tsi Cristo jabi ë jayano. Jabi toa jabi-jabiria jayati ó pasoquia ra. 12 Jama, jaboqui toa jabi-jabiria jayati basi xo ëa rë. Jama, jari rëquë caquia, naa jabanacanaibo jascaria tsi bëboxëna. Jabi toca ca jabi-jabiria jayati Cristó ëa quënani quiha. Jaha quëëquia rë. 13 Jabi mato parayamaquia, ëbë xatë bá. Jari bëboti basi xo ëa rë. Jama, rëquë capama tsi Dios bax ë ani ca jahuë bo shina-bënoquia. E qui iriama tsi xo toa ë anina iquia. Naa jahuë bo shina-bënohax tsi Diós jaha quëëhai ca jahuëcara qui bësoxëquia, rëquë cacatsi na. 14 Toa premio qui mëstë tsi caquia ra bëboxëna. Jabi Jesucristó tsi noba naipá ca Diós ëa quënani quiha toa premio biti.

15 Toca tsi no shinati xo noqui shinacoshi ca chahahuacanaibo. Jama, jamëri ca pi ma shinano tsi ë yoaha ca mato qui bërohuaxëhi quiha Dios iquia. 16 Oca xo tia. Jatsi rëquë capama tsi jia tsi noqui mëpihai ca yoba jari no nicano ra. Toa yoba pi no banahuano tsi jiariaxëhi quiha toa noba jabi nëá mai ax na.

17 Jatsi noho jabi mëstëxëni ca banahuacana, ëbë xatë bá. Toa jabi mato ë jismani quiha mato bëtaquí na. Jasca, toá ca jascaria ca jabi jia ca jaya cabo chahahuacana, jasca ca jabi jayaxëna. 18 Jishopë. Tobi xo toá ca jabi yoi ca jaya cabo iquia. Mato bëta xo tsi jato yoati tsi mato ë yobani quiha. Jato qui quiniacaxëcahuë iquia bëho ya. Anoma tsi xo toa ja yoacanaina ra. Cruzó tsi Cristo noqui xabahamati quinia pasomaha ca xo rë. 19 Tënëtiya ax tsi quëyohacacaxëcani quiha. Jocha ó quëëmisxëniria ca xo iquia. Bërabiria ca jocha acax tsi rani-ranicani quiha pë. Naa maí ca jahuë bo roha tsi shina-shinacani quiha rë. Tihi tsi xo toa ja acanaina. 20 Jama, toca ca jabi yama xo noqui chahahuacanaibo. Naipá roha xo noba racati yoi iquia. Jasca, toá ca noqui Xabahamati Ibo ó pasoqui noa, naa noba Ibo Jesucristo. 21 Joxo tsi noba chama yama ca rësohai ca yora yoi bo rarinamaxëhi quiha. Jatsi jahuë mana ca yora jascariaxëhi quiha noba yora bo ri. Jahuë chama-chamariá tsi rarinamahacaxëqui noa ra, naa jahuë jatiroha ca bëboti chamá no.

4

Ibo ó tsi rani-ranicana

1 Jarohari tsi Ibo quima bësoyamacana, ëbë xatë bá. Jasca, mato yopaquia, noho rabëti yoi bá. Toá ca noho yonoco quëshpi tsi noho premio xo mato iquia ra, ëa ma ranihua-ranihuahai iqui na. Ibo ma banahuahai ca iqui tsi rani-raniquia ra.

2 Jasca, toá ca Evodia, Síntique, tihi ca yoxa bo yobacasquia jaboqui. “Ma iquinahai ca jënëcana” i jato qui quia ra. Ibo ó tsi rabënatsicana iquia. 3 Jasca, toa dos ca yoxa bo mëbicahuë, noho shinajiaxëni ca rabëti bá. Jia tsi naa dos ca yoxa bá ëa mëbiriani quiha Dios Chani pacanamaxëna. Jasca, toatiyá tsi ëa mëbini quiha Clemente ri, chahahuacanaibo huëtsa bo yaxo na. Dios bësocanaiba libro ó tsi quënëhacani quiha jato janë bo tëquë.

4 Mato yobapama tsi rani-ranicana iquia. Cristó-na bo ma nori iqui tsi rani-ranicana itëquëquia. 5 Jasca, jatiroha cabo qui mato ishima ca jabi jismacana. Joti basima xo Ibo ra.

6 Jasca, jahuëcara yoati tsi shina-huëjënayamacana. Jama, jahuëcara pi
naris-hi tsi bëhoxcana. Bëhoxpama tsi Dios nicacana, “Gracias” iquiina.
7 Jatsi mato ranihuaxëhi quiha Dios ra. No cahëhai ca oquë-oquëria tsi
xo toa noqui ja ranihuahaina. Toca tsi mato shina bo otoxëhi quiha,
Jesucristo qui ma chitimiquë no.

Jia ca shinacana

8 Jarohari tsi mato shina qui jia ca jahuë bo roha tsi rëacana, ëbë xatë
bá. Tobi xo toa jabija ca jahuë bo. Tobi toa noqui mëbihai ca jahuë bo.
Tobi toa mëstëxëniria ca jahuë bo. Tobi noqui noimahai ca shinajiaxëni
ca jahuë bo ra. Tihi ca jahuë bo yoati tsi shinacana iquia.
9 Jasca, mato ë jabimani ca ë tiisimani ca jahuë bo ariacana. Noho
chani, noho jabi, tihi cabo pi ma banahuano tsi mato bëtaxëhi quiha Dios,
naa noqui Bëpasimati Ibo-iboria.

Filipó ca chahahuacanaibá Pablo qui ofrenda raanina

10 Ibo qui “Gracias” iquia, ëa ma mëbitëquëcatsai ca quëshpi na. Shoma
xo ëa iquia. Jabi siri tsi ëa ma mëbicasni quiha, mahitsa. Toatiyá tsi ëa
mëbiti xaba mato qui acacayamani quiha. 11 Mato parayamaquia. Ea
ma mëbicatsai ca iqui tsi rani-raniquia, ë qui ma raani ca parata quëshpi
tsi ja nomari. Naama tsi quiha jatiroha ca xabacá tsi raniti ë jabiniquë
ra. 12 Biniapihi tsi rani-raniquia. Toca tsi bësoti ë jabiniquë. Jasca
pi narisyamahi tsi rani-raniquia. Tihi tsi cahëyoiquia. Nicaparicana.
Jatiroha cató tsi jatiroha ca xabacá tsi raniti ë jabiniquë. Sëyapihi tsi
raniquia. Paxnapiquí tsi raniti cahëquia toatiyá no. Biniayamapihi tsi
rani-raniquia. Jama, biniapiquí tsi raniti cahëquia toatiyá ri. 13 Jatiroha
ca xabacá tsi tënëti mëtsa xo ëa ra, ë qui Cristó ani ca chamá no.
14 Nëa ax tsi ë biniano tsi ëa mëbiriacasqui mato. Ja tsi xo toa mato qui
“Gracias” iquia ra. Jiaria tsi xo toa ëa ma mëbicatsaina. 15 Jabi naama
tsi quiha, naa Dios Chani yoatí chitahëhuahax tsi quiha ë biniarianiquë
Macedonia mai jisbayahax na. Toatiyá tsi ë qui iglesia huëtsa bá ofrenda
ayamani quiha ëa mëbiti. Jaroha ca ëa mëbinish ca iglesia ca mato xo
naa ra. Toa cahëqui mato. 16 Jaquirëquë quiha Tesalónica ë chitëno tsi
dos, tres tsi quiha ofrenda bo ë qui ma raaniquë ëa mëbiti. 17 Jabi ë qui
jiaria ini quiha toa mato ofrenda bo. Jama, jaha ë quëëyoihai ca tsi xo toa
mato cuenta ó ca ganancia bo maniahacahaina. 18 Jabi ë qui ma raani ca
ofrenda, naa Epafroditó bëni ca ë biniquë ra. Ja iqui tsi narisyamaquia
jaboqui. Shoma xo ëa ra. Jasca, ranihi quiha Dios ri iquia. E qui ma
raani ca ofrenda tsi xo perojome jascaria ja qui. 19 Jia tsi xo toa ë bax
ma anina. Ja iqui tsi jahuë Jesucristó tsi mato otoriaxëhi quiha Dios, ma
narisyamano iquish na. Ati Ibo-iboria xo Dios ra. 20 Noba Jahëpa Dios yoi
no oquëhua-oquëhuapaono ra. Iquë.

Jaroha ca joihuahaina

21 Jatiroha ca Diós-na bo, naa Jesucristo qui chitiminish cabo joi-
huaquia. Mato joihuahi quiha nëá ca ë bëta ca xatë bo ri. 22 Jasca,
mato joihuahi quiha Romá ca chahahuacanaibo ri. Joihuahi quiha
nëá ca chama-chamaria ca yonati bo ri. 23 Noba Ibo Jesucristó mato
shomahuano. Iquë.

La Carta Del Apostol San Pablo a Los Colosenses

Colosás ca iglesia qui Pablo quënënina

1 Naa carta quënëhai ca Pablo ca ëa xo naa. Jabi Jesucristó ëa quënaniquë
jahuë Chani chitahëhuati ibo iti. Dios shina ja ini quiha. Mato joihuaquia.
Jasca, mato joihuahi quiha ëbë xatë Timoteo ri. 2 Jabi Colosás ca bama-
timaxëniria ca chahahuacanaibo qui naa noba Chani raaqui noa. Noba
Jahëpa Diós mato shomahuano. Mato ja ranihuano ra.

Chahahuacanaibo bax Pablo bëhoxnina

3 Noba Dios, naa noba Ibo Jesucristo Jahëpa qui bëhoxhi tsi mato
quëshpi "Gracias" iroha-irohaqui noa. 4 Ma bamayamahai ca no
nicaniquë ra. Cristo Jesu qui ma chitimiyoihaina, chahahuacanaibo
huëtsa bo ma noihaina, tihi cabo no nicani quiha mato yoati na. Ja
quëshpi tsi "Gracias" iriaqui noa ra. 5 Jasca, anomariaxëhi quiha toa
mana xo tsi Diós mato shomahuariahaina iquia ra. Jaha pasoti ma chi-
tahëhuani quiha, Dios jabija ca Chani jia ca ma nicaniquë no. 6 Anomaria
tsi xo toa Chani ra. Jaboqui jatiroha ca maí tsi pacanahi quiha toa ma
nicani ca Chani. Jia tsi nohiria ba jabi yoi jabitihuahi quiha, naa mato
jabi ja jabitihuani jascaria. Toa Chani nicahax tsi ma mëbiriahacani quiha,
cahëyoihax na. 7 Jabi naa Chani Epafras, naa no bëta yonocobëquinanish
cató mato tiisimaniquë. Jia tsi mato xërëquë tsi no bax ja yonoconi quiha.
Cristo yonati yoi tsi xo naa joni ra. 8 Espíritu Santó tsi ma noihai ca yoati
tsi noqui ja yoani quiha.

9 Jabi ma chahahuanina, ma noihaina, tihi cabo nicaxo tsi mato bax
bëhoxti no jënëpistiayamarianiquë ra. Bëhoxhi tsi mato bax Dios ë nicahai
ca tsi xo naa: Jariapari Diós mato mëbino, jahuë shina ati ma cahëyoino.
Jaquirëquë mana ca tiisi mato qui ja ano. Toa nicaquia bëhoxquí na.
10 Jatsi Dios shina cahëyoihi tsi Iboba quinia jia ca ó tsi bësopixëqui mato
ra. Toca tsi Ibo ranihuarohaxëqui mato. Jasca, Ibo cahëyoiquí tsi yonoco
jia ca saihuaxëqui mato, jatiroha ca ma acai cató no. Jatsi Dios tiisi ma
cahëhai ca aniriano iquia. Toa nicaquia bëhoxquí na. 11 Jatsi jahuë chama
yoí tsi Diós mato coshihuano ra, yosanahaxma tsi jatiroha ca tënëti mëtsa
imano iquish na. 12 Tënëhi tsi rani tsi Jahëpa Dios qui "Gracias" icana.
Ja tsi xo toa noqui rohahuanish cato ra. Jahuë mana ca oquë-oquëria ca
jahuë bo xatënacatsi quiha. Toa huëaria ca ití tsi mëstëhuahacanish cabo
ya ixëhi quiha noa ra. 13-14 Jasca, Jahëpa Dios tsi xo toa yonamisxëniria
ca tsëmo quima noqui mëbinish cato. Mëbixo tsi quiha ja noihai ca Baquë
otohai ca qui noqui ja shitamani quiha. Jahuë Baquë iqui tsi noqui ja
paquëmahaca tsi noba jocha ja masaniquë.

Jahuë Baquë rësohai cató tsi nohiria bo xabahamati quinia Diós anina

15 Nicacahuë. Jisnoma ca Dios jaria yoi ca Jisiquimati Ibo-iboria xo
Cristo ra. Jahá tsi Dios jabi yoi ca jismahacani quiha. Jasca, jatiroha
ca nëhohuahacanish ca oquë-oquëria ca tsi xo naa ra. 16 Jahuë chamá tsi
jahuë bo tëquë acacani quiha. Naipá ca jahuë bo, maí ca jahuë bo, noqui
bëroria ca jahuë bo tëquë, tihi cabo Cristó nëhohuani quiha jahuë chamá
no. Jasca, jisnoma ca jahuë bo, naa ángel bo, mana ca ibobo, mana ca

yonacanaibo, mana ca chama bo, tihi cabo nëhohuahacani quiha jahuë chamá no. Jasca, ja bax jatiroha ca nëhohuahacani quiha. 17 Jahuëcara ca nëhohuahacanox pari no tsi ja iniquë. Jaboqui jahuë chamá tsi jatiroha ca otohi quiha ra. 18 Jasca, iglesiá ca chahahuacanaibo rëquëniniti ibo tsi xo, naa "Iglesia Mapo" i no aina. Jabi iglesia tsi xo toa jahuë yora, naa noqui Cristo banahuacanaibo. Jasca, jatiroha ca rëquë Chitahëhuati Iboiboria tsi xo naa. ¿Tsayayamacanai? Jariapari ca bësotëquëmahacanish ca tsi xo naa, rësohax na. Toca tsi jatiroha ca quiniá tsi jariapari ca oquë-oquëria ca Cristo manëniquë. Yama tsi xo toa oquë cato ra. 19 Dios tocani quiha jahuë Baquë ó tsi Dios jabi-jabiria chitëno. 20 Jasca, jahuë Baquë yoí tsi quiha jatiroha ca yoshihuahacanish ca jahuë bo jahari Diós bëcasniquë jamë ca yoi ya rabënamati. Cruzó tsi jahuë Baquë rësohai cató tsi jatiroha ca naipá cabo, jatiroha ca maí cabo, tihi cabo Diós jiahuani quiha, ja bëta ja rabënacano iquish na.

21 Jahari mato carayanabo ri Diós bëniquë ra ja bëta rabënati. Naarima tsi Dios basi mato carayanabo i-ipaoni quiha. Toatiyá tsi Dios pasomaha ma i-ipaoniquë, jochahuaxëniria ca jabi ma jayapaoni ca iqui na. 22 Jama, jaboqui jahuë Baquë rësoni cató tsi Dios rabëti bo ma acacaniquë ra. Mato bax jahuë yora yoí tsi ja tënë-tënëni quiha. Jaha tsi jahuë Baquë iqui tsi mëstëxëni ca quësohacatimaxëni ixëqui mato ra, Dios bësojó tsi ma niiquë no. 23 Tocaxëti xo ra, chahahuacanaibo quinia ó tsi ma rëtsaquë no. Jasca, toa tiisimahacani ca xabahamati Chani ó tsi ma coshinaxëti xo. Anomaria tsi xo toa Chani ra. ¿Jatiroha ca nohiria bo qui yoahacayamayamahi ni? Jabi yonati iti ë quënahacaniquë toa Chani yoati.

Iglesia mëbiti Pabló quënahacanina

24 Dios Chani yoapama tsi mato carayanabo bax tënëti rani-raniquia. E qui jia quiha. Jabi ë tënëhai cató tsi iglesiá ca chahahuacanaibo tënëhai ca jatihuati mëtsa pistia ca ëa xo naa. Jabi iglesiá cabo, naa banahuacanaibo bax Cristó tënëriani quiha. Jatsi ja tënëhai ca qui ë tënëhai ca maniacasquia ëa ri anihuaxëna. 25 Jabi chahahuacanaibo tëquë mëbiti ë quënahacani quiha ë qui Diós jahuë Chani aniquë no. Toa Chani nohiria bo qui ë boti xo. 26 Jabi siri tsi quiha, naa huëstima ca xënipa no tsi cahënoma naa Chani i-ipaoniquë. Jama, jaboqui jahuë nohiria bo qui naa Chani jismahi quiha Dios ra. 27 Jabi Dios shina tsi xo naa: Jahuë nohiria bo qui naa jonë ca cahëhama Chani Diós jisiquimacasni quiha. Jaboqui carayanabo qui ri cahi quiha jahuë Chani ra. Jonë i-ipaoni quiha toa mato carayanabo bax Diós acasnina. Jama, jaboqui mato ó tsi xo Cristo. Ja iqui Dios oquë xatënaxëqui mato carayanabo ri.

28 Jaha tsi jatiroha ca nohiria bo, naa jodiobo carayanabo tëquë qui Cristo Chani yoaquia. Yobapama tsi jatiroha cabo toa Chani tiisimaqui noa, jia tsi Cristo tiisi ja cahëyoicano iquish na. Cristo ó tsi jatiroha cabo shinahamacasqui noa. 29 Noba yonoco yoi tsi xo toa. Jaha no quëëhai ca tsi xo toa Cristo ó tsi nohiria bo shinacoshi iquiina. Ja tsi xo toa yonocoyonocoriaquia ë qui Cristó acai ca chamá no.

2

1 Jabi anomaria ini quiha toa mato bax ë yonoconina iquia. Mato Colosás ca chahahuacanaibo, toá ca Laodiceá ca racacanaibo, jasca mato noho bëroma ca xatë bo, tihi cabo bax ë yonocorianiquë ra. Toa mato cahëmacasquia. 2 Mato mëbiquia ra ma shinacoshinano iquish na. Jasca,

oquë tsi mato noinamacasquia ra. Mato tiisi anihuacasquia, Dios yoi, naa mana ca jisnoma ca Dios ma cahëyoino ra. Nicaparicana. Cristo yoi pi cahëquí tsi noba mana ca jisnoma ca Dios yoi cahëxëqui mato ra. Cristo tsi xo toa Diós yoi noqui Cahëmati Ibo-iboria. 3 Jasca, ja tsi xo toa Dios tiisi-tiisiria jaya cato iquia. 4 Jama, tobi xo toa mato paracascanaibo, naa Cristo quima mato bësomacascanaibo rë. Ma parahacayamano. 5 Jaboqui mato basi xo ëa rë, jama, mato tahë ca jascaria ca ë nori, mato bëta noho shina nori iqui na. Jaboqui jia tsi Cristo qui ma chitimihai ca jisquia. Ja iqui tsi rani-raniquia.

6 Jabi Cristo ma biniquë mato Ibo-iboria iti. Jiaria quiha. Jatsi jia tsi mato ja yonano ra. 7 Jabi nëmi tsi mai qui jahuë tapo raahi quiha jihui, jahuë chama bixëna. Jascaria tsi Cristo quima mato chama ma bino mato ri. Jahá tsi ma shinahaxëti xo. Oquë-oquëria tsi Cristo qui ma chitimixëti xo, naa ma tiisimahacani jascaria. Jasca, rani-raniriacana Diós mato shomahuahai ca quëshpi na.

Cristo ó ca jabi paxa cato

8 Quiniacaxëcahuë. Tobi xo toa mahitsa ca chani. Tobi xo mahitsa ca tiisi ri. Tihi cabá tsi ma parahacayamano. Cristo quima joyamahi quiha ja yoacanaina, nohiria ba jabi bo, nohiria bá shinahaina, tihi cabo quima ja nori. Mahitsa tsi xo toa ja yoacanai ca tëquë iquia.

9 Nicaparicana. Maí tsi Cristo coquë tsi quiha jahuë yora yoi ó tsi Dios jabi-jabiria bësoniquë. 10 Ja tsi xo toa Dios jabi-jabiria jayaria xo. Mana ca yonahai ca chama jaya ca ángel bo Rëquëniniti Ibo-iboria ca Cristo tsi xo naa. ¿Tsayayamacanai? Anomaria tsi xo noba Cristo ra. 11 Cristo qui ma chahahuaquë tsi quiha Cristó mato jibirishayoiniquë, mato jochahuaxëniria ca noma jabi ja përësiquë no. Cristo tsi xo toa mato mëbinish cato, joni bo nomari. 12 Jabi toa ma jismahacani quiha ma ashimahacaniquë no. Toatiyá tsi Cristo ya mato jochahuaxëniria ca noma jabi maihuahacaniquë. Ja maihuahacaquë tsi quiha Cristo ya mato jabi paxa ca tërononiquë, chamaxëniria ca Dios qui ma chitiminiquë no. Jabi naa chamaxëniria ca Diós jahuë Baquë bësomani quiha. 13 Chitimi-nox pari tsi quiha Dios qui bësoyama jascaria ca ma i-ipaoniquë mato jocha iqui na. Toatiyá tsi carayanabo ma ini iqui tsi Dios yoba ma jayamani quiha. Jama, jahuë Baquë ja bësotëquëmani jascaria tsi mato carayanabo Diós bësomaniquë. Bësomaxo tsi quiha mato jocha tëquë ja masaniquë. 14 Masaxo tsi quiha mato jocha cuenta ja nianiquë. Anomaria ini quiha toa jahuë yoba pasomaha ca no jochahaina ra. Jatsi cruzó tsi noba cuenta bo ja tooxaniquë. Jaboqui yama tsi xo ra. 15 Toca tsi Satanás noqui quësoti chama ja mëbiyoniquë. Mëbixo tsi jahuë crúz ca Baquë tsi jatiroha cabo qui Cristó bëboni ca jahuë bo ja jismaniquë ra. Achiqui cabo jascaria tsi Satanás, jahuë yonati bo, tihi cabo ja mëpini quiha jatiroha cabá tsayano.

16 Jatsi rëquë canomani ra. Jodioba yonamisxëniria ca arati jabi bo quima ma paquëmahacaniquë iquia. Toa jabi bo namá tsi ma janahacayamano bësoti. “Pinoma xo toa; anoma xo naa; naa jodioba fiesta acana; tobi xo noba joiti bari bo” tihi ca yoba bo mato qui acani quiha banahuati. 17 Jato jodioba jabi bo roha quiha. Jabi jënima toa arati jabi bo i-ipaoni quiha ati, Cristo jonox pari no. Jama, huinocahai ca tëbaquishi roha ca toa jabi bo ini quiha. Tsayacahuë. Jahuë jaria-jaria xo Cristo ra. Jabi jahuë jaria-jaria jisiquiquë tsi quiha toa mahitsa ca jabi

bo huinocaniquë. 18 Jatsi quiniacaxëcana. Toá ca jodiobá jabí-naxëniria cabá mato parayamano jato mahitsa ca chaní no. Jato qui jiaria tsi xo toa ángel bo qui ja aracanaina pë. Toca ca nohiria bo tsi xo toa ja tënamëcanai ca yoati tsi noqui yoarohacas-canaina iquia. Tihi cabo iqui tsi mato oquë ja nori ca quëscahuacani quiha pë. Jama, jato noma jabi iqui tsi mahitsa tsi xo toa ja shinacanaina ra. 19 Tsayacahuë. Cristo, naa noba Rëquëniniti Ibo-iboria banahuacasyamacani quiha rë. Ja qui ja riiyamacani quiha. Jabi Cristó noqui rëquëninino tsi coshinaqui noa, naa noqui Cristo banahuacanaibo. Huësti ca yora jascaria xo noa ra. Toca tsi Dios qui jia ca quinia ó tsi shinahaxëqui noa, naa noqui Cristo banahuacanaibo.

20 Jatsi ëa nicaparicana. Cristo ya tsi toa maí ca noma quinia bo qui ma rësoniquë. Rësopiquí tsi ¿jëniriaxo tsi toa maí ca jabi bo jari acascanai sa, xabahamahacaxëna? Toa jabi bo ó pi quëëquí tsi ¿jari chahahuayamacanaiba quinia banahuayamayamacanai rë? 21 "Toa ayamacahuë; toa piyamacahuë, toa motsayamacahuë" i pi jaca no tsi jato qui nicariaqui mato rë. ¿Jëniria ni sa? 22 ¿Mahitsa ma ni toa jabi bo tëquë iquia? Chama yama xo toa yoba bo noqui mëbiti. Pihacati xo piti ra. Jabi joni ba yoba roha xo toa ja yoacanaina iquia. 23 Jiaria ca yoba bo jaca nori ca ma shinamitsa; mahitsa jaca nori. Tsayacahuë. Bëronoma tsi xo toa yoba bo no banahuahaina pë. Ja iqui tsi noba noma jabi yonati mëtsa toa jabi bo nori ca quëscahuaqui mato rë. Mahitsa ca xo iquia ra. Noqui mëbitimaxëniria ca xo.

3

1 Cristo yahax tsi ma bësomahacaniquë iquia, jabi paxa ca mato qui Diós aniquë no. Ja tsi xo toa mana ca jahuë bo yoati tsi ma shina-shinaxëti xo. Jahá xo Cristo. Toá tsi Dios mënëcayá tsi jahuë tronó tsi tsaho quiha. 2 Jatsi mana ca jahuë bo yoati tsi shinacana, maí ca jahuë bo nomari. 3 Jabi chahahuacanaibo manëhi tsi mato noma jabi qui ma rësoniquë. Jatsi ¿jënahuariahax raca maí ca jahuë bo ó ma quëëna? Jaboqui Dios ó xo mato, jahuë Cristo ya. 4 Jaboqui Cristo tsi xo toa mato bësomayoihaina ra. Jabi ja jisiquino tsi mana tsi ja bëta jisiquixëqui mato ri. Toa barí tsi jahuë oquë xatënaxëqui mato ra.

Noba jabi siri — Noba jabi paxa

5 Jatsi mato ó ca jochahuaxëni ca jahuë bo ma namëxëti xo, naa mato noma jabi yoi cato. Jatsi anoma ca chotahai ca basicana. Yoi ca jahuë bo ayamacana. Jasca, mato noma jabi jaha quëëhai ca banahuayamacana. Jasca, parata ó quëëmisxëniria ca joni iyamacana, ídolo bo qui arahai ca jascaria ja nori iqui na. Tihi ca mato ó ca jahuë bo ma namëxëti xo. 6 Quiniacaxëcana. Naa jocha bo iqui tsi jahuë yoba nicamisxëniria cabo copi-copixëhi quiha Dios ra. 7 Jaha bësocapa. Toca tsi ma bëso-bësopaoni quiha chahahuanox pari. 8 Jasca, jaboqui chahahuacanaibo ma nori iqui tsi naa jocha bo tëquë ma niaxëti xo: caxahaina, itsisnahaina, tënëmacatsaina, joi ocahuahaina, anoma ca chanihaina, tihi cabo niacana iquia. 9 Jasca, quianabëquiyamacana. Anoma quiha. ¿Mato jabi siri, naa yoi ca ma a-apaoni ca ma tsoboyamayamani? 10 Tsoboxo tsi quiha Dios jabi paxa ca ma sahuëniquë. Mato ó tsi xo toa jabi paxa iquia. Jatiroha ca bari tsi toa mato ó ca jabi paxa chamahuahi quiha mato nëhohuanish cato ra, jahuë jaria-jaria ma jayano iquish na. Tocahi quiha oquë tsi

ma cahëyoino. 11 Jaha tsi yama tsi xo toa Dios qui oquë cabo iquia. Ja qui jaharisi tsi xo carayanabo jodiobo tëquë. Ja qui jaharisi tsi xo papi cahëcanaibo, papi cahëyamacanaibo tëquë. Ja qui jaharisi tsi xo yonati yonatima tëquë. Yama tsi xo toa ja qui oquë cato. Jabi no cahëcatsai ca tsi xo naa: ¿Mato ó tsi bësohi ni Cristo? Toa cahëcasqui noa. Jatiroha ca chahahuacanaibo ó bësohi quiha ra.

12 Jabi Dios nohiria bo xo mato ra. Noixo tsi quiha mato ja biniquë jahuë-na bo iti. Ja tsi xo toa ma noixëti xo. Noiquí tsi jahuë jabi sahuëcana. Noiti jabi ma sahuëxëti xo. Shomahuati jabi ma sahuëxëti xo. Mamë ma oquëhuayamaxëti xo. Ishima ma iti xo. Mëri tsi ma yosanayamati xo. 13 Jasca, mëbinabëquicana. Mato qui tsohuëcaracá joi mërapino tsi jato yoi ca shina-bënocana iquia. Shinaparicana. ¿Mato yoi ca mato Ibobá shina-bënoyamayamani? Jascaria tsi ma tocaxëti xo mato ri. 14 Tihi ca jabi jia ca qui noiti jabi ma maniaxëti xo ra. No noihai ca tsi xo toa jatiroha ca jahuë bo quëtsomahaina, huësti ca maxo iti. 15 Jasca, Diós mato ranihuahai cató tsi mato shina yonahacano iquia. Huësti ca maxo iti ma quënahacani quiha jia tsi racanabëquiti. Jatsi rani-ranicana iquia.

16 Jasca, mato shina ó tsi Cristo Chani rëamëriano ra. Tiisi yaxo tsi tiisimanacana. Jia tsi yobanacana Dios yoba ya. Ranihax salmos, himnos, quëquëti bo, tihi cabo Dios qui quëquëcana. 17 Jahuëcara ca ma acaina, ma iquiina, tihi cabo tëquë acana Ibo Jesu chamá no. Apama tsi Jahëpa Dios qui “Gracias” icana jahá no.

Chahahuacanaiba banahuahacaxëti ca yoba

18 Mato bënë bo nicacana, ahui bá. Tocaxëti xo Ibo qui chitimicanaibo ra. 19 Mato ahui bo noicana, bënë bá. Jato yonayamacana iquia. 20 Mato nabo nicacana, xocobá. Toca tsi Dios ranihuaxëqui mato ra. 21 Mahitsa mato xocobo caxahuayamacana, jahëpa bá; ja yosanacamitsa iqui na. 22 Mato chama bo nicacana, yonati bá. Mato ó ja bësoyamacano tsi jia tsi yonococana, naa mato ó ja bësocanai jascaria. Jasca, shina jia ca yahax tsi jia tsi jato bax yonococana, Ibo ma chahahuacatsai iqui na. 23 Jahuëcara aquí tsi ranixo tsi acana. Ibo bax yonocoqui mato, nohiria bax roha nomari. 24 Shina-bënoyamacana: Jia ca pi ma ano tsi mato copixëhi quiha mato Ibo. Ibo Cristo bax yonocoyoiqui mato ra. 25 Jasca, copihacaxëhi quiha yoi ca acanaibo ri jato yoi ca quëshpi na. Yama tsi xo toa Dios copi quima paxacaxëcanaibo ra. Dios qui jaharisi xo nohiria bo tëquë.

4

1 Jatsi quiniacaxëcana chama bá. Mëstë tsi mato yonati bo yonacana. Shinaparicana. Chama yoi jaya xo mato ri, naa mato naipá ca Chama.

2 Jasca, bëhoxti jënëyamacana. Bëhoxpama tsi bësocana Dios qui “Gracias” iquiina. 3 Jasca, no bax ri bëhoxcana, Jesucristo Chani jia ca yoatí xaba Diós noqui ano. Jabi toa Chani tahëhax tsi preso xara xo ëa jaboqui rë. 4 Jatsi bëhoxcana, bëroria tsi Cristo Chani ë yoano, naa ë yoaxëti ria.

5 Jasca, quinia jia tsi Dios cahëyamacanaibo quiri bësocana. Jato bax jia ca ati xaba ma yoshihuayamano. 6 Jia tsi yosanahaxma tsi jato qui ma chanixëti xo. Chanixo tsi jia tsi jato quëbiti ma tanaxëti xo.

Jaroha ca joihuahaina

7 Joxo tsi ëa yoati tsi mato yoaxëhi quiha Tíquico, naa mato qui naa carta ja axëquë no. Naa joni noiriaquia ra. Jia tsi ëa mëbiriahi quiha, ë bëta xo

tsi Dios yonoco abëquihaina. 8 Naa joni mato qui raaquia, ëa yoati tsi ja yoaxëhai cató tsi mato ja ranihuano iquish na. 9 Jasca, ja bëta shinajiaxëni ca xatë huëtsa raaquia, naa Onésimo icanai cato. Mato jimibo quiha, Colosas quima ax ja joni iqui na. Jatiroha ca nëá ca ocapijaha ca mato yoacaxëcani quiha.

10 Jarohari tsi mato joihuahi quiha ë bëtá preso iquí ca Aristarco. Jasca, mato joihuahi quiha Bernabé chahi Marcos ri. Jabi Marcos yoati tsi naa yoba mato qui ë raani quiha. Jabi mato qui ja shishono tsi jia tsi toa joni joihuacana. 11 Jasca, mato joihuahi quiha nëá ca Jesús Justo ri. Naa tres ca chahahuanish ca jodiobo roha tsi xo toa jaboqui ë bëta yonocobëquihaina Chama Dios bax na. Jia tsi xo toa ëa ja mëbicanaina.

12 Jasca, mato joihuahi quiha Epafras, naa mato yaca ax jonish cato. Cristo yonati yoi xo jaa ri. Anomaria tsi xo toa mato bax ja bëhoxhaina. Bëhoxpama tsi Dios nicahi quiha mato shinahamati, jia tsi Dios shina ma nicariano iquish na. 13 Mato parayamaquia. Mato mëbiriacatsi quiha naa joni ra. Jasca, toá ca Laodicea, Hierápolis, tihi cató ca iglesia bo ri shinahi quiha. 14 Jasca, mato joihuahi quiha doctor Lucas noho rabëti yoi. Mato joihuahi quiha Demas ri.

15 Jasca, Laodiceá ca chahahuacanaibo ë bax ma joihuano. Jasca, tobi Ninfas, jahuë xobó ca aracanaibo, tihi cabo ë bax ma joihuano. 16 Jasca, naa carta tsayaxo tsi Laodiceá ca iglesia ma nicamano. Jasca, Laodicea qui ë raani ca carta bicahuë tsayaxëna. 17 Jasca, Arquipo qui noho chani yoi ma ano. “Mi qui acacani ca yonoco jatihuahuë, naa jaha Ibo quëëhai cato. Mi jatihuaxëti xo” ii quiha Pablo i ja qui cana.

18 Mato joihuaquia ëa ri. Noho mëquë yoí tsi naa carta quënëquia ra. Jasca, ëa shinacana. Jari preso xara xo ëa rë. Diós mato shomahuano ra. Iquë.

Primera Carta Del Apostol San Pablo a Los Tesalonicenses

Chahahuacanaibo qui Pabló quënënina

1 Tesalónica yacatá ca chahahuacanaibo joihuaqui noa, naa Pablo, Silvano, Timoteo. Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá-na xo mato. Diós mato shomahuano. Mato shina ja bëpasimano. 2 Jatiroha ca barí tsi mato bax Dios qui “Gracias” iqui noa ja qui bëhoxhi na.

3 Noba Jahëpa Dios bësojo xo tsi ma ani ca shina-bënoyamaqui noa bëhoxquí na. Ma chahahuani iqui tsi jia tsi xo mato jabi. Jasca, Dios ma noihai ca iqui tsi anomaria tsi xo toa ma mëbinabëquihaina iquia. Jasca, coshi tsi xo toa Jesucristo ó ma pasohaina. 4 Jabi mato noihi quiha Dios ra. Mato ja biniquë ra jahuë-na bo iti. 5 Jabi Chani jia ca mato qui no yoaquë tsi mahitsa ca chani mato qui ja iyamaniquë. Jama, chama ya noba chani ini quiha. Espíritu Santó tsi mato qui no chaniniquë iquia. Jabija ca mato no yoaniquë ra. Jasca, mato xërëquë no no tsi noba jabi jia cabo ma jisniquë. Mato no mëbicasniquë ra. 6 Jaha tsi noba jabi, Ibo Jesu jabi, tihi cabo ma jabiniquë noqui tsayahax na. Jatsi Dios Chani ma chahahuaquë tsi quiha nohiria bá mato tënëmaniquë rë. Jama, shinaranixo Dios Chani ma biniquë Espíritu Santó no.

Mato jabi nohiria huëtsa bá jisnina

7 Jatsi noba jabi, Ibo Jesu jabi, tihi cabo ma jabiniquë. Jasca mato jabi ri jabiniquë jatiroha ca chahahuacanaibo, naa Macedonia mai, Acaya mai, tihi cató ca racacanaibo. 8 Mato quima Ibo Jesu Chani rëtsamini quiha. Jatsi mato iqui tsi Dios Chani Macedoniá cabá nicaniquë. Nicaniquë Greciá ca nohiria bo ri. Nëama ca jatiroha cató ca nohiria bá nicaniquë ma chahahuahai ca yoati na. Ja quëshpi tsi ma chahahuani ca jato no yoayamaniquë shishoquí na, ja nicacani nori iqui na. 9 Jama, mato ó ca no chitahëhuani ca yonoco yoati tsi noqui yoacani quiha pa. Yoaxo tsi ídolo bo quima Dios quiri ma bësonina, bësohai ca jabija ca Dios bax ma yonocohaina, tihi cabo yoati tsi noqui yoacani quiha. 10 Jasca, naipa ax jahuë Baquë johai ó ma pasohai ca yoati tsi noqui yoacani quiha ra. Tihi tsi xo toa ja yoacanaina mato yoati na. Jabi Diós jahuë Baquë Jesu bësotëquëmaniquë. Jabi anoma ca johai ca tënëtiya quima noqui xabahamanish ca Jesu tsi xo naa ra.

2

Tesalónica ax tsi Pabló yonoconina

1 Mato qui shishohi tsi mahitsa no yonocoyamaniquë iquia, ëbë xatë bá. Mato ó tsi mahitsama noba yonoco ini ca cahëqui mato. 2 Jariapari Filipos yacata xo tsi no tënëniquë. Toa xo tsi noqui nohiria bá yosiniquë, mato qui no jonox pari no. Noqui ja acani ca cahëqui mato. Jama, Diós noqui mëbiniquë toatiyá no. Jaha tsi raquëhaxma tsi mato qui Dios Chani yoahi no joniquë, noqui pasomaha huëstima cabo iquë ri. 3 Johax jabija ca mato qui no chaniniquë iquia. Janyama ca quima joyamani quiha noba chani. Jabi yoi cabo no iyamaniquë mato qui chanihi na. Mato no parayamaniquë. 4 Jama, Dios qui jia tsi xo toa no acaina.

Noqui jahuë Chani acacaniquë yoati. Jaha tsi jahuë Chani nohiria bo yoaqui noa, noba Dios, naa noba shina Naisti Ibo ranihuaxëna. Jahuë Chani yoayamaqui noa, nohiria bo ranihuaxëna. 5 Nohiria bo ranihuati chani no yoayamani quiha jaha no quëëhai ca bixëna. Jasca, parahax no chaniyamaniquë mato parata bixëna. Noba jabi nori ca cahëqui mato iquia. No ani ca jisniquë Dios ri. 6 Jabi mato parata, nohiria huëtsa bá parata, tihi ca ó no quëëyamaniquë. Jama, "Noqui copihuë" iti mëtsa no iniquë ra, Cristo Chani chitahëhuati ibo bo no nori ca iqui na.

Mato noiqui noa

7 Jama, mato xërëquë ax ishima no iniquë, naa jahëhuá jahuë baquë icohai jascaria. 8 Mato no noirianiquë. Noihax tsi Dios Chani jia ca mato bëta no xatënaniquë. Jasca, nomë mato qui no aniquë mato mëbixëna. Toca tsi no aniquë mato noiriaquí na. 9 Jasca, no yonocorianiquë noba oriquiti copixëna ra. No bamayamani quiha. Jabi no ani ca ma jisniquë, ëbë xatë bá. Baquicha, barihani, tihi tsi no yonocopaoniquë mato parata biyamaxëna. Mato qui yosa no icasyamani quiha. Toca tsi no aniquë ra, Dios Chani jia ca mato qui yoaquí na. 10 Mato chahahuanish cabo qui jia noba jabi iniquë iquia. Noba jabi ma jisniquë ra. Noqui cahëhi quiha Dios ri. ¿Jabi jia ca no jayamayamani? ¿Mëstë no iyamayamani? ¿Quësohacatimaxëni no iyamayamani? 11 Shinaparicana. Jahuë xocobo yobahai ca jahëpa jascaria no iniquë ra. 12 Yobapama tsi "Jabi jia ca ma jayaxëti xo" i mato qui no ni quiha. Mato no chamahuaniquë. Chamahuahax "Dios ranihuahai ca quinia ó tsi ma bësono" i mato qui no niquë. Jabi Dios mato bënaniquë, ja otohai ca iti qui ma jicono, jahuë jabi jia ca ma bino.

Dios Chani ja bicanina

13 Jasca, jia tsi Dios Chani ma bini iqui tsi "Gracias" iriaqui noa Dios qui. Noba chani nicaxo tsi ma chahahuaniquë ra. "Dios Chani tsi xo naa ra, joni bá-na nomari. Jabija xo ra" i ma ni quiha nicahax na. Jabi mato chahahuacanaibá shina ó ax tsi jia tsi yonocohi quiha Dios Chani iquia. 14 Jasca, jodioba maí ca Dios iglesia bo jascaria ma tënëniquë mato ri. Toá ca Jesucristo ó cabo chahahuayamanish ca jodiobá tënëmani quiha. Jascaria mato país ca jimi bá mato tënëmani quiha jato jascaria. 15 Ibo Jesu, Dios Chani yoanish cabo, tihi cabo namëti ibo bo jascaria ca xo iquia. Jasca, noqui ri ja raacaniquë jato mai quima. Dios qui anoma tsi xo toa ja acanaina. Jatiroha ca nohiria pasomaha ca xo ra. 16 Noqui ri jënëmacascani quiha pë, nohiria huëtsa bo qui Dios xabahamati Chani no yoayamano. Toca tsi anihi quiha jato jocha ra. Jaboqui jato qui caxa xo Dios.

Tesalónicabo qui Pablo shishocasnina

17 Tanaroha pistia no tsi mato quima aquëquëxo tsi mato no shinaniquë rë. Mato jisbaya tsi jahari ë cacasniquë mato qui shishotëquëhi na. 18 Tihi ca tsi ë cacasni quiha canoma ë nori. Satanás ëa jënëmani quiha. 19 Jaha bësocana. Mato shina-shinaqui noa iquia. Noqui ranihuaqui mato ra. Jasca, Ibo Jesu jono tsi oquëxëhi quiha no ranihaina. Ma chahahuani iqui tsi noqui jia tsi copixëhi quiha Dios ja bësojó tsi no niixëquë no. 20 Jia tsi noqui ocahuaxëhi quiha Dios iquia. Ma chahahuani iqui tsi rani-ranixëqui noa ra.

3

Timoteo, jahuë chani, tihi cabo tsi Pabló raanina

1-2 Jatsi mato no shina-shinaniquë. Shinahax, "¿Jato qui Timoteo raaxëhi ni noa sa?" i no niquë. Jatsi Timoteo, naa nobë xatë mato qui no raaniquë, mato ja chamahuano, ma chahahuahai ca ja mëbino. Jabi Dios bax yonocohi quiha naa joni ra. Jahuë yonoco tsi xo toa Cristo yoati tsi Chani jia ca yoabonahaina. Raahax tsi ëmë ax Atenas yacatá tsi ë chitëniquë. 3 Nicacana: Nohiria bá pi mato tënëmano tsi mato mëbixëhi quiha Timoteo, ma shina-huëjënayamano iquish na. Tënëti ó no pasoxëti xo iquia, naa noqui chahahuacanaibo. 4 Jabi mato bëta ax tsi "Tënëxëhi quiha chahahuacanaibo ra" i mato qui ë niquë, ma tënëmahacanox pari no. Jabi toca tsi ja ini ca cahëqui mato. 5 Jatsi mato shina-shinahi tsi "¿Tënëcahi ni sa?" i no ni quiha. Jaha tsi Timoteo mato qui ë raaniquë, ocapihai ca nicaxëna. ¿Tonia Satanás mato jochamayamani ma ni? ¿Tonia mahitsa ë yonocoyamani ma ni? Tihi tsi ë quëscahuani quiha.

6 Jama, jahari mato ó ax Timoteo johitaquë. Joxo chani jia ca ë qui ja bëhitaquë mato yoati na. Ma chahahuahaina, mabë xatë bo ma noihaina, ëa yoati jia tsi ma shinahaina, ëa ma jiscatsaina, naa mato ë jiscatsai jascaria, tihi cabo yoati ëa ja yoahitaquë ra. 7 Jatsi jia tsi ma chahahuahai ca yoati nicahax ë rani-ranihitaquë nëa xo tsi tënë-tënëhi na. 8 Ibo Jesu ó pi coshi ma niino tsi shina-huëjënayamaxëquia. 9 Jaboqui anomaria tsi xo toa ë rani-ranihaina mato iqui na. Ja iqui tsi jaboqui Dios qui "Gracias" iti mëtsa xo ëa ra, ja qui bëhoxhi na. 10 Baquicha, barihani, tihi tsi mato bax bëhoxquia mato qui Diós ëa raano. Mato jiscasquia rë. Tonia narishi quiha Dios ma cahëhaina iquia. Ja tsi xo toa mato qui cacasquia, Dios jahuë bo mato jabimahi na.

Jaha Pablo quëënina

11 Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá mato qui ëa raano ra. 12 Jasca, Diós ma noihai ca anihuano, oquë tsi mabë xatë bo ma noino iquish na. Jatiroha ca nohiria ma noino iquia, naa mato ë noihai jascaria. 13 Diós mato shina chamahuano, jiaxëni ca quësotimaxëni ca ma ino iquish na. Tocapihi tsi noba Jahëpa Dios bësojó tsi jia ixëqui mato, jahuë ángel bo ya tsi noba Ibo Jesucristo joxëquë no.

4

Jocha pasomaha ca chani

1 Jarohari tsi noba jabi tsayahax tsi bësoyoiti ma jabiniquë iquia, Dios ranihuaxëna, ëbë xatë bá. Jabi toca tsi bësoqui mato tonia. Jënima quiha. Jama, jaboqui mato yobatëquëqui noa. Oquë-oquëria ca jabi ma jayaxëti xo iquia Ibo Jesu janë no. 2 Ibo Jesu chamá tsi mato qui ë chanini quiha. Mato qui ë ani ca yoba cahëqui mato iquia.

3 Jabi mato bax jaha Dios quëëhai ca tsi xo naa: Ma aquëquëxëti xo. Anoma ca chotahai quimamaxëti xo. 4 Ahui biti ma cahëxëti xo. Bixo tsi jiaxëni ca quiniá tsi ma otoxëti xo. 5 Jochahuaxëniria ca Dios cahëyamacanai ca carayanabo jascariayamacana. Yoyocani quiha pë ahui bihax na. 6 Jasca, parahax mato xatë bo pasomaha ma jochayamano, ahui bichi na. "Nëca ca jocha copixëhi quiha Dios" iquia, naa mato ë yobani jascaria. 7 Jabi Diós noqui quënayamani quiha jocha ó tsi bësoti. Jama, noqui ja quënani quiha mëstëxëni iti. 8 Dios yoba tsi xo naa ë

yoahaina iquia. Nicacasyama-piquí tsi Dios yoba niahi quiha pë toa nicacasyamahai cato, joni yoba ja nori ca quëscahuaquí na.

Noiti chani

9 Jasca, ¿jënahuariaxo raca mabë xatë bo ma noihai ca yoati tsi mato qui ë quënëna, noinati Diós mato tiisimani iqui na? 10 Jatiroha ca Macedonia maí ca xatë bo noiqui mato. Jama, "Oquë tsi jato noitsacana" iquia, ëbë xatë bá. 11 Jasca, pasiroha racati ó quëëtsicana. Huëtsa bo yosiyamacana. Mato mëquënë tsi yonocotsicana, naa mato ë yoani jascaria. Tihi tsi iquia yobahi na. 12 Tocapimano tsi mato jabi jia ca tahëxo tsi jia tsi ocahuaxëhi quiha chahahuayamacanaibo. Jasca pi yonocohi tsi biniayamaxëqui mato ra.

Ibo Jesu jotëquëhaina

13 Jabi jaboqui tsi rësonish cabo yoati tsi mato cahëmacasquia, chahahuayamacanaibo jascaria ma iyamano iquish na. Jato yoi bo pi rësono tsi cohuëriacani quiha, bësotëquëhai ca ó ja pasoyamacanai quëshpi na. 14 Rësoniquë Jesu iqui noa. Rësohax ja bësotëquëniquë iqui noa. Jasca, tocacaxëcani quiha Jesu ó ca rësonish cabo ri. Jato bëxëhi quiha Dios jahuë Jesu ya.

15 Nicacana. Ibobá noqui yoani ca tsi xo naa mato qui ë yoahaina. Noba Ibo bacano tsi maihuahacanish cabo rëquë tëronoyamaxëqui noa, naa noqui jari bëso cabo. 16 Jariapari tsi yonahai ca joí tsi quënaxëhi quiha Dios. Jatsi quënaxëhi quiha ángel-ángelria. Xoohacacaxëhi quiha Dios trompeta. Jatsi nai ax botëxëhi quiha Ibo yoi. Jatsi ja qui tëronoxëhi quiha Cristo ó rësonish ca chahahuacanaibo pari. 17 Jaquirëquë tëronoxëhi quiha noqui bësó cabo jato qui riixëna. Jatsi nai xo tsi noba Ibo bëchaxëqui noa ra. Jaquirëquë noba Ibo ya i-ipaoxëqui noa ra. 18 Mabë xatë bo ranihuatsacana naa chaní no.

5

1 Jabi Ibo bacahai ca xaba cahëxëni xo mato, nobë xatë bá. Toa xaba yoiti tsi ë quënëyamaxëti xo iquia. 2 Jabi baquicha yomaxëni ca jascaria joxëhi quiha noba Ibobá xabaca. 3 Toatiyá tsi "Jënima xo noa. Yama tsi xo nianahaina" ixëhi quiha chahahuayamacanaibo. Jama, jotapixëhi quiha jato quëyohai ca bari, naa yoxá comahai ca pahë jotapihai jascaria. 4 Jabi tsëmo ó ma xo mato, ëbë xatë bá. Mato ratiayamaxëhi quiha toa xabaca, naa yomaxëni cató ratiahai jascaria. 5 Huëana, barihani, tihi caba baquë bo xo mato ra, baquicha, tsëmo, tihi caba baquë bo ma nomari. 6 Jatsi quiniacaxëcahuë. Ja johai ca ó pasoyamahi quiha jochacanaibo; oxacanaibo jascaria jaca nori. Jama, jaha bësocahuë. Shomahuahacacahuë Ibo joihuaxëna. 7 Toca ma xo jochacanaibo iquia. Ja johai ca qui shomahuahacacahama ca xo rë. Baquichá oxacanaibo jascaria ca xo. Cahëtimaxëni ca xo iquia, pahëcanaibo jascaria jaca nori. 8 Jama, shomahuahaca ca no ixëti xo, barihani baquë bo no nori iqui na. Soldado no jascariano. Shipati quiniamati, manë shabi, tihi cabo sahuëcani quiha shomahuahacaxëna. Jascaria, Dios no chahahuariano. No noinabëquino. Jesucristo ó no pasono. Tocapihi tsi shomahuahacaxëqui noa noqui ri.

9 Diós noqui biyamaniquë, ja caxahai cató tsi noqui copixëna. Jama, noqui ja biniquë, noba Ibo Jesucristó tsi noqui xabahamaxëna. 10 No bax ja naniquë ra ja bëta no bëso-bësopaono iquish na. Jatsi

shina-huëjënayamacana. Rësonish cabo, bëso cabo, naa noqui tëquë tëroxëhi quiha joxo na. 11 Jaha tsi chamahuabëquinacana. Jasca, mëbinabëquitsacana, ma acai jascaria.

Jaroha ca yoba

12 Mato iglesiá ca yonococanaibo jia tsi nicacana, iquia, ëbë xatë bá. Iboba quinia ó tsi mato mëpicani quiha ra. Jasca, Iboba chamá tsi yobacani quiha mato quiniamaxëna. 13 Jato noicana. Jato chahahuacana jato yonoco iqui na. Jasca, jatiroha cabo ya pasiroha racanabëquicana iquia.

14 Jasca, nicamisxëni cabo raahacana, ëbë xatë bá. Cohuëxëni cabo chamahuacana. Chama yama cabo mëbicana. Jatiroha cabo qui yosanayamacana. 15 Nohiria bá pi mato yosino tsi jahari jato copiyamacana. Anoma quiha. Jama, mabë xatë bo, jatiroha ca nohiria bo, tihi cabo mëbicana.

16 Jasca, rani-ranipaocana. 17 Jatiroha ca barí tsi bëhoxcana. 18 Jatiroha ca jahuë bo qui “Gracias” icana. Jesucristó tsi jaha Dios quëëhai ca tsi xo toa mato bax na.

19 Jasca, Espíritu Santo yonoco nocahuayamacana. 20 Dios Chani yoacanaibo ocahuayamacana. 21 Jama, jatiroha ca chani tanacana, jabija ca ja nori ca cahëxëna. Chani jia cabo roha nicacana. 22 Jatiroha ca yoi ca quimacana.

23 Jabi Dios, naa noba shina pasimati Ibobá mato jiahua-jiahuariano. Mato jabi, mato shinana, mato yora, tihi cabo tsi Diós otono, quësotima ca ma ino iquish na, Jesu joquë no. 24 Jabi mato ó bësohi quiha Dios, naa mato quënanish cato. Quiayamahi quiha.

Pablo joihuanina

25 No bax bëhoxcana, ëbë xatë bá.

26 Jasca, toá ca chahahuacanaibo jatiroha cabo joihuacana no bax na.

27 Jatiroha ca chahahuacanaibo naa ë quënëha ca carta nicamacana iquia, Iboba chamá no.

28 Noba Ibo Jesucristó mato shomahuano. Amén.

Segunda Carta Del Apostol San Pablo a Los Tesalonicenses

1 Tesalónica yacatá ca chahahuacanaibo joihuaqui noa, naa Pablo, Silvano, Timoteo. Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá-na xo mato ra. 2 Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá mato shomahuano. Mato shina ja pasimacano.

Tënëhai ó no pasoxëti xo

3 Jiaria tsi anihi quiha ma chahahuahaina iquia. Jasca, anihi quiha ma noinabëquihaina. Ja tsi xo toa mato bax Dios qui "Gracias" iroha-iroha ë ti xo, ëbë xatë bá. 4 Jaha tsi mato jabi jia ca yoati tsi yoabonaqui noa Dios chahahuacanaiba iglesia bo xo na. Mato pasomaha nohiria bo iquiina, mato ja tënëmacanaina, jato qui ma yosanayamahaina, tihi ca tsi jato ë yoani quiha ranixo na. 5 Jasca, ma tënëhai cató tsi noqui bëro xo Diós jia ca acaina. Jia tsi nohiria bo copixëhi quiha Dios ra. Jabi ma tënëhai cató tsi mato rohahuahi quiha Dios iquia ja otohai ca qui mato jicomaxëna.

6 Jasca, mëstë xo Dios. Mato yosicanaibo copixëhi quiha iquia. 7 Jasca, jia tsi mato tënëmahacahax cabo racamaxëhi quiha Dios, noba Ibo Jesucristo nai ax jisiquiquë no. Toa barí tsi jahuë ángel chamaxëni cabo ya joxëhi quiha, chihi ririhai cato ó no. 8 Jatsi Dios cahëyamacanaibo, noba Ibo Jesu Chani jia ca nicamisxëni cabo, tihi cabo tsi copixëhi quiha Dios. 9 Anomariaxëhi quiha ja copihaina ra. Tënëtiyá tsi ihipaocaxëcani quiha rë. Jato copi quiha. Noba Iboba iti quima raahacacaxëcani quiha. Jahuë oquë-oquëria ca chama jisyamacaxëcani quiha ra. 10 Tocaxëhi quiha Dios ra Ibo joquë no. Toa barí tsi Ibo ocahuaxëhi quiha jahuë-na bo tëquë, "Jiaria tsi xo Ibo ra" iquiina. Jasca, toa barí tsi jato xërëquë ixëqui mato ri, mato ë yoani ca chani qui ma chitimini iqui na.

11 Ja tsi xo toa mato bax Dios qui bëhoxqui noa, jiaxëni cabo Diós mato manëmano. Jabi Diós mato quënani quiha jia ca ati. Jahuë chamá tsi mato ja mëbino iquia, ma acatsai ca jia ca jahuë bo tëquë ma ano iquish na. Jasca, ja qui ma chitimihai cató tsi mato ja mëbino, ma acai ca yonoco ma jatihuano. 12 Toca tsi mato bax bëhoxqui noa, mato ó tsi noba Ibo Jesucristo janë oquëhuahacano iquish na. Jasca, Ibo ó tsi ma oquëhuahacano mato ri. Noba Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá mato shomahuano.

2

Jochamisxëni cato

1 Joxëhi quiha noba Ibo Jesucristo, nobë xatë bá. Joxo tsi ja qui noqui catiaxëhi quiha. Tihi ca yoati tsi chaniparicasquia. 2 Jishopë. Tobi toa paracanaibo, naa "Tsëquëniquë Iboba xabaca" iquii ca nohiria bo. "Toca tsi ii quiha Pablo chani, jahuë carta bo" ¿i cahi ni sa? Nëca ca chani nicahax shina-risiquiyamatsicana iquia. Raquëyamatsicana. 3 Nëca tsi tsohuëcaracá mato parayamano. Jabi jariapari joxëhi quiha xaba huëtsa bo ra, noba Ibo jonox pari no. Jariapari joxëhi quiha Dios pasomaha iquinatiyá. Jaquirëquë jisiquixëhi quiha jochamisxëni ca joni, naa tënëtiya qui raahacati cato. 4 Jisiquixo tsi jatiroha ca Diós quënahacanish cabo, arati jahuë bo, tihi cabo tsi pasomahaxëhi quiha

pë naa jochamisxëni cato. Jatsi Dios arati xobó tsi tsahoxëhi quiha pë. Tsahohax toá tsi “Dios xo ëa ra” ixëhi quiha pë.

5 ¿Mato ë yoani ca ma shina-bënoni pa? Ocapixëhai ca yoati mato ë
yoaniquë mato bëta xo na. 6 Jaboqui tsi naa jochamisxëni ca quëtiahi
quiha jahuëcara ca chama, ja jisiquiyamano iquish na. Jari jahuë xaba
ma xo ra. Jabi naa quëtiahai ca chama cahëqui mato iquia. 7 Jama, jaboqui
jonë tsi yonocohi quiha pë. Jisiquiyamahi quiha. Ja jisiquinox pari no tsi
tsëcahacaxëhi quiha jahuë yonoco quëtiahai cato. 8 Jatsi jisiquixëhi quiha
toa yoixëni cato rë. Jatsi chamá tsi joxëhi quiha noba Ibo Jesu yoi ri. Joxo
tsi bëro tsi toa yoixëni ca tëpasxëhi quiha ra. Quëyohacaxëhi quiha jahuë
yonoco yoi tëquë.

9 Nicacahuë. Naa yoixëni ca jono tsi mëbixëhi quiha Satanás. Sa-
tanás chama jayaxëhi quiha pë. Joxo tsi jisti bo axëhi quiha nohiria
bo paraxëna. Toca tsi nohiria bo paraxëhi quiha rë, Cristo ja cha-
hahuayamacano iquish na. 10 Jasca, jatiroha ca quinia yoi bo axëhi
quiha pë, tënëtiya qui bocanaibo paraxëna. Toatiyá tsi jabija ca chani ó
quëëyamacaxëcani quiha nohiria bo rë, xabahamahacaxëna. 11 Ja quëshpi
tsi janyama ca chani jato qui raaxëhi quiha Dios, quiaxëni cabo ja
chahahuacano. 12 Jaha tsi jabija ca chahahuayamacanaibo, jocha ó
quëëcanaibo, tihi cabo tsi tënëtiya qui raaxëhi quiha Dios ra.

Diós mato quënaniquë xabahamahacati

13 Mato bax Dios qui “Gracias” no i-ipaoxëti xo, ëbë xatë bá. Anomaria
tsi xo toa Ibobá mato noihaina iquia. Jariapari tsi mato ja quënani
quiha xabahamahacati. Espíritu Santó tsi mato ja bahuëni quiha, jabija
ca Chani qui ma chitiminiquë no. 14 Jabi no yoani ca chaní tsi Diós
mato quënaniquë xabahamahacati, noba Ibo Jesucristo chama jia ca ma
xatënano iquish na. Tihi ca quëshpi tsi ja qui “Gracias” iqui noa.

15 Japi chamacana, ëbë xatë bá. Mato no tiisimani ca yoba achariacana
ra, naa mato qui no chaninina, carta ó tsi no quënënina, tihi cabo.
16-17 Noba Ibo Jesucristo, noba Jahëpa Dios, naa noqui noinish cato, tihi
cabá mato chamahuano. Mato ja mëbicano, jabi jia ca ma jayano. Jabi
noba Jahëpa Diós noqui shina-ranihuapaono. Jia ca no bax ja ani quëshpi
tsi jaha pasoqui noa ra.

3

No bax bëhoxcana

1 Jarohari tsi no bax bëhoxcana, ëbë xatë bá, mëri tsi noba Iboba Chani
rëtsamino. Jia tsi Dios Chani nohiria bá bino, ma bini jascaria. 2 Jasca,
no bax bëhoxcana iquia, caxacanaibo, yoixëni ca joni bo, tihi cabo quima
Diós noqui xabahamano, noqui ja yosiyamacano iquish na. Jabi Dios
Chani chahahuayamahi quiha jatiroha cabo rë. 3 Jama, noqui mëbicasqui
Dios ra. Mato chamahuaxëhi quiha. Satanás pi mato yosino tsi mato ó
bësohi quiha ra. 4 Jasca, Ibo qui chitimiquí tsi mato no tiisimani ca jahuë
bo axëqui mato iquia. Jiaxëhi quiha ma axëhaina iquia. 5 Noba Ibobá mato
mëbino, Dios noihaina, Cristo tënëhaina, tihi cabo ma cahëyoino iquish na.

Yonocoti xo jatiroha cabo

6 Noba Ibo Jesucristo chamá tsi mato yobaquia, ëbë xatë bá. Chiquixëni
ca chahahuacanaibo, noba yoba nicamisxëni cabo, tihi cabo quimacana

iquia. 7 Noba jabi ma banahuaxëti nori ca cahëqui mato. No chiquishyamani quiha mato bëta ax na. 8 Noqui ma orihuaquë tsi mato no copiniquë ra. Baquichá, barihaní no yonocopaoni quiha noba oriquiti copixëna. Tihi ca tsi no aniquë ra mato yosanamayamaxëna. 9 Jasca, no tocani quiha banahuati jabi jia ca mato qui axëna. ¿Jabi mato oriquiti biti mëtsa no iyamayamani? Jama, copixoma tsi no biyamaniquë ra noba jabi jia ca mato jismaxëna. Noba jabi ma banahuaxëti xo iquia.

10 Jasca, “Piyamaxëti xo toa yonococas-yamacabo” i ë niquë mato bëta ax na.

11 Jishopë. “Chiquixëniria ca xo. Yonocoyamacani quiha. Ranimisxëniria ca xo” i noquii quiha nohiria bo rë mato yoati na. 12 Jabi noba Ibo Jesucristo chamá tsi nëca ca nohiria bo yobaquia. “Jia tsi ja yonocoxëti ca xo, jato oriquiti copixëna” iquia ra.

13 Jari jia tsi yonococana, ëbë xatë bá. Jia ca ati qui yosanayamacana iquia. 14 Tsohuëcaracá pi noba yoba niano tsi jaha bësocahuë. Ja bëta rabënayamacana jahuë jabi qui ja bërabino iquish na. 15 Jama, mabë xatë ja nori ca shina-bënoyamacana yobaxo na.

Jaroha ca chani

16 Jatiroha ca xabacá tsi Cristó, naa noqui ranihuati Ibobá mato shinaranihuano. Mato bëtajano. 17 Jabi noho mëquënë tsi naa carta jatihuaquia mato joihuaquí na. E quënëhai cató tsi naa carta ibo Pablo nori ca cahëxëqui mato. 18 Noba Ibo Jesucristó mato shomahuayoino. Amén.

Primera Carta Del Apostol San Pablo a Timoteo

Timoteo qui Pabló quënënina

1 Pablo ca ëa xo naa chani quënëhaina.
Jesucristo yonati ca ëa xo naa. Jabi Dios, naa noqui Xabahamati Ibo, jatsi Jesucristo, naa jaha no pasohai cato, tihi cabá ëa raaniquë Chani Jia ca ë yoano. 2 Mi qui naa chani quënëquia, Timoteó. Noho baquë jascaria xo mia iquia, Ibo tahëhax na. Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá mia shomahuano. Mia ja noicano. Mia ja ranihuariacano iquia.

Timoteo Pabló yobanina Chani yoi ca yoati na

3 Efesó tsi jari mi chitëno ra. Jabi "Mi tocaxëti xo" i mi qui ë ni quiha Macedonia mai qui canox pari. Toá xo mahitsa ca chani yoacanaibo rë. Anoma tsi xo toa ja yoacanaina iquia. Ja iqui tsi jato mi pasimano. 4 Jasca, tobi xo toa jato naborëquëba chani bo, jato janë bo, tihi cabo ja chanicanaina. Ja iqui tsi joi mëracascani quiha iglesiá ca nohiria bo ja tahëxo na rë. Anoma quiha. Dios quinia ó tsi noqui mëbiyamahi quiha toca ca chani iquia, oquë tsi Ibo qui noqui chitimimati.

5 Toca tsi toá ca xatë bo mi yobano, jato huëtsa ja noiyoicano iquish na. Noiyoipiquí tsi bahuëhaca ca shinana, shina jia cato, tihi cabo ja jayaxëti ca xo. Jasca, jia tsi Ibo qui ja chitimiti ca xo, noicatsi na. 6 Jama, tobi xo toa naa quinia jia ca quima casocanaibo rë. Casohax bënocani quiha, jato mahitsa ca chani naxërëquë no. 7 "Dios yoba yoati ibo bo xo noa" icani quiha; jato chani yoi cahëtimaxëni jaca nori. ¿Jënahuariaxo Dios yoba ja tiisimacana, cahëtimaxëni ca ja icaquë no?

8 Japi quinia jia cató pi Dios yoba bo yoahacano tsi noqui mëbixëhi quiha Dios yoba iquia. Toa cahëqui noa. 9 Jama, noqui mëstëxëni ca nohiria bo qui toa yoba bo acacayamani quiha, nicamisxëniria ca nohiria bo qui ja acacani nori. Jabi tobi xo toa yoyocanaibo, gobierno pasomaha nianacanaibo, Dios pasomaha cabo, jochahuaxëni cabo, mëstëhuahama cabo, Dios yoba pasomaha cabo. Tihi cabo qui Dios yoba bo acacani quiha. Jasca, jato jahëpa, jahëhua, tihi cabo acanaibo, ati ibo bo, tihi cabo qui ja acacani quiha. 10 Jasca, anoma ca chotacanaibo, nohiria yomacanaibo, quiacanaibo, juez bësojó tsi quiacanaibo, tihi cabo qui ja acacani quiha. Jasca, ë tiisimahai ca jia ca chani pasomaha cabo qui Dios yoba acacani quiha. 11 Jabi ë tiisimahai ca tsi xo toa ë qui acacani ca Chani. E qui toa Chani noba chamaxëniria ca oquëria ca Diós aniquë ra.

Dios qui "Gracias" i Pablo nina

12 Noba Ibo Jesucristo qui "Gracias" iquia, jahuë yonoco ati chama ë qui ja ani iqui na. Ea shinaxo tsi ëa ja biniquë pa jahuë yonoco ati. Ja iqui tsi ja qui "Gracias" iquia. 13 Chahahuanox pari tsi Ibo ë ocahuapaoniquë rë. Jasca, chahahuacanaibo ë tënëmapaoniquë jato qui caxaxëniria ë ini iqui na. Jatsi Diós ëa shomahuaniquë, cahëhaxma tsi ë tocani iqui na. Toatiyá tsi jari Cristo qui ë chitimiyamani quiha. 14 Jama, anomaria ini quiha Ibobá ëa noihaina ra. Jatsi Jesucristo iqui tsi ja qui ë chitiminiquë ëa ri. Jaboqui noi-noiriaquia ëa ri.

15 Jabijaria tsi xo naa mato qui ë yoahaina iquia. Chahahuahacaxëti xo
naa chani ra: Mai qui Jesucristo joniquë jochacanaibo xabahamaxëna.
Jabi jato oquëria ca jochanish ca ëa xo naa ra. 16 Ja iqui tsi anomaria
ini quiha Diós ëa noihaina. Jasca, noiquí tsi jahuë Jesucristo ë qui
yosanayamahai ca ja jismacasni quiha nohiria bo qui. Toa quiniá tsi
Ibobá noiyoihai ca cahëxëhi quiha ë cho chahahuacanaibo, naa bësobësopaocaxëcanaibo ra. 17 Jatsi jia tsi Dios yoi no ocahuapaoxëti xo. I-
ipaohai ca rësotimaxëniria ca Chama-chamaria tsi xo naa ra. Jisnoma
quiha. Jaroha ca Dios yoi tsi xo naa. "Oquëria ca tsi xo naa" i-ipaoqui
noa. Iquë. Amén.

18 Mia yobacasquia, ëbë baquë, Timoteó. Siri tsi yosibá mi bax bëhoxni
ca chani mi shina-bënoyamano. Jato yoba pi nicahi tsi jia tsi Ibo bax
nianapixëqui mia tia. 19 Nianahax Cristo, naa mi chahahuahai ca quima
mi casoyamano. Jasca, shina jia ca mi jayaxëti xo. Jabi tobi xo toa
jato shinaná yoahai ca jia ca qui nicacasyamacanaibo. Ja iqui tsi
yoshihuahacaxëhi quiha ja chitimicanaina rë. Jato shina pasomaha ca
acani quiha pë. 20 Jabi tocani quiha Himeneo, Alejandro ri. Ja iqui tsi
Satanás qui jato ë mëaniquë ja copihacacano iquish na.

2

Arati jabi bo

1 Noho jariapari ca yoba tsi xo naa: Nohiria bo tëquë bax no bëhoxti
xo iquia. Bëhoxquí tsi Dios no nicaxëti xo jato ja mëbino. Jasca, "Gracias" i
Dios qui ti no shina-bënoyamano iquia. 2 Jasca, gobierno chama-chamaria
bo, jato nama ca chama bo, tihi cabo bax no bëhox-xëti xo, jia tsi no
racabëquinano. Quinia jia cató pi ja yonacano tsi oquëxëhi quiha toa Dios
qui no arahaina, no yonocobëquinahaina, tihi cabo iquia. 3 Tihi tsi xo jia.
Dios, noqui Xabahamati Ibo ranihuahai ca quinia tsi xo naa. 4 Nohiria
bo tëquë xabahamacatsi quiha Dios. Jabija ca quinia jato cahëmacatsi
quiha. 5 Jabi huësti roha tsi xo Dios ra. Jasca, huësti roha tsi xo toa Dios
qui nohiria mëpiti ibo. Toa joni tsi xo Jesucristo ra. 6 Jamë ja aniquë
nohiria bo tëquë copixëna. Dios qui xaba jia cató tsi ja raahacani quiha no
jisno iquish na. 7 Ja tsi xo toa carayanabo qui ë raahacaniquë toa Chani
tiisimati. Parayamaquia ra. Jato qui ë raahacani quiha jabija ca quinia
yoati.

8 Nicacana. Jatiroha cabo ó ca joni bo bëhoxno iquia. Bëhoxquí tsi jocha
yama ca mëquë bo ja tërocano. Caxacanaina, joi mëracanaina, tihi cabo
quima ja aquëquëxëti xo, jia tsi bëhoxcatsi na. 9 Jasca yoxa bo ri. Jabi
jia ca ja jayacano jato ri. Jayahi tsi quinia jia cató tsi ja jianacaxëti xo.
Jasca, quinia jia cató tsi jato boo ja bohuëxëcano. Jasca, copixëniria ca
oro ca jianati bo, moyo bo, raiti bo, tihi cabá tsi ja jianariayamano. Ja
quiniacaxëcati xo iquia. 10 Oquë tsi xo nohiria bo ja mëbi-mëbicanaina.
Ja tsi xo toa Dios qui aracanai ca yoxa bá axëti cato iquia. 11 Jasca,
ishima tsi ja nicacano, ja tiisimahacacaquë no. 12 Jasca, joni bo yoxa
bá tiisimayamaxëti xo ra. E qui yoi tsi xo toa joni bo ja yonacanaina.
Ja pasixëti ca xo. 13 Jabi jariapari tsi Adán acacani quiha. Jaquirëquë
Eva ja ani quiha. 14 Parahacayamani quiha Adán, yoxa roha ja nori.
Parahacahax ja jochani quiha. 15 Jama, baquë comahi tsi xabahaxëhi
quiha yoxa bo ri, quinia jia cató pi ja chitimicano. Jatsi ja noixëti ca xo.

Mëstë ca jabi ja jayaxëti ca xo. Quinia jia tsi ja bësoxëti ca xo. Tihi tsi ayoxëti xo yoxa bo ra.

3

Jënixëti ni iglesiá ca chahahuacanaibo ó bësocanaibo

1 "Jia tsi xo iglesiá ca rëquëniniti ibo iquiina" icani quiha nohiria. Jabija tsi xo toa ja yoacanaina ra. Rëquëniniti ibo pi joni manëcasno tsi yonoco jia ca tsi xo toa jaha ja quëëhaina ra. 2 Ja tsi xo toa quësohacatimaxëni ca ixëti xo iglesiá ca rëquëniniti ibo. Huësti ca ahui roha ja jayaxëti xo. Jënë-naxëni, yoyoxëni, tihi tsi ja itima xo. Ja qui nohiria bá nicaxëti xo. Jasca, jahuë xobo qui nohiria bo ja jicomati xo. Jatsi tiisimati ja cahëxëti xo. 3 Pahëxëni, iquinaxëni, tihi tsi ja itima quiha. Jama, ishima, shinajiaxëni, tihi tsi ja iti xo. Jasca, parata noixëni ca ja itima quiha. Tihi ca jabi jiaxëni cabo jayaxëti xo toa rëquëniniti ibo bo. 4 Jasca, jahuë xobó cabo otopihai ca ja iti xo. Jia tsi jahuë xocobo ja jabimaxëti xo nicati. 5 Jia pi jahuë xocobo ototi cahëyamaquí tsi ¿jënahuariaxo raca iglesiá cabo ja otona? 6 Jasca, chahahuabëna ca mi biyamano rëquëniniti ibo iti. Anoma quiha. Tocapimino tsi jamë shinamisxëni ca ja manëmitsa ra. Tonia ja qui quësoxëhi quiha xatë bo, Satanás qui Dios quësoni jascaria. 7 Jasca, jia tsi chahahuayamacanaibo qui chanixëti xo rëquëniniti ibo. Jato qui jia ja iti quiha. Quiniacaxëcahuë. Ja qui pi ja quësocano tsi yoshini trampa qui ja paquëmitsa ra. Jabi toca ca tsi ixëti xo toa rëquëniniti ibo manëcatsai cato ra.

Iglesiá ca mëbicanaibo

8 Jascaria tsi jabi jia ca jayaxëti xo iglesiá ca mëbicanaibo ri. Paramisxëni, jënë-naxëni, paratá-naxëni, tihi ca tsi ja itima ca xo ra. 9 Jama, jia tsi Cristo quinia ja banahuati ca xo, naa jato bëroma ca Cristo. Ja tsi xo toa ja qui ja chitimicanaina. 10 Jato binox pari tsi jato tanamahuë. ¿Jabi jia ca jayacahi ni? Tsayaparihuë. Yama jato pasomaha ca jahuë bo pi no tsi jato qui iglesiá ca yonoco ahuë. 11 Jasca, jabi jia ca jayaxëti xo toa jato ahui bo ri. Ranimisxëni, jënë-naxëni, tihi tsi ja itima ca xo, shinajiaxëni ca jaca nori. 12 Jasca, huësti ca ahui roha ca ja jayati ca xo. Jato xocobo, jato xobó cabo, tihi cabo ototi ja cahëxëti ca xo. 13 Jia pi iglesiá ca yonoco ja acano tsi jato oquëhuacaxëcani quiha chahahuacanaibo. Jatsi raquëhaxma tsi Jesucristo qui ja chitimicani ca yoati tsi chanipicaxëcaqui.

No chitimihaina

14 Mi qui cacasquia. ¿Oxë huëtsa ma ni? Jama, jaboqui naa carta mi qui raaquia ë bamamitsa iqui na. 15 Bamapihëno tsi Dios iglesiá ca arati quinia mia jismaxëhi quiha naa ë quënëhaina. Bësó xo chahahuacanaiba Dios iquia. Jasca, jato ó tsi xo Dios jabija ca Chani. Toa jabija ca Chani ó bësocani quiha. 16 Jabi anomaria tsi xo toa noba arati quinia ra. Yoanoma quiha.

Nohiria yora ó tsi Dios coniquë.
Mëstë ja iquí ca Espíritu Santó jismaniquë.
Angel bá tsaya-tsayaniquë.
Carayanabo qui jahuë Chani yoahacaniquë.
Ja qui ja chitimicaniquë jato ri.
Jaquirëquë mana nai qui ja tërohacaniquë.

4

Cristo quima casocanaibo

1 Xaba rësó tsi Cristo quima casocaxëcani quiha huësti huësti cabo,
parahai ca tiisimacanaibo nicacatsi na. Jato qui jiaxëhi quiha toa yoshiní
tiisimahaina. Tihi ca tsi noqui yoahi quiha Espíritu Santo. 2 Jatsi quinia-
caxëcahuë. Quiacaxëcani quiha toa tiisimacanaibo. Parati cahëxëni ca xo.
Parajahuacano tsi jato qui quësoyamahi quiha jato shinana rë, bësoyama
jaca nori iqui na. 3 Tiisimahi tsi "Anoma tsi xo ahui bënë bichiina" icani
quiha pë, jënima ja nori. "Pinoma xo toa; pinoma xo naa" icani quiha
pë, piti yoati na. Jishopë. Tihi cabo Diós nëhohuani quiha piti. Jasca, toa
piti quëshpi tsi "Gracias" iqui noa Dios qui, naa noqui chahahuacanaibo.
Noqui tsi xo toa jabija ca cahëcanaibo. 4 Nicacana. Jia tsi xo toa jatiroha
ca Diós nëhohuanina. "Gracias" iipihi tsi "Pinoma xo toa" i no yamaxëti
xo, bëhoxhi na. 5 Dios Chani, no bëhoxhaina, tihi cabo tsi xo toa piti
shomahuahaina piti.

Jesucristo pastor jiaxëni cato

6 Tihi ca yoba bo pi mi xatë bo qui ahi tsi Jesucristo yonati jiaxëni
ca ixëqui mia. Tocapimino tsi chahahuahacati ca Chani, Dios yoba jia
cabo, tihi cabo cahëhai ca mi nori ca jismahacaxëhi quiha ra. 7 Jasca,
mahitsa ca chani, yoyoxëni ca chani, tihi cabo quima basihuë. Jatsi
quiniahuë. Oquë tsi xo toa mi shina coshihuahaina Dios quinia ó tsi
bësohai cató no. 8 Tsayahuë. Jënima tsi toa no mohi-mohihaina noba yora
coshihuati. Jama, oquë tsi xo toa noba shina coshihuahaina Dios quinia ó
no. Tocapimino tsi oquëxëhi quiha mi bësohaina jaboqui, rëquë ca xaba ri.
9 Nicahuë. Jabija tsi xo naa ë yoahana. Ja chahahuahacaxëti xo. 10 Bësohai
ca Dios qui chitimiqui noa. Maí ca nohiria bo, noqui chahahuacanaibo,
tihi cabo Xabahamati Ibo-iboria ca tsi xo naa ra. Ja tsi xo toa yonocoria-
yonocoriaquia Dios bax na.

11 Tiisimaquí tsi tihi ca jahuë bo chahahuacanaibo mi amano. 12 Jasca,
mia nohiria bá ocahuayamano, shinapayo mi nori iqui na. Quinia jia
cato ó tsi mi bësono chahahuacanaibo bax na. Mi chani, mi jabi, mi
noihaina, mi chitimihaina, mi yoyoyamahaina, tihi cabo tsayacaxëcani
quiha. 13 Ea manapama tsi mi bamayamano. Quënëhacanish cabo nohiria
bo mi nicamano. Dios Chani mi yoano. Mi tiisimano. 14 Jabi Dios Chani
yoatí tiisi jaya xo mia iquia. Toa tiisi mi shina-bënoyamano. Toa tiisi Diós
mi qui ani quiha, Chani chitahëhuati ibobá mi nohó jato mëquë jananiquë
no. Mi bamayamano ra.

15 Jatsi ë quënëha ca yoba mi shinano. Mi tiisí tsi mi ariano, mi shina-
hacai ca nohiria bá jisno iquish na. 16 Jahuëcara ca ahi tsi quiniaxëhuë.
Tiisimahi tsi jaha bësohuë. Tocapiquí tsi mimë xabahamaxëqui mia.
Jasca, xabahamahacaxëhi quiha mia nicacanaibo ri.

5

1 Joni yosibo raahayamahuë. Anoma quiha. Jato qui chanipama tsi jia
tsi jato mi yobano, naa mi ipa mi yobahai jascaria. 2 Jasca joni baquë
bo ri. Jato rëquëmë jascaria mi iti xo iquia. Jasca, yoxa ëhuati bo qui
chanipama tsi jato noihuë, mi ihua mi noihai jascaria. Jasca, yoxa jahi
bo ri mi mëbino, naa mi yoxa ca mi mëbihai jascaria.

3 Jasca, bënë imanish ca yoxa yoi bo mi shinano. ¿Tobi ni jato otohai
cato? 4 Tsayahuë. Shinahacahax ca xocobo, chahitaxocobo, tihi cabo pi

ja jayacano tsi jato ëhuati bo ja ototi ca xo iquia. Jato nabo mëbiti ja cahëti ca xo. Jato ó ca cuenta jahari ja copixëti ca xo, Dios qui jia ja nori iqui na. 5 Jama, tobi xo bënë imanish ca yoxa noitiria cabo, naa jato ototi ibo yama cabo. Dios qui chitimiyoicani quiha ra. Baquicha, barihani, tihi cató tsi bëhoxcani quiha. Dios qui jamë aquëquëcani quiha ja bax yonocoxëna. 6 Jama, tobi xo toa Dios shinayamahai ca bënë imanish ca huëtsa bo. Jahuëmishni bo roha shina-shinacani quiha pë. Bësoyama ca jascaria ca xo naa bëso ca yoxa bo iquia. Jato mi mëbiyamano. 7 Tihi ca yoba iglesiá ca nohiria bo qui mi ano, quësohacatimaxëni ja icano iquish na. 8 Dios quima casocani quiha toa jato xobó cabo otocasyamacanaibo. Tsohuëcaracá pi jahuë nabo, jahuë jimibo, tihi cabo mëbiyamano tsi chahahuayamacanaiba jocha oquë tsi xo toa jahuë jocha iquia.

9 Mato lista qui shinapayo ca bënë imanish ca maniayamahuë. Sesenta año bo pari ja jayaxëti xo. Jasca, huësti ca bënë ya roha ja ini nori quiha. 10 Jasca, jia tsi nohiria bo chanixëti xo ja acai ca yoati na. ¿Jia tsi jahuë xocobo ja shinahamani? ¿Shishocanaibo otohi ni? ¿Dios nohiria bo shomahuahi ni? ¿Noitiria cabo, iquicanaibo, tihi cabo mëbihi ni? ¿Tihi ca yonoco jia ca acatsi ni? Tocapijano tsi iglesiá ca lista qui jahuë janë maniahuë iquia.

11 Jama, mato lista qui shinapayo ca bënë imanish ca yoxa maniayamahuë. Tihi cabo tsi xo toa bënë huëtsa bicascanaibo. Jato noma jabi quiha. Cristo qui aquëquëhax tsi ja casomitsa pë bënë bixëna. 12 Tocapijacano tsi noqui bëroria tsi xo toa Cristo ja banahuayoicasyamahaina. 13 Jasca pi iglesiá cabá jato otono tsi ja chiquishcamitsa. Yonocoyamapihi tsi xobo bo topoco-topococani quiha pë mahitsa. Topocohi tsi ranimiscaxëcani quiha tia. Anoma tsi xo toa ja tocacanaina. 14 Jaha tsi ë qui jia tsi xo toa bënë paxa ca ja bicanaina. Xocobo ja saihuaxëti ca xo. Jato xobó cabo ja otoxëti ca xo. Tocapijacano tsi yamatsixëhi quiha toa jato pasomaha ca chani iquia. 15 Jishopë. Iglesia quima huësti huësti ca casoni quiha Yoshi banahuaxëna.

16 Noho yoba tsi xo naa. Jato bënë imanish ca yoi bo chahahuacanaibá otoxëti xo iquia, jato jimibo ja icaquë no. Copixëni tsi xo toa jato orihuati gasto bo. Ja tsi xo toa iglesiá cabá jato mëbiyamano. Jama, toa bënë imanish ca yoxa noitiria cabo, naa jamë yoi cabo, iglesiá cabá mëbixëti xo iquia.

17 Jasca, doble ca sueldo copihacaxëti xo iglesiá ca rëquëninicanai ca yosibo. Dios Chani pi ja yoariacano tsi ja tiisimariapicano tsi jato qui chahahuacanaibo rani-raniriano iquia. 18 Nëcahi quiha Dios Chani ra: “Trigo bëro huëyë timano tsi jaranacati amayamacahuë” ii quiha. Jasca, “Copihacaxëti xo yonocohai cato. Sueldo ja bino” ii quiha.

19 Jasca, pastor qui nohiria quësono tsi quiniaxëhuë. Mi nicanox pari no tsi ja qui quësoxëti xo dos tres cabo pari. 20 Pastor pi jocharohano tsi chahahuacanaibo bësojo xo tsi mi raahaxëti xo, tëxë bo raquëno iquish na. 21 Nicaparihuë. Dios, Jesucristo, jahuë ángel yoi bo, tihi cabo bësojo xo tsi mia yobaquia. Iglesiá ca nohiria bo ó bësopama tsi jaharisi nohiria bo mi yobano ra. Yamaxëti xo toa mi qui oquë cato iquia. 22 Jasca, mëri tsi nohiria ó tsi mi mëquë janayamahuë pastor amaxëna. Tocapiquí tsi jahuë jocha mi yopamitsa. Toca ca joni pi pastor mi ano tsi mi qui quësoxëhi quiha iglesia iquia. Nohiria huëtsa ba jocha xatënayamahuë. Jocha quima tëquë basina.

23 Jasca, mi poco ó quiniaxëhuë. Huëstima tsi xo toa mi iquihaina. Tobi quiha mi poco pahë. Jatsi jënëpaxa roha mi ayamano. Oriquiquí tsi oquë tsi xo vino pistia acaina iquia. Poco qui jia quiha.

24 Jasca, huësti huësti ca joni ba jocha tsi xo noqui bërono ra. Jatiroha ca nohiria bo tsi xo cahëhaina. “Ja copihacaxëti xo ra” iqui noa. Jama, jonë tsi xo toa nohiria huëtsa bo jochahaina. Jari basi tsi xo jato copi. 25 Jascaria pi jia ca huësti huësti cabá ano tsi noqui bëroria tsi xo toa jia ca ja acanaina. Jasca, bërohuahacaxëhi quiha toa jonë ca acacanish ca jia ca jahuë bo ri.

6

Chama ba Yonati bo

1 Jato chama bo nicaxëti xo chahahuahai ca yonati bo tëquë, Dios janë, Dios yoba, tihi cabo qui nohiria bo quësoyamano iquish na. 2 Jasca, chahahuahai ca chama pi jayahi tsi ja yosanayamaxëti xo, jahuë xatë ja nori iqui na. Tihi ca yoba bo mi yoaxëti xo iquia, mi tiisimaquë no.

Mahitsa ca tiisimacanaibo

3 Quiniaxëhuë. Toá xo toa jamëri ca yoba yoacanaibo. Toá xo toa Ibo Jesucristo Chani nicamisxëniria cabo. Chahahuacanaiba yoba quinia ma xo toa ja yoacanaina pë. 4 Jamë shinamisxëni ca cahëtimaxëniria ca xo iquia. Joi mëramisxëni ca xo pë. Jato iqui tsi tobi yosanahaina, iquinahaina, roamis-haina, mahitsa ca quësocanaina. 5 Jënëyamahi quiha rë joi ja icanaina. Tsayahuë. Yoshihuahacani quiha jato shinana. Jabija ca cahëyoitimaxëni ca xo iquia. Ganancia quëshpi roha tsi Dios Chani yoacascani quiha pë.

6 Jama, rico-ricoria ca xo chahahuacanaibo iquia. Jato ganancia tsi xo toa ja rani-ranicanaina. 7 Tsayahuë. ¿Mëquëya tsi naa mai qui no joyamani cohax na? Jasca, ¿jahuë boxëhi ni noa ra rësoxo na? Yama ra. 8 Jatsi oriquiti, sahuëti, tihi cabo pi jayahi tsi no ranixëti xo. 9 Jama, jocha qui paquëcani quiha ricocascanaibo. Trampa jascaria tsi xo toa rico ca iquiina. Parata iqui tsi yoi ca jahuë bo quiri bësocani quiha pë. Jatsi yoshihuahacacani quiha, yoi ca ó ja quëëhai cató no. 10 Quiniaxëhuë. Jatiroha ca yoi ca qui noqui mëpihi quiha parata noihaina ra. Ja iqui tsi Dios quima huësti huësti ca casoni quiha parata noihi na. Jaboqui cohuëria xo jato shinana.

Raquëxoma tsi Dios Chani yoahaina

11 Dios joni-joniria xo mia, Timoteó. Ja quëshpi tsi jatiroha ca yoi ca basihuë. Jia ca ati ó mi quëëno. Jatsi mëstëxëni ca jabi jayahaina, Dios noihaina, Ibo qui chitimihaina, nohiria noihaina, ishima iquiina, tihi cabo tsi xo toa jiaria cabo. Mi tocaxëti xo iquia. 12 Jasca, bamahaxma tsi Ibo bax nianata. Mia ja quënani quiha bëboti, bëso-bësopaoxëti. Jabi toca tsi mi chitahëni quiha, chahahuacanaibo bësojo xo tsi mi chahahuani ca mi yoaniquë no. 13 Dios bësojo xo tsi, naa jatiroha ca Bësomati Ibo bësojo xo tsi mia yobaquia. Jasca, Jesucristo bësojo xo tsi, naa Poncio Pilato qui jabija ca chaninish ca bësojo xo tsi mia yobaquia: 14 Ibo Jesucristo manapama tsi jatiroha ca yoba bo nicana iquia. Quësohacatimaxëni mi ino Ibo jisiquixëquë no iquia. 15 Xaba jia cató tsi jahuë Cristo jisiquimaxëhi quiha Dios ra, naa jiaria ca Chama-chamaria. Jatiroha ca maí ca chama bo, chama-chamaria bo, tihi cabo oquëria ca tsi xo naa huësti ca Dios ra.

16 Ja huësti ca tsi xo toa rësotimaxëni cato. Jasca, anomaria tsi xo toa jahuë
bajra-bajrahai ca oquë. Ja qui basimatimaxëni xo noa ra. Jasca, yama
tsi xo toa Jahëpa Dios jisish cato, jisnoma ca ja nori iqui na. Toa Dios no
oquëhuariano. Jatiroha cabo ja oto-otopaono ra jahuë chama ya. Iquë.
Amén.
17 Jahuë mishni bo jayaria cabo mi yobano. “Mamë shinamisxëni
iyamacana” ina jato qui. Jato parata qui ja chitimiyamacano ra, naa-
mayamahai ca ja nori quëshpi na. Dios qui ja chitimixëti ca xo. Ja tsi xo
toa noqui ranihuati jahuë mishni bo Ati Ibo-iboria. 18 Toa jahuë mishni
jayaria cabo mi yobano tsi “Jia ca acana. Huashiyamacana” i jato qui
cana iquia. 19 Tocapiquí tsi mana ca jahuë mishni bo jayacaxëcani quiha
johai ca xabacá no. Jasca, tocapihi tsi nëá tsi bëso-bësoyoicaxëcani quiha
iquia.

Jaroha ca yoba

20 Jisa Timoteó. Quiniaxo tsi Diós mi qui ani ca yonoco mi ariano.
Anoma ca yoi ca chani nicayamahuë. Toá ca mahitsá ca tiisi jaya cabo
chanihai ca quimahuë. 21 Jishopë. Tobi xo toa Ibo quima casonish cabo
pë, toa mahitsa ca tiisi ó quëëhi na. Tihi tsi iquia mia yobahi na. Iquë.
Diós mia shomahuano.

Segunda Carta Del Apostol San Pablo a Timoteo

Timoteo qui Pablo quënënina

1 Pablo, naa Jesucristo yonati tsi xo naa quënëhaina. Diós ëa raani
quiha jahuë Chani chitahëhuati ibo iti. Jahuë Jesucristo qui nohiria bo
pi chitimino tsi jato bësomapaoxëqui ra. Ja tsi xo noho chani. 2 Naa carta
mi qui raaquia, Timoteó, noho baquë yoi cató. Noba Jahëpa Dios, noba
Ibo Jesucristo, tihi cabá mia shomahuano. Mia ja ranihuacano.

Jesucristo Chani yoahaina

3 Barihani, baquicha, tihi cató tsi bëhoxpama tsi Dios qui "Gracias"
iquia mia quëshpi na. Jabi shina jia ca yahi tsi naa Dios-diosria bax
yonocoquia, naa noba naborëquëbo ini jascaria. Dios ranihuacatsai ca
ëa xo naa. 4 Jasca, bëho yaxo tsi mia shina-shinaquia, mi qui cacasquí na.
5 Jia tsi xo toa Dios qui mi chitimihaina iquia, naa mi ëhuati Loida, mi ihua
Eunice, tihi cabo chitimini jascaria. Tihi tsi xo toa ë shina-shinahaina.

6 Dios bax yonocoti tiisi jaya xo mia iquia. Toa tiisi Dios mi qui ani
quiha mi nohó mëquë ë jananiquë no. Toa tiisi chamahuahuë iquia ja
nocayamano iquish na. 7 Jia tsi xo toa Diós noqui acaina. Chamaxëni ca
shinana, noiti shinana, nohiria bo rëquëniniti shinana, tihi cabo noqui
aqui quiha, raquëxëni ca shina ja nomari. 8 Ja iqui tsi bërabiyamana Dios
Chani yoahi na. Jasca, ë qui bërabiyamana, naa preso qui nanëhacanish
cato. Jabi Dios Chani pi yoaquí tsi tënëxëqui mia ri, naa ë tënë-tënëhai
jascaria. Tocapijano tsi mia chamahuaxëhi quiha Dios. 9 Anomaria tsi xo
toa no bax Diós anina iquia. Noqui ja xabahamaniquë ra. Xabahamaxo
tsi noqui ja quënaniquë jahuë yonoco mëstëxëni ca ati. Noqui, naa
mëquëya ca noitiria cabo ja quënani quiha jahuë yonoco ati. Shoma xo
noa. Mai nëhohuanox pari tsi quiha Diós noqui shomahuaniquë jahuë
Jesucristo ini cató no. 10 Siri tsi Diós acasni ca no cahëyamaniquë. Jama,
jaboqui Jesucristo joní cató tsi jahuë planes cahëqui noa ra. Joxo tsi quiha
rësoti chama ja quëyoni quiha. Jasca, jahuë Chani jia ca qui no chitimihai
cató tsi noqui bëso-bësopaomahi quiha. Tihi ca tsi xo toa no cahëhaina
jaboqui. 11 Jasca, ëa Diós biniquë ra, jahuë Chani jia ca ë yoano. Ja iqui tsi
jahuë Chani chitahëhuati ibo, carayanabo tiisimati ibo, tihi ca ëa xo naa
ra. 12 Jabi anomaria tsi xo toa ë tënëhaina naa Chani iqui na. Jama, toa
Chani qui bërabiyamahai ca ëa xo naa. Jari yoacasquia ra, jahuë rëso qui
ëa ja otoxëhai quëshpi na. E nohó bësoxëhi quiha iquia.

13 Mia ë tiisimani ca jahuë bo mi shina-bënoyamano. Jesucristo yoba mi
chahahuayoino. 14 Quiniaxëhuë. Anomaria tsi xo toa Diós mi qui ani ca
tiisi. Toa tiisi ó mi bësono ra, mi nohó ca bësohai ca Espíritu Santó no. Tihi
ca tsi iquia mia yobahi na.

15 Jabi Asia maí ca chahahuacanaibá ëa jisbërianiquë pë, ë qui bërabiquí
na. Jisbëriani quiha Figelo, Hermógenes ri. Ja acani ca cahëqui mia
tia. 16 Jama, ë qui bërabiyamaniquë Onesíforo ra, presó tsi ë nori iqui na.
Huëstima tsi ëa ja shinani quiha ëa ranihuaxëna. Jahuë xobó cabo Ibobá
shomahuano. 17 Roma yaca qui cahëxo tsi quiha mëri tsi ëa ja mëra-
mëraniquë. Mërahax ë qui ja shishoni quiha. 18 Jaroha ca barí tsi toa joni

Diós shomahuano ra. Jasca, Efeso xo tsi ëa ja mëbini quiha. Tihi ca tsi cahëqui mia iquia.

2

Jesucristo soldado jiaxëni cato

1 Jisa, noho baquë, Timoteó. Mia chamahuati mëtsa xo Jesucristo
ra. Jahá tsi mi chamano. 2 Nicaparihuë. Jia tsi nohiria bo bësojo xo
tsi ë tiisimani ca jahuë bo tëquë mi nicaniquë iquia. Jaboqui tihi ca
jahuë bo Dios bax yonococascanaibo qui mi mëano, nohiria huëtsa bo ja
tiisimacano iquish na jato ri.
3 Jasca, Ibo bax tënëcanaibo yaxo tsi mi tënëno mia ri, Jesucristo soldado
iquiria. 4 ¿Jabi jahuë comandante ranihuacasyamahi ni soldado? Ja iqui
tsi jamëri ca yonoco biyamahi quiha, soldado ja nori iqui na. 5 Toca
xo deporte i-ihai ca ri. Deporte yoba bo pi nicayamaquí tsi ¿jënahuaria
xo raca premio ja bëbona? 6 Jasca, huaí ca yonocohai ca ri. Jia tsi
copihacaxëhi quiha toa huaí ca yonocoxëni cato iquia. 7 Tihi ca jahuë bo
mi shinano. Shinapimihuano tsi mia mëbixëhi quiha Dios jatiroha ca mi
cahëyoino iquish na.
8 Jabi naa Chani jia ca mi shina-bënoyamano, naa ë yoahai cato: Rësonish
cabo quima Jesucristo tërohacaniquë iquia. Jaboqui bëso xo ra. Jasca,
chama David chahitaxocobo ja ini quiha. 9 Jabi naa Chani tahëhax tsi
preso qui ë nanëhacaniquë, naa yoixëniria cabo jascaria. Ea ti tsi xo toa
mëchichó cato, nëxahacatimaxëni Dios Chani nori. 10 Japi naa Chani qui
Diós bini cabo chitimino tsi jënima tsi xo toa preso xo tsi ë tënëhaina iquia.
E qui jiaria tsi xo toa Jesucristó jato xabahamahaina iquia. Jahuë i-
ipaohai ca oquë xatënacaxëcani quiha jato ri. 11 Chahahuahacaxëti xo naa
chani:
Ja bëta pi noba noma jabi qui rësohi tsi ja bëta bësoxëqui noa.
12 Tënëpiquí tsi ja bëta xo tsi yonaxëqui noa.
Jasca, ja pasomaha pi no chanino tsi noqui pasomaha chanixëqui.
13 Jama, janyama pi no cano tsi jari noqui noixëqui, jahuë yora xatë no
nori iqui na.
Tihi tsi ii quiha naa Chani jia cato.

Dios bax yonocoxëni cato

14 Tihi ca jahuë bo mi nicamano, Timoteó. “Anoma tsi xo toa mahitsa ca
chani tahëhax iquinahaina” i nohiria bo qui na Dios janë no. Ja tocatima
ca xo. Toca ca chaní tsi yoshihuahacahi quiha pë nicacanaibo roha.
15 Jasca, yonocopama tsi mi aria-ariano mi qui Dios ranino iquish na.
Yonati jiaxëni ca mi iti xo, naa jahuë yonoco qui bërabiyamahai cato. Jasca,
jabija ca Chani cahëriaxo tsi mi tiisimati xo. 16 Jasca, mahitsa ca yoyoxëni
ca chani quimahuë. Dios quinia quima noqui mëpihi quiha toca ca chani
ra. 17 Microbios pacanahai jascaria tsi xo toa ja tiisimacanaina. Anoma
quiha. Toca xo Himeneo, Fileto, tihi cabo. 18 Jabija ca quinia quima
ja casocani quiha, “Tërohacani quiha rësonish cabo” iquiina. Ja yoacani
ca iqui tsi huësti huësti ca chahahuacanaibo yoshihuahacani quiha rë.
19 Jama, mohitimaxëni tsi xo Dios Chani ra, naa maxax chahitaxëni
jascaria. Ja cacha jahuë xobo ahi quiha Dios. Toa ó tsi quënëhacani quiha
jahuë chani ra. “Jahuë-na bo cahëqui Dios” ii quiha. Jasca, “Yoi ca quima
casoxëti xo toa “Ibobá-na xo ëa” iqui cabo tëquë.

20 Jatsi nicapa. Rico cato xobó tsi xo huëstima ca jamëri ca plato bo. Huësti huësti ca tsi xo toa oro, plata, tihi cabá tsi acacahax cabo. Huëtsa tsi xo toa jihui, matsaca, tihi cabá acacanish cabo. Fiesta bari no tsi toa plato copixëni cabo tsëcahi quiha ibo. Bari huëtsa no tsi copiriama cabo tsëcahi quiha. 21 Jabi toa plato copixëniria cabo jascariaxëhi quiha toa yoi ca jahuë bo quima casohai cato. Jato bixëhi quiha Ibo ra jahuë oquëria ca yonoco ati.

22 Jasca, shinapayo ba jocha bo quima basihuë. Basixo tsi mëstëxëni ca jabi, Dios qui chitimihaina, noihaina, rabënabëquihaina, tihi ca jahuë bo chahahuana. Toca ca jabi mi jayaxëti xo iquia Ibo qui parayamahai ca aracanaibo ya. 23 Jasca, yoyoxëni ca jahuë bo pi nohiria chanino tsi jato basihuë. Toca ca chani tahëhax tsi caxacaqui nohiria pë, joi mëracatsi na. 24 Joi mërayamaxëti xo toa Iboba yonati, ishima tsi nohiria bo mëbihai ca ja nori. Jasca, yosanatimaxëni ca Dios Chani tiisimati ibo ja iti xo, naa Iboba yonati cato. 25 Jahuë chani nicacasyamacanaibo yobapama tsi ishima tsi jato yobati ja cahëxëti xo. Tsayahuë. Toca ca nohiria ba shina Diós rarinamamitsa ra, jabija ca ja cahëyoicano iquish na. 26 Yoshini jocha ca trampa pi paxaquí tsi jabija ca quinia banahuatëquë-caxëcani quiha iquia. Anoma tsi xo toa jato qui tsamihax ca Yoshini ra. Toca ca nohiria tsi xo toa Yoshini shina acaina rë.

3

Xaba rëso

1 Jaha bësohuë. Anomariaxëhi quiha xaba rëso iquia. 2 Toatiyá tsi tobixëhi quiha huashicoxëni ca paratá-naxëni ca nohiria bo. Tobixëhi quiha jamë shinamisxëni ca Dios pasomaha cabo ri. Jato nabo qui nicayamacaxëcani quiha pë. Ranitimaxëni ca yoiria ca jabi jaya cabo tsi xo naa ra. 3 Jasca, tobixëhi quiha noitimaxëni cabo, shinacaxa cabo. Tobixëhi quiha roamisxëniria ca caxaxëni cabo. Jato qui yoixëhi quiha toa jia cato. 4 Jato rabëti bo quima casocaxëcani quiha pë. Shina itsis jaya cabo tsi xo naa bo iquia. Jamë shinamisxëniria ca xo. Dios quinia quima casoxo tsi jaha ja quëëcanai ca roha acani quiha pë. 5 Tsayahuë. Iglesia qui bocaxëcani quiha pë, Dios chama mëquëya cabo jaca nori. Nëca ca nohiria bo quima basihuë iquia. 6 Nëca ca nohiria tsi xo toa nohiria ba xobo qui jicocascanaina jato yoba yoi ca nicamaxëna. Jicoxo tsi toá ca jocha ihuë ca papihai ca yoxa bo, naa yoyoxëni cabo paracani quiha pë. Yoba paxa ca ó quëëmisxëniria ca yoxa bo tsi xo naa. 7 Jahuëcara paxa ca jabicascani quiha, jabija ca cahëtimaxëniria cabo jaca nori. 8 Dios jabija ca Chani pasomaha tsi xo nëca ca tiisimacanaibo. Moisés yamaba chani pasomaha inish ca Janes, Jambres, tihi cabo jascaria ca xo. Yoiria tsi xo toa ja shinacanaina iquia. Cristo yoba quima ja casocani quiha. Mahitsa tsi xo toa ja qui ja chitimicanaina iquia. 9 Jaha bësopa. Jatiti basima tsi xo toa ja tocacanaina. Bërohuahacaxëhi quiha ja yoyocanaina iquia, naa Janes, Jambres, tihi caba yoyo nohiria bá jisni jascaria.

Pablo jaroha ca yoba Timoteo qui

10 Toca ca nohiria ë nomari ca cahëqui mia iquia, noho jabi yoi ca mi jisni iqui na. E acatsaina, Ibo qui ë chitimihaina, ë yosanayamahaina, ë noihaina, ë tënëhaina, 11 ë rashahacahaina, tihi cabo mi jisniquë. ¿Antioquía, Iconio, Listra, tihi ca yacata xo tsi nohiria bá ëa acasya-mayamani? Tihi cabo quima Ibobá ëa tsëcaniquë ra. 12 Jaha bësopa.

Tënëmahacaxëhi quiha Jesucristo yoba banahuacascanaibo tëquë iquia.
13 Jasca, oquënaxëhi quiha yoixëni caba jocha. Huëtsa bo parapama tsi
parahacacaxëcani quiha jato ri.

14 Jama, mi tiisimani ca quinia ó tsi mi rëtsano. Jabija ca quinia ja nori
ca cahëqui mia, ëa, naa mia tiisimanish ca mi cahëyoihai iqui na. 15 Jasca,
Quënëhacanish cabo mi tiisimahacaniquë, xocobo mi initiya rohari. Dios
Chani tsi xo toa tiisi-tiisiria ca mia amahaina. Diós noqui xabahamati
quinia qui noqui mëpihai ca tsi xo naa, Jesucristo qui no chitimiquë no.
16 Jatiroha ca Quënëhacanish cabo tsi xo toa Dios Chani yoi cato. Espíritu
Santo chamá tsi noqui ja acacani quiha. Jatsi Dios Chaní tsi jabija ca
tiisimati mëtsa xo noa. Jahuë Chaní tsi yoi ca yoba bërohuati mëtsa xo
noa. Jasca quinia jia cató tsi noqui mëpihi quiha, jabi jia ca no jayano.
Jia tsi noqui yobahi quiha jahuë Chani, mëstë inono. 17 Toa quiniá tsi
rohahuahacaqui noa Dios bax yonocoti. Jaquirëquë jahuëcara ca yonoco
jia ca tëquë aapi xo.

4

1 Dios bësojo xo tsi jatsi Jesucristo, naa bësoyama cabo, bëso cabo, tihi
cabo copihi joxëhai ca Chama-chamaria bësojo xo tsi Dios Chani yoahuë
iquia. 2 Jatiroha ca xabacá tsi jahuë Chani mi yoano iquia. Xaba jia
cato, xaba yoi cato, tihi cabá tsi mi yoaxëti xo. Ja nicacascanai cató
tsi Dios Chani yoahuë. Yoaxo Iboba quinia qui jato mi mëpino. Yoaxo
jochacanaibo mi yobano. Chahahuacanaibo mi chamahuano. Yosanax-
oma tsi mi tiisimano. Tihi ca tsi mi ati xo Dios Chani yoaquí na. 3 Jaha
bësopa. Tsëquëxëhi quiha toa jabija ca Chani nohiria bá nicacasyamahai
ca xabaca rë. Toatiyá tsi jato ranihuati chani ó quëëcaxëcani quiha pë.
Jaha quëëquí tsi tihiria ca tiisimacanaibo catiacaxëcani quiha jato chani
nicaxëna. 4 Dios jabija ca Chani quima casoxo tsi anoma ca jato mahitsa
ca chani chahahuacaxëcaqui. 5 Jaha quiniaxëhuë, quinia jia ca bixëna.
Nohiria bá pi mia yosino tsi mi raquëyamano. Dios Chani yoapama tsi
Ibo qui nohiria bo mi bëbono. Tihi ca yonoco mi jatihuano, mi yonoco ja
nori iqui na.

6 Nëca tsi mia yobaquia rësoti basima ë nori quëshpi na. Mana nai qui
capaima xo ëa iquia. 7 Naama tsi xo toa Ibo bax ë nianahaina. Jatiquë
noho yonoco ja bax na. Jasca, jari coshi tsi xo toa ja qui ë chitimihaina.
8 Tihi cabo quëshpi tsi premio ó pasoquia Ibo johai ca barí no. Toa barí
tsi ë qui toa premio axëhi quiha Ibo, naa noqui Copiti Ibo mëstëxëni cato.
Jasca, toa barí tsi copihacaxëhi quiha jaha pasocanaibo ri.

Jaroha ca yoba

9 Jënimapino tsi mëri tsi ë qui mi jono. 10 Ea jisbërianiquë Demas rë.
Maí ca jahuë mishni bo noihi tsi Tesalónica qui jahari ja caniquë. Jatsi
Galacia mai qui Crescente caniquë. Jatsi Dalmacia mai qui Tito caniquë.
11 Jaboqui ë bëta xo Lucas roha. Joopiquí tsi Marcos nëri mi bëno, ëa
mëbiti mëtsa ja nori iqui na. 12 Jasca, yama xo Tíquico. Efeso qui ë raani
quiha. 13 Joquí tsi noho saco mi bëno. Troás tsi ë jisbëriani quiha, Carpo
xobó no. Jasca, toá xo noho libro bo, noho papi bo. Tihi cabo ri mi bëyono.

14 Alejandro qui quiniaxëhuë, naa metal mëquixëni cato. Ea yosixëni
ja ini quiha. Ja ani quëshpi tsi copixëhi quiha Ibo ra. 15 Toa joni qui
quiniaxëhuë noba chani qui caxaxëniria ja ini quëshpi na.

16 Jariapari ca xabacá tsi chama bo bësojó tsi ë chaniquë tsi yama ini
quiha toa ëa mëbicatsai cato rë, naa ë bëta niicatsai cato. Jabayocaniquë
jato tëquë. Ibobá jato copiyamano iquia. 17 Jama, ëa tapai nii ini quiha
Ibo yoi. Ea ja chamahuani quiha, raquëxoma tsi carayanabo qui jahuë
Chani ë yoano iquish na. Ja nicayocani quiha. Ibo iqui tsi cama qui ë
niahacayamaniquë ra. 18 Raquëyamahai ca ëa xo naa. Jatiroha ca yoi ca
quima ëa mëbixëhi quiha Ibo iquia. Mëbixo tsi jia tsi jahuë mana ca otohai
ca qui ëa boxëhi quiha. Ja qui oquë i-ipaoxëti xo iquia. Iquë. Amén.

Joihuahaina

19 Prisca, Aquila, Onesiforó-na bo, tihi cabo joihuaquia. 20 Yama tsi xo
Erasto nëá no. Corintó tsi ë jisbëriani quiha. Jasca, yama xo Trófimo ri.
Mileto ja chitëni quiha iquihi na. 21 Jënimapino tsi nëri mi jono matsitiya
jonox pari no. Jasca, mia joihuahi quiha Eubulo, Pudente, Lino, Claudia,
nëá ca huëtsa bo tëquë.

22 Mi bëta Ibo Jesucristo ino. Mato tëquë Diós shomahuano. Iquë.
Amén.

La Carta Del Apostol San Pablo a Tito

Tito qui Pabló quënënina

1 Dios yonati ca Pablo ca ëa xo naa. Jesucristo Chani chitahëhuati ibo
xo ëa ra. Ea Diós raaniquë ra, ja bini ca nohiria bo mëbiti, jabija ca
ja cahëcano iquish na. Jabija ca arati quinia ó jato mëpixëhi quiha toa
ja cahëhaina iquia. 2 Jasca, bëso-bësopaoti ó pasocaxëcani quiha jabija
ca cahëhi na. Jabi siri tsi "Mato bëso-bësopaomaxëquia" i Dios ni quiha,
naa mai nëhohuanox pari. Quiayamaqui Dios. 3 Jatsi ja qui xaba jia ca
tsëquëquë tsi Diós jahuë Chani nohiria bo qui jisiquimaniquë ë yoahai
cató no. Jahuë Chani ë qui acacani quiha. Ja tsi xo toa Dios Chani yoaquia
ra, Dios, naa noba Xabahamati Ibobá ëa raani iqui na. 4 Naa carta mi
qui quënëquia Titó, noho baquë yoi cató. Jaharisi tsi xo toa Ibo qui no
chitimihaina iquia. Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, naa noba
Xabahamati Ibo, tihi cabá mia shomahuano. Mia ja ranihuacano.

Yosibo janahaina

5 Siri tsi Cretá tsi mia ë jisbërianiquë, mimë xo tsi no acama ca yonoco
mi jatihuano iquish na. Toá ca iglesia bá tsi jari janahama ini quiha
yosibo, naa pastor bo. Jatsi jatiroha ca yaca ó tsi yosibo mi janano.
Janaquí tsi noho yoba mi shina-bënoyamano. 6 Quësohacatimaxëni ja iti
ca xo iquia. Jasca, huësti ca ahui roha ja jayati ca xo. Jasca, chahahua-
canaibo, naa yoyoyamahai ca xocobo jayati ca xo. Toca ca pastor bo
mi janaxëti xo iquia, 7 Dios yonoco yoi jato qui acacani iqui na. Ja iqui
tsi quësohacatimaxëni ca joni bo ja iti ca xo. Jatsi jamë shinamisxëni,
caxatapihai cato, jënë-naxëni, iquinacatsai cato, paratá-naxëni, tihi cabo
biyamahuë. Ja tocatima ca xo. 8 Jama, nohiria bo qui joi amahai ca ja iti
ca xo. Jia ca jahuë bo ja noiti ca xo. Jia ca ati ja cahëti ca xo. Mëstëxëni
ca jabi ja jayati ca xo. Bamatimaxëni ja iti ca xo. Tihi ca jabi bo ja jayati
ca xo iquia. 9 Jasca, coshi-coshiriaxëti ca xo toa Dios rarinatimaxëni ca
Chani qui ja chitimicanaina, jia ca quiniá tsi Dios nohiria bo yobati mëtsa
ja icano iquish na. Jasca, Dios Chani pasomaha pi nohiria bo chanino tsi
quëbiti ja cahëxëti ca xo.

10 Quiniaxëhuë. Tobi huëstima ca Dios Chani nicamisxëniria cabo rë,
naa jodioba jabí-naxëni cabo. Jato mahitsa ca chaní tsi Dios nohiria bo
paracani quiha pë. 11 Ja pasimahacacaxëti xo iquia. Anoma tsi xo toa ja
yoacanaina. Xobó ca nohiria huëstima cabo yoshihuahai ca nohiria bo
tsi xo naa. Jasca, tiisimacani quiha pë parata bixëna.

12 Jaha bësopa. Toa Cretá ca nohiria bo ocahuani quiha jato ó ca
maestro huësti cato, naa jato jimibo. "Quiaxëniria tsi xo toa Cretá ca joni
bo. Yohina caxa ca iquiria ca xo. Oriquití-naxëni ca chiquixëniria ca xo"
i ja ni quiha jahuë jimibo yoati na. 13 Jabija tsi xo toa ja yoanina iquia.
Ja tsi xo toa jato mi raahati xo, ja tocayamacano iquish na. Jia tsi Ibo
qui ja chitimiti ca xo. 14 Jato pi mi raahayamano tsi jodioba mahitsa ca
chani ja nicacamitsa iquia. Jabija ca quima casocanaibá yoahai ca ja
nicayamacano.

15 Masahacanish cabo qui jia tsi xo jatiroha cato. Jama, masahama ca
Dios cahëyamacanaibo qui yama tsi xo toa jia cato, jato shina yoshihuaha-
cani quëshpi na. 16 “Dios cahëqui noa ra” icani quiha pë. Jama, ja acanai
cató tsi jisiquihi quiha jato jabi yoi bo. Yoiria ca nicamisxëniria ca nohiria
bo tsi xo naa. Jia ca ati cahëyamacaqui iquia.

2

Yoba jia cato

1 Dios yoba ixëti xo toa mi tiisimahaina, nohiria yoba ja nomari.
2 Jasca, joni yosibo qui chaniquí tsi jia tsi jato yobana: Shinajiaxëni ca
yoyoyamacanaibo ja iti ca xo. Jia ca ati ja cahëti ca xo. Coshi ixëti xo
toa Ibo qui ja chitimicanaina. Nohiria bo ja noiti ca xo. Mëri tsi ja
yosanayamaxëti ca xo. Tocaxëti xo iglesiá ca yosibo iquia. 3 Jasca yoxa
yosibo ri. Jia tsi jato ri mi yobano: Dios quinia ó tsi ja bësoti ca xo.
Ranimisxëni ca jënë-naxëni ca ja itima ca xo. Jasca, jabi jia ca ja tiisimati
ca xo ja acai cató no. 4 Tiisimaquí tsi yoxa payo bo ja mëbixëti ca xo, jato
bënë bo, jato xocobo, tihi cabo ja noicano iquish na. 5 Yoyo-yamahaina,
jochayamahaina, xobó ca yonoco acaina, ishima iquiina, jato bënë yoba
nicahaina, tihi ca jahuë bo yoxa payo bo ja tiisimaxëti ca xo, Dios Chani
pasomaha nohiria bo chaniyamano iquish na.

6 Jasca joni shinapayo bo ri. Jato qui chaniquí tsi jia tsi jato yobana,
ja yoyoyamacano iquish na. 7 Mi acai cató tsi jia ca ati jato ri jismana.
Tiisimahi tsi mi yoyoyamano. 8 Jia ca chani, naa quësohacatimaxëni ca
chani mi yoano, mia pasomaha cabo bërabicano iquish na. Tocapimino
tsi noqui ocahuapiyamacaqui iquia.

9 Jasca yonati bo ri. Tiisimaquí tsi jia tsi jato yobana. Jatiroha cató
tsi jato chama bo ja ranihuati ca xo. Jato chama bo ja ocahuayamano.
10 Jasca, jato chama ba jahuë bo ja yomayamati ca xo. Jama, shinajiaria
cabo jaca nori ca ja jismati ca xo jatiroha ca ja acanai cató no. Tocapi-
jacano tsi oquëhuahacaxëhi quiha noba Xabahamati Ibo Dios Chani, no
tiisimahaina, tihi cabo ra.

11 Jaha bësopa. Jatiroha ca nohiria bo qui Dios noihai ca jismaha-
caniquë. Noiquí tsi jatiroha cabo xabahamacatsi quiha. 12 Noqui ja
noihai ca iqui tsi Dios pasoma ca jahuë bo, noqui ranihuahai ca jocha,
tihi cabo quima no casoxëti xo. Casoxo tsi no yoyoyamaxëti xo. Jasca,
naa jochahuaxëni ca maí tsi bësohi tsi Dios quinia ó tsi no bësono ra.
13 Tocanoti xo iquia noba Jesucristo manahi na. Jaha pasoqui noa.
Jisiquixëhi quiha noqui Xabahamati Ibo, naa noba Dios-diosria. 14 Jamë
no bax ja aniquë ra, jatiroha ca yoi ca quima noqui tsëcaxëna. Noqui
rohahuacatsi quiha jahuë-na bo iti. Jochayama ca nohiria bo, naa jia ca
acascanaibo noqui manëmacatsi quiha.

15 Tihi ca jahuë bo tiisimana, Dios nohiria bo yobaquí na. Janyama pi
ja bocano tsi mi chamá tsi jato raahatsana, toa yoi ca ja niacano iquish
na. Mi qui tsohuëcara nomayamano iquia.

3

Chahahuacanaibo jabi

1 Chahahuacanaibo yobahi tsi nëcana: Gobierno chama bo ja nicaxëti
ca xo, jato yoba axëna. Jatiroha ca xabacá tsi ja rohahuahacaxëti ca xo
jia ca ati. 2 Jasca, nohiria huëtsa bo ja ocahuayamano. Jama, huëtsa bo ya

ja rabënabëquixëti ca xo. Nohiria bo tëquë ja shomahuacano. Tihi ca tsi ja acano.
3 Mi shina-bënoyamano. Chahahuanox pari tsi ¿yoyoxëni ca
nicamisxëniria ca nohiria bo no iyamayamani, noqui ri? ¿Toatiyá tsi
janyama no mëpihacayamayamani? Jishopë, toatiyá tsi jatiroha ca jocha
yoi cabá noqui yonapaoniquë, naa yoi cabo ó no quëëni cato. Jocha ó
tsi no bësopaoniquë ra. Anoma ini quiha toa no a-apaonina. Huëtsa bo
qui caxaxëniria no i-ipaoniquë. Jasca, nomëria ri caxa no i-ipaoniquë,
noqui ri. Toca tsi no i-ipaoniquë pë. 4 Jama, tocanono tsi quiha maí ca
nohiria bo qui Dios, naa noba Xabahamati Ibobá noihai ca jisiquiniquë.
5 Noqui noiquí tsi noqui ja xabahamaniquë ra. Xabahamaxo tsi quiha
noba yonoco jia cato, noba jabi jia cato, tihi cabo ja bicasyamaniquë.
Jama, jënë tsi ashihai jascaria tsi no cotëquëniquë. Espíritu Santo chamá
tsi noqui ja paxahuani quiha. 6 Anomaria tsi xo toa Diós noqui Espíritu
Santo japahaina, noba Xabahamati Ibo Jesucristó no. 7 Noiquí tsi noqui
ja mëstëhuani quiha jahuë xocobo yoi noqui manëmaxëna. Ja iqui tsi
bëso-bësopaoti ó pasoqui noa. 8 Jabi ja tsi xo naa ë yoahaina iquia.

Tihi ca jahuë bo iglesiá cabo qui mi yoano, Dios chahahuacanaibá jabi
jia ca jayano iquish na. Bamaxoma tsi Dios yonoco ja ati ca xo. Tihi ca
jahuë bo pi ja acano tsi shomahuahacaxëhi quiha nohiria bo tëquë iquia.
9 Jasca, mahitsa ca joi mërahaina, noba naborëquëbá quënëni ca janë lista
bo, jodioba jabi bo, tihi cabo quimahuë. Mahitsa ca chanihai ca tsi xo toa
bo. Noqui mëbitimaxëni ca xo toca ca chani ra.

10 Jasca, iglesiá ca nohiria pi tsohuëcaracá bëquëxno tsi dos tsi toca
ca joni yobahuë ja jënëno. Yosibo qui pi ja nicayamano tsi toa joni
ya ja rabënayamacano. 11 Toca ca nohiria tsi xo toa yoi ca acatsaina.
Jochahuaxëni quiha. Ja acai cató tsi bërohuahacahi quiha jahuë jocha
iquia.

Acacaxëti ca jaroha ca yoba

12 Artemas, Tíquico ma ni, naa huësti ca joni mi qui raaxëquia. Mi qui
ja cahëno tsi Nicópolis yaca qui mi jono. Toá tsi chitëcasquia matsitiyá no.
13 Jasca, Zenas, naa abogado cato, Apolos, tihi cabo mi mëbino, jia tsi ja
bocano, ja narisyamacano iquish na. 14 Nohiria bo mëbiti jabiti ca xo
Dios nohiria iquia. Anoma tsi xo toa no bama-bamahaina, mahitsa ca
no acaina.

15 Mia joihuahi quiha ë bëtá cabo. Jasca, toá ca noqui noihai ca
chahahuacanaibo mi joihuano. Diós mato tëquë shomahuano. Iquë.
Amén.

La Carta Del Apostol San Pablo a Filemón

1 Jabi mi qui naa chani raati ibo ca Pablo ca ëa xo naa. Nobë xatë
Timoteo yaxo tsi mia joihuaquia, Filemón. Jasca, mia ri tsi xo nobë
xatë ri, naa no bëta Dios bax yonocoriabëquihai cato. Jabi Jesucristo
tahëhax preso qui ë nanëhacani quiha. 2 Jasca, mi xobó ca catihai ca
chahahuacanaibo, noba poi maxco Apia, nobë xatë Arquipo, naa no bëta
yonocoriabëquihai cato, tihi cabo joihuaquia. 3 Noba Jahëpa Dios, noba
Ibo Jesucristo, tihi cabá mato shomahuano. Mato ja ranihuacano ra.

Shinajiaxëni ca Filemón

4 Mi bax bëhoxpama tsi Dios qui "Gracias" iroha-irohaquia, mi jabi
jia ca yoati ë nicani quëshpi na. 5 Jiaria tsi xo toa noba Ibo Jesu, toá
ca chahahuacanaibo, tihi cabo mi noihaina iquia. Jasca, anomaria
tsi xo toa Dios qui mi chitimihai ri. Tihi tsi nicahax "Gracias" iroha-
irohaquia ranihi na. 6 Jasca, jaboqui Ibo qui mi chitimihai ca huëtsa bo
qui mi yoaxëti xo iquia. Tocapimino tsi noqui Cristó shomahuariahai ca
cahëyoicaxëcani quiha jato ri. Tihi tsi nicaquia jaboqui mi bax bëhoxquí
na. 7 Jasca, mi noihai ca iqui tsi rani-raniquia ra. "Dios nohiria bo mëbi-
mëbiriahi quiha Filemón" i ë qui jaca ni quiha ra, ëbë xatë. Jiaria tsi xo toa
mi noihaina iquia.

Pabló bënanina

8-9 Noiriahai ca mi nori iqui tsi huësti ca jahuë pistia mia nicacasquia
ë bax ati. Jabi Cristo ó ca chama jaya xo ëa, mia yonati, jia ca mia amati.
Jishopë. Tocacasyama xo ëa. Jama, mia nicaquia. Shinaparihuë. Huësti
ca joni siri cato, naa Jesucristo tahëhax tsi presó nori ca Pablo ca tsi xo naa
mia nicahaina. 10 Nëá tsi ë bëta tsi xo ëbë baquë Onésimo, mi jabahuanish
ca yonati. Preso xo tsi naa joni ë bëboniquë Ibo qui. 11 Jabi chahahuanox
pari tsi quiha mahitsa ja i-ipaoniquë mi qui. Jama, jaboqui ëa mëbiriahi
quiha; jasca, jaboqui mia mëbiriapixëhai ca ja nori. 12 Jatsi jaboqui jahari
mi yonati raacasquia. Jabi ja cano tsi cohuëxëquia tia. 13 Jasca, mi yonati
chitiacasquia ra, mia ja ratino iquish na. Ea mëbiti mëtsaria xo mi yonati,
presó tsi ë iquë no, Cristo Chani tahëhax na. 14 Jama, tocayamaxëquia
ra, mi qui jia yama ja imitsa iqui na. Jasca, tocati mia ë nicarohano tsi
noihaxma tsi "ahuë" i ë qui mi quë aquë iquia. E qui yoi tsi xo toa acaina.
Noba xatë bo no mëbixëti xo, noixo na. 15 Jabi siri tsi mi quima mi yonati
jabani quiha. Jama, tanaroha pistia tsi xo iquia, jaboqui mi i-ipaohai ca
yonati ja nori iqui na. Shoma ixëqui mia ja bacaquë no. 16 Bacahax yonati
oquë-oquëria ixëhi quiha. Jaboqui mibë xatë tsi xo ra. Jasca, anomaria tsi
xo toa mi yonati ë noihaina. Tsayahuë. Mi yonati yoi jatsi Cristo ó ca xatë,
tihi cabo tsi xo toa mi yonati jaboqui ra.

17 Mi rabëti pi ë no tsi jia tsi mi yonati joihuahuë, ëa mi joihuacatsai
jasca cato. 18 ¿Tonia yoi ca mia pasomaha ja ayamayamani? ¿Mi nohó
ca cuenta ja jayamayamani? Tocapijaquë tsi noho cuenta ó tsi janahuë
ra. 19 Jahari mia copixëquia, naa Pablo cato. Jabi noho mëquë yoí tsi naa
chani mi qui quënëquia ra. Jasca, ¿ë nohó ca cuenta jayamani mia ra? Toa
nicaquia. Jatsi shinaparihuë. Mi shina yoi ë qui mi axëti xo ra mi bax ë

ani quëshpi na. 20 Ja iqui tsi jia tsi jahari mi yonati mi joihuano, ëbë xatë. Jatsi Ibo tahëxo tsi ëa ranihuahuë, mi Cristo ó ca xatë ë nori quëshpi na.
21 Jabi tocaxëqui mia tia. Ja iqui tsi raquëxoma tsi naa chani mi qui quënëquia. Tonia mi yonati cahëno tsi mia ë nicahai ca oquë tsi jahari bixëqui mia tonia. 22 Quënëpama tsi ë bax chitëti iti mi shomahuano. Toa mia nicaquia. Preso quima tsëquëti ó pasoquia mi qui caxëna, ë bax mi bëhoxhai ca iqui na.

Chani rëso
23 Mia joihuahi quiha ë bëtá ca Epafras. Jesucristo tahëhax preso xara xo naa joni ri, ëa jascaria. 24 Jasca, nëá xo ë bëta yonocobëquicanaibo huëtsa bo, naa Marcos, Aristarco, Demas, Lucas. Mato joihuacani quiha tihi cabo ri.
25 Noba Ibo Jesucristó mia shomahuano. Iquë. Amén.

La Carta a Los Hebreos

Jaboqui tsi noqui chanihi quiha Dios jahuë Baquë yoí no

1 Siri tsi quiha noba naborëquëbo qui Dios chanipaoniquë. Toatiyá
tsi quiha joni bo, naa jahuë Chani yoacanaibo ja raapaoniquë nohiria
bo qui. Toca tsi Dios Chani nohiria bá nica-nicapaoni quiha toatiyá no.
Huëstima ca jato qui ja yoani quiha toca ca quiniá no. 2 Jama, jaboqui,
naa jaroha ca barí tsi quiha jahuë Baquë yoi Diós raaniquë noqui chaniti.
Jabi jahuë Baquë yoi Diós bini quiha jatiroha ca ibohuati. Jasca, jahuë
Baquë yoí tsi naa mai, naipa, jahuë bo tëquë, tihi cabo Diós nëhohuaniquë.
3 Jahuë Baquë tsi xo toa Dios oquë-oquëria jismahaina ra. Jasca, Dios jabi
yoi, jahuë jaria, tihi cabo jaya ca tsi xo naa. Jahuë chaní tsi jatiroha ca
otohi quiha. Ja tsi xo toa noba jocha quima noqui bahuënish cato. Noqui
bahuëhax tsi quiha jahuë mana ca iti bichi ja caniquë. Jaboqui mana ca
Chama-chamaria mënëcayá tsi tsaho xo.

Angel bo oquë xo Dios Baquë

4 Jabi ángel bo oquë-oquëria jahuë Baquë acacaniquë ra. Tsayacahuë.
¿Angel ba janë oquë ma ni jahuë janë ra? "Dios Baquë" ja quënahacani
quiha. Toa janë tsi jahuë ángel bo quënahacapistiayamariani quiha.
5 "Noho Baquë yoi xo mia ra:
Jaboqui oquë, chama, tihi cabo mi qui axëquia"
¿i huësti ca ángel qui Dios ni pa? Iyamapistiariajani quiha. Jasca,
"Noho Baquë xo mia ra;
Jaboqui mia oquëhuaxëquia"
¿i huësti ca ángel qui Dios ni pa? Iyamahi quiha. 6 Jama, mai qui jahuë
baquë yoi raapama tsi,
"Noho Baquë yoi bësojó tsi mënixëti xo ángel bo tëquë"
i Dios ni quiha.
7 Yonati bo roha ca xo. Jabi ángel bo yoati tsi Dios chanini tsi xo naa:
"Jahuë ángel bo, naa jahuë yonati bo manëmahi quiha Dios, yoshini, chihi,
tihi cabo jascaria iti"
ii quiha ángel bo yoati na.
8 Jama, nëca tsi jahuë Baquë chama yoati tsi Dios chanini quiha:
"Naama-naamapaoxëhi quiha mi otohaina, Diós,
Mëstë tsi jatiroha cabo yonaxëqui mia ra.
9 Jia ca ati noiqui mia ra.
Tsohuëcaracá pi yoi ca ano tsi caxa xo mia.
Ja tsi xo toa mia biquia, naa mi Ipa Dios.
Ja tsi xo toa mi rabëti bo tëquë oquë tsi mia shomahuaquia ra"
i jahuë Baquë qui Dios ni quiha.
10 Jasca, "Ibo" jahuë Baquë quënahacani quiha ra, naa,
"Jariapari tsi mai mi nëhohuaniquë, Ibobá"
i ja qui Dios niquë no.
Jasca,
"Naipá ca bari, oxë, huishti bo, tihi cabo mi aniquë mi chamá no.
11 Huësti barí tsi yamatapixëhi quiha mi nëhohuanina.
Jama, chitë-chitëpaohai ca mia xo naa.

Raiti jascaria tsi sirinaxëhi quiha toa mi nëhohuanina.
12 Toa naipá ca jahuë bo biquirihaxëqui mia ra, naa colcha biquirihacac-
ahai jascaria.
Jama, mia ri tsi xo jaharisiria.
Rarinayamaqui mia.
Yama tsi xo mi año rëso ra"
nëa tsi jahuë Baquë qui Dios nëcani quiha.
13 Jasca,
"Noho mënëcayá tsi tsahona"
¿i jëni ca ángel qui Dios ni pa?
"Mi qui caxacanaibo bëboxëquia jato mi yonano"
¿i ángel qui Dios ni pa?
Iyamahi quiha.
14 Jabi Dios ángel bo tsi xo toa jahuë yonati bo roha. Jahuë Chani bocani quiha. Jasca, noqui ja raahacani quiha, naa noqui mana ca qui bocaxëcanaibo mëbiti.

2

Quiniacaxëcahuë Dios xabahamati quinia quima ma casoyamano

1 Jabija tsi xo naa ë yoahaina ra. Ja tsi xo toa no tiisimahacani ca jahuë bo no chahahuaxëti xo iquia, jabija ca quima casoyamaxëna. 2 Siri tsi Maca Sinaí xo tsi Dios Chani ángel bá yoaquë tsi jabija ca toa Chani ini ca jismahacani quiha. Toatiyá tsi jato copi yoi bini quiha toa Chani nicamisxëniria cabo ra. 3 Jatsi shinacahuë. ¿Jënahuariahax Dios copi quima no paxana, jahuë xabahamati Chani yoi ca no chahahuayamaquë no? Jabi jariapari tsi quiha Dios xabahamati Chani Ibo Jesú yoaniquë. Jaquirëquë Jesu Chani nicanish cabá noqui yoaniquë. Yoaxo noqui ja parayamacani quiha. 4 Jasca, toatiyá tsi quiha jahuë Chani qui jisti bo Diós manianiquë. Jatsi anomaria ca jisti bo ja acani quiha Dios Chani yoaquí na. Jasca, Espíritu Santo nohiria bo qui Diós aniquë, naa ja qui jia cabo qui.

Joni Jesu manënina

5 Naa mai nëhohuaquí tsi quiha ángel bo qui yonati chama Diós ayamaniquë, naa ixëti nori ca mai yonati. 6 Toa chama nohiria bo qui ja ani quiha. Toa noqui jismahi quiha Quënëhacanish cabo ra. Nëcahi quiha:
"Jisa Diós. ¿Noqui nohiria yoi bo shinahai pa?
¿Noqui rësohai ca nohiria bo tëquë otocatsai pa?
7 Nohiria nëhohuaxo tsi quiha xaba pistia tsi ángel bo nama noqui nohiria
bo mi jananiquë.
Janaxo tsi quiha nohiria bo qui oquë, chama, tihi cabo mi aniquë ra.
8 Axo tsi jatiroha ca yonati chama nohiria bo qui mi ani quiha"
ii quiha Quënëhacanish cabo ra. Nicacahuë. Diós nohiria bo aniquë "jahuë bo tëquë yonati". Toca tsi ii quiha ra. Jasca, "Ja yonacati xo" ii quiha ra. Jama, tsayacahuë. ¿Jatiroha ca yonahi ni nohiria bo ra jaboqui? Ayamacani quiha. 9 Jama, tobi xo Jesu ra. Xaba pistia no tsi ángel nama tsi ja janahacani quiha jaa ri, joni ja manëquë no. Ja tsi xo toa jaboqui chama, oquë, tihi cabo jaya cato ra. Jatiroha ca yonahi quiha nohiria bo bax ja rësoni iqui na. Diós noqui noini iqui tsi jatiroha ca nohiria Jesu ratiniquë jato bax nati.

10 Jabi huëstima ca baquë yoi bo mana Diós bëcasniquë. Bëcatsi tsi jariapari tsi quiha jahuë Baquë yoi Diós rohahuaniquë nohiria bo Rëquëniniti Ibo-iboria iti. Tocaniquë jatiroha ca Nëhohuanish ca Ototi Ibo-iboria ra. Jabi tënëmahai cató tsi jahuë Baquë ja rohahuani quiha. Ja tsi xo toa nohiria bo Xabahamati Ibo-iboria manëti mëtsa jahuë Baquë ini quiha. 11 Jabi Jesu tsi xo toa jocha quima noqui nohiria bahuëhai cato. Noqui tsi xo toa mëstëhuahacahax cabo. Jatsi Jesu, noqui nohiria bo, tihi caba Jahëpa yoi tsi xo Dios. Jasca ca Jahëpa jaya xo noa, naa Jesu, noqui nohiria bo tëquë ra. Ja tsi xo toa noqui bërabiyamahi quiha Jesu, noqui jahuë noma bo quënati. 12 Quënëhacanish cabo ó tsi nëcahi quiha noqui yoati na:
“Mi jabi yoi yoati tsi chanixëquia noho noma bo qui, Diós.
Chahahuacanaibo xërëquë xo tsi mia oquëhuaxëquia”
i Dios qui Jesu ni quiha.
13 Jasca, iti huëtsa ó tsi
“Noho noma bo yahax tsi Dios qui chitimixëquia ëa ri”
i Jesu ni quiha. Jasca,
“Nëá xo ëa ra, ë qui Diós ani ca xocobo ya”
i ja ni quiha.
14 ¿Tsayacanai? Dios xocobo yoi bo xo noa ra, naa noqui nohiria bo. Jabi nami, jimi, tihi cabá tsi no acacani iqui tsi noqui jascaria tsi quiha Jesu ri manëniquë joni manëhi na. Jasca, noba jabi ja biniquë. Toca tsi joni manëhi tsi rësoti mëtsa ja ini quiha. Jabi rësoyamarohapixo tsi quiha ¿jënahuariaxo raca Yoshi ja quëyoquë ani? Toca tsi rësomati ibo-iboria chama quëyoti mëtsa Jesu ini quiha. 15 Rësoxo tsi quiha nohiria bo ja paquëmaniquë, rësohai ca qui ja raquëyamacano iquish na. 16 Tsayacahuë. Noqui chitimicanaibo, naa Abraham yamaba chahitaxocobo yoi bo mëbihi Jesu joniquë, ángel bo mëbiti ja nomari. 17 Ja tsi xo toa joni Jesu manëni quiha jahuë noma bo jaharisi ixëna. Japi joni manëyamarohahax ¿jënahuariahax nohiria bo noihai ca mëbicatsai ca Arati Ibo-iboria ja manëni? Jaboqui jia tsi Dios yonoco ahi quiha. Tocaniquë Jesu, ja rësohai cató tsi nohiria ba jocha copihacaxëno iquish na. 18 Ja tënë-tënëni quiha. Jasca, jochati ja tanamahacani quiha. Jama, ja jochayamaniquë. Ja tsi xo toa noqui nohiria mëbiti mëtsa xo ra, no jochayamano, noqui jascaria ja tanamahacani iqui na.

3

Moisés oquë xo Jesu

1 Jisa ëbë chahahuahai ca xatë bá, naa mato Dios quënahacanish cabá. Jesu shinaparicana ra. Ja tsi xo toa Diós noqui raani cato, naa noba Arati Ibo-iboria iti. 2 Jia tsi quiha ja qui Diós ani ca yonoco ja aniquë, siri tsi Moisés Dios yonoco ani jascaria. Toatiyá tsi jia tsi Dios arati jabi Moisés otoni quiha nohiria bo xërëquë xo na. 3 Jabi Dios arati jabi obëso ca roha Moisés ini quiha. Ja tsi xo toa Moisés oquë-oquëria xo Jesu, Dios arati jabi chitahëhuati Ibo-iboria ja nori quëshpi na. 4 Jabi chitahëhuati ibo jaya xo jatiroha ca arati quinia. Jama, jatiroha ca nëhohuanish ca tsi xo Dios, naa noba Jesu. 5 Siri tsi quinia jia cató tsi quiha jahuë nohiria bo Moisés yamabá otoniquë. Toatiyá tsi quiha rëquë ixëti nori ca jahuë bo nohiria bo qui ja chaniniquë. Chanipama tsi Dios yonati roha Moisés ini quiha. 6 Jama, Moisés oquë xo Cristo, Dios Baquë yoi ja nori iqui na. Yonati ma xo ra, nohiria bo Obësoti Ibo-iboria ja nori. Noqui, naa Dios xocobo ó

bësoriahi quiha. Jabi noqui otoxëhi quiha jahuë rëso qui, noba Ibo qui no chitimiquë no. Jatsi jaha no pasohai ca quima no casoyamano ra.

Jahuë nohiria bo joimacatsi quiha Dios

7 Oquë-oquëria ca Jesu nori iqui tsi ja qui no nicaxëti xo ii quiha Espíritu Santo Quënëhacanish caba ó no:
"Jaboqui jahuë joi pi nicahi tsi
8 ja quima casoyamacana naa Dios quima mato naborëquëbo casoni jascaria.
Toatiyá tsi nicamisxëniria ja icani quiha, xabacha xo tsi ëa ja yosanamacaniquë no.
9 'Toa xo tsi ëa yosanamaquí tsi quiha ëa ja chahahuacasyamacaniquë rë' ii quiha Dios.
Ja tocacaniquë rë, cuarenta ca año no tsi jato ë mëbihai ca ja jiscaquë ri.
10 Ja tsi xo toa toa nohiria bo qui ë caxaniquë.
Caxahax,
'E quima casoroha-casorohacani quiha pë.
Noho yoba bo banahuacasyamaca xo' i ë niquë.
11 Caxahi tsi,
'Jato bax ë shomahuani ca joiti iti qui jicopistiayamariaxëhi quiha naa nohiria bo ra' i ë niquë"
nëa tsi Espíritu Santo nëcani quiha Quënëhacanish cabo ó no. 12 Japi quiniacaxëcahuë, ëbë xatë bá, yoixëni ca chahahuatimaxëni ca shina ma jayamano. Bëso-bësohai ca Dios quima mato casomaxëhi quiha toca ca ma shinahai ca tonia. 13 Jama, tobi xo xabaca ra, Dios joiti iti qui jicoti iquia. Japi jatiroha ca barí tsi quiha, naa jaboqui mëbinacana, jochá mato parayamano iquish na. Paramisxëniria xo jocha ra. Dios quima noqui casomacatsi quiha. 14 Jabi Cristo yahax tsi Dios jahuë bo xatënaxëqui noa, jia tsi jahuë rëso qui ja qui chitimipihi na, naa bëbo no chitimini jascaria. 15 Jaboqui tsi xo toa Dios joiti iti qui jicoti xabaca iquia. Toca tsi noqui yobahi quiha Quënëhacanish cabo.
"Jaboqui jahuë joi nicahi tsi,
Ja quima casoyamacana naa Dios quima mato naborëquëbo casoni jascaria"
ii quiha. 16 Jatsi mato nicacasquia. ¿Tsohuë Dios joi nicani? ¿Tsohuë ja quima casoni? Jabi tocani quiha toa Egipto mai quima ax Moisés yamabá mëpini ca nohiria bo iquia. 17 Jasca, ¿tsohuë qui cuarenta año no tsi Dios caxa ini? Toa xabachá ca jochahuaxëniria ca jodio ca nohiria bo iquia. Jabi toá tsi jato xao bo jisbëriahacani quiha. 18 Jatsi, ¿tsohuë qui Dios chanini, "E shomahuani ca joiti iti qui jicopistiayamariaxëhi quiha naa nohiria bo ra" i ja niquë no? Ja quima casonish ca jodiobo yoati tsi chanihi ja iniquë ra. 19 Jatsi tsayacana. Toa joiti iti qui jicotimaxëni toa nicamisxëniria ca nohiria bo iniquë, Dios qui ja chitimiyamacani iqui na.

4

1 Jabi noqui parayamaqui Dios ra. "Mato bax joiti iti ë shomahuaquë" i jodio ca nohiria bo qui Dios që tsi quiha noqui ri toa chani acacaniquë jaa ri. Niahacayamani quiha toa chani ra. Toa joiti iti qui noqui ri jicomacatsi quiha Dios iquia. Japi quiniacaxëcahuë, jicoti ma caniayamano. 2 Dios Chani no nicaniquë ra, toa jodiobá nicani jascaria. Jama, jato qui mahitsa toa Chani ini quiha rë. Mëbihacayamani quiha toa

Chani nicanish ca nohiria bo rë, Diós yoani ca ja chahahuacasyamacani iqui na. 3 Jama, noqui chahahuacanaibo tsi xo toa Dios joiti iti qui jicohaina. Toa chahahuayamacanai ca jodiobo ratiqui noa ra, naa noqui chahahuacanaibo. Jabi toca tsi chanihi quiha Dios:
“Jato iqui tsi ë caxaniquë.
Caxahi tsi,
‘Noho joiti iti qui jicopistiayamaria-caxëcani quiha naa nohiria ra, ë bëta joixëna’ i ë ni quiha”
iquiina. Jabi jatiroha ca nëhohuacaquë tsi quiha jatiniquë Dios yonoco ra. Nëhohuahax ja joini quiha. 4 Joixo tsi jaboqui noqui manahi quiha jahuë joiti iti qui no jicono. Tsayacana.
“Séptimo barí tsi Dios joiniquë, jahuë yonoco jatihuahax na”
ii quiha. 5 Joixo tsi quiha mahitsa ca toa jodio nohiria bo ja mana-mananiquë. Dios joiti iti qui ja jicopistiayamariacaniquë rë,
“Jicopistiayamariacaxëcani quiha”
i Dios ni quëshpi na. 6 ¿Tsayacanai? Dios joiti iti qui jicoyamaniquë toa jariapari ca Dios Chani nicacanish cabo rë. Nicamisxëniria ja icani quiha. Jama, nohiria bo jari joimacatsi quiha Dios. Ja tsi xo toa jato ratihax toa iti qui jicoxëhi quiha nohiria huëtsa bo. 7 Jatsi jicoti toa nicamisxëniria cabo caniaquë tsi quiha xaba huëtsa Diós jananiquë nohiria huëtsa bo bax na, ja jicocano iquish na. “Jaboqui” toa xaba quënahacani quiha. Naama tsi quiha, naa Josué quirëquë David yamabá tsi toa xaba Diós janatëquëni quiha,
“Jaboqui ëa nicacana.
E quima casoyamacana”
i ja niquë no. Toca tsi ii quiha Quënëhacanish cabo ó no. 8 Jabi toa jodio nohiria bo pi Josué yamabá joimarohano tsi quiha jaquirëquë ca jicoti xaba huëtsa yoati tsi chaniyamaquë Dios aniquë iquia. 9 Jabi tobi xo toa Dios joiti iti huëtsa jahuë nohiria bo bax na ra, naa séptimo barí tsi Dios joini jasca cato. 10 Jabi rani-ranicaxëcani quiha Dios nohiria, jahuë iti qui jicohax na. Jicohax tsi jato yonoco quima joicaxëcani quiha, Dios joini jascaria. 11 Jatsi no bamayamano ra, toa joiti iti qui cahëti. Jabi Dios joiti iti qui cahëti toa jodio nohiria bá narisniquë rë. Jatsi quiniacaxëcahuë ma tocayamano mato ri ra.

12 Jabi bëso xo Dios Chani ra. Chama jaya quiha. Bëquëx-bëquëx ca quënoxëni ca saipi oquëria ca tsi xo toa jahuë quëno ra. Noba shina qui nacoria tsi xo ra. Jatiroha ca jonë ca no shinahai ca bërohuahi quiha. Jasca, jatiroha ca ó no quëëhai ca tanamahi quiha. 13 Jabi Dios qui bëroria tsi xo toa nëhohuahacanish cabo tëquë. Yama tsi xo toa ja qui jonë cato ra. Jatiroha ca nais-hi quiha. Jasca, huësti barí tsi jatiroha ca no aca ca ja qui yoaxëqui noa ra.

Oquë ca arati ibo-iboria xo Jesu

14 Jabi tobi xo noba arati ibo-iboria, naa mana nai qui canish cato. Noba Jesu, naa Dios Baquë yoi tsi xo naa ra. Jatsi no chitimihai ca no achariano ra. No casoyamano. 15 Jabi oquë-oquëria ca tsi xo naa noba arati ibo ra. Noba chamayama ca jabi cahëriahi quiha. Jasca, jatiroha ca quiniá tsi ja tanamahacaniquë, noqui jascaria. Jama, ja jochayamaniquë ja tanamahacaniquë no. 16 Jatsi raquëhaxma tsi noba Dios trono qui no cano. Ja qui no cano tsi noqui noixëhi quiha ra. “Jaboqui” tsi noqui mëbixëhi quiha, noitiria no iquë no.

5

1 Jabi joni yoi roha, naa noqui jascaria tsi xo toa jodioba arati ibo.
Nohiria bo xërëquë quima quënahacahi quiha toa, Dios bax yonocoti.
Quënahacahax tsi ja qui acacahi quiha jahuë nohiria bo mëbiti yonoco,
naa Dios ya nohiria bo rabënamati. Jatsi quiha jahuë nohiria ba jocha
quëshpi bo tsi tëpas-hacanish ca yohina bo, ofrenda bo, tihi cabo Dios qui
aqui quiha nohiria bo bax na. 2 Jahuë nohiria ba jabi bo cahëyoiquí tsi
jia tsi jahuë nohiria bo, naa Dios yoba cahëyamacanaibo, jochacanaibo,
tihi cabo mëbihi quiha. Jabi jochacatsai ca jabi jayaquí tsi jato mëbiyoiti
mëtsa xo ra. 3 Ja tsi xo toa jahuë jocha yoi quëshpi bo tsi Dios qui ofrenda
aaparihi quiha ra, naa jahuë nohiria bo bax ofrenda anox pari.
4 Jasca, toa arati ibo bo qui toa yonoco Diós aniquë. Jamë bax toa
yonoco biyamacani quiha jaha quëëquí na. Quënahacaxëti xo arati ibo
bo tëquë, naa arati ibo Aarón yamabo quënahacani jascaria. 5 ¿Tsayacanai?
Toa arati ibo ba yonoco Cristó biyamaniquë jamë bax na. Toa oquë ca
yonoco ja qui Diós aniquë ra. Acax ja qui ja chaniniquë:
—Noho Baquë xo mia ra.
Jaboqui mia oquëhuaxëquia —iquiina.
6 Jasca,
—Mia biquia ra.
I-ipaohai ca arati ibo-iboria ixëqui mia, naa Melquisedec yamabo ini
jascaria
—i Jesu qui ja ni quiha. 7 Jabi no bëta bësopama tsi quiha Dios qui Jesu
bëhox-bëhoxniquë ra. Ja rësohai ca quima xabahamati mëtsaria ca ja bëna-
bënariani quiha joi pistiamá no. Ja ara-arani quiha bëho ya. Jatsi ja
bëhoxhai ca Diós nicaniquë ra, jahuë Jahëpa yoba banahuacatsai ca ja
ini iqui na. 8 Dios Baquë yoi iqui ri tsi quiha jahuë Jahëpa yoba nicati
Jesu jabiniquë ra ja tënë-tënëhai cató no. 9 Nicati jabiyoihax tsi nohiria
bo Xabahamati Ibo-iboria ja manëniquë ra. Jaboqui jahuë Chani nica-
canaibo tëquë bësopaomati mëtsa xo ra, xabahamaxo na. 10 ¿Tsayacanai?
Diós jahuë Baquë biniquë Arati Ibo-iboria iti, naa Melquisedec yamabo
ini jascaria.

Dios quima casocanaina

11 Jari huëstima tsi xo toa ë yoacatsaina rë, noba arati ibo-iboria yoati
na. Bëronoma tsi xo toa mato ë cahëmahaina iquia, mëriyama ma jabihai
iqui na. ¿Jabicasyamacanai sa? 12 Jaboqui Dios Chani cahëxëni cabo ma iti
iquë ra, jari xocobo ma nori. Jishopë. Jari ma tiisimahacaxëti xo iquia.
Dios Chani ca bëroria ca jahuë bo ma tiisimahacatëquëxëti xo rë. Jari
bëroria ca tiisi, naa xoma jasca ca mato qui acacaxëti xo rë, tiisi-tiisiria
ca xëanoma ma nori iqui na. 13 Jabi jari xocobo tsi xo toa chocho acai cato
ra. Jia ca ati jari cahëyamahi quiha. 14 Jama, piti coshi, naa tiisi-tiisiria ca
bicascani quiha shinacoshi cabo. Jia ca, yoi ca, tihi cabo cahëti ja jabicani
quiha.

6

1 Jatsi rëquë canomani shinacoshi bá. Toa bëro-bëroria ca Cristo yoba
no jisbëriano ra. Huëstima tsi quiha toa jariapari ca bëroria ca yoba ma ti-
isimahacani quiha. Rëquë capama tsi toa mahitsa ca xabahamatimaxëni
ca jabi bo quima no casono. Cristo qui chitimihax rëquë no cati xo
ra. 2 Jishopë. Jari tobi toa ashimahacati yoba, chahahuacanaibo ó tsi

mëquë janati yoba, rësonish cabo bësotëquëxëhai ca chani, Diós nohiria bo copixëhai ca chani. Tihi cabo ma jisbëriati xo iquia ra, siri tsi toa jahuë bo ma tiisimahacani iqui na. 3 Jisbëria tsi ¿Dios tiisi-tiisiria ca bichi canomani? Toa axëqui noa tia, Dios qui jiapino.

4 Nicacahuë. Tobi xo toa Cristo quima casonish cabo rë, naa Dios Huëa ó tsi i-ipaonish cabo. Huëa iqui tsi quiha mana ca jahuë bo ja tanacaniquë iquia. Jasca, Espíritu Santo ja bicaniquë jato ri. 5 Jato qui jia i-ipaoni quiha Dios Chani ra. Jasca, tsëquëxëhai ca xabaca chama ja cahëcaniquë. 6 Tihi ca tsi cahëqui ri tsi quiha jari Cristo quima ja casocaniquë rë. Tocapijacano tsi ¿jënahuariaxo raca jahari Dios qui toca cabo no bëna? Ja casocanai cató tsi cruzó tsi Dios Baquë tooxayoicani quiha rë. Jasca, jaboqui nohiria bësojo xo tsi Dios Baquë shirahuacani quiha rë. 7 Quiniacaxëcahuë. Dios nohiria yoi bo tsi xo toa banahaca ca huai jascaria, naa oi bichii cato. Jabi Ibo bax banahaca ca bëro saino tsi jiaria xo ra. Diós shomahuaha ca xo. 8 Jama, naa Dios quima casonish ca nohiria tsi xo toa masa saihuahai ca huai jascaria. Yoiria tsi xo ja saihuacanaina. Yoshihuahacati basima ca xo. Mëshahacaxëti xo toca ca huai ra.

Chahahuacanaiba jabi yoi

9 Nëca tsi mato yobapama tsi oquë ca jahuë bo ma ati xo iquia, ëbë xatë bá. Dios quima casocanaibo jascama xo mato ra. Ma chahahuaquë rohari tsi jia ca jahuë bo ma saihuahai ca jisquia ra. 10 Jasca, mëstë xo Dios. Ja bax ma ani ca shina-bënoyamaxëhi quiha. Jabi anomaria ini quiha toa chahahuacanaibo ma mëbihaina, jato ma noihaina. Noixo tsi jari Dios chahahuacanaibo mëbiqui mato ra. Tihi ca ma acai ca cahëhi quiha Dios iquia. 11 Jatsi ma acai ca jënëyamacana. Jaha ë quëëhai ca tsi xo toa ma rëtsahaina jahuë rëso qui. Tocapiquí tsi jaha ma pasohai ca copi bixëqui mato ri tia. 12 Jasca, ma chiquishyamano. Dios bax yonocopama tsi yosanatimaxëni ca chahahuayoicanaibo jascariacana. Toca pi bësoquí tsi Diós mato qui acatsai ca jahuë bo bixëqui mato ra. Parayamahi quiha Dios.

13 Abraham yamabo no tsayaparino. Ja qui chanipama tsi quiha parayamaniquë Dios ra. "Mia shomahuaxëquia" i ja qui ja ni quiha. Shomahuapama tsi "Mia parayamaquia iquia ëmë no" i ja qui Dios niquë. "Iquia ëmë no" i Dios ni quiha ra. Tocajaquë tsi yama ini quiha toa oquë ca jurar-ati cato, naa ja bax chaniti cato. 14 "Iquia ëmë no" ipama tsi "Mia shomahuaxëquia. Chahitaxocobo jayaxëqui mia ra" i Abraham yamabo qui Dios niquë. Toca tsi Abraham yamabo qui Diós jurar-aniquë. 15 Jatsi yosanaxoma tsi quiha jahuë baquë coti xaba Abrahám manamananiquë. Jarohapa tsi jahuë baquë coni quiha, ja qui Diós yoani jascaria. 16 Jabi toca tsi chanihi quiha nohiria bo ri jabija ca yoacatsi na. Ja parayamacanai ca jismacaspihi tsi oquë ca janë tsi chanicani quiha. Jatsi toa chani chahahuacani quiha nohiria. Nohiria ba jabi tsi xo toa. Tocapijacano tsi jato bëta joi mërayamaxëhi quiha nohiria huëtsa bo, ranixo na. 17 Jabi tocaniquë Dios ri, ja parayamahai ca Abraham chahitaxocobo jismaxëna. Rarinatimaxëni ca Dios ja ini ca ja jismacasni quiha. 18 Ja tsi xo toa dos ca chani ja ani quiha rarinatimaxëniria ca quiayamahai ca Dios ja ini ca jismaxëna. Jariapari tsi quiha "Mia shomahuaxëquia" i Dios ni quiha. Jaquirëquë "Parayamaquia iquia ëmë no" i ja ni quiha. ¿Tsayacanai? ¿Jënahuariaxo raca Diós noqui quiana ra?

¿Dos ca chani noqui ja ayamayamani? Ja tsi xo toa Dios qui rani-raniqui noa, naa noqui Dios qui jabanish cabo. Quiayamaqui Dios iqui noa. Noqui xabahamaxëhi quiha ra, noqui ja yoani jascaria. Toa ó pasohi tsi shina-huëjënayamaqui noa. 19 Jënima ca jënë ca barco, naa mai achahai ca ancla jaya ca barco jascaria xo noa. Dios qui, naa jahuë iti-itiria qui noqui mëpihi quiha no chahahuahaina. 20 Jabi noqui rëquë toa iti-itiria qui noba Jesu jiconiquë no bax na. Jicohax Arati Ibo-iboria ja manëniquë, naa Melquisedec yamabo ini jascaria.

7

Arati ibo-iboria Melquisedec yamabo

1 Jabi Salem icanai ca yacata xo tsi rey Melquisedec yamabá yonapaoniquë. Jasca, Dios arati ibo-iboria naa joni ini quiha. Toatiyá tsi quiha jahuë joni bo ya Abraham yamabo nianahi caniquë, huëstima ca rey bo, jato soldado bo, tihi cabo pasomaha. Jato ja bëbocaquë tsi quiha Melquisedéc Abraham bëchaniquë bahi xo na. Bëchaxo tsi quiha Abraham ja shomahuaniquë arati ibo ja ini iqui na. 2 Jatsi Melquisedec qui ofrenda, naa huësti ca décima, naa ja bëboni ca jahuë bo quima ca décima Abrahám aniquë. Anomaria naa naa Melquisedec ini quiha. Noba joí tsi "Mëstë" ii quiha jahuë janë ra. Rey "Mëstë" ja quënahacani quiha. Jasca, "Rani-ranitiya" jahuë yaca quënahacani quiha, naa ja yonani cato. 3 Jasca, Melquisedec jahëpa, jahuë jahëhua, jahuë naborëquë bo, jahuë chahitaxocobo, tihi cabo cahëyoiyamaqui noa. Jasca, ja coni bari, ja rësoni bari, tihi cabo cahëyamaqui noa, naa Dios Baquë jascaria iquiina. I-ipaoxëhai ca arati ibo tsi xo naa iqui noa.

4 Jabi anomaria naa arati ibo Melquisedec iniquë. Jariapari tsi quiha ja qui ofrenda, naa huësti ca décima noba naborëquëbo Abraham yamabá ani quiha toa rey bo bëboxo na. 5 Tsayacahuë. ¿Jahuë jimibo qui toa ofrenda Abraham yamabá ani? Ayamahi quiha, carayanaba arati ibo Melquisedec ini quëshpi na. Jabi tocayamaniquë Abraham chahitaxocobo ofrenda bo aquí na. Jato jimiba arati ibo bo qui roha jato ofrenda bo ja acani quiha. Jabi jato jimibo qui, naa Leví icanai ca maxo qui Moisés yoba ani quiha, ofrenda, naa huësti ca décima jato nohiria bo quima ja bicano Ibo bax na. 6 Jama, carayana Melquisedec ini quiha. Abraham jimibo ma quiha. Carayana ca ja ino ri tsi quiha jari ja qui Abrahám yamabá ofrenda aniquë ra, oquë-oquëria ca arati ibo ja ini iqui na.

Jaquirëquë quiha Melquisedéc Abraham yamabo shomahuaniquë. Jabi Dios parayamahai ca chani binish ca Abraham tsi xo naa. 7 Jasca, noba jahëpa Abraham yoi oquë-oquëria Melquisedec iniquë iquia. ¿Shomahuahacanish ca oquë-oquëriayamahi ni shomahuati ibo ra? 8 Jasca, noba Leví maxo ca arati ibo bo oquë-oquëria ca Melquisedec iniquë. Rësoyocani quiha ra noba ofrenda bichi ca arati ibo bo. Jama, jari bëso ca Melquisedec nori ca yoahacaniquë. 9 Jasca, naa arati ibo-iboria Melquisedec qui noba Leví yoi yamabá ofrenda bo aniquë jaa ri iqui noa, naa noba arati ibo ba naborëquëbo. Ja qui ofrenda bo ja ani quiha, naa, noba ofrenda bo binish ca Leví yamabo pa. Melquisedec qui jahuë chahita Abraham yamabá ofrenda aquë tsi quiha Leví yamabá ani ca yoi jascaria iniquë toa ja acaina iqui noa. 10 Toatiyá tsi Melquisedéc Abraham bëchaquë tsi jari cohama Leví ini quiha. Jari Abraham coxëti

ca chahita ja ini quiha. Ja tsi xo toa Melquisedec qui ofrenda bo noba
Leví yoi aniquë iqui noa, jahuë chahita ja ini iqui na.
11 Jabi mato qui Moisés yamabá Dios yoba aniquë. Ja tahëxo tsi oquë-
oquëria ca arati quinia ja nori ca quëscahuaqui mato rë. Mato nicapari-
casquia. ¿Mato arati quiniá tsi nohiria bo mëstëhuariahacani? Jabi mato
pi mëstëhuati mëtsa toa arati quinia iirohano tsi ¿jëniriaxo tsi Arati Ibo-
iboria paxa ca, naa Melquisedec jasca ca Diós raani sa? Arati ibo-iboria
Aarón oquë ca tsi xo naa arati ibo paxa cato iquia. 12 Jasca pi nohiria ba
arati quinia rarinamahacano tsi rarinamahacaxëti xo toa jato arati yoba
ri. Ratihi quiha yoba paxa cato. 13 Tsayacahuë. Tocajaniquë ra, Arati
Ibo-iboria iti Cristo joniquë no. Toa arati quinia paxa ca ja chitahëhuani
quiha. Jasca, johax tsi quiha Leví maxo quima ma ja iniquë, Judá maxo
quima ja nori. Jabi altar xo tsi arati yonoco ayamapistiariapaoni quiha
toa Judá maxo ra. 14 Jama, toa Judá maxo quima Cristo joni ca cahëqui
jatiroha cabo. Jasca, toa Judá maxo qui arati yonoco Moisés yamabá
ayamani quiha. Jaha tsi ratihi quiha Cristo yoba ra.
15 Jabi noqui bëroria tsi xo toa Diós anina. Jisiquiniquë Arati Ibo-iboria
paxa cato, naa Melquisedec jasca cato. Jisiquihax toa quinia siri Jesu
ratiniquë. 16 Jasca, maí ca arati ibo ba maxo quima ja joyamaniquë. Toca
tsi ja coyamani quiha. Jama, naa Arati Ibo-iboria yonoco ja qui Diós
aniquë, bëso-bësopaohai ca ja nori iqui na. Quëyohacatimaxëni ja ini quiha.
17 Jabi jasca ca yoahi quiha Quënëhacanish cabo ri:

“I-ipaohai ca Arati Ibo-iboria xo mia, Melquisedec yamaba chama jas-
caria ca jayahi na”

iquiina. 18 Jabi toa arati yoba siri yoba paxa ca Jesú ratimaniquë.
Mahitsa, chamayama, toa jariapari ca quinia ini quiha. 19 Nohiria bo
mëstëhuati mëtsama Moisés yoba ini quiha. Jama, toa yoba siri ratini
quiha oquë-oquëria ca xabahamati quinia paxa cato. Naa quinia iqui tsi
Dios qui basimati mëtsa xo noa jaboqui ra.
20 Jasca, Arati Ibo-iboria Cristo manëquë tsi quiha “I-ipaohai ca Arati
Ibo-iboria ixëqui mia ra” i jahuë Baquë qui Dios niquë. Jabi toca tsi
arati ibo huëtsa bo qui Dios chaniyamani quiha, jato yonoco ja chi-
tahëhuacaquë no. 21 Jama, Arati Ibo-iboria Jesu manëquë tsi quiha Dios
nëcaniquë:

“Noho janë tsi mia parayamaquia.
Rarinamahacatimaxëni xo noho shinana ra.
I-ipaohai ca Arati Ibo-iboria ixëqui mia ra”

i Jesu qui ja ni quiha. 22 Tsayacahuë. “Noho janë tsi mia parayamaquia”
i jahuë Jesu qui Dios ni quiha. Toa Chani iqui tsi oquë-oquëria ca xaba-
hamati quinia otohi quiha Jesu ra. Mahitsa ma xo ra. 23 Jasca, huëstima
ca arati ibo bo toa jariapari ca quinia jayaniquë, ja rëso-rësocanacani iqui
na. Huësti arati Ibo siri rësoquë tsi ratini quiha huëtsa, jahuë yonoco
rëtsaxëna. 24 Jama, i-ipaoxëhi quiha Jesu ra. Jahuë iti ratiyamaxëhi quiha
huëtsa ra. 25 Ja tsi xo toa nohiria bo xabahamati mëtsaria xo Jesu ra.
Narisyamahi quiha jahuë xabahamati chama ra, bëso-bësopaohai ca ja
nori quëshpi na. Jatiroha ca Dios qui bëcanaibo mëbi-mëbipaohi quiha.
26 ¿Jatsi tsayacanai? Jesu tsi xo toa oquë-oquëria ca arati ibo ra, naa
noqui mëbiti cato. Yama xo jahuë jocha ra. Jasca, quësohacatimaxëniria
xo. Yama tsi xo toa yoi ca ja acana ra. Jochacanaibo quima ja
aquëquëmahacani quiha. Jasca, oquë-oquëria ca iti ja qui acacani quiha

mana. 27 Jasca, noba maí ca arati ibo bo quirima xo. Jabi jatiroha ca barí tsi jahuëcara ca ofrenda Dios qui acani quiha noba arati ibo bo. Tocacani quiha jato jocha yoi, jato nohiria ba jocha, tihi cabo quëshpi na. Jama xo Cristo ra. Huësti ca ofrenda roha Dios qui ja aniquë ra, jamë yoi ja aniquë no, nati. 28 Jasca, toa jariapari ca quiniá tsi chamayama ca jochahai ca arati ibo bo janahacaniquë nohiria bo mëbiti. Jama, oquë-oquëria ca Arati Ibo Diós janani quiha, "Noho janë tsi parayamaquia" i ja quë no. I-ipaohai ca oquëria ca Arati Ibo-iboria ca tsi xo naa ra.

8

Xabahamati quinia paxa ca abogado xo noba Jesucristo

1 Jabi ë yoacatsai ca tsi xo naa ra. Jaboqui mana, naa Chama-chamaxëniria ca Dios trono mënëcayá tsi tsaho xo Jesu ra. Toá xo noba Arati Ibo-iboria ra. Oquë-oquëria ca iti tsi xo toa ja jayahaina. 2 Toa roa ca iti-itiria xo tsi noqui mëbiriahi quiha. Naa maí ca iti-itiria ca oquë quiha. Jabi naa jabija ca iti-itiria roa ca Diós aniquë, joni bo nomari. 3 Jabi Dios qui ofrenda bo, tëpashacanish ca yohina bo, tihi cabo axëti xo noba maí ca arati ibo bo. Jato yonoco quiha. Jascaria tsi jahuëcara ofrenda jayati nori iniquë noba Arati Ibo-iboria Jesu ri Dios qui ati. 4 Mana xo tsi Dios qui jahuë ofrenda Jesú ani quiha. Maí ma xo noba Arati Ibo-iboria ra. Mana quiha. Jabi maí tsi irohapihi tsi Arati Ibo yoi ja iyamaquë aquë iquia. Jama, noba maí ca nohiria bo bax Dios qui ofrenda bo ati ibo bo tsi xo toa Leví maxó ca arati ibo bo. Toa maxo quima ma xo Jesu ra. 5 Jasca, maí ca iti-itiria xo tsi yonococani quiha naa maí ca arati ibo bo. Jahuë jaria-jaria ma xo toa ja acanaina. Jasca, jahuë jaria-jaria ma xo toa jato iti-itiria ri. Macana xo tsi quiha jato arati iti-itiria planes, naa jahuë jaria-jaria Diós jismaniquë Moisés qui. Jatsi toa arati tapas Moisés anox pari no tsi Diós yobaniquë: "Macana ax tsi jatiroha ca mi jismahaca ca jaria-jaria mi ano ra" iquiina.

Jatsi tsayacahuë. Jahuë oquë-oquëria ca jaria tsi xo toa mana cato iquia. 6 Jasca, toa oquë-oquëria ca jaria Jesu qui acacaniquë ototi ra. Moisés yamabo, Leví maxo, tihi cabá otoni ca oquë-oquëria tsi xo toa Jesú otohaina. Jasca, oquë ca xabahamati quinia otohi quiha, oquë ca chaní tsi ja chitahëhuahacani iqui na.

7 Jabi toa jariapari ca xabahamati quinia pi oquë iirohano tsi ratiya-maquë aniquë toa quinia paxa cato. 8 Jama, Dios qui oquë-oquëriama ini quiha toa jariapari ca arati quinia. Toa quinia yoati tsi Dios nëcaniquë:

"Jaha bësocana.
Tsëquëxëhi quiha arati quinia paxa ca Chani ra.
Toa barí tsi quiha Israél ca nohiria bo, Judá maxo, tihi cabo qui naa
xabahamati quinia paxa ca Chani axëquia.
9 Jamërixëhi quiha naa xabahamati quinia Chani paxa cato;
naa jato naborëquëbo qui ë ani ca chani jamëri cato.
Jabi toa jariapari ca xabahamati quinia Chani jato qui ë aniquë, Egipto
mai quima jato mëpixo na.
Toa Chani ja bicasyamacani quiha.
Jaha tsi jato ë jisbërianiquë rë.
10 Jama, tobi xo toa xabahamati quinia ca Chani paxa cato, naa noho
Israél ca nohiria bo qui ë acaina.
Toa bari tsëquëno tsi jato shina qui noho yoba bo nanëxëquia.

Jato shina ó tsi toa yoba bo quënëxëquia, noho Chani ja shina-bënoyamacano iquish na.
Jatsi toa barí tsi jato Dios yoi ixëquia.
Jasca, noho nohiria yoi icaxëcani quiha jato ri.
11 Toatiyá tsi jahuë xatë yoi tiisimayamaxëhi quiha nohiria, ëa ja cahëyoicaxëcanai iqui na.
Jasca, 'Ibo mi cahëti xo ra' iyamacaxëcani quiha ëa yoi ja cahëcaxëcanai iqui na.
Toatiyá tsi ëa cahëcaxëcani quiha nohiria bo tëquë, naa yonati bo, chama bo ri.
12 Toatiyá tsi jato jocha masaxëquia.
Masaxo tsi jato jocha bo shina-bënoxëquia ra"
nëa tsi Israél ca nohiria bo qui Dios nëcani quiha. 13 Jatsi nicaparicana. Toa Moisés arati quinia siri ratixëti nori ini quiha nohiria bo xabahamati quinia paxa cato i Dios ni quiha. Sirinani quiha toa jariapari ca arati quinia. Nati basima xo.

9

Mana ca arati quinia paxa cato

1 Jabi toa jariapari ca xabahamati quinia no tsayaparino. Yoba bo, arati jabi bo, arati iti, tihi cabo toa jariapari ca quinia jayaniquë. 2 Tobi ini quiha jahuë arati tapasa. Tapas xara tsi quiha dos ca naquëtë bo iniquë. Toa jariapari ca naquëtë tsi quiha candelero, mesa, Dios qui acacani ca mapari, tihi cabo iniquë. "Arati iti" toa naquëtë quënahacani quiha. 3 Jatsi naquëtë huëtsa ó tsi, naa rotamë ca raiti oquëri ca iniquë toa Dios iti-itiria. Roa toa iti ini quiha. 4 Toa naquëtë tsi oro ca altar, incienso mëshati, Dios Chani jaya ca caja-cajaria, tihi cabo iniquë. Jabi oró tsi naa caja-cajaria rabahacani quiha. Jasca, jaxara ini quiha oro ca pitëxti, naa mana ax paquënish ca mapari jaya cato. Jasca, caja xara ini quiha Aarón yamaba coti jihui, naa nihipëhi joconi cato. Jasca, jaxara ini quiha toa dos ca maxax para bo, naa Dios yoba jayanish cabo. 5 Jatsi caja cacha nii iniquë ángel jisiria ca querubine bo, naa Dios iti obëso cabo. Jocha masahacahai ca iti maxëni ini quiha jato mëstë ca pëhi bo. Jabi toca tsi ja iniquë toa arati tapasá no. Yama xo xabaca tëxë bo yoati rë.

6 Toca tsi quiha jatiroha ca jahuë bo janahacaniquë toa arati tapasá no. Jatsi jatiroha ca barí tsi quiha toa jariapari ca naquëtë qui arati ibo bo jiconiquë jato nohiria bo bax jato yonoco ati. 7 Jama, toa rotamë ca raiti oquëri ca naquëtë huëtsa qui jiconiquë toa arati ibo-iboria roha. Jatiroha ca barí tsi ja jicoyamani quiha. Xënipá ca huësti ca barí tsi quiha jamë tsi ja jiconiquë. Jicoxo tsi quiha Dios qui acacani ca jimi ja boniquë jahuë jocha, jahuë nohiria ba jocha, tihi cabo quëshpi na. 8 Toatiyá tsi toa iti-itiria roa ca qui jicotimaxëni nohiria bo iniquë. Roa quiha. Jabi Dios qui basimatimaxëni ja icani quiha rë. Dios qui no basimati mëtsanox pari no tsi toa jariapari ca arati xobo, jahuë yoba bo, jahuë jabi bo, tihi cabo jatihuahacati nori iniquë ra. Tihi ca tsi noqui jismahi quiha Espíritu Santo. 9 Jabi jisti-jistiria roha tsi xo toa jariapari ca arati iti-itiria. Arati quinia paxa ca qui noqui mëtohi quiha ra. Jabi toa siri ca quiniá tsi ofrenda bo, tëpas-hacanish ca yohina bo, tihi cabo Dios qui axo tsi quiha jari jato jocha nohiria bá shina-shinaniquë rë. Bahuëhacahama jato shina ini quiha rë. 10 Jabi Dios arati quinia paxa ca jonox pari no tsi noqui

jënima ini quiha toa jabi bo, naa oriquiti, jënë ashimahaina, tihi cabo. Jama, jaboqui niahacaxëti xo toa jabi bo iquia, xabahamati quinia paxa ca joni iqui na.

11 Joniquë noba Arati Ibo-iboria Jesucristo ra. Joxo tsi quiha noba arati quinia paxa ca ja chitahëhuaniquë. Toa quinia banahuaqui noa ra jaboqui. Jatsi nëa mai xo tsi jahuë yonoco jatihuahax tsi quiha mana ca oquë ca iti-itiria ca qui ja jiconiquë, naa joni bá acama ca qui. 12 Jicoxo tsi quiha huësti roha tsi Dios iti-itiria qui Jesu jiconiquë. Jatini quiha jahuë yonoco ra. Jasca, jicopama tsi cabrito jimi, vaca baquë jimi, tihi cabo ja boyamani quiha, naa maí ca arati ibo-iboriá boni jasca cato. Jama, jahuë jimi yoi ja boniquë ra. 13 Jabi toa jariapari ca arati quiniá tsi quiha cabrito jimi, vaca baquë jimi, mëshahaca ca vaca baquë tsistë, tihi cabá tsi nohiria bo ashimahacaniquë jato bahuëti. Toca tsi jato yoi ca mëbihacani quiha. 14 Jabi toatiyá tsi jënima pi toa jabi bo iirohano tsi ¿jaboqui oquë-oquëria iyamayamahi ni Cristó noqui mëbihaina, ja rësoni cató no? Espíritu Santó tsi Dios qui jamë ja aniquë ra. Oquëria ca ofrenda ja ini quiha. Jasca, jocha yama ja ini quiha. Anomaria tsi xo toa no bax ja rësonina iquia. Ja tsi xo toa noba shina ó ca noqui rësomahai ca yoi ca jahuë bo bahuëti cato. Tocahi quiha jahuë jimi ra, bësohai ca Dios bax no bësono iquish na.

15 Jatsi tsayacahuë. Oquë ca xabahamati quinia paxa ca otohi quiha Jesu ra. Otopama tsi noqui, naa Diós quënani cabo bësopaoma-xëqui, jahëpa Diós yoani jascaria. Noqui xabahamati quinia paxa ca Ototi Ibo-iboria tsi xo naa ra, nohiria ba jocha quëshpi ja rësoni iqui na. Toca tsi toa jariapari ca xabahamati quinia namá ca jochacanaibo ja paquëmani quiha. 16 Nicaparicana. Nohiria ba jabi tsi xo toa testamento icanai ca papi huishahaina rësonox pari. Toca tsi jato jahuë bo tëquë acani quiha tsohuëcara qui. Nohiria ba jabi quiha. Jabi rësoparixëti quiha nohiria, jahuë jahuë bo acacanox pari no. ¿Rësojaha? Toa nicaqui noa. 17 Rësoyamapijano tsi mahitsa copiyama tsi xo toa ja quënëni ca papi, naa testamento cato. Chama yama. Jama, ja rësopino tsi chama jaya xo toa ja quënënina. Jaquirëquë jahuë jahuë bo bichi quiha nohiria. 18 Jascaria ca quiniá tsi yohina tëpas-hacani quiha toa jariapari ca xabahamati quinia chitahëhuahacanox pari no. Rësoti pari ini quiha yohina. 19 Jariapari tsi quiha nohiria bo qui Dios yoba tëquë Moisés yoaniquë. Yoaxo tsi quiha cabrito, vaca baquë, tihi cabo ja tëpasniquë. Rësoniquë yohina bo ra. Jaquirëquë jënëpaxa roihacacanish ca jimí tsi nohiria bo, Diós quënëhacani ca yoba bo, tihi cabo ja ashimaniquë. Lana shini, mëshi pistia, tihi cabá tsi jato ja ashimani quiha. 20 Ashimahax tsi quiha “Naa jimí tsi chitahëxëhi quiha Diós noqui xabahamati yoba ra” i nohiria bo qui ja niquë. 21 Jaquirëquë jato arati tapas ja ashimani quiha jimí no. Jasca, jaxara ca jahuë bo tëquë ja ashimani quiha. 22 Jabi jimí tsi ashimahacaxëti nori iniquë toa jahuë bo tëquë. Jabi jimi yama tsi bahuëhacatimaxëni xo jocha ra.

Noba jocha masahi quiha Cristo jimi

23 Jabi toca tsi quiha toa arati tapasá ca jahuë bo, arati ibo bo, nohiria bo, tihi cabo roahuahacaniquë yohina jimí no. Dios jaria-jaria ca jahuë bo jismanish ca jisti roha ini quiha toa jariapari ca arati quinia iquia. Jahuë jaria-jaria ma quiha. Jahuë jaria-jaria quinia tsi xo mana. Jahá tsi xo toa noba oquë-oquëria ca ofrenda ra. 24 Jabi naa maí ca joni bá ani ca arati iti qui Cristo jicoyamani quiha, naipá ca yoi ca iti qui nori.

Jahuë jaria-jaria ca qui ja jiconiquë ra. Toa mana ax no bax Dios bësojó tsi jisiquihi quiha noqui mëbiti cato. 25 Jicoxo tsi jamë Dios qui tëquëroha-atëquëroha-yamahi quiha, naa maí ca arati ibo bá Dios qui ofrenda bo aaroha-aarohani jascaria. Jatiroha ca xënipá tsi jato iti-itiria roa ca qui jicohi quiha jato arati ibo-iboria. Huëstima, naa tocanoma tsi yohina jimi bohi quiha. 26 Jama, tocayamaniquë Cristo ra. Huëstima pi jicorohahi tsi huëstima tsi ja namëhacati nori iquë ani quiha, naa mai nëhohuahacanitiya rohari. Jama, huësti roha tsi Cristo jisiquiniquë, naa xaba rësó no. Nati jamë ja acai cató tsi quiha jocha chama quëyohi ja joniquë ra. 27 Jasca, huësti tsi xo toa nohiria bo rësoxëhai ri. Jaquirëquë tsëquëxëhi quiha nohiria ba copiti bari iquia. 28 Jascaria, huësti roha tsi Cristo namëhacaniquë huëstima ca nohiria ba jocha mëbixëna. Jasca, jotëquëxëhi quiha manacanaibo bixëna, jocha bax namëhacatëquëti nomari.

10

1 Jabi noba jaria-jaria tsi xo toa no bax Cristó acaina. Jahuë jaria-jaria ma xo toa noba jodioba yoba bo. Toa yoba bo tahëhax tsi quiha jatiroha ca xënipá tsi yohina bo tëpas-hacaniquë nohiria ba jocha quëshpi na. Jatihuahacayamani quiha toa yohina bo ja tëpascanaina. Yama jahuë rëso ini quiha. Jasca, toa jabí tsi masahacatimaxëni ini quiha toa Dios qui aracanaiba jocha ra. 2 Jabi jato jocha pi masahacayoirohano tsi quiha jato shina ó ca yoi ca jahuë bo ja shina-bënoquë acaniquë iquia. Jatsi jatiquë ani quiha jocha quëshpi yohina bo ja tëpascanaina iquia. Jasca, yama jato shina ó ca yoi ca jahuë bo iquë ani quiha jato qui quësoti ra. 3 Jama, jatiroha ca xënipá tsi quiha yohina bo ja tëpascaniquë. Tëpasxo tsi jari jato jocha yoi ja shina-shinacani quiha. 4 Jabi cabrito jimi, vaca bënë jimi, tihi cabá tsi masahacatimaxëni xo nohiria ba jocha ra.

5 Ja tsi xo toa mai qui jopama tsi quiha Dios qui Cristo nëcaniquë:

“Tëpas-hacanish ca yohina bo, ofrenda bo, tihi cabo bicasyama xo mia ra.
Jama yora yoi ë bax mi shomahuaquë.
6 Nohiria ba jocha quëshpi bo tsi yohina bo pi tëpas-hacano tsi ja
mëshahacacano tsi raniyamaqui mia.
7 Jatsi, ‘Nëá xo ëa, Diós.
Jaha mi quëëhai ca axëquia ra, naa mi libro ó ca quënëni ca jascaria’ ”

nëa tsi Cristo nëcani quiha jahuë Jahëpa qui. 8 Jatsi tsayacahuë. “Tëpas-hacanish ca yohina bo, ofrenda bo, tihi cabo Diós bicasyamaniquë” ii quiha. Jasca, “Nohiria ba jocha quëshpi tëpas-hacanish ca yohina bo, mëshahacanish ca yohina bo, tihi cabo bicasyama xo” i Cristo ni quiha. 9 Jatsi, “Nëá xo ëa, Diós. Jaha mi quëëhai ca axëquia ra” i ja ni quiha. Toca tsi quiha toa jariapari ca arati quinia Cristó jatihuaniquë. Ja ratini quiha. 10 Ratixo tsi quiha jahuë yora ja aniquë jocha quëshpi na. Huësti roha tsi jamë ja mëani quiha tëpas-hacati. Jatsi jatiniquë jocha quëshpi yohina bo ja tëpascanaina ra. Jaha tsi Dios shina Jesú aquë tsi quiha jocha quima no bahuëhacaniquë ra.

11 Jabi jatiroha ca barí tsi jato yonoco aqui jodioba arati ibo bo tëquë. Jocha quëshpi bo tsi yohina bo tëpasroha-tëpasrohacani quiha. Jatiyamahi quiha toa ja tëpascanaina ra. Jasca, nohiria ba jocha masatimaxëniria tsi xo toa Dios qui ja acanana. 12 Jama, huësti roha tsi quiha nohiria ba jocha quëshpi bo tsi jamë Cristó aniquë namëhacati. Atëquëyamahi quiha. Axo tsi quiha Dios mënëcayá tsi ja tsahoniquë yonaxëna. 13 Jaboqui manahi

quiha tojo xo na. Jahari ja jonox pari no tsi ja namá tsi ja pasomaha cabo tëquë janaxëhi quiha Dios, yonahacati. 14 ¿Tsayacanai? Nohiria ba jocha quëshpi bo tsi huësti roha tsi ja namëhacani quiha. Ja ini cató tsi jocha quima xabahamahacanish cabo tëquë ja oquëhuarianiquë ra. Jocha quima jato ja aquëquëpaomani quiha. 15 Jabi jabija tsi xo naa ë quënëhaina iquia. Jascaria ca yoahi quiha Espíritu Santo ri:

16 "Chani paxa ca tsi xo naa jato qui ë acaina.
Toa bari tsëquëno tsi jato shina qui noho yoba bo nanëxëquia" iquiina.
17 Jaquirëquë,
"Jato jocha bo shina-bënoxëquia ra"
i Espíritu Santo ni quiha. 18 ¿Tsayacanai? Nohiria ba jocha Diós shina-bënoniquë ra. Ja tsi xo toa jaboqui yohina bo tëpasyamaqui noa noba jocha quëshpi na. Mahitsa tsi xo toa acaina ra.

Dios qui no basimati xo

19 Jaboqui shomaria xo noa, ëbë xatë bá. Jaboqui Dios iti-itiria qui jicoti mëtsa xo noa, Jesu ini cató no. 20 Jicoti quinia paxa ca tsi xo naa ra. Jaboqui yama tsi xo toa noqui quëtiahaina, naa arati xobó ca rotamë ca raiti jasca cato. Naa noqui bësomati quinia paxa ca Cristó japëcaniquë, namëhacati jahuë yora ja aniquë no. 21 Jatsi jaboqui Arati Ibo-iboria jaya xo noa ra. Noqui iglesiá ca chahahuacanaibo tëquë otohi quiha ra. 22 Ja iqui tsi Dios qui no basimati xo. Jahuë iti qui jicoti mëtsa xo noa ra, shina jia ca no jayahai iqui na. ¿Dios qui no chitimiyoiyama-yamani? ¿Jahuë baquë jimí tsi noba shina bahuëhacayamayamani? Jasca, ¿noba jocha masahacayamayamani? 23 Ja tsi xo toa Cristó noqui xaba-hamaxëhai ca ó pasoqui noa ra. Parayamahi quiha Dios iqui noa ra. "Mato shomahuariaxëquia" ¿i noqui ja yamayamani? 24 Jatsi no mëbinati xo, noiti, jia ca ati. 25 Arati chahahuacanaibo caticano tsi mato xobó tsi chitëyamacana. Jabi tocacani quiha huësti huësti cabo pë. Jama, chamahuanacana aranabëquiti. Jabi tsëquëti basima xo Ibo bacahai ca bari ra. Ja iqui tsi oquë tsi no chamahuabëquinano iglesia qui cati.

26 Jabi tobi xo toa Cristo quima casocanaibo rë. Jabija ca cahëhax tsi jari jochacani quiha, yoi ca ó quëëhi na. Nicaparicana. Cristo quima pi no bësoyoicasno tsi yama tsi xo toa noba jocha masahacati quinia huëtsa ra. Jasca, mahitsa tsi xo toa jato jocha quëshpi bo tsi yohina tëpas-haina ra. Jahuësti ca quinia tsi xo Cristo ra. 27 Copiti bari ó roha pasohi quiha toa Cristo quima casocanaibo iquia. Dios nicamisxëniria cabo mëshahacahai ca shina-shinacaxëcani quiha. Raquëria tsi xo toa copi ra. 28 Jabi Moisés tiya tsi quiha nohiria bo copihacaniquë jato jocha quëshpi na. Noixoma tsi Moisés yoba nicamisxëniria cabo namëhacani quiha, dos, tres, tihi cabo jato qui quësoniquë no. 29 Jama, ¿jënahuariaxëhi ni Dios ra, jahuë Baquë nohiria shirahuaquë no? Oquë-oquëriaxëhi quiha jahuë copi ra. Tocapiquí tsi nohiria ba jocha masati Cristo jimi, Dios xabahamati quinia, tihi cabo niahi quiha toca ca nohiria rë. Ja qui mahitsa xo. Jasca, noqui shomahuahai ca Espíritu Santo ocahuahi quiha rë. ¿Copihacayamayamaxëhi ni toca ca nohiria ra? 30 Jatsi quiniacaxëcana. "Ea yoi tsi xo toa nohiria bo Copiti Ibo-iboria. Copihacaxëhi quiha jochacanaibo ra" ¿i Dios yamayamani? Jasca, "Jahuë nohiria bo copixëhi quiha Ibo Dios" ii quiha. 31 Jatsi quiniacaxëcahuë. Raquëria tsi xo toa bësohai ca chamaxëniria ca Dios copi bichiina iquia.

32 Jama, Dios huëa bixo tsi huëstima tsi ma tënë-tënëniquë Dios bax na
iquia. Toa ma shina-bënoyamano. Toatiyá tsi chahahuabëna cabo ma
i-ipaoniquë. 33 Jasca, toatiyá tsi nohiria bo bësojo ax tsi ma shirahua-
hacaniquë. Nohiria bá mato yosipaoni quiha. Jasca, tënëmahacanish
ca huëtsa bo ya ma niiniquë, jascaria tsi nohiria bá jato yosiniquë
no. 34 Jasca, cárcel qui namëhacanish ca chahahuacanaibo ma shina-
shinaniquë. Jasca, mato jahuë bo Dios cahëyamacanaibá mëbiyoquë tsi
quiha ma caxayamaniquë pa, oquë ca naama-naamapaohai ca jahuë bo
ó pasohi na. Tihi cabo tsi shinacana iquia ra. 35 Tihi cabo shinapama
tsi Jesu qui ma chitimihai ca janacayamano. Tobixëhi quiha mato copi-
copi jiaria cato ra. 36 Jatsi yosanayamacana. Dios shina ma ati xo ra.
Tocapiquí tsi mato bax ja acatsai ca, naa ja yoani ca bixëqui mato ra.
37 Jabi Dios tocani quiha Quënëhacanish cabo ó no:
"Mëri tsi tanapistia rohano tsi joxëhi quiha joxëhai cato.
Bamayamaxëhi quiha.
38 Ja jono tsi bësocaxëcani quiha ja qui chitimicanaibo, naa
mëstëhuahacahax ca nohiria bo.
Jama, tsohuëcara pi ë quima casono tsi ja qui raniyamaxëquia"
i Dios ni quiha. 39 Jama, toa quëyohacaxëti ca casocanaibo ma xo noa ra.
Noqui ri tsi xo toa xabahamahacaxëti cabo, naa Jesu qui chitiminish cabo
ra.

11

Chitimiti iboria cabo

1 Chitimiquí tsi jaha no pasohai ca bixëti cahëqui noa ra. "Tocaxëti xo"
iqui noa ra, Dios Chani qui chitimihi na. 2 Jabi chitimiyoiniquë noba
naborëquëbo ri. Ja chitimicanai ca iqui tsi jato qui Dios rani-raniniquë.
3 Jabi Dios qui no chitimihai cató tsi Dios Chaní tsi jatiroha ca
nëhohuahacani ca cahëqui noa ra. No jisnoma cató tsi jatiroha ca acacani
quiha, naa noqui bëroria ca jahuë bo.
4 Chitimiyoiniquë Abel yamabo. Ja chitimihai cató tsi quiha ofrenda
jia ca Dios qui Abél aniquë, naa jahuë rëquëmë Caín oquë cato. Ja iqui
tsi mëstë ja tocahacaniquë, jahuë ofrenda qui Dios raniquë no. Jaboqui
bësoyama ja no ri tsi jari noqui bëso xo ja anina ra. Jari Dios qui ja
chitimiyoini ca shina-bënoyamaqui noa. Noba shina ó bëso xo ja anina
iquia. Jasca, no tocaxëti xo noqui ri.
5 Chitimiyoiniquë Enoc yamabo ri. Ja chitimihai cató tsi Enoc mana
Diós boniquë. Ja rësoyamani quiha. Ja yopahacaniquë, Diós bini iqui na.
Jabi mana canox pari tsi quiha Enóc Dios ranihuaniquë. 6 Jasca pi Dios
qui chitimiyamaquí tsi Dios ranihuayamapistiaria-xëqui noa, noqui ri.
Jabi bëso xo Dios ra. Jia tsi mëracanaibo copixëhi quiha ra. Tihi ca tsi
chahahuayoiti xo tsohuëcara ca Dios qui johai cato.
7 Chitimiyoiniquë Noé yamabo ri. Ja chitimihai cató tsi quiha Dios
yoba-yobaria ja nicaniquë. Joxëhai ca jënë nicaxo tsi quiha Dios ja cha-
hahuaniquë. Chahahuaxo tsi quiha barco jahëhuaxëniria ca ja aniquë,
jahuë-na bo xabahamati. Ja ani cató tsi janyama toa chahahuaya-
macanaibo ini nori ca ja jismani quiha. Toca tsi mëstë Noé tocaha-
caniquë, Dios qui ja chitimihai cató no.
8 Jatsi chitimiyoiniquë Abraham yamabo ri. "Mai huëtsa qui cata" i
ja qui Dios quë tsi quiha ja caniquë ra Dios qui chitimihi na. Jahuë
mai jisbëria tsi quiha jahuë quinia ja cahëyamaniquë, Diós ja qui acasni

ca mai qui caquí na. 9 Dios qui chitimihi tsi toa carayana ca mai tsi
ja raca-racaniquë. Shishohai ca jascaria ja ini quiha. Tapasá roha tsi
quiha ja raca-racaniquë. Jasca, toca tsi racani quiha Isaac yamabo, Jacob
yamabo ri. Dios Chani ja bicani quiha jato ri, naa Abrahám Dios Chani
bini jascaria. 10 Toca tsi Abrahám raca-racapaoni quiha oquë ca yaca
ó pasohi na. Diós acai ca yacata, naa naamapaohai ca yaca ó ja quëëni
quiha.

11 Jatsi Dios qui chitimiyoiniquë Sara yamabo ri. Ja chitimihai ca iqui
tsi tohoyati mëtsa ja iniquë, sirixëni ja iquë ri. Jatsi baquë ja comaniquë
ra. Diós parayamani ca Sará cahëni quiha. 12 Ja iqui tsi Abraham yamabo
quima, naa rësopaimaria inish ca quima tihiria ca nohiria bëcaniquë
ra. Tocanoma xo jahuë chahitaxocobo iquia. Naipá ca huishti bo, ia
quëmapó ca mashënë, tihi ca jascaria ca xo.

13 Jabi Dios qui chitimipama tsi quiha naa nohiria tëquë rësoyoniquë,
naa jato qui Diós ani ca Chani jatihuahacanox pari no. Basi xo tsi quiha
Diós jato qui yoani ca jahuë bo jatihuahacaxëti nori ó ja pasocaniquë.
“Maí ca carayana ca bohocanaibo roha xo noa. Noba racati yoi ma xo
naa mai ra” i jaca ni quiha. 14 Jabi jato iti yoi mëra-mëracani quiha toca ca
chanicanaibo ra. 15 Jato mai yoi jisbëria tsi quiha jahari ja bocasyama-
caniquë. Tsayacahuë. Jato mai pi ó quëërohahi tsi jahari ja bocaquë
aniquë iquia. 16 Jama, oquë ca mai ó ja quëëcaniquë, naa mana ca mai.
Ja tsi xo toa bërabiyamahi quiha Dios, jato Dios quënahacati, jato bax yaca-
yacaria yoi ca ja shomahuani quëshpi na.

17 Jasca, Abraham yamabo Diós tanamaquë tsi quiha jia tsi Dios yoba ja
nicaniquë, ja qui chitimiquí na. Dios qui jahuë baquë yoi ja aniquë tëpas-
hacati. Jahuë baquë yoi tëpaspaimaria naa Dios Chani nicanish ca joni ini
quiha. 18 Tsayacahuë. Toa huësti ca baquë yoi tëpasti ja iniquë ra, “Mi bax
huëstima ca chahitaxocobo saihuaxëqui mi baquë” i ja qui Dios niquë no
ri. 19 Jabi jahuë baquë Isaac tëpas-rohapiquí tsi jahuë baquë bësotëquëmati
chama Diós jayani ca ja cahëni quiha. Rësoti jahuë baquë nori ca ó
ja pasoni quiha. Jama, jahari Abraham yamabo qui jahuë baquë Diós
aniquë ra. Bësotëquëmahaca-nish ca jascaria jahuë baquë iniquë iqui noa.

20 Jasca, Dios qui chitimiyoiniquë Isaac yamabo ri. Chitimiquí tsi quiha
jahuë baquë bo, naa Jacob, Esaú, tihi cabo bax Isaac bëhoxniquë, Diós jato
shomahuaxëno iquish na. 21 Jasca, chitimiquí tsi quiha José baquë bo bax
Jacob yamabo bëhoxniquë, Diós jato shomahuaxëno iquish na. Rësonox
pari tsi quiha nii tsi jato bax ja bëhoxniquë jahuë coti jihui rëso quëpi.
22 Jasca, rësonox pari tsi quiha “Egipto mai jisbëriaxëhi quiha Israél ca
nohiria bo” i José niquë, Dios qui ja chitimini iqui na. Jasca, jahuë jimibo
ja yobaniquë jahuë xao bo ja bocano, Egipto ja jisbëriarohacaxëcaquë no.
Toá tsi ja maihuahacacasyamani quiha.

23 Jasca, chitimiyoiniquë Moisés yamaba nabo ri. Dios qui chitimiquí
tsi quiha tres ca oxë no tsi jato cobëna ca baquë ja jonëcaniquë. Toa Egipto
rey qui ja raquëyamacaniquë, oquë-oquëria ca jato baquë ini ca jisi na.

24 Jatsi shinahacax tsi quiha Dios qui Moisés yamabo chitiminiquë jaa
ri. Ja qui yoi ini quiha toa “Egipto rey jahini baquë” ja quënahacahaina.
25 Ja qui oquë ini quiha toa Dios nohiria bo ya ja tënë-tënëhaina. Ranihua-
hai ca janacahai ca jocha quima ja casoniquë jato bëta xo tënëxëna.
26 Ja qui oquë-oquëria ini quiha toa joxëhai ca Xabahamati Ibo bax ja

tënëmahacahaina ra. Rëquë ca joxëhai ca copi ó ja pasoni quiha. Ja tsi xo toa ja qui yoi toa Egiptó ca copixëni ca jahuë bo ini quiha.
27 Jaquirëquë Egipto mai Moisés jisbërianiquë Dios qui chitimiquí na. Jisbëria tsi quiha toa chamaxëniria ca rey qui Moisés raquëyamaniquë. Jahari ja cacasyamani quiha jisnoma ca Dios ja jisni iqui na. 28 Dios qui chitimiquí tsi quiha toa pascua fiesta Moisés chitahëhuaniquë. Egipto ca mai jisbërianox pari tsi jimí tsi jato xobó ca caiti bo ja ashimacaniquë, Diós raani ca Namëti Angél jato jariapari ca baquë motsayamano iquish na. 29 Jisbëria tsi quiha Ia Shini Israél ca nohiria bá shitaniquë, Dios qui chitimiquí na. Mai shiná toa napata ini quiha. Jama, nëachiyoni quiha toa shitacasnish ca Egipto bo tëquë, jasca ca tanahi na.
30 Jatsi yaca Jericó ax tsi quiha chitimiyoiniquë Israél ca nohiria bo ri. Siete bari no tsi toa yacata panëhua ja tëamëcaniquë. Dios qui ja chitimiyoicani iqui tsi poxoniquë toa panëhua ra.
31 Dios qui chitimiyoiniquë toa yacatá ca joni mëtsaxëniria ca carayana ca Rahab yamabo ri. Toa barí tsi quiha Dios nicamisxëniria cabo ya ja quëyohacayamaniquë, jia tsi toa jotamiscanai ca Israél ca joni bo ja joihuani iqui na.
32 Jabi tobi ini quiha huëstima ca Dios qui chitiminish cabo ra. Narisqui xabaca rë jatiroha cabo yoati. Tobi quiha Gedeón, Barac, Sansón. Tobi quiha Jefté, David, Samuel, Dios Chani yoanish cabo. Tihi cabo Dios qui chitimiyoiniquë. 33 Dios qui chitimihi tsi quiha chamaxëni ca país ca nohiria bo bëboti mëtsa ja icaniquë. Jia ini quiha toa ja acanina. Jatsi Diós jato shomahuaniquë rëquë jato ja yoani jascaria. Dios qui Daniel chitimini iqui tsi japëquëtimaxëni toa cama bo ini quiha, pixëna. 34 Chihí tsi quëyohaca-timaxëni huëtsa bo ini quiha. Saipí tsi acacatimaxëni Dios Chani yoanish cabo ini quiha. Coshinariani quiha toa coshiyama ca nohiria bo ra. Raquëhaxma tsi ja nianacani quiha. Carayanaba soldado bo ja bëbocani quiha. 35 Jasca, chitimiyoiniquë jato yoxa bo ri. Chitimicano tsi quiha jato bax jató-na bo bësotëquëmahacaniquë.
Rësoniquë huëtsa bo tënëmahacahax na. Ja paquëmahacacanai ca oquë ini quiha ja rësocanaina Ibo bax na. Oquë ca bësohai ca ó ja pasocani quiha, bësotëquëhax na. 36 Huëtsa bo maihuahacaniquë. Huëtsa bo rashaha-caniquë. Huëtsa bo nëxahacaniquë. Huëtsa bo preso qui nanëhacaniquë. 37 Huëtsa bo namëhacaniquë maxaxá no. Rësquëhatí tsi quiha huëtsa bo yëjëhacacaniquë. Saipí tsi quiha huëtsa bo namëhacaniquë. Xobo yama huëtsa bo iniquë. Yohina bichi sahuëtí tsi ja bohocaniquë. Parata yama ja icaniquë. Ja tënë-tënëcani quiha. Yosihacani quiha huëtsa bo. 38 Yoiria ja icani ca Dios cahëyamacanaibá quëscahuani quiha, jato oquë-oquëria jaca nori. Paxahi tsi xabaca, macabo, maiquini bo, tihi cabo qui racahi ja bo-caniquë. 39 Jabi Dios qui ja chitimicaquë tsi quiha jato qui Dios raniniquë. Jama, Diós jato bax acasni ca jahuë bo jari ja biyamacani quiha toatiyá no. 40 Jabi oquë ca iti jato bax acatsi quiha. Jasca, noqui rëquë Diós jato shomahuacasyamani quiha. No shomahuahacabëquiyoxëti xo ra.

12

Jesucristo no banahuaxëti xo

1 Jabi noqui tëamë jascaria tsi xo toa Dios qui chitimiyoinish cabo. No bësocanai ca tsayacani quiha ra. Ja tsi xo toa noqui quëtiahai ca jahuë bo, naa noqui tsamicatsai ca jocha no niaxëti xo. Niaxo tsi jabanacanaibo

jascaria tsi Dios yonoco no ariaxëti xo bëbocasquí na. No yosanayamano.
2 Rëquë ca Jesu qui no tsayaxëti xo. Ja tsi xo toa noba Rëquëniniti Ibo-iboria. Noqui Tiisimati Ibo-iboria ca tsi xo naa ra. Jabi Dios qui ja chitimiyoini quiha jaa ri. Bërabiria toa cruzó tsi ja rësohai ini quiha. Jama, bërabihaxma tsi cruz qui ja cani quiha, rëquë ca ranihuahai ca jahuë bo tsayahi na. Jaboqui Dios mënëcayá tsi tsaho xo ra. Toa xo tsi yonahi quiha.
3 Jesu tënëni ca shinacahuë. Anomaria ini quiha toa ja qui jochahuaxëni cabo caxahaina ra. Ja yosanayamani quiha. Jabi toca tsi shinapihi tsi yosanayamaxëqui mato ri. Toca tsi coshihuahacaxëqui mato iquia. 4 Jabi iriama tsi xo toa ma tënë-tënëhaina iquia. Jocha pasomaha nianapama tsi ¿namëhacahi ni mato pa? Iyamaqui mato ra.
5 Tonia mato qui Dios chanini ca ma shina-bënoniquë iquia. Xocobo qui jahëpa chanihai jascaria tsi xo toa ja nëcanina.
"Mato yoi ca quëshpi tsi Ibobá mato copino tsi chahahuacana, noho baquë.
Mato ja raahano tsi yosanayamacana.
6 Jabi jatiroha cabo, naa jahuë-na bo tëquë jabihuahi quiha Ibo ra.
Jasca, jatiroha ca jahuë baquë bo, naa ja bichii cabo rashahi quiha ra"
ii quiha. 7 Jatsi yosanayamacana ma tënëquë no. Jënima tsi xo toa ma tënëhaina iquia. Toca tsi mato oquëhuaxëhi quiha mato jahëpa Dios, jahuë baquë bo ma nori iqui na. Jabi yama tsi xo toa jahuë baquë yoi jabihuayamahai ca jahëpa ra. Jato baquë bo jabihuacani quiha jahëpa bo tëquë iquia. 8 Jabi toca pi Diós mato jabihuayamarohano tsi ¿jënahuariahax jahuë baquë bo ma iquë ana? Yoma bo roha ma iquë aquë iquia. 9 Jabi tobi xo noba maí ca jahëpa bo. Noqui ja rashacano tsi ¿mëri tsi jato chahahuayamayamahi ni noa ra? Jatsi noba maí ca jahëpa bo chahahuaquí tsi oquë tsi noba mana ca Jahëpa no chahahuayoixëti xo iquia, bëso-bësoxëna. 10 Jabi no shinahanox pari no tsi noba maí ca jahëpa bá noqui rashapaoniquë. Jato qui yoi ca pi no aquë tsi noqui ja copipaoni quiha. Jascaria tsi noqui copihi quiha noba mana ca Jahëpa ri noqui mëbicatsi na. Noqui jabihuahi quiha, jahuë mëstëxëniria ca jabi no xatënano iquish na. 11 Jabi tanapistiarohano tsi cohuë xo noa, no copihacaquë no. Noqui yoi tsi xo toa noqui ja rashacanaina. Jama, jaquirëquë mëstëxëniria ca jabi jayaxëqui noa ra. Oquë tsi bësoxëhi quiha toa jabihuahacahax cato iquia.

Dios yoba nicamis-haina

12 Quiniacaxëcahuë. Mato ó ca chamayama ca rëquë bocasyamacanaibo chamahuacana. Mato ó ca mëmë-mëmëcanaibo coshihuacana. 13 Jatsi rëquë Dios quinia ó tsi bocahuë. Jasca, toa quinia rohahuacana chamayama ca chitimicanaibo bax na, ja paquëyamacano iquish na. Ja chamanacano ra.
14 Jasca, jatiroha ca joni bo ya jia tsi rabënabëquiti ó quëëcana. Jasca, mëstëxëni ca jabi ó quëëcana. Jabi Ibo jisyamacaxëcani quiha toa mëstëhuahacahax ca jabi jayama cabo. 15 Jasca, mëbinacana, Dios shomahuahai ca quima tsohuëcaracá mato casomayamano. Jasca, quiniacaxëcahuë mato xërëquë tsi pahëria ca jascaria ca nohiria shinahayamano. Shinahaxo tsi mato chahahuacanaibo yosicaxëcani quiha pë jato sëmë no. Anoma quiha. 16 Quiniacaxëcahuë. Chotamisxëniria ca tsohuëcara ma manëyamano ra. Maí ca jahuë bo shinamisxëniria ca,

naa Esaú ini jasca ca manëyamacana. Huësti ca piti quëshpi tsi jahuë rëquëmë chama, naa jahuë jahëpa jahuë bo ibohuati chama ja inianiquë jahuë noma qui. Anoma ini quiha toa ja anina iquia. Mahitsa toa ibohuati chama ini ca ja quëscahuani quiha. 17 Jaquirëquë toa ibohuati chama jahari ja bicasniquë. Binoma ja ini quiha. Jatsi ara-arapama tsi jahuë jahëpa ja bënariani quiha shomahuahacati. Jahuë jahëpa shina rarinamatimaxëni ja ini quiha. Toca tsi jahuë xaba ja nianiquë pë.

18 Jatsi quiniacaxëcahuë. Chitimihai cató roha tsi Dios cahëpiqui noa ra. Mamëhacatima-xëni ca jisnoma ca Dios jahuë bo qui chitimiqui noa. Tocama ini quiha toa jariapari ca arati quinia jahuë bo. Moisés tiyá tsi quiha Maca Sinaí ca ririhai ca chihi, jahuë chëquë, jahuë tsëmo, toá ca xotohai ca yoshini, tihi cabo noba naborëquëbá jisniquë jato bëró no. 19 Toá ca trompeta pacotsa, Dios joi-joiria, tihi cabo ja nicacaniquë jato pahoquí no. Nicaxo tsi Dios ja bënacani quiha pasiti. Raquëria toa joi ini quiha. 20 Jasca, raquëria iniquë Dios yoba ri, naa "Acacaxëti xo toa tsohuëcara ca naa maca motsati cato. Acacaxëti xo motsahai ca chaxpa bo ri" i Dios ni quiha toatiyá no. 21 Raquëria ini quiha toa ja tsayacanai ri. Ja tsi xo toa "Raquëhi tsi mëmë-mëmëquia rë" i Moisés ni quiha.

22 Jama, Dios iti-itiria, naa Maca Sion icanai ca qui basimati mëtsa xo mato ra. Noba bësohai ca Dios yaca-yacaria tsi xo naa ra. Mana ca Jerusalén quiha. Jasca, jahá ca ángel tirixëni cabo, 23 iglesiá ca chahahuacanaibo yoi bo, naa mana ca quënëhacani ca janë jaya cabo, tihi cabo qui basimati mëtsa xo mato ra. Jasca, Dios, naa jatiroha ca nohiria bo copiti ibo-iboria qui basimati mëtsa xo mato ra. Jasca, mana ca mëstëhuahacanish ca chahahuacanaiba shina bo qui basimati mëtsa xo mato ra. 24 Jasca, tobi Jesu, naa noba xabahamati quinia paxa ca ototi ibo. Ja qui ri basimati mëtsa xo mato ra. Jabi toa arati quinia paxa ca chitahëhuahacani quiha jahuë ashimahai ca jimí no. Tëpas-hacanish ca Abel jimi oquë quiha. Nohiria bo xabahamati mëtsa xo ra. Jabi tihi cabo qui basimati mëtsa xo mato jaboqui ra.

25 Jatsi quiniacaxëcahuë. Mato qui Dios chanino tsi nicacana. Jabi Dios chani Moisés yamabá yoaquë tsi quiha nicayamaniquë toa nohiria bo rë. Ja iqui tsi Diós jato copiniquë. Ja paxayamacani quiha. Jatsi, ¿jënahuariahax noqui chanihai ca mana ca Dios quima no paxana, ja quima casohi na? 26 Moisés tiyá tsi quiha toa mai Dios joí yajohaniquë ra. Jaha bësopa. "Naa mai yajohatëquëxëquia. Jasca, toa barí tsi mai, naipá ca jahuë bo, tihi cabo tëquë yajohaxëquia ra" ii quiha Dios. Parayamahi quiha. 27 Jatsi toa barí tsi jatiroha ca acacani ca jahuë bo yajohaxëqui Dios ra. Yajohaxo tsi jatiroha ca yoi ca mëbixëhi quiha. Jatsi chitëxëhi quiha toa yajohacatimaxëni ca jahuë bo roha, naa Ibobá yonahaina. 28 Jabi yajohacatimaxëni tsi xo toa ja yonahaina ra. Jasca, noqui ri jahuë chama axëhi quiha Dios, no yonano noqui ri. Ja iqui tsi no rani-ranixëti xo. Jasca, jia tsi Dios qui no araxëti xo jahuë chama yoi cahëhi na. 29 Quëyohai ca chihi jascaria tsi xo noba Dios ra.

13

Dios ranihuati quinia

1 Mabë xatë bo noi-noicana. Noiti jënëyamacana ra. 2 Jasca, mato bëroma ca xatë bo orihuacana mato qui ja shishocaquë no. Cahëxoma tsi quiha ¿ángel bo noba naborëquëbá orihuayamayamani?

3 Jasca, presó ca xatë bo shinacana, naa jato bëta ma iquiria. Jasca, yosihacacanaibo mëbicana, jato bëta tënëquí ri.
4 Jabi ahui ya jobonati tsi xo jënima; huëtsa ya jobonahai ca tsi xo anoma ra. Jabi chotamisxëniria cabo copixëhi quiha Dios. Jasca, ahui niacanaibo, bënë niacanaibo, tihi cabo copixëhi quiha.
5 Parata ó quëëmisyamacana ra. Mato jahuë bo ya ranicana, "Mato jisbëriayamaxëquia" i Dios ni quëshpi na. Jasca, "Mato otoxëquia" i noqui ja ni quiha ra. 6 Ja tsi xo toa raquëhaxma tsi nëcaqui noa:
"Ea mëbi-mëbiriaxëhi quiha noho Ibo ra.
Jatsi raquëyamaxëquia.
¿Jënahuariaxo joni bá ëa yoshihuana ra?" iquiina.
7 Jasca, mato rëquëniniti ibo bo, naa Dios Chani mato tiisimanish cabo shinacana. Dios bax ja acacani ca jahuë bo shinacana. Shinahax tsi jato jabi jia ca jascacana chitimihi na.
8 Jasca, rarinatimaxëni xo Jesucristo ra. Jatiroha ca bari jaharisi tsi xo, jaboqui, huëaquë, xëni huëtsá no. 9 Ja iqui tsi jamëri ca chaní tsi janyama mëpihacayamacana, naa piti yoati na. Oquë tsi xo toa Dios noihai cató tsi chamahuahacahaina iquia. Noba piti yoi tsi xo toa ra. Jama, tobi xo toa piti yoba mahitsa ca banahuacanaibo. Toca ca yobá tsi mëbihacapistiayamariacaxëcani quiha iquia. 10 Jabi altar jaya xo noa, noqui Cristo banahuacanaibo ri, naa Jesu acacani ca crúz. Ja tsi xo toa noqui chamahuahaina, piti yoi ja nomari. 11 Jabi toa jodioba quiniá tsi yohina tëpas-hi quiha arati ibo-iboria. Axo tsi toa iti-itiria roa ca qui jahuë jimi bohi quiha nohiria ba jocha quëshpi na. Jatsi yaca cacha ca nabiri xo tsi toa tëpas-hacanish ca yohina yora bo mëshahi quiha. 12 Jascaria tsi yaca cacha xo Jesú tënëniquë jaa ri, jahuë jimí tsi jato jocha quima nohiria bo bahuëxëna. 13 Jatsi noba mahitsa ca yoba bo, jabi bo, tihi cabo no jisbëriano Jesu qui caxëna. Caxo tsi ja bërabihai ca no xatënano noqui ri. 14 Jabi naa maí tsi yama tsi xo noba racati-racatiria ra. Noba mana ca iti-itiria ó quëëqui noa naa rëquë cato. 15 Jatsi Jesucristó tsi jia tsi Dios no ocahuano iquia, noba janá no. Dios qui no acai ca ofrenda quiha. Jasca, noba janá tsi Dios oquë nohiria huëtsa bo no cahëmati xo. 16 Jasca, jia ca ati shina-bënoyamacana. Huëtsa bo mëbicana. Tihi cabo tsi xo toa Dios no ranihuahai ca ofrenda bo iquia. Tëpas-hacanish ca yohina bo ó quëëyamahi quiha.
17 Jasca, mato rëquëninicanaibo nicacana. Mato pi ja yobacano tsi nicacana. Jia tsi mato shina ó bësocani quiha ra. Jabi Dios qui jatiroha ca jahuë bo ja bërohuacaxëcanai ca iqui tsi anomaria tsi xo toa mato ó ja bësocanaina. Jatsi jato yoba pi ma banahuano tsi ranixo tsi jato yonoco acaxëcani quiha. Jama, jato yoba pi ma nicayamano tsi cohuëcaxëcani quiha. Tocapimano tsi ¿jënihuariaxo mato ja mëbicana ra?
18 No bax bëhoxcana. Jaboqui yama tsi xo toa noba shina ó ca jahuë bo noqui quësohaina iquia. Jatiroha cató tsi jia ca roha acasqui noa. 19 Jasca, Dios qui bëhoxcana, mëri tsi jahari mato qui ë jono.

Joihuahaina

20 Jabi noba Jesucristo Diós bësotëquëmaniquë ra. Ja ini iqui tsi no noho Bësoti Ibo-iboria ja manëni quiha. Jasca, jahuë jimí tsi toa i-ipaohai ca xabahamati quinia paxa ca chitahëhuahacani quiha. 21 Jatsi nohiria bo ranihuahai ca Diós mato shomahuano, jia tsi jahuë shina ma ano iquish

na. Jahuë Jesucristó tsi noqui ja jabihuano ra ja qui jia ca iti. Jasca, Jesucristo ocahuahacano ra. Iquë. Amén.

22 Jabi tëtëcariama xo naa ë quënëhana, ëbë xatë bá. Jia tsi naa chani ma nicano ra. 23 Jasca, preso quima Timoteo paquëmahacahi-taquë ra. Mëri pi ja jono tsi bëxëquia mato qui ë shishoquë no. 24 Mato rëquëninicanaibo, toá ca chahahuacanaibo, tihi cabo joihuaquia. Jasca, mato joihuahi quiha nëá ca Italia maí ca xatë bo ri. 25 Diós mato tëquë shomahuano.

La Carta De Santiago

1 Santiago tsi xo naa mato joihuahaina. Dios, Ibo Jesucristo, tihi caba
yonati ca ëa xo naa. Jabi nëama ca pacanamahacanish ca jodiobo, naa
chahahuacanaibo qui naa carta raaquia.

Dios quima ca tiisi

2 Ranicana, ëbë xatë bá, ma tanamahacaquë no. Huëstima tsi xo toa
jamëri ca tanamahacahaina iquia. 3 Ma chitimihai ca tanamahacano
tsi oquënaxëhi quiha mato tënëti chama iquia. 4 Mato tënëti chama ani-
aniriano ra. Toca tsi jiaxëni ca jabi-jabiria jayaxëqui mato. Toca tsi
rohahuariahacaxëqui mato, Dios yonoco ati.

5 Tiisi pi naris-hi tsi Dios qui bëhoxcana. Jatiroha cabo qui tiisi axëqui
Dios, huashiyamahai ca ja nori quëshpi na. Mato raahayamaxëhi quiha,
ma bënaquë no. 6 Jama, bëhoxhi tsi ja qui chitimiyoicana, mato qui ja ati
ca ó pasohi na. Jaha pasoyamahai ca tsi xo toa yoshiní tsi nia-niahacahai
ca ianë ca choca jascaria. 7-8 Toca ca joni tsi xo rabë ca shina jaya cato.
Jahuë quinia cahëtimaxëni ca tsi xo naa pë. Ibo Dios quima jahuëcara biti
ó pasoyamati xo toca ca joni iquia.

9 Jabi ranixëti xo toa noitiria ca chahahuahai cato, Dios bësojo ax ja
oquëhuahacani quëshpi na. 10 ¿Jënahuariahax raca rico ca ranina, Dios
bësojo ax tsi mahitsa ca ja nori ca ja jismahacani iqui na? Huinocaxëhi
quiha rico cato, nihi joa jascaria. 11 Matoroco bari no tsi anomaria tsi xo
bari huao. Joa mëshahi quiha. Jatsi mai qui paquëhi quiha joa. Yama tsi
xo. Jabi toca tsi quëyohacaxëhi quiha rico ca ri, yonocohi na.

12 Shoma tsi xo toa tënëhai ca joni, ja tanamahacaquë no. Ja tanama-
hacaquë tsi toa joni oquëhuaxëhi quiha Dios. Premio, naa corona
jasca ca bëboxëhi quiha. Noicanaibo bësomaxëhi quiha Dios, ja yoani
jascaria. 13 Jabi jochati pi tanamahacahi tsi “Ea tanamahi quiha Dios
rë” iyamacana. Yoi ca ati ninihacatimaxëni tsi xo Dios ra. Jascaria,
nohiria tanamayamahi quiha jochati. 14 Jama, jochati tanamahacahi
quiha nohiria, yoi ca ó ja quëëquë no. Toca tsi ninihacahi quiha yoi
ca ati. Jatsi ja qui jianahi quiha toa yoi ca ja acaina rë. Ja tsi xo toa
noqui jochamahaina. 15 Jatsi anihi quiha toa yoi ca ja acatsaina rë. Jatsi
jochamahi quiha rë. Anixo tsi namëxëhi quiha. Toca tsi Dios quima
aquëquëhi quiha rë.

16 Ma parahacayamano, ë noihai ca xatë bá. 17 Mana quima ax johi
quiha jatiroha ca noqui acacani ca jahuë jia cabo. Naa shoma bo noqui
aqui Dios ra, naa naipá ca huishti bo, oxë, bari, tihi cabo nëhohuanish
cato. Rarinatimaxëni tsi xo Dios; jahuë jabi quiha. Bari, oxë, tihi cabo tsi
xo rarina-rarinahaina, baquish-huahaina. Jama xo Dios. Rarinayamahi
quiha. Mëstë xo. 18 Jabi jahuë shinaná tsi jahuë xocobo Diós noqui
manëmaniquë ra, jahuë jabija ca Chaní no. Toca tsi jahuë xocobo paxaria
cabo manëqui noa, jahuë-na bo ixëna. Ja nëhohuani ca jahuë bo tëquë oquë
xo noa, Dios qui no acacani iqui na.

Jabija ca chahahuacanaibo

19 E yoahai ca ma cahëno, ëbë xatë bá. Mëri tsi Dios Chani nicati xo
jatiroha cabo iquia. Shinahaxma pari tsi chaniyamacana. Caxatapiya-
macana. 20 Caxapiquí tsi ¿jënahuariaxo raca Dios jabi jia ca ma jayana?
21 Japi jatiroha ca jabi yoi cato, jatiroha ca jocha, tihi cabo niacana. Niaxo
tsi Dios Chani ma bino, naa mato shina ó banahacanish cato. Ishimaxo
tsi toa Chani ma biti xo. Mato shina xabahamati Chani tsi xo naa ra.
22 Dios Chani nicaxo tsi ja yoahai ca acahuë. Mamë paraqui mato pë,
jahuë yoba ma ayamaquë no, nicaxo na. 23 Mahitsa bëisiti tsayahai ca
jascaria tsi xo toa toca ca nicahai cato. Jahuë bëmana tsayahi quiha.
24 Tsayaxo tsi jahuë jaria yoi ca shina-bënotapihi quiha pë. 25 Jama, rani-
ranixëhi quiha toa Dios Chani tsayahai cato, naa jahuë yoba acai cato.
Jocha quima paquëmahai ca tsi xo Dios Chani ra. Toa yoba no nicati xo.
Nicaxo tsi no shina-bënoyamano.
26 Jabi "Chahahuariaquia" i nohiria mitsa. Jama, yoi ca pi chaniquí
tsi jamë parahi quiha. Mahitsa tsi xo ja chahahuahaina iquia. 27 Jia pi
chahahuahi tsi bënë imanish cabo, yoma bo, tihi cabo ó bësoxëqui noa tia,
ja biniacaquë no. Jia pi chahahuahi tsi quiniaxëqui noa, jochahuaxëni
cabá noqui yoshihuayamano iquish na.

2

Oquë tsi rico cabo ó bësoyamacana

1 Nohiria bo pi mëbiquí tsi jato oquëxhuayamacana, nohiria huëtsa oquë
ja nori quëscahuaquí na. ¿Jënahuariahax raca ma tocana, Jesucristo, naa
noba Ibo-iboria chahahuahi na. Anoma quiha. 2 Jabi mato arati xobo qui
rico ca jicomitsa. Oro ca mëquëraati, sahuëti jiaria cato, tihi cabo sahuë
johi quiha. Jasca, ja bëta noitiria ca joni jicomitsa jaa ri, naa raiti chëquë
jaya cato. 3 Ja jicocaquë tsi sahuëtiria jaya ca ma otocasmitsa, oquë ja nori
quëscahuaquí na. Jaha tsi "Naa oquë ca tsahoti tsi tsahotsina" iqui mato
pë. Jama, "Toá tsi tsahohuë ra. Napatá tsi tsahohuë" iqui mato rë noitiria
ca qui. 4 Tocapiquí tsi ¿rabë ca maxo bo, naa huësti ca oquë cato, huësti ca
iriama cato, ayamayamacanai? ¿Anoma ni toca ca ma acatsaina? Anoma
quiha.
5 Ea nicaparicahuë, ëbë xatë bá. ¿Noitiria cabo Diós biyamayamani,
oquëhuaxëna? Dios qui copixëni tsi xo toa ja chahahuacanaina iquia. Diós
jato biniquë ra. Ja otohai cató ca jahuë bo jato qui acatsi quiha ibohuati,
"Tocaxëquia ëa noicanaibo bax na" i ja ni quëshpi na. 6 Jama, naa noitiria
ca joni bërabihuaqui mato pë. Mato nicaquia. ¿Tsohuë ni toa mato qui
yosicanaibo ra? ¿Chama bo qui mato boyamayamacahi ni toa rico cabo?
¿Mato qui quësoyamayamacahi ni? 7 Jasca, jato tsi xo toa Cristo janë, naa
ma banahuahai ca janë pasomaha chanicanaibo iquia.
8 Jaha bësopa. Quënëhacanish cabo ó ca yoba oquëria ca ma ati xo iquia.
Toa yoba pi ma nicano tsi anomariaxëhi quiha ma acaina. Jabi "Mabë
xatë bo noicana, mamë ma noihai jascaria" ii quiha toa yoba ra. 9 Jama,
oquë tsi huësti ca nohiria pi otohi tsi jochaqui mato. Tocapimano tsi mato
qui quësohi quiha Dios Chani. "Jocha tsi xo toa" ii quiha. 10 Tsayacahuë.
Jatiroha ca Dios yoba pasomaha jochahi quiha toa Dios huësti roha ca
yoba nicayamahai cato. 11 ¿Jasca, yoba Ibo pasomaha jochayamayamahi
ni? "Joni ayamahuë" inish ca tsi xo toa "Joni huëtsa ahui biyamahuë"
inish ca jasca cato. Jabi joni huëtsa ahui ma biyamamitsa. Jama, joni
pi aqui tsi Dios pasomaha jari jochahi quiha. 12 Jatsi quiniacaxëcahuë.

Jia ca chanicana iquia. Jia ca acana, Dios yobá tsi ma copihacaxëhai quëshpi na. Jocha quima noqui paquëmahai ca yoba tsi xo naa. 13 Jabi ma noipiyamano tsi mato noiyamariaxëhi quiha Dios ri, nohiria bo ja copixëquë no. Jama, ma noipino tsi mato shinaxëhi quiha Dios. Dios copi qui raquëyamaxëqui mato ra.

Jabi jia ca jayahaina

14 Jatsi quiniacaxëcahuë. Jia ca pi ma ayamano tsi mahitsa tsi xo ma chahahuahaina iquia, ëbë xatë bá. Mahitsa tsi xo "Chahahuaquia" i ma aina. ¿Jënahuariaxo raca Diós mato xabahamana, toca tsi ma chahahuaquë no? 15-16 Jabi noitiria ca xatë ma bëchamitsa, naa raiti yama cato, paxnahai cato. Toa nohiria pi ma mëbiyamano tsi ¿mahitsa ma ni mato chani, naa "Jia tsi catá. Mimë yohohuë. Mimë sëyahuë" i ja qui ma quë no? 17 Jascaria, mahitsa tsi xo Dios qui ma chitimihaina, nohiria ma mëbiyamaquë no. Toca ca chitimihai ca tsi xo bësoyama, mahitsa quiha.

18 Jabi ¿jënixëhi ni maí ca nohiria bo toca ca chahahuahai ca tsayahax na. "Mia tsi xo toa chahahuarohahaina pë. Ea ti tsi xo toa nohiria bo mëbihaina ra" iyamayamacaxëcahi ni? "Chahahuahai ca ë nori ca mato jismaxëquia, nohiria bo ë mëbihai cató no. ¿Mato tsa ni? ¿Jënahuariaxo raca chahahuahai ca ma nori ca ma jismana, nohiria bo mëbiyamapiquí na" icaxëcani quiha. Jabi tocacaxëcani quiha pë, mëbiyamahai ca chahahuahai ca yoati na ra. 19 "Huësti ca Dios yoi chahahuaqui noa ra" ¿ii ni mato sa? Jabi jënima tsi xo toa ma yoahaina. Raquëhi tsi tocacani quiha yoshi bo ri iquia, mahitsa ja yoacanai ca nori. 20 Jisa yoyoxëni ca cahëtimaxëni cabá. Mahitsa tsi xo toa Dios qui ma chitimihaina ra, jia ca ma ayamaquë no. Anoma quiha. 21 Noba naborëquëbo Abraham no tsayano ra. Altar ó tsi jahuë baquë Isaac ja janani quiha, acacati, naa Diós bënani jascaria. Jabi toca tsi Abraham mëstëhuahacani quiha, ja ani cató no. Dios qui jia ini quiha ja anina iquia. 22 ¿Tsayayamacanai? Altar ó tsi jahuë baquë ati janapama tsi jia tsi Dios qui ja chitiminiquë. Toca tsi yonoconabëquiniquë ja chitimihaina, ja acaina, tihi cabo. Ja ani cató tsi jatihuahacani quiha Dios qui ja chitimihaina. 23 Ja tsi xo toa "Dios qui Abraham chitiminiquë. Ja chitimihai ca iqui tsi mëstë ja tocahacaniquë" i Quënëhacanish cabo niquë. "Dios rabëti" ja quënahacani quiha.

24 Jisi. Ja acai cató tsi mëstë tocahacahi quiha nohiria, ja chitimihai ca roha ja nomari. 25 ¿Japa Rahab yamabo, naa joni mëtsaxëniria cato? ¿Ja ani cató tsi mëstë ja tocahaca-yamani? Dios qui jia ini quiha toa ja anina ra, naa Josué yamabá raani ca jotamiscanaibo ja jonëmanina. Jonëmaxo tsi quiha quinia huëtsa tsi jahari jato ja raaniquë, ja acacayamacano iquish na. 26 Japi jia ca ma ayamano tsi bësoyama ca mahitsa tsi xo toa ma chitimihaina iquia. Shina yama ca yora jaharisi tsi xo toca ca chitimihaina; chamayama.

3

Noba jana bo

1 Ichariama ixëti xo mato ó ca tiisimacanaibo iquia, ëbë xatë bá, nohiria bo oquë tsi noqui rëquëninicanaibo Diós copixëhai quëshpi na. 2 Noba janá tsi jochaqui noa rë, noqui tëquëta. Huëstima tsi xo toa noba jana jochahaina rë. Jahuë janá pi yoi ca yoayamahi tsi jochayamahai ca mëstëxëniria ca nohiria tsi xo toa iquia. Jahuë yora xatë bo tëquë chitiati

mëtsa xo, jochayamati. 3 Jabi caballo jana xara freno, naa rëboohati janaqui noa. Toca tsi jahuë yora rëboohabonaqui noa, naa no cacatsai ca quiniá no. 4 Jasca, barco ri. Pistiama tsi xo toa jahuë yora. Chamaxëni ca yoshiní tsi raahacahi quiha. Jama, chiboohati pistiá tsi rëboohaqui quiha ibo, ja cacatsai ca quiniá no. 5 Jasca, pistiaria tsi xo toa noba jana ri, chama jaya ca racana ra. 6 ¿Japa chihi jana? Anomaria ca xabaca ca chihi tsamiti mëtsa tsi xo toa chihi jana pistia iquia. Toca xo noba jana yoi ri. Anoma quiha. Noba jabi tëquë yoshihuati mëtsa xo ra. Noba yora xatë bo oquë tsi xo toa ja yoi ca acaina, tënëtiya quima jahuë chama ja bichi iqui na. 7 Jabi yohina raëhuati mëtsa xo joni bo. Jasca, isa bo, rono bo, sanino, tihi cabo raëhuati mëtsa ca xo. Ja raëhuahacayocani quiha. 8 Jama, yama tsi xo toa jahuë jana raëhuati mëtsa cato iquia. Yoixëni tsi xo toa noba jana ra. Pasimahacatimaxëni quiha. Pahëxëni ca rono jana jascaria tsi xo toa ja acaina. 9 Noba janá tsi Dios oquëhuaqui noa. Jasca, noba janá tsi noba xatë, naa Dios jariá tsi nëhohuahacanish ca ocahuaqui noa pë. 10 Jasca ca janá tsi yoi cato, jia cato, tihi cabo chaniqui noa pë. Anoma quiha. No tocayamano, ëbë xatë bá. 11 ¿Paó tsi huahuabëquinahi ni jënë jia, jënë yoi cato? Iyamahi quiha. 12 ¿Jënahuariaxo raca dos ca bimi jamëri ca jihuí saihuana, ëbë xatë bá? Jahuë noma bimi roha saihuahi quiha. Jasca, jihui bimi saihuatimaxëni tsi xo uva nishi ri. Jascaria, paó tsi huahuabëquinayamahi quiha jënë jia cato, jënë yoi cato ra. Japi noba janá tsi yoi ca chanihi tsi ¿jënahuariahax jia tsi no chanina?

Jabija ca tiisi

13 ¿Toá tsi mato xërëquë ma ni tiisi-tiisiria cato? Jatsi jahuë jabi jia ca ja jismano, jia ca ja acai cató no. Jahuë tiisí tsi ishima tsi nohiria bo ja mëbixëti xo iquia. 14 Jama, caxahax pi mato xatë bo qui yosanahi tsi “Tiisi xo noa” iyamacana ra. “Oquë xo noa” iipiquí tsi jabija ca tiisi jayama xo mato ra. Quiahai ca tsi xo toa. 15 Dios quima joyamahi quiha toca ca tiisi ra. Nohiria ba tiisi roha xo toa. Mato noma jabi quima johi quiha. Yoshi tsi xo toca ca tiisi ibo iquia. 16 Anoma tsi xo mabë xatë bo qui yosanahaina. Jasca, anoma tsi xo mamë ma oquëhuahaina. Tocapimano tsi anomariaxëhi quiha toa mato xërëquë ca iquinahaina, jatiroha ca yoi ca acai ri. 17 Jama, Dios mana ca tiisi tsi xo yoi yama. Jayapihi tsi iquinayamaxëqui mato. Ishima ixëqui mato. Toa tiisi pi jayaquí tsi Dios yoba nicaxëqui mato. Nohiria noixëqui mato. Huëtsa bo mëbixëqui mato. Shina rarinamahai ca iyamaxëqui mato. Paraxoma tsi Dios Chani yoayoixëqui mato. 18 Jasca, jia tsi xo toa nohiria rabënamacanaibo. Jato iqui tsi jia tsi racanabëquiti mëtsa xo nohiria bo ra. Jatsi oquë tsi xo toa nohiriá jia ca acaina jabë xatë bo bax na.

4

Mai ca jabi ya rabënahaina

1 ¿Jënihax tsi iquinabëquicanai rë? ¿Jënixo tsi joi mëracanai rë? Mato noma jabi tahëhax tsi huëstima tsi xo toa jaha ma quëëhaina iquia. 2 Binoma ca jahuë bo ó quëëqui mato pë. Jatsi jahuë ibo acasqui mato pë bixëna. Nohiria huëtsa ba jahuë bo ó quëëmisxëni xo mato. Biyamapiquí tsi joi mëratsaqui mato rë, bicasquí na. Jama, jaha ma quëëhai ca biyamaqui mato, ma bëhoxyamahai iqui na. 3 Jasca, Dios ma nicano tsi mato qui ayamahi quiha, anoma ca ó ma quëëhai iqui na. Mato

noma jabi quëshpi roha tsi bicasqui mato pë; mamë ranihuahacati roha nori. 4 Maí ca jabí-naxëni xo mato pë, naa joni huëtsa ya jobonacatsai ca ahui jascaria. Maí ca jabi pi noihi tsi Dios pasomaha xo mato. Maí ca jahuë bo, maí ca jabi bo, tihi cabo pi noihi tsi ¿jënahuariahax raca Dios rabëti bo imana? 5 Quiniacaxëcahuë. "Ranoxëni tsi xo toa no nohó ca bësohai ca Espíritu Santo" ii quiha Quënëhacanish cabo. Yoi ca pi ma ano tsi cahëhi quiha. 6 Jasca, yoi ca ó pi no quëëno tsi jahuë chamá tsi noqui mëbihi quiha Dios no jochayamano iquish na. "Jamë oquëhuaxëni cabo pasomaha xo Dios; jama, noitiria cabo mëbiti nori" ii quiha Quënëhacanish cabo. 7 Jatsi Dios qui mamë mëacana. Yoshi pasomahacana. Tocapimano tsi mato quima jabaxëhi quiha. 8 Dios qui basimacana. Ja qui pi ma basimano tsi mato qui basimaxëhi quiha jaa ri. Mato jabi yoi ca bahuëcana, dos ca shina jaya cabá. Jia ca ó roha quëëcana. 9 Cohuëcana, yoi ca ma ani quëshpi na. Aracahuë. Huinicahuë. Jasca, aracanaibo manëxëti xo toa tsiricanaibo. Cohuëxëni cabo manëxëti xo toa ranicanaibo iquia. 10 Ibo Dios bësojó tsi mahitsa ca ma manëno tsi mato oquëhuaxëhi quiha Dios. Mato mëbixëhi quiha.

Mabë xatë bo ocahuahaina

11 Mabë xatë bo ocahuayamacana, ëbë xatë bá. Jabi Dios yoba pasomaha chaniqui mato rë, mabë xatë bo ma ocahuaquë no. Dios yoba ocahuahi quiha jabë xatë ocahuahai cato iquia, "Noinacana" i jahuë yoba ai iqui na. "E qui yoi tsi xo toa yoba" iipiquí tsi Dios yoba ocahuaqui mato ra. Tocapiquí tsi nicayamaqui mato. Toca tsi "Dios yoba oquë xo noa" iqui mato pë. 12 Huësti ca roha tsi xo toa nohiria bo qui yoba anish cato ra. Jasca, huësti ca roha tsi xo toa nohiria bo Copiti Ibo-iboria, naa noqui xabahamati mëtsa cato. Jahuësti tsi xo toa nohiria quëyoti mëtsa cato. Jatsi quiniacaxëcahuë. ¿Jënahuariaxo raca mabë xatë bo ma ocahuana?

Jaboqui — huëaquë — bari huëtsa

13 "Jaboqui, huëaquë ma ni, naa yaca qui caqui noa ra, yonocohi na" ¿ii ni mato pa? "Toa xo tsi huësti año raaxëqui noa parata bixëna" ¿icanai sa? Ea nicaparicahuë, tocacanaibá. 14 ¿Jënahuariaxo ma ashariti ca ma cahëna? Cohi jascaria xo noa ra. Jisiquihax tsi yamatapihi quiha. Toca xo no bësohai ri. 15 Jama, Ibo Dios qui pi jiano tsi "Tocaxëquia, nëcaxëquia, bësopihi na" i no ti xo. Jënima tsi xo toa no yoahaina. 16 Jama, mamë oquëhuaqui mato pë, "Nëca tsi axëquia ra" i ma quë no Dios shinahaxma. Toca ca chanihai ca tsi xo anoma iquia. 17 Jabi jia ca pi ati cahëhi tsi jochaqui mato ma ayamaquë no.

5

Noitixëhi quiha rico cabo

1 Ea nicaparicahuë, mato rico ca nohiria bá. Aracahuë iquia. Huinihuinicahuë iquia. Tsëquëti basima tsi xo toa ma tënëhaina ra. Noitiria xo mato. 2 Jaboqui mahitsanahi quiha mato parata. Mahitsa tsi xo toa mato sahuëti copixëni cabo, naa jotoró pini ca sahuëti jascaria. 3 Pohinahi quiha mato plata, mato oro ri. Toa pohí tsi jismahacaxëhi quiha mato huashicoxëni ca jabi iquia. Parata jascaria quëyohacaxëqui mato ra. Jasca, ma catiahai ca copixëni ca jahuë bo tahëhax tsi copihacaxëqui mato ra. Jaroha ca barí tsi anomariaxëhi quiha toa mato pasomaha catiaha ca copi iquia. 4 Mato yonati ba saldo bo chitiaqui mato pë. Mahitsa mato

bimi bëro tësacani quiha ra. Jato joi nicacahuë. Mato qui quësocani quiha ra. Jabi jato joi nicahi quiha Ibo-iboria ca Dios ra. 5 Rani tsi huëstima ca año bo raaqui mato nëa mai xo na. Jaboqui narisyamaqui mato. Huëstima tsi xo toa mato ranihuati jahuë bo. Xoaxëni ca chancho jascaria xo mato. Mamë roha shinaqui mato pë. Jaha bësopa. Chancho jascaria tsi xoaqui mato, tëpasti bari quëshpi na. 6 Mato ti tsi xo toa shinajiaxëni ca acascanaibo. Mato ti tsi xo toa jato ati ibo bo iquia. Chamayamaca xo rë, mato jënëmaxëna.

Yosanayamahaina — Bëhoxhaina

7 Yosanayamacana, ëbë xatë bá. Basima tsi xo noba Ibo johaina iquia. Huai ibo tsayacahuë. Yosanayamaquí tsi tësatiya manahi quiha. Jasca, oi ó pasohi quiha banahax na. 8 Yosanayamacana. Chamacana, basima tsi Ibo johai ca nori quëshpi na. 9 Jasca, quësonabëquiyamacana, ëbë xatë bá, Diós mato copiyamano. Tsëquëti basima xo toa ja copihaina ra. 10 Jabi Dios Chani yoanish caba jabi tsayacahuë. Tënëpama tsi ja yosanayamacani quiha. 11 Ma shina-bënoyamano. Shomahuahacahax cabo tsi xo toa tënë-tënëhax cabo iqui noa. Jabi tënëniquë Job yamabo. Tënëhi tsi ja yosanayamani quiha. Jarohari tsi Diós toa joni shomahuaniquë. Tihi ca jahuë bo cahëqui mato iquia. Ja iqui tsi shinajiaxëni ca xo Dios iqui noa. Noiquí tsi Job yamabo ja shomahuariani quiha.

12 Jasca, mahitsa tsi Dios janë iyamacana, ëbë xatë bá. Chanihi tsi "Dios bësojo xo tsi mia parayamaquia ra" iyamacana. Naipa, mai, jahuëcara ca huëtsa cato, tihi cabá tsi jurar-ayamacana chaniquí na. "Aquia" iquí tsi mato joi ma jatihuati xo. "Ayamaquia" iquí tsi mato joi ma jatihuati xo. Tocapihi tsi quësohacayamaxëqui mato.

13 ¿Tsohuë ni toa tënëhai cato? Dios qui ja bëhoxti xo. ¿Tsohuë ni toa ranihai cato? Ja quëquëno. Dios ja oquëhuano. 14 ¿Toá ma ni mato iquicanaibo? Tsohuëcara pi iquiyoino tsi yosibo ja bax quënacana, ja bax bëhoxti. Bëhoxquí tsi ja qui xëni japacana Ibobá janë no. 15 Ma chitimipino tsi jënimahuahacaxëhi quiha toa iquihai cato, naa ma bëhoxhai cato. Jasca, masahacaxëhi quiha toa ja ani ca jocha bo ri. 16 Jatsi mato jocha bërohuanacana. Bëhoxcana jënimahuahacati. Chamaxëni tsi xo toa mëstëxëni ca joni bëhoxhaina. 17 Jabi noqui jascaria Elías yamabo iniquë. Dios qui ja bëhoxrianiquë oi iyamano. Jatsi tres año y medio no tsi yama oi ini quiha. 18 Jatsi ja bëhoxtëquëniquë. Jatsi anomaria oi ini quiha. Saitëquëtsi bimi ni quiha.

19-20 Jabija ca quima pi mato ó ca huësti ca casono tsi toa nohiria mëbiriaxëti xo toa jahuë jocha quima casomapihai cato. Jahuë yoi ca quinia bo quima pi jochahai ca bësomaquí tsi toa nohiria xabahamahi quiha. Tënëtiya qui cayamaxëhi quiha ra. Toca tsi masahacaxëhi quiha jahuë huëstima ca jocha.

Primera Carta Del Apostol San Pedro

1 Naa chani quënëhai ca Pedro ca ëa xo naa. Ea Jesucristó biniquë
jahuë Chani yoati ibo iti. Jasca, naa chani raaquia carayanaba mai ó ca
chahahuacanaibo qui, naa Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia, tihi
ca mai qui pacanamahacanish cabo qui. 2 Jabi jahuë shinaná tsi Diós
mato biniquë ra. Bixo tsi mato ja mëstëhuaniquë Espíritu Santó no. Ja
tocani quiha jahuë baquë Jesucristo ma nicano iquish na. Jasca, jahuë
Baquë jimí tsi mato bahuëcatsi quiha. Ma shomahuahacano ra. Jia tsi
ma rani-raniriano.

No xabahamahacahaina

3 Dios, naa noba Ibo Jesucristo Jahëpa qui "Gracias" i no ti xo ra.
Anomaria tsi xo toa noqui ja noihaina. Noqui ja xabahamaniquë rësonish
caba iti quima jahuë Jesucristo ja tëroni cató no. Ja iqui tsi mahitsa ma xo
toa ja qui no chitimihaina. 4 Jasca, bësopama tsi noba copi jia ca ó pasoqui
noa, ibohuaxëna. Quëyohacatimaxëni ca janacatimaxëni ca copi-copiria tsi
xo naa. Naipá tsi xo ra. Jasca, toá tsi mato copi ó bësohi quiha Dios mato
bax na. 5 Jasca, ja qui ma chitimihai cató tsi jia tsi mato otohi quiha Dios
jatiroha ca barí no. Jatsi xaba rëso tsëquëno tsi mato bixëhi quiha. Toa
barí tsi jisiquimahacaxëqui jatiroha ca no bax Diós rohahuahaina ra.

6 Ranitsicana no bax ja acai ca iqui na. Jaboqui pistia cohuë ma
imitsa, chahahuayamacanaibá mato tënëmaquë no. 7 Jama, jënima tsi
xo toa mato ja yosicanaina iquia. Toca tsi jismahacaxëhi quiha mato
jia ca jabi yoi cato ra. Ja tsi xo toa jaboqui tanamahacahi quiha Dios
qui ma chitimihaina, ma parayamahai ca jismahacano iquish na. Chihí
tsi tanamahacahai ca oro jascaria tsi tanamahacahi quiha mato ri.
Jaquirëquë mato oquëhuaxëhi quiha Dios ra. Jahuë baquë Jesucristo jono
tsi jia tsi mato ocahuaxëhi quiha. Jasca, toa barí tsi mato qui chama axëhi
quiha.

8 Jasca, anomaria tsi xo toa Jesucristo ma noihai ri, mato bëroma ja iquë
ri. Tsayahaxma ri tsi ja qui chitimiriaqui mato ra. Ja iqui tsi rani-raniqui
mato. Yoanoma tsi xo toca ca no ranihaina iquia. 9 Jatsi ranihi tsi jahuë
rëso ó pasoqui mato ra, naa ma xabahamahaca-xëquë no. Jabi tocaqui
mato ra, ja qui ma chitimihai iqui na.

10 Nicaparicana. Siri tsi quiha noba naborëquëbá, naa Dios Chani
yoati ibo bá Quënëhacanish cabo tsaya-tsayaniquë, noqui xabahamaxëhai
ca xaba cahëcasquí na. Tsaya-tsayaxo tsi quiha toa xaba yoati tsi ja
quënëcaniquë, cahëyoixoma. 11 Jatsi, Cristó tënëxëhaina, jaquirëquë ja
bësotëquëxëhaina, tihi cabo ja quënëcani quiha, jato shina qui Cristo shina
chanini nori iqui na. Ja iqui tsi "¿Jënipixëhi ni naa sa?" i jaca ni quiha
shinahi na. 12 Tsayaxo tsi quiha mato bax ja cahëcani ca ja quënëcaniquë
mato mëbixëna, jató-na nomari. Tihi ca tsi Diós jato jismani quiha quënëti.
Jasca, jaboqui toa jasca ca jahuë bo mato yoahi quiha Dios Chani jia
ca yoati ibo bo ri. Nai ax raahacanish ca Espíritu Santó tsi mato qui ja
chanicani quiha. Jabi naa jahuë bo cahëcascani quiha ángel bo ri.

No quënahacanina mëstë ca jabi no jayano iquish na

13 Toa iqui tsi mato shina rohahuacana jia ca ati. Jaha bësocana. Mato
shomahuaxëhi quiha Dios ra, jahuë baquë Jesucristo jisiquixëquë no. Toa
ó ma pasoxëti xo ra. 14 Jasca, quiniacaxëcahuë. Dios cahënox pari tsi yoi
ca jabi ma jayapaoniquë. Jama, jaboqui jabija ca cahëqui mato. Jaha
tsi toa quinia siri qui jahari bësoyamacana. Dios ma nicaxëti xo, jaboqui
jahuë xocobo ma nori iqui na. 15 Jabi mëstë tsi xo Dios ra, naa mato
quënanish cato. Jatsi jatiroha ca ma acai cató tsi mëstë ca jabi jayacana
mato ri. 16 Jasca, "Mëstë icana, mëstë ë nori quëshpi na" ii quiha Dios
Quënëhacanish cabo ó no.
17 Jatsi quiniacaxëcahuë. Nohiria bo copixëhi quiha Dios ra jahuë
mëstëxëni ca quiniá no. Copihacacaxëcani quiha jatiroha ca ja acanai ca
quëshpi na. Jatsi ja qui ma chahahuaxëti xo, naa maí tsi bësoquí na. Jasca,
ja qui ma raquëxëti xo, "Jahëpá" i ja qui ma quë no. 18 Shinaparicana.
Anomaria ini quiha toa mato quëshpi tsi Diós copinina ra, naa mato ja
xabahamaniquë no. Mato naborëquëbá jabimani ca mahitsa ca jabi bo
quima mato ja paquëmani quiha. Paquëmaxo tsi yoinahai ca parata, oro,
tihi cabo ja ayamani quiha mato copixëna. 19 Jama, oquëria ca Cristo jimi
ja ani quiha. Rësopama tsi Dios qui acacanish ca oveja ofrenda jascaria
jahuë Cristo ini quiha, naa chëquëpistia yamaria inish ca oveja jascaria.
Yama ini quiha jahuë jocha ra. 20 Jabi mai nëhohuahacanox pari no tsi
Diós jahuë baquë Cristo bini quiha noqui ja shomahuano iquish na.
Jaboqui jisiquihi quiha naa jahuë bo tëquë, xaba rësó no. 21 Ja iqui tsi
Jesu bësotëquëmanish ca Dios qui chitimipiqui mato ra. Jaboqui Cristo
oquëhuanish ca Dios qui roha chitimiqui mato ra.
22 Tsayacahuë. Jabitihuahacaniquë mato jabi, jabija ca ma nicani iqui
na. Ja iqui tsi mahitsa ma xo toa mabë xatë bo ma noihaina. Jaha tsi mato
shinaná tsi noinacana paraxoma. 23 Tsayacahuë. Jaboqui jabi paxa ca
jaya xo mato ra, ma cotëquëni iqui na. Mato qui toa jabi paxa ca mato
rësohai ca nabá ayamani quiha. Jama, ma jabitihuahacani quiha, Dios
i-ipaohai ca Chaní no. 24 Jabi tocahi quiha Quënëhacanish cabo ri:
"Jatiroha cabo tsi xo huasi jascaria.
Chonihi quiha.
Ririquihi quiha jahuë joa ri.
25 Jama, Iboba Chani tsi xo toa i-ipaohaina ra."
Jabi naa Chani tsi xo toa mato qui yoahacanish ca Chani Jia cato ra.

2

1 Dios Chani iqui tsi ma acai ca yoi ca niacana ra. Ma parayamano.
Dos ca jabi bo jayamacana, naa huësti ca jia, huëtsa yoi, tihi ca bá tsi
nohiria bo paraxëna. Anoma quiha. Jasca mato huëtsa jahuë bo ó
quëëmisyamacana. Jasca, ranimisyamacana. Tihi cabo tsi xo anoma cato.
2 Jama, Dios Chani ó quëëcana, naa cobëna ca baquë xoma ariacatsai jasca
cato. Dios Chani tsi xo toa noqui shinahamayoihaina iquia. 3 ¿Jabi toca tsi
Diós mato shomahuayamayamani?

Noba maxax tsi xo Cristo

4 Ibo qui bëcahuë, naa noqui xabahamati Maxax icanai cato. "Mahitsa
tsi xo toa Maxaxa" ii quiha nohiria bo rë tëtiahi na. Jama, naa Maxax
Diós biniquë ra. Ja qui copixëniria xo. 5 Jabi maxax bo jascaria xo
noqui chahahuacanaibo ri. Noqui ri bicatsi quiha Dios ra, naa maxax

xobo acai ca joni jascaria. Oquë ca maxax bo bixo tsi huësti ca maxo-maxoria acatsi quiha Dios, naa xobo-xoboria acacahai jascaria. Noqui rohahuacatsi quiha jahuë arati ibo ba maxo iti. Toca tsi ja qui oquë-oquëria ca ofrenda bo aapixëqui noa, noba Jesucristó no. Ja iqui tsi jaboqui Dios qui basimapiqui noa ra. 6 Jabi toca ca noqui yoahi quiha
Quënëhacanish cabo ra:
"Sion xo tsi oquë-oquëria ca Maxax janaquia jahuë papoto aquí na.
Copixëniria tsi xo naa Maxaxa ra.
Bërabipistiayamariaxëhi quiha naa Maxax qui chitimicanaibo" ii quiha.
7 Jabi naa Maxax icanai ca ó quëëriacani quiha chahahuacanaibo, jama, chahahuayamacanaibo qui mahitsa ja nori rë.
"Oquëria ca maxax ja iqui quiha naa yosibá niaha ca Maxaxa ra"
ii quiha Quënëhacanish cabo. 8 Jasca,
"Nohiria bá yoshihuahai ca Maxax tsi xo naa" ii quiha.

Ja yoshihuahacacani quiha ra, Dios Chani ja nicacasyamacani iqui na. Jato shinari ja ini quiha.

9 Jama, Diós mato biniquë ra, oquëria ca nohiria bo iti, naa arati ibo ba maxo iti. Ma aquëquëmahacani quiha Dios mëstë ca nohiria bo iti. Jasca, ma aquëquëmahacani quiha Diós acai ca jiaria ca jahuë bo nohiria bo yoati. Jabi tsëmo quima mato tsëcanish ca Dios tsi xo naa ra. Huëa ó ca mato jananish ca ma oquëhuano. 10 Dios nohiria bo ma iyamapaoniquë; jama, jaboqui jahuë nohiria bo ma nori. Dios noihai ca ma cahëyamapaoniquë, jama, jaboqui shomahuahacahax cabo ma nori.

Dios bax no yonocoxëti xo

11 Mato yobaparicasquia, ëbë xatë bá. Naa maí tsi bësopama tsi carayanabo roha xo noa. Noba iti yoi ma xo ra. Ja iqui tsi mato shina pasomaha nianahai ca jocha quima basicana. Anoma quiha. 12 Jasca, chahahuayamacanaibo ya racanabëquiquí tsi jabi jia ca jayacana. Jatsi mato pi ja ocahuacano tsi jato qui bëroriaxëhi quiha jia ca ma acana ra. Jasca, Cristo jono tsi ma acai ca quëshpi tsi Dios qui "Gracias" icaxëcani quiha jato ri ra toa barí no.

13 Jasca, Ibo iqui tsi gobierno yoba tëquë nicacana. Maí ca chama-chamaria ma nicaxëti xo. Jatiroha ca ó bësohi quiha. 14 Jasca, ja raahai ca prefecto bo ma nicaxëti xo. Ja raahacacaquë yoyocanaibo copiti, jia cabo mëbiti. 15 Jatsi jato yoba nicacana. Dios jaha quëëhai ca tsi xo toa. Tocapimano tsi pasicaxëcaqui. Mato ocahuapiyamaxëhi quiha toa yoyohai ca joni bo, jia ca roha ma acana ca quëshpi na. 16 Jabi huësti roha tsi xo toa mato yonati ibo yoi cato, maí ca chamabá-na ma nomari. Jama, tsëquëma xo mato, mato maí ca chama bá yoba chahahuayamati, yoyoti. Dios yonati yoi bo ma nori iqui tsi quiniacaxëcahuë jabi jia ca jayaxëna. 17 Jatiroha ca joni bo noicana. Mabë xatë bo noiyoicana. Dios qui raquëcana. Maí ca chama-chamaria chahahuacana. Tihi ca tsi iquia yobahi na.

Chama bo qui nicahaina

18 Mato chama bo nicacana, yonati bá. Jabi bëro tsi xo toa mato chama bo chahahuahaina, shinajiaxëni cabo ja icaquë no. Jama, jato chahahuacana ra, yonamisxëniria ja icaquë ri. 19 Mahitsa pi mato ja tënëmacano tsi mato shomahuaxëhi quiha Dios, jahuë shina ati ó ma quëëquë no. 20 Jama, yoi pi ma ano tsi, ¿jënahuariaxo Diós mato shomahuana, mato

ja tënëmacaquë no? 21 Tënëti Diós mato quënani quiha, mato bax Cristó tënëni iqui na. Anomaria ca quinia noqui ja ani quiha banahuati. Jatsi no tocaxëti xo noqui ri. 22 Jochapistiayamariajaniquë. Quiapistiayamariajaniquë. 23 Noba Ibo ja ranicaquë tsi quiha ja quëbiyamaniquë. Tënëquí tsi ja roamisyamaniquë. Jama, Jahëpa Dios qui ja chitimiyoiniquë, naa mëstëxëni ca Copiti Ibo-iboria cato. Tihi ca tsi ja ini quiha. 24 Jasca, jamë xo tsi jahuë yorá tsi noba jocha ja boyoniquë cruzo xo na, jocha qui no rësono iquish na, mëstëxëni ca jabi no jayano iquish na. Ja tsacahacani cató tsi no jënimahuahacaniquë ra. 25 Jabi bënohai ca janyama ca bocanai ca oveja jascaria tsi ma i-ipaoniquë. Jama, jahari mato Obëso ca qui ma bëcaquë, naa mato shina Obësoti Ibo qui.

3

Ahui bo jatsi bënë bo

1-2 Jasca ca quiniá tsi jato bënë bo ahui bá nicaxëti xo ra. Tocapijacano tsi jato jabi jia ca tsayacaxëcani quiha jato bënë bo. Jasca, jato qui chanixoma tsi Ibo qui jato Dios Chani chahahuayamacanai ca bënë bo bëbocaxëcani quiha, tocaquí na. Jato qui jia ca jato ahui bá acanai ca tsayahax tsi ranicaxëcaqui. 3 Jasca, quiniacaxëcahuë, ahui bá, ma jianaquë no. Mato boo ma jiahuahaina, mato moyo bo, parata bo, raiti bo, tihi cabá tsi jianayamacana iquia. Sahuëti ca jahuë bo roha tsi xo naa. 4 Jama, jianahi tsi oquë tsi xo toa mato shina ma jiahuahaina. Oquë tsi xo toa ishima ca shina jiaxëni ca jabi jayahaina iquia. Toca ca jabi tsi xo toa Dios qui copixëniria cato, ahui bá. 5 Toca tsi noba naborëquëbo yamabo jianapaoni quiha, naa Dios qui chitiminish ca yoxa bo. Toca tsi jianaxo tsi quiha jia tsi jato bënë bo ja nica-nicapaocaniquë. 6 Jabi toca tsi Sara yamabo i-ipaoni quiha. Jahuë bënë Abraham yamabo ja nicanicani quiha. Nicahax "Noho ibobá" i ja qui ja paoni quiha, ja qui chanihi na. Jatsi jahuë chahitaxocobo yoi bo xo mato, jia ca pi ma ano tsi, Dios, mato bënë bo, tihi cabo qui ma raquëpiyamano. 7 Jasca, mato ri joni bá. Jia tsi mato ahui bo mëbicana, jato bëta racabëquinaquí na. Tsayacana. ¿Joni bo jaharisihi ni jato coshi pa? Iyamahi quiha. Jama, mato bëta jaharisi tsi xo toa Dios quima ja bicanaina, naa Diós mato noihaina, mato ja bësomahaina. Jatsi jato mëbicana, ma bëhoxhai ca quëtiahacayamano iquish na.

Jia ca acanai iqui tsi ma tënëmitsa

8 Jarohari tsi jia tsi racanabëquicana. Mabë xatë bo noicana. Mamë shinamisxëni iyamacana. 9 Mato pasomaha pi tsohuëcaracá yoi ca ano tsi ja bëta i-ibëquiyamacana. Mato pi ja ranino tsi jahari ranimisyamacana. Jama, toca cabo ma mëbixëti xo iquia. Tihi ca tsi xo jia ca ati. Jia ca ati ma quënahacani quiha, mato yoi Diós shomahuaxëno iquish na. 10 Dios Chani shinaparicana:

"Quiniacaxëcahuë, bësoyoicatsai cabá.
Mato jana ó bësocana, yoi ca chaniyamaxëna.
Jasca, ma quiayamano.
11 Yoi ca quima ma casoxëti xo jia ca axëna.
Mato huëtsa bo ya rabënati ó ma quëëxëti xo.
Tihi ca tsi axëti quiha toa huëstima ca año bo bësocascanaibo.
12 Jatsi quiniacaxëcahuë.
Mëstëxëni cabo ó bësohi quiha Ibo Dios.

Ja bëhoxcano tsi nicahi quiha ra.
Jasca, yoi ca acanaibo qui caxaxëniria xo”.
Tihi tsi ii quiha Quënëhacanish cabo ra.

13 ¿Jënahuariaxo raca nohiria bá mato yoshihuana, jia ca ma acasquë
no ra? 14 Jama, jia ca ma acai iqui tsi tënëpihi tsi ma ranixëti xo. Tënëti
qui raquëyamacana. Jasca, shina-huëjënayamacana. 15 Tënëpiquí tsi Cristo
chahahuacana, mato Ibo yoi ja nori iqui na. Jasca, “¿Jënixo tsi Cristo
chahahuahai sa?” i mato qui tsohuëcara pi no tsi iticatomano jia tsi jato
quëbixëna. 16 Quëbiquí tsi ishima tsi quinia jia cató tsi quëbicana caxax-
oma. Jasca, mato shina qui yoi ca iyamacana. Toca pi imano tsi bërabixëhi
quiha nohiria bo, mato pasomaha ja chanicaquë no. Mahitsa ca chani ja
nori ca jismahacaxëhi quiha ja yoacanaina ra. 17 Shinaparicana. Oquë
tsi xo toa Cristo iqui tsi ma tënë-tënëhaina ra, Dios shina pi ja ino. Jama,
yoi ca quëshpi tsi ma tënëpino tsi mato shina ri tsi xo. Anoma tsi xo toa
ra. Oquë tsi xo toa jia ca quëshpi tsi ma tënëhaina iquia. 18 Nicaparicana.
¿Tënëhai ca quima Cristo paxani pa? Iyamahi quiha. Jochacanaibo
quëshpi tsi ja tënëni quiha, jochayama ja iquë ri. Huësti roha tsi ja nani
quiha Dios qui mato boxëna. Ja acacaniquë. Jama, Espíritu Santó tsi
ja bësomahacatëquëniquë ra. 19 Jasca, Espíritu Santó tsi presó ca rësonish
cabo qui ja cani quiha Dios Chani yoaxëna. 20 Jabi Noé tiyá tsi quiha
Dios Chani nicamisxëniria ca rësonish cabo tsi xo toa ja canina. Siri
tsi yosanaxoma tsi Diós jato mana-manani quiha mahitsa rë. Toatiyá
tsi Noé noti chahitaxëni ca ani quiha. Ja aquë tsi ocho ca nohiria bo
roha paxani quiha jënë quima. 21 Jatsi ¿jahuë noqui jabimahi ni toa jënë
ra? Ashimati jënë jascaria xo iquia. Jatsi jaboqui toa jënë nacoqui noa
xabahatiya qui jicoxëna. No acai ca yoi ca bahuëyamahi quiha toa jënë
iquia. Jama, noba shinaná tsi Dios no parayamahai ca jismahi quiha.
Jatsi noqui xabahamahi quiha Dios, jahuë Jesucristo bësotëquëni cató no.
22 Bësotëquëhax nai qui ja jiconiquë. Jaboqui tsi Dios mënëcayá xo. Toa xo
tsi ángel bo tëquë, mana ca chama bo, tihi cabo yonahi quiha.

4

Tiisi noqui acacanina Dios bax yonocoti

1 Shinaparicana. Anomaria Cristó tënëhai iniquë ra. Ja iqui tsi ja
shinani jascaria tsi ma shinaxëti xo mato ri iquia. Jabi jocha chama
quima paxaha nori quiha toa tënëhai cato ra. 2 Tënëhax tsi maí ca jabi yoi
bo ó quëëriayamahi quiha bësohi na. Jama, Dios shina ó quëëxëhi quiha
axëna. 3 Jabi chahahuanox pari tsi Dios cahëyamacanaiba quinia yoi bo
ma ó quëëpaoniquë banahuaxëna. Bërabiria ca jahuë bo ma a-apaoniquë
ra. Jasca, toatiyá tsi anomaria ini quiha toa jënë ma a-abëquinahaina. Ma
pahëpaoni quiha. Jasca, mahitsa ca dios bo qui ma ara-arapaoniquë. Tihi
tsi xo toa ma a-apaonina iquia. 4 Jatsi toa quinia yoi bo ma niahai iqui tsi
ratëhi quiha nohiria bo, jato bëta ma bohoyamaquë no, yoyoxëna. Jatsi
mato ranicani quiha pë. 5 Jama, huësti ca barí tsi Copiti Ibo-iboria bësojo
xo tsi quëbicaxëcani quiha, jatiroha ca ja acana ca quëshpi na. Bësocanaibo,
jasca, rësonish cabo, tihi cabo copixëhi quiha ra. 6 Ja tsi xo toa rësonish
cabo qui ri Dios Chani Jia ca yoahacaniquë, naa jocha quëshpi rësoyonish
ca nohiria bo qui. Jatsi jato qui Dios Chani yoahacani quiha, Dios shina
ja nicacanai cató tsi ja xabahamahacacano iquish na jato ri.

7 Jatsi quiniacaxëcahuë. Basima tsi xo jahuë rëso. Ja iqui tsi jaha
bësocana. Jia tsi shinacana jahuëcara anox pari. Tihi ca tsi ma ati xo
oquë tsi bëhox-xëna. 8 Jasca, noinabëquiriacana. Oquëria ca jabi tsi xo
naa. Noiyoiquí tsi jochahuaxëni cabo noipixëqui mato. 9 Jasca, jia tsi
mabë xatë bo mato xobo qui jicomacana, yosanaxoma. 10 Jabi mato tëquë
qui tiisi bo acacani quiha mabë xatë mëbiti. Diós mato shomahuani iqui
tsi tocacana, naa otohai ca empleado jascaria. 11 Jia tsi Dios quima ca
chani yoaxëti xo toa chanipihai cato. Toa tiisi jaya quiha. Jia tsi nohiria
bo mëbixëti xo toa mëbipihai cato, naa ja qui Diós acai ca chamá no. Ja
tocacano ra, jatiroha ca quiniá tsi Dios oquëhuahacano iquish na, jahuë
baquë Jesucristó no. Jabi ja qui oquë, chama, tihi cabo acacapaoxëti xo.
Amén.

Ja tënëcanaina Cristó-na bo jaca nori iqui na

12 Ratëyamacana, ëbë xatë bá, tënëtiya ma nacoquë no. Tënëti ó no
pasoyoxëti xo iquia. 13 Tënëpihi tsi rani-ranicana, Cristo jascaria tsi
ma tënëpihai iqui na. Tocapimano tsi anomariaxëhi quiha ma rani-
ranihaina Cristo oquë jisiquixëquë no. 14 Jahuë janë iqui pi nohiria bá
mato ranino tsi shoma xo mato, oquëria ca Espíritu Santo mato ó nori iqui
na. Mato ó tsi xo Dios Shina-shinaria ra. 15 Jasca, tobi xo toa jato jocha
quëshpi bo tënëcanaibo ri. Tobi quiha ati ibo bo, yomacanaibo, anoma
ca acanaibo, yobamisxëni cabo. Tihi ca quëshpi bo tsi ma tënëyamano
ra. Ma tocayamaxëti xo. 16 Jasca, Cristó-na bo ma nori iqui tsi tënëhi tsi
bërabiyamacana. Toca pi tënëhi tsi Dios qui "Gracias" icana, "Dios baquë"
ma quënahacaha quëshpi na.

17 Nicaparicana. Tsëquëquë nohiria bo copiti chitahë xabaca ra.
Jariapari copihacaxëhi quiha Dios nohiria yoi bo. Jabi noqui cha-
hahuacanaibo pi Diós copino tsi ¿jënahuariahax Dios copi jahuë Chani
chahahuayamacanaibo paxana? 18 Jasca, bëro yama pi mëstëxëni cabo
xabahamahacano tsi ¿jënahuariahax raca toa jochahuaxëni cabo xaba-
hamahacana? 19 Ja quëshpi tsi Dios, naa jatiroha ca Nëhohuati Ibo
shinajiaxëni ca chahahuayoixëti xo toa Dios bax tënëcanaibo. Tënëpama
tsi jia ca ja acaxëti xo.

5

Chahahuacanaibo qui acacani ca yoba

1 Mato iglesiá ca yosibo pari yobacasquia, naa yosi ë nori cato. Cristó
tënëni ca ë jisniquë ra. Jasca, jahuë oquë jisiquino tsi jahuë chama
xatënaxëquia ra. 2 Jatsi nicaparicana. Jia tsi mato qui Diós ani ca xatë
bo otocana, naa oveja obëso ca jascaria. Yosanahaxma tsi toa yonoco ati
ó ma quëëti xo, ranihi na. Tocacana, Dios jaha quëëhai ca ja nori iqui
na. Parata quëshpi roha tsi ayamacana; ma acatsai ca ja nori iqui na.
3 Otopama tsi mato qui acacanish ca xatë bo yonamisyamacana. Jama,
mato jabi jiaxëni ca jato jismacahuë banahuati. 4 Jatsi Pastor-pastoria
jono tsi chonitimaxëni ca oquëria ca chaha bixëqui mato ra, ma acai ca
quëshpi na.

5 Jisa joni xocobá. Mato yosiba yoba nicacana. Ishimaria ca jabi ma
sahuëti xo mato huëtsa mëbipixëna. Jabi,
"Jamë shinamisxëniria cabo pasomaha xo Dios ra.
Jama, shinajiaxëni cabo mëbihi quiha"

ii quiha Quënëhacanish cabo. 6 Jatsi Dios chama bësojó tsi mënicana. Tocapimano tsi mato oquëhuaxëhi quiha Dios, ja qui jia ca xabacá no. 7 Jasca, ja qui bocana, shina-huëjënahi na. Jatiroha ca yoacana iquia. Mato mëbicatsi quiha ra. 8 Jasca, rajinayamacana. Jaha bësocahuë. Cama jascaria tsi cohi quiha Satanás tsohuëcara picatsi na. 9 Mato ja acasno tsi jabayamacana. Ja pasomaha iquinapama tsi jia tsi Dios qui chitimicana. Jasca ca quiniá tsi mabë xatë bá tënëyoni quiha jato ri. Toa ma shina-bënoyamano. 10 Jaboqui tanaroha pistia tsi xo toa ma tënëhaina iquia. Jaquirëquë mato jabitihuaxëhi quiha Dios, naa mato shomahuacatsai ca quënanish ca Dios. Jabi ma quënahacani quiha, jahuë i-ipaohai ca oquë, jahuë chama, tihi cabo xatënati jahuë Jesucristo yahax na. Jatsi jabitihuaxo mato chamahuaxëhi quiha. Mato mëbixëhi quiha. 11 I-ipaohai ca chama jaya ca tsi xo naa ra. Amén.

Chani rëso

12 Jabi chani pistia mato qui quënëquia, mato chamahuacasquí na. Paraxoma tsi Dios jabija ca quinia yoati quënëquia. Jabi mato mëbixëti xo Dios, ë quënëhai ca yoba jabija ca quima ma casoyamano iquish na. Jatsi naa yoba ó tsi niicana. Jasca, naa chani mato qui boxëhi quiha Silvano, naa ëbë xatë shinajiaxëni cato.

13 Jasca, mato joihuacatsi quiha toa Babiloniá ca chahahuacanaibo. Jabi Dios xocobo iti ja quënahacacani quiha jato ri, naa ma quënahacani jascaria. Jasca, mato joihuahi quiha ëbë baquë Marcos ri. 14 Jasca, jia tsi mato huëtsa joihuacana, jato noiquí na. Mato Cristó-na bo rani-ranino. Iquë.

Segunda Carta Del Apostol San Pedro

1 Simón Pedro, Dios Chani yoatí raahacanish ca ëa xo naa, naa Jesucristo yonati cato. Ea ti tsi xo toa naa carta raati ibo. Nobë xatë bo, naa noqui chahahuanish ca jasca cabo qui raahacahi quiha naa chani. Noba Dios, noba Xabahamati Ibo Jesucristo, tihi caba mëstë tsi ma xabahamahacaniquë mato ri. 2 Mato ja shomahuacano. Noba Dios, noba Ibo Jesu, tihi cabo ma cahëhai cató tsi ma rani-raniriano.

Chahahuacanaibo jabi bo

3 Jahuë chamá tsi noqui jatiroha ca jahuë bo Diós aniquë mëstë ca jabi no jayano iquish na, jia tsi no bësono iquish na. Ja tocani quiha noqui quënanish ca yoi ca no cahëyoino iquish na. Tsayacahuë. Jahuë oquë, jahuë mëstëxëni ca jabi, tihi cabo no bëta xatënacatsi quiha ra. 4 Tobi xo toa no bax ja acatsaina. Parayamahi quiha. Noqui jahuë jabi-jabiria acatsi quiha, no ani ca jocha quima no paxapino iquish na. Jabi noqui quëyocatsi quiha toa maí ca quinia bo rë. 5 Tihi tsi cahëqui mato ra. Ja iqui tsi jaboqui jia ca ma ati xo, ja qui chitimixo na. Jianaxo tsi Dios jahuë bo ma cahëyoixëti xo. 6 Cahëhax mato shina mëquiti ma jabixëti xo. Mëquihax tënëti ma jabixëti xo. Jabixo Dios jabi-jabiria ma sahuëxëti xo. 7 Sahuëxo mabë xatë bo ma mëbixëti xo. Mëbihax jato noiti ma jabixëti xo. 8 Tihi tsi xo toa ma jabixëti cato iquia. Toca ca jabi bo pi ma jabino tsi anomariaxëhi quiha ma acaina. Tihi tsi xo toa noba Ibo Jesucristó mato cahëmayoihaina. 9 Jama, bëco tsi xo toa naa jabi bo naris-hai ca nohiria. Jahuë quinia cahëyamayoihi quiha. Ja ani ca jocha masahacani ca shinabënohi quiha rë.

10 Jatsi nicaparicana, ëbë xatëbá. Mato Diós quënaniquë ra, jahuë-na bo iti. Ja iqui tsi aria-ariacana toa ma nori ca jismaxëna. Tihi ca pi ahi tsi jocha qui paquëyamaxëqui mato iquia. 11 Tocapihi tsi jia tsi noba Ibobá oto-otopaohai ca qui jicopixëqui mato. Jasca, jia tsi mato joihuaxëhi quiha noba Xabahamati Ibo Jesucristo, ma jicoquë no.

12 Tihi ca ë quënëhai ca cahëyoiqui mato iquia. Jama, no bax Ibobá acatsai ca jahuë bo mato nicatëquëmaquia, ma shina-bënoyamano iquish na. 13 Bësopama tsi noho yonoco tsi xo toa naa jahuë bo mato chahahuamahaina, ma shina-bënoyamano iquish na. 14 Tocaquia ra, tsëquëti basima ë rësoxëhai ca nori iqui na. Tihi tsi noba Ibo Jesucristó ëa yoani quiha. 15 Ja tsi xo toa quinia-quiniaquia jatiroha ca mato yoaxëna. Jabi ë rësono tsi naa jahuë bo ma shina-bënoyamano ra.

Cristo oquë Pedró jisnina

16 Jia tsi noba Ibo Jesucristo chama, ja joxëhaina, tihi cabo mato no yoaniquë. Mahitsa ca chani ma xo toa mato no yoanina ra. Noba bëro yoí tsi Jesu chama no jisniquë ra. 17 Maca cacha ax tsi ja oquëhuahacani quiha. Toa xo tsi ja qui chama Jahëpa Diós aniquë. Tihi ca tsi ja bax acacani quiha, naipá ca Dios joi ja qui chaniniquë no. Anomaria toa joi ini quiha, naa “Noho baquë yoi tsi xo naa. Ja qui rani-raniquia ra” i ja qui joi quë no. 18 Jabi toa chani, toa joi, tihi cabo no nicayoniquë ra, toa maca-macaria ó tsi ja bëta xo na.

19 Tihi cabo tsayaxo jabija ca Dios Chani yoati ibo bá quënëni ca nori
ca cahëyoiqui noa. Ja parayamacani quiha. Ja iqui tsi ja quënëcani ca
chahahuacana. Tsëmoria ca ití ca huahuahai ca lamparina jascaria xo toa
ja quënëcanina. Ma chahahuapino tsi mato shina ó tsi huahuaxëhi quiha
Huishti Bëroshini icanai cato. 20 Jasca, Quënëhacanish cabo tsayapama tsi
nomë xo tsi Dios Chani cahëtimaxëni xo noa. Yama tsi xo toa jamë xo
bërohuapihai cato iquia. 21 Jama, noqui mëbihi quiha Espíritu Santo, no
cahëyoino iquish na. Jabi Dios bax joni bo chaniquë tsi quiha Espíritu
Santó jato mëbiniquë. Toca tsi Dios Chani yoi ca ja yoacani quiha.

2

Mahitsa ca jabimacanaibo
Judas 4-13

1 Quiniacaxëcahuë. Mato xërëquë tsi xo huësti huësti ca quiaxëni ca
maestro bo iquia, naa siri tsi Israél ca xërëquë tsi Dios Chani yoahi
mari quiaxëni cabo ini jascaria. Ishima tsi mahitsa ca chani, naa Dios
pasomaha ca chani, yoacaxëcani quiha pë. Jato Copinish ca Ibo quima ja
casocani quiha pë. Casoxo mëri jamë quëyocaxëcani quiha. 2 Jama, jato
bërabiria ca quinia banahuacaxëcani quiha huëstima cabo rë. Jatsi jato
tahëhax tsi yoshihuahacaxëhi quiha Dios jabija ca quinia rë. 3 Parata ó
quëëmisxëniria ca nohiria ca xo. Ja quëshpi tsi mëri mato yobacascaxëcani
quiha. Jama, jato copi jaboqui rohahuahi quiha Copiti Ibo-iboria. Siri tsi
jato qui Dios quësoni quiha. Joti basima xo jato copi ra.

4 Quiniacaxëcahuë. Dios copi quima paxayamaniquë toa jochanish
ca ángel bo. Tënëtiya qui jato Diós nianiquë. Baquish nëpax tsi jato
ja janani quiha nëxaxo na. Toa xo tsi Dios copiti bari-bariria mana-
manacani quiha. 5 Jasca, Noetiyá ca nohiria bo ri. Dios copi quima ja
paxayamacaniquë jochahax na. Diós jato copiniquë ra, jënë chahitaxëni
ja raani cató no. Noé roha, naa mëstë ca chani yoanish cato, jahuë siete
cabo, tihi cabo roha xabahamahacani quiha toatiyá no. 6 Jasca, yaca
Sodoma, yaca Gomorra, tihi cabo ri Diós quëyoniquë chihí no. Mishpo ja
manëyocani quiha. Toca tsi Diós jato copiniquë, ixëhai ca nohiria bá jahuë
copi-copiria cahëyoino iquish na. 7 Jama, copinox pari tsi Lot yamabo,
naa shinajiaxëni ca joni Diós tsëcaniquë. Jabi toá ca jochahuaxëniria ca
nohiria bo qui Lot yosanani quiha. 8 Jatiroha ca bari jato naxërëquë
tsi toa shinajiaxëni ca joni raca-racapaoniquë. Anomaria ini quiha toa
ja tsayanina ja nicanina iquia. Tsayahax ja cohuënariani quiha. 9 Jatsi
¿tsayacanai? Jahuë xocobo yoi cabo tsëcati cahëqui Dios ra, jochahuaxëni
cabo ja copixëquë no. Jasca, jahuë copiti bari quima paxayamaxëhi quiha
maí ca yoixëni cabo ra, toa bari quëshpi tsi jato Diós janahai iqui na.

10 Toa barí tsi anomariaxëhi quiha chotamisxëniria caba copi ra. Jasca,
anomariaxëhi quiha toa Dios yoba niacanaiba copi ri, naa mahitsa ca
maestro ba copi. Jamë shinamisxëniria ca nohiria bo tsi xo naa maestro
bo iquia. Raquëxoma tsi iglesiá ca yosibo ocahuacaqui pë. 11 Jisna.
Toca tsi iyamacani quiha toa Dios bësojó ca jato oquëria ca ángel bo
ri. Ja pasicani quiha. Jama, anomaria tsi xo toa maestro ba jabi ra.
12 Cahëxoma tsi nohiria bo ocahuacani quiha pë. Caxaxëniria ca acacati ca
yohina jascaria ca xo ra. Jama, yohina bo jascaria tsi quëyohacacaxëcani
quiha jato ri iquia. 13 Tsayacahuë. Anomaria tsi xo toa chahahuacanaibo
ja tënëmanina ra. Ja quëshpi tsi copihacacaxëcani quiha. Jasca, jato qui

jia tsi xo barihaní boho-bohocanaina. Mato bëta yoyocascani quiha
pë. Anoma quiha. Bërabiria tsi xo toa ja acanaina iquia. 14 Yoxa
bo tsayamisxëniria ca xo. Jochati jënëtimaxëni ca xo. Shinahama ca
cahëyoiyama ca xatë bo paracani quiha pë. Jasca, parata ó quëëmisxëniria
ca xo. Tihi tsi xo toa jato jabi quiha. Jabi toca ca nohiria bo copixëhi
quiha Dios ra. 15 Dios quinia jia ca ja jisbayacaniquë. Jisbaya tsi ja
bëno-bënocaniquë. Jishopë. Yobati ibo Balaam yamabo, naa Beor yamaba
baquë quinia jasca ca ja banahuacani quiha jato ri rë. Jabi parata ó
quëëmisxëniria ca toa Balaam yamabo ini quiha. Parata quëshpi tsi yoi ca
ja ani quiha pë. 16 Jatsi jahuë jocha bërohuahacaniquë. Ja yoyohai ca jahuë
burro yoí bërohuani quiha, joni joí tsi Balaam yamabo qui chaniquí na.
Jahuë ibo toa burró raahani quiha. Ja iqui tsi ja rëtsayamani quiha.
17 Nicaparicana. Mato xërëquë ca maestro bo tsi xo jënë yama ca pao
jascaria iquia. Yoshiní raahai ca tsëmo jascaria tsi raahacacani quiha.
Jato bax tsëmoria ca iti-itiria shomahuahi quiha Dios ra, jato copixëna.
18 Chanijacano tsi mahitsa tsi xo toa jato chani. Jasca, yoyocanaibo
quima paxabëna ca chahahuacanaibo paracani quiha pë. Parahax
“Jënima tsi xo toa jaha noba noma jabi quëëhaina” i jato qui cani quiha
pë. 19 “Tsëquë ixëqui mato, jahuëcara ó ma quëëhai ca axëna” i jato qui cani
quiha pë, jocha yonati bo jaca nori. Jabi yonati tsi xo toa jahuë jochá tsi
yonahacahai cato ra. 20 Jabi noitiria tsi xo toa jahari jochahuaxëniria ca
quinia qui bacahai cato rë, naa noba Xabahamati Iboba quinia jabinish
cato. Tanaroha pistia tsi toa quinia yoixëni ca quima paxahi quiha.
Jama, jahuë noma jabi qui pi ja bacano tsi oquë-oquëriaxëhi quiha toa ja
yoyoxëhaina iquia. 21 Jabi anoma tsi xo toa Dios mëstëxëni ca yoba quima
casohaina ra, toa yoba bo jabihax na. Oquë tsi naa nohiria iquë aquë
ra toa yoba cahëyamayoi-rohapihi na. 22 Jabi, “Janahax jahari cahi quiha
inaca, ja janaha ca pixëna. Jasca chancho ri. Jahuë ashití tsi robihi quiha
ashihax na” tihi ca tsi ii quiha noba yosiba yoba. Jabi jascaria tsi xo toa
ja acanaina rë.

3

Ibo Jesu johai ca bari

1 Jisa ëbë xatë bá. Noho segundo ca carta tsi xo naa mato qui ë raahaina.
Tihi ca chaní tsi mato mëbicasquia. Jabija ca nori ca jahuë bo mato
shinamacasquia ra. 2 Siri tsi Dios Chani yoanish cabá yoani ca chani ma
shina-bënoyamano iquia. Jasca, Iboba rabëti bá mato yoahai ca ma shina-
bënoyamano. Jabi toa yoba jato qui noba Xabahamati Ibobá ani quiha
yoahacati.

3 Jariapari ca yoba tsi xo naa: Xaba rësó tsi bëcaxëcani quiha mato
osacanaibo, naa jato noma jabi noixëni cabo. 4 Johax, “ ‘Joxëquia’ ¿i
Jesu yamayamani? ¿Japa? ¿Jahuënia ni sa?” i mato qui caxëcani quiha.
Jasca, “Maihuahaca-niquë noba naborëquëbo. Jari yama ra. Noba mai
nëhohuahacanitiyá rohari tsi jaharisi tsi xo” icaxëcani quiha pë. 5 Mëri
tsi Diós ani ca jahuë bo shina-bënocani quiha toca ca nohiria bo. ¿Jahuë
Chaní tsi noba mai Diós nëhohuayamayamani? Jënë tsi naa mai ja ani quiha.
6 Jasca, jënë tsi naa maí ca nohiria bo ja quëyoniquë, jënë chahitaxëni
ca ja raaniquë no. Tihi cabo tsi shina-bënocani quiha naa maestro bo
pë. 7 Jama, chanitëquëxëqui Dios ra. Toa jasca ca Chaní tsi quëyohacaxëhi
quiha noba mai, naipa ri. Jaboqui tsi janahacacani quiha copihacaxëti.

Jatsi toa copiti barí tsëquëno tsi copihacaxëhi quiha Dios cahëyamacanaibo ra. Anomariaxëhi quiha jato copi iquia.

8 Jasca, tobi xo toa huësti ca yoba ma shina-bënoyamaxëti cato, ëbë xatë bá. Huësti bari tsi xo toa Dios qui mil año bo jascaria. Jasca, mil año bo tsi xo huësti ca bari jaharisi ja qui. 9 Ja iqui tsi naamayamahi quiha noba Ibo, ja yoani ca jatihuaxëna. Jasca, nohiria quëyocasyama xo Dios ra. Jama, jato jocha quima nohiria bo casoyohai ca ó quëëhi quiha. Ja tsi xo toa ja bama-bamahaina iquia.

10 Jama, quiniacaxëcahuë. Tsëquëxëhi quiha Ibo johai ca bari ra. Yomaxëni ca jascaria ixëhi quiha toa ja johaina. Toa barí tsi pacots-pacotsariá tsi yamatapixëhi quiha naipá ca huishti bo. Chihí tsi quëyohacacaxëcani quiha. Jasca, noba mai, maí ca jahuë bo ri. Mëshoyocaxëcani quiha.

11 Jabi toca tsi quëyohacaxëhi quiha jatiroha cato. Ja iqui tsi ¿jari yoyocascanai pa? Mëstëxëniria ca jabi ma jayaxëti xo bësoquí na ra. 12 Jasca, toa Dios copiti bari ó ma pasoxëti xo. Manapama tsi ma aria-ariaxëti xo ra, mëri tsi toa bari Diós raano iquish na. Toa barí tsi chihí tsi quëyohacaxëhi quiha naipá ca jahuë bo tëquë. Anomariaxëhi quiha toa huao. Jahuë huaó tsi payoxëhi quiha metal jahuë bo tëquë, jënë manëhi na. 13 Jama, noqui ri tsi xo toa nai paxa, mai paxa, tihi cabo ó pasocanaina, naa noqui ja yoani cato. Jahá tsi yamaxëhi quiha yoi cato ra.

14 Jatsi jisa, ëbë xatë bá. Toa bari manapama tsi jocha yama ca jabi ó ma quëëxëti xo. Quësohacatimaxëni cabo imati xo. Jasca, jatiroha cabo ya jia tsi ma racanabëquino. Toca tsi ma iti xo ra, ja joquë no. 15 Jatsi shinaparicana. Mëri pi Ibo joyamano tsi jari xaba jayaxëqui nohiria bo ra, xabahamahacati. Jënima tsi xo toa. Jabi toca tsi mato qui nobë xatë Pabló quënëniquë jaa ri, Diós ja qui ani ca tiisí no. 16 Jaharisi tsi xo toa ja quënënina, tihi ca jahuë bo yoati ja chaniquë no. Jama, tobi xo toa huësti huësti ca bëronoma ca chani ja quënënina, tihi ca jahuë bo yoati ja chaniquë no. Toa chani jomihi quiha toa cahëtimaxëniria ca nohiria bo rë, naa Dios Chani huëtsa bo ja jomicanai jascaria. Ja acanai ca quëshpi tsi quëyohacacaxëcani quiha iquia.

17 Jatsi quiniacaxëcahuë, ëbë xatë bá, jato mahitsa ca chaní tsi ma parahacayamano iquish na. Jaboqui jabija ca cahëqui mato iquia. Jama, toa yoyoxëni ca joni bo pi qui ma nicano tsi jaxcamënaxëhi quiha mato shinana iquia. Jaquirëquë jabija ca cahëtimaxëniria cabo ixëqui mato tia. 18 Jama, Dios quinia ó tsi ma shinahati xo. Ma shinahano tsi oquëxëhi quiha ma noihaina, noba Xabahamati Ibo Jesucristo ma cahëhai ri. Ja tsi xo toa no oquëhuapaoxëti cato. Jaboqui mai xo na, jasca, huëaquë mana xo na, tihi cato xo tsi noba Ibo oquëhuaxëqui noa ra. Iquë. Amén.

Primera Carta Del Apostol San Juan

1 Jesucristo, naa Chani nori ca yoati tsi quënëquia. Noqui bësomati
Ibo-iboria tsi xo naa ra. Rëquë rohari tsi ja i-ipaoni quiha. Jahuë
chani ë nicaniquë ra, no bëtajaniquë no. Noho bëro yoí tsi ë jisniquë ra.
Jasca, ë motsaniquë ra, noho mëquënë no. 2 Jabi naa Bësomati Ibo-iboria
jisiquiquë tsi ë tsaya-tsayaniquë. Quënëquí tsi mato parayamaquia.
Noqui Bësomati Ibo-iboria tsi xo naa iquia ra. Jariapari tsi Jahëpa Dios
ya ja i-ipaoniquë. Jatsi Diós jahuë Baquë noqui jismaniquë. 3 Jabi noba
Jahëpa Dios, jahuë Baquë Jesucristo, tihi cabo ya rabënaqui noa. Ja tsi xo
toa ë jisnina, jahuë chani ë nicanina, tihi ca jahuë bo mato yoacasquia, no
bëta ma rabënano iquish na mato ri. 4 Jatsi naa chani mato qui raaquia,
no bëta ma rani-raniyoino iquish na mato ri.

Huëa xo Dios

5 Ja yoani ca chani ë nicaniquë. E nicani ca roha mato qui ë yoahai
ca tsi xo naa: "Huëa xo Dios: tsëmo yama xo" i ja ni quiha. 6 Jatsi
quiniacaxëcahuë. "Jahuë Baquë ya rabënaqui noa" iipihi tsi quiaqui noa
pë, jari tsëmo ó pi bësohi na. Anoma quiha. 7 Jama, huëa ó pi bësohi tsi,
naa huëa ó tsi ja iquiria tsi, nobë xatë bo ya rabënayoiqui noa iquia. Jasca,
jahuë Baquë jimí tsi bahuëhacaxëqui noa. Noba jocha tëquë masahi quiha.
8 "Jochayamahai ca ëa xo naa" iipiquí tsi nomë paraqui noa pë. Jabija
ca basi xo noa. 9 Jama, noba jocha pi no bërohuano tsi toa jocha shina-
bënoxëhi quiha Dios, jahuë chani jatihuahai ca ja nori ca quëshpi na. No
ani ca yoi ca tëquë bahuëxëhi quiha. 10 Jama, "Jochayamahai ca ëa xo naa
ra" iipiquí tsi Dios quiahuaqui noa pë. Noba shina ó ma xo jahuë Chani
ra.

2

Noqui mëbihai ca abogado

1 Naa cartá ca chani mato qui raaquia, jochayamamano iquish na,
ëbë xatë bá. 2 Jama, tsohuëcara pi jochano tsi tobi noqui mëbiti ibo ra,
naa noba abogado yoi cato. Jahëpa Dios qui no bax chanihai ca tsi xo
Jesucristo, naa mëstëxëni cato. Ja tsi xo toa noba tëpas-hacanish ca ofrenda
noba jocha masati. Noba jocha yoi bo, jatsi jatiroha ca maí ca nohiria
jocha, tihi cabo bax ja acacani quiha.
3 Dios yoba pi nicaquí tsi Dios cahëyoiqui noa iquia. 4 Jabi tobi xo toa
"Dios cahëyoiquia" iquii cabo. Tsayacahuë. Jahuë yoba pi nicayamahi tsi
quiaqui toa ra. Jabija ca basi xo toa rë. 5 Jama, Dios yoba pi no nicano
tsi no nohó tsi oquënahi quiha ja noihaina. Toca tsi Diós-na bo no nori ca
cahëyoiqui noa. 6 Jatsi mëstë bësoxëti xo toa "Dios ó ca ëa xo naa" iquii
cato. Jesu jascariaxëti quiha.

Dios yoba paxa cato

7 Yoba paxa ma xo naa mato qui ë quënëhaina iquia, ëbë xatë bá. Yoba
siri tsi xo. Naa yoba ma jayapaoni quiha rëquë no. Jabi naa yoba siri ca
tsi xo toa jaboqui ma nicahai ca chani jasca cato. 8 Jama, paxa ca jisiria ca
naa mato qui ë quënëhai ca imitsa, siri ca ja nori. Tsayacahuë. Naa yoba
Jesú nicani quiha. Jasca, noiquí tsi naa yoba aqui mato ri ra. Toca xo ra,

jaboqui huëa yoi ca huahuahai iqui na. Ja iqui tsi huinocahi quiha jocha tsëmo.
9 Jari tsëmo ó tsi xo toa jabë xatë qui caxahai cato. Mahitsa tsi xo toa
"Huëa ó tsi bësoquia" i ja aina iquia. 10 Jama, jahuë xatë noihai ca tsi xo
toa huëa ó bësohai ca yoi cato. Jasca, yama tsi xo toa yoi ca ja acaina, naa
jahuë xatë jochamati cato. 11 Jama, tsëmo ó tsi bësohi quiha toa jahuë xatë
qui caxahai cato. Jahuë quinia cahëyamahai ca tsi xo toa pë. Tsëmo iqui
tsi bëco xo ra.
12 Mato qui quënëquia, noho xocobá, Jesucristo tahëhax mato jocha
masahacani iqui na. 13 Mato qui quënëquia, jahëpa bá, jariapari tiya
rohari cahëcanaibo ma nori iqui na. Jasca, mato qui quënëquia, joni
xocobá, Yoshi-yoshiria ma bëboni iqui na. Toca tsi mato qui quënëquia.
14 Mato qui quënëquia, xocobá, Jahëpa Dios ma cahëyoihai iqui na. Jasca,
mato qui quënëquia, jahëpa bá, rëquë ó i-ipaonish ca ma cahëyoihai iqui
na. Jasca, mato qui quënëquia, joni xocobá, coshi ma nori iqui na. Mato ó
bësohi quiha Dios Chani iquia. Jasca, Yoshi-yoshiria ma bëboniquë.

Maí ca jabi bo no noiyamahaina

15 Maí ca jabi bo, maí ca jahuëmishni bo, tihi cabo tsi noiyamatsacana.
Tihi cabo pi noiquí tsi noba Jahëpa Dios noiyamaqui mato ra. 16 Jabi maí
ca jabi tsi xo naa: Yoxa mëtsahaina, joni mëtsahaina, noba bëro qui jia ca
biriacatsaina, jamë shinamisxëni iquiina. Dios quima joyamahi quiha
naa jabi bo, maí ca nohiria bo quima ca jaca nori. 17 Huinocahi quiha
maí ca jahuë bo. Huinocahi quiha nohiria bo jaha quëëhaina. Jama, bëso-
bësopaoxëhi quiha toa jaha Dios quëëhai ca acai cato.

Cristo pasomaha cato

18 Quiniacaxëcahuë, ëbë xatë bá. Basima tsi xo xaba rëso iquia. Cristo
pasomaha cabo joxëhai ca ma yoahacani quiha. Tsayacahuë. Jaboqui
jisiquihi quiha huëstima ca Cristo pasomaha ca nohiria rë. Ja iqui tsi
basima tsi xo jahuë rëso iqui noa ra. 19 Noba maxo ó ma xo naa nohiria
bo. Ja tsi xo toa noqui ja jisbayacanina iquia. Noba maxo ó pi iirohahi tsi
no bëta ja chitëquë acaniquë. Jama, ja boyocani quiha. Ja iqui tsi noqui
bëroria tsi xo toa noba maxo ó ja iyamacanaina.
20 Toca ma xo mato ra. Espíritu Santó tsi ma ashimahacaniquë. Jabija
ca Chani cahëyoiqui mato tëquë iquia. 21 Toa jabija ca Chani mato
cahëmacasyama xo ëa, quënëquí na, jabija cato, janyama cato, tihi cabo
cahëyoihai ca ma nori quëshpi na. Jato pasomaha mato yobacasquia.
22 ¿Tsohuë ni toa oquëria ca quiaxëni cato? Quiaxëniria ca tsi xo toa "Dios
raahacanish ca ma xo Jesu" iquii cato. Cristo pasomaha ca tsi xo toa. Dios
baquë pi niaquí tsi Jahëpa Dios ri niaqui ra. 23 Jabi Jahëpa niahai ca tsi xo
toa jahuë Baquë biyamahai cato. Jama, jahuë Baquë bichii ca tsi xo toa
Jahëpa yoi ya rabënabëquihai cato.
24 Siri ma tiisimani ca jahuë bo chahahuacana. Tocapihi tsi jia tsi
Jahëpa Dios, jahuë Baquë, tihi cabo ya rabënabëqui-xëqui mato ra. Jato
ó bëso xo mato iquia. 25 Jasca, "Mato bëso-bësopaomaxëquia" ¿i Cristo
yamayamani? Axëqui ra.
26 Quënëquí tsi mato yobacasquia, janyama mato mëpicascanaibo yoati
na. 27 Toca ma xo mato. Mato ti tsi xo toa Espíritu Santó tsi ashimaha-
canish cabo. Ja iqui tsi ¿jënahuariaxo mato ë tiisimapina? Mato tiisimati
ibo-iboria tsi xo toa, naa Espíritu Santo. Jabija tsi xo toa ja tiisimahaina.

Quiayamahi quiha. Jatsi Cristo ó tsi chitëcana iquia, naa Espíritu Santó tiisimani jascaria.

28 Jatsi Cristo ó tsi chitëcana, noho xocobá. Jia ja bëta ma rabënano. Tocapihi tsi raquëyamaxëqui mato ja jisiquixëquë no. Ja quima casoyamaxëqui mato bërabihi na. 29 Mëstë ca Cristo nori ca pi cahëquí tsi Dios xocobo yoi bo cahëxëqui mato iquia. Ja tsi xo toa jia ca acai cato.

3

1 Shinaparicana. Anomaria tsi xo toa Jahëpá noqui noihaina. Noqui noiquí tsi jahuë xocobo yoi bo noqui quënahi quiha. Jahuë xocobo yoi bo xo noa ra. Jama, noqui cahëyamaqui maí ca nohiria bo, Jahëpa Dios cahëyamaquí na. 2 Nicacana, ë noi cabá. Jaboqui Dios xocobo yoi bo xo noa iquia. Jama, no ixëti ca jari cahëyamaqui noa. Noqui bëronoma quiha. Jama, Jesucristo jisiquino tsi jahuë jaria-jaria jayaxëqui noa ra, ja nori ria ca yoi ca jisi na. 3 Jabi jochacasyamaxëhi quiha toa jahuë jaria bichi ó pasohai cato. Jatsi Jesu iquí ria no iti xo iquia.

4 Dios yoba pasomaha tsi xo toa jochamisxëni cabo. Jabi jocha tsi xo toa Dios yoba nicayamahaina. 5 Nicacana: Cristo jisiquiniquë jocha quëyoxëna. Jasca, jochayamahai ca tsi xo naa. 6 Jasca, Cristo ó bësocanaibo tsi xo toa jochayamahaina. Jato jabi ma quiha. Jasca, Cristo cahëyamayoihi quiha toa jochacatsai cato. Tihi ca jahuë bo ma nicaniquë. 7 Jatsi quiniacaxëcahuë, noho xocobá. Nohiria bá mato parayamano. Mëstëhuahacanish ca tsi xo toa jia ca acai cato. Cristo jabi jaya quiha. 8 Jama, Yoshi-yoshiriá-na tsi xo toa jochamis-hai cato. Jahuë jabi quiha. Ja tsi xo toa Dios baquë jisiquiniquë, Yoshi-yoshiria yonoco quëyoxëna.

9 Jaha bësopa. Jocha-jochapaocasyama xo Dios baquë iquia, jahá tsi Dios jabi nori iqui na. Dios jahuë jahëpa yoi nori iqui tsi jochayamahi quiha. 10 ¿Tsayacanai? Jamëri tsi xo Dios xocobo iquia. Jasca, jamëri tsi xo Yoshini xocobo ri. Jënica jaca nori ca cahëqui noa jato jabi tsayaxo na. Dios baquë ma xo toa yoi ca acai cato iquia. Jasca, Dios baquë ma xo toa jahuë xatë noiyamahai cato.

No noinabëquino

11 Ma nicani ca chani, naa rëquë ca chani tsi xo naa: No noinano ra. 12 ¿Japa Caín? Yoshini baquë ja ini quiha. No tocayamano iquia. Jahuë yoshini jabi iqui tsi jahuë noma ja aniquë pë. Jiaxëni jahuë noma jabi ini ca ja cahëni quiha. 13 Jasca, mato qui pi naa maí ca nohiria bo caxano tsi ratëyamatsicana, ëbë xatë bá. Jato jabi quiha. 14 Jabi toa namëhai ca quinia quima no tsëcahacaniquë ra. Noqui tsi xo toa bëso-bësopaoxëhaina iquia. Tihi ca jahuë bo cahëyoiqui noa, nobë xatë bo no noihai iqui na. Jama, bësoyama tsi xo toa jahuë xatë noiyamahai cato. 15 Jabi ati ibo jascaria tsi xo toa jahuë xatë qui caxahai cato iquia. Jasca, ati ibo tsi xo toa bëso-bësopaoyamaxëhai cato. Toa cahëqui mato iquia.

16 Cristo no tsayano. Ja ini cató tsi noqui ja noihai ca ja jismaniquë. No bax ja rësoni quiha. Jascaria tsi nobë xatë bo bax no rësoxëti xo noqui ri. 17 Shinaparicana. Tobi xo toa oriquiti, sahuëti, jahuëmishni bo, tihi cabo jaya cato. Jasca, tobi quiha toa noitiria ca naris-hai ca xatë. Jabi toa noitiria ca xatë mëbiyamapiquí tsi ¿Dios noiyoihi ni toa jahuëmishni jaya cato? ¿Jëniriahax toa joni ó tsi Dios bësona? 18 Jisa, noho xocobá. Noba chaní tsi no noiyamano. Dios noiyoipiquí tsi nobë xatë bo no mëbiti xo iquia.

Dios qui no raquëyamano

19 Nobë xatë bo mëbipiquí tsi Dios xocobo no nori ca cahëqui noa. Jasca,
no mëbihai iqui tsi noqui quësoyamaxëhi quiha noba shinana iquia, Dios
bësojó tsi no niixëquë no. 20 Jama, mahitsa pi noqui noba shina quësono
tsi no raquëyamano. Noqui oquë xo Dios, jatiroha ca no acai ca ja cahëhai
quëshpi na. 21 Jisa, ë noi cabá. Dios bësojo joti ma raquëyamano, mato
qui mato shina quësoyamano. 22 Raquëxoma tsi no nicaxëti xo bëhoxquí
na. Jahuë yoba pi no nicano tsi, ja qui jia ca no ano tsi, no bënahai ca
noqui axëqui ra. 23 Jabi Dios yoba tsi xo naa: "Noho baquë Jesucristo qui
chitimicana. Jatsi noinacana. Tihi cabo acana mato ë yoani jascaria" ii
quiha. 24 Jahuë yoba pi nicahi tsi Dios ó tsi bëso xo noa. Jasca, no nohó
bësohi quiha jaa ri. Noqui ja ani ca Espíritu Santó tsi no nohó bëso ja nori
ca cahëqui noa ra.

4

Mahitsa ca chani yoacanaibo

1 Quiniacaxëcahuë. Chahahuahacatima xo jatiroha ca chani. Tobi xo
toa huëstima ca mahitsa ca Dios Chani yoacanaibo ra. Ja iqui tsi jatiroha
ca chani tanaparicahuë, jabija ca ja nori ca cahëxëna. 2 ¿Jënahuariaxo
Espíritu Santo quima jato chani pi nori ca cahëxëhi ni noa? Jabi nëca
tsi cahëyoixëqui noa tia: "Jesucristo joni manëniquë" i pi jaca no tsi Dios
quima johi quiha toa chani iquia. Espíritu Santo jaya quiha. 3 Jama,
"Joni Dios baquë manëyamaniquë" i pi jaca no tsi mahitsa tsi xo toa ja
yoacanaina. Espíritu Santo jayama ca xo. Cristo pasomaha ca tsi xo toca
ca ja chanicanaina ra. Jabi nëca ca yoi ca chani joxëhai ca yoati tsi ma
yoahacani quiha. Tsayacahuë. Jaboqui nëá tsi coqui rë.

4 Jisa noho xocobá. Mato ti tsi xo Dios xocobo ra. Toa mahitsa ca
chani yoacanaibo ma bëboniquë mato ó ca Espíritu Santó no. Jesucristo
pasomaha cabá chama oquë-oquëria tsi xo toa mato ó cato ra. 5 Chanihi
tsi maí ca jahuë bo yoati tsi chanicani quiha, maí ca nohiria ba jabi jaya
jaca nori iqui na. Jasca, jato chani nicacascani quiha maí ca nohiria
bo. 6 Jama, noqui ri tsi xo toa Dios baquë bo. Noba chani nicahi
quiha Dios cahëcanaibo ra. Jasca, Dios Chani no yoano tsi toa Chani
nicacasyama xo Dios cahëyamacanaibo. Dios Chani iqui tsi noqui bëroria
tsi xo toa dos ca jamëri ca maxo bo, naa jabija ca banahuacanaibo, yoi ca
banahuacanaibo.

Noiti Ibo-iboria xo Dios

7 No noinano, ë noi cabá, noiti ibo-iboria Dios nori iqui na. Jabi Dios
baquë yoi tsi xo toa noihai cato iquia. Dios cahëhi quiha. 8 Noiti ibo-
iboria xo Dios ra. Noiyamapiquí tsi ¿jënahuariaxo raca Dios tsohuëcaracá
cahëna? Cahëyamahi quiha noiyamahai cato. 9 Anomaria tsi xo toa Dios
noihaina. Noiquí tsi jahuë jahuësti ca baquë mai qui ja raaniquë noqui
bësomaxëna. Toca tsi noqui ja noihai ca ja jismani quiha. 10 ¿Tsayacanai?
Anomaria tsi xo toa no bax ja anina. Noqui tsi xo toa noiti cahëyamahaina.
Jama, noqui noiquí tsi jahuë baquë ja raaniquë noba jocha quëshpi tëpas-
hacati.

11 Jisa, ëbë xatë bá. Anomaria tsi xo toa Diós noqui noihaina iquia. Jatsi
no noinati xo noqui ri. 12 Jabi yama tsi xo toa Dios jisish cato. Jama,
no pi noinano tsi no nohó bëso xo Dios. Jasca, no nohó anixëhi quiha ja
noihaina. 13 Parayamaquia. Dios ó tsi bësoqui noa. Jasca, no nohó bëso

xo Dios ri. Toa cahëqui noa, noqui jahuë Espíritu Santo ja ani iqui na. 14 Jasca, Diós jahuë baquë raaniquë nohiria bo Xabahamati Ibo iti iqui noa, Cristo no jisni iqui na. 15 Jatsi, "Dios baquë xo Cristo" i tsohuëcara pi no tsi jahá bëso xo Dios. Jasca, Dios ó tsi bësohi quiha jaa ri. 16 Tihi cabo iqui tsi "Anomaria tsi xo toa noqui Diós noihaina" iqui noa.

Noiti Ibo-iboria xo Dios. Jasca, Dios ó tsi bësohi quiha toa noiyoihai cato. Jasca, jahá bëso xo Dios ri iquia. 17 Jasca, no nohó tsi anihi quiha Dios noihaina, copiti bari-baririá tsi no raquëyamano iquish na. Toa barí tsi raquëyamaxëqui noa tia, Cristo jabi no jaya ca iqui na. 18 Noipihi tsi ¿jënahuariahax raca Dios qui no raquëna? Raquëhai ca tsi xo toa Dios copi ó pasohai cato rë. Raquëpiquí tsi jari noiti cahëyamahi quiha toa iquia. 19 Jatsi no noixëti xo, noqui jariapari Diós noini iqui na. 20 Jabi quiaxëniria tsi xo toa jahuë xatë qui caxahai cato, naa "Dios noiquia" iquii cato. ¿Jënahuariaxo raca toa jisnoma ca Dios ja noina, jahuë xatë yoi pi noiyamaquí na? 21 Nicacahuë. Cristó noqui ani ca yoba tsi xo naa: "Jahuë xatë noixëti xo toa Dios noihai cato ra" i ja ni quiha.

5

1 Dios baquë yoi tsi xo toa Xabahamati Ibo Jesu nori ca chahahuahai cato iquia. Jasca, Dios noiyoihai ca tsi xo toa jahuë baquë noihai cato. 2 Dios pi noiyoiquí tsi jahuë yoba pi nicayoiquí tsi nobë xatë bo ri noiyoixëqui noa iquia. 3 Jasca, noipiquí tsi jahuë yoba bo nicaxëqui noa. Yosayama tsi xo toa jahuë yoba bo no acaina. 4 Jasca, maí ca jocha bëboti mëtsa tsi xo Dios xocobo tëquë. Bëboqui noa ra, ja qui no chitimihai cató no. 5 Jatsi, ¿tsohuë ni toa maí ca jocha bëbopihai cato? Jaroha ca tsi xo toa Dios baquë Jesu nori ca chahahuahai cato ra.

Jesucristo chani

6 Jesucristo tsi xo toa mai qui jonish cato ra. Ja joquë tsi quiha jënë tsi ja ashimahacaniquë. Jatsi jahuë jimi acacaniquë ja rësoni cató no. Jasca, tocapijaquë tsi quiha quiayamahai ca Espíritu Santó Dios baquë ocahuaniquë naipá ca joí no. 7 Jabi tres tsi xo toa Dios baquë ocahuacanaibo iquia. 8 Ocahuahi quiha Espíritu Santo. Ocahuahi quiha toa jënë. Ocahuahi quiha toa jahuë jimi yoi ri. Tihi ca tsi xo toa Dios baquë ocahuahaina. 9 Juez bësojó pi nohiria chanino tsi jahuë chani chahahuaqui noa. Jama, oquë-oquëria tsi xo toa Diós ocahuacanaibo. Ja iqui tsi Diós pi jahuë baquë ocahuano tsi jahuë chani no chahahuaxëti xo. Quiayamahi quiha. 10 Jahuë shinaná tsi Dios baquë Jesu nori ca cahëhi quiha toa jahuë baquë qui chitimihai cato. Jama, Dios quiahuaqui toa Diós yoani ca chahahuayamahai cato. "Noho Baquë tsi xo naa" i noqui ja ni quiha. 11 Jasca, "Mato bëso-bësopaomaxëquia. Noho Baquë ó tsi xo toa bësohaina ra" i Dios ni quiha. Tihi cabo tsi xo toa Diós noqui yoanina. 12 Jabi bëso-bësopaoxëhi quiha Dios baquë jaya cato. Jama, bësoyoitimaxëni tsi xo toa Dios baquë yama cato.

Jaroha ca yoba

13 Naa chani mato qui quënëquia, Dios baquë qui chitimicanaibá, ma bëso-bësopaohai ca ma cahëno iquish na.

14 Parayamaquia. Jahuë shina qui jahuëcara jia ca pi no bënano tsi noqui nicaqui Dios. 15 Jasca, noqui pi nicaquí tsi no bënaha ca noqui axëqui iquia.

16 Namëyamahai ca jocha nobë xatë acai ca pi jisi tsi Dios qui no bëhoxti
xo, ja xabahamano. Namëyamahai ca jocha pi ja aarohano tsi toa xatë
bësomaxëhi quiha Dios. Tobi xo toa namëhai ca jocha iquia. Toca ca jocha
pi ja acano tsi "ja bax no bëhoxti xo" iyamaquia. 17 Jatsi quiniacaxëcahuë.
Jocha tsi xo toa jatiroha ca anoma ca no acaina. Jasca, noqui namëyamahi
quiha jatiroha ca jocha iquia.
18 Jochapaoyamahi quiha Dios xocobo iquia. Jahá bësohi quiha Dios
baquë yoi. Ja quëshpi tsi Dios xocobo motsatimaxëni tsi xo Yoshinihua.
19 Dios xocobo no nori ca cahëqui noa. Jama, maí ca nohiria bo yonahi
quiha Yoshinihua.
20 Mato parayamaquia. Mai qui Dios baquë joniquë ra. Joxo tsi noqui
chama ja aniquë, jabija ca Dios no cahëno iquish na. Jabija ca Dios ó xo
noa, Jesucristo ó no nori jascaria. Jesucristo tsi xo toa Dios yoi, naa noqui
bëso-bësopaomati Ibo ra. 21 Jatsi quiniacaxëcahuë, noho xocobá. Tobi xo
toa mahitsa ca dios bo iquia.

Segunda Carta Del Apostol San Juan

1 Juan yosi tsi xo naa chani quënëti ibo. Diós bini ca yoxa-yoxaria,
jahuë xocobo, tihi cabo qui naa carta raaquia. Mato tëquë noiquia. Jasca,
mato noicani quiha chahahuacanaibo yoi bo ri. 2 No nohó ca i-ipaohai ca
Chani yoi iqui tsi mato noiquia iquia. 3 Noba Jahëpa Dios, jahuë baquë
Jesucristo, tihi cabá noqui shomahuano. Noqui ja noicano. Noqui ja
rani-ranihuacano iquia.
4 "Jabija ca quinia ó tsi bësoqui mi xocobo" icani quiha ra, naa noba
Jahëpá noqui yobani jascaria. Jato jabi jia ca iqui tsi rani-raniquia.
5 Quënëpama tsi yoba paxa ca mi qui acasyama xo ëa, caí. Jama, quënëquia
noqui ani ca rëquë rohari ca yoba mato shinamaxëna. No noinati xo
iquia.
6 Dios pi noiyoiquí tsi jahuë yoba bo axëqui noa ra. Siri tsi toa yoba mi
nicaniquë iquia. Jatsi mi noixëti xo iquia.

Cristo pasomaha cabo

7 Nohiria bo xërëquë tsi xo toa huëstima ca paracanaibo iquia. "Joni
Jesucristo manëniquë" iyamacani quiha pë. Paramisxëniria ca xo. Cristo
pasomaha ca xo. 8 Jatsi quiniacaxëcahuë. Janyama pi mato ja mëpicano
tsi mato copi jia ca ma bënomitsa. Mato yonoco quëshpi tsi copi jia ca ma
bixëti xo iquia.
9 Dios yama tsi xo toa Cristó tiisimani ca yoba ó tsi chitëyamahai cato,
naa Cristo yoba bo chahahuayamahai cato. Jahëpa Dios, jahuë baquë,
tihi cabo jaya cabo tsi xo toa Cristó tiisimani ca chahahuayoihai cato.
10 Tsohuëcaracá pi jamëri ca chani mato qui bëno tsi mato xobo qui jato
jicomayamacana. Toca cabo joihuayamacana iquia. 11 Joihuapihi tsi jato
yoixëni ca yonoco xatënaqui mato ra.

Jaroha ca yoba

12 Jari tobi xo toa huëstima ca ë quënëcatsaina rë. Jaboqui naa papí tsi
quënënoma xo. Oquë tsi xo toa mato qui ë shishohaina iquia. Mato bëta
chanihi cacasquia ra, no rani-raniriano noqui tëquëta.
13 Mia joihuahi quiha mi noma xocobo, naa Diós bini cabo. Iquë. Amén.

Tercera Carta Del Apostol San Juan

1 Juan yosi tsi xo naa chani quënëti ibo. Mia joihuaquia, noho rabëti Gayó. Mia noiquia Jesucristo tahëxo na. 2 ¿Jënima ni mia? Mi bax bëhoxquia, jia tsi mi bësono, mi jënimariano, naa jënima mi shina nori ca jascaria. 3 Mia ë nicahitaquë, toá ca xatë bo huëšti huëšti cabo cahëquë no. Cahëxo tsi quiha mi Ibo qui chitimiriahaina, jabija ca quinia ó tsi mi bësohaina, tihi cabo yoati ëa ja yoacahitaquë. Nicahax ë rani-ranihitaquë. 4 Jabija ca quinia ó tsi noho xocobo bësono tsi rani-raniquia nicahax na. Yama tsi xo toa ëa ranihuahai ca oquë cato iquia.

5 Jia tsi xo toa nobë xatë bo, naa mi bëroma ca xatë bo mi mëbihaina iquia, ëbë xatë. 6 Mi mëbihai ca iquí tsi noqui, naa nëá ca iglesia qui bëroria tsi xo toa mi noihaina. Jasca, Dios qui jia ca quiniá tsi jia tsi toa xatë bo jari mi mëbino, ja narisyamacano ja bocaquë no. 7 Bohocani quiha Cristo bax yonocohi na. Yonocohax tsi Dios cahëyamacanaibá jato mëbihai ca ó pasoyamacani quiha. 8 Ja tsi xo toa toca cabo no mëbixëti xo jia tsi Dios Chani ja yoacano iquish na. Tocapihi tsi jato yonoco xatënaqui noa jato bëta.

Diótrefes jabi yoi cato

9 Toá ca iglesiá ca chahahuacanaibo qui carta ë raaniquë jato yobaxëna. Jama, ë yoahai ca chahahuayamahi quiha toá ca Diótrefes rë, naa toá ca xatë bo yonacatsai cato. 10 Anoma quiha. Joquí tsi noqui ja ocahuahaina, ja quiahaina, tihi cabo nicamaxëquia pë. Jasca, raniyamaquí tsi no raani ca xatë bo joihuayamahi quiha pë. Jasca, iglesiá cabo quëtiahi quiha rë, jato chani ja nicayamacano iquish na. Jatsi jato chani nicacascanaibo raahi quiha pë iglesia quima.

11 Jisa, ëbë xatë. Anoma tsi xo toa joní acaina iquia. Mi tocayamano ra. Oquë tsi xo toa quinia jia ca mi banahuahaina. Jia ca acai ca tsi xo toa Dios baquë yoi. Jama, yoi ca pi aquí tsi Dios cahëyamaqui toa iquia.

Demetrio jabi jia cato

12 Demetrio yoati tsi nohiria bo chanino tsi jia tsi xo toa ja yoacanaina. Jabija tsi xo toa jia ca ja acaina iquia. Shinajiaxëni ca joni tsi xo naa ra. Jabija ca ë yoahai ca nori ca cahëqui mia tia.

Jaroha ca yoba

13 Jari tobi huëstima ca ë yoacatsaina rë. Jaboqui papí tsi quënënoma xo. 14 Mi qui shishoti ó pasoquia. Toatiyá tsi jia tsi chaninabëquixëqui noa.

15 Mi rani-ranino. Mia joihuahi quiha nëá ca rabëti bo. Jasca, toá ca noba rabëti bo tëquë ë bax mi joihuano. Iquë. Amén.

La Carta Del Apostol San Judas

1 Naa papi quënëhai ca Judas ca ëa xo naa, naa Jacobo noma cato. Jesucristo yonati xo ëa ri. Quënëhacanish cabo, naa Jahëpa Dios noi cabo, Jesucristo ó bëso cabo, tihi cabo qui naa chani raaquia. 2 Diós mato shomahuano ra. Ma rani-ranino. Ma noinabëquiriano ra.

Quiaxëni ca maestro bo

3 No xabahamahacahai ca yoati tsi mato qui quënëcasquia rë, ëbë xatë bá, jaboqui quënënoma ja nori. Jariapari tsi yoba huëtsa mato yoaparicasquia: Jahuë nohiria bo qui Diós ani ca Chani bax ma nianaxëti xo iquia. Huështi roha tsi toa Chani noqui acacani quiha. 4 Tihi ca jahuë bo quënëquia ra, mato naxërëquë ca qui paramisxëniria ca nohiria bo jiconi iqui na. Jonë xo toa yoi ca ja acanaina iquia. Paraxo Diós noqui noihai ca Chani jomicani quiha pë, jato quinia yoixëni ca mato banahuacasquí na. Jato qui yoi xo Jesucristo ra, naa noba Chama, noba Ibo yoi cato. Jabi siri tsi jato copi yoati tsi no yoahacaniquë. "Copihacacaxëcati xo naa nohiria ra" ii quiha Dios Chani iquia.

5 Jatsi Diós copini ca mato nicamacasquia. Shinaparicana. ¿Egipto mai quima Israél ca nohiria Ibobá tsëcayamani? Tsëcaxo tsi quiha ¿toa chahahuayamanish cabo ja quëyoyamayamani? Ja copihacayocani quiha iquia. 6 Jasca toa chama jayapaonish ca ángel bo ri. Jato iti ja jisbëriayocaniquë, Dios nicacasyamaquí na. Jaboqui tsëmoria ca nëpax ca xo. Ja nëxahacacani quiha. Toá tsi jato Diós jananiquë toa bari-baririá tsi copixëna. I-ipaoxëhi quiha jato copi iquia. 7 Jasca, yaca Sodoma, yaca Gomorra, jato tëamë ca yaca mishni bo ri. Anoma ini quiha toa ja chotacanaina, ja yoyocanai ri. Jatsi quiniacaxëcahuë iquia. Jaboqui i-ipaohai ca chihi ó tsi tënë-tënëcani quiha jato ri, ja yoyocanai quëshpi na. Tihi cabo iqui tsi noqui bëro xo Diós copihaina ra.

8 Jishopë. Tocacani quiha pë toa mato qui bëcanish cabo ri. Namanamacanaibo jascaria ca xo. Jochapama tsi jato yora bo yoshihuacani quiha. Jato qui yoi xo Dios yoba. Jasca, mana ca ángel bo ocahuacani quiha pë. Tihi tsi xo toa ja acanaina rë. 9 ¿Japa? ¿Yoshi-yoshiria oquëria ca ángel Miguél ocahuani pa? Ja tocayamaniquë iquia Moisés yora tahëhax ja bëta nianahi tsi ja quinia-quinianiquë. Quiniapama tsi "Mia Ibobá raahano ra" i Yoshihua qui ja ni quiha. 10 Jama xo naa mato xërëquë ca nohiria bo. Jahuëcara ca ja cahëyoiyamahai ca jahuë bo ocahuacani quiha pë; mahitsa. Cahëtimaxëniria ca yohina jascaria ca xo. Tocapihi tsi quëyohacacaxëcani quiha jato ri iquia.

11 Anomariaxëhi quiha jato copi ra. Caín yamaba quinia yoi banahuacani quiha. Parata quëshpi tsi yoyocani quiha, Balaam yamabo ini jascaria. Dios yoba pasomaha ca xo, Moisés yoba pasomaha Coré yamabo ini jascaria. Tihi ca quëshpi tsi quëyohacacaxëcani quiha, Coré quëyohacani jascaria. 12 Bërabiria tsi xo toa mato bëta ja rabënacanaina shiati ma aquë no. Bohocani quiha yoyohi na. Bërabiriama xo toa ja acanaina rë. Jamë shinaquí tsi huëtsa bo mëbitimaxëniria ca xo. Yoshiní raahacahai ca tsëmo jascaria ca xo. Yama xo jahuë oi nohiria bo mëbiti. Bimi saihuayamahai ca mëxohacahax ca jihui jascaria ca xo. Mahitsa ca bësoyama ca xo.

13 Raëtimaxëni ca iahuá ca choca jascaria ca xo. Bacox jisiquihai ria
tsi noqui bëroria xo toa ja yoyocanaina. Mahitsa boho-bohocani quiha
paquëhai ca huishti jascaria. Jato copi Diós shomahuaniquë ra, naa
baquish-baquish itiria cato. I-ipaohai ca copi ixëhi quiha toa ra.
14 Jasca, jato yoati tsi quiha Enoc yamabo, naa Adán quirëquë ca
chaniniquë jaa ri. "Tihiria ca ángel bo ya tsi joxëhi quiha Ibo-iboria" i
ja ni quiha. 15 Jatsi, "Joxo tsi jatiroha ca nohiria bo copixëhi quiha. Yoi ca
ja acana, ja pasomaha ja yoacanaina, tihi cabo quëshpi tsi copihacaxëhi
quiha toa Dios pasomaha ca jochahuaxëni cabo" i Enoc ni quiha. 16 Jabi
yoyomisxëni ca ranimisxëniria ca nohiria bo tsi xo naa ra. Jato noma
jabí tsi yonahacacani quiha rë. Chani-chanipama tsi "Jia tsi xo toa no
acaina" icani quiha pë, mahitsa jaca nori. Jasca, nohiria huëtsa bo
chahahuariacani quiha pë, jahuëcara ó ja quëëcanai ca bixëna. Tihi tsi xo
toa jato jabi yoi cato pë.

Chahahuacanaibo qui acacani ca yoba

17 Shinaparicana, ëbë xatë bá. Jia tsi xo toa noba Ibo Jesucristo rabëti
bá, naa Chani chitahëhuati ibobá mato yoanina. 18 "Xaba rëso tsëquëno tsi
jisiquixëhi quiha mato osacanaibo. Jato noma jabí tsi yonahacacanaibo
tsi xo naa" i mato qui jaca ni quiha. 19 Anoma ca nohiria bo tsi xo naa.
Chahahuacanaibo oquëxnamacani quiha. Jato noma jabí tsi mëpihacacani
quiha pë. Jasca Espíritu Santo jayama ca xo iquia. Tihi tsi xo toa jato jabi
iquia.
20 Jama, mamë chamahuacana, ëbë xatë bá. Chamanahax Dios Chani
jabiriacana. Jasca, Espíritu Santo chamá tsi ma bëhoxti xo. 21 Jasca,
Dios noihai cato ó tsi chitëcana, Ibo Jesucristo manahi na. Joxo tsi mato
bësopaomaxëhi quiha mato noiquí na. 22 Jasca, cahëtimaxëni ca rabë ca
shina jaya cabo mëbicana. 23 Mëbixo tsi huëtsa bo mëbicana, chihi quima
tsohuëcara tsëcahai jascaria. Jasca, tobi xo toa Dios cahëyamacanaibo.
Quiniaxo tsi jato noicana. Noihax jato jocha qui caxacana. Toa yoshi-
huahai ca jocha jaquimacana.

Dios no oquëhuahaina

24 Anomaria tsi xo toa jocha quima mato xabahamapihai cato ra.
Anomaria tsi xo toa jocha yama tsi mato jismapihai cato. Oquëria
tsi xo toa mato ranihuayoipihai cato ra. 25 Dios yoi, jahuë Jesucristó
tsi noqui xabahamahai ca no oquëhuariaxëti xo. Ja qui oquë-oquëria,
chama-chamaria, tihi bo acacaxëti xo ra. I-ipaonish ca jaboqui nori ca
i-ipaoxëhai ca tsi xo naa. Iquë. Amén.

Apocalipsis
o Revelacion a San Juan

Juan qui Jesucristó jahuë bo yoanina

1 Jahuë Cristo qui naa ë quënëhai ca jahuë bo pari Diós jismaniquë, no-
qui, naa jahuë yonati bo ja yoano iquish na. Basima ca ixëti nori ca jahuë
bo noqui cahëmacatsi quiha. Jasca, noqui cahëmacatsi quiha jahuë Cristo
ri. Jatsi jahuë ángel ë qui Jesucristó raaquë naa jahuë bo cahëmati. 2 Jatsi
jatiroha ca ë jisi ca ë quënëquë. Quënëpama tsi Dios Chani, Jesucristo
Chani, tihi caba Chani tsi xo naa ë quënëhaina iquia. Noqui parayamacani
quiha. Jabija ca tsi xo naa ra. 3 Jasca, shomahuahacaxëhi quiha naa
Chani tsayahai cato. Jasca, shomahuahacaxëhi quiha ë quënëha ca chani
nicahai cato, nëá ca yoba chahahuapihi na. Tsayacahuë. Tsëquëti basima
tsi xo naa ixëti nori ca jahuë bo iquia ra.

Siete ca iglesia bo qui Juan carta raahacanina

4 Jabi naa carta raati ibo ca Juan ca ëa xo naa. Asia maí ca siete ca
iglesia bo qui naa chani raaquia. Jasca, noba oquë-oquëria ca Diós mato
shomahuano. Mato ja ranihuano. I-ipaonish ca, jaboqui nori ca, i-ixëhai
ca Ibo-iboria tsi xo naa ra. Jasca, jahuë trono bësojo cató ca Espíritu
Santó mato shomahuano, naa siete ca jabi bo jaya-jayaria cato. 5 Jasca,
Jesucristó mato chamahuano jaa ri. Dios Chani jisiquimati Ibo-iboria
tsi xo naa. Jasca, jariapari ca bësotëquënish ca tsi xo toa noba Ibo ra.
Jatiroha ca maí ca chama-chamaria bo oquë-oquëria xo. Ja tsi xo toa no
oquë-oquëhuahaina. Noqui noi-noiriahi quiha. Noihax no bax ja rësoniquë
jocha quima noqui paquëmaxëna. 6 Jasca, chama bo, arati ibo-iboria bo,
tihi cabo noqui ja manëmaniquë, jahuë Dios, naa jahuë Jahëpa yoi bax
no yonocono iquish na. Jatsi oquë-oquëhuahacaxëti xo noba Cristo ra. I-
ipaoxëti xo jahuë chama ra. Jaha tsi xo. 7 Cristo tsi xo toa tsëmo ó ca
joxëhaina. Ja jono tsi tsayayocaxëcani quiha jatiroha cabo. Tsayacaxëcani
quiha jodiobo ri, naa Jesu acanish cabo. Jatsi aracaxëcani quiha maí ca
carayanabo tëquë, jahuë copi qui raquëhi na. Parayamaquia. Toca tsi
ixëhi quiha ë yoahaina ra. Jaha tsi xo.

8 "Jahuë chitahë, jahuë rëso, tihi ca ëa xo naa ra" ii quiha noba Ibo Dios.
Toca tsi chanihi quiha naa i-ipaonish ca, jaboqui nori ca, i-ixëhai ca Ibo-
iboria. Noba Chama-chamaria tsi xo naa iquia.

9 Mabë xatë ca Juan ca ëa xo naa. Ibo iqui tsi mato bëta xo tënëquia
ëa ri. Jasca, mato bëta xo tsi yonaxëquia ëa ri Diós yonahai cato xo na.
Tënëhi tsi yosanayamaqui noa ra. Jabi naa Patmos icanai ca tëmisco qui
ë raahacani quiha racati rë, Dios Chani, Jesú anina, tihi cabo ë yoani
quëshpi na. 10 Nëá ca tsi Iboba barí tsi Espíritu Santó ëa ibohuaquë. Jatsi
noho casojó ca jamë ca joi ë nicaquë. Chamaxëniria ca joi ja iqui quiha ë
nicahana; naa trompeta jascaria cato. 11 Jatsi ë qui joi nëcaquë:

—Huësti ca libro ó tsi mi quënëxëti xo mi tsayahai ca yoati na. Quënëxo
tsi siete ca iglesiá ca chahahuacanaibo qui naa Chani raahuë, naa Efeso,
Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea. Tihi ca iglesia bo
qui naa chani raahuë —i ë qui joi quë.

12 Nicahax ë chihoriquë ë qui chanihai ca jisxëna. Chihorixo tsi vela
acha cabo, naa siete ca candelero icanai ca ë jisquë. Oro ca ja icani
quiha. 13 Toa candelero bo naxërëquë ó ca Jesu jisiria ca ë jisquë. “Nohiria
Baquë” ja quënahacaha quiha. Jasca, tëtëcaria jahuë sahuëti iqui quiha.
Oro ca shitaramëti sahuë ja iqui quiha. 14 Jahuë mapó ca boo joxoria
iqui quiha, naa joxoria ca huaxmë jisiria cato. Jasca quiha jahuë bëro ri;
chihi rëxquëria ca iqui quiha. 15 Jasca quiha jahuë tahë bo ri bajrahaina.
Chihi quima bichiquihax ca bajratiaria ca bronce metal jascaria jahuë
tahë iqui quiha. Jasca, pao boxtoro pacotsa jascaria jahuë joi iqui
quiha. 16 Jahuë mënëcaya ca mëquënë tsi siete ca huishti bo acha ja iqui
quiha. Jahuë jana quima tsëquëhi iqui quiha rabë ca quëno jaya ca manë
tëtëcaria. Jasca, bari bajrahai jascaria jahuë bëmana iqui quiha. Tihi ca
tsi ë jisquë tsayaxo na.

17 Tsayahax mai qui ë paquëquë. Bësoyama ca jascaria ë iquë ra. Jatsi
jahuë mëquë mënëcayá tsi ëa ja motsaquë.

—Raquëyamahuë. Jahuë chitahë, jahuë rëso, tihi ca ëa xo naa. Ea ti tsi
xo toa Bësoti Ibo-iboria. 18 E rësoniquë. Jama, tsayapa. Jaboqui bëso xo ëa
ra. Bëso-bësopaohai ca ëa xo naa ra. Ea roha tsi xo toa namëti chama jaya
cato. Ea roha tsi xo toa rësonish cabo iti caiti llave jaya cato ra. 19 Jatsi
mi tsayahana, mi tsayaxëhaina, jasca, toa ixëti nori ca jahuë bo, tihi cabo
mi quënëno. 20 Jabi noho mënëcayá ca mëquënë ca huishti bo, jasca, toa
siete ca candelero bo, tihi cabo yoati nohiria bá cahëyamani quiha. Jato
qui bërohuahama ja ini quiha. Jama, jaboqui mi bax bërohuaxëquia, ja
cahëcano iquish na. Nicapa: Siete ca huishti bo tsi xo toa siete ca iglesia
bo obësocanaibo. Jatsi toa siete ca candelero bo tsi xo toa iglesia yoi bo ri.

2

Efesó ca chahahuacanaibo qui Dios Chani raahacanina

1 ‘Efesó ca chahahuacanaibo obëso ca qui naa chani quënëhuë. “Ea
ti tsi xo toa chani mato qui raati ibo-iboria, naa siete ca huishti bo
jahuë mënëcayá ca mëquënë tsi acha cato. Chaniquia ra, naa oro ca
candelero bo naxërëquë ó tsi nii cato. 2 E bax ma ani ca yonoco cahëquia
ra. Yonocopama tsi ma yosanayamaniquë ra. Jasca, mato qui yoi ini
quiha toa jochahuaxëni ca nohiria bo. Jasca, mato qui bëcani quiha
toa mahitsa ca Dios Chani yoacanaibo, ‘Dios Chani yoati ibo bo xo noa’
iquiina. Jatsi jia tsi toa paracanaibo ma tanamaniquë ja quiacanai
ca jismaxëna. 3 Jasca, ma shinapëniniquë. Ea iqui tsi tënëpama tsi ma
yosanayamaniquë iquia. Tihi ca tsi cahëquia mato yoati na. 4 Jama, tobi
xo toa huësti ca yoi cato rë. Rëquë ó tsi ëa ma noiyoipaoniquë. Jama
jaboqui mahitsa tsi xo toa ma noihaina rë. 5 Shinaparicana. Nëama tsi
xo toa ma paquëhana. Anomaria i-ipaoni quiha ma noihaina iquia. Jama,
jaboqui ëa basi xo mato rë. Jatsi mato jocha quima casocana iquia ra. Ma
ani jascaria ma atëquëno. Ma tocapiyamano tsi mëri tsi joxëquia mato iti
ó ca candelero mëbixëna. Jatsi yamaxëhi quiha ë bax ma yonocoxëhaina
ra. 6 Jatsi quiniacaxëcahuë. Jari shoma xo mato ra. Mahitsa ca Dios qui
aracanaibo, naa nicolaítabo icanai cabo qui ma shinapëniyama-niquë ra.
Jënima quiha. Ja acanai ca tahëhax jato qui caxaquia ëa ri. 7 Toca tsi
iglesia bo qui chanihi quiha Espíritu Santo ra. Jatsi nicacana pahoqui
quini jaya cabá. Premio axëquia ra bëbocanaibo qui. Dios mana ca iti-itiria

ca jihui bimi, naa “Bësomati Jihui” icanai ca bimi jato pimaxëquia. Jatsi bëso-bësopaocaxëcani quiha ra”.

Esmirná ca chahahuacanaibo qui Dios Chani raahacanina

8 ‘Esmirná ca chahahuacanaibo obëso ca qui naa chani quënëhuë. “Ea ti tsi xo toa chani raati ibo, naa jahuë chitahë, jahuë rëso, tihi cabo nori cato. Rësonish ca bësotëquënish ca ëa xo naa ra. Jabi ë yoacatsai ca tsi xo naa: 9 Jatiroha ca cahëquia ra mato yoati na. Anomaria ini quiha ma tënëhaina. Noitiria xo mato; jama, rico yoi bo ma nori iquia. Jasca, tobi xo toa mato osacanaibo rë, naa ‘Jodio yoi bo xo noa’ icanaibo; Dios xocobo jaca nomari ra. Satanás maxo ó ca xo toa bo iquia. 10 Jabi mato tënëmapaimaria xo Dios cahëyamacanaibo. Tocajacano tsi ma raquëyamano. Preso qui mato huësti huësti ca nanëxëhi quiha Satanás, mato tanamaxëna. Diez ca bari no tsi tënëxëqui mato iquia. E quima casoyamacana, mato ja acasno ri. Tocapimano tsi premio jia ca mato qui axëquia. Mato bëso-bësopaomaxëquia ra. 11 Toca tsi iglesia bo qui chanihi quiha Espíritu Santo ra. Jatsi nicacana pahoqui quini jaya cabá. Raquëyamariacaxëcani quiha toa bëbocanaibo, Dios quima jochacanaibo aquëquëmahacaxëquë no”.

Pergamó ca chahahuacanaibo obëso ca qui Dios Chani raahacanina

12 ‘Pergamó ca chahahuacanaibo obëso ca qui naa chani quënëhuë. “Ea ti tsi xo naa chani raati ibo-iboria, naa rabë ca quëno jaya ca manë jaya cato. 13 Jatiroha ca cahëhai ca ëa xo naa. Satanás yonahai cato ó tsi racaqui mato rë. Jasca, jia tsi xo toa ë qui ma chitimiyoihaina iquia. Jabi noho Chani yoanish ca Antipas namëhacaquë ri tsi ë quima ma casoyamaniquë ra. Mato yacata ax tsi naa Satanás bësohai cato ax tsi ja namëhacani quiha. Tihi ca tsi cahëquia mato yoati na. 14 Jama, tobi xo toa huësti huësti ca ë qui yoi cato. Mato ó tsi xo toa Balaam yoba banahuacanaibo rë. Jabi chama Balac qui yoba yoi Balaam yamabá ani quiha pë, Israél cabo jochamaxëna. Toatiyá tsi ídolo bo qui acacanish ca nami piti, carayana ca yoxa bo ya rabënati, tihi ca tsi Israel cabo ja jabimani quiha ra. 15 Jasca, mato ó tsi xo toa nicolaítaba yoba, rë, naa yoba yoi ca ó quëëcanaibo. Anoma quiha. 16 Jatsi mato jocha quima ë quiri bësocana iquia. Ma tocapiyamano tsi mëri tsi mato qui caxëquia. Caxo toa nohiria bo axëquia ra noho jana ó ca huajahai ca rabë ca quëno jaya ca manë no ra. 17 Toca tsi iglesia bo qui chanihi quiha Espíritu Santo ra. Jatsi nicacana pahoqui quina jaya cabá. Premio axëquia bëbocanaibo qui. Mana ca mapari jato pimaxëquia. Jasca, jato qui huësti ca maxax joxo ca axëquia. Toa maxax ó tsi quënëhacaxëhi quiha jato janë paxa cabo. Toa janë paxa ca cahëxëhi quiha maxax ibo roha”.

Tiatirá ca chahahuacanaibo qui Dios Chani raahacanina

18 ‘Tiatirá ca chahahuacanaibo obëso ca qui naa chani quënëhuë. “Dios baquë tsi xo naa chani raati ibo, naa chihi rëxquëria ca bëro jaya cato. Chaniquia, naa bajratiaria ca bronce metal jascaria ca tahë jaya cato. 19 Jatiroha ca cahëquia mato yoati na. Huëstima tsi xo toa jia ca ma anina. Jasca jia tsi xo Dios, nohiria bo, tihi cabo ma noihaina. E qui jia tsi xo ma chitimihaina. Jia tsi xo ma yosanayamahai ri. Jasca, jaboqui oquë tsi acasqui mato ra. Tihi ca jia ca jahuë bo cahëquia mato yoati na. 20 Jama, tobi xo toa huësti huësti ca ë qui yoi cato rë. Nicacahuë. Mato ó tsi xo toa jochahuaxëni ca yoxa Jezabel jasca cato. Toa yoxa tënëqui mato rë.

Anoma xo jahuë chani ra. ‘Dios Chani yoahai ca ëa xo naa’ ii quiha pë, yoiria ca ja jabimahai ca nori. Yoi ca chotahaina, ídolo bo qui acacanish ca jahuë bo pihaina, tihi ca tsi noho yonati bo jabimahi quiha pë. 21 Toa yoxa qui xaba ë aniquë jahuë jocha quima ja casono iquish na. Jahuë jocha jisbëriacasyama xo ra. Jahuë jabi quiha. 22 Ja tsi xo toa jaboqui naa yoxa iquimaxëquia jahuë oxati ó no. Jasca, jahuë pëhi acanaibo ri tënëmaxëquia. Toa yoxa quima pi ja casoyamacano tsi tocaxëquia jato qui. Jatsi tënëriacaxëcani quiha jato ri. 23 Jasca, jahuë xocobo, naa jahuë yoba nicacanaibo quëyoxëquia ra. Tocahëno tsi ëa cahëyoicaxëcani quiha jatiroha ca iglesiá ca chahahuacanaibo. Jatsi nohiria bá shinahai ca tëquë naispihai ca ë nori ca cahëcaxëcaqui. Jatiroha ca nohiria bo copixëquia ra, ja acanai ca quëshpi na. 24 Jama, tobi xo mato Tiatira ó ca nohiria huëtsa bo, naa toa yoxa yoba yoi biyamacanaibo. Toa Satanás yoba-yobaria jabiyamaqui mato ra. Jënima quiha. Jaboqui yama tsi xo toa yoba huëtsa mato qui ë acatsaina. 25 Ma jaya ca yoba roha ma chahahuariano ëa manaquí na. Jaha bësopa. Joquia ra. 26 Cahëxo tsi bëbocanaibo, naa jahuë rëso qui yonococanaibo qui yonati chama axëquia. Jatsi maí ca nohiria bo yonacaxëcani quiha. 27 Jabi toa yonati chama noho Jahëpá ë qui ani quiha. Jato ë mëbihai ca iqui tsi coshixëhi quiha toa maí ca nohiria bo ja yonacanaina ra. Maí ca nohiria bo naxërëquë ó ca jochahuaxëni cabo choshacaxëcani quiha, naa chomo choshahacahai jascaria. 28 Jasca, jato qui oquë axëquia, naa huishti bëro shini oquë jascaria cato. 29 Toca tsi iglesia bo qui chanihi quiha Espíritu Santo ra. Jatsi nicacana pahoqui quini jaya cabá”.

3

Sardís ca chahahuacanaibo qui Dios Chani raahacahaina

1 ‘Sardís ca chahahuacanaibo obëso ca qui naa chani quënëhuë. “Ea ti tsi xo naa Chani raati ibo, naa Dios siete ca jabi-jabiria bo jaya ca Espíritu Santo jaya cato. Chaniquia, naa siete ca huishti bo acha cato. E yoacatsai ca tsi xo naa: Jatiroha ca cahëquia mato yoati na. Dios bax ariacanaibo ma nori ca quëscahuacani quiha nohiria bo pë, mahitsa ma nori. 2 Jatsi bëpëquëcana. Jatipaima xo mato mëstë ca jabi jiaxëni cato rë. Toa jabi chamahuacana. Jasca, mato tsayapama tsi yama tsi xo toa jia-jiaria ca ma acaina iquia. ¿Jënahuariahax, ‘Jia tsi xo ma acaina’ i mato qui noho Dios na? Mahitsa tsi xo iquia. 3 Jariapari ca ó ca ma jabihuahacani ca yoba chahahuacana. Toa yoba nicacana. Jasca, mato jocha quima Dios quiri bësocana. Bëpëquëyamapimano tsi mëri tsi mato qui caxëquia. Yomaxëni ca johai ca jascaria tsi mato qui joxëquia. Toa hora ó pasoyamaxëqui mato. Toa hora yoayamaxëquia. 4 Jama, tobi xo toa Sardis ó ca huësti huësti ca yoshihuahama ca jabi jaya cabo. Chëquëhuahama ca raiti jayaria cabo jascaria ca xo. E bëta bohocaxëcani quiha naa nohiria ra mëstëxëni jaca nori quëshpi na. Raiti joxo ca sahuëcaxëcani quiha. 5 Jasca, toca tsi sahuëmahacacaxëcani quiha bëbocanaibo ri. Jasca, jato janë bo, naa bësocanaiba libro ó ca quënëni ca janë bo masayamaxëquia. Jama, noho Jahëpa, jahuë ángel bo, tihi cabo bësojo xo tsi jato janë yoaxëquia ra, ‘Nohónabo xo naa’ iquiina. 6 Toca tsi iglesia bo qui chanihi quiha Espíritu Santo ra. Jatsi nicacana pahoqui quini jaya cabá”.

Filadelfiá ca chahahuacanaibo qui Dios Chani raahacahaina

7 ‘Filadelfiá ca chahahuacanaibo obëso ca qui naa chani quënëhuë. “Ea ti tsi xo naa Chani raati ibo, naa mëstëxëni ca parayamahai cato. Chaniquia, naa Diós otohai ca qui jicoti llave jaya cato. David yamaba llave jascaria quiha. Jabi caiti ë japëcano tsi yama tsi xo toa nohiria huëtsá toa caiti japahaina ra. Jasca, ë japano tsi yama tsi xo toa japëcahaina. 8 Jabi jatiroha ca cahëquia mato yoati na. Tsayacahuë. Mato bësojó tsi caiti ë japëcaquë. Yama tsi xo toa caiti japahaina ra. Jasca, iriama tsi xo toa Dios yonoco ma acatsaina iquia. Coshiriayama xo mato rë. Jama, noho yoba nicayoicasqui mato ra. Jënima quiha. Jasca, yama tsi xo toa ë quima casocanaibo mato ó no. 9 Nicacahuë. Tobi xo toa mato pasomaha ca mahitsa ca jodiobo. ‘Jodiobo yoi xo noa’ icani quiha pë; quiaxëni cabo jaca nori. Satanás maxo ó cabo ca xo. Mato tahë ó tsi jato mënimaxëquia. Mënihax, ‘Mato noi-noiriahi quiha Dios ra’ i mato qui caxëcani quiha ra. 10 Jasca, jia tsi xo toa noho yoba bo ma chahahuahaina iquia. Ma yosanayamaniquë. Ja iqui tsi mato otoxëquia, maí ca nohiria bo qui tënëtiya joxëquë no. Toatiyá tsi tanamahacacaxëcani quiha maí ca bësocanai ca nohiria ra. 11 Jatsi quiniacaxëcahuë. Cati basima xo ëa ra. Ma jaya ca jahuë bo achariacana, mato premio jia ca tsohuëcaracá mato quima mëbiyamano iquish na. 12 Premio axëquia ra bëbocanaibo qui. Noho Dios arati xobo ó ca iti jato qui axëquia. Toá tsi chinichiti jascaria icaxëcani quiha. Toca tsi Dios iti ó tsi i-ipaocaxëcani quiha ra. Jasca, jato ó tsi noho Dios janë, noho Dios yacata janë, noho janë paxa yoi cato, tihi cabo quënëxëquia jato ó no. Jabi toa Dios yaca-yacaria tsi xo toa Jerusalén paxa cato, naa Dios quima ax mai qui botëxëhai cato. 13 Nëca tsi iglesia bo qui chanihi quiha Espíritu Santo. Jatsi nicacana pahoqui quini jaya cabá”.

Laodiceá ca chahahuacanaibo qui Dios Chani raahacahaina

14 ‘Laodiceá ca chahahuacanaibo obëso ca qui naa chani quënëhuë. “Ea ti tsi xo naa Chani raati ibo-iboria, naa jabija ca yoati ibo-iboria. Parayamahai ca ëa xo naa ra. Jasca, Diós nëhohuani ca jahuë bo chitahëhuati ibo-iboria ca ëa xo naa ra. E yoacatsai ca tsi xo naa: 15 Jatiroha ca cahëquia mato yoati na. Dios Chani pasomahama xo mato iquia; jasca Dios Chani noiyoihai cabo ma nomari. Matsi ma xo mato; itsis ri ma nomari rë. 16 Jishopë. Mato tsi xo huaha roha. Anoma quiha. Ja iqui tsi noho jana quima mato michoxëquia ra. 17 Jasca, ‘Rico xo noa. Anomaria tsi xo noba parata ra. Narisyamahai ca noqui xo naa’ tihi ca tsi iqui mato pë. Jënima ca ma nori ca quëscahuaqui mato rë, noitiria ca ma nori. Bëco xo mato ra. Jasca, tsoboco ca ma nori ca cahëyamaqui mato rë. 18 Jatsi quiniacaxëcahuë. Jariapari tsi noho yoba-yobaria bicahuë. Chihí tsi rohahuahacani ca oro jascaria xo noho yoba ra. Bichí tsi rico-ricoria ca manëyoixëqui mato. Jasca, bërabiria tsi xo toa ma yoyohaina iquia. Tsoboco ca jascaria xo mato rë. Jatsi raiti joxo, naa jabi mëstë ca bicana. Bixo sahuëcana jianaxëna. Jasca, jabija ca taisyamaqui mato iquia, bëco ma nori iqui na. Jatsi bëro chëxati bicahuë taisyoixëna. Tihi ca tsi xo toa ë yoacatsaina ra. 19 Ea ti tsi xo toa ë noicanaibo raahacaina. Jato yobaquia ra jato noiquí na. Jatsi quiniacaxëcahuë. Mato jocha quima ma bësono ra. 20 Tsayacapa. Caiti ó tsi niiquia. Toa xo tsi quënaquia. Tsohuëcaracá noho joi nicano tsi ë bax pi caiti ja japëcano tsi jicoxëquia. Jicohax ja bëta oriquixëquia. Jatsi oriquibëquinaxëqui noa. 21 Jasca, premio axëquia bëbocanaibo qui. Noho yonati chama jato bëta xatënaxëquia. Jatsi noho

trono ó tsi jato tsahomaxëquia ë bëta xo ja yonacano. Jabi bëboxo tsi noho
iti ë biniquë ëa ri, noho Jahëpa trono ó cato. 22 Nëca tsi iglesia qui chanihi
quiha Espíritu Santo. Jatsi nicacana pahoqui quini jaya cabá. Jabi tihi ca
tsi xo toa Ibobá ë qui yoahana".

4

Naipá ca trono

1 Naa quirëquë ë tsayatëquëquë. Toá tsi ëa bësojó iqui quiha naipá ca
japëcahaca ca caiti. Tobi iqui quiha toa jasca ca joi-joiria, naa trompeta
pacotsa jascaria. E qui ja nëcaha quiha:
—Nëá tsi inahuë. Jahuëcara mia jismacasquia, naa ixëti nori ca rëquë
ca joxëhai ca jahuë bo —iquiina.
2 Jatsi Espíritu Santó ëa ibohuatapiquë. Ea bësojó tsi nii iqui quiha naipá
ca tronoria. Jahá tsaho tsohuëcara iqui quiha. 3 Anomaria jahuë jaria
iqui quiha, naa bajrahai ca maxaxa, naa jaspe, cornalina, tihi cabo bajra-
bajrahai ca maxax bo jascaria. Jasca, tobi iqui quiha nahuabahi trono
tëamë cato. Esmeralda maxax jascaria tsi bajra-bajrajaquë jaa ri. 4 Jasca,
trono tëamë iqui quiha veinticuatro ca yonati trono huëtsa bo. Jahá tsaho
iqui quiha veinticuatro ca yosibo, naa raiti joxo sahuë cabo. Jasca, oro
ca chaha tëquë ja jayacana quiha jato mapó no. 5 Jasca, toa trono quima
tsëquëha quiha bajrahai ca canapa ra. Jahanahax huajaha quiha tërë-
tërëhai ca pacotsa. Jasca, toa trono bësojó tsi nii iqui quiha siete ca ririhai
ca jotati bo. Toa jotati bo tsi xo toa Dios Espíritu Santo, naa siete ca jabi-
jabiria jaya cato. 6 Jasca, trono bësojó tsi iqui quiha ianë, naa bëisiti jisi
cato. Shërëria ja iqui quiha.

Jasca, nëpax tsi naa tronoria tëamë tsi mani iqui quiha cuatro ca niihai
ca jahuëcara ca bësocanaibo. Bëro tirixëniria ja jayacana quiha, naa ja
bësojó no, ja casojó no. 7 Jabi toa jariapari ca bësohai ca tsi xo cama jisiria
cato. Jatsi jaquirëquë ca tsi xo toa toro jisiria cato. Jatsi jaquirëquë ca tsi
xo toa joni bëmanaria jisiria cato. Jatsi jaquirëquë ca tsi xo toa noyahai ca
tëtëpahua jisiria cato. 8 Jasca, seis ca pëhi bo jayacana quiha naa cuatro
ca bësohai ca jahuëcara bo. Jato tëa tsi huëstima ca bëro sahuë ja icana
quiha, jato pëhi nama jaca nori. Jasca, barihani, baquicha, tihi tsi ja
quëquëcaquë. Jënëhaxma tsi ja nëcacana quiha:
"Aquëquë, aquëquë, aquëquëria tsi xo Ibo Dios Chamaxëni cato ra.
I-ipaonish ca jaboqui nori ca i-ixëhai ca Ibo-iboria tsi xo naa ra" iquiina.
9 Jia tsi quiha tronoriá ca tsahohai ca bëso-bësopaohai ca ja ocahuar-
iacaquë, naa cuatro ca bësohai ca jahuëcara bo. Toa tsahohai ca ja
oquëhuacana quiha. Jasca, "Gracias" i ja qui jacana quiha, ja ani quëshpi
na. 10 Tocajacaquë tsi quiha ja bësojó tsi toa veinticuatro ca yosibo mëni-
mëniquë. Mënihax Bëso-bësopaohai ca qui ja ara-aracaquë jato ri. Araxo tsi
quiha trono bësojo xo tsi jato oro ca chaha bo ja janacaquë. Janahax ja
nëcacaquë:
11 "Noba Ibo, noba Dios xo mia ra.
Jia tsi xo toa oquë, chama, tihi cabo mi bichiina.
Tocaxëti xo, jatiroha ca jahuë bo mi nëhohuani iqui na.
Mi shinaná tsi ja nëhohuahacaniquë.
Mia iqui tsi iicani quiha ra"
i veinticuatro ca yosibo a quiha tronó tsaho ca qui.

5

Quënë-quënëria, jatsi Cordero, tihi cabo

1 Tronó ca tsahohai ca tsayapama tsi quënë jaya ca tëto ca papi ë jisquë,
naa jahuë mëquë mënëcayá cato. Papi xara, jasca, papi cacha, tihi cato ó
tsi toa quënë iqui quiha. Jasca, siete ca sello bo jayaha quiha toa quënë
quëbëti. 2 Jaquirëquë huësti ca ángel chamaxëni ca ë jisquë ra. Joi pistiamá
tsi ëa ja quënaquë:

—¿Tsohuëcara ni toa naa tëto ca papi huishquirimati mëtsa cato, naa
oquë jaya cato ra? ¿Tsohuëcara ni toa jahuë sello bo noshati mëtsa cato?
—i ë qui ja a quiha.

3 Jabi yama iqui quiha toa papi huishquirimati mëtsa cato rë. Naipá tsi
yama. Maí tsi yama. Bësoyama caba ití tsi yama. Tihi cabo ó tsi yama iqui
quiha toa tëto ca papi huishquirimati mëtsa cato rë, jahuë quënë noqui
nicamati. 4 Jatsi ë araconaquë. Yama iqui quiha toa oquë ca nohiria toa
papi huishquirimati rë. Yama iqui quiha toá ca chani noqui nicamati
mëtsa cato ra. 5 Jatsi ë qui huësti ca toá ca yosi ca chaniquë:

—Arayamahuë. Tobi xo toa Judá maxo ó ca Cama jascaria cato, naa
David yamaba chahitaxocobo. Bëbo-bëborianish ca tsi xo naa. Toa papi
sello bo noshaxëhi quiha huishquirimaxëna. Ati mëtsa xo ra —i ë qui yosi
ca a quiha.

6 Jatsi Cordero ë jisquë. Trono ó tsi nii ja iqui quiha. Jasca, ja tëamë
iqui quiha toa cuatro ca bësocanai ca jahuëcara bo. Toa iqui quiha yosibo
ri. Acacanish ca iquiria ja iqui quiha. Siete ca mahui bo ja jayaha quiha.
Jasca, siete ca bëro ja jayaha quiha. Jabi naa siete ca bëro bo tsi xo toa
siete ca jabi-jabiria bo jaya ca Espíritu Santo ra. Jatiroha ca mai qui ja
raahacani quiha. 7 Jatsi tronó ca tsaho ca qui Cordero caquë. Caxo tsi
quiha jahuë mëquë mënëcayá ca tëto ca papi ja biquë. 8 Ja biquë tsi quiha
ja bësojó tsi mënicaniquë toa cuatro ca bësohai ca jahuëcara bo. Mënicaquë
toa veinticuatro ca yosibo ri. Jabi música ati arpa icanai ca ja jayacana
quiha toa yosibo tëquë. Jasca, oro ca cochopi bo ja achacana quiha, naa
Dios nohiria bëhoxhai rëamë cabo. Jabi Dios qui incienso jascaria tsi xo
toa ja bëhoxcanaina. 9 Jatsi quëquëti paxa ca naa yosibo quëquëquë:

“Mia ri tsi xo oquë-oquëria tëto ca papi biti, jahuë sello bo noshati.
Mi acacani quiha.
Mi jimí tsi nohiria bo mi copiniquë Dios bax na.
Jatiroha ca maxo ó ca nohiria bo, jatiroha ca joi ó ca nohiria bo, jatiroha
ca pais ó ca nohiria bo, tihi cabo mi copiniquë ra mi rësohai cató
no.
10 Copixo tsi quiha arati ibo, chama bo, tihi cabo jato mi manëmaniquë ra,
Dios bax yonocoti, jahuë mai ja yonacano”.
Tihi tsi ja icana quiha quëquëhi na.

11 Jatsi ë tsayatëquëquë. Tsayapama tsi huëstima ca ángel bo ë jisquë.
Tocanoma ja icana quiha ra. Jatsi jato joi ë nicaquë. Trono, bësohai ca
jahuëcara bo, yosibo, tihi cabo tëamë tsi ja manicana quiha. 12 Joi pistiamá
tsi ja quëquëcaquë jato ri.

“Oquë-oquëria ca tsi xo toa acacanish ca Cordero ra.
Chama, jahuëmishni bo tëquë, tiisi, coshi, tihi cabo ja bino ra.
Jasca, nohiria bá oquëhuano.
Ja qui nohiria bo arano”
i ángel bo a quiha quëquëhi na.

13 Jatsi joi huëtsa ë nicaquë. Chanihi iqui quiha jatiroha ca bësocanaibo.
Chaniha quiha naipá ca bësocanaibo tëquë. Chaniha quiha maí ca
bësocanaibo tëquë. Chaniha quiha bësoyama caba ití ca bësoyamacanaibo
tëquë. Chaniha quiha ianë ca bësocanaibo tëquë. Tihi cabo quëquëhai ca
ë nicaquë.
"Oquëhuahacapaoxëti xo toa tronó tsaho cato ra.
Oquëhuahacapaoxëti xo toa Cordero ra.
Jato qui jatiroha cabo arano ra.
Chama, oquë, tihi cabo ja jayapaono ra"
nëa tsi jatiroha ca bësocanaibo nëcaha quiha quëquëhi na.
14 Jatsi,
—Iquë. Amén —i toa cuatro ca bësohai ca jahuëcara bo quë.
Jatsi yosibo mëniyoquë, tronó ca tsaho cato, Cordero, tihi cabo qui
araxëna.

6

Siete ca sello bo Corderó noshahana

1 Jatsi Cordero ë tsayaquë. Toa siete ca sello jaya ca tëto ca papi ja
jayaha quiha. Jariapari ca sello ja noshaha quiha. Ja noshaquë tsi quiha
cuatro ca bësohai ca jahuëcara ó ca huëstitá quënaquë. Tërë-tërëhai ca
jascaria jahuë joi iqui quiha.
—Johuë —i ja a quiha.
2 Jatsi jisiquitapiquë caballo joxo. Ja cacha tsaho iqui quiha jahuë ibo;
canati acha. Jatsi ja qui chaha acacaquë. Bichi tsi quiha ja jabaquë bëbo-
bëboxëna.
3 Jatsi toa sello segundo ca Corderó noshaquë. Noshajahuaquë tsi
quiha bësohai ca jahuëcara ó ca segundo cató quënaquë:
—Johuë —iquiina.
4 Tocajaquë tsi quiha huajatapiquë caballo huëtsa, naa shini-shiniria
cato. Jahuë ibo qui chama acacaha quiha, maí ca nohiria bo iquinamati,
jia tsi ja racanabëquiyamacano iquish na. Ja iqui tsi jato huëtsa nohiria bá
aca quiha. Jasca, ja qui saipihua acacaha quiha nohiria bo ati.
5 Jatsi sello tercer ca Corderó noshaquë tsi quiha toa bësohai ca
jahuëcara ó ca tercer cató quënaquë:
—Johuë —iquiina.
Jatsi jisiquitapiquë caballo chëquë cato. Balanza acha jahuë ibo iqui
quiha. 6 Jatsi toa cuatro ca bësohai ca jahuëcara ca naxërëquë ó ca joi ë
nicaquë tonia.
—Biniacaxëcani quiha nohiria. Jatsi huësti ca bari sueldo quëshpi tsi
iniahacaxëti xo harina trigo, naa huësti ca kilo cato. Jasca, huësti ca bari
sueldo quëshpi tsi iniahacaxëti xo cebada icanai ca bëro tres kilo cato ra.
Jama, xëni precio, vino precio, tihi cabo inamayamahuë —nëa tsi caballo
ibo qui joi nëcaha quiha.
7 Jatsi sello cuarto ca Corderó noshaquë tsi quiha toa bësohai ca
jahuëcara ó ca cuarto cató quënaquë:
—Johuë —iquiina.
8 Jatsi jisiquitapiquë caballo pajoxo cato. Rësomati ibo-iboria jahuë
ibo quënahacaha quiha. Jasca, ja cho bocana quiha rësohax cabo tëquë.
Jatsi jato qui chama acacaha quiha maf ca nohiria bo, naa huësti cuarto
cabo ati. Nohiria bo nianamahaina, nohiria biniahuahaina, banahaca

ca bëro, bimi, tihi cabo yoshihuahaina, nohiria bo yohiná pihaina, tihi cabo ati mëtsa ángel iqui quiha nohiria bo axëna.
9 Jatsi sello quinto ca Corderó noshaquë tsi quiha altar namá ca rësonish cabo ë jisquë. Dios Chani ja yoacanai ca tahëxo tsi ja acacani quiha.
10 Jatsi joi pistiamá tsi ja quënacaquë:
—Mia ri tsi xo chamaxëniria ca Ibo-iboria. Mia ri tsi xo jabija ca mëstëxëni cato ra. ¿Jënino tsi noqui acanish cabo copixëhai ra? Mi bamayamano ra. Toa maí ca nohiria bo copihuë —nëa tsi ja nëcacana quiha.
11 Jatsi jato qui raiti joxo acacaquë sahuëti. Jatsi, "Yosanayamacana. Acacati basima xo ra. Jariapari tsi jari rësoxëti xo mabë xatë huëtsa bo, naa ma acacani jascaria. Jari jatihuahama xo toa número ra" i jato qui Cordero quë.
12 Jatsi sello sexto ca Corderó noshaquë tsi quiha yajo-yajoriaquë mai. Jatsi tsëmonaquë bari, naa raiti chëquë jascaria. Jatsi xabacarianaquë oxë. Jimi jisiria ja iqui quiha. 13 Jatsi naipa ax mai quiri huishti bo paquëyoquë, naa jihuí ca bimi mai qui paquëhai jascaria yoshi-yoshiria xotoquë no. 14 Jatsi yamatapiquë naipa. Ja tsiboha quiha papi tëto jascaria. Maí ca tëmachi bo, ianë ca tësëbë, bo tihi cabo yajohacacaquë. Jato iti quima ja mohimahacacani quiha. 15 Jatsi paxacasquë nohiria bo tëquë. Jabayoha quiha maí ca chama bo, comandante bo, rico cabo, empleado bo, yonati bo, joni bo chama yama cabo. Tëmachí ca quini bo qui tihi cabo jabayoha quiha jonëxëna. 16 Jabaxo tsi quiha tëmachi bo, maxax bo, tihi cabo qui ja quënacaquë. Quënahax,
—Noqui cacha paquëcahuë. Toa mana ca tronó ca tsaho ca quima noqui jonëmahuë. Jasca, caxaxëniria tsi xo toa Cordero ra. Ja quima noqui jonëmahuë —i jaca na quiha.
17 Joquë toa bari ra. Jaboqui jisiquihi quiha jato qui ja caxa-caxacanaina ra. Yama tsi xo toa paxahaina.

7

Dios yonati bo xabahamahacahaina

1 Toa quirëquë cuatro ca ángel bo ë jisquë. Maí ca cuatro ca papoto ó tsi nii ja icana quiha. Toa xo tsi quiha mai quiri yoshi xotohai ca ja quëtiacaquë. Ja iqui tsi mai, jënë, jihui, tihi cabo ó tsi yoshi xotoyamaquë.
2 Jatsi ángel huëtsa ë jisquë. Bari johai ca ax ja joquë. Jasca, bësohai ca Dios jisti ja jayaha quiha. Joxo tsi quiha toa cuatro ca ángel bo, naa mai, jënë, tihi cabo yoshihuacanaibo ja quënaquë:
3 —Jari mai, jënë, tihi cabo yoshihuayamacahuë. Noba Dios yonati ba bëpara ó tsi jisti no quënëparixëti xo —i jato qui ja a quiha.
4 Jatsi ciento cuarenta y cuatro mil cabo iqui quiha, naa toa Dios jistí tsi quënëhacahax cabo. Israel cabo tëquë ja icana quiha, naa doce ca maxo quima cabo. 5 Quënëhacaha quiha doce mil ca Judá ca maxo ó ca nohiria. Quënëhacaha quiha doce mil ca Rubén ca maxo ó ca nohiria. Jatsi quënëhacaha quiha doce mil ca Gad ca maxo ó ca nohiria. 6 Jatsi quënëhacaha quiha doce mil ca Asér ca maxo ó ca nohiria. Jatsi quënëhacaha quiha doce mil ca Neftalí ca maxo ó ca nohiria. Jatsi quënëhacaha quiha doce mil ca Manasés ca maxo ó ca nohiria. 7 Jatsi quënëhacaha quiha doce mil ca Simeón ca maxo ó ca nohiria. Jatsi quënëhacaha quiha doce mil ca Leví ca maxo ó ca

nohiria. Jatsi quënëhacaha quiha doce mil ca Isacar ca maxo ó ca nohiria.
8 Jatsi quënëhacaha quiha doce mil ca Zabulón ca maxo ó ca nohiria.
Jatsi quënëhacaha quiha doce mil ca José ca maxo ó ca nohiria. Jatsi
quënëhacaha quiha doce mil ca Benjamin ca maxo ó ca nohiria. Tihi cabo
quënëhacaha quiha.

Raiti joxo sahuë cabo

9 Naa quirëquë huëstima ca nohiria ë jisquë. Tocanoma ja icana quiha.
Jamëri, jamëri tëquë, naa jatiroha ca pais, jimi, maxo, joi, tihi cabo quima
ax ja icana quiha. Jasca, toa trono, Cordero, tihi cabo bësojó tsi mani ja
icana quiha. Jasca, raiti joxo sahuë, xëpamë pëhi acha, tihi ca tsi jaya ja
icaquë. 10 Jatsi joi pistiamá tsi ja quënacaquë:

—Noqui Xabahamati Ibo-iboria tsi xo toa tronó tsaho cato ra. Jasca xo
Cordero ri —i jaca na quiha quënahi na.

11 Jatsi trono bësojo ó tsi mëniyoquë ángel bo tëquë. Yosibo, cuatro ca
bësohai ca jahuëcara cabo, tihi cabo tëamë ja niicana quiha. Mënihax Dios
qui ja aracaquë. 12 Arahax ja nëcacana quiha:

“Jia ra. Noba Dios nohiria bo oca-ocapaono ra.
Ja oquëhuahacapaono ra.
Tiisi ja jayano ra.
Jasca ‘Gracias’ i Dios qui nohiria bo paono ra.
Jasca, chama, coshi, tihi jaya ca tsi xo noba Dios ra.
Jaha tsi xo. Amén”
nëca tsi jaca na quiha.

13 Jatsi huësti ca yosi ca ë qui chaniquë:

—¿Tsohuë ni naa raiti joxo ca sahuë cabo? ¿Jahuëniahax tsi ja bëcana?
¿Cahëhai mia ri? —i ë qui ja a quiha.

14 Jatsi,

—Cahëyamaquia, taitá. Mia ri tsi xo toa cahëhaina —i ja qui ë quë.

Jatsi,

—Tënëtiyaria quima ax bëcanax cabo tsi xo naa. Cordero jimí tsi jato
raiti ja joxohuacani quiha, chocohaxo na. 15 Ja iqui tsi Dios trono bësojó
tsi mani-manicani quiha. Toá tsi Dios arati xobo-xoboria xo tsi mëbi-
mëbiriacani quiha, barihani, baquicha tëquë. Jasca, jato ó bësoxëhi quiha
toa tronó ca tsaho cato ra. 16 Ja iqui tsi paxnatëquë-yamacaxëcani quiha
ra. Tëshinatëquëyamacaxë-cani quiha. Jasca, bari huao cahëyamacaxëcani
quiha. 17 Rani-ranicaxëcaqui, Cordero, naa trono ó ca jato obëso ca nori
quëshpi na. Bëso-bëso ca jënë iti qui jato mëpixëhi quiha. Jasca, jato bëró
ca bëhono tëquë masaxëhi quiha Dios —i ë qui huësti ca yosi ca a quiha.

8

Sello séptimo cato

1 Jatsi toa sello séptimo ca Corderó noshaquë. Noshaquë tsi quiha
medio hora no tsi naipá cabo pasiyoquë. 2 Jatsi siete ca ángel bo ë jisquë,
naa Dios bësojó ca nii cabo. Jato qui siete ca trompeta bo acacaha quiha.
3 Jaquirëquë joquë ángel huëtsa. Oro ca incienso mëshoti cochopi bëhi ja
iqui quiha. Johax trono bësojó tsi ja niiquë. Jatsi incienso misco ca ja qui
acacaquë, Dios nohiria bo bëhox-hai qui maniati. Jatsi toa oro ca altar xo
tsi, naa trono bësojo ó ca nii ca altar xo tsi quiha tihi cabo ja mëshaquë.
4 Jatsi Dios iti bësojo tsi mëshohai ca incienso ca cohini tëronoquë Dios

nohiria bo bëhoxhai ya. 5 Jatsi oro ca cochopi angél biquë. Bixo tsi quiha altár ca chihi rëxquë tsi ja rëaquë. Rëaxo tsi quiha mai qui ja niaquë. Niajahuaquë tsi quiha huëstima ca tërëhai ca iquë. Choshi-choshiquë canapa. Yajo-yajoquë mai. Tihi tsi ja iqui quiha.

Trompeta bo

6 Jatsi toa siete ca angel bá jato trompeta bo xoohati shinama tsi iticatocaquë. 7 Jatsi jariapari ca angél jahuë trompeta xoohaquë. Xoohajahuaquë tsi quiha oiroxaya, jimi ya jaxcamëna ca chihi, tihi cabo mai qui niahacaquë. Jatsi mëshoquë maí ca tercer ca xatë cato. Mëshoquë maí ca jihui bo, huasi, naa jato tercer ca xatë cato. Tihiria ca tsi mëshoquë ra.

8 Jaquirëquë segundo ca angél jahuë trompeta xoohaquë. Xoohajahuaquë tsi riri-ririhai ca tëmachi chahitaxëni ca jisiria ca quiha iahua qui niahacaquë. Jatsi jënë jimi manëquë, naa tercer ca jënë xatë cato. 9 Jatsi rësoyoquë iahuá ca bësohai ca jahuë bo, naa tercer ca xatë cato. Jasca, quëyohacaquë tercer ca jënë ca barco bo ri. Tihi tsi quëyohacaquë ra.

10 Jatsi tercer ca angél jahuë trompeta xoohaquë. Xoohajahuaquë tsi quiha huishti-huishtiria, naa riri-ririhai ca jotati jisiria ca paquëquë nai ax na. Ani bo, toroco bo, tihi cabo qui ja paquëha quiha. 11 "Mocahua" naa huishti quënahacaha quiha. Jatsi mocanaquë jënë, naa tercer ca xatë cato. Rësoquë huëstima ca nohiria bo acax na.

12 Jatsi cuarto ca angél jahuë trompeta xoohaquë. Xoohajahuaquë tsi quiha bari, oxë, huishti bo, tihi cabo nocacasquë. Jatsi tsëmonaquë jato tercer ca xatë cato. Ja iqui tsi iriama iqui quiha barihani bari huëahaina. Jasca, iriama iqui quiha baquichá oxë, huishti bo, tihi cabo huëahaina. Jabi toca tsi ja iqui quiha.

13 Jatsi tsayapama tsi naipá ca noyahai ca tëtëpahua ë nicaquë. Joi pistiamá tsi quënahi ja iqui quiha.

—Jishorama. Raquëria xo. Aquërama. Noiti-noitixëhi quiha maí ca nohiria bo tëquë, naa tres ca trompeta huëtsa bo xoohahacaquë no. Jato xoohapaimaria xo naa tres ca choo ca ángel bo ra —i tëtëpahua a quiha.

9

1 Jatsi quinto ca angél jahuë trompeta xoohaquë. Xoohajahuaquë tsi quiha nai ax mai quiri paquëhai ca huishtimahua ë jisquë. Ja qui llave acacaha quiha rësonish caba iti pëcati. 2 Toa iti ja japëcaquë tsi quiha toa quini ax huajaquë chihicohini. Anomaria toa cohini iqui quiha, naa boyo ax huajahai ca cohini jascaria. Jatsi ja tsëmonaquë. Jisnoma bari iqui quiha. 3 Jatsi quiha tsëmo quima huajaquë chapo-chaporia bo. Jato qui pahëria ca chama acacaha quiha, naa nibo chama jasca cato. 4 Jatsi ja yoahacacaquë, huaí ca bimi, jihui, tihi cabo yoshihuayamaxëti. Jama, jënima iqui quiha toa bëpará ca Dios quënë jayama ca nohiria bo ja yoshihuahaina. 5 Jato namëtima ja icana quiha, tënëmati nori. Jatsi cinco ca oxë no tsi toa chahahuayamacanaibo ja tënëmaquë. Nibo pahë jascaria iqui quiha toa pahë ra. 6 Tocajacano tsi rësocascaxëcani quiha nohiria ra, rësonoma jaca nori.

7 Nianati shomahuaha ca caballo jisiria ca toa chapohua bo iqui quiha. Jahuëcara ca, naa oro ca chaha bo sahuë ja icana quiha. Jasca, jato bëmana, joni bá-na jisiria ja icana quiha. 8 Jato boo, yoxa ba boo jisiria quiha. Jato xëta, camano xëta jisiria quiha. 9 Jasca, manë ca shipati

quiniamati bo sahuë ja icana quiha. Noyapama tsi anomaria iqui quiha
jato pëhi ba pacotsa, naa nianati caballo carro bo jabahai jascaria cato.
10 Jasca, jato jina ó ca nibo chishquë bo ja jayacana quiha. Anomaria
toa jato chishquënë pahë iqui quiha, naa cinco ca oxë no. 11 Jasca,
tobi iqui quiha jato rëquëniniti ibo; naa rësocanaibo iti obëso ca ángel.
"Quëyomisxëniria" ja quënahacaha quiha, naa jato obësoti chama. (Hebreo
joí tsi jahuë janë tsi xo "Abadón"; carayana joí tsi "Apolión" ja nori.)
12 Toca tsi huinocaquë toa jariapari ca nohiria bá tënë-tënëhaina ra.
Jama, tobi iti xo dos ca tënëtiya huëtsa bo. Jari acama quiha.
13 Jatsi sexto ca angél jahuë trompeta xoohaquë. Xoohajahuaquë tsi
quiha joi huëtsa ë nicaquë. Dios trono bësojo ó ca altar oro ca quima toa
joi huajaha quiha, naa jahuë cuatro ca mahui naxërëquë ax na. 14 Sexto
ca trompeta jaya ca ángel qui toa joi chaniquë:
—Eufrates icanai ca ani-aniria ó tsi xo cuatro ca nëxahacanish ca ángel
bo. Jato pëcahuë —i ángel qui joi a quiha.
15 Naa hora yoi, naa bari, naa oxë, naa xënipa, tihi cabo quëshpi tsi ja
janahacacani quiha. Jaboqui tsi ja paquëmahacayaquë tercer ca maí ca
nohiria bo ati. 16 Jasca, huëstima ca soldado bo, naa caballo jaya cabo ja
jayacana quiha. Doscientos millones toa ë nicaha ca número iquë ra.
17 Tsayapama tsi toa caballo bo, jato ibo bo, tihi cabo ë jisquë. Huëstima
ca color bo jaya quiha ja sahuëcanai ca manë ca shipati quiniamati bo.
Tobi iqui quiha shini-shiniria, niaba, amarillo, tihi cabo color bo. Jato
caballo bo tsi xo camano mapo jasca ca jaya. Jasca, jato jana quima
huajaquë chihi, chihicohini, azufre, tihi cabo. 18 Jato jana huajahai
ca chihi, cohini, azufre, tihi cabá tsi nohiria bo acacana quiha. Jatsi
rësoyoquë, naa tercer ca maí ca nohiria bo ra. 19 Chamaxëniria toa caballo
jana bo iqui quiha nohiria bo ati. Jasca, chama jaya quiha jato jina bo ri.
Rono bo jascaria ja icani quiha. Jato jina bo ó tsi iqui quiha tëxëmisxëniria
ca mapo bo. Toca tsi nohiria huëstima ca ja pahëhuacana quiha.
20 Jama, jato yoi ca jahuë bo quima casocasyamaquë toa rësoyamanish
cabo. Jari yoshi qui ja aracaquë pë. Jasca, jato ídolo bo, naa oro,
plata, bronce, maxaxa, jihui, tihi cabá tsi acacanish ca ídolo bo quima
ja casoyamacana quiha. Jato qui jia iqui quiha toa nicayamahai ca
taisyamahai ca ídolo bo pë. 21 Jato jochahuaxëniria ca jabi niatimaxëni-
riacana. Jari nohiria bo ja acaquë pë. Jari ja yoshihuacaquë yobëxo na.
Jari anoma ca chotahai ja acaquë. Ja yoma-yomacaquë jaari. Jari jasca
pi ja icaquë ra, tihi ca tsi áqui na.

10

Tëto ca papi pistia jaya ca ángel

1 Jatsi chamaxëniria ca ángel huëtsa ë jisquë, naa nai ax botëhai cato.
Tsëmo rabaha ca ja iqui quiha. Jasca, jahuë mapo cacha nahuabahi iqui
quiha. Bari jisiria jahuë bëmana iqui quiha. Ririhai ca chinichiti jisiria
jahuë huico iqui quiha. 2 Jasca, tëto ca papi pistia ca ja achaquë jahuë
mëquënë no. Huishquirimahama toa papi iqui quiha. Jatsi ianë tsi jahuë
tahë mënëcaya ca ja janaquë. Jatsi jahuë tahë huëtsa, naa mëxojo ca maí
tsi ja botëmaquë. 3 Toca tsi niihax ja quënaquë. Camanó mërahai ca joi
jascaria jahuë joi iqui quiha. Ja quënaquë tsi quiha tobi iquë siete ca tërëti
ibo-iboria bo tërëhaina. 4 Ja tërëcaquë tsi quiha ë quënëcasquë. Jama, naipá
ca joi ë nicaquë:

—Quënëyamahuë. Toa siete ca tërëti ibo-iboria bá yoaha ca nohiria bá cahëyamano ra —i ë qui joi quë.
5 Jatsi toa ianë, mai, tihi cató ca niihai ca ángel ë jisquë. Nai qui jahuë mënëcaya ca mëquë ja tëroha quiha. 6 Jahuë mëquë tërohax ja chani-chaniquë. Bëso-bësopaohai ca Dios janë, naa naipa, mai, iaha, tihi cató ca jahuë bo tëquë nëhohuati iboba janë tsi ja chaniquë, ja parayamahai ca jismaxëna. Ja nëcaquë:
—No bamayamano ra. 7 Siete ca angél jahuë trompeta xoohacano tsi jatihuahacaxëhi quiha Diós acasnina, naa jahuë planes siri cato. Jabi toa planes nohiria bá cahëyamayoini quiha, naa jahuë Chani yoatí ibo bo qui ja yoani cato —nëa tsi ángel nëcaquë.
8 Jatsi toa joi ë nicatëquëquë, naa naipá ca ë qui chanihai ca joi.
—Toa iahua mai, tihi cató ca niihai ca ángel qui cata. Ja acha ca tëto ca papi pistia bita —i ë qui joi quë.
9 Jatsi ángel qui ë caquë. Caxo ë bënaquë. E biquë tsi,
—Bihuë. Pitsahuë. Mi poco xara ja no tsi monëxëhi quiha toa quënë. Jama, bata manëxëhi quiha mi jana ó no —i ë qui ángel quë.
10 Jatsi ángel quima toa tëto ca papi ë biquë. Bixo tsi ë xëhaquë. Bata tëë jascaria ja iqui quiha noho jana ó no. Jama, ë piyoquë tsi mocanaquë noho poco. 11 Jatsi ë yobahacatëquëquë:
—Jaboqui Dios Chani mi yoatëquëxëno ra. Jamëri ca nohiria bo, jamëri ca mai bo, joi bo, chama bo, tihi cabo yoati mi chanixëti xo —i ë qui ángel quë.

11

Dos ca Dios Chani yoati Ibo-iboria bo

1 Jatsi medida jihui ë qui acacaquë, naa tahua jisiria cato.
—Cata. Dios arati xobo, jahá ca altar, tihi cabo tanamata. Jasca, toá ca aracanaibo tocahuë. 2 Jama, arati xobo cacha ca huënë tanamayamahuë. Dios cahëyamacanaibo qui toa iti acacaquë. Cuarenta y dos ca oxë no tsi Dios yaca-yacaria yoshihuacaxëcani quiha rë. 3 Toatiyá tsi dos ca Chani yoati ibo-iboria bo raaxëquia noho Chani yoati. Jatsi mil doscientos sesenta ca bari no tsi Dios Chani yoacaxëcani quiha, cohuë ca raiti sahuëxo na.
4 Jabi naa dos ca Chani yoati ibo-iboria bo tsi xo toa mai Ibo bësojó ca nii ca dos ca olivo jihui bo. Jasca, toa mai Ibo bësojó ca mani ca candelero bo jascaria ca xo naa dos ca Chani yoati ibo bo. 5 Anomariaxëhi quiha ja yoacanaina. Jato jana ax huajahai ca chihi jascariaxëhi quiha jato chani. Bëroria tsi jato pasomaha cabo quëyocaxëcani quiha. Jabi tsohuëcaracá jato acasno tsi toa chihí tsi jato acaxëcani quiha. 6 Jasca, nai quëbëti chama jayacaxëcani quiha, oi iyamano iquish na. Jatsi iyamaxëhi quiha oi, Dios Chani ja yoacaquë no. Jasca, jënë jimi manëmapicaxëcani quiha. Jasca, jatiroha ca quiniá tsi maí ca nohiria bo tënëmapicaxëcani quiha jaha quëëquí na. 7 Jatsi Dios Chani ja yoacano tsi rësonish cabo iti ax huajaxëhi quiha toa yohina-yohinaria yoixëniria cato. Huajaxo tsi jato bëta nianaxëhi quiha. Jato bëboxëhi quiha. Bëboxo tsi jato axëhi quiha. 8 Jatsi yaca-yacariá tsi naa Sodoma, Egipto, tihi tsi icanai cató ca bahi-bahiria ó tsi jato yora bo janacaxëcani quiha nohiria bo tsayamaxëna. Jabi toa yacata ax tsi noba Ibo acacani quiha jaa ri. 9 Jabi tres y media ca bari no tsi toa dos ca yora bo tsaya-tsayaxëhi quiha maí ca nohiria

bo. Tsayacaxëcani quiha maí ca nohiria bo tëquë, naa jatiroha ca maxo bo, joi bo, pais bo, tihi cabo. Jato yora bo maihuacasyamacaxëcani quiha ranixo na. 10 Jasca, ranixo tsi jato huëtsa qui jahuëmishni bo, naa regalo bo acaxëcani quiha. Tocacaxëcani quiha, toa dos ca Chani yoati ibo bo acacacana iqui na. Jato iqui tsi anomaria iqui quiha ja tënë-tënëcanaina. 11 Jama, tres y media ca bari huinocaquë tsi Diós jato bësomaquë. Ja joitapicaquë ra. Jatsi raquëyoquë tsayahax cabo. 12 Tsayapama tsi naipá ca pistiama ca joi toa dos ca joni bo qui chanihai ca ja nicacaquë. "Nëa bëcahuë" i joi a quiha. Jatsi tsëmó tsi nai qui ja tëronocaquë. Tsaya-tsayacaquë jato qui caxacanaibo. 13 Jatsi ja tëronocaquë tsi quiha yajo-yajoquë mai. Anomaria toa yajohai ca iquë ra. Toatiyá tsi poxoquë yacatá ca xobo bo, naa décima ca xatë. Jasca siete mil ca nohiria bo acacaquë. Jatsi naipá ca Dios qui ara-aracaquë nohiria tëxë, mëmëhi na.

14 Toca tsi segundo ca tënëtiya huinocaquë. Ja cho jopaimaria xo huëtsa, naa tercer ca tënëtiya.

Séptima ca trompeta

15 Jatsi quiha toa séptima ca angél jahuë trompeta xoohaquë. Xooha-jahuaquë tsi quiha naipá ca quënahai ca joi bo ë nicaquë.

—Jaboqui mai xo tsi yonati chama biqui noba Ibo ra, naa Diós mai qui raani cato.

Yona-yonapaoxëhi quiha ra —i jaca quë.

16 Tocajacaquë tsi quiha Dios trono bësojó ca veinticuatro ca yosibo joicaquë jato tsahoti bo ax na. Joihax ja mënicaquë bëmana mai quiri. Jatsi Dios qui ja aracaquë:

17 —Mi qui "Gracias" iqui noa, noba Ibo Dios chamaxëni cató.

Mia ri tsi xo toa i-ipaonish ca jaboqui norí cato ra.

"Gracias" iqui noa ra, jaboqui mi yonati chama mi bichi iqui na.

Jaboqui chitahëhi quiha mi yonahaina ra.

18 Mi qui caxaxëniria xo nohiria bo ra, naa jato copiti bari tsëquëha iqui na.

Jasca, tsëquëquë rësonish cabo copiti xaba ri.

Copihacaxëhi quiha mi yonati bo, naa mi Chani yoacanaibo.

Copihacaxëhi quiha chahahuacanaibo, naa mi qui aracanaibo.

Copihacaxëhi quiha chahahuahai ca chama bo, chamayama cabo tëquë.

Tsëquëquë ra mai yoshihuacanaibo quëyoti bari ra —nëa tsi veinticuatro ca yosibo nëcaquë.

19 Jatsi Dios mana ca arati xobo japëquëquë. Jaxara iqui quiha caja roa cato, naa Dios quënëni ca chani jaya cato. Japëquëquë tsi quiha canapa choshiquë. Tërë-tërëjaquë. Yajoquë mai. Jasca mai qui paquëquë oiroxaya chahitaxëni cabo.

12

Quëshi-quëshiria jatsi yoxa

1 Jatsi naipá tsi jisiquiquë jisti-jistiria. Toá tsi yoxa iqui quiha, naa bari sahuë cato. Oxë cacha nii quiha. Jasca, jahuë mapo cacha chaha iqui quiha, naa doce ca huishtimá tsi acacanish ca chaha. 2 Jasca, tohoya ca ja iqui quiha. Comapama tsi ja araquë, baquë comahai ca pahë iqui na. 3 Jatsi naipá tsi jisiquiquë jisti huëtsa. Toá tsi iqui quiha shini ca quëshi-quëshiria; naa chahitaxëni cato. Siete ca mapo bo, diez ca mahui

bo, tihi cabo ja jaya quiha. Jasca, jahuë mapo bo cacha chaha bo sahuë ja iqui quiha. 4 Jasca, jahuë jina ri. Naipá ca huishti bo tercer cabo jahuë jiná biquë. Bixo tsi quiha mai qui ja niaquë. Jatsi baquë comapaimaria ca yoxa bësojó tsi quëshi-quëshiria mëni iqui quiha jahuë cohai ca baquë pixëna. 5 Jatsi baquë yoxá comaquë. Joni jahuë baquë iqui quiha. Jatiroha ca maí ca nohiria bo toa baquë yonaxëti iqui quiha, chama ya. Ja coquë tsi quiha mëri tsi Dios, jahuë trono, tihi cabo qui baquë mëbihacaquë. 6 Tocajaquë tsi quiha jamë ca xaba qui toa yoxa jabaquë, naa ja bax Diós rohahuaha ca iti qui. Toá tsi quiha mil doscientos sesenta ca bari no tsi ja otohacaquë.

7 Jaquirëquë quëshi-quëshiria ya tsi quiha Miguel, jahuë ángel bo, tihi cabo nianaquë. Jahuë yoiria ca ángel bo ya tsi nianaquë quëshi-quëshiria ri. 8 Jatsi quëshi-quëshiria, jahuë ángel yoi bo, tihi cabo bëbohacaquë. Nai ax ja raahacacana quiha. 9 Cacha toa quëshi-quëshiria niahacaquë mai qui. Yoshini, Satanás, tihi ca tsi xo toa ronoxëni janë ra, naa quëshi-quëshiria. Mai qui ja niahacaha quiha, naa maí ca nohiria bo parahax cato. Niahacaha quiha jahuë ángel bo ri.

10 Jatsi naipá ca joi-joiria ë nicaquë:
—Tsëquëquë Dios bëboti xabaca ra.
Jahuë chama ja jismaquë.
Jasca, yonahi quiha jahuë Cristo ri.
Mai qui niahacaquë noba xatë bo qui quësomisxëni cato ra, naa barihani, baquicha, tihi cató tsi Dios bësojo ax tsi jato qui quësohai cato.
11 Cordero jimi, acacanish cabá yoanina, tihi cabá tsi ja bëbohacaquë.
Jabi rësohai ca qui ja raquëyamacana quiha.
Toa cordero bax ja acacacana quiha.
12 Jaha tsi raniyocana, mato naipá ca raca cabá.
Jama, cohuënacana mato mai, iahua, tihi cabá tsi raca cabá.
Mato qui botëquë Satanás ra.
Jaboqui caxaxëniria xo, jatiti basima jahuë xaba nori iqui na.
Toa cahëhi quiha ra —nëa tsi naipá ca
joi nëcaquë.

13 Mai qui Satanás niahacaquë ra. Caxaxo tsi quiha baquë comahax ca yoxa ja chibaquë. 14 Jatsi yoxa qui tëtëpahua pëhi acacaquë, jahuë xabachá ca iti qui noyati. Toa ax tsi quiha tres y medio ca año no tsi otohacati yoxa iqui quiha. 15 Jatsi quiha quëshi-quëshiriá janaquë. Ja janaquë tsi quiha jahuë jana quima huajaquë jënë. Ani tio ja huajahai ca jënë iqui quiha, yoxa jëtëquëmati. 16 Jatsi quiha mai japëquëquë toa quëshi-quëshiriá janaha ca jënë xëaxëna. Yoxa ja mëbiha quiha. 17-18 Jatsi yoxa qui caxariaquë quëshi-quëshiria. Caxahax tsi quiha ja caquë yoxa ba chahitaxocobo pasomaha nianaxëna. Dios yoba nicacanaibo, Jesu Chani yoacanaibo, tihi cabo acatsi quiha.

13

Dos ca yoiria ca yohinahua

1 Iahua quëmapó tsi ë niino tsi jahuëcara ca, naa yohinahua, jënë ax huajaquë. Diez ca mahui bo, siete ca mapo bo, tihi cabo jaya quiha. Jasca, jahuë mahui cacha bo mani iqui quiha diez ca chaha bo. Jasca, jahuë mapo ó tsi Dios pasomaha ca chani quënëhacaha quiha. 2 Jasca, cama jisiria ca naa yohinahua iquë ra. Jahuë tahë, oso tahë jascaria iqui quiha.

Jahuë jana, camano jana jascaria iqui quiha. Jatsi quiha yohinahua qui jahuë yonati chama, jahuë trono, tihi cabo quëshi-quëshiriá aquë. Tihi ca tsi ë jisquë ra. 3 Jasca, jahuë mapo huësti ca ë tsayaquë. Namënish ca jisiria ca quëësi ja jaya quiha, jahuë mapo ó no, naa taponish ca quëësi. Toa mapo bësotëquëquë tsi quiha maí ca nohiria bo ratëyoquë. Ratëxo tsi quiha yohinahua ja banahuacaquë. 4 Jasca, quëshi-quëshiria bësojó tsi nohiria bo mëniyocaquë, yohinahua qui chama ja acana quëshpi. Mënihax tsi quiha,

—¿Tsohuë ni toa yohinahua oquë cato ra? ¿Tsohuë ni toa ja pasomaha nianapihaina sa? —i nohiria bo quë yohinahua yoati na.

5 Jatsi cuarenta y dos ca oxë no tsi Dios pasomaha yohinahua chanipiquë. Toatiyá tsi quiha chama ja qui acacaquë yonati. 6 Jatsi Dios, jahuë janë, jahuë iti-itiria, jahá cabo, tihi cabo pasomaha ja chaniquë. 7 Jasca, maí ca chahahuacanaibo ya ja nianapiquë. Nianaxo tsi quiha jato ja bëbopiquë. Jatsi ja qui chama acacaquë jatiroha ca nohiria bo, jatiroha ca joi bo, jatiroha ca mai bo, tihi cabo yonati. 8 Jabi ja qui aracaxëcani quiha maí ca nohiria bo tëquë, naa acacanish ca cordero libro ó ca quënëhacayamacanish cabo tëquë. Toa libro ó tsi quënëhacani quiha bëso cabo roha. Mai nëhohuahacanox pari no tsi toá tsi jato janë bo quënëhacani quiha.

9 Jatsi nicacana, pahoqui quini jaya cabá. 10 Preso qui nanëhacaxëti xo toa nanëhacaxëti cabo tëquë. Jasca, saipí tsi tëpas-hacaxëhi quiha toa saipí tsi tëpas-hacaxëti cabo tëquë. Toatiyá tsi Dios nohiria bo huënahuënayamano. Jia tsi Dios qui ja chitimicano ra.

11 Jaquirëquë yohinahua huëtsa ë jisquë ra, naa mai ax huajahai cato. Dos ca mahui pistia ca ja jaya quiha, naa cordero mahui jascaria. Jasca, anomaria ca raquëria jahuë joi iqui quiha, naa quëshi-quëshiria chanihai jascaria. 12 Huajaxo tsi quiha jariapari ca yohinahua ja mëbiquë, jahuë yonati ja iqui quëshpi na. Mëbixo tsi quiha toa jariapari ca yohinahua qui maí ca nohiria bo tëquë ja aramaquë. Ja iqui tsi toa acacahax ca bësotëquëmahacahax ca yohinahua qui aracaxëcani quiha nohiria bo tëquë. 13 Jasca, mëbipama tsi quiha huëstima ca jisti bo ja aquë. Axo tsi quiha naipá ca chihi ja paquëmaquë nohiria bo bësojo xo na, ja tsayacano iquish na. 14 Toca tsi nohiria bo ja parapiquë, toa jariapari ca yohinahua bax ja aca ca jisti bo iqui na. Paraxo tsi quiha estatua, naa yohinahua jaria-jaria ca ati nohiria bo ja yoaquë. Jatsi acacahax ca jaboqui bëso ca yohinahua bax estatua nohiria bá aquë. 15 Jaquirëquë ja acacana ca estatua, naa toa jariapari ca yohinahua jaria-jaria ca ja bësomaquë ra, toa ati chama ja qui acacani iqui na. Jatsi chaniquë toa estatua ra. Jasca, ja qui aracasyamacanaibo tëquë ati mëtsa ja iquë ra. 16 Jasca, jatiroha ca nohiria bo, naa chama bo, chama yama cabo, rico cabo, noitiria cabo, patrón yama cabo, yonati bo, tihi cabo ja amaquë jahuë jisti biti. Jatsi nohiria ba bëpara, jato mëquë mënëcaya, tihi cabo ó tsi jahuë janë quënëhacaha quiha. 17 Jaquirëquë yoba paxa ca ja aquë nohiria bo qui. Jatsi iniati, copiti, tihi tsi ati inox pari no tsi nohiria bo quënëhacati iqui quiha jahuë janë, jahuë número, tihi cabá no.

18 Tiisi ma jayacano ra. Yohinahua número cahëti mëtsaxëhi quiha toa tiisi jaya cato ra. Jahuë número tsi xo seiscientos sesenta y seis, naa nohiria ba número-númeroria.

14

Cordero rabëti bo

1 Jatsi ë tsayatëquëquë. Tsayapama tsi Cordero ë jisquë. Maca Sión
cacha nii ja iqui quiha. Jasca, ja bëta iqui quiha ciento cuarenta y
cuatro mil ca nohiria bo. Jahuë janë, jahuë Jahëpa janë, tihi cabá
tsi ja quënëhacacani quiha jato bëpara ó no. 2 Tsayapama tsi naipá ca
joi ë nicaquë. Anomaria toa joi iqui quiha, naa huahuahai ca jënë
pacotsa, tërë-tërëhaina, tihi cabo jascaria. Bëroria toa joi iqui quiha,
naa jato arpá tsi música acanaibá acai jascaria. 3 Toá tsi quiha trono,
toa cuatro ca bësohai ca jahuëcara bo, veinticuatro ca yosibo, tihi cabo
bësojó tsi quëquëti paxa ca quëquëhi ja icaquë, naa nohiria tirixëni cabo.
Ciento cuarenta y cuatro mil ca nohiria bo ja icana quiha. Toa quëquëti
paxa ca jabiti mëtsa iqui quiha toa maí ca copihacanish cabo roha.
4 Yoxa bo ya jochayamanish cabo tsi xo naa. Jabi mëstëxëni ca jabi-
jabiria ca ja jayacana quiha naa ciento cuarenta y cuatro ca mil cabo.
Cordero banahuacani quiha ja cahai cató no. Jasca, nohiria bo quima ja
copihacacana quiha, Dios, Cordero, tihi cabo qui jariapari ca acacanish
ca ofrenda iti. 5 Quiayama-canaibo, quësohacatimaxëniria cabo, tihi cabo
tsi xo naa.

Tres ca ángel bá yoahana

6 Jatsi ángel huëtsa ë jisquë. Basi nai nëpax tsi noyahi ja iquë. Ja
raahacaha quiha Dios i-ipaohai ca Chani Jia ca maí ca nohiria bo qui
yoati. Jatiroha ca nohiria bo, jimi bo, joi bo, maxo bo, tihi cabo toa Chani
ja yoaha quiha. 7 Yoapama tsi quiha joi pistiamá tsi ja quënaquë:

—Dios qui raquëcaxëcahuë. Dios oquëhuacaxëcahuë ra. Tsëquëquë
nohiria bo copiti xabaca ra. Naipa, mai, iahua, jatiroha ca huahuahai
ca jënë iti, tihi cabo Nëhohuanish ca qui aracaxëcahuë —i ángel quë.

8 Jatsi ja cho segunda ca ángel joquë. Jopama tsi quiha ja quëna-
quënaquë jaa ri:

—Huinocayaquë Babilonia yacata chama ra. Jaboqui yama tsi xo
jahuë chama ra. Jahuë cahuí tsi quiha jatiroha ca maí ca nohiria bo ja
pahëhuaquë yoyoti, jochati —i ja a quiha.

9 Jaquirëquë tercer ca ángel joquë. Joxo tsi quiha joi pistiamá tsi ja
quënaquë jaa ri:

—Copihacaxëti xo yohinahua, jahuë estatua, tihi cabo bësojó
mënicanaibo. Jato mëquënë, jato bëpara, tihi cabo ó tsi jahuë janë tsi
ja quënëhacacani quiha. 10 Dios copi-copiria bicaxëcani quiha ra. Jato
qui caxaxëniria xo Dios. Dios vino acaxëcani quiha ra, naa Dios copi-
copiria. Chihi, azufre, tihi cabo ó tsi tënëmahacacaxëcani quiha ra.
Tocaxëhi quiha Dios, jahuë mëstëxëniria ca ángel bo, Cordero, tihi cabo
bësojó xo na. 11 Jatsi mana tërono-tëronopaoxëhi quiha jato chihicohini.
Barihani, baquicha, tihi tsi tënë-tënëpaocaxëcani quiha toa yohinahua,
jahuë estatua, tihi cabo qui aracanax cabo. Joitimaxëni icaxëcani quiha.
Tënëyocaxëcani quiha toa jahuë janë tsi quënëhacanish cabo ra. 12 Tihi
cabo iqui tsi huëna-huënayamaxëti ca xo chahahuacanaibo, naa Dios
yoba acanaibo ra. Jesu qui chitimicanaibo huëna-huënayamano ra.

13 Jatsi quiha naipá ca joi ë nicaquë:

—Naa quënëhuë. Jaboqui shoma xo toa Ibo qui chitimicanaibo
rësoxëhaina iquia. Jato yonoco quima joi-joipaocaxëcani quiha. Toca tsi
jia ca ja acanai ca quëshpi tsi copihacaxëcani quiha —i ë qui joi quë.

Tësa-tësatiyaria

14 Jatsi tsëmo joxo ca ë tsayaquë. Ea bësojó ja iquë. Jasca, ja cacha joni,
naa Nohiria Baquë icanai ca tsaho iqui quiha. Oro ca chaha sahuë ja iquí
quiha. Jasca, jahuë mëquënë tsi tësati manë achá ja iquí quiha. 15 Jatsi
quiha Dios iti-itiria quima ax ángel huëtsa joquë. Joxo tsi quiha tsëmó ca
tsahohai ca qui ja quënaquë:

—Mi tësati manë bihuë. Mi tësano ra. Tsëquëquë tësati xabaca ra. Shini-
shiniria tsi xo toa maí ca tësahacati cato ra —i ja qui ángel quë.

16 Jatsi quiha tsëmó ca tsahohai cató jahuë manë raaquë. Raaxo tsi
quiha maí ca shini ca ja tësayoquë.

17 Jatsi quiha Dios iti-itiria quima ax ángel huëtsa joquë. Quënoxëni ca
tësati manë ja jaya quiha jaa ri. 18 Jasca, tobi iqui quiha ángel huëtsa, naa
altár ca chihi ototi ibo. Altar ax joxo tsi quiha toa quënoxëni ca manë jaya
ca ángel qui ja quënaquë joi pistiamá no.

—Mi tësati manë raahuë. Toa maí ca nishí ca bimi tësahuë. Shini tsi xo
toa jahá ca bimi ra —i ja qui ángel quë.

19 Jatsi quiha angél jahuë tësati manë raaquë mai qui. Raaxo tsi quiha
toa maí ca shini ca bimi ja tësayoquë. Tësaxo tsi quiha Dios trapichi qui ja
niaquë nëtsiti. Dios copi tsi xo toa. Jato qui caxahi quiha. 20 Yaca cacha ax
tsi ja nëtsihacacaquë. Anomaria iqui quiha jato jimi huajahaina. Caballo
freno tana tsi ja iqui quiha. Jasca, nëama tsi quiha toa jimi pacanaquë ra,
naa trescientos ca kilómetros.

15

Jaroha ca siete ca tënëti bo

1 Jatsi naipá ca anomaria ca jisti huëtsa ë jisquë. Tsayapama tsi ë
ratëquë. Tobi iqui quiha siete ca ángel bo. Tënëti bo ja jayacana quiha.
Jaroha ca tënëti bo tsi xo naa, nohiria bo qui Dios caxahai ca rëso quiha.
Tihi tsi ë jisquë ra. 2 Tsayapama tsi vidrio jisiria ca ianë, naa chihi ya
jaxcamëna ca ë jisquë. Jasca, toá tsi mani iqui quiha yohinahua bëbocanax
cabo. Jahuë estatua, jahuë janë, tihi cabo pasomaha ja nianacana quiha.
Bëbohax ia quëmapó tsi ja niicaquë, jato qui Diós aca ca música ati arpa
bo acha. 3 Niihax ja quëquëcaquë. Dios yonati Moisés yamaba quëquëti,
Cordero quëquëti, tihi cabo quëquëti ja icaquë.

—Anomaria tsi xo toa jatiroha ca mi acaina ra, noba Ibo Dios Chamaxëni
cató.

Mëstë ca jiaria ca tsi xo toa mi acaina ra, maí ca nohiria bo Chama-
chamariá.

4 Mi qui raquëcani quiha jatiroha cabo ra, iqui noa, noba Ibobá.
Mia oquëhuacaxëcani quiha nohiria bo tëquë.
Mia roha tsi xo toa mëstëxëni cato.
Mi qui bocaxëcani quiha jatiroha ca maí cabo, mia bësojó tsi mënixëna.
Tocacaxëcani quiha ra, mi acai ca mëstëxëni ca ja jiscana iqui na —tihi
tsi ja icaquë quëquëhi na.

5 Naa quirëquë naipá ca Dios iti-itiria japëquëquë. Toá tsi nohiria bo
qui Diós ani ca yoba-yobaria iqui quiha. 6 E tsayano tsi toa nahax siete
ca ángel bo páquëquë siete ca tënëti bo jaya. Raiti joxoria ca sahuë ja
icana quiha. Jasca, oro ca shitaramëti bo ja jayacana quiha jato shipati
ó no. 7 Jatsi quiha joquë huësti ca bësohai ca jahuëcara ca. Joxo tsi
quiha toa siete ca ángel bo qui siete ca oro ca cochopi bo ja aquë. I-
ipaohai ca Dios caxa rëamë tsi ja icana quiha. 8 Jatsi toa cochopi bo

ax chihicohini tëronoquë. Dios chama, jahuë oquë, tihi cabo ja jismani quiha. Jatsi rëamëquë Dios iti-itiria ra. Chihicohini rëamëquë tsi quiha jaxara jiconoma nohiria bo iquë ra. Jabi toa siete ca tënëti bo jatihuaxëti ángel bo iquë jariapari.

16

Cochopí ca tënëti bo mai qui japahacahaina

1 Jatsi Dios iti-itiriá ca joi ë nicaquë. Toa siete ca ángel bo qui toa joí quënaquë:

—Bocata. Toa siete ca cochopí ca tënëti bo japacata, Dios caxa nohiria bá cahëyoino iquish na —i jato qui joi quë.

2 Jatsi quiha toa jariapari ca ángel caquë jahuë cochopí ca tënëti mai qui japaxëna. Japajahuaquë tsi quiha pahëria ca bishi bo, roco-rocoria, tihi cabo nohiria bá biyoquë, naa yohinahua janë tsi quënëhacahax cabo. Biyoquë jahuë estatua qui aracanaibo ra.

3 Jaquirëquë segundo ca angél jahuë cochopí ca tënëti japaquë iahua qui. Jatsi jënë jimi manëquë, naa rësohax cato jimi jasca cato. Ja iqui tsi rësoyoquë iahuá ca bësohai ca jahuë bo tëquë.

4 Jaquirëquë tercer ca angél jahuë cochopí ca tënëti japaquë, ani, boxtoro, tihi cabo qui. Jimi ja manëcaquë jato ri. 5 Jatsi maí ca jënë obësoti ángel ë nicaquë.

—Mëstë tsi xo toa mi copihaina ra, Ibo Dios mëstëxëni cató.
Mia ri tsi xo toa jaboqui nori ca i-ipaonish cato ra.

6 Tsayahuë. Chahahuacanaibo, Dios Chani yoacanaibo, tihi cabo ja acani quiha rë.
Ja acacani ca yoi ca quëshpi bo tsi jia tsi xo toa jato mi copihaina ra.
Ja japacana ca jimi jato qui mi aquë ra, ati —nëa tsi ángel nëcaquë.

7 Jatsi altár ca joi huëtsa ë nicaquë.

—Jabija tsi xo toa mi copihaina ra Ibo Dios Chamaxëni cató.
Mëstë tsi xo toa mi acaina ra —i joi quë.

8 Jatsi quiha cuarto ca angél jahuë cochopí ca tënëti japaquë bari qui. Jatsi bari qui chama acacaquë chihí tsi nohiria bo mëshati. Anomaria toa bari huao iqui quiha. 9 Jahuë huaó tsi quiha nohiria bo mëshoyoquë. Mëshohax tsi quiha Dios pasomaha ja chanicaquë, toa tënëti bo raati ibo ja iqui iqui na. Jishopë. Jari jato jocha quima ja casocasyamacaquë Dios oquëhuaxëna.

10 Jatsi quinto ca angél jahuë cochopí ca tënëti japaquë yohinahua trono, ja yonahaina, tihi cabo qui. Ja japaquë tsi quiha tsëmonaquë yohinahuá yonahai ca tëquë. Jatsi jato jana nohiria bá tëxacaquë raquëquí na. 11 Jatsi naipá ca Dios pasomaha ja chanicaquë jato ri, ja tënë-tënëcanai ca iqui na. Ja acani ca yoi ca quima Dios quiri ja bësocasyamacaquë rë.

12 Jatsi sexto ca angél jahuë cochopí ca tënëti japaquë ani-aniria Eufrates qui. Ja japaquë tsi quiha shinayoquë jahuë jënë. Toca tsi shitati quinia acacaquë bari johai ca jo ca chama bo bax na. 13 Jaquirëquë tres ca yoshi yoixëni cabo ë jisquë; naa bëxco jisiria cabo. Quëshi-quëshiria, yohinahua, quiahai ca chani yoati ibo, tihi caba jana bo quima ax naa tres ca yoshi yoixëni cabo huajaha quiha. 14 Jatsi jisti bo ati chama ja jayacana quiha. Huajahax jatiroha ca maí ca chama bo qui ja bocaquë jato quëtsohuaxëna, Ibo Dios bari-bariria tsi Dios pasomaha nianaxëna.

15 Jatsi,

—Nicaparicana. Yomahai ca johai ca jascaria tsi joxëquia. E noho pasoyamaxëhi quiha maí ca nohiria bo. Jama, rani-ranixëhi quiha ëa manacanaibo, naa ë noho pasocanaibo. Bërabiyamacaxëcani quiha, jamë ja rohahuacani iqui na. Tsoboco jascaria ca iyamacaxëcani quiha toa barí no —i ë qui Ibo quë.

16 Jatsi quiha toa maí ca chama bo toa tres ca yoshi yoixëni cabá quëtsohuaquë huësti ca iti ó no, naa Hebreo joí tsi "Armagedón" icanai cato ó no.

17 Jatsi séptimo ca angél jahuë cochopí ca tënëti japaquë nahuëa qui. Ja japaquë tsi quiha Dios iti-itiriá ca joí quënaquë trono xo na.

—Iquë ra —i joi quë.

18 Jatsi canapa choshi-choshiquë; huëstima. Tërë-tërëjaquë. Yajo-yajoquë mai. Anomaria toa mai yajohai ca iqui quiha. Joni nëhohuanitiyá rohari tsi jisiquipistiayamariani quiha toca ca yajo-yajohaina. 19 Jatsi përësiquë toa yaca-yacaria ra; tres matoxi quiha. Jasca, poxoha quiha maí ca yaca bo ri. Jatsi toa yaca-yacaria Babilonia Diós shinaquë. Anomaria tsi toa yaca-yacaria ja copiha quiha ja qui caxa-caxaquí na. 20 Jatsi jëtëquëha quiha jatiroha ca iahuá ca tësëbë. Parahuahacaha quiha maca bo tëquë. 21 Jatsi nai ax tioboria ca oiroxaya nohiria bo qui paquëquë, naa cuarenta ca kilo ihuë cabo. Oiroxaya iqui tsi Dios pasomaha nohiria bo chaniquë. Tihi tsi ë jisquë ra. Anomaria toa copi iqui quiha.

17

Babilonia copihacahaina

1 Jatsi toa siete ca cochopi bo jaya ca ángel bo quima huësti ca ángel ë qui joquë ë qui chanixëna. Johax,

—Nëá johuë. Anomariaxëhi quiha toa jochahuaxëniria ca yoxa copi ra, naa ani bo, iahua, boxtoro bo, tihi cabá tsaho cato. Ja copihacaxëhai ca mia jismaxëquia. Yoyohi quiha. 2 Jasca, naa yoxa yaxo tsi yoi ca ayocana quiha maí ca chama bo ri. Maí ca nohiria bo ja pahëhuaquë rë, ja yoyohai cató no —i ë qui ángel quë.

3 Chanixo xaba qui ëa angél boquë Espíritu Santo chamá no. Toa xo tsi toa yoxa ë jisquë, naa shini ca yohinahua catë ó tsi tsaho cato. Yohinahua yora ó tsi quiha huëstima ca Dios pasomaha ca chani quënëhacaha quiha. Jasca, siete ca mapo bo, diez ca mahui bo, tihi cabo jaya quiha toa yohinahua shini cato. 4 Jatsi copixëniria ca raiti shini sahuë toa yoxa iqui quiha. Oro, copixëniria ca maxax mishni bo, perla bo, tihi cabá tsi ja jianaha quiha. Jasca, oro ca cochopi ja achaquë, naa ja yoyohai ca jochahuaxëniria ca jabi jaya cato. 5 Jatsi jahuë bëpara ó tsi tobi iqui quiha quënëhacani ca bëronoma ca chani. "Yaca-yacaria ca Babilonia ca ëa xo naa ra. Yoyocanaibo, jatiroha ca maí ca jabi yoixëni cabo, tihi cabo saihuati ibo-iboria ca ëa xo naa" i toa quënë quë. 6 Chahahuacanaiba jimí tsi toa yoxa pahëni quiha, naa Jesu iqui tsi acacanish caba jimí no. Tihi tsi tsayahi tsi ë ratëquë. 7 Jatsi ë qui ángel chaniquë:

—¿Jëniriahax mi ratëha pa? Tsohuë toa yoxa nori cato, jasca, tsohuë toa ja tsahohai ca yohinahua nori cato, naa siete ca mapo bo, diez ca mahui bo, tihi cabo jaya cato, tihi ca tsi mia yoaxëquia. 8 Jatsi toa mi jisi ca yohinahua pari mia cahëmaxëquia. Jabi bësopaoni quiha toa yohinahua; jaboqui bësoyama ja nori. Jama, jari jisiquitëquëxëhi quiha. Quinihua ax

tsëquëpaimaria xo. Tsëquëhax nohiria bo quëyohi caxëhi quiha rë. Jatsi ratëxëhi quiha maí ca nohiria bo, bëso ja nori jisi na. Tihi ca jahuë bo qui ratëxëhi quiha toa bësocanaiba libro ó ca huishahama ca janë jaya cabo ra. Siri tsi, naa mai nëhohuahacanox pari no tsi toa Diós-na ba janë bo huishahacani quiha. 9 Jatsi shina-shinahuë. Jahuë siete ca mapo bo tsi xo toa siete ca maca bo. Jato cacha tsaho xo yoxa. 10 Jasca, toa siete ca mapo bo tsi xo siete ca chama bo ri. Huinocaniquë cinco cabo. Jaboqui yonahi quiha huëstita. Joxëti xo chama huëtsa. Ja jono tsi mëri tsi huinocaxëhi quiha ja yonahaina. 11 Jasca, toa bësopaonish ca yohinahua, naa jaboqui bësoyama ca tsi xo toa chama octavo cato. Jasca, toa siete ca chama ba maxo ó ca tsi xo. Quëyohacaxëti xo toa octavo cato ra. 12 Jasca, toa diez ca mahui bo tsi xo joxëhai ca chama huëtsa bo. Jari jato qui acama tsi xo toa jato yonati chama. Chama bixo tsi huësti ca hora roha no tsi yohinahua yaxo tsi yonacaxëcaqui. 13 Yonocobëquinacaxëcani quiha yohinahua mëbixëna. Mëbixo tsi yohinahua qui jato yonati chama acaxëcani quiha pë. 14 Jatsi Cordero ya nianacaxëcaqui. Jama, jato bëboxëqui Cordero, Ibo-iboria ca Chama-chamaria ca ja nori iqui na. Jato pasomaha Cordero yahax tsi nianaxëhi quiha ja qui chitiminish ca quënahacanish cabo ri —nëa tsi ë qui ángel nëcaquë.

15 Jatsi ë qui ángel chanitëquëquë.

—Toa ani bo, iahua bo, boxtoro bo, tihi cabá tsi toa yoxa tsaho iquí ca tsi xo toa jatiroha ca nohiria bo, maxo bo, mai bo, joi bo. 16 Jatsi toa yoxa qui caxaxëni quiha toa diez ca mahui bo, naa yohinahua mapo ó cabo. Caxaquí tsi toa yoyoxëni ca yoxa yoshihuacaxëcani quiha. Tsobo-cohuacaxëcani quiha. Jatsi jahuë nami picaxëcaqui. Pixo tsi toa pihama ca mëshacaxëcaqui. 17 Jabi tocacaxëcani quiha toa diez ca chama bo. Jama, Dios tsi xo toa toca ca jato shinamati ibo-iboria. Jahuë shina axëhi quiha Dios. Ja iqui tsi yohinahua qui jato yonati chama acascaxëcani quiha ra. Jabi toca tsi jatixëhi quiha Dios Chani tëquë. 18 Jasca, toa yoxa tsi xo toa yaca-yacaria, naa jatiroha ca maí ca chama bo yonati ibo-iboria.

18

Babilonia yaca quëyohacahaina

1 Naa quirëquë naipa ax botëhai ca ángel huëtsa ë jisquë. Ja qui huëstima ca chama acacaquë. Anomaria jahuë oquë iqui quiha. Toa oquë iqui tsi huëanaquë mai tëquë. 2 Botëxo tsi quiha joi pistiamá tsi ja quënaquë.

—Quëyohacaquë Babilonia ra. Quëyohacaquë toa yaca-yacaria ra. Yoshini iti-itiria ja manëquë pë. Jahá racahi quiha jatiroha ca isa yoixëni cabo. 3 Ja iqui tsi pahëyoquë maí ca nohiria bo tëquë, ja yoyohai cató no. Ja bëta yoyoquë maí ca chama bo tëquë ri. Jasca, riconaquë jahuë comerciante bo ja yoyohai ca iqui na —i ë qui ángel quë.

4 Jaquirëquë naipá ca joi huëtsa ë nicaquë.

—Toa yaca quima tsëquëcahuë, noho nohiria bá. Jahuë jocha bo ma xatënayamano. Tsëquëcahuë iquia. Jahuë copi-copiria ma xatënayamano iquish na. 5 Nai tana tsi xo jahuë jocha maá cato ra. Jaboqui jahuë jocha shinahi quiha Dios. 6 Jatsi toa yoxa copihuë, Diós, naa ja acani jascaria. Rabë ca copi ja qui amahuë ra, jatiroha ca yoi ca ja ani ca quëshpi na. Huësti ca cochopí ca copi-copiria ja bax roihahuë amati, naa huëtsa bo qui ja roihani jascaria. 7 Jamë oquëhuahi quiha pë. Anomaria tsi xo toa ja raca-racahaina iquia. Ja quëshpi bo tsi toa yoxa tënëmahuë. Cohuëhuahuë

iquia. “Chama-chamaria ca ëa xo naa. Noho trono ó tsahoquia” ii quiha
pë. Jasca, “Bënë imahax ca ma ëa xo naa. Tënëpistiayamariaxëquia” i jamë
i quiha. 8 Jatsi huësti ca bari roha tsi copi-copiriahacaxëhi quiha iquia.
Tobixëhi quiha ja rësohaina. Ara-araxëhi quiha jahá ca nohiria bo. Jasca,
paxnacaxëcani quiha. Toa barí tsi chihí tsi quëyohacaxëhi quiha. Toa yoxa
copixëhi quiha Ibo Dios, anomaria jahuë chama nori iqui na —nëa tsi ë
qui naipá ca joi nëcaquë.

9 Quëyohacaxëhi quiha toa yoxa ra. Ja quëyohacaquë tsi araconacaxëcani
quiha maí ca chama bo, naa ja bëta yoyobëquinacanaibo. Huini-
huinicaxëcani quiha jahá racacanaibo ja mëshohai ca tsayahax na. Jahuë
chihicohini tsayacaxëcaqui. 10 Ja tënëhai ca qui raquëhi tsi basi ax tsi
manicaxëcani quiha araxëna.

—Aquërama. Noitiria xo mia ra, chamaxëniria ca Babiloniá. Oquë-
oquëria ca mi iquë rë. Huësti ca hora roha tsi mi quëyohacaquë rë —
icaxëcani quiha toa mani cabo.

11 Jatsi araxëhi quiha comerciante bo tëquë, toa yaca shinahax na.
Jaboqui yama tsi xo toa jato jahuëmishni bo copicanaina. 12 Yama tsi xo
toa jato oro, plata, maxax copixëni cabo, perla bo, tihi cabo copihaina.
Yama tsi jato corte bo copixëni cabo, jato corte shini cabo, tihi cabo
copihaina. Jahuë jahuë bo, naa marfil, jihui, bronce, mármol, tihi cató ca
acacanish ca jahuë bo copiyamacaxëcani quiha. 13 Jasca, tobi quiha jato
yochi, perejome, jënëria, xëni, moto, tihi cabo. Tobi quiha vaca, oveja,
caballo, carita bo, yonati bo, tihi ca jahuë bo iniahacati. Tihi cabo ja
jayacana quiha iniati. Mahitsa quiha. 14 Nëcacaxëcani quiha toa yaca-
yacaria yoati na:

—Aquërama. Quëyohacaquë jaha mi quëëhai ca ganancia bo ra.
Janacaquë mi parata, mi jahuëmishni bo. Bitëquënoma xo rë —iixëhi
quiha comerciante bo.

15 Ja tënëhai ca qui raquëhi tsi basihax manicaxëcani quiha toa ganan-
ciabo anish ca comerciante bo. Basi ax araconacaxëcani quiha. Anomari-
axëhi quiha ja huini-huinicanaina. Huinihax,

16 —Aquërama. Jishopë. Noitiria xo noba yaca-yacaria rë. Jahuë corte
copixëni cabo, jahuë corte shini cabo, jahuë oro, jahuë copixëniria ca
maxax bo, jahuë perla bo, tihi cabá tsi ja jianapaoha quiha rë. 17 Huësti
ca hora roha tsi jahuë jahuë-jahuëria bo tëquë quëyohacaquë rë —icaxëcani
quiha toa comerciante bo.

Jatsi basi xo tsi tsaya-tsayacaxëcani quiha barco ba capitán bo, jato
yonati, jato pasajero bo. 18 Yaca mëshohai ca chihicohini tsayapama tsi
quënacaxëcani quiha jato ri:

—Aquërama. Yama tsi xo naa yaca jasca cato rë. Jahuësti ca tsi xo naa
ra —iquiina.

19 Araconapama tsi jato mapo qui mai niacaxëcaqui cohuëriaquí na.
Anomariaxëhi quiha ja huini-huinicanaina.

—Aquërama. Jishopë. Noitiria tsi xo noba yaca-yacaria ra. Toa xo tsi
ganancia-gananciariabo jahuë barco bo ibobá ayoquë ra. Toanahax ja
riconariacaquë. Huësti ca hora roha tsi ja quëyohacaquë rë —icaxëcani
quiha toa barco ibo bo.

20 Jama, rani-ranicana, naipá ca mani cabá, ja quëyohacaha quëshpi na.
Ranicana chahahuacanaibá. Ranicana Dios Chani chitahëhuati ibobá.

Ranicana Dios Chani yoanish cabá. Mato ja tënëmaha ca quëshpi tsi Diós toa yaca copiquë ra.
21 Jatsi ángel chamaxëni catá huësti ca maxax chahitaxëni ca topiquë, naa rënëti tio cato. Topixo tsi quiha ia qui ja niaquë. Niahax,
—Jabi nëca tsi mai qui niahacaxëqui Babilonia yaca-yacaria. Jisiquipistiayamaria-tëquëxëqui ra. 22 Mato calle ó tsi yamatëquëxëhi quiha arpa, pacahua, trompeta, tihi cabá tsi música acanaibo ra. Jato música nicatëquëyamariaxëhi quiha nohiria bo ra. Yamaxëhi quiha jahá ca yonococanaibo. Yamaxëhi quiha moto timacanai ca pacotsa, jahá no. 23 Jaha tsi jisiquiyamariaxëhi quiha xobó ca ririhai ca lamparina bo ri. Jasca, ahui paxa ca yahai ca joni joi nicayamacaxëcani quiha. Rico-ricoria mi nohó ca comerciante bo iqui quiha, naa maí ca oquë-oquëria iquish cabo. Mi parahai ca chaní tsi maí ca nohiria bo tëquë janyama mëpiqui mia ra —nëa tsi ja qui ángel nëcaquë.
24 Toa yaca ax tsi Dios Chani yoacanaibo, chahahuacanaibo, tihi cabo acacaniquë. Jahuë shina ri tsi xo ra. Ja iqui tsi maí ca chahahuacanaibo tëquë acacaniquë iquia.

19

1 Naa quirëquë naipá ca quëna-quënahai ca ë nicaquë, naa tirixëniria ca quëquëhai ca nohiria bo jascaria.
—Aleluya. Bëboquë noba Dios ra. Noba Chama-chamaria tsi xo naa. Oquë-oquëria xo. 2 Jabija tsi xo toa ja shinahaina. Mëstë tsi xo toa ja copihaina. Toa jochahuaxëniria ca yoxa ja copiquë ra, naa maí ca nohiria bo ja yoyohai catá tsi yoshihuahax cato. Dios yonati bo ja tënëmaha ca quëshpi tsi ja copihacaquë ra —i jaca na quiha quëquëhi na.
3 Jatsi ja quëquëtëquëcaquë.
—Aleluya ra. Tërono-tëronopaoxëhi quiha jahuë chihicohini ra —i jaca na quiha.
4 Ja quëquëcaquë tsi quiha tronó ca tsaho ca Dios bësojó tsi mëniyoquë veinticuatro ca yosibo. Mëniyoquë toa cuatro ca bësocanai ca jahuëcara cabo ri. Ja qui arahax,
—Amén. Aleluya —i jaca na quiha.
5 Jatsi trono ax johai ca joi ë nicaquë:
—Noba Dios qui "Gracias" icahuë, mato jahuë yonati nori cabá. "Gracias" icahuë, ja qui raquëcanaibá, naa chama bo, yonati bo, tihi cabo tëquëtá —i joi quë.

Cordero fiesta-fiestaria

6 Jaquirëquë tirixëniria ca nohiria ba joi bo ë nicaquë. Anomaria toa joi bo iqui quiha, naa huahuahai ca jënë, tërë-tërëhai ca naipa, tihi cabo jascaria.
—Aleluya ra. Chitahëquë noba Chamaxëni ca Ibo Diós yonahaina ra. 7 No rani-ranino. "Oquë-oquëria xo" i ja qui nono. Tsëquëquë Corderó jahuë ahui yahai ca xabaca ra. Jasca, jianaquë bënë biti cato. 8 Anomaria ca raiti joxo ja qui acacana quiha jianati. Jabi chahahuacanaibá mëstëxëni ca acai ca jahuë bo tsi xo toa jahuë sahuëti joxo ra —nëa tsi ja nëcacaquë.
9 Jatsi ángel chaniquë.
—Naa tsi quënëhuë. Shoma-shomaria tsi xo toa Cordero fiesta qui cati joi bichish cabo, naa jahuë ahui ja bixëquë no —i ë qui ja quë. Chanihax,

—Parayamaquia. Dios jabija ca Chani tsi xo naa ra —i ja quë.
10 Jahuë chani nicahax ja bësojó tsi ë mëniquë ja qui araxëna. Jama,
—Tocayamatsihuë. Dios qui arahuë ra. Mi yonati roha ca ëa xo naa ra. Mibë xatë bo, Jesú jismani ca Chani nicacanaibo, tihi cabo mëbiti iboria ca ëa roha xo naa —i ë qui ángel quë.
Jabi Jesu jabija ca Chani tsi xo toa noqui chamahuahaina nohiria huëtsa bo toa Chani yoati.

Caballo joxo ca ibo

11 Jatsi nai japëquëhai ca ë jisquë. Toa nahax jisiquiquë caballo joxo cato. Ja cacha tsaho iqui quiha jahuë ibo. “Parayamahai cato, Jabija-jabijaria” ja quënahacaha quiha. Mëstë tsi xo toa ja copihaina. Mëstë tsi xo ja nianahai ri. 12 Jahuë bëro tsi xo chihi rëxquë jascaria. Huëstima ca chaha bo jaya quiha jahuë mapo ó no. Jasca, jahá tsi quënëhacani quiha huësti ca janë jonë cato. Jahuësti ca tsi xo toa janë cahëhaina. 13 Jasca, jimí tsi jahuë raiti moosahacaniquë. Jahuë janë huëtsa tsi xo “Dios Chani”. 14 Ja cho banahuacaquë naipá ca soldado tirixëni cabo, jato caballo joxo bo ya. Sahuëti joxo, naa chëquëyama ca tsi sahuë ja icana quiha. 15 Jato Chama jana ax tsëquëhi iqui quiha manë quënoxëni cato, maí ca chahahuayamacanaibo tëpasti. Tëpasxo tsi chamá tsi jato yonaxëqui. Copixo tsi jato tima-timaxëqui, trapichí nëtsihai jascaria. Jato qui caxaxëniria xo Dios Chamaxëni cato ra. 16 Jasca, jahuë sahuëti, jahuë bamisco, tihi cabo ó tsi huësti ca janë quënëhacaquë. “Chama-chamaria, Ibo-iboria” ja quënahacaha quiha.
17 Jatsi ángel huëtsa ë jisquë, naa bari huëa ó tsi niihai cato. Joi pistiamá tsi naipá ca noyahai ca isa bo ja quënaquë:
—Bëcahuë. Mato orihuaxëhi quiha Dios. Anomariaxëhi quiha ma pihaina ra. 18 Tobixëhi quiha chama ba nami piti. Tobixëhi quiha general bo, soldado bo, caballo bo, jato ibo bo, tihi caba nami piti. Tobixëhi quiha patron yama cabo, yonati bo, cahëxëni cabo, iriama cabo. Tihi tsi pixëqui mato ra —i isa bo qui ángel quë.
19 Jatsi yohinahua, maí ca chama bo tëquë, jato soldado tirixëni cabo, tihi cabo ë jisquë. Ja quëtsocana quiha caballó ca Ibo, jahuë soldado bo, tihi cabo pasomaha nianaxëna. 20 Bëbohacaquë toa yohinahua ra. Achiquiquë jahuë mahitsa ca chani yoati ibo, naa yohinahua bësojo xo tsi jisti acax cato. Jabi jahuë jistí tsi yohinahua janë jaya cabo, jahuë estatua bësojó mënihax cabo, tihi cabo ja parani quiha. Jatsi chihi ca iahua, naa azufre ririhai ca qui yohinahua, jahuë chani yoati ibo, tihi cabo niahacaquë. Bëso ja icana quiha. 21 Nohiria tëxë bo acacani quiha caballo iboba manë no, naa jahuë jana huajahai cató no. Ja acacacaquë tsi quiha sëyacaquë isa bo jato nami pihax na.

20

Mil ca año bo

1 Jatsi nai ax botëhai ca ángel ë jisquë. Rësonish caba iti pëcati llave, nëxati cadena, tihi cabo acha ja iqui quiha. 2 Quëshi-quëshiria, naa toa ronoxëni ca ja bëboquë. Toa yoshini, naa “Satanás” i no ai ca ja nëxaquë ra. Mil ca año no tsi nëxë ja iti quiha. 3 Nëxaxo tsi quiha nahuëa qui angél niaquë. Niaxo tsi jahuë caiti ja japaquë. Jia tsi toa quini ja quëbëquë, maí ca nohiria bo Satanás parayamano iquish na. Jariapari tsi huinocaxëti

xo mil ca año bo. Jatsi mil ca año bo huinocaquë tsi pëcahacaxëti xo tana roha pistia no.

4 Jatsi trono bo ë jisquë. Jahá tsaho cabo qui chama acacaquë nohiria bo copiti. Jatsi maxtiahacahax caba shina bo ë jisquë. Jesu Chani ja yoacanaina, Dios Chani, tihi cabo tahëxo acacanish cabo tsi xo naa. Yohinahua, jahuë estatua, tihi cabo bësojó tsi ja mëniyamacani quiha. Jato bëmana, jato mëquënë, tihi cabo ó tsi yohinahua janë ja biyamacani quiha. Jatsi ja bësotëquëcaquë. Bësoxo tsi mil ca año no tsi ja yonacaquë Cristo yaxo na. 5 Jabi jariapari ca nohiria bo bësotëquëxëhai ca tsi xo naa. Jari bësotëquëyamahi quiha tëxë ca rësonish cabo. Jariapari huinocaxëti xo mil ca año bo. 6 Jabi shomaria tsi xo toa jariapari ca bësotëquënai ca rësonish cabo. Dios quima aquëquëtimaxëni ca xo. Jahëpa Dios, Cristo, tihi cabá-na arati ibo-iboria icaxëcaqui. Jasca, mil ca año no tsi Cristo yaxo tsi yonacaxëcani quiha.

7 Jatsi mil ca año bo huinocaquë tsi pëquëmahacaxëhi quiha Satanás. 8 Huajahax caxëhi quiha jatiroha ca maí ca nohiria bo paraxëna. Caxo tsi Gog jatsi Magog, tihi ca icanai ca nohiria bo paraxëhi quiha. Jato quëtsohuaxëhi quiha nianaxëna. Tocanoma iqui quiha toa soldado bo, naa ianë ca mashënë jascaria. 9 Quëtsohax maí tsi ja pacanacaquë chahahuacanaiba oxti tëaxëna. Jabi jato oxti tsi xo toa Diós noihai ca yacayacaria. Jatsi nai ax paquëxëhi quiha chihi. Paquëhax jato quëyoxëhi quiha ra. 10 Jatsi azufre chihi ca iahua qui niahacaxëqui Yoshini, naa jato parati ibo-iboria. Jabi toa chihi qui niahacana quiha yohinahua, jahuë mahitsa ca chani yoati ibo. Toá tsi tënë-tënëpaocaxëcani quiha, barihani, baquicha tëquë. Yama xo jahuë rëso.

Jaroha ca copi

11 Jatsi trono joxo cato, jahá tsaho cato, tihi cabo ë jisquë. Jahuë iti quima jabaquë mai, naxëa, tihi cabo. Yamatapijacaquë. 12 Jatsi rësonish cabo, naa chama bo, iriama cabo, tihi cabo ë jisquë. Trono bësojó tsi ja manicaquë. Manijacano tsi quiha mapëcahacaquë libro bo. Jatsi libro huëtsa, naa "Bësocanaiba libro" icanai ca mapëcahacaquë. Jatsi copihacana quiha toa rësonish cabo ja acacani ca quëshpi na. 13 Jaquirëquë rësonish cabo tëquë iahuá mëaquë copihacati. Jatsi rësocanaiba iti quima ax paquëquë rësonish cabo tëquë ri. Jatsi jatiroha cabo copihacaha quiha, ja acani ca quëshpi ra. 14 Jatsi quëyohacaquë rësoti chama. Quëyohacaquë rësocanaiba iti ri. Chihi ca iahua qui ja niahacacaquë ra. Jabi segundo ca Dios quima nohiria bo aquëquëmahacahai tsi xo naa. 15 Jatsi toa iahua qui niahacaquë toa bësocanaiba libro ó ca quënëhacahama ca janë jaya cabo.

21

Paxa ca naipa, jatsi paxa ca mai ri

1 Jaquirëquë nai paxa cato, mai paxa cato, tihi cabo ë jisquë. Huinocaha nori iquë toa jariapari ca naipa, mai, tihi cabo. Jasca, yama iahua iqui quiha. 2 Tsayapama tsi Yaca Mëstëxëni, naa naipá ca Jerusalén paxa ca Dios quima ax botëhai ca ë jisquë. Jiaria ja iqui quiha, bichiquihai ca jianahax ca yoxa jascaria. 3 Jatsi tronó ca joi pistiama ca ë nicaquë.

—Tsayahuë. Jaboqui nohiria bo ó racahi quiha Dios ra. Jato bëta racabëquinaxëhi quiha. Jahuë nohiria yoi bo icaxëcaqui, jato Dios yoi ja nori quëshpi na. 4 Jato bëhono masayoxëhi quiha. Jasca, yamaxëhi quiha

ja rësocanaina. Yamaxëhi quiha arahaina, cohuëhai ri. Yamaxëhi quiha pahëhai ri. Huinocaquë toa maí ca rëquë ca i-ipaohai ca tëquë —i tronó ca joi quë.

5 Jatsi tronó ca tsaho ca chaniquë:

—Tsayahuë. Jatiroha ca jahuëmishni bo paxahuaquia ra —iquiina.

Jatsi,

—Naa tsi quënëhuë. Parayamaquia. Naa Chani qui mi chitimiti xo —i ë qui joi quë.

6 Jatsi,

—Jatihuahacaquë noho Chani ra. Jahuë chitahë, jahuë rëso, tihi ca ëa xo naa, naa letra bo A y Z jascaria. Copixoma tsi tëshinacanaibo qui jënëpaxa axëquia, naa bëso jënë itíi cato. 7 Naa jënëpaxa biti mëtsa xo toa bëbohai cato. Ja qui axëquia. Jatsi jahuë Dios ixëquia; jasca, noho baquë manëhi ja nori. 8 Jama, copi huëtsa bicaxëcani quiha toa ëa banahuacasyamacanaibo, chahahuayamacanaibo. Tobi xo toa yoyoxëniria cabo, ati ibo bo, yoi ca jabí tsi chotacanaibo, yobë bo, mahitsa ca Dios qui aracanaibo, quiaxëniria cabo. Tihi cabo tsi xo toa azufre chihi iahua qui niahacahaina. Toca tsi Dios quima aquëquëmahacapaocaxëcani quiha —i tronó ca tsaho ca quë.

Jerusalén paxa cato

9 Jatsi toa siete ca ángel ó ca huësti ca ángel ë qui joquë, naa siete ca cochopí ca tënëti rëso cabo jayahax cato. Johax,

—Nëri johuë. Cordero ahui ti ca mia jismacasquia —i ë qui ja quë.

10 Jatsi Espíritu Santó ëa ibohuatapiquë. Ibohuaxo tsi quiha maca chahitaxëniria ca cacha ëa ja boquë. Toa xo tsi Jerusalén, naa Dios quima ax botëhax ca naipá ca yaca mëstëxëni ca ëa ja jismaquë. 11 Anomaria ja bajra-bajrahai ca iquë ra. Dios oquë ja huahuaha quiha. Copixëniria ca jaspe icanai ca maxax jascaria ja bajra-bajrahai iqui quiha. 12 Jasca, toa yaca cacha tëamë tsi panëhua tëtëcaria iquë. Jatsi panë ó ca doce ca caiti bo iquë. Jatiroha ca caiti ó tsi huësti ca ángel nii iqui quiha. Jasca, toa caiti bo cacha quënëhacani quiha Israél ca doce ca maxo ba janë bo. 13 Tobi quiha tres ca caiti bo, naa bari johai ca jo cabo. Tobi quiha tres ca caiti norte jo cabo. Tobi quiha tres ca caiti sur jo cabo. Tobi quiha tres ca caiti oeste jo cabo. 14 Jasca, toa doce ca maxax cacha nii iqui quiha yacata panëhua. Janë jaya quiha toa maxax bo tëquë. Jahá tsi quënëhacani quiha Corderóna doce ca Chani yoati ibo ba janë bo.

15 Jasca, ë qui chanihax ca angél oro ca siti jaya quiha, toa yacatá ca caiti, panëhua, tihi cabo tanamati. 16 Jabi cuadrada, naa cuatro ca jaharisi ca quëpë ya toa yaca iqui quiha. Jahuë napata tana, tihi cabo jaharisi iqui quiha. Jatsi angél yaca tanamaquë jahuë sití no. Dos mil doscientos ca kilómetro bo jahuë napata tana iqui quiha, jasca, jahuë tëtëca, jahuë mana tana. Jaharisi quiha. 17 Jatsi jahuë panëhua oti angél tanamaquë. Sesenta y cuatro metros ja iqui quiha jahuë tanamatí no.

18 Anomaria jahuë panëhua iquë ra, jaspe icanai ca maxax bá tsi ja acacani quëshpi na. Anomaria quiha ja xara ca xobo bo ri. Oro tëquëta, naa shërëmë ca botella jascaria cató tsi ja acacani quiha. 19 Anomaria iquë jahuë yacata napata ri. Doce ca maxax copixëniria cató tsi ja acacani quiha. Jariapari tsi xo jaspe; segundo ca tsi xo zafiro; tercer ca tsi xo ágata; cuarta ca tsi xo esmeralda; 20 quinto ca tsi xo ónice; sexta ca tsi xo cornalina; séptima ca tsi xo crisólito; octava ca tsi xo berilo;

novena ca tsi xo topacio; décima ca tsi xo crisoprasa; undécima ca tsi xo jacinto; duodécima ca tsi xo amatista. Tihi cabá tsi jahuë napata acacani quiha. 21 Jasca, anomaria iquë jahuë doce ca caiti bo ri, naa perla bá tsi ja acacani quëshpi na. Huësti huësti ca caiti tsi xo huësti ca perla ra. Anomaria iquë jahuë calle ri, shërëmë ca oro tëquë, naa botella jascaria cató tsi ja acacani quëshpi na.

22 Yama tsi xo toa yacatá ca arati xobo ra, Ibo Dios Chamaxëni cato, Cordero, tihi cabo arati xobo jaca nori quëshpi na. 23 Jasca, yama tsi xo bari, ja qui Dios oquë huëahai nori quëshpi na. Yama tsi xo oxë ri, Cordero jahuë lampara nori quëshpi na. 24 Ja huëahai cató tsi bohocaxëcani quiha maí ca nohiria bo. Ja qui jato jahuëmishni bo, parata, tihi cabo bocaxëcani quiha maí ca chama bo. 25 Barihaní tsi mapahacatimaxëni ixëhi quiha jahuë caiti bo. Yamaxëhi quiha jahá ca baquicha. 26 Toa yaca qui jato jahuëmishni bo, jato parata, tihi cabo boyocaxëcani quiha maí ca nohiria bo ri. 27 Jama, ja qui jicotimaxëniria tsi xo toa jocha jaya cabo. Jicoyamacaxëcani quiha quiacanaibo, yoyoxëni cabo ri. Ja qui jicocanaibo tsi xo toa xabahamahacanish caba libro ó ca quënëhacanish ca janë jaya cabo.

22

1 Jaquirëquë toá ca xabahamahai ca aní ca jënë angél ëa jismaquë. Shërëmëria toa jënë iqui quiha. Dios, Cordero, tihi caba trono quima ax ja joquë. 2 Johax calle-calleriá ca nëpax tsi quiha toa jënë huahuaquë. Jasca, ani quëmapó tsi xabahamahai ca jihui bo mani iquë. Jatiroha ca oxë bimi paxa ca saihuacani quiha. Jasca, jahuë pëhi bo ri tsi xo toa maí ca nohiria bo jënimahuahaina. 3 Toa yaca qui jicoyamaxëhi quiha jahuëcara ca yoshihuahacahax cato. Yacatá tsi ixëhi quiha Dios trono, Cordero trono ri. Jatsi Cordero qui aracaxëcani quiha jahuë yonati bo. 4 Toa ax tsi xoama tsi Dios bëchinayocaxëcaqui. Jato bëpara ó tsi quënëhacaxëhi quiha jahuë janë. 5 Jasca, toa yamaxëqui tsëmohaina. Pëxë baayamacaxëcani quiha, Dios jato qui huahuahai ca nori quëshpi na. Bari yopayamacaxëcani quiha. Toa xo tsi yonapaocaxëcani quiha chahahuacanaibo ra.

Basima tsi xo Jesucristo johaina

6 Jatsi ë qui ángel chaniquë.

—Jabi ja tsi xo naa ë yoahana. Ja qui mi chitimiti xo. Jabi ëa Ibo Diós, naa Dios Chani yoapaonish cabo chamahuanish cató raaquë jahuë yonati bo jahuë Chani yoati. Tsëquëti basima ca jahuë bo jato ë jismaxëti xo ra —i ë qui ángel quë.

7 Jatsi,

—Jaha bësopa. Basima tsi xo ë johaina ra. Shoma tsi xo toa naa libro ó ca quënëhacahax ca chani nicacanaibo ra —i ë qui Ibo quë.

8 Jatsi tihi tsi ë nicaquë. Tihi tsi ë tsayaquë naa Juan icanai cato. Tsayahax naa jahuë bo jismahax ca ángel bësojó tsi ë mëniquë ja qui araxëna. 9 Jama, ë qui ángel chaniquë:

—Tocayamatsihuë. Dios qui mi arati xo ra. Mi yonati roha ca ëa xo naa. Mibë xatë bo, naa Dios Chani yoatí ibo bo, naa libro ó ca quënëhacahax ca nicacanaibo tëquë, tihi cabo mëbiti ibo ca ëa xo naa ra —i ë qui ángel quë.

10 Jatsi ja nëcaquë:

—Yoahacaxëti xo naa libro ó ca quënëhacahax ca Chani ra, tsëquëti basima ja nori quëshpi na. 11 Jatsi jochacanaibo jënëyamacana. Rarinatimaxëni ca jabi jayacani quiha pë. Yoi ca shinacanaibo quëtiayamacana. Rarinatimaxëni ca xo jato ri pë. Jama, jari jia ca axëti xo toa jia ca acai cato. Mëstë ca jabi jari jayaxëti xo toa mëstëxëni cato. 12 Jaha bësopa. Basima tsi xo ë johaina ra. Johax premio bo boxëquia jatiroha cabo qui ati, ja ayocana quëshpi na. 13 Jahuë chitahë, jahuë rëso, tihi cabo xo ëa ra, naa letra bo A y Z jascaria. 14 Shoma tsi xo toa chocahacacahax ca sahuëti jaya cabo. Xabahamati jihui bimi piti iipicaqui. Jasca, toa caiti nacopicaqui yaca qui jicoti. 15 Yaca cacha tsi xo toa jochahuaxëniria cabo, naa, yobë bo, chotamisxëni cabo, ati ibo bo, mahitsa ca dios bo qui aracanaibo, quiaxëni cabo, paracanaibo. Tihi cabo tsi xo toa jicoyamahaina —i ë qui ángel quë.

16 Jatsi,

—Noho ángel mi qui raati ibo ca ëa xo naa, iglesiá ca chahahuacanaibá naa chani cahëno iquish na. Ea ti tsi xo David yamaba chahitaxocobo yoi cato. “Huishti Bëro Shini” quënahacahai ca ëa xo naa ra —i ë qui Jesu quë ra.

17 Jaquirëquë Espíritu Santo, Cordero ahuini, tihi cabo ë qui chaniquë:

—Bëcahuë —iquiina.

—Bëcahuë —iiyocani quiha nicacanaibo ri.

Jatsi tëshinapihi tsi bëcana. Copixoma tsi xabahamati jënë bicana. Jaha quëëcanaibo qui acacaxëti xo.

18 Jatiroha cabo, naa libro ó ca Dios Chani nicacanaibo yobaparicasquia. Quiniacaxëcahuë. Tsohuëcaracá naa libro ó ca Chani qui mániano tsi ja qui naa libro ó ca tënëti bo mániaxëqui Dios ra. 19 Jasca, tsohuëcaracá pi naa libro ó ca Chani jahuëcara ca másano tsi jahuë naipá ca premio mëbixëhi quiha Dios ra. Toa xabahamati jihui bimi piyamaxëhi quiha. Yaca-yacaria qui jicopistiayamariaxëhi quiha. Tihi ca libro ó ca jahuë bo xatënayamaxëhi quiha rë. Tihi ca tsi iquia, naa chani quënëti ibo.

20 Jarohari tsi,

—Parayamaquia. Basima tsi xo ë johaina ra —ii quiha ë quënëha ca jahuë bo obësoti ibo.

Jatsi,

—Jaahuë. Mi jono ra, Ibo Jesú —iqui noa noqui ri.

21 Jia noba Ibo Jesú mato shomahuano ra. Amén.